

Chronicon breve lib. 16

ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΣΥΝΤΟΜΟΝ ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΤΩΝ ΣΥΛΛΕΓΕΝ ΚΑΙ ΣΥΝΤΕΘΕΝ ΥΠΟ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ.

1 Πολλοὶ μὲν τῶν ἕξω φιλόλογοι καὶ λογογράφοι, ἱστορικοὶ τε καὶ ποιηταὶ καὶ χρονογράφοι τὰς τῶν ἀρχαίων βασιλέων καὶ δυναστῶν καὶ τὰς τῶν ἀνέκα θεν φιλοσόφων καὶ ρητόρων τε καὶ τῶν ἐπ' εὐγλωττία καὶ δεινότητι λόγων καὶ στομυλία διαθρυλ λουμένων, πράξεις καὶ ῥήσεις καὶ μὲν τοι καὶ τὸν τρόπον ἐνίστε τῆς τούτων ἀποβιώσεως δι' ὑψηγορίας καὶ ἐπιτάσεως λόγων συγγεγραφότες, οὐκ εὐ λήπτους καὶ εὐκαταλήπτους τε καὶ εὐκρινεῖς τοῖς πολλοῖς τὰς πραγματείας, ἅτε δι' ἐπίδειξιν καὶ κρότον ἔσθ' ὅτε καὶ ἀνάβρῃσιν τοῦτο δεδράκασιν, ἥκιστα πεφροντικότες τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων καὶ διηγημάτων καὶ ἀνθρώποις ὠφελίμων. Ἡμεῖς δὲ πάμπαν οἱ τῶν ἔνδον ἀνάξιοι, δοῦλοι τῶν δούλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀμέτοχοι τῆς τῶν ἕξω φυσιολογίας καὶ τεχνολογίας ἐξ ἐπιμέτρου πὲ 110.44 λοντες, οὐ μόνον Ἑλληνικῶν καὶ παλαιῶν ἱστοριῶν, ἀλλὰ καὶ νέων καὶ πολὺ μεταγενεστέρων, καὶ σεμνο πρεπῶν ἀνδρῶν καὶ ἐλλογίμων ἐξηγήσεσι καὶ χρονογραφίαις, ἱστορίαις τε καὶ διδασκαλίαις ψυχωφελέσιν ἐντετυχηκότες, ἀκριβῶς, κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν καὶ περιεσκεμμένον, ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ πίστει χρο νικῆ, τοῦτο δὴ τὸ μικρὸν καὶ πανευτελεὲς βιβλιδάριον ἐξεθέμεθα, τὰ πρὸς ὄνησιν ἐκ πολλῶν ὀλίγα συν τείνοντα ποσῶς μετὰ πόνου συλλέξαντες 2 καὶ συν θέντες, τότε πᾶσαν μὲν ἀλήθειαν ἄκομψον, καὶ ἀκατάσκευον σφόδρα περιέχον δραματουργίαν, ἀναγκαῖα δὲ πάνυ καὶ χρήσιμα λίαν οἶμαι δι' ἐπι τομῆς καὶ σαφηνείας ἐναργεστάτης ὑψηγούμενον ὅτι μάλιστα. Κρεῖσσον γὰρ μετὰ ἀληθείας ψελλί ζειν ἢ μετὰ ψεύδους πλατωνίζειν. Οὐχ ὅταν γὰρ ὁ λόγος ῥεῖ καὶ ἕξω τῶν ὄρων φέρεται, θαυμαστός ἐστιν, ἀλλ' ὅταν βραχὺς μὲν ἦ τῷ μήκει, πολὺς δὲ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ ἐν τῷ συντόμῳ τὸ ἀπαρα λειπτον καὶ ἀτρεκὲς ἔχων τῶν ἀναγκαίων καὶ ὄνησιφόρων, ὑπὸ τοῦ καιροῦ μάλιστα καὶ τῶν βασκανίας καὶ πάσης ἐθελοκακίας ἀπηλλαγμένων ψυ χωθεὶς ζητικώτερος ἀναδειχθήσεται. Οἱ γάρ τοι πνευματικῶς τὰ πνευματικὰ συγκρίνοντες καὶ ἀνακρίνοντες καὶ μεταλλεύοντες, ὡς ἐπιστήμονες καὶ δόκιμοι, τὰς ἱερολογίας οὐ λαμπραῖς καὶ γρι φώδεσι καὶ τετορνευμέναις λέξεσι καὶ συντάξεσιν ἐν τέχνῳ καὶ καλλιεπείᾳ, ἐν ἣ τὸ ψεῦδος πολλακίς διὰ τῆς δεινοτάτης μεθόδου καὶ κατασκευῆς ἐπικρύπτου σιν οἱ δεινοὶ, τοὺς ἀπερισκέπτως καὶ ἀβασανίστως ἀναγινώσκοντας ἐκλανθάνοντες, ἐπιζητοῦσιν, ἀλλὰ τὰς ἀληθεῖα λαμπρνομένας ῥήσεις, εἰ καὶ διὰ βαρβαριζούσης καὶ σολοικιζούσης ἐκφωνοῦνται γλώσσης. Εὐροις τοίνυν, ὅγε πιστῶς, νουνεχῶς τε καὶ ἀφθόνως ἅμα καὶ ἀπεριέργως καὶ πάσης διπλῆς καὶ ῥαδιουργίας ἐλευθέρως ἐντυγχάνων ἐνταῦθα, δι' ὀλίγων τὰς τῶν εἰδώλων εὐρήσεις καὶ ἀνατροφὰς ἐντέχνως καὶ ἐπιτεταγμένως, τὰς τῶν φιλοσόφων Ἑλλήνων ἐρεσχελίας καὶ μυθοπλασίας καὶ θρη σκείας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀθεΐας καὶ κακονοΐας, πῶς τε ἡ τῶν μοναχῶν ἤρξατο διαγωγή καὶ τάξις ἀπὸ τοῦ νόμου, καὶ διὰ τῆς Χριστοῦ παναρίστου πο λιτείας καὶ διδασκαλίας ὑψηλοτέρα καὶ φαιδροτέρα καὶ πλατυτέρα μάλα εἰκότως ἀναπέφηνε, καὶ 110.45 ἄλλα πλεῖστα καὶ διάφορα σωτηρίαν ψυχῶν εὐ γνωμόνων καὶ ὀρθοδόξων ὠδίνοντα, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν ἔκφυλον καὶ θεοστυγῆ τε καὶ παμβέβηλον τῶν Μανιχαίων λύσαν, ἀφ' ἧς ὡσπερ ἕκ τινος λυσσῶντος κυνὸς τὴν αἰσχίστην τε καὶ κακίστην μετ ειληφυῖα νόσον ἀνεφύη ἡ τῶν ἀλιτηρίων καὶ κα κοσχόλων εἰκονομάχων ἐμβρόντητος αἴρεσις, καὶ ὄθεν ἀπὴρξατο καὶ ποῦ κατέληξεν, ἥτις γε τοὺς προστάτας αὐτῆς καὶ συνίστορας

ἄλλοτρίους ἐκ περιουσίας τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καταστήσασα σὺν τοῖς ὁμόφροσιν 3 αὐτῶν, ἐκδήλωσ ἅμα καὶ τὰ τούτων ληρήματα καὶ βληχήματα τῆς ἀδεκάστου δίκης ὑπευθύνους καὶ ἐκδίκους ἀπέδειξεν. Ὡς τῆς ἀπάτης καὶ παραπληξίας τῶν πεφενაკισμένων καὶ ματαιοφρόνων, οἱ ἐνδίκως μάλα τῷ αἰωνίῳ πυρὶ παρεπέμφθησαν, τὴν τε τῶν ἀτασθάλων καὶ κακοφρόνων Σαρακηνῶν καταγέλαστον δόξαν καὶ τὴν κτηνὴν ζῶην καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ λαοπλάνου ψευδοπροφήτου αὐτῶν καὶ ὅθεν κακῶς ἀναδέδεικται, καὶ πρὸς τούτοις καὶ τὴν τοῦ γέροντος Θωμᾶ νεοτερισθεῖσαν παιδοπρεπὴ ματαιοφροσύνην τε καὶ παράνοιαν καὶ τὴν ἀργαλέαν καταστροφὴν τοῦ παναθλίου καὶ ταλαιπώρου. Καὶ ταῦτα μὲν ἄλλις. Τῆς δὲ χρονικῆς πραγματείας τὴν ὑπόθεσιν ὡς ἐν τάξει τμημάτων διὰ τὸ εὐσύνοπτον καὶ εὐμνημόνευτον πεποιήκαμεν. (Α΄) Ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ Ἀδάμ ἀρξάμενοι καὶ μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς ἐλθόντες ἐν συντόμῳ, πάλιν (Β΄) ἀνάπαλιν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐπιχείρησιν καὶ ἔννοιαν δι' ἐπαναλήψεως τοὺς χρόνους τῆς ζωῆς τῶν ἐφεξῆς καὶ τὰς πράξεις ὡς οἶόν τε διὰ βραχέων ἀπεμνημονεύσαμεν ἕως Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, εἶτα πάλιν διὰ συντομίας τοὺς κριτὰς μέχρι τοῦ προφήτου Σαμουὴλ καὶ εἶθ' οὕτως αὐτίκα τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ Σαοὺλ ἕως Σεδεκίου καὶ τῆς ἀλώσεως Ἱερουσαλήμ, ἐν οἷς καὶ κατὰ Ἰουδαίων ἐκ παρόδου διὰ βραχυλογίας. (Γ΄) Ἐπειτα δὲ τοὺς Ῥωμαίων ἡγεμόνας ὡσπερ δὴ καὶ τοὺς πάλαι Περσῶν καὶ Μακεδόνων, Σελεύκων τε καὶ Ἀντιόχων καὶ Πτολεμαίων ἐν παρεκβάσει διεξήλθομεν ἀρχὰς καὶ δυναστείας, οὕτω δὲ καὶ τοὺς Ῥωμαίων ἐξ Ἑλλήνων καταγομένους καθολικοὺς βασιλέας, ἅμα καὶ τὰς ἐργασίας καὶ τοὺς θανάτους ἀπὸ Ἰουλίου Καίσαρος μέχρι Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν ἀνοσίων καὶ χριστομάχων· (Δ΄) εὐθύς τε Κωνσταντῖνον τὸν εὐσεβέστατον καὶ πρῶτον βασιλέα τῶν Χριστιανῶν καὶ τοὺς καθεξῆς ἕως τελευταίου Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου, ὅστις μειράκιον βασιλεύσας τὴν ὀρθόδοξον αὐτὸν πάλιν διὰ συνόδου θείας ἀνεκήρυξε καὶ κατ' ὠρθωσε πίστιν. “Τέλος δὲ λόγου τὸ πᾶν ἀκούειν” σαφῶς ἡμῖν ὁ Σοφὸς ἐγκελεύεται, ὡς μὴ κάλλεσι συνταγμάτων προστεθηκέναι τὸν ἀναγνώσει χαίροντα καὶ θελγόμενον, ἄλλ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ καὶ τῷ τέλει τοῦ λόγου προερεθίζει τὸ τῆς καρδίας ὄμμα. Ἡ γὰρ τοῦ λόγου κατασκευὴ καὶ ποικιλία ταῖς φιλοκρότοις καὶ φιλοκόμψοις καλλιπεύει οἷον εἰ μεταμορφωμένη λυμαίνεται πού τὴν προκειμένην θεωρίαν, κλέπτουσα λεληθότως τὴν αἴσθησιν καὶ πρὸς τὴν κατανόησιν τῆς ὑποθέσεως ἐπισκοποῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντας. Ἐκλιπαρῶ δέ γε τοὺς ἐντεῦξομένους φιλοθέους καὶ φιλόλογους ὑπερέχουσαί μου διὰ τὸν Κύριον, τοῦ ταπεινοῦ καὶ ὑπερλίαν ἁμαρτωλοῦ τε καὶ ἀλόγου. Καὶ εἰ μὲν χρησίμων καὶ ἀποδοχῆς ἄξιον ὀφθεῖν τὸ πανευτελὲς τουτὶ δραματούργημα, τῷ πάντων αἰτίῳ τῶν καλῶν ἀναθετέον. Εἰ δὲ καὶ παρὰ τὸ προσῆκον ἀσυνάρτητόν τε καὶ περιττόν, ὡς εἰκὸς, διὰ τὴν ἀλογίαν ἡμῶν εὐρεθεῖν, συγγνωσθεῖν μὲν πρὸς τῆς ὄντος καὶ ἀρρήτου σοφίας· ἔτι μὴν καὶ παρὰ τῶν τροφίμων ταύτης θεοσόφων καὶ θεηγόρων τε καὶ φερσβίων, ὡς ἰδιώτη πάντως οὐ μόνον τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ τῇ γνώσει. Ἦδη δὲ λοιπὸν σὺν Θεῷ τῆς ὑποθέσεως τὴν ἀρχὴν ἐντεῦθεν κατὰ τὴν ἐμὴν ποιήσομαι δύναμιν.

ΒΙΒΛΟΣ Α΄.

Α΄. Γενεαλογία τοῦ Ἀδάμ. Βίβλος γενέσεως ἀνθρώπων, ἧ ἡμέρα ἔπλασεν ὁ Θεὸς “τὸν Ἀδάμ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ.” 2 Ὁ δὲ Ἀδάμ ἐγέννησεν υἱοὺς τρεῖς, τὸν Κάϊν, τὸν Ἄβελ καὶ τὸν Σῆθ, καὶ θυγατέρας τὴν Ἀζουρὰν καὶ τὴν Ἀσουάμ. 3 Καὶ ὁ μὲν Ἀδάμ κατὰ κέλευσιν Θεοῦ ἐπέθηκεν ὀνόματα πᾶσι τοῖς τετραπόδοις καὶ πετεινοῖς καὶ ἀμφιβίοις καὶ ἔρπε τοῖς καὶ ἰχθύσι καὶ τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις· τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἄγγελος Κυρίου 110.49 ρίου εἶπεν αὐτοῖς. 4 Καὶ ὁ μὲν Κάϊν

ἔλαβε γυναῖκα τὴν πρώτην ἀδελφὴν αὐτοῦ Ἀζουράν, Σὴθ δὲ τὴν δευτέραν Ἀσουάμ. 5 Καὶ ὁ μὲν Ἄβελ παρθένος τε καὶ δίκαιος ὑπῆρχε καὶ ποιμὴν προβάτων, ἐξ ὧν θυσίας προσενεγκῶν τῷ Θεῷ καὶ δεχθεὶς ἀναιρεῖται, φθονηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κάιν. Ὁ δὲ Κάιν γεωργὸς τυγχάνων, καὶ μετὰ 5 τὴν κατὰ δίκην χειρόνως βιώσας, πρῶτος μέτρα καὶ στάθμια καὶ γῆς ὄρους ἐπενόησεν. Εἶτα κτίσας “ἐν γῆ Ναῖδ πόλιν, κατέναντι Ἐδεμ, ἐπωνόμασεν αὐτὴν εἰς ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἐνώς,” καὶ εἰς ἐν συνελθεῖν τοὺς οἰκείους αὐτοῦ ἀναγκάσας, εἰς πολέμους ἑαυτὸν ἀπησχόλει. Μετὰ δὲ ταῦτα, τῆς οἰκίας ἐπ’ αὐτὸν πεσοῦσης, ἀπέθανεν, ὡς ἔνιοί φασιν, ἕτεροι δὲ, ὅτι Λαμέχ αὐτὸν ἀπέκτεινεν. 6 Ἄλλ’ ὁ μὲν Κάιν ἐγέννησε τὸν Ἐνώς, ὁ δὲ Ἐνώς τὸν Γαϊδάδ, ὁ δὲ Γαϊδάδ τὸν Μαλελεήλ, ὁ δὲ Μαλελεήλ τὸν Μαθουσάλα, ὁ δὲ Μαθουσάλα τὸν Λαμέχ, ὃς καὶ δύο γυναῖκας ἀγόμενος, Ἐλδάν καὶ Σελάν, ἐγέννησε τὸν Ἰοβὴλ καὶ τὸν Ἰουβάλ καὶ τὸν Θοβέλ. 7 Ὁ δὲ μὲν Ἰοβὴλ κατέδειξε κτηνοτροφίαν, ὁ δὲ Ἰουβάλ κατέδειξε ψαλτήριον καὶ κιθάραν, ὁ δὲ Θοβέλ σφυροκοπίαν χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Καὶ ὁ μὲν ἐν σκηναῖς κατοικεῖν τε καὶ γεωργεῖν ἠρετίσαστο, ὁ δὲ κιθαρωδίας καὶ τραγωδίας τοῖς δαιμονικοῖς ἐπιτηδεύμασι προσεπενόησεν, ὁ δὲ ξίφη τε καὶ ὄπλα χορηγεῖν εἰς πολέμους ἐμηχανήσαστο. Τὸ οὖν γένος Κάιν μέχρι τούτου ἀξιοθὲν μνήμης, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πατέρων ἀποκρίνεται, ἵνα μήτε τοῖς πρώτοις ἢ συνταπτόμενος, μήτε τῶν ἐξῆς ἀφηγούμενος. 8 Τὸ τοίνυν “Πᾶς ὁ ἀποκτείνας Κάιν ἐπτά ἐκδικούμενα παραλύσει” τοιαύτην ἔχει τὴν λύσιν· ἕκαστος μὲν τῷ ἑαυτοῦ ἀμαρτήματι ἀποθανεῖται, σὺ δὲ ὁ τοῦ φόνου κατάρξας καὶ τοῖς ἄλλοις ὑψηγῆς τοῦ ἀμαρτήματος γενόμενος ἐπτά ἐκδικούμενα παραλύσεις, τουτέστι ἐπταπλασίως τιμωρηθῆσιν καὶ πάμπολλα. Σύνηθες γὰρ τῇ Γραφῇ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον ἐπὶ πολλαπλασίουνα κεχρησθαι· καὶ ἔστιν ἀδιορίστου πλήθους σημαντικόν, ὡς τὸ “Ἀπόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἐπταπλασίονα,” καὶ τὸ “Ἡ στεῖρα ἔτεκεν ἐπτά” καὶ “Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις, ἀλλ’ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά.” Τὸ μὲν γὰρ τελευτήσασιν τῶν ἐν τῷ βίῳ πονηρῶν ἐπάγει τὴν κατάπαυσιν· τὸ δὲ ζῆν ἐν φόβῳ καὶ 6 λύπη μυρίου ἐπάγει τοὺς ἐν συναισθήσει θανάτους. Τρέμων οὖν καὶ στένων ὁ Κάιν, ὥσπερ δαίμονι κάτοχος, ἐν ἐπιληψίᾳ πάντα τὸν ἐξῆς διῆγε χρόνον, τοῦτο πρὸς τὸ μὴ ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τινος ἐκ Θεοῦ λαβῶν τὸ σημεῖον. 9 Περὶ οὗ μόντοι καὶ ὁ μέγας Βασιλείος φησὶ· “Ἐκδικούμενα δὲ, εἴτε 110.52 τὰ παρὰ τοῦ Κάιν ἡμαρτημένα λέγεις, εὐρήσεις ἐπτά, εἴτε παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ ἐπ’ αὐτῷ ὅρι σθέντα, οὕτως οὐκ ἀποτεύξει τῆς ἐννοίας. Ἐν μὲν γὰρ τοῖς παρὰ τοῦ Κάιν τετολμημένοις πρῶτον ἀμαρτήματα φθόνος ἐπὶ τῇ προτιμῆσει Ἄβελ· δεύτερον δόλος, μεθ’ οὗ διελέχθη τῷ ἀδελφῷ, εἰπὼν· “Διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον.” τρίτον φόνος, ἡ προσθήκη τοῦ κακοῦ· τέταρτον, ὅτι ἀδελφοῦ φόνος· πέμπτον, ὅτι πρῶτος φόνος· ὅτι γονεῦσι πένθος ἐποίησεν, τοῦτο τὸ ἔκτον· ἑβδομον, ὅτι Θεῷ ἐψεύσατο. Ἐρωτηθεὶς γὰρ “Ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου;” εἶπεν· “Οὐκ οἶδα.” Καὶ ταῦτα μὲν τοῦ Κάιν τὰ ἐπτά ἀμαρτήματα. Αἱ δὲ εἰς κόλασιν αὐτοῦ παρὰ τῆς θείας δίκης ἐπενεχθεῖσαι τιμωρίαι εἰσὶν αὗται. Πρώτη· “Ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἀπὸ σοῦ.” Δευτέρα· “Ἐργᾶ τὴν γῆν.” Τρίτη· “Οὐ προσθήσει δοῦναί σοι τὴν ἰσχὺν αὐτῆς.” Τετάρτη μετὰ τῆς ἐ’ συνεζευγμένη· “Στένων καὶ τρέμων ἔσθι ἐπὶ τῆς γῆς.” Ἐκτη, ἣν αὐτὸς ἀπεκάλυψεν ὁ Κάιν εἰπὼν· “Εἰ ἐκβάλεις με νῦν ἀπὸ σοῦ καὶ προσώπου σου κρυβήσομαι,” ἡ βαρυτάτη κόλασις, ἣτοι ὁ ἀπὸ Θεοῦ χωρισμὸς τοῖς σωφρονοῦσιν. Ἐβδόμη τὸ “μηδὲ κρύπτεσθαι τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ σημείῳ προδήλῳ πᾶσιν προκεκηρύχθαι” διὰ τοῦ στεναγμοῦ καὶ τοῦ τρόμου. 10 Πᾶς οὖν, φησὶν, ὁ τὸν κατὰ σοῦ φόνον ἀποτολήσας κακώσεται τὰ κατὰ τὸν βίον ἀπαλλάξας, τὴν κατὰ σοῦ παραλύσει τιμωρίαν. Διὸ, φησὶν, “ἔθε το Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Κάιν σημεῖον τοῦ μὴ ἀνελεῖν αὐτὸν πάντα τὸν εὐρίσκοντα αὐτόν.” 7 11 Ὁ δὲ Ἀδάμ σλ’ ἐτῶν ὧν, ἐγέννησε τὸν Σὴθ. Οὗτος ὁ Σὴθ πρῶτος ἐξεῦρε γράμματα Ἑβραϊκὰ καὶ σοφίαν καὶ τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰς τροπὰς τῶν ἐνιαυτῶν καὶ τοὺς μῆνας καὶ

τάς εβδομάδας, καὶ τοῖς ἄστροις ἐπέθηκεν ὀνόματα καὶ τοῖς πέντε πλανήταις, εἰς τὸ γνωρίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ μόνον· καὶ τὸν μὲν πρῶτον πλανήτην ἀστέρα ἐκάλεσε Κρόνον, τὸν δὲ β' Δίαν, τὸν δὲ τρίτον Ἄρεα, τὸν δὲ δ' Ἀφροδίτην, τὸν δὲ ε' Ἑρμῆν. Τοὺς γὰρ δύο φωστῆρας, ἥλιον καὶ σελήνην ἐκάλεσεν ὁ Θεός. 12 Σὴθ δὲ ὦν ἑτῶν σέ' ἐγένετο νῆσε τὸν Ἐνῶς, ὃς ἠλπισεν ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα Κυρίου.” 13 Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν Καϊνὰν ὁ υἱὸς Ἀρφαξὰδ συνέγραψε τὴν ἀστρονομίαν, εὐρηκῶς τὴν τοῦ Σὴθ καὶ τῶν αὐτοῦ τέκνων τὴν ὀνομασίαν καὶ τῶν ἀστέρων, ἐν πλακί λιθίνῃ γεγραμμένην. Ἦσαν γὰρ τοῦ Σὴθ ἕγγονοι προ 110.53 μνηθέντες ἄνωθεν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι φθορὰν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ποιήσαντες δύο στήλας, μίαν μὲν λιθίνην, ἑτέραν δὲ πλινθίνην ἐνεκόλαψαν αὐτὰς τὰ ἐκ τοῦ πάππου αὐτῶν Σὴθ ἐκτεθέντα οὐράνια πάντα ταῦτα, λογισάμενοι, ὅτι, εἰ μὲν δι' ὕδατος ὁ κόσμος κατεφθάρη, ἡ λιθίνη στήλη μενεῖ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· εἰ δὲ διὰ πυρός, ἡ πλινθίνη σωθήσεται πυρουμένη πλεῖον, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ γε γραμμένα, ἦτις στήλη μετὰ τὸν κατακλυσμὸν εἰς τὸ Σίριδος ὄρος ἔμεινε, καὶ ἔστιν ἕως ἄρτι, ὡς φησὶν Ἰώσηπος. Β'. Περὶ τοῦ Νεβρώδ. Μετὰ δὲ ταῦτα γέγονε τις γίγας, τοῦνομα Νεβρώδ, υἱὸς Χοῦς τοῦ Αἰθίοπος, ἐκ φυλῆς Χάμ· ὃς κτίσας τὴν Βαβυλώνα πόλιν καὶ πρῶτος καταδείξας κυνηγίαν καὶ μαγείαν, Περσῶν ἐπρώτευσεν, διδάξας αὐτοὺς ἀστρονομίαν καὶ ἀστρολογίαν, τῇ οὐρανίῳ κινήσει τὰ περὶ τοὺς τικτομένους πάντα δῆθεν σημαίνοντα. 8.2 Ἀφ' ὧν Ἕλληνες τὴν γενεθλιαλογίαν μαθόντες ἤρξαντο τοὺς γενομένους ὑπὸ τῶν ἄστρον κινήσειν ἀναφέρειν. 3 Οὐκοῦν ἀστρονομία καὶ ἀστρολογία τε καὶ μαντεία ἀπὸ Μαγουσαίων ἦτοι Περσῶν ἤρξατο. Οἱ γὰρ Πέρσαι Μαγῶν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων προσαγορεύονται, οἱ γὰρ τὸν Νεβρώδ λέγουσιν ἀποθεωθέντα καὶ γενόμενον ἐν τοῖς ἄστροις τοῦ οὐρανοῦ, ὃν καλοῦσιν Ὠρίωνα. 4 περὶ οὗ φησὶ Μωυσῆς, ὅτι “γένονεν ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ Βαβυλῶν καὶ Χαλάν ἐν γῆ Σενάαρ,” “ὅθεν ἐξῆλθον Φιλιστεῖμ” ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Σὴμ, τοῦ “Ἀσσοῦρ, ἀφ' οὗ Ἀσσύριοι.” 5 Καὶ κρατήσας τὴν Συρίαν καὶ τὴν Περσίδα καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς, ἀνεφάνη καὶ ἄλλος υἱὸς τινος, Οὐρανοῦ λεγομένου, καὶ Ἀφροδίτης γυναικὸς αὐτοῦ, γιγανταῖος, ὀνόματι Κρόνος, κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος. Γενόμενος δὲ καὶ οὗτος δυνατὸς πάνυ, καὶ πολλοὺς ὑποτάξας καὶ κυριεύσας πρῶτος κατέδειξε τὸ βασιλεύειν καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὃς καὶ βασιλεύσας πρῶτος Συρίας ἔτη νς', ὑπέταξε πᾶσαν τὴν Περσίδα, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Συρίας. Ἐχὼν δὲ γυναῖκα Σεμίραμιν, τὴν Ἐρέανκαλουμένην παρὰ Ἀσσυρίοις, ἔσχεν υἱοὺς δύο καὶ θυγατέραν μίαν· καὶ τὸν μὲν προσηγόρευσε Δίαν καὶ Ζεῦ εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος· τὸν δὲ ἐπωνόμασεν Νῖνον, καὶ τὴν θυγατέραν Ἦραν, ἣν καὶ ἔλαβεν εἰς γυναῖκα Πίκος, ὁ καὶ Ζεὺς, τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν. 6 Μετὰ δὲ Κρόνον ἐβασίλευσε Νῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη νβ', ὃς καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα Σεμίραμιν λαβὼν εἰς γυναῖκα, νόμος ἐγένετο Πέρσαις λαμβάνειν τὰς ἑαυτῶν μητέρας καὶ ἀδελφάς, διὰ τὸ καὶ τὴν ἰδίαν λαβεῖν αὐτοῦ ἀδελφὴν Ἦραν ἣν καὶ ἔλαβε γυναῖκα Πίκος, ὁ καὶ Ζεὺς, τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν Ἦραν. 110.56 9 Γ'. Περὶ Νίνου βασιλέως. Ὁ δὲ Νῖνος ἐπικρατῆς γενόμενος τῆς Συρίας καὶ κτίσας πόλιν μεγίστην σφόδρα, πορείας ἡμερῶν γ', ἦν καὶ ἐκάλεσεν εἰς ὄνομα αὐτοῦ Νι νευή, καὶ πρῶτος ἐν αὐτῇ βασιλεύει. 2 ἐξοῦ γένους ἐγένετο καὶ ὁ Ζωροάστρως ὁ περιβόητος καὶ Περσῶν ἀστρονόμος, ὃς μέλλων τελευτᾶν ἤρχετο ὑπ' οὐρανοῦ πυρὸς ἀναφθῆναι, εἰπὼν τοῖς Πέρσαις: “Ἐὰν καύσῃ με τὸ πῦρ, ἐκ τῶν καιομένων μου ὀστέων λάβετε καὶ φυλάξατε, καὶ οὐκ ἐκλείψει τὸ βασίλειον ἐκ τῆς χώρας ὑμῶν, ἕως οὗ φυλάττητε τὰ ὀστᾶ μου.” Καὶ εὐξάμενος τῷ Ὠρίωνι ὑπὸ πυρὸς ἀνηλώθη. Καὶ λαβόντες οἱ Πέρσαι ἀπὸ τῶν τεφρωθέντων ὀστέων αὐτοῦ ἔχουσι φυλάττοντες ἕως ἄρτι. Δ'. Περὶ Θούρας βασιλέως. Μετὰ δὲ Νῖνον ἐβασίλευσε Ἀσσυρίων Θούρας τις τοῦνομα, ἔτη λ', ὃν καὶ μετωνόμασαν Ἄρεα εἰς ὄνομα τοῦ πλανήτου ἀστέρος, ὧτινι Ἄρεϊ πρῶτην τὴν στήλην ἀναστήσαντες Ἀσσύριοι

καὶ ὡς θεὸν μέχρι τοῦ νῦν προσκυνοῦντες καλοῦσι Περσιστὶ Βάαλ θεὸν, τουτέστι Ἄρης πολεμικὸς, οὗ καὶ Δανιὴλ μέμνηται, ὡς προσκυνουμένου καὶ λατρευομένου. Ε΄. Περὶ Λάμου βασιλέως. Μετὰ δὲ Ἄρεα ἐβασίλευσεν Λάμης, ἔτη κ΄ 4. Περὶ Σαρδαναπάλου βασιλέως. Μετὰ δὲ Λάμην ἐβασίλευσεν Σαρδανάπαλος ὁ μέγας, ἔτη λε΄ καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ Περσέως. 2 Οἱ δὲ γε κόλακες καὶ μιμηταὶ τῆς ἐκείνου φιλοσαρκίας καὶ γαστριμαργίας καὶ οἰστρηλασίας ἐπέγραψαν, ὡς ἐξ αὐτοῦ δῆθεν, τῷ τάφῳ αὐτοῦ τοιάδε· “Τόσ’ ἔχω, ὅσ’ ἐφύβρισα καὶ ἔφαγόν τε καὶ ἔπιον καὶ μετ’ ἔρωτος τερπνοῦ ἐπολιτευσάμην. Παθόντα καὶ πολλὰ καὶ ὄλβια πάντα λέλειπται. 10 Καὶ γὰρ νῦν σποδὸς εἰμι, Νίνου μεγάλης βασιλεύσας.” Ἄλλ’ οὖν γε ψευδῶς οἱ γεγραφότες ἐπέγραψαν. Οὐ γὰρ ἔχει ὁ τελευτήσας, ὅπερ ἔφαγε καὶ ἔπιεν, ἀλλ’ εἰς τὴν δυνάστην (δυσώδη) φθορὰν ἐκεῖ τὰ πάντα κεκέρηκεν· ἔχει δὲ τοῦ παρανόμου βίου τὴν δυσωδίαν, ἣτις διηνεκῶς τὴν ἐμπαθῆ καὶ ἀθλίαν ψυχὴν ἀλγύνει καὶ ἀνιά, ξυνειδυῖαν ἑαυτῇ τὰ κάκιστα καὶ μεμνημένη, ὧν παρανόμως καὶ ἀκολάστως εἰργάσατο. Ζ. Περὶ τοῦ Περσέως βασιλέως. Μετὰ δὲ Σαρδανάπαλον ἐβασίλευσε Περσεὺς ὁ υἱὸς Πίκου, τοῦ καὶ Διός· ὅς γε πολεμήσας καὶ νικήσας τοὺς Λυκάονας καὶ πόλιν κτίσας ἐκεῖ καὶ τὴν ἑαυτοῦ στήλην στήσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἴκονίαν ἐκ τοῦ ἰδίου ἀπεικονίσματος· ὑποτάξας καὶ τὰς 110.57 ἄλλας χώρας καὶ πρὸς τὴν Ἰσαυρίαν καὶ Κιλικίαν ἐλθὼν καὶ ἀπὸ τοῦ ἵππου κατελθὼν καὶ πήξας τὸν ταρσὸν τοῦ ποδὸς ἐν τῇ γῆ, ἣ καὶ πόλιν κτίσας ἐπωνόμασεν αὐτὴν Ταρσὸν ἐκ τοῦ ἰδίου ποδός. 2 Καὶ ὀρμήσας κατ’ Ἀσσυρίων καὶ Σαρδανάπαλον φονεύσας ὑπέταξε καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη νγ΄, ὅς καὶ ἐπ’ ὀνόματι αὐτοῦ Πέρσας ἐκάλεσεν αὐτοὺς, ἀφελόμενος ἀπὸ Ἀσσυρίων τὴν τε βασιλείαν καὶ τὴν προσηγορίαν. 3 Ἐδίδαξε δὲ αὐτοὺς καὶ τὴν μουσικὴν τελετὴν καὶ μαγείαν, τὴν λεγομένην Μηδοῦσαν, ἐξ ἧς καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐπωνόμασεν Μηδείαν, ἀπὸ τοῦ μισοῦ μαθήματος. Ἐφ’ οὗ καὶ πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατήλθεν ἐν Περσίδι, καὶ θαυμάσας, ἐξ οὗ καὶ ἀνάψας καὶ κτίσας ἱερὸν ἔθηκεν αὐτὸ ἐν αὐτῷ. Καταστήσας δὲ ἄνδρας εὐλαβεῖς διακονεῖν αὐτὸ καὶ φυλάττειν ἄσβεστον, ἐκέλευσε τοὺς μάγους· ὅπερ ἕως ἄρτι ἐν πολλῇ τιμῇ ἔχοντες οἱ Πέρσαι πυρσολατροῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ βασιλέως αὐτῶν Περσέως. 4 Οὐκοῦν πρώτη μὲν ἐστὶν ἡ βασιλεία ἢ τῶν Ἀσσυρίων ἢ τοῦ Βαβυλωνίων· δευτέρα δὲ καὶ τῶν Περσῶν, ὁμωνύμως Βαβυλωνιοὶ καὶ Ἀσσύριοι οὗτοι κληθέντες. 11 Η΄. Περὶ Σώστρου. Μετὰ δὲ Περσέα καὶ τοὺς μετ’ αὐτὸν χρόνους καὶ βασιλεῖς ἐβασίλευσεν Αἰγυπτίων Σώστρης ἐκ φυλῆς Χάμ, ἀνθρωπὸς τις πανοῦργος, ὀνόματι Σέ σωστρίς, ἔτη κ΄. 2 καὶ πολεμήσας Ἀσσυρίους ὑπέταξεν αὐτοὺς καὶ τοὺς Χαλδαίους καὶ Πέρσας ἕως Βαβυλώνος· ὡσαύτως καὶ τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην καὶ τὴν Σκυθίαν ἐκπολεμήσας ὑπέταξεν. 3 Ἐφ’ οὗ ἦν Ἑρμῆς ὁ Τρισμέγιστος, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, θαυμαστὸς παρ’ Ἑλλησιν ἐν σοφίᾳ. Θ΄. Περὶ τοῦ Φαραῶ. Μετὰ δὲ Σώστρην ἐβασίλευσε τῆς Αἰγύπτου Φαραῶ ὁ καὶ Ναραῶν καλούμενος, ἔτη ν΄, ἀφ’ οὗ πάντες οἱ Αἰγύπτιοι βασιλεῖς Φαραωνῖται προσηγροεῦθησαν. 2 Ἐν δὲ τοῖς προειρημένοις τοῦ Πίκου Διὸς χρόνοις ἀναφαίνεται τις ἐπὶ τὰ δυτικὰ μέρη, ἐκ φυλῆς Ἰάφεδ, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀργείων, τὸ ὄνομα Ἰναχος, ὃς πρῶτος ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ ἐβασίλευσεν· ἐν ἣ πόλιν εἰς ὄνομα τῆς Σελήνης κτίσας ἐκάλεσεν Ἡλιούπολιν. 3 Λιβύη δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Πίκου Διὸς συναφθεῖσα τινὶ ὀνόματι Σιδόνι ἔτεκε τὸν Βῆλ καὶ τὸν Ἀγίνωρα. Καὶ ὁ μὲν Βῆλ ἀπελθὼν εἰς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν τὴν γυναῖκα, ὀνόματι Σίδαν, καὶ γεννήσας υἱὸν ἐκάλεσεν αὐτὸν Αἴγυπτον, ἐξ οὗ καὶ ἡ Αἴγυπτος τὴν ἐπωνυμίαν εἴληφεν, ὃς καὶ ἐν αὐτῇ ἐβασίλευσεν. Ὁ δὲ Ἀγίνωρ ἐπὶ Φοινίκην ἐλθὼν καὶ γυναῖκα λαβὼν, τοῦνομα Τύρον, καὶ κτίσας πόλιν εἰς ὄνομα αὐτῆς, εἰς ἣν καὶ ἐβασίλευσεν, ἐγέννησε δὲ υἱοὺς τρεῖς καὶ θυγα 110.60 τέρα μίαν, τὸν Φοίνικα, τὸν Σύρον καὶ τὸν Κίλικα καὶ τὴν Εὐρώπην. Ἐφ’ ὧν χρόνων καὶ Ταῦρος, ὁ Κρήτης βασιλεὺς, δορυάλωτον εἴληφώς καὶ πρὸς τὴν Θράκην, τὴν ἰδίαν χώραν, ἀπαγαγὼν τὴν Εὐρώπην παρθενεύουσαν καὶ εὐπρεπῆ,

προσηγόρευσε ἐκεῖνα τὰ μέρη εἰς ὄνομα αὐτῆς Εὐρώπην. Μέλλων δὲ τελευτᾶν Ἀγίγνωρ διετάξατο πᾶσαν, ἣν ὑπέταξε, 12 γῆν μερίσασθαι τοὺς τρεῖς υἱοὺς αὐτοῦ. Καὶ ὁ μὲν Φοῖνιξ λαβὼν τὴν Τύρον καὶ τὴν αὐτῆς ἐνορίαν, ἐκάλεσε αὐτὴν Φοίνικα ὁ δὲ Σύρος τὴν ἐπιλα χουσαν αὐτῷ χώραν ἐκάλεσε Συρίαν· ἄφ' οὗ Σύροι μετωνομάσθησαν, οἱ πρώην Ἰουδαῖοι καὶ Παλαιστί νοι καλούμενοι· καὶ Συρία ἢ Ἰουδαία κέκληται. Ὁ δὲ Κίλιξ τὸ ἐπελθὼν αὐτῷ κτῆμα ἐκάλεσε Κιλικίαν, εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα ἕκαστος τὰς χώρας αὐτῶν προσ αγορεύσαντες. 1. Περὶ τῆς κογχύλης εὐρέσεως. Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας τοῦ Φοίνικος ἦν Ἡρακλῆς ὁ Τύριος καὶ φιλόσοφος, ὁ καὶ τῆς κογχύλης ἐφευρετής. Μετεωρισμένος γὰρ ἐπὶ τὸ παράλιον μέρος τῆς Τύρου, εἶδε ποιμενικὸν κύνα ἐσθίοντα τὴν λεγομένην κογχύλην. Καὶ τοῦ ποιμένος νομίζοντος ἐκμάσσειν τὸν κύνα, λαβὼν πόκον ἐρίου ἀπὸ τῶν προβάτων καὶ ἐκμάξας τὸ καταφερόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ κυνός, καὶ βαφέντος τοῦ πόκου, προσέσχεν ὁ Ἡρακλῆς, μὴ εἶναι αὐτὸ αἷμα, ἀλλὰ βαφῆς πρόξενον. 2. Ὁ καὶ θαυμάσας, ὡς μέγα δῶρον προσήγαγε τοῦτο τῷ βασιλεῖ Φοίνικι, ὃς καὶ μᾶλλον ἐκπλαγεὶς ἐκέλευσε ἀπὸ κογχύλης ἔριον βαφῆσαι καὶ γενέσθαι αὐτῷ περιβόλαιον. 3. Καὶ οὗτος πρώτος φορέσας ἐκ πορ φύρας ἱμάτιον, πάντες ἐθαύμασαν τὴν ξένην ταύτην ἐσθήτη, ἣν καὶ ἐθέσπισεν ὁ Φοῖνιξ μηδένα τῶν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τολμᾶν φορεῖν, εἰ μὴ αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν βασιλεύσαντας τῆς Φοινίκης, πρὸς τὸ γνωρίζεσθαι τὸν βασιλέα τῷ στρατῷ καὶ παντὶ τῷ πλήθει ἐκ τῆς τοιαύτης ἐσθήτος. Πρώην γὰρ οὐκ ἐγίνωσκον οἱ ἄνθρωποι χροιάς ἱματίων· ὅθεν οὐδὲ ῥαδίως ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ὑπηκόων ἐγνωρίζετο. 1Α'. Περὶ τοῦ Πέλοπος. Μετὰ δὲ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους καὶ βασιλείας ἐβασίλευσε τῆς Ἑλλάδος Πέλοψ ὁ Λυδός, ὃς κτίσας πόλιν ἐκεῖσε προσηγόρευσε 13 αὐτὴν Πελοπόννησον, ἐκ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς νήσου, ἄφ' ἧς καὶ Πελοποννήσιοι κέκληνται οἱ Ἑλλαδικοί. 1Β'. Περὶ Κύρου. Ἐβασίλευσε τοίνυν Ἀσσυρίων Κρόνος καὶ Νίνος καὶ Σαρδανάπαλος καὶ καθεξῆς ἕως Οὐλεμαρο δάχ· εἶτα Ναβουχοδονόσωρ· μετὰ δὲ τούτους καὶ Βαλτάσαρ καὶ Δαρεῖος, υἱὸς αὐτοῦ. 2. Ἐβασίλευσε Περσῶν Κύρος ὁ Πέρσης ἔτη λβ', καὶ ἐσφάγη ἐν Περσίδι. 3. Ἐφ' οὗ καὶ Κροῖσος ὁ Λυδῶν βασι 110.61 λεὺς ἐπαρθεὶς διὰ τὸ ὑποτάξει τὰς πλησίον αὐτοῦ χώρας καὶ τὰς πόρρωθεν ἐπαρχίας, δηλοῖ Κύρω, ἢ παραχωρήσαι αὐτῷ τὴν βασιλείαν Περσῶν ἢ δέ ξασθαι τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἐν πολέμῳ. 4. Ὁ δὲ Κύρος ἀκούσας ταῦτα καὶ πάνυ φοβηθεὶς καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους ἀποπεμπάμενος ἠβουλήθη φυγεῖν ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν χώραν. Ὅπερ μαθοῦσα ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτόν· “Τί οὕτως ἀθυμεῖς καὶ ἀτονεῖς καὶ ἀβουλήτως τοῦτο πράξει βούλει;” ὁ δὲ φησι· “Καὶ τίς μοι ὁ εἰς τοῦτο βουλευσάμενος ὠφελήσει ἐταῖρος;” ἢ δὲ λέγει αὐτῷ· “Ἐπὶ Δαρείου, τοῦ πρώτου μου ἀνδρός, ἦν τις Ἑβραῖος προφήτης, ὀνόματι Δανιήλ, ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὃν καὶ ἐν πολλῇ τιμῇ Δαρεῖος ἔχων καὶ βουλευτήν, μεγάλως ἠδοκίμει, ὅστις γεγηρακῶς ἄρτι εἰς τὴν Ἰνδικὴν ἰδιάζει χώραν, οὗ καὶ αὐτὸς ὑπακούσας τῆς βουλῆς καλῶς ποιήσεις.” Τοῦτο Κύρος ἀκούσας εὐθὺς ἔπεμψε τοὺς μεγιστάνους αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, ἵνα μετὰ τιμῆς αὐτόν ἀγάγωσι. Φιλεῖ γὰρ ἐν ἀνάγκαις πολλάκις τὰ γύναια σπουδαιότερον κεχρηῆσθαι τῶν ἀνδρῶν τοῖς μηχανήμασι, καὶ ταῖς πρὸς Θεὸν καταφυγαῖς σπουδαιότερον ἀποθέσθαι καὶ θερμότερον. 5. Ὁ δὲ Κροῖσος μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς Κύρον ἀποσταλέντων ἔπεμψεν εἰς τὸ μαντεῖον ἄνδρα πιστόν, ἐρωτῆσαι διὰ τοῦ ἱερέως τὴν Πυθίαν, εἰ ἐξελθὼν κατὰ Κύρου νικῆσει τοῦτον· καὶ εἰσελθὼν ὁ ἱερεὺς καὶ εὐξάμενος ἔλαβε χρησμὸν παρὰ τῆς Πυθίας· “Κροῖσος Ἄλυν ποταμὸν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.” 14 ὃνπερ καὶ γράψας ἐν χάρτῃ δέδωκε τοῖς ἀποσταλεῖσι πρὸς Κροῖσου. 6. Τοῦ δὲ Θεοῦ Δανιήλ ἐλθόντος πρὸς Κύρον, εἶπεν αὐτῷ Κύρος· “Λέγε μοι, σοφώτατε, εἰ νικήσω Κροῖσον τὸν ἄρπαγα καὶ ὑπερήφανον;” Καὶ φησιν ὁ Δανιήλ· “Θάρσει, ὅτι νικήσεις τὸν Κροῖσον καὶ λαμβάνεις αὐτόν

αίχμαλτων. Περὶ σοῦ γὰρ εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης· “Οὕτω λέγει Κύριος τῷ χριστῷ Κύρῳ, οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακουσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη· καὶ ἰσχὺν βασιλέων διαρρήξω.” Ἄυτὸς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει, εἶπε Κύριος Σαβαώθ.” Ὁ δὲ Κύριος ἀκούσας ταῦτα ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας Δανιήλ, φάσκων· “Ζῆ Κύριος ὁ Θεός σου· ἐγὼ ἀπολύσω τὸν Ἰσραὴλ ἐκ τῆς γῆς μου, ἵνα λατρεύῃ σὺ τῷ Θεῷ αὐτῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. 7 Καὶ ὄπλισάμενος παρετάξατο Κροῖσω. Ὁ οὖν Κροῖσος ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ τὴν ἀπόκρισιν, ὥρμησε κατὰ Κύρου μετὰ πολλῆς δυνάμεως· καὶ διαβὰς τὸν Ἄλυν ποταμὸν καὶ συμβαλὼν τῷ Κύρῳ, χειμῶνος ὄντος μεγάλου, ἠττήθη. Ἡβουλήθη οὖν φυγεῖν μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· καὶ τοῦ ποταμοῦ πλημμυροῦντος, 110.64 οὐκ ἠδυνήθη περάσαι. Τούτου ἕνεκα ἐλήφθη αἰχμάλωτος, καὶ ἀπώλοντο τὰ πλήθη αὐτοῦ, χιλιάδες ὕ. Τοὺς δὲ περιλειφθέντας ἐξ αὐτῶν ἔλαβεν αἰχμαλώτους ὁ Κύριος· τὸν δὲ Κροῖσον ἀναρτήσας ἐπὶ ξύλου δεδεμένον καὶ θριαμβεύσας αὐτὸν τῷ στρατῷ αὐτοῦ καταγαγὼν, καὶ ἀπαγαγὼν ἐν Περσίδι θανάτῳ παρέδωκε, τὸν τὰ ἀλλότρια καὶ ὑπὲρ δύναμιν ἐφιέμενον, καὶ αὐτὸν τὰ ἴδια προσαπολέσαντα διὰ πολλὴν ἀπληστίαν. 8 Τοὺς δὲ υἱοὺς Ἰσραὴλ πάντας ἐλευθερώσας μετὰ Ζοροβάβελ ἀπέλυσεν ἐν Ἱερουσαλήμ. 9 Καὶ οὕτως τῶν Λυδῶν κατελύθη ἡ βασιλεία ἀπὸ Κύρου, διαρκέσασα ἔτη σλβ΄. ΙΓ΄. Περὶ Καμβύσου. Μετὰ δὲ Κύρον ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Καμβύσης, ἔτη κ΄. 2 Μετὰ δὲ Καμβύσῃ καὶ ἑτέροις ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης, ὁ Μνήμων λεγόμενος, ἔτη κ΄. 3 Ἐφ’ οὗ ἦν τις ἐν Ἰταλίᾳ ἰθύνων ἐπαρχίαν, 15 ὀνόματι Πάλας, ὃς κτίσας οἶκον μέγαν πάνυ, οἶον οὐκ εἶχεν ἡ περίχωρος ἐκείνη, ἐκάλεσεν αὐτὸν Παλάτιον· ἐξ οὗ τὸ βασιλικὸν κατοικητήριον Παλάτιον προσαγορεύεται. ΙΔ΄. Περὶ Ῥώμου καὶ Ῥήμου. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐβασίλευσεν Ῥώμος, ὁ κτίσας τὴν Ῥώμην, καὶ Ῥήμος, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, οἵτινες ἀνενέωσαν καὶ προσωκοδόμησαν τὸ λεγόμενον Παλάτιον ἥτοι τὸν βασιλικὸν τοῦ Παλατίου οἶκον· καὶ ναὸν μέγιστον τῷ Διὶ ἀνεγείραντες, ἐπωνόμασαν αὐτὸ Καπετώλιον Ῥώμης, ὃ ἐστὶ Ῥωμαῖστί, κεφαλὴ τῆς πόλεως. 2 Ἐν δὲ τῷ βασιλευεῖν εἰς ἔχθραν ἐλθόντες, καὶ φονεύσας Ῥώμος τὸν Ῥήμον ἐβασίλευσε μόνος. 3 Εἶτα πληρώσας τὰ τεῖχη καὶ κοσμήσας τὴν πόλιν, καὶ τῷ Ἀρεῖ ναὸν κτίσας, καὶ ἐν τῷ Μαρτίῳ μηνὶ τοῦτον ἐγκαινίσας, ἐκάλεσε καὶ τὸν μῆνα Μάρτιον, τὸν πρώην λεγόμενον Πρίμον, ὃ ἐστὶν Ἀρεως, ἥνπερ Ῥωμαῖοι ἑορτὴν κατ’ ἔτος ἐπιτελοῦντες ὀνομάζουσι τὴν ἡμέραν τῆς πανηγύρεως Μάρτιον ἐν Κάμπῳ. 4 Ἐκτίσεν δὲ καὶ ἵππικὸν, θέλων διασκεδᾶσαι τὸ πλῆθος τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων, ὅτι στασιάζοντες ἐπήρχοντο αὐτῷ διὰ τὸν φόνον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐπετέλεσε πρῶτος ἵπποδρομίαν ἐν Ῥώμῃ εἰς ἑορτὴν (φησὶ) τοῦ ἡλίου καὶ εἰς τιμὴν τῶν τεσσάρων στοιχείων, γῆς, ἀέρος, πυρός τε καὶ ὕδατος· καὶ προσηγόρευσε, τὸ μὲν πράσινον, τὸ δὲ λευκόν, τὸ δὲ ρούσιον, τὸ δὲ βένετον, ὑποθέμενος αὐτοῖς, ὡς εὐτυχῶς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς φέροντες πρὸς τοὺς πολέμους τιμῶντες τὰ τέσσαρα ταῦτα στοιχεῖα. Καὶ λοιπὸν οἱ τὴν Ῥώμην οἰκοῦντες, εἰς τὰ μέρη ταῦτα διαμερισθέντες καὶ ἀντιποιοῦμενοι ἐκάστου στοιχείου. Καὶ ἐν τούτοις ἀσχολούμενος καὶ ἀμιλλώμενος ἐδόκει τὸν στασιασμὸν παῦσαι. Ἄλλ’ ὁ μὲν, εἰ καὶ ταῦτα Ῥώμος ἐπενόησεν, ἀλλ’ οὐκ ἐπαύσατο πᾶσα ἡ πόλις Ῥω 110.65 μαίων σειομένη καὶ οἱ δῆμοι αὐτῶν καθ’ ἑαυτοὺς στασιάζειν, ἐξ οὗ 16 τε τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἀνεῖλεν. Ὅθεν ἀπορήσας καὶ εἰς τὸ μαντεῖον ἀπελθὼν καὶ ἐπερωτήσας, δι’ ἣν αἰτίαν διηνεκῆς γίνεται σεισμὸς, ἐρρήθη αὐτῷ παρὰ τῆς Πυθίας οὕτως· “Εἰ μὴ συγκαθῆσαι σοὶ ὁ ἀδελφός σου ἐν τῷ βασιλικῷ θρόνῳ, οὐ μὴ παύση τοῦ σειεσθαι ἡ πόλις ἐν ταῖς ἡμέραις σου, οὐδὲ δῆμος ἡσυχάσει τοῦ στασιάζειν.” Καὶ ποιήσας χρυσοῦν στηθάριον ἐκτύπωμα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ θείς ὑπὸ τὸν θρόνον, ἔνθα ἐκάθητο πλησίον ὁ ἀδελφός αὐτοῦ, ἔπαυσεν ὁ σεισμὸς αὐτίκα, καὶ ἡσυχάσεν ἡ δημοτικὴ ταραχὴ. Καὶ οὕτως ἐβασίλευσε, συγκαθημένου αὐτῷ τοῦ χρυσοῦ ἐκτυπώματος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ῥωμύλου. Καὶ εἴ τι ἂν ἐκέλευσε,

θεσπίζων ἔλεγεν ὡς ἄφ' ἑαυτοῦ· “Ἐκελεύσαμεν, ἐθεσπίσαμεν.” ΙΕ΄. Περὶ τῶν Βρουμαλίων. Ὁ αὐτὸς Ῥώμος καὶ τὰ λεγόμενα Βρουμάλια ἐπενόησε διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Φασὶ γὰρ αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ διδύμους ἐκ πορνείας τεχθῆναι καὶ ῥιφῆναι ἐν ἀλσώδει τόπῳ, καὶ ὑπὸ τινος ἀγροὶ κικῆς γυναικὸς πρόβατα νεμούσης εὐρεθέντας ἀνατραφῆναι. Ὀνειδος δὲ ὑπῆρχε παρὰ Ῥωμαίοις τὸ ἐξ ἀλλοτρίων ἐκτρέφεσθαι τινα· διὸ καὶ ἐν τοῖς συμποσίοις ἕκαστος τὸ ἴδιον βρῶμα καὶ πόμα κομίζων καὶ εἰς τὸ κοινὸν τὰ πάντα παρατιθέμενοι ἦσθιον, τὸ ὄνειδος ἐκφεύγοντες, μὴ ἀκούειν ἄλλο τριοφάγοι, οὗ δὲ χάριν ἐπενόησε Ῥώμος τὰ Βρουμάλια, εἰρηκῶς, ἀναγκαῖον εἶναι τρέφειν τὸν βασιλέα τὴν ἑαυτοῦ σύγκλητον ὡς ἐν τῷ χειμῶνι, ὅταν ἡρεμοῦσιν ἐκ τοῦ πολέμου· καὶ ἤρξατο καλεῖν τοὺς ἀπὸ ἄλφα ἔχοντας ὄνομα, καὶ ἀκολουθῶς ἕως τοῦ ω· κελεύσας καὶ τὴν σύγκλητον καλεῖν τῷ αὐτῷ σχήματι, καὶ ἐκτρέφειν τὸν στρατὸν ἅπαντα. Ὅθεν οἱ στρατιῶται εἰς τοὺς οἴκους ἀπιόντες τῶν καλεσάντων αὐτοὺς ἐπ' ἀρίστῳ, ἄφ' ἐσπέρας ἠϋλοῦν καὶ ἐχόρευον πρὸς τὸ γυνῶναι πάντας, ὅτι παρ' αὐτῷ αὔριον τραφήσονται. Τοῦτο οὖν πεποίηκε Ῥώμος, ὡς εἴρηται, πρὸς τὸ ἀπαλλαγῆναι τῆς ὕβρεως αὐ τοῦ, καλέσας τὸ ὄνομα τοῦ ἀρίστου Βρωμαλιούμ, ὃ ἐστὶ Ῥωμαῖστί ἐκ τῶν ἀλλοτρίων τραφῆναι. 2 Ἡ δὲ θεία δίκη τοῦτον μετὰ ταῦτα διὰ τὴν 17 τοῦ ἀδελφοῦ ἀναίρεσιν μετῆλθε. Καὶ αὐτὸς ἀναιρεῖται μεληδὸν κατατμηθεὶς ἐν τῷ τῆς Ῥώμης βουλευτηρίῳ, βασιλεύσας ἔτι λζ΄. 3 Μετὰ δὲ Ῥώμον συνέβη τὴν Ῥώμην ὑπὸ ὑπάτων διοικεῖσθαι καὶ στρατηγῶν ἔτη υξζ΄· ἐξ ὧν γέγονε τις στρατηγὸς, ὀνόματι Μάλιος· καὶ φθονηθεὶς διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ ὑπὸ τινος συγκλητικοῦ, ὀνόματι Φεβρουαρίου, παρεσκεύασε τοὺς συγκλητικὸς ἐκδιώξαι ἐκ τῆς πόλεως τὸν Μάλιον. Εἶτα ἀπελθόντες οἱ Γάλλοι παρέλαβον νυκτὸς τὴν Ῥώμην, καὶ πολλοὺς κατέσφαξαν τῇ εἰκάδι τοῦ λεγομένου Σεξιτίλιου μηνός. Οἱ δὲ συγκλητικοὶ γνόντες τὴν παράληψιν τῆς πόλεως καὶ φυγόντες προσκαλοῦσι πάλιν μετὰ παρακλήσεως τὸν στρατηγὸν Μάλιον εἰς ἐπικουρίαν· καὶ συναγαγὼν πλῆθος στρατοῦ, καὶ παραλαβὼν τοὺς ἄλλους ἀνεῖλε πάντας. Καὶ κρατήσας αὐτῆς τὴν Ῥώμην Μάλιος καὶ λυπηθεὶς διὰ τὴν παράληψιν αὐτῆς ἐν τῷ Σεξιτίλιῳ μηνί, ἐκολό 110.68 βῶσε τὰς ἡμέρας τοῦ μηνός, ὡς δυστυχῆς λεγομένου τῇ Ῥώμῃ, ἀποχαράξας τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μηκέτι λέγεσθαι οὕτως. Κατασχὼν δὲ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ Φεβρουάριον, καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα καὶ γυμνὸν ἀποδύσας καὶ περιελήσας ψιάθιον δρύϊνον καὶ σχοινίῳ περιζώσας, ἐκέλευσε τοῖς ῥαβδούχοις τύπτειν αὐτὸν καὶ λέγειν· “Ἐξελθε, Φεβρουάριε.” Καὶ οὕτως ἀτίμως ἐκβληθεὶς τῆς πόλεως Ῥώμης ἀνηρέθη. Τὸν δὲ Σεξιτίλιον μῆνα Φεβρουάριον ἐκάλεσεν, ὡς ἀξίου ὄντος τοῦ δυστυχοῦς μηνός τὸ ὄνομα αὐτοῦ Φεβρουάριον καλεῖσθαι. Ις΄. Περὶ τῆς βασιλείας Φιλίππου, τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου. Μετὰ δὲ τὸν προειρημένον Ἀρταξέρξην ἐβασίλευσεν Ὀχος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ. Ὁς πολεμήσας Αἴγυπτον παρέλαβεν αὐτὴν πᾶσαν καὶ ἀπώλεσε, βασιλεύοντος τῶν Αἰγυπτίων τότε Νεκτεναβῶ, τοῦ ποιήσαντος λεκανομαντείαν, καὶ γνόντος τὴν παράληψιν τῆς Αἰγύπτου. 2 Ἐφυγε δὲ μόνος εἰς Μακεδονίαν ἀλλάξας τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα. Καὶ δὴ καὶ φαντασίας τινὰς καὶ μαγείας Αἰγυπτιακὰς ἐνδεικνύμενος 18 καὶ προαγορεύων τὰ μέλλοντα, γνώριμος ἐντεῦθεν Φιλίππῳ καὶ Ὀλυμπιάδι τῇ γυναικὶ αὐτοῦ γίνεται, καὶ εἰσοικίζεται. Καὶ οὕτω διὰ μαγανείας Ὀλυμπιάδι μιγνύμενος ἔτεκε τὸν Ἀλέξανδρον. 3 Τῆς δὲ Μακεδονίας βασιλεύσαντος Φιλίππου ἔτη κ΄, καὶ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ πόλιν κτίσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Θεσσαλονίκην· ἔπειτα καὶ Θετταλίαν ὑποτάξας κατεκράτησεν. ΙΖ΄. Περὶ τῆς βασιλείας Ἀλεξάνδρου. Μετὰ δὲ Φίλιππον ἐβασίλευσε τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρος ὁ υἱὸς αὐτοῦ· ἐφ' οὗ καὶ Δαρεῖος ὁ Ἀρσάμου μετὰ Ὀχον βασιλεύσας κατεκυρίευσεν πάντων. 2 Τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐξανέστησεν ὁ Θεὸς τοῖς Ἀσσυρίοις καὶ Πέρσαις καὶ Μήδοις καὶ Πάρθοις Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδονίας βασιλέα· 3 ὃς καὶ καθοπλισάμενος κατὰ Δαρεῖον βασιλέως Περσῶν, καὶ ἐλθὼν εἰς

Βυζούπολιν τῆς Εὐρώπης καὶ κτίσας ἐκεῖσε τόπον, ἐν ᾧ τὸν λαὸν αὐτοῦ στρατηγήσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Στρατήγην. 4 Κάκειθεν ἀπάρας ὀλίγον καὶ ἀντιπεράσας καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ διανείμας χρυσὸν πολὺν, καὶ τὸν τόπον Χρυσούπολιν ἐκάλεσεν. 5 Ὁρμήσας ὡς πάρδαλις μετὰ δυνάμεως πολλῆς ἐπὶ τὰς τῆς Ἀνατολῆς χώρας καὶ πόλεις καὶ τὴν Τύρον παραλαβὼν, πρέσβεις ἀπέστειλε πρὸς Ἰουδαίους αἰτούμενος κατὰ Περσῶν συμμαχίαν. Οἱ δὲ μὴ καταδεξάμενοι Δαρεῖον δεδοὶ κότες, ὡς ὑποχείριοι καὶ συνθήκας ἔχοντες μὴ πολεμεῖν αὐτὸν, θυμωθεὶς Ἀλέξανδρος ἐπὶ τῇ Ἰουδαίᾳ, ὥρμησεν κατ' αὐτῆς. 6 Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἰαδδοῦς τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐνδυσάμενος κατὰ θεῖαν ἀποκάλυψιν πρὸς ἔκπληξιν καὶ πίστῳσιν Ἀλεξάνδρου ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. ΙΗ'. Περὶ τῆς στολῆς τοῦ ἀρχιερέως. Ἦν γὰρ ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ τοιαύτη στολῇ κοσμούμενος. Ποδήρη μὲν ἡμφιέννυτο, τοῦτ' ἔστιν, ἱμάτιον περιχρυσωμένον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν· καὶ ζώνην περιεζώννυτο ἐκ πορφύρας καὶ βύσσου καὶ ὑακινθίνῳ καὶ χρυσῷ πεποικιλμένην 110.69 περικεκαλλωπισμένην. 19 Περὶ δὲ τὰ κράσπεδα ῥοῖσκους εἶχεν ἐβραμμένους, καὶ ἀναμεταξὺ αὐτῶν χρυσοῦς κώδωνας ἐκ χρυσοῦ, καὶ καθαροῦ· ἐπέθηκεν αὐτοὺς ἀναμέσον τῶν ῥοῖσκων ἐπὶ τὸ λῶμα τοῦ ὑποδύτου κύκλῳ. Ἐπενδύετο δὲ καὶ ἄλλον χιτῶνα, ἐκ βύσσου καὶ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου καὶ χρυσοῦ καὶ παντοίων χρωμάτων περιωραῖσμένον καὶ καθυφασμένον, μέχρι τῶν μηρῶν κατερχόμενον καὶ ζώνην ὁμοίαν τῇ πρώτῃ κατασφιγ γόμενον, ἥπερ ἐπωμῖς καὶ ἐφοῦδ προσαγορεύεται. Διὸ καὶ Ἀκύλας ἐπένδυμα αὐτὸ κέκληκεν, ἐν ᾧ καὶ ἐπεπόρπου σαρκόνυχες καθ' ἑκατέρων τῶν ὠμων, χρυσίῳ δοκίμῳ περιεχόμενοι καὶ ἄλλοι ἰβ' λίθοι, με γέθει καὶ κάλλει διαφέροντες καὶ ἀνθρώποις δυσπὸ ριστοὶ, οἵτινες ἐπὶ στίχων δ' ἑκατέρωθεν προσκείμενοι καὶ ὡσαύτως χρυσῷ διακρατούμενοι, καὶ τριάδα λίθων τοὺς στίχους ἔχοντας, θαυμάσιόν τι χρῆμα τοῖς ὀρῳσιν ἐξεφαίνοντο. Ὁ μὲν γὰρ πρῶτος στίχος εἶχε σάρδινον, τοπάζιον καὶ σμάραγδον· ὁ δὲ β' ἄνθρακα, ἴασπιν, σάφειρον· ὁ δὲ γ' λίγυρον, ἀμέθυστον, ἀχάτην· ὁ δὲ δ' χρυσόλιθον, ὀνύχιον καὶ βηρύλλιον· καὶ ἐν πᾶσι τούτοις τῶν πατριαρχῶν ἐκεκόλαπτο τὰ ὀνόματα, ἐκάστου τοῦ λίθου ἴδιον ἔχοντος ὄνομα φυλάρχου. Συνῆν δὲ τὸ ἐφοῦδ περίτμημα, σπιθαμῆς μὲν τὸ μήκος καὶ τόσον τὸ εὖρος, τετράγωνον περὶ τὸ στήθος, τοῖς αὐτοῖς δὲ κάλλεσι διηνητισμένον, ὡσπερ δὴ καὶ αὐτὸ Ἑβραϊστὶ μὲν ἐφοῦδ ὀνομάζετο, Ἑλληνιστὶ δὲ λόγιον· καὶ δήλωσις προσ ηγορεύετο, δι' οὗ ὁ Θεὸς μέλλουσι πολεμεῖν νίκην πρόδηλον προέλεγε. Τοσαύτη γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν λίθων ἀπέστιλβεν αὐγὴ, ὡς, εἴποτε τῆς στρατιᾶς κε κινήμενης, καὶ μάλιστα τοῦ ἀδαμαντίνου λίθου σημασίαν ποιῶντος, τῷ πλήθει τοῦ λαοῦ τυγχάνειν γνώριμον, τὸ παρεῖναι τὸν Θεὸν εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν. Ἐν μέσῳ γὰρ εἶχεν ὡσπερ ἀστέρα ὀλόχρυσον, καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ σμαράγδους ἔχοντας ἀνὰ ἕξ γεγραμμένας τὰς ἰβ' φυλάς τοῦ Ἰσραήλ· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῶν ἰβ' σμαράγδων λίθον ἀδαμαντίνον. Ἦνίκα οὖν ἔμελλεν ὁ ἱερεὺς ἐπερωτᾶν τὸν Θεὸν, ἐδέσμευε αὐτὸν ἐν τῇ ἐπωμίδι κατὰ μέσον τῶν 20 στέρνων καὶ ὑποτιθῶν τὰς χεῖρας ὑποκάτωθεν εὐρίσκετο ἐξηπλωμένον ταῖς παλάμαις αὐτοῦ, καθ' ἅπερ πυξίον. Ὅθεν φησὶν ὁ Σαοὺλ πρὸς τὸν ἱερέα, βουλόμενος θᾶπτον εἰς τὸν πόλεμον παρατάξασθαι· “Συνάγαγε τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄρον τὸν ἐφοῦδ.” Καὶ οὕτω λοιπὸν ἀφορῶν εἰς τὸ ἐφοῦδ ἠρώτα τὸν Θεὸν, τὸ ἐρώτημα προσέχων ἀκριβῶς τε καὶ μᾶλλον τὸν ἀδάμαντα λίθον, ὡς ἐναλλάττων τὴν χροῖαν ἐκ θείας μεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως ἐδήλου προφανῶς τὰ τῷ λαῷ ἐσόμενα. Μέλας μὲν γὰρ γενόμενος θάνατον, ἐρυθρὸς δὲ σφαγᾶς, λευκὸς δὲ διαλλαγὴν τῷ Θεῷ προεσήμαινε. Καὶ πρὸς τούτοις ἦσαν καὶ γράμματα ἐκ χαλκοῦ καθαρῶτάτου πεποιημένα καὶ ἐκτετυπωμένα ἐκάστου στοιχείου τοῦ παρ' Ἑβραίοις ἀλφαβήτου, ἅπερ δὴ προσάγων ὁ ἱερεὺς τῷ Κυρίῳ 110.72 ἐπετίθει ἐν τῷ Ἐφοῦδ, καὶ οὕτω διερωτῶν, εὐθύς ἀνωρθοῦντο τὰ στοιχεῖα δηλοῦντα σαφῶς τὴν ἐπὶ νευσιν τοῦ Θεοῦ ἢ τὴν ἀνάνευσιν. Οἶον, εἰ μὲν ἦν τὸ

ἔρωτημα καὶ τὸ πρᾶγμα κατὰ γνώμην Θεοῦ, ἄνθρωποι θοῦντο μόνον τὰ σημαίνοντα τὸ οὐ.
Ὡσαύτως γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποκρίσεων τοῦ Κυρίου τῶν δι' αὐτῶν δῆλων
γινομένων, προδήλως καὶ διαφόρως συνέβαινον, εἴ γε πάντως εὐδόκιμοι αὐτῶ
ὑπῆρχον· εἰ δὲ ὠργισμένος ἦν αὐτοῖς, οὐδὲν αὐτοῖς διὰ τῶν δῆλων τούτων
ἀπεκρίνετο, οὔτε μὴν διὰ θείων ἀποκαλύψεων ἢ προφητειῶν. Ὅθεν φησί· “Εἶδε
Σαοὺλ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐφοβήθη, καὶ ἐξέστη ἡ καρδία αὐτοῦ
σφόδρα, καὶ ἐπηρώτησεν διὰ Κυρίου, καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῶ ὁ Κύριος καὶ τότε εἶπε
Σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ· Ζητήσατέ μοι γυναῖκα ἐγγαστριμύθιον.”⁴ Ἐπὶ δὲ τὴν κε
φαλὴν ἐφόρει τελαμῶνα χρυσῶνυμον ὁ ἀρχιερεὺς ἦτοι μίτραν καὶ κίδαριν
λεγομένην, ἐν ἧ πέταλον χρυσοῦν ἐπέκειτο πρὸς τὸ μέτωπον αὐτοῦ, ἐν ᾧ γράμμασιν
ἱεροῖς τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα ἐντετύπωτο, Μωϋσέα λέγων· “Ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν.”⁵ Τοῦτο δὲ
καθὼς αὐτὸς ἐδήλου τὴν ὀνομασίαν ταύτην, πρὸς παρ' Ἑβραίοις ἄφραστον
ὀνομάζεται· ἀπείρητον γὰρ αὐτοῖς τοῦτο διὰ γλώττης προσφέρειν. Γράφεται δὲ διὰ
τῶν τεσσάρων 21 στοιχείων, ὅθεν καὶ τετράγραμμον αὐτὸ λέγουσιν. Καλοῦσι δὲ
αὐτὸ Σαμα ρεῖται μὲν IABE, Ἰουδαῖοι δὲ ΛΕΙΑ. Τῆς οὖν ἱερατικῆς ἐσθῆτος ἡ
τετράριθμος χροιά σύμβολον τῶν τεσσάρων ἐτύγχανε στοιχείων, ἐξ ὧν τὰ πάντα
συνέστηκεν, ἅπερ ὁ ἀρχιερεὺς μυστικῶς τε καὶ συμβολικῶς περιβαλλόμενος, καὶ εἰς
τὰ ἅγια εἰσερχόμενος δι' αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ κόσμου τὸν τοῦ παντὸς Δημιουργόν τε καὶ
Κύριον ἐξιλεοῦτο. Ἡ μὲν γὰρ βύσσος ἀντὶ τῆς γῆς, ἡ δὲ ὑάκινθος ἀντὶ τοῦ ἀέρος, ἡ δὲ
πορφύρα ἀντὶ τοῦ ὕδατος, τὸ δὲ κόκκινον ἀντὶ τοῦ πυρός. Καὶ ἦσαν ἄλλα μὲν τὰ
φαινόμενα, ἄλλα δὲ τὰ νοούμενα. Καὶ μέντοι ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἔνδοθεν καὶ
ἔξωθεν χρυσίῳ περικεκαλυμμένη ὑπῆρχε, τὸν ὄροφον ἔχουσα ἐξ ὑφασμάτων
ποικίλων καὶ διαφόρων χρωμάτων κατεσκευασμένον. Τὸ μὲν γὰρ ἦν ἄλουργόν, τὸ
δὲ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφές, τὸ δὲ ὑακινθίνῳ προσεικός, ἢ τε βύσσος τὴν λευκὴν
εἶχε χροιά· ἅπερ δὴ τῶν τεσσάρων ἦν στοιχείων, ὡς ἔφην, αἰνίγματα. Ὁ μὲν γὰρ
ὑάκινθος τῶ ἀέρι προσείκει, τὸ δὲ ῥοδοειδὲς ἢ κοκκοβαφές τῶ πυρὶ, τὸ δὲ ἄλουργόν
ἐδήλου τὴν θάλασσαν ἐκείνη γὰρ τρέφει τὴν κόχλον, ἐξ ἧς τὸ τοιοῦτον γίνεται
χρῶμα· δὲ βύσσος τὴν γῆν· ἐκ ταύτης γὰρ φύεσθαι λέγουσι. Καὶ δέρρεις δὲ εἶχε
τριχίνας ἐπικειμένας καὶ διφθέρας ποικίλας, ὥστε καὶ τὸν ὑετὸν ἀπεῖρ γειν καὶ τὸν
φλογμόν. Ὁ μὲντοι Θεὸς καὶ τοῖς ἱερεῦσι παντοδαπὸν περιέθηκε κόσμον, τὸν μὲν
λαὸν καταπλήττοντα τῶ διαφόρῳ τοῦ σχήματος, αὐτοὺς δὲ τοὺς ἱερέας διδάσκοντα,
ὅπως χρὴ τὴν ψυχὴν ὠραῖζειν, καὶ τὸν τῆς ἀρετῆς αὐτῆ κόσμον περιτιθέναι.⁶ Οὕτω
τοῖνυν μετὰ τῆς τοιαύτης στολῆς τε καὶ δόξης μετὰ τῶν λοιπῶν ἱερέων καὶ τοῦ
πολιτικοῦ πλήθους ἱεροπρεπῆ διαφέρουσιν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιησάμενος ὁ
ἀρχιερεὺς τὴν ὑπάντησιν Ἀλεξάνδρου, εἰς τόπον ἐπίσημον ἔστη, ἔνθα μάλιστα ἡ
περικαλλὴς τοῦ ναοῦ πρόσοψις ἐξεφαίνετο. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος πόρρωθεν ἰδὼν ὁ
Ἀλέξανδρος ἐν λευκαῖς στολαῖς, καὶ τοὺς ἱερεῖς προεστῶτας ἐν βυσσίναις μετὰ
πολλῆς εὐταξίας καὶ σεμνότητος, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν ὑακίνθῳ καὶ διαχρῶσιν κόσμῳ
καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὴν κίδαριν 22 ἔχοντα καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ
ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπεγέγρα 110.73 πτο, καθὼς εἴρηται καὶ ἐπὶ τῇ ξένη θεᾷ καταπλαγεῖς
ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τοῦ ἄρματος εὐθὺς καταπηδήσας καὶ προσελθὼν μόνος
προσεκύνησε τὸ θεῖον ὄνομα καὶ τὸν ἀρχιερέα ἠσπάσατο, ὃν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι μιᾶ
φωνῇ σὺν τῶ ἀρχιερεὶ γνησιῶς ἠσπάσαντο. Τῶν δὲ γε τῆς Συρίας βασιλέων καὶ τῶν
λοιπῶν καταπλαγέντων καὶ διεφθάρθαι τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου
ὑπειληφόντων καὶ Παρμενίῳ νος τοῦ στρατηγοῦ μᾶλλον θαυμάσαντος καὶ ἀγανα
κτῆσαντος, διότι καθάπερ εἰς τῶν ὑπηκόων προσεκύνησεν, εἶπεν ὁ Ἀλέξανδρος· “Οὐ
τὸν ἀρχιερέα προσεκύνησα, ἀλλὰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ τιμώμενον Θεὸν· κάμοι τὴν βοήθειαν
κατὰ τῶν ὑπεναντίων ὑποσχόμενον. Ἡνίκα γὰρ τὴν κατὰ Περσῶν διενουμένην στρα
τείαν, καὶ οὐκ ἐτόλμων διὰ τὸ μέγεθος τῆς δυναστείας αὐτῶν, ὥφθη μοι κατ' ὄναρ

κατὰ τὸ σχῆμα τοῦδε τοῦ ἀρχιερέως ὁ Θεὸς, καὶ θαρρῆεῖν μοι παρεκελεύσατο καὶ τῆς προθυμίας σπουδαίως ἔχεσθαι λέγων· “Εἰς σὲ καταλήξω τὴν Περσῶν βασιλείαν.” Διὸ, τοῦτον θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ὑπομνηθεὶς ὄψεως, εἰκότως προσεκύνησα.” Καὶ ταῦτα εἰπὼν πρὸς τὸν οἰκειακὸν Παρμενίωνα καὶ τὸν ἀρχιερέα δεξάμενος, τῶν ἱερέων παρεπομένων, εἰς τὴν πόλιν Ἰερουσαλήμ παρεγένετο, μετὰ πολλῆς τῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων δεχθεὶς εὐφροσύνης. ⁷ Οἱ δὲ γραμματεῖς βιβλίον τοῦ Δανιὴλ προσκομίσαντες, τὴν προφητείαν αὐτοῦ διηγήθησαν, ἦν ὁ προφήτης περὶ αὐτοῦ προηγόρευσε, ὡς δεῖν τινα τῶν Μακεδόνων τὴν Περσῶν χειρώσασθαι βασιλείαν. “Ὅς ἐπὶ τοῦτο μᾶλλον ἠσθεὶς καὶ περὶ χαρῆς γενόμενος, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερόν ἀνελθὼν θύειν μὲν τῷ Θεῷ κατὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως ἀφήγησιν ἐκέλευσεν, αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα καὶ πάντας τοὺς ἱερεῖς ἀξιοπρεπῶς τιμῆσας, καὶ λαμπροῖς καὶ μεγάλαις ἀναθήμασι τὸν ναὸν διακοσμήσας κατὰ Περσῶν ἐκίνησεν. ⁸ Ἰουδαίους δὲ τινὰς πρὸς συμμαχίαν ἔλαβεν, ἐν οἷς ὑπερέχων ἦν τις ὀνόματι Μοσόμαχος, ἄριστος κατὰ ψυχὴν καὶ 23 τοξότης εὐστοχώτατος, ὃς βαδιζόντων αὐτῶν κατὰ τὴν Βαβυλῶνα ὁδὸν, καὶ μάντεώς τινος ὀρνιθευομένου καὶ πάντας ἐπέχοντος, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς παραμονῆς τοῦ λαοῦ. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ μάντις δεικνύων τὸ ὄρνεον λέγων· Ἐὰν μὲν ἀσάλευτος μένη, προσμένειν συμφέρον πᾶσιν· ἐὰν δὲ ἀναστὰς εἰς τὰ ἔμπροσθεν πέτηται, προσάγειν· εἰ δὲ ὀπισθεν, ἀναχωρεῖν αὐθις. Ταῦτα Μοσόμαχος ἀκούσας παρὰ τοῦ μάντεως καὶ λάθρα τὸ τόξον ἐλκύσας βάλλει τὴν ὄρνιν, ἐφ’ οἷς ὁ μάντις χαλεπήνας καὶ οἱ τῇ πλάνῃ ταύτῃ δεδουλευμένοι, λαβὼν εἰς χεῖρας τὴν ὄρνιν. Μοσόμαχος τοιάδε ἔφη· “Τί μοι μέμφεσθε, κακοδαίμονες; πῶς γὰρ οὗτος μὴ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν προγινώσκων, τὸ ὑμέτερον συμφέρον προανήγγειλεν; εἰ γὰρ ἡδύνατο προειδέναι τὸ μέλλον, οὐκ ἂν εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἦλθε, φοβούμενος, μὴ τοξεύσας αὐτὸν ἀποκτείνει Μοσόμαχος.” Καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ κατησχύνθησαν σφόδρα. ⁹ Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀντιπαραταξάμενος Δαρείῳ ἐν Ἰσσοῦ τῇ πόλει Κιλικίας, καὶ τοῦτον χειρωσάμενος καὶ πολλοὺς σὺν αὐτῷ κατασφάξας παρέλαβε πᾶσαν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ δίχα τῆς 110.76 βασιλείας Κανδάκης τῆς χήρας, βασιλευούσης τῶν ἐνδοτέρων Ἰνδῶν, ἣτις καὶ συνέλαβεν αὐτὸν οὕτως. ¹⁰ Περὶ τῆς βασιλείας Κανδάκης. Ἔθος εἶχεν Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν πεμπομένων ὑπ’ αὐτοῦ πρέσβων πρὸς τοὺς ἐναντίους βασιλεῖς συνεισέρχεσθαι σχήματι στρατιώτου καὶ ὄραν, ὁποῖός ἐστιν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος. Ἡ οὖν Κανδάκη τοῦτο μαθοῦσα περιειργάσατο, ὁποίας ἐστὶ θεὰς, καὶ τί ἔχει σύσσημον. Καὶ μαθοῦσα, ὅτι χθαμαλὸς ἐστίν, ὀδόντας ἔχων μεγάλους καὶ φαινομένους καὶ τὸν ἕνα μὲν ὀφθαλμὸν γλαυκὸν, τὸν δὲ ἕτερον μέλανα, παρεσημειώσατο καθ’ ἑαυτὴν ταῦτα. Καὶ δὴ εἰσελθόντος πρὸς αὐτὴν ἅμα τοῖς πεμφθεῖσι παρ’ αὐτοῦ πρεσβευταῖς, καὶ γνωρίσασα αὐτὸν ἐκ τῶν συσσήμων, συνέσχευεν αὐτὸν, λέγουσα· “Ἀλέξανδρε βασιλεῦ, τὸν κόσμον ἔλαβες, καὶ γυνὴ σε παρέλαβεν.” ²⁴ Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· “Διὰ τὸ πανοῦργον καὶ περὶ ῥίεργον τῆς φύσεώς σου ἀβλαβῆ σε καὶ τοὺς υἱοὺς σου καὶ τὴν βασιλείαν σου διαφυλάξω, καὶ λήψομαί σε καὶ γυναῖκα.” Ἦν καὶ λαβὼν καὶ εἰς Αἴγυπτον ἐλθὼν καὶ τὴν μεγάλην Ἀλεξάνδρειαν εἰς, τὸ ἴδιον κτίσας ὄνομα, πάλιν ὑπέστρεφεν εἰς Βαβυλῶνα· ἐν ἧ καὶ τελευτᾶ, ὑπάρχων ἐτῶν λβ’, βασιλεύσας ἔτη ιβ’.

² Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα μυρία τρόπαια δυσδιήγητα καὶ λόγον ὑπερβαίνοντα εἰργάσατο. Καὶ διὰ τοῦτο πτηνὴν πάρδαλιν ὁ προφήτης αὐτὸν προβλέπει, τὸ ταχὺ καὶ σφοδρὸν καὶ τὸ πυρῶδες καὶ τὸ ἄφνω διαπτήναι τὴν οἰκουμένην μετὰ τροπαίων καὶ νίκης προὔπεφνε. ³ Λέγεται δὲ, ὅτι φιλοσόφου τινὸς εἰρηκότος ἤκουσεν, ὅτι κόσμοι ἄπειροί εἰσι. “Ὅς καὶ ἀκούσας καὶ μέγα στενάξας ἔφη· “Καὶ ἀπείρων ὄντων, μηδενὸς ἐγὼ κεκράτηκα.” Οὕτως ἦν μεγαλόφρων, μεγαλόψυχος καὶ γενναῖος (ὅθεν καὶ πανταχοῦ ἤδεδετο καὶ ἐθαυμάζετο μάλιστα διὰ σωφροσύνην αὐτοῦ καὶ σύνεσιν καὶ πολλὴν ἀγχινοίαν τε καὶ σοφίαν). Ἀριστοτέλει γὰρ μαθητευθεὶς πᾶσαν λογικὴν

ἐπιστήμην εἰς ἄκρον ἐξεπαιδεύθη. 4 Πολεμικώτατος δὲ καὶ τολμηρότατος ὑπάρχων, ἰδὼν ὁμώνυμον αὐτῷ νεανίσκον τινὰ δειλῶς μαχόμενον εἶπε πρὸς αὐτόν· “Νεανίσκε, ἢ τὸν τρόπον ἄλλο λαζον ἢ τὸ ὄνομα.” 5 Ἐπεὶ οὖν καὶ σωφροσύνη πολλῇ διεκόσμητο, ἐκδηλοτέραν ταύτην ἐποίησε μετὰ τὴν νίκην. Καὶ γὰρ αἰχμαλώτους λαβὼν τὰς θυγάς τέρως Δαρείου μαρτυρουμένης ἔχειν κάλλος ἀξιοθαύμαστον, οὐδὲ προσιδεῖν ἠξίωσεν, αἰσχροὺς καὶ λίαν ... ἀποφήνας, τὸν ἄνδρα ἀνδρείως χειρωσάμενον ὑπὸ γυναικῶν ἀθλίως ἠττηθῆναι. Κ'. Περὶ τῶν Βραχμάνων. Ὅς γε καὶ μέχρι τῶν ἐνδοτάτων Ἰνδῶν καὶ τοῦ κυκλοῦντος πᾶσαν τὴν γῆν Ὠκεανοῦ, μεγάλου ποταμοῦ, καὶ τῆς μεγίστης νήσου τῶν Βραχμάνων φθάσας καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον βίον καὶ τὴν εἰς τὸν πᾶν τῶν Θεῶν εὐσέβειάν τε καὶ λατρείαν μεμαθηκῶς 110.77 ἐξεπλάγη πάνυ 25 καὶ ἠγάσθη τῆς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀκροτάτης φιλοσοφίας. 2 Ἐν ᾧ καὶ τόπῳ καὶ στήλην ἔστησεν, ἐπιγράψας· “Ἐγὼ μέγας Ἀλέξανδρος βασιλεὺς ἔφθασα μέχρι τούτου.” 3 Ἐν ἐκείνῃ γὰρ τῇ νήσῳ κατοικοῦσιν οἱ Μακρόβιοι. Ζῶσι γὰρ οἱ πλείους αὐτῶν περὶ τὰ ῥν' ἔτη διὰ τὴν πολλὴν αὐτῶν καθαρότητα καὶ ἐγκράτειαν καὶ εὐκρασίαν ἀερόσανεξερευνητον τοῦ Θεοῦ κρίμα. ἐν ἧ' ἄλλοι οὐδέποτε ὀπίωρα λείπει τὸν ὅλον χρόνον· ἐπειδὴ γὰρ ἐν ταυτῷ ἢ μὲν ἀνθεῖ, ἢ δὲ ὀμφακί ζει, ἢ δὲ τρυγᾶται· καὶ γε τὰ μέγιστα Ἰνδικὰ κάρνα γίνονται, καὶ τὰ δυσπόριστα ἡμῖν καὶ πανεπέραστα ἀρώματα, καὶ ὁ μαγνήτης λίθος. 4. Οἱ τοίνυν Βραχμᾶνες ἔθνος ἐστὶν εὐσεβέστατον καὶ βίον ἀκτῆμονα σφόδρα κεκτημένοι καὶ τὸν κληῖρον τοῦτον ἐκ τῶν τοῦ Θεοῦ κριμάτων χρησάμενοι, καὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ παροικίαν ἐν γυμνότητι φυσικῇ διαζῶσιν, αἰεὶ τὸν Θεὸν δοξάζουσι. Παρ' οἷς οὐδὲ τετράποδόν ἐστιν, οὐ γεωργία, οὐ σίδηρος, οὐκ οἶκοδομή, οὐ πύργος, οὐ χρυσὸς, οὐκ ἄργυρος, οὐκ ἄρτος, οὐκ ἄλλο τι τῶν εἰς ἐργασίαν τελοῦντων ἢ πρὸς ἀπόλαυσιν συντεινόντων· ἀλλὰ τὸν ὑγρὸν καὶ γλυκὺν καὶ εὐκρατον ἄγαν καὶ κάλλιστον ἀέρα καὶ πάσης ἀρρώστιας τε καὶ φθορᾶς ἀπηλλαγμένον· μικράς τε ὀπίωρας καὶ διειδέστατα ὕδατα ἀπολαύοντες σέβονται γνησίως τὸν Θεὸν καὶ ἀδιαλείπτως προσεύχονται. 5 Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες εἰς τὰ μέρη τοῦ Ὠκεανοῦ ποταμοῦ παροικοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν ἔνθεν εἰσὶ τοῦ ποταμοῦ Γάγγου, τοῦ παραρρέοντος εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἐπὶ τὸ μέρος τῆς Ἰνδίας. Οἱ οὖν ἄνδρες περῶσι πρὸς τὰς γυναῖκας Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον μῆνα, παρ' αἷς ὑπάρχουσι ψυχρότερα, τοῦ ἡλίου πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς βορρᾶν ὑψωθέντος, οἱ γε καὶ εὐκρατώτεροι γενόμενοι πρὸς οἶστρον αὐτοὺς κινεῖν λέγουσι. Ὅπερ δὲ καὶ τὸν Νεῖλόν φασι οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς πολλοῖς πλημμυρεῖν καὶ ῥόν, ἀλλὰ μεσοῦντος τοῦ θέρους ἐπικλύζειν τὴν Αἴγυπτον, ὡς τοῦ γε παντὸς ἡλίου τὴν βορρείωτέραν διαθέοντος ζώνην, καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν παρενοχλοῦντος ποταμοῖς καὶ σμικρύνοντος, τούτου δὲ πλείστον ἀπέχοντος. Ποιοῦντες μετὰ τῶν γυναικῶν ἡμέρας μ' ἄλλο ἀντιπερῶσι. Τῆς δὲ γυναικὸς δύο παῖδας τεκούσης 26 οὐκ ἔτι ὁ ἀνὴρ ἀντιπερᾶ πρὸς αὐτήν, οὔτε μὴν ἐκείνη πλησιάζει πρὸς ἕτερον ἄνδρα παντελῶς διὰ πολλὴν εὐλάβειαν. Εἰ δὲ συμβῆ στείραν ἐν αὐταῖς εὐρεθῆναι μέχρι πενταετίας, διαπερᾶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· καὶ συγγινόμενος αὐτῇ, ἐὰν μὴ τέκη, οὐκέτι προσεγγίζει αὐτῇ. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πολυάνθρωπός ἐστιν ἡ χώρα, διὰ γε τὴν ὀλιγοδείαν καὶ τὴν φυσικὴν ἐγκράτειαν. Καὶ αὕτη μὲν ἡ τῶν Βραχμάνων πολιτεία. 6. Τὸν δὲ ποταμόν φασι δυσπεραιότατον εἶναι, καὶ διὰ τὸν λεγόμενον ὀδοντοτύραννον. Ζῶν γὰρ ἐστὶ τοῦτο ἀμφίβιον μέγιστον, ἐν τῷ ποταμῷ διαιτῶμε 110.80 νον καὶ δυνάμενον ἐλέφαντα καταπιεῖν ὀλόκληρον διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους. Ὅστις ἐν ταῖς μ' ἡμέραις τῆς περαιώσεως τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀφανὴς γίνεται κατὰ θεῖαν πρόσταξιν. 7 Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δράκοντες εἰσιν ἐν τοῖς ἐρημοτέροις τόποις ἐκείνοις μέγιστοι σφόδρα, ὡς πηχῶν ὁ τὸ μήκος, τὸ πᾶχος πολὺ τε καὶ φρικωδέστατον· καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Δημιουργοῦ καὶ δόξαν φαινομένην προφανῶς ἐκδηγοῦνται. Καὶ σκορπίοι εὐρίσκονται πηχυαῖοι, καὶ μύρμηκες παλαιστιαῖοι. Διὸ καὶ δυσδιόδευτοί

είσιν οἱ ἔρημικοὶ τόποι ἐκεῖνοι καὶ ἀοίκητοι διὰ τὰ φοβερώτατα θηρία καὶ ἰοβόλα. Ἐλέφαντες δὲ γίνονται κατὰ τὰς χώρας ἐκεῖνας πλεῖστοι, ὡς καὶ ἀγγελιδὸν παραπορευόμενοι βόσκονται. 8 Ἀμέλει γέ τοι καὶ ὁ μέγας Καισάρειος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ μεγάλου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, διαφόρων ἔθνων καὶ ἠθῶν καὶ τρόπων καὶ νόμων ἐξήγησιν ποιούμενος σύντομον, τοιάδε φησίν· “Ἐν γὰρ ἐκάστη χώρα καὶ ἔθνεσιν, ἐν τοῖς μὲν ἔγγραφος νόμος ἐστίν, ἐν τοῖς δὲ ἡ συνήθεια. Νόμος γὰρ ἀνόμοις τὰ πάτρια δοκεῖ.” ΚΑ΄. Περὶ Σηρῶν. “Ὦνπερ πρῶτοι Σῆρες, οἱ, τὸ ἄκρον τῆς γῆς οἰκοῦντες, νόμον ἔχουσι τὸ πατρῶον ἔθος, μὴ πορνεύειν καὶ μοιχεύειν, ἢ κλέπτειν, ἢ λοιδορεῖν, ἢ φορνεύειν καὶ κακουργεῖν τὸ σύνολον.” ΚΒ΄. Περὶ Βάκτρων. 27 “Νόμος δὲ παρὰ Βακτριανοῖς ἦτο Βραχμάναις καὶ νησιώταις ἢ ἐκ προγόνων παιδεία τε καὶ εὐσέβεια, μὴ κρεωφαγεῖν καὶ οἰνοποτεῖν, ἢ λαγνεύειν, ἢ παντοίαν κακίαν διαπράττεσθαι, διὰ πολὺν φόβον Θεοῦ καὶ πίστιν, καὶ τοί γε τῶν παρακειμένων αὐτοῖς μαιφονούντων καὶ αἰσχροπραγούντων ἐμμανῶς τε καὶ ὑπερφυῶς. 2 Ἐν δὲ τοῖς ἐσωτέροις μέρεσι τούτων ἀνθρωποβορῶντες μάλιστα καὶ κατεσθίοντες ἀλλήλους ὡς οἱ κύνες.” ΚΓ΄. Περὶ Χαλδαίων. “Ἐτερος νόμος Χαλδαίοις τε καὶ Βαβυλωνίοις, μητρογαμεῖν καὶ ἀδελφοτεκνοφθορεῖν καὶ μαιφονεῖν καὶ πᾶσαν θεομισῆν πράξιν ὡς ἀρετὴν ἀποτελεῖν, κἂν πόρρω τῆς χώρας αὐτῶν γένωνται. 2 Ἄλλος παρὰ Γηλαίοις νόμος, γυναῖκα οἰκοδομεῖν καὶ γεωργεῖν καὶ τὰ ἀνδρῶν ἔργα πράττειν, ἀλλὰ καὶ πορνεύειν, ὡς ἂν βούλωνται, μὴ κωλυόμεναι παντελῶς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἢ ζηλούμεναι, αἱ ὑπάρχουσαι πολεμικώταται καὶ θηρῶσαι τὰ μὴ λίαν ἰσχυρότερα τῶν θηρίων. Ἄρχουσι δὲ καὶ τῶν ἰδίων ἀνδρῶν καὶ κυριεύουσιν.” 110.81 ΚΔ΄. Περὶ Βρετανῶν. “Ἐν δὲ Βρετανίᾳ πλεῖστοι ἄνδρες μιᾶς συγκαθεύδουσι γυναικί, καὶ πολλαὶ γυναῖκες ἑταιρίζονται ἀνδρί” καὶ τὸ παράνομον ὡς νόμον καλὸν καὶ πατρῶον πράττουσι, ἀζήλωτον καὶ ἀκώλυτον. ΚΕ΄. Περὶ Ἀμαζόνων. 28 Ἀμαζόνες δὲ ἄνδρας οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ’ ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ περὶ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερίαν ὑπερόριοι γίνονται, καὶ μιγνύμεναι τοῖς γειτνιώσιν ἀνδράσιν ὡς πανηγυρίν τινα καὶ μεγάλην ἑορτὴν τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἠγοῦνται, ἐξ ὧν καὶ κατὰ γαστρὸς συλλαβοῦσαι πάλιν δραμοῦσιν οἴκαδε πᾶσαι. Τῷ δὲ καιρῷ τῆς ἀποκυήσεως τὸ μὲν ἄρρην φονεύουσι, τὸ δὲ θῆλυ ζωογονοῦσι καὶ ἐπιμελῶς ἐκτρέφουσι. ΚΖ΄. Περὶ τῶν βασιλείων ἀρχῶν. 1 Μετὰ δὲ Ἀλεξάνδρου τελευτήν εἰς πολλὰς ἀρχὰς ἢ βασιλεία αὐτοῦ διηρέθη. Καὶ Ἀριδαῖος μὲν ὁ ἀδελφός, ὁ καὶ Φίλιππος, Μακεδονίας ἀφῆγε. Ἀντίπατρος δὲ Εὐρώπης ἐβασίλευσεν, Αἰγύπτου δὲ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, Φοινίκης δὲ καὶ Κοιλοσυρίας Σέλευκος, Κιλικίας δὲ Φιλώτας, Ἀσίας δὲ Ἀντίγονος, Καρίας δὲ Κάσανδρος, Ἑλληςπόντου δὲ Λεωνᾶς, Παφλαγονίας δὲ Εὐμένης, Θράκης δὲ Λυσίμαχος. Καὶ οὗτοι μὲν οὐ διέλιπον αἰεὶ κατ’ ἀλλήλων ἐπανιστάμενοι, ἕως ἢ Ῥωμαίων ἀρχὴ τὰς τοπαρχίας πάσας κατέλυσεν. 2 Τούτων δὲ οὕτως καὶ ἐπὶ τοσοῦτον εἰρημένων, δεῖν ᾤθημεν ἐπανάληψιν ποιήσασθαι· καὶ ἀπὸ Ἀδάμ πάλιν ἀρξάμενοι, καὶ ἐκάστου τῶν ἐπισήμων καὶ ἀναγκαίων ἀνδρῶν τοὺς τῆς ζωῆς χρόνους διὰ βραχέων ἐπισημνάμενοι, καὶ μέντοι καὶ τοὺς καθεξῆς ἄρχοντάς τε καὶ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπιτομῇ ἀπομνημονεύσαντες, οὕτως αὐθις τὴν ἀκολουθίαν τῆς χρονικῆς πραγματείας ἐπισυνάψαι. 3 Τὴν δὲ γε ἀπαρίθμησιν τῶν χρόνων κατὰ τὸν μέγαν Μωϋσῆν ποιησόμεθα, τὸν καὶ προγενέστερον καὶ ἀληθέστερον καὶ σοφώτερον παρ’ Ἑλλήσιν ἀρχαίων πάντων σοφῶν τε καὶ συγγραφέων εἰκότως ἀναφανέντα. 29 4 Πρῶτος γὰρ σοφὸς Μωϋσῆς ἀναδέδεικται, ὡς ἱστορεῖ Εὐπόλεμος, καὶ πρῶτος γράμματα Ἑβραίοις παρέδωκεν, ἅπερ ὁ θεῖος Ἀβραὰμ ἀπὸ τῶν Χαλδαίων ἐκόμισε. Λέγει γὰρ Ἰώσηπος, ὅτι πρῶτος Ἀβραὰμ δημιουργὸν τὸν Θεὸν ἀνεκίηρξε, καὶ πρῶτος κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον ἀριθμητικὴν καὶ ἀστρονομίαν Αἰγυπτίου ἐδίδαξε. Πρῶτοι γὰρ εὐρεταὶ τούτων οἱ Χαλδαῖοι γεγέννηται. 5 Παρὰ δὲ τῶν Ἑβραίων ἔλαβον Φοίνικες, ἀφ’ ὧν ὁ μὲν Κάδμος ταῦτα μετήγαγεν εἰς τοὺς

Ἕλληνας, ὁ δὲ Ἡσίοδος μάλα συντάξας εὐφυῶς Ἕλλησιν. 6 Ὁδὲ Ἰώσηπος ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ μείνας τυφλώττων, 110.84 Κλήμης δὲ καὶ Ἀφρικανὸς καὶ Τατιανὸς, τῶν δὲ ἐκ περιτομῆς Ἰώσηπος καὶ Ἰουῆτος κατὰ Ἰναχονάκμασαι τὸν θεσπέσιον Μωϋσῆν ἱστορήσαν, ἰδίως ἕκαστος ἐκ παλαιᾶς ἱστορίας παρασχὼν τὴν ἀπόδειξιν, Κλήμης δὲ ὁ Στρωματεὺς, Ὠριγενιαστὴς ὢν, ὡς τινι τῶν Πατέρων ἀπεκαλύφθη, μὴ ἐν κολάσει Ἰουδαῖος ὢν. ΚΖ'. Σχόλιον τῶν ἀγίων Πατέρων. Περὶ τοῦ Παμφίλου Εὐσεβίου, ὅτι ἐν πολλοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι δείκνυται Ἀρειανὸς γνήσιος· εἰ δὲ καὶ παραινέται παρά τινων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν ὡς πολυμαθὴς καὶ πολυῖστωρ, καθάπερ καὶ Ὠριγένης καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἔξω τῆς Ἐκκλησίας ὄντων, οὐ δὲν θαυμαστόν. 2 Ὁ δὲ πολυμαθὴς καὶ πολυῖστωρ Εὐσέβιος, ἀκριβεστάτην τῶν χρόνων ἀναγραφὴν ποιησάμενος, τοῖς χρόνοις μὲν Ἰναχοῦ ἱερὸν Ἰάκωβον εὖρε συνακμάσαντα, Μωσέα δὲ Κέκροπος. 3 Χρονικοῦ γὰρ κανόνος σύνταξιν ἐπινοήσας, ἐκ παρ ἀλλήλου ἀντιπαρέθηκε τὸν παρ' ἐκάστῳ ἔτει δυ ναστεύοντα. Συνήγαγε δὲ χρόνους τῆς βασιλείας Χαλδαίων, Λακεδαιμονίων, Κορινθίων, Θετταλῶν, Μακεδόνων (τῶν πάλαι Κεϊτιέων λεγομένων), Λα τίνων τῶν ἀπὸ Λατίνου βασιλέως αὐτῶν καὶ Ἰταλῶν ἕκ τινος ἡγεμονεύσαντος αὐτῶν προσαγορευθέντων καὶ ὕστερον ἐπικληθέντων Ῥωμαίων ἀπὸ Ῥώμου 30 καὶ Ῥήμου· καὶ τούτων τοὺς χρόνους ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναρτήσας, ἐκάστου ἔθνους τῶν βασιλείων συνέκρινε τοὺς χρόνους, ἀντιπαραθεῖς τὰ ἔτη τῆς βασιλείας τῇ Ἀσσυρίων βασιλείᾳ, τοῦτ' ἔστι τῆς Σεμιράμεως τοῖς Ἀβραὰμ ἔτεσι. 4 Κατὰ γὰρ τὴν Σεμίραμιν Ἀβραὰμ ἐγνωρίζετο, καὶ Ἰακώβ κατὰ Ἰναχὸν, καὶ Μωϋσῆς κατὰ Κέκροπα τὸν διφυῆ, ὃν πρῶτον βασιλεῖα τῆς Ἀττικῆς Ἕλληνες ἱστορήσαν· ὡς εἶναι τῶν παρ' Ἕλλησιν ἀρχαίων σοφῶν Μωϋσέα πρεσβύτερον, Ὀμήρου λέγω καὶ Ἡσιόδου, καὶ τῶν Τρωϊκῶν, Ἡρακλέους τε καὶ Μουσαίου, Λίνου τε καὶ Ὀρφέως καὶ Διοσκόρων, Ἀσκληπιοῦ καὶ Διονύσου καὶ Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνός τε καὶ τῶν Ἑλληνικῶν μυστηρίων καὶ τελετῶν, καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ Διὸς πράξεων· ὅθεν καὶ τινες τῶν παρὰ τῶν προκρίτων φαίνονται ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων σφετερισάμενοι. Πάντες μὲν οὗτοι μετὰ τὸν Κέκροπα γεγόνασιν, ὢν πολὺ Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος τοῖς χρόνοις ὑποβεβήκασιν. ΚΗ'. Τοῦ ἀγίου Βασιλείου. Οὗτός γέ τοι Μωϋσῆς τῶν σοφῶν πάντων διδάσκαλος πέφηνε, τῶν ἀπορρήτων ἐξηγητὴς γενόμενος, καὶ τῆς ἀληθείας ὑψηλῆς θεϊότητος. Τὴν γὰρ σοφίαν τῶν Αἰγυπτίων διαπτύσας ἄριστα, περὶ δὲ τῆς τοῦ κόσμου ἐξῆλθε συντάξεως, ὑπ' αὐτοῦ δῆλον ὅτι ἐπὶ πάντων Θεοῦ καὶ Δημιουργοῦ πάσης κτίσεως ἐμπνευσθεὶς τὴν ἀλήθειαν. 2 Λέγει γάρ· “Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.” Καὶ πολλοὶ τῶν παρ' Ἕλλησι τάναντία τούτων τολμήσαντες διεξιέναι εἰς βυθὸν ἀγνωσίας καὶ ἀσεβείας κατηνέχθησαν· καὶ εἰκότως. Τὰ ἐξ ἀνθρωπίνης διανοίας προσφερόμενα δόγματα σαθρὰ τυγχάνει καὶ ἀνάρμοστα· διόπερ οὐδεὶς παρ' αὐτοῖς ἔστηκε λόγος 110.85 ἀκίνητος, αἰεὶ τοῦ δευτέρου τοῦ πρὸ αὐτοῦ καταβάλλοντος, ὥστε μηδὲν ἡμῖν ἔργον εἶναι τὰ ἐκείνων ἐλέγχειν. 4 Ἀρκοῦσι γὰρ ἀλλήλοις πρὸς τὴν οἰκίαν ἀνατροπὴν. Οἱ γὰρ Θεὸν ἀγνοήσαντες αἰτίαν ἔμφρονα προεστάναι τῆς γενέσεως τῶν ὄλων οὐ συν εχώρησαν, ἀλλ' οἰκεῖα τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀγνοίας τὰ ἐφεξῆς συνεπέραναν. Διὰ τοῦτο 31 οἱ μὲν εἰς τὰς ὑλικὰς ὑποθέσεις κατέφυγον τοῖς τοῦ κόσμου στοιχείοις τὴν αἰτίαν τοῦ παντὸς ἀναθέντες· οἱ δὲ ἄτομα καὶ ἀμερῆ σώματα καὶ ὄγκους καὶ πόρους συνέχουν τὴν φύσιν τῶν ὀρατῶν ἐφαντάσθησαν. Νῦν μὲν γὰρ καὶ συνιόντων ἀλλήλοις τῶν ἀμερῶν σωμάτων, νῦν δὲ μετασυγκρινομένων, τὰς γενέσεις καὶ τὰς φθορὰς ἐπιγίνεσθαι, καὶ (ἐπὶ) τῶν διαρκεστέρων σωμάτων τὴν ἰσχυροτέραν τῶν ἀτόμων ἀντεμπλοκὴν τῆς διαμονῆς τὴν αἰτίαν παρέχουν. Ἄλλ' ὄντως ἰστὸν ἀράχνης ὑφαίνουσιν οἱ ταῦτα γράφοντες, οἱ οὕτω λεπτὰς καὶ ἀνυποστάτους ἀρχὰς οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ θαλάσσης ἀνοήτως ὑποτιθέμενοι. Οὐ γὰρ ἤδυσαν εἰπεῖν· “Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.”

Β΄. ΑΡΧΗ ΧΡΟΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ.

Α. Περί γενεαλογίας Ἀδὰμ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Ἀδὰμ τοίνυν, κατὰ τὸν σοφώτατον καὶ θεῖον ὑποφήτην Μωϋσῆν, γενόμενος ἐτῶν σλ' ἐγέννησε τὸν Σῆθ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη Ἀλ' καὶ ἀπέθανεν. Ὅς καὶ λέγεται πρῶτος εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθη, ταφῆναι· καὶ μνήμα αὐτῶ κατὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων γεγονέναι γῆν, Ἑβραϊκῆ τις ἱστορεῖ παράδοσις, ὡς φησὶν Ἰώσηπος. Θνήσκει δὲ κατὰ τὴν παραβάσεως ἡμέραν χιλιονταετίας τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας ἐχούσης τὸ διάστημα, Ἀλ' ἔτη μόνον ζήσας τελευτᾷ. Τοῦτον λέγεται πρῶτον εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθη, ταφῆναι. Ἀφανὲς γάρ φασι τὸ τοῦ Ἄβελ σῶμα γενέσθαι, τοῖς μετέπειτα δικαίοις ἀγαθὰς ἀποφαίνων ἐλπίδας.² Σῆθ δὲ γενόμενος ἐτῶν σε' ἐγέννησε Ἐνῶς, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ψζ' καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη Λιβ' Περί οὗ εἴρηται· “Εἰσηλθὼν οἱ υἱοὶ τοῦ 32 Θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων,” ἦτοι τὰς ἀπὸ τοῦ Καῖν. Θεὸν γὰρ αὐτὸν οἱ τότε ἄνθρωποι προσηγόρευον διὰ τὸ ἐξευρεῖν τὰ Ἰουδαϊκὰ γράμματα καὶ τὰς τῶν ἀστέρων ὀνομασίας, καὶ πρὸς τούτοις καὶ τὴν πολλὴν αὐτοῦ εὐσέβειαν θαυμάσαντες· ὅς γε 110.88 καὶ πρῶτος ἤλπισεν ἐπικαλεῖσθαι θεὸς καὶ ὀνομάζειν, καθὰ δὴ καὶ τῷ Μωϋσῆ λέγει Κύριος· “Θεὸν δέδωκά σε τῷ Φαραῶ.” Καὶ περὶ τῶν ἐναρέτων καὶ πνευματικῶν καὶ τῶν κριτῶν ἔφη· “Θεοὺς οὐ κακολογήσεις, καὶ ἄρχοντας τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.” Εἰκότως οἱ τοῦ Σῆθ καὶ τοῦ Ἐνῶς καὶ Ἐνῶχ παῖδες υἱοὶ Θεοῦ καὶ υἱοὶ τῶν θεῶν κατὰ τὸν Σύμμαχον νοεῖσθωσαν, οἱ τινες ἀλόντες ἀκολασίᾳ πρὸς τὰς θυγατέρας Καῖν εἰσηλθὼν, ἐξ ὧν οἱ τῆς κατ' ἀλλήλου μαιγαμίας γίνονται γίγαντες, διὰ μὲν τὸν δίκαιον Σῆθ ἰσχυροὶ καὶ μέγιστοι, διὰ δὲ τὸν ἄδικον καὶ βέβηλον Καῖν πονηροὶ καὶ κάκιστοι.³ Ἐνῶς δὲ γενόμενος ἐτῶν ρς' ἐγέννησε τὸν Καῖνᾶν, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ψιε' καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη Δε'.⁴ Μαλελεὶλ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξε' ἐγέννησε τὸν Ἰάρεδ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ψλ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ωσε'.⁵ Ἰάρεδ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξβ' ἐγέννησε τὸν Ἐνῶχ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ω', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη Δξβ'.⁶ Ἐνῶχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρξε', ἐγέννησε τὸν Μαθουσάλα, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ζ', καὶ μετετέθη ζήσας τὰ πάντα ἔτη τξε'.⁷ Μαθουσάλα δὲ γενόμενος ἐτῶν ρζζ' ἐγέννησε τὸν Λαμὲχ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ωβ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη Δξθ'.⁸ Λαμὲχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρπη' ἐγέννησε τὸν Νῶε, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη φξε', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ψνγ'. Δύο τοίνυν Λαμὲχ ἢ Γραφή μνημονεύει, ἓνα μὲν τὸν ἀπὸ Καῖν, ἓκ δὲ τοῦ πατρὸς Νῶε. Γεγέννηται γὰρ Νῶε διὰ Λαμὲχ, οὐκ ἓκ τοῦ ἀπὸ Καῖν καὶ πεφονευκός ἀνδρα καὶ νεανίσκον, ἀλλ' ἓκ μεταγενεστέρου καὶ ἐξ ὁμωνύμου τοῦ ἀπὸ Σῆθ. Ἐκεῖνος γὰρ λέγει· “Ἄνδρα 33 ἀπέκτεινα εἰς τραῦμα ἔμοι καὶ νεανίσκον εἰς μῶλωπα ἔμοι.” Καὶ ὡς δύο φόνους πεποιηκῶς καὶ τῶν δύο τὰς γυναῖκας εἴληφεν, Ἑλδὰν καὶ Σελὰν, ἑαυτὸν καταμέμφεται ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ ἄξιον εἶναι κολάσεως, “ὅτι ἓκ Καῖν μὲν, φησὶν, ἐκδικεῖται ἑπτάκις, ἓκ δὲ Λαμὲχ ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ.” Καὶ διὰ τί μειζόνως κολάζεται; Διότι τῆ πτώσει τοῦ προημαρτηκός οὐκ ἐσωφρονίσθη. Ὁρᾶς, πῶς τὸ πρὸ ἡμῶν ἀμαρτάνειν αὖξει καὶ τὴν κόλασιν ἡμῖν; Τοῖς οὐδ' οὕτως σωφρονιζομένοις καὶ ἀσύγγνωστον ποιεῖ τὴν τιμωρίαν, ὡσπερ οὖν καὶ ὁ Λαμὲχ οὕτω πέπονθεν. Τοῦ δικαίου γὰρ Ἐνῶχ ἀδελφούς ἀνεῖλε, τοῦ πίστει διὰ τοῦτο προσευξαμένου, μὴ ἰδεῖν τοιοῦτον θάνατον, ἀκουσθεὶς μετετέθη. Ἦν δὲ Ἐνῶχ ἓκ τοῦ δικαίου Σῆθ, ἐξ οὗ Χριστὸς κατ' ἀγεται γενεαλογούμενος ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ ὑπὸ τοῦ 110.89 Λουκᾶ ἕως τοῦ Σῆθ, καὶ “τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦ Θεοῦ,” τὸ μὲν κατὰ σάρκα ἐξ αὐτῶν, τὸ δὲ κατὰ πνεῦμα ἓκ τοῦ Θεοῦ. Πνεῦμα γὰρ ὁ Θεός. Ἐσπούδαζε γὰρ τῶν ἀσεβῶν σπέρμα τῶν δικαίων

ἐξᾶραι τὸ γένος, ἐπειδὴ γὰρ βδέλυγμα ἁμαρτωλῶ θεοσέβεια· καὶ γὰρ τὸ γένος καὶ σπέρμα τοῦ Καῖν κατηράθη, τοῦ δὲ Σὴθ εὐλογήθη· καὶ οὐκ ἐβούλετο ὁ Θεὸς ἐπιμιξίαν γενέσθαι τῶν δικαίων τὸ γένος πρὸς τῶν ἀσεβῶν, ἀλλ' ἐξαλειφθῆναι. Ἐπεὶ οὖν ἐφόνευσεν καὶ ἐλάμ βανον τὰς γυναῖκας αὐτῶν, ἐξαίσια τέρατα ἐτίκτοντο οἱ γίγαντες, δι' οὓς καὶ ὁ κατακλυσμός ἐλθὼν πάντας ἄρδην ἀπόλεσεν. Καὶ μόνος εὐρίσκεται ὁ Νῶε δίκαιος ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ· διὸ καὶ ἐφυλάχθη.⁹ Νῶε δὲ γενόμενος ἐτῶν φ' ἐγέννησεν υἱοὺς γ', τὸν Σὴμ, τὸν Χάμ, τὸν Ἰάφεθ. Μετὰ δὲ ἔτη ρ' τοῦ τεχθῆναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἰσῆλθε τὴν κιβωτὸν, ὑπάρχων ἐτῶν χ' καὶ γίνεται ὁ κατακλυσμός. Καὶ ἐν τῷ ἐνὶ καὶ χ' ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ. Καὶ μετὰ τὸν κατακλυσμόν ἔζησεν ἔτη τν', καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη Δν'. Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ γενομένου ἐπὶ ἡμέρας μ', πᾶσα μὲν ἡ γῆ ἐκαλύφθη ἐπὶ ἡμέρας ρκ'. Παντὸς δὲ ὄρους ὑψηλοτάτου τὸ ὕδωρ ὑπὲρ ἄνω γέγονε πήχεων ιε'. Τῆς δὲ κιβωτοῦ τὰ λείψανα ἕως ἄρτι πρὸς ἀπόδειξιν τῶν γεγεννημένων δείκνυται ἐν τῷ ὄρει Ἄραράτ ἀναμέσον τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Παρθικῆς χώρας καὶ 34 τῆς τῶν Διαβηνῶν χώρας. Ἐκ γὰρ ξύλων ἀσήπτων ἢ κεδρίνων ἐστὶ κατασκευασμένη. Φησὶ γάρ· “Καὶ εἶπεν Κύριος ὁ Θεός· Οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. Ἔσονται αἱ ἡμέραι αὐτῶν ρκ' ἔτη.” Καὶ ἐπάγει ἡ Γραφή λέγουσα· “Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Νῶε· Καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἤκει ἐναντίον μου, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ' αὐτῶν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν.” Πλὴν οὐ εἶναι τὴν ζωὴν αὐτῶν περιώρισεν ρκ' ἔτη, ἀλλὰ πλημμυροῦσαν τὴν ἁμαρτίαν ἰδὼν καὶ αὐξοῦσαν οὐκ ἀνέμεινε τὴν κυρείαν, ἀλλὰ τὴν προσθεσμίαν συντεμῶν τῶν ρ' ἐτῶν, πᾶσιν ἐπήγαγε τὸν κατακλυσμόν. Ὅθεν φησὶ· “Ποίησον σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων ἀσήπτων· νοσσιὰς ποιήσεις καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν τῇ ἀσφάλτῳ, καὶ οὕτω ποιήσεις αὐτὴν τ' πήχεων τὸ μῆκος καὶ ν' τὸ πλάτος καὶ λ' τὸ ὕψος. Ἐπισυναγαγὼν ποιήσεις αὐτὴν, συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν. Τὴν δὲ θύραν ἐκπλαγίου διώροφα, καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτὴν.”¹⁰ Ἄλλ' οὖν γέ τινες τῶν Ἑλλήνων ἐπιλαμβανόμενοι τὸ ῥητὸν ἔφασαν, ὡς ἀδύνατον ἦν χωρῆσαι τοσαῦτα πολυειδῆ καὶ ἄπειρα γένη τῶν ζώων πῆ χεις τριακοσίας καὶ μόνον. Καὶ οὐκ ἴσασι οἱ δῆθεν σοφοὶ καὶ ἀπερισκέπτως καὶ ἀμαθῶς τὰ θεῖα λόγια πολυπραγμονοῦντες, ὅτι περὶ ὁ συγγραφεὺς, γεωμέτρης ὑπάρχων Αἰγύπτου ἐπαιδευθὴ γὰρ, φησὶ, Μωυσῆς πάση σοφίᾳ Αἰγυπτίων ὄτι γεωμετρικὴν πῆχυν ἔφη, ἣτις ὄργανον μεγίστην ἔχει. Τὴν γὰρ τοῖ γεωμετρίαν Αἰγύπτιοι, φασίν, ἐφεῦρον, ἐκ τοῦ ἀπλέτου τῆς γῆς τὴν διαίρεσιν διδαχθέν 110.92 τες καὶ γράψαντες, ἀφ' ὧν ἕτεροι μετέλαβον· Ὅθεν σοφοὺς ἄγαν καὶ φρονίμους αὐτοὺς ἀπεκάλεσε διὰ τὴν θαυμαστὴν ἐπιστήμην ταύτην καὶ σοφίαν. Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι καὶ ἄλλη μαρτυρία εὐαπόδεκτος περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ὡς φησὶν Ἰώσηπος.” Ἔσω γὰρ ἐφ' ὑψηλοτάτοις ὄρεσι καὶ δυσβάτοις γῆς καὶ θαλάσσης λείψανα εὐρίσκεται κοιλίαι καὶ ὀστρέων κελύφαι καὶ τὰ 35 τούτοις ὅμοια, κηρύττοντα τὸ φοβερόν ἐκεῖνο καὶ παγκόσμιον ναυάγιον ἐπὶ τοῦ δικαίου τούτου γενομένου, καὶ πολλῆς ἀθυμίας καὶ λύπης κόπου τε περιστάσεως αἴτιον τοῦτο πεφη νότα. Περὶ οὗ καὶ θεῖος Χρυσόστομος φησὶ· “Πάντων διεφθαρμένων μόνος εὐηρέστησε τῷ Θεῷ, τῶν ἄλλων πάντων προσκεκρουκότων. Καὶ ἄλλας μυρίας θλίψεις ὑπέμενε πολλὰς καὶ κακάς.” “Ἐνιαυτὸν γὰρ ὅλον δεσμωτήριον ξένον καὶ φοβερόν ὤκησεν οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἐν μετάλλοις πιεζομένων διακείμενος. Ἴνα γὰρ τὸ πλῆθος ἐάσω τῶν θηρίων καὶ τῶν ἐρπετῶν, οἷς τοσοῦτον ἔζησε χρόνον, εἰς τοιαύτην ἀπειλημμένος στενοχωρίαν· τί οἶει πάσχειν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατάγου τῶν βροντῶν καὶ ὑπὸ τοῦ ψόφου τῶν ὑετῶν; Ἄβυσσος γὰρ ἢ μὲν κάτωθεν ἀνερρήγνυτο, ἢ δὲ ἄνωθεν κατεφέρετο· ἔνδον ἐκάθητο μετὰ τῶν υἰῶν αὐτοῦ. Εἰ γὰρ καὶ ὑπὲρ τοῦ τέλους εἶχε θαρρῆϊν, ἀλλὰ τῇ τῶν γινομένων σφοδρότητι προαποτεθνήκει τῷ δέει. Ὅπου γὰρ ἡμεῖς, οἰκίας ἔχοντες ἠδρασμένας ἐπὶ τῆς γῆς,

καὶ πόλεις οἰκοῦντες, ὅμως, ὅταν ἴδωμεν κατ' ἐνεχθέντα σφοδρότερον ὀλίγον τοῦ συνήθους ὑέτον, καταπίπτομεν καὶ συστελλόμεθα· τί οὐκ ἂν ἔπαθεν ἐκεῖνος, ἔνδον ὦν καὶ τὴν φρικωδεστάτην ἐκείνην ἄβυσσον ἐννοῶν καὶ τῶν ἀποπνιγομένων τὰ διάφορα γένη; Ἰκανὸν μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν μίαν ἢ οἰκίαν ἐπικλυσθεῖσαν καλυφθῆναι τοῖς κύμασιν, ἐκπλήξαι τὴν ψυχὴν. Τὸ δὲ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν τοῦτο παθεῖν, οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν, πῶς διέθηκε τὸν ἐν μέσῳ περιφερόμενον τῷ κλυδωνίῳ.” 11 Τὸν μὲν οὖν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον τοσοῦτω συνείχετο δέει. Ἐπειδὴ δὲ ποτε ὁ κατακλυσμὸς ἐπαύσατο, ὁ μὲν φόβος ἐνεδίδου λοιπὸν, ἐπετεῖνατο δὲ τὰ τῆς ἀθυμίας αὐτῷ σφόδρα. Καὶ τὸ προφητικὸν ἔπαρσεν, ὃ περὶ τῆς ἡμέρας Κυρίου φησὶν Ἀμώς· “Ὁν τρόπον ἐὰν ἐκφύγῃ ἄνθρωπος ἀπὸ προσώπου λέοντος καὶ ἐμπέσῃ αὐτῷ ἄρκτος καὶ 36 εἰσέλθοι εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ ἀπερείσῃ τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ δάκῃ αὐτὸν ὄφεις.” Καὶ γὰρ τῆς κιβωτοῦ προκύψαντα καὶ τῆς δυσώδους καὶ ἐστενοχωρημένης εἰρκτῆς ἀπαλλαγέντα χεῖρ μὴ ἕτερος διεδέχετο τοῦ προτέρου οὐχ ἡττων ὄρωντα τὴν πολλὴν ἐρημίαν, τὸν βίαιον θάνατον ἐκεῖνον καὶ τῶν ἀναιρεθέντων τὰ σώματα τῇ ἰλύϊ πεφυρμένα καὶ τῷ πληθῶ καὶ πάντας ὁμοῦ ἀνθρώπους τε καὶ ὄνους καὶ τὰ τούτων ἀτιμότερα γένη μὴ τῇ ἐλεεινοτάτῃ ταφῇ κατασχέντας, μᾶλλον δὲ 110.93 εἰπεῖν καταχωσθέντας. Εἰ γὰρ καὶ σφόδρα ὑπῆρχον ἀμαρτωλοὶ οἱ ταῦτα πεπονθότες, ἀλλ' ὅμως ἄνθρωπος ὁ Νῶε καὶ ἔπασχε τι πρὸς τὸ ὁμόφυλον” “ἐπὶ μὲν τοῦ κατακλυσμοῦ τῷ πλήθει τῶν ὑδάτων συνεχόμενος τῇ μονώσει καὶ τῇ πρὸς τὸ ὁμόφυλον συμπαθείᾳ, τὸ ἄπειρον τῶν ἀπολωλότων, τῷ τρόπῳ τῆς τελευτῆς, τῇ τῆς γῆς ἐρημίᾳ.” ”Πρὸ δὲ τούτων κακίας ἀβύσσῳ πάντοθεν συνείχετο, καὶ τῶν κυμάτων αὐτῷ σφοδρότερον αἰ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ἐπιβουλαὶ προεβόρῃγγυντο. Μόνος γὰρ εἰς τοσοῦτον πληθὸς ἀπολειφθεὶς μοχθηρῶν ἀνθρώπων καὶ μιᾶν, πολλὴν τὸν γέλωτα, πολλὰ σκώμματα καὶ τὰς χλευασίας ἔφερον ὁ δίκαιος, μάλιστα ὅτε περὶ τῆς κιβωτοῦ καὶ τῆς μελλούσης αὐτοῖς διελέγετο συμφορᾶς” καὶ πανωλεθρίας, ἐν ἔτεσιν ῥ' τῆς κιβωτοῦ τεκταινομένης καὶ αὐτοῦ διαβόηθην καθ' ἑκάστην ἡμέραν βοῶντος, οὐδεὶς ἐπίστευεν.

Β'. Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ Πύργου. Σῆμ δὲ μετὰ δύο ἔτη τοῦ κατακλυσμοῦ γενόμενος ἐτῶν ρβ' ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξὰδ καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη φ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη χβ'. 2 Ἀρφαξὰδ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλβ' ἐγέννησε τὸν Καϊνᾶν, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη υ', καὶ ἀπέθανε ζήσας τὰ πάντα ἔτη φλβ'. 3 Καϊνᾶν δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Σαλὰ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη τλ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη υξ'. Τὸν δὲ Σαλὰ ὁ πατὴρ ἀύξηθέντα γράμματα ἐξεπαίδευσεν. Καὶ δήποτε ὁ Σαλὰ πορευθεὶς ἀποικίαν κατασκεύασθαι, ἐλθὼν κατὰ τὴν γῆν Χαλδαίων, 37 γράμματα ἐπὶ τινῶν διακεχαραγμένα πετρῶν, τὰ δὴ ἦν ἄρα τῶν Ἐγγυρῶν παράδοσις· ταῦτα δὲ ἐκγραψάμενος ὁ Σαλὰ, αὐτὸς τε ἐν αὐτοῖς ἐξημάρτανε, καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν αὐτὴν ἀτοπίαν ἐξεπαίδευσεν. 4 Σαλὰ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Ἐβερ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη υλ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη φξ'. 5 Ἐβερ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλδ', ἐγέννησε τὸν Ἰεκτὰν καὶ τὸν Φαλέκ. Ἐπὶ τοῦ Ἐβερ πάλιν οἱ ἄνθρωποι εἰς ἄπειρον πληθυνθέντες καὶ εἰς ἄκρον πονηρίας ἐλάσαντες πύργον ἐννοοῦσι κατασκευάσαι οὐρανομήκη, πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κατακλυσμοῦ, ὡς τοῦ Θεοῦ ἐπιβουλεύοντος αὐτοῖς. Ἦσαν δὲ πάντες μία φωνή. Νεβρώδ γὰρ ὁ γίγας, Χουσὲ τοῦ Αἰθίοπος υἱὸς, προσέτασσε, καὶ εἰς βρώσιν ἀγρευῶν ἐχορήγει ζῶα. Ὁ δὲ Ἐβερ, ὁ τοῦ Σαλὰ υἱὸς, ἐπέγειν ἐνεκεχειρίστο τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πύργου καὶ τῆς Βαβυλώνας, ὃ ἔστι σύγχυσις· ὦν τὸ ἔργον κατέρριπτο, ματαίαν τὴν ἀνάβασιν ἐπικειρηκότων. Οἱ γὰρ καὶ τὴν κατασκευὴν 110.96 τῆς κιβωτοῦ σαφῶς εἰδότες, πρῶτοι ναῦς ποιεῖν ἐν τοῖς ὕδασι καὶ πλέειν ἐπενοήσαντο. Τῶν δὲ πάντων ἐπὶ τὴν τοῦ πύργου καὶ τῆς πόλεως ὄρμη σάντων οἰκοδομὴν, ἀρχηγοὺς εἶχον οβ'. Μόνος δὲ ὁ Ἐβερ οὐ συνέθετο τῇ τούτων ἀλογίστῳ ἐργασίᾳ, Διὸ καὶ πάντων αἰ γλώσσα

συνεχύθησαν, τῶν συν τεθειμένων εἰς οβ' γλώσσας διαιρεθέντων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. Καὶ εἰς ἀλληλογλωσσίαν 38 ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς δικαίας ὀργῆς ἐλαυνομένων καὶ διασπασθέντων, τοῦτο μόνῳ Θεῷ οὐκ ἐστήρησε τὴν ἀρχαίαν φωνήν. Ὅθεν οἱ ἀπομείναντες ἐν τῇ προτέρᾳ γλώσσῃ, Ἑβραῖς αὐτὴν ἐπωνόμασαν κατὰ τὴν τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν ἐπωνυμίαν, Ἑβερ εἰς τὸ γένος τῶν Ἑβραίων, οἵτινες πατρωνυμικῶς καὶ φερωνύμως Ἑβραῖοι καλοῦνται.

III. Ὅτι ὅποια ἦν ἡ ἀ' γλώσσα. Ὅτι τῇ τῶν Ἑβραίων γλώσσῃ ἐχρῶντο οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ, δῆλον μὲν, καὶ ἀπὸ τούτου καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Νῶε καταγομένους καὶ χρωμένους· δῆλον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ, τὸν δευτέρου Ἀδάμ τὸν Χριστὸν τῇ τῶν Ἑβραίων φωνῇ κατὰ τὸν πρῶτον πάντως Ἀδάμ χρώμενον, ὡς τὸ “Ἐφφαθά,” καὶ “ταλιθά κοῦμι” καὶ “λαμὰ σαβαχθανὶ” καὶ τὰ ὅμοια. Καὶ μέντοι πρὸς τούτοις καὶ τὰ τῶν παλαιῶν ὀνόματα ἐναργῆς τεκμήριον τοῦ ταύτην εἶναι. φωνὴν τὴν πρὸ τῆς συγχύσεως. Ἐφ' ὧν γὰρ κατ' οὐδεμίαν ἐστὶ γλώσσαν τὸ σημαινόμενον ἐπιλύσασθαι, καὶ ταύτη τὸ ζητούμενον ἐρμηνεύεται. Οἶον τοῦ Ἀδάμ καὶ τῶν λοιπῶν αἱ προσηγορίαι, δι' ἐτέρας οὐδεμιᾶς ἐρμηνεύεται εἰ μὴ διὰ τῆς Ἑβραϊκῆς καὶ μόνης. Εἰ δέ τινες ἀμαθῶς ἀντιλέγουσιν, οὐ τὴν Ἑβραϊκὴν, ἀλλὰ τὴν Συριακὴν πρώτην εἶναι γλώσσαν, ἀκούε τωσαν τῆς ἐρμηνείας τοῦ σοφωτάτου καὶ πολυμαθοῦς Ὀριγένους εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωβ “ἦ, φησὶν, οὕτως ἐρμηνεύεται ἐκ τῆς Συριακῆς βίβλου” καὶ ἐξῆς, Συριακὴν εἶπεν τὴν Ἑβραϊκὴν διάλεκτον, ἐπειδὴ γὰρ Συρίαν τὴν Ἰουδαίαν καὶ Σύρους οἱ παλαιοὶ τοὺς Παλαιστίνους ὠνόμαζον. 2 Ὁ μὲν οὖν πύργος ὠκοδομήθη ἐν ἔτεσι τεσσαράκοντα, ἔμεινεν ἡμιτελής μετὰ τὴν σύγχυσιν. Ὁ δὲ γε Θεὸς ἀνέμῳ βιαίῳ τοῦτον ἀνατρέπει, καὶ ἔστιν ἀναμέσον Ἀσοῦρ καὶ Βαβυλῶνος εἰσέτι 39 φυλασσόμενα τὰ ἴχνη αὐτοῦ. 3 Φαλέκ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ' ἐγέννησε τὸν Ῥαγαῦ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη σθ' καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη τλθ'. 4 Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ ἕως τοῦ κατακλυσμοῦ ἔτη βσμβ', καὶ ἀπὸ τοῦ 110.97 κατακλυσμοῦ ἕως τῆς συγχύσεως τῆς πυργοποιίας καὶ τῆς τελευτῆς Φαλέκ, ὃ ἐστὶ μερισμὸς, ἔτη ωξη', καὶ γίνεται διαμερισμὸς ἦτοι διασπορὰ τῶν υἱῶν Νῶε καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν γεννηθέντων. Διὸ καὶ μέροπες ἐκλήθησαν ἀπὸ τε τῆς μεμερισμένης φωνῆς, ἀπὸ τε τοῦ μερισμοῦ τῆς γῆς. 5 Ὁ μὲν τοι Σῆμ ἐγέννησε τὸν Ἐλάμ καὶ τὸν Ἀσοῦρ καὶ τὸν Ἀρφαξὰδ καὶ τὸν Λουδί· ὁ δὲ Χάμ τὸν Χοῦς καὶ τὸν Μεσρέμ καὶ τὸν Χαναάν· ὁ δὲ Ἰάφεθ τὸν Χάμερ, τὸν Μαγῶγ καὶ τὸν Θήραν καὶ τὸν Ἰυωϊάν καὶ τὸν Ἐλισσάν καὶ τὸν Θόβελ καὶ τὸν Μοσὸχ καὶ τὸν Μαδαί, ἀφ' οὔ Μῆδοι γενόμενοι καὶ τῶν Βαβυλωνίων κρατήσαντες, ἡ χώρα Μηδία προσηγορεύθη κυρίως καὶ φερωνύμως. 6 Μετὰ γοῦν τὴν σύγχυσιν καὶ τὴν τοῦ πύργου διάλυσιν μεταστέλλονται οἱ γ' υἱοὶ τοῦ Νῶε πάντας τοὺς ἐξ αὐτῶν γενομένους, καὶ διδοῦσιν αὐτοῖς ἔγγραφον τῶν τόπων τὴν κατανέμησιν, ὅπερ ἐκ τοῦ πατρὸς Νῶε παρελήφασιν, καὶ λαγχάνουσιν ἐκάστῳ καὶ ταῖς ἐκάστου φυλαῖς καὶ πατριάς τόπον καὶ κλίματα καὶ χώρας καὶ νήσους καὶ ποταμοὺς κατὰ τὴν ὑποκειμένην ἔκθεσιν.

Δ'. Περὶ τοῦ τῆς γῆς διαμερισμοῦ. Καὶ κατακληροῦται τῷ μὲν πρωτοτόκῳ υἱῷ Νῶε Σῆμ ἀπὸ Περσίδος καὶ Βάκτρων ἕως Ἰνδικῆς καὶ Ῥινοκουρούρων τὰ πρὸς ἀνατολήν· τῷ δὲ Χάμ ἀπὸ Ῥινοκουρούρων ἕως Γαδείρων τὰ πρὸς νότον· τῷ δὲ Ἰάφεθ ἀπὸ Μηδίας ἕως Γαδείρων τὰ πρὸς βορρᾶν. 2 Αἱ δὲ λαχοῦσαι χώραι τῷ μὲν Σῆμ εἰσὶν αὗται· Περσίς, Βακτριανή, Ὑρκανία, Βαβυλωνία, Κόρδυνα, Ἀσσυρία, Μεσοποταμία, Ἀραβία ἡ ἀρχαία, 40 Ἐλυμαῖς, Ἰνδική, Ἀραβίη Εὐδαίμων, Κοιλησυρία, Κομμαγῆνη καὶ Φοινίκη πᾶσα καὶ ποταμὸς Εὐφράτης. 3 Τῷ δὲ Χάμ Αἴγυπτος, Αἰθιοπία ἡ βλέπουσα κατ' Ἰνδοῦς, ἐτέρα Αἰθιοπία, ὅθεν ἐκπορεύεται ὁ ποταμὸς τῶν Αἰθιόπων, Ἐρυθρὰ βλέπουσα κατὰ ἀνατολὰς, Θηβαῖς, Λιβύη ἡ παρεκτείνουσα μέχρι Κυρήνης, Μαρμαρίς, Σύρτις, Λιβύη ἄλλη, Νουμιδία, Μασσυρίς, Μαυριτανία ἡ κατέναντι Γαδείρων. Ἐν δὲ τοῖς κατὰ βορρᾶν τὰ παραθαλάσσια ἔχει, Κιλικίαν,

Παμφυλίαν, Πισσιδίαν, Μυσίαν, Λυκαονίαν, Φρυγίαν, Καβαλίαν, Λυκίαν, Καρίαν, Λυδίαν, Βιθυνίαν, τὴν ἀρχαίαν Φρυγίαν· καὶ νήσους πάλιν ἔχει, Σαρδινίαν, Κρήτην, Κύπρον καὶ ποταμὸν τὸν καὶ Νεῖλον καλούμενον. 4 Τῷ δὲ Ἰάφεθ Μηδία, Ἀλβανία, Ἀρμενιάμικρά καὶ μεγάλη, Καππαδοκία, Παφλαγονία, 110.100 Γαλατία, Κολχίς, Βόσπορος, Μαιῶτις, Δερβίς, Σαρματίς, Ταυριανίς, Μολοσση, Θεσσαλία. Λοκρίς, Βοιωτία, Αἰτωλία, Ἀττική, Ἀχαΐα, Πελλήνη, ἡ καλουμένη Πελοπόννησος, Ἀρκαδία, Ἠπειρώτις, Ἰλλυρίς, Λυχνίτις, Ἀδριακή, ἐξ ἧς τὸ Ἀδριακὸν πέλαγος. Ἔχει καὶ νήσους, Βρετανίαν, Σικελίαν, Εὐβοίαν, Ῥόδον, Χίον, Λέσβον, Κυθήρην, Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν, Ἰθάκην, Κόρκυραν καὶ μέρος τι τῆς Ἀσίας, τὴν καλουμένην Ἰωνίαν, καὶ ποταμὸν Τίγριν, τὸν διορίζοντα μεταξὺ Μηδίας καὶ Βαβυλωνίας. 5 Τούτων οὖν κληροδοτηθέντων, ὁ τοῦ Χάμ υἱὸς Χαναάν ἰδὼν τὴν πρὸς τῷ Λιβάνῳ γῆν, ὅτι ἀγαθὴ τε καὶ εὐφορὸς καὶ κατὰ πολὺ 41 τῆς ἑαυτοῦ διαλλάττουσα γῆς, τυραννικῶς καθήρπασεν αὐτήν καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Σῆμ κληρονόμους ἐξήλασεν, καὶ οὕτω πᾶσα ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Χαναάν προσαγορεύεται. Κάντεϋθεν τοίνυν ὁ δίκαιος κριτῆς μετὰ ταῦτα τοῖς ἐκ τοῦ Σῆμ υἱοῖς ἀπέδωκεν αὐτήν διὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καθὼς καὶ τῷ Ἀβραάμ προεπηγγείλατο. Δίκαιος γὰρ ὁ Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν. Ῥαγαῦ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλβ' ἐγέννησε τὸν Σερούχ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη σζ', καὶ ἀπ' ἐθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη τλθ'. 7 Σερούχ δὲ γενόμενος ἐτῶν ρλ', ἐγέννησε τὸν Ναχώρ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησε ἔτη ς', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη τλ', ὃς πρῶτος ἤρξατο τοῦ Ἑλληνικοῦ δόγματος διὰ τοὺς πάλαι γενομένους πολεμιστὰς καὶ ἡγεμόνας καὶ πράξαντάς τι ἀνδρεῖον, ἀρετῆς καὶ μνήμης ἄξιον, οὐς καὶ ἀνδριάσι στηλῶν ἐτίμησαν, ὡς ἀγαθὸν τι πεπραχότας. Οἱ δὲ μετὰ ταῦτα ἄνθρωποι ἀγνοοῦντες τὴν τῶν προγόνων γνώμην, ὅτι ὡς προπάτορας καὶ ἀγαθῶν πραγμάτων ἐπινοητὰς ἐτίμησαν μνήμης μόνον χάριν, οὗτοι ὡς θεοὺς ἐτίμησαν, καὶ ἔθυσον αὐτοῖς, καὶ οὐχ ὡς ἀνθρώπους θνητοὺς γενομένους· ὧν τὴν ἀσέβειαν Σολομῶν στηλιτεύει, φάσκων· “Τὸν πρὸ ὀλίγου τιμηθέντα ἄνθρωπον νῦν εἰς σέβασμα ἐλογίσαντο.” 8 Σαφέστερον δὲ καὶ διεξοδικώτερον τὴν παράνοϊαν τούτων καὶ ἀθεΐαν ἐλέγχων ὁ μέγας Ἀθανάσιος τοιάδε φησί· “Σαθρᾶς τοίνυν τῆς τοιαύτης αὐτῶν διανοίας φαινομένης, ἀνάγκη τὴν ἀλήθειαν διαλάμπειν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαγνώσεως. Οὔτε γὰρ τὸ κακὸν παρὰ Θεοῦ, οὔτε ἐν τῷ Θεῷ· οὔτε μὴ οὐσία τις ἔστιν, ἀλλ' ἄνθρωποι κατὰ στέρησιν τῆς τοῦ καλοῦ φαντασίας 110.101 ἐπινοεῖν ἤρξαντο, καὶ ἅμα πράττειν τὰ οὐκ ὄντα καὶ ἄπερ ἐβούλοντο. Ὡσπερ γὰρ ἂν τις, ἡλίου φαίνοντος, καμμύων τοὺς ὀφθαλμοὺς σκότος ἐπινοεῖ, καὶ λοιπὸν ἐν σκότει πλανῶμενος καὶ περιπατῶν προσκόπτει, 42 πολλακίς κατὰ μικρὸν ὑπάγει, νομίζων, μὴ εἶναι σκότος, ἀλλὰ φῶς, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων καμμούσα τὸν νοητὸν ὀφθαλμὸν, δι' οὗ τὸν Θεὸν ὁρᾶν δύναται, ἑαυτῇ τὰ κακὰ ἐπενόησε.” Ἔγεγονε μὲν γὰρ εἰς τὸ ὁρᾶν τὸν Θεὸν καὶ ὑπ' αὐτοῦ φωτίζεσθαι· αὐτὴ δὲ ἀντὶ τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ φθαρτὰ τὰ τοῦ σκοτῆς ἔργα ἐπεζήτησε, καθὼς γέγραπται, ὅτι “Ὁ Θεὸς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον εὐθὴ· αὐτὸς δὲ ἐπεζήτησε λογισμοὺς πολλοὺς.” 9 Ἐπεὶ οὖν ὡσπερ μανέντες οἱ ἄνθρωποι τὴν οὐκ οὔσαν κακίαν ἐπενόησαν, οὕτω καὶ τοὺς οὐκ ὄντας θεοὺς ἑαυτοῖς ἀνεπλάσαντο. Ὡς γὰρ πάλιν εἴ τις εἰς βυθὸν καταδύς μηκέτι μὲν βλέπει τὸ φῶς μήτε τὰ ἐν τῷ φωτὶ φαινόμενα, διὰ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ πρὸς τὸ κάτω νεῦμα καὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἐπίχυσιν, μόνον δὲ τὰ ἐν τῷ βυθῷ αἰσθόμενος, νομίζει μηδὲν εἶναι πλέον ἐκείνων· οὕτω δὴ καὶ οἱ πάλαι τῶν ἀνθρώπων καταδύντες εἰς τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιθυμίας καὶ φαντασίας, κάντεϋθεν ἐπιλαθόμενοι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐννοίας τε καὶ δόξης, τὰ φαινόμενα θεοὺς ἀνετυπώσαντο, λατρεύοντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν Κτίσαντα. Καὶ ὡσπερ, κατὰ τὸ λεχθὲν παρὰ δειγμα, οἱ εἰς βυθὸν καταδύμενοι, ὅσον ἐπικαταβαίνουσι, τοσοῦτω μᾶλλον τὰ σκοτεινότερα καὶ βαθύτατα βλέπουσιν, οὕτω καὶ τὸ τῶν ἀνθρώπων πέπονθε γένος. Οὐ γὰρ ἀπλήν ἔσχε

τὴν πλάνην καὶ τὴν εἰδωλολατρίαν, οὐδὲ ἀφ' ὧν ἤρξαντο, ἐν τούτοις διέμειναν· ἀλλ' ὅσον τοῖς προτέροις ἐνεχεί ριζον, τοσοῦτον ἑαυτοῖς καινοτέρας ἐφεύρισκον τὰς δεισιδαιμονίας, μηδὲν ἄκορον τῶν πρώτων κακῶν λαμβάνοντες. 10 Ἐπικαταβαίνοντες γὰρ λοιπὸν ταῖς ἐννοίαις καὶ τοῖς λογισμοῖς οἱ ἄνθρωποι, οὐρανῶ καὶ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τε καὶ δόξαν ἀνέθησαν. Εἶτα πάλιν τοῖς σκοτεινοῖς λογισμοῖς ἐπικαταβαίνοντες, αἰθέρα καὶ ἀέρα καὶ τὰ ἐν τῷ ἀέρι θεοὺς προσηγόρευσαν. Προ βαίνοντες δὲ τοῖς κακοῖς, ἤδη καὶ τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ σώματος ἡμῶν συστάσεως, τὴν θερμὴν καὶ τὴν ὑγρὰν καὶ τὴν ξηρὰν οὐσίαν, θεοὺς ἀνύμνησαν. 11 Οἱ δὲ γε τελειότεροι τὴν ἀσέβειαν καὶ ἀνθρώπους τοὺς μὲν ἔτι 43 ζῶντας, τοὺς δὲ καὶ μετὰ θάνατον θεοὺς ἐκάλεσαν. 12 Καὶ οὐ μόνον εἰς ἀνθρώπους καὶ κτήνη καὶ ἔρπετὰ, χερσαῖά τε καὶ ἔνυδρα, τὴν τοῦ Θεοῦ προσηγορίαν μετήγαγον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ μηδ' ὄλως ὄντα ἢ φαι 110.104 νόμενα τὴν αὐτὴν δυσσέβειαν ἐξωκείλαντες ἐπεδείξαντο· λογικὰ γὰρ ἀλόγοις ἐπιμίξαντες καὶ ἀνόμοια τῇ φύσει ἐνειράντες ὡς θεοὺς ἐδόξασαν. Οἰοῖ εἶσιν οἱ παρ' Αἰγυπτίοις κυνοκέφαλοι καὶ ὄφιοκέφαλοι καὶ ὄνοκέφαλοι, καὶ ὁ παρὰ Λίβυσι κριοκέφαλος, καὶ παρὰ τοῖς μυθίοις τὰ λεγόμενα πλάσματα, ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις καὶ ἵπποκένταυρος, καὶ τραγέλαφος, ἐπιτείνοντες τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὴν ἡδονὴν τε καὶ ἐπιθυμίαν θεοποιήσαντες, ἦν δὴ καὶ Ἀφροδίτην καλέσαντες προσεκύνησαν. 13 Καὶ μέντοι καὶ τοὺς παρ' αὐτῶν ἄρχοντας διὰ τιμὴν τῶν ἀρξάντων ἢ διὰ φόβον τῆς αὐτῶν τυραννίδος ὡς θεοὺς ἐτίμησαν· ὥσπερ ὁ ἐν Κρήτῃ Ζεὺς τετίμηται, καὶ ὁ ἐν Ἀρκαδίᾳ Ἑρμῆς, καὶ ὁ ἐν Ἰνδίᾳ Διόνυσος, καὶ ἡ ἐν Αἰγύπτῳ Ἴσις καὶ Ὅσιρις, καὶ ὁ νῦν Ἀδριανοῦ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως παῖς Ἀντίνοος. Ἐπιδημήσας γὰρ Ἀδριανὸς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τελευτήσαντα ἰδὼν τὸν τῆς ἡδονῆς ὑπῆρέτην Ἀντίνοον, ἐκέλευσε θρησκεύεσθαι τοῦτον, ἅτε δὴ καὶ μετὰ θάνατον ἐρῶν τοῦ παιδός, δι' ὑπερβάλλουσαν ἀσέβειάν τε καὶ οἰστρηλασίαν. Καὶ γὰρ οἱ παρ' Ἑλλήσι διαβεβοημένοι θεοὶ, Ζεὺς τε καὶ Ποσειδῶν καὶ Ἀπόλλων καὶ Ἥφαιστος καὶ Ἑρμῆς καὶ ἐν θηλείαις Ἥρη καὶ Δήμητρα καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἄρτεμις διαταγαῖς ἐκρίθησαν θεοποιεῖσθαι. 14 Διὸ δὴ ταύτας καὶ εἰδωλομανίας καὶ ἐφευρέσεις ἢ θεία Γραφή θριαμβεύουσα οὕτω φάσκει· “Ἀρχὴ πονηρίας ἐπίνοια εἰδώλων· εὗρεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. Οὔτε γὰρ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. Κενοδοξία δὲ ἀνθρώπων εἰσηλθεν εἰς τὸν κόσμον. Διὰ τοῦτο καὶ σύντομον αὐτῶν ἐπενοήθη τὸ τέλος. Ἀώρω γὰρ πένθει τρυχόμενος πατὴρ, τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου εἰκόνα ποιήσας τὸν ποτε νεκρὸν ἄνθρωπον νῦν ὡς ζῶντα ἐτίμησε καὶ παρέδωκε τοῖς ὑποχειρίοις μυστήρια καὶ τελετάς. Εἶτα χρόνῳ κρατηθὲν τὸ ἀσεβὲς ἔθος ὡς νόμος διεφυλάχθη καὶ 44 τυράννων ἐπιταγαῖς ἐθρησκεύετο τὰ γλυπτά.” ”Καὶ τοῦτο γέγονε τῷ βίῳ ὡς ἔνεδρον, ὅτι ἡ συμφορὰ ἢ τυραννίδι δουλεύσαντες ἄνθρωποι τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθησαν.” 15 Εἶτα τοῖνυν καὶ οἱ τῶν τοιούτων ψευδοθέων κήρυκες καὶ μάντιες ποιηταὶ τε καὶ συγγραφεῖς οὐκ ἀπλῶς εἶναι θεοὺς μόνον ἔγραψαν, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν πρὸς ἔλεγχόν τε ἀθεότητος καὶ αἰσχροποιοῦ πολιτείας ἀνέγραψαν. Καὶ γὰρ τοὺς ἀκολάστους ἔρωτας καὶ ἀσελγείας τοῦ Διὸς καὶ παιδοφθορίας καὶ τῶν ἄλλων ζηλοτυπίας πρὸς ἠδὴν 110.105 νὴν τῶν θηλειῶν, καὶ φόβους καὶ δειλίας καὶ τὰς ἄλλας κακίας οὐδέτερον, καὶ ἑαυτοὺς ἐλέγχουσιν, ὡς οὐ μόνον περὶ θεῶν διηγοῦνται, ἀλλ' οὐδὲ περὶ σεμνῶν ἀνθρώπων. Ἐκ μὲν γὰρ Διὸς τὴν παιδοφθορίαν καὶ τὴν μοιχείαν, ἐκ δὲ Ἀφροδίτης τὴν πορνείαν· καὶ ἐκ μὲν Ῥέας τὴν ἀσελγείαν· ἐκ δὲ Ἄρεως τοὺς φόνους, ἐκ Διονύσου τὴν οἰνοφλυγίαν καὶ ἐξ ἄλλων ἄλλα τοιαῦτά φασι τὴν ἀρχὴν εἰληφέναι. Ἄλλ' οὐκ ἄδηλον τοῖς νοῦν ἔχουσιν, ὅτι παρὰ γνώμην εἰρήκασιν τὰ τούτων πάθη καὶ τὰς αἰσχίστας πράξεις. Ἐπειδὴ γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀκοινώνητον προσηγορίαν καὶ τιμὴν τοῖς οὐκ οὔσιν θεοῖς, ἀλλ' ἀνθρώποις θνητοῖς ἐσπούδαζον ἀναθεῖναι, τούτου χάριν καὶ ἄκοντες ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἠναγκάσθησαν

τὰ τούτων παθήματα πρὸς ἔλεγχον τοῦ μὴ θεοὺς αὐτοὺς εἶναι, ἀλλ' ἐμπαθεῖς ἀνθρώπους. Ἄλλα φασὶν οἱ τῇ πλάνῃ δεδουλωμένοι· “Διὰ τοῦτο θεοὺς αὐτοὺς ἠγούμεθα, ὅτι τοῖς ἀνθρώποις χρήσιμοι γεγόνασι. Ζεὺς μὲν γὰρ λέγεται πλαστικὴν τέχνην ἐξευρηκέναι, Ποσειδῶν δὲ κυβερνητικὴν, Ἥφαιστος μὲν τὴν χαλκευτικὴν, Ἄσκληπιὸς δὲ τὴν ἰατρικὴν, καὶ Ἀπόλλων τὴν μουσικὴν, καὶ Ἀθηνᾶ μὲν τὴν ὑφαντικὴν, Ἄρτεμις δὲ τὴν κυνηγητικὴν, καὶ Ἥρα μὲν στολισμὸν, Δημήτηρ δὲ γεωργίαν καὶ ἄλλοι ἄλλας.”^{15*} Οὐκοῦν εἰ διὰ τὰς τῶν τεχνῶν εὐρέσεις θεοὺς αὐτοὺς ἄξιον ἀναγορεύεσθαι, δέον καὶ τοὺς 45 τῶν ἄλλων τεχνῶν εὐρετὰς οὕτως ὀνομάζεσθαι; Γράμματα μὲν γὰρ Φοῖνικες εὗρον, ποίησιν δὲ ἠρωϊκὴν Ὅμηρος, καὶ διαλεκτικὴν μὲν Ζήνων ὁ Ἐλεάτης, ῥητορικὴν δὲ Κόραξ ὁ Συρακούσιος, καὶ μελισσῶν μὲν καρπὸν ὁ Ἀριστοτέλης, σίτου δὲ σπóρον καὶ κριθῆς Τριτόλεμος· καὶ νόμους μὲν Λυκοῦργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος, τῶν δὲ γραμμάτων τὴν σύνταξιν καὶ ἀριθμὸν καὶ μέτρα καὶ σταθμῖα Παλαμῆδης ἐφεῦρε, καὶ ἄλλοι ἄλλα καὶ διάφορα τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων ἐπήγγειλαν χρήσιμα κατὰ τὴν τῶν ἱστορησάντων μαρτυρίαν.¹⁶ Ἄλλ' εὐδὴλος ἢ τούτων παράνοια, ὅτιπερ οὐ μόνον ἀνθρώποις φθαρτοῖς προσῆψαν τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν καὶ δόξαν, ἀλλὰ καὶ πετεινοῖς, καὶ τετραπόδοις, καὶ ἔρπετοῖς, καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν παθῶν αὐτῶν καὶ μανιώδη λύσσαν.¹⁷ Περί ὧν φησὶν ὁ Ἀπόστολος· “Ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου ἐν ὁμοιώματι εἰκόνοσ φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων καὶ ἔρπετῶν· διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ 110.108 Θεὸς εἰς πάθος ἀτιμίας.”¹⁸ Καὶ ὅλως τῶν ἐν εἰδώλοις μανέντων πάντων διάφορός ἐστιν ἡ δόξα καὶ ἡ θρησκεία, καὶ οὐ τὰ αὐτὰ παρὰ τοῖς αὐτοῖς εὐρίσκεται. Καὶ εἰκότως· τοῦτο γὰρ οὐ μικρὸς ἔλεγχός ἐστι τῆς αὐτῶν ἀθεότητος· διαφόρων γὰρ ὄντων καὶ πολλῶν κατὰ χώραν θεῶν, τοῦ ἑτέρου τὸν τοῦ ἑτέρου θεὸν ἀναιροῦντος, οἱ πάντες ἀναιροῦνται· καὶ γὰρ οἱ παρ' ἄλλοις νομιζόμενοι θεοὶ τῶν παρ' ἄλλων λεγομένων θεῶν γίνονται σπονδαὶ καὶ θυσίαι. Αἰγύπτιοι μὲν τὸν Ἄπιν βοῦν μόσχον ὄντα σέβουσι καὶ τὸν Μενδήσιον τράγον, τούτους δὲ ἄλλοι τῷ Διὶ θύουσιν. Λίβυες δὲ προβατοθεοποιοῦντες, καὶ τοῦτο παρ' ἑτέρων εἰς θυσίαν σφάττεται. Ἰνδοὶ δὲ τὸν Διόνυσον θρησκέουσι, συμβολικῶς αὐτὸν οἶνον ὀνομάζοντες. Καὶ ἄλλοι τοῦτον σπένδουσι, ἕτεροι δὲ ποταμούς καὶ πηγὰς· καὶ πάντων μᾶλλον Αἰγύπτιοι τὸ ὕδωρ προτετιμῆκασιν καὶ θεὸν ἀνηγόρευσαν.¹⁹ Ἐν οἷς καὶ τοσοῦτον ὑπερεπλέονασεν ἡ εἶδω λομανία παρὰ τὰ ἔθνη πάντα, ὡς οὐ μόνον βόας τε καὶ τράγους καὶ κύνας καὶ πιθήκους θεραπεῦσαι, ἀλλὰ 46 καὶ σκόροδα καὶ κρόμυα καὶ πολλὰ τῶν εὐτελῶν λαχάνων θεοὺς ὀνομάσαι καὶ προσκυνῆσαι διὰ τὸν πλοῦτον τῆς ἀσεβείας. Καὶ τὸ μὲν ὕδωρ τοῦ Νείλου ἐσέβοντο ὡς τὴν χώραν.^{1b} αὐτῶν ἀρδεῦον· τὸν δὲ βοῦν ἐθεοποιοῦν ὡς τὴν γεωργίαν ἐπιτελοῦντα καὶ τὴν τροφήν πορίζοντα, τὸν δὲ τράγον καὶ τὰ πρόβατα διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν χρῆσιν· τὰ δὲ λοιπὰ βδελύγματα, κύνας τε καὶ πιθήκους καὶ κνώδαλα καὶ τὴν λοιπὴν ἀπρέπειαν τῶν ζώων τε καὶ λαχάνων ἐθεράπευον, καθότι πρόφασιν αὐτοῖς αἰεὶ περὶ ταῦτα χρεῖται γεγόνασι, δῆθεν αἴτια σωτηρίας ἐν τῷ καιρῷ τῆς τοῦ Φαραῶ πανολεθρίας. Ἦνίκα γὰρ ἐκεῖνος τὸν Ἰσραὴλ διώκων κατεποντίσθη, ἕκαστος περὶ ᾧ ἀπησχολίσθη, μὴ ἐξακολουθήσας τῷ Φαραῶ καὶ περισθεῖς, τοῦτο ἐθεοποίησε λέγων· “Θεὸς μου γέγονας σήμερον μάλιστα, δι' οὗ καὶ σωθεῖς οὐ συναπωλόμην τῷ Φαραῶ, κωλυθεῖς διὰ τῆς τούτου προνοίας.”²⁰ Ὑπὲρ χρόνον δὲ τοίνυν καὶ κατὰ περίοδον τινα τοῖς Αἰγυπτίοις ἐγεννᾶτο βοῦς ἔχων σημεῖα τινα περὶ τὴν γλώσσαν καὶ τὴν κέρκον, ἐξ ὧν ἐγνωρίζετο, ὅτι Ἄπις ἐστίν, ἠγουν θεὸς, ὅθεν καὶ ἐορτὴν ἐποίουν, ὡς θεοῦ αὐτοῖς ἐνδημήσαντος, καὶ παρατιθέασιν τῷ βοῖ πανδαισίαν ἐν τῇ φάτνῃ πολλὴν, ὡς ἂν εἰ εὐωχοῦντες τὸν θεὸν αὐτῶν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν τράγον σεβόμενοι Μένδην λεγόν

μενον καὶ κατὰ τὴν ἑαυτῶν γλῶσσαν ὡς ἀνακεῖ μενον ἔφασκον τῇ γονίμῳ δυνάμει, οὗτινος τράγου καὶ ἱερὸν ὑπῆρχεν ἐν ᾧ ἦν τραγοσκελῆς ὄρθιον τὸ 110.109 αἰδοῖον ἔχων. Ἔτι μὴν καὶ τοὺς κροκοδείλους, καὶ τοὺς ὄφεις, καὶ τοὺς αἰλούρους, καὶ τοὺς ἰχθύας τι μῶντες, ἐξ ἀλόγου τιμῆς ἀτιμίαν ἑαυτοῖς περι ποιοῦνται. 21 Ἦδη δέ τινες εἰς τοσαύτην ἀσθέ νειαν καὶ παραφροσύνην ἐξήχθησαν, ὡς καὶ ἀνθρώ πους τοῖς παρ' αὐτῶν ψευδοθέοις κατασφάττειν καὶ εἰς θυσίαν προσάγειν. 22 Ὅθεν προασφαλιζόμενος ἄνωθεν ὁ θεῖος λόγος τὸν ἐκ τοιαύτης πλάνης ἀπαλλαγέντα λαὸν ἔφασκεν· “Οὐ ποιήσης σεαυτῷ εἰδῶλον οὐδὲ πᾶν ὁμοίωμα ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ οὐ προσκυνήσης αὐ τοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσης αὐτοῖς.” Ὡς οὖν διαφορᾶς οὔσης μεταξύ εἰδώλου καὶ ὁμοιώματος, εἰκότως 47 εἶπεν· “Οὐ ποιήσης σεαυτῷ εἰδῶλον οὐδὲ ὁμοίωμα” τὸ μὲν γὰρ εἶδῶλον οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχει, τὸ δὲ ὁμοίωμά τινός ἐστιν ἴνδαλμα καὶ ἀπείκασμα. Ἐπειδὴ τοίνυν Ἕλληνες ἀναπλάττουσι τὰς οὐχ ὑφεστώσας μορφὰς, Σφίγγας, καὶ Τρίτωνας, καὶ Κενταύρους, καὶ Αἰγύπτιοι Κυνοπρόσωπον καὶ Βουκέφαλον, εἰδῶλα καλεῖ τὰ τῶν οὐχ ὑφεστώ των μιμήματα, ὁμοιώματα δὲ τὰ τῶν ὑφεστώτων εἰκάσματα, οἷον ἡλίου, σελήνης, ἄστρον, ἀνθρώπων, θηρίων, ἔρπετων καὶ τῶν τοιούτοις παρα πλησίων· τούτοις δὲ κελεύων μὴ προσκυνεῖν μηδὲ λατρεύειν, οὐχ ἀπλῶς ἀπαγορεύει 2 ἀμφοτέρα· ἀλλ' ἐπειδὴ σημαίνει τινὰς προσκυνῆσαι μὲν ἀμφοῖ τερα διὰ φόβον ἀνθρώπινον, οὐ μὴν δὲ λατρεύσαι κατὰ ψυχὴν, ἐδίδαξεν ὡς ἐκάτερον ἀσεβὲς καὶ θεο στυγὲς καὶ λίαν ἀπόβλητον.

Ε'. Περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων. Διὰ δὴ τοῦτο πάλιν, ἵνα μὴ τινες ὡς οὗτοι, τῷ κάλλει τῶν κτισμάτων ἀποβλέψαντες, οὐχ ὡς ἔργον Θεοῦ, ἀλλ' ὡς θεοὺς τιμῆσωσιν, εἰσάγει προσφό ρως ἡ Γραφή λέγουσα· “Καὶ μὴ ἀναβλέψης τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πάντα τὸν κόσμον τοῦ οὐρανοῦ, (καὶ) πλανηθεὶς προσκυνήσης αὐτοῖς, ἃ ἀπένειμε Κύριος ὁ Θεός σου πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν,” ἀπένειμε δὲ οὐχὶ εἰς τὸ εἶναι θεοὺς αὐτοῖς ταῦτα, ἀλλ' ἵνα τῇ τούτων ἐνεργείᾳ γινώσκωσιν οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τὸν πάντων δημιουργὸν καὶ Κύριον· ἐκ γὰρ μεγέθους καὶ καλλο νῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς θεωρεῖται, καὶ “τὰ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται”, καὶ “οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, ποιήσιν δὲ χειρῶν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ τὸ στερέωμα,” καθὰ γέγραπται. 2 Ὁ μὲν οὖν κτίστης Θεὸς τέλειός ἐστι καὶ προ τέλειος, ἀνευδὲς κατὰ πάντα τρόπον· τὰ δὲ κτί σματα λαβὼν τις, οἷον ἥλιον καθ' ἑαυτὸν μόνον καὶ σελήνην, γῆν τε αὐτὴν καὶ ἄστρα καὶ τὴν θερμὴν καὶ 110.112 τὴν ψυχρὰν καὶ ξηρὰν καὶ ὑγρὰν οὐσίαν, διαιρῶν ἀπὸ τῆς πρὸς 48 ἀλλήλας συναφείας, καὶ ἕκαστον ἐκλάβοι καθ' ἑαυτὸν καὶ ἰδίᾳ θεωρήσειεν, εὐ ρήσει πάντως μηδὲν ἱκανούμενον ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῆς ἀλλήλων χρείας ἐπιδεόμενα καὶ ταῖς παρ' ἀλλή λων ἐπικουρίαις συνιστάμενα· ἥλιος μὲν γὰρ τῷ σύμπαντι οὐρανῷ περιστρέφεται καὶ ἐμπεριέχεται, καὶ σκότος ἄνευ τῆς ἐκείνου κυκλοφορίας οὐκ ἂν ποτε γένοιτο· σελήνη δὲ καὶ ἄστρα μαρτυροῦσι τὴν παρὰ ἡλίου γενομένην αὐτοῖς φωταυγίαν· γῆ δὲ πάλιν οὐκ ἄνευ ὑετῶν τοὺς καρπούς ἀποδιδούσα φαίνεται· οἱ δὲ ὑετοὶ χωρὶς τῆς τῶν νεφελῶν χρείας οὐκ ἂν ἐπὶ τῆς γῆς καταβαίνουσιν· ἀλλ' οὐδὲν ἔφυ χωρὶς τοῦ ἀέρος, καὶ ὁ ἀήρ οὐχ ὑφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ μὲν τοῦ αἰθέρος διακαίεται, ὑπὸ δὲ ἡλίου καταλαμπόμενος λαμπρύνεται. Καὶ πηγὰὶ μὲν καὶ ποταμοὶ οὐκ ἄνευ τῆς γῆς συστήσονται ποτε· γῆ δὲ οὐχ ὑφ' ἑαυτῆς ἐρήρεισται· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῆς τῶν ὑδάτων οὐσίας συνέστηκεν, ἔμπε ριέχεται δὲ καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ μέσον τοῦ παντὸς συν δεθεῖσα, ἢ τε θάλασσα καὶ ὁ ἕξωθεν περιβρέων σύμ πασαν τὴν γῆν μέγας Ὀκεανὸς ὑπὸ ἀνέμων κινεῖται καὶ φέρεται ὅπου δ' ἂν αὐτὸν ἢ τῶν ἀνέμων προσρήξη βία. Καὶ αὐτὸ πάλιν οἱ ἄνεμοι οὐκ ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ κατὰ τοὺς περὶ τούτων εἰπόντας, ἐκ τῆς πρὸς τὸν ἀέρα τοῦ αἰθέρος διακαύσεως καὶ θερμότητος, ἐν αὐτῷ τῷ ἀέρι συνίστανται, καὶ δι' αὐτοῦ πανταχοῦ πνέουσιν. 3 Περὶ

γὰρ τῶν δ' στοιχείων, ἐξ ὧν καὶ συνέστη κεν ἡ τῶν σωμάτων φύσις, τὴν θερμὴν λέγω καὶ τὴν ψυχρὰν, ξηρὰν τε καὶ ὑγρὰν οὐσίαν, τίς ἂν ἴδῃ οὐκ οἶδεν, ὡς ὁμοῦ μὲν συνημμένα ταῦτα συνίστανται, διαιρούμενα δὲ καθ' ἑαυτὰ γινόμενα λοιπὸν καὶ ἀλλήλων εἰσὶν ἀναιρετικά; Τὸ γὰρ θερμὸν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ ἀναιρεῖται, καὶ τὸ ψυχρὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀφανί ζεται, καὶ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ ξηροῦ ξηραίνεται. Πῶς οὖν ταῦτ' ἂν εἶεν θεοὶ, δεόμενα τῆς παρ' ἑτέρων ἐπικουρίας καὶ ἀλλήλοις μαχόμενα, καὶ θεοὺς ἀναγορεύειν ἄξιον; Πῶς δὲ πάλιν οἱ τὴν κτίσιν θεοποι οὖντες οὐχ ὀρώσιν ἥλιον μὲν ὑπὸ τὴν γῆν γινόμενον, καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ μὴ ὀραῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ συγχωροῦμενον; σελήνην δὲ ἥλιος κρύπτει μεθ' ἡμέραν τῆ τοῦ φωτὸς λαμπηδόνι· καὶ γῆς μὲν τοὺς 49 καρποὺς χάλαζα πολλάκις βλάπτει, τὸ δὲ πῦρ, πλημμυροῦντος ὕδατος, σβέννυται; εἴπερ ἦσαν θεοὶ, ἔδει τούτους μὴδ' ὑπ' ἀλλήλων ἠτᾶσθαι καὶ ἐπικρύπτεσθαι, ἀλλὰ πάντοτε ἀλλήλοις συνεῖναι καὶ κοινὰς ἅμα τὰς ἐνεργείας ἐπιτελεῖν. Ὅθεν εἰκότως οὔτε ἥλιος, οὔτε σελήνη, οὔτε μὴν ἄλλο τι μέρος τῆς κτίσεως, πολλῶν δὲ πλεον οὔτε τὰ ἐν λίθοις καὶ χρυσῶ καὶ ταῖς ἄλλαις ὕλαις ἀγάλματα, οὐδ' οἱ παρὰ ποιηταῖς μυθολογούμενοι Ζεὺς καὶ Ἀπόλλων, καὶ οἱ λοιποὶ εἶεν ἀληθῶς θεοὶ, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν μέρη τῆς κτίσεως εἰσι, τὰ δὲ ἄψυχα τυγχάνει, τὰ δὲ μόνον ἄνθρωποι θνητοὶ γεγονάσιν ἢ ὑπάρχουσιν. 110.113.4 Εἰ τοίνυν τοὺς παρὰ ποιηταῖς λεγομένους θεοὺς οὐκ εἶναι θεοὺς ἀποδέδεικται, ἀνάγκη πᾶσα, τούτων ἀναιρουμένων, παρ' ἡμῖν εἶναι λοιπὸν τὴν θεοσέβειαν καὶ τὸν παρ' ἡμῖν προσκυνούμενον καὶ κηρυττόμενον, τοῦτον μόνον εἶναι Θεὸν ἀληθινὸν καὶ πάσης κτίσεως δημιουργὸν, τὸν ἐν Τριάδι προσκυνούμενον τε καὶ λατρευόμενον, ὃς καὶ καθόλου τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆς περὶ τὰ εἶδωλα πλάνης καὶ ἀλόγου φαντασίας ἀπάγων, καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ θείαν γνῶσιν ἐπανάγων. Αὐθὶς φησι: “Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ,” καὶ, “Ἄκουε, Ἰσραήλ· Κύριος ὁ Θεὸς σου, Κύριος εἷς ἐστίν.” καὶ, “Κύριον τὸν Θεὸν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.” 5 Οὕτως οὖν τῆ ἑαυτοῦ σοφίᾳ καὶ δυνάμει πάντα συνέχων καὶ τὰς ἀρχὰς διαφυλάττων πάσης αἰσθητῆς οὐσίας, ἅπερ εἰσὶ θερμὰ, καὶ ψυχρὰ, καὶ ξηρὰ, καὶ ὑγρὰ, εἰς ἓν συγκεραυνύων σύμφωνα, ἀποτελοῦσιν ἀρμονίαν· καὶ οὔτε τὸ πῦρ τῷ ψυχρῷ μάχεται, οὔτε τὸ ὑγρὸν τῷ ξηρῷ ἀντιτάσσεται, ἀλλ' ὡς φίλα καὶ ἀδελφὰ καθ' ἑαυτὰ ὄντα, τὰ ἐναντία συνελθόντα τε καὶ φαινόμενα ζωογονοῦσι καὶ τοῦ εἶναι τοῖς σώμασιν ἀρχαὶ γίνονται, καὶ οὕτως αὐτῷ πάντα πειθόμενα, τὰ μὲν ἐπὶ γῆς ζωογονεῖται, τὰ δὲ ἐν οὐρανοῖς συνίσταται. Καὶ ἡ μὲν θάλασσα πᾶσα καὶ ὁ μέγας ὠκεανὸς ὅροις ἰδίους ἔχουσι τὴν ἑαυτῶν κίνησιν· ἡ δὲ ξηρὰ πᾶσα χλοηφορεῖ καὶ κομᾶ παντοίοις καὶ διαφόροις φυτοῖς, ὑπέικουσα τῷ θεῷ προστάγματι. 6 Τὴν δὲ γε δημιουργίαν τοῦ κόσμου καὶ τὴν πᾶσαν κτίσιν πολὺ διαφόρως ἐξειλήφασιν, καὶ 50 ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἠθέλησεν, οὕτω καὶ ὠρίσατο. Οἱ μὲν γὰρ αὐτομάτως καὶ ὡς ἔτυχε τὰ πάντα γεγενῆσθαι λέγουσιν, ἐξ ὧν εἰσιν οἱ Ἐπικούρειοι καὶ τὴν τῶν ὄλων πρόνοιαν πεζαρὶ αὐτῶν οὐκ εἶναι μυθολογοῦσιν· οἱ δὲ, ἐν οἷς ἐστὶ καὶ ὁ περιβόητος οὗτος Πλάτων, ἐκ προϋποκειμένης καὶ ἀγενήτου ὕλης πεποιημένα τὸν Θεὸν τὰ πάντα διηγῶνται,

ζ'. Περὶ μαγείας καὶ γοητείας. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς ἀδικίαν ἐκτραπέντες καὶ παρανομίαν πᾶσαν ὑπερβάντες, ἀκόρεστοι περὶ τὸ ἀμαρτάνειν γεγονάσιν. Πόλεις γὰρ κατὰ πόλεων ἐπολέμουν, ἔθνη κατὰ ἐθνῶν ἠγείροντο, καὶ διήρητο πᾶσα ἡ οἰκουμένη εἰς μάχην, ἕκαστος φιλονεικοῦντες ἐν τῷ παρανομεῖν καὶ πράττειν ἄθεσμα πρὸς λύπην Θεοῦ καὶ θεραπείαν τοῦ διαβόλου. Τοσοῦτον γὰρ ἠσέβουν, ὅτι καὶ δαίμονας ἐθήρσκουν καὶ θεοὺς αὐτοὺς ἀνηγόρευον καὶ θυσίας αὐτοῖς διὰ ἀλόγων ζώων καὶ ἀνθρώπων σφαγὰς προσήγαγον, ὡς εἴρηται. 2 Διὸ καὶ μαγεῖαι παρ' αὐτοῖς ἐδιδάσκοντο, καὶ μαντεῖαι καὶ φαρμακεῖαι, καὶ μέντοι καὶ τὴν γένεσιν αὐτῶν

καὶ τὴν αἰτίαν πάσης πολιτείας τε καὶ συμβάσεως τύχη καὶ ἄστροις ἀνε 110.116 τίθουν, μηδὲν τῶν φαινομένων πλέον λογιζόμενοι. Καὶ ὅλως ἦν πάντα παρανομίας καὶ ἀσεβείας ἔμπλεα, καὶ πανταχοῦ τῆς ἀπάτης τῶν μάντεων ἐπεπλήρωτο.² Καὶ γὰρ τὰ ἐν Δελφοῖς καὶ τὰ ἐν Δοδώνῃ, καὶ τὰ ἐν Βοιωτία καὶ Λυκία, καὶ Λιβύῃ καὶ Αἰγύπτῳ καὶ Καλαυρίοις μαντεύμασιν· ἡ Πυθία ἐθαυμάζοντο μὲν τότε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τῆ φαν τασία, Νῦν δὲ, ἀφ' οὗ Χριστὸς, ὁ Θεὸς Λόγος, ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία καὶ δύναμις καταγγέλλεται, πέπαυται ταῦτα καὶ ἡ τούτων δαιμονιώδης μανία, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι λοιπὸν ἐν αὐτοῖς ὁ μαντεύμενος. Καὶ πάλαι μὲν ἐφαντασιοσκοποῦν δαίμονες τοὺς ἀνθρώπους, προκαταλαμβάνοντες πηγὰς, ἢ ποταμούς, ἢ Ξύλα ἢ λίθους, καὶ οὕτω ταῖς μαγείαις ἔπληττον τοὺς ἄφρονας· νῦν δὲ, τῆς θείας ἐπιφανείας τοῦ Θεοῦ Λόγου γενομένης, ἠφάνισται τούτων ἡ φαντασία.³ Καὶ πάλαι μὲν τοὺς 51 παρὰ ποιηταῖς λεγομένους θεοὺς Δία, καὶ Κρόνον, καὶ Ἀπόλλωνα, καὶ ἦρωας, νομίζοντες οἱ ἄνθρωποι θεοὺς ὑπάρχειν, ἐπλανῶντο σέβοντες· καὶ μέντοι καὶ ἀλληγορικῶς τινὰς αὐτῶν ἐκλαμβάνοντες προσεκύνουν, οἷον τὸν Ποσειδῶνα ὕδωρ, καὶ τὸν Ἥφαιστον πῦρ, καὶ τὴν Ἥραν ἀέρα, καὶ τὴν Δήμητραν γῆν καὶ καρπούς, καὶ Δία ὑετόν. Ἀντὶ μὲν ἐκείνοις ἐγνώσθησαν ἄνθρωποι θνητοί· μόνος δὲ Χριστὸς ἐν ἀνθρώποις ἐπεγνώσθη Θεὸς ἀληθινός, ἀληθινοῦ Θεοῦ Θεὸς Λόγος.⁴ Οἱ τοίνυν ποιηταὶ εἰρήκασιν, ὅτι Ζεὺς ἔστιν ὁ ὕων· ἀλλ' οἱ αὐτοὶ πάλιν εἶπον, ὅτι μοιχὸς ἔστι, καὶ παιδοφθόρος, καὶ πατραλώας καὶ ἕτερα τούτων οὐκ ἔλαττον ἐγκλήματα· ἀλλ' οὐκ ἔστι, φημί, ἀληθῶς, οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ὕειν. Εἰ γὰρ ταῦτα δέχη, κάκεϊνά σε ἀνάγκη δέξασθαι· εἰ δὲ ἐκεῖνα ἐκβάλλεις, καὶ ταῦτα μετ' ἐκείνων.⁵ Εἰ δὲ ἀφεις τοὺς ποιητὰς ὡς πλαστολόγους, καὶ ἐπὶ τὰς ἀλληγορίας δράμοις, ἐκεῖνό σε ἐρήσομαι, τί ποτέ ἔστιν ὁ Ζεὺς, ἢ ζέουσα, φημί, οὐσία καὶ τὸ ὑπὲρ τὸν ἀέρα ὄμβρος, ὃ αἰθὴρ λέγεται παρὰ τὸ ζέον καὶ καῖον. Οὐκοῦν οὐκ ἔστι λογικὴ τις καὶ διακριτικὴ, ἀλλὰ ἄλογος· ὅτι γὰρ ἡ τοῦ ἀέρος φύσις ἄλογός ἐστι παντὶ που δῆλον. Εἰ γὰρ ἀήρ ἔστιν ὁ Ζεὺς, ἄλογός ἐστι καὶ ἀναίσθητος· κἀντεῦθεν ὁ μῦθος οἰχίσηται· ὁ γὰρ ἀήρ οὔτε πατὴρ ἐγένετό τις, οὔτε τινὰ ἔτεκεν οὐσίαν οἷαν ἀναπλάττουσιν οἱ μυθολόγοι καὶ μυθοπλάσται τὸν Ἥλιον, ὃν καὶ Ἀπόλλωνα καλοῦσιν, υἱὸν αὐτοῦ λέγουσιν εἶναι· οὔτε γὰρ ὁ ἥλιος λογισμὸν ἔχει, οὔτε διάνοιαν ἢ νοῦν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ φυσικόν ἐστι τὸ ἔργον, ἀγόμενον καὶ περιφερόμενον τῷ νόμῳ, ᾧ πάλαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἔταξεν ὁ Θεός· ἀλλὰ ὥστε οὐδὲ τὸ ὕειν τοῦ, αἰθέρος ἔστιν, ἀλλὰ τῶν νεφελῶν δεχομένων τὸ ὕδωρ ἢ ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἢ ἄνωθεν φερομένων τῶν ναμάτων, ἢ τῶν ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν ὑδάτων, ὡς ἡ ὄντως Ἀλήθεια διὰ τῶν θείων προφητῶν ἔφη. 110.117.⁶ Καὶ ὡσπερ οὖν ἡλίου φαίνοντος ἀπελαύνεται σκότος, οὕτως τῆς θείας ἐπιφανείας γενομένης, ἀπελήλατο τῆς εἰδωλομανίας τὸ σκότος, καὶ πᾶσα ἡ τῶν φιλοσόφων πιθανολογία μωρία καὶ φλυαρία φανερώς ἀπεδείχθη, καθὼς γέγραπται. Περὶ μὲν γὰρ τῆς τῶν εἰδώλων ἄρδην καταλύσεως, “Καὶ ἔσται, φησὶν, ἐν 52 ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει Κύριος Σαβαὼθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῶν ἔτι μνεία.” Περὶ δὲ τῆς τῶν φιλοσόφων ματαιολογίας, “Ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν,” καὶ, “Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι.”⁷ Καὶ πάλαι μὲν εἰδωλολατροῦντες Ἕλληνες καὶ βάρβαροι κατ' ἀλλήλων ἐπολέμουν, ὡς εἴρηται, καὶ ὤμοι καὶ ἀπηνεῖς πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἐτύγχανον· οὐκ ἦν γὰρ τινὰ τὸ σύνολον οὔτε τὴν γῆν οὔτε τὴν θάλασσαν ἄοπλον διαβῆναι διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἀκατάλακτον μάχην· καὶ ἀπλῶς πᾶσα ἡ τούτων ζωὴ καὶ διαγωγὴ δι' ὅπλων ἐγένετο, καὶ ξίφος ἦν αὐτοῖς διὰ βακτηρίας καὶ παντὸς βοηθήματος ἔρεισμα. Νῦν δὲ, ὅτε εἰς τὴν τοῦ εἰρηνοποιοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν καταβεβήκασι, τότε δὴ παραδόξως τῷ ὄντι κατὰ διάνοιαν κατανου γέντες τὴν ὠμότητα τῶν φόνων ἀπέθεντο, καὶ οὐκέτι πολέμια φρονοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ δαιμόνων τὸν πόλεμον διὰ τῶν ἀρίστων τρόπων καὶ τῶν κατ' ἀρετὴν πράξεων ἐτρέψαντο καὶ προδήλως

ἀντιπαρετάξαντο. Περὶ ὧν καὶ γέγραπται, ὅτι “Συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐ λήψεται ἔθνος ἐπ’ ἔθνος μάχαιραν,” καὶ τὰ ἐξῆς. 8 Περὶ τούτων μὲν τοὶ καὶ Θεοδώρητος τάδε φησὶν· “Εἰ τοίνυν Ἕλληνες ἀνέγνωσαν ἀκριβῶς τὰς Ἑλληνικὰς ἱστορίας, ἔγνωσαν δήπουθεν ὡς καὶ τὰς περιφανεῖς ἐπιστήμας καὶ τῶν τεχνῶν τὰς πλείστας παρ’ Ἑβραίοις ἐπαιδεύθησαν Ἕλληνες· γεωμετρίαν γὰρ Αἰγυπτίους εὐρηκέναι φασὶν, ἀστρολογία δὲ καὶ γενεθλιαλογία Χαλδαίων εὐρημα λέγεται, Ἄραβες δὲ καὶ Φρύγες οἰωνοσκοπίαν ἐπενόησαν εἶναι”· καὶ πρῶτοι θύειν θεοῖς, Χαλδαῖοι δὲ ἐξεῦρον ἦτοι Κύπριοι, διαφοροῦνται γὰρ ἔθνος Περσικὸν ὑπάρχοντες. 4α· τὴν δὲ ἀστρονομίαν ἐφευρηκέναι πρῶτοι Βαβυλώνιοι διὰ Ζωροάστρου, ἐξ ὧν δεῦτεροι παρειλήφασιν Αἰγύπτιοι, τὴν γεωμετρίαν ἐκ τοῦ ἀπλέτου τῆς γῆς καὶ τῆς διαιρέσεως τῶν χωρῶν προδιδαχθέντες· καὶ εἶθ’ οὕτω γράψαντες, ἕτεροι μετέλαβον. 9 Τὴν δὲ 53 μαγείαν καὶ γοητείαν καὶ φαρμακείαν Μῆδοι μὲν ἐφεῦρον καὶ Πέρσαι, διαφέρουσι δὲ πρὸς ἀλλήλους· ἡ μὲν γὰρ μαγεία ἐπίκλησίς ἐστι δαιμόνων, ἀγαθοποιῶν δὴθεν πρὸς ἀγαθοῦ σύστασιν τινος, ὡσπερ τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου 110.120 τοῦ Τυανέως θεοπίσματα δι’ ἀγαθῶν γεγονάσιν· ἡ δὲ γοητεία ἐπίκλησίς ἐστι δαιμόνων κακοποιῶν περὶ τοὺς τάφους τελομένη ἐπὶ κακοῦ τινος σύστασιν· ὅθεν καὶ γοητεία κέκληται ἀπὸ τῶν γῶν καὶ τῶν θρήνων τῶν περὶ τοὺς τάφους γινομένων· φαρμακεία δὲ ὅταν διὰ τινος σκευασίας θανατοφόρου πρὸς φίλτρον δοθῆ τινι διὰ στόματος. 10 Ὀμοίως δὲ καὶ τῆς οἰωνικῆς τὸ μὲν ἐστὶ ὀρνεοσκοπικόν, τὸ δὲ οἰκοσκοπικόν, τὸ δὲ ἐνόδιον, τὸ δὲ χειροσκοπικόν, τὸ δὲ παλματαῖον. Καὶ ὀρνεοσκοπικόν μὲν ἐστὶ, ὅταν, πετομένου τοῦδε ἢ τοῦδε ὄρνιθος ἔμπροσθεν ἢ ὀπίσθεν, ἢ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ νεύοντος, εἴπωσι· “Τόδε ἢ τόδε συμβαίνει”· περὶ δὲ ἀλματικόν τὸ διὰ τῆς πάλλσεως τοῦ σώματος γνωριζόμενον, οἷον ἐπάλθη ὁ δεξιὸς ἢ ὁ ἀριστερὸς ὀφθαλμὸς, ἢ ὁ ὦμος, ἢ μηρὸς, ἢ κνημὶς, ἢ κνισμὸς ἐν τῷ ποδὶ γέγονεν, ἢ πρὸς τὸ οὖς ἤχος ἐγένετο, “Τὸ δὲ, φησὶ, συμβαίνει ἢ συμβήσεται”· οἰκοσκοπικόν δὲ, ὅταν τὰ ἐν τῷ οἴκῳ συμβαίνοντα εἴπη τις· “Τόδε συμβαίνει”· οἷον ἐν τῇ στέγῃ φανεῖ γαλῆ, ἢ ὄφις, ἢ μῦς, ἢ ἐκκενωθῆ ἔλαιον, ἢ μέλι, ἢ οἶνος, ἢ τέφρα, ἢ τρισμὸς γένηται ξύλου ἢ ἄλλο τι· “Τόδε προμηνύει”· ἐνόδιον δὲ, ὅταν ἐξηγήσεται τις τὰ ἐν τῇ ὁδῷ ὑπαντῶντα λέγων· “Εἴαν σοὶ ὑπαντήσῃ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἢ τόδε βαστάζων, τόδε σοὶ συμβήσεται”· χειροσκοπικόν δὲ, ὅταν διὰ τῆς ἐκτάσεως τῶν χειρῶν διατεινόμενοι εἴπωσι· “Τόδε αὐτῷ γενήσεται.” 11 Καὶ τὰ μὲν γράμματα Φοίνικας εὐρηκέναι φασὶν Ἕλληνες, καὶ τὸν Κάδμον ταῦτα πρὸς τὴν Ἑλλάδα κομίσει, ἱατρικῆς δὲ τὸν Αἰγύπτιον Ἄπιν ἔλεξαν ἄρξει καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν ἀυξῆσαι τὴν τέχνην, ὧν πάντων Ἑβραῖοι προγενέστεροι. 12 Οὕτω καὶ περὶ τῶν δογμάτων διαφερόμενοι διαφόρως ἐδογματίσαν. Οἱ μὲν γὰρ τὰ ὀρώμενα γενητὰ, οἱ δὲ ἀγένητα καὶ ἐκ ταυτομάτων γενέσθαι· καὶ οἱ μὲν ἐμψυχον εἶναι τὸ πᾶν, οἱ δὲ ἄψυχον ἔφασαν. Ἀναξαγόρας γὰρ καὶ Πυθαγόρας, εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενοι καὶ τοῖς Αἰγυπτίων καὶ Ἑβραίων 54 αὐτόθι σοφοῖς προσομιλήσαντες, τὴν περὶ τῶν ὄντων γνῶσιν ἠκουτίσθησαν, ὡσπερ δὴ μετὰ ταῦτα καὶ Πλάτων ἐμυθήθη μᾶλλον, καθὼς ἐν τοῖς Παραλήλοις ἔφη Πλούταρχος. 12 Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ θεοὺς Αἰγύπτιοι πρῶτοι τῶν ἄλλων τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην ὠνόμασαν, καλέσαντες τὸν μὲν ἥλιον Ὅσιριν, τὴν δὲ σελήνην Ἴσιν· ἅτε οὖν ὀρώντες αὐτοὺς ἰόντας δρόμῳ καὶ θέοντες, θεοὺς αὐτοὺς ἐκ τοῦ θέειν ἀνηγόρευσάν τε καὶ ἔθυσαν. Καὶ τὸ μὲν 110.121 πῦρ Ἥφαιστον, Δῆμητραν δὲ τὴν γῆν, καὶ τὴν ὑγρὰν οὐσίαν Ὠκεανὸν ἐπέθεσαν· καὶ τὴν μὲν ἐπιθυμίαν Ἀφροδίτην καὶ Ἔρωτα κεκλήκασιν, Ἄρεα δὲ τὸν θυμὸν, καὶ τὴν μέθην Διόνυσον, τὴν δὲ κλοπὴν Ἑρμῆν, καὶ τὴν φρόνησιν Ἀθηναίαν, καὶ πάλιν Ἥφαιστον τὰς τέχνας, ὡς πυρὶ συνεργὸν κεχημένον· τοσοῦτον γὰρ ταῖς αἰσχυραῖς ἐδουλώθησαν ἡδοναῖς, ὡς καὶ τὸν τράγον διὰ τὴν εἰς τὰς μίξεις μανίαν θεὸν ὁμολογήσαι καὶ θῦσαι. Μενδήσιοι δὲ τοῦτον διαφερόντως ἐτίμησαν, ὡς καὶ τοῖς

ἄλλοις ζώοις αἱ ἄλλαι πόλεις θεολογίας τινὰς ἀνέφερον. Ἔσεβον δὲ καὶ Μεμφίται τὸν ταῦρον, καὶ Λυκοπο λῖται τὸν λύκον, καὶ Κυνοπολίται τὸν κύνα, καὶ ἄλλοι τὸν αἴλουρον, καὶ ἕτεροι τὸν κροκόδειλον. 13 Οὐκοῦν πρῶτοι θεοὺς ὠνόμασαν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ Φοίνικες, ὑφ' ὧν Ἕλληνες παρειλήφασιν ἥλιον καὶ σελήνην, ἀστέρας τε καὶ οὐρανὸν, καὶ γῆν, καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα προσκυνήσαντες, ὡς θεοὺς ἐλάτρευσαν. Χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ τοὺς εὖ τι δεδρακότας ἢ ἐν πολέμοις ἀνδραγαθήσαντας ὡς τὸν Ἡρακλέα γενναῖον καὶ ἀνδρεῖον ἐθεοποίησαν Ἕλληνες, καὶ τὸν Ἀσκληπιὸν διὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην θεὸν τελευτήσαντα προσηγόρευσαν· καὶ οὐ μόνον τοὺς ἀγαθὸν τι δρᾶσαντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀσελγείαις καὶ μυσαραῖς πράξεσιν ἀλόντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν.

Ζ΄. Περί τῶν θεοποιησάντων Ῥωμαίων. Ἐξ ὧν Ῥωμαῖοι μεμαθηκότες τοὺς ἰδίους βασιλεῖς μετὰ θάνατον ἐθεοποίησαν, καὶ οὐ μόνον τοὺς ἐννόμως βεβασιλευκότας καὶ 55 τοῦ δικαίου πεφροντικότητας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τυραννικῶς καὶ ἀδίκως τε καὶ παρανόμως τὴν ἀρχὴν ἰθύναντας. Καὶ γὰρ Νέρωνα πᾶσαν ἰδέαν ἀκολασίας καὶ παρανομίας κατὰ κόρον μετεληλυθότα, καὶ Δομιτιανὸν, καὶ Κόμοδον καὶ γε ἄλλους μαιφόνους καὶ λαγνιστάτους ἄνδρας τῷ τῶν σφετέρων θεῶν καταλόγῳ συνέταξαν. 2 Οὐ μὴν δέ, ἀλλὰ καὶ τοὺς παμπονήρους δαίμονας ἐθεοποίησαν, παρ' ὧν καὶ τὰς γοητείας καὶ μαγανείας μεμαθηκότες, πονηραῖς κακοτεχνίαις, θυσίαις καὶ τελεταῖς αὐτοὺς ἐτίμησαν, οὓς ἡμεῖς ἐκ διαμέτρου βδελυττόμεθα δικαίως ἄγαν ὡς θεομισεῖς καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως προξένοισιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ δαιμόνων ἐμνήσθη, προὔργου οἶμαι καὶ περὶ τούτου, ἄγε δὴ δοξαζομένων παρὰ τῶν ἑλεεινῶν καὶ τοῦ ἀσβέστου πυρὸς ἀξίων διασαφῆσαι. Τὸν γὰρ τούτων ἄρχοντα Σατανᾶν τὰ θεῖα προσαγορεύουσι λόγια, δηλοῖ δὲ τοῦνομα τὸν ἀποστάτην κατὰ τὴν φωνὴν τῶν Ἑβραίων, ὀνομάζει δὲ αὐτὸν Διάβολον ὡς τὸν Θεὸν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συκοφαντοῦντα καὶ αὐτοῖς δὲ 5α τοῖς ἀνθρώποις 110.124 ἔριν πρὸς ἀλλήλους καὶ μάχην ἐμβάλλοντα. Τούτους ἡμεῖς οὐ πονηροὺς ἐξ ἀρχῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν ὄλων δημιουργηθῆναι φαμέν, οὐδὲ τοιάνδε ἕξιν λαχεῖν, ἀλλὰ τῇ παρατροπῇ τῆς γνώμης ἀπὸ τῶν ἀμεινόνων εἰς τὰ χεῖρονα πεσεῖν αὐθαιρέτως καὶ αὐτὴν ἐξουσίως, καὶ τοῖς παρὰ τοῦ πεποιηκότος παρασχεθεῖσι οὐκ ἀρκεσθέντες, ἀλλὰ μειζρόνως ὀρεχθέντες, εἰσδέξασθαι μὲν τοῦ τύφου τὸ πάθος, ἐκπεσεῖν δὲ τῆς ἀρχῆθεν δοθείσης τιμῆς· εἶτα κατὰ τῶν ἀνθρώπων ὡς εἰκόνι θεῖα τετιμημένων λυττῆσαι καὶ τὸν κατ' αὐτῶν ἀναδέξασθαι πόλεμον· τὸν δὲ ποιητὴν τῇ μὲν τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἐπιστάσι φρουρῆσαι τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, ὅπως μὴ βία καὶ τυραννίδι χρώμενος ἀοράτως ἐπιὼν, οὓς διὰ φθόνον ἐμίσησεν, ἀδεῶς διαφθείρη· τὴν δὲ ἀγωνιστικὴν οὐκ ἐκώλυε μάχην, ἵνα δείξη τοὺς ἀρίστους ἢ πάλῃ καὶ γένωνται ἀνδραγαθῶν ἀρχέτυπα· οὐ δὴ εἵνεκα τὴν βιαίαν ἐκείνου προσβολὴν ὡς ὀλέθριον διακωλύσας τῇ τῶν ἀγγέλων φρουρᾷ, τῇ τῶν λογισμῶν συνεχώρησεν ἀγωνία, ὅπως τοὺς ἀξιονίκους ἀποφῆναι ἀξίους τῶν στεφάνων, οὐκ αὐτὸς ἐκείνους εἰς ἀντιπάλου τάξιν ἀποκληρώσας, ἀλλ' 56 εἰς δέον τῇ ἐκείνου πονηρίᾳ χρησάμενος, ὥσπερ οἱ ἰατροὶ ταῖς ἐχίδναις εἰς ἀπαλλαγὴν νοσημάτων. 3 Ἐπεὶ οὖν βαρβαροφώνους Ἕλληνες τοὺς ἀποστόλους καὶ ἡμᾶς ἀποκαλοῦσιν, ἴστωσαν ὡς καὶ ἡμῖν πάντες Ἕλληνες σκυθίζουσιν· τοῦτο γὰρ ὁ Παῦλος ἐδήλωσε φάσκων· “Ἐὰν μὴ γινῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος” τῷ ὄντι γὰρ ὥσπερ τοῖς Ἕλλησιν Ἰλλύριοι, καὶ Παῖονες, καὶ ἄλλοι βαρβαρίζουσιν δοκοῦσιν, οὕτως ἐκείνοις καὶ τοῖς τοιούτοις ὅσοι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς τεχνολογίας καὶ στωμυλίας ἐπαίειν οὐ δύνανται, βάρβαροι δοκοῦσιν εἶναι. Ὅτι δὲ τὴν αὐτὴν ἔχει πᾶσα γλῶσσα διάνοιαν, μία γὰρ ἡ πᾶντων ἀνθρώπων φύσις, καὶ ἡ πεῖρα διδάσκαλος. Ἔστι γὰρ εὐρεῖν καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις τέχνας καὶ ἐπιστήμας καὶ τὰς ἐν πολέμοις ἀνδραγαθίας ἐκ περιουσίας, ἔνιοι δὲ τούτων καὶ σοφώτεραν τὴν Ἑλλήνων παιδείαν καὶ πολυλογίαν βραχυλογία

νι κώντες. 4 Τοῦτο γὰρ δὴ καὶ Πέρσαι μαρτυροῦσι καὶ οἱ παλαιοὶ συγγραφεῖς, καὶ εἴ τις νῦν πρεσβευ τῶν ἢ στρατηγῶν ἢ ἐμπορίαν τινὰ μετιῶν συνεχέ νετο, καὶ πεπείρατο καλῶς τῆς ἐκείνων ἀγχινοίας καὶ πανουργίας. Φασὶ γὰρ αὐτοὺς ὀξέως νοεῖν τὰς τῶν λόγων πλοκάς τε καὶ κλοπὰς καὶ ἐπικρύψεις, καὶ ὀλίγα φθεγγομένους νικᾶν τοὺς προδιαλεγομένους· καὶ γε ξυλλογιστικούς ἄγαν εἶναι διαβεβαιοῦνται, καὶ διαλύειν ἱκανοὺς τὰ παρ' ἐτέρων πλεκόμενα ῥαδίως, καὶ παροιμίαις κεχρηῆσθαι σοφωτάταις καὶ αἰνίγμασιν· οὐ γὰρ δήπου φιλοσοφικοῖς ἢ ῥητορικοῖς ἐνετρύφησαν λόγοις, ἀλλὰ τὴν φύσιν μόνην εἶχον διδάσκαλον. 110.125. 5 Τοὺς δὲ Γίνδεις καὶ τούτων πολλῶ σοφωτέρους λέγουσιν εἶναι καὶ ἐντρεχεστέρους. 6 Καὶ 5b οἱ παρ' ἡμῖν δὲ νομάδες καὶ πρόχωροι, τοὺς Ἰσμαηλί τας φημί, τοὺς ἐν ταῖς ἐρήμοις βιοτεύοντας καὶ μηδὲν τῶν Ἑλληνικῶν ξυγγραμμάτων ἐπισταμένους, ἀγχινοία πολλῇ, συνέσει τε καὶ πολυπειρία κοσμοῦνται, καὶ διάνοιαν ἔχουσι καὶ πανουργίαν ὀξυτάτην, ὅτι μάλιστα ξυνιδεῖν ἀληθὲς δυνάμενοι καὶ διελέγξαι τὸ ψεῦδος καὶ διακρίναι τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος. 7 Περὶ δὲ τῶν Αἰγυπτίων περιττὸν οἶμαι λέγειν· καὶ γὰρ αὐτοὶ τῶν φιλοσόφων οἱ πρῶτοι κρεῖττους εἶναι τούτους ἔφασαν 57 τῶν ὀνομαστοτάτων γεγενημένων παρ' Ἑλλήσιν. 8 Ῥωμαῖοι δὲ καὶ ποιητὰς ἔσχον καὶ συγγραφέας καὶ ῥήτορας, ὡς φασὶν οἱ ταύτην κάκεινην ἠσκημένοι τὴν γλῶτταν· καὶ πυκνότερα καὶ δεινότερα τῶν Ἑλληνικῶν εἶναι τὰ τούτων ἐνθυμήματα καὶ συντομωτέρας ἅμα καὶ βαθυτέρας τὰς γνῶμας. 9 Ταῦτα λέγων, οὐ τὴν Ἑλλάδα σμικρύνων φωνήν, οὐδὲ ἐναντία γε αὐτῇ παραδείγματα παρέχων, ἀλλὰ τῶν ἐπὶ ταύτῃ με γαλαυχούντων συστέλλων τὴν γνάθον καὶ τὴν ὄφρυν κατασπῶν, καὶ διδάσκων μὴ κωμωδεῖν γλῶσσαν ἀληθείᾳ λαμπρυνομένην, μηδὲ βρενθῆσθαι μὲν ἐπὶ λόγοις κομψοτικῇ τέχνῃ πεποικιλμένους, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ γεγυμνασμένους.

Η'. Περὶ Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου. Καὶ γὰρ ἐντεῦθεν οἱ μὲν ἄτομά τε καὶ ἀμερῆ σώματα προσηγόρευσαν διὰ τὸ ἀπαθὲς ἢ σμικρὸν ἄγαν, ἅτε μὴν νῦν τομὴν καὶ διαίρεσιν δέξασθαι μὴ δυνάμενον. Οὕτω γὰρ καλοῦσιν ἐκεῖνοι τὰ λεπτότατα καὶ σμικρότατα σώματα, ἃ διὰ τῶν φωταγῶν εἰσβάλλων ὁ ἥλιος, δείκνυσιν ἑαυτὸν ἄνω καὶ κάτω παλλόμενον. Οἱ δὲ τύχην καὶ εἰμαρμένην ἐδόξασαν· καὶ τὴν μὲν εἰμαρμένην ἀναγκαστικὴν δύναμιν εἶπον εἶναι καὶ τῆς ὕλης κινητικὴν, τὴν δὲ τύχην ὁ Πλάτων αἰτίαν ἔφη κατὰ συμβεβηκὸς γινομένην ἢ ζύμπωμα φύσεως ἢ προαιρέσεως. 2 Καὶ γοῦν Δημόκριτος περὶ τούτου οὕτως εἶπεν· “Καὶ γὰρ τὰ μὲν ἐκ Θεοῦ πάντες ἔχομεν, τὰ δὲ ἐκ τῆς εἰμαρμένης καὶ τύχης καὶ τῶν σμικροτάτων ἐκείνων σωμάτων, καὶ προδήλως φερομένων, ἄνω καὶ κάτω παλλομένων καὶ περιπλεκομένων τε καὶ δισταμένων καὶ περιφερομένων ἐξ ἀνάγκης,” ἀφ' ὧν οὐ μόνον πλοῦτον καὶ πενίαν, καὶ ὑγίειαν, καὶ νόσον, καὶ δουλείαν, καὶ ἐλευθερίαν, καὶ πόλεμον, καὶ εἰρήνην διανέμειν, ἀλλὰ καὶ ἀρετὴν καὶ κακίαν ἀποκληροῦν ἔφη. 3 Καὶ πρὸς ἀλλήλους ἄλλας δοξάζονται ἀντιπαρατάξαντες διὰ τὸ ἀσύμφωνον καὶ ἀκατάλληλον 58 τῶν τηρικαῦτα δογμάτων καὶ πρὸς τὰς ἀλλήλων 110.128 μαχεσάμενοι δόξας, εἰκότως καταλελύκασι ὡς ψευδεπιπλάστους· ἐπειδὴ τὸ μὲν ψεῦδος οὐ μόνον τῇ ἀληθείᾳ πολέμιον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ αὐτοῦ πέφυκεν, ἢ δὲ ἀλήθεια ζύμφωνον ἑαυτῇ, καὶ μόνον ἔχουσα τὸ ψεῦδος ἀντικείμενον. Ὅθεν οἱ μὲν αὐτοκράτορα τὸν νοῦν εἶπον εἶναι καὶ ἄγαν δύνασθαι. 6a κατ' ἐξουσίαν τὰ πάθη θεραπεύειν, οἱ δὲ ἀνάγκης αὐτὸν καὶ εἰμαρμένης ἀπέφηναν δούλον· καὶ ἐκ τῆς τοῦ οὐρανοῦ περιδινήσεως καὶ τῆς τῶν ἀστρῶν ξυνόδου τὰς τούτου πράξεις καὶ ἐνεργείας ἠρτήσθαι. 4 Ὁ δὲ γε Πλάτων τὴν ἐναντίαν τούτου περὶ ψυχῆς ἐξεπαίδευσεν δόξαν, ἐλευθέραν αὐτὴν καὶ δέσποιναν τῶν παθῶν εἶναι φήσας, ὡσπερ δηλῶν ἐν τοῖς Νόμοις ἔφη· “Τὸ μὲν νικᾶν αὐτὸν ἑαυτὸν πασῶν νικῶν πρώτη καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἠττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ αἰσχιστόν τε καὶ κάκιστον.” “Ἴσμεν γὰρ, ὅτι τὰ πάθη ταῦτα ἐν ἡμῖν, οἷον νεῦρα ἢ μῆρινθοὶ τινες ἐνοῦσαι σπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις

ἀνθέλκουσιν, ἐναντία γε οὔσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὗ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κεῖται· μῖα γὰρ φησὶν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἔλξεων ἐπομένων ἀεὶ καὶ μηδαμῆ ἀπολειπόμενον ἐκείνης ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον, ταύτην δὲ εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ ἀγωγὴν.” Ἀποδέδεικται οὖν ὡς τῆ βουλῆ τῆς ψυχῆς ἀπένειμεν ὁ ποιητὴς τὴν τῶν κρειττόνων καὶ χειρόνων διαίρεσιν καὶ ἀπλῶς ἔριν καὶ μάχην ἔχοντες. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα. 5 Οἱ δὲ ἐκεῖνα πρεσβεύοντες ἐναντίαν δόξαν ὥδιον· οὐ γὰρ τάληθές μαθεῖν ἐπεθύμησαν, ἀλλὰ κενοδοξία καὶ φιλοτιμία δουλεύσαντες καινῶν εὔρεται κληθῆναι δογμάτων ἐπεπόθησαν, ὅθεν καὶ τὴν πολλὴν ὑπέστησαν πλάνην, τῶν ὕστερον ἐπιγενομένων ἀνατρεπόντων ἀναιδῶς τῶν πρεσβυτέρων τὰς δόξας. Καὶ γὰρ Ἀριστοτέλης ὁ τάλας ἔτι ζῶντι Πλάτωνι προφανῶς τε καὶ ἀναισχύντως ἀντιπαρετάξατο καὶ τὸν τῆς Ἀκαδημίας ἀνεδέξατο πόλεμον· καὶ οὔτε τὴν διδασκαλίαν ἐτίμησεν, ἧς φιλοτίμως ἀπέλαυσεν, οὔτε τοῦ πολυθρυλλήτου ἀνδρὸς ἠδέσθη τὸ κλέος, οὔτε 59 τὸ ἐν λόγοις ἔδεισε κράτος, ἀλλὰ ὑπερηφάνως καὶ ἀπηρυθριασμένως ὁ ἐμβρόντιστος πρὸς αὐτὸν ἀντέστη, οὐκ ἀμείνοσιν ἐκείνῳ, ἀλλὰ πολλῶν χείροσι χρησάμενος δόγμασιν. Καὶ γὰρ δὴ τὴν ψυχὴν ἐκείνου εἰπόντος τριμερῆ καὶ ἀθάνατόν τε καὶ θεοειδῆ, αὐτὸς θνητὴν ἔφη καὶ ἐπίκαιρον· καὶ τὸν Θεὸν εἰρηκότος ἐκείνου προμηθεῖσθαι τῶν πάντων, οὗτος τὴν γῆν, ὅσον ἦκεν εἰς λόγους, τῆς θείας κηδεμοῦ 110.129 νίας ἐστέρησε· τὰ γὰρ δὴ μέχρι σελήνης ἰθύνειν ἔφη τὸν Θεὸν, τὰ δὲ γε ἄλλα ὑπὸ τὴν εἰμαρμένην τετάχθαι καὶ τύχην καὶ κατὰ τὴν βιαίαν ἀνάγκην ἐφίστησιν ἐκάστω. Καὶ ταύτη παραγνώμη ποιῶν τοὺς ἀνδροφόνους καὶ τοιχωρύχους καὶ πόρνοους, τὰ τῆς παρανομίας εἶδη, καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα πρὸς ἀνατροπὴν ὁ δαίμων τοῦ διδασκάλου δυσσεβῶς τε καὶ τολμηρῶς ἑτερατολόγησεν. 6 Ὁ τοίνυν σοφώτατος Πλάτων θεολογῶν ἔφη· “Τί τὸ ὄν (μὲν) ἀεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον, καὶ τὸ γιγνόμενον μὲν ἀεὶ, ὄν δὲ οὐδέποτε; Τὸ μὲν δὴ νοήσει μετὰ λόγου περιληπτὸν ἀεὶ, κατὰ τὸ αὐτὸ ὄν, τὸ δὲ αἰσθήσει ἀλόγῳ δοξαστὸν, 6b γιγνόμενον μὲν καὶ ἀπογιγνόμενον, ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν.” Ταῦτα δὲ πάντα μέρος χρόνου, τὸ ἦν καὶ ἔσται· ἃ δὴ φέροντες λανθάνομεν ἐπὶ τὴν αἴδιον οὐσίαν οὐκ ὀρθῶς λέγομεν γὰρ δὴ· ὃ ἦν, ἔστι τε καὶ ἔσται, τί δὲ τὸ ἔστι μόνον κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον προσήκει· τὸ δὲ ἦν καὶ ἔσται περὶ τὴν ἐν χρόνῳ γένεσιν οὔσαν πρὲς πειλέγεσθαι, τὸ δὲ ἀεὶ καὶ καθ' αὐτὸν ὄν ἀνακί νήτως, οὔτε νεώτερον οὔτε πρεσβύτερον προσήκει λέγεσθαι· καὶ γὰρ τὸ ἀεὶ ὄν καὶ προὐν γενέσεως ἐστὶν ἀπάσης ὑπέριον, τὸ δὲ γενόμενον καὶ ἀλλοιωσεὶς πολλὰς δεχόμενον, εἰκότως ἔφησεν οὐδέποτε εἶναι. Καὶ ἄλιν ὁ Πλάτων φησὶν· “Ἀγαθὸς μὲν ὁ Θεὸς τῷ ὄντι γε καὶ λεκτέον, αἴτιος τῶν ἀγαθῶν, τῶν δὲ κακῶν ἀπάντων ἀναίτιος.” Ταῦτα οὖν περὶ τοῦ πεποιηκότος Θεοῦ καὶ περὶ τῆς ἡμῶν αὐτεξουσιότητος ἐδίδαξε καλῶς ὁ Πλάτων φρονεῖν καὶ δοξάζειν· καὶ τοὺς κακῶν αἴτιον τὸν Θεὸν λέγοντας ἐξελαύνειν ἐκέλευσε, καὶ ἀνόσιον εἶναι τόνδε τὸν λόγον φησὶ καὶ ἀσύμφορον ἡμῖν καὶ ἀσύμφωνον ἑαυτῷ. Οὐκοῦν εἰ ἀγαθὸς ὁ Θεός, ὡς περὶ 60 δὴ καὶ ἀγαθός, οὐκ ἂν ἄρα κακῶν αἴτιος γένοιτο· ἂν. Εἰ δὲ ἀναίτιος τῶν γενομένων κακῶν, κακὰ δὲ κυρίως ὀνομαζόμενα οὐ τὰ παρὰ πολλῶν ὀνομάζειν φίλον τισὶν, ἀλλὰ κακίαν, ἀκολασίαν καὶ τὰς ἄλλας παρανομίας τὰς ὑφ' ἡμῶν αὐτεξουσιῶς τολμωμένας· ἡμεῖς γὰρ τούτων ἄρα αἴτιοι, καὶ οὐχ ὁ τάναντι νομοθετήσας Θεός· ὅπερ δηλοῖ αὐθις ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις, καὶ δεικνύς ἡμῖν τὸν τῶν ὄλων πρῦτανιν, τῶν τοῦ παντός οἰάκων ἐπειλημμένον, φησὶν· “Ὁ μὲν δὴ Θεός, ὡς καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν καὶ τελευτὴν καὶ μεσότητά τῶν ἀπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει κατὰ φύσιν περιπορευόμενος, τῷ δὲ ἀεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν ἀπολειπομένων τοῦ ὀρθίου νόμου τιμωρός· ἧς ὁ μὲν εὐδαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινῶς κεκοσμημένος· ὁ 110.132 δὲ τις ἐξαρθεὶς, ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρήμασιν ἐπαίρομενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ ἅμα νεότητι καὶ ἀνοίᾳ φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς δὴ οὔτ' ἄρχοντος οὔτ' αὐτῆς ἡγεμόνος

δεόμενος, ἀλλὰ καὶ ἄλλοις ἰκανὸς ὢν ἠγεῖσθαι, καταλείπει ται ἔρημος Θεοῦ, καταλειφθεὶς δὲ καὶ ἔτι ἄλλους τοιοῦτους προσλαβὼν σκιρτᾶ ταραττων πάνθ' ἅμα· καὶ πολλοῖς τισιν ἔδοξεν εἶναι τι, μετὰ δὲ χρόνον ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ μεμπτήν τῇ δίκῃ, ἔαυ τόν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην ἀνάστατον ἐποίησεν.” Διὰ τοῦτο ὁ φιλόσοφος καὶ τὸν τοῦ παντὸς ἔδειξε κηδεμόνα καὶ τὴν ἐπὶ τινῶν ἐσκόπει μακροθυμίαν καὶ τὴν ἐντεῦθεν τοῖς ἀνοήτοις προσγινομένην λώβην καὶ τὴν ἐσῦστερον αὐτοῖς ἐπιφερομένην πανολεθρίαν. Ἐν δὲ τῷ Γοργία καὶ τῆς τιμωρίας δηλοῖ τὰς αἰτίας λέγων ὡδί· “Προσῆκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ ἢ βέλτιον γίνεσθαι καὶ ὠνήσασθαι ἢ παράδειγμα ἄλλοις γίνεσθαι, ἴν' ἐκεῖνοι ὀρῶντες πάσχοντα ἃ πάσχει, φοβούμενοι βελτίους γίνωνται. Εἰσὶ δὲ οἱ ὠφελούμενοι μὲν καὶ δίκην δίδόντες ὑπὸ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων οὗτοι οἱ ἂν ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμαρτάνωσιν, ὅμως δὲ δι' ἀγληδόνων καὶ ὀδυνῶν γίνεται αὐτοῖς ἢ 61 ὠφέλεια, κἀνθάδε καὶ ἐν Ἄδου· οὐ γὰρ οἴοντες ἄλλως ἀπαλλάττεσθαι· οἱ δὲ, ἐὰν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι πάμπαν γίνονται, ἐνταῦθα τὰ παραδείγματα γίνονται, καὶ οὗτοι μὲν οὐκέτι ὀνίανται, ἅτε ἀνίατοι ὄντες· ἄλλοι δὲ ὀνίανται οἱ τούτους ὀρῶντες διὰ τὰς μεγίστας ἁμαρτίας καὶ ὀδυνηρότερα καὶ φοβερώτερα πάθη πάσχοντας τὸν αἰεὶ χρόνον ἀτεχνῶς παραδείγματα.” 7 Ταῦτα δὲ ἔοικεν ὁ σοφώτατος Πλάτων ἐκ τῶν θείων σεσυληκέναι λόγων· ἤκουσε γὰρ πάντως τὰ διὰ Μωϋσέως ἐπὶ Θεοῦ πρὸς τὸν Φαραὼ λεχθέντα· τό· “Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῆ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ.” Παμπονήρῳ γάρ τοι γεγενημένῳ ἐκείνῳ παντοδαπὰς καὶ κολάσεις ἐπήγαγεν αὐτῷ ὁ Θεός, οὐχ ὥστε ἀποφῆναι βελτίονα ἢ γὰρ αὐτοῦ καὶ τὸν νοῦν ἀντίτυπον καὶ τὸ πάθος ἀνήκεστον ἄλλ' ὅπως τὰ περὶ ἐκεῖ νου διηγήματα πᾶσιν ὠφελείας γένωνται παραδείγματα. Καθάπερ γὰρ αἱ πόλεις τρέφουσι τοὺς δημίους, ὥστε τοὺς ἀνδροφόνους καὶ τοιχωρῦχους καὶ τοὺς ἄλλως παρανομοῦντας κολάζειν, οὐκ ἐπαινοῦσαι μὲν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ λίαν μισοῦσαι τὴν τοῦ βίου προαίρεσιν, ἀνεχόμεναι δὲ τῆς τούτων ὑπηρεσίας διὰ τὴν χρείαν, οὕτως ὁ τοῦ κόσμου πρύτανις, οἷα 110.133 δημίους τινὰς γενέσθαι συγχωρεῖ τοὺς τυράννους, ὥστε διὰ τούτων ποινὴν τοὺς παρανομοῦντας καὶ ἀσεβοῦντας εἰσπράττειν· ὕστερον δὲ καὶ αὐτοὶ παραδοθήσονται τιμωρίαις, ἐπειδήπερ οὐχ ὡς Θεῷ διακονοῦντες, ἀλλ' οἰκεία πονηρία δουλεύοντες, τὰ δεινὰ δεδράκασι ἐκεῖνα. Οὕτως ἡμαρτηκότα τὸν Ἰσραὴλ τῇ τῶν Ἀσσυρίων ὠμότητι παρέδωκε, καὶ ἐπειδὴ δὲ τὸν τοιοῦτον οὐκ ἔγνωσαν σκοπὸν, καὶ τούτων καταλύσας τὴν δυναστείαν, ἑτέροις δουλεύειν ἠνάγκασεν, ὡς διαρρήδην οἱ προφηταὶ διδάσκουσι, παρ' ὧν ὁ Πλάτων τὰς ἀφορμὰς κεκλοφῶς τοιαύδε ἔφη τοὺς ἀνιάτως διακειμένους εἰς ὠφέλειαν ἑτέρων παιδεύεσθαι. 8 Καὶ μὲν τοί γε καὶ περὶ τῶν λήξεων καὶ ἀποκληρώσεως τῶν ψυχῶν ὁ σοφώτατος ἐν 62 τῷ Φαίδωνι πάλιν φησὶν· “Ὁ μὲν ἀτέλεστος καὶ ἀκάθαρτος εἰς Ἄδην ἀφικόμενος ἐν βορβόρῳ κείσεται· ὁ δὲ τετελεσμένος καὶ κεκαθαρμένος ἐκεῖσε μεταχωρήσας μετὰ Θεοῦ οἰκείωσιν· τὸν μὲν γὰρ δικαίως τὸν βίον μετεληλυθότα καὶ ὀσίως, ἐπειδὴν τελευτήσῃ, εἰς Μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονία κακῶν ἐκτός, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως εἰς τὸ τῆς κρίσεως τε καὶ δίκης δεσμοτήριον, ὃ δὴ Τάρταρον καλοῦσιν, ἵεναι καὶ οὕτω γυμνὸν, ἔπειτα κριτέον ἀπάντων τούτων· τεθνεώτας γὰρ 7b δὴ κρίνεσθαι, ἵνα δικαία ἢ κρίσις τοῦ κριτοῦ γένηται.” Οὕτως ὁ Πλάτων ἀκριβῶς ἐπίστευσεν εἶναι τὰ ἐν Ἄδου κριτήρια. 9 Ἐντυχὼν γὰρ Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν προφητικῶν λογίων ἀσπασίως ἤκουσε καὶ τὸν τοῦ πυρὸς ποταμὸν ἔμαθεν, ὃν ὁ μέγας ἐθεάσατο Δανιὴλ, καὶ τοὺς Ἡσαΐου τοῦ θειοτάτου μεμύηται λόγους, ἐν οἷς φησὶ περὶ τῶν ἁμαρτωλῶν· “Ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται,” καὶ· “Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τὸν αἰώνιον τόπον;” Ὡστε οὖν Πλάτων, ὁ τῶν Ἑλλήνων πάντων σοφώτερος καὶ ὑπέρτερός τε καὶ διαβόητος, ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς τοὺς

φρονίμους καὶ σοφοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἀφίκετο, πολυπειρίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβεστέραν μαθησόμενος, ὡς Ἑλληνες ἱστοροῦσιν· ἔμαθε δὲ παρ' Ἑβραίοις καὶ θεολογίαν, εἰ καὶ μὴ σαφειστάτην καὶ ἀκραιφνή, καθὼς παρειλήφει διὰ τὴν προκατέχουσαν αὐτὸν δεινὴν ἀθειάν καὶ χαλεπὴν ἔτι πλάνην ἀκμάζουσαν, ἀλλ' οὖν ἐξηγήσατο· καὶ γὰρ τὰ Μωσαϊκὰ σφετερι σάμενος ἱερὰ πάμπολλα καὶ μεταφράσας λόγια, ταύτη τοι πειρᾶται λεληθότως αἰνιγματωδῶς ποιεῖσθαι τὴν ἀφήγησιν· ὅθεν καὶ πρὸς τινὰ τοῦτο δὴ παρυπεμφαίνων εὖ μάλα ἔφη· “Φραστέον δὴ σοι δι' αἰνιγμάτων, ἴν' ἂν τι ἢ δέλτος ἢ πόντου ἢ γῆς ἐν πτυχαῖς πάθῃ, ὁ ἀναγνούς μὴ γινῶ· ὧδε γὰρ ἔχει· Περὶ τὸν πάντων βασιλέα πάντα ἐστὶ καὶ ἐκείνου εἵνεκα πάντα, καὶ ἐκεῖνο πάντων τῶν καλῶν αἴτιον, δεύτερον δὲ περὶ τὰ δεύτερα, καὶ τρίτον 110.136 περὶ τὰ τρίτα.” 10 Καὶ ἀπλῶς, ἵνα συλλήβδην περὶ τῶν αὐτῶν αὐθις κεφαλαιωδῶς εἶπω καὶ περὶ ληπτικῶς, πολλὰ μὲν οὖν καὶ παντοδαπὰ 63 τῶν δυσσεβῶν αἴρουμένων τὰ στίφη καὶ διαφορά τῆς βλασφημίας τὰ βέλη, πολυσχιδῆς δὲ καὶ ποικίλον τὸ ψεῦδος τῷ τερπνῷ τοῦ μυθώδους κεράσασα καὶ οἶον κυκεῶνα κατασκευάσασα, τῆς πολυθέου πλάνης τὴν μέθην τοῖς ἀνθρώποις προσήνεγκεν· ἡ δὲ σοφιστικὴ ἐν τρίβωνι λευκῷ καὶ πύργωνι μακρῷ καὶ κόμη κεφαλῆς τὴν φιλοσοφίαν ὀριζομένη, τῆς ποιητικῆς θεολογίας τὸ καταγέλαστον ὀρώσα, ἑτέρας πλάνης ἐνενόησεν ἀτραπούς, εἰς αὐτὸ τὸ ποιητικὸν ἐκεῖνο βάραθρον ἀπαγούσας. Οἱ μὲν γὰρ τῇ κομψείᾳ τοῦ λόγου καὶ τῇ τῶν ἐνθυμημάτων δεινότητι τῇ ποιητικῇ τὴν περὶ τῶν θεῶν αἰσχροουργίαν καὶ αἰσχρολογίαν ἐκάλυψαν· οἱ δὲ τοῖς πάθεσι τὴν θεῖαν προσηγορίαν ἔθεσαν, καὶ τὴν μὲν ἡδονὴν, ὡς ἔφην, Ἀφροδίτην ὠνόμασαν, Ἄρεα δὲ τὸν θυμὸν, τὴν δὲ μέθην Διόνυσον, Ἑρμῆν δὲ τὴν κλοπὴν, τὴν δὲ φρόνησιν Ἀθηναίαν, καὶ τοιαῦτά τινὰ μετὰ ἀλαζονικῆς ὀφρύος καὶ τῆς Ἀττικῆς στωμυλίας τερατευόμενοι, τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων εἰς ἑτέραν εἴδους ἀπάτην μετήγαγον· καὶ οἱ φιλοσοφεῖν ὑπισχνούμενοι καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ σχήματος τιμὴν παρὰ πάντων δρεπόμενοι, 8a καὶ τῶν παθῶν κρατεῖν ἐπαγγελλόμενοι προσκυνεῖν τὰ πάθη τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπεισαν, καὶ τὸν αὐτοκράτορα νοῦν τῶν παθῶν καὶ ἡνίοχον θύειν ἐπιθυμία, καὶ θυμῷ, καὶ κλοπῇ, καὶ μέθῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις πάθεσιν, ἀνοήτως πεπεύκασιν. 11 Ἄλλοι δὲ πάλιν οὐδὲν ὑπὲρ τὰ ὀρώμενα νοῆσαι δυνηθέντες, ἀλλὰ τοῖς αἰσθητοῖς τὸν νοῦν ἐγκαθεύξαντες, τὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς εἰς θέαν προκείμενα, θεοὺς προσηγόρευσαν, καὶ τὸ σεπτὸν ὄνομα καὶ φρίκην ἐμποιοῦν τοῖς ἀκούουσιν οἱ μὲν τοῖς στοιχείοις, οἱ δὲ τοῖς μέρεσι τούτων ἐπέθηκαν· καὶ οἱ μὲν ἀπὸ ταῦτομάτου γεγενῆσθαι τὸν κόσμον, οἱ δὲ πολλοὺς θεοὺς ἀνθ' ἑνὸς ἐφαντάσθησαν· καὶ οἱ μὲν μὴ εἶναι παντελῶς τὸ Θεῖον, οἱ δὲ εἶναι μὲν, οὐδενὸς δὲ τῶν ὄντων ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἐπιμελεῖσθαι μὲν ἔφασαν, σμικρῷ λόγῳ δὲ τοῦτο ποιεῖν καὶ τῇ σελήνῃ περὶ ὀρίζειν τὴν πρόνοιαν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ κόσμου μέρος, ὡς ἔτυχε, φέρεσθαι τῇ τῆς Εἰμαρμένης ἀνάγκῃ δουλεύειν βεβιασμένον. 12 Διὰ δὲ τούτων καὶ τῶν τοιούτων σαφῶς ἔγνωμεν, ὡς οὐ μόνον ἀλλήλους, ἀλλὰ 64 γε καὶ σφίσι αὐτοῖς περὶ τῶν αὐτῶν ἕνα τία γεγράφασι καὶ μεγίστων διαφωνίαν φιλοδοξία τε καὶ κακουργία πιεζόμενοι πρὸς ἀλλήλους εἰργάσαντο καὶ τὴν οἰκουμένην ἐτάραξαν καὶ σὺν ἑαυτοῖς πολλοὺς ἀπώλεσαν. 15 Τοσαύτη γοῦν πάλαι πλάνη κατεῖχε τὸν κόσμον· ἀλλὰ ταύτην ἄρδην ἠφάνισε καὶ ἀμπαν ἐξήλασε προδήλως ὁ παρ' ἡμῶν προσκυνούμενος Κύριος. Καὶ μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ τὰ πράγματα, γῆ τε 110.137 καὶ θάλασσα, τῆς προτέρας ἀγνοίας καὶ δυσσεβείας ἀπηλλαγμένοι, πεπαυμένης τῶν εἰδώλων τῆς πλάτης, τῆς ἀγνοίας ὁ ζόφος ἐληλαμένος, τοῦ φωτὸς τῆς γνώσεως αἱ ἀκτῖνες τὴν οἰκουμένην ἐμπλήσασαι, Ἑλληνῆς τε καὶ Ῥωμαῖοι καὶ Βάρβαροι τὸν ἐσταυρωμένον θεολογοῦντες καὶ ἀντὶ τῶν πολλῶν καὶ ψευδωνύμων θεῶν τῇ Τριάδι μόνῃ λατρεύοντες, τὰ δὲ τῶν δαιμόνων τεμένη ἄρδην ἀπολλύοντες· οἱ βωμοὶ τῶν εἰδώλων ἐκ βάθρων ἀνεσπασμένοι, ἐκκλησίαι περιφανεῖς πανταχοῦ δεδομημένοι, ἐν πόλεσιν, ἐν κώμαις,

ἐν ἐσχατιαῖς μαρτύρων καὶ ὁσίων σηκοὶ ἐξαιρεγασμένοι, ἀσκητῶν καταγωγαὶ τὰς τῶν ὀρῶν κορυφὰς ἀγιάζουσιν. Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας τὸ θεοπρεπὲς ἐπιδεικνύει κατόρθωμα, κενὴν ἄπασαν τῶν φιλοσόφων ἐρεσχελίαν καταλειπόντων τοῖς τῶν ἀλιέων καὶ ἰδιωτῶν ἐντροφῶσι μαθήμασι. 14 Διέμεινε τοίνυν ἡ παλαιὰ τῶν εἰδώλων πλάνη ἀπὸ Σερούχ ἕως τῶν χρόνων Θάρρα τοῦ πατρὸς Ἀβραάμ. Ναχώρ δὲ γενόμενος ἐτῶν οθ', ἐγέννησε τὸν Θάρρα (καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν 8ῆ ἔτη ρκβ' καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη σβ').

Θ'. Περὶ τῆς γεννήσεως Ἀβραάμ. Θάρρα δὲ γενόμενος ἐτῶν ο' ἐγέννησε τὸν Ἀβραμ καὶ τὸν Ναχώρ καὶ τὸν Ἄραν, τὸν πατέρα τοῦ Λῶτ, ὃς καὶ ἀπέθανε πρὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Θάρρα, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ὁ Θάρρα ἔτη ρλε' καὶ 65 ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη σε' ἦν δὲ οὗτος ἀγαλματοποιὸς ἀπὸ λίθων καὶ ξύλων| θεοὺς πλαστοουργῶν καὶ πικράσκων. Περιέστη μέντοι ὁ αἰὼν εἰς εἰκοστὴν γενεάν ἕως τούτου ἐτῶν #22γτκβ', καὶ οὐδεὶς πώποτε τῶν προγενεστέρων ἀνθρώπων φαίνεται υἱὸς πρὸ πατρὸς τελευτήσας, ἀλλὰ πατέρες πρὸ παίδων, τοὺς υἱοὺς διαδόχους τῶν πραγμάτων αὐτῶν καταλιμπάνοντες. Καὶ μὴ τις λεγέτω περὶ τοῦ Ἄβελ· οὐ γὰρ ἰδίῳ θανάτῳ τέθνηκεν, ἀλλὰ βιαίῳ· ἐξ ὅτε γὰρ Θάρρα ἀντίζηλον τῷ Θεῷ παρεστήσατο διὰ τῆς οἰκείας πλαστοουργίας τεχνασάμενος εἶδωλα, τὰ ὅμοια οἷς ἔπραξεν ἐκ τῆς δίκης ἀπέλιθον φεν καὶ αὐτὸς παραζηλωθεὶς ἀπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου. Ἀπέθανε γὰρ ὁ Ἄραν ἐν τῷ ἐμπυρισμῷ, ᾧ ἐνεπύρησεν Ἀβραμ καῦσαι τὰ εἶδωλα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ἐν γὰρ τῷ εἰσελθεῖν Ἄραν ἐξελέσθαι αὐτὰ, συνεφλέχθη καὶ ἀπέθανεν· διὸ καὶ θαυμάσασα ἡ θεία Γραφή ἐπεσημήνατο λέγουσα· “Καὶ ἀπέθανεν Ἄραν ἐνώπιον Θάρρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.” 4 Ὁ γὰρ Ἀβραμ, ὑπάρχων ἐτῶν ιδ' καὶ θεογονωσίας ἀξίω 110.140 θεῖς, ἐνουθέτει τὸν πατέρα αὐτοῦ λέγων· “Τί πλα νᾶς τοὺς ἀνθρώπους διὰ κέρδος ἐπιζήμιον; Οὐκ ἔστιν ἄλλος Θεὸς εἰ μὴ ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὁ καὶ πάντα τὸν κόσμον ποιήσας” οὕτως λέγεται τῆς θεογονωσίας ἀξιωθῆναι· ὀρῶν γὰρ τοὺς ἀνθρώπους πάντας κτισματολατροῦντας καὶ διαφόρους θεοὺς τὰ φαινόμενα προσαγορεύοντας καὶ προσκυνοῦντας, περιήρχετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν διαπονούμενος καὶ τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν ἐκζητῶν ἐκ φιλοθέου καρδίας· καὶ οὕτω βλέπων οὐρανὸν ποτὲ μὲν λαμπρὸν, ποτὲ δὲ σκοτεινὸν, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ· “Οὐκ ἔστιν οὗτος Θεός” ὁμοίως δὲ καὶ ἥλιον καὶ σελήνην, τὸν μὲν ἀποκρυπτόμενον ἢ ἀμαυρούμενον πολλάκις, τὴν δὲ φθίνουσαν καὶ ἀπολήγουσαν, ἔφασκεν· “Οὐδ' οὐτοὶ εἰσι θεοί.” καὶ μέντοι τὴν τῶν ἀστρῶν φορὰν τε καὶ κίνησιν πολυπραγμονῶν ἦν γὰρ ἀστρονόμος ἄκρος ἐκ τοῦ πατρὸς πεπαιδευμένος καὶ μήτε διὰ τούτου μήτε μὴν δι' ἄλλων τινῶν ὀρωμένων εὐρίσκων τὸν τούτων δημιουργόν, ἐδυσχέρηνε σφόδρα καὶ ἠθύμει, οὗ τὸν πόθον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἰδὼν ὁ πλάσας καταμόνας 66 τὰς καρδίας ἡμῶν καὶ συνιεὶς εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὥφθη αὐτῷ καὶ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας πορείαν παρεκελεύσατο λέγων “Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἂν σοι δεῖξω.” 5 Καὶ δὴ παραχρῆμα λαβὼν τὰ εἶδωλα καὶ τὰ μὲν κλάσας, τὰ δὲ ἐμπυρήσας ἀνεχώρει μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐκ γῆς Χαλδαιῶν, καὶ 9α ἐλθὼν εἰς Χαρρὰν ἐτελεύτησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν πάλιν ἐν λόγῳ Κυρίου ἦλθε σὺν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Σάρρα καὶ τῷ ἀνεψιῷ αὐτοῦ Λῶτ μετὰ πάσης αὐτῶν τῆς ἀποσκευῆς εἰς τὴν ὀφειλομένην γῆν Χαναάν, ἣν οἱ Χανααναῖοι τυραννικῶς ᾤκησαν, πολεμικῆ χρησάμενοι βία. 6 Περὶ οὗ μέντοι καὶ Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος καὶ σοφώτατος καὶ μαθητὴς Πέτρου τοῦ μεγάλου γνήσιος οὕτως ἔφη· “Λιμοῦ δὲ γενομένου καταλιπὼν Ἀβραμ τὴν Χανααναίαν γῆν, εἰς Αἴγυπτον ἀπήει, οὗ τὴν γυναικᾶ Σάρραν Ἀβιμέλεχ ἀρπάσας ὁ βασιλεὺς, αὐτίκα τοῦτον ὁ Θεός, ἐτάσας καὶ λίαν ἐκδειματώσας, ἅμα καὶ πάρεσιν τῶν μελῶν ἐπάξας· “Ἀπόδος, ἔφη, τὴν γυναῖκα τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι προφήτης ἐστὶ, καὶ προσεύξεται περὶ σοῦ καὶ ζήσεις· εἰ δὲ μὴ ἀποδώς, γινώθι ὅτι ἀποθανῆς σὺ καὶ τὰ σὰ

πάντα.” Καὶ οὕτως ἀπολαβὼν ὁ Ἄβραμ τὴν Σάρραν ἀμίαντον καὶ προσευξάμενος, ἰάθη τῆς παρ ἑσέως ὅ τε Ἀβιμέλεχ καὶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐκ τῆς θεηλάτου πληγῆς.”⁷ Ὅθεν δὴ λοι πὸν ὡς δίκαιον ἔκτοτε καὶ τοῦ Θεοῦ δοῦλον τιμῶν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ προσέχων τοῖς ὑπ’ αὐτοῦ λεγο μένοις, διδάσκαλος εὐσεβείας καὶ πολυπειρίας Αἰ γυπτίοις ἐγένετο.” Πρῶτος γάρ, ὡς φησι Ἰώση 110.141 πος, Ἄβραμ δημιουργὸν τὸν Θεὸν ἀνεκήρυξεν, καὶ πρῶτος κατελθὼν εἰς Αἴγυπτον ἀριθμητικὴν καὶ ἀστρονομίαν αὐτοὺς ἐδίδαξε, κἀντεῦθεν ἐπ ἔραστος καὶ παγγέραστος γενόμενος, ἠξίωσεν ὁ βασιλεὺς ὑπ’ αὐτοῦ γυμνασθῆναι τὰ περὶ ἀστρολογίας καὶ μαγείας ἅτε πολυπείρω καὶ Χαλδαίω τυγχάνοντι· ἀστρολογία γάρ καὶ μαγεία ἀπὸ Μαγουσαίων ἦτοι Περσῶν ἤρξατο· οἱ γάρ τοι Πέρσαι Μαγῶν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ὠνομάζοντο. 67 Καὶ δὴ τῶν ἀστρολόγων καὶ μάγων συναθροισθέντων, ὁ βασιλεὺς ἅμα τῷ Ἄβραμ καὶ τοῖς συνήθεσι ἐκαθέσθη. Καὶ ἦσεν χίαις γενομένης, ὁ Ἄβραμ ἔφη· “Μαθεῖν βούλομαι παρ’ ὑμῶν τῶν σοφῶν, εἰ δύναται γενέσις καὶ μαγεία βλάψαι τινὰ ἢ ὠφελῆσαι κατὰ τὴν ὑμετέραν δόξαν” ἀφ’ ὧν ἀποκριθεὶς Αἰγύπτιος ἀστρολόγος καὶ μάγος εἶπεν· “Μεγάλων ἡμῖν καὶ ἀναγκαίων ζητημάτων ἀγαθὴ πρόφασις, ὃ διδάσκαλε, γίνῃ· καὶ ἄξιόν ἐστι μηδὲν ἀποκρύψασθαί σε τῶν παρ’ ἡμῖν ἀπορρήτων, πάντας οἴομεν ἀνθρώπους γενέσει καὶ εἰμαρμένη δουλεύειν· ἀδύνατον γάρ ἐστιν ἄνθρωπον φονεῦσθαι ἢ τελευτῆσαι παρὰ γενέσειν.” Ὁ δὲ Ἄβραμ ἔφη· “Ἡπατήρης ὄντως εἶπεῖν τοῦτο, μὴ εἰδὼς ὅτι ἐπὶ κριτοῦ βασιλέως ἔφης, ὃς ἀνθρώπων τὴν ἐξουσίαν ἔχει.” Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀγανακτήσας ἔφη πρὸς τὸν ἀστρολόγον· Νῦν οὖν, ἐὰν μεταπέμψωμεν τῶν ὑπηκόων ἀνθρώπων ἕνα, καὶ σκεψάμενος ἐφ’ ἡμῶν εἴπῃς, ζωῆς αὐτὸν χρόνον ἔχει ἢ μὴ ἔχει, ἐγὼ τούναντίον πρὸς τοῦτον ποιήσω γε νέσθαι, οὐ σαφῶς ἐλήλεγξαι ψεύστης ὑπάρχειν; Καὶ γὰρ ἐὰν εἴπῃς αὐτὸν ἔτι χρόνον ἔχει ζωῆς, εὐθύς κελεύσω αὐτὸν ἀναιρεθῆναι· εἰ δὲ μὴ ἔχει αὐτὸν χρόνους λειπομένους, 9b λέξης πλην τὴν συνεστῶσαν ὥραν, αὐτὸν μὲν τῆς καταδίκης ἀπολύσω, σὲ δὲ παρευθὺ ὡς ψευδολόγον τοῦ ζῆν προεκκόψω, ἵνα λοιπὸν ὁ θάνατός σου πείσῃ πάντας αὐτίκα μηδεμίαν ἀληθείας ἔμφασιν ἔχειν τὰ περὶ τῆς ἀστρολογίας σου μυθολογούμενα.” Ταῦτα δὲ τοῦ βασιλέως εἰπόντος, ὁ Αἰγύπτιος ἔντρομος γενόμενος ἔπεσε πρηνῆς, δεόμενος ἐλέους τυχεῖν, αὐτὸς τε καὶ οἱ ὁμόφρονες αὐτοῦ. Καὶ ὁ βασιλεὺς τῷ Ἄβραμ χαρὶ ζόμενος ὡς διδασκάλῳ καὶ τὴν πλάνην ἐναργῶς φανερώσαντι δι’ ἐπινοίας καὶ ὑπὲρ τῶν ματαιολόγων συνικετεύσαντι συνεχώρησεν αὐτοὺς, ἐπὶ πλεῖον κωμωδῆσας τὴν ἄλογον αὐτῶν δόξαν ὡς ἀνίσχυρον καὶ λαοπλάνον. Καὶ δὴ κελεύσας ὡς ἐξ ὑποβολῆς Ἄβραμ ἀχθῆναί τινα προκαταδικασθέντα πυρὶ καυστον γενέσθαι, προσέταξεν ἐπὶ πάντων εὐρεθῆναι τὴν γέννησιν αὐτοῦ καὶ τὸν θάνατον, καὶ διασκεψαμένους εἶπεῖν τὸν τρόπον τοῦ θανάτου. Τῶν δὲ νουνεχῶς ἐπὶ πολὺ διασκεψαμένων καὶ εἰπόντων, ὅτι 68 πυρποληθεὶς ἀποθανεῖται, τῆς γενέσεως ἐπαγούσης καὶ διαγορευούσης τοῦτο σαφῶς, ἀλλὰ νῦν ἔτι χρόνον ἔχει ζωῆς, καὶ οὕτω ἐλήλυθεν ὁ χρόνος 110.144 τοῦ θανάτου, φησὶν ὁ βασιλεὺς· “Ἐγὼ σήμερον τοῦτον ἀπαλλάξω τοῦ διὰ πυρὸς θανάτου, κελεύσας ὕδατι αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, ἵνα ὑμῖν ἔργω παρὰ στήσω προδήλως, ὅτι δύναται τι παρὰ γενέσειν γενέσθαι” καὶ οὕτως ἠλεγξεν αὐτῶν εὖ μάλα τὴν περὶ τῶν χρόνων περὶ τῆς ζωῆς πρόρρησιν καὶ τῆς τελευτῆς ἀπόφασιν. Ἡσυχασάντων οὖν πάντων, ὁ Ἄβραμ τοῦ λέγειν ἤρξατο· “Μέγιστε καὶ φιλαληθέστατε βασιλεῦ, ἐπειδὴ ὀρῶ σε φροντίζοντα σφόδρα τῆς προκειμένης ζητήσεως, τὸ ἀληθέστερον ἐγὼ σοι παρέξω δι’ ἐπιτομῆς, ἀληθεύων ἐν πᾶσιν, ὡς τῆς ἀληθείας ὄντως δοῦλος.” Τοῦ δὲ βασιλέως εἰπόντος· “Μεγάλῃ μοι ταύτην ποιήσεις χάριν,” φησὶν ὁ Ἄβραμ· “Οὐ μόνον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα γενέσει ὑπόκεινται· οἱ μέντοι ἄνθρωποι ἔχουσι τι ἐν ἑαυτοῖς ἐλεύθερον, γενέσει μὴ ὑποκείμενον, καθότι τῆς γενέσεως ἐκεῖνο πρεσβύτερον, ὅπερ ἐστὶν ἐν ἀνθρώποις ἀτεξουσιότης, ἥτις ἐκ Θεοῦ δοθεῖσα ἡμῖν,

ὅθεν τῶν ἀλόγων κρείττους ὄντες καὶ κατ' ἐξουσίαν ἀναιρεῖν μὲν ἡμεῖς αὐτὰ πεφύκαμεν· ἡμῶν δὲ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν ἐχόντων, σὺ πάλιν κρείττων ὑπάρχεις, ἡμῶν ἔχων τὴν ἐξουσίαν. Ὡς οὖν ἡμεῖς καταλογικώτερον τῶν ἀλόγων ζῶων, ἄμεινον ὄντες, ἄρχομεν, οὕτως ἡμῶν σὺ, βασιλεῦ, κρείττων ὑπάρχων, κατὰ τὸν τῆς ἀρχῆς λόγον τὴν ἐξουσίαν ἔχεις, ὥσπερ δὴ καὶ σοῦ κρείττων οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ ἀόρατος καὶ ποιητὴς πάντων καὶ δεσπότης, παρ' οὗ καὶ τὸ συμφέρον αἰ τεῖσθαι προσήκει.” Πολλὰ δέ γε τοιαῦτα λέξας ὁ Ἄβραμ εἰς τὸν τῆς ἀστρολογίας σκοπὸν τῷ βασιλεῖ χαριζόμενος, πολλοὺς τῶν Αἰγυπτίων ἐπεσπάσατο εἰς θεοσέβειαν, καὶ τὴν ἐσφαλμένην 10α αὐτῶν γνῶσιν καὶ παιδείαν περὶ ἀστρολογίας καὶ μαγείας διωρθώσατο φάσκων· “Πολλὴ τις, ὦ ἄνδρες, ἡ διαφορά ἐστὶν ἀληθείας καὶ συνηθείας· ἡ μὲν γὰρ ἀλήθεια γνησίως ζητούμενη πάντως εὐρίσκεται, τὸ δὲ ἔθος ὁποῖον ἂν παραληφθῆ ἢτε ἀληθῶς, ἢτε ψευδῶς, ἀκρίτως ὑφ' ἑαυτοῦ κρατύνεται, καὶ οὔτε ἀληθεῖ αὐτῷ ἠδεται ὁ παραλαβὼν, 69 οὔτε ὡς ψευδὲς ἄχθεται· οὐ γὰρ κρίσει, ἀλλὰ προλήψει ὁ τοιοῦτος πεπίστευκε γνώμη τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἐπ' ἀδήλω τύχη τὴν ἰδίαν ἐπιδεδωκῶς ἐλπίδα. Καὶ οὐκέτι ῥαδίως ἀποδύσασθαι τὴν πάτριον περιβολὴν, κἂν πάνυ αὐτῷ δείκνυται μωρία καὶ καταγέλαστος οὔσα. Αὐτίκα οὖν ἐγὼ τὴν παρ' Ἑλλήνων παιδείαν καὶ φληναφίαν κακοῦ δαίμονος χαλεπωτάτην ὑπόθεσιν εἶναι λέγω· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν πολλοὺς θεοὺς εἰσηγήσαντο καὶ τούτους φαύλους καὶ παντοπαθεῖς, ἵνα ὁ τὰ ὅμοια πράττειν ἐθέλων μηδὲ αἰδῆται, ὅπερ ἴδιον ἀνθρώπου, παράδειγμα τῶν μυθολογουμένων θεῶν ἔχων τοὺς κακίστους καὶ ἀσέμνους βίους, τῷ δὲ μὴ αἰ δεῖσθαι οὐδὲ μετανοίας ἐλπίδα πάντως ὁ τοιοῦτος 110.145 ἐμφαίνει· οἱ δὲ, Εἰμαρμένης πλάσαντες πλάνην, ἐτέραν τὴν λεγομένην γένεσιν, ἥς χωρὶς μηδὲν πάσχειν ἢ ποιεῖν τι δύνασθαι τινα τερατολογοῦσιν· καὶ τῇ αὐτῇ πλάνῃ καὶ δυσσεβείᾳ περιπίπτουσι· νομίσας γὰρ τις, ὅτι παρὰ γένεσιν ἤγουν Εἰμαρ μένην οὐδεὶς οὔτε ποιεῖν τι οὔτε πάσχειν ἐξουσίαν ἔχει, ῥαδίως λοιπὸν ὡς κτηνώδης ἐπὶ τὸ ἁμαρτάνειν ἔρχεται. Καὶ ἁμαρτῶν οὐ μεταμελεῖται παντελῶς ἐφ' οἷς ἠσέβησεν, ἀπολογίαν ἄλογον φέρων, ὡς ὑπὸ γενέσεως αὐτὰ ποιεῖν ἐξηνάγκαστο. Καὶ ὁ τὴν γένεσιν ἄλλως κατορθῶσαι μὴ δυνάμενος οὐδὲ τὸ αἰδεῖσθαι ἔχει ἐφ' οἷς ἐξαμαρτάνει. Ἄλλοι δὲ ἄπρο νόητον φορὰν εἰσηγοῦνται καὶ αὐτόματον τὸ πᾶν συνεστάναι τε καὶ φέρεσθαι, οὐδενὸς ἐφεστηκότος κυρίου καὶ δεσπότη. Διὸ δὴ τοίνυν οὐδὲ ῥαδίως ἢ τάχα οὐδ' ὄλως οἱ τὰ τοιαῦτα φοροῦντες παντελῶς βελτιοῦνται καὶ σωφρονίζονται.” Ἐφ' οἷς ὁ βασιλεὺς ἄγαν ἐπαινέσας αὐτὸν καὶ ὑπὸ πάντων ἰδῶν θαυμασθέντα πολλοῖς δώροις καὶ μεγάλοις αὐτὸν τιμήσας ἐπὶ πάντων καὶ τῆς διδασκαλίας τὴν ὠφέλειαν ὁμολογήσας, μετὰ παίδων καὶ παιδισκῶν ἐπανελθεῖν οἴκαδε σπεύδοντα προὔπεμψεν, ὑπερεκπληττόμενος τὴν ἄκραν σύνεσιν αὐτοῦ καὶ σοφίαν καὶ θεοσέβειαν εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐρμηνευθέντα.

Ἰ Περὶ Σίδου καὶ Μελχισεδέκ. Γίνονται οὖν ἀπὸ τοῦ διαμερισμοῦ τῆς συγχύσεως ἕως οὗ ἦλθεν Ἄβραμ ἐκ Μεσοποταμίας, ἐκ πόλεως Χαράν καὶ τοῦ 70 οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κατὰ κέλευσιν Θεοῦ εἰς γῆν Χαναάν ἢ ἐπὶ Παλαιστίνην, ἔτη αἰζ'· ὑπῆρχε δὲ 10β ἐτῶν οε'. Διατρίψας δὲ εἰς Χαναάν ἔτη κ', ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ος' καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρς'. 2 Ὅς καὶ τῆς εὐλογίας τοῦ θεοσπεσίου Μελχισεδέκ βασιλέως Σαλήμ ἠξιώθη μετὰ τὸ ὑποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς κοπῆς τοῦ Χο δολαγομῶρ καὶ λυτρωσάμενος τὸν ἀδελφιδοῦν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. “Καὶ Μελχισεδέκ, φησὶν, βασιλεὺς Σαλήμ, ἐξήνεγκεν ἄρτους καὶ οἶνον· ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου, καὶ εὐλόγησε τὸν Ἄβραάμ, καὶ εἶπεν· “Εὐλογημένος Ἄβραάμ τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ εὐλογημένος ὁ Θεὸς ὁ ὑψιστος, ὃς παρέδωκε τοὺς ἐχθρούς σου ὑπο χειρίους σοι. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην Ἀβραάμ ἀπὸ πάντων.” 3 Περὶ οὗ καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔφη· “Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραάμ

ὑπο στρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλογίᾳ σὰς αὐτὸν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραὰμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ βασιλεὺς Σαλήμ, ὃ ἐστὶ βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφομοιωμένος τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἄκρο θινίων ὁ πατριάρχης. Καὶ οἱ μὲν τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκα τοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τουτέστι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραὰμ. Ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδε 110.148 κάτωκε τὸν Ἀβραὰμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας ἠύλογησεν. Χωρὶς γὰρ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται.”⁴ Ἀνὴρ γὰρ ἦν δίκαιος καὶ θεοσεβής, ἐθνικῶς καταγόμενος· ἐφ’ ὅσον γὰρ λέγεται, φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἐκ τοῦ γένους Σίδου, υἱοῦ βασιλέως Αἰγύπτου, ἐξ οὗ Αἰγύπτιος ὠνόμασται, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, ὅστις Σίδος ἐξελθὼν ἐξ Αἰγύπτου καὶ τὴν χώραν τῶν 71 Χαναναίων παραλαβὼν, τὴν νῦν Παλαιστίνην καλοῦ μένην, εἰς ἣν οἰκήσας καὶ πόλιν κτίσας, ἐκάλεσεν αὐτὴν Σιδόνα εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα, καὶ λοιπὸν ἐκ τοῦ γένους Σίδου κατήλθεν Μελχὶ ὁ πατὴρ τοῦ Σεδεκ, ὅστις, Σεδεκ γενόμενος ἱερεὺς καὶ βασιλεὺς, ἐπεκλήθη Μελχισεδεκ πατρωνυμικῶς.

ΙΑ’ Περί τῆς κτίσεως τοῦ Μελχισεδεκ. Οὗτος ὑπάρχων ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλεὺς τῶν Χαναναίων καὶ κτίσας πόλιν ἐν τῷ ὄρει τῷ λεγομένῳ Σιών, ἐπωνόμασεν αὐτὴν Σαλήμ, ὃ ἐστὶ πόλις εἰρήνης, ἐν ἣ καὶ βασιλεύσας ἔτη ριγ’ ἐτελεύτησε δίκαιος καὶ παρθένος, ὡς φησὶν Ἰώσηπος, ᾧ καὶ συνάδουσι Ἰωάννης καὶ Κύριλλος. Ὁ Ἀγενεαλόγητος δὲ εἴρηται Μελχισεδεκ, παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν μὲν ἐκ τοῦ σπέρματος Ἀβραὰμ ὅλως, μηδὲ ὑπὸ Μωσέως γενεα λογεῖσθαι τοπαράπαν, εἶναι δὲ Χαναναῖον τὸ γένος καὶ ἐκ τῆς ἐπιπαράτου σποράς ὀρμώμενον, ὅθεν οὐδὲ γενεαλογίας ἠξίωτο· οὐδὲ γὰρ πρεπωδέστερον ἦν, τὸν τῆς ἄκρας δικαιοσύνης ἐπειλημμένον συμπλέκειν τῷ τῆς ἄκρας ἀδικίας γένει.³ διὸ καὶ ἀμὴ τορὰ καὶ ἀπάτορα τυγχάνειν, οὐκ ἀξίους ἠγούμενος τοὺς προγόνους τῆς ἀρετῆς τοῦ δικαίου ἀνδρὸς καὶ σώφρονος.⁴ ὅτι γὰρ Χαναναῖος ἦν τὸ γένος, εὐδὴ λον καὶ ἀφ’ ὧν ἐκράτει καὶ ἐβασίλευσε κλιμάτων τῶν Χαναναίων καὶ οἷς ἐπλησίαζε πονηροτάτοις Σοδόμοις·

ΙΒ’ Περί τῆς Σαλήμ. Καὶ μέντοι καὶ ἡ Σαλήμ ἥς ὑπῆρχε βασιλεὺς, ἡ πολυθρύλλητος Ἱερουσαλήμ, ἐκ προσθήκης δὲ τὴν τοῦ ἱεροῦ μετὰ τῆς Σαλήμ συλλαμβάνουσα συλλαβὴν καὶ κατὰ συνάφειαν ὀνομασθεῖσα φερωνύμως Ἱερουσαλήμ, πῆ μὲν διὰ τὴν ἱεουργίαν τοῦ Μελχισεδεκ, πῆ δὲ διὰ τὴν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ κατασκευὴν, εἴληφε τὴν προσθήκην 72 τῶν συλλαβῶν ὕστερον.² Περί οὗ μέντοι καὶ Μάρκος ὁ θεῖος ὕστερον, ὁ καὶ τοῦ Χρυσοστόμου φοιτητῆς, ἔφη. “Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ γενεαλογίᾳ οὐκ ἐκφέρεται τίνος πατρὸς ἢ ποίας μητρὸς ἐστὶν ἢ πότε ἀπέθανε, διὰ τοῦτο μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχειν εἴρηται· οὐ γὰρ ἠδύνατο γενεα λογηθῆναι ἐκ τῶν παραλειφθέντων ἐθνῶν καταγόμενος, καθὼς ἐκ τῆς κατοικίας αὐτὸν ἡ Γραφή παρεδήλωσε, 110.149 περὶ οὗ καὶ ὁ Ἀπόστολος εἶπεν.” Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδεκ πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ βασιλεὺς Σαλήμ, ὃ ἐστὶ βασιλεὺς εἰρήνης.”

ΙΓ’ Περί τῆς κλήσεως Ἱερουσαλήμ. Ἡ μὲν γὰρ νῦν Ἱερουσαλήμ Ἰεβούσ ἐκαλεῖτο πρῶτον, ὅθεν μανθάνομεν, ὅτι ἐκ τῶν καθαιρεθέντων ἑπτὰ ἐθνῶν ὁ Μελχισεδεκ Ἰεβουσαῖος πρῶτον ἐτύχεν χανεν.² ὕστερον δὲ μετὰ τὴν ἐκβολὴν τῶν ἐθνῶν καὶ κατοίκησιν τοῦ λαοῦ, ἀπεκλήρωσεν αὐτὴν ὁ Θεὸς τοῖς ἱερεῦσι τοῦ ἐκεῖ ἀναφέρεσθαι τὰς θυσίας ἐκ παντὸς τόπου τῶν Ἰουδαίων.³ Διὸ καὶ μετὰ τὸ καταπαῦσαι ἀπὸ τῶν πολέμων, μετωνόμασε τὴν πόλιν Σαλήμ, ὃ ἐστὶν εἰρήνη· Ἱερουσαλήμ γὰρ ἐρμη νεύεται, ὄρος εἰρήνης, οὗ δὴ χάριν ὁ Μελχισεδεκ βασιλεὺς εἰρήνης ἐρμηνεύεται βασιλεύσας ἐν αὐτῇ πρότερον.⁴ Τὸ δὲ “βασιλεὺς δικαιοσύνης”

πάλιν τοῦ ἰδίου ἐστὶν ὄνοματος ἐρμηνεία, τουτέστι Μελχισεδὲκ γλῶσση τῆ
 Χαναϊτιδί. 5 Ὅταν οὖν ἀναγινώσκῃς, ὧ οὗτος, καὶ εὐρῆς τι περὶ τοῦ Μελχισεδὲκ
 γεγραμμένον ὑπὲρ ἀνθρώπων, ἀναμνήσθητι παρ' αὐτίκα τοῦ Ἄποστόλου φάσκοντος·
 “Ἐφ' ὅσον λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἐτέρας μετεσηκέναι”, καὶ οὐδέποτε πλανηθήσῃ. 6
 Ἐματαιώθησαν τοίνυν ἐκ διαμέτρου οἱ ἀπόπληκτοι καὶ δυσώδεις Μελχισεδεκῖανοι,
 θεὸν φύσει τοῦτον πιστεύοντες εἶναι καὶ οὐ θνητὸν ἀνθρώπων· ὅθεν δικαίως
 καταδικασθήσονται παρὰ τῆς ἀδεκάστου δίκης ὡς ἀνθρωπολάτραι “τῆ κτίσει παρὰ
 τὸν κτίσαντα λατρεύσαντες” διὰ πολλὴν καὶ ἐσχάτην ἄνοιαν, μᾶλλον δὲ
 τάληθέστερον εἰπεῖν, διὰ κτηνωδίαν τε καὶ δυσσέβειαν. 11. 7 Εἰκότως 73 οὖν περὶ
 τῶν τοιούτων ὁ μὲν Ἀπόστολος ἔλεγεν· “Ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς
 αὐτῶν· καὶ ἔσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία. Φάσκοντες εἶναι σοφοὶ
 ἐμωράνθησαν. Καὶ ἠλλάξαντο τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνης
 φθαρτοῦ ἀνθρώπου. Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν
 καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀδόκιμον νοῦν καὶ εἰς πάθη ἀτιμίας, οἵτινες μετήλλαξαν τὴν
 ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῆ κτίσει παρὰ
 τὸν Κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.” 8 Ὁ δὲ Σολομῶν ὡσαύτως
 ἔφη· “Μάταιοι μὲν γὰρ πάντες ἀνθρώποι φύσει, οἷς πάρεστιν ἀγνωσία τοῦ Θεοῦ,”
 καὶ, “Σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν καὶ γῆς εὐτελεστέρα ἢ ἐλπίς αὐτῶν”, “ὅτι ἠγνόησαν
 110.152 τὸν ποιήσαντα αὐτοὺς καὶ τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτοῖς πνεῦμα ζωτικόν.” 9 Ἐφ'
 ὧν χρόνων πῦρ κατὰ τῆς Πενταπόλεως Σοδόμων καὶ Γομόρρων ὁ Θεὸς ὑετίζει καὶ
 ἀναλίσκει μὲν ἅπαν τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων παρεκτὸς Λὼτ ἀνεψιοῦ Ἀβραμ καὶ τῶν
 δύο θυγατέρων αὐτοῦ, διαφθείρει δὲ καὶ ἅπαν τῆς γῆς τὸ ἀνάστημα, καὶ τῆς
 παρακειμένης θαλάσσης νεκροῦται τὰ ὕδατα. Ὁ μὲν οὖν Λὼτ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο ἐκ
 τῶν δύο θυγατέρων αὐτοῦ, τὸν Μωᾶβ καὶ τὸν Ἀμμωνὸν, ἐξ ὧν Μωαβῖται καὶ
 Ἀμμωνῖται. 10 Ὁ δὲ Ἀβραμ ἔτεκε τὸν Ἰσμαῆλ ἐκ τῆς Αἰγυπτίας αὐτοῦ παιδίσκης
 Ἄγαρ, καὶ τὸν Ἰσαὰκ ἐκ τῆς Σάρρας, ἀφ' ὧν Ἰσμαηλίται καὶ Ἰσραηλίται. Τῆς τοίνυν
 Ἄγαρ ἐκ τοῦ Ἀβραμ συλλαβούσης καὶ κακουμένης ὑπὸ τῆς Σάρρας καὶ ἀποδρασάσης,
 “Εὔρε, φησὶν, αὐτὴν ἄγγελος Κυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πόθεν ἔρχῃ καὶ
 ποῦ πορεύῃ;” καὶ εἶπεν· “Ἀπὸ προσώπου τῆς κυρίας μου Σάρρας ἀποδιδράσκω” καὶ
 φησὶν ὁ ἄγγελος Κυρίου· “Ἀποστράφηθι πρὸς τὴν κυρίαν σου, καὶ ταπεινώθητι ὑπὸ
 τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ πληθύνων πληθυνῶ τὸ σπέρμα σου, καὶ οὐκ ἀριθμηθήσεται
 ὑπὸ τοῦ πλήθους· ἰδοὺ γὰρ ἐν γαστρὶ ἔχεις, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ 74 ὄνομα
 αὐτοῦ Ἰσμαῆλ, ὅτι ἐπήκουσε Κύριος τῆ ταπεινώσει σου. Οὗτος ἔσται ἄγροικος
 ἀνθρώπος· αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ πάντα, καὶ αἱ χεῖρες πάντων ἐπ' αὐτὸν, καὶ κατὰ
 προσώπου τῶν ἀδελφῶν πάντων κατοικήσει.” Καὶ ἐκάλεσεν Ἄγαρ τὸ ὄνομα Κυρίου
 τοῦ λαλοῦντος αὐτῇ· “Σὺ ὁ Θεὸς ἐπιδὼν με.” Τεχθέντος τοῦ Ἰσμαῆλ, φησὶν Ἀβραμ
 πρὸς τὸν Θεόν· “Ἰσμαῆλοῦτος ζήτω ἐναντίον σου.” Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραμ·
 “Ναὶ, ἰδοὺ Σάρρα, ἡ γυνὴ σου, τέξεται σοι υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσαὰκ·
 καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς αὐτὸν εἰς διαθήκην αἰώνιον καὶ τῷ σπέρματι
 αὐτοῦ μετ' αὐτόν. Περὶ δὲ Ἰσμαῆλ ἰδοὺ ὑπήκουσά σου καὶ εὐλόγησα αὐτόν, καὶ
 πληθυνῶ αὐτὸν σφόδρα, καὶ ἰβ' ἔθνη γεννήσει, καὶ δώσω αὐτόν εἰς ἔθνος μέγα. Τὴν
 δὲ διαθήκην μου στήσω πρὸς Ἰσαὰκ, ὃν τέξεται σοι Σάρρα.” Εἶτα πάλιν ἡ 12α Γραφή
 περὶ τῶν ἐξ Ἰσμαῆλ τεχθέντων· “Πρωτότοκος υἱὸς Ἰσμαῆλ Ναβεῶθ καὶ Κεδάρ καὶ
 Ναβεήλ καὶ Μασισὰν καὶ Μασμὰ καὶ Μασῆ καὶ Χοδὰδ καὶ Θεμὰν καὶ Ἰετοῦρ καὶ
 Ναφὲς καὶ Κεδμὰ Οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἰσμαῆλ, ἄρχοντες ἰβ' κατὰ ἔθνος αὐτῶν.”
 “Κατώκησε δὲ Ἰσμαῆλ ἀπὸ Εἰλάτ ἕως Σοῦρ, ἡ ἐστὶ κατὰ πρόσωπον Αἰγύπτου ἕως
 ἐλθεῖν πρὸς τοὺς Ἀσσυρίους. Κατὰ πρόσωπον τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ πάντων
 κατώκησεν.”

ΙΔ' Ἀρχὴ Ἀβραάμ. Περὶ τοῦ Ἰσαάκ. Ἀβραάμ δὲ ὦν ἐτῶν οε' ἐγέννησεν ἐκ τῆς Σάρρας τὸν Ἰσαάκ. Ὀλίγω δὲ ὕστερον ἀπὸ τῆς κατὰ Μαμβρὴ δρυὸς μεταναστὰς ὁ Ἀβραάμ, ἐπὶ τὸ φρέαρ κατασκηνοῖ τοῦ ὄρκου, ἑαυτῷ τε ἰδία καὶ τοῖς οἰκέ 110.153 ταις κατὰ συγγένειαν πηξάμενος σκηνήν. Τότε πρῶτον Ἀβραάμ τῆς σκηνοπηγίας ἐπὶ ζ' ἡμέρας ἐπιτελεῖ τὴν ἑορτήν, ἣν εἰσέτι καὶ νῦν ὁ Ἰσραὴλ ἑορτάζει σκηνοπηγῶν. 2 Κε' δὲ, φασὶν, ἐτῶν ἦν ὁ Ἰσαάκ, ὅτε πρὸς θυσίαν ἀνήχθη· εἰς ἐκεῖνον δὲ τὸν τόπον τὸ θυσιαστήριον 75 ὠκοδόμησεν Ἀβραάμ, ἔνθα ὕστερον Δαυῖδ τὸ ἱερόν ἰδρύσατο.

ΙΕ'. Περὶ τοῦ Ἡσαῦ καὶ Ἰακώβ. Ὁ δὲ Ἰσαάκ, γεννήσας τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰκώβ ἐκ τῆς Ῥεβέκκας, τὸν μὲν Ἰακώβ εὐλόγησεν κλέψαντα τὴν εὐλογίαν τοῦ ἀδελφοῦ, λέγων· “Δὴ σὺ εἶσὶν ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῆς πίότητος τῆς γῆς καὶ πληθὸς σίτου καὶ οἴνου, καὶ δουλευσάτωσάν σοι ἔθνη, καὶ προσκυνησάτωσάν σοι ἄρχοντες· καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ προσκυνήσουσί σοι οἱ υἱοὶ τοῦ πατρός σου. Ὁ καταρώμενός σε ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εὐλογῶν σε εὖλο γημένος.” 2 Πρὸς δὲ τὸν Ἡσαῦ φησὶν· “Ἴδου ἀπὸ τῆς πίότητος τῆς γῆς ἔσται ἡ κατοικία σου καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν· ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου ζήση, καὶ τῷ ἀδελφῷ σου δουλεύσεις· ἔσται δὲ ἡνίκα ἂν καθέλῃς ἐλκύσαι τὸν ζυγὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου,” πλημμελήσας πλημμέλιαν θανάτου. 3 Ἄλλ' αἱ μὲν εὐλογίαι πρὸς τὸν Ἰακώβ ἐρρήθησαν, ἐφ' ἑτέροισ δὲ ἐκεκλήρωντο, καθάπερ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Συμεὼν καὶ Λευὶ παρὰ τοῦ Ἰακώβ εἰρημέ νον ἔστιν ἰδεῖν· “Διαμεριῶ γὰρ, φησὶν, αὐτοὺς ἐν Ἰακώβ, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν Ἰσραὴλ,” καίτοι γε οὐκ ἐπ' αὐτοῦ τοῦτο γέγονε, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐγγόνων. Καὶ μέντοι οὐκ ἐπὶ τοῦ Χαναάν τὰ ὑπὸ τοῦ Νῶε λεχθέντα εἰς τοὺς ἐγγόνους ἐξέβη Γαβαωνίτας. Οὕτω δὴ κἀνταῦθα οὐκ ἐπὶ τοῦ Ἰακώβ τέλος ἔσχεν πῶς γὰρ τοῦ δεδοικότος καὶ τρέμοντος καὶ μυριάκις τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ προσκυνούντος; ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ. Τοιγαροῦν ἐκ μὲν τοῦ Ἰσμαὴλ ἀνεφύησαν οἱ Ἰσραηλίται, οἱ νῦν Ἀγαρηνοὶ τε καὶ Σαρακηνοὶ λεγόμενοι, διὰ μὲν τῆς Αἰγυπτίας Ἄγαρ, ὡς εἴρηται, Ἀγαρηνοὶ, διὰ δὲ τῆς Σάρρας Σαρακηνοὶ. Ἐκ δὲ Ἰσαάκ Ἡσαῦ ὁ καὶ Ἐδῶμ καὶ Ἰακῶβ ἀνεβλάστησαν διὰ τῆς Ῥεβέκκας· 2b καὶ ἐκ μὲν τοῦ Ἡσαῦ Ἐδῶμ ἐτέχθη υἱὸς ὁμώνυμος τῷ πατρὶ καὶ Ἀμαλῆκ, ἐξ ὧν Ἰδουμαῖοι καὶ Ἀμαληκῖται· ἐκ δὲ τοῦ Ἰακώβ τοῦ 76 καὶ Ἰσραὴλ Ἰούδας, ἀφ' οὗ Ἰουδαῖοι πάντες καὶ οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν γενόμενοι προσηγορεύθησαν· καὶ Ἰσραηλίται μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς Ἰακώβ τε καὶ Ἰσραὴλ, Ἰουδαῖοι δὲ ἐκ τοῦ ἐπισημοτέρου αὐτῶν ἀδελφοῦ Ἰούδα φερωνύμως κέκληνται. 4 Ὁ δὲ γε θεῖος Ἀβραάμ ἐγέννησε πάλιν υἱοὺς ἐκ τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ γυναικὸς Χεττούρας ε', ἀφ' ὧν ἔστι Μαδιάμ, ἐξ οὗ Μαδιανῖται, καὶ Ἄφαρ, 110.156 ἐξ οὗ Ἀφρικὴ, ἐν ἣ παρώκησε, καὶ ἡ χώρα προσωνομάσθη πατρωνύμως, ὡσπερ καὶ Αὐσίτις ὁ τόπος τοῦ Ἡσαῦ, ἐν ᾧ ἀνεβλάστησεν ὁ μακάριος καὶ πολύτλας καὶ διαβόητος Ἰώβ, ὃν ἐγκωμιάζων ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει· “Ἀνθρωπὸς τις ἦν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι· κηρύττει, φησὶν, αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ ἀπὸ τῆς χώρας, ἵνα ὡσπερ ἀκούσας αὐτὸν ἀνθρωπὸν θαυμάζῃς, ὅτι ὑπὲρ ἀνθρωπὸν ἐπολιτεύσατο, οὕτω μαθὼν καὶ τὴν χώραν, ἐξ ἧς ὁ τοσοῦτος καρπὸς ἦνθησεν, ἐκπλαγῆς ἀληθῶς ὅποιον ῥόδον ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν ἐβλάστησεν.” ἦν γὰρ τῆς Αὐσίτιδος χώρας τοῦ Ἡσαῦ, ἐξ οὗπερ Αὐσίτις ὠνόμασται, ἐκ τοῦ πόρνου καὶ βεβήλου, ὅπως θαυμάζῃς ἐκ ποίας πατρίδος καὶ ρίζης κακῆς ἐβλάστησε καρπὸς ὠραιότατος. Ἀπόγονος γὰρ ἔστι τοῦ διαβαλλομένου, καθὼς ἡ Γραφή πέμπτον ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ.” Ἀβραάμ γὰρ, φησὶν, ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ τὸν Ἡσαῦ, Ἡσαῦ τὸν Ῥαγουηκαὶ τὸν Ζαρά, Ζαρά τὸν Ἰώβ. Ἐχὼν οὖν τὴν διαδοχὴν ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ εἰς αὐτὸν κατερχομένην διὰ τοῦ Ἡσαῦ, δείκνυσι τὴν ρίζαν, ἵνα τὸν καρπὸν θαυμάσῃς· ὅτι ὁ μὲν πόρνος ἦν καὶ βεβήλος, ὁ δὲ σώφρων καὶ σεμνός, λέγων οὕτως· “Εἰ δὲ ἐπὶ κολούθησεν ὁ ὀφθαλμὸς μου γυναικὶ ἄλλοτρίᾳ” καὶ· “Διαθήκην διεθέμην τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.” Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ θυσίας ὑπὲρ τῶν ἰδίων τέκνων προσήγαγε καθ' ἡμέραν φάσκων· “Μήποτε κακὰ ἐνενόησαν οἱ υἱοὶ

μου πρὸς τὸν Θεόν.” Εἰκότως οὖν ἔφη· “Καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖνος θεοσεβῆς, ἄμειπτος,” καὶ τὰ ἐξῆς. Οἱ μὲν γὰρ ἔξω φιλόσοφοι τὸν ὄρον τοῦ ἀνθρώπου δηλοῦντές 77 φασιν· Ἐπιφάνης ἐστὶ ζῶον λογικὸν θνητόν· ἢ δὲ θεία Γραφή οὐχ οὐ τως, ἀλλ’· Ἐπιφάνης ἐστὶν “ἄμειπτος, δίκαιος, θεοσεβῆς, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος” ὡς ὁ γε τούτοις μὴ μεμαρτυρημένος οὐδὲ ἄνθρωπος, ἀλλὰ κτήνος. Ἐὰν γὰρ ἔχη τὸν χαρὰκτῆρα τῆς φύσεως, ὑβρίζει δὲ αὐτὸν τῇ κακίᾳ τῆς προαιρέσεως, ἀκούσετε παρὰ τοῦ προφήτου· “Ἐπιφάνης ἐν τιμῇ ὧν οὐ συνήκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς.” Ὡσπερ τοίνυν ἐπὶ τῆς κοινῆς συνηθείας ἐπειδὴν τις τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν ἢ οἰκέτην ἀποστέλλῃ ἐπὶ τινα πρᾶξι. παρακελεύεται λέγων· “ὡς ἄνθρωπος πρᾶξι τὰ τῆς πράξεως,” καὶ τὸ κοινὸν ὄνομα ἰδιοποιεῖται· οὕτως, εἰ καὶ πάντες ἄνθρωποι λέγονται, μόνος ἀληθῆς ἐκεῖνός ἐστὶν ὁ τὴν εἰκόνα σώζων καὶ τὸ πρῶτον τύπον 15α κάλλος μὴ ἀφανίζων. Εἶπεν οὖν αὐτὸν ἄνθρωπον, ἵνα ἀπὸ τῆς φύσεως τὴν πρόθεσιν ἐπαίνεσθαι· εἶτα δὲ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς Ἀσύτιδος χώρας, ὅπως ἐκ τῆς κομώσεως γῆς τῇ ἀσεβείᾳ τὸν καρπὸν 110.157 ἀνυμνήσῃ, ὃν ὁ ἀρχέκακος ὄρων καὶ φθόνῳ βαλλόμενος, αἰτεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸν κατὰ τοῦ δικαίου πειρασμὸν, ἵνα σὺ θάρσος λάβῃς καὶ μάθῃς, ὅτι οὐκ ἔχει δαίμων ἐξουσίαν κατὰ θεοσεβοῦς ὄντως Χριστιανοῦ καὶ φοβουμένου τὸν Θεόν, ἐὰν μὴ ἐπιτροπὴ γένηται ἄνωθεν ἢ διὰ παιδείαν, ἢ διὰ συγχώρησιν, Ὅταν γὰρ ἐπάγει ὁ Θεὸς παιδευτήρια, ἢ δίκας ἀπαιτεῖ τῶν ἀμαρτημάτων, ἢ τὴν ἀρετὴν γυμνάζει τῶν θείων κατορθωμάτων, τότε παραδίδοι αὐτὸν τῷ πονηρῷ· οὐ γὰρ ἠδυνήθη πολεμῆσαι ἕως ἐπετρέπη· καὶ μὴ θαυμάσῃ· οὐδὲ γὰρ κατὰ χοίρων ἐξουσίαν ἔχει, καθὼς ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις ἤκουσας. Οἱ μὲν οὖν θεῖοι ἄγγελοι διακονοῦσι ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων σωτηρίαις· “Πάντες γὰρ, φησὶ, λειτουργικὰ πνεύματα εἰσὶν εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν,” οἱ δὲ πονηροὶ δαίμονες εἰς τὰς κατὰ τῶν ἀμαρτωλῶν τιμωρίας· “Ἐξαπέστειλας γὰρ, φησὶν, εἰς αὐτοὺς θυμὸν καὶ ὄργην καὶ θλίψιν ἀποστολῆ δι’ ἀγγέλων πονηρῶν.” Οἱ τοίνυν δαίμονες, εἰ καὶ ἀφηνίασαν τῇ προθέσει, ἀλλ’ ὑπὸ ζυγὸν κεῖνται τῆς δουλείας 78 καὶ κελεύονται πρᾶξι ὡς οἱ δῆμιοι τὰ προσταττόμενα παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων. Καὶ δηλοῖ Παῦλος περὶ τινῶν λέγων· “Οὓς καὶ παρέδωκε τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημῆσαι.” ἵνα γὰρ μὴ νομισθῶσιν οἱ δαίμονες, ὅτι πάντα κατ’ αὐθεντίαν πράττουσιν, κελεύονται ἄκοντες ποιεῖν τὰ προσταττόμενα. Καὶ τοῖς μὲν ἁγίοις ἀποστέλλει ὁ Θεὸς διακόνους ἀγγέλους ἁγίους εἰς σωτηρίαν, τοῖς δὲ ἀμαρτωλοῖς ἐπιτρέπει δαίμονας εἰς τιμωρίαν· καὶ γὰρ ὅτε κατὰ τοῦ Ἀχαάβ ὁ Θεὸς ἀπεφίνατο λέγων· “Τίς πορεύεται καὶ ἀπατήσῃ τὸν Ἀχαάβ, καὶ πεσεῖται;” ἀπεκρίθη πνεῦμα πονηρόν· “Ἴδου ἐγώ,” πάντως γινώσκον, ὅτι εἰς τοῦτο τέτακται. Καὶ ἀποστέλλονται μὲν ἰδικῶς εἰσπράξασθαι τιμωρίαν ἐπὶ τῶν πονηρῶν, ἀποστέλλονται δὲ καὶ πρὸς δικαίους, οὐχ ἵνα τιμωρῶνται, ἀλλ’ ἵνα πειράσωσιν· ἐπειδὴ γὰρ ἄγγελος ἅγιος ὑπουργῆσαι τῇ πείρᾳ οὐ κελεύεται· οὐδὲ γὰρ ὁ Θεὸς κελεύει τὸ ἀπρεπὲς πρᾶγμα ἀγγέλῳ θείῳ διὰ τοῦτο δαίμονες ταύτην ἐπιτρέπονται τὴν πείραν. Καὶ μὴ θαυμάσῃς εἰ πρὸς δικαίους δαίμονες ἀποστέλλονται· “Ἀνήχθη” γὰρ, φησὶν, ὁ πάντων Δεσπότης ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου “εἰς τὴν ἔρημον πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου.” Εἰ τοίνυν τὸν τοῦ παντὸς Κύριον ὁ διάβολος ἐπείρασε, τί θαυμάζεις, εἰ καὶ ἐπὶ τοὺς δικαίους εἰς γυμνάσιον ὑπομονῆς δαίμων ἀποστέλλεται; Ἀποστέλλεται δὲ, οὐ Θεοῦ κελεύοντος αὐτὸν, ἀλλὰ παραχωροῦντος· σχηματίζει γὰρ τὸν λόγον ἢ Γραφή ὡς ἐν προσωποποιίᾳ, ὡς ὅταν λέγῃ, “Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός.”

13. Περὶ τοῦ Ἰακώβ. Ἰσαὰκ δὲ γενόμενος ἐτῶν 7 ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησε 13β ρκ’ ἔτη, καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ρπ’ ἔτη. 2 Ἰακώβ δὲ, γενόμενος ἐτῶν 67, ἐγέννησε τὸν Λευὶ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη 67, καὶ ἀπέθανεν εἰς Αἴγυπτον, ποιήσας ἐκεῖ ἔτη 110.160 ιζ’, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρμζ’. 3 Ὅς, ὑπάρχων

έτων οε', καὶ φυγῶν Ἡσαῦ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, κα τήντησεν εἰς 79 Χαρρῶν τῆς Μεσοποταμίας πρὸς Λάβαν, τὸν ἀδελφὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ῥεβέκκας, οὗ καὶ τῶν προβάτων νομεὺς γενόμενος ἔτη κ', καὶ τὰς β' θυγατέρας αὐτοῦ Λέαν καὶ Ῥαχήλ εἰς γυ ναϊκας λαβῶν, ἔσχεν υἱοὺς ιβ' καὶ θυγατέρα μίαν ἀπὸ τε τῶν θεραπαινίδων Βάλλας καὶ Ζελφᾶς· ἐκ μὲν γὰρ Λέας, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἐγέννησε τὸν Ῥουβὴμ καὶ Συμεῶνα καὶ τὸν Λευὶ καὶ τὸν Ἰούδαν, τὸν Ἰσάχαρ καὶ τὸν Ζαβουλὼν καὶ τὴν Δεῖνα, ἐκ δὲ Ῥαχήλ τὸν Ἰωσήφ, ὕστερον δὲ καὶ τὸν Βενιαμὶν μετὰ τὴν ἐπάνοδον, ἐκ Βάλλας τὸν Δᾶν καὶ τὸν Νε φθαλίμ, ἐκ δὲ Ζελφᾶς τὸν Γὰδ καὶ τὸν Ἀσήρ. 4 Μετὰ δὲ τὸν κ' χρόνον τῆς ἀποφυγῆς τε καὶ δουλείας, καὶ μετὰ τὴν ἐκ Μεσοποταμίας καὶ πρὸς γῆν Χα ναὰν ὑποστροφὴν καὶ τὴν παλαίστραν μετὰ τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς καὶ Ἰσραὴλ ὠνομάσθη δι' ὀπτασίας, εἶδε πάλιν ὄραμα ἐν Βεθὴλ καὶ πάντα ἀποδεκατώσας ἄπερ ἐκέκτητο, τελευταίους ὑποβάλλει τοὺς παῖδας, καὶ ἀριθμήσας αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Βενιαμὶν ἀρξάμενος, ἀνάπαλιν καὶ ἐπὶ τὸν Λευὶ ἐλθὼν, ὃν δέκατον εὐρῶν, τῷ Θεῷ τοῦτον προσήγαγεν, ἀποδεκατώσας καὶ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, καθὼς καὶ προὔποσχόμενος εἶπε τῷ Θεῷ ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν, ὅτι “Πάντων, ὅσα ἄν μοι δῶς, δεκάτην ἀποδεκατῶ σοι αὐτά.” Καὶ εὐθὺς ἐνδύσας τὸν Λευὶ στολὴν ἱερατικὴν, δι' αὐτοῦ θυσίας προσήνεγκε τῷ Θεῷ ἐν Βεθὴλ, κάντεῦθεν οἱ μὴ τῇ κατανόμῳ θυσία τε καὶ λειτουργία προσεδρεύοντες Λευῖται κέκληνται, οἱ δὲ τὴν κατὰ τῆς θείας χάριτος ἱερουργίαν κληρικοὶ προσαγορεύονται, διὰ τὸ γεγράφθαι “Οὐ κεῖται τοῖς Λευῖταις κλῆρος ἐν υἱοῖς Ἰσραὴλ· ὁ γὰρ Κύριος μερὶς αὐτῶν καὶ κλῆρος.”

ΙΖ'. Περὶ θανάτου Ἡσαῦ. Ὁ δὲ γε Ἰσαὰκ καὶ ἡ Ῥεβέκκα μετὰ τὴν τοῦ Ἰκῶβ ἐπάνοδον, προσκαλεσάμενοι τὸν τε Ἰακῶβ καὶ τὸν Ἡσαῦ, καὶ παρακαλέσαντες 80 αὐτοὺς ἅμα καὶ ἐνορκισάμενοι εἰρήνην ἄγειν πρὸς ἀλλήλους καὶ τῆς ἀδελφικῆς οἰκειότητος ἀσπάξασθαι τὴν διάθεσιν, τελευτῶσι, προτέρα μὲν ἡ Ῥεβέκκα, μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἰσαὰκ, τῷ Ἰακῶβ τῆς πρωτοτοκυίας καταλιπόντες τὰ γέρα. 2 Μετὰ δὲ ταῦτα παρωξύνθη Ἡσαῦ ὑπὸ Ἀμαλήκ, τοῦ ἐκ παλλακίδος υἱοῦ αὐτοῦ, καὶ συναγαγὼν ἔθνη ὥρμησε κατὰ τοῦ Ἰακῶβ, ὡς φησὶν Ἰώσηπος· ὁ δὲ, τὰς πύλας ἀποκλείσας τῆς πόλεως εἰς ἣν κατέφυγε, ἐκ τοῦ τείχους παρεκάλει τὸν Ἡσαῦ μνησθῆναι τῶν γονικῶν ἐντολῶν. Τοῦ δὲ μὴ ἀνασχομένου, ἀλλὰ μᾶλλον ὑβρίζοντος καὶ ὀνειδίζοντος 14 καὶ ὀλοθρεύσειν αὐτὸν ἀπειλοῦν 110.161 τος, ἐντείνας ὁ Ἰακῶβ τὸ τόξον, κατέβαλεν Ἡσαῦ κατὰ τοῦ δεξιῦ μαστοῦ, καὶ πλήξας ἀνείλεν. Οἱ δὲ υἱοὶ Ἰακῶβ, αὐτίκα ὑπεξεληθόντες, σχεδὸν πάντας ἀνείλον. Καὶ τότε ἐπληρώθη τοῦ Ἰσαὰκ ἡ πρόρρησις ἢ λέγουσα πρὸς τὸν Ἡσαῦ· “Ἐὰν καθέλης τὸν ζυγὸν τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀπὸ τοῦ τραχήλου σου, πλημμελήσεις πλημμέλειαν θανάτου”.

ΙΗ'. Περὶ τῆς γεννήσεως Μωϋσέως. Τῷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Αἰγύπτῳ παροικίας ἱερογραμματεὰ δεινὸν προειπεῖν, ὅτι τὸ τικτόμενον παιδίον ἐν τῷδε τῷ χρόνῳ τοῖς Ἑβραίοις τὴν Αἰγυπτίων καταλύσει βασιλείαν, καὶ διὰ τοῦτο Φαραὼ προσέταξε φονεύειν τὰ τικτόμενα ἄρρῆνα τῶν Ἑβραίων παιδιά. 2 Λευὶ δὲ, γενόμενος ἐτῶν με', ἐγέννησε τὸν Καὰθ, καὶ μετὰ τοῦτο ἔζησεν ἔτη ζ', καὶ ἀπέθανε, ζήσας τὰ πάντα ἔτη ρλ'. Καὰθ δὲ, γενόμενος ἐτῶν ζγ', γεννᾷ τὸν Ἀμραμ. 3 Ἀμραμ δὲ, γενόμενος ἐτῶν ο', γεννᾷ τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρών. 4 Τὸν δὲ Ἀμραμ φασὶ τὸν πατέρα Μωϋσέως εὐξασθαι τῷ Θεῷ μὴ περιδεῖν ἀπολλύμενον τὸ γένος τῶν Ἑβραίων· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ περὶ τῆς γεννήσεως καὶ δυνάμεως τοῦ 81 παιδίου Μωϋσέως, οὗ τεχθέντος καὶ ἐκθέτου γενομένου, Θερμοῦθις, ἢ τοῦ Φαραὼ θυγάτηρ, ἀνείλετο· τοσοῦτον δὲ ἦν ἀστεῖον τὸ παιδίον Μωϋσῆς, ὡς τοὺς ὀρώντας αὐτὸ ἀμεταστρεπτὶ θαυμάζοντας ἐνορᾶν· ὃς καὶ ἐγενήθη εἰς υἱὸν τῆς θυγατρὸς τοῦ Φαραὼ. 5 Λέγεται δὲ ἔτι νήπιον ὄντα εἰσαχθῆναι πρὸς Φαραὼ τὸν πατέρα αὐτῆς, ἀστεῖον ὄντα τῇ ὄψει καὶ χαριέστατον, λαβέσθαι τῆς γενειάδος αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο προστάξαντος ἀναιρεθῆναι αὐτὸ, προνοία δὲ Θεοῦ ἐπισχεθῆναι τὸν Φαραὼ τοῦ μὴ

ἀνελεῖν αὐτὸν τρόπῳ τοιῶδε· Ἄνθρακας ἀναφθέντας ἐν τῇ γῆ κατατε θῆναι καὶ χρυσοῦ σωρὸν ὑποθήκη τινῶν τῶν ὑπ' αὐτῶν σοφῶν· καὶ εἰ μὲν ἄψαιτο ὁ παῖς, φησὶ, τοῦ χρυσοῦ καὶ τούτου λάβοι, κακοήθως ἐδράξατο τῆς γενειάδος αὐτοῦ, εἰ δὲ θίξοι τῶν καιομένων ἀνθράκων, ἀπανούργως καὶ ὡς ἀφελὲς παιδίον τοῦτο εἰργάσατο, καὶ οὐ χρὴ μά τιν ἀναιρεθῆναι· ὁ καὶ γενόμενος, ἔστησε τὴν ἀπόφα σιν· ἀφέμενος γὰρ τοῦ χρυσοῦ, προσέδραμε τοῖς ἄν θραξι, καὶ τούτων ἕνα λαβὼν, κατὰ τὸ ἠθισμένον ὡς τὰ πολλὰ τοῖς παισὶ, τῷ στόματι προσήνεγκε, καὶ ψαύσαντος αὐτοῦ τῇ γλώσσει, βραδύγλωσσος γέγονε καὶ δύσηχος τοῦ λαλεῖν.

ΙΘ'. Ὅτι υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξῆλθον ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Ἐν δὲ τῷ ὀγδοηκοστῷ ἔτει τοῦ Μωϋσέως ἐξῆλ 110.164 θοὺ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου, ἐν ἧ παρώκησαν ἔτη σιε'. Πῶς οὖν φησὶν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, “Ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἔτη υ';” Ἀλλὰ δῆλον, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως Ἀβραάμ ἐκ Χαρρὰν δεῖ τὴν τοῦ λαοῦ παροικίαν ἀριθμεῖν· οὐ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον γέγονεν ἡ παροικία, ἀλλὰ καὶ ἐν γῆ Χαναάν, καθὼς μαρτυρεῖ Μωϋσῆς λέγων· 14 “Ἡ δὲ παροικία τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐν γῆ Χαναάν καὶ ἐν Αἰ γύπτῳ ἔτη υλ'.” Καὶ ἔστι τοῦ μὲν Ἀβραάμ ἀπὸ τῆς ἐν Χαρρὰν ἀναβάσεως μέχρι τοῦ Ἰσαὰκ γεννήσεως 82 ἔτη κε', τοῦ δὲ Ἰσαὰκ μέχρι Ἰακώβ ζ' ἔτη, τοῦ δὲ Ἰακώβ μέχρι Λευὶ ἔτη πζ', τοῦ δὲ Λευὶ μέχρι Καθ ἔτη με', τοῦ δὲ Καθ μέχρι Ἄμραμ ἔτη ζγ', τοῦ δὲ Ἄμραμ μέχρι Μωϋσέως ἔτη ο', τοῦ δὲ Μωϋ σέως μέχρι τῆς ἐξόδου ἔτη π'. 2 Καὶ οὕτως ἐξελ θῶν Ἰσραὴλ, ἐπιφερόμενος τὰ ὁστὰ Ἰωσήφ, ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη μ' φησὶ γάρ· “Πέμπτη γε νεᾶ ἀνέβησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἔλαβε Μωϋσῆς τὰ ὁστὰ Ἰωσήφ μετ' αὐτοῦ· ὀρκώσας γὰρ ὥρκισεν Ἰωσήφ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ λέγων·” Ἐπισκοπῆ ἐπισκέπεται ὑμᾶς ὁ Θεὸς, καὶ συνανοίσετε τὰ ὁστὰ μου ἐντεῦθεν μεθ' ὑμῶν·” ὃς ὑπάρ χων ἐτῶν ιζ' φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐπράθη, καὶ γενόμενος ἐτῶν λ', ἄρχων πάσης Αἰγύπτου καθί σταται, ἐν ἧ γεννήσας υἱοὺς β', τὸν Ἐφραΐμ καὶ τὸν Μανασσῆ, ἀπέθανεν ἐτῶν ρι'. 3 Ἐπεὶ οὖν, ὅτε παρέστη Μωϋσῆς τῷ Φαραῶ, ἦν ἐτῶν π', ἔμεινε δὲ ἄλλα μ' ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ, δῆλον οὖν ἔστιν, ὅτι ἐν ὄλαις μ' ἡμέραις γεγόνασιν αἱ κατ' Αἴγυπτον πληγαὶ, ἃς ἡμέρας ἀριθμοῦμεν μετὰ τῶν μ' ἐτῶν τῆς ἐρήμου· ἀναγνοὺς γὰρ μετὰ ἀκριβείας ἐσημειωσάμεν τὰς μ' ἡμέρας γενέσθαι οὕτως· α', ἀφ' ἧς ἡμέρας συνέτυχε τῷ Φαραῶ· δευτέρᾳ δὲ, τῇ ἐπιούσῃ “διεσπάρη ὁ λαὸς ἄχυρα συλλέξαι” “καὶ ἐμαστιγώθησαν οἱ γραμματεῖς αὐτῶν”, μὴ ποιη σάντων τὸ τῆς ἡμέρας ἔργον· τρίτη γὰρ, τῇ ἐξῆς καταβοῶντες υἱοὶ Ἰσραὴλ διὰ τὸ ἀπαιτεῖσθαι ἄχυρον, εἰσῆλθε πρὸς Φαραῶ. Τετάρτη δὲ εὐξάμενος ἐν λόγῳ Κυρίου εἶπε τῷ Ἰσραὴλ, ὅτι” Ἐξάξει ὑμᾶς ἐξ Αἰγύπτου ὁ Θεός”· καὶ οὐ προσέσχον ἐκ πολλῆς ὀλιγωρίας. Πέμπτη δὲ, εἰσῆλθε πρὸς Φαραῶ καὶ τὴν ράβδον ὄφιν ἐποίησεν· ἕκτη δὲ τὸ ὕδωρ εἰς αἶμα μετέβαλεν. Εἶτα ἀνελάβοντο μέχρι τῆς γ', καὶ ι' ἡμέρας, καὶ ἀνέβη ὁ βάτραχος. Τεσσαρεσκαιδεκάτη ἀπέθανον οἱ βάτραχοι· ιε' σκνίπες γεγόνασι· ις' συνέτυχε τῷ Φαραῶ, ὅτι αὐρίον μέλλει γίνεσθαι κυνόμυια, ιζ' ἦλθεν ἡ κυνόμυια· ιη' ἀπέστη ἡ κυνόμυια, ἐν ἧ καὶ ἠπειλήθη τῶν κτηνῶν ὁ θάνατος· 83 ιθ' ἀπέθανον τὰ κτήνη· κ' δὲ “φλυκτίδες ἀναζέουσαι” γεγόνα 110.165 σιν· κά δὲ ἀπειλή τῆς ἐσομένης τῇ ἐπαύριον χαλάζης ἐξηνέχθη· κβ' ἦλθεν ἡ χάλαζα· κγ' δὲ ἡ ἀκρις ἐπῆλθε, ἐν ἧ καὶ διὰ προσευχῆς ἦρθη· κδ' δὲ μέχρι κε' τὸ τριήμερον “ἐγένετο σκότος”· καὶ μετὰ τὰς γ' ἡμέρας διελύθη. Εἶτα μεθ' ἡμέρας θ' εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν καὶ Ἀαρὼν διαταξάμενος περὶ τοῦ Πάσχα· “Οὗτός ἐστιν ὁ πρῶτος μῆν”, ὁ παρ' Ἑβραίοις μὲν Νισὰν λεγόμενος, παρ' ἡμῖν δὲ Μάρτιος, ὡς φησὶν ὁ Κύριος· “Ὁ μῆν οὗτος ἀρχὴ μηνῶν ὑμῖν ἐστὶ πρῶτος· λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λέγων· “Τῇ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου λαβέτωσαν ἕκαστος πρόβατον”, ἣτις ἐστὶ λς' ἡμέρα. Εἶτα μετὰ δ' ἡμέρας ἐσφάγη τὰ πρόβατα, καὶ πασχάσαντες ἐξῆλθον, ὡς εἶναι τὴν .15α μ' ἡμέραν, καθ' ἣν ἐθανατώθησαν τὰ

πρωτότοκα Αιγύπτου περί τὸ μεσονύκτιον, ὥστε καὶ τὰ ἄζυμα βαστάσαντες ἐξῆλθον διὰ τῆς μεσιτείας καὶ ὁδηγίας τοῦ ἀοιδίμου καὶ τερατουργοῦ Μωϋσέως.

Κ'. Περὶ τῆς δοθείσης πλακὸς Μωϋσεῖ. Οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν ὁ μέγας θεοφάντωρ καὶ θεοφιλέστατος σημαντῆρ, πρὸς ὃν εἶπεν ὁ Θεός· “Ἴδου δέδωκά σε θεὸν Φαραῶν, καὶ Ἁαρῶν ὁ ἀδελφός σου ἔσται προφήτης· σὺ δὲ λάλησον πάντα ὅσα ἐντέλλομαι σοι.” Οὗτος, πατάξας τοὺς Αἰγυπτίους διὰ τῆς δεκαπληγίας καὶ διὰ τῆς θαλάσσης ὀλοθρεύσας, ἐξῆ γαγε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ τῆς σιδηρᾶς καμίνου ἐν σημείοις καὶ τέρασι μεγάλοις, ἐν χειρὶ κραταίᾳ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καθὼς φησι καὶ 84 Δαυΐδ. “Τῷ κα ταδιελόντι τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις” καὶ τὰ λοιπά. 2 Οὐ γὰρ μία γέγονεν ὁδὸς, καθὼς ὁ Χρυσόστομος ὁ θεόσοφος λέγει, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην φυλὴν τὸ ὕδωρ ἐσχίζετο, ὡς πολλὰς γενέσθαι τὰς διαβάσεις τοῦ λαοῦ, ἵνα μὴ φύσεως ἔργον τοῦτο νομισθῆ, ἀλλὰ Θεοῦ τοῦ πᾶσαν φύσιν δημιουργήσαντος καὶ κυριεύοντος. Ὅθεν ἐν βραχείᾳ καιροῦ ῥοπῇ τάναν τία εἰργάζετο· καὶ οὐ καθ' ἓν ἐτέμενετο μέρος τὸ ὕδωρ, κορυφουμένων τῶν ὑδάτων, ἀλλὰ κατὰ ἀριθμὸν τῶν φυλῶν ἀπάντων· καθ' ἕκαστον γὰρ τῶν σημείων τοῦτο μάλιστα ἦν περισπούδαστον τῷ Θεῷ, ἐπεὶ διὰ τῶν στοιχείων τὰ θαύματα ἐγίνετο, ὅπως μὴ φυσικῆς τινος ἀκολουθίας ἢ συντυχίας εἶναι τὰ γινόμενα νομισθῆ, ἀλλὰ τῆς ἄνωθεν ῥοπῆς τὰ συμβαίνοντα παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ Μωσέως εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ. 110.168. 3 Οὗς περ καὶ ὁδηγήσας ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης, καὶ ἄρτω διαθρέψας οὐρανίῳ, τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν Ἀμαληκίτας χειρῶν ἐκτάσει κατετροπώσατο. Οὗτος ἤκουσε παρὰ Κυρίου λέγοντος· “Ἴδου ἐγὼ παραγίνομαι πρὸς σὲ ἐν στύλῳ πυρὸς καὶ νεφέλης, ἵνα ἀκούσῃ ὁ λαὸς λαλοῦντός μου πρὸς σὲ, καὶ πιστεῦσώ σοι εἰς τὸν αἰῶνα”. 4 Καὶ “τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, φησὶν, ἐγίνοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη γνοφώδης ἐπὶ ὄρους Σινᾶ, καὶ φωνὴ σάλπιγγος ἤχει μέγα. Καὶ ἐπτοήθη ὁ λαός”. Τὸ δὲ ὄρος ὅλον ἐκαπνίζετο διὰ τὸ καταβεβηκέναι τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ ἐν πυρὶ, καὶ ἀνέβαινεν ἡ ἀτμίς ὡσεὶ καπνὸς καμίνου, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐξέστη σφόδρα· ἐγίνοντο δὲ αἱ φωναὶ τῆς σάλπιγγος προβαίνουσαι ἰσχυρῶς σφόδρα.” “Καὶ πᾶς ὁ λαὸς εἰστήκει μακρόθεν, ἀκούων τὰς φωνὰς, καὶ τὸ ὄρος ὅλον καπνιζόμενον ὀρῶντες” καὶ πλησιάσαι μὴ τολμῶντες, ἀλλὰ προσκυνῆσαι πόρρωθεν κελευσθέντες· “Κἂν θηρίον, φησὶ, θίγῃ, λιθοβοληθήσεται,” καὶ φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον. Φοβηθεὶς δὲ πᾶς ὁ λαὸς εἶπε πρὸς Μωσῆν· “Λάλησον ἡμῖν σὺ, καὶ μὴ λαλείτω πρὸς ἡμᾶς ὁ Θεός, μήποτε ἀποθάνωμεν.” “Καὶ ἐκάλεσε Κύριος, 15 τὸν Μωϋσῆν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους.” “Καὶ 85 ἀναβὰς ἐκάλυπεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος, καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυπεν αὐτὸν ἡ νεφέλη ἡμέρας 7· τὸ δὲ εἶδος τῆς δόξης Κυρίου ὡσεὶ πῦρ φλέγον, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους ἕναν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· εἰσελθὼν δὲ Μωϋσῆς εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης ἐπὶ τοῦ ὄρους, ἦν ἐκεῖ ἡμέρας 6” ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστηκώς· “ἄρτον οὐκ ἔφαγεν, ὕδωρ οὐκ ἔπιεν.” Καὶ ἄλλοτε πάλιν· “Ἀνέβη Μωϋσῆς καὶ Ἁαρῶν καὶ πρεσβύτεροι οἱ, καὶ εἶδον τὸν τόπον οὗ εἰστήκει ὁ Θεός καὶ τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, ὡς ἔργον λίθου σαπφείρου καὶ ὡς εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῇ καθαρότητι.” 5 Καὶ αὐθὶς φησὶν· “Καὶ ἐλάλησε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν ἐνώπιον ἐνωπίῳ ὡς εἴ τις λαλήσει πρὸς ἑαυτοῦ φίλον, καὶ ἀπελύετο εἰς τὴν παρεμβολήν. Καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς Κύριον· “Εἰ εὔρηκα χάριν ἐνώπιόν σου, ἐμφάνισόν μοι σαυτὸν γνωστός, ὡς ἴδωσιν, ὅπως ἂν ὦ εὐρηκῶς χάριν ἐνώπιόν σου, καὶ ἐνδοξασησόμεθα ἐγὼ τε καὶ ὁ λαός σου.” Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωσῆν· “Καὶ τοῦτόν σου τὸν λόγον, ὃν εἶρηκας, ποιήσω· εὔρηκας γὰρ ἐνώπιόν μου χάριν· καὶ οἶδά σε παρὰ πάντας, καὶ χάριν ἔχεις παρ' ἐμοί, ἀλλ' οὐκ ἔσται ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου καὶ ζήσεται· καὶ ἴδου τόπος παρ' ἐμοί, καὶ στήσῃ ἐπὶ τῆς πέτρας καὶ σκεπάσω σε τῇ χειρὶ μου, καὶ τότε ὄψει τὰ ὀπίσω μου· τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ὀφθήσεται σοι.” 6 Εἶτα μέλλων τὸ δευτερονόμιον δέχεσθαι,

110.169 πάλιν φησίν· “Καὶ ἀνέβη Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος τὸ Σινὰ, καθὼς συνέταξεν αὐτῷ Κύριος, Καὶ κατέβη Κύριος ἐν νεφέλῃ.” “Καὶ παρέστη αὐτῷ ἐκεῖ ἡμέρας μ’ καὶ νύκτας μ’ ἄρτον οὐκ ἔφαγε, καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε, καὶ ἔγραψεν ἐπὶ τῶν πλακῶν τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης, τοὺς ἰ’ λόγους. Καὶ λαβὼν τὰς πλάκας καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ ὄρους δεδοξασμέ νος, εἶδεν Ἀαρὼν καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸ πρόσωπον Μωϋσέως, καὶ ἦν δεδοξασμένον, καὶ ἐφοβήθησαν αὐτῷ προσεγγίσει.” Καὶ εἰκότως νηστεύσας γὰρ ἡμέρας π’ Κυρίῳ παρεστηκῶς καὶ τὰς θεογρά φους πλάκας δεξάμενος καὶ τὸ θεόδοτον Δευτερο νόμιον εἰληφῶς, τοσοῦτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον 86 ἐκ τῆς θεοπτίας ἐδοξάσθη, ὥστε μὴ δύνασθαι τὸν λαὸν ἀτενίσαι πρὸς τὴν ἐκεῖθεν φερομένην θεῖαν αὐγὴν τε καὶ δόξαν. Καὶ διὰ τοῦτο “κάλυμμα ἐπετέθη ἡνίκα πρὸς αὐτοὺς ὠμίλει” ἀκτῖνας γὰρ ἐκπέμπων σελασφόρους καὶ ἀπαστράπτων σφόδρα, τὰς ὄψεις ἐπέστρεψε τῶν ὀρώντων, ὥσπερ τις ἡλιακὴ αὐγὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς προσπίπτουσα. 7 Μετὰ γὰρ ἡμέρας μ’ κατελθὼν καὶ διὰ τὴν μοσχοποιίαν θυμωθεὶς εὐθέως τὰς πλάκας συντρίψας, εἰς τὸ ὄρος πάλιν ἀνέδραμε, τοσαύτας ἄλλας ἐνδιατρίψας ἐν τῷ ὄρει ἡμέρας προσφιλοσοφῶν τῷ Θεῷ, πάσης 16a ἀνθρωπίνης τροφῆς ὡς καὶ ἐν ταῖς προτέραις ἡμέ ραις γενόμενος ἄγευστος. Οὕτως τὰς δευτέρας πλά κας λαβὼν πρὸς τὸν λαὸν κατήλθε. 8 Ποῖος οὖν λογισμὸς ἀνθρώπινος τὸ ὑπέρογκον τοῦδε τοῦ θαύ ματος παραστῆσαι δυνήσεται, πῶς ἡ ῥοώδης τοῦ σώματος φύσις τοσοῦτον κινουμένη διήρκεσεν, οὐδενὸς ἀνεκπληροῦντος τὸ καθ’ ἡμέραν διαπνέον καὶ ἐξωθούμενον τῆς δυνάμεως; Λύει δὲ τὸ ἄπορον τοῦτο πρᾶγμα καὶ θαυμάσιον ὁ θεῖος λόγος, ὡς ὅταν λέγη· “Οὐκ ἐπ’ ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ’ ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ ἐκ στόματος Θεοῦ.” Οὐκοῦν εὐδηλον πᾶσιν ἐντεῦθεν, ὡς μηδὲν τὸν ἄγγελον τοῦτον βεβρωκέναι παντελῶς ἐν ἧ καὶ κατήλθεν ἡμέρᾳ, σπεύδων ἐν λόγῳ Κυρίου, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐν τῷ ὄρει ἀνήλθεν, ὥστε δικαίως τῷ δι καίῳ θυμῷ χρησάμενον, τὰς ἐν λίθῳ σαπφείρῳ δακτύλοις Θεοῦ γραφείσας θεῖας ῥήσεις, μὴ φέρων τὴν ἐπάρατον ἐργασίαν τε καὶ θεοστυγῆ πρᾶξιν τῶν ἀνοσίων ἐκείνων καὶ βεβήλων, συνέτριψεν, τοῦτο μὲν ἀνάξιον πάμπαν εὖ μάλα κρίνας τοιαύτης θεουργίας καὶ εὐεργεσίας ἀπολαῦσαι τοὺς θεομισεῖς καὶ ἐμβροντήτους, τοῦτο δὲ μᾶλλον εἰδὼς τὴν κατ’ αὐτῶν ἔνδικον τοῦ Θεοῦ ἀγανάκτησιν, καὶ διὰ τοῦτο παντὶ που δῆλον κελεύσας, εἰ καὶ μὴ πάντας, ἀλλὰ τοὺς παρατυγχάνοντας ἀναιρεθῆναι. Πῶς οὖν ὁ τοιαύτης καὶ τοσαύτης ἐγκρατείας καὶ νηστείας ἐργάτης καὶ χάριτος θεῖας ἔμπλεος ἐκ διαμέτρου καὶ θείῳ ζήλῳ πυρπολούμενος ἅμα καὶ ἰλιγγίων 110.172 καὶ ἀδημονῶν καὶ ἀθυμῶν σφόδρα καὶ λυπούμενος καθ’ ὑπερβολὴν ἐπὶ τῇ φοβερᾷ τῶν ἀχαρίστων ἀμαρτία, τῶν ἀστόργων καὶ 87 ἀσπόνδων, ἡνέσχετο βρώσεως ἢ πόσεως μετασχεῖν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, πικρίας καὶ θυμοῦ πεπληρωμένος καὶ στενοχωρίας ἐν λαῷ κακούργῳ καὶ πονηροτάτῳ καὶ μυσαροτάτῳ, μὴ πρότερον ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐξιλεωσάμενος δι’ ἐπιτετα γμένης ἐστὶ νηστείας καὶ κατανύξεως, ἧς οὐδὲν φίλον Θεῷ πέφυκεν, εὖ εἰδὼς εἰ καὶ τις ἄλλος; 9 “Ὅτι γὰρ μία γέγονεν ἡμέρα μεταξὺ τῆς ἀπὸ τοῦ ὄρους καταβάσεως αὐτοῦ καὶ ἀναβάσεως, ἐν ἧ τὰς τε πλάκας συντρίψας καὶ τὸν μόσχον ἐξαφανίσας καὶ τοὺς τρισχιλίους αἰσχίστους καὶ κακίστους ἄνδρας ὀλοθρεύσας, βουλόμενος, ὡς οἴονται, κατα παῦσαι τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ μικρὸν καὶ τὸν ἄκρατον θυμὸν, αὐτίκα τῇ ἐπιούσῃ θᾶττον ἀνήλθεν εἰς τὸ ὄρος πρὸς Κύριον, δυσωπήσων ὑπὲρ αὐτῶν, ἄκου σον τί φησιν ἡ Γραφή διαρρήδη· “Καὶ ἐγένετο μετὰ τὴν αὐριον καὶ εἶπε Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαόν· “Ὑμεῖς ἡμαρτήκατε ἀμαρτίαν μεγάλην, καὶ νῦν ἀναμνήσομαι πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα ἐξιλεώσωμαι περὶ τῆς ἀμαρτίας ὑμῶν.” Εἶτα ἐπήγαγεν εὐθέως· “Ἐπέστρεψε δὲ Μωϋσῆς πρὸς τὸν Κύριον καὶ εἶπε· “Δέομαι, ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς οὗτος ἀμαρτίαν μεγάλην καὶ ἐποίησαν 16b ἑαυτοῖς θεοὺς, καὶ νῦν, εἰ μὲν ἀφῆς αὐτῶν τὴν ἀμαρτίαν, ἄφες, εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον κάμῃ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψας” καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· “Εἴ τις ἤμαρτεν ἐνώπιόν μου, ἐξαλείψω

αὐτὸν ἐκ τῆς βίβλου μου· νῦν δὲ βάδιζε καὶ ὁδήγησον τὸν λαὸν τοῦτον εἰς τὸν τόπον, ὃν εἶρηκά σοι. Καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελός μου προπορεύσεται πρὸ προσώπου μου, ἧ δ' ἂν ἡμέρα ἐπισκέψωμαι, ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν.” Καὶ ἐπά ταξε Κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου οὗ ἐποίησεν Ἰσραὴλ.” 10 Ἴδε τοίνυν χρηστότητος καὶ ἀποτομίας Θεοῦ κατὰ τὸν χριστοφόρον· καὶ γνῶθι σαφῶς, ὅτι φοβερὸν ὄντως τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος καὶ ἀμήχανον ἐκφυγεῖν τοὺς ἐπταικότας ἀμετανόητα δήπουθεν τὴν ἔνδικον καὶ ἀδέκαστον θείαν δίκην, εἰ καὶ παραχρῆμα ταύτην οὐκ ἐπήγαγε, καθὼς ἐναργεστάτως διὰ βραχυλογίας ἀποδέδεικται. 11 Ὡστε λοιπὸν ἀναμφήριστόν ἐστιν, ὡς π' ἡμέρας ἐφεξῆς ἀπόσιτος ἔμεινε θεοφορούμενος ὁ θεσπέσιος οὗτος ἀνὴρ καὶ ἐνισχυόμενος ἐν ἐκείνῃ τῇ πολλῇ προεδρίᾳ 88 καὶ παραστάσει Θεοῦ, Θεὸς καὶ θεοφάντωρ ἤδη γενόμενος καὶ ὑπὲρ φύσιν ἀνθρωπίνην καρτερίαν καὶ εὐτονίαν ἐπιδειξάμενος, “εἴτε ἐν σώματι πέλων, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, ὁ Θεὸς οἶδεν” ὁ τοῦτον οὕτως ἀποφήνας καὶ ὑπερφυῶς δοξάσας. 12 Εἶτα πάλιν φησὶν· “Ἡνίκα δ' ἂν ἐπορεύετο Μωϋσῆς εἰς τὴν σκηνὴν, κατέβαιναν ὁ στῦλος τῆς νεφέλης καὶ ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν σκηνὴν. Ὁ δὲ λαὸς ἑώρα τὸν στῦλον τῆς νεφέλης, 110.173 καὶ προσεκύνουν ἕκαστος ἐκ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἐλάλει Κύριος μετὰ Μωϋσέως” ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. 13 Καὶ τὸν μὲν λαὸν ἐκ τῆς ὀργῆς Κυρίου διαφόρως ἐπαγωνιζόμενος ἐξελέσθαι, τοσοῦτον ὑπὲρ αὐτῶν ἤλγησε τῆς οἰκείας σωτηρίας, ὡς καὶ ἐν τῇ θραύσει τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Δαυῖδ στήναι φάναι· “Εἰ μὲν ἀφῆς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξάλειψον καμὲ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἐγράψας·” εἶπε γὰρ, φησὶ, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτοὺς, εἰ μὴ Μωϋσῆς, ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ, ἔστη ἐν τῇ θραύσει ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ μὴ ἐξολοθρεῦσαι αὐτούς. Ὅσοι δὲ κατεξανέστησαν αὐτῷ, οἱ μὲν κατεπόθησαν εἰς ἄδου ζῶντες, οἱ δὲ θείου πυρὸς γεγόνασι παρανάλωμα· φησὶ γάρ· “Καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ θραύσει χιλιάδες ἰδ' χωρὶς τῶν τεθνηκότων ἕνεκεν Κορέ.” 14 Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ Μαρία ἡ προφήτις καὶ ἀδελφὴ αὐτοῦ, λαλήσασα κατ' αὐτοῦ, δίκην δέδωκε. “Καὶ ἐλάλησαν, φησὶν, Μαρία καὶ Ἰσραὴλ κατὰ Μωϋσέως ἕνεκεν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Αἰθιοπίσης, ὅτι γυναῖκα Αἰθιοπίσαν ἔλαβεν· καὶ εἶπαν· “Μὴ Μωϋσεῖ μόνῳ λελάληκεν ὁ Θεός;” Καὶ ἤκουσε Κύριος. Καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωϋσῆς πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ κατέβη Κύριος ἐν στύλῳ νεφέλης ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ εἶπε πρὸς Ἰσραὴλ καὶ Μαρίαν. “Ἐὰν γένηται προφήτης ὑμῶν Κυρίῳ, ἐν ὁράματι αὐτῷ γνωσθήσομαι καὶ ἐν ὑπνῷ λαλήσω αὐτῷ· οὐχ οὕτως ὁ θεράπων μου Μωϋσῆς, ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ μου. 17α πιστός ἐστιν· στόμα κατὰ στόμα λαλήσω αὐτῷ ἐν εἶδει, καὶ οὐ δι' αἰνιγμάτων, καὶ τὴν δόξαν μου εἶδε· καὶ διὰ τί οὐκ ἐφοβήθητε καταλαλήσαι κατὰ τοῦ θεράποντός μου Μωϋσέως;” καὶ ὀργὴ θυμοῦ Κυρίου, καὶ ἀπῆλθεν. Καὶ ἰδοὺ Μαρία λεπρώσασα ὡσεὶ χιών.” Ἄλλ' οὖν γε 89 δυσωπήσας Μωϋσῆς δι' αὐτήν, καὶ ἀφορισθεῖσα ἐκ τοῦ λαοῦ ἡμέρας ζ', ἰάθη κατὰ τὸν λόγον Κυρίου. Καὶ μετὰ ταῦτα Μαρία ἐτελεύτησε. 15 Καὶ οὐκ ἦν ὕδωρ ἐν τῇ συναγωγῇ, καὶ ἐλοιδορεῖ ὁ λαὸς τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἰσραὴλ. “Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· Λάβε τὴν ῥάβδον ταύτην, καὶ ἐκκλήσιασον τὴν συναγωγὴν σὺ καὶ Ἰσραὴλ ὁ ἀδελφός σου, καὶ λαλήσατε πρὸς τὴν πέτραν ἐναντίον αὐτῶν, καὶ δώσει τὰ ὕδατα αὐτῆς.” Καὶ ἔλαβε Μωϋσῆς τὴν ἀπέναντι Κυρίου ῥάβδον, καὶ ἐκκλήσιασε Μωϋσῆς καὶ Ἰσραὴλ τὴν συναγωγὴν ἀπέναντι τῆς πέτρας καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς· “Ἀκούσατε ἡμῶν, οἱ ἀπειθεῖς, μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξω ὑμῖν ὕδωρ;” Καὶ ἐπάρας Μωϋσῆς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὴν πέτραν τῇ ῥάβδῳ, εὐθὺς ἐξῆλθεν ὕδωρ πολὺ, καὶ ἔπιεν ὁ λαὸς τῆς συναγωγῆς καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν καὶ Ἰσραὴλ· “Ἄνθ' ὧν οὐκ ἐπιστεύσατε ἀγιασάσαι με ἐναντίον τοῦ λαοῦ, διὰ τοῦτο οὐκ εἰσάξετε ὑμεῖς τὴν συναγωγὴν ταύτην εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς.” Διὸ “προστεθήτω Ἰσραὴλ πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ (καὶ ἀποθανεῖτω), ὅτι οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν ἐκείνην, διότι

παρωξύνάτε με ἐπὶ τοῦ ὕδα 110.176 τος τῆς ἀντιλογίας καὶ λοιδορίας τοῦ λαοῦ. Καὶ ἀνεβίβασε Μωϋσῆς τὸν Ἀαρὼν εἰς τὸ ὄρος, καθὰ συνέταξε Κύριος, ἐναντίον πάσης συναγωγῆς καὶ ἐξέδυσεν αὐτὸν τὰ ἱερατικὰ ἱμάτια, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὰ Ἐλεάζαρ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν Ἀαρὼν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους” ἐν τῷ μ’ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ζήσας ἔτη, ρκγ’. “Καὶ εἶδε πᾶσα ἡ συναγωγή, ὅτι ἀπελύθη Ἀαρὼν, καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν ἡμέρας λ’.”

ΚΑ’. Περὶ τῆς τελευτῆς Μωϋσέως. Καὶ μετὰ ταῦτα εἶπε Κύριος πρὸς Μωϋσῆν· “Ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄροσ τὸ Ναβαὺ, καὶ ἴδε τὴν γῆν ἣν δίδωμι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, καὶ τελευτάεκεῖ ὃν τρόπον ἀπέθανεν Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός 90 σου ἐν τῷ ὄρειδιότι ἠπειθήσατε τῷ ῥήματί μου ἐπὶ τοῦ ὕδατος (τῆς) ἀντιλογίας Κάδης, καὶ οὐχ ἡγιάσατέ με ἐν τῷ λαῷ· ὅτι ἀπέναντι ὄψει τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύση.” 2 Τοῦ δὲ Μωϋσέως πολλάκις δεηθέντος τοῦ Θεοῦ περὶ τούτου καὶ λέγοντος· “Διαβὰς οὖν ὠδέποτε, Κύριε, τὸν Ἰορδάνην, ὄψομαι τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην καὶ τὸ ἅγιον ὄρος καὶ τὸν Ἀντιλίβανον.” Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· “Ἰκανούσθω σοι· ὄρα μὴ προσέλθῃς μοι ἔτι λαλῆσαι περὶ τούτου, ἀλλ’ ἀνάβηθι ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἴδε κατὰ θάλασσαν καὶ βορρᾶν καὶ λίβα καὶ ἀνατολὰς τὴν ἀγαθὴν γῆν ἐκείνην καὶ τὸ ἅγιον ὄρος, ὅτι τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ὄψει αὐτήν. 17 b , καὶ ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσει.” 3 Καὶ γράψας ἐκ προστάγματος Κυρίου τὴν ὁδὴν τὴν μεγάλην καὶ διαθήκη, καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τὸ Ἀβαρίμ, ὃ ἐστὶ Ναβαὺ, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ Κύριος πᾶσαν τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας,” καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· “Αὕτη ἡ γῆ ἦν ὡμοσα πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ λέγων· Τῷ σπέρματί σου δώσω αὐτήν· ἔδειξα τοῖς ὀφθαλμοῖς σου· ἐκεῖ δὲ οὐκ εἰσελεύση.” Καὶ ἐτελεύτησε Μωϋσῆς ἐκεῖ, διὰ ῥήματος, Κυρίου, ζήσας ἔτη ρκ’. Καὶ θάψας αὐτὸν ὁ λαὸς, καὶ κλαύσας ἡμέρας μ’, οὐδεὶς εἶδε τὴν ταφὴν αὐτοῦ.” 4 “Καὶ οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν Ἰσραὴλ ὡς Μωϋσῆς, ὃς ἔγνω αὐτὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἐν πᾶσι τέρασι καὶ σημείοις.” Μεθ’ ὃν οὐδεὶς ὑπὲρ τὰ ρκ’ ἔτη ἔζησεν. 5 Καὶ τῷ μὲν μ’ ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, τῇ νομηνίᾳ, φησὶν Ἰώσηπος, τοῦ πρώτου μηνὸς Νισάν, ἐτελεύτησε Μαρία, καὶ ἐτάφη ἐν Ὄρ τῷ ὄρει· καὶ τῇ νομηνίᾳ τοῦ ε’ μηνὸς Ἄβ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐτελεύτησεν Ἀαρὼν, καὶ ἐτάφη καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ τῷ ὄρει Ὄρ. Καὶ τῇ νομηνίᾳ τοῦ ιβ’ μηνὸς Ἄδαρ τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἐτελεύτησε Μωϋσῆς ἐν ὄρει τῷ Ἀβαρίμ, ἐν ᾧ καὶ ἐτάφη, καὶ τινὰ λοιπὸν φωτοειδῆ νεφέλην γεγεννησθαι 91 κατὰ 110.177 τὸν τόπον ἐκείνον ἀμαυροῦσαν καὶ ἀποτεριχίζουσαν τὰς ὄψεις τῶν ὁρώντων, ἵνα μὴ γινώσκοιεν αὐτοῦ τὸν τάφον εἰς τὸν αἰῶνα. 6 Προσεκτέον οὖν ὅπως τὸν Νισάν πρῶτον μῆνα λέγει, ὃν περ ἡμεῖς ὀνομάζομεν Μάρτιον καὶ οὐχὶ Ἀπρίλιον, ὡς τινὲς οἴονται, ὅτι μὲν πρῶτος μῆν ἐστὶ παρ’ Ἑβραίοις ὁ Νισάν, ὡς καὶ αὐτὴ δηλοῖ τοῦ ὀνόματος ἡ προσηγορία καὶ ἡ ἐρμηνεία, Ἑβραϊστὶ λεγομένη Νισάν, ὃς ἐστὶ πρῶτος μῆν ὁ παρ’ ἡμῖν λεγόμενος Μάρτιος. Καὶ μάρτυς μὲν οὗτος ὁ σοφώτατος καὶ νομοδιδάσκαλος Ἰώσηπος, τὸν Νισάν πρῶτον εἰπὼν μῆνα καὶ τὸν Ἀβὶ πέμπτον καὶ τὸν Ἄδαρ δωδέκατον· μάρτυς δὲ μᾶλλον θεῖος καὶ ἀξιόχρεως ὁ προφήτης Ζαχαρίας περὶ τοῦ θ’ καὶ ι’ μηνὸς λέγων· “Τῇ δ’ καὶ ι’ τοῦ θ’ μηνὸς, ὃς ἐστὶ Σαβάτ.” Καὶ γὰρ οὗτος καὶ παρ’ ἡμῖν, εἰ πρῶτος ὁ Μάρτιος ἀπηριθμήθη, ὄγδοος ὁ Ὀκτώβριος εὑρίσκεται, καὶ δέκατος ὁ Δεκέμβριος. Καὶ μέντοι τὸ ἔαρ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ πρῶτοκτίστου μηνὸς ἄρχεται Μαρτίου καὶ ἡ γῆ βλαστάει, κατὰ τὴν θεῖαν πρόστασιν, βοτάνην χόρτον· καὶ οἱ τοῦ ἐνιαυτοῦ καιροὶ τέσσαρες, ἀνά τρεῖς μῆνας ἔχοντες ἀριθμοῦνται. Καὶ λέγεται ὁ ψῆφος αὐτῶν· ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμῶν. 7 Οὐ μῆν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ πολυμαθὴς καὶ πολυλίττωρ Εὐσέβιος ἐν τοῖς χρονικοῖς κανόσι φησί· “Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι τὴν τοῦ ἔτους νομηνίαν τοῦ παρ’ αὐτοῖς λεγομένου Νισάν, ἥτοι τῇ κ’ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἔχουσι πάντοτε, ἥτις ἐστὶ πρῶτοκτίστος ἡμέρα, ἐν ἣ τὸδε τὸ πᾶν ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παρήγαγεν ὁ Θεός. Κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ

Πατρὸς καὶ συνεργίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνοικήσας ἐν τῇ ἁγίᾳ Παρθένῳ, τῷ αὐτῷ ἔτει ἐνηνθρώπησε· 18a καὶ κατ' αὐτὴν ἐκ τάφου ἀνέστη καὶ γέγονε τὸ λεγόμενον κύριον Πάσχα.” Αὕτη τοίνυν ἡμῖν κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἀρχὴ ἔτους ἐστὶ πάντοτε καθὼ καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα εὐρίσκοντες εἰς Κυριακὴν ἐμπίπτον μετὰ τὴν ἰδ' τῆς σελήνης τοῦδε τοῦ μηνὸς Μαρτίου τοῦ καὶ Νισὰν προσαγορευομένου, οὐκ Ἰουδαϊκῶς, ἀλλ' ἀποστολικῶς ἐκτελοῦμεν κατὰ φυσικὴν θεοπαράδοτον μέθοδον. 92

ΚΒ'. Ἔτι περὶ τοῦ Μωϋσέως. Οὕτως οὖν ὁ θαυμάσιος οὗτος Μωϋσῆς διαπρέψας καὶ τερατουργὸς ἀναδειχθεὶς τὸναντίον πάλιν μετὰ πολλῆς ὀδύνης καὶ θλίψεως διεπέρανε τὸν βίον. Καὶ γὰρ ἀποδυρόμενος τὴν στέρησιν τῆς ἐπηγελμένης ἁγίας γῆς ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας· “Κύριος ὁ Θεὸς ἐθυμώθη μοι περὶ τῶν λεγομένων ὑφ' ὑμῶν, καὶ ὤμοσεν, ἵνα μὴ διαβῶ τὸν Ἰορδάνην, καὶ εἰσέλθω εἰς τὴν γῆν ἣν Κύριος ὁ Θεὸς δίδωσιν ὑμῖν ἐν κλήρῳ. Ἐγὼ γὰρ ἀποθνήσκω ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, 110.180 καὶ οὐ διαβαίνω τὸν Ἰορδάνην· ὑμεῖς δὲ διαβαίετε καὶ κληρονομεῖτε τὴν ἀγαθὴν γῆν ταύτην.” Ποίαν τοίνυν ἄρα λιθίνην καρδίαν οὐ συνέτριψεν ἡ τοῦ δικαίου θλίψις τότε; Ποίαν ψυχὴν ἀμείλικτον καὶ δυσπαράκλητον οὐ κατεμάλαξεν καὶ εἰς οἶκτον ἤγαγεν ταῦτα μετὰ δακρύων φθειγόμενα; Τίνα οὐκ ἔπληξε καὶ ἐφόβησε, καὶ πρὸς δάκρυα καὶ θρήνον ἀκατάσχετον οὐκ ἐκίνησεν; 2 Ὄντως ἀληθῶς, πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων· ἰδοὺ γὰρ ὁ ἐκ βρέφους ἀστεῖος ὀρώμενος καὶ θείας χάριτος ἔμπλεος, οὗτος ὁ ἀοίδιμος καὶ ἐξοχώτατος δίκαιος ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας ἀρξάμενος θλίβεσθαι καὶ ὀδυνᾶσθαι καὶ ἀδημονεῖν, μετὰ τῆς αὐτῆς ἀθυμίας τὸν βίον κατέλυσε. Ἴνα γὰρ τὰς ἐν Αἰγύπτῳ θλίψεις αὐτοῦ πολλὰς καὶ κακὰς παρῶμεν, καὶ τὰς ἐν ἐρήμῳ διασκοπὴν ὀψομεν, ἔνθα μηκέτι φέρων τοῦ πολλάκις λιθοβολήσαντος λαοῦ τὴν ἀγνωμοσύνην καὶ θρασυτητα τε καὶ ἀγριότητα καὶ παραιτούμενος τὴν πρόστασιν ἐκ πολλῆς ἀθυμίας καὶ θάνατον αἰτούμενος. Ἄκουσον καὶ γνῶθι τὸν πολὺν θόρυβον καὶ φοβερὸν ἴλιγγα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ δι' ὀλίγων ῥημάτων, φησὶ γάρ· “Ἐβα ρυθύμησεν Μωϋσῆς σφόδρα καὶ εἶπε πρὸς Κύριον· Ἴνα τί ἐκάκωσας τὸν θεράποντά σου, καὶ διὰ τί οὐχ εὗρηκα χάριν ἐναντίον σου, ἐπιθεῖναι μοι τὴν ὀρμὴν τοῦ λαοῦ τούτου; μικρὸν λιθοβολήσουσί με. Μὴ ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔλαβον τὸν λαὸν τοῦτον; ἢ ἐγὼ ἔτε κον αὐτούς; ὅτι λέγεις μοι· ἄρον 93 αὐτοὺς εἰς τὸν κόλπον σου, ὡσεὶ ἄραι τιθηνὸς τὸν θηλάζοντα, εἰς τὴν γῆν ἣν ὤμοσας τοῖς πατράσιν αὐτῶν; Πόθεν μοι κρέα δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ τούτῳ, ὅτι κλαίουσιν ἐπ' ἐμοὶ λέγοντες· Δὸς ἡμῖν κρέα ἵνα φάγωμεν· οὐ δυνήσομαι ἐγὼ μόνος φέρειν. 18b τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι βαρύτερόν μοι ἐστὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο. Εἰ δὲ οὕτω σὺ ποιεῖς, ἀπόκτεινόν με ἀναιρέσει, εἰ εὖ ρηκα χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ἵνα μὴ ἴδω τὴν κάκωσίν μου.” Τί οὖν λοιπὸν τῶν ῥημάτων τούτων γένηται ὀδυνηρότερον, καὶ τί τῆς ζωῆς ταύτης δυσαχθέστερον; 3 Καὶ αὐτὸς μὲν εὐεργετῶν αὐτοὺς διετέλει καὶ προκινδυνεύων αὐτῶν. Ἐπεὶ γὰρ διαφόρως εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν ἐξολοθρεῦσαι τούτους, λέγων· “Ἐασόν με, καὶ θυμωθεὶς ἐξαναλώσω αὐτοὺς εἰς ἅπαξ, καὶ ποιήσω σε εἰς ἔθνος μέγα.” Καὶ τούτῳ πρεσβευόμενος ἔλεγεν· “Εἰ μὲν ἀφεῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῖς, ἄφες· εἰ δὲ μὴ, ἐξ ἄλειψον καμὲ ἐκ τῆς βίβλου ἧς ἔγραψας.” Ἐκεῖ νοὶ δὲ συνεχῶς καὶ ἐπανίσταντο κατ' αὐτοῦ μέχρις ἂν καὶ εἰς ἔσχατον αὐτὸν κίνδυνον ἤγαγον. καὶ τῆς ἐπαγγελίας ἀπεστέρησαν. Καὶ τοῦτο δηλῶν πρὸς αὐτοὺς πάλιν καὶ τραγωδικώτερον τὴν 110.181 ἑαυτοῦ συμφορὰν διηγούμενος ἔφη· “Καὶ ἐμοὶ Κύριος ἐθυμώθη δι' ὑμᾶς, καὶ ὑπερεῖδέ με ἕνεκεν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἤκουσέ μου τῆς δεήσεως, λέγων· Οὐδὲ σὺ οὐ μὴ εἰσέλθῃς ἐκεῖ.” Διὸ φησιν ὁ Δαυΐδ· “Καὶ παρώργισαν αὐτὸν ἐφ' ὕδατος ἀντιλογίας, καὶ ἐκακώθη Μωϋσῆς δι' αὐτοὺς, ὅτι παρεπίκραναν, καὶ διέστειλεν ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ” ἀθυμοῦντι γὰρ διὰ τὴν τῆς ἀδελφῆς τελευτὴν, ἐπέκειντο δίψῃ πιεζόμενοι. 4 Δυσχεραίνων τοίνυν τὴν πολλὴν ἀκρασίαν τε καὶ αὐθάδειαν, ἀνθρώπινόν τι πέπονθε, καὶ ὡσπερ διὰ θεῖον ζῆλον ἐπὶ τῆς μοσχοποιΐας αὐτῶν ἐξ ὑπερβολῆς

άθυμίας ὁ πραότατος πέπονθε, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ἀντιλογίας, ὃ δὴ καὶ ὁ πρᾶος Δαυῖδ πάσχων ἔλεγε· “Άθυμία κατέσχε με ἀπὸ ἀμαρτωλῶν τῶν ἐγκαταλιμπανόντων τὸν νόμον σου,” καὶ, “Εἶδον ἄσυν ετοῦντας καὶ ἐξετηκόμην, ὅτι τὸν νόμον σου οὐκ ἐφυλάξαντο.” Οὐ γὰρ ἂν, εἰ μὴ 94 σφόδρα αὐτὸν ἐσκότωσαν ἐκ βάρων αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἔστρεψεν ὁ τῆς άθυμίας ἐκείνης τάραχος, τὰς θεογράφους πλά κας ἔρριψεν ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ συνέτριψεν, ἐν αἷς ὑπῆρχε γεγραμμένα ταῦτα· α΄. “Εγὼ εἶμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὃς ἐξήγαγόν σε ἐκ τῆς Αἰγύπτου, οἴκου δουλείας· οὐκ ἔσται σοι θεὸς ἕτερος πλὴν ἐμοῦ.” β΄. “Οὐ ποιήσεις σεαυτῶ εἰδῶλον παντὸς ὁμοιώματος, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσ κυνήσεις αὐτοῖς.” γ΄. “Οὐ λήψη τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ.” δ΄. “Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν.” ε΄. “Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔση μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς.” ς΄ “Οὐ μοιχεύσεις.” ζ΄. “Οὐ κλέψεις.” η΄. “Οὐ φονεύσεις.” θ΄. “Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον μαρτυρίαν ψευδῆ.” ι΄. “Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὐδὲ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν παῖδα αὐτοῦ 19b, οὐδὲ τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὐδὲ τὸν βοῦν αὐτοῦ, οὐδὲ τὸ ὑποζύγιον αὐτοῦ, οὐδὲ ὅσα τῷ πλησίον σου εἰσίν.” 5 Ἐννόησον δέ γε πρὸς τούτοις οἷον πῦρ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀνήψεν καὶ ἀκατάπαυστον φλόγα ἦγει ρεν καὶ ἡ τοῦ ἀδελφοῦ τελευτῆ, οἷον καυστήρα διη νεκῆ τε καὶ ἀθεράπευτον ὁ ταύτης ἐνέθηκε τρόπος, οἷον γὰρ εἰκὸς πάσχειν ὑπὸ τῆς φυσικῆς φιλοστοργίας. Πρῶτον μὲν γὰρ εἰς τὸ ὄρος αὐτὸν ἀγαγὼν, διὰ θείας ὀργῆς τελευτῆσαι· δεῦτερον δὲ, ἠνίκα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν ἀμφιάζων καὶ βλέπων αὐτὸν κατώδυνον σφόδρα καὶ συγκεχυμένον καὶ παρειμένον δάκρυσί τε καὶ συνεχόμενον καὶ ἀγωνιῶντα· τρίτον δὲ, τὸν ἀπ' ἀλλήλων αἰφνίδιον χωρισμὸν καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀδελφικῆς γλυκυτάτης ὁμιλίας 110.184 τε καὶ συνουσίας ἐρημίαν καὶ μόνωσιν. Εἰ γὰρ ὁ λαὸς ἐπένησεν αὐτὸν ἡμέρας λ΄, πόσω μᾶλλον οὗτος οὐ διέλιπε θρηνῶν αὐτὸν ἀκατασχέτως μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ, φλεγόμενος πάνυ καὶ σφαδάζων ὑπὸ τῆς φυσικῆς τυραννίδος 6 ! Καὶ τὸ δὴ πάντων θαυ μαστότερον, ὅτι καὶ τὴν περιπόθητον γῆν, ὑπὲρ ἧς τε πολλοὺς καὶ φοβεροὺς ἀνέτλη πόνους, ἰδὼν μακρὸ θεν καὶ μειζόνως τρωθεὶς, ἀπῆλθε μὴ τυχῶν, ὁ θαυ μάσιος 95 καὶ πανάρετος ποιμὴν, τοῦ σπουδαζομένου διὰ τὴν ἀπειθειαν καὶ σκληροκαρδίαν καὶ δυστροπίαν τῶν σπουδαζομένων. Ποῦ οὖν εἰσιν οἱ ἐνάρετοι ποιμένες; Ἴσως καὶ λαὸν ἀπειθῆ καὶ σκληροτράχηλον καὶ δυσάγωγον ἅμα καὶ ἀντίλογον ποιμαίνοντες καὶ μηδὲν ἐκ τῆς ἐκείνων φαυλότητος οἰόμενοι κινδύωδες πάσχειν ἐκ παγκάκου λήθης. Εἰ γὰρ εἰς ἔννοιαν εἶχον ἀεὶ τὸν ἀοίδιμον ἄνδρα τοῦτον καὶ τὸν δίκαιον ἀρχιερέα Ἥλι, καὶ ὅπως ἐκάτερος αὐτῶν ὁσίως καὶ ἀμέμπτως βιοῦντες καὶ προστατεύοντες ἐκ τῆς τῶν προστατευομένων ἐκινδύνευσαν κακίας, οὐκ ἂν ἐπαύσαντο θρηνοῦντες καὶ φρίττοντες εἰκότως καὶ τὴν ἐτέρων προστασίαν ἢ παραιτούμενοι, ἢ μετὰ πολλοῦ φόβου καὶ τρόμου καθηγεῖσθαι, καὶ διηνεκῶς πενθεῖν καὶ φροντίζεῖν περὶ τῆς ἐκείνων ἀπολογίας κατὰ τὴν περὶ τῶν ἀμφοτέρων ἀποστολικὴν παραίνεσιν τὴν λέγουσαν· “Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες.” 7 Εἰ τοίνυν οἱ τοιοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι καθηγηταὶ διὰ τὴν τῶν καθηγουμένων ὑποχειρίων ἐκινδύνευσαν, ὡς προεῖρηται, μοχθηρίαν, τίς ὑπὲρ τούτου καυχῆσθαι φανταζόμενος ἢ ἀλαζονευόμενος καὶ ἀκινδύνως τὴν ἡγεμονίαν μεγαλαυχῶν καὶ ματαιολογήσει φανερώς, ἀμνημονήσας, ὅτι πολλοὶ πολλοὺς ἀφελεστέρους καὶ δυσπειθεῖς διασῶσαι πειραθέντες ὑπὲρ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν, καὶ ἑαυτοὺς προσαπώλεσαν οἴμοι τῷ ἐλεεινῷ! ἔσθ' ὅτε καὶ αἰσχιστον καὶ κάκιστον βίον βιοῦντες; Ἄλλος μὲν γὰρ ἔφη τῶν ὁσίων ἀνδρῶν· “οὐ πάντες ἀπαιτούμεθα σῶσαι ἐτέρους, ἑαυτοὺς δὲ πάντες,” ὅθεν οὖν

λοιπὸν καὶ τῷ μαθητῇ αὐτοῦ ὁ Χριστοφόρος τῷ 19ῃ τοιούτῳ δυνατῷ ἔργῳ καὶ λόγῳ παραγγέλλων καὶ ἀσφαλιζόμενος ἔφασκε· “Μὴ κοινῶναι ἀμαρτίαις ἀλλοτρίαις· σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει,” διότι ὑπὲρ ἑαυτοῦ λόγον δώσεις τῷ Θεῷ. Καὶ μάλα γε εἰκότως ἔφη τοῦτο καὶ λίαν προσφόρως· ἦδει γὰρ, ὅτι ἡ Γραφή τουτὶ προμεμαρτύρηκε σαφέστατα λέγουσα· “Σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν,” ἕκαστος δήπουθεν· καὶ ἀλλοίως οὐκ ἔστιν. § Ἄξιον τοίνυν ἀληθῶς, σφόδρα θαυμάσαι καὶ μᾶλλον φρίξαι, ὅτι καὶ προφήτης καὶ νομοθέτης καὶ θεὸς πτῆς 96 καὶ οὐρανομύστης καὶ πολλῶν θείων χαρισμάτων ἀξιώθεις καὶ διαφόρων τεραστειῶν ὑπὲρ τῆς γενόμενος καὶ μέντοι καὶ τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ εἰρημένον ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τοσαῦτα ἔτη ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν, εἶτα μετὰ 110.185 τοὺς πολλοὺς ἐκείνους διαύλους, καὶ πόνους, καὶ κόπους, καὶ ἀγῶνας, καὶ ἰδρώτας, καὶ πειρασμοὺς καὶ θλίψεις, διὰ μικρὰν πλημμέλειαν διήμαρτε, ὁ πάσης ἀρετῆς ἐνθέου κεκοσμημένος καὶ λελαμπρυσμένος καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ, τῆς ἐπηγγελμένης ἐλπίδος, καὶ τῆς διὰ τῶν τοσοῦτων χρόνων ἀποκαραδοκουμένης καὶ βλεπομένης ἐφέσεως καθέστηκε ξένος. Βαβαὶ τοῦ θαύματος καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ τὰ περὶ τῆς τῶν ἀγίων πράξεις καὶ ῥήσεις ἀκριβολογίας καὶ ἐξετάσεως· ἀληθὲς γὰρ, ὅτι “Ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι” καὶ “Βιαστῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, “καὶ Βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν.” ἐπεὶ οὐδὲ ὄφελον τῆς προειργασμένης δικαιοσύνης καὶ τῆς προλαβούσης πρὸς Θεὸν οἰκειώσεως τοῦ δικαίου παρ’ ῥησίας, εἰ μὴ σύμφωνον τῆς ἀρετῆς καὶ κατάλληλον ἀπαντήσῃ τὸ τέλος ὡς ὁ μέγας οὗτος καὶ ἀξιάγαστος θεράπων καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον δίκαιος ἐναργῶς ἀπέδειξεν. Κάντεῦθεν, ὡς ἔοικεν, ὁ δίκαιος κριτῆς εἰκότως ἔφη διὰ τοῦ προφήτου· “Ἐν τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ ποιήσει ἀδικίαν, πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ, ἃς ἐποίησεν, οὐ μὴ μνησθῶσιν, ἀλλ’ ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται.” καὶ “δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξ ελεῖται αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ πλανηθῆναι.” Ὅρα γὰρ ὅπως οὔτε τὰ ἐν τοσοῦτοις ἔτεσι τοῦ Μωϋσέως πλεῖστα καὶ διάφορα καὶ ὑπὲρ λόγον ἀριστεύματα καὶ αἱ συνεχεῖς μετὰ ταῦτα δεήσεις καὶ ἰκετηρία τὸν Θεὸν ἐδυσώπησαν· οὔτε μὴν ἡ προλαβοῦσα τηλικαύτη καὶ τοσαύτη δόξα τε καὶ οἰκειώσις καὶ προσεδρία εἰς οἶκτον καὶ συγγνώμην τοῦ σφάλματος ἐπισπάσασθαι τὸν Θεὸν τηνικαῦτα δεδύνηται διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ἀξιώματος. Εὐδὴλον ὅτι κατὰ τὸν Σολομῶντα “κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται.” καὶ “τοῖς κραταιοῖς ἰσχυρὰ ἐφίσταται ἔρευνα.” § Διδάσκει δὲ γε διὰ τούτων ἡμᾶς ὁ Θεὸς ὡς τοὺς ἐν ἀρετῇ τελείους τὴν ἀκρίβειαν ἀπαιτεῖ, 97 καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις μεγάλα παρανομοῦσι μακροθυμῶν, τοῖς ἀγίοις. 20α ταύτης οὐ μεταδίδωσι τῆς συγγνώμης· Ὅθεν ὁ μὲν Σολομῶν αὐθὶς φησὶν· “Ὁ μὲν γὰρ ἐλάχιστος συγγνωστός ἐστὶν ἐλέους, δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται.” ὁ δὲ Κύριος· “Ὁ μὲν γὰρ ὀλίγον ἐδόθη, φησὶν, ὀλίγον ἀπαιτῆ σουσι παρ’ αὐτοῦ· ὧ δὲ πολὺ, πολὺ καὶ ἀπαιτήσουσι παρ’ αὐτοῦ.” Οὐκοῦν εὐκαιρον εἰπεῖν· “Ὁ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ! “Καὶ, “Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.” Καὶ “Φοβερὸν τὸ, πρόσωπον Κυρίου ἐπὶ ποιῶντας κακά.” Διότι “Κατὰ τὸ πολὺ ἔλεος αὐτοῦ, οὕτως καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος αὐτοῦ.” “Ἐλεος γὰρ καὶ ὀργὴ παρ’ αὐτοῦ,” καὶ “Ἐπὶ ἀμαρτωλοὺς καταπαύσει ὁ θυμὸς αὐτοῦ.” Καὶ διὰ τοῦτο πάντως, “Οὐδὲ ἀγγέλων ἀμαρτημάτων ἐφείσατο,” καθὼς γέγραπται. 110.188, 1ῃ Τί οὖν ἂν λοιπὸν ἐροῦμεν ἡμεῖς, οἱ μυρίων γέμοντες κακῶν, καὶ τοσοῦτον ἀποδέοντες τῆς ἐκεῖνου ἀρετῆς ὅσον γῆ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸν Θεὸν καθ’ ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν δι’ ἔργων καὶ λόγων παρ’ οργίζοντες; Μηδεὶς τοίνυν ἀρετάς τινος ἔχων ἢ δοκῶν ἔχειν, καυχάσθω ἢ ἀμερίμνως διακεῖσθω, ὡς ἤδη τοὺς τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ πόνους καὶ τὰς ἐπικαρπίας ἐν χερσὶν ἔχων ἢ πάντως ἀναντιρρήτως τοὺς στεφάνους ἀποληψόμενος· ἀλλὰ μᾶλλον αἰετῶ φέτω καὶ ταπεινούσθω μέχρι θανάτου, καὶ ἑαυτὸν ὡς μηδεμίαν ἐντολήν Θεοῦ φυλάξαντα

λογιζέσθω, κὰν πάσας τὰς ἀρετὰς συλλήβδην κέκτηται, κὰν εἰς αὐτὴν ἀναβέβηκε τὴν τῶν ἀγαθῶν κορωνίδα. Εἰ γὰρ ὁ θεοφιλὴς καὶ ἱεροφάντης ἐκεῖνος καὶ τῆς οἰκουμένης ἀντίρροπος, μᾶλλον δὲ καὶ μείζων, οὗ “οὐκ ἔστιν ἄξιος ὁ κόσμος,” κατὰ τὸ εἰρημένον, ὃ ὁ Θεὸς ἐνώπιος ἐν ὠπίῳ ὠμίλει, ὡς εἶ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον· ὃ εἶπεν· “Οἶδά σε παρὰ πάντας”, ὃ κατὰ πρόσωπον ὠμίλει, καὶ οὐ δι’ ἀδήλων ἢ ἐνυπνίων ἢ αἰνιγμάτων, μετὰ τοσοῦτων κατορθωμάτων ὄγκου καὶ τοιαύτης φιλοσοφίας καὶ νήψεως, 98 μικρὸν ἀπονυστάξας οὐκ ἔτυχε συγγνώμης, πῶς ἡμεῖς, οἱ μὴδὲ ἴχνος τοιαύτης ἀρετῆς ἔμφασιν κεκτημένοι, μὴ διηνεκῶς γρηγορήσωμεν καὶ πενθήσωμεν καὶ κλαύσωμεν ἑαυτοὺς διαπαντὸς καὶ δούλους ἀχρεῖους εἶναι ἀναλογισώμεθα; 11 Διὰ δὴ τοῦτο προασφαλίζόμενος ἡμᾶς ὁ Κύριος ἔλεγεν· “Ὅταν πάντα τὰ διατεταγμένα ὑμῖν πράξητε, τότε λέγετε, ὅτι Ἀχρεῖοι δούλοι ἐσμέν, ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν.” Καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ θεῖος Ἡσαΐας φησὶν· “Πᾶσα ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης ἐνώπιον σοῦ, Κύριε.” ὡσαύτως καὶ ὁ ἱεροφάντωρ καὶ πανάρετος Δαυΐδ· “Εἶπα τῷ Κυρίῳ· Κύριός μου εἶ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρεῖαν ἔχεις,” ὅθεν καὶ παραινεῖ λέγων· “Δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ· δράξασθε παιδείας, μήποτε ὀργισθῆ Κύριος,” καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ψαλμοῦ. Τοιαῦτα 20ῃ γοῦν καὶ ὁ θεηγόρος Παῦλος παραγέλλων φησί· “Μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε” καὶ “ὁ δοκῶν ἔστα ναι, βλεπέτω μὴ πέση.” 12 Τοῦτο οὖν ἕκαστος ἠνίξατο δι’ ὧν εἴρηκεν, ὡς μὴ πεποιθῆναι τῇ οἰκείᾳ ὀσιότητι, κὰν πάνυ τῶν εὐδοκίμων ὑπάρχη, μήτε μὴν καθυφῆναι ἀμπαν τοῦ νήφειν καὶ ταπεινοῦσθαι καὶ δεδοικέναι λίαν ἄχρι σιωπῆς ὑστάτης, διότι καὶ μέχρι ψιλοῦ ῥήματος καὶ ἐνθυμήματος “λόγον εἰσπραττόμεθα” καὶ “ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν δικαιούμεθά τε καὶ κατακρινόμεθα,” καθὰ καὶ ἡ κατὰ τὸν Φαρισαῖον καὶ Τελώνην παραβολὴ σαφῶς διαδεικνυσιν, ἐκάτερον καθ’ ἑαυτὸν καὶ ἐν καρδίᾳ φθεγγόμενον καὶ τὸν μὲν καταδεδικασμένον ἀποφαί 110.189 νουσα, τὸν δὲ μᾶλλον δεδικαιωμένον. Ὅτι γὰρ τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰς πονηρὰς ἐνθυμήσεις κρινεῖ Κύριος, ἄκουε τί φησὶν ὁ Θεὸς διὰ Ἡσαΐου· “Κἀγὼ τὰ ἔργα καὶ τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν ἔρχομαι συναγαγεῖν.” Καὶ δὲ καὶ ὁ Δαυΐδ ἔλεγεν· “Ἐνεκεν τίνος παρώργισεν ὁ ἀσεβὴς τὸν Θεόν; εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ· Οὐκ ἐκζητήσει”, δῆπουθεν τὰ πλημμελήματά μου· ὥστε πάντως ἐρεῖ πρὸς αὐτὸν εἰκότως· “Ἐλέγξω 99 σε καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἀμαρτίας σου.” 13 Καὶ γοῦν πρὸς τοῦτόν φησὶν ἡ Γραφή· “Ἰδὼν Κύριος ὁ Θεός, ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπὶ μελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ εἶπεν· Ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ὅτι ἐνεθυμήθη ποιήσας αὐτόν.” Εἶτα μετὰ τὸν κατακλυσμὸν σπλαγχνισθεὶς ὁ φιλάνθρωπος Θεός, ἐπήγαγεν ἡ Γραφή λέγουσα· “Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· Διανοηθεὶς ἔτι οὐ μὴ προσθήσω τοῦ καταρᾶσθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐγκεῖται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ.” 14 Ὡσπερ οὖν αἱ γυναῖκες ἀπὸ συνουσίας τίκτουσιν, κὰν μὲν ὑγιηνὰ τὰ σώματα· τοιαῦτα καὶ τὰ τικτόμενα· εἰ δὲ διεφθαρμένα, μιμοῦνται τὴν τῶν γονέων φύσιν, οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λογισμῶν· ἂν μὲν ἀγαθοῖς συγγίνῃ, τοιαῦτα ἔσται καὶ τὰ ἔγγονα, ἂν δὲ πονηροῖς, πολλὴν ἐκεῖθεν λήψῃ τὴν λοίμην, ὃ οὗτος. Καὶ ἄκουσον τί φησὶν ὁ προφήτης περὶ τῶν καλὰ διαλογιζομένων· “Διὰ τὸν φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν, καὶ ὠδὶ νήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας.” Περὶ δὲ τῶν φαύλων· “Ὡὰ ἀσπίδων ἔρρηξαν, καὶ ἰστὸν ἀράχνης ὑφαίνουσιν.” Ταῦτ’ οὖν ἐννοοῦντες, ἀγαπῆ τοὶ, γνωσιμαχήσωμεν καὶ περὶ τοῦ τέλους ἡμῶν φροντίσωμεν ὅτι μάλιστα, καὶ μὴ παυσώμεθα τὰ περὶ τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου καὶ θεσπεσίου ἀνδρὸς νουνεχῶς ὑπομνημονεύοντες. 13 Καὶ γὰρ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος τοῦτον μᾶλλον ὑπερεκπληττόμενος οὕτω φάσκει· “Ὅταν ἴδω Μωϋσέα, τὸν τοῦ Θεοῦ θεράποντα τὸν

μέγαν ἐκεῖνον, τὸν τοσαύτης μὲν καὶ τηλικαύτης ἀξιωθέντα παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμῆς, οὕτω δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ μαρτυρηθέντα ὡς ἀκοῦσαι “Ἐγνων σε παρὰ πάντας;” καὶ, “Εὐρηκας χάριν ἐνώπιόν μου”· τοῦτον ὅταν ἴδω ἐπὶ τοῦ ὕδατος. 21 τῆς ἀντιλογίας οὐδενὸς ἔνεκεν ἄλλου ἵνα μόνον εἴπη τῷ λαῷ γογγύζοντι δι' ἀπορίαν ὕδατος· “μὴ ἐκ τῆς πέτρας ταύτης ἐξάξω ὑμῖν ὕδωρ”; τούτου μόνου ἔνεκεν εὐθὺς ἀπειλὴν δεχόμενον, εἰς τὴν 100 γῆν τῆς ἐπαγγελίας μὴ εἰσελεύσεσθαι, ἥτις ἦν τότε τῶν πρὸς Ἰουδαίους ἐπαγγελιῶν τὸ κεφάλαιον· ὅταν ἴδω τοῦτον παρακαλοῦντα καὶ μὴ συγ 110.192 χωρούμενον· ὅταν ἴδω μηδεμιᾶς συγγνώμης διὰ τὰ τοσαῦτα κατορθώματα ἐπὶ τῷ βραχεῖ ἐκείνῳ ῥήματι καταξιούμενον, ὁρῶ “Θεοῦ ἀποτομίαν” κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ὄντως δὲ ἐκεῖνο ἀληθὲς εἶναι πείθομαι, τὸ, “εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἀμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;”. 16 Περὶ οὗ μέντοι καὶ ὁ θεῖος Ἰσίδωρος πρὸς τινὰ φησι· “Εἰπέ τῷ πρὸς σε διενεχθέντι Ἰουδαίῳ καὶ μηδὲν μὲν γενναῖον μηδὲ νεανικὸν φράσαντι, ἀγυρτικὰς δὲ λογοποιίας ἐμέσαντι καὶ φήσαντι περὶ τοῦ παιδὸς Ναυῆ εἰρήσθαι τό· “Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ,” ὅτι κατὰ πολλὰ πλημ μελεῖς, μὴ νοῶν τὰ λεγόμενα καλῶς, μήτε μὴν τὸ ἐπαγόμενον, “Αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντέλληται ὑμῖν· ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς”. Πρῶτον μὲν γὰρ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐκείνου, ταῦτα Μωϋσῆς ἔνθους γενόμενος ἐθέσπισεν, β' δὲ, ὅτι εἰ μὲν ὁ τοῦ Ναυῆ παῖς ὑπερέβη τὸν Μωϋσέα, πιθανὸν μὲν λεγόμενον, οὐκ ἀληθὲς δέ· εἰ δὲ πολὺ αὐτοῦ καταδεέστερος ἦν, ἀδρανὴς αὕτη ἢ ἔννοια φαίνεται· γ' δὲ οὐδὲ προσέθηκέ τι τῷ νόμῳ, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου ἐπολιτεύσατο θεσμοῖς· δ' δὲ, ἐχρῆν, εἶγε περὶ αὐτοῦ ὁ λόγος, εἰπεῖν οὐκ “Ἀναστήσει”, ἀλλ' “ἀνέστησε”. ε' δὲ, ἔδει φράσαι· “Ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου τούτου”, τῷ δὲ εἰπεῖν “ἐκείνου,” τοῦτον παρεγράψατο· ς' δὲ, πῶς πρὸς τὸν Ἰωάννην μετὰ γενεὰς πολλὰς τεθθέντα ἀπέστειλαν πεισόμενοι, εἰ αὐτὸς εἶη ὁ προφήτης; πρὸς οὓς ἔφη· “Οὐκ εἰμὶ ἐγώ”· προφήτης γὰρ ἦν, ὁ προφήτης δὲ, ὁ μέλλων ἔρχεσθαι· ζ' δὲ, πῶς τοῦ Χριστοῦ παραγενομένου, οἱ τὰ θαύματα θεώμενοι ἔλεγον· “οὗτός ἐστιν ἀληθῶς 101 ὁ προφήτης;” Συνοράτω οὖν πόσα αὐτῷ ἐναντιοῦται καὶ τὸν ἀληθῆ προγνώτην τε καὶ βασιλέα (καὶ δημιουργὸν) προσκυνεῖτω.

ΚΓ'. Περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Μετὰ δὲ Μωϋσέα διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ καὶ περάσας τὸν Ἰορδάνην καὶ ποιήσας ἐν τῇ γῇ τῆς ἐπαγγελίας ἔτη λβ', πολεμῶν καὶ κατὰ κληροδοτῶν αὐτὴν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, ἀπέθανε ζήσας ἔτη ρί'. 7 Καὶ ὁ μὲν Μωσῆς, πατάξας τὸν Σηὼν βασιλέα τῶν Ἀμορραίων καὶ τὸν Ὠγ βασιλέα τῆς Βασάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων, κατοικῶν ἐν τῇ Ῥαφαῖν ἐν Ἀσταρῶθ, ὄντα τοῦ Ῥαφαῖν ἀπόγονον, οὗ καὶ ἡ κλίνη σιδηρᾶ ὑπῆρχε, τὸ μήκος ἔχουσα πῆχεις θ', τὸ πλάτος δ', ἀφείλατο πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν. 3 Ὁ δὲ Ἰησοῦς χειρωσάμενος τοὺς Χαναναίους, καὶ Φερεζαίους, καὶ Γεργε 110.193 σαίους, καὶ Ἰεβουσαίους, καὶ Ἀμορραίους. 21b, καὶ Εὐαίους, καὶ πάντας αὐτῶν τοὺς βασιλεῖς, ὄντας τὸν ἀριθμὸν λβ', πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν δέδωκεν, ὡς εἴρηται, τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ. “Ἐν γὰρ τῷ φεύγειν αὐτοὺς, φησὶν, ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ Κύριος ἐπέρριψεν αὐτοῖς λίθους χαλάζης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐγένοντο πλείους οἱ ἀποθανόντες διὰ τοὺς λίθους χαλάζης ἢ οὓς ἀπέκτειναν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ μαχαίρᾳ (ἐν πολέμῳ)”. 4 Στρατηγοῦντος οὖν Ἰησοῦ, ὅς γε μέγας, καὶ τερατουργὸς, καὶ θεοφιλὴς πάνυ καὶ οὗτος ἀναδειχθεὶς, οὐκ ἄμοιρος λύπης καὶ πειρασμῶν διαφόρων ἐγένετο, περὶ οὗ καὶ ὁ θεορρήμων Χρυσόστομος ἔφη· “Ἐνόησον ὅσον ἐστὶ δίκαιος ἄνθρωπος;” εἶπεν Ἰησοῦς (τοῦ Ναυῆ)· “Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Ἐλῶμ”· καὶ ἐγένετο· φησὶ γάρ· “Ἔστη ὁ ἥλιος κατὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ εἰς τέλος ἡμέρας μιᾶς, καὶ οὐκ ἐγένετο ἡμέρα τοιαύτη πρότερον καὶ ἔμπροσθεν, ὥστε ὑπακοῦσαι Θεὸν ἀνθρώπου, ὅτι συνεπολέμει τῷ Ἰσραὴλ”. Τοῦτο τοῦ Μωϋσέως

μείζον. (Τί δήποτε; οὐ γάρ ἐστιν 102 ἴσον θαλάττη ἐπιτάξει καὶ τοῖς κατ' οὐρανόν· μέγα μὲν οὖν κάκεινο καὶ σφόδρα μέγιστον, πλὴν ἄλλ' οὐδὲν ἴσον.) Εἰ τοίνυν ἐνταῦθα τοιαῦτα ἐργάζονται οἱ ἅγιοι, τί ἄρα ἐκεῖ; πόσῃν ἔχουσι μετ' ἀλλήλων λαμ πρότητα καὶ παρρησίαν! 5 “Ἀλλά γε καὶ οὗτος δὴ ὁ θαυμαστός καὶ τερατουργός διαδεξάμενος τὸν Μωϋσῆν, συναπέλαυσεν αὐτῷ πάντων, ὡς ἔπος εἰ πείν, τῶν ἀνιαρῶν εἰ δέ τι διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας ἐξέφυγε, τοῦτο μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἐξεπλήρωσεν· οὔτε γὰρ μόνον, ὅτε ἔζη Μωϋσῆς, τὰ ἱμάτια διέρρηξε καὶ σποδὸν κατεπάσατο, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντος (πάλιν) εἰς (τὴν αὐτὴν πάλιν, μᾶλλον δὲ καὶ) χείρονα κατέστη ταύτης ἀνάγκην, δι' ὅλης ἡμέρας πρηνῆς κείμενος ἐπὶ τῆς γῆς” διὰ τὴν ἁμαρτίαν Ἄχαρ καὶ τὴν τοῦ λαοῦ ἦτταν (μετὰ τὸ στήσαι τὸν Ἰορδάνην, καὶ τὸν λαὸν διαβιβάσαι, καὶ τὴν πόλιν Ἰεριχὼ καταστρέψαι. “Καὶ ἄκουσον αὐτοῦ καὶ τῶν ῥημάτων καὶ τῶν ὀδυρμῶν)· φησὶ γάρ· “Καὶ διέρρηξεν ὁ Ἰησοῦς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον Κυρίου ἕως ἔσπέρας, αὐτὸς καὶ οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραὴλ, καὶ ἐπέβαλον χοῦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, καὶ εἶπεν Ἰησοῦς· “Δέομαι, Κύριε, ἵνα τί διεβίβασεν ὁ παῖς σου τὸν Ἰσραὴλ τὸν Ἰορδάνην, παραδοῦναι αὐτὸν τῷ Ἀμορραίῳ, ἀπολέσαι ἡμᾶς; Καὶ τί ἐρῶ, ἐπεὶ μετέβαλεν Ἰσραὴλ ἀχχένα ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ αὐτοῦ; Καὶ ἀκούσας ὁ Χαναναῖος καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, περικυκλώσουσιν ἡμᾶς καὶ ἐκτρίψουσιν ἀπὸ τῆς γῆς.” Ὁρᾷς ὅπως καὶ οὗτος οὐχ ἦττον Μωσέως ἀδημονεῖ καὶ θορυβεῖται δεδοικῶς τὴν τοῦ λαοῦ πανολεθρίαν; 110.196 καὶ που τάχα καὶ αὐτὸς ὁμοίως τὴν ζωὴν. 22α ἐξ ἀπορίας ἀπελέγετο καὶ περιστάσεως. Ἐὼ δὲ λέγειν τοὺς διαφόρους πολέμους καὶ μάχας καὶ φροντίδας καὶ τῶν Γαβαωνιτῶν τὴν ἀπάτην. “Καὶ μέντοι καὶ ἡ τῶν κλήρων διανομὴ, πολὺν μὲν τὸν πόνον, πολλὰς δὲ παρεῖχεν αὐτῷ τὰς δυσκολίας καὶ θλίψεις. (Καὶ τοῦτο ἴσασιν, ὅσοι καὶ τὴν τυχοῦσαν διανεῖμαι προσετάχθησαν οὐσίαν ἀδελφοί τε καὶ κληρονόμοι,” 103 καὶ τὸ δυσπειθεῖς ἐκατέρων καὶ δυσάρεστον.) Οὕτω τοίνυν ἅπαντες, ὅσοι τῷ Θεῷ εὐηρέστησαν μεγάλως, διὰ θλίψεων καὶ πειρασμῶν δοκιμασθέντες, τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης καὶ παρρησίας ἐπέτυχον καὶ ὅλως, εἰ βούλοιτό τις ἐξαριθμῆσαι ἅπαντα, πολλὰ ἂν εὔροι τὰ κέρδη τῶν πειρασμῶν. Καὶ οὐκ ἔστιν οὐδεὶς, ὃς πολὺς παρὰ Θεῷ λόγος, θλίψεως ἐκ τῶν, κἂν ἡμεῖς ἀγνοῶμεν τοῦτο καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίματα.

ΚΔ΄. Περὶ τῶν Κριτῶν. Μετὰ Ἰησοῦν διὰ τῶν Κριτῶν ἔσωζεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν θλιβόμενον ὑπὸ τῶν καταλειφθέντων ἄλλο φύλων.

ΚΕ΄. Περὶ Ἰούδα. Ἐν οἷς ὑπῆρχε πρῶτιστος Ἰούδας καλούμενος, καὶ ἔκρινε τὸν λαὸν ἔτη ζ', χειρωσάμενος καὶ τὸν Ἀδονιβεζέκ βασιλέα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, εἶπεν Ἀδονιβεζέκ· “Ἐβδομήκοντα βασιλεῖς ἦσαν, τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ἀποκεκομμένα συλλέγοντες τὰ ὑποκάτω τῆς τραπέζης μου· καθὼς οὖν ἐποίησα, οὕτως ἀνταπέδωκέ μοι ὁ Θεός.”

ΚΖ΄. Περὶ Γοθονιήλ. Μετὰ δὲ Ἰούδαν γέγονε κριτῆς Γοθονιήλ ἔτη ν', πατάξας καὶ τὸν Χουσαραθέμ βασιλέα Συρίας, θλίψαντα τὸν λαὸν ἔτη η'.

ΚΗ΄. Περὶ Ἀώδ. Μετὰ δὲ Γοθονιήλ γέγονε κριτῆς Ἀώδ ὁ ἀμφοτεροδέξιος ἔτη ν', πατάξας καὶ τὸν Ἐγλὼμ βασιλέα Μωᾶβ ἐν μαχαίρᾳ 104 διστόμῳ, δρακὸς ἐχούσῃ τὸ πλάτος, θλίψαντα τὸν Ἰσραὴλ ἔτη ιη'· ἀμφοτεροδέξιος δὲ ἐκλήθη διὰ τὸ ὁμοίως ἐν παντὶ πράγματι καὶ τῇ εὐωνύμῳ χρῆσθαι χειρὶ ὡσπερ καὶ τῇ δεξιᾷ.

ΚΘ΄. Περὶ Σαμεγάρ. Μετὰ δὲ Ἀώδ γέγονε κριτῆς Σαμεγάρ ἔτη 110.197 ζ', πατάξας ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, ἐν τῷ ἀροτρόποδι τῶν βοῶν, ἄνδρας χ'. Κ..'. Περὶ Βαράκ. Μετὰ δὲ Σαμεγάρ γέγονε κριτῆς Βαράκ, μεθ' οὗ καὶ Δεβῶρα ἡ προφήτις (καὶ γυνὴ Λαφιδῶθ ἔτη μ', πολεμήσας τὸν Ἰαβεὶμ καὶ τὸν Σισάρα, θλίψαντα τὸν Ἰσραὴλ ἔτη κ', ὅτε καὶ τὸν Σισάρα ἡ Ἰαὴλ ἀπέκτεινε πασσάλῳ, γυνὴ Χαβέρ τοῦ Κινέου· διψήσαντος γὰρ τοῦ Σισάρα καὶ προσελθόντος τῇ Ἰαὴλ, πρόβατα

νεμούση, γάλα αὐτῷ ἐπιδοῦσα, καὶ εἰς κόρον πίων καὶ εἰς ὕπνον τραπεῖς, πασσάλου τῆς σκηνῆς λαβομένη καὶ τοῖς ὤσιν αὐτοῦ ἀνδρείως ἐμ πήξασα, τῷ θανάτῳ παρέπεμψε, καὶ σωτηρίαν τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων εἰργάσατο). Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις καὶ Προμηθεὺς, καὶ Ὀρφεὺς ὁ Θραξ, οἱ σοφώτατοι παρ' Ἑλλήσιν, καὶ Ἀσκληπιὸς ὁ ἰατρὸς, καὶ Λυκοῦργος ὁ Σπαρτιάτης καὶ νομοθέτης τῶν Ἑλλήνων, ἐγνωρίζοντο.

Λ'. Περί Γεδεών. Μετὰ δὲ Βαράκ γέγονε κριτῆς Γεδεών, ὁ καὶ Ἱεροβοὰμ, ἔτη μ', πατάξας 22β καὶ τὴν Μαδιάμ μετὰ τ' τῶν λαψάντων (τῇ γλώττῃ ἐν τῷ πίνειν, καὶ τὸν Ὠρήβ, καὶ Ζήβ, καὶ Ζεβεέ, τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν, τὸν δὲ πύργον Φανουήλ κατέστρεψε), καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἠλόησεν ἐν ταῖς ἀκάνθαις, θλίψαντας τὸν Ἰσραήλ ἔτη ζ'. 105

ΛΑ'. Περί Ἀβιμέλεχ. Μετὰ δὲ Γεδεών γέγονε κριτῆς Ἀβιμέλεχ, υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη γ', πατάξας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐκ τῶν ἐλευθέρων, ἄνδρας ὁ ἐπὶ λίθον ἕνα, ἐξ ὧν οὐ κατ' ελεῖφθη πλὴν Ἰωάθαμ τοῦ νεωτέρου διαδράντος, ὃς καὶ (παραπορευομένου τοῦ Ἀβιμελὲχ μετὰ τοῦ λαοῦ) ἀνήλθε Ἰωάθαμ ἐπὶ (τὴν κορυφὴν) τοῦ ὄρους (καὶ ἐπάρας τὴν φωνὴν αὐτοῦ) φησὶ (πρὸς αὐτὸν) παραβολὴν τοιαύτην· “Ἀκούσατέ μου, ἄνδρες Σικίμων, καὶ ἀκούσει ὑμῶν ὁ Θεὸς· πορευόμενα ἐπορεύθη τὰ ξύλα τοῦ χρίσαι βασιλέα ἐφ' ἑαυτῶν· καὶ εἶπον τῇ ἐλαίᾳ· Βασίλευε ἐφ' ἡμᾶς. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία· Μὴ καταλείψασα τὴν πίστητά μου, ἣν ἔδοξασέ με ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορεύσομαι ἄρχειν ξύλων; Καὶ εἶπον τῇ συκῇ· Βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκὴ· Μὴ παρεάσασα τὴν γλυκύτητά μου, πορεύσομαι ἄρχειν τῶν ξύλων; Καὶ εἶπον τῇ ἀμπέλῳ· Βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἄμπελος· Μὴ καταλείψασα τὸν οἶνον μου τὸν εὐφραίνοντα τοὺς ἀνθρώπους, πορεύσομαι ἄρχειν ξύλων; Καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ ῥάμνῳ· Δεῦρο σὺ, βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν. Καὶ εἶπεν ἡ ῥάμνος· Εἰ ἐν ἀληθείᾳ χριετέ με ὑμεῖς βασιλέα ἐφ' ὑμᾶς, 110.200 δεῦτε, ὑπόστητε ἐν τῇ σκιᾷ μου, καὶ εἰ μὴ, ἐξέλθοι πῦρ ἀπ' ἐμοῦ καὶ καταφάγοι τὰς κέδρους τοῦ Λιβάνου. Καὶ νῦν εἰ ἐν ἀληθείᾳ ἐβασίλευσατε τὸν Ἀβιμέλεχ υἱὸν τῆς παλλακῆς τοῦ πατρὸς μου, ἐξέλθοι πῦρ ἀπὸ Ἀβιμέλεχ καὶ καταφάγοι τοὺς ἄνδρας Σικίμων, καὶ ἐξέλθῃ πῦρ ἀπὸ ἀνδρῶν Σικίμων καὶ καταφάγοι τὸν Ἀβιμέλεχ.” Καὶ ταῦτα εἰπὼν Ἰωάθαμ, εὐθὺς ἀπέδρα. Καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς πνεῦμα πονηρὸν ἀναμέσον Ἀβιμέλεχ καὶ ἀναμέσον ἀνδρῶν Σικίμων, καὶ ἠθέτησαν οἱ ἄνδρες Σικίμων ἐν τῷ οἴκῳ Ἀβιμέλεχ τοῦ ἐπαγαγεῖν τὴν ἀδικίαν καὶ τὸ αἷμα τῶν υἱῶν Γεδεών ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Ἀβιμέλεχ. Καὶ γὰρ ἀπελθὼν πολεμῆσαι πόλιν καὶ προσεγγίσας τῇ θύρᾳ τοῦ πύργου ἐμπρῆσαι αὐτήν, ἔρριψε γυνὴ κλάσμα 106 μύλου ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέτριψε τὸ κρανίον αὐτοῦ, καὶ ἐπιβοήσας ταχὺ εἶπε πρὸς τὸν αἶροντα τὰ σκεύη αὐτοῦ· “Σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου καὶ θανάτωσόν με, μήποτε εἴπωσι· Γυνὴ αὐτὸν ἀπέκτεινε.” Καὶ ἐκέντησεν αὐτὸν τὸ παιδάριον αὐτοῦ καὶ ἀνεῖλε· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς τὴν πονηρίαν Ἀβιμέλεχ, ἣν ἐποίησε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀποκτείνοντας τοὺς υἱοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀδελφοὺς δὲ ἑαυτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν πονηρίαν τῶν ἀνδρῶν Σικιμίτων ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν κατὰ τὸν λόγον καὶ τὴν παραβολὴν Ἰωάθαμ υἱοῦ Ἱεροβάαλ. 2 “Ἰστέον οὖν, φησὶν ὁ ἀοίδιμος Χρυσόστομος, ὡς πολυσήμαντόν ἐστι τὸ ὄνομα τῆς παραβολῆς· 23α Ἔστι γὰρ παραβολὴ λάλημα, καὶ ὑπόδειγμα, καὶ ὄνειδισμός, ὡς ὅταν λέγῃ Δαυΐδ· “Ἐθου ἡμᾶς εἰς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κίνησιν κεφαλῆς ἐν τοῖς λαοῖς.” Ἔτι γὰρ παραβολὴ αἰνιγματώδους λόγος, ὃ πολλοὶ λέγουσι ζήτημα, ἐμφαίνον τι, οὐκ αὐτόθεν δὲ δῆλον πάντως ἀπὸ τῶν ῥημάτων, ἀλλ' ἔχον ἐντὸς ἐγκεκρυμμένην διάνοιαν, ὡς ὅταν ὁ Σαμψὼν ἔλεγεν “Ἐξῆλθε ἀπὸ στόματος ἰσχυροῦ γλυκὺ,” καὶ ὁ Σολομὼν ἔφη· “Τότε νοήσεις παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον.” Λέγεται δὲ παραβολὴ καὶ ὁμοίωσις· “Καὶ ἄλλην γὰρ παραβολὴν παρέθη κεν αὐτοῖς λέγων. Ὅμοια ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν

άνθρώπῳ σπεύροντι καλὸν σπόρον.” Λέγεται δὲ παραβολὴ καὶ ἡ τροπολογία, οἷον ἔστι τό· “Υἱὲ ἀνθρώπου, εἶπον αὐτοῖς τὴν παραβολὴν ταύτην· Ὁ ἀετὸς ὁ μεγαλοπτέρυγος.” Παραβολὴ λέγεται καὶ ὁ τύπος καὶ ἡ εἰκὼν ὡς ὁ Παῦλος ἔφη. “Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν τὰς ἐπαγ γελίας ἀποδεξάμενος, ὅθεν καὶ ἐν παραβολῇ αὐτὸν ἔκομίσατο,” τουτέστιν ἐν τύπῳ καὶ εἰκόνι.” Πα παραβολὴ ἐστὶ λόγος παραβάλλων τὰ νοητὰ πρὸς τὰ αἰσθητὰ καὶ παριστῶν ἐκ τῶν ἐγκοσμίων καὶ ὁρατῶν τὰ ὑπερκόσμια καὶ ἀόρατα. ”Πρόβλημα δὲ ἐστὶ λόγος συνεσκιασμένος 107 καὶ αἰνιγματώδης, κατὰ τὸ εἰρημένον, “Κλινῶ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου, 110.201 ἀνοίξω ἐν ψαλτηρίῳ τὸ πρόβλημά μου.” Πρόβλημά ἐστὶ θεώρημα συντεῖνον πρὸς θεωρίαν καὶ γνῶσιν. Παράδειγμα δὲ ἐστὶ λόγος ἀπὸ τοῦ καθ’ ἕκαστα ἄγων ἐπὶ τὸ καθόλου, ἢ δεῖξις πιστουμένη τὸ μερικὸν διὰ μερικοῦ καὶ ὁμοίου. Παροιμία δὲ ἐστὶ λόγος ἀπόκρυφος δι’ ἐτέρου προδήλου σημαίνόμενος.

ΛΒ’. Περὶ Θωλᾶς. Μετὰ δὲ Ἀβιμέλεχ γέγονε κριτῆς Θωλᾶ ἔτη κγ’.

ΛΓ’. Περὶ Ἰαήρ. Μετὰ τοῦτον γέγονε κριτῆς Ἰαήρ ἔτη κβ’.

ΛΔ’. Περὶ Ἰεφθάε. Μετὰ Ἰαήρ γέγονε κριτῆς Ἰεφθάε ὁ Γαλααδίτης ἔτη ζ’, πατάξας τοὺς Ἀμμανίτας καὶ τοὺς Φιλιστιεῖμ, θλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ ἔτη ιη’. 2 Μετὰ δὲ Ἰεφθάε γέγονε κριτῆς Σεβῶν ὁ Βηθλεεμίτης ἔτη κ’. 3 Μετὰ δὲ Σεβῶν γέγονε κριτῆς Ἐγλῶν Ζαροῦ ἔτη ιβ’. 4 Μετὰ τοῦτον γέγονε κριτῆς Ἀβδῶν Φαραθωνίτης ἔτη η’.

ΛΕ’. Περὶ Σαμψῶνος. Μετὰ δὲ Ἀβδῶν γέγονε κριτῆς Σαμψῶν ἔτη κ’, πατάξας καὶ τοὺς Φιλιστιεῖμ ἐν σιαγόνι ὄνου, καὶ ἐν ῥάβδῳ, καὶ ἐν ἀλώπηξι, καὶ 108 ἐν συμπτώματι οἴκου, θλίψαντας τὸν Ἰσραὴλ ἔτη μ’, οὗ τὴν ἰσχὺν καὶ ἀνδρείαν δεικνύουσι μὲν καὶ ταῦτα, δηλοῦσι δὲ καὶ τὰ διάφορα ἰσχυρώτατα δεσμὰ διαλυόμενα ῥα δίως ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ πύλαι πόλεως ἀνασπώμεναι φησὶ γάρ· “Εἰσήλθε Σαμψῶν εἰς Γάζαν τὴν πόλιν πρὸς τινὰ πόρνην, καὶ γνόντες οἱ Γαζαῖοι ἐνήδρευσαν ἀφ’ ἐσπέρας κλείσαντες τὴν πόλιν, βουλόμενοι αὐτὸν ἀνελεῖν τῇ ἐπαύριον. Ὁ δὲ μεσοῦσης τῆς νυκτὸς ἀναστὰς καὶ ἐπιλαβόμενος τὰς πύλας τῆς πόλεως σὺν τοῖς δυσὶ σταθμοῖς, καὶ ἀναβαστάσας αὐτὴν σὺν τοῖς μοχλοῖς, καὶ ἐπιθεὶς ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ἐξῆλθε, ἔθηκε δὲ αὐτὰς ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ κατὰ προσώπου ὄρους 23β τῆς πόλεως.” Ἐφ’ οὗ καὶ Ἡρακλῆς ὁ παρ’ Ἑλλησι διαβόητος ἐγνωρίζετο ὁ τοὺς ιβ’ ἄθλους ἀνύσας. Οὗτός ἐστι καὶ ὁ τῆς κογχύλης εὐρέτης, καὶ οὐκ ἄλλος. 3 Περὶ δὲ Σαμψῶν καλῶς παραινεῖ ὁ προφήτης λέγων· “Μὴ καταπιστεύετε ἐν φίλοις καὶ ἀπὸ τῆς συγκοίτου σου φύλαξαι τοῦ ἀναθέσθαι αὐτῇ.” Παρενοχλήθη γάρ ὁ δίκαιος οὗτος ὑπὸ τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς, καὶ ἀναγγείλας αὐτῇ τὸ πρόβλημα, γέγονε αὐτῷ λύπης μεγίστης ὑπόθεσις· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ δευτέρα Δαλιδὰς ἔργοις ἀπατηλοῖς δελεάσασα τὸν ὄσιον, ἐπὶ χαρμον τοῦτον ἐποίησε τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐξ 110.204 ἐπαγγελίας συλληφθεὶς καὶ τὸν Ἰσραὴλ κρίνας ἔτη κ’ καὶ ταῖς παλάμαις ἀνασχίσας τὸ στόμα τοῦ λέοντος, καὶ ἐν σιαγόνι ὄνου χιλίους ἀποκτείνας ἄνδρας, καὶ ὕδωρ ἐκ σιαγόνος πιῶν, καὶ δι’ ὑπερβολῆς ἰσχύος τὰς πύλας τῆς πόλεως ἀνασπάσας, ὡς εἴρηται, καὶ ἀπλῶς ὁ ἐκ κοιλίας μητρὸς ἀγιασθεὶς, ὑπὸ γυναικὸς, οἴμοι, δελεασθεὶς οὐ μόνον τὴν τοσαύτην θεῖαν χάριν καὶ τηλικαύτην ἰσχὺν ἀπώλεσε, ἀλλὰ γε καὶ τὰ ὄμματα ἐξορυχθεὶς, παίγνιον τοῖς παιδαρίοις τῶν ἀλλοφύλων γέγονεν καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν βίον αἰσχίστῳ μόρῳ κατέστρεψε, ἑαυτὸν ἀποφήνας τοῖς ἐχθροῖς κωμῳδίαν, τοῖς δὲ φίλοις θρηνηδίαν. 4 Μετὰ δὲ Σαμψῶν ἐγένετο ἀναρχία ἔτη μ’, καὶ ἕκαστος ἔπραττεν ὅπερ ἠβούλετο, ὅθεν ἡ Γραφή τὴν αἰτίαν ἐμφαίνουσα 109 τῆς παρανομίας λέγει· “Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἦν βασιλεὺς ἐν Ἰσραὴλ, ἀλλ’ ἕκαστος τὸ ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐποίει” τοσαύτης πρόξενος βλάβης ἢ ἀναρχίας καὶ κατ’ ἀλλήλων συνανιστάμενοι συνωλοθρεύοντο, μάλιστα δὲ ὅποτεν εἰς

τὴν παλλακίδα τοῦ ὄδοιπόρου οἱ τῆς φυλῆς Βενιάμιν ἐκπορνεύσαντες καὶ ταύτην ἐξ ὑπερβολῆς ἀκολασίας ἀνελόντες, αἱ δέκα φυλαὶ τὴν μίαν φυλὴν ἐπολέμησαν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ οὗτοι εἰς τὰ εἶδωλα ἐξεπόρνευσαν, ὑπὸ τῆς μιᾶς φυλῆς αἱ ἔνδεκα ἐνικήθησαν φυλαὶ καὶ ἅπαξ καὶ δῖς· ἔπειτα κάκεῖνοι ἐξωλοθρεύθησαν, κατὰ τὸ εἰρημένον· “Ἐξωλόθρευσας πάντα τὸν πορνεύοντα ἀπὸ σοῦ.” Δικαίῳ γὰρ χρησάμενοι κατὰ τῶν ἐν Γαβαᾶ παρανενομηκότων εἰς τὴν κόρην θυμῶ, τετρακοσίας χιλιάδας ἐξώπλισαν. Παιδεῦσαι δὲ ὁ Θεὸς αὐτοὺς βουληθεὶς ὡς τὰ ὅμοια δρῶντας καὶ ἐν ἄλλοις μὲν τὸ κακὸν θεωροῦντας, ἐν ἑαυτοῖς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἐθέλοντας, καὶ ἅπαξ καὶ δῖς ἠττηθῆναι συνεχώρησε, καὶ πολλὰς αὐτῶν χιλιάδας ἀναιρεθῆναι. Ἐπειδὴ δὲ εἶδε καὶ τὴν παιδείαν δεξαμένους καὶ τῷ δικαίῳ θυμῷ ἐπιμένοντας, ὀλοφυρομένους τε καὶ πολλὰ προχέον τὰς δάκρυα, συνήργησε τῷ σκοπῷ αὐτῶν, καὶ τὴν παράνομον φυλὴν ἄρδην ἀπόλεσεν πλὴν ὀλίγων εὐαριθμητῶν, στρατηγοῦντος Φινεὲς υἱοῦ Ἑλεάζαρ· φησὶ γάρ· “Καὶ ἐπερώτησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν Κυρίῳ· καὶ ἐκεῖ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης ἐν ταῖς ἡμέραις Κυρίου, καὶ Φινεὲς 24a, υἱὸς Ἑλεάζαρ, υἱοῦ Ἀαρῶν, παρεστηκὸς ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ λέγει· Εἰ προσθῶ ἔτι ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον υἰῶν Βενιαμὴν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν ἢ κοπάσω; Καὶ εἶπεν Κύριος· Ἀνάβηθι, ὅτι αὐριον ἀποδώσω αὐτοὺς ἐν τῇ χειρὶ σου” ὅπερ δὴ καὶ γέγονεν. Πολεμήσαντες γὰρ αὐτοὺς, ἀνείλον ἐξ αὐτῶν χιλιάδας κε' καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν αὐτῶν κατέσφαξαν ἐν στόματι μαχαίρας· καὶ γὰρ τῶν ἀκολάστων χεῖρους οἱ ἐκείνων προκινδυνεύοντες· ἐξαιτοῦντες γὰρ τῶν ὁμοφύλων τοὺς τὴν παρανομίαν τετολημηκότας, οὐ μόνον οὐκ ἐξέδωκαν, ἀλλὰ καὶ προθύμως ὑπερήσπισαν, οὗ δὲ χάριν κοινὸν ὑπέστησαν ὄλεθρον· καὶ διὰ προφάσεως, 110.205 καιροῦ καλοῦντος, 110 ὑπὸ τῆς θείας δίκης ἐνδὶ κως ἐπαιδεύθησαν, ἢ φησιν· “Ὅταν λάβω καὶ ρὸν, ἐγὼ εὐθύτητας κρινῶ.” Καιρὸν δὲ λέγει τὸν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἀμαρτημάτων συναγόμενον τε καὶ συναριθμούμενον παρὰ Θεοῦ, καὶ προσκαλούμενον τὴν ἐκδίκησιν καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν, καθὼς γέγραπται ἐν ὁδῇ Μωυσέως· 3 “Οὐκ ἰδοὺ ταῦτα συνῆκται παρ' ἐμοὶ καὶ ἐσφράγισται ἐν τοῖς θησαυροῖς μου, ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως καὶ ἀνταποδώσεως ἐν καιρῷ ὅταν σφάλη ὁ ποὺς αὐτῶν,” καὶ τὰ ἐξῆς. Οὕτως γε μὴν καὶ ὅτε ἔστη ἐν τῇ θραύσει αὐτοῦ πρεσβευόμενος τοῦ ἐξωλοθρεῦσαι τὸν ἀγνώμονα λαὸν καὶ φιλαμαρτήμονα, παρακληθεὶς τέως, ἔφη πρὸς αὐτόν· “Νῦν βιάδιζε πρὸς τὸ παρὸν διὰ τὴν παράκλησίν σου, καὶ ὀδήγησον τὸν λαόν· ἢ δ' ἂν ἡμέρᾳ ἐπισκέπτωμαι, ἐπάξω εἰς αὐτοὺς τὴν ἀμαρτίαν αὐτῶν.” Καὶ ἐπάγει λέγουσα ἡ Γραφή· “Καὶ ἐπάταξε Κύριος τὸν λαὸν περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ μόσχου” ὥστε οὖν ἀμήχανον ὄντως καὶ ἀνέφικτον διαδραῖναι τὴν θεήλατον δίκην, εἰ καὶ παρὰ πόδας οὐκ ἐπάγει τοῖς ἀμαρτάνουσι ταύτην, μακροθυμῶν, ὡς ἀγαθὸς, καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκδεχόμενος, ἢ τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρω πρόβασίν τε καὶ δυστροπίαν, ὡς διὰ βραχέων σαφέως ἀποδέδεικται. 5 Καὶ γοῦν ὁ μέγας ἔφη Κύριλλος· “Μετροῦνται δὲ τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ἀνθρώπων τὰ κατὰ καιροὺς πλημμελήματα, ἃ καὶ μέχρι ποσότητός τι νος ἐκδήλου τῆς ἀμαρτίας ἡμῶν οὐκ οὔσης· ἐπάγει δὲ τῆνικαῦτα τὰς δίκας λελυμένῳ ὁ νομοθέτης Κύριος· διακαρτερεῖ δὲ ἐξ ἐμφύτου φιλανθρωπίας, ἔσθ' ὅτε καὶ πλημμελούντων ἀνέχεται, οὐκ εἰς ἅπαν ἀγαν ακτῶν· καὶ γὰρ ἔφη πρὸς τὸν Ἀβραάμ· Οὐπὼ ἀναπεπλήρῳνται αἱ ἀμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν. Πρὸς δὲ γε τοὺς Φαρισαίους ἀκαθέκτως λελυπηκότας φησὶν· “Ὑμεῖς ἀναπληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.” Οὐκοῦν εἰ βούλοιτό τις διαβιῶναι μὲν ὀρθῶς, εὐβουλεστάτας δὲ καὶ ἐπιεικεστάτας ἐν τῷδε τῷ βίῳ ποιεῖσθαι τὰς διατριβὰς, ὁρθοποθήσει καὶ διανύξεται τὰ δεινὰ, γνώμης ἐχόμενος ὀρθῆς καὶ ἀδιαστροφῆς, τὸ μὴ ἐναλῶναι μὲν κακοῖς; Ἀτρεκῆς ὁ λόγος· ἐφ' ἡμῖν 111 γὰρ ἐστὶ τὸ ἐπ' ἄμφω βλέπειν, πρὸς τε τὰγαθὰ, φημί, καὶ τοὺν ἀντίον. 24b Καὶ οἱ μὲν ἐν λόγῳ πεποιημένοι τὸ θαυμάζεσθαι πεφυκῶς, ἐν καλῷ γενήσονται τῆς ἀρετῆς, οἱ δ' ἀποκλίναντες εἰς

τούναντίον καὶ τῶν ἀμει νόνων προθέντες τὸ ἀδικοῦν, τὴν οἰκείαν καταφθεί ραντες ζῶν, ἀλλοῖεν ἂν αὐθένται, καὶ ὀλετῆρες δεῖ νοὶ κατὰ τῆς σφῶν αὐτῶν κεφαλῆς ἐξελεγεγμένοι.”⁶ Ταύτη τοίνυν φησὶ καὶ ὁ ἱερὸς Ἰσίδωρος: “Ἡ τῶν ἀμαρτημάτων ἐπίτασις ἀναγκάζει, ὡσπερ τὴν θεϊαν καὶ αὐλον φύσιν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀγαθότητος εἰς τὴν παρὰ φύσιν χωρεῖν ὀργήν· ὅθεν καὶ Ἰουδαίους ἔφη Χριστός: “Πολλάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν 110.208 ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε· ἰδοὺ ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.” Ἐπειδὴ γὰρ, φησὶν, οὐ δέχεσθε τὴν φιλαν θρωπίαν, ἐπιγνώσεσθε τὴν ἐξουσίαν τῆς τιμωρίας. Ὅταν γὰρ ἴδῃ ὁ Θεὸς εἰς ἄκρον κακίας ἐκκλίναντα τὸν ἄνθρωπον, ἀπαίρει τὴν ἑαυτοῦ χάριν ἐξ αὐτοῦ, ἥς ὁ ἄνθρωπος στερούμενος, ἐπὶ πλεῖον τραχύνεται, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐρεθιζόμενος, καὶ μὴ ἔχων τὸν Θεὸν ἐν ἑαυτῷ συμβούλευτον ἀποσχέσθαι ἀπὸ κακοῦ, καὶ διὰ τοῦτο καταλαμβάνει αὐτὸν ἡ ὀργή.⁷ Οὕτω τοί νυν προφανῶς ἡ ψῆφος τῆς ἀδεκάστου καὶ θείας κρί σεως, διαδειχθεῖσα ἐν ἐπιτόμῳ: “Ὁψονται εὐθεῖς, καὶ εὐφρανθήσονται, καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράξει στόμα αὐτῆς.” Καὶ μάλα εἰκότως: “Πρὸς γὰρ τοὺς σκολιούς, σκολιάς ὁδοῦς ἀποστελεῖ Κύριος,” καὶ: “Οὐκ ἀδίκως ἐκτείνονται δίκτυα πτερωτοῖς.” Ὅτι γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσιν καὶ ταχινοὶ εἰσι τοῦ ἐκχέειν αἷμα.” Διὸ φησὶν ὁ Ἀπόστολος: “Ἡ ἀγνοεῖς, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητα καὶ ἀμετανόητον καρ δίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργήν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας Θεοῦ.” “Καὶ γὰρ πάντα, φησὶ, τὰ ἔργα Κυρίου μετὰ δικαιοσύνης, φυλάσσεται δὲ ὁ ἀσεβῆς εἰς ἡμέραν κακῆν.”⁸ Οἱ τοίνυν παρανομοῦντες καὶ παραπικραίνοντες, εὐ ωδοῦμενοι πολλάκις τῇ μακροθυμίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ μηδὲν πάσχοντες δεινὸν, ἀλλ' εὐθηνοῦντες καὶ πάσης εὐπραγίας καὶ εὐημερίας καὶ εὐρῶστίας καὶ πολυ ζωίας ἀπολαύοντες, 112 “Οὕτως, φασὶν οἱ ἀγνώμονες, εὐαρεστεῖται ὁ Θεὸς καὶ χαίρει.” Καὶ, διὰ τοῦτο “Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα πλεῖον ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ,” ὧν τὸ κρῖμα ἔνδικόν ἐστι.” Περὶ ὧν καὶ Δαυὶδ ἔλεγε: “Ἐν κόποις ἀνθρώπων οὐκ εἰσὶ, καὶ μετὰ ἀνθρώπων οὐ μαστιγωθήσονται· διὰ τοῦτο ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία εἰς τέλος, καὶ πε ριεβάλοντο ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν.” καὶ: “Διενόηθησαν καὶ ἐλάλησαν ἐν πονηρίᾳ, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησαν· ἔθεντο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτῶν, καὶ ἡ γλῶσσα αὐ τῶν διήλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ εἶπαν· Πῶς ἔγνω ὁ Θεός; καὶ· Εἰ ἔστι γνῶσις ἐν τῷ Ὑψίστῳ;” Ὅτις διὰ τὰς δολιότητας αὐτῶν ὁ Θεὸς ἔθετο αὐτοῖς κακὰ, κατ ἔβαλεν αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπαρῆθῃναι, καὶ ἐγένοντο εἰς ἐρή μωσιν, ἐξάπινα ἐξέλιπον, ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν.” ὅθεν· “Εἶπα τοῖς παρανομοῦσι· Μὴ παρανομεῖτε· καὶ τοῖς ἀμαρτάνουσιν.^{25α} Μὴ ὑψοῦτε κέρασκαὶ μὴ λαλεῖτε κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀδι κίαν, ὅτι ὁ Θεὸς κριτῆς ἐστι.” καὶ: “Μὴ παραζήλου ἐν τῷ κατευοδομένῳ· ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, ἐν ἀνθρώπῳ ποιοῦντι παρανομίαν.” “Ὅτι, ὡσεὶ χόρτος, ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὡσεὶ λάχανα χλόης, ταχὺ ἀποπεσοῦνται· δίκαιος γὰρ Κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησεν.”⁹ Δεῖ τοίνυν, εἰ πάντως δοῦλοι εὐ γνώμονες τυγχάνομεν καὶ ἀνυπόκριτοι, μὴ βασιλεία 110.209 προσδοκία μηδ' ἄλλη τινὶ μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπίδι τὴν ἀρετὴν πράττειν, ἀλλὰ δι' αὐτὸν τῶν ἀπάντων Δεσπότην Θεὸν πάντα ὑπομένειν. Ἄλλ' εἰσὶ ἀναπεπτωκότες πολλοὶ καὶ νωθοὶ, ὅτι οὐδὲ μετὰ μισθοῦ τῆς ἀρετῆς ἐφίενται. Καὶ ὁ μὲν Θεὸς βασιλείαν ἐπαγγελλόμενος οὐκ ἀκούεται, ὁ δὲ διάβολος γέενναν προξενῶν, φιλεῖται· καὶ τί τῆς μανίας ταύτης χαλεπώτερον καὶ λυσσωδέστερον; καὶ τί λέγω γέενναν, καὶ πρὸ τῆς γεέννης, ὀδύνην ἐνταῦθα, καὶ αἰσχύνην, καὶ γέλωτα προσεπανάγων, καὶ μυρίας κολάσεις, καὶ θανάτους πολλοὺς ἔχειν τοὺς πειθομένους καὶ προστρέχοντας αὐτῷ.

ΛΣ'. Περὶ Ἡλεί τοῦ ἀρχιερέως, 113 Μετὰ δὲ τοὺς κριτὰς ἔκρινε τὸν λαὸν ὁ ἀρ χιερεὺς Ἡλεί ἔτη κ'. Καὶ τῇ παροινίᾳ τε καὶ ἀταξία τῶν υἱῶν αὐτοῦ Ὀφνὶ καὶ Φινεὲς ἐπὶ τῶν θυσιῶν, ἑκατέρους μετῆλθε πάλιν ἡ θεία δίκη· οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ

δεινῶς ἀνηρέθησαν· ὁ δὲ τῆς θείας ἀκούσας φωνῆς τῆς λεγούσης· “Εἶπα· Ὁ οἶκός σου διελεύσεται ἐνώπιόν μου ἕως τοῦ αἰῶνος· καὶ νῦν οὐχ οὕτως, ἀλλ’ ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ οἱ ἐξουθενούντές με ἀτιμασθήσονται, καὶ ἐξολο θρεύσω τὸ σπέρμα σου ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου μου.” καὶ πάλιν· “Ἴδου ἐγώ, φησὶν, ἐκδικῶ τὸν οἶκον Ἥλει ἕως αἰῶνος ἐν ἀδικίαις υἱῶν αὐτοῦ.” μεθ’ ὧν καὶ τὴν παράληψιν τῆς κιβωτοῦ διαγνοὺς μετὰ ταῦτα, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ δίφρου ὀπίσθιος, καὶ συν τριβεῖς ὁ νῶτος αὐτοῦ, ἀπέθανεν ἐτῶν 7. 2 Περὶ ὧν φησὶν ὁ Χρυσόστομος· “Ἱερεὺς τις ἦν παρὰ Ἰουδαίοις, μέτριος ἄνθρωπος καὶ ἐπιεικῆς, Ἥλει τοῦνομα, ὃς γενόμενος δύο παίδων πατήρ, καὶ ὁρῶν αὐτοὺς ἐπὶ κακίαν βαδίζοντας, οὐ κατεῖχε οὐδὲ διεκώλυε μετὰ σπουδῆς καὶ σφοδρότητος· τὰ δὲ τῶν παίδων ἐγκλήματα, πορνεία τε ἦν καὶ γαστριμαρ γία· “Ἐκοιμῶντο γὰρ, φησὶ, μετὰ τῶν γυναι κῶν τῶν παρεστηκότων παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου,” καὶ ἦσθιον πρὸ τοῦ ἡγιασθῆναι τὰ κρέα καὶ τὴν θυσίαν ἐνεχθῆναι· ἄπερ ἀκούων ὁ πατήρ, τιμωρίαν μὲν οὐκ ἐπέθηκεν, λόγοις δὲ καὶ παραινέσεσιν ἐπειρᾶτο τῆς πονηρίας ταύτης αὐ τοὺς ἀπαγαγεῖν, λέγων· “Μὴ, τέκνα, μὴ ποιεῖτε οὕτως, ὅτι οὐκ ἀγαθὴ ἡ ἀκοή, ἦν ἐγὼ ἀκούω περὶ ὑμῶν τοῦ ποιεῖν τὸν λαὸν τοῦτον μὴ λατρεύειν τῷ Κυρίῳ. Ἐὰν γὰρ ἁμαρτῶν ἄνθρωπος ἁμάρτη, προσεύξεται περὶ αὐτοῦ πρὸς Κύριον· ἐὰν δὲ τῷ Κυρίῳ ἁμάρτη, τίς προσεύξεται περὶ αὐτοῦ;” Ἐπεὶ οὖν μὴ πᾶν, ὅσον ἐχρῆν, ἐπεδείξατο, καὶ αὐτὸς μετ’ ἐκεῖ νων ἀπώλετο· καὶ γὰρ ἀπειλὰς ἔδει προσθεῖναι καὶ 114 μᾶστιγας ἐπιθεῖναι καὶ τῆς ὄψεως αὐτοῦ ἐξελάσαι καὶ μὴ παντελῶς φείσασθαι· ἀλλ’ ἐπειδὴ φεισάμενος αὐτοῦ τῶν παίδων ἀκαίρως, μετὰ τῶν παίδων καὶ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἀπώλεσε. Ἄκου σον γὰρ τί φησὶν πρὸς αὐτὸν ὁ Θεὸς, μᾶλλον δὲ 110.212.25b οὐ πρὸς αὐτόν· οὐδὲ γὰρ ἀποκρίσεως αὐτὸν ἄξιον ἔκρινεν εἶναι λοιπὸν ὡς προσκεκρουκότα, ἀλλὰ δι’ ἐτέρου ποιεῖ μαθεῖν τὰ καταληψόμενα αὐ τὸν κακά. Διὸ φησὶν διὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Σαμουήλ· “Ἐγνων, ὅτι κακολογοῦνται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐνουθέτει αὐτούς.” Καὶ μὴν ἐνουθέτησε, ἀλλ’ οὐδὲν νουθεσία ἐκείνη λελόγισται, μὴ ἔχουσα τὸ σφοδρὸν καὶ ἐπιτεταμένον. Εἰπὼν δὴ τὸ ἔγ κλημα ἐπάγει καὶ τὴν κόλασιν μετὰ πολλῆς τῆς ὀργῆς φάσκων· Ὡμοσα τῷ οἴκῳ Ἥλει, εἰ ἐξίλασθήσεται ἁμαρτία τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἢ ἐν θυμιάματι ἢ ἐν θυσίᾳ ἕως τοῦ αἰῶνος.” Εἶδες ἀγανάκτη σιν ἐπιτεταμένην καὶ ἀσύγγνωστον κόλασιν καὶ ἀσυγχώρητον εἰς ὅλον αὐτοῦ τὸ γένος καὶ τὸν οἶ κον, καίτοι τοῦ μὲν ἰδίου βίου ἕνεκα οὐδὲν ἠτιάθη ποτέ, οὐδὲ κατεγκαλεῖν εἶχεν ὁ Θεὸς ἕτερόν τι τῷ πρεσβύτῃ. ἀλλ’ ἦν τᾶλλα πάντα θαυμαστός καὶ τὴν φιλοσοφίαν, οὐκ ἐκ τῶν ἄλλων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπ’ αὐτῶν τῶν παρὰ τὴν συμφορὰν συμβάντων ἔστιν ἰδεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ ταῦτα πάντα ἤκουσε καὶ πρὸς ἕσχατον τιμωρίας εἶδεν αὐτὸν ἐλθόντα, οὐκ ἀπεδυσπέτησε, οὐκ ἐδυσχέρανε, οὐκ εἶπέ τι οἶον εἰκὸς τοὺς πολλοὺς λέγειν· Μὴ γὰρ ἐγὼ τῆς ἐτέρων γνώμης κύριός εἰμι; καί· Τῶν ἐκείνων ἁμαρτημάτων ὀφλήσω δίκας; αὐτοὶ ἡλικίαν ἔχουσι, καὶ αὐτοὶ δίκαιόν ἐστι κολάζεσθαι μόνον· ἀλλ’ οὐδὲν τοιοῦτον εἶπεν οὐδὲ ἐνόησεν, ἀλλ’ ὥσπερ οἰκέτης εὐγνώμων ἀπεκρίθη λέγων· “Κύριος τὸ ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ποιεῖτω.” Εἰ τοί νυν τὸν ἀρχιερέα τὸν πρεσβύτην, τὸν ἔνδοξον, τὸν ἔτη κ’ προστάντα καὶ ἀμέμπτως τῷ Θεῷ δουλεύσαντα, οὐδὲν ἴσχυσε τοῦτον ἐξελέσθαι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπειλῆς, ἀλλὰ διὰ τὰς ἐτέρων ἁμαρτίας 115 ἀπώλετο, καὶ τὸν ἐν τοσοῦτοις ἔτεσι τοσαῦτα κατ’ ὀρθωκότα, ἃ τὸν Θεὸν οὐκ ἐδυσώπησαν, ποίαν ἡμεῖς ἔξομεν συγγνώμην, οἱ τῆς ἀρετῆς ἐκείνου τοσοῦτον ἀποδέοντες,” καὶ ἐτέροις ἁμαρτάνουσιν ἐφησυχάζοντες, καὶ παραχωροῦντες, καὶ προδυνάμενοι κωλύειν αὐτοὺς καὶ ἀναστέλλειν, τούναντίον μᾶλλον μετερχόμεθα ἀνεγκλήτους αὐτοὺς ἔωντες καὶ ἀτιμωρήτους; “Καὶ μηδεὶς λεγέτω, ὅτι πολλοὶ μειζόνως τοῦ Ἥλει τῶν ἰδίων ἀμελήσαντες παίδων, οὐδὲν ἔπαθον οἶον ἐκεῖνος.” Ἐπαθον οὖν πολλοὶ πολὺ λάκις καὶ χαλεπώτερα τούτων, κἂν ἡμεῖς ἀγνοῶμεν, ἐκ πολλῆς ἀναισθησίας τῶν τε ἡμετέρων συμφορῶν καὶ

συμβάσεων, καὶ τὰς τῶν πέλας. Πόθεν γὰρ ἄω ροὶ θάνατοι; Πόθεν αἱ χαλεπαὶ καὶ συνεχεῖς νόσοι καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς παισὶν αὐτοῖς; Πόθεν ζημίαι, καὶ περιστάσεις, καὶ ἐπήρειαι; Πόθεν τὰ μυρία κακὰ καὶ ποικίλα; Οὐκ ἐκ τοῦ μοχθηροῦς ὄντας τοὺς παῖδας περιορᾶν; Καὶ ὅτι τοῦτο ἀληθές ἐστιν, μάρτυς μὲν καὶ ὁ πρεσβύτης οὗτος, μάρτυς δὲ καὶ 110.213 ὁ σοφὸς λέγων· “Μὴ εὐφραίνου ἐπὶ υἱοῖς ἀσεβέσιν,” καὶ· “Εἰ μὴ ἐστὶ μετ’ αὐτῶν φόβος Θεοῦ, μὴ ἐμπιστεύσης τῇ ζωῇ αὐτῶν, ἰ καὶ· “Στενά ξεις πένθει ἄωρω· καὶ ἐξάπινα τὴν ἐξ αὐτῶν συν τέλειαν γνώση.” Πολλοὶ μὲν οὖν, ὡς ἔφην, πολλὰ τοιαῦτα πεπόνθασιν· εἰ δὲ τινες καὶ διέφυγον, ἀλλ’ οὐκ 26a εἰς τέλος ἐκφεύζονται, ἀλλ’ ἐπὶ κακῷ τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς· ἀπελθόντες δὲ ἐκεῖ πικροτέραν τίσουσι δίκην.” Ὅπερ εἰδὼς ὁ Ἀπόστολος παραινεῖ φάσκων· “Οἱ πατέρες, ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ἐν παιδείᾳ καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου.” Καὶ μὴν ἐπισηφάλας καὶ λῖαν ἐπικίνδυνον ἐφησυχάζειν τοῖς ἀμαρτάνουσιν, καθὼς αἱ Γραφαὶ διαγορεύουσιν. Ἴδου γὰρ ὁ μὲν Ἄχαρ ἠνίκα τὴν χρυσοῦν γλῶτταν ἔκλεψε καὶ τὴν ψιλὴν ἐσθῆτα, ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν γέγονεν ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου, καίτοιγε μὴ εἰδότα τὸν ἡμαρτηκότα καὶ τὸ ἀμάρτημα μέχρις οὗ ἐφανερώθη ὁ κλέπτης καὶ τὸν φοβερὸν ἐκείνον ἅμα πᾶσι τοῖς 116 ἰδίους ὑπέστη ὄλεθρον. Ὁ δὲ Ἥλει, καίπερ οὐκ ἐφησυχάσας τοῖς ἑαυτοῦ υἱοῖς καὶ “λοιμοῖς”, ὡς εἶρηται, ἀλλὰ καὶ λόγῳ πλείονα κατασκευάσας, τῆς τε ἀμαρτίας τὸ ἄτοπον καὶ τῆς κρίσεως τὸ ἄφυκτον, ὅτι μὴ ὄλως ἐμβριθέστερον ἐξεδίκησε, τοσοῦτον παρῶξυνε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, ὡς καὶ τὸν λαὸν σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ μαχαίρα πεσεῖν καὶ τὴν κιβωτὸν ἐκείνην τὴν φοβερὰν καὶ ὀλίγοις ληπτὴν, ὑπὸ χειρῶν ἀλλοφύλων ἄγεσθαι, ὅπου ἂν βούλοιντο· καὶ αὐτὸν ἐκείνον, τὸν μέγαν ἱερέα λέγω, οἰκτρῶ τέλει τὸν βίον καταστρέψαι. Εἰ δὲ τοι κατὰ τοῦ μὴ ἄμαρ τήσαντος καὶ κωλύσαντος καὶ διαμαρτυρομένου τοῖς ἀμαρτήσασιν τοιαύτη ὀργὴ ἐξεκαύθη, τί ἂν τις εἴποι περὶ τῶν γινωσκόντων καὶ ἐφησυχάζόντων; οἵτινες ἐὰν μὴ δέξωνται τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου εἶρη μόνον· “Διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο πράξας;” ἀνάγκη καὶ αὐτοὺς ἐκείνους ἀπόλλυσθαι· ὥστε κιν δυνεύουσι πάντως καὶ νῦν ὁμοῦ πάντες, τὸν αὐτὸν ὄλεθρον ὑποστῆναι ἢ χεῖρονα· “Ἐπτάκις μὲν γὰρ ἐκδικεῖται ἐκ Κάϊν, ἐκ δὲ Λάμεχ (τὰ ὅμοια ὁ ἀμαρτῶν) ἐβδομηκοντάκις ἐπτά.” Διὰ τί δὲ πάλιν οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἀμαρτάνοντες κολάζονται, οἱ δὲ οὐ κολάζονται; Πῶς γὰρ τῶν Ἰουδαίων μοσχο ποιησάντων ἀπάντων, οἱ μὲν ἐκολάζοντο, αἱ δὲ οὐκ ἐκολάζοντο; Ἡ πάντως οἱ μὲν, εὐδῆλον, ὅτι μετενόησαν καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν ἠγνόησαν διὰ τὴν εὐλάβειαν, οἱ δὲ τῇ κακίᾳ ἐνέμειναν, ὡς τὸ μὲν ἀμάρτημα ἴσον ἦν, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα οὐκ ἴσα; Τίνος δὲ ἔνεκεν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐας οὐχὶ αὐτὴ τιμωρία, εἰ καὶ αὐτὴ ἡ ἀμαρτία; Ὅτι οὐκ ἦν ἴσον τὸ ὑπὸ γυναικὸς ἀπατηθῆναι καὶ ὑπὸ ὄφρα; διὸ οὐδὲ ἀπάτην ἐκείνο Παῦλος ἐκάλεσε, οὕτω λέγων· Ὁ μὲν Ἀδάμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε.” Τίνος δὲ ἔνεκεν ὁ τὰ ξύλα συλλέξας οὐκ ἔτυχε φιλανθρωπίας; Ὅτι πολλῆς παρανομίας ἦν τὸ γινόμενον ἀνάμεστον· ἐκ 110.216 προοιμίων αὐτῶν παραβῆναι πρόσταγμα Θεοῦ, καὶ ὅπως τοῖς ἄλλοις γένηται παιδεύμα μὴ καταφρονεῖν Θεοῦ ἐντολήν. Τοῦτο καὶ ἐπὶ Σαπφείρας καὶ Ἀνανίας γέγονεν. Καὶ ἡμεῖς 117 οὖν ὅταν ἀμαρτήσωμεν, σκοπήσωμεν, εἰ ἄξιοι ἐλέους ἐσμεν καὶ εἰ ἐποιήσαμεν τι ὥστε ἐλεηθῆναι, εἰ μετενοήσαμεν. 26b γνησίως, εἰ βελτίους ἐγενόμεθα, εἰ ἀπέστημεν ἐκ τῶν πονηρῶν ἡμῶν ἔργων· “Ἐκκλινον γὰρ, φησὶν, ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν.”

ΑΖ’. Περὶ Σαμουήλ. Μετὰ δὲ Ἥλει ἔκρινε τὸν λαὸν Σαμουήλ ὁ ἱερεὺς καὶ προφήτης ἔτη λ’. Καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ Ἰωὴλ καὶ Ἀβιά, μὴ πορευόμενοι κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ ἀρετὴν, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἀπεμπολοῦντες, συναθροίζεται πρὸς αὐτὸν ὁ λαὸς εἰς Ἀρμαθὲμ αἰτούμενοι βασιλέα κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἐθνῶν. Ὁ δὲ σφόδρα λυπηθεὶς, εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν· “Ἀκουσον τῆς φωνῆς τοῦ λαοῦ, ὅτι οὐ σὲ ἔξουθενώκασι, ἀλλ’ ἐμὲ, τοῦ μὴ βασιλεύειν ἐπ’ αὐτούς.”

ΛΗ'. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Σαούλ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς τὸν Σαούλ υἱὸν Κίς ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν, χρίσας αὐτὸν εἰς βασιλέα, ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ εὐμεγέθη ὑπερωμίαν καὶ ἐπάνω ὑψηλό τερον ὑπὲρ τὴν γῆν πᾶσαν. Καὶ γέγονε λοιπὸν ἐξ ἐκείνου ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἀρχὴ βασιλέων. 2 Μετὰ δὲ Σαμουὴλ ἐβασίλευσε Σαούλ ἔτη μ', ὃς τολμήσας πρότερον μὲν θυμιάσαι τῷ Θεῷ, ἔπειτα δὲ παραβάς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κατὰ τοὺς Ἀμαληκίτας, ζωογονήσας Ἀγαγ τὸν βασιλέα αὐτῶν, ἤκουσε παρὰ τοῦ προφήτου· “Μεματαίωταί σοι, ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολὴν ἣν ἐνετείλατό σοι Κύριος, καὶ ἠτοίμασε τὴν βασιλείαν σου ἕως αἰῶνος ἐπὶ Ἰσραὴλ· καὶ νῦν οὐ στήσεται ἡ βασιλεία σου· ἀλλ' ἐζήτησε Κύριος ἄνθρωπον κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς ἄρχοντα ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ.” 3 Μετὰ δὲ ταῦτα χρίσας τὸν Δαυῖδ ὁ Σαμουὴλ ἐν λόγῳ Κυρίου, 118 εἶτα γηράσας καὶ τελευτήσας, προσέθετο μᾶλλον ὁ Σαούλ παροργίζειν τὸν Κύριον, ὅθεν καὶ πνεῦμα Κυρίου ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἔπνιγεν αὐτὸν πνεῦμα πονηρὸν, οὗ δὴ ἕνεκα Δαυῖδ ἄγεται πρὸς αὐτὸν εἰς παρηγορίαν τοῦ πάθους. “Καὶ ἐγένετο, φησὶν, ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαούλ, καὶ λαμβάνων Δαυῖδ τὴν κινύραν, ἔψαλλεν, καὶ ἀφίστατο ἀπ' αὐτοῦ τὸ πονηρὸν πνεῦμα.” 4 Ἄλλ' οὖν γε πατάξας τὸν ἀλλόφυλον “Γολιάθ, ὃς ἦν τῇ ἡλικίᾳ πῆχων τὸ ὕψος δ' καὶ σπιθαμῆς, καὶ περικεφαλαία χαλκῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ ἀλυσιδωτὸν θώρακα περιβέβληται χιλιάδας ἔχοντα ε' σίκλων χαλκοῦ καὶ σιδήρου, κνημίδες χαλκαῖ ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ, καὶ τὸ ξύλον τοῦ δόρατος αὐτοῦ ὡς ἀντίον ὑφαινότων· καὶ ἡ ἐπ' αὐτῷ λόγχη, ἑξακοσίων σίκλων σιδήρου, καὶ ἀσπίς χαλκῆ ἀναμέσον τῶν ὤμων αὐτοῦ” καὶ διὰ τοῦτο ἐπιγαμβρευθεὶς τῷ Σαούλ ὁ Δαυῖδ, ἐφθονήθη 110.217 προφάσει τῶν χορευτριῶν ἕνεκεν τῆς εὐφημίας ἧς ἐπῆδον αὐτῷ λέγουσαι· “Ἐνίκησε Σαούλ ἐν χιλιάσι, καὶ Δαυῖδ ἐν μυριάσιν.” 5 Καὶ ἀποδιδράσκει Δαυῖδ ἀπ' αὐτοῦ, ὅτε καὶ τοὺς ἄρτους ἔφαγε τῆς προθέσεως ἐκ χειρὸς Ἀβιμέλεχ τοῦ ἀρχιερέως, περὶ οὗ Σαούλ θυμωθεὶς καὶ ἀγανακτήσας ἀνείλε τὸν Ἀβιμέλεχ, διὰ χειρὸς Δοῆκ τοῦ Σύρου, καὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς Κυρίου ἄνδρες υν', οὐ μὴν δὲ “καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν τῶν ἱερέων Νομβὰν ἐπάταξεν ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως γυναικὸς, καὶ νηπίου θηλάζοντος, καὶ μόσχου, καὶ ὄνου, καὶ προβάτων” οὐ κατ' ελείφθη αὐτῶν οὐδὲ εἷς, πλὴν Ἀβιάθαρ υἱὸς Ἀβιμέλεχ φυγὼν πρὸς τὸν Δαυῖδ. 6 Αὕτη τοῦ Σαούλ ἡ μαιφονία πάντων τῶν ἄλλων ἀμαρτημάτων δυσσεβεστέρα· τοῦ μὲν γὰρ Θεοῦ προστεταχότος 27α ἄρδην ἐξολοθρεῦσαι τὸν Ἀμαλήκ, οὐ μόνον τὸν Ἀγαγ διέσωσεν, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἦν αὐτοῦ ἀξιοκτῆτα· τοῦ δὲ θυμοῦ κεκινηκότος, οὐ μόνον τοὺς ἱερεῖς κατέκτεινεν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν διέφθειρεν αὐτανδρον. 7 Καταδιώκων δὲ τὸν Δαυῖδ, καὶ ἄπαξ καὶ δις, ἐμπεσὼν εἰς χεῖρας τοῦ μακαρίου, καὶ μηδὲν ἀποδοῦς αὐτῷ κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἔφη Δαυῖδ 119 ὁ πραότατος πρὸς Σαούλ τὸν ἀπανθρωπότατον· “Ἴνα τί καταδιώκεις, ὦ βασιλεῦ, λαβεῖν τὴν ψυχὴν μου; Δικάσει Κύριος ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἐκδικήσει με ἐκ χειρὸς σου· ἡ δὲ χεὶρ μου οὐκ ἔστιν ἐπὶ σέ, καθὼς λέγεται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ παραβολῇ, ὅτι ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια.” 8 “Καὶ ὁ μὲν οἶκος Δαυῖδ ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιοῦτο, ὁ δὲ οἶκος Σαούλ ἐπορεύετο καὶ ἠσθένει.” 8 Εἶτα τῶν ἀλλοφύλων πρὸς Σαούλ ἐστρατοπεδευκότων, τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἐγγαστρίμυθον ἀπελθόντος καὶ τὴν ἀπόφασιν δεξαμένου, προθύμως εἰσῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον, καὶ τοξευθεὶς εἰς τὰ ὑποχόνδρια, εἶπε πρὸς τὸν αἴροντα αὐτοῦ τὰ σκεύη· “Σπάσαι τὴν ῥομφαίαν σου καὶ ἀποκέντησόν με, μήποτε παίξουσιν εἰς ἐμὲ οἱ ἀπερὶ τμητοὶ οὗτοι.” Τοῦ δὲ φοβηθέντος καὶ μὴ ὑπακούσαντος, ἔλαβε Σαούλ τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ καὶ ἔπεσεν ἐπ' αὐτήν, ἐφ' ἣν καὶ ὁ σκευοφόρος ἐπιπεσὼν ἀναίρειται καὶ αὐτὸς διὰ τῆς αὐτῆς ῥομφαίας. Καὶ οὕτως ἀπέθανε Σαούλ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις αὐτοῦ (αἷς ἠνόμησε τῷ Θεῷ, διότι οὐκ ἐφύλαξε τὸν λόγον Κυρίου· καὶ ὅτι ἐπεζήτησε τῇ ἐγγαστριμύθῳ, καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ Σαμουὴλ ὁ προφήτης, καὶ οὐκ ἐζήτησε Κύριον· καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ ἀφαιρεθεῖσα ἡ βασιλεία ἐκ τοῦ γένους

αὐτοῦ, μετηνέχθη εἰς Δαυὶδ καὶ τὸ γένος αὐτοῦ).⁹ Τί τοίνυν τὸν Σαοὺλ ὤνησε τὸ μέγεθος αὐτοῦ καὶ τὸ ὕψος τοῦ σώματος; ἢ τί τὸν Δαυὶδ ἔβλαψε τὸ σμικρὸν καὶ εὐτελὲς τῆς ἡλικίας; Ὁ μὲν γὰρ ὡσπερ τις δρυς ὑψηλόκομος καρπὸν κακίας ἔφερε καὶ τροφήν χοίρων· ὁ δὲ, 110.220 οἷάπερ ἄμπελος εὐκληματοῦσα καὶ καρποφοροῦσα ταῖς παντοδαπαῖς ἀρεταῖς, οἶνον εὐφραίνοντα καρ δῖαν ἀνθρώπων ἐβλάστανεν. “Ἀρετῆς γὰρ, φησὶν ὁ μέγας Ἰσίδωρος, ἀπούσης, οὐδὲν ὄφελος τῆς τοῦ σώματος κατασκευῆς” ὅθεν φησὶν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Σαμουὴλ· “Μὴ βλέψῃς ἐπὶ τὴν ὄψιν τοῦ ἀ υἱοῦ Ἰεσσαὶ, μηδὲ τὴν ἔξιν τοῦ μεγέθους αὐτοῦ κατα πλαγῆς, διότι ἐξουδένωκα αὐτόν· διότι οὐχ ὡς βλέψῃ ἄνθρωπος, ὄψεται Θεός· ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ Θεὸς εἰς καρδίαν.” Οὐ δεῖ τοίνυν οὐδὲ ἐν “τῷ τοῦ σώματος ὕψει φαν τάζεσθαι 120 καὶ μεγαλοφρονεῖν, ἀλλ’ ἐν μόνῃ τῇ ἀρετῇ καὶ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ σεμνύνεσθαι.” ἐπεὶ καὶ “Νεβρώδ ὁ γίγας πολλοὺς ὑπερίπτατο, καὶ οἱ Ἀσταρῶθ γίγαντες (καὶ ὁ Ὄγ βασιλεὺς τῆς Βασάν, ὃς ὑπελείφθη ἐκ τῶν γιγάντων καὶ κατοικῶν ἐν τῇ Ῥαφαῖν ἐν Ἀσταρῶθ, ὧν τε τῶν Ῥαφαῖν ἀπόγονος, οὗ καὶ ἡ κλίνη σιδηρᾶ, τὸ μῆκος ἔχουσα πῆχων θ’, καὶ τὸ πλάτος δ’), καὶ Γωλιάδ ὁ ἀλλόφυλος· ὁμοίως Σαοὺλ, ὁ παντὸς Ἰσραὴλ ὑπερώμιος· ἀλλ’ οὐδὲν αὐτὸν ὤνησε τὸ μέγεθος (τοῦ σώματος μετὰ τῆς πολλῆς ἐκείνης ἰσχύος, ἀρετῆς ἐρήμου ὑπάρχοντος καὶ) τῆς θείας ἐπιείκειας φρονήσαντος ὑψηλότερα.”¹⁰ Ὅτι δὲ οὐκ ἀνήγαγεν ἀληθῶς τὸν Σαμουὴλ ἢ ἐγγαστρίμυθος, ὡς οἴονται τινες, διὰ τὴν ἱστορίαν ἐν τούτῳ φά ναι, 27b οὕτως ἀδιαφόρως ἀναγαγεῖν ὀνομάσαι· πρῶτον μὲν δῆλον, τὸ μὴ φέρειν δαίμονα προσβολὴν ἀγίου· εἰ γὰρ ἔτι ἐν σαρκὶ περιόντι δέδοικε, πῶς ἀσωμάτους ἰδεῖν καρτερήσειεν; β’ δὲ ὅτι οὐκ αὐτὸν ἀνήγαγεν, ἀλλὰ φάσματος ἰδέαν· ὁ γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἡρμοσμένος, οὗτός ἐστι Σαμουὴλ, ὡς καὶ ὀλοσώματον εἶδεν αὐτόν καὶ ὁ Σαοὺλ· γ’ δὲ ἡ πρόρρησις ψευδῆς ἐστὶν ἢ λέγουσα, ὅτι “Ἀὔριον σὺ καὶ υἱοὶ σου πεσοῦνται” μετὰ γὰρ ἡμέρας δ’ ἀπέθανε Σαοὺλ, ὑποστρέψαντος τοῦ Δαυὶδ ἐκ τοῦ μετὰ τῶν Ἀμαληκίτων πολέμου· φησὶ γὰρ· “Καὶ ὠρθησε Δαυὶδ τοῦ ἀπελθεῖν πρῶτ’ καὶ φυλάσσειν τὴν γῆν τῶν ἀλλοφύλων· καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἀνέβησαν ἐπὶ Ἰσραὴλ.” Καὶ ἐλθόντος τοῦ Δαυὶδ εἰς τὴν γῆν ἐκείνην τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ καταδιώξαντος τοὺς Ἀμαληκίτας, καὶ μετὰ νίκης ὑποστρέψαντος τῇ δ’ ἡμέρᾳ, ἐπάγει λέγουσα ἡ θεία Γραφή· “Καὶ οἱ ἀλλόφυλοι ἐπολέμουν ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἔφυγον ἄνδρες Ἰσραὴλ ἐκ προσώπου τῶν ἀλλοφύλων, καὶ πίπτουσι τραυματῖαι ἐν τῷ ὄρει Γελ βουέ.” “Καὶ βαρύνεται ὁ πόλεμος ἐπὶ Σαοὺλ καὶ τοξεύεται εἰς τὰ ὑποχόνδρια.” Εἰ δὲ καὶ ἡλήθευσεν ἢ ἐγγαστρίμυθος, ὡς τινες νομίζουσιν, οὐ μέγα τοῦτο· ὁ γὰρ Θεὸς καὶ τὸν δαίμονα ἐν σχήματι φανέντα εἰπεῖν ἄκοντα τὴν ἀλήθειαν κατηνάγκασεν, 121 ὡσπερ καὶ τὸν Βαλαὰμ εὐλογῆσαι τὸν Ἰσραὴλ 110.221 ἄκοντα πεποίηκεν· ἔφη γὰρ· “Κἂν ἀπέλθῃς πρὸς τὸν ψευδοπροφήτην, ἐγὼ Κύριος ἀποκριθήσομαί σοι.” Τοῦ δὲ γε Σαοὺλ ἀναιρεθέντος, καταλιπὼν Δαυὶδ Ἀγχοὺς τὸν βασιλέα τῶν ἀλλοφύλων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πρὸς τὸν ὁμόφυλον Ἰσραὴλ, βασιλεύει κατὰ θεῖαν εὐδοκίαν. “Πῶς οὖν, φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν μὲν τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ λγ’ ψαλμοῦ Ἀβιμέλεχ ὀνομάζεται;” (Φησὶ γὰρ· “Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ὁπότε ἠλλοίωσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐναντίον Ἀβιμέλεχ, καὶ ἀπέλυσιν αὐτόν.”) Ἡ δὲ ἱστορία Ἀγχοὺς αὐτὸν προσηγόρευσε. Καὶ φαμεν, ὡς τινα τοιοῦτον λόγον φθάσαντα εἰς ἡμᾶς ἐκ παραδόσεως, ὅτι οἱ βασιλεῖς τῶν ἀλλοφύλων κοινὰ μὲν εἶχον ὀνόματα, τὸ Ἀβιμέλεχ, ἴδιον δὲ ἕκαστος ὁ προσηγορεύετο, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἔστιν ἰδεῖν βασιλείας, Καίσαρας μὲν λεγομένους κοινῶς καὶ Αὐγούστους, ἄλλα δὲ τὰ κύρια αὐτῶν ὀνόματα, ὡσπερ καὶ παρ’ Αἰγυπτίοις τὸ Φαραώ ἐστίν. Φαίνεται γὰρ καὶ ἐπὶ Ἰωσήφ καὶ ὁ ἐπὶ Μωϋσέως Φαραώ μετὰ γενεᾶς δ’ ἐγερθεὶς βασιλεὺς Αἰγύπτου καὶ ἐπὶ Σολομῶντος Φαραώ. “Ἐλαβε γὰρ, φησὶ, τὴν θυγατέρα Φαραώ.” Καὶ ὁ ἐπὶ Ἰερεμίου πάλιν βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Φαραώ προσηγορεύετο. Οὕτω δὴ καὶ Ἀβιμέλεχ καὶ

κατὰ τοὺς χρόνους ἦν Ἀβραὰμ, καὶ ὁ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰσαάκ· καὶ οὖν λεγόμενος ἐπὶ τῶν χρόνων Δαυὶδ. “Ἀβιμέλεχ εἴρηται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, τὸ κοινὸν μὲν τῆς ἱστορίας λέλεκται, ὅπερ ἰδίως ἦν αὐτῷ ἐκ γενετῆς ἐπικείμενον.”

ΛΘ’. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Δαυὶδ. Μετὰ δὲ Σαοὺλ ἐβασίλευσε Δαυὶδ ἐκ φυλῆς Ἰούδα ἔτη μ’, ὃς ἐποίησε τὰ θελήματα τοῦ Κυρίου πάντα κατὰ τὸ εἰρημένον· 122 “Εὗρον Δαυὶδ, τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου.” “Εὗρον Δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου, ἐν ἐλαίῳ ἀγίῳ μου· 28α ἔχρισα αὐτόν· ἢ γὰρ χεὶρ μου συναντήσεται αὐτῷ, καὶ ὁ βραχίον μου κατισχύσει αὐτόν· οὐκ ὠφελήσει ἐχθρὸς ἐν αὐτῷ, καὶ υἱὸς ἀνομίας οὐ προσθήσει τοῦ κακῶσαι αὐτόν· καὶ συγκόψω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς μισοῦντας αὐτόν τροπώσομαι· καὶ ἡ ἀλήθειά μου καὶ ὁ ἔλεός μου μετ’ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ ὀνόματί μου ὑψωθήσεται τὸ κέρας αὐτοῦ.” Διὸ δὴ τὸ θεῖον περὶ αὐτοῦ καὶ δι’ αὐτοῦ φησιν· “Ἐξελέξατο Δαυὶδ τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ ἀνέλαβεν αὐτόν ἐκ τῶν ποιμνίων τῶν προβάτων, ποιμαίνειν Ἰακώβ τὸν δοῦλον αὐτοῦ καὶ Ἰσραὴλ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, ὃς καὶ μετ’ ἐπιστήμης θείας καὶ εὐσεβείας ἠτοίμα σεν αὐτούς, καὶ ἐν ταῖς συνέσεσι τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὠδήγησεν αὐτούς.” Ὅθεν ἐπήγαγεν ἡ Γραφή 110.224 λέγουσα· “Καὶ ἐβασίλευσε Δαυὶδ ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ ἦν ποιῶν κριμα καὶ δικαιοσύνην.” – 2 “Οὗτος τοίνυν πατάξας Μολχὸν βασιλεῖα τῶν Σύρων καὶ λαβὼν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν μέγαν ἔχοντα λίθους τιμίους· καὶ φορέσας αὐτόν ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κόσμος εὐπρεπής·” ὅπερ δηλῶν πάλιν ἔφη· “Κύριε, ἐν τῇ δυνάμει σου εὐφρανθήσεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ σου ἀγαλλιασθήσεται σφόδρα· τὴν ἐπιθυμίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ ἔδωκας αὐτῷ, καὶ τὴν θέλησιν τῶν χειλέων αὐτοῦ οὐκ ἐστέρησας αὐτόν, ὅτι προέφθασας αὐτόν ἐν εὐλογίαις χρηστότητος, ἔθηκας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ στέφανον ἐκ λίθου τιμίου· ζῶν ἠτήσατό σε, καὶ ἔδωκας αὐτῷ· μεγάλη ἢ δόξα αὐτοῦ ἐν τῷ σωτηρίῳ σου· δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐπιθήσεις ἐπ’ αὐτόν.” 3 Καὶ οὕτως ἐνισχύσας ὁ μακάριος καὶ κραταιὸς θεὸς τῆς συμμαχίας τοῦ κρείττονος πεπλήρωκε καὶ τοῦ Ἰσαάκ τὴν προσηγορίαν καὶ τὴν πρὸς Ἰακώβ δοθεῖσαν εὐλογίαν, ὡς φησιν Θεοδώρητος, ὅτι “Γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου” Ἰσαῦ, καὶ πατάξας 123 τὴν Ἰδουμαίαν, καὶ γενόμενοι πάντες οἱ ἐκ τοῦ Ἰσαῦ Ἰδουμαῖοι δοῦλοι τῷ Δαυὶδ, ἐπέθηκε τῇ προρρήσει τὸ τέλος ψάλλων· “Ἐπὶ Ἰδουμαίαν ἐπιβαλὼ ὑπόδημά μου· ἐμοὶ ἀλλόφυλοι ὑπετάγησαν·” οἱ γὰρ τοὶ Ἰδουμαῖοι πρόγονον ἔχοντες τὸν Ἰσαῦ ἐξ οὗ καὶ τὴν προσηγορίαν ἐσχίκασι (Ἐδῶμ γὰρ ὠνομάσθη, ὅτι τῶν πρωτοτοκίων τὸν φακὸν προτιμήσας), οὐ τῆς προσηγορίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς μνησικακίας τοῦ προπάτορος ἐγένοντο κληρονόμοι· καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐπίμονον ἔσχε κατὰ τοῦ Ἰακώβ τὴν ὀργὴν ἐπὶ πλεῖστον, ὡς καὶ διαρρήδην εἶπεῖν· “Ἠγγισάτωσαν αἱ ἡμέραι τοῦ πατρός μου, ἵνα ἀποκτείνω Ἰακώβ τὸν ἀδελφόν μου,” οὕτω καὶ οὗτοι τοὺς ἐξ Ἰακώβ διηνεκῶς φθονοῦντες ἐπιβουλαῖς κατ’ αὐτῶν ἐχρῶντο μυρίαίς, καὶ ἠνίκα μὲν τῆς Αἰγυπτιακῆς ἀπαλλαγέντες δουλείας καὶ ἔλθειν εἰς τὴν ἐπηγγελμένην ἠβουλήθησαν γῆν, τοῦ Μωϋσέως ἡγουμένου καὶ προστατοῦντος, οὐ μόνον οὐχ ὑπέδεξαντο φιλοφρόνως, ἀλλ’ οὐδὲ διελθεῖν τὴν ἰδίαν συνεχώρησαν χώραν. Καὶ ταῦτα τοῦ θεοῦ Μωϋσέως διὰ 28β πρεσβευτῶν παρακαλοῦντος καὶ ὑποσχομένου, ὡς οὐκ ἐκκλίνουσι δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ, ἀλλ’ ὁδῶ βασιλικῇ βαδιοῦνται, καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος τὴν χρεῖαν ὠνούμενοι. Καὶ μετὰ ταῦτα δὲ συνεχῶς τὴν οἰκείαν δυσμένειαν ἐπεδείκνυντο, ποτὲ μὲν μόνοι κατ’ αὐτῶν στρατεύειν ἐπιχειροῦντες, ποτὲ δὲ τοῖς πολεμοῦσιν αὐτοὺς ἐπαμύνοντες προθύμως. Καὶ μέντοι καὶ ἠνίκα πάλιν Ἀσσύριοι καὶ Βαβυλώνιοι ταῖς κατ’ αὐτῶν ἐχρήσαντο προσβολαῖς, μυρία ἔδρασαν εἰς αὐτοὺς δεινὰ, οὐ συμπαρατάττοντες μόνον τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ καὶ λόγους καθίζοντες, καὶ τοὺς φεύγειν πειρωμένους θηρεύοντες, τοὺς δὲ τοῖς ἐχθροῖς παραδιδόντες, ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ

προθεωρῶν ἐναργῶς ὑπέφηνεν· εἰπὼν γὰρ προφητικῶς περὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἐκ 110.225 προσώπου τοῦ λαοῦ· “Ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος ἐκεῖ ἐκαθίσασαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς τῆς Σιών·” φάσκει καὶ περὶ τῆς καταληψομένης τοὺς πολεμήσαντας τὸν λαὸν συμφορᾶς· “Μνήσθητι, Κύριε, τῶν υἰῶν Ἐδὼμ τὴν ἡμέραν Ἱερουσαλὴμ τῶν λεγόντων· Ἐκκενοῦτε, ἐκκενοῦτε ἕως τῶν θεμελιῶν αὐτῆς·” περὶ ὧν καὶ Ἡσαΐας εἰπὼν· “Ὅρασις ἦν εἶδεν Ἡσαΐας, υἱὸς Ἀμώς, κατὰ Βαβυλῶνος ἐπάγει τὰ ἐλεεινὰ πάθη 124 τῶν ἐξανδραποδιζομένων. “Καὶ οἵτινες συνηγμένοι εἰσὶ, μαχαίρα πεσοῦνται, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ράξουσιν ἐνώπιον αὐτῶν.” Τίνες μετὰ ταῦτα δράσουσι, πάλιν λέγει· “Ἴδου ἐγερῶ ὑμῖν τοὺς Μήδους, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς τέκνοις σου φείσονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, καὶ ἔσται Βαβυλῶν ἢ καλεῖται ἔνδοξος ἀπὸ βασιλέως Χαλδαίων, ὃν τρόπον κατέστρεψε Κύριος Σόδομα καὶ Γόμορρα, λέγει Κύριος.” Ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῆς ἐρημώσεως Βαβυλῶνος ἔφη σχελιαστικῶς· “Πῶς συνεκλάσθη, καὶ πῶς συν ἐτρίβη (Βαβυλῶν) ἢ σφῦρα πάσης τῆς γῆς;” Ἡ μὲν οὖν προφητεία αὕτη οὐ πρὸ πολλῶν γενεῶν ἔστι τῆς τοῦ Ἰσραὴλ αἰχμαλωσίας· πάλιν δὲ μετὰ πολλοῖς ὕστερον ἔτεσιν, φαίνονται οἱ Μῆδοι ἐπιστρατεύσοντες τοῖς Ἀσσυρίοις· παραμυθία οὖν τῶν αἰχμαλωτιζομένων ἢ προσδοκία τῆς ἐκδικήσεως τῆς μετὰ πολὺ καταληψομένης τὸν λαὸν τὸν κακώσαντα τὸν Ἰσραὴλ. Ταύτην γὰρ τοι προβλέπων τὴν ἡμέραν τῆς ἀνταποδόσεως ὁ Δαυὶδ, καθ’ ἣν οἱ ἀπὸ τοῦ Μαδαὴ Μῆδοι κρατήσαντες τῶν Βαβυλωνίων καὶ μηδὲ τοῖς νηπίοις αὐτῶν φείσονται, εἰκότως ἔψαλλε· “Μακάριος ὃς κρατήσει καὶ ἐδαφιεῖ τὰ νηπία σου πρὸς τὴν πέτραν.”⁴ Εἶτα πάλιν φησὶ· “Καὶ ἐπορευθή ὁ Δαυὶδ πορευόμενος καὶ μεγαλυνόμενος, καὶ Κύριος παντοκράτωρ μετ’ αὐτοῦ, εἶχε δὲ καὶ δυνατοὺς ἄνδρας λζ’ τοιοῦτους ὥστε τὸν μικρὸν αὐτῶν ποιεῖν πρὸς ρ’, τὸν δὲ μέγαν πρὸς #22α, ἐξ ὧν αὐτῶν τὰ ὀνόματα ταῦτα· Σεβοχὰ· οὗτος ἐπάταξε τὸν Σέφ, τὸν τοῦ Ῥαφᾶ ἀπόγονον τῶν γιγάντων. Ἐλεανᾶν· οὗτος 29α ἀνεῖλεν ἄνδρα δυνατὸν παμμεγέθη, οὗ ἦν τὸ ξύλον τοῦ δόρατος ὡς ἀντίον ὑφαίνοντος. Ἰωάθαμ· οὗτος ἀπέκτεινεν ἄνδρα δυνατὸν Χετταῖον, ἔχοντα ἐν ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς ποσὶ δακτύλους ἀνά ἕξ, τοὺς πάντας κδ’. Ἀδινῶν· οὗτος ἐσπάσατο τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ ψ’ στρατιώτας εἰς μίαν παρεμβολήν. Ἰσπεβα δᾶ· οὗτος ἐσπάσατο 125 τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐν καιρῷ ἐνὶ ἐπὶ στρατιώτας τ’. Μαρά· οὗτος τῶν ἄλλοφύλων ἐλθόντων καὶ βουλομένων ἀρπάσαι τὴν μερίδα τοῦ ἀγροῦ, πλήρη οὔσαν φακοῦ, καὶ 110.228 τοῦ λαοῦ φυγόντος, μόνος ἔστη καὶ τοὺς μὲν ἄλλο φύλους ἐδίωξε, τὴν δὲ μερίδα τοῦ ἀγροῦ ἐφύλαξεν. Ἐλεάζαρ· οὗτος μερίδος οὔσης κριθῆς, τῶν ἄλλοφύλων ἐπελθόντων καὶ τοῦ λαοῦ φυγόντος, μόνος ἐστηλώθη καὶ τοὺς μὲν ἄλλοφύλους ἔτρεψε, τὴν δὲ κριθὴν διέσωσεν· τοσοῦτον γὰρ ἐπάταξε τοὺς ἄλλοφύλους, ἕως ἢ χεὶρ αὐτοῦ κοπιάσασα, προσεκολλήθη τῇ μαχαίρᾳ καὶ ὁ λαὸς ἐπέτρεψεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὸ σκυλεύειν. Βαναίας· οὗτος πολλὰ μὲν ἐποίησεν ἔργα, ἐπάταξε δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς Ἀριήλ τοῦ Μωᾶβ, καὶ καταβάς ἐν ἡμέρᾳ χειμῶνος εἰς λάκκον, ἀπέκτεινε λέοντα, ἀνεῖλε δὲ καὶ ἄνδρα Αἰγύπτιον, ἐπτὰ πήχεις ἔχοντα “δόρυ ὡς ξύλον διαβάθρας· ἀρπάσας γὰρ ἀπ’ αὐτοῦ τὸ δόρυ, ἐν αὐτῷ ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ἀβεσσά, ὁ ἀδελφὸς Ἰωᾶβ, ἐπάταξεν ἄνδρας χ’ καὶ τὸν Ἰεσβὶ θέλοντα φονεῦσαι τὸν Δαυὶδ· ἦν δὲ Ἰεσβὶ ἕγγονος τοῦ Ῥαφᾶ δόρυ ἔχοντος σταθμῶν σίκλων τ’. Ἡνίκα δὲ ἔτρεχεν ὁ Ἀβεσσά, ἦν ὡς δορκὰς ἐν τοῖς ὄρεσιν. Τρεῖς δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν δυνατοὶ, περικυκλωσάντων ποτὲ τῶν ἄλλοφύλων τὴν Βηθλεὲμ, καὶ τοῦ Δαυὶδ ἐπιθυμήσαντος πιεῖν ἐκ τοῦ φρέατος τῆς Βηθλεὲμ, διέβησαν οἱ γ’ καὶ διαρρήξαντες τὴν παρεμβολήν τῶν ἄλλοφύλων, ὑδρεύσαντο ἐκ τοῦ φρέατος καὶ ἠνεγκαν ὕδωρ τῷ Δαυὶδ· ὁ δὲ θαυμάσας αὐτῶν τὴν δύναμιν καὶ τὴν τόλμην, ἔλαβε τὸ ὕδωρ καὶ ἔσπει σεν αὐτὸ τῷ Κυρίῳ λέγων· “Ἰλεώς μοι, Κύριε, εἰ αἷμα ἀνθρώπων τῶν πορευθέντων ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν πίομαι.” Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται ὑπῆρχον ἄνδρες δυνατώτατοι, καὶ

ἀκαταγώνιστοι, καὶ πρὸς τοὺς ἐναντίους φοβερῶτατοι, θυρεοὺς αἶροντες καὶ δόρατα μέγιστα, καὶ κοῦφοι τοῖς ποσὶν ὡς δορκάδες ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑπάρχοντες, καὶ ἡ κατασκευὴ αὐτῶν πάνυ ἔκπληκτος, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα λεόντων. 126.5 Τοὺς δέ γε πολεμιστὰς, οὓς εἶχε πάλιν ὁ Δαυὶδ, ἦν ὁ ἀριθμὸς μυριάδες σλδ', καθὼς ἠριθμήθησαν παρὰ Ἰωάβ τοῦ ἀρχιστρατήγου· φησὶ γάρ· “Καὶ προσέθετο ὀργῆ Κύριος ἐκκαῆναι ἐν Ἰσραὴλ, καὶ ἐπέσεισε τὸν Δαυὶδ ἐν αὐτοῖς λέγων· Πορεύθητι καὶ ἀρίθμησον τὸν Ἰσραὴλ καὶ τὸν Ἰούδα. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Ἰωάβ τὸν ἄρχοντα τῆς ἰσχύος τῆς μετ' αὐτοῦ· Διέλθε τὰς φυλάς πάσας Ἰσραὴλ, καὶ ἴδε, καὶ ἐπίσκεψαι τὸν λαόν, καὶ γνῶσομαι τὸν ἀριθμὸν τοῦ λαοῦ. Καὶ εἶπεν Ἰωάβ· Προσθείη Κύριος ὁ Θεὸς ἐπὶ τὸν λαόν σου. Καὶ ἵνα τί ὁ κύριός μου βούλεται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ; Καὶ ὑπερίσχυσεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως πρὸς Ἰωάβ καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως, καὶ ἀπῆλθε Ἰωάβ ἐπισκέψασθαι τὸν λαόν. Καὶ δὴ ἐπὶ σκεψάμενος δέδωκε 29b τὸν ἀριθμὸν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ λαοῦ τοῦ Δαυὶδ. Καὶ ἦν πᾶς Ἰσραὴλ χίλια καὶ ρ' χιλιάδες ἀνδρῶν ἐσπασμένων ῥομ 110.229 φαίαν· καὶ Ἰούδας χιλιάδας ὑπ' ἀνδρῶν ἐσπα σμένων μάχαιραν· τὸν δὲ Λευὶ καὶ τὸν Βενιαμὶν οὐκ ἠρίθμησε, ὅτι προσώχθησεν ὁ λόγος τοῦ βασιλέως τῷ Ἰωάβ. Καὶ πονηρὸν ἐφάνη ἐναντίου τοῦ Θεοῦ τοῦτο. Καὶ ἐπάταξε καρδία Δαυὶδ αὐτὸν ἐν τῷ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν. -6 Καὶ ἀπέστειλε Κύριος Γὰδ τὸν προφήτην πρὸς Δαυὶδ καὶ εἶπε· Τάδε λέγει Κύριος· Ἔκλεξαι σεαυτῷ γενέσθαι σοι, ἢ τρία ἔτη λιμὸν ἐν τῇ γῆ σου, ἢ τρεῖς μῆνας φεύγειν σε ἐκ προσώπου τῶν ἐχθρῶν σου, ἢ γ' ἡμέρας θάνατον ἐν τῇ γῆ σου. Καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς Γὰδ· Στενά μοι πάντοθεν ἔστι καὶ τὰ τρία, πλὴν ἐμπεσοῦμαι δὴ εἰς χεῖρας Κυρίου, ὅτι πολλοὶ οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ· εἰς δὲ χεῖρας ἀνθρώπων μὴ ἐμπέσω. Καὶ ἐξελέξατο Δαυὶδ τὸν θάνατον· καὶ ἡμέραι θέρους πυρῶν, καὶ ἔδωκε Κύριος θάνατον ἐν Ἰσραὴλ ἀπὸ πρῶϊθεν ἕως ἀρίστου· καὶ ἀπέθανον ἐκ τοῦ λαοῦ χιλιάδες ο'. Καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ ἄγγελος Κυρίου ἐν Ἱερουσαλὴμ τοῦ διαφθεῖραι ἐν αὐτῇ. Καὶ εἶπε Δαυὶδ πρὸς τὸν Θεὸν ἐν τῷ ἰδεῖν αὐτὸν τὸν ἄγγελον τύπτοντα ἐν τῷ λαῷ· Ἴδου, ἐγὼ ἡμάρτηκα, καὶ 127 ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ κακοποιήσας· καὶ οὗτοι τὰ πρόβατα τί ἐποίησαν; γενέσθω δὴ ἡ χεὶρ σου ἐν ἐμοὶ, Κύριε, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου.” Καὶ παρακληθεὶς ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὸν ἄγγελον· “Ἄνες τὴν χεῖρά σου.” Καὶ ὠκοδόμησεν ἐκεῖ θυσιαστήριον Δαυὶδ καὶ ἀνήνεγκεν εὐθύς ὀλοκαυτώσεις· καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ ὁ Κύριος καὶ συνεσχέθη ἐπάνω Ἰσραὴλ ἢ θραύσις.” 7 Ταῦτα δὲ φησι πάλιν Θεοδώρητος οὐκ ἀπεικῶς συμβεβηκέναι, ἀλλ' οἰκείας παρανομίας ἔτισε δίκας ὁ λαὸς ἐπὶ προφάσει· καταλιπὼν γὰρ τὸν εὐσεβῆ καὶ θεῖον βασιλέα, τυράννω καὶ πατραλῶη παιδί συν εστράτευσεν. Οὕτω δὲ καὶ διὰ τὴν τοῦ Σαοῦλ εἰς τοὺς Γαβαωνίτας ἀναίρεσιν ἐπαιδεύθη διὰ λιμοῦ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν· ὁ μὲν γὰρ λαὸς ἅπας καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, πεποίηκε τὰς πρὸς ἐκείνους συνθήκας τοὺς Γαβαωνίτας· ἐκοινωνήσεν δὲ τῶν ὄρκων καὶ Ἐλεάζαρ ὁ ἀρχιερεὺς. Ἔδει τοίνυν τοὺς ἀπογόνους τῶν ὠμωμοκότων μὴ παραβῆναι τὸν ὄρκον καὶ τὰς σπονδὰς, ἀλλὰ πείσαι μᾶλλον τὸν παρανομοῦντα βασιλέα τὰς πρὸς αὐτοὺς φυλάξαι συνθήκας· πληροῦται δὲ εἰς αὐτοὺς τὸ παρὰ τοῦ Νῶε πρὸς τὸν προπάτορα αὐτῶν Χαναὰν εἰρημένον· “Ἐπικατὰ ρατος Χαναὰν παῖς, οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.” Διὸ φησι πρὸς αὐτοὺς Ἰησοῦς μετὰ τὴν φανέρωσιν τῆς πανουργίας αὐτῶν· “Καὶ νῦν ἐπικατάραιοί ἐστε· οὐ μὴ ἐκλείπη ἐξ ὑμῶν δοῦλος οὐδὲ ξυλοκόπος καὶ ὑδροφόρος ἐμοὶ καὶ τῷ Θεῷ μου, καὶ κατέστησεν αὐτοὺς Ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυλοκόπους καὶ ὑδροφόρους πάσῃ τῇ συναγωγῇ καὶ τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ.” Διὰ τοῦτο ἐγένοντο οἱ κατοικοῦντες Γαβαὼν ξυλοκόποι καὶ ὑδροφόροι τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ Θεοῦ καὶ πάλιν τῇ συναγωγῇ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ εἰς 30a τὸν τόπον οὗ ἂν ἐκλέξεται Κύριος.” Ἐπεὶ οὖν ταῦτα παρελο γίσαντο, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτήν ὑπέστησαν τὴν διὰ τοῦ λιμοῦ παιδείαν, διδάσκει οὖν ἡμᾶς ὁ λόγος μὴ παραβαίνειν τὰς ἐπὶ Θεοῦ

γενομένης μεθ' ὄρκων συνθήκας, κὰν εἰς ἄλλων ὠφέλειαν ἢ παρά βασις γίνηται. Ἄγνωὼν δὲ τὴν αἰτίαν 128 τῆς 110.232 θεηλάτου ὀργῆς ὁ Δαυΐδ καὶ τῆς πληγῆς τοῦ λιμοῦ τὸν Θεὸν ἠρώτησε, καὶ μαθὼν ὡς ἔνεκεν τῆς τῶν Γαβαωνιτῶν ἀδίκου ἀναιρέσεως εὐθύνας ἐπράττετο, καὶ τοῖς ἐκείνοις ἐχρήσατο κριταῖς τοῖς ἡδικομένοις λέγων· “Τί ποιήσω ὑμῖν; καὶ ἐν τίνι ἐξιλάσωμαι;” Καὶ φασιν· “Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀργύριον οὐδὲ χρυ σίον μετὰ Σαοῦλ καὶ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν θανατώσαι ἄνδρα ἐκ παντὸς Ἰσραὴλ· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ὁ διώξας ἡμᾶς καὶ συντελέσας, καὶ ὡς παρελογίσαστο ἡμᾶς ἐξολοθρεῦσαι, ἀφανίσει ἀφα νίσωμεν αὐτὸν, τοῦ μὴ ἀντικαθίστασθαι παντὶ ὀρίῳ Ἰσραὴλ, καὶ δοθήτωσαν ἡμῖν ἄνδρες ζ' ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξιλασόμεθα ἐν αὐτοῖς Κυρίῳ ἐν τῷ βουνῷ τοῦ Σαοῦλ.” Ἐν ἐκείνῳ οὖν τῷ χωρίῳ τοὺς ἐκδοθέντας αὐτοῖς ἀνεσκολόπισαν ἄνδρας, ἐν ᾧ τὰς παρανομίας ἐκείνας ἐτόλμησε μαιφονίας. Οὗτοι δὲ ἦσαν τοῦ Σαοῦλ δύο μὲν υἱοὶ νόθοι, πέντε δὲ υἱῶν αὐτοῦ ὑστέρων. Τῆς οὖν τιμωρίας γεγενημένης, ἴλεως ὁ Δεσπότης ἐγένετο, καὶ ἡ γῆ τὸν ἐξ ἔθους καρπὸν ἔδωκεν. 8 Ἡμεῖς δὲ μανθάνομεν διὰ τοῦ τῶν, ὡς γένους ὁ Θεὸς οὐκ οἶδε διαφορὰν, ἀλλὰ τοῖς ἡδικομένοις, κὰν ἀλλογενεῖς ᾧσιν, ἐπαμύνει δικαίως, εἰ καὶ παρὰ πόδας οὐκ ἀπαιτεῖ δίκην. Ἀμέλει γὰρ καὶ τότε μακροθυμήσας ἔτη μ', οὕτω τὰς εὐθύνας εἰσπράττεται νῦν ἐπὶ τοῦ Δαυΐδ· αὖξει δὲ αὐτῶν τὴν κατηγορίαν τὸ τὸν μὲν Σαοῦλ καταψηφισθέντα καὶ τῆς θείας χάριτος γυμνωθέντα μὴ καταλιπεῖν μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ· τὸν δὲ μυρίων αὐτοῖς ἀγαθῶν γενόμενον πρόξενον καὶ τὸ τῶν ἀλλοφύλων καταλύσαντα θράσος καὶ τὸν Ἀμαλήκ πανολεθρία μὲν παραδώσαντα· Ἰδουμαίους δὲ, καὶ Μωαβίτας, καὶ Ἀμμωνίτας, καὶ Ἀσσυρίους ἐκατέρους χειρωσάμενον, καὶ δουλωσάμενον, καὶ φόρους ἀναγκάσαντα φέρειν, καὶ προφητικῆς χάριτος ἀπολαύσαντα, οὐ μόνον καταλιπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἀντιπαρατάξασθαι καὶ δρᾶσαι τὰ πολεμίων καὶ συμπράξαι μαιφόνῳ καὶ παρανόμῳ τέκνῳ. “Ὅθεν ὁ δίκαιος κριτῆς αὐ τοὺς δίκας εἰσепράξατο διὰ τῆς ὑποθέσεως Δαυΐδ. Καὶ γὰρ αὐτὸν ἡδίκησαν, καθὼς δηλοῖ καὶ ἡ ἱστορία λέγουσα· “Καὶ προσέθετο ὀργῇ Κύριος ἐκκαῆναι 129 τὸν Ἰσραὴλ.” 9 Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ υἱοῦ δίκας ἐναργεῖς ἔτισε τοῦ φόνου καὶ τῆς μοιχείας κατὰ τὴν θεῖαν πρόρρησιν· φησὶ γὰρ· “Τάδε λέγει Κύριος· Ἴδου ἐγὼ ἐγερῶ κακὰ ἐπὶ σὲ ἐκ τοῦ οἴκου σου,” καὶ τὰ ἐξῆς. “Ὅσον τοίνυν ὀνίνησι θλίψεις καὶ συμφορὰ καὶ μέ ριμνα, ἐκ ταύτης τῆς ἱστορίας μανθάνομεν. Διωκόμενος γὰρ ὑπὸ τοῦ Σαοῦλ καὶ Ἀβεσαλώμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ 30bτὸν Δαυΐδ λέγωπᾶσαν κατῶρθου φιλοσοφίαν· καὶ ταῖς φροντίσι τῶν πολεμίων ἐνασχολῶν τὴν διάνοιαν, κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἐπολιτεύετο νόμους· ἀνακωχῆς δὲ τυχῶν ὀλίγης, τὸν ὄλισθον ἐκείνον ὑπέμεινεν. 10 “Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῆς δειλῆς, καὶ ἀνέστη Δαυΐδ ἀπὸ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ περιε πάτει ἐπὶ τοῦ δόματος τοῦ οἴκου τῶν βασιλείων, καὶ εἶδε γυναῖκα λουομένην ἀπὸ τοῦ δόματος, καὶ ἡ γυνὴ 110.233 καλὴ τῇ ὄψει σφόδρα.” Πολὺς ὁ πόλεμος καὶ σφο δρὸς, ἄνεσις, καὶ τρυφή, καὶ βασιλείας ἐξουσία, καὶ σώματος ὥρα, καὶ μετὰ κόρον τρυφῆς ἢ προσβολῆ, ὅτε καὶ τοῖς μὴ βουλομένοις ὁ σπινθήρ ὑποτύφεται, οἷον εἰς συμμαχίαν καὶ ἀνδρείαν τὴν τρυφήν δεχόμε νος. Δῆλος δὲ ἐστίν, ὅτι σφοδρότερον κατὰ φύσιν εἶχε τῆς ἐπιθυμίας τὸ πάθος· οὐ γὰρ ἂν πλείοσιν ἐχρήσατο γυναίξιν, εἰ μὴ τῆς φύσεως τοῦτο δρᾶσαι βιασαμένης, ὅθεν φησὶν ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεοῦ πόλεως· “Ἰστέον, ὅτι πολλὰ καὶ διάφορὰ εἰσι παρὰ τῷ δικαιοκρίτῃ Θεῷ τὰ κρίματα καὶ αἰ ἀνταποδό σεις, ἅς μέλλει ποιεῖν ἐπὶ τῶν εἰς τὸ σῶμα ἁμαρτα νόντων” καὶ ἀκρατῶς τε καὶ ἀφειδῶς ἐξοιστρωμέ νων καὶ λαγνευόντων· εἰσὶ γὰρ καὶ χῶραι θερμαί τινες, αἷς πεφύκασιν ἐκ θερμότητος ἀέρων, ἢ καὶ ὑδάτων καὶ τροφῶν, τὰ σώματα διεγείρειν πρὸς ἀκρατεῖς μίξεις, καθάπερ Αἴγυπτος, καὶ Αἰθιοπία, καὶ Ἰερικῶ, Γομορρίτης ἐνορία, καὶ ἡ Περσικὴ χώρα. Εἰσὶ δὲ πάλιν καὶ γένη πρὸς ἀσέλγειαν καὶ ἀκολασίαν εὐρίπιστα μάλλον, ἢ καὶ ἐκ συνηθείας ἢ καὶ ἐξ ἑτέρας αἰτίας ρυπαρώτερα

καὶ ἀκολαστότερα ὑπάρχουσιν, ὡς τὰ τῶν Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων. 130 Ἄλλ' εἰ καὶ οὗτος ὁ κατὰ Θεὸν ζῶν ἄνθρωπος ἐφέλκεται καὶ διὰ τοιαύτην αἰτίαν πρὸς ἀμαρτίαν, ἀλλὰ δεῖ τὴν φύσιν ἐκβιάζεσθαι κατὰ πάντα τρόπον· “Βιασὴ γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν,” καὶ χρὴ μέχρις αἵματος πρὸς τὴν ἅμαρτίαν ἀνταγωνίζεσθαι· “Οὐδεὶς γὰρ, φησὶ, στε φανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ”. 11 (Διακύψας τοίνυν ἀπλοϊκῶς, οὐ περιέργως) καὶ ἰδὼν τὸ γύναιον λουόμενον, οὐκ ἔφυγε τὴν θέαν ὡς ὀλεθρίαν, ἀλλὰ καθελθθεὶς τῷ τῆς ὥρας δελέατι, τῷ τῆς ἅμαρτίας περιέπεσεν ἀγκίστρῳ. Ὅμως οὐκ ἐκ πονηρᾶς γνώμης τε καὶ συνηθείας, ἀλλ' ἐκ περιστάσεως καὶ συναρπαγῆς τὴν ἄγραν τε καὶ πληγὴν ἐδέξατο. Καὶ ἐτέρου πάθους χεῖρονος ἴαμα τάχα γέγονεν, ἐπάρσεως, ὅπερ δὴ καὶ αὐτὸς ὑπεμφαίνων ἔλεγεν· “Υψωθεὶς δὲ ἐταπεινώθην καὶ ἐξεπορήθην.” Καὶ, “Ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου· Οὐ μὴ σαλευθῶ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀπέστρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ἐγενήθην τεταραγμένος” “ἀλλ' ἄγα θόν μοι, ὅτι ἐταπεινώσας με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δι καιώματα.” 12 Τὰ γὰρ τοι σφάλματα καὶ ἔλατ τώματα τῶν εὐλαβῶν γίνονται πολλάκις κατ' οἶκονο μίαν πρὸς τὸ συμφέρον, τοῦ Θεοῦ συγχωροῦντος ἐνίοτε ὀλισθησαί εἰς θεραπείαν ἐπάρσεως προλαβοῦ σης· οἷόν ἐστι τὸ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Πέτρου εἰρημένον καὶ ἐπ' αὐτοῦ γεγενημένον, καὶ ἀπλῆς. 31a ῥαθυμίας ἦν, οὐ κακοηθείας ἢ ἀμαρτία, ἣτις αὐτὸν συγ γνώμης μετασχεῖν παρεσκεύασεν. Οἱ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ κακίστης ἕξεως καὶ συνηθείας ἅμαρ τάνουσιν· οἱ δὲ κατὰ συναρπαγὴν καὶ παρὰ προαίρε σιν, ὡς φησὶν ὁ Σοφός· “Ἔστιν ὀλισθαίνων, καὶ 110.236 οὐκ ἀπὸ ψυχῆς, καὶ τίς οὐχ ἡμαρτεν;”. 13 Διὸ τὰς χαλεπὰς ἀπειλεῖ τιμωρίας ὁ τῶν ψυχῶν ἰατρὸς καὶ ἐπάγει αὐτάς, αἰτίνες λαμπρότερον ἔδειξαν τοῦ θαυ μαστοῦ Βασιλέως τὸ κλέος· αἱ γὰρ θεήλατοι πλη γαὶ τὴν νόσον ἐκείνην ἐξήλασαν καὶ τὴν προτέραν ὑγίειαν ἀπέδωκαν. Καὶ γὰρ παντοδαπαῖς αὐτὸν, οἷα δὴ πάνσοφος ἰατρὸς, παιδείαις ἀπέδωκεν μετὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀμαρτίας· εἰρηκῶς γὰρ ὁ προφή της· “Οὐ μὴ ἀποθάνης,” ἐπήγαγε· “Πλὴν παροργίζων παρώργισας 131 ἐν τοῖς ὑπεναντίοις τὸν Κύριον.” Καὶ πρῶτον μέντοι τὸ μοιχαλίδος παιδίον ἐπάταξεν ὁ Θεὸς, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ Ἀβεσαλώμ κατ' αὐτοῦ ἐπανάστασιν παραδηλῶν φησὶ· “Καὶ νῦν οὐκ ἐξαρθήσεται ῥομφαία ἐκ τοῦ οἴκου σου.” Εἰκότως οὖν ἔλεγε· “Παιδεύων ἐπαίδευσέ με ὁ Κύριος καὶ τῷ θανάτῳ οὐ παρέδωκέ με.” 14 Ὅταν τοίνυν ἴδῃς ἀμαρτωλὸν τινα πλουτοῦντα καὶ εὐημεροῦντα, ὑγαίνοντα καὶ μηδὲν κακὸν πά σχοντα, στέναξον, δάκρυσον, πένθησον αὐτὸν, ὡς προσθήκη εἰς κόλασιν ταῦτα αὐτῷ συμβαίνοντα. Ὡσπερ γὰρ οἱ πολλὰ ἀμαρτάνοντες καὶ μὴ μετανοοῦντες “θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς ὀργῆς” θησαυρὸν, οὕτως οἱ μετὰ τὸ μηδὲν κολάζεσθαι καὶ εὐπραγίας ἀπολαύοντες μείζονα τὴν τιμωρίαν ὑποστήσονται. Καὶ δῆλον, οὐκ ἀπὸ τῶν μελλόντων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου τὸ ὑπόδειγμα. Ὁ γὰρ τοι Δαυῖδ οὗτος μετὰ τὴν ἀμαρτίαν ἐκείνην ἐνεκαλεῖτο σφοδρότερον ὡς πολλῆς ἀπολαύσας ἀδείας καὶ τοιοῦτος γενόμενος· φησὶ γὰρ, Ὀνειδίζων αὐτὸν ὁ Θεὸς διὰ Νάθαν τοῦ προφήτου λέγει οὕτως “Ἐγὼ ἔχρισά σε βασιλέα ἐπὶ Ἰσραὴλ, καὶ ἐρρύσάμην σε ἐκ χειρὸς Σαοὺλ, καὶ ἔδωκά σοι τὸν οἶκον τοῦ κυρίου σου, καὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ Ἰούδα, καὶ εἰ μικρὸν ἐστὶ, προσθήσω σοι καὶ πάντα ταῦτα. Καὶ τί ὅτι οὐκ ἐφύλαξας τὴν ἐντολήν μου;” Τότε γοῦν ἀκούσονται καὶ οἱ εὐημεροῦντες νῦν καὶ τὰς ἐντολὰς Κυρίου μὴ φυλάττοντες· “Ἀμὴν, λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πορεύεσθε εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.” (Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον παρεκβατικῶς εἴρηται.) 15 Ὁ δὲ μακάριος Δαυῖδ πρὸ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ καλέσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶντα, εἶπεν αὐτῷ· “Σολομῶν, τέκνον μου, ἐμοὶ ἐγένετο ἐπὶ ψυχὴν τοῦ οἰκοδομῆσαι οἶκον Κυρίου τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐγένετο λό γος Κυρίου ἐπ' ἐμέ λέγων· “Αἶμα εἰς πλήθος ἐξέχεας καὶ πολέμους ἐποίησας μεγάλους καὶ οὐκ οἰκοδομή σεις οἶκον τῷ ὀνόματί μου. Ἴδου, υἱὸς τίκτεταί σοι, καὶ ἀναπαύσω αὐτὸν ἐκ πάντων

τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ τῶν ὄντων 132 κυκλόθεν, ὅτι Σολομῶν ὄνομα αὐτῶ. Καὶ οὗτος οἰκοδομήσει οἶκον τῷ ὀνόματί μου.” “Καὶ νῦν ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κατὰ πτωχείαν μου ἠτοίμασα εἰς οἶκον Κυρίου. 31b χρυσοῦ τάλαντα χιλιάδας ρ', καὶ ἀργυρίου τάλαντα χιλιάδας χιλιάδας, καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον, οὗ οὐκ 110.237 ἔστιν ἀριθμὸς. Καὶ πρὸς ταῦτα πρόσθετες εἰς οἶκοδο μὴν ναοῦ Κυρίου.” “Καὶ ὁ Δαυῖδ πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν. Καὶ βασιλεύσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σολομῶντα” πάλιν εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ· “Ἴδοὺ ἠτοίμασα εἰς οἶκον τοῦ Θεοῦ χρυσοῦ, ἄργυρον, χαλκὸν, σίδηρον, λίθους πολυτελεῖς καὶ ποικίλους, καὶ πάντα λίθον τίμιον, καὶ πρὸς τούτοις δέδωκα ἐκτὸς ὧν ἠτοίμασα εἰς τὸν οἶκον τὸν ἅγιον τάλαντα τρισχίλια τοῦ ἐκ Σουφῆρ καὶ ἑπτὰ κίς χίλια τάλαντα ἀργύρου δοκίμου ἐξαλειφῆναι ἐν αὐτοῖς τοὺς τοίχους τοῦ ἱεροῦ.” Οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔδωκαν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ χρυσοῦ τάλαντα ἑπτάκις χίλια, καὶ ἀργύριον, καὶ λίθους τίμιους, καὶ χαλκὸν ἄπειρον. Καὶ εὐλόγησας τὸν λαὸν ὁ Δαυῖδ καὶ ἀποστείλας, αὐθις τὸν υἱὸν αὐτοῦ προσκαλεσάμενος λέγει· “Καὶ νῦν, τέκνον Σολομῶν, γινῶθι τὸν Θεὸν τῶν πατέρων σου καὶ δούλευε αὐτῶ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ ψυχῇ ζεύσῃ, ὅτι καρδίας πάσας ἐτάζει Κύριος καὶ πᾶν ἐνθύμημα γινώσκει· καὶ ἐὰν ζητήσῃς αὐτὸν, εὐρεθήσεται σοι, καὶ ἐὰν καταλείψῃς αὐτὸν, εἰς τέλος καταλείψεται σε.” “Καὶ ἔδωκε Δαυῖδ Σολομῶν, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, παράδειγμα τοῦ ναοῦ παντὸς καὶ τῶν Χερουβὶμ τῶν διαπετασμένων ταῖς πτέρυξιν σκιαζόντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ διαθήκης Κυρίου, πάντα ἐν γραφῇ Κυρίου δέδωκε Δαυῖδ Σολομῶν, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, λέγων· “Ἰσχυε καὶ ἀνδρίζου, ὅτι Κύριος ὁ Θεός μου μετὰ σοῦ.” “Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτελεύτησε Δαυῖδ ἐν γῆρῃ καλῶ καὶ πλήρης ἡμερῶν, πλούτῳ, καὶ δόξῃ,” καὶ εὐσεβείᾳ, ἐτῶν ὀ. Φησὶ γάρ· “Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν Σαούλ, καὶ ἔρχονται ἄνδρες τῆς Ἰουδαίας ἐν Χεβρών, καὶ χρίουσιν αὐτὸν εἰς βασιλέα ἐπὶ πάντα τὸν Ἰσραὴλ,” ὃς ἦν ἐτῶν λ' ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, καὶ ἐβασίλευσεν 133 ἔτη μ'. Ἀλλὰ τῆς μὲν βασιλικῆς χρίσεως διὰ Σαμουὴλ ἤξι ὠθῆ· τὰ δὲ τοῦ λαοῦ, ἀναγόρευσις, καθὼς ἡ ἱστορία χρίσεις διαφόρους ὠνόμασε. 17 Τελευτήσας τοῖς νυν ἑτάφη ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ μέγιστον μνήμα, ὃ κατεσκεύασεν ὁ σοφώτατος αὐτοῦ υἱὸς Σολομῶν ἀντρώδες ἔχον τὸ σχῆμα διὰ βάθους με μηχανημένον πρὸς τὸ μὴ φαίνεσθαι, τὴν Σολομώντιον δηλοῦν σοφίαν καὶ πολυτέλειαν, ἐν ᾧ δὴ καὶ συγκατ' ὠρύξε τῷ πατρὶ πολλὰς μυριάδας τάλαντων χρυσοῦ, καθὼς φησὶ Ἰώσηπος, ὃ καὶ δῆλον ἐκ τῶν εἰς ὕστερον γενομένων. Ὁ γάρ τοι ἀρχιερεὺς Ὑρκανὸς, πολιορκουμένης τῆς πόλεως ὑπ' Ἀντιόχου τοῦ Δημητρίου παιδὸς, ἀνοίξας τὸ μνήμα τάλαντα τρισχίλια ἐκεῖθεν ἐξεφόρησεν· μεθ' ὃν Ἡρώδης, γνοὺς ὡς Ὑρκανὸς τοῦτο πεποίηκεν, ἠνοιξε καὶ αὐτὸς τὸν τάφον καὶ χρήματα μὲν οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρύ 110.240 σιον καὶ κειμήλια ἀμύπηλα ἀνείλατο. Πειραθέντος δὲ αὐτοῦ ἐνδότερον χωρεῖν, οὗ τὰ σώματα Δαυῖδ καὶ Σολομῶνος ἐτέθησαν, πῦρ ἐξελεθὼν, δύο τῶν δορυφόρων αὐτοῦ διέφθειρεν.

Μ'. Περὶ τῆς βασιλείας Σολομῶντος. Μετὰ γοῦν Δαυῖδ ἐβασίλευσε Σολομῶν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη μ', ὃ τὴν πανθαύμαστον 52a καὶ θεόδοτον σοφίαν τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον ὁ θαυμάσιος οὗτος δεξάμενος. 2 Καὶ ἐν τῷ τετρακοσιοστῷ καὶ μ' ἔτει τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἐν τῷ δ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐν τῷ α' μηνὶ Νισάν, ὑπ' ἀρχῶν ἐτῶν λγ' συνήγαγεν “ἐργάτας, χιλιάδας π', καὶ λατόμους, χιλιάδας υ' ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει, καὶ ἐπιστάτας 5x” προστησάμενος, ἀπὴρξατο τῆς οἰκοδομῆς “ἐν ὄρει οὗ ὄφθη Κύριος Δαυῖδ, τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἐν ἄλλῳ Ὄρνᾳ τοῦ Ἰεβουσαίου, ἐν ᾧ καὶ πρότερον Ἀβραάμ θυσιαστήριον ὠκοδόμησεν. 134 Καὶ δὴ λίθους ἀκροτόμους καὶ ἀπελεκήτους ἤτοι ἄδα μαντίους καὶ παμμεγέθεις λίαν εἰς τὰ θεμέλια θέμενος, ἔχοντας πήχεις ι' τὸ πάχος, καὶ πάσης ὁμοῦ τῆς δομήσεως τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ, ὠκοδόμησε τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν Κυρίου ἐν ἔτεσιν ζ', μῆκος πήχεων ξ', εὖρος πήχεων κ', καὶ ὕψος πήχεων ρκ'·” διόρο φον γὰρ ἦν, ὡς φησὶν Ἰώσηπος, ὅπερ οὖν

καὶ ἡ τῶν Παραλειπομένων βίβλος δεδήλωκεν. 3 Μηδεὶς δὲ νομιζέτω τήνδε τὴν βίβλον πρὸς τὰς Βασιλείας διαφωνεῖν, ἐπειδὴ τοῦ ναοῦ τὸ μῆκος ἔνταῦθα μὲν εὐρίσκομεν πήχεων ξ', ἐκεῖ δὲ μ' εὐρήσεις δὲ πρὸς τοῖς μ', ἄλλας κ' τοῦ καλουμένου Δαβὶρ, τούτεστι τοῦ Ἁγίου τῶν ἁγίων· οὕτω πάλιν ἐκεῖ μὲν τὸ ὕψος πη χεων κέ', ἔνταῦθα δὲ ρκ', ἀμέλει γε καὶ ἐν τῷ πα ραδειγματι προὔπεφηνεν ὁ θεῖος Δαυὶδ πρὸς τὸν υἱὸν λέγων· “Καὶ τὰ ὑπερῶα ποιήσεις.” Καὶ γὰρ ἡ ἱστορία διδάσκει τῶν Βασιλειῶν, ὅτι οὐ μόνον διόρο φα, ἀλλὰ καὶ τριόροφα εἶχεν ὁ οἶκος ὑπερῶα· Ἐλι κτὴ γὰρ, φησὶν, ἡ ἀνάβασις ἦν εἰς τὴν μέσην καὶ ἐπὶ τῆς μέσης εἰς τὰ τριόροφα. Εὐρύτατος γὰρ ὑπάρχων ὁ τοῖχος, κοχλιοειδῆ τὴν ἀνάβασιν εἶχεν. 4 “Καὶ κατεχρύσωσε τὸ ὑπερῶον ὄλον καὶ πᾶν τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς τοίχοις ποιήσας πλίνθους χρυσᾶς πενταπήχεις, ἐφ' ἐκάστης πλίνθου καθήλωσε τέσσαρας, καὶ Χερουβὶμ ἐπὶ τὸν τοῖχον ὄλον ἔγλυ ψεν. 5 Κατακοσμήσας οὖν λίθοις τιμίοις καὶ χρυσίῳ τῷ ἐκ Σουφῆρ καταχρυσώσας τὸν οἶκον, ὡς εἴ ρηται, καὶ τοὺς τοίχους, καὶ τὰ ὀροφώματα, καὶ τοὺς πυλῶνας, καὶ τὰ θυρώματα, κεραμίσι χαλκαῖς κεχρυσωμέναις τοῦτον ἐσκέπασε. 6 Καὶ διαχωρίσας ἔνδοθεν τοῦ ναοῦ μέσον τοποτεθῆναι τὴν κιβωτὸν ἐκεῖ διαθήκης Κυρίου, πήχεων κ' τὸ μῆκος, καὶ τὸ πλάτος πήχεων κ', καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ πήχεων κ', περιέσχεν αὐτὸν καὶ τὴν θύραν αὐτοῦ χρυσίῳ συγκεκλεισμένῳ, ὃ καὶ Ἁγία ἁγίων καὶ Δαβὶρ ἐκαλεῖτο. 7 Καὶ 110.241 δύο Χερουβὶμ κατασκευάσας ἐκ ξύλων ἀσήπτων, ἀνὰ πήχεων 1' τὸ μέγεθος καὶ ἀνὰ πήχεων ε' τὰ πτερύγια ἔχοντας, πτέρυγος πτέρυξ ἤπτετο· καὶ 135 ἀμφοτέρων αἰ λοιπαὶ δύο πτέρυγες, τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου καὶ αἰ πτέρυγες αὐτῶν διαπετασμέναι πήχεων κ', ἃ καὶ περιχρυσώσας ἔστησεν ἐκατέρωθεν, μέσον δὲ τοῦ ἐσωτάτου οἴκου πρὸς τὸ τὴν κιβωτὸν συγκαλύπτειν, οὗ καὶ κατὰ πρόσωπον ἐποίησε θυσιαστήριον χρυσοῦν ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ἐν ᾧ τῆς προθέσεως ἄρτοι ἔκειντο· τὸ δὲ καταπέτασμα ποιήσας ἐξ ὑακίνθου, καὶ κοκκίνου, καὶ βύσσου, καὶ πορφύρας, ἐξύφανεν αὐτὸ χερουβὶμ. 8 Τῷ δὲ ναῷ συνωκοδόμησε πλευρὰς κυκλόθεν ἔξω ἀπὸ πήχεων, ἃς καὶ μέλαθρα κέκληκεν, ὥστε τὴν οἰκοδομίαν συνέχειν, καὶ μηδένα τῶν Λευιτῶν 32b προσψαύειν τοῖς τοῦ ναοῦ τοίχοις· “Ὅτι διάστημα, φησὶν, δέδωκα τῷ οἴκῳ, ὅπως μὴ ἐπιλαμβάνωνται τῶν τοίχων τοῦ οἴκου” μόνοις γὰρ ἱερεῦσιν εἰσιτὸς ἦν ὁ πρῶτος ναὸς ὁ καλούμενος Ἁγία· εἰς δὲ τὰ Ἁγία τῶν ἁγίων οὐδὲ τούτοις ἐπεμβαίνειν ἐξῆν, ἀλλὰ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἅπαξ τοῦ ἔνιαυτοῦ. 9 Πάντα μὲν χρυσοῦς συνεκάλυπτεν, καὶ τὰ χερουβὶμ καὶ τοὺς τοίχους καὶ θύρας, ὥστε μηδεμίαν σχεδὸν ἑτέραν ὕλην ἔνδοθεν ὀραῖσθαι· ὅτι δὲ καὶ μαρμάρους καλλίστους ὁ ναὸς ἐπεποίκιτο, δηλοῖ πάλιν ἡ ἱστορία λέγουσα· “Ὀνυχος καὶ λίθου πληρώσας πολυτελοῦς, λίθους ποικίλους καὶ πάντα λίθον τίμιον εἰς πλήθος.” 10 Δύο δὲ στύλους ποιήσας χαλκοῦς ἀνὰ πήχεων λε' τὸ ὕψος καὶ τὰς κεφαλὰς ἔχοντας ἀνὰ πήχεων ε' καὶ σπαρτίον δεκάπηχυν περικυκλῶν, ἐκάστω στύλῳ τὸ πάχος, καὶ χρυσοπετάλην, ἐκ δακτύλων τὸ πάχος, περικαλύψας, ἔστησεν αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ, ἕνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἕνα ἐξ ἐωνύμων, καλέσας τὸ ὄνομα τοῦ μὲν Κατόρθωσις, τοῦ δὲ Ἰσχύς. Ἐπὶ δὲ τῶν κεφαλῶν ἐποίησεν “ἔργον κρεμαστὸν δεδικτυωμένον” ἐκ χρυσοῦ “καὶ κώδωνας χρυσοῦς ὡς εἰς τὰ β' δίκτυα καὶ δύο γένη ῥοῖσκων ἐν τοῖς δικτύοις, ἃ ἔστιν ἐπάνω τοῦ στύλου.” Καὶ ποιήσας χαλκοῦν δίκτυον ἐκ δακτυλίων, καὶ κώδωνας ὡς χαλκοῦς ταλαντιαίους ἐπ' αὐτοῦ ἐξαρτήσας, ἐπέθηκεν αὐτῷ ἐπὶ μηχανημάτων ὑψηλῶν, ἐξεχόντων τοῦ ναοῦ πήχεις κ', ὅπως ἐπισκιάζοι 136 τὸ ἔργον καὶ ἀποσοβοῖ τὰ ὄρνεα ἐφιζάνοντα καὶ ἐκκρίνοντα, μολύνειν μέλλοντα, τῷ κτύπῳ τῶν κωδῶνων ἀεὶ κινουμένων καὶ ἀναριπιζομένων. 11 Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον χαλκοῦν, πήχεων κ' τὸ μῆκος, καὶ πήχεων κ' τὸ πλάτος, καὶ πήχεων 1' τὸ ὕψος, ὡσαύτως καὶ θάλασσαν ποιήσας χαλκῆν χυτὴν στρογγύλην, καὶ τὰ ὑποστηρίγματα αὐτῆς, ἔχου 110.244 σαντὸ μὲν ὕψος πήχεων ε', τὸ δὲ κύκλωμα πήχεων λγ', τὸ πάχος παλαιστῆς, χωροῦσαν

τρισχίλιους μετρητάς, ἔστησεν ὑποκάτω αὐτῆς μόσχους ἰβ' χυτούς μεγάλους, πρὸς τὸ νίπτεσθαι τοὺς ἱερεῖς ἐν αὐτῇ. 12 Ποιήσας βάσιν χαλκὴν πήχεων ε' τὸ μῆκος, καὶ ε' τὸ πλάτος, καὶ γ' πήχεων τὸ ὕψος αὐτῆς, καὶ ἔθηκεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς τοῦ ἱεροῦ. 13 Καὶ ἐποίησε τραπέζας χαλκᾶς ἰ', καὶ λουτήρας ἰ', καὶ λυχνίας χρυσᾶς ἰ' μεγάλας, καὶ ἔθηκεν ἀνὰ ε' ἐκ δεξιῶν τοῦ ναοῦ καὶ ἀνὰ ε' ἐξ ἀριστερῶν. 14 Ἐποίησε δὲ φιάλας χρυσᾶς ρ', καὶ θυίσκας, καὶ πυρεῖα, καὶ σκευὴ εἰς πλῆθος, ὅτι οὐκ ἐξέλειπεν ἡ ὀλκὴ τοῦ χρυσοῦ. 15 Ἐπεὶ οὖν συνετελέσθη πᾶν ἔργον, εἰσήγαγον οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης Κυρίου εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων ὑποκάτω τῶν πτερυγῶν τῶν χερουβὶμ, καὶ ἀρξαμένων ἐξομολογῆσαι τῷ Κυρίῳ ἐν σάλπιγγι, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν ὄργανοις, ἐπλήσθη νεφέλης ὁ οἶκος Κυρίου καὶ δόξης πολλῆς. Καὶ οὐκ ἠδύναντο οἱ ἱερεῖς στήναι καὶ λειτουργεῖν ἀπὸ προσώπου τῆς νεφέλης. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομῶν, ἀναβὰς ἐπὶ τὴν χαλκὴν βάσιν καὶ τῷ Θεῷ προσκυνήσας, διεπέτασε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν λέγων· “Κύριε, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι Θεὸς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς,” καὶ τὰ ἐξῆς τῆς εὐχῆς. “Καὶ ὡς συνετέλεσεν εὐχόμενος, κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέφαγε 33a τὰ ὀλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας, καὶ δόξα Κυρίου ἐπλήρωσε τὸν οἶκον.” Καὶ πάντες υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐθεώρουν τὸ πῦρ· καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ 137 τὸν οἶκον, καὶ ἔπασαν ἐπὶ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν ἐπὶ τὸ λιθόστρωτον προσκυνούντες καὶ αἰνοῦντες Κυρίῳ, ὅτι ἀγαθός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ. 16 Καὶ τότε Σολομῶν ἐνεκαίνισεν τὸν ναὸν, θύσας μόσχων χιλιάδας κβ' καὶ προβάτων χιλιάδας ρκ', ποιήσας ἑορτὴν μεγάλην. Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ ἐσθίων καὶ πίνων καὶ εὐφραίνόμενος ἐνώπιον Κυρίου ἡμέρας ζ', τῆ δὲ ἡμέρα, εὐλόγησας τὸν λαὸν ἀπέστειλε. 17 Καὶ μετὰ τὸ προσεύξασθαι αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, ὥφθη αὐτῷ ὁ Κύριος λέγων· “Ἦκουσα τῆς φωνῆς τῆς προσευχῆς σου καὶ ἠγάπησα τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ὠκοδόμησας τοῦ θέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἔσονται οἱ ὀφθαλμοί μου ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία μου πάσας τὰς ἡμέρας. Καὶ σὺ, ἐὰν πορευθῆς ἐνώπιόν μου, καθὼς ἐπορεύθη Δαυὶδ ὁ πατήρ σου ἐν ὁσιότητι καρδίας αὐτοῦ καὶ εὐθύτητι, τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα, ἃ ἐνετειλάμην αὐτῷ, καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐντολάς μου φυλάξης, ἀναστήσω τὸν θρόνον τῆς βασιλείας σου ἐπὶ Ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶνα, καθὼς ἐλάλησα τῷ πατρί σου λέγων· “Οὐκ ἐξαρθήσεται 110.245 ἀνὴρ ἡγούμενος ἐν Ἰσραὴλ.” Ἐὰν δὲ ἀποστραφέντες ἀποστραφῆτε ὑμεῖς καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ μὴ φυλάξητε τὰς ἐντολάς μου, καὶ πορευθῆτε, καὶ δουλεύσητε θεοῖς ἑτέροις καὶ προσκυνήσητε αὐτοῖς, ἐξαρῶ τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς γῆς, ἧς ἔδωκα αὐτῷ, καὶ τὸν οἶκον τοῦτον, ὃν ἠγάπησα ἐν ὀνόματί μου, ἀπορρίψω ἀπὸ προσώπου μου. Καὶ ἔσται Ἰσραὴλ εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς λάλημα εἰς τὰ ἔθνη πάντα· καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὁ ὑψηλὸς καὶ μέγας, ἔσται πᾶς ὁ διαπορευόμενος δι' αὐτοῦ, ἐκστήσεται καὶ συριεῖ, καὶ ἐροῦσιν· “Ἄνθ' ὧν ἐγκατέλιπον Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν καὶ ἀντελάβοντο θεῶν ἄλλοτριῶν, διὰ τοῦτο ἐπήγαγε Κύριος τὴν κακίαν ταύτην.” 18 Τὸν μὲντοι ναὸν ὁ Σολομῶν μέσον τῆς πόλεως δειμάμενος κατὰ νῶτον τετραμμένον καὶ τὰ ὀπισθεν πρὸς βορρᾶν ἔχοντα, λιθίνῳ περιβόλῳ τοῦτον συνέκλεισε. 19 Τὴν δὲ πόλιν μεγίστην καὶ περικαλλῆ καταρτίσας ἐκ λίθων λευκῶν καὶ ὄλην καταστρώσας 138 καὶ τὸ περίμετρον αὐτῆς ποιήσας ἀπὸ τείχους εἰς τεῖχος, μεταξὺ τὸ διάστημα ἔχουσαν στάδια μ', μίλια ἕξ ἡμισυ, δυσάλωτον ταύτην πάντοθεν κατεσκεύασε. Περιτειχίσας γὰρ αὐτὴν τρισὶ τέχρασι καὶ φάραγξιν ἀπερρόγυιαις κατάρρυτον ὕδασι ὄλην ἐποίησεν, ὥστε ἐκ τῆς ἀπορροίας τοὺς κήπους αὐτῶν καταρδεύεσθαι· (ἔκειτο γὰρ ἡ πόλις ἐπὶ μετεώρου καὶ τραχεῶς τόπου, ἐν ᾧ ὑπῆρχε πηγὴ τις πολύρρυτος ἀεννάως ἐπιρρέουσα. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ὕδατα ἔβρυσον ἐν αὐτῇ πότιμα καὶ ἀδιάλειπτα). 20 Ὁ δὲ γε λαὸς πρὸς καὶ περιώνυμος ναὸς ἐκεῖνος, ἀξιάγαστος ὡς ἀληθῶς καὶ περίδοξος πάνυ καὶ τῆς Σολομῶντος σοφίας ἐνάρετος κήρυξ, μᾶλλον δὲ τοῦ προστεταχότος γενεσιουργοῦ πάντων Θεοῦ

καὶ συνεργήσαν τος. Οὐ γὰρ γέγονε τοιοῦτος ναὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅθεν καὶ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τῇ μεγαλοργίᾳ τούτου καὶ πολυολβία σεμνυόμενοι ἔλεγον· “Ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου, ναὸς Κυρίου.” Καὶ γὰρ ὁ διαταξάμενος ἐκέλευσεν αὐτὸν μετὰ φιλοτιμίας γενέσθαι πολὺ λῆς, ἐπειδὴ κάκεινοι τοῖς σωματικοῖς μᾶλλον ἐφείλ κοντο καὶ ἐφέποντο. Καὶ οὐκ ἐν τούτοις μόνον σεμνὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ εἶναι καὶ μόνον ἐν τῷ κόσμῳ· οἱ γὰρ 33b ἀπὸ τῶν περάτων τῆς γῆς ἐκεῖσε ἤρχοντο καὶ μάλιστα μετὰ τοὺς μετέπειτα χρόνους· καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσιν ἔλεγεν. “Ἦσαν ἐκεῖ Πάρθοι, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην.” Οἱ οὖν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκεῖ συνήγοντο, καὶ πολυθύλλητον ἄγαν καὶ διαβόητον ἐτύγγανε τοῦ ναοῦ τὸ ὄνομα. Κὰν διαφόρως κατελύθη, καὶ πάλιν 110.248 ὠκοδομήθη μέχρι τῆς ἐσχάτης αὐτοῦ καταπτώσεως. Καὶ ἀπλῶς ὅσα ἡ Σολομῶντος κατεσκεύασε σοφία, τῷ θεσπεσίῳ Ἰεζεκιήλ ὥπται σαφῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ, τὴν εἰς Βαβυλῶνα τοῦ λαοῦ αἰχμαλωσίαν. 21 Ὁ τοίνυν Σολομῶν ποιήσας ἐλεφάντινον θρόνον ἐκ μεγάλων ὀδόντων, ἔχοντα σταθμοὺς ζ' καὶ προτομὰς μόσχων ἐκ τῶν 139 ὀπίσω αὐτοῦ ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ λέοντας ἰβ' παρὰ τὰς χεῖρας ἐστηκότας, καὶ ἄλλους ἰβ' λέοντας ἐστῶτας ἐπὶ τῶν ἔξω ἀναβαθμῶν (ἐκατέρωθεν περιεχύρυσσεν αὐτοὺς χρυσίῳ δοκίμῳ, ὅπερ “οὐ γέγονεν οὕτω πάση βασιλείᾳ” πώποτε, ἐφ' ᾧ καθεζόμενος μετὰ λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς ἐσθήτος ὁ θαυμάσιος καὶ πάνσοφος ἀνὴρ ἐκεῖνος, τὰς τοῦ θείου Πνεύματος χάριτας διηγόρευσεν. Διό φησιν ὁ Κύριος· “Οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων,” ὑπεμφαίνων ὡς ὑπέρτερος ἦν καὶ περιφανέστερος βασιλέων πάντων ἐν τε πλούτῳ καὶ δόξῃ). 22 “Καὶ σὺν τούτοις ἐποίησε θυρεοὺς χρυσοῦς ἐλατοῦς ὡς μεγάλους, καὶ δόρατα τ', καὶ ἔτερα ὄπλα χρυσᾶ πλεῖστα. Καὶ μέντοι καὶ τὰ σκεύη τοῦ οἴκου αὐτοῦ καὶ οἱ λουτήρες χρυσᾶ πάντα ὑπῆρχον. Καὶ οὐκ ἦν ἀργύριον λογιζόμενον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, ὅτι ναὺς αὐτοῦ ἐπορεύετο εἰς Θαρσίς καὶ διὰ χρόνων γ' ἤρχετο φέρουσα χρυσίον πολὺν, καὶ ἀργύριον, καὶ λίθους τορνευτοῦς, καὶ ὀδόντας ἐλεφάντων, καὶ πιθήκους.” Καὶ ἔδωκε Σολομῶν τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐν Ἱερουσαλὴμ ὡς λίθον, καὶ τὰς κέδρους ὡς συκαμίνας εἰς πλῆθος.” (Τὰς γὰρ τοὶ κέδρους ἐκεῖνας ἀσήπτους ἔφη Θεοδώρητος εἶναι, καθάπερ δὴ καὶ τὰς κυπαρίσσους τὰς πεύκας δυσφθάρτους, καὶ λευκοτάτας, καὶ ταῖς παρ' ἡμῖν ἀνομοίας ὑπαρχούσας.)

ΜΑ'. Περὶ τοῦ ἀρίστου Σολομῶντος. “Τὸ δὲ γε ἄριστον αὐτοῦ ἦν καθ' ἡμέραν κόροισι σεμιδάλεως λ', καὶ κόροισι ἀλεύρου κεκοπανισμένου ζ', καὶ μόσχοι ἐκλεκτοὶ ι', καὶ πρόβατα ρ' ἐκτὸς ἐλάφων καὶ δορκάδων, ὀρνίθων ἐκλεκτῶν καὶ σιτευτῶν.” (Καὶ ὁ μὲν κόρος ἐπότε μοδίους λ', ὁμοῦ γενόμενα μοδίους #22ρψ'. Οἱ δὲ χορηγοῦντες αὐτὰ ἐξ Αἰγύπτου καθ' ἕκαστον μῆνα ἄρχοντες ἦσαν ἰβ'.)

ΜΒ'. Περὶ τῆς βασιλείας. 140 Περὶ δὲ τῆς πολλῆς φρονήσεως αὐτοῦ καὶ σοφίας ἧς ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἄκουσον πάλιν τί φησιν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν· “Ἴδού, δέδωκά σοι καρδίαν φρόνιμον καὶ σοφὴν· ὡς σὺ οὐ γέγονεν ἔμπροσθεν, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται ὁμοίός σοι· καὶ πλοῦτον, καὶ χρήματα καὶ δόξαν δώσω σοι· ὡς σὺ οὐκ ἐγεννήθη ὁμοίός σοι ἐν τοῖς βασιλεῦσιν, καὶ μετὰ σὲ οὐκ ἀναστήσεται.” Τοῦτο δηλοῦσα ἡ Γραφή ἐπάγει λέγουσα· “Καὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τῷ Σολομῶντι φρόνησιν καὶ σοφίαν πολλὴν σφόδρα, καὶ χύμα σο 110.249 φίας ὡσεὶ ἄμμος ἢ παρὰ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπληθύνθη 34a ἡ φρόνησις αὐτοῦ ὑπὲρ πάσαν φρόνησιν πάντων ἀνθρώπων καὶ ὑπὲρ πάντας φρονίμους Αἰγύπτου.” 2 Δεῖξαι γοῦν βουλόμενος τὴν σοφίαν αὐτοῦ εἰκότως ἐκ τῶν παραλλήλων, καὶ τῶν πάλαι γεγενημένην ἀρίστων σοφῶν ἐμνήσθη· καὶ τοὺς Αἰγυπτίους προσέθηκεν ὡς δοκοῦντας παρὰ πάντας εἶναι σοφωτέρους καὶ φρονιμωτέρους. Καὶ γὰρ, ὡς Ἑλληνες ἱστοροῦσι, καὶ Φερεκύδης ὁ Σύριος, καὶ

Πυθαγόρας ὁ Σάμιος, καὶ Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος, καὶ Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος πρὸς τούτους ἐξεδήμησαν, θεολογίαν καὶ φυσιολογίαν ἀκριβεστέραν μαθήσεσθαι παρ' αὐτῶν ἐλπίσαντες. Καὶ δὴ καὶ περὶ τοῦ Μωϋσέως διεξιῶν ὁ θεῖος λόγος ἔφη, ὅτι “Ἐπαιδευθὴ ἐν πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων.”³ Τούτους, φησὶν, ἅπαντας ὁ Σολομῶν ἀπέκρυπεν, ἅτε θεόθεν τῆς σοφίας τὰ δῶρα δεξάμενος, ὅθεν ἐπήγαγεν· “Καὶ ἐσοφίσθη ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον, καὶ ἐλάλησε τρισχιλίας παρὰ βολὰς, καὶ ἦσαν αἱ ὕδαί αὐτοῦ ε', καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν ξύλων, ἀπὸ τῆς κέδρου τῆς ἐν τῷ Λιβάνῳ καὶ ἕως τῆς ὑσώπου τῆς ἐκπορευομένης διὰ τοῦ τοίχου. Καὶ ἐλάλησε περὶ τῶν κτηνῶν, καὶ περὶ τῶν ἐρπετῶν, καὶ περὶ τῶν πετεινῶν, καὶ περὶ τῶν ἰχθύων.”⁴ (Τὴν δὲ τούτων ἀπόλαυσιν ὁ πολυῖστωρ Εὐσέβιος οὕτως ἔφη· “Τὰς γὰρ τοὺς βίβλους τοῦ Σολομῶντος τὰς περὶ τῶν Παραβολῶν 141 καὶ Ὠδῶν, ἐν αἷς περὶ τῶν φυτῶν καὶ παντοίων ζῶων φυσιολογήσας, χερσαίων, πετεινῶν, καὶ πνικτῶν καὶ ἰαμάτων πάθους παντὸς γραφείσας αὐτῶ) ἀφ' ὧν οἱ τῶν Ἑλλήνων ἰατροσοφισταὶ σφετερισάμενοι καὶ τὰς ἀφορμὰς εἰληφότες τὰς οἰκείας συνεστήσαντο τέχνας· ταύτας, ἀφανεῖς ἐποίησεν Ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ τὰς θεραπείας τῶν νοσημάτων ἔνθεν κομιζόμενος ὁ λαὸς, περιῶρα τὰς ἰάσεις αὐτῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ.” (Καὶ μέντοι καὶ Ἰώσηπος τούτων πολλῶν μέμνηται πονημάτων ἐγγραφῶν πεποιημένων, ὡς ὅτι καὶ ἐπὶ δαίμωνων καὶ ἐξορκισμοῦ ἐπενόησεν, αἷς φησὶν διαχρῶμενον Ἐλεάζαρον τὸν Ἰουδαῖον ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου δακτύλιον τιθεὶς ἐν τῇ ρίνι τοῦ πάσχοντος ἐν σφραγίδι ρίζαν ἔχοντα, ἐξ ὧν Σολομῶν ὑπέδειξε· καὶ ὀσφραϊνόμενον τὸ δαιμόνιον εὐθύς ἐξέλκεσθαι, σημείου ὑπὸ τοῦ Ἐλεάζαρου τιθεμένου ποτηρίου μεστοῦ ὕδατος ἢ ποδονιπτῆρος, ὃ καὶ συνέτριβε τὸ δαιμόνιον φεῦγον.)⁵ Καὶ ἐμεγαλύνθη Σολομῶν ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς πλούτῳ καὶ φρονήσει. Καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἐζήτουν ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς αὐτοῦ. Καὶ παρεγένοντο φέροντες ἐκάστοτε κατ' ἐνιαυτὸν τὰ δῶρα αὐτῶν, σκευὴ χρυσᾶ, καὶ ἱματισμοὺς, καὶ ἡδύσματα καὶ ἵππους, καὶ ἡμίονους· καὶ ἦσαν αὐτῷ #22ατ' ἄρματα καὶ ἵπποι #22α, τοκάδες δὲ χιλιάδες μ', καὶ ἵπποι εἰς ἄρματα χιλιάδες ιβ'. Καὶ ἦν ἡγούμενος τῶν βασιλέων πάντων τῶν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου ἕως γῆς ἄλλοφύλων καὶ ἕως τῶν ὀρίων Αἰγύπτου. 110.252

ΜΓ'. Περί τῆς βασιλείας Αἰθιοπῶν Σιβύλλης. Καὶ βασίλισσα Σαβᾶ, ἣτις ἐλέγετο Σίβυλλα παρ' Ἑλλήνων, ἀκούσασα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλήμ, πειράσαι αὐτὸν ἐν αἰνίγματι. Καὶ κάμηλοι αἴρουσαι ἡδύσματα πολλά τε καὶ ἐξαιρέτα, 34b καὶ χρυσὸν, καὶ λίθους τιμίους, καὶ ἐν δυόμισιν βαρεῖα 142 σφόδρα. Καὶ εἰσελθοῦσα πρὸς αὐτὸν καὶ λαλήσασα πρὸς τοῦτον πάντα ὅσα ἦν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, καὶ πάντα διαλύσας αὐτῇ ἐν συντάξει λόγων καὶ ἐρμηνείᾳ γλυκυτάτῃ, προσέθετο αὐτὸν πειράσαι καὶ ἐν τούτῳ. Εὐόπτους γὰρ παῖδας ἄρβενάς τε καὶ θηλείας ὁμοτρόπῳ στολῇ καὶ κουρᾷ τῇ αὐτῇ περικαλλωπίσασα παρέστησεν αὐτῷ, ζῆ τοῦσα ἐκατέρου γένους αὐτῶν διάκρισιν ποιήσασθαι. Ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ ἡ Σίβυλλα πάνυ ἐπ' ἀγχινοῖα τε καὶ σοφία καὶ πολυπειρία διαβόητος. Ὁ δὲ βασιλεὺς νίψασθαι τούτους προστάξας τὸ πρόσωπον, τὴν φύσιν ἐκατέρων διέγνωκεν, τῶν μὲν γὰρ ἄρβενων εὐτόνως καὶ ἀνδρικῶς τὰς ὄψεις καταψυχόντων, τῶν δὲ θηλειῶν ἀπαλῶς καὶ ἀπειρημένως, ὡς τὴν βασίλισσαν καταπλαγεῖσαν πάνυ· καὶ μέντοι καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν τε φρόνησιν καὶ τὸν οἶκον, ὃν ὠκοδόμησεν ἰδοῦσα, καὶ τὴν καθέδραν, καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ, καὶ ἐξ ἑαυτῆς γενομένη εἶπεν· “Ἀληθινὸς ὁ λόγος, ὃν ἤκουσα ἐν τῇ γῆ μου περὶ τούτων πάντων, καὶ οὐκ ἐπίστευον. Ἴδου οὐκ ἔστι τὸ ἡμῖς καθὼς ἀπηγγέλη μοι, ὅτι πλείονα ἐώρακα ὧν ἤκουσα. Μακάριαι γοῦν αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδες σου οἱ παρεστηκότες οὗτοι ἐνώπιόν σου καὶ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς φρονήσεώς σου.” Καὶ δοῦσα αὐτῷ τάλαντα χρυσοῦ ρκ', καὶ ἡδύσματα πολλὰ σφόδρα, καὶ λίθους τιμίους, καὶ τὴν τοῦ ὀβοβασάμου ρίζαν (ἀφ' οὗ ἡ

Παλαιστίνη τοῦτο γεώργιον ἔσχε, ὡς φησὶν Ἰώσηπος), ὑπέστρεψεν εἰς τὴν γῆν αὐτῆς ὑπερεκκληττομένη λίαν. Περὶ ἧς καὶ ὁ Κύριος ἔφη· “Βασίλισσα Νότου ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἵνα ἴδῃ τὴν σοφίαν Σολομῶντος.” 2 Πρὸς ὃν μέντοι γε καὶ Σιρὰχ τραγικώτερον ἔλεγε· “Σολομῶν, ἐσοφίσθης ἐν νεότητί σου καὶ ἐνεπλήσθης ὡς ποταμὸς συνέσεως· γῆν ἐπεκάλυψεν ἡ σοφία σου, καὶ ἐνέπλησας ἐν παραβολῇ αἰνίγματα· εἰς 143 νήσους πόρρω (καὶ μακρὰς χώρας) ἀφίκετό σου τὸ μνημόσυνον, καὶ ἡγαπήθης ἐν τῇ εἰρήνῃ σου, ἣ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς κυκλόθεν· ἐν ὧδαῖς, καὶ παροίμιας καὶ παραβολαῖς ἐθαυμαστώθης, καὶ συνῆ γαγες ὡς κασσίτηρον τὸ χρυσίον καὶ ὡς μόλιβδον ἐπλήθυνας ἄργυρον. Ἀλλὰ παρέκλινας τὰς λαγόνας σου γυναιξί, καὶ ἐξουσιάσθης ἐν τῷ σώματί σου· καὶ ἔδωκας μῶμον ἐν τῇ δόξῃ σου καὶ ἐβεβήλωσας τὸ σπέρμα σου, ἐπαγαγεῖν ὄργην ἐπὶ τὰ τέκνα 110.253 σου.” 5 Οὐ μὴν δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δι’ ἑαυτοῦ σαφέστατα περὶ τῆς ἰδίας σοφίας καὶ τοῦ πλούτου σαφηνίζει· “Ἐμοὶ δῶν ὁ Θεὸς κατὰ γνώμην εἰπεῖν καὶ ἐνθυμηθῆναι ἀξίως τῶν λεγομένων, ὅτι αὐτὸς (ὁ Κύριος) καὶ τῆς σοφίας ὁδηγὸς ἐστὶ καὶ τῶν σοφῶν διορθωτὴς· ἐν γὰρ χειρὶ αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ λόγοι ἡμῶν· αὐτὸς γάρ μοι δέδωκε τῶν ὄντων τὴν γνῶσιν ἀψευδῆ, εἰδέναι σύστασιν κόσμου καὶ ἐνέργειαν στοιχείων, ἀρχὴν καὶ τέλος καὶ μεσότητά χρόνων (τροπῶν ἀλλαγὰς καὶ μεταβολὰς χρόνων), ἐνιαυτῶν κύκλους, ἀστέρων θέσεις, φύσει ζῶων καὶ θυμῶν θηρίων, πνευμάτων βίας, καὶ διαλογισμοὺς ἀνθρώπων, καὶ 35a διαφορὰς φυτῶν, δυνάμεις ῥιζῶν, ὅσα τέ ἐστι κρυπτὰ ἐμφανῆ, ἔργων. Ἡ γὰρ πάντων τεχνίτις ἐδίδαξέ με, ἐκζητῆσαι καὶ τοῦ κατασκέψασθαι ἐν τῇ σοφίᾳ περὶ τῶν γενομένων πάντων ὑπὸ τὸν οὐρανόν.” 4 Καὶ “ἴδου ἐγὼ ἐμεγαλύνθη καὶ προσέθηκα σοφίαν ἐπὶ πᾶσιν, οἱ ἐγένοντο ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ” καὶ ἡ καρδία μου εἶδε πολλὴν σοφίαν καὶ γνῶσιν (καὶ ἔργων) παραβολὰς καὶ ἐπιστήμην” καὶ “Ἐμεγάλυνα τὰ ποιήματά μου, ὠκοδόμησά μοι οἴκους, ἐφύτευσά μοι ἀμπελώνας” καὶ “ἐποίησά μοι κήπους καὶ παραδείσους· ἐν αὐτοῖς ἐφύτευσά ξύλον πάγκαρπον, ἐποίησά μοι κολυμβήθρας ὑδάτων τοῦ ποτίσαι ἀπ’ αὐτῶν δρυὸν μόνον πλαστῶντα ξύλα. Ἐκτησάμην δούλους καὶ παιδίσκας, καὶ οἰκογενεῖς 144 ἐγένοντό μοι· καίγε κτήσις βουκολίου καὶ ποιμνίου ἐγένετό μοι πολλὴ ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ.” Καὶ “συνήγαγον καὶ γε ἀργύριον καὶ γε χρυσίον καίγε περιουσιασμοὺς βασιλέων καὶ τῶν χωρῶν. Ἐποίησά μοι ἄδοντας καὶ ἄδούσας καὶ ἐντροφήματα υἱῶν (τῶν) ἀνθρώπων, οἰνοχόους καὶ οἰνοχόας. Καὶ ἐμεγαλύνθη καὶ προσέθηκα ὑπὲρ πάντας τοὺς γενομένους ἔμπροσθέν μου ἐν Ἱερουσαλήμ, καίγε σοφία μου ἐστάθη μοι. Καὶ πᾶν ὃ (ἄν) ἤτησαν οἱ ὀφθαλμοί μου, οὐκ ἀφείλον ἀπ’ αὐτῶν” καὶ “Οὐκ ἐκώλυσά τὴν καρδίαν μου ἀπὸ πάσης εὐφροσύνης” καὶ γὰρ πολλῆς εἰρήνης καὶ πολυολβίας ἀπήλαυσεν, ἀδείας τε καὶ τρυφῆς. 5 Ἄλλ’ ὕστερον εἰς πικρίαν ἢ σπατάλην καὶ ἡ ἡδονὴ γέγονεν αὐτῷ καὶ ἀκολασίας ὑπόθεσις, ὅθεν φησὶν· “Ἐμίσησα σύμπασαν τὴν ζωὴν καὶ πάντα τὸν μόχθον, ὅτι πάντα ματαιότης.” (Ἐξ ἧς προφάσεως καὶ παρατροπῆς ὁ γενναῖος οἶμοι πρὸς τὴν ἀσέβειαν ἐξώκειλεν, ὅπερ καὶ αὐτὸς δηλῶν αὐτὸς διὰ τοῦ πρὸς γυναῖκας ὀλίσθου, ἐπήγαγε φάσκων) “Εὗρον πικρότερον ὑπὲρ τὸν θάνατον 110.256 τὴν γυναῖκα, ἣτις ἐστὶ θήρευμα, καὶ σαγῆναι καρδία.” Ταύτη τοί φησιν· “Καὶ ὁ βασιλεὺς ἦν φιλογύναιος· καὶ ἦσαν αὐτῷ ἄρχουσαι ψ’ καὶ παλλακαὶ τ’, καὶ ἔλαβε γυναῖκας Μωαβίτιδας καὶ Ἀμμωνίτιδας. Σύρας, Ἰδουμαίας, Χετταίας καὶ Ἀμορραίας ἐκ τῶν ἐθνῶν ὧν ἀπέειπε Κύριος τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ.” Καὶ ἐγένετο ἐν καιρῷ γήρως αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἡ καρδία αὐτοῦ μετὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ καθὼς ἡ καρδία Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Καὶ ἐξέκλιναν αἱ ἀλλότριαι γυναῖκες τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὀπίσω θεῶν αὐτῶν. Καὶ τότε ὠκοδόμησε Σολομῶν τῷ Χαμῶς εἰδῶλῳ Μωάβκαὶ τῇ Ἀστάρτη βδελύγματι Σιδωνίων, καὶ οὕτως ἐποίησε ταῖς ἀλλοτρίαις γυναῖξιν αὐτοῦ πάσαις, αἵ (τινες) ἐθυμίων καὶ ἔθουον τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. Καὶ ἐποίησε Σολομῶν τὸ πονηρὸν

145 ἐνώπιον Κυρίου (καί) οὐκ ἐπορεύθη ὀπίσω Κυρίου (καθ)ῶς Δαυῖδ ὁ πατήρ αὐτοῦ. Καὶ ὠργίσθη Κύριος ἐπὶ Σολομών, ὅτι ἐξέκλινε καρδίαν αὐτοῦ ἀπὸ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ δις καὶ ἐντειλαμένου αὐτῷ μη πορεύεσθαι ὀπίσω θεῶν ἑτέρων” παράπαν. Καὶ εἶπε Κύριος πρὸς αὐτόν· “Ἄνθ' ὧν οὐκ ἐφύλαξας τὰς ἐντολάς καὶ τὰ προστάγματα, ἃ ἐνετείλαμην σοι, διαρρήξων διαρρήξω τὴν βασιλείαν σου ἐκ τῶν χειρῶν σου καὶ δώσω αὐτὴν τῷ δούλῳ σου. Πλὴν 35b ἐν ταῖς ἡμέραις σου τοῦτο οὐ ποιήσω διὰ Δαυῖδ τὸν δούλόν μου καὶ πατέρα σου, καὶ διὰ Ἱερουσαλήμ τὴν πόλιν (μου) ἣν ἐξελεξάμην.” Καὶ ἤγειρε Κύριος τῷ Σολομῶντι σατὰν Ἄδερ τὸν Ἰδουμαῖον, καὶ τὸν Ἀδραζάρ βασιλέα Σοβᾶ, “καὶ ἦσαν τῷ Ἰσραὴλ σατὰν πάσας τὰς ἡμέρας Σολομῶντος.” Καὶ ἀπέθανε Σολομῶν ἐτῶν ογ', καὶ ἐτάφη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 6 Ἐντεῦθεν τοίνυν καὶ Θεοδώρητός φησιν· “Ἐδιδάχθημεν ὅσον ὀνί νησιν ἢ τῶν προγόνων εὐσέβεια· ἀνέχεται γὰρ πονηρῶν ὁ φιλόανθρωπος Κύριος τῆς τῶν κατοικομένων ἀρετῆς μεμνημένος, πλὴν οὖν ἐδρέψατο μερικῶς καὶ τοὺς τῆς ἀσεβείας καρποὺς ἐνδίκως παρὰ τῆς θείας δίκης.” 7 “Ἔως μὲν τῆς ἄνωθεν ἀπήλαυε προμηθείας, ἐν εἰρήνῃ καὶ γαλήνῃ διήγε, πάντας ἔχων ὑποκειμένους καὶ δασμὸν κομίζοντας ὅτι μάλιστα. Ἐπειδὴ δὲ ταύτης ἐγυμνώθη, τοῖς δυσμενέσιν ἐπιχείρητος γέγονε· ἀληθῶς ὄντως “φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.” Ὡσπερ γὰρ ἔλεος αὐτοῦ ἄρρητος, οὕτω καὶ ἡ κόλασις ἀνυπόστατος. Ὅτι δὲ τοῖς εἰδώλοις ἐλάτρευσε καταλείψας τὸν ὄντως ὄντα Θεὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Δαυῖδ, εὐδὴλον ἐξ ὧν καὶ Ἀχίας ὁ προφήτης φησὶ πρὸς τὸν Ἱεροβοὰμ (οὕτως)· “Τάδε λέγει Κύριος· Ἴδου ἐγὼ ρήσω τὴν βασιλείαν Σολομῶντος, καὶ δώσω σοι 110.257 τὰ ἰσκήπτρα· καὶ δύο σκήπτρα δώσω αὐτῷ διὰ Δαυῖδ τὸν δούλόν μου καὶ Ἱερουσαλήμ τὴν 146 πόλιν μου, ἣν ἐξελεξάμην ἐκ πασῶν φυλῶν Ἰσραὴλ, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλειπέ με καὶ ἐδούλευσε τῇ Ἀστάρτῃ, βδελύγματι Σιδωνίων, καὶ τῷ Χαμῶς, εἰδώλῳ Μωᾶβ, καὶ τῷ Μελχῶμ, προσοχθίσματι υἰῶν Ἀμῶν.” 7 Ἡ μὲν οὖν Ἀστάρτη ἐστὶν ἢ παρ' Ἑλλήσιν Ἀφροδίτη λεγομένη (ἐκ τοῦ ἄστρου τὴν ἐπωνυμίαν πεποιηκόσιν· αὐτῆς γὰρ εἶναι τὸν Ἔωσφόρον μὴ θολογοῦσιν). Ὁ δὲ Χαμῶς θεὸς ἦν Τυρίων. (“τῷ δὲ Μελχῶμ προσοχθίσματι” εἰδῶλον ἦν καὶ τοῦτο· προσοχθίσματα γὰρ καὶ βδελύγματα τὰ εἰδῶλα προσγορεύειν εἰώθει ἢ Γραφή, ὅπερ δηλοῖ τὸ μῦθος καὶ τὸ ἀπόβλητον.) 8 Θαυμάσει μὲν τις μάλα εἰκότως, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ θειοτάτου Μωϋσέως, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦδε τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος, πῶς ἑκάτερος αὐτῶν τοσαύτης πάλαι θείας δόξης καὶ προμηθείας ἀξιωθεῖς, ὕστερον ὁ μὲν εἰς ἀγανάκτησιν καὶ λύπην τὸν Θεὸν κινήσας, τῆς ἐπαγγελίας ἐξέπεσεν, ὁ δὲ εἰς ὀργὴν καὶ θυμὸν αὐτὸν διεγείρας, τοὺς τε προειργασμένους ἀρίστους πόνους ἄρδην ἐζημίωτο καὶ τὴν ψυχὴν προσαπώλεσεν. Ποῦ γὰρ ἢ τοιαύτη πρὸς Θεὸν οἰκείωσις καὶ παρρησία, καὶ οἱ τοσοῦτοι καὶ τὴν λικοῦτοι πόνου, καὶ κόποι, καὶ ἀγῶνες τοῦ θεσπεσίου Μωϋσέως; οἵτινες διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ὕδατος τῆς ἀντιλογίας ἀμαρτίαν παροραθέντες, τὴν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας εἴσοδον ἀθρόως ὁ δίκαιος καὶ ἀσυγχωρήτως ἀπεστέρητο, καθὼς καὶ πρόσθεν εἴρηται. Ποῦ δὲ καὶ ἢ πρὸς τὸν Σολομῶντα θεία φιλοστοργία καὶ ἢ τοσαύτη χάρις τε καὶ σοφία; καὶ τίς ἢ ὠφέλεια τῆς πολλῆς ἐκείνης φρονήσεως καὶ συνέσεως, καὶ ἢ προλαβοῦσα τοιαύτη νηφαλεωτάτη ἔννοια καὶ (σοφία), θεολογία (τε) καὶ φυσιολογία, ἔσχατον ἐκ γυναικομανίας εἰς εἰδωλομανίαν ἐκπεπτωκός, ὡς σαφῶς δεδήλωται; τῷ ὄντι γὰρ οὐδὲν ὄφελος “ἐναρξάμενον πνεύματι, καὶ σαρκὶ ἐπιτελέσαι.” 9 Διὸ καὶ προασφαλιζόμενος Ἰωάννης φησὶ· 36a “Βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολείπητε ἃ εἰργάσασθε, ἀλλὰ μὴ σθὸν πλήρη ἀπολάβητε” οὐ γὰρ ὁ καλῶς ἀρχόμενος καὶ κακῶς μετερχόμενος, οὗτος τέλειος, ἀλλ' ὁ καλῶς ἀποθέμενος καὶ θεαρέστως διαπεράνας, ἐπεὶ περ “Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.” Κάντεῦθεν, ὡς ἔοικεν, 147 εἰκότως διδασκόμεθα μὴ μακαρίζειν ἄνθρωπον κυρίως πρὸς τελευτῆς αὐτοῦ, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως καὶ συμπληρώσεως· τοὺς γὰρ

ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλιὰς ἀπάξει Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν· πολλοὶ γὰρ εὐδρομοῦν τες ἐνάρετοι καὶ ἐπὶ μεγίστοις κατορθώμασι θαυμαζόμενοι, προσκόψαντες ἐξάπινα πεπτώκασιν πτώμα δεινὸν καὶ ἐξαίσιον. 10 Οἷος ἦν καὶ ὁ μοναχὸς ἐκεῖνος, πρὸς ὃν ὁ μέγας Βασίλειος ἔγραφε λέγων· “Οἷμοι τί γράψω; ἢ τί λογίσομαι ἐν τριόδῳ ἀπειλημένος; ἐὰν γὰρ ἔλθω εἰς μνήμην τῆς προτέρας 110.260 σου ματαίας ἀναστροφῆς, ὅτε περιέρρει ὁ πλοῦτος καὶ τὸ χαμερπὲς δοξάριον, φρίττω, ἠνίκα ἦπτε τό σοι κολάκων πλήθος καὶ τρυφή καὶ ἀπόλαυσις πρόσκαιρος. Ἦνίκα ἐγυμνάζου πρὸς μεταβολὴν σεμνοῦ τρόπου, σκυβαλίζων μὲν σου τὴν περιουσίαν, οἴκου τε θεραπείαν καὶ συνοικοῦ ὁμιλίαν ἀπαρνούμενος, ὅλως δὲ μετάρσιος, ὡσπερ ξένος καὶ ἀλήτης, ἀγροὺς καὶ τόπους ἀμείβων, κατέδραμες ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἔνθα σοι καὶ αὐτὸς συνδιατρίβων ἐμακάριζον τῶν ἀθλητικῶν πόνων, ὅτε ἑβδομα δικοῖς κύκλοις νῆστις διατελῶν, Θεῷ προσεφιλοσόφεις, ὁμοῦ καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀποφεύγων συντυχίας, ἡσυχίαν δὲ καὶ μονοτροπίαν ἐφαρμόσας σεαυτῷ, τοὺς πολιτικούς θορύβους ἐξέκλινες, σάκκῳ τε τραχεῖ τὸ σῶμά σου διανύττων καὶ ζώνῃ σκληρᾷ τὴν ὄσφυν περισφίγγων, καρτερικῶς τὰ ὄστα σου διέθλιβες, λαγόνας τε ταῖς ἐνδείαις κοιλαίνων μέχρι τῶν νοτιαίων μερῶν ὑπεχαύνωσας καὶ φασκίας μὲν ἀπαλῆς τὴν χρῆσιν ἀπηνήσω· ἔνδοθεν δὲ τὰς λαπάρας σικύου δίκην ὑφελκύσας, τοῖς νεφρικοῖς χωρίοις ἐβιάζου προσκολλᾶσθαι· ὄλην δὲ τὴν τῆς σαρκὸς πιμελὴν ἐκκενώσας, τοὺς τῶν ὑπογαστρῶν ὄχετοὺς γενναίως ἐξήρανας, γαστέρα τε αὐτὴν ταῖς ἀσιτίαις τήξας, τὰ πλευριτικά μέρη ὡσπερ τινὰ στέγης ἐξοχὴν τοῖς τοῦ ὀμφαλοῦ μέρεσιν ἐπεσκίαζες καὶ συνεσταλμένῳ ὄλω τῷ σώματι, τὰς νυκτερινὰς ὥρας ἀνθομολογούμενος τῷ Θεῷ, τοῖς τῶν δακρύων ὄχετοῖς ἔμβρυχον τὴν 148 γενειάδα καθωμάλιζες. Καὶ τί δεῖ καταλέγειν ἕκαστα; Μνήσθητι ὅσα ἀγίων στόματα φιλήματι κατησπάσω· ὅσα ἱερὰ σώματα περιεπτύξω· ὅσοι σου τὰς χεῖρας ὡς ἀχράντους περιέθαλπον; ὅσοι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῖς γόνασί σου περιεπλέκοντο. Καὶ τί τούτων τὸ τέλος; Μοιχικῆς φήμης διαβολὴ βέλους ὀξύτερον διπταμένη τιτρώσκει ἡμῶν τὰς ἀκοὰς καὶ τὴν καρδίαν. Ποῦ μοι τὰ διηγήματα τῶν σῶν πόνων; Οἴχεται. Κατήσχυνας τὸ τῆς ἀγνεΐας καύχημα 36b· ἐμωμήσω τῆς σωφροσύνης τὸ ἐπάγγελμα· ἐγενόμεθα ἐχθρῶν μὲν τραγωδία, φίλων δὲ θρηνηδία· διέτεμες φρόνημα μοναχῶν, τοὺς ἀκριβεστέρους εἰς φόβον καὶ δειλίαν ἐνέβαλες, θαυμάζοντας ἔτι τοῦ διαβόλου τὴν δύναμιν· τοὺς ἀδιαφόρους εἰς ἀκολασίας ζῆλον μετέθηκας· ἠθέτησας ὅσον ἐπὶ σοὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ καύχημα, “Θαρσεῖτε, λέγοντος, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον” καὶ τὸν τούτου ἄρχοντα· ἐκέρασας τῇ πατρίδι κρατῆρα δυσφημίας· ὄντως εἰς ἔργον ἦγαγες τὴν παροιμίαν “ὡς ἔλαφος τοξευθεὶς εἰς τὸ ἦπαρ. 11” Ὅθεν ἀλλαχοῦ κοινῶς παραινεῖ λέγων· “Δεῖ οὖν ἡμᾶς πολὺν καὶ ποικίλον τὸν οὐράνων 110.261 πλοῦτον συναγαγεῖν, εἰ μὴ μέλλοιμεν καταισχύνησθαι ἐν τῇ ἐπιδείξει τῶν ἔργων ὡς οἱ λαβόντες τὸ τάλαντον, μηδὲ ἀκούειν· “Δοῦλε πονηρὸν καὶ ὀκνηρὸν,” ἐνθεμένους δὲ τὰ ἀγώγιμα, ἀσφαλῶς περᾶσθαι τὴν ζωὴν ταύτην διαπερᾶν. Πολλοὶ γὰρ πολλὰ συναθροίσαντες ἐκ νεότητος καὶ περὶ τὰ μέσα τοῦ βίου γενόμενοι, ἐπαναστάντος αὐτοῖς πειρασμοῦ ἐκ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, οὐκ ἠνεγκαν τοῦ χειμῶνος τὸ βάρος, διὰ τὸ τὴν κυβερνήσιν αὐτοῖς μὴ παρεῖναι· διὸ καὶ πάντων ἐκεῖνων ζημίαν ὑπήνεγκαν, ὅθεν οἱ μὲν “περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν,” ἄλλοι δὲ σωφροσύνην, ἣν συνήγαγον ἐκ νεότητος, ὡσπερ καταιγίδος 149 τινὸς τῆς πονηρᾶς ἡδονῆς ἐπιδραμούσης, ἀπώλεσαν. Ἐλεινότατον θέαμα! μετὰ νηστεΐαν, μετὰ σκληραγωγίαν, μετὰ δάκρυον δαψιλές, μετὰ ἐγκράτειαν ἐτῶν κ’ που ἢ λ’, διὰ ἀπροσεξίαν ψυχῆς καὶ χαύνωσιν καὶ ἀμέλειαν, γυμνὸν ἀπάντων ἀποδειχθῆναι καὶ παραπλήσιον γενέσθαι τῶν τῇ ἐργασίᾳ τῶν ἐντολῶν εὐθηνουμένων, ἐμπόρῳ τινὶ μεγαλοπλούτῳ, ὃς τῷ πλήθει τῶν ἀγωγίμων ἐπαγαλλόμενος, ἐξουρίας αὐτῷ τῆς νηδὸς φερομένης, τὰ φοβερὰ πελάγη διαδραμῶν,

πρὸς τοῖς λιμέσιν αὐτοῖς διαρράγέντος τοῦ πλοίου, πάντων ἀθρόως ἔρημος ἀπεδείχθη· ἐὰν γὰρ καὶ οὗτος τὰ μυριοὶς πόνοις καὶ ἰδρῶσι κτι σθέντα μιᾷ ῥοπῇ καὶ μικρᾷ προσβολῇ δαιμόνων ἀπολέση, καθάπερ τινὶ ἀγρία λαίλαπι τῇ ἄμαρ τίς βυθισθεὶς, πρέπουσα φωνὴ τῷ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν ἀρετὴν ναυαγήσαντι· “Ἦλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης, καὶ καταγιγίς κατεπόντισέ με.”¹² Ὡσαύτως καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομός φησι· “Καὶ γὰρ ὅταν ὁ διάβολος ἴδῃ πολλὰ συναγροχότας, νη στεῖαν, εὐχὰς, ἐλεημοσύνην, παρθενίαν, τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀρετὴν, ὅταν ἴδῃ γέμον τὸ πλοῖον ἡμῶν τῶν πολυτελῶν τῆς εὐσεβείας ἀριστευμάτων, τότε προσβάλλει, πάντοθεν διορύττων καὶ ἐπιβουλεύων τὸν θησαυρὸν, ὥστε παρ' αὐτὸ τοῦ λιμένος τὸ στόμα καταδῦσαι τὸ σκάφος, καὶ γυμνοὺς καὶ ἐρήμους ἀποφῆναι μηδὲ ῥαδίως ἀναστῆναι δυναμένους. Καὶ γὰρ, μετὰ τοιαύτην πτώσιν, δυσανάπλητος ἡ ἀνάστασις γίνεται· καταφρονεῖ λοιπὸν ὡς εἰς κακῶν ἐλθῶν βάθος. Καὶ τῷ μὲν ἐν ἀρχῇ πεσόντι συγγινώσκομεν ἅπαντες διὰ τὴν ἀπειρίαν, τὸν δὲ μετὰ πολλοὺς διαύλους ὑποσκελισθέντα, οὐκ ἂν ῥαδίως ἀξιώσειεν συγγνώμης, ὡς ἐξ ἀμελείας τε καὶ ῥαθυμίας καταβληθέντα. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον ἐστὶ 37a τὸ δεινὸν ἀλλ' ὅτι καὶ πολλῶν σκανδαλισθέντων καὶ ῥαθυμωτέρων πολλάκις γινομένων, αὐτὸς ὑπεύθυνος 150 γίνεται καὶ ἀναπολόγητος. Ταῦτ' οὖν εἰδότες “εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρωμεν” (ὡς παραγέλλει Δαυὶδ φάσκων· “Εἰς τὸ τέλος μὴ διαφθείρης”). Ἐν τῷ ἀποστρέψαι, φησὶ, δίκαιον 110.264 ἐκ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἃς ἐποίησεν, οὐ μὴ μνησθῶσι· ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται” καὶ “δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξελεῖται αὐτὸν ἐν ἧ ἡμέρᾳ πλανηθῆ.”¹² Ὅπερ οὖν εἰδὼς ὁ Ἀπόστολος ἔλεγεν· “Ἐὰν ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.” Διὸ τὴν ἀρχομένην σπουδὴν τε καὶ προθυμίαν ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ πίστει μέχρι θανάτου δεῖ καθάπερ τὴν ὑπομονὴν ἐπιδείκνυσθαι, ἵνα μὴ τὸ πᾶν εἰς τὸ τέλος ἀπολέσωμεν. Μηδεὶς οὖν ἐνάρετος νυσταζέτω διὰ τὸ ἄδηλον τῆς μεταβολῆς. Τίς γὰρ τοῦ Δαυὶδ ὑψηλότερος; ἀλλὰ μικρὸν ἀπονυστάξας, ἔπεσε. Τίς δὲ τοῦ Σολομῶντος μακαριώτερος; ἀλλ' ἐν τῷ γῆρει καὶ τῷ τέλει πεσὼν, ἀπώλετο. Τίς τοῦ Ἰούδα περιφανέστερος; ἀλλὰ προδότης γενόμενος ἀπήγξατο. Τίς τοῦ Πέτρου ζηλωτότερος; ἀλλ' ἐξάπινα πέπτωκε πτόμα ἐξάσιον. Πόσας τοιαύτας μεταβολὰς ἔστιν ἰδεῖν πάλαι γεγενημένας καὶ νῦν γινομένας καθ' ἑκάστην ἡμέραν; Καὶ διὰ τοῦτο, φησὶν, ἄνω καὶ κάτω προδιαμαρτύρεται καὶ προασφαλίζεται καὶ διεγείρει πρὸς νῆψιν ἡ θεία Γραφή λέγουσα· “Ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ.” Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον παρεκβατικῶς εἴρηται.

ΜΔ'. Βασιλεία Ῥοβοάμ. Μετὰ δὲ Σολομῶντα ἐβασίλευσε Ῥοβοάμ ἐκ τοσοῦτων γυναικῶν υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιζ', ἐφ' οὗ διηρέθη ἡ βασιλεία εἰς δύο. Καταλείψας γὰρ τὴν βουλήν τῶν πρεσβυτέρων καὶ κατὰ τὴν συμβουλήν τῶν συνεκτραφέντων καὶ παρεστηκότων αὐτῷ λαλήσας τῷ λαῷ σκληρὰ, ἀπέστη ὁ Ἰσραὴλ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀπῆλθε. Καὶ αἱ μὲν β' φυλαὶ, Ἰούδας καὶ Βενιαμὴν, ἔμειναν μετ' αὐτοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ, αἱ δὲ 151 λοιπαὶ δέκα ἀπῆλθον ἐν Σαμαρίᾳ καὶ ἐβασίλευσαν ἐπ' αὐτοὺς Ἱεροβοάμ, τὸν δοῦλον Σολομῶντος. Κάντεῦθεν αἱ δύο φυλαὶ προσηγορεύθησαν Ἰούδας διὰ τὴν μεγάλην βασιλικὴν φυλὴν Ἰούδα, αἱ δὲ λοιπαὶ ἰ' Ἰσραὴλ καὶ Ἐφραΐμ, διὰ τε τὸ πλῆθος καὶ διὰ τὸν τὸν Ἱεροβοάμ ἐκ τῆς φυλῆς Ἐφραΐμ τυγχάνειν, υἱοῦ Ἰωσήφ. ² Καὶ ἐποίησε Ῥοβοάμ, υἱὸς Σολομῶντος, τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ. ³ Ἐφ' οὗ Σουσακείμ ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐλὼν, ἀφείλατο τὰ ἐν τῷ ναῷ καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις χρήματα, καὶ χρυσὰ δόρατα, καὶ τοὺς χρυσοὺς θυρεοὺς, ἀνθ' ὧν ἐγένοντο χαλκοῖ.

ΜΕ'. Βασιλεία Ἀβιά. Μετὰ Ῥοβοάμ ἐβασίλευσεν Ἀβιά, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἔναντι Κυρίου καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ζ'. Ὅς πολεμήσας

Ἰεροβοὰμ καὶ τὰς ἰ΄ φυλάς τοῦ Ἰσραὴλ, ἀνείλεν ἐξ αὐτῶν ἄνδρας δυνατοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ κατὰ θείαν ὀργὴν χιλιάδας φ΄.

Μζ΄. Βασιλεία Ἀσάφ. Μετὰ Ἀβιά ἐβασίλευσεν Ἀσάφ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ. καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου πρότερον, εἶτα μικρὸν ἀπὸ τῆς εὐθείας ῥαθυμίας, ἠρρώστησε τοὺς πόδας· καὶ τοῖς ἰατροῖς χρησάμενος, τῷ Θεῷ μὴ προσέχων, οὕτως ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη ιζ΄.

ΜΖ΄. Βασιλεία Ἰωσαφάτ. Μετὰ Ἀσάφ ἐβασίλευσεν Ἰωσαφάτ, υἱὸς αὐτοῦ, 37b καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου καὶ 110.265 ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη κέ΄. 2 “Ὁς διὰ τὴν πρὸς τὸν Ἀχαάβ φιλοστοργίαν τε καὶ ἀγχιστείαν, ἔφη 152 πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης Ἰηοῦ ὁ τοῦ Ἀνανή· “Βασιλεῦ Ἰωσαφάτ, εἰ ἀμαρτωλῶ σὺ εἶ βοηθός, εἰ μισουμένω ὑπὸ Κυρίου σὺ φιλιάζεις, διὰ τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ σὲ ὀργὴ Κυρίου, εἰ μὴ λόγοι ἀγαθοὶ ἠρέθησαν ἐν σοὶ καὶ ὅτι ἐξῆρας τὰ ἄλση ἀπὸ γῆς Ἰούδα καὶ κατεύθυνες τὴν καρδίαν σου ἐκζητῆσαι τὸν Κύριον,” καὶ εὐρέθη ἡ καρδία σου τελεία πρὸς Κύριον. Διὰ τοῦτο ἐφείσατό σου Κύριος, πλὴν ὅτι “διεκόπη τὰ ἔργα σου, καὶ συνετρίβησαν τὰ πλοῖά σου.” 3 Κάντεϋθεν διδασκόμεθα, ὡς ἐλαττοῖ τὰς ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασιν ἐκείνοις ἀντιμετρῶν, οὕτως ἐκφέρει τὴν ψῆφον. Προσῆκει τοίνυν ταῦτα μεμαθηκότες φεύγειν τῶν θεοστυγῶν καὶ τὴν φιλίαν καὶ τὴν συγγένειαν· οὐδὲ γὰρ μία κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, οὔτε μὴν ἀρετῆ καὶ κακία, καὶ οὔτε κλέπτη δεῖ συμμετέχειν οὔτε μετὰ μοιχῶν τὴν μερίδα τιθέναι· διό φησι· “Οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε, Κύριε, ἐμίσησα καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐξετηκό μὴν; Τέλειον μῖσος ἐμίσουν αὐτούς· εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι.” ”καὶ παρανομίαν ἐμίσησα, καὶ οὐκ ἐκολλήθη μοι καρδία σκαμβή.” Καὶ μέντοι γε καὶ ὅτι πταίοντες ὡς ἄνθρωποι οἱ τοῦ Θεοῦ δοῦλοι, φιλανθρωπίας ἀξιοῦνται πολλάκις, διὰ τὰς προειρηγασμένας ἀρετάς, εἰς δὲ τὰ κτήματα καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς ἢ θεία δίκη ἀνταποδίδωσιν ὑπὲρ τῶν πταισμάτων αὐτῶν λεληθότως· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐτέρων ἀμαρτωλῶν συνόντων δικαίοις, τοῦτο διὰ τὴν τοῦ δικαίου δικαιοσύνην ὁ φιλόανθρωπος Κύριος ποιεῖν εἴωθε, ὅπερ ἤδη καὶ ἐπὶ Ἰωσαφάτ καὶ Παύλου σαφῶς ἐδήλωσε καὶ τῆς τοῦ πλοίου συντριβῆς τε καὶ ἀπωλείας· ὅθεν οὖν πρὸς τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ χειμαζομένους μετ’ αὐτοῦ Παῦλός φησι· “Ἐδει μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, κερδήσαι τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. Καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμιᾶς ἔσται ἐξ ὑμῶν πλὴν τοῦ πλοίου.”

ΜΗ΄. Βασιλεία Ἰωράμ. Μετὰ Ἰωσαφάτ ἐβασίλευσε Ἰωράμ, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἕξ ἀδέλφους 153 αὐτοῦ ἀποκτείνας ἀπέθανε δυσεντερικός, βασιλεύσας ἔτη η΄.

ΜΘ΄. Βασιλεία Ὀχοζίου. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσεν Ὀχοζίας, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀνείλεν αὐτὸν Ἰηοῦ, βασιλεύσαντα ἔτος α΄.

Ν΄. Βασιλεία Γοθολίας. Μετὰ δὲ Ὀχοζίαν ἐβασίλευσε Γοθολία, ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἀποκτείνασα πάντας τοὺς υἱοὺς Ὀχοζίου παρεκτὸς νηπίου ἑνὸς διασωθέντος παραδόξως ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἰωδαῆ τοῦ ἱερέως· αἰφνίδιον τὸ ἀποκεκρυμμένον παιδίον Ἰωὰς ἀναγορεύεται βασι 110.268 λεὺς ὑπὸ Ἰωδαῆ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ὑπάρχον ἐτῶν ζ΄. Καὶ ὁ μὲν λαὸς ἅπας ἠψφράνθη καὶ ἡ πόλις ἠσύχασεν· τὴν δὲ Γοθολίαν ἀπέκτειναν ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως, βασιλεύσασαν ἔτη ζ΄.

ΝΑ΄. Βασιλεία Ἰωᾶ. Μετὰ δὲ Γοθολίαν ἐβασίλευσεν Ἰωὰς Ὀχοζίου ἑπταετῆς καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου πρότερον· εἶτα παρατραπεῖς, ἐσφάγη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, βασιλεύσας ἔτη μ΄. 2 “Ἔως μὲν γὰρ ἦν φωτιζόμενος ὑπὸ Ἰωδαῆ, τοῦ ἱερέως τοῦ καὶ βιώσαντος διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ 38 εὐσέβειαν ἔτη ρλ΄. καλῶς ἐπολιτεύετο. 3 Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ θείου ἱερέως πρὸς ἀσέβειαν ἀποκλίνας, ἀπέκτεινε Ζαχαρίαν, τὸν προφήτην καὶ υἱὸν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, φησὶ γάρ· “Καὶ πνεῦμα Κυρίου ἐνέδυσσε Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Ἰωδαῆ τοῦ ἱερέως, καὶ ἀνέστη κατὰ

πρόσωπον τοῦ λαοῦ καὶ εἶπε· “Τάδε λέγει Κύριος· Ἴνα τί παραπορεύεσθε τὰς ἐντολάς Κυρίου καὶ οὐκ εὐοδωθήσεσθε; 154 Ὅτι ἐγκατε λείπατε τὸν Κύριον, καὶ ἐγκαταλείψει ὑμᾶς.” καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ καὶ ἐλιθοβόλησαν αὐτὸν δι' ἐντολῆς Ἰωᾶς τοῦ βασιλέως ἐν ἀύλῃ οἴκου Κυρίου. Καὶ οὐκ ἐμνήσθη Ἰωᾶς τοῦ ἐλέους οὗ ἐποίησεν Ἰωδαῆ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐθανάτωσε τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Καὶ ὡς ἀπέθνησκεν, εἶπεν· “Ἴδοι Κύριος καὶ κρινάτω.” Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέθεντο οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐν αἵματι Ἰωδαῆ τοῦ ἱερέως καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.” 4 Ἐφ' οὗ καὶ Σίβυλλα ἡ Κυμαῖα ἐγνωρίζετο, καὶ Λυκοῦργος Λακεδαιμονίων ἐνομοθέτει, καὶ Ἴφι τος τὰς Ὀλυμπιάδας συνέστησεν.

NB'. Περὶ ἐλεημοσύνης. Καὶ ἄνθρωπός τις ἦν ἐν τῷ Ἰσραὴλ πλούσιός τε καὶ ἐλεήμων, ὃς ἐλθὼν πρὸς τινα τῶν διδασκάλων καὶ ἀναπτύξας τὴν Σοφίαν Σολομῶντος εὗρεν εὐ θύς· “Ὁ ἐλεῶν πτωχοὺς δανεῖζει Θεῷ.” καὶ εἰς ἑαυτὸν γενόμενος καὶ καταφυγείς, ἀπελθὼν πέπρακε πάντα καὶ διένειμε πτωχοῖς μηδὲν ἑαυτῷ καταλείψας πλὴν νομισμάτων δύο· καὶ πτωχεύσας πάνυ καὶ ὑπὸ μηδενὸς ἐκ θείας δοκιμασίας ἐλεούμενος, ὕστερον ἐν ἑαυτῷ λέγει μικροψυχήσας· Ἀπ ελεύσομαι εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ διακρινοῦμαι τῷ Θεῷ, ὅτι ἐπλάνησέ με, διασκορπίσας τὰ ὑπάρχοντά μου. Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, εἶδεν ἄνδρας δύο μα χομένους πρὸς ἀλλήλους, εὐρόντας λίθον τίμιον. Καὶ φησι πρὸς αὐτούς· Ἴνα τί, ἀδελφοί, μάχεσθε; δότε μοι αὐτὸν καὶ λάβετε νομίσματα β'. Τῶν δὲ μετὰ χαρᾶς τοῦτον παρασχόντων οὗ γὰρ ἤδεσαν τοῦ λίθου τὸ ὑπερτίμιον ἀπῆλθεν οὗν εἰς Ἱερουσαλήμ τὸν λίθον ἐπιφερόμενος καὶ δείξας αὐτὸν χρυσοχῶ, παραχρήμα τὸν λίθον ἐκεῖνος ἰδὼν, ἀναστὰς προσ ἐκύνησεν. Καὶ ἐκθάμβος γενόμενος ἐπυνθάνετο ποῦ 110.269 τὸν θεῖον λίθον τοῦτον τὸν πολύτιμον 155 καὶ ἅγιον εὗρεν. Ἴδου γὰρ ἔτη γ' σήμερον, Ἱερουσαλήμ δονεῖται καὶ ἀκαταστατεῖ διὰ τὸν περιβόητον λίθον τοῦτον· ἀλλ' ἀπελθὼν δὸς αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ καὶ σφόδρα πλουτήσεις. Τούτου δὲ ἀπερχομένου, ἄγγελος Κυρίου εἶπε πρὸς τὸν ἀρχιερέα· Νῦν ἐλεύσεται ἄνθρωπος πρὸς σέ φέρων τὸν ἀπολεσθέντα πολυθρύλλητον λίθον ἐκ τῆς διπλοῖδος Ἁαρὼν τοῦ ἀρχιερέως ἔχων· λαβὼν αὐτὸν δὸς τῷ ἐνέγκαντι χρυσίον πολὺν καὶ ἀργύριον, ἅμα δὲ καὶ ραπίσας αὐτὸν μετρίως εἰπέ· Μὴ δίσταζε ἐν τῇ καρδίᾳ σου μηδὲ ἀπίσται τῷ Θεῷ σου διὰ τῆς Γραφῆς λέγοντι· Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανεῖζει Θεῷ. Ἴδου γὰρ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἐξεπλήρωσά σοι πολλαπλασίονα ὑπὲρ ὧν ἐδάνεισάς μοι· καὶ εἰ πιστεύσεις, λήψη καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πλοῦτον ἀνυπέβλητον.” Καὶ ὁ μὲν ἀρχιερεὺς πάντα τὰ διατεταγμένα πεποίηκεν πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐλάλησεν. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ ἔντρομος γενόμενος, πάντα ἐάσας ἐν τῷ ναῷ ἐξῆλθεν εὐχαριστῶν καὶ πιστεύων τῷ Κυρίῳ καὶ τὰ ἐν τῇ θεῖᾳ Γραφῇ πάντα διηγορευμένα.

NI'. Βασιλεία Ἀμεσίου. Μετὰ Ἰωᾶς ἐβασίλευσεν Ἀμεσίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐπάταξε μὲν τοὺς φονεύσαντας τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτῶν οὐκ ἐθανάτωσεν διὰ τὸ γεγράφθαι· “Οὐκ ἀποθανοῦνται πατέρες ὑπὲρ υἱῶν, οὔτε υἱοὶ ὑπὲρ πατέρων, ἀλλ' ἕκαστος ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνειται.” Καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ, βασιλεύσας ἔτη κθ'. 2 Διό φησιν ὁ θεῖος λόγος ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν· “Ἐκαστος ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογήσεται, καὶ οὐ μὴ συναπολέσῃ ὁ Θεὸς τὸν δίκαιον μετὰ ἀδίκου· ἐπεὶ περ παρ' αὐτῷ τὸ ἀναμάρτητον ἀτιμώρητον· οὔτε γὰρ τὸν Νῶε κατέκλυσεν, οὔτε τὸν Λῶτ κατέφλεξεν, οὔτε μὴν τὴν Ῥαὰβ συναπόλεσε. Εἰ δὲ βούλεσθε γνῶναι τὰ ἐφ' ἡμῶν γενόμενα, οὐκ ἀποκρύψομεν. Ἰούδας σὺν ἡμῖν ὦν, ἔλαβε τὸν κληρὸν τῆς διακονίας, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐλάβομεν, καὶ Σίμων ὁ Μάγος τὴν ἐν Χριστῷ 156 σφραγίδα· ἀλλ' ἕκαστος αὐτῶν ἀναφανείς φαῦλος, ὁ μὲν ἀπήγξατο, ὁ δὲ παρὰ φύσιν ἰπτάμενος συνετρίβη· καὶ ἐν τῇ κιβωτῷ Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὑπῆρχον· ἀλλὰ πονηρὸς ὁ Χάμ εὗρε θεῖς, μόνος τὴν τιμωρίαν ἐδέξατο. Εἰ δὲ πατέρες ὑπὲρ παίδων οὐ τιμωροῦνται, οὔτε υἱοὶ ὑπὲρ

πατέρων, δῆλον ὡς οὐδὲ γυναῖκες ὑπὲρ ἀνδρῶν, οὐδὲ οἰκέται ὑπὲρ δεσποτῶν, οὔτε συγγενεῖς ὑπὲρ συγγενῶν, οὔτε φίλοι ὑπὲρ φίλων, οὔτε δίκαιοι ὑπὲρ ἀδίκων, ἀλλ' ἕκαστος ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἔργου τὸν λόγον ἀπαιτηθήσεται. Οὔτε γὰρ Νῶε ὑπὲρ τοῦ κόσμου καὶ σὺν τῷ κόσμῳ κατεκλύσθη, οὔτε Λῶτ ὑπὲρ Σοδόμων ἐπυρπολήθη, οὔτε Ῥαὰβ ὑπὲρ Ἰεριχουντίων ἐσφάγη, οὔτε Ἰσραὴλ ὑπὲρ Αἰγυπτίων 110.272 κατεποντώθη γὰρ ἡ συνοίκησις καταδικά ζει, ἀλλ' ἡ τῆς γνώμης ὁμόνοια. Οὐ τοίνυν ἕτερος ὑπὲρ ἑτέρου ἀποθάνεται, ἀλλὰ “σειραῖς τῶν ἑαυτοῦ ἀμαρτιῶν ἕκαστος σφίγγεται” καὶ “Ἴδου ἄνθρωπος καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ προσώπου αὐτοῦ” καὶ “Δικαιοσύνη δικαίου ἐπ' αὐτὸν ἔσται. Ἐκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν ὑμῶν κρινῶ ὑμᾶς, οἶκος Ἰσραὴλ, λέγει Κύριος ὁ Θεός” καὶ “Τί ὑμεῖς λέγετε τὴν παραβολὴν ταύτην; Οἱ πατέρες ἔφαγον τοὺς ὄμφακας καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἠμωδίασαν;” “Ὡς ἐγὼ, λέγει Ἄδωναὶ Κύριος, εἴ ἐστιν ἐν ὑμῖν ἔτι λεγομένη ἢ παραβολὴ αὕτη ἐν Ἰσραὴλ, ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐμαί εἰσιν· ὃν τρόπον ἢ ψυχὴ τοῦ πατρὸς, οὕτως ἢ ψυχὴ τοῦ υἱοῦ ἐμὴ ἐστιν· ἢ ψυχὴ ἢ ἀμαρτάνουσα, αὕτη καὶ ἀποθάνεται.

ΝΔ-ΝΕ'. Βασιλεία Ὀζίου. Μετὰ δὲ Ἀμεσιάν ἐβασίλευσεν Ὀζίας ὁ καὶ Ἀζαρίας, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου καὶ εὐδοούμενος ἐπήρθη καὶ ἠθέλησε θυμιάσαι τῷ Θεῷ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, ὅπερ μόνοις 157 ἔξεστι τοῖς ἱερεῦσιν· καὶ δὴ θυμιάσας ἐν τῷ ναῷ εὐθὺς ἐλεπρώθη καὶ οὕτως ἐτελεύτησε, βασιλεύσας ἔτη νβ' – 2. Περὶ οὗ καὶ ὁ Χρυσόστομος φησιν· “Ὁ οὖν Ὀζίας ἠνίκα ἴσχυσεν, οὐκ ἦνεγκε τῆς δυναστείας τὸ μέγεθος, ἀλλ' ὥσπερ ἐξ ἀδηφα γίας μὲν γίνεται φλεγμονή, ἐκ δὲ φλεγμονῆς τίκτεται πυρετὸς, εἶτα θάνατος ἐκείθεν πολλάκις· οὕτω κἀνταῦθα ἀπὸ τῆς τῶν 39a πραγμάτων ὑπερβολῆς, ἀπόνοια γέγονεν· ὅπερ γὰρ ἐπὶ τῶν σωμάτων φλεγμονή, τοῦτο ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἀπόνοια, εἶτα ἐξ ἀπονοίας ἐπιθυμία τῶν οὐ προσηκόντων” ἐπακολουθεῖν εἴωθεν. Οὕτως οὖν λοιπὸν “ὑψώθη ἢ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔμεινεν ἔνδον ἢ ἀπόνοια οὐδὲ ἀπεσβέσθη, ἀλλ' ἐξώκειλεν καὶ πρὸς ἔργον ἐλθοῦσα πονηρὸν, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν δι' ἐφθίρειν.” φησὶ γάρ· “Καὶ ὡς κατίσχυσεν ὑψώθη ἢ καρδία αὐτοῦ καταφθεῖραι καὶ ἠδίκησεν ἐν Κυρίῳ Θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν Κυρίου θυμιάσαι ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος· εἰσῆλθεν ὀπίσω αὐτοῦ Ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ μετ' αὐτοῦ ἱερεῖς Κυρίου π' λέγοντες· Οὐ σοὶ ἐστιν, Ὀζία, θυμιάσαι τῷ Θεῷ, ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς υἱοῖς Ἀαρὼν, τοῖς ἡγιασμένοις· ἔξελθε οὖν ἀπὸ τοῦ ἁγιάσματος, ὅτι ἀπέστης ἀπὸ Κυρίου, καὶ οὐκ ἔσται σοι τοῦτο εἰς δόξαν παρὰ Κυρίου Θεοῦ Ἰσραὴλ. Καὶ ἐν τῷ θυμωθῆναι αὐτὸν πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὸ θυμιατήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐξανέτειλεν ἢ λέπρα ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ ἐναντίον τῶν ἱερέων ἐν οἴκῳ Κυρίου” καὶ κατ' ἐσπασαν αὐτὸν ἐκείθεν, καὶ γὰρ αὐτὸς ἔσπευσεν 110.273 ἐξελεῖν, ὅτι ἠλεγξεν αὐτὸν ὁ Κύριος. “Καὶ ἦν λεπρὸς καθήμενος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μέχρι τελευτῆς, ὅτι ἀπεσχίσθη ἀπὸ οἴκου Κυρίου.” 3. Ἐφ' οὗ σεισμὸς μέγας ἐκείσε, καὶ διάρρα γέντος ὄρους μεγίστου, κατεκλύσθη πρὸς τὴν πεδιάδα σταδίους μ'.

Νς'. Βασιλεία Ἰωάθαμ. 158 Μετὰ δὲ Ὀζιαν ἐβασίλευσεν Ἰωάθαμ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη ιζ'.

ΝΖ'. Βασιλεία Ἀχαζ. Μετὰ δὲ Ἰωάθαμ ἐβασίλευσεν Ἀχαζ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε βασιλεύσας ἔτη ιζ'. 2. Ὅν καὶ πολεμῆσας Φακεὲ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, ἀνείλεν ἄνδρας μὲν δυνατοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ χιλιάδας ρ', γυναῖκας δὲ καὶ παῖδας ἠχμαλώτευσεν χιλιάδας τ'.

ΝΗ'. Βασιλεία Ἐζεκίου. Μετὰ δὲ Ἀχαζ ἐβασίλευσεν Ἐζεκίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ν', καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησεν. 2. Ἐφ' οὗ ἦν ὁ Μωσαϊκὸς χαλκοῦς ὄφρις· ἔτι γὰρ αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι μετὰ τῶν ἄλλων βδελλυγμάτων ἐθυμίων, ὃν καὶ ἠφάνισεν Ἐζεκίας ὥσπερ δὴ καὶ τὰς βίβλους τοῦ Σολομῶντος περὶ τῶν παραβολῶν καὶ ὧδων, ἐν αἷς περὶ φυτῶν καὶ παντοίων ζώων φυσιολογίας (ὡς

προείρηται). 3 Ἐφ' ὧν χρόνων Ῥώμος καὶ Ῥήμος ἐβασίλευσαν ἐν Ῥώμῃ, καὶ Σίβυλλα ἢ Ἐρυθραία ἐγνωρίζετο, καὶ Σαλ μανᾶς, ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, παραλαβὼν τὴν ἐν Σαμαρεία βασιλείαν Ἰσραὴλ, τὰς ὑπ' αὐτὴν ἰφυλάς ἠχμαλώτευσεν. 4 Κατὰ δὲ Ἐζεκίου ἀνέβη Σεναχειρίμ, ὁ διάδοχος Σαλμανάσαρ, καὶ πλείστα μεγαλοῤῥημονήσας κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ λαοῦ, παρεκλήθη ὁ διασκεδάζων 159 βουλὰς ἐθνῶν καὶ ἀθετῶν λογισμοὺς λαῶν καὶ βουλὰς ἀρχόντων (καὶ φρονήματα ἀποστρέφων εἰς τὰ ὀπίσω καὶ τὴν βουλήν αὐτῶν μωραίνων)· καὶ ἀποστείλας ἄγγελον, ἀνείλεν ἐκ τῆς παρεμβολῆς τῶν Ἀσσυρίων ρπέχι λιάδας· καὶ οὕτως μετ' αἰσχύνης καὶ λύπης ὁ Σεναχειρίμ ἀναζεύξας εἰς Νινευῖ, δεινῶς ἀνήρει τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ Σαλμανάσαρ ἀπὸ Σαμαρείας τοῦ Ἰσραὴλ, ὃν αὐτίκα (ἢ) θεία δίκη μετελθοῦσα 39b καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων ἀναιρεθεὶς ἐπαύθη τῆς αἰχμαλωσίας ἄδικος σφαγῆ διὰ τῆς ἐνδίκου ἀναιρέσεως.

ΝΘ'. Περὶ τοῦ Τωβίτ καὶ Ἀγγέλου. Ἐξ ἧς αἰχμαλωσίας ὑπῆρχέ τις ἐλεήμων ἄνθρωπος τοῦνομα Τωβίτ πολλὴν ἔχων σπουδὴν εἰς τὸ θάπτειν τοὺς ἀποθνήσκοντας τῶν Ἰουδαίων, περὶ ὧν 110.276 διαβληθεὶς τῷ βασιλεῖ καὶ φυγὼν ἐκοιμήθη ἔξω τοῦ τείχους· καὶ, ὡς εἶωθεν πολλάκις γίνεσθαι, κοιμῶ μενος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεωγμένους ἔχων, στρουθίον ἀφοδεῦσαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ λευκόματον πεποίηκεν. 2 Ἦν δὲ καὶ ἐν Ἐκβατάνοις κόρη συγγενῆς αὐτοῦ, ἥτις ἑπτὰ ἄνδρας λαβοῦσα καὶ πάντων ὑπὸ δαίμονος ἀναιρουμένων πρὸ τοῦ γνῶναι ταύτην, ἠῤῥατο· καὶ ἀπέστειλεν αὐτῇ βοηθὸν ὁ Θεὸς τὸν ἄγγελον Ῥαφαήλ. 3 Ὁ οὖν Τωβίτ παραγγείλας τῷ υἱῷ αὐτοῦ Τωβία μὴ λαχεῖν ἀλλαχόθεν γυναῖκα εἰ μὴ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ γένους αὐτοῦ, κατὰ τὸν νόμον, δίδωσιν αὐτῷ χειρόγραφον περὶ ταλάντων ἰχρυσίου, ἃ καὶ παρέθετο ἐν τῇ Μηδίᾳ, πρὸς τὸ ἀπελθεῖν καὶ λαβεῖν αὐτὰ διὰ τάχους. 4 Τοῦ δὲ παιδίου ζητοῦντος συνοδοιπόρον ὡς τὴν ὁδὸν ἀγνοοῦντος, εὕρισκε, Θεοῦ προνοία, τὸν ἄγγελον Ῥαφαήλ ὡς ἄνθρωπον ἐστῶτα, ὃν μισθωσάμενος, εἰδέναι τὴν ὁδὸν λέγοντα καὶ Ἀζαρίαν ὄνομαζόμενον, συνοδεύει τούτῳ. 5 Καὶ δὴ ἐλθόντων αὐτῶν εἰς τὸν ποταμὸν Τίγγριν καὶ τοῦ παιδὸς εἰσελθόντος λούσασθαι, ἰχθύος αὐτῷ 160 μεγάλου ἐπιπηδήσαντος, εἶπεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος ἐπιλαβέσθαι τοῦ ἰχθύος, καὶ τεμεῖν αὐτοῦ τὴν γαστέρα, καὶ λαβεῖν τὸ τε ἦπαρ, καὶ καρδίαν, καὶ τὴν χολήν, καὶ φυλάττειν. Τοῦ δὲ πυνθανομένου τὸ χρήσιμον αὐτῶν, “Τὸ μὲν ἦπαρ, φησὶ, καὶ ἡ καρδία θυμιώμενα διώκει δαίμονας· ἡ δὲ χολὴ καθαρίζει λευκόματον. 6 Εἶτα ὁ παῖς λαμβάνει τὴν ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ προλεχθεῖσαν κόρην εἰς γυναῖκα, τῇ συμβουλῇ καὶ συνεργείᾳ τοῦ ἀγγέλου διωχθέντος τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἐν τῷ θυμιάματι τούτῳ. 7 Ὁ δὲ ἄγγελος ὁ καὶ Ἀζαρίας ἀπελθὼν εἰς τὴν Μηδίαν καὶ τὰ ἰτάλαντα λαβὼν ὑποστρέφει μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ παιδὸς πρὸς τὸν πατέρα Τωβίτ, οὗ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ παῖς τῇ χολῇ τοῦ ἰχθύος ἐπιχρίσας, καὶ παρευθὺς ὁ Τωβίτ ἀναβλέψας ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν ὁ ἄγγελος, ὅτι οὐκ ἄνθρωπός ἐστιν, ἀλλὰ παρὰ Θεοῦ ἄγγελος ἀπεστάλη πρὸς βοήθειαν αὐτοῖς τε καὶ τῇ κόρῃ Σάρρα, διὰ τὴν αὐτῶν εὐσέβειαν, λέγων πρὸς αὐτούς· “Μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλόν, τὰ δὲ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἀνυμνεῖν ἐνδόξως ἀγαθόν.” 8 Ὅθεν φησὶν ὁ Χρυσόστομος· Οὐκοῦν “Ἀγγέλους ἐγκωμιάζειν χρή, καὶ γὰρ αὐτοὶ τὸν Δημιουργὸν ἀσίγητον ὑμνοῦντες ἴλεων αὐτὸν καὶ εὐμενῆ τοῖς ἀνθρώποις παρασκευάζουσιν· ἀγγέλους δὲ φημι, τοὺς ὑμετέρους συμμάχους, τοὺς κατὰ τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων ἐκστρατεύοντας, ὧν ἐστὶν ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ, πρὸς μὲν τὸν διάβολον ὑπὲρ τοῦ Μωσέως σώματος ἀντιτασσόμενος, πρὸς δὲ τὸν ἄρχοντα Περσῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λαοῦ ἀνθιστάμενος” προστάγματι γὰρ Θεοῦ τὴν πᾶσαν κτίσιν διαλαχόντες καὶ τῶν ἐθνῶν τοῖς κρατίστοις ἐπιστατοῦντες 40a, τὸν μὲν Γαβριήλ τοὺς Πέρσας ἐφορᾶν ἐδικαίωσεν, τὸν δὲ Μιχαήλ τὸν ἐκ περιτομῆς 110.277 λαὸν φρουρεῖν ἐκέλευσεν, ἀλλὰ κατὰ θεῖον τινὰ καὶ ἀπόρρητον λόγον, τοῦ μὲν δουλεύειν Ἰουδαίους Πέρσας

ἀναγκάζοντος, τοῦ δὲ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀνθέλκοντος καὶ συνεχῶς τὰς ἰκεσίας τῷ Θεῷ προσάγοντος καὶ λέγοντος: “Κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσης τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὰς πόλεις Ἰουδα, ἃς παρείδες τοῦτο 161 ἑβδομηκοστὸν ἔτος;” “Ὁν εἶδεν ἐν τῇ ὁράσει Δανιὴλ πετόμενον, “Καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὄρασις ἀστραπῆς, φησὶ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμπάδες πυρός, καὶ οἱ βρα χίονες αὐτοῦ καὶ τὰ σκέλη ὡς ὄρασις χαλκοῦ στίλ βοντος, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὄχλου.” Ὡν ἐστὶν ὁ τὴν ὄνον ἀποστρέφων καὶ Βαλαὰμ τῆς ἀποτόμου μαντείας εἴργων· ὧν ἐστὶν ὁ τὴν μά χαιραν σπασάμενος καὶ τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις διὰ τοῦ σχήματος προτρεπόμενος· ὧν ἐστὶν ὁ τὰς ρπέ χιλιάδας τῶν Ἀσσυρίων ἐν μιᾷ νυκτὶ πατάξας καὶ τῷ ὕπνῳ τῶν Βαρβάρων συνάψας τὸν θάνατον· ὧν ἐστὶν ὁ τὸν προφήτην Ἀμβακοῦμ ἀερίῳ μετακομίσας πηδῆ ματι, ἵνα τὸν προφήτην Δανιὴλ μέσον τῶν λεόντων διαθρέψῃ. Οὗτοι μὲν οὖν οὗτοι καὶ οἱ τοιοῦτοι κατὰ ἐχθρῶν ἀριστεύουσιν· ὁποῖος ἦν ὁ θεσπέσιος Ῥαφαὴλ δι' ἐνὸς ἰχθύος ἀνατομῆς δαιμονιῶ σαν κόρην ἰασάμενος καὶ τυφλὸν γέροντα τὸν ἥλιον βλέπειν τεχνησάμενος.” “Ἄρ' οὖν με γίστης ἄξιοι τιμῆς οἱ τὴν ἡμετέραν ζωὴν διαφυλάττοντες; οὐ γὰρ μόνον φρουροὶ ἐτάχθησαν ἄγγελοι ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον· Ὅτε διεμέριζεν ἔθνη ὁ Ὑψιστος, ὡς διέσπειρεν υἱοὺς Ἀδὰμ, ἔστησεν ὄρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ,” ἀλλὰ καὶ τῶν πιστῶν ἀνθρώπων ἐκάστῳ ἔλαχεν ἄγγελος. Τῆς γὰρ παιδίσκης Ῥόδης ἀπαγγελλούσης τοῖς ἀποστόλοις πρὸ (τῶν) θυρῶν ἐστάναι Πέτρον τὸ (τοῦ) Ἡρώδου δεσποτήριον διαδράντα, ἔλεγον ἀπιστοῦντες: “Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστίν.” Ἐπιμαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ Κύριος λέγων· “Ὅρατε μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς τῶν μικρῶν τούτων, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.” Καὶ μέντοι καὶ καθ' ἐκάστην Ἐκκλησίαν φύλακας ἀγγέλους ἐπέστησεν ὁ Χριστὸς, καθὼς ἀποκαλύπτων Ἰωάννη φησὶ· “Εἶπε τῷ ἀγγέλῳ τῆς Ἐκκλησίας 162 Σμύρνης· “Ὅϊδά σου τὴν πενίαν καὶ τὴν θλιψίν· ἀλλὰ πλούσιος εἶ.” “Καλὸν οὖν ἡμᾶς θησαυρί ζειν τὰ ἐπουράνια, πτωχοὺς τρέφοντας, ξένους ξενίζοντας, καὶ τῆς καλλίστης εὐχῆς μὴ ἀμελεῖν ποτε,” ἄπερ θεωροῦντες ἄγγελοι ἐπὶ τὸν δίκαιον Κριτὴν καὶ Μισθαποδότην ἀναφέρουσιν ὡς καὶ πρὸ 110.280 στάτας λέγειν αὐτοὺς τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθὸν (ὡς λέγει πρὸς Κορνήλιον)· “Αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ.”⁹ Εἰκότως οὖν τοὺς ἀγαπῶντας ἡμᾶς ἀγγέλους γεραίρομεν ὡς ὑπὲρ ἡμῶν.^{40b} τῷ Δεσπότη πρεσβεύοντας. Καὶ γὰρ “Λειτουργικὰ πνεύματά εἰσι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομήσαι σωτηρίαν,” οἷς καὶ ὑπερμαχοῦσι καὶ συμμαχοῦσι, καθὼς ἀρτίως ἤκουσας τοῦ Δανιὴλ, πῶς φέρει τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ, τῷ πασῶν ἐφόρῳ διαπληκτικὸν ὑπὲρ τῆς ἡμῶν ἐλευθερίας. Ὁ μὲν γὰρ τὸν λαὸν δουλεύειν τοῖς Πέρσαις ἠνάγκαζεν, ὡς εἴρηται· ὁ δὲ λύσαι τὴν αἰχμαλωσίαν ἐσπούδαζεν. Καὶ νικᾷ Μιχαὴλ τὸν ἀντίπαλον· καὶ τὸν Εὐφράτην Ἰουδαῖοι περάσαντες, τὴν πατρῶαν πάλιν ἐστίαν ἀπέλαβον καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ναὸν ὠκοδόμησαν.¹⁰ “Ὅμοίως δὲ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἔφη· “Ἐκάστῳ ἔθνεϊ ἄγγελον ἐφεστάναι φησὶν ἡ θεία Γραφή. Ὁ γὰρ τῷ Δανιὴλ προσλεγόμενος ἄγγελος καὶ ἄρχοντας Περσῶν εἴρηκεν, καὶ ἄρχοντα Ἑλλήνων, καὶ τὸν Μιχαὴλ ἄρχοντα τῶν Ἰουδαίων λέγει. Καὶ Μωϋσῆς· “Ἔστησεν ὄρια ἐθνῶν κατὰ ἀριθμὸν ἀγγέλων Θεοῦ.” Διὸ καὶ Ἰωάννης ἐν τῇ Ἀποκαλύψει φάσκει· “Λύσον τοὺς δ' ἀγγέλους τοὺς ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἐφισταμένους;” δηλὸν ὅτι καὶ ἐπεχομένους ἐπιτρέπειν ἔθνεσιν εἰς πόλεμον ἕως καιροῦ μακροθυμίας Κυρίου· καὶ προστάσσει δι' αὐτῶν ἐκδικίαν γίνεσθαι τῶν ἀγίων αὐτῶν. Κρατοῦντες γὰρ οἱ ἐπιτεταγμένοι ἄγγελοι ὑπὸ τοῦ θείου Πνεύματος, μὴ ἔχοντες καιρὸν ἐπιδρομῆς, διὰ τὸ μηδέπω λύειν αὐτοῖς τὴν δίκην, τοῦ τὰ λοιπὰ 163 ἔθνη λύεσθαι, τῆς εἰς τοὺς ἀγίους ὕβρεως ἕνεκα· λύονται γὰρ οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐπέρχονται τῇ γῆ, καθὼς φησιν

Ἰωάννης καὶ οἱ προφηταί, καὶ κινούμενοι κινουῖσιν εἰς ὄρμην ἐκδικίας τὰ ἔθνη.” 11 Καὶ μέντοι γε ὁ θαυμάσιος Νικηφόρος Κωνσταντινουπόλεως ἔφη· “Ἴσμεν δὲ καὶ πιστεύομεν τὰς πρὸς Θεὸν δοξολογίας ἡμῶν διὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων προσάγεσθαι, εἴπερ ἔστιν ἀληθὲς τό· “Οἱ ἄγγελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς,” τί πράττοντες ἢ τί λέγοντες ἢ πάντως γε τὰς αἰτήσεις ἡμῶν εἰς τὰ ὧτα Κυρίου Σαβαώθ εισάγοντες, ἴλεον ἡμῖν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις παρασκευάζουσιν. 12 Ὅθεν δὴ λοιπὸν εἰς τιμὴν αὐτῶν καὶ ναοὺς ἐγείρομεν καὶ πνευματικῶς ἐορτάζοντες, δοξολογοῦμεν Θεὸν τὸν δοξάσαντα αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ἁγίους πάντας, ὧν τὴν τάξιν γέ τοι καὶ στάσιν ἅμα καὶ τὴν ὑπερὸ οὐρανῶν τοῦ Θεοῦ φωτισμοῦ καὶ ὅπως ὑπερεχόντως μεταδιδόασιν τοῦ τε φωτισμοῦ καὶ τῆς γνώσεως, παρὰ τοῦ χριστοφόρου μνηθεῖς ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος οὕτως ἔφη· “Πάσας ἡ θεολογία τὰς οὐρανίας δυνάμεις ἐννέα κέκληκεν ἐκφαντορικῆς ἐπωνυμίας καὶ εἰς τρεῖς διαφορίζει τριαδικὰς διακοσμῆσεις. Καὶ πρώτην μὲν εἶναι φησι τὴν περὶ Θεὸν Οὐ 110.281 σίαν αἰεὶ καὶ προσεχῶς αὐτῷ καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἀμέσως ἠνώσθαι παραδεδομένην, β’ τοὺς τε γὰρ ἁγιωτάτους Θρόνους, γ’ καὶ τὰ πολύμομα καὶ τὰ πολυτέρα Χερουβὶμ, τῆ Ἑβραίων φωνῆ καὶ Σεραφὶμ ὀνομασμένα. Καὶ ἀμέσως ἰδρῦεσθαι φησι, παραδιδόναι τὴν τῶν ἱερῶν λογίων ἐκφαντορίαν. Τὸν τριαδικὸν οὖν τοῦτον διάκοσμον ὡς ἓνα, καὶ ὁμοτα γῆ, καὶ ὄντως πρώτην ἱεραρχίαν, ὁ κλεινὸς ἡμῶν ἔφη καθηγεμῶν, ἧς οὐκ ἔστιν ἐτέρα θεοειδεστέρα καὶ τοῖς πρωτουργοῖς τῆς θεαρχίας. 41a ἐλλάμψεσιν ἀμέσως προσεχεστέρα. Δευτέραν δὲ εἶναι τὴν ὑπὸ τῶν Ἐξουσιῶν, καὶ Κυριοτήτων, καὶ Δυνάμεων συμπληρουμένην, καὶ τρίτην ἐπ’ ἐσχάτων τῶν οὐρανόων ἱεραρχιῶν τὴν τῶν Ἀρχῶν καὶ 164 ἀγγέλων διακόσμησιν. –13 Ἰστέον οὖν ὡς οὐκ ἄλλου τινὸς ἀγγέλου προσηγορίαν ἐδήλωσεν ἡ Γραφή παντελῶς ἢ μόνον τῶν τριῶν τούτων, Μιχαήλ, Γαβριήλ καὶ Ῥαφαήλ. Οὐκοῦν ἐματαιώθησαν ἐκ διαμέτρου καὶ πεπλάνηται λίαν οἱ πλαστοουργοῦντες καὶ παρ’ εἰσφέροντες ἐτέρας ὀνομασίας ἀγγέλων ἐπ’ ὀλέθρῳ τῆς ἀνοσίτου καὶ παναθλίου αὐτῶν ψυχῆς καὶ ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων καὶ πειθόμενων τῇ θεοσυγγεῖ πλάνῃ τῶν δυσωνύμων καὶ πλαστωνύμων αἰρετικῶν; Ἀμέλει γέ τοι καὶ τοιοῦτοί εἰσι καὶ τηλικαύτης δόξης ἐκ τῆς θείας προσεδρίας ἠξιώθησαν, ἀλλ’ οὐδὲν τῶν μελλόντων ἴσασι πρὶν ἂν τύχῃσι θείας ἀποκαλύψεως παρὰ τοῦ τὰ πάντα προγινώσκοντος φύσει καὶ προλέγοντος Θεοῦ καὶ διαρρήθην εὖ μάλα φάσκοντος· “Οὐκ ἔστιν ὁ ἀναγγέλλων τὰ ἐπερχόμενα πλὴν ἐμοῦ.” Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ ἀρχάγγελος ἔφη· “Κύριε παντοκράτωρ, ἕως τίνος οὐ μὴ ἔλεῃς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὰς πόλεις Ἰουδαίας ἃς ὑπερείδες;” ὡς ἀγνοῶν δήπουθεν τῆς ἐλευθερίας τὸν χρόνον, ἔφασκε ταῦτα· καὶ ἀλλοίως οὐκ ἔστιν. Καὶ δὴ περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας καὶ συντελείας ἐναργῶς ὑπεμφαίνων ὁ Κύριος τὴν τούτων ἄγνοιαν· “Οὐδὲ οἱ ἄγγελοι γινώσκουσιν.” καντεῦθεν λοιπὸν οὐδὲ τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου θείας οἰκονομίας εἶδεν τὸ ἀποκεκρυμμένον, ἀλλ’ ἢ ἐν τῷ Θεῷ μόνῳ, “ἐν ᾧ οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι.” “Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, φησὶ, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;” Μετὰ δὲ τῆς σωτηριώδους ἐνανθρωπήσεως “ἐγνώσθη, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον, ταῖς Ἀρχαῖς καὶ ταῖς Ἐξουσίαις διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἢ πολυποίκιλος τοῦ Θεοῦ σοφία;” μόνος γὰρ ἔστι τῇ φύσει σοφός, καὶ προγνώστης, καὶ προφήτης, ἅμα καὶ τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων ἀκριβῶς ἐπιστάμενος ὡς καρδιογνώστης. Τὰ δὲ αὐτοῦ οὐδεὶς ἔγνω εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ. Διὸ φησὶ· “Σὺ συνῆκας τοὺς διαλογισμοὺς μου ἀπὸ μακρόθεν.” Παρακύψας γὰρ ὁ τὸν Χριστὸν ἔχων ἐν ἑαυτῷ λαλοῦντα Παῦλος εἰς τὸ ἀκατάληπτον καὶ ἀχανὲς πέλαγος τῶν ἀδήλων τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπορρήτων κριμάτων, καὶ μυστηρίων καὶ ὑπερεκπλαγεῖς 110.284 σφόδρα καὶ λίαν ἰλιγγιάσας, ἐξεβόησε 165 τὴν αἰδιμιον φωνὴν ἐκείνην λέγων· “ὦ βάθος πλοῦτος, καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ, ὡς ἀνεξερευνήτα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.” Ἀνέκφραστα

πάντα εἰσὶ καὶ ἀδιάγνωστα πᾶσι τὰ τοῦ Θεοῦ· οὐδὲ γὰρ τὰ τοῦ ἀνθρώπου οἶδέ τις, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου·” εἰ γὰρ μόνος ὁ Θεὸς καρδιογνώστης “καὶ δεικνύμενος μέχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ σώματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας,” εὐδελον ὡς οὐδὲ νοῦν ἀνθρώπου καὶ βούλημα καὶ ἐνθύμιον κεκρυμμένον ἄγγελος οἶδεν, μήτι γε Θεοῦ μυστήριον ἕτερον, εἰ μὴ σαφῶς ὑπ’ αὐτοῦ. 41b καὶ ἐξ αὐτοῦ δεδηλωμένον οἰκονομικῶς πρὸς τὸ συμφέρον, ὅθεν τοίνυν ἄδηλον ἐποίησε τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν καὶ τοὺς πολλοὺς κρύπτων διὰ τὴν ἀσάφειαν καὶ λανθάνειν μέχρι πολλοῦ. Καὶ τί λέγω τοὺς πολλοὺς; Ὅπου γε οὐδὲ αὐτὴ ἡ κνοφοροῦσα Παρθένος ἤδει τοῦ μυστηρίου τὸ ἀπόρρητον, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν διάβολον ἐλάνθανεν· εἰ γὰρ καὶ τὰς προφητείας τὰς περὶ τούτου ἤκουεν, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἠγνόει· οὐδὲ γὰρ, εἴπερ ἤδει, ἠρώτα αὐτὸν μετὰ τοσοῦτον χρόνον λέγων αὐτῷ· “Ὁ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,” καὶ ἅπαξ, καὶ δις, καὶ τρίτον. 14 Ὁ δὲ γε Μαροδάχ, ὁ καὶ διάδοχος Συναχειρίμ, θεασάμενος τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἡλίου ἐπὶ τῇ ῥώσει Ἐζεκίου (πάσῃ γὰρ τῇ οἰκουμένη γέγονεν ἡ ἀναστροφή τοῦ ἡλίου γνῶριμος), οὗ δὴ χάριν καὶ οὗτος ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς καὶ τὸν ὄλεθρον τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως ἐγνωκῶς καὶ τὰ κατὰ τὸν ἥλιον παραδόξως γεγενημένα μεμαθηκῶς διὰ τὴν τοῦ Ἐζεκίου εὐσέβειαν, πρέσβεις αὐτῷ εἰρήνης καὶ δῶρα ἀπέστειλεν· ὅτι γὰρ διὰ τὸ ἀναστρέφειν τὸν ἥλιον ἀναβαθμοὺς ἰε’ πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος, φησὶ ἄλλοις ἡ ἱστορία· “Καὶ εὐδωδῶθη Ἐζεκίας ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. Καὶ οὕτως (ἐν) τοῖς πρεσβευταῖς Βαβυλῶνος, τοῖς ἀποσταλεῖσιν πρὸς αὐτὸν πυθέσθαι παρ’ αὐτοῦ τὸ πέρασ, ὃ γέγονεν ἐπὶ τῆς γῆς,” καὶ “ἐγκατέλειπεν αὐτὸν Κύριος τοῦ πειράσαι αὐτὸν, εἰδέναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.” Δείξας γὰρ τοῖς πρεσβευταῖς ὅλον 166 τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τοὺς θησαυροὺς, εἶπεν Ἡσαΐας πρὸς αὐτὸν ἐν λόγῳ Κυρίου “Ἄνθ’ ὧν ἔδειξας αὐτοῖς πάντα, ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται καὶ ληφθήσονται τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου πάντα, καὶ ὅσα ἐθησαύρισαν οἱ πατέρες σου ἀπενεχθήσονται εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν σου λήψονται, καὶ ἔσονται ἐπάδοντες εὐνοῦχοι τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος.” Δεῖ τοίνυν τὸν ἐχέφρονα καὶ χαρᾶς καὶ λύπης ὑψηλότερον εἶναι καὶ μετρίως καὶ ἐπιστημόνως τῶν ἐκατέρων φέρειν τὴν ἔφοδον. Καὶ γὰρ αὐτὸς Ἐζεκίας, ἠνίκα εἶδε τρόποιον κατὰ τῶν Περσῶν ἐγειρόμενον καὶ θαύματος κρείττον καὶ πάσης ἀνθρωπίνης ῥώμης καὶ ἐλπίδος ὑπέρτερον, καὶ λίαν ὑπὸ τῆς χαρᾶς φυσιωθεὶς, καὶ μεῖζον ἢ κατὰ ἄνθρωπον φρονήσας, τότε δὴ, τότε νόσω βάλλεται, ἵνα τὰ σκιρτήματα τῆς ψυχῆς χαλινοῦ ἀξιωθέντα, μὴ ἔξω τοῦ δέοντος αὐτὸν ἀναγκάσωσι περιπεσεῖν 110.285 καὶ τὴν τῆς νίκης ὑπόθεσιν ἀλαζονείας διαδέξῃται πόλεμος, ὅπερ καὶ πέπονθε μικρὸν ὕστερον. Περιχαρεῖς γὰρ μάλα γενόμενος ἐπὶ τῇ παρὰ προσδοκίαν εὐρῶστίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ τῶν πρεσβευτῶν παρουσίᾳ, τοσοῦτον ὡς καὶ τοὺς θησαυροὺς Κυρίου ἐκ πολλῆς μεγαλοφροσύνης θριαμβεῦσαι, δέχεται τὸ ῥηθὲν εἰ κότεως ἐπιτίμιον, ὅθεν φησὶν· “Καὶ οὐ κατὰ τὸ ἀνταπόδομα, ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ Κύριος ὁ Θεός, ἀνταπέδωκεν. 42a Ἐζεκίας, ἀλλ’ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ,” ἐπιλαθόμενος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Δαυὶδ φάσκοντος· “Κύριε, οὐχ ὑψώθη ἡ καρδία μου·” δηλαδὴ πρότερον, ἀλλ’ ὕστερον “ὑψωθεὶς ἔταπει νώθην καὶ ἐξηπορεύθη” καὶ· “Ἀγαθόν μοι, ὅτι ἔταπεινώσας με, ὅπως ἂν μάθω τὰ δικαιώματά σου.” Καὶ ἐγένετο ἐπ’ αὐτὸν ὀργὴ καὶ ἐπὶ Ἰούδαν, καὶ ἐπὶ Ἰερουσαλήμ, καὶ ἔταπεινώθη Ἐζεκίας ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς καρδίας αὐτοῦ καὶ οἱ κάτοικοι Ἰερουσαλήμ. Ἀμέλει γέ τοι καὶ Συναχειρίμ, ἐπειδὴ μείζονα δυνάμειος ἀνθρωπίνης ἠπέλιψε τῷ Ἐζεκίᾳ, τούτου χάριν ἔγνω τῆς οἰκείας ἀσθενείας τὴν οὐθενότητα· ὁ γὰρ ἐπιδρομῆς καὶ αὐτοβοῆς προσδοκήσας ὅλην τὴν Ἰερουσαλήμ, πᾶσαν τὴν στρατιὰν σχεδὸν ἄνευ πολέμου καὶ μάχης ἀποβαλὼν, ἀγαθὸν ἠγήσατο διασωθῆναι μόνος καὶ διαφυγῶν οἴκαδε ὑπὸ τῶν 167 οἰκείων ἀνηρέθη, ὅπως καὶ τὴν οἰκείαν ἀσθένειαν γνοίῃ καὶ μὴ διαδράσῃ τὴν δίκην. Οὕτω γε μὴν καὶ

Ναβουχοδονόσωρ, ὁπότεν ἐπέκεινα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ φρονήσας καὶ πράξας ἐφωράθη, τότε τῆς τῶν ἀνθρώπων μὲν ἐξηλάθη συνουσίας τε καὶ τιμῆς, τοῖς δὲ θηρίοις συνέστιος καὶ σύνοικος γέγονεν. Ἦνίκα δὲ τὴν προσήκουσαν ἔσχε περὶ Θεοῦ δόξαν, τότε τὴν οἰκείαν δόξαν ἀπέλα βεν καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὰ μέτρα διέγνωκεν· τῆς γὰρ συμφορᾶς ἦν ὄρος ἢ τοῦ κρείττονος ἐπὶ γνωσις. Ὅτι δὲ ἀπὸ χαρᾶς αἴρονται πάντως αἱ ψυχαί, ἔδειξαν οἱ Ἰουδαῖοι· ὅτε γὰρ ἀπηλλάγησαν τῶν Αἰ γυπτίων καὶ εἶδον τὸν βυθὸν τάφον γεγεννημένον, τότε εἰς εἰδωλολατρείαν ἐτράπησαν, καὶ τὴν θάλασσαν σαν διαβάντες ἀκινδύνως, εἰς τὴν γῆν ἐναυάγησαν, ὅθεν ὁ Θηβαίων στρατηγὸς Ἐπαμεινόνδας, ἄριστα τοῦτο εἰδὼς, Λακεδαιμονίους νικήσας, τῇ ἐξῆς ὥφθη τοῖς φίλοις κατηφῆς κοῖ στυγνός· τῶν δὲ ἐρωτησάντων· “Μή τι λυπηρὸν συνέβη;” ἀπεκρίνατο· “Οὐχί, φησι, ἀλλὰ χθὲς ἠσθόμην ἑαυτὸν μείζον ἢ καλῶς ἔχειν φρονήσαντα· διὸ σήμερον τὴν ἀμετρίαν κο λάζω τῆς χαρᾶς καὶ νίκης ἐκουσίως, μήπως ἐκ ταύτης εἰς λύπην καὶ ἦτταν ἀκούσιον καταντήσω.” “Καὶ γὰρ πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.”

Ε΄. Βασιλεία Μανασσῆ. Μετὰ δὲ Ἐζεκιάν ἐβασίλευσε Μανασσῆς, (ὁ) υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη νε΄. 2 Ὅς παρανομῶ τατος ὑπὲρ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν βασιλεῖς ὑπάρ χων ἐπὶ εἰδωλομανία τε καὶ αἱματεκχυσία, καὶ τὸν 110.288 μέγαν Ἡσαΐαν πρίσας, καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ αἵματι ἀθῶων πληρώσας, οὐχ ἦττον εἰδωλολάτρησε τῶν Ἀμορραίων. Καὶ (μέντοι καὶ) τὸν οἶκον Κυρίου καταμολύννας καὶ τετραπρόσωπον εἰδωλον τοῦ Διὸς ἐν αὐτῷ στήσας, οὐ διέλιπεν οἰωνιζόμενος καὶ φαρ μακεύων καὶ 168 αἰσχροργῶν καὶ πᾶν εἶδος κακίας δι' ὑπερβολῆς μανίας 42b διαπραττόμενος. 3 Διὸ καὶ κατὰ (τὴν) θείαν ὀργὴν συλληφθεὶς ὑπὸ Μαροδάχ, βασιλέως (Ἀσσυρίων), δέσμιος εἰς Νινευί (τὴν πόλιν αἰχμάλωτος) ἀπήχθη. 4 (Περὶ οὗ φησι καὶ Ἰώσηπος, ὅτι συλληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀσσυρίων) καὶ χαλκοῖς δεσμοῖς αὐτὸν ὑποβαλὼν (αἰχμάλωτον ἀπήγαγεν· καὶ “συνεῖς” ἐπὶ τοῖς πλημμελήμασιν ἀξίαν εἰληφέναι τὴν τιμωρίαν καὶ) δι' εἰλικρινοῦς μετανοίας δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ, (παραχρῆμα) τὸν βασιλέα (ὁ Θεὸς) ἠγάθυνε, εἰς Ἱερουσαλήμ αὐτὸν ἐξέπεμψεν· ὁ δὲ ἐπανελθὼν, πᾶσαν μὲν εἰδωλικὴν κατέστρεψε σκηνὴν, τὸ δὲ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ ἠγνισε, καὶ τὸν νόμον ἐφύλαξε, καὶ εὐσεβῶς ἐβίωσεν. 5 Ὡσαύτως δὲ ἐν ταῖς Διατάξεσι τῶν ἀποστόλων οὕτως γέγραπται· “Μανασσῆς, υἱὸς Ἐζεκιίου, ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου ὑπὲρ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καθά· φησιν ἡ Γραφή, ἐπήγαγεν ἐπ' αὐτὸν Κύριος τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως τοῦ βασιλέως, καὶ δήσαντες αὐτὸν ἐν πέδαις χαλκαῖς, ἀπήγαγον εἰς Βαβυλῶνα.” Καὶ ἦν δεδεμένος καὶ σιδηρωμένος ἐν οἴκῳ φυλακῆς, καὶ ἐδίδοτο αὐτῷ ἐκ πιτύρων ἄρτος βραχὺς καὶ ὕδωρ ὀλίγον σὺν ὄξει ἐν μέτρῳ πρὸς τὸ ζῆν αὐτὸν καὶ μόνον. Συνεχόμενος δὲ σφόδρα καὶ ὀδυνώμενος “ἐζήτησε τὸ πρόσωπον Κυρίου τοῦ Θεοῦ” καὶ προσηύξατο λέγων· “Κύριε παντοκράτωρ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν τοῦ Ἀβραάμ, καὶ Ἰσαάκ, καὶ Ἰακώβ,” καὶ τὰ ἐξῆς. “Καὶ ἐπακούσας ὁ Θεὸς τῆς φωνῆς αὐτοῦ,” καὶ διαλύσας τὰ δεσμὰ αὐτοῦ, “ἀπέστρεψεν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.” Καὶ λατρεύσας Κυρίῳ τῷ Θεῷ μόνῳ ἐξ ὅλης καρδίας αὐτοῦ, ἐλογίσθη δίκαιος. 6 Ὡ φιλανθρωπίας Θεοῦ, ὅτι μείζον 169 εἰδωλολατρείας οὐκ ἔστιν ἁμαρτία· εἰς Θεὸν γὰρ ἔστιν ἡ δυσσέβεια, ἀλλ' ὅμως καὶ αὕτη διὰ γνησίας καὶ ὀλοψύχου μετανοίας συγκεχώρηται. Καὶ γὰρ ἄξιον θαυμάσαι τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, πῶς τὸν τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα πλημμεληκότα χρόνοις τοσούτοις, ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ συγγνώμης ἠξίωσεν. Ἔτι γὰρ πᾶν εἶδος κακίας μετῆλθεν· ἄκουσον τί φησιν ἡ Γραφή· “Καὶ ὠκοδόμησε Μανασσῆς τὰ ὑψηλὰ, ἃ κατέστρεψεν Ἐζεκίας, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστησε θυσιαστήριον τῇ Βάαλ, καὶ ἐποίησεν ἄλση, καθὼς ἐποίησεν Ἀχαάβ, ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, καὶ προσεκύνησε πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ καὶ 110.289 ἐδούλευσεν αὐτοῖς,” καὶ ἐποίησεν ἔγγαστρι

μύθους, καὶ γνώστας ἐπλήθυνεν καὶ ἐκληδονίζετο.” στρατιὰν μὲν λέγει τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, κληδονισμόν δὲ τὰς διὰ τῶν λόγων παρατηρήσεις, γαστριμυθίαν δὲ τὰς διὰ τῆς γαστροῦ ψευδομαντείας, οἰωνισμόν δὲ τὰς διὰ τῶν πτηνῶν περιεργείας, γνώστας δὲ τοὺς δι’ ἥπατος ἢ ἄλλως πῶς μαντευομένους καὶ προφητεύοντας δαιμονίως, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς Ἱερεμίαν· “Ὁράσεις ψευδεῖς, καὶ μαντείας, καὶ οἰωνίσματα, καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν. 43a αὐτοὶ προφητεύουσιν.” 7 “Τῶν γὰρ προφητειῶν, ὡς φησὶν ὁ μέγας Χρυσόστομος, ἡ μὲν ἐστὶ πνευματικὴ, ἡ δὲ διαβολικὴ· λέγονται γὰρ παρ’ ἐκείνοις ὁμωνύμως προφητεῖαι· ἡ δὲ μέση τούτων, φυσικὴ τις ἢ τεχνικὴ, ἡ δὲ κοινὴ καὶ δημώδης. Τῆς μὲν οὖν πνευματικῆς προηγουμένως μὲν τοῖς ἀγίοις μέτεστιν, δι’ οἴκονο μίας δὲ τοῖς μὴ τοιοῦτοις ὡς τῷ Φαραῶ, καὶ Βαλαάμ, καὶ Ναβουχοδονόσωρ, καὶ Καϊάφα, τῆς δὲ διαβολικῆς τοῖς τούτου μόνον θεραπευταῖς· αὐτοῦ γὰρ οἱ ἀλευρομάντις καὶ κριθομάντις, καὶ ἡ διὰ τῶν μωρίων τὰ θεῖα μαντευομένη Πυθία, καὶ ἡ διὰ δρυὸς, καὶ ἡ Δοδώνης ἰέρεια· καὶ μέντοι καὶ ἡ διὰ σπλάγχνων καὶ πτήσεων ὀρνέων καὶ κλαγγῶν, συμβόλων τε καὶ πταρμῶν, κληδόνων καὶ βροντῆς, μῶν τε καὶ γαλῆς, καὶ τρισμῶν ξύλου, καὶ ὠτων ἤχου, καὶ παλμῶν σώματος, καὶ δι’ ὀνόματος νεκρῶν, καὶ μυρίων τοιούτων· ἡ γὰρ δι’ ὀνείρων καὶ παρ’ ἡμῖν διὰ κατοχῆς 170 μὲν καὶ αὐτῆ, ἡ δὲ πρόγνωσις αὐτοῖς, οὐ δι’ ἀρετῆς ὡς ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τινος κακοτεχνίας· καὶ ὁ μὲν Θεὸς προλέγων καὶ λύσιν ὑποτίθεται, καὶ τὸ πέρασ μετὰ πάσης ἀκριβείας γίνεται· ἐκεῖνοι δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἔν τισιν ἀληθεύσαντες, ἐν τοῖς πλείοσι διήμαρτον. Καὶ τοιαύτη μὲν ἢ τε θεῖα καὶ διαβολικὴ προφητεία. Φυσικὴ δὲ ἡ τῶν ἀλόγων· χελιδόνες γὰρ καὶ γερανοὶ καὶ μύρμηκες ἐπίοντος χειμῶνος αἰσθάνονται, ἔχνοί τε καὶ ἀλκύνες, φύσει τοῦτο κτησάμενοι. Ἡ δὲ τεχνικὴ προφητεία παρὰ ἰατροῖς καὶ συμβόλοις καὶ κυβερνήταις· οἱ μὲν γὰρ ἀρρώστειας καὶ τὰς λύσεις τούτων προλέγουσιν· οἱ δὲ πνευμάτων μεταβολῆν, οἱ δὲ τοῦ μέλλοντος συνέπειν καταστοχάζοντες. Ἡ δὲ κοινὴ καὶ δημώδης τοῦ μέλλοντος γνώσις, οἷον ὅτι μετὰ μῆνας γ’ ὁ χειμῶν γίνεται· πάντες γὰρ ἔχουσι τὰς περιόδων προτηρήσεις· οὐδὲν γὰρ, εἰ καὶ δαίμονες πρόγνωσιν ἔχοιεν ὅπου γε καὶ μύρμηκες ἔχουσι· καὶ δεινοὶ ἄνθρωποι τοῦ μέλλοντος καταστοχασταὶ εἰσιν, ἀλλ’ οὐχ ὡς πάντως πάντα εἰδέναι, ἐπεὶ καὶ ὁ διάβολος προεφήτευσεν εἰπὼν· “Τοῦ γινώσκοντος καλὸν καὶ πονηρὸν,” καὶ ἐγένετο. Καὶ πάλιν ὁ Βαλαάμ προεἶπεν, ὅτι Πόρνος στησον, καὶ προδοθήσεται δι’ αὐτῶν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐγένετο οὕτως, ὅπερ στοχασμὸς ἐστὶ μᾶλλον ἢ πρόρρησις· καὶ οὐδὲν παράδοξον αὐτοῖς τοιαῦτα προφητεῖαι ἔχουσιν. 110.292

ΕΑ΄. Βασιλεία Ἀμῶς. Μετὰ δὲ Μανασσῆν ἐβασίλευσεν Ἀμῶς, (δ) υἱὸς αὐτοῦ, (καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, βασιλεύσας) ἔτη β΄ 2. Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους Μίδας ὁ Φρύγιος ἐγνωρίζετο (ὅστις διέλαβέ ποτε τὸ ἑαυτοῦ ἄρμα καὶ ἐλθὼν εἰς τινὰ τόπον, καὶ τὸ ἄρμα περαιτέρω μὴ προβαῖνον, ἔστη τοῦ δρόμου, καὶ κτίσας ἐκεῖσε πόλιν, ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἄγκυραν, 171 ἄγκυρα γὰρ, σιδήριον πλοίου ποταμίου, ἐπισχόν. 43b τὸ ἄρμα, ἔστησε τὸν Μίδα), ὄντινα ὧτα ἔχειν ὄνου ἔλεγον. 3 Ἄξιον τοίνυν ἐπαπορηῆσαι τί δήποτε τὸν Ναβουχοδονόσωρ καὶ τὸν Μανασσῆν ὁ Θεὸς παιδεύσας, εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν αὐτοὺς ἐπανήγαγε, τὸν δὲ Βαλτάσαρ καὶ τὸν Ἀμῶς αὐτίκα τῆς βασιλείας καὶ τῆς ζωῆς αἰσχίστως καὶ ἀσυγγνώστως ἀπεστέρησεν. Ἀλλ’ εὐδελον διὰ τὸ τὴν πατρικὴν ἀσέβειαν καὶ κακουργίαν αὐτοὺς μιμῆσασθαι καὶ μὴ σωφρονισθέντας ἐκ τῆς ἐκείνων παιδείας καὶ τιμωρίας, τὴν δὲ μετάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπιστροφὴν μὴ ζηλώσαντας· εἰκότως οὖν ὁ δίκαιος Κριτὴς ἐπ’ ἐκείνους μὲν ῥητῶ χρόνῳ τὴν βασιλείαν περιώρισεν, τούτους δὲ οὐδε μίαν ἡξίωσε συγγνώμης· ἀλλ’ ὥστε δὲ καὶ πάντα προορῶν ὁ Θεὸς τὰ ἐπόμενα, γινώσκει ἐκάστου καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν γνώμην, “ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροῦς,” καὶ συνίων εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, διὰ

τοῦτο πάντων ἐκείνων μὲν προειδῶς τὴν μετα μέλειαν, οὕτως τὰ κατ' αὐτοὺς ὠκονόμησεν, τούτων δὲ προβλέπων τὴν μέχρι τέλους ἀσέβειαν, τῷ θανάτῳ καταλύει τῆς κακουργίας καὶ σκληροκαρδίας καὶ δυστροπίας τὴν αὐξήσιν. 4 Ὅπερ οὖν καὶ ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς Διατάξεσιν ὑπεμφαίνων ὁ θεῖος λόγος, οὕτω πῶς φησιν· “Ἐὰν δέ τις ἐκ παρατάξεως ἀμαρτάνων πειράζει τὸν Θεὸν, ὡς μὴ ἐπεξιόντα τοῖς πονηροῖς, ὁ τοιοῦτος ἄφεςιν οὐχ ἔξει· κὰν λέγη παρ' ἑαυτῷ· Ὅσιά μοι γέγοντο, ὅτι πορεύσομαι ἐν τῇ ἀναστροφῇ τῆς πονηρᾶς μου καρδίας (καὶ τότε μετανοήσω)· τοιοῦτος γὰρ ἐγένετο Ἀμὼς, ὁ τοῦ Μανασσῆ υἱός· φησὶ γὰρ ἡ Γραφή· “Καὶ παρελογίσατο Ἀμὼς (ὁ τοῦ Μανασσῆ υἱός) λογισμὸν παραβάσεως καὶ εἶπεν· Ὁ πατήρ μου πολλὰ ἐκ νεότητος παρενόμησε καὶ ἐν γῆρει μετενόησεν καὶ νῦν ἐγὼ πορεύσομαι καθὼς ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχὴ μου, καὶ ὕστερον ἐπιστρέψω πρὸς Κύριον. Καὶ ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, ἐξωλόθρευσε αὐτὸν ἐν 172 τάχει”-5 Διὸ δὴ λοι πὸν ὄντως ἀληθῶς εἶπεν· “Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.” Ἔτις γὰρ, φησὶν ὁ προφήτης, σκληρὸς γενόμενος, ἐναντίον Κυρίου ὑπέμεινεν;” Ὅθεν ἐκβοᾷ Δαυῖδ σαφέστατα λέγων. “Σήμερον, ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παρα 110.293 πικρασμῷ,” ὅπερ εὐλόγως ἐρμηνεύων ὁ Ἀπόστολός φησιν· “Βλέπετε, ἀδελφοὶ, μήποτε ἔσται ἐν τινὶ ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος, ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν μέχρις ἂν τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῆ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτη τῆς ἀμαρτίας”

ΕΒ΄. Βασιλεία Ἰωσίου. Μετὰ δὲ Ἀμὼς ἐβασίλευσεν Ἰωσίας, υἱὸς αὐτοῦ, ἐτῶν ὑπάρχων ὀκτώ, καὶ ἐποίησε τὸ εὐθὲς ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐτελεύτησε τοξευθεὶς ἐν τῷ πολέμῳ, βασιλεύσας ἔτη λα΄. 2 Ὁ γὰρ Νεχαῶ, βασιλεὺς Αἰγύπτου, κατὰ τῶν Ἀσσυρίων στρατεύσας, ἐπικουρήσας τοῖς Ἀσσυρίοις οὗτος ἐσπούδαζεν, ὅθεν φησὶν Ἑσδρας· “Καὶ εἶπεν 44a βασιλεὺς Αἰγύπτου πρὸς Ἰωσίαν· Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ, βασιλεῦ τῆς Ἰουδαίας; Οὐχὶ πρὸς σὲ ἐξαπέσταλμαι τοῦ ποιῆσαι πόλεμον, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου. Καὶ νῦν Κύριος μετ' ἐμοῦ ἐστίν. Ἀπόστηθι καὶ μὴ ἐναντιοῦ τῷ Κυρίῳ. Καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ἀπ' αὐτοῦ Ἰωσίας, ἀλλὰ (πολεμεῖν αὐτὸν ἐπεχείρησεν, οὐ προσέχων ῥήματι Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λαλοῦντος ἐκ στόματος Κυρίου· καὶ) συνεστήσατο πρὸς αὐτὸν πόλεμον ἐν τῷ πεδίῳ παρὰ γνώμην Θεοῦ, καὶ τοξευθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ· “Ἐξαγάγετέ με, ὅτι ἐπόνεσα σφόδρα.” Καὶ εὐθέως ἀποστρέψαντος αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν βίον κα ταλλάξαντος, ἐγένετο πένθος 173 μέγα κατὰ πᾶσαν τὴν Ἰουδαίαν, καὶ μᾶλλον Ἱερεμίας ἐθρήνησεν ὑπὲρ Ἰωσίου.” 3 Ὅς καὶ δικαιοτάτος ὑπὲρ τοὺς ἔμπροσθεν αὐτοῦ βασιλέας γέγονεν. Καὶ τοῦ νόμου Κυρίου ἀναγινωσκομένου ἀκριβῶς, ἀκούσας καὶ λίαν ἀθυμήσας, εἰδὼς τοῦτον ἐν τοσοῦτοις ἔτεσι καταπατούμενον “τὰ ἱμάτια διαβρῆξας” καὶ ἔμφορος γενόμενος, ἀπέστειλε “πρὸς Ὀλδαν τὴν προφήτιν” πυνθανόμενος, τί βούλεται Κύριος περὶ αὐτοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ. Ἡ δὲ φησὶ· “Τάδε λέγει Κύριος· Ἄνθ' ὧν ὅτι ἠπαλύνθη ἡ καρδία σου καὶ ἐνετράπησ ἀπὸ προσώπου μου, ὡς ἤκουσας ὅτι ἐλάλησα ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὸν, τοῦ εἶναι εἰς ἀφανισμόν καὶ κατάραν, καὶ διέβρῆξας τὰ ἱμάτιά σου καὶ ἐκλαυσας ἐνώπιόν μου, ἰδοὺ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ οὐκ ὄψει πᾶσι τοῖς κακοῖς οἷς ἐπάξω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον.” Ὅθεν ζήλω θεῖῳ κινούμενος οὐ μόνον τὰ παν ταχοῦ εἶδωλά τε καὶ σεβάσματα συνέτριψεν ἐκ βᾶθρων, ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰδωλολάτρας, τοὺς μὲν ἔτι ζῶντας, ἐξωλόθρευσε, τοὺς δὲ ἤδη τεθνηκότας ἐν τοῖς τάφοις κατέκαυσε. Καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ εἶπε· “Τί τὸ σκόπελον ἐκεῖνο, ὃ ἐγὼ βλέπω;” Καὶ φασὶν οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως· Ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ ἐστίν ὁ προφητεύσας τοὺς λόγους τούτους ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον Βεθίλ.” Καὶ εἶπεν· “Ἄφετε αὐτὸν, 110.296 μηδεὶς κινήσει αὐτοῦ τὰ ἀστᾶ.” Καὶ μέντοι καὶ τοὺς

ἐγγαστριμύθους, καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ πᾶν βδέλυγμα καὶ προσόχθισμα ἐν Ἱερουσαλήμ ἐξῆρεν· “καὶ ἐπέστρεψε πρὸς Κύριον ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ ἰσχυΐ καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον Μωυ σέως” διὸ δὴ καὶ τὸ Πάσχα τοιοῦτον ἐποίησε οἶον οὐ γέγονεν ἀπὸ χρόνου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ Σαμουήλ· ἐν ᾧ βόας μὲν ἔθυσσε χιλιάδας ἰβ΄, πρόβατα χιλιάδας λη΄· “Καὶ κατωρθώθη, φησὶν, τὰ ἔργα Ἰωσίου ἐνώπιον Κυρίου ἐν καρδίᾳ πλήρει εὐσε βείας.” “Καὶ γὰρ ὁμοιος αὐτῷ οὐκ ἐγενήθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ 174 καὶ οὐκ ἀνέστη ὁμοιος αὐτῷ, πλὴν οὐκ ἀπεστράφη Κύριος ἀπὸ θυμοῦ ὀργῆς αὐτοῦ, οὗ ἐθυμώθη ἐν τῷ Ἰουδα ἐπὶ τοὺς παροργισμοὺς, οὓς παρώργισεν αὐτὸν Μανασσῆς. 4 Ἐπὶ τούτων τῶν χρόνων καὶ τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Βύζου, βασιλέως τῆς Θράκης, ἐκτίσθη καὶ τῶν Μεγαρέων, καὶ Σίβυλλα ἢ Σάμιος ἐγνωρίζετο 44b.

ΕΓ΄. Βασιλεία Ἰωάχαζ. Μετὰ δὲ Ἰωσίαν ἐβασίλευσε Ἰωάχαζ, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ληφθεὶς ὑπὸ Νεχαῶ, βασιλέως Αἰγύπτου, ἀπήχθη εἰς Αἴγυπτον, ἐν ἧ καὶ ἀπέθανεν βασιλεύσας μῆνας γ΄. 2 Ἐφ’ οὗ οἱ Ἰσραηλιταί, καθὼς φησὶν Ἰώσηπος, ἐκ τοῦ περικρατῆσαι τὴν τοῦ Ἰουδα φυλὴν καὶ κατοικῆσαι τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ, οὗτοι μὲν ἐκλήθησαν Ἰουδαῖοι, ἡ δὲ πόλις, ἡ καὶ Σιών, Ἰουδαία, ἥτις πάλαι μὲν Ἰεβούς ἐλέγετο, διὰ τὸ τὸν Ἰεβουσαὶ κατοικῆσαι τὸν τόπον ἐκεῖνον, Δαυὶδ δὲ Ἱερουσαλήμ προσηγόρευσε διὰ τοῦ συμβεβηκότος ὀνόματος τεχνασάμενος· ἐν ὅρει γάρ ἐστιν ὑψηλὸν τάτω κατοικοδομουμένη, ἐν ᾧ Κύριος ὤφθη τῷ Δαυίδ ἐν ἄλῳνι Ἐρνά τοῦ Ἰεβουσαίου ἐν τῇ θραύσει τοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἄλογον ἀπαρίθμησιν· καὶ τὸ μὲν ὄρος τῇ Ἑβραϊδὶ φωνῇ λεγέται Ἄρ, ἡ δὲ πόλις Σαλήμ. Ὁ οὖν Δαυὶδ νέον τόπον εἰς βασιλείον κατασκευάζων, Ἀρσαλήμ ὠνόμασε, ὃ ἐστιν ὄρος εἰρήνης, Ἱερουσαλήμ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν παρενηνεγμένη διὰ τὴν καλλιφωνίαν. ΕΔ΄. Βασιλεία Ἰωακείμ. Μετὰ Ἰωάχαζ ἐβασίλευσε Ἰωακείμ καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ ἐλθὼν Ναβουχοδο νόσωρ, ὁ διάδοχος Μαροδάχ, καὶ 175 πολιορκήσας τὴν Ἰουδαίαν, ὑπόφορον αὐτὴν ἐποίησεν. 2 Ἀθετήσαντος δὲ τὴν φορολογίαν Ἰωακείμ, ἦλθε πάλιν εἰς Ἱερουσαλήμ Ναβουχοδονόσωρ καὶ τοῦτον χειρῶν σάμενός τε, καὶ ἀνελὼν, καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους ῥιφῆναι κελεύσας, ἄταφον ἐπὶ πολὺν κατέλιπε χρόνον, βασιλεύσαντα ἔτη ια΄. 3 Περὶ οὗ φησὶν Ἱερε μίας· “Τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ, υἱὸν Ἀχαζ, βασιλέα Ἰουδα· Οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον· οὐ μὴ κόψονται αὐτὸν, ὧ ἀδελφε, οὐδὲ μὴ 110.297 κλαύσονται αὐτόν· οἴμοι, Κύριε, καὶ οἴμοι, ἀδελφε, ἀλλὰ ταφὴν ὄνου ταφήσεται καὶ συμψηφισθεὶς ῥιφήσεται ἐπέκεινα τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ.” 4 Τότε καὶ Δανιὴλ ἀπήχθη καὶ οἱ γ’ παῖδες, καὶ ἄλλοι τοῦ λαοῦ πλεῖστοι, καὶ μέρος τῶν σκευῶν Κυρίου, εἰς Βαβυλῶνα. ΕΕ΄. Βασιλεία Ἰεχονίου. Μετὰ Ἰωακείμ ἐβασίλευσε Ἰεχονίας, υἱὸς αὐτοῦ ὁ καὶ Ἰωακείμ, διὰ προσταγματος Ναβουχοδονόσωρ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ περὶ τοὺς φόρους ἀγνωμονήσαντος αὐτοῦ, ἦλθε Ναβουχοδονόσωρ εἰς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν. “Πρὸς ὃν Ἰεχονίας ἐξελθὼν σὺν μητρὶ, καὶ τέκνοις, καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ, εἰσήλθον οἱ μεγιστᾶνες Ναβουχοδονόσωρ εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐξήνεγκαν τοὺς θησαυροὺς Κυρίου καὶ τοῦ βασιλέως, τὰ χρυσᾶ σκεύη πάντα, ἃ ἐποίησε Σολομὼν ἐν ναῶ Κυρίου. Τὸν δὲ Σεδεκίαν ἀντὶ Ἰεχονίου καταστήσας, ἀπώκισε Ἰεχονίαν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ,” βασιλεύσαντα μῆνας γ΄. 2 Περὶ οὗ πάλιν Ἱερεμίας ἔλεγεν· “Ἡτιμώθη Ἰεχονίας ὡς σκεῦος, οὗ οὐκ ἔτι χρεια αὐτοῦ, ὅτι ἀπερῥίφη καὶ ἐξερῥίφη εἰς γῆν, ἣν οὐκ ἤδει, λέγει Κύριος. Γῆ, γῆ, ἄκουσον λόγον Κυρίου. Γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον ἄνθρωπον, ὅτι οὐ μὴ ἀυξηθῆ ἔκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ, ἄρχων ἔτι ἐν τῷ Ἰουδα.”

ΕΖ΄. Βασιλεία Σεδεκίου. 176 Μετὰ δὲ Ἰεχονίαν ἐβασίλευσε Σεδεκίας, πατράδελφος 45a αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου· καὶ περὶ τὴν φορολογίαν ὡσαύτως παρασπονδήσαντος αὐτοῦ, ἦλθε πάλιν Ναβουχοδο νόσωρ εἰς

Ἱερουσαλήμ καὶ ἐπολιόρκει αὐτὴν ἔτη β'.² Καὶ προφητεύσας Ἱερεμίας τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως, δέσμιος ἐβλήθη ὑπὸ Σεδεκίου ἐν λάκκῳ. Μετὰ δὲ τὸ θυσιαστήριον καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ ναοῦ ἐν λόγῳ Κυρίου, μέλλουσαν τὴν πόλιν ἤδη παραλαμβάνεσθαι, κατέκρυψεν ἐν ἀδήλῳ τόπῳ καὶ οὐχ εὐρέθη ἔτι. Φησὶ γὰρ ἡ τῶν Μακκαβαίων βίβλος· “Ἐξῆλθεν Ἱερεμίας, χρηματισμοῦ γενηθέντος αὐτῷ, εἰς τὸ ὄρος οὗ Μωϋσῆς ἐθεάσατο τὴν τοῦ Θεοῦ κληρονομίαν, καὶ ἐλθὼν εἰς τόπον, καὶ εὐρῶν οἶκον ἀντρώδη, εἰς ἠνεγκε τὴν κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τὴν θύραν ἀνέφραξε· καὶ προσελθόντες τινὲς τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ ὥστε τὴν ὁδὸν ἐπισημήνασθαι, οὐκ ἠδυνήθησαν εὐρεῖν. Ὡς δὲ Ἱερεμίας ἔγνω, μεμψάμενος αὐτοὺς εἶπεν· “Ἄγνωστος ὁ τόπος ἔσται ἕως ἂν συναγάγη ὁ Θεὸς ἐπὶ 110.300 συναγωγὴν τοῦ λαοῦ καὶ ἴλεως γένηται· καὶ τότε ὁ Κύριος ἀναδείξει ταῦτα, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα Κυρίου καὶ ἡ νεφέλη καθὼς ἐπὶ Μωϋσέως ἐδηλοῦ το.”³ Ὁ δὲ γε Ναβουχοδονόσωρ παραλαβὼν τὴν πόλιν, ἐνέπρησεν αὐτὴν πᾶσαν, τὸν δὲ Σεδεκίαν χειρωσάμενος, τὴν μὲν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἀνείλεν, αὐτὸν δὲ ἐκτυφλώσας καὶ δεσμοῖς καθεῖρξας, εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτον ἀπήγαγε, βασιλεύσαντα ἔτη γ'.⁴ Περὶ οὗ Ἱερεμίας αὐθὶς φησιν· “Ἴδου, δίδωμι αὐτὸν εἰς χεῖρας βασιλέως Βαβυλῶνος, καὶ πατάξει αὐτόν. Καὶ λήψοντα ἐπ' αὐτόν κατάραν λέγοντες· Ποιῆσαι σε Κύριος ὡς Σεδεκίαν ἐποίησε καὶ ὡς Ἀχιάβ, οὐς ἀπετηγάνισε βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν πυρὶ δι' ἣν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐμοίχευον τὰς γυναῖκας τῶν πολιτῶν αὐτῶν καὶ λόγον ἐχρημάτισαν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ὃν οὐ προσέταξα αὐτοῖς, φησὶν ὁ Κύριος.”

ΕΖ'. Περὶ τῆς ἀ' αἰχμαλωσίας Ἱερουσαλήμ τῆς ἐν Βαβυλῶνι, ἣτις ἐστὶ δευτέρα τῆς παροικίας Αἰγύπτου. 177 Ἐν δὲ τῷ γ' ἔτει τῆς αἰχμαλωσίας ἀπ' ἐστειλε Ναβουχοδονόσωρ τὸν Ναβουζαρδάν ἀρχιμὰ γειρον αὐτοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸν μὲν οἶκον Κυρίου, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς περιλειφθέντας ἐν τῇ πόλει ἐνέπρησε, διαρκέσαντα τὸν θεῖον οἶκον ἀπὸ τῆς ἀ' οἰκοδομῆς ἔτη υμβ', τοὺς δὲ χαλκοῦς μεγάλους στύλους, καὶ τὴν χαλκὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ὑποκάτω αὐτῆς ἰβ' μόσχους, καὶ τὰ ὑποστηρίγματα, καὶ πάντα τὸν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Κυρίου χαλκὸν συντρίψας ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ μέντοι καὶ τοὺς Λευῖτας, καὶ τὰς θυῖσας, καὶ τὰ πυρεῖα, καὶ τὰς χρυσᾶς φιάλας, καὶ τὰς ἀργυρᾶς καὶ τὰς χαλκᾶς· οὐκ ἦν γὰρ σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ τῶν σκευῶν πάντων ὧν ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος Ναβουζαρδάν. Τῶν δὲ ἐπιλοίπων Ἰουδαίων τοὺς ἐπισήμους ἀπαγαγὼν πρὸς Ναβουχοδονόσωρ, τοὺς μὲν ἐθανάτωσε, τοὺς δὲ δούλους παρέδωκε τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῦ. Τὸν δὲ Σεδεκίαν ἐπὶ σκότει κατακλείσας μλωθρεῖν κατεδίκασε. 45b ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ παντελής καὶ πρώτη ἄλωσις Ἱερουσαλήμ, οὐκέτι βασιλευθείσης ὑπὸ Ἰουδαίων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Χαλδαίων κρατηθείσης.² Τοιγαροῦν τρίτον Ναβουχοδονόσωρ ἐπόρθησε τὴν Ἱερουσαλήμ, ὡς εἴρηται· πρῶτον μὲν ἐπὶ Ἰωακείμ, μεθ' οὗ ἠχμαλωτίσθη καὶ Δανιὴλ ὁ προφήτης καὶ οἱ τρεῖς παῖδες (ὑφ' οὗ προεφήτευσεν Ἱερεμίας, καὶ Βουζῆ, καὶ Οὐρίας, ὁ τοῦ Σαμέου, ὃν καὶ φυγόντα εἰς Αἴγυπτον Ἰωακείμ συλλαβόμενος ἀναιρεῖ)· β' δὲ αἰχμαλωσία ἐπὶ Ἰεχονίου· τρίτον δὲ παραγενόμενος ἐπὶ Σεδεκίου, ὅτε καὶ τὸν ναὸν ἐνέπρησε, τὸν δὲ Σεδεκίαν ἐξετύφλωσε, τοὺς δὲ υἱοὺς αὐτοῦ σὺν ἑτέροις πολλοῖς κατέσφαξε καὶ τὸ λοιπὸν ἠχμαλώτευσεν πλῆθος.³ Περὶ ὧν καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μνημονεύσας τάδε φησὶν· “Καὶ ἵνα παρῶ δῆμους, 110.301 καὶ πόλεις, καὶ βασιλείας, 178 ἔτι δὲ καὶ χώρους καὶ στρατοὺς, καὶ οἴκους, καὶ νηῶν πληρώματα, καὶ συζυγίας καὶ ἑταιρείας, ὑπὸ μὲν εἰρήνης συνεχόμενας, ὑπὸ δὲ στάσεως καταλυόμενας, ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ εἶμι τῷ λόγῳ καὶ τῶν ἐκείνου παθῶν ὑπομνήσας ὑμᾶς ἐρήσομαι τί τῶν συμφορῶν τούτων αἴτιον, ἵνα παιδευθῶμεν τοῖς τῶν ἄλλων κακοῖς τὴν ὁμόνοιαν· οὐχ ἕως μὲν εἰρήνην εἶχον πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν Θεὸν, Αἰγύπτῳ, τῇ σιδηρᾷ κα μίνῳ, πιεζόμενοι καὶ ὑπὸ τῆς κοινῆς θλίψεως

συν αγόμενοι ("Ἔστι γὰρ ὅτε καὶ τοῦτο φάρμακον ἀγαθὸν εἰς σωτηρίαν ἢ θλίψις;) "Λαὸς περιούσιος" ἤκουον καὶ "Μερὶς Κυρίου," καὶ "Βασίλειον ἱεράτευμα," καὶ "Ἔθνος ἅγιον." Καὶ οὐ τοῖς μὲν ὀνόμασιν οὕτω, τοῖς δὲ ἔργοις ἐτέρως, ἀλλὰ καὶ στρατηγοῖς ἤγοντο ἀγομένοις ὑπὸ Θεοῦ καὶ στύλω πυρὸς καὶ νεφέλης ὠδηγοῦντο νυκτὸς καὶ ἡμέρας. Καὶ θάλασσα μὲν αὐτοῖς δίστατο φεύγουσι, πεινῶσι δὲ οὐρανὸς ἐχορήγει τροφήν, πολεμοῦσι δὲ χειρῶν ἔκτασις ἀντὶ μυριάδων ἦν, δι' εὐχῆς ἐγείρουσα τρόπαια καὶ ὁδοποιοῦσα τὰ ἔμπροσθεν· ποταμοὶ δὲ ὑπεχώρουν τὴν συγγενῆ μιμούμενοι θάλασσαν· καὶ στοιχεῖα ἴστατο· καὶ τείχη σάλπιγξι κατεσεῖετο. Καὶ τί δεῖ λέγειν Αἰγυπτίων πληγὰς τούτοις χαριζομένας καὶ Θεοῦ φωνὰς ἐξ ὄρους κατακουμένας καὶ νομο θεσίαν διπλῆν, τὴν μὲν ἐν γράμματι, τὴν δὲ ἐν πνεύματι καὶ τᾶλλα οἷς ἐτιμῶντο πάσαι παρὰ τὴν ἑαυτῶν ἀξίαν; Ἐπεὶ δὲ νοσεῖν ἤρξαντο καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ κατ' ἀλλήλων ἐμάνησαν καὶ διέστησαν εἰς μέρη πολλὰτὶ γίνεται καὶ τί πεπόνθασιν; Θρηνεῖ μὲν τούτους Ἱερεμίας εἰκότως ἐπὶ τοῖς ἀνηκέστοις πάθεισι καὶ τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα αἰχμαλωσίαν ὀδύρεται· καὶ γὰρ ἦν ὄντως θρήνων ἄξια· πῶς δὲ οὐ; Τῶν μεγίστων τείχη κατεσκαμμένα, πόλις ἠδαφισμένη, ἀγίασμα καθηρημένον, ἀναθήματα σεσυλημένα, πόδες βέβηλοι καὶ χεῖρες, οἱ μὲν τοῖς ἀβάτοις ἐμβατεύοντες, αἱ δὲ καὶ τῶν ἀψαύστων 46a κατατροφῶσαι, προφητὰ σιγῶντες, ἱερεῖς ἀγόμενοι, πρεσβύτεροι μὴ ἐλεούμενοι, παρθένοι καθυβριζόμενοι, νεότης πίπτουσα, πῦρ ἀλλότριον 179 καὶ πολέμιον, αἵματος ποταμοὶ ἀντὶ τοῦ ὀσίου πυρὸς καὶ αἵματος, Ναζιραῖοι κατασυρόμενοι, καὶ ἵνα ἐξ αὐτῶν εἴπω τι τῶν τοῦ Ἱερεμίου θρήνων, υἱοὶ Σιών οἱ τίμιοι καὶ ἀντιθέμενοι χρυσίῳ, οἱ τρυφεροὶ καὶ κακῶν ἀπαθεῖς, ξένην ὁδὸν ὀδεύοντες· καὶ ὁδοὶ Σιών πενθοῦσι παρὰ τὸ μὴ εἶναι τοὺς ἐορτάζοντας. Καὶ μικρὸν πρὸ τούτων· Χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρμόνων, οὐ τροφήν ὀρέγουσαι τέκνοις, τῆς πολιορκίας ἐπικρατοῦσης, ἀλλ' ἐπὶ τροφήν ταῦτα σπαράττουσαι, καὶ λιμοῦ φάρμακον, τὰ ἐξ αὐτῶν ποιούμεναι προσφιλέστατα. Πῶς οὐ δεινὰ ταῦτα καὶ πέρα δεινῶν, οὐ 110.304 τοῖς πάσχουσι τότε μόνον, ἀλλὰ τοῖς νῦν ἀκούουσιν;" Καὶ ταῦτα μὲν ὤδε.

ΕΗ'. Ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις βασιλέων. Γίνονται οὖν ὁμοῦ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις βασιλευσάντων ἀπὸ Δαυὶδ ἕως Σεδεκίου ἔτη υζ', οἱ δὲ βασιλεῖς ὑπῆρχον τὸν ἀριθμὸν κβ'. πάντες δὲ ἐξ ἑνὸς ἐγένοντο γένους τοῦ Δαυὶδ. 2. Ἐφ' ὧν ὑπῆρχον καὶ προφητὰ οἶδε· ἐπὶ μὲν Σαοὺλ, Δαυὶδ καὶ Σαμουὴλ· ἐπὶ Δαυὶδ, Γὰδ, Ναθάν, Ἀσάφατ· ἐπὶ Σολομῶντος καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Ἀχιὰ ὁ Σηλωνίτης, Σαμαίας ὁ Ἀδδῶ· ἐπὶ δὲ Ἰωσαφὰτ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Μιχαίας, Ἡλίας, Ἐλισαῖος, Ἀβδίας, Ἰησοῦ Ζωὴλ, Ἐλεάζαρ, Ἀζαρίας· ἐπὶ Ἐζεκίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Ὡσεὲ, Ἀμμῶς, Ἡσαΐας, Ἰωνᾶ· ἐπὶ δὲ Ἰωσίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Ἱερεμίας, Σοφωνίας, Ὀλδα, Βαρούχ· ἐπὶ Σεδεκίου πάλιν, Ἱερεμίας καὶ Ἀμβακούμ· μετὰ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ ἱερέως Ἰωσέδεκ προφητεύουσιν Ἀγγαῖος, καὶ Ζαχαρίας, καὶ τελευταῖοι προφητὰ. Δανιὴλ γὰρ καὶ Ἐζεκιὴλ προεφήτευσαν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἐν Βαβυλῶνι. 180. 3 Συνάγεται τοίνυν ἀπὸ πρώτου ἔτους Ἀχαζ καὶ πρώτης Ὀλυμπιάδος μέχρι τῆς μετοικεσίας τῆς εἰς Βαβυλῶνα, ὅτε καὶ Δανιὴλ καὶ οἱ γ' παῖδες ἀπήχθησαν, ἔτη ρμδ' ἀπὸ δὲ Σαοὺλ, τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Ἑβραίων, ἔτη ζζ'· ἀπὸ δὲ τῆς τελευταίας Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, ἔτη #22αρ'· ἀπὸ δὲ Νῶε καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ἔτη #22βχι'· ἀπὸ δὲ Ἀδάμ ἔτη δωοβ'. 4 Φυλαττομένης δὲ ἡμῖν τῆς τῶν χρόνων ἀκολουθίας διὰ τῆς τῶν ἐκ Δαυὶδ ἡγεμονίας, οὐκ ἄτοπον οἶμαι τῶν ἐπὶ Σαμάρειαν ἡγησαμένων ἐν παρεξόδῳ τοὺς χρόνους παραδραμεῖν. Τελευταῖον γὰρ τοῦ (βασιλέως) Σολομῶντος, Ῥοβοὰμ, ὁ τούτου παῖς, ἀνέρχεται εἰς Σίκιμα· ἐκεῖ γὰρ ὁ λαὸς συνηθρόιστο, ὥστε καταστῆναι ὑπ' αὐτῶν βασιλέα. Μέλλοντι δὲ αὐτῷ χρίεσθαι προσῆλθεν ὁ λαὸς παρακαλῶν ἀπὸ τοῦ πλήθους κουφισθῆναι τῶν τελεσμάτων, ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Σολομῶν ἐφορολόγησε τὸν λαόν. Ὁ δὲ τρεῖς ἡμέρας πρὸς διάσκεψιν δοῦναι καὶ τὴν

τοῦ μέλλοντος ἀπόκρισιν λαβῶν, παρὰ μὲν τῶν πρεσβυτέρων ἀκούσας κουφίσαι τὸν λαὸν, παρὰ δὲ τῶν ὀμηλίκων ἐπιφορτίσαι, μᾶλλον τούτοις πεισθεὶς 46b κατὰ τὴν γ' ἡμέραν τὴν τῶν 110.305 νεωτέρων συμβουλήν πρὸς τὸν λαὸν ἀποκρίνεται· οἱ δὲ ἀναχωροῦσιν ἀποταξάμενοι τῇ αὐτοῦ ἀρχῇ. Καὶ αἱ μὲν ἰ' φυλαὶ καθιστῶσιν ἐφ' ἑαυτῶν τὸν Ἱεροβοάμ, τὸν τοῦ Ναβὰτ καὶ Σαρίρας, γυναικὸς ἑταίρας, υἱὸν, ἐκ φυλῆς ὀρμώμενον τῆς Ἐφραΐμ, βασιλέα, παραμένουσι δὲ τῷ Ῥοβοάμ ἢ τοῦ Ἰούδα καὶ Βενιαμὴν φυλῆ. Ἐξ ἐκείνου διαιρεθεὶς ὁ λαὸς, 181 ἴδιον ἕκαστον μέρος καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν τῆς βασιλείας οἶκον ἐκέκτητο. καθὼς καὶ ἀνωτέρω εἰρήκαμεν.

ΞΘ'. Ἀρχὴ τῶν ἐν Σαμαρείᾳ βασιλέων. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ἱεροβοάμ. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῶν ἰ' σκήπτρων, ἐβασίλευσεν Ἱεροβοάμ, ὡς εἴρηται, υἱὸς Ναβὰτ, ἐκ φυλῆς Ἐφραΐμ, ὁ δοῦλος Σολομῶντος καὶ ἀποστάτης, ἀποστήσαντος τοῦ Ἰσραὴλ ἐν Σαμαρείᾳ· καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐν ὠπιον Κυρίου, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ ἀπ' ἐθανεν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ, βασιλεύσας ἔτη μβ'. 2 Ποιήσας γὰρ δαμάλεις χρυσοῦς β' καὶ τὴν μὲν στήσας ἐν Βαιθήλ, τὴν δὲ ἐν Δάν, ἔφη πρὸς τὸν λαόν· “Ἰκανούσθω ὑμῖν ἀναβαίνειν εἰς Ἱερουσαλήμ· ἰδοὺ οἱ θεοὶ σου, Ἰσραὴλ, οἱ ἀναγαγόντες σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου.” καὶ ἐξήμαρτεν αὐτοῖς ἁμαρτίαν μεγάλην, καὶ ἐπορεύθησαν υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν πάσῃ ἁμαρτίᾳ Ἱεροβοάμ, καὶ ἐλάτρευσαν καὶ προσέκυνησαν τοῖς ματαίοις ἕως οὗ μετέστησεν αὐτοὺς ὁ Κύριος ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς Ἀσσυρίους.

Ο'. Βασιλεία Ναβὰτ. Μετὰ δὲ Ἱεροβοάμ ἐβασίλευσε Ναβὰτ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Βαασά, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΑ'. Βασιλεία Βαασά. Μετὰ δὲ Ναβὰτ ἐβασίλευσε Βαασά, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πο λέμω, βασιλεύσας ἔτη κδ'.

ΟΒ'. Βασιλεία Ἥλᾶ. 182 Μετὰ δὲ Βαασά ἐβασίλευσεν Ἥλᾶ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Ζαμβρί, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΓ'. Βασιλεία Ζαμβρί. Μετὰ δὲ Ἥλᾶ ἐβασίλευσε Ζαμβρί, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐκάυθη ἐν οἴκῳ προσφυγῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων, βασιλεύσας ἔτη ιβ'.

ΟΔ'. Βασιλεία Ἀχαάβ. Μετὰ δὲ Ζαμβρί ἐβασίλευσεν Ἀχαάβ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανεν ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ, βασιλεύσας ἔτη κβ'.

ΟΕ'. Περὶ τῆς Ἰεζάβελ καὶ περὶ τοῦ Ἥλιου προφήτου. Τῆς γὰρ γυναικὸς αὐτοῦ Ἰεζάβελ ἀποκτεινάσης 110.308 τὸν Ναβουθὲ, καὶ οὕτως αὐτοῦ τὸν ἀμπελῶνα λαβούσης, εἶπεν Ἥλιος ὁ προφήτης πρὸς αὐτόν· “Τάδε λέγει Κύριος· Ἄνθ' ὧν ἐφόνευσας καὶ ἐκλή ρονόμησας ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ἔλειξαν κύνες τὸ αἷμα Ναβουθὲ, ἐκεῖ λείξουσι κύνες τὸ αἷμά σου, καὶ τὴν Ἰεζάβελ καταφαγῶνται κύνες ἐν τῷ προτειχίσματι. Καὶ ἐξολοθρεύσω τὸν Ἀχαάβ καὶ πάντα οὐροῦντα πρὸς τοῖχον.” 2 Ὁ τοίνυν Ἀχαάβ κτίσας 183 πόλεις μεγάλας καὶ ἰσχυράς καὶ οἶκον ἐλεφάντινον ἐν Σαμαρείᾳ θαυμάσιον σφόδρα καὶ μετὰ ταῦτα ποιήσας πόλεμον πρὸς τοὺς Σύρους, ἀφ' ὧν πατάξας ἐν ἡμέρᾳ μιᾶς μυριάδας ιβ', ἤτοι χιλιάδας ρκ', καὶ τὸν βασιλέα τούτων Ἄδερ συλλαβῶν, ὃν καὶ περιποιησάμενος καὶ ἀποστείλας παρὰ γνώμην Θεοῦ, ἐλέγχεται σαφῶς ὑπὸ Μιχαίου τοῦ προφήτου λέγοντος· “Τάδε λέγει Κύριος· Ἐξαπέστειλας ἄνδρα ὀλέθριον ἐκ χειρὸς σου· ἡ ψυχὴ σου ἀντὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ ὁ λαός σου ἀντὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Τοῦτο ἀκούσας ἀπῆλθε συγκεχυμένος καὶ λελυμένος πάνυ.” 3 Ἐν τῷ γ' ἔτει πάλιν ἐξελθὼν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ ἀγνωμονήσαντος καὶ παρασπονδήσαντος βασιλέως Συρίας, καὶ τοῦ Μιχαίου διακωλύοντος αὐτὸν, εἶπε μετ' ὀργῆς πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν, συλλαβόντας “ἀποθέσθαι τοῦτον εἰς οἶκον φυλακῆς, καὶ ἐσθιέτω ἄρτον ὀδύνης καὶ πινέτω ὕδωρ θλίψεως ἕως οὗ ἐπιστρέψωμαι μετ' εἰρήνης.” Καὶ φησι Μιχαίας· “Ἐὰν ἐπιστρέφω

ἐπιστρέψης μετ' εἰρήνης, οὐ λελάληκε Κύριος ἐν ἐμοί.” Καὶ εἰσελθὼν ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ τοξευθεὶς ἀναμέσον τοῦ θώρακος καὶ τοῦ πνεύμονος καὶ ὑποστρέψας διὰ τοῦ ἄρματος, καὶ θανὼν, ἔλειξαν οἱ κύνες τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκεῖ εἰς τὸν τόπον ὅπου καὶ Ναβουθ, κατὰ τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν ὁ Κύριος ἐν χειρὶ Ἡλιοῦ τοῦ προφήτου. ⁴ Περὶ οὗ καὶ Θεοδώρητος φησιν· “Ἄξιον ὄντως διαπορῆσαι τίνος ἔνεκεν ὁ θεῖος προφήτης καὶ ζηλωτῆς διάπυρος καὶ τηλικούτος τερατουργὸς τὸν μὲν Ἀχαάβ παρρησιαστικῶς καὶ ἀνευδοιάστως κατὰ πρόσωπον διήλεγχεν, τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ Ἰεζά βελ οὐδὲ ψιλὴν ἀπειλὴν ἐνεγκὼν, ὁδὸν ἀπέδρα μὲν ἡμερῶν· ἀλλὰ δῆλον, ὅτι εἰ καὶ τοιοῦτος ἦν ὁ παν οἰδῖμος ἐν ταῖς ὑπὲρ ἀνθρώπων θαυματουργίαις, ἀλλ' ἀνθρώπος ὑπῆρχεν, οὐκ ἄμοιρος τῆς φυσικῆς ἀσθενείας, ἄλλως τε δὲ καὶ τῆς θείας οἰκονομίας ἦν τὸ δέος· ἵνα γὰρ μὴ τῆς θαυματουργίας τὸ μέγεθος ἐπάρῃ τὸ φρόνημα, ἐνδέδωκεν ἡ χάρις 184 τῆ φύσει τὴν δειλίαν ἐνδείξασθαι, πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἀνθρώπινης ἀσθενείας. Τούτου χάριν αὐτῷ καὶ δεδῆλωκεν ὁ Δεσπότης· “Μὴ καυχῶ, Ἡλία· ἐπτὰ χιλιάδες εἰσὶν, αἱ οὐκ ἐμιάνθησαν τῇ ἀσεβείᾳ.” 110.309 Πρὸς δὲ τούτοις ἐδίδαξεν ὡς ἡμερότητι καὶ μακροθυμίᾳ πρυτανεύειν εὐδόκησεν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, καὶ ὅτι ῥάδιον ἦν αὐτῷ καὶ κεραυνοὺς καὶ σκηπτοὺς ἐπιπέμψαι τοῖς δυσσεβέσι, καὶ κλονίσαι τὴν γῆν, καὶ τάφον αὐτοῖς αὐτοσχέδιον ἐπαφῆναι, καὶ βιαίοις ἀνέμοις ἄρδην πάντας διωλέσαι· διὸ φησιν· “Καὶ πνεῦμα μέγα, κραταιὸν, διαλύον ὄρη καὶ συντρίβον πέτρας ἐνώπιον Κυρίου· οὐκ ἐν τῷ πνεύματι Κύριος. Καὶ μετ' αὐτὸ πνεῦμα συσσεισμός· καὶ οὐκ ἐν τῷ συσσεισμῷ Κύριος. Καὶ μετὰ τὸν συσσεισμὸν πῦρ· οὐκ ἐν τῷ πυρὶ Κύριος. Καὶ μετὰ τὸ πῦρ φωνὴ αὔρας λεπτῆς· καὶ ἐκεῖ Κύριος.” Διὰ γὰρ τούτων ἔδειξεν, ὅτι μακροθυμία καὶ φιλανθρωπία μόνη φίλη Θεῷ· ἕκαστον δὲ τῶν ἄλλων ἢ πονηρία τὴν δικαίαν ὀργὴν ἐφέλκεται. Τίνος δὲ χάριν πάλιν διὰ κόρακος τρέφεται, ἄκουσον· ἐπειδὴ γὰρ ὁ Θεὸς τὴν δικαίαν τοῦ δικαίου ζηλωτοῦ κατὰ τῶν παρανόμων Ἰουδαίων ἀγανάκτησιν ἐκμαλάξαι βουλόμενος, παρεσκεύασεν αὐτὸν διὰ μισοτέκνου ὀρνέου τρέφεσθαι, καὶ τίκτοντος μὲν, οὐ τρέφοντος δέ. Ὁμοίως καὶ Δαυὶδ, καίτοι πάσης τῆς κτίσεως φυσικῶς λόγῳ πρὸς τὸν Δημιουργὸν ἀποβλεπούσης· “Οἱ ὀφθαλμοὶ γὰρ πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσι, καὶ σὺ δίδως τὴν τροφήν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ.” -47b καὶ κοράκων ἐμνήσθη κατ' ἐξοχὴν λέγων· “Τῷ δίδόντι τοῖς κτήνεσι τροφήν αὐτῶν καὶ τοῖς νεοσσοῖς τῶν κοράκων τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν.” Μάλιστα μὲν γὰρ πάντα ἡθεὶς Πρόνοια, φησὶ, τρέφει, διαφερόντως δὲ τοὺς νεοσσοὺς τῶν κοράκων τοὺς παρὰ τῶν τεκόντων ἀνελομένους· ζωῦφια γὰρ μικρὰ ταῖς καλιαῖς περιιπτάμενα, τροφή αὐτοῖς γίνεται. Μόνον οὐχὶ τούτοις συνεβούλευσεν ὁ Θεὸς τῷ Ἡλίᾳ ἐπὶ τῆς δικαίας εὐδίας τοῦ λαοῦ μὴ σφοδρωτάτη ἀγανακτήσει χρήσασθαι μηδὲ τῆς τοῦ μισοτέκνου πετεινοῦ φιλανθρωπίας καὶ ὑπηρεσίας ἀπάνθρωπον ὤφθη καὶ ἀμείλικτον; Τὸ μὲν γὰρ διὰ τὴν ἐμὴν σε πρόστασιν 185 τρέφει, σὺ δὲ τῆς ἀγανακτήσεως ὅλως γενόμενος τιθῆναι, τὰ τῆς φιλανθρωπίας ὑπερεῖδες δίκαια.”

ΟΖ'. Βασιλεία Ὀχοζίου. Μετὰ Ἀχαάβ ἐβασίλευσεν Ὀχοζίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ πεσὼν ἐκ τοῦ ὑπερώου τοῦ οἴκου αὐτοῦ, ἀρρώστησας ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη β'.

ΟΖ'. Βασιλεία Ἰωράμ. Μετὰ δὲ Ὀχοζίαν ἐβασίλευσε Ἰωράμ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Ἰηοῦ, βασιλεύσας ἔτη ιβ', ὃς ὑποτάξας τὸν Βασά βασιλέα Μωάβ, ἦν λαμβάνων ἐξ αὐτοῦ φόρους κατ' ἐνιαυτὸν ἄρνων χιλιάδας ρ' καὶ κριῶν χιλιάδας ρ'. ² Ἐφ' οὗ Ἡλίας ὁ μέγας ἀνελήφθη, χρίσας τὸν Ἐλισσεὲ ἀντ' αὐτοῦ εἰς προφήτην. ³ Ἄδερ, βασιλεὺς Συρίας, ἦλθε καὶ παρακαθίσας εἰς Σαμάρειαν, γέγονε λιμὸς μέγας, ὥστε πραθῆναι κεφαλὴν ὄνου ἀργυρίων λ'. “Καὶ ἦν Ἰωράμ διαπορευόμενος ἐπὶ τοῦ τείχους, καὶ γυνὴ τις ἐβόησε 110.312 πρὸς αὐτόν· Σῶσον, κύριε βασιλεῦ. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε· Μὴ σῶσαι σε Κύριος; πόθεν σῶσαι; μὴ ἀπὸ τῆς ἄλωνος ἢ ἀπὸ τῆς ληνοῦ; Καὶ φησιν ἡ γυνή· Οὐχὶ, βασιλεῦ,

ἀλλ' ἡ γυνὴ αὐτῆ εἶπέ μοι· Δὸς τὸν υἱὸν σου, φαγώμεθα αὐτὸν σήμερον, καὶ τὸν υἱὸν μου αὔριον, καὶ ἐψήσαντες αὐτὸν χθὲς ἐφάγομεν, καὶ σήμερον τὸν υἱὸν αὐτῆς ἔκρυψεν. Ὅπερ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς διέβριξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ εἶδεν ὁ λαὸς τὸν σάκκον ἐπὶ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἔσωθεν καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Τάδε ποιήσαι μοι ὁ Θεὸς καὶ τάδε προσθεῖη, εἰ στήσεται ἡ κεφαλὴ Ἐλισαίου σήμερον ἐπ' αὐτῷ. Καὶ ἀποστείλας τὸν τριστάτην ἐφ' ὃν ἐπανεπαύετο εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ προφήτης· Τάδε λέγει Κύριος· Αὔριον 186 ὥσει ὥρα αὐτῆ σεμιδάλεως σίκλου καὶ δίμετρον κριθῆς σίκλου ἐν ταῖς πύλαις Σαμαρείας. Καὶ εἶπεν ὁ τριστάτης· Εἰ καταράκτας ποιήσαι Κύριος, οὐ μὴ ἔσται τοῦτο. Ὁ δὲ Ἐλισαῖός φησι· Ἴδου, ὄψη τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἐκείθεν οὐ μὴ φάγη· Καὶ ἄνδρες λεπροὶ δ' παρὰ τὴν πύλην τῆς πόλεως καθήμενοι καὶ τὸν λιμὸν οὐ φέροντες, ἐβουλεύσαντο πρὸς τοὺς ἐναντίους αὐτομολῆσαι. Καὶ δὴ ἀναστάντες ἐν τῷ σκότει ἦλθον εἰς τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν ἀνὴρ ἐκεῖ. ὅτι Κύριος ἀκουστὴν ἐποίησε τὴν παρεμβολὴν Συρίας φωνὴν ἀρμάτων καὶ 48a ἵππων καὶ δύναμιν μεγάλην, καὶ ἀπέδρασαν ἐν τῷ σκότει πάντες καταλείψαντες ἅπαντα· τῶν δὲ λεπρῶν πάντα διασαφισάντων ἐν τῇ πόλει, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς γνῶναι, εἰ ἀληθὴς ὁ λόγος, καὶ πορευθέντες ὀπίσω τοῦ βασιλέως Συρίας ἕως τοῦ Ἰορδάνου, ἰδοὺ πᾶσα ἡ ὁδὸς πλήρης ἱματίων καὶ σκευῶν, ὧν ἔρριψε Συρία ἐν τῷ θαμβεῖσθαι αὐτούς. Καὶ ὑποστρεψάντων τῶν ἀπεσταλμένων, ἐξήλθεν ὁ λαὸς τῆς πόλεως καὶ διήρπασε τὴν παρεμβολὴν Συρίας, καὶ ἐγένετο μέτρον σεμιδάλεως σίκλου καὶ δίμετρον κριθῆς σίκλου κατὰ τὸ ῥῆμα Κυρίου. Τοῦ δὲ βασιλέως καταστήσαντος τὸν τριστάτην ἐπὶ τῆς πύλης, συνεπάτησεν αὐτὸν ὁ λαὸς, καὶ ἀπέθανε μὴ φαγὼν ἐκ τοῦ σίτου κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ προφήτου.”⁴ Καὶ μέντοι καὶ τὰ Ἰεριχούντια ὕδατα διὰ προσευχῆς ἰάσατο, πικρὸν γὰρ ἦν φύσει, καὶ δύσποτον, καὶ πρὸς τεκνογονίαν ἐμπόδιόν τε καὶ θανατηφόρον, ἔσθ' ὅτε καὶ πρὸς ἀρδεῖαν ἀνεπιτήδειον, ὅπερ εἰς εὐχρησίαν ἀνθρώποις καὶ κτήνεσι μεταβαλὼν, εὐκαρπίας μάλιστα πολλῆς καὶ σωτηρίας ὑπῆρξε τῇ χώρᾳ πρόξενον· ἄχρι γὰρ δεῦρο πλημμυρῶν μεγάλῃσιν ἐπιπλάθει πεδιάδα καὶ τρέφει παραδείσους καὶ φοινίκων γένη διάφορα μελιτοφόρα, ὧν οἱ πλεῖστοι πατούμενοι καὶ ἀποθλιβόμενοι μέλι πολὺ ἐκχέουσιν· ἔστι γὰρ μελιτοφόρος καὶ ἀρωματοφόρος ἡ χώρα πάνυ, φέρουσα κίτρον, καὶ μυροβάλανον, καὶ ὅπο βάλσαμον ὅτι πλεῖστον, ἧτις δι' ὀλίγων καρπῶν καὶ ἀνθρώποις ἐπιθυμητῶν εὖ μάλα τῷ παραδείσῳ ποσῶς παρεικάζεται.⁵ Περὶ οὗ φησιν ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεουπόλεως· “Καὶ οἱ ἀκριβεῖς τοῦ 110.313 κόσμου χρονογράφοι 187 ὅτι περ ἀνατολικώτερος πάσης τῆς οἰκουμένης καὶ ὡσπερ θυσιαστήριον αὐτῆς ὑπάρχει ὁ παράδεισος, οὗ αἱ χῶραι τῶν ἔσω τέρων Ἰνδῶν πλησιάζουσιν, πάντες σχεδὸν οἱ καρποὶ εὐωδέστατοί εἰσι καὶ ἀρωματώδεις. Διὰ γὰρ τῆς αὔρας τῶν ἀνέμων καταυγαζομένης καὶ ἀποδομένης αὐτοῖς τῆς εὐωδίας ἐκ τῶν τοῦ παραδείσου φυτῶν συλλαμβάνουσιν, καὶ ὡσπερ τὰ τῶν ἀλλήλοις πλησιάζοντων φοινίκων καὶ μεταδιδόντων διὰ τῶν ἀνέμων ἀλλήλοις ἐκ τῶν ἀρρένων τὸ σπερμολόγον ἄνθος. Πᾶσα τοίνυν εὐωδία καὶ μάλιστα ἡ τῶν Ἰνδικῶν ἀρωμάτων χωρὶς τινος ὑγρᾶς ἐλαίου ἢ ἄλλων τινῶν σκευαζομένων, ὑγιονομῆς καὶ συγκρατικῆς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἔστιν ὡσπερ καὶ τὸ ἕμπαλαι φθοροποιὸς καὶ λοιμώδης ἡ δυσωδία, ὅθεν δὴ καὶ τινες τῶν ἰατροσοφιστῶν ἀκριβῆς ἄγαν ἔφη, ὅτι εἰ καταλάβοι τὸν τελευτῶντα πρὸ τοῦ παρατραπῆναι τὸν νοῦν, δύνασθαι διὰ τινος αὐτὸν κατασκευῆς ἀρωμάτων ἐπὶ ὥραν ποιῆσαι νηφαλέον τὸν λογισμὸν αὐτοῦ ἔχειν καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐκλαλῆσαι καὶ διαθέσθαι, ὅπερ οὖν καὶ ἡμεῖς εἰς πείραν τούτου παρελήφαμεν καὶ αὐτόπται γεγόναμεν· μαρτυροῦσι δὲ 48η καὶ ἄλλοι πλεῖστοι μέχρι τῆς δεῦρο τοῦτο γενόμενον βλέποντες ὑπὸ τῶν ἀκριβῶς καὶ περιεσκεμμένως τὴν ἐπιστήμην ἐξησηκμένων.” ΟΗ΄. Βασιλεία Ἰησοῦ. Μετὰ δὲ Ἰωραμ ἐβασίλευσεν Ἰησοῦ, υἱὸς Σαφάτ τοῦ Ναμεσίου· αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα Ἰωραμ εὐρών ἰατρευόμενον τὰ τραύματα, κατετόξευσεν Ἰησοῦ, καὶ

είσερχομένου αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει Σαμαρείας παρέκυψε Ἰεζάβελ διὰ τῆς θυρίδος περικεκαλλωπισμένη· καὶ προσέταξε τοῖς εὐνούχοις αὐτῆς κατακρημνίσαι αὐτήν, καὶ κατεπατήθη ὑπὸ τῶν ἵππων καὶ ἐβρώθη ὑπὸ τῶν κυνῶν· πατάξας καὶ οἱ υἱοὺς Ἀχαάβ καὶ τοὺς περιλειφθέντας αὐτοῦ ἐν Σαμαρείᾳ, κατὰ τὸ ῥῆμα Ἡλιοῦ. 2 Συναθροίσας δὲ ἅπαν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἔφη πρὸς αὐτοὺς μετὰ πανουργίας· “Ἀχαάβ μὲν ἐδούλευσε τῷ Βάαλ ὀλίγον, Ἰηοῦ δὲ πολλὰ δουλεύσει αὐτῷ. Καὶ νῦν πάντας καλέσατε 188 πρὸς με τοὺς προφῆτας καὶ ἱερεῖς τοῦ Βάαλ· πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἀπολείψει, οὐ ζήσειται.” Συναθροισθέντες οὖν πάντες καὶ τοῦ εἰδωλίου πλησθέντος στόμα πρὸς στόμα, φησὶν ὁ βασιλεὺς τοῖς δούλοις τοῦ Βάαλ· “Ἐρευνήσατε ἀκριβῶς, εἴ ἐστι μεθ’ ὑμῶν τῶν δούλων Κυρίου τις.” Καὶ μὴ δενὸς εὐρεθέντος, ἐκέλευσε τοῖς ὑπουργοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξαν πάντας ἐν στόματι ῥομφαίας. Καὶ τὸν Βάαλ καὶ τὰ αὐτοῦ πάντα ἐνέπρησεν. 3 Πλὴν οὐκ ἐφύλαξε πορεύεσθαι ἐν νόμῳ Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ βασιλεύσας ἔτη κη’.

ΟΘ’. Βασιλεία Ἰωάχας. Μετὰ δὲ Ἰηοῦ ἐβασίλευσε Ἰωάχας υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη ιζ’.

ΠΓ’. Βασιλεία Ἰωᾶς. Μετὰ δὲ Ἰωάχας ἐβασίλευσε Ἰωᾶς υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη ιδ’ . 2 Ἐφ’ οὗ Ἐλισαῖος 110.316 ἐτελεύτησε, προφητεύσας τῷ Ἰωᾶς τὴν προτέραν 110.316 διὰ συμβούλων κατὰ Σύρων νίκην, ἐπιτρέψας αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν τοξεῦσαι πεντάκις· καὶ τὸ μὲν τρίτον, εὐστόχως ἔρριψεν, τὸ δὲ τέταρτον ἠστόχησεν, καὶ προφητεύει αὐτῷ ἕως τρις συμβαλεῖν καὶ νικῆσαι τοὺς Ἀσσυρίους, τὰς δὲ ἐτέρας ἠττηθῆναι· εἰ γὰρ ἄχρισ τῶν ἐὺστόχως ἐπὶ τῆς γῆς ἐβεβλήκει, πεντάκις ἂν παραταξάμενος τὴν Σύρων ἀρχὴν κατέλυσεν. 3 “Ὅστις ἀξιάγαστος προφήτης τελευτήσας καὶ ταφεὶς ἐν τῷ μνήματι, “μονόζωνοι Μωαβι τῶν” νεκρὸν θάψαντες, καὶ τοῖς ὀστέοις τοῦ μακαρίου προφήτου πλησιάσας, ἀνέστη.

ΠΔ’. Βασιλεία Ἰεροβοάμ. 189 Μετὰ δὲ Ἰωᾶς ἐβασίλευσεν Ἰεροβοάμ, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀπέθανε βασιλεύσας ἔτη λδ’.

ΠΕ’. Βασιλεία Ἀζαρίου. Μετὰ δὲ Ἰεροβοάμ ἐβασίλευσεν Ἀζαρίας, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Σελούμ, βασιλεύσας μῆνας ς’.

ΠΣ’. Βασιλεία Σελούμ. Μετὰ δὲ Ἀζαρίαν ἐβασίλευσε Σελούμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Μαναεὶμ, βασιλεύσας μῆνα ἕνα.

ΠΔ’. Βασιλεία Μαναεὶμ. Μετὰ δὲ Σελούμ ἐβασίλευσε Μαναεὶμ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Φακεσίου βασιλεύσας ἔτη ι’.

ΠΕ’. Βασιλεία Φακεσίου. Μετὰ δὲ Μαναεὶμ ἐβασίλευσε Φακεσίας, υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Φακεεῖ, βασιλεύσας ἔτη β’.

Πς’. Βασιλεία Φακεεῖ. Μετὰ δὲ Φακεσίαν ἐβασίλευσε Φακεεῖ, 49a καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ Ὡσηεῖ, βασιλεύσας ἔτη κ’ . 190 2 Ἐντεῦθεν διδασκόμεθα ὡς τοὺς ἐν ποταμῶν συζώντας δι’ ἀλλήλων ὁ Θεὸς κολάζειν εἴωθεν, καὶ τὸν πονηρότερον τῶν πονηρῶν παραδίδωσιν, οἷόν τισι δημίοις αὐτοῖς κεχρημένους.

ΠΖ’. Βασιλεία Ὡσηεῖ. Μετὰ δὲ Φακεεῖ ἐβασίλευσεν Ὡσηεῖ ἔτη θ’, καὶ ποιήσας τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου, ἦλθε Σαλμανάσαρ, βασιλεὺς Ἀσσυρίων, ἐπὶ Σαμάρειαν καὶ ἀπώκι σεν αὐτήν διὰ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν τὰς μεγάλας. “Καὶ γὰρ ἐποίησαν δύο χρυσᾶς δαμάλεις καὶ προσεκύνησαν, καὶ ἐλάτρευσαν αὐταῖς καὶ τῷ Βάαλ, καὶ διῆγον τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας τῶν πυρὶ καὶ ἐμαντεύοντο, καὶ οἰωνίζοντο, καὶ ἐφαρμακεύοντο, καὶ ἀπώσατο αὐτοὺς Κύριος 110.317 ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὐχ ὑπελείφθη πλὴν φυλὴ Ἰούδα μονωτάτη· καίγε Ἰούδας οὐκ ἐφύλαξε τὰς ὁδοὺς Κυρίου, ἀλλ’ ἐπορεύθη ἐν ταῖς ἀμαρτίαις Ἰσραὴλ. Καὶ ἔδωκεν αὐτοὺς Κύριος εἰς χεῖρας ἀρπαζόντων αὐτούς.” 2 Καὶ ἀπωκίσθησαν εἰς Ἀσσυρίους· καὶ ἀπέστειλε

βασιλεὺς Ἀσσυρίων ἔθνη δ', τοὺς Κουδιαίους, καὶ Κουθιαίους, καὶ Σεφαρουαίους καὶ Ἀναγαβαίους, καὶ κατωκίσθησαν ἐν ταῖς πόλεσι Σαμαρείας. 3 “Καὶ πέμψας Κύριος ἐπ' αὐτοὺς λέοντας, ἀνήλισκον αὐτοὺς, καὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ Ἀσσυρίων, ὅτι, Τὰ ἔθνη, ἃ ἐκάθισαν ἐν πόλεσι Σαμαρείας, οὐκ ἔγνωσαν τὸ κρῖμα τοῦ Θεοῦ τῆς γῆς ἐκείνης, καὶ ἀπέστειλεν ἐπ' αὐ τοὺς λέοντας, καὶ ὠλοθρεύοντο· καὶ φησιν ὁ βασιλεὺς Ἀπαγάγετε ἐκεῖ τινὰς καὶ φωτιοῦσιν αὐτοὺς τὸ κρῖμα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀποστείλας ἓνα τῶν ἱερέων ὧν ἀπώκισαν ἀπὸ Σαμαρείας, καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ὁ ἱερεὺς φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ ἐφοβοῦντο τὸν Κύριον, καὶ τοῖς θεοῖς αὐτῶν ἐλάτρευον, καὶ κατώκησαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.” 191. 4 Ἐπανελθόντες οὖν οἱ Ἰουδαῖοι ζηλοτύπως εἶχον πρὸς αὐτοὺς, ἅτε ἄλλοφύλους, καὶ οὐ συνεχρῶντο αὐτοῖς, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Σομὸρ, τοῦ ὄρου, ἐκάλουν αὐτοὺς Σαμαρείτας, οἷγε τὰ Μωϋσέως μόνον δεχόμενοι βιβλία, τῶν λοιπῶν Γραφῶν οὐ πολὺν ἐποιοῦντο λόγον· κἀντεῦθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους φιλονεικῶς διακείμενοι, πατέρα τὸν Ἀβραὰμ ἐπ' ἐγράφοντο, ἅτε ἀπὸ τῆς Χαλδαίας ὀρμώμενον, ἀφ' ἧς καὶ αὐτοὶ γεγόνασι, διὸ δὴ καὶ ἡ Σαμαρεῖτις πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγεν· “Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν,” τοὺς περὶ τὸν Ἀβραὰμ ὑπεμφαίνουσα, ἐνθα τὸν υἱὸν εἰς ὄλοκάρ πωσιν ἀνήνεγκεν. 5 Οἱ δὲ ἐν Σαμαρείᾳ βασιλεύσαντες ὑπῆρχον τὸν ἀριθμὸν ἡ' ἀπὸ Ἱεροβοὰμ ἕως τοῦ εἰρημένου Ὡση, ἐφ' οὗ πέπαυται καὶ ἀπώλετο Σαμάρεια, καὶ Ἀσσύριοι κατώκισαν ἐκεῖ, ὡς εἴρηται, ἐξ ὧν οἱ αἰρετικοὶ Σαμαρεῖται καὶ Σαδδουκαῖοι πεφήνασι. Γίνονται οὖν τὰ πάντα ἔτη σγ'· καὶ ἐκ διαφόρων μὲν ἐγένοντο γενεῶν· ἅπαντες δὲ τὸ πονηρὸν ἐποίησαν ἐνώπιον Κυρίου κατὰ τὴν ἁμαρτίαν Ἱεροβοὰμ.

ΠΗ'. Περὶ τῆς Βασιλείας Βαβυλῶνος. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Ναβουχοδονόσωρ βασιλέως Βαβυλῶνος. Μετὰ δὲ τοὺς προειρημένους Ἀσσυρίων βασιλεῖς ἐβασίλευσε Ναβουχοδονόσωρ ἔτη κδ'. Ὁς καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ ἐκράτησεν ἔτη ζ', καὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἐν χειρὶ τὸν Ἰωακείμ βασιλέα Ἰούδα, καὶ πάντα τὰ σκεύη οἴκου Θεοῦ εἰσήνεγκεν εἰς τὸν οἶκον θησαυροῦ. 49b Θεοῦ αὐτοῦ. 2 Οὗτος πόλιν με γίστην εἰς Βαβυλῶνα κτίσας ἐξ ὀπτῆς πλίνθου καὶ 110.320 λίθων λελαξευμένων, ἐχόντων ἀνὰ πῆχεων γ' τὸ πλάτος, τὸ δὲ μῆκος ἀνὰ πῆχεων ς', τὸ μὲν περὶ μετρον αὐτῆς ἐποίησε στάδια μ', γινόμενα μίλια ς', τὸ ὕψος τοῦ τείχους πῆχεων π' καὶ τὸ πλάτος πῆχεων λ', καὶ τοὺς πύργους ἔστησεν ἐπὶ ταῖς πύλαις ἀνὰ πῆχεων ρ' τὸ ὕψος, τὸ δὲ πλάτος ἀνὰ πῆχεων ζ', καὶ ἐποίησε τὰς 192 πύλας αὐτῆς χαλκᾶς καὶ διεγειρομένας εἰς ὕψος ἀνὰ πῆχεων ν' καὶ τὸ πλάτος πῆχεων κ', εἰς ἐξόδους καὶ εἰσόδους λαοῦ αὐτοῦ· πλησίον δὲ τῆς πόλεως ὠρυξε κιστέρναν καὶ ὠκοδόμησε καὶ περιετείχισεν αὐτὴν ἀξιολόγως, τὸ περίμετρον αὐτῆς ἔχον στάδια μ', τὸ βάθος ὀργυιάς μ'· ὡσαύτως κατεσκεύασε καὶ ἄλλο ἔργον ἀξιοθαύμα στον· ἐγειρας γὰρ ἀναλήμματα λίθινα ὑψηλότατα σφόδρα καὶ παντοδαπά, καταφυτεύσας ὑπερθεν δένδρα καρποφόρα ὡς ὅμοια δασυτάτοις ὄρεσιν, κρεμαστὸν παράδεισον αὐτὸν ἐπωνόμασεν, εἰς ὃν ἡ γυνὴ αὐτοῦ περιπολοῦσα καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐκεῖ νῆν ἐποπτεύουσα κατετέρεπετο ὑπ' οὐδενὸς ὄρω μὲνη. 3 Αὕτη ἐστὶν ἡ πόλις, περὶ ἧς διαπορευόμενος ἔφη μετ' ἐπάρσεως πολλῆς καὶ ἀλαζονείας· “Οὐχ αὕτη ἐστὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ εἰς οἶκον βασιλείας ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου, ὠκοδόμησα; Καὶ ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ὄντος, φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐγένετο· Σοὶ λέγεται, Ναβουχοδονόσωρ, ἡ βασιλεία σου παρήλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκδιώξουσίν σε, καὶ μετὰ θηρίων ἢ κατ' οἰκησίδας σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψωμιοῦσίν σε, καὶ ζ' καιροὶ ἀλλαγῆσονται ἐπὶ σέ, ἕως οὗ γνῶς, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὧ ἂν δόξη, δώσει αὐτήν. Καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ Ναβουχοδονόσωρ, καὶ ἀπὸ ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ χόρτον ὡς βοῦς ἦσθιεν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη ἕως οὗ αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λέοντος ἐμεγαλύνθησαν καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὀρνέου.” 4 Μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν

φησὶν ὁ αὐτὸς περὶ τῆς αὐτοῦ ἀποκαταστάσεως. ”Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ’ ἐμὲ, καὶ εἰς τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή ἐπέστρεψεν ἐπ’ ἐμὲ, καὶ οἱ τύραννοί μου καὶ οἱ μεγιστάνές μου ἐζήτουν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθην, καὶ (ἡ) μεγαλωσύνη μου προσετέθη μοι περισσοτέρα. Νῦν οὖν ἐγὼ Ναβουχοδονόσωρ αἰνῶ, 193 καὶ ὑπερυψῶ, καὶ δοξάζω τὸν Βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινὰ καὶ αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίσεις καὶ πάντας τοὺς πορευομένους ἐν ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινοῦν.” 5 Τὴν τοί νυν ἐκ Θεοῦ δοθεῖσαν (αὐτῷ) πολυολβίαν, ῥώμην τε καὶ περιφάνειαν ὁ θεῖος λόγος ὑπεμφαίνων διὰ Ἰερεμίου φάσκει· “Τάδε λέγει Κύριος· Ἴδου 110.321 δέδωκα πᾶσαν τὴν γῆν τῷ Ναβουχοδονόσωρ βασιλεῖ Βαβυλῶνος δουλεύειν αὐτῷ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ ἐργάζεσθαι αὐτῷ· καὶ τὸ ἔθνος καὶ ἡ βασιλεία, ὅσοι μὴ ἐμβάλωσι τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ, ἐν μαχαίρᾳ καὶ 50a ἐν λιμῷ ἐπισκέψομαι αὐτούς, ἕως ἄν ἐκλείψωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ. Καὶ ἰταμός ἐστι, καὶ οὐκ ἐλεήσει· φωνὴ αὐτοῦ, ὡς θάλασσα κυμαίνουσα· ἐφ’ ἵπποις πολλοῖς καὶ ἄρμασι παρατάξει ὡς πῦρ εἰς πόλεμον ἐπὶ σέ, θύγατερ Σιών. Καὶ ἀπὸ φωνῆς ὀρμῆς αὐτοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ὄπλων τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ σεισμοῦ τῶν ἀρμάτων καὶ ἤχου τροχῶν αὐτοῦ οὐκ ἐπιστραφήσονται πατέρες ἐπὶ υἱοὺς αὐτῶν ἀπὸ ἐκλύσεως χειρῶν αὐτῶν” καὶ· “Ἐκ Δὰν ἀκουσθήσεται φωνὴ ὀξύτητος ἵππων αὐτοῦ καὶ ἀπὸ φωνῆς χρεμετισμοῦ ἵππασίας αὐτοῦ σεισθήσεται πᾶσα ἡ γῆ ἐκείνη· καὶ ἥξει καὶ φάγεται τὴν γῆν καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς, πόλεις καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς κατοικοῦντας.” 6 Ὡσαύτως καὶ δι’ Ἐζεκιήλ οὕτω λέγει· “Ἴδου ἐπάγω ἐπὶ Σὺρ τὸν Ναβουχοδονόσωρ, βασιλέα Βαβυλῶνος, ὅς ἐστι βασιλεὺς βασιλέων μεθ’ ἵππων καὶ ἀρμάτων καὶ συναγωγῆς ἔθνων πολλῶν σφόδρα. Καὶ περιβαλεῖ σοὶ τάφρον καὶ οἰκοδομήσει κύκλῳ χάρακα καὶ περιστάσεις ὄπλων· καὶ τὰς λόγκας αὐτῶν ἀπέναντί σου δώσει. Τὰ τείχη σου καὶ τοὺς πύργους καθελεῖ ἐν τοῖς ὄπλοις αὐτοῦ. Ἀπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἵππων αὐτοῦ καλύψει σε κονιορτὸς αὐτῶν.” Καὶ πάλιν· “Τάδε λέγει Κύριος Ἄδωναϊ· Ἴδου, ἐγὼ δίδωμι τῷ Ναβουχοδονόσωρ τὴν γῆν Αἰγύπτου, καὶ λήψεται τὸ πλῆθος αὐτῆς, καὶ σκυλεύσει τὰ σκύβαλα αὐτῆς καὶ προνομεύσει τὴν προνομὴν αὐτῆς. Ἀντὶ τῆς λειτουργίας ἧς ἐδούλευσεν ἐπὶ (τὴν) Τύρον, 194 δέδωκα αὐτῷ τὴν γῆν Αἰγύπτου. Καὶ ἀπολώ τὸ πλῆθος τῶν Αἰγυπτίων διὰ χειρὸς Ναβουχοδονόσωρ· ἐν μαχαίραις γιγάντων αὐτοῦ, καταβαλῶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν.” Καὶ μετὰ ταῦτα “Ἐξελεύσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς πόλεις, καὶ ἐκκαύσουσι, καὶ ἀνάψουσιν ἐν τοῖς ὄπλοις, καὶ θυρεοῖς, καὶ πέλταις, καὶ δόρασι, καὶ τόξοις, καὶ βέλεσι, καὶ βακτηρίαις χειρῶν, καὶ λόγχαις, καὶ καύσουσιν ἐν αὐταῖς πῦρ ἐν ἔτεσι ζ’. Καὶ οὐ μὴ λήψονται ξύλα ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐδὲ μὴ κόψουσιν ἐκ τῶν δρυμῶν ἄλλ’, ἢ τὰ ὄπλα καύσουσιν.” 7 Εἰκότως οὖν ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Δανιήλ· “Σὺ, βασιλεῦ, βασιλεὺς βασιλέων, ὃ ὁ Θεὸς βασιλείαν ἰσχυρὰν τε καὶ κραταίαν καὶ ἔντιμον ἔδωκεν ἐν παντὶ τόπῳ, ὅπου κατοικοῦσιν υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, θηρία τε τοῦ ἀγροῦ καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν ἐν τῇ χειρὶ σου καὶ κατέστησέ σε κύριον πάντων· σὺ εἶ ἡ χρυσοῦ κεφαλῆτης εἰκόνας.” Καὶ· “Τὸ δένδρον, ὃ εἶδες τὸ μέγα, οὗ τὸ ὕψος ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὸ κῦτος αὐτοῦ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλῆ, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πολὺς, καὶ τροφή πᾶσα ἐπ’ αὐτῷ, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κατώκουν τὰ θηρία καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ κατεσκῆνουν πετεινά. σὺ βασιλεῦ, ὅτι ἐμεγαλύνθης, καὶ ὑπερίσχυσας, καὶ ἡ μεγαλωσύνη σου ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν. 50b, καὶ ἡ κυρεία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς.”

ΠΘ’. Περὶ τῆς βασιλείας Οὐλεμαροδάχ. Μετὰ δὲ Ναβουχοδονόσωρ ἐβασίλευσεν Οὐλε 110.324 μαροδάχ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ε’, ὃς τὸν Ἰεχονίαν λύσας τῶν δεσμῶν ἐποίησε συνεσιάτορα αὐτοῦ. 2 Περὶ οὗ καὶ ἡ τῶν Βασιλειῶν ἱστορία καὶ ὁ θεῖος Ἰερε μίας ἔφη· “Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ζ’ ἔτει, ἀποικισθέντος τοῦ

Ἰωακείμ βασιλέως Ἰούδα ἐν τῷ ἰ' μηνί, ἐν τῇ ιδ' τοῦ μηνός, ἔλαβεν Εὐύλαδ Οὐλεμαροδάχ, βασιλεὺς Βαβυλῶνος, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ οὗ ἔβασίλευσε, τὴν κεφαλὴν Ἰωακείμ βασιλέως Ἰούδα καὶ 195 ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐκ τοῦ οἴκου οὗ ἐφυλάσσετο καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρηστὰ καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸν δίφρον ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ' αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ἠλλαξε τὴν στολὴν τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἦσθιε διὰ παντὸς ἄρτον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἃς ἔζησεν.” 3 Ἰωακείμ δὲ οὗτός ἐστιν (ὁ) καὶ Ἰεχονίας. Ἰωακείμ γὰρ τὸν τούτου πατέρα, ἐφ' οὗ καὶ Δανιήλ ἠχμαλωτίσθη, Ναβουχοδονόσωρ ἀνελὼν ἐν Ἱερουσαλήμ, ἔρριψεν ἔξω τοῦ τείχους. 5. Περὶ Βαλτάσαρ. Μετὰ δὲ Οὐλεμαροδάχ ἔβασίλευσε Βαλτάσαρ, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἔτη γ', ὃς ἐποίησε δεῖπνον τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ· μίανας τὰ ἱερά σκεύη τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ συμποσίῳ, ἅπερ ἤγαγεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβουχοδονόσωρ ἐξ Ἱερουσαλήμ ἀνηρέθη κατὰ θεῖαν ὀργήν. 2 φησὶ γὰρ τὴνικαῦτα Δανιήλ πρὸς αὐτὸν· “Ὁ Θεὸς ὁ ὑψιστος τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν μεγαλωσύνην, καὶ τὴν δόξαν ἔδωκε Ναβουχοδονόσωρ, τῷ πατρί σου· ἀπὸ τῆς μεγαλωσύνης αὐτοῦ πάντες οἱ λαοὶ καὶ γλῶσσαι ἦσαν τρέμοντες καὶ φοβούμενοι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ οὐς ἐβούλετο ἀνήρει, καὶ οὐς ἤθελεν ἔσωσεν· καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερηφανεύεσθαι, καὶ τήχθη ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ἐψώμιζον αὐτὸν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη ἕως οὗ ἔγνωσεν, ὅτι κυριεύει ὁ Ὑψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἔάν δόξη, δώσει αὐτήν· καὶ σὺ οὖν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, Βαλτάσαρ, οὐκ ἐταπείνωσας τὴν καρδίαν σου· καὶ οἱ μεγιστᾶνες, καὶ οἱ παράκοιτοι, καὶ αἱ παλλακαὶ σου, οἶνον ἐπίνετε ἐν τοῖς ἀγίοις σκεύεσι· διὰ τοῦτο ἀπεστάλη ἀστράγαλος χειρὸς ἐκ προσώπου αὐτοῦ, καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ἐνέδειξε ὄντως· ΜΑΝΗ, ΘΕΚΕΛ, ΦΑΡΕΣ. Τοῦτο Μανῆ· ἐμέτρησεν ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν. Θεκέλ· ἐστάθη ἐν ζυγῷ καὶ εὐρέθη ὑστεροῦσα. Φαρές δέ· διήρηται 196 ἡ βασιλεία σου Μήδοις καὶ Πέρσαις. Καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνηρέθη Βαλτάσαρ ὁ Χαλδαῖος, καὶ Δαρεῖος παρέλαβε τὴν βασιλείαν. 2 Μὴ νομίση, φησὶν, ὅτι οἰκεία ῥώμη χρησάμενος Ναβουχοδο νόσωρ πᾶσαν ὑπέταξε τὴν γῆν· ὁ γὰρ Θεὸς ἐπιφέρων ἀνθρώποις ἀμαρτωλοῖς τιμωρίαν, ὡς περ τισὶν ὄρ γάνοις κέχρηται, προδήλως ἐπιτηδεῖοις καὶ πονηροῖς εἰς πονηρίαν τῆς κατ' αὐτῶν θείας ὀργῆς· ὅθεν φησὶν διὰ Ἡσαΐου· “Μὴ δοξασθήσεται 110.325 ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἔλκοντος αὐτόν; Οὕτως ἔάν τις ἄρη ῥάβδον ἢ ξύλον.” Ὡς περ γὰρ, φησὶν, ἀδύνατον ἀξίνην αὐτομάτως ἢ πρίονα, ἢ ῥάβδον κινηθῆναι, τότε γὰρ τούτων ἕκαστον ἐνεργεῖ, ἡνίκα 51a ἂν τις τῇ χειρὶ χρησάμενος κινήσῃ θελήσειεν, οὕτω δὴ καγὼ τοῖς πονηροῖς κατὰ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων κέχρημαι. Ταύτη τοίνυν καὶ Ἱερεμίας φησὶν· “Οὕτως εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν τῇ μεγάλῃ ἰσχύϊ μου καὶ τῷ βραχίονί μου τῷ ὑψηλῷ, καὶ δώσω αὐτήν ᾧ ἔάν δόξη ἐν ὀφθαλμοῖς μου. Καὶ ἰδοὺ δέδωκα πᾶσαν τὴν γῆν Ναβουχοδονόσωρ, βασιλεῖ Βαβυλῶνος, τῷ δούλῳ μου, δουλεύειν αὐτῷ πάντα τὰ ἔθνη,” καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ τοῦ θεοῦ κρίματος καὶ τῆς ἀρρήτου δικαιοκρισίας καὶ μακροθυμίας καταφρονήσας ἐπειράθη λοιπὸν ἐνδὶ κως παρὰ θείας ὀργῆς τὸ ἀδέκαστόν τε καὶ ἀναπόδραστον.

ζΑ'. Βασιλεία Δαρείου. Μετὰ δὲ Βαλτάσαρ ἔβασίλευσε Δαρεῖος ὁ Μῆδος, ὁ καὶ Ἀστυάγης, ὁ Ἄρταξέρξης λεγόμενος, ἔτη ιβ', ὃς εἶχε γυναῖκα τοῦ Μαρδοχαίου Ἑσθήρ, ἐπιλεχθεῖσαν διὰ κάλλος ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν νεανίδων, ἥτις καὶ τὸν ἴδιον λαὸν Ἰουδαϊκὸν ἀναιρεῖσθαι μέλλοντα ἐξ ἐπιβουλῆς Ἀμάν τοῦ ἀρχιστρατήγου λυτρωσαμένη, παρεσκεύασεν ἐκεῖνον ἀνασκολοπῆσθαι εἰς ὅπερ ξύλον ἐβουλεύσατο Μαρδοχέον τὸν ἑαυτῆς ἀνασκολοπίσαι θεῖον, μὴ τιμῶντα αὐτὸν καὶ προσκυνοῦντα. 2 ἐν οἷς εἰκότως πεπλήρωται ἡ Γραφή ἢ λέγουσα· “Ὁς 197 δ' ἂν ἐκκαύσῃ κακίαν, ἀπολεῖται ὑπ' αὐτῆς” καὶ· “Ὁς παρασκευάζεται δίκτυον ἐπὶ

πρόσωπον τοῦ πλησίον, περιβαλεῖ αὐτὸ τοῖς ἑαυτοῦ ποσί.” Καί· “Ὁ ποιῶν πονηρὸν, εἰς αὐτὸ ἐγκυλισθήσεται καὶ οὐ μὴ ἐπιγνῶ πόθεν ἦκει αὐτῷ.” Καί· “Ὁ ὀρύσσων βόθρον τῷ πλησίον, εἰς αὐτὸν ἐμπεσεῖται.” Καί· “Δι’ ὧν τις ἀμαρτάνει, διὰ τούτων καὶ κολάζεται.”³ Φησὶ γάρ τις τῶν μεγιστάνων· “Ἴδου ξύλον ἔστησεν Ἀμὰν τῷ Μαρδοχαίῳ πηχῶν ν’.” Καὶ ἐγένετο οὕτως κατὰ τὴν κέλευσιν βασιλέως Ἀρταξέρξου.

4 Ἐφ’ οὗ καὶ τῷ Δανιήλ ὠράθησαν καὶ διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ ὄπτασῖαι, καὶ ὁ χρόνος ἐδηλώθη τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ὅστις καὶ φθονηθεὶς ὑπὸ τῶν μεγιστάνων διὰ τὸ μέγας τιμᾶσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐβλήθη ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων καὶ διεφυλάχθη ἀσινής.

ββ’. Βασιλεία Κύρου. Μετὰ δὲ Δαρεῖον ἐβασίλευσε Κῦρος ὁ Πέρσης ἔτη λβ’, ὃς ἀνελὼν Κροῖσον, πάσης ἐκράτησε τῆς γῆς (τῆς τε τῶν Χαλδαίων, καὶ Ἀσσυρίων, καὶ Περσῶν, Παλαιστίνην τε καὶ πᾶσαν τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν Λυδῶν βασιλείαν ὑπέταξε, ἀνελὼν Κροῖσον ὡς προεῖρηται). 2 Ἐφ’ οὗ Κύρου Δανιήλ ἐπιφα νέστερος ὑπάρχων, ἔτι καὶ τὸν Βῆλ συντρίψας, καὶ δράκοντα φονεύσας, καὶ τὰ σεβάσματα Περ 110.328 σῶν, ἐβλήθη πάλιν ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων, καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας ς’, ἐν ᾧ λέοντες ἦσαν ζ’. Ἐδίδοτο αὐτοῖς τὸ καθ’ ἡμέραν σώματα β’ καὶ πρόβατα β’. Τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς οὐδὲν, ἵνα τὸν Δανιήλ καταφάγωσι. Καὶ ἦν Ἀμβακούμ ὁ προφήτης ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἤψησεν ἐψήματα, καὶ ἐνέθρυψεν ἄρτους εἰς σκάφην, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ πεδῖον ἀπενέγκαι τοῖς θερισταῖς. Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος Κυρίου πρὸς αὐτόν· “Ἀπένεγκε τὸ ἄριστον τοῦτο εἰς Βαβυλῶνα τῷ Δανιήλ ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων. Ὁ δὲ φησὶ· Βαβυλῶν οὐχ ἐώρακα καὶ τὸν λάκκον οὐ γινώσκω ποῦ ἐστίν. 198 Καὶ ἐπιλαβόμενος ὁ ἄγγελος τῆς κορυφῆς αὐτοῦ καὶ βαστάσας ἔθηκεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ λάκκου ἐν τῷ ῥοίζῳ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. Καὶ ἐβόησεν Ἀμβακούμ λέγων· Δανιήλ, Δανιήλ, λάβε τὸ ἄριστον ὃ ἀπέστειλέ σοι Κύριος. Καὶ εἶπε Δανιήλ· Ἐμνήσθης γάρ μου, ὁ Θεὸς, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπες τοὺς ἀγαπῶντάς σε, Κύριε. Καὶ ἀναστὰς Δανιήλ ἔφαγε, καὶ πάλιν εὐθὺς ὁ ἄγγελος ἀπεκατέστησε τὸν Ἀμβακούμ ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς ζ’ ἡμέρας ἐλθὼν ἐπὶ τὸν λάκκον καὶ εὐρῶν αὐτὸν μηδὲν ὑπὸ τῶν λεόντων ἀδικηθέντα, καὶ τὸν σεσωκότα Θεὸν δοξάσας, τὸν μὲν Δανιήλ εὐθὺς ἀνήγαγεν ἐκ τοῦ λάκκου, τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ καταήγαγον εἰς τὸν λάκκον, καὶ παραχρῆμα κατεβρῶθησαν ὑπὸ τῶν λεόντων ἐνώπιον αὐτοῦ.”³ Ὑφ’ οὗ τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἀνεκλήθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἄφεισιν αὐτοῖς προσφωνήσαντος αὐτοῦ καὶ τὴν πρὸς Ἱερουσαλὴμ 51b ἐπάνοδον ἐπιτρέψαντος, ἐπληρώθη ὁ ἑβδομηκονταετῆς χρόνος τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν κατὰ τὸν θεῖον ὄρον. Τοῦ δὲ Υἱοῦ Ζοροβάβελ Σαλαθιήλ καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδέκ ἐλθόντων εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομεῖν ὡς ἐξ ἐπιτροπῆς Κυρίου καὶ φιλοτιμίας ἀρξαμένων, ἐκωλύθησαν ὑπὸ τῶν περιοίκων διαβεβληκότων αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα.

γγ’. Βασιλεία Καμβύσου. Μετὰ δὲ Κῦρον ἐβασίλευσε Καμβύσης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ Ναβουχοδονόσωρ κληθεὶς, ἔτη ς’. 2 Ὁς πόλεμον ἔχων πρὸς Ἀρφαζάδ, βασιλέα Μήδων, καὶ συμμαχίαν αἰτήσας παρὰ τῶν ἐθνῶν πάντων ἕως Αἰγύπτου, καὶ μὴ δεδωκότων αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἀντιρρηκότων, πόλεμον ἔθετο μετὰ τὸ νικῆσαι καὶ περιγενέσθαι τοῦ Ἀρφαζάδ κατὰ τῶν μὴ δεδωκότων. Καὶ δὴ ὑποστρέψας μετὰ νίκης, ἀπέστειλε τὸν αὐτοῦ ἀρχιστράτηγον Ὀλοφέρνην μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατ’ αὐτῶν. Καὶ παντὸς ἔθνους κυριεύσας ὁ Ὀλοφέρνης 199 καὶ τὰ εἶδωλα τούτων συντρίψας, πρὸς Βετιλούαν τὴν πόλιν ἦλθεν ἐν χιλιάσιν ὀπλιτῶν ρκ’. Καὶ ὁ μὲν Ὀλοφέρνης εἰς πόλεμον παρετάσσετο, κατεσφαλισμένων ἐν τῇ πόλει τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Ὁ δὲ στρατηγὸς αὐτοῦ Ἀχιὼρ συνεβούλευσεν αὐτῷ 110.329 μὴ πολεμεῖν τὸ ἔθνος τῶν Ἑβραίων διὰ τὸ ὑπερασπίζειν αὐτῶν τὸν Θεόν. Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Ὀλοφέρνης ἀπέστειλεν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει ἀπειλήσας ἀναιρεῖν αὐτὸν εἰ ταύτης περιγένοιτο. Καὶ

ὁ μὲν Ἀχιὼρ ἦν ἐν τῇ πόλει Βετιλούα· ὁ δὲ Ὀλοφέρνης ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, προκαταλαβὼν τὰ ὕδατα. Τοῦ δὲ λαοῦ ἐκλυθέντος διὰ τὸ δίψος καὶ μέλλοντος ἐκδοῦναι τὴν πόλιν, Ἰουδιθ ἀποβαλοῦσα τὰ τῆς χηρεύσεως ἱμάτια ἐπένηται γὰρ τὸν ἄνδρα καὶ δι' ὅλου ἔμενε νη στεύουσα, ἐκόσμησεν ἑαυτὴν ὡς νύμφην καὶ πολλὰ τοὺς ἄρχοντας καὶ ὀλιγοψύχους ἐλέγξασα καὶ νουθετήσασα καὶ παραγγείλασα μὴ ἐκδοῦναι τὴν πόλιν μέχρι ἡμερῶν ε', ὑπεξήλθε πρὸς τὸν Ὀλοφέρνην, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ βοήθειᾳ καὶ τῇ ἑαυτῆς σοφίᾳ τοῦτον ἀπατήσασα, ἀποκεφαλίσασα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, πρὸς τὴν πόλιν ὑποστρέψασα νυκτὸς, τὴν κεφαλὴν ἔδειξεν Ὀλοφέρνου. Καὶ μὲν Ἰουδαῖοι ἐφοβήθησαν, καὶ σφόδρα θαυμάσαντες, καὶ τῷ συνεργήσαντι καὶ 52a σοφίαντι Θεῷ τὴν δόξαν ἀναπέμψαντες, προθυμίαν πολλὴν ἔλαβον. Ὁ δὲ στρατηγὸς Ἀχιὼρ μᾶλλον ὑπερεκπλαγεὶς τὴν μεγάλην καὶ ἰσχυρῶς κραταῖαν βοήθειαν τοῦ Κυρίου, αὐτίκα περιτμηθεὶς ἐπίστευσε Κυρίῳ τῷ Θεῷ Ἰσραὴλ, καὶ οὕτω λοιπὸν οἱ μὲν Ἀσσύριοι πρῶτας γενομένης, ἔωρακότες τὴν κεφαλὴν Ὀλοφέρνου κοντευθεῖσαν, δεινῶς κατησχύνθησαν φυγόντες. Οἱ δὲ υἱοὶ Ἰσραὴλ πανταχόθεν συνδραμόντες καὶ τοὺς πολεμίους συγκόψαντες, καὶ λαφυραγωγῆσαντες, δέδωκαν τῇ Ἰουδιθ τὰ τοῦ Ὀλοφέρνου πάντα· ἡ δὲ ἀπελθοῦσα εἰς Ἱερουσαλήμ πάντα τῷ Κυρίῳ ἀναθεμένη, ὑπέστρεψεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, καὶ τὴν αὐτὴν ἀρετὴν τε καὶ ἄσκησιν ἔχουσα, ἐτελεύτησε χήρα ἐτῶν ρε', 3. Ταύτην οὖν τὴν ἱστορίαν ᾠήθησάν τινες ἐπὶ τοῦ Ναβουχοδονόσωρ συμβῆναι, πεπλάνηται δὲ διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἀγνοοῦντες ὡς μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦτο γέγονεν. Ὁ γὰρ πρῶτος Ναβουχοδονόσωρ ἐν τῷ τῆς αἰχμαλωσίας χρόνῳ προτετελεύκει. 4 Καθ' ὃν καιρὸν 200 Ἀναξαγόραν καὶ Πυθαγόραν τὸν Σάμιον φιλόσοφον ἀκμάσαι λόγος.

ζΔ'. Βασιλεία Σμερδίου. Μετὰ δὲ Καμβύσην βασιλεύει Σμερδιός ὁ μάγος (ἔτος ἐν καὶ) μῆνας ζ'.

ζΕ'. Βασιλεία Δαρείου. Μετὰ δὲ Σμερδιὸν ἐβασίλευσε Δαρεῖος Ἰστάσπου ἔτη μβ', ἐφ' οὗ πάλιν Ζοροβάβελ καὶ Ἰησοῦς ἐπιτραπέζοντες ἐτελείωσαν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ πρὸς τερὸν ἀμεληθεῖσαν ἔτη μ'. ὅθεν Ἰουδαῖοι κατὰ τοῦτον πρὸς τὸν Κύριον ἔλεγον· “Τεσσαράκοντα καὶ ζ' ἔτεσιν ὁ ναὸς ᾠκοδομήθη, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν.” Κύριος μὲν γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις ἐλευθερίαν ἔδωκεν καὶ συγχωρίαν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως, ὡς εἴρηται. Ὑπὸ δὲ τῶν Σαμαριτῶν κωλυθέντες, ὡς εἴρηται, ἔτη μ', καὶ μετὰ τοῦτο ἄλλοθεν εἰς τὸ ζ' ἔτος τῆς Δαρείου βασιλείας περαιούσης, οὐκοῦν ἡ ἐπάνοδος 110.332 τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐκ Περσίδος εἰς Ἱερουσαλήμ γέγονεν ἐκ προστάγματος Κύρου πρότερον, ἔπειτα Δαρείου κελεύσαντος ἐν χειρὶ Ἰησοῦ τοῦ Ἰωσεδέκκα καὶ Ζοροβάβελ, καὶ Νεμεσίου εὐνούχου Ἰουδαίου. 2 Ἡ πρόφασις τῆς ἐπανόδου οὕτω γέγονε. Στρατιωτῶν γ' τὸν βασιλέα φυλαττόντων, ἐν οἷς ἦν Ζοροβάβελ, εἴρησαν ἐν προβλήματι, τεθείσης ἐπαγγελίας αἰτήσαι τὸν νικῶντα ὅπερ ἂν θελήσειε παρὰ τοῦ βασιλέως. Τοῦ οὖν ἐνόουτος νικῶν τὸν οἶνον, τοῦ ἐτέρου φήσαντος νικῶν τὸν βασιλέα· ὁ Ζοροβάβελ ἔφη νικῶν τὰς γυναῖκας καὶ ὑπὲρ πάντων τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐπειδὴ ταῦτα εἰρηκῶς ἐνίκησε καὶ ἐπ' ἔτραπτο αἰτήσασθαι ὃ βούλεται, 201 ἠξίωσεν ἀφεθῆναι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ οἰκοδομηθῆναι τὴν Ἱερουσαλήμ· ὅπερ καὶ γέγονεν. Καὶ τότε πεπλήρωται εἰς τέλος τὸ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ὀργῆς ἔτει σ'. 3 Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς καὶ γραμματεὺς Ἔσδρας ἦν διδάσκων τὸν λαὸν τὸν νόμον καὶ διερμηνεύων, ὡς εὐφύεστατος πάντων, ὃς καὶ τὰς ἱεράς βίβλους ἀποκατέστησε διαφθαρείσας ὑπὸ τῶν πολεμίων. Οἱ γὰρ οἱ Χαλδαῖοι μετὰ τὴν ἄλωση τῆς Ἱερουσαλήμ ἐμπρήσαντες πάσας, ἐνέπνευσεν ὁ Θεὸς τούτῳ ὥστε αὐτὰς ἐκθέσθαι. 4 Γίνονται οὖν ἀπὸ τῆς α' οἰκοδομῆς 52b τοῦ ναοῦ ἕως τῆς β' ἔτη φια'. 5 Τὸ τοίνυν σχῆμα καὶ εἶδος τῆς β' οἰκοδομῆς καὶ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως Ἱερουσαλήμ ἦν οὕτως. Ἡ μὲν οὖν πόλις τρισὶν τεύχεσιν ὀχυρωμένη καὶ δυσάλωτος ὑπῆρχε· τοῦ δὲ τεύχους οἱ πύργοι τετράγωνοι ὄντες, εἶχον τὸ πλάτος καὶ

τὸ ὕψος ἀνά πῆ χεων ν', ἕκαστος λίθος τῆς δομήσεως ἦν εἰκοσάπηχυς· ἐφ' ὃν ἦσαν οἴκοι πολυτελεῖς, καὶ ὑπερῶα, καὶ δε ξαμεναὶ πρὸς ὑποδοχὴν ὀμβριμαίων ὑδάτων. Εἶχε δὲ παράπυργα ὀκτάγωνα καὶ παμμεγέθη ἀνά πῆ χεων ς' τὸ ὕψος ἔχοντα, ὡς τὴν Ἀραβίαν ἐκεῖθεν ἡλίου ἀνίσχοντος ὀραῖσθαι. Καὶ τὸ μὲν μέτρον τῆς πόλεως καὶ περίμετρον ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρον εἶχε στάδια ν' καὶ τὸ ὕψος πήχεις μ'· οἱ δὲ λίθοι τῆς οἰκοδομῆς εἶχον ἀνά πῆχεων κ' τὸ μῆκος, τὸ δὲ πλάτος ἀνά ἰ' ποδῶν, ὡς κάτω, καὶ τὸ πάχος. Καὶ οὕτως ἐν τῇ δομήσει οἱ λίθοι ἀλλήλοις ἦνωνται ὡς δοκεῖν μίαν εἶναι πέτραν, μηδαμοῦ τῆς συναφείας τῆς ἀρμονίας διαφαινομένης. Τὸ δὲ ἱερὸν ἐπὶ λόφου καρτερῶς δεδομημένον καὶ τετράσι περιβόλοις κυκλούμενον, εἶχε λίθους ἢ οἰκοδομὴ αὐτοῦ λευκοὺς καὶ ξεστοὺς ἀνά ποδῶν μ' τὸ μέγεθος ἐκάστου λίθου. Μέσον δὲ τῆς πόλεως ἦν ὁ ναός· δωδεκάβαθμος ὁ ἀναβάτης ὑπῆρχε. Καὶ τὸ μὲν κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ὕψος ἦν πήχεων ρ', τὸ δὲ κατόπισθεν μ'· κατάρροπον γὰρ ἐτύγχανεν τὸ ἐν μέρος τῆς πόλεως, τὸ δὲ ἕτερον ὑπόλοφον κατὰ τὸ ὄρος· ἡ δὲ πρώτη πύλη τοῦ ναοῦ, τὸ μὲν ὕψος, εἶχε πήχεων ο', τὸ δὲ εὖρος κς' Κορινθίῳ χαλκῶ κεκαλυμμένη ὡς ὑπεράγειν τῇ καλλονῇ τὰς διαχρύσους καὶ περιαργύρους πύλας, ἀνά πῆ χεων μ' τὸ μέγεθος, ἐπὶ πάχος πολὺ τοῦ χρυσοῦ καὶ 110.333 τοῦ ἀργύρου κεκοσμημένας, 202 ὥστε καταστρά πτεσθαι τὰ πάντα. Ὁ οὖν πρῶτος οἶκος εἶχεν ἐντὸς ὑπερῶα, τὸ μὲν ὕψος ἔχοντα πήχεων ς', τὸ δὲ μῆκος ν'. Ἡ δὲ πύλη τοῦ οἴκου κεχρυσωμένη οὔσα καὶ χρυσᾶς ὑπὲρ αὐτῆς ἀμπέλους ἔχουσα, κατεκρέ μαντο βότρυες ἀνδρομήκεις. Μετὰ δὲ τὸ εἰσελθεῖν τὸ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ, ἄλλος ἦν οἶκος τοῦ ἐνδοτάτου, οὐπὲρ τὸ μὲν ὕψος ἦν πήχεων ζ', τὸ δὲ πλάτος κ', ἐν ᾧ λυχνία, τράπεζα καὶ θυμιατήριον ἔκειντο. Διεῖρ γετο δὲ καταπετάσματι πρὸς τὸ ἕξωθεν, ἐν ᾧ οὐ δὲν ἔκειτο, ἀλλ' ἦν ἄβατόν τε καὶ ἄχραντον, ὅθεν ἀγίων Ἄγια ἐλέγετο· τὸ δὲ ἄνω καὶ ἕξωθεν τοῦ ἀχράντου ναοῦ τούτου μεγίστην παρεῖχε τοῖς ὀρώσιν ἐκπληξιν, πλαξὶ γὰρ χρυσαῖς στιβαρωτάταις κεκαλ λωπισμένα ὑπὸ τὰς πρώτας ἀνατολάς τοῦ ἡλίου πυ ρωδεστάτην αὐγὴν ἀνέπεμψεν καὶ τὰς ὄψεις τῶν ὀρώντων ἀπέστρεφεν, ὥσπερ τις ἡλιακὴ αὐγὴ τοῖς ὀφθαλμοῖς προσπίπτουσα. Διὸ τοῖς ἀφικνουμένοις ξένοις πόρρωθεν ὁ ναὸς ὀρώμενος, ὄμβρος χιόνος ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ κειμένη ἐξεφαίνετο διὰ τὸ ἐκ λευκοτάτου μαρμάρου συνεστηκέναι καὶ ἐπὶ λόφου δεδομεῖσθαι. Ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς εἶχεν ἐστῶτας χρυσοὺς καὶ τεθηγμένας ὀβελούς, ἀνά πῆχεων μ' τὸ ὕψος καὶ ἀνά ἕξ τὸ πλάτος, πρὸς τὸ κωλύειν ἐφιζᾶ νειν τὰ πετεινὰ καὶ ἐκρεύσει τὸν ναὸν μολύνειν. Τῶν δὲ κυκλούντων περιβόλων τεσσάρων τὸ ἱερὸν ἰδίας ἕκαστον παρατηρήσεως κατὰ τὸν νόμον ἠξίωτο. Εἰς μὲν γὰρ τὸ πρῶτον 53a καὶ ἐξώτατον πᾶσιν ἐγχω ρίοις τε καὶ ἀλλοφύλοις εἰσελθεῖν ἐπετέτραπτο, εἰς δὲ τὸ δεύτερον Ἰουδαίοις ἠφίετο εἰσιέναι, εἰς δὲ τὸ τρίτον μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσι τῶν Ἰουδαίων καθαροῖς καὶ ἀγνοῖς ὑπάρχουσιν, εἰς δὲ τὸ δ' ἱερεῦσι μόνον ἀγνεύουσιν, εἰς δὲ μετὰ τὸν ναὸν, τοῖς ἀμώμοις ἱερεῦσιν, στολάς ἱερατικὰς ἡμφιεσμένοις, εἰς δὲ τὰ ἄδυτα, ἔνθα ἦν ὁ βωμὸς, ἡ τράπεζα καὶ τὸ θυμιαστήριον καὶ ἡ ἄσβεστος λυχνία, μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ συγκεχώρηται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. Εἰκότως ἔλεγεν ὁ προφήτης· “Καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος”. Καὶ γὰρ ἡ β' οἰκοδομὴ αὕτη τοῦ ναοῦ λαμπροτέρα γέγονε τῆς πρώτης εἷς τε κάλλος καὶ μέγεθος καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. 203.6 Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπὶ στρατεύσας μετὰ διαφόρων ἐθνῶν, Συρίαν μὲν καὶ Φοινίκην καὶ τὴν παραλίαν πᾶσαν ἐσκύλευσε. Τῇ δὲ Ἱερουσαλήμ ἐπανελθὼν κατεβλήθη καὶ διόλωλε παμ πληθεῖ, τοῦ Θεοῦ θεηλάτοις αὐτὸν πληγαῖς καὶ σκη πτοῖς πατάξαντος καὶ τὰς σὺν αὐτῷ μυριάδας. Κάντεῦθεν μὲν νίκην παράδοξον ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν ἐν Ἱερουσαλήμ, ὄπλων καὶ μάχης ἐκτὸς, πλούτου δὲ καὶ λα φύρων ἀπείρων ἐπλησεν, ἄρχοντας τοῦ Ζοροβάβελ τότε, μεθ' ὧν οὐκέτι ἕτερος ἐκ τοῦ Ἰούδα ἦρξεν, ἀλλ' οἱ ἀρχιερεῖς ἠγεμόνευον. Μετὰ γὰρ τὴν ἀπὸ Βαβυλώνης ἐπάνοδον οὐκέτι βασιλεῖς,

ἀλλ' ἀρχιερεῖς αὐτῶν ἦρχον. 7 Διό φησιν ὁ μέγας Βασίλειος· “Καθαίρεθείσης γὰρ τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσωρ, λέλυτο μὲν τὰ βασίλεια, οὐκέτι 110.336 δὲ πατρικαὶ διαδοχαὶ τῶν ἡγεμονιῶν ἦσαν, ὥσπερ τὸ πρότερον, ἀλλὰ τότε μὲν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τῆς αἰχμαλωσίας διῆγον οἱ ἀπόγονοι τοῦ Δαυῖδ. Ἐπανελθόντες δὲ οἱ περὶ τὸν Ζοροβάβελ καὶ τὸν Σαλα θιήλ δημοτικώτερον καθηγοῦντο τοῦ λαοῦ, τῆς ἀρχῆς λοιπὸν ἐπὶ τὴν ἱερωσύνην μεταπεσοῦσης, διὰ τὸ ἀναμιγῆναι τὴν ἱερατικὴν καὶ τὴν βασιλικὴν φυλὴν, ὅθεν ὁ κύριος καὶ βασιλεὺς καὶ ἀρχιερεὺς εἰς τὰ πρὸς Θεόν. Καὶ οὐκ ἐξέλιπεν ἡ βασιλικὴ φυλὴ μέχρι τῆς Χριστοῦ παρουσίας, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ καθῆκεν ἔτι ἐπὶ θρόνου Δαυῖδ τὸ σπέρμα Ἰεχονίου· θρόνος γὰρ δηλονότι τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα λέγεται· πάντως γὰρ τῆς ἱστορίας μέμνησθε, ὅτι ὑπόφορος μὲν ἦν τῷ Δαυῖδ πᾶσα Ἰουδαία καὶ Ἰδουμαία χώρα, καὶ ἡ Μωαβίτις, καὶ τῆς Συρίας ὅσα τε πρὸς Χωρὸν καὶ πορῶν τέρω μέχρι τῆς μέσης τῶν ποταμῶν, καὶ καθ' ἕτερον μέρος ἕως ποταμοῦ Αἰγύπτου. Εἰ οὐδεὶς ἐφάνη ἐπὶ τοσούτου ἀξιώματος τῶν μετ' αὐτὸν, πῶς οὐκ ἀληθὴς ὁ τοῦ προφήτου Ἰερεμίου λόγος, ὅτι “Ἡτιμώθη Ἰεχονίας ὡς σκεῦος οὗ οὐκ ἔστι χρεῖα”, καὶ “Ὅτι ἀπερῆριφθη αὐτὸς καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαυῖδ, ἄρχων ἐν τῷ 204 Ἰούδα;” Οὐδεὶς γὰρ φαίνεται τῆς ἀξίας ταύτης καὶ τῆς δυναστείας ἐπιλημμένος τῶν ἐξ αὐτοῦ. Οὐ μὲντοι ἐξέλιπεν ἡ Ἰουδα φυλὴ “ἕως οὗ ἦλθεν ὧ ἀπέκειτο”, ὃς οὐδὲ αὐτὸς ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ σωματικοῦ θρόνου· μεταπεσοῦσης γὰρ τῆς Ἰουδαϊκῆς 53b βασιλείας ἐπὶ τὸν τοῦ Ἀσκαλωνίτου Ἀντιπάτρου Ἡρώδη, καὶ τοὺς ἐκείνου παῖδας, οἱ εἰς ἀρχὰς δ' κατενείμαντο τὴν Ἰουδαίαν, ἡγεμονεύοντες μὲν Πιλάτου, τὸ σὺμπαν τῆς Ῥωμαϊκῆς κράτος ἔχοντος Τιβερίου Καίσαρος. Ἀλλὰ θρόνον Δαυῖδ λέγει ἐφ' ὃν ὁ Κύριος ἐκάθισεν, τὴν ἀκαθαίρετον καὶ αἰώνιον βασιλείαν· αὐτὸς γὰρ ἔστι προσδοκία ἐθνῶν, οὐχὶ τοῦ ἐλαχίστου μέρους τῆς οἴκου μένης. “Ἔσται γὰρ, φησὶν, ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχων ἐθνῶν· ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσι.” Καὶ “Τέθεικά σε εἰς διαθήκην γένους, εἰς φῶς ἐθνῶν.” Καὶ “Θήσομαι εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος τὸ σπέρμα αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ ὡς τὰς ἡμέρας τοῦ οὐρανοῦ.” Οὕτως οὖν καὶ βασιλεὺς διέμεινε, εἰ καὶ μὴ τὰ σκῆπτρα τῆς Ἰουδαίας παρέλαβε, καὶ βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ἔστιν ὁ Θεός, καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Ἰακώβ ἐβεβαίωθη· “Καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματι αὐτοῦ πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς.” “Καὶ πάντα τὰ ἔθνη μακαριοῦσι τὸν Χριστόν.” 8 Ἴνα δὲ σαφέστερον γένηται πῶς ἱερατεία ἐμίγη τῇ βασιλείᾳ, λέε 110.337 ζομεν οὕτως· Ὁ μὲν Ἰούδας ἐγέννησε τὸν Φαρὲς, ὁ δὲ Φαρὲς Ἐσρώμ, ὁ δὲ Ἐσρώμ τὸν Ἀράμ, ὁ δὲ Ἀράμ τὸν Ἀμιναδάμ, ὁ δὲ Ἀμιναδάμ τὸν Ναασσών, ὁ δὲ Ναασσών τὸν Σαλμών, ὁ δὲ Σαλμών τὸν Βοὸζ, ὁ δὲ Βοὸς τὸν Ὠβὴδ, ὁ δὲ Ὠβὴδ τὸν Ἰεσσαί, ὁ δὲ Ἰεσσαί Δαυῖδ τὸν βασιλέα. Ἐπεὶ οὖν ὁ Ναασσών υἱὸς ἦν τοῦ Ἀμιναδάμ, τούτου τὴν ἀδελφὴν γυναικα ἠγάγετο ὁ μέγας ἀρχιερεὺς Ἀαρών, ἀδελφὸς ὑπάρχων Μωυσέως ἐκ φυλῆς Λευί· καὶ μὲντοι καὶ ὁ θεσπέσιος ἱεράρχης Ἰωδαε, φυλῆς ὦν τῆς Λευιτικῆς, 205 ἠγάγετο γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν Ὀχοζίου, φυλῆς οὖσαν τοῦ Ἰούδα. Κάντεϋθεν λοιπὸν ἡ βασιλικὴ φυλὴ συνεμίγη μετὰ τῆς Λευιτικῆς. Μάλα γε εἰκότως ὁ Κύριος ἐκ Μαρίας, τῆς Παρθένου καὶ κατὰ σάρκα μητρὸς αὐτοῦ, γενεαλογούμενος, οὕτω βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς εἰς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ὡς ἔφην, ἀνθρώποις ἀναδέδεικται καὶ προδήλως κηρύττεται βασιλεὺς αἰώνιος καὶ ἀδιάφθορος (καὶ “τὴν γενεάν αὐτοῦ,” δηλαδὴ τὴν ἀκατάληπτον καὶ ὑπερούσιον καὶ ἄναρχον τῇ θεότητι, “τίς διηγῆσεται;”)

ζζ. Βασιλεία Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος. Εἶτα ἐβασίλευσε Ξέρξης, ὁ Δαρείου υἱὸς ὁ μέγας, ἔτος ἐν καὶ μῆνας ζ'. 2 Μετὰ δὲ τοῦτον ἐβασίλευσε Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ, ἔτη μ'. Εἰκοστῷ δὲ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Νεεμίας ἀνελθὼν τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ ἀνίστησι, καθὼς φησιν Ἔσδρας. 3 Ἐφ' οὗ Σοφοκλῆς, καὶ Ἡράκλειτος, καὶ Διονύσιος, καὶ Εὐσέβιος, καὶ Θουκυδίδης, καὶ Εὐριπίδης, καὶ Ἀρίσταρχος, καὶ Ἰπποκράτης ὁ ἰατρὸς, καὶ Παρμενίδης, καὶ Δημοσθένης

ἐγνωρίζοντο, καὶ Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης, καὶ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος ἄμφω φιλόσοφοι. Οὗτος δὲ ὁ σφαλήσας τοὺς νόμους τῶν Ἑλλήνων θανατοῦται, κώνιον πῶν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ.

ζΖ'. Βασιλεία ἑτέρου Ἀρταξέρξου. Μετὰ δὲ Ἀρταξέρξην ἐβασίλευσεν Ἀρταξέρξης ἄλλος καὶ οἱ καθεξῆς ἕως Δαρείου Ἀρσάμου, ὃν ἀνεῖ λεν Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν, καὶ τὴν Περσῶν βασιλείαν καταλύσας καὶ πάσης τῆς γῆς κρατήσας, διαροῦνται τὴν βασιλείαν οἱ παῖδες. ^{54a} αὐτοῦ, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται. ² Οἱ τοίνυν Περσῶν βασιλεῖς μετὰ Ναβουχο δονόσωρ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἰσιν οἷδε· Δαρεῖος ὁ Ἀστυάγης, ὁ καὶ Ἀρταξέρξης, ²⁰⁶ ἐβασίλευσεν ἔτη ιζ', Κῦρος λβ', Καμβύσης ζ', Σμέρδιος ὁ μάγος β', Δαρεῖος Ὑστάσπου ἔτη μβ', Ξέρξης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη κα', Ἀρτάβανος μῆνας ζ', Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ μα', Ἀρταξέρξης ὁ Β', ι', Σογδάνης ιγ', Δαρεῖος ὁ Νόθος ἔτη ιθ', Ἀρταξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Μήμων, ἔτη μ' ἐπὶ τούτου κατελύθη ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων καὶ διωκεῖτο ὑπὸ ὑπάτων ἕως Ἰουλλίου Ἀρταξέρξης, ὁ καὶ Ὡχος, ἔτη κζ', Ἄρση Ὡχου ἔτη δ', Δαρεῖος ὁ Ἀρσάμου ἔτη ζ', ὃν Ἀλέξανδρος ἀνελών, ὡς ἔφην, καθεῖλε τὴν βασιλείαν Περσῶν, διαρκέσασαν ἔτεσιν σμζ'. ³ Ἐφ' 110.340 οὗ καὶ Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης οἱ φιλόσοφοι ἦκμα ζον, καὶ Σπεύσιππος, καὶ Ξενοκράτης, καὶ Φιλίστιων (Εὐσέβειος). Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον, τῆς δὲ προτέρας ἀκολουθίας, ὡς ὑπεσχόμεθα, πάλιν ἀψώμεθα. ⁴ Οἱ οὖν παῖδες καὶ οἱ μεγιστᾶνες Ἀλεξάνδρου τὴν βασιλείαν αὐτοῦ διελόμενοι, τῆς μὲν Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ἐβασίλευσε, ὁ Λάγου ὁ πρεσβύτης, καὶ οἱ καθ' ἑξῆς Πτολεμαῖοι δέκα ἕως Κλεοπάτρας, θυγατρὸς Διονυσίου. ⁵ Τῆς δὲ Ἀσίας πάσης Ἀντίγονος ἐκράτησε, τῆς δὲ Συρίας καὶ Βαβυλωνίας καὶ Παλαιστίνης Σέλευκος ἐβασίλευσεν ὁ Νικάνωρ, ὃς πόλεις β' κτίσας, εἰς τὰ μέρη Κιλικίας καὶ ἄλλην ἐν Συρίᾳ, τὴν μὲν Σελεύκειαν ἐκάλεσε, τὴν δὲ Ἀντιόχειαν, τὴν δὲ Λαοδικεῖαν, εἰς τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Λαοδικείας. Ἐφ' οὗ Ῥόδιοι θαλασσοκρατήσαντες ἀνέστησαν ἐν τῇ νήσῳ χαλκοῦν ἀνδριάντα τοῦ Ἡλίου, ὃν διὰ τὸ μέγεθος ἐκάλεσαν Κολοσσόν, ἅφ' οὗ καὶ αὐτοὶ Κολοσσεῖς ὠνομάσθησαν. ⁶ Μετὰ δὲ Σέλευκον ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ ἄλλοι ε' εἶτα ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανῆς, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλοπάτορος, ὑφ' οὗ γέγονεν ἡ β' ἄλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ· καὶ τὰ κατὰ τῶν Μακκαβαίων ἐπράχθη καὶ τὸ ἱερὸν ἐμολύνθη. ²⁰⁷ ⁷ Περὶ ἧς ἀλώσεως οὕτω πως γέγραπται· “Καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ ὑποτάξαι Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου τὸν Μακεδόνα, Δαρεῖον βασιλέα τῶν Περσῶν καὶ Μήδων, καὶ βασιλεῦσαι ἀντ' αὐτοῦ, καὶ πολλοὺς ποιῆσαι πολέμους, καὶ κρατῆσαι ὄχρῳ ρώματα μεγάλα, καὶ σφάζαι βασιλεῖς πολλοὺς, το πάρχας τε καὶ στρατηγούς, καὶ σατράπας, καὶ τυράννους, καὶ φθάσαι ἕως ἄκρων τῆς γῆς, καὶ πλοῦτον ἄπειρον συλλέξαι, μηδενὸς ἀνθεστηκότος, ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ σφόδρα, καὶ ἤρξε χωρῶν, ἐθνῶν καὶ τυράννων, καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φόρον. Καὶ μετὰ ταῦτα πεσὼν ἐπὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ γνοὺς ὅτι ἀποθνήσκει, προσεκαλέσατο τοὺς ἐνδόξους καὶ συνεκτρόφους αὐτοῦ· καὶ διελὼν αὐτοῖς τὴν βασιλείαν ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη ιβ'. Καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ. Καὶ περιθέμενοι οἱ παῖδες αὐτοῦ ἕκαστος διαδήματα καὶ βασιλεύσαντες ἐπλήθυναν τὰ κακὰ, ἅφ' ὧν. ^{54b} ἐξῆλθε ρίζα ἁμαρτωλός.”

ζΗ'. Βασιλεία Ἀντιόχου τοῦ Φιλομήτορος. Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανῆς, υἱὸς Σελεύκου τοῦ Φιλομήτορος, ὃς ὑπάρχων δεινὸς ἀνὴρ, καὶ πλεονέκτης, καὶ πολλὰς ἀρπαγὰς καὶ λεηλασίας ποιήσας, συνήγαγεν ἀργύριον καὶ χρυσίον, πλῆθος ἀμύθητον· καὶ πρὸς τούτῳ ἐκ πολλῆς ἀκολασίας καὶ οἰστρηλασίας εἰς τοὺς μίμους ἑαυτὸν καθεὶς ἐν ὄψει πάντων ἀναιδῶς ταῖς γυναῖξιν ἐπεμαίνετο, ὧ καὶ κατὰ 110.341 πρόσωπον τῆς βασιλείας χωροῦσης, κρατῆσαι τῆς Αἰγύπτου προσώρμησεν, ὅπως μίαν βασιλείαν ποιῇ, τὴν τε Ἀντιόχειαν καὶ τὴν Αἴγυπτον. ² Καὶ δὴ καταλαβὼν

τὴν Αἴγυπτον ἐν ὄχλῳ βαρεῖ, καὶ ἄρμασι, καὶ ἐλέφασι, καὶ στόλῳ μεγάλῳ, συνάπτει μάχην πρὸς Πτολεμαῖον, βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ, τρέψας αὐτὸν, κατεκράτησε τὰς Αἰγύπτου πόλεις καὶ πάσας ἐσκύλευσε.

ῥΘ'. Περὶ τῆς β' ἀλώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ. 208 Τῆς δὲ ἀγίας πόλεως κατοικουμένης μετὰ πάσης εἰρήνης, διὰ τὴν τοῦ ἀρχιερέως Ὀνίου μισοπονηρίαν τε καὶ εὐσέβειαν, “συνέβη καθ' ὅλην τὴν πόλιν σχεδὸν ἐφ' ἡμέραις μ' φαίνεσθαι διὰ τοῦ ἀέρος ἵππεῖς τρέχοντας ἐν ὅπλοις, (καὶ) διαχρῦσους στολὰς ἔχοντας, καὶ προσβολὰς (ἐξ) ἑκατέρων γινομένας, καὶ ὅπλων κινήσεις, καὶ χρυσέων κόσμων ἐκλάμψεις, παντοίοις εἶδεσιν ἀμφιάσεων τεθωρακισμένους· διὸ πάντες ἠξίουσαν ἐπ' ἀγαθῷ γενέσθαι τὴν ἐπιφάνειαν,” ἣτις καὶ προεδήλου τὴν πονηρὰν ἔφοδον Ἀντιόχου. 2 Τέλος δὲ “ἀναζεύξας μετὰ νίκης πολλῆς καὶ τεθηριωμένος τὴν ψυχὴν (ἐξ ἄκρας ἀπονοίας τε καὶ ἀλαζονείας) παρέλαβε τὴν πόλιν δορυάλωτον. Εἶτα προστάξας τοὺς στρατιώτας ἀφειδῶς τύπτειν τοὺς παρατυγχάνοντας, ἀνῆρέθησαν μυριάδες ἡ'. Κατατολμήσας οὖν καὶ εἰς τὸν ἀγιασμὸν εἰσελθὼν ἐν ὑπερηφανίᾳ πολλῇ, καὶ στήσας βωμὸν καὶ “εἶδωλον, βδέλυγμα ἐρημώσεως,” καὶ τὸν ναὸν μίαντας δι' ἀκαθάρτων θυσιῶν, ἱερὸν Διὸς Ὀλυμπίου προσηγόρευσεν.

Ρ'. Περὶ Ἐλεάζαρ καὶ τῶν ζ' παίδων τῶν Μακκαβαίων καὶ τῆς αὐτῶν μητρός. Οὗτος ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου καθίσας (τῶν στρατευμάτων αὐτῷ παρεστηκότων κύκλοθεν ἐνόπλων) ἐκέλευσε τοῖς δορυφόροις ἕνα ἕκαστον Ἑβραῖον ἐπισπᾶσθαι καὶ κρεῶν χοιρείων καὶ εἰδωλοθύτων ἀναγκάζειν ἀπογεύεσθαι· εἰ δέ τινες μὴ θέλοιν (μιαροφαγῆσαι), τούτους (τροχισθέντας) ἀναιρεῖσθαι. 2 Πολλῶν δὲ συναρπασθέντων, ἐξ ὧν “Ἐλεάζαρ τις, τῶν πρωτευόντων Γραμματέων, ἀνὴρ ἤδη προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ἠναγκάζετο μιαροφαγῆσαι. Ὁ δὲ τὸν μετ' 209 εὐκλείας θάνατον μᾶλλον ἢ τὸν κατὰ τοῦ μύσου βίον ἀναδεξάμενος, αὐθαιρέτως πρὸς τύμπανον ἤγετο· καὶ οὕτως μετὰ πολλῶν πρῶτον αἰκισμῶν καὶ μαστίγων ὑπαλλάξας τὸν βίον, οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς προβεβηκόσι τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος, μνημόσυνον ἀρετῆς κατέλιπε ταῦτα.” 3 Μεθ' ὃν καὶ ἄλλοι τινὲς ζ' ἀδελφοὶ σὺν τῇ μητρὶ ἑαυτῶν διαφόρως βασιανισθέντες τὸν τοῦ 110.344 μαρτυρίου στέφανον ὡσαύτως ἀνεδήσαντο. 4 Περὶ ὧν ὁ μέγας Γρηγόριος φησιν· “Οὕτως ἀπέλαυσε τῆς ἱερωσύνης ὁ θεῖος Ἐλεάζαρ μνηθεὶς καὶ μνήσας τὰ ἐπουράνια καὶ οὐ τοῖς ἔξωθεν ῥαντισμοῖς τὸν Ἰσραὴλ ἀγιάσας, ἀλλ' οἰκείοις αἵμασι, καὶ ποιήσας τὴν τελευτὴν τελευταῖον μυστήριον. Οὕτω καὶ οἱ νέοι παῖδες οὐχ ἡδοναῖς δουλεύσαντες, ἀλλὰ τῶν παθῶν κυριεύσαντες καὶ τὸ σῶμα 55a καθαγνίσαντες, πρὸς τὴν ἀπαθῆ ζωὴν μετέστησαν.” “Οὕτως ἀπέλαυσε τῆς πολυτεκνίας ἢ μητῆρ, ὡς φησὶ τις, οὕτως καὶ ζῶσιν ἐκαλλωπίσατο, καὶ ἀπελθοῦσα συνανεπαύσατο καὶ οὐκ ἐγέννησε κόσμῳ, Θεῷ παραστήσασα. Ἥγάσθη δὲ καὶ Ἀντιόχος οὕτω μεταβαλὼν εἰς θαῦμα τὴν ἀπειλήν. Ἰσασὶ γὰρ θαυμάζειν ἀρετὴν ἀνδρῶν καὶ πολέμοιοι, ὅταν, τοῦ θυμοῦ λήξαντος, ἐφ' ἑαυτῆς ἢ πράξεις δοκιμάζηται, ὥστε καὶ ἀπῆλθεν ἄπρακτος καὶ ἀπληροφόρητος.” 5 Ὑφ' ὧν (τοίνυν) ὁ τύραννος καταισχυνθεὶς καὶ μᾶλλον ἐκμανεὶς (καὶ) τὰ ἱερά σκευὴ πάντα λαβὼν, χρυσόν τε καὶ ἄργυρον ἄπειρον καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν λαφυραγωγῆσας καὶ τὰ κτήνη κρεουργῆσας καὶ πολλὴν φονοκτονίαν ποιήσας καὶ μεγαλοῤῥημονήσας, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀντιόχειαν (μέγα πένθος καταλείψας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ). Καὶ μετὰ β' ἔτη κατὰ Περσῶν ἐπιστρατεύσας, ἀπέστειλεν ἄρχοντα φορολογῆσαι τὰς πόλεις Ἱερουσαλήμ, ὃς παραγενόμενος μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ λαλήσας εἰρηνικοὺς λόγους, μετὰ δόλου πρὸς τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ εἰσελθὼν ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγῇ μεγάλῃ, καὶ καθελὼν τὰ τείχη, πᾶσαν (αὐτὴν) ἐνέπρησε 210 (καὶ κατέστρεψε), καὶ τὸ μὲν ἱερὸν (ἀσωτίαις καὶ) μιαραῖς θυσίαις ἀνεπλήρωσεν, τοὺς δὲ μὴ προσαιρουμένους τῶν Ἰουδαίων μεταβαίνειν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τῶν ἀθεμίτων ἀπογεύεσθαι, ἀφειδῶς κατέκτεινεν.

Πολλοὺς οὖν (ἄνδρας καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας μετὰ πολλῶν καὶ χαλεπῶν κολάσεων) ἀνελὼν (καὶ ἄλλους αἰχμαλωτεύσας) ἀπῆλθε, ἄρχοντα καταλιπὼν εἰς τὸ βασιανίζειν τοὺς Ἰουδαίους.

ΡΑ΄. Περὶ τοῦ Ματθααθίου ἱερέως. Μαθθίας δὲ τις ἱερεὺς, ἔχων υἱοὺς ε΄, ἀφ' ὧν Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος ἐτύγχανεν, ζήλου πλησθεὶς καὶ ὀρμῆσας κατὰ τοῦ ἄρχοντος, ἀνεῖλεν αὐτὸν καὶ συναγαγὼν ἅπαντας τοὺς περὶ αὐτὸν, ἐπέρχεται καὶ κατασκάπτει τοὺς ἀκαθάρτους βωμοὺς τῶν Ἑλλήνων, καὶ τοὺς ἀποστατοῦντας τοῦ νόμου ἀναίρει. 2 Ὁ δὲ γε Ἀντίοχος ἀκόσμως τε καὶ ἡττημένος ἐκ τῶν κατὰ Περίδου τόπων τὴν ἀνάξουζιν ποιούμενος, (καὶ) ἐκ πολλῆς ἀθυμίας ἀρρώστησας ἔφη πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μεγιστᾶνας· “Ἀφίσταται ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ συμπέπτωκα ἀπὸ τῆς μερίμνης. νῦν οὖν μνήσκομαι τῶν κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν Ἱερουσαλήμ· ἔγνω, ὅτι χάριν τούτων εὗρον τὰ κακὰ ταῦτα. Ἴδου ἀπόλ 110.345 λυμαὶ ἐν γῆ ἄλλοτρία.” 3 Καὶ συνέταξε τὸν ἀρματηλάτην αὐτοῦ ἀνενδότως ἐλαύνοντα κατανύειν τὴν πορείαν, ἐπαισθανόμενος ἐναργῶς τῆς ἀνωθεν κρίσεως τὴν τιμωρίαν· συνέσχε γὰρ αὐτὸν ἀνῆκε στος ἀλγηδῶν τὰ σπλάγχνα καὶ πικραὶ τῶν ἔνδον βάσανοι. Συνέβη δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἄρματος ῥοίζῳ φερόμενον καὶ δυσχερεῖ πτώματι περιπεσόντα, παντὸς τοῦ σώματος ἀποστρεβλοῦσθαι τὰ μέλη. Ἡ δὲ νόσος τοσοῦτον ἐπέτεινεν, ὥστε καὶ σκώληκας ἐκβράσαι, καὶ ἐν ὀδύνας μεγίσταις καταπίπτειν αὐτοῦ τὰς σάρκας, καὶ μέντοι καὶ ὑπὸ τῆς δυσωδίας τοῦ ἀθλίου αὐτοῦ καὶ δυστήνου σώματος πᾶν τὸ σπλάγχνα 211 βαρύνεσθαι μεγάλως, καὶ ὁ πολλὰ μεγαλυνήσας καὶ πάνδεινα πράξας, οὕτως αἰσχίστῳ μὲν τὸν βίον ἐπὶ ξένης καταστρέφειν. (Καὶ ἐνταῦθα μὲν ἐνδίκως ὁ ἄδικος κατετετιμώρητο, θανὼν δὲ οἰκτρῶς ἐκεῖθεν 55b μᾶλλον αἰωνίως κολάζεται.)

PB41. Βασιλεία Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος. Μετὰ δὲ Ἀντίοχον ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ, υἱὸς αὐτοῦ, ἐφ' οὗ Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος τοὺς φρουράρχους Ἀντιοχείας τροπώσας, ἐπέρχεται αὐτῷ Ἀντίοχος μετὰ χιλιάδων ἵππῶν κ' καὶ πεζῶν χιλιάδων ρ', ἀρμάτων τ', ἐλεφάντων νε' γεγυμνασμένων πρὸς πόλεμον· καὶ διελὼν τοὺς ἐλέφαντας εἰς φάλαγγας, παρέστησε ἐκάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄνδρας τεθωρακισμένους ἐν ἄλυσι δωτοῖς, καὶ περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἵππεῖς ἐκλεκτοὶ φ' διατεταγμένοι ἐκάστῳ θηρίῳ διὰ μηχανῆς, καὶ ἐφ' ἐκάστῳ ἄνδρες δυνάμειος ἔνοπλοι λβ'. Ὡς δὲ κατέλαμπεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς χρυσᾶς ἀσπίδας καὶ ἄρματα, ἔστιλβε τὰ ὄρη ἀπ' αὐτῶν (καὶ κατηύγαζον ὡς λαμπάδες πυρός. Κάν τεῦθεν ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ὀρῶντες καὶ ἀκούοντες τὴν φωνὴν τοῦ πλήθους καὶ τὸν συγκρουσμὸν τῶν ἀρμάτων)· ἦν γὰρ ἡ παρεμβολὴ μεγάλη, ἰσχυρὰ λίαν (καὶ ὁ λαὸς ἐπίμικτος, ἄπειρος, ἔνοπλος). 2 Καὶ ὡς ἐπέτεινεν ἡ μάχη, θεασάμενος Ἐλεάζαρ, ὁ ἀδελφὸς Ἰούδα, πεπυρωμένους τοὺς ἐλέφαντας καὶ τοξότας ἐπ' αὐτῶν φερομένους, ἕνα δὲ ἰδὼν ὑψηλότερον τῶν ἄλλων, βασιλικῶς θώραξι καθωπλισμένον, καὶ νομίσας ἐπ' αὐτὸν φέρεσθαι τὸν βασιλέα, ἐκπηδήσας τῆς παρατάξεως, ἐπιπλέκεται τῷ τῶν πολεμίων ἀθροίσματι, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα, ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ὑπέδυν' καὶ πατάξας εἰς τὴν γαστέρα τὸν ἐλέφαντα, πέπτωκεν εὐθὺς τὸ θηρίον ἐπάνω αὐτοῦ καὶ τοῦτον συνέτριψεν, ὅπερ Ἰούδας θεασάμενος καὶ κραταιότερον τὸν πόλεμον αἰσθόμενος, εἰς Ἱερουσαλήμ ἔφυγε. 212. 3 Καὶ ἐπιδιώξας Ἀντίοχος ἐπολιόρκει ταύτην· εἶτα λόγους εἰρηνικοὺς μεθ' ὄρκων ποιήσας, δέχεται αὐτὸν Ἰούδας ἔνδον τῆς πόλεως. Ὁ δὲ εἰσελθὼν, καὶ τῶν ὄρκων παρασπονδήσας καὶ τὸ τεῖχος τέλειον καταστρέψας, καὶ τοὺς οἰκίτορας σκυλεύσας, εἰς Ἀντιόχειαν ὑπέστρεψε. 110.348

ΡΓ΄. Περὶ Ἰούδα τοῦ Μακκαβαίου. Μετὰ δὲ ταῦτα Ἰούδας τρισὶν ἔτεσι τὴν θρησκείαν ὀλιγορηθεῖσαν τὴν πάτριον ἀνεκτήσατο, καὶ πολλοὺς ἐπιδειξάμενος καὶ τοὺς τῆς χώρας ἅπαντας ἀπελάσας τοῦ Ἀντιόχου καὶ τὸν ναὸν ἐκκαθάρας, αὐτῷ πᾶς ὁ

τῶν Ἰουδαίων λαὸς τὴν ἀρχιερωσύνην παρέδωκεν. 2 Ἐφ' οὗ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιράχ, ὁ σοφὸς καὶ πολυμαθὴς, καὶ τὴν πανάρετον σοφίαν συντάξας, παρ' Ἑβραίοις ἐγνωρίζετο.

ΡΔ'. Περὶ Ῥωμαίων. Τί ἐστὶ Καῖσαρ. Τὰ δὲ Ῥωμαίων πράγματα ἐδιωκεῖτο πρῶην ὑπὸ ὑπάτων ἀπὸ Ῥώμου καὶ Ῥήμου ἐπὶ ἔτη τξδ' ἕως Ἰουλίου Καίσαρος. Τῆς γὰρ μητρὸς αὐτοῦ θα νόουσης ἐν τῷ θ' μηνί, ταύτην ἀνασχίσαντες ἐξέβαλον αὐτὸν, ὅθεν καὶ λέγεται Καῖσαρ, ἀφ' οὗ Καίσαρες οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς προσηγορεύθησαν, ὅ ἐστιν ἀνατομὴ κατὰ τὴν Ῥωμαίων γλῶσσαν. 2 Τῆς θείας Γραφῆς ἐρμηνευθείσης ἐν τοῖς χρόνοις Πτολεμαίου καὶ ἀναγνωσθείσης, ἐκπλαγῆναί τε τὸν βασιλέα ἐπὶ τῷ κάλλει τῶν θείων λογίων καὶ πάντας, 56a τοὺς ἐν τέλει παρόντος οὖν Μενεδήμου φιλοσόφου καὶ Δημητρίου Φαληρέως καὶ θαυμαζόντων τὴν δύναμιν τῶν λόγων, ἠρώτα ὁ βασιλεὺς, “ὅτι τοιούτων ὄντων τῶν θείων λόγων, 213 πῶς οὐδεὶς ἱστορικῶν ἢ ποιητῶν ἐμνήσθη αὐτῶν;” καὶ ἀπεκρίθη Δημήτριος, ὅτι “Οὐδεὶς ποτε ἐτόλμησε τούτων ἄψασθαι, διὰ τὸ καὶ θεόπεμπτον θελήσαντα ἱστορῆσαι περὶ αὐτῶν παραφροσύνην κρατηθῆναι καὶ ὄναρ ἰδεῖν, ὅτι τοῦτο αὐτῷ συμβέβηκε περιεργασμένῳ τὰ θεῖα. Καὶ θεόδεκτον τὸν τῶν τραγωιδῶν ποιητὴν ἐν ἐνὶ δράματι μνησθέντα τῶν ἱερῶν τούτων βιβλίων τυφλωθῆναι· ἑκατέρους δὲ ἀποσχομένους τοῦ τολμήματος καὶ τὸ θεῖον ἐξευμενίζομένους ὑγιεῖς γενέσθαι. 3 Τούτῳ τῷ Ἰουλίῳ ἐτέχθη ἵππος ἀντὶ ὀπλῆς χηλᾶς ἔχων καὶ μηδένα ἕτερον ἀναβάτην δεχόμενος ἢ αὐτὸν, ὡς ὁ Βουκέφαλος τὸν Ἀλέξανδρον. 4 Τούτῳ μέλλοντί (ποτε) τὴν αὐλείον ἐξιέναι θύραν ἀπερχομένῳ ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, εἰκῶν αὐτοῦ πρὸ τῶν θυρῶν ἐστῶσα, αὐτομάτως κατέπεσεν· καὶ πρὸς τούτῳ χάρτην αὐτῷ τις ἐπίδεδωκεν ἔχοντα πᾶσαν τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλήν. Καὶ νομίσας ἄλλο τι εἶναι, μὴ ἐντυχῶν, ἀλλὰ δεδωκῶς ἐτέρῳ φυλάττειν, ἐσφάγη ὑπὸ Βρούτου καὶ Κασσίου ἐν τῷ βουλευτηρίῳ. 5 Αὐτὸς Ἰούλιος μεγίστους ἀγῶνας ἐνεδείξατο, Γερμανοὺς, καὶ Γάλλους, καὶ Βρεττανοὺς χειρῶσάμενος, ὑποφόρους τοῖς Ῥωμαίοις φ' πόλεις οἴκουμένας κατεστήσατο. 110.349

BIBLION Γ'.

ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΡΩΜΑΙΩΝ.

ΡΕ'. Βασιλεία Ἰουλίου Καίσαρος. Μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεύσας Ἰούλιος Καῖσαρ πρῶτος καὶ μόνος ἐκράτησε τῶν Ῥωμαϊκῶν σκῆπτρων μετὰ πολλῆς ὑπερηφανίας καὶ 214 ἀλαζονείας, ὅθεν καὶ δικτάτωρ ἐκαλεῖτο, ὅ ἐστι μονάρχης· δικτατορία δὲ ἐστὶν ἀρχὴ ἀνυπέρθετος. 2 Πάντων δὲ κρατήσας, ἐν ἰταμότητι καὶ τυραννίδι ἐπὶ ἔτη ιη', ἀνηρέθη ἐπὶ συγκλήτου. 3 Ὅς καὶ νόμους Ῥωμαίων ἔδωκεν καὶ τὰς ἰνδίκτους, καὶ τὸν βίσεξτον ἐξευρών, καὶ τὸν μῆνα Ἰούλιον ὀνομάσας, πρότερον Κوينτίλιον καλούμενον, ὡς ἐν τούτῳ αὐτοῦ μοναρχήσαντος. 4 Ἐφ' οὗ ἦν καὶ Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος, ὁ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων μνημονευόμενος, καὶ Ἀντίπατρος, ὁ Ἡρώδου πατήρ, βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας κατέστη.

Ρς'. Βασιλεία Αὐγούστου. Μετὰ δὲ Ἰούλιον Καίσαρα ἐβασίλευσεν Αὐγὸς στους Καῖσαρ, ἀνεψιὸς αὐτοῦ, Ὀκταβίου υἱός, ὁ καὶ Σεβαστὸς, ἔτη νζ', ἀφ' οὗ Σεβαστοὶ καὶ Αὐγουστοὶ προσηγορεύθησαν οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς. 2 Καὶ ὁ μῆν Αὐγούστος ἐκλήθη, ὅ ἐστι Σεβαστὸς, πρότερον Σεξτίλιος ὀνομαζόμενος. 3 Οὗτος οὖν Αὐγούστος Κλεοπάτραν τῷ ιδ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ χειρῶσάμενος καὶ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ὑποτάξας, καθελὼν τὴν βασιλείαν τῶν Πτολεμαίων διαρκέσασαν ἔτη ς' καὶ πάσης τῆς γῆς κυριεύσας καὶ τὰς τοπαρχίας καταλύσας, ἀνείλε τοὺς φονεύσαντας αὐτοῦ τὸν θεῖον Ἰούλιον. 4 Κτίσας δὲ καὶ πόλεις γ', μίαν ἐν τῷ Πόντῳ καὶ ἄλλην ἐν τῇ

Ἀρράβια καὶ ἑτέραν 215 ἐν Κύπρῳ Συρίας, καταπεσοῦσης ὑπὸ θεομηνίας ὀνόματι 56b 110.352 Σαλαμίνην ἀνεγείρας ἐκάλεσε καὶ τὴν μὲν Ἄγκυραν ὠνόμασε διὰ τὸ μέσην εἶναι αὐτὴν τῶν β' θαλασσῶν, τῆς τε Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς, ἣτις ἐστὶν Ἄγκυρα Γαλατίας, τὴν δὲ Διόσπολιν.

ΡΖ'. Περὶ τῆς δ' βασιλείας, ἣν ὁ Δανιὴλ ἐθέα σατο. Ἐντεῦθεν τοίνυν ἄρχεται ἡ τετάρτη βασιλεία, ἣν ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ τῶν δ' θηρίων ὄπτασις τέταρτον θηρίον διαφέρον τῶν ἄλλων τροπικῶς ὀνομάζει· ἐφ' οὗ καὶ ὁ τῶν πρώτων δ' στοιχείων δημιουργὸς καὶ τὸν τετραπέρατον κόσμον συνδήσας, ἐν τούτοις Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσαρκώθη διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν· ὅθεν εἰκότως μέγας βασιλεὺς καὶ ἐπίσημος ἐπὶ πάντων ὁ Αὔγουστος καὶ δυνατὸς γενόμενος, ὑπέταξε τὰς μερικὰς βασιλείας πάσας διὰ τὸν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ βασιλέα τοῦ παντός καὶ κύριον τεχθέντα κατὰ τὴν Ἡσαίου προφητείαν.² Φησὶ γάρ· “Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἐμφανὲς τὸ ὄρος Κυρίου καὶ ὁ οἶκος τοῦ Θεοῦ ἐπ' ἄκρων τῶν ὄρεων, καὶ ὑψωθήσεται ἐπὶ νῶτον βουνῶν, καὶ ἤξουσιν ἐπ' αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη· καὶ πορεύσονται λαοὶ πολλοὶ καὶ ἐροῦσι· Δεῦτε, ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ. Ἐκ γὰρ Σιῶν ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ. Καὶ κρινεῖ ἀναμέσον ἐθνῶν πολλῶν καὶ ἐλέγξει λαὸν πολύν. Καὶ συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐ λήψεται ἔθνος μάχαιραν καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν.”³ Ἰουδαῖοι δὲ φασί, Θεοδωτίωνι πλανώμενοι, περὶ τῆς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανόδου ἐρρήσθαι τοῦτο. Καὶ οὐ θαῦμα· ὡς γὰρ ἐν ταῖς λοιπαῖς διασφάλωνται προφητεῖαις, οὕτω κἀνταῦθα.⁴ Ποῖα γὰρ ἔθνη πελάζοντα καὶ πόρρωθεν ἀπωκισμένα νόμον καὶ τὸν ἐκεῖθεν ἐκπορευόμενον ἡγάγησαντο λόγον καὶ οὐχὶ μᾶλλον 216 αὐτοὺς ἕναν τιόντο; Μετὰ γὰρ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον συνέδραμον εἰς τὸν Ἰουδαῖον ναὸν τῶν ἐκείνων ἀσπασάμενα πλεῖστα τῶν ἐθνῶν, ἐπεστράτευσαν Ἰουδαίους· οἱ περίοικοι δὲ πάντες αὐτοὺς πολεμοῦντες διετέλεσαν· ἔνθεν μὲν Ἰδουμαῖοι, καὶ Ἀμανῖται, καὶ Μωαβῖται, ἐκεῖθεν δὲ ἀλλόφυλοι καὶ Σαμαρεῖται· καὶ ὀλίγου δὲ χρόνου διελθόντος, τὰ Μακεδονικὰ αὐτοὺς ἐπέστη κακὰ, ἃ τῶν Μακκαβαίων αἱ συγγραφαὶ περιέχουσιν· ἐνταῦθα δὲ ὁ προφητικὸς λόγος εἰρήνην ὑπέσχετο βαθεῖαν.⁵ Ὅτι δὲ τὸν μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου παρουσίαν προσημαίνει ταῦτα καιρὸν, πάλιν τὰ πράγματα σαφῶς μαρτυροῦσι· πρὸ μὲν γὰρ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας συχνὰ τῶν ἐθνῶν κατ' ἀλλήλων ἐπαναστάσεις ἐγίνοντο, ἅτε δὴ καθ' ἕκαστον ἔθνος τῆς βασιλείας μεμερισμένης· πάσης δὲ ἦγε μονίας εἰς Ῥωμαίους μετατεθείσης (καὶ τῆς καθ' 110.353 ἕκαστον ἐθνῶν βασιλείας ἐπὶ τῆς Χριστοῦ παρουσίας καταλυθείσης), εἰρήνη βαθεῖα κατέσχε τὴν οἴκου μένην, ὡς μηκέτι ἔθνος κατ' ἔθλους ἐπιστρατεύειν (καὶ μερικὰς βασιλείας καθαρπάζειν), ἀλλὰ τῇ γεωργίᾳ προσέχειν. Οὐκοῦν μάλα δείκνυται σαφῶς τὸ τῆς προρρήσεως τέλος.⁶ Ἡ οὐχ ὁρᾶτε τῆς Ἐκκλησίας τὸ ὕψος καὶ πάντας ὑποκύπτοντας καὶ ταύτη τὸ σέβας προσφέροντας 57a, καὶ τοὺς μὲν πλείστους ἐκόντως καὶ εὐγνωμόνως, τοὺς δὲ παραγνώμως δουλεύοντας καὶ μάτην ἀντιλέγοντας ἐξοστρακιζομένους κακῶς; Οὐχ ὁρᾶτε τῶν ὄρεων τὰς κορυφὰς, ὧς Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, τοῦ ἡμετέρου μύσους ἀπηλλαγμένας καὶ ταῖς τῶν ἀσκητῶν καταγωγαῖς κοσμουμένας, πάντας συρρέοντες καὶ τὸν ἐν τῇ σιγῇ ἐπιφανέντα λόγον θεολογοῦντας καὶ τὸν ἐκεῖθεν προελθόντα νόμον ἀσπαζομένους, τοὺς μὲν πολέμους πεπαυμένους ἀντὶ τῶν πολεμικῶν ὄπλων; Ἡ οὐκ ἴστε, ὡς ὀπηνίκα ταῦτα ὁ προφήτης ἐθέσπιζεν, ἄλλος μὲν τῆς Ἱερουσαλήμ ἐβασίλευεν, ἄλλος δὲ τῆς Σαμαρείας, καὶ ἄλλος Ἰδουμαίων, καὶ ἕτερος Μωαβιτῶν, καὶ αὖ πάλιν ἄλλος Ἀμανιτῶν, καὶ ἄλλος Ἀράβων; καὶ Μαδιναῖοι μὲν καὶ Ἀμαληκῖται ὑπ' ἄλλοις ἡγεμόσιν ἐτέλουν, Γάζα δὲ καὶ Ἀσκαλὼν, καὶ Ἄζωτος. Καὶ μέντοι καὶ Σιδῶν, καὶ Τύρος, καὶ Δαμασκὸς ὑπὸ διαφορῶν ἀρχόντων ἰθύνοντο. 217

ΡΗ΄. Περὶ τῆς ἐν σαρκὶ οικονομίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τοῦ δὲ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, εὐθύς Αὐγουστος Καῖσαρ ἐκράτησε πάντων καὶ τὰς τοπαρχίας πάσας καὶ μερικὰς βασιλείας καταλύσας (ὡς ἔφην) τοῖς Ῥωμαίοις οἷαξι πάντα υπέταξεν. ² Ὡσπερ καὶ Δαυὶδ προθεωρῶν καὶ προαναφωνῶν ἔψαλλε· “Δεῦτε καὶ ἴδετε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ, ἃ ἔθετο τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνταναιρῶν πολέμους μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς, τόξον συντρίψει καὶ συνθλάσει ὄπλον καὶ θυρεοὺς κατακαύσει ἐν πυρὶ.” ³ Ναὶ μὴν αἱ τοπαρχίαι καὶ αἱ μερικαὶ βασιλεῖαι κατελύθησαν, δι’ ἃς οὐδὲ βραχείας εἰρήνης ἀπέλαβον οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ πᾶσα χώρα καὶ πόλις ἔνοπλος τὰς ἐξαπίνωσ γενόμενας ἐφόδους δειμαίνουσα. ⁴ Ἐπὶ δὲ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Δαυὶδ πάλιν λέγει· “Ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καὶ πληθὸς εἰρήνης.” ⁵ (Τοιγαροῦν ἡ Ῥωμαίων βασιλεία τὰς μερικὰς βασιλείας, ὡς καὶ πολλάκις ἔφην, καταλύσασα καὶ μάχας) εἰρήνη βαθεῖα πανταχοῦ γέγονε (καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀκοὰς εὐτρεπίσας τοῖς κηρύττουσι τὸν τῆς εἰρήνης πρύτανιν, ἀδεῶς λοιπὸν, ὡς ἐν μιᾷ βασιλείᾳ, διέδραμον καὶ τὴν σωτήριον διδασκαλίαν τοῖς ἀνθρώποις προσήνεγκαν). ⁶ Κατὰ μὲν οὖν τὴν ἱστορίαν οὕτως ἐκβέβηκε τὸ “ἀνταναιρῶν πολέμους” καὶ τὰ ἐξῆς τροπικώτερον δὲ εἶ τις θέλει νοῆσαι, ὄψεται τοῦ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας πολέμου τὴν παῦλαν. Φησὶ γάρ· “Ἔτα ράχθησαν ἔθνη, ἔκλιναν βασιλεῖαι· ἔδωκεν φωνὴν αὐτοῦ ὁ Ὑψιστος, ἐσαλεύθη ἡ γῆ.” 110.356. ⁷ Τῆς θείας γὰρ βοήθειας ἐπιφανείσης, νῶτα δέδωκαν οἱ πολέμιοι, καὶ αἱ πάλαι τάναντία φρονοῦσαι βασιλεῖαι υπέκλιναν τὸν 218 ἀρχένα καὶ τὸν σωτήριον λόγον υπεδέξαντο. Τῇ γὰρ ἀληθείᾳ καὶ τῇ τῶν πραγμάτων μαρτυρίᾳ (καὶ ταῖς παντοδαπαῖς θαυματουργίαις), οἷόν τι φωνῆ χρησάμενος ὁ Θεὸς, τὸ οἰκεῖον ὕψος υπέδειξε (καὶ δέους αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἐπλήρωσεν). ⁸ Προειδὼς τοίνυν ὁ προφητικὸς λόγος τὴν Ἰουδαίαν περὶ τὰς θείας Γραφὰς παρερμηνείαν. ἀπόνοιάν τε καὶ ἀθέτησιν, ἔφη ὡς ἐκ προσώπου τοῦ προφητευομένου, ὡσπερ προασφαλιζόμενος αὐτοὺς καὶ λέγων· “Σχολάσατε καὶ γινώτε ὅτι ἐγὼ εἶμι ὁ Θεός· ὑψωθήσομαι ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὑψωθήσομαι ἐν τῇ γῇ.” Ἡμῖν δὲ παραδηλῶν τίς οὗτός ἐστιν, καὶ ὡσπερ συνευφραίνόμενος, ἐπάγει· “Κύριος τῶν δυνάμεων μεθ’ ἡμῶν, ἀντιλήπτωρ. 57b ἡμῶν ὁ Θεὸς Ἰακώβ.” Τοῦ δὲ Ἰακώβ τὴν μνήμην οὐχ ἀπλῶς ἐποίησατο, ἀλλ’ ἐπειδὴ πρῶτος ἐκεῖνος τὴν τῶν ἐθνῶν προεθέσπισε κλήσιν. “Οὐκ ἐκλείψει γὰρ, φησὶν, ἄρχων ἐξ Ἰουδα ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν,” μεταβολὴν κὰν ταῦθα τῶν ἐθνῶν προθεσπίζων, εἰκότως τὸν τοῦ Ἰακώβ Θεὸν, τοῦ ταῦτα προειρηκότος, ἔφη ταῦτα κατορθώκεναι. Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Χρυσόστομος φησὶν· “Οὐδὲν οὖν τῆς ἀνθρωπίνης θηριωδείας χειρὸν ἦν πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας. Ὡσπερ γὰρ ἐχθροὶ καὶ πολέμιοι πάντες πρὸς ἀλλήλους διακείμενοι, τοὺς ἑαυτῶν παῖδας ἔσφαζον, πατέρες καὶ μητέρες παισὶν ἐπεμαίνοντο· οὐδὲν ἦν ἐστηκὼς, οὐ φυσικὸς, οὐ γραπτὸς νόμος, ἀλλ’ ἀνατέτραπτο πάντα μοιχεῖαι γὰρ διηνεκεῖς καὶ φόνοι καὶ κλοπαὶ καὶ πᾶν εἶδος κακίας διεπράττετο καὶ εἰς ἀρετὴν ἔλογιζετο, πόλεμοι δὲ συνεχεῖς ἐπάλληλοι κατὰ τόπους καὶ χώραν, καὶ κώμην, καὶ οἰκίαν ἐγίνοντο, καὶ εἰς ἀνδρείαν καὶ κλέος ἀνεκηρύττοντο. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις θύοντες καὶ μαντευόμενοι, φαρμακεύοντες καὶ εἰδωλολατρεύοντες θεοσεβεῖν ἐνόμιζον. Τοῦ δὲ Κυρίου ἡμῶν ἐληλυθότος, ἀπηλέγχθησαν ταῦτα πάντα, ὡς θεοστυγῆ σαφέστατα, καὶ εἰρήνη βαθεῖα καὶ ἀρετὴ πλατεῖα ἐν τῷ κόσμῳ ἐμπολιτεύεται.” 219

ΡΘ΄. Περὶ τῆς καταπαύσεως τῶν ἐνθέσμως ἱερατευσάντων τοῦ Ἰουδα φυλῆς. Τοιγαροῦν ἐν τῷ μᾶ’ ἔτει τῆς Αὐγουστοῦ βασιλείας, ἐν τῷ εφ’ ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἤρχθη ὁ κατὰ Ἀντιόχειαν τῶν ἐτῶν ἀριθμός· καὶ Ἡρώδου μὲν ἐξ ἐθνῶν ἡδη βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἀνηγορευμένου, καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ σάρκα γεννηθέντος, καὶ τοῦ Ἡρώδου κακῶς τὸν βίον μεταλλάξαντος, πεπλήρωται

τό· “Οὐκ ἐκλείπει ἄρχων ἐξ Ἰούδα ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπὸ 110.357 κείται (καὶ αὐτὸς προσδοκία ἔθνῶν),” ὅς ἐστιν ὁ Χριστός. Ἐπειδὴ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἡρώδης, ἀλλόφυλος ὢν (καὶ) περιτμηθεὶς, ἤρξε τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀρχιερέα κατέστησεν ἀλλογενῆ τὸν Ἀνάνιον, εὐθὺς ἐπαύθη, κατὰ τὴν θείαν πρόρρησιν, ἣ ἐξ Ἰούδα ἀρχὴ μέχρι τότε κρατήσασα· οἱ γὰρ ἱερεῖς προεστὴ κασι τῶν πραγμάτων ἄχρι οὗ Πομπήϊος, ὁ Ῥωμαίων στρατηγός, ἐπιστάς, τὴν μὲν Ἰερουσαλήμ κατὰ κράτος πολιορκεῖ, μαιίνει δὲ τὰ ἅγια (ἄχρι τῶν ἀδύτων εἰσελθῶν τοῦ ἱεροῦ). Τῶν δὲ ἐκ τῆς προγόνων διαδοχῆς μέχρις ἐκείνου καιροῦ διαρκεσάντων, βασιλέα τε ὁμοῦ καὶ ἀρχιερέα Ἄρι στόβουλον, δέσμιον εἰς Ῥώμην ἐκπέμψας, Ὑρκανόν, τὸν Ἀριστοβούλου ἀδελφόν, ἀνέδειξεν ἀρχιερέα. 2 Οὗτος δὲ φιλιάν εἶχε πρὸς Ἀντίπα τρόν τινα Ἀσκαλωνίτην, τὸν πατέρα Ἡρώδου, ὃν κατέστησεν ἐπίτροπον τῆς χώρας. Ἦν δὲ Ἡρώδης, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἱκανὸς πρὸς πράγματα, καὶ πολλοὺς ληστάρχας κατέστειλε. 3 Τοῦ δὲ Ὑρκανοῦ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος, καὶ Ἀντιπάτρου δολοφονηθέντος, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ ἀντεχομένου τῶν πραγμάτων, ἐπεπῆδησε τῇ ἀρχῇ ὁ Ἡρώδης παῖς, πολλὰ χρήματα δούς τοῖς Ῥωμαίοις ὑπὸ σπονδῶν αὐτῶν γενόμενος. 220

ΡΙ'. Αὐγούστος ὁ βασιλεὺς ἀπάρας εἰς Αἴγυπτον. Αὐγούστου γὰρ Καίσαρος ἀπάραντος εἰς Αἴ γυπτον μετὰ στρατιᾶς ὅτι μάλιστα πλείστης εἰς τὸν κατὰ Κλεοπάτρας 53α πόλεμον, εἰς ἣν περιέστη τὰ τῆς ἀρχῆς Αἰγύπτου, γένους μὲν οὖσαν τῶν Πτο λεμαίων, ὑπήντησεν αὐτῷ Ἡρώδης παρέχων αὐτῷ οὐ τὴν τυχοῦσαν λειτουργίαν ἐν τοῖς στρατεύμασι καὶ ἀναλώμασι. Χειρωσάμενος δὲ τὴν Κλεοπάτραν τῷ ἰδ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐπανερχόμενος ἐπὶ τὴν Ῥώμην ὡς εὐνόησαντα τὸν Ἡρώδη μετὰ τῆς ὄλης συγκλήτου ἀναδείκνυσι βασιλέα τῆς Ἰουδαίας, περιθεὶς αὐτῷ τὸ διάδημα. Οὕτως ἐπιβὰς τοῖς Ἰε ροσολύμοις, καὶ τῶν Ἰουδαίων μὴ βουλομένων δέξασθαι αὐτὸν ὡς ἀλλόφυλον, πολλοὺς ἐξ αὐτῶν κατέσφαξε, λαφυραγωγῆσας τὴν πόλιν καὶ τὸ ἱερὸν, πονηρῶς δὲ χρησάμενος τῇ ἐξουσίᾳ, πάσας τῶν φυλῶν καὶ τῶν γενεῶν ἀναγραφὰς τὰς ἀπὸ τοῦ Ἐσδρα ἀποκειμένας, πυρὶ κατέκαυσε πρὸς τὸ μη κέτι γνωσθῆναι τοὺς Ἰουδαίους ἐκ ποίας πατρίδος εἰσὶν οἱ αὐτόχθονες καὶ τίνες οἱ λεγόμενοι γηῶρες· καὶ τὴν ἱερατικὴν δὲ στολὴν ὑπὸ τὴν ἰδίαν σφραγίδα ἀπέθετο. Καὶ λοιπὸν ἀδεῶς ἀσήμοις τισὶν ἐπὶ χρή μασις ἱκανοῖς τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπίπρατο. 2 Ἐτους δὲ μβ' Καίσαρος Αὐγούστου ἐξῆλθε παρ' αὐτοῦ δόγμα ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἴκου μένην (αὐτὴν δὲ τὴν φορολογίαν, ὡς εὐνούστα 110.360 τος, καὶ μεγίστῳ τῆς συγκλήτου ἐνεχείρισε Κυ ρήνω, ὃν καὶ κατέστησεν ἡγούμενον Συρίας ἤτοι τῆς Ἰουδαίας, τὸ πᾶν Ἰουδαίων ἔθνος Ῥωμαίοις ὑπόφορον κατέστησεν). 3 Καὶ οὕτω πρῶτος ἀλ λόφυλος Ἡρώδης, ὡς ἔφη, τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἐγχειρίζεται καθ' ὃν καιρὸν ἐναργῶς, τῆς Χριστοῦ παρουσίας ἐνστάσης, ἐξέλιπον (εἰκότως) οἱ τῶν Ἰου δαίων ἀρχιερεῖς (τε) καὶ ἡγούμενοι (κατὰ τὴν ἱεράν χρησιμολογίαν). 4 Καὶ γὰρ οἱ ἱερεῖς ἐξ Ἰου δαίων ἦσαν κατὰ μητέρα, ἐπεὶπερ ὁ μέγας Ἀαρὼν 221 τὴν τοῦ Ἀμναδάμ θυγατέρα ἠγάγετο γυναῖκα. Καὶ κατὰ τοσοῦτον συγγενεῖς ὑπῆρχον οἱ ἐξ Ἰούδα καὶ Λευῖ (ὄθεν ἐκ τοῦ Ἀαρὼν Ἐλισάβετ συγγενῆς εἴρηται, τῆς Θεοτόκου Μαρίας). 5 Ἐκλειπόντων οὖν τῶν παρὰ Ἰουδαίους ἀρχιερέων, Ἡρώδης ἀλλόφυλος τυγχάνων, βασιλεὺς, ὡς εἴρηται τῶν Ἰουδαίων καθίσταται, καθὼς, τῆς Χριστοῦ γεννήσεως πλησιαζούσης, ἣ ἐκ προγόνων τῆς ἀρχιερωσύνης κατελύθη διαδοχῇ, καὶ ὁ προφη τευόμενος παρὰ τῷ Δανιὴλ ἡγούμενος λαμβάνει τέ λος. Χριστοὶ γὰρ ἡγούμενοι ἦτοι ἀρχιερεῖς ἦσαν μέχρις Ἡρώδου, ἀρξάμενοι μὲν ἀπὸ τῆς κατὰ Δα ρεῖον ἀνανεώσεως τοῦ ἱεροῦ, λήξαντες δὲ ἐπὶ Ὑρκα νὸν ἔτεσι υπγ'. 6 Ὡς καὶ Δανιὴλ θεσπίζει λέγων· “Καὶ γνώση καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν Ἰερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ'.” 7 Τοσοῦτον γὰρ αἱ ὀ ἑβδομάδες ποιοῦσι χρόνον, ἡμέρας ἐκάστης εἰς ἐνιαυτὸν λαμβανομένης. ”Καὶ

ἐπιστρέψει καὶ οἰκοδομηθήσεται πλατεῖα καὶ περίτειχος, καὶ ἐκκενωθήσονται οἱ καιροί.” 8 Αἱ (γὰρ ἑβδομάδες) συμπληροῦσιν ἔτη υπγ΄, ὅσα τὰ τῆς ἀρχῆς ὑπάρχει τῶν χριστῶν ἡγουμένων, ὧν τελευταίου Ὑρκανοῦ ὑπὸ Πάρθων αἰχμαλωτισθέντος, Ἡρώδης ἀπ’ Αὐγουστου παραλαμβάνει τὴν βασιλείαν, μεθ’ ὃν οἱ τούτου παῖδες μέχρι τῆς ὑστάτης Ἱεροσολύμων πολιορκίας. “Οὐκέτι γὰρ ἐκ διαδοχῆς .58b τοῦ ἀρχιερατικοῦ γένους τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀσαμωναίων ἦτοι Μακκαβαίων, ὡς φησιν Ἰώσηπος, ἱερῶνται τῷ Θεῷ οὐδ’ αὖ πάλιν οἱ διὰ ἐνιαύσιοι, οἱ δὲ ἐπ’ ὀλίγω παρα τῶν Ῥωμαίων τὴν ἱερωσύνην ὠνούμενοι. Διὸ καὶ Δανιήλ προφητεύει λέγων· “Καὶ μετὰ τὰς ζ΄ καὶ τὰς ξβ΄ ἡμέρας ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔσται,” καὶ τὰ ἐξῆς. 9 Διέλυσε δὲ τὰς ὁ ἑβδομάδας οὕτως· τὰς μὲν ζ΄ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς αἰχμαλωσίας ἕως τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ, τὰς δὲ 222 ξβ΄ συναπτομένας ταῖς ζ΄ εἰς τὸν χρόνον, ὃν κατέσχον οἱ χριστοὶ ἡγούμενοι· (διὸ καὶ “ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα”). Τὴν δὲ μίαν ἑβδομάδα, καθ’ ἣν ὁ Κύριος ἐκήρυξε 110.361 τὴν Καινὴν Διαθήκην, ἧς ἑβδομάδος ἐν τῷ ἡμίσει ἦλθεν ἐπὶ τὸ σωτήριον πάθος καὶ ἦρθη ἐκ μέσου ἢ διὰ Μωϋσέως παραδεδομένη διαθήκη. 10 Καὶ ταῦτα μὲν Εὐσέβιος. Ὁ δὲ Θεοδώρητος αὐτίς ἔφη ἐν τῇ αὐτοῦ ἐρμηνείᾳ τῇ περὶ τοῦ Δανιήλ· Αὕτη “δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομάς μία. Καὶ ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδή, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἔστιν.” 11 Ἐν γὰρ ταύτῃ ἡ Καινὴ Διαθήκη δέδοται τοῖς πιστεύουσιν, καὶ δυνάμει πάσης αὐτὸς ἐπλήρωσε, ἐπέπερ, μεσοῦσης τῆς ἑβδομάδος ταύτης, ἢ κατὰ νόμον ἦρθη θυσία τῆς ἀληθινῆς προσφερομένης (καὶ οὐ μόνον ἢ θυσία ἐκείνη παυθήσεται) σημεῖον τῆς ἐρημώσεως ὑπέφηνε (γενέσθαι, εἰκόνες τινὲς ἀπηγορευμέναι τῷ νόμῳ εἰς τοῦτο εἰσκομιζόμεναι. Καὶ γὰρ τοῦτο πεποίηκε Πιλάτος, νύκτωρ εἰς τὸν ναὸν τὰς βασιλικὰς εἰκόνας παρὰ τὸν νόμον, ὅπερ δὴ καὶ) ὁ Κύριος εἶπεν· “Ὅταν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου Δανιήλ” γινώσκετε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.” (Ταῦτα δὲ λέγων ἐσήμαινε τὸ τέλος τῆς καταλειψομένης αὐτοῦς ἐρημώσεως τε καὶ πανολεθρίας.) Καὶ ἵνα μὴ νομίσωσιν οἱ Ἰουδαῖοι πάλιν ἀπολήψεσθαι τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν (καὶ τὴν προτέραν εὐπρέπειάν τε καὶ δόξαν), ἐπήγαγε· “Καὶ ἕως συντελείας καιροῦ, συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν.” Ἐως γὰρ, φησὶ, τῆς τοῦ κόσμου συντελείας, ἢ τῆς ἐρημώσεως συντέλεια μένει, μεταβολὴν οὐ δεχομένη. Τοῦτο καὶ Δαυὶδ ἔφη· “Ἐν ὀργῇ συντελείας, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξουσιν καὶ γνῶσονται, ὅτι (ὁ Θεὸς) δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς.” Οἷ γε μᾶλλον γνῶσονται, ὅταν ἴδωσι “τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ.” (Τότε γὰρ ὄψονται 223 κατὰ φυλὰς φυλὰς, τότε “ὄψονται εἰς ὃν ἐκέντησαν”). 12 Ἰστέον δὲ ὡς Ἑβραῖοι κατὰ τὸν τῆς σελήνης δρόμον ἀριθμοῦντες τὸν ἐνιαυτὸν, ἡμέρας ἰα΄ περισσοτέρας ἀποφαίνουσιν, ἃς ἡμεῖς ἐμβολίμους καλοῦμεν· ὁ γὰρ τῆς σελήνης δρόμος ἐν ἡμέραις κθ΄ καὶ ὥραις ἑ συμπληροῦται· οὕτω δὲ καὶ οἱ ἀριθμοῦντες ἡμερῶν τνδ΄ ποιοῦσι τὸν ἐνιαυτὸν. (Ἐπεὶ οὖν ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ πρὸς τῷ μακαρίῳ Δανιήλ διαλεγόμενος ἀνδρὶ Ἑβραίῳ καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν διδάσκων, τὸν συνήθη πάντως ἀριθμὸν ἔλεγεν, ἀναγκαίως οὖν δεῖ προσθεῖναι τὰ ἀπὸ τῶν ἐμβολίμων ἔτη συναγόμενα. Τούτων γὰρ προστιθεμένων, υπγ΄ ἔτη εὐρεθήσονται κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸν ἀριθμὸν.). 13 Τοσαῦτα δὲ συνάγουσιν αἱ ζ΄ καὶ ξβ΄ ἑβδομάδες· διεῖλε δὲ αὐτὰς οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πραγμάτων τινῶν προσημαίνων μεταβολὴν· οὐκοῦν ἀπὸ μὲν τῆς οἰκοδομῆς Ἱερουσαλὴμ, 59a ἣτις ἐγένετο ἐπὶ Νεεμίου 59a καὶ Ἐσδρου, μέχρις 110.364 Ὑρκανοῦ τοῦ τελευταίου ἀρχιερέως ἐκ τῶν Ἀσαμωναίων ἡγουν Μακκαβαίων, ὃν Ἡρώδης ἀνείλεν, ὁ τῶν ξβ΄ ἑβδομάδων ἀριθμὸς συμπληροῦται· ἀπὸ δὲ τῆς Ἰούδα σφαγῆς μέχρι τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐπιφανείας καὶ τῆς πρὸς Ἡρώδη τῶν Μάγων ἀφίξεως αἱ λοιπαὶ ζ΄ ἑβδομάδες τὸ τέλος λαμβάνουσιν, ἐν ᾧ χρόνῳ, μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Ὑρκανοῦ φημι, μέχρι τῆς τοῦ

Χριστοῦ παρουσίας παρανόμως λοιπὸν οἱ ἀρχιερεῖς ἐγίνοντο· τοῦ γὰρ νόμου κελεύοντος διὰ βίου παντὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἱερατεύειν καὶ μετὰ τε λευτὴν διαδόχων τοὺς διαδόχους, λαμβάνει Ἡρώδης καὶ οἱ μετ' ἐκεῖνον Ῥωμαῖοι, ὧν οἱ τὰς ἀρχιερωσύνας ποιησάμενοις συχνὰς αὐτῶν ἐποιοῦν τὰς διαδοχὰς, ἐνίους δὲ οὐδὲ ἐκ τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους καταγομένους ἀρχιερεῖς προεχειρίζοντο. 14 Καὶ τοῦτο δηλῶν Ἰώσηπος ἔφη· “Τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, οὐκέτι τοὺς ἐκ τῶν Ἀσαμωναίου γένουςοῦτοι δὲ ἦσαν οἱ καλούμενοι Μακκαβαῖοικαθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ τισιν ἀσήμοις καὶ μόνον ἐξ ἱερέων οὔσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπένειμε.” 15 “Καὶ μετὰ τὰς ξβ' ἐβδομάδας, φησὶν, ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.” Ὡς δὴλον εἶναι ὅτι τὰς ξβ' ἐβδομάδας πρότερον 224 τέταχε, καὶ μετὰ ταῦτα τὰς ζ', ἐν αἷς ἔφησαν· “Ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα,” τουτέστι τὴν ἐπανθοῦσαν χάριν τοῖς ἀρχιερεῦσι· καὶ ἐπειδὴ καὶ οἱ παρανόμως χριόμενοι ἀρχιερεῖς ὀνομάζονται, εἰκότως ἐπήγαγε· “Καὶ κρῖμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.” Εἰ γὰρ καὶ ἐχρίοντο, φησὶν, ἀλλὰ παρανόμως καὶ παρ' ἀξίαν· (καὶ ἀνωτέρως δὲ δὴλον πεποιήκε, ὡς τὰς ζ' ἐβδομάδας τελευταίας τέταχεν· “Ἔως γὰρ, φησὶ, Χριστοῦ ἡγουμένου ἐβδομάδες ζ' καὶ ἐβδομάδες ξβ'.”) Τῷ γὰρ ἡγουμένῳ Χριστῷ καὶ Σωτῆρι τὰς ζ' πολλαπλασιαζούσας ἐβδομάδας τέθεικε, ἵνα γνῶμεν ὡς ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπὶ τὰ ἄνω ἀριθμεῖν βουλόμενοι, τὰς ζ' πρότερον ἐβδομάδας εὐρήσωμεν καὶ τότε τὰς ξβ'. Εἶτα λέγει καὶ τὴν μέλλουσαν ἐρήμωσιν τῆς πόλεως καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερωσύνην φάσκων· “Καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ” ἡγούμενον γὰρ ἐρχόμενον τὴν ἀλλόφυλον ἔφη βασιλείαν καὶ τὴν παράνομον ἀρχιερωσύνην.” 16 Οὕτω γε μὴν καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος Ἱεροσολύμων ἔφη· “Οὐκ ἐκλείπει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, φησὶν, οὐδὲ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὧ ἀπόκειται.” Σημεῖον οὖν ἔδωκε τῆς Χριστοῦ παρουσίας τὸ παύσασθαι τὴν ἀρχὴν τῶν Ἰουδαίων· εἰ γὰρ μὴ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίους εἰσὶν, οὕτω ἦλθεν ὁ Χριστός· εἰ ἔχουσι τὴν ἐκ γένους Ἰούδα καὶ Δαυὶδ εἰς ἄρχοντα, οὕτω ἦλθεν ὁ προσδοκώμενος, “ὁ δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ” κατὰ τὸν θεῖον Ζαχαρίαν. Ἐκλεῖ πόντων τοίνυν τῶν ἐξ Ἰουδαῖο ἀλλόφυλος Ἡρώ 110.365 δὴς βασιλεύει· λέγει γὰρ καὶ ὁ προσδιαλεγόμενος ἄγγελος τῷ Δανιήλ “Καὶ γνώση καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὴν Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἐβδομάδες ζ' καὶ ἐβδομάδες ξβ'.” ἐξήκοντα τοίνυν καὶ θ' ἐβδομάδες ἐτῶν συνάγουσιν ἔτη υπγ'. Εἶπεν οὖν, μετὰ τὸ οἰκοδομηθῆναι Ἱερουσαλήμ υπγ' ἔτη διήλθον, καὶ τῶν ἀρχόντων ἐκλιπόντων, ἄρχεται τις ἀλλόφυλος βασιλεὺς, 59b ἐφ' οὗ γεννᾶται Χριστός. Δαρεῖος γοῦν ὁ Μῆδος 225.59b ἐκέλευσε τὴν Ἱερουσαλήμ οἰκοδομηθῆναι ἕκτω ἔτει τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας καὶ ἀ' ἔτει τῆς καθ' Ἑλληνας ξ' Ὀλυμπιάδος. Ὀλυμπιάς δὲ παρ' Ἑλλησικαλεῖται ὁ κατὰ δ' ἔτη συντελούμενος ἀγὼν διὰ τὴν κατὰ τετραετίαν τῶν τοῦ Ἠλίου δρόμων ἐκ τῶν κατ' ἔτος τριῶν ὥρων συμπληρουμένην ἡμέραν. Ἡρώδης δὲ βασιλεύει ἐν τῇ ρπγ' Ὀλυμπιάδι, τετάρτῳ ἔτει ταύτης. Ἀπὸ οὖν τῆς ξ' εἰς τὴν ρπγ' γίνονται μεταξύ ρκ' Ὀλυμπιάδες καὶ ὀλίγον τι. Συνάγονται τοίνυν τῶν ρκ' Ὀλυμπιάδων ἔτη υπ'· τὰ γὰρ γ' ἔτη λοιπὸν, ἴσως ἐν τοῖς μεταξύ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δ' ἀναλαμβάνεται. Αἱ τοίνυν ὀ' ἐβδομάδες εἰς τὸν ἐπὶ Χριστοῦ συντελοῦνται χρόνον κατὰ τοὺς Ἰουδαίων ἀριθμούς. 17 Ἐκεῖνοι γὰρ κατὰ τὸν σεληνιακὸν δρόμον τοὺς ἐνιαυτοὺς ἀριθμοῦσιν, ὡς ἔτι πρόχειρον εἰπεῖν τὸν τελευταῖον μῆνα εἶναι παρ' αὐτοῖς ἡμερῶν κθ' καὶ τοῦ μὲν ἡλιακοῦ κύκλου ὑπάρχοντος τξέ', τοῦ δὲ σεληνιακοῦ τνδ', ὡς τῷ ἡλιακῷ παραλλάσσειν ἐνιαυτῷ ἡμέρας ιά', τὸν δὲ σεληνιακὸν ἐνιαυτὸν, ὅθεν Ἕλληνας καὶ Ἰουδαῖοι μῆνας γ' ἐμβολιμαίους ἔτεσιν ὀκτώ παραβάλλουσιν. 18 Καὶ πάλιν ἔφη ὁ μακάριος Κύριλλος· “Εἰ τοίνυν ζητεῖς τὸ αἴτιον τῆς Χριστοῦ παρουσίας, ἀνάδραμε ἐπὶ τὸ πρῶτον τῶν Γραφῶν βιβλίον· Ἐν ἑξ ἡμέραις ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ἀλλ' ὁ κόσμος διὰ τὸν

ἄνθρωπον· τῇ ἡμέρᾳ τὸν ἄνθρωπον· εἶτα ἔθηκεν αὐτὸν ἐν παραδείσῳ· εἶτα τοῦτον ἐξέβαλε φθόνῳ διαβολικῷ. Μὴ τολμήσας αὐτῷ διὰ τὸ ἰσχυρὸν προσελθεῖν, προσῆλθε τῇ γυναικί, ὡς ἀσθενεστέρα, ἔτι παρθένῳ οὔσῃ. Μετὰ γὰρ τὴν ἐκ παραδείσου ἀπόπτωσιν, ἔγνω Ἀδὰμ Εὐάν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ δευτεροὶ γεγόνασι διάδοχοι τῆς ἀνθρώπων γενεᾶς Κάιν καὶ Ἄβελ· καὶ Κάιν ἀνθρωποκτόνος πρῶτος. Καὶ κατακλυσμός ἐπεχύθη ὕστερον 226 διὰ τὴν πολλὴν τῶν ἀνθρώπων πονηρίαν, καὶ πῦρ οὐρανόθεν κατῆλθεν ἐπὶ Σοδομιτῶν αἰσχροουργία. Ἐξελέξατο μετὰ χρόνους ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ οὗτος διεστράφη καὶ ἐτραυματίσθη.” Ἄπεστάλησαν προφήται μετὰ 110.368 Μωυσέα θεραπεῦσαι τοῦτο, ἀλλ’ ἰατρούσαντες ἀπεθρήνουν, μὴ περιγενόμενοι τοῦ πάθους, ὥστε λέγειν αὐτῶν τινα· “Οἴμοι, ἀπόλωλεν εὐλαβὴς ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐκέτι.” Καὶ πάλιν· “Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός.” Καὶ πάλιν· “Ἀρὰ καὶ κλοπὴ, καὶ μοιχεῖα, καὶ φόνος ἐκκέχυται ἐπὶ τῆς γῆς.” Ἔτι· “Τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἔθυσαν τοῖς δαίμοσι.” Ἔτι· “Οἰωνίζοντο καὶ ἐφαρμακεύοντο.” Ἔτι· “Καὶ ἀπλῶς μέγιστον ἦν τὸ θραῦμα τῆς ἀνθρώπινης ἀποδοτικότητος ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς· οὐκ ἦν μάλαγμα ἐπιθεῖναι, οὔτε ἔλαιον οὔτε καταδέσμους.” Εἶτα οἱ προφήται δεινῶς ἀποκλαιόμενοι καὶ ἀποροῦντες ἔλεγον· “Τίς δώσει ἐκ Σιών τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραήλ;” Καὶ πάλιν· “Κύριε, κλῖνον οὐρανοὺς καὶ κατάβηθι.” Ἔτι· “Ἐπερβαίνει γὰρ τὴν ἡμετέραν ἰατρούσαντες τὰ τῆς ἀνθρώπινης τραύματα.” Ἔτι· “Τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν καὶ τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν” ἀδιόρθωτον ἡμῖν τὸ κακόν. Σοῦ λοιπὸν δεῖται τοῦ διορθωτοῦ καὶ σωτήρος. Ἐπακούσας οὖν τῆς δεήσεως τῶν προφητῶν ὁ Κύριος κατῆλθε φάσκων· “Ἴδου ἔρχομαι καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ ὑμῶν.” 19 “Καὶ ἔσομαι πάντων Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός. Καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· Γνώθι τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσί με ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου, ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς ἀμαρτίαις καὶ ἀδιαισθησίαις αὐτῶν.” 20 Ὁ δὲ γε πρῶτος Ἡρώδης, ὁ υἱὸς Ἀντιπάτρου, ἔσχεν υἱοὺς δ’ Ἀρχέλαον, καὶ Ἡρώδη, καὶ Φίλιππον, καὶ Λυσανίαν, οἱ τετράρχαι, διὰ τὸ ἕκαστον αὐτῶν ἔχειν τὸ οἰκεῖον μέρος τῆς βασιλείας. 21 Ἦν δὲ Ἡρώδης κατ’ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκβαλὼν τὴν ἰδίαν 227 γυναῖκα, θυγατέραν οὔσαν Ἀρέτα τοῦ βασιλέως Ἀραβίας, περὶ οὗ ὁ Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῇ μνήμην ἐποίησατο, καὶ λαβὼν Ἡρωδιάδα, τὴν γυναῖκα Φιλίππου, τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, δι’ ἣν καὶ τὸν Πρόδρομον ἀνεῖλεν, ἀλλ’ οὐκ εἰς μακρὰν, τὴν δίκην εἰσεπράξατο τῶν τολμηθέντων. Ἡ γὰρ γυνὴ αὐτοῦ ἀτίμως διωχθεῖσα ἐπορεύθη πρὸς Ἀρέταν τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ τὴν βίαν ἀπεδύρατο. Ὁ δὲ ἐξαυτῆς, ὡς ὑβρισμένης τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, συναγαγὼν ἅπαντα τὸν λαὸν αὐτοῦ, ἐπῆλθε πρὸς αὐτὸν εἰς πόλεμον καὶ κατέκοψε πάντα τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ πυρὶ παραδοῦς ἠχμαλώτευσεν. Ἀλλ’ οὐδὲ οὕτως ἐπαύσατο Ἡρώδης τῆς πονηρίας αὐτοῦ, ἀλλ’ ὕστερον δέσμιος εἰς Ῥώμην ἀχθεὶς μετὰ τῆς μοιχαλίδος αὐτοῦ ἐξόριστος ἐπέμφθη ὑπὸ Τιβερίου ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἰσπανίας κάκεῖσε τὸν βίον χαλεπῶς κατέστρεψεν. 110.369 22 Ὁ δὲ γε μέγας Ἡρώδης ὁ τὰ νήπια ἀνελὼν, ἔσχεν υἱοὺς ὁμωνύμους αὐτοῦ καὶ διωνύμους τρεῖς, Ἡρώδη Ἀρχέλαον καὶ Ἡρώδη Φίλιππον, τὸν καὶ τὸν Πρόδρομον ἀνελόντα, ἐφ’ οὗ καὶ ὁ Κύριος ἔσταυρώθη, καὶ Ἡρώδη Ἀγρίππαν, τὸν καὶ Ἰάκωβον ἀνελόντα τοῦ Ζεβεδαίου, (καὶ Λυσανίαν, πρὸς ἣν Ἡρώδη τοῦ δήμου ἐπιφωνοῦντος τότε. “Φωνὴν Θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπου διέδωκεν αὐτίκα” στο λὴν γὰρ ἐξ ἀργύρου πεποιημένην περιθέμενος καὶ εἰς τὸ θέατρον ἔλθων καὶ ἐφ’ ὑψηλοῦ βήματος καθ’ ἴσας ἐδημηγόρει· τῆς δὲ ἡλιακῆς ἀκτῖνος προσπεσούσης τῷ ἐνδύματι καὶ λαμπηδὸν τῇ αὐγῇ τῆς ἐσθῆτος ἀναβρασθεὶς, τὰς ὄψεις τῶν περιεστώτων κατήστραπτε. Καὶ ἀωρηθέντων ἐπὶ τοῦτο καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν εὐφημησάντων, ἐπαίρεται πλέον ὁ δεῖλαιος, ὃν εὐθὺς ἄγγελος Κυρίου ἐπάταξεν εὐθέως, καὶ

ἀνεπήδησε τῆς καθέδρας ἐκ τοῦ σπα ράττεσθαι δεινῶς τὴν γαστέρα αὐτοῦ. 23 Τὸν δὲ θεῖον Ἰάκωβον ἰδὼν ἀπαγόμενον τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ θάνατον ὁ κατήγορος αὐτοῦ καὶ με ταμεληθεὶς προσέπεσε τοῖς ποσὶ τοῦ ἀποστόλου λέγων· Συγχώρησόν μοι, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ὅτι 228 μεταμέλημαί ἐφ' οἷς ἐλάλησα κατὰ σοῦ.” Ὁ δὲ μακάριος παραυτίκα τοῦτον καταφιλήσας εἶπεν αὐτῷ· “Εἰρήνη σοι, τέκνον, εἰρήνη σοι, εἰρήνη σοι καὶ συγχώρησις τοῦ πταίσματος.” Ὁ δὲ μετὰ φωνῆς μεγάλης εὐθέως ἑαυτὸν Χριστιανὸν ἐπὶ πάντων ἀνηγόρευσε, καὶ οὕτω συγκαταριθμηθεὶς τῷ ὑπ' αὐτοῦ 60b κατηγορηθέντι, σὺν αὐτῷ καὶ τὸ βραβεῖον τοῦ μαρτυρίου ἀπηνέγκατο). 24 Ὁ δὲ ἄθλιος Ἡρώδης ἐπὶ ἡμέρας φθειρόμενος καὶ σκώληκας ἐκβράζων, ἐλεινῶς τὸν βίον κατέλυσε, ὡσπερ καὶ ὁ δυσσεβέστατος αὐτοῦ πατήρ. Καὶ γὰρ κάκεινος τὰ ἐπίχειρα τῆς κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν ὁμηλικῶν αὐτοῦ τολμῆσας, ἔτι περιῶν τῷ βίῳ κομισάμενος, αἰσχίστῳ μόρῳ τὸν βίον κατ' ἑστρεψε, ὄνπερ ἐνδίκως ὡς ἄδικον ἢ δίκην μετελθούσα, τὰ μετὰ τὴν ἐνθὲνδε ἀπαλλαγὴν διαδεξόμενα τὸν ταλαίπωρον κολαστήρια διεδείκνυ φανερώς προοίμια· εὐθύς γὰρ καταλαβοῦσα τοῦτον θεήλατος καὶ ὀλέθριος μάστιξ, εἰς θάνατον ἀργαλέως συνέλασεν. 25 Ἐνθεν γὰρ, φησὶν Ἰώσηπος, αὐτοῦ τὸ σῶμα ἢ νόσος διαλαβοῦσα ποικίλῳ πάθει ἐμέριζεν· πυρετὸς μὲν γὰρ λάβρος ἦν, κνισμὸς δὲ ἀφόρητος τῆς ἐπιφανείας ὅλης, καὶ σκώληκες, συνεχεῖς ἄλγηδόνες καὶ περὶ τοὺς πόδας οἰδήματα δυσωδίας, τοῦ τε ἥτρου φλεγμονὴ καὶ αἰδοίου σῆψις σκώληκας γεννώσα· καὶ πρὸς τοῦτο ὀρθόπνοια καὶ διάπνοια καὶ σπασμοὶ τῶν μελῶν ἀπάντων αὐτοῦ καθεστῆ κασιν· αἰδῆς δὲ ἀποφορὰ ἐκ τοῦ συνεχοῦς ἄσθματος ἐξεπορεύετο, ὡς τοὺς ἐπιθειάζοντας ποινὴν θεήλατον εἶναι λέγειν. Τούτοις δὴ οὖν καὶ τοῖς τοιοῦτοις πάθεσι ἐπὶ πλείονα χρόνον περιαντλούμενος τοσοῦ 110.372 τον εἶχε τὸν πόνον ἀνύποιστον ὡς καὶ αὐτόχειρα αὐτοῦ γενέσθαι κατατολμήσαντα. 26 Αἰτήσας γὰρ μῆλον ὁμοῦ καὶ μάχαιραν, ὡς δῆθεν ἐπιθυμῶν αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἀπογεύσασθαι, καὶ λαβὼν, ἀνέτεινε τὴν μάχαιραν κατὰ τοῦ λαιμοῦ πληξαι βουλόμενος· καὶ ἔπληξεν ἄν, εἰ μὴ τις τῶν θεραπόντων θεασάμενος, ταχέως τὴν μάχαιραν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ μόλις ἀπέσπασεν. 27 Ἐπὶ πλεῖον δὲ ταῖς ὁδύνας βασανιζόμενος καὶ τὴν ἀδελφὴν Σαλώμην καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἀλέξανδρον προσκαλεσάμενος, ὑπέθετο 229 αὐτοῖς, ὥστε τοὺς τῶν Ἰουδαίων ἐξάρχους καθεῖρξαι εἰς τὸν Ἰππόδρομον· καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ, παραχρῆμα τούτους ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ κακῶς ἀναιρεῖσθαι, ἵνα μὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἡ ἡμέρα χαρὰ τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ πένθους πρόξενοσ γένηται. 28 Καὶ ταῦτα διαταξάμενος, καὶ λίαν ὑδεριάσας, καὶ μετὰ πολλῶν ἀλγηδόνων τὴν ψυχὴν ἀπορρήξας, εὐθύς ἢ Σαλώμην πάντα διαπραξαμένη τοὺς Ἰουδαίους εἰς μέγα πένθος καὶ θρήνον ἐνέβαλεν. 29 Ὅσαις μὲν οὖν, πρὸς ταῖς λοιπαῖς αὐτοῦ κακουργίαις, τὰς κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτονομισθείσας εὐπραγίας, ταῖς κατὰ τὸν οἶκον ἐπαλλήλοις ἡμαῦρωσε συμφοραῖς γυναικῶν καὶ τέκνων, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν μάλιστα πρὸς γένους ἀναγκαιοτάτων τε καὶ φιλτάτων μισσησίαις, οὐδὲν οἷόν τε νῦν καταλέγειν, τραγικὴν ἅπασαν δραματουργίαν ἐπισκιαζούσης τῆς περὶ τούτου ὑποθέσεως, ἦν πλάτος ἐν ταῖς κατ' αὐτὸν Ἱστορίαις Ἰώσηπος διελήλυθεν.

PIB'. Βασιλεία Τιβερίου. Μετὰ δὲ Αὐγούστον ἐβασίλευσε Τιβέριος Καῖσαρ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ κτίσας πόλιν ἐν τῇ Ἰουδαίῳ χώρᾳ (παρὰ τὴν λίμνην, ἐκάλεσε δὲ αὐτὴν εἰς ἑαυτοῦ ὄνομα) Τιβεριάδα. 2 Ἐφ' οὗ μέγας σεισμὸς γε νόμενος, κατήνεγκε πόλεις ἕως ἐδάφους ἰγ', Ἐφεσον, Μαγνησίαν, Σάρδην, Μοστίνην, Λιγάνην, Ἱεροκασάρειαν, Φιλαδελφίαν, Τμόλον, Κύμην, Μύριναν, Ἀπολλωνίαν, Δίαν, Ὑρκανεῖαν. 2 Καὶ ἐν μὲν τῷ ἰε' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὁ Κύριος ἡμῶν βαπτισθεὶς, τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἀπήρξατο. 4 Ἐν δὲ τῷ ιη' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ σταυρωθεὶς ὁ Κύριος. 61a ἀνίσταται (τῇ κθ' τοῦ Φαμενώθ μηνὸς ἦτοι) Μαρτίου 230 (τοῦ πρωτοκτίτου μηνὸς, Νισάν παρ' Ἑβραίους λεγομένου) κε', ἐπιφωσκούσης

Κυριακῆς μιᾶς Σαββάτων, τῆς πρώτης καὶ ἀρχῆς καὶ τιμιωτάτης τῶν ἡμερῶν ἡμέρας, περὶ ἧς ἔφη Μωυσῆς· “Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν·” καὶ· “Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανῶν τε καὶ γῆς, ἧ ἡμέρα ἐποίησεν ὁ Θεός.” Διό φησιν ὁ Δαυίδ· “Αὕτη ἡ ἡμέρα 110.373 ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ,” ἥτις ἐστὶ τὸ Κυριακὸν Πάσχα, Μαρτίου κέ', ὡς εἴρηται.

ΠΓ'. Διὰ τί ἡ τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασις ὀγδὴ ὠνόμασται. Περὶ ἧς γέ τοι ὁ μέγας ἔφη Χρυσόστομος· “Εἰ οὖν ἐν τῇ γ' ἡμέρᾳ ἀνέστη ὁ Χριστὸς, ὡς αὐτὸς ἔλεγε, “Δεῖ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ γ' ἡμέρᾳ ἀναστῆναι,” διὰ τί ἡ ὀγδὴ ἀνάστασις λέγεται τοῦ Κυρίου; Καὶ τρίτη μὲν εἴρηται ὡς ἀπὸ τοῦ πάθους καὶ τοῦ σταυροῦ, ὀγδὴ δὲ ὡς ἀπὸ τῆς δημιουργίας καὶ τῆς ἀναστάσεως. Ἐπεὶ οὖν τῇ Κυριακῇ ἀνέστη ὁ Χριστὸς, ἐν ἧ' ἡ ἀρχὴ τοῦ φαινομένου κόσμου γέγονε, ἥτις ὑπάρχει τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ κόσμου λάμψαν ἐν αὐτῇ, καὶ τὸ νοητὸν φῶς καὶ ἀληθινὸν ὁ Χριστὸς ἐκ τάφου ἀνέτειλεν· διὸ καὶ ἀπὸ τοῦ τάφου καὶ θανάτου ὁ κόσμος ἐγήγερτο. Ἀπὸ Κυριακῆς οὖν εἰς Κυριακὴν ἡ ὀγδὴ ἀπαντᾷ· καὶ δὲ τρίτη καὶ ἡ αὕτη, τρίτη ἀφ' οὗ ἔπαθε, ὀγδὴ ἀφ' οὗ ὁ κόσμος ἐγένετο. 2 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη αἰτία τῆς ἡ' καὶ τῆς γ', διὰ τί ἀνάστασις ἐκάστη ὠνόμασται· ἐν γὰρ τῇ ζ' ἡμέρᾳ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ· καὶ ἔστιν ἡ κατάπαυσις τέλος, συντέλεια ἔργων ἀπρητισμένων. τέλος δὲ καὶ κατάπαυσις λέγεται καὶ ἡ τοῦ λόγου συντέλεια, ὅτε μέλλει παράγειν τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου ὁ Θεός. Ἐπειδὴ οὖν ἀμαρτιῶν ὁ κόσμος ἔγεμεν καὶ ἠπειλεῖ τῷ κόσμῳ συντέλειαν, ὁ δὲ Χριστὸς ἐπὶ συντελείας τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἀμαρτίας ἦλθε, καὶ ἔπαθε, καὶ ἐτάφη, καὶ 231 ἀνέστη, καὶ τὸν κόσμον ἀνέστησε, καὶ ἡ πρώτη ἐνδημιούργησις ὀγδὴ ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ γέγονεν. Τῇ ἑπὶ ξύλου σταυροῦται διὰ τὸν ἐν τῇ ἑγεγῶτα ἄνθρωπον· διὰ τοῦτο οὖν ἐν τῇ ἑσταύρωται ἡμέρᾳ, ἵνα πάντες μάθωμεν ὅτι ἐν τῇ δημιουργήσας τὸν ἄνθρωπον, αὐτὸς ἐκεῖνος ἐν τῇ ἑσταύρωθη διὰ τὸν ἄνθρωπον. 3 Καὶ οὐ μόνον ἐν ἡμέρᾳ ἑ, ἀλλὰ καὶ ἐν ὥρᾳ ἑπὶ ξύλου ἐκρέματα, ἐπειδὴ ἀρχὴ ἀμαρτίας ὥρα ἑ ἀπὸ τοῦ ξύλου γέγονεν, ὅτε Ἀδὰμ τὸν θάνατον ἠρίστησε, ὅθεν λοιπὸν τότε καὶ λογχευθεὶς ἐξέβλυσεν αἷμα καὶ ὕδωρ, οἱ δύο μάρτυρες τῶν κυριοκτόνων, τὸ μὲν αἷμα ἵνα Ἰουδαίους ἐλέγξῃ εἰπόντας· “Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἔφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν” τὸ δὲ ὕδωρ, ἵνα τοῦ Πιλάτου κατηγορήσῃ, ὅτι λαβὼν ὕδωρ καὶ νιψάμενος ὡς ἀθῶος, τὸν ἀθῶον καὶ δίκαιον φραγγελώσας ἑσταύρωσεν. 4 Ἐπεὶ οὖν, ὡς πολλάκις ἔφη, ἡ ὀγδὴ καὶ ἡ τῶν νεκρῶν ἔγερσις βοᾷ τὴν τοῦ κόσμου συντέλειαν, ἰστέον, ὅτε πάντως ἡ τοῦ κόσμου γένηται συντέλεια, τότε οἱ ὅσοι καὶ εὐσεβεῖς ἐκλείψουσιν ἀπὸ τῆς γῆς. Καὶ τούτου μάρτυς ὁ Χριστὸς εἰπὼν· “Ἄρα ἐλθὼν ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;” Καὶ ὁ Ἀπόστολος φησιν. 110.376 “Ἐὰν μὴ ἔλθῃ πρῶτον ἡ ἀπόστασις, ὅτε ἀποστήσονται τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται”· καὶ ὡσπερ 61b κυ βερνητῶν ἀπώλεια τῶν πλοίων ἐστὶ ναυαγία, καὶ ποιμένων ἀπουσία προβάτων ὄλεθρος, καὶ γεωργῶν ἀμέλεια χωρίων ἀφανισμὸς, οὕτω καὶ τῶν ὁσίων ἡ ἔκλειψις τοῦ κόσμου κατάλυσις· ὁσιότης δὲ ἐστὶν ἡ πρὸς Θεὸν καθοσιώσις. Καὶ ἐκεῖνος ὅσιος ὁ ἑαυτὸν διὰ πίστεως καὶ ἔργων ἀγαθῶν καθοσιώσας καὶ τῷ Θεῷ ἀφιερῶσας, ὅθεν τοὺς Θεὸν καταλιμπάνοντας καὶ ἀρνούμενους τὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας ἔλεγε ὁ Μωϋσῆς· Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Ὅσιά μοι γένηται ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Κυρίου. Καθάπερ ὁ τοῦ Θεοῦ ἀποστάτης καὶ κακοῦργος ἀνόσιος λέγεται, οὕτως ὁ τῷ Θεῷ διὰ πίστεως καὶ ἀγαθοεργίας οἰκειωθεὶς, ὅσιος καὶ δίκαιος εἰκότως ὀνομάζεται. 232.5 Διὰ ξύλου τοίνυν θάνατος καὶ διὰ ξύλου ἡ ζωὴ. Τῇ ἑβδόμῃ κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων· τῇ ζ' ἐν τῷ τάφῳ τὸ σῶμα ἀνέπαυσεν. Τελείαν γὰρ ἡμέραν τὴν ἑβδόμην ἔμεινεν· τῇ ἡ' ἀνέστη καὶ τὸν κόσμον ἠγείρεν. Καὶ ἔστιν ἡ

Κυρίου καὶ τρίτη καὶ ἡ· τρίτη μὲν διὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάστασιν, ὀγδόη δὲ, οὐ μόνον διὰ τὴν τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τοῦ κόσμου ἔγερσιν. Οὐκοῦν, ἀγαπητὲ, ἄκουσον, θαυμαστὸν καὶ μέγα μυστήριον· Διὰ τί ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις ὀγδόη ὠνόμασται; Ἐπειδὴ ἐπτάκις νεκρῶν ἀνάστασιν εὗρομεν ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ, καὶ μετὰ τοὺς ζ' ὀγδοὺς ἐκ νεκρῶν ἀνέστη ὁ Κύριος ὁ ἐγείρας τοὺς ζ'. Πρὸ γὰρ τῆς Χριστοῦ ἀναστάσεως ἐπτά μόναι ἀναστάσεις νεκρῶν ἐγένοντο· (Καὶ) α' μὲν ἐν τῇ Παλαιᾷ· ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας, ὃν Ἡλίας ἐν Σαράφθοις ἀνέστησε· β' ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς Συναμίτιδος, ὃν Ἐλισσαῖος ἤγειρε· γ' (δὲ) ἡ τοῦ στρατιώτου, ὃν ἐγγὺς Ἐλισσαίου θάψαντες (καὶ τῶν ὀστέων τοῦ προφήτου ὁ νεκρὸς ἀψάμενος) ὡς ἀπὸ πυρὸς ἐξεπήδησεν· δ' δὲ (δ) ἐν τῇ Καινῇ, ἡ τοῦ ἀρχισυναγώγου τῆς θυγατρὸς· ε' (δὲ) ἡ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας· ς' (δὲ) ἡ τοῦ Λαζάρου, ζ' (δὲ) ὅτε πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγίων ἀνέστη· ἡ δὲ ἡ τοῦ Κυρίου Ἀνάστασις μετὰ τὸ σωτήριον πάθος, καθ' ὃν καιρὸν τοῦ πάθους (καὶ τοῦ) γενομένου σεισμοῦ ἐν πολλοῖς (μὲν) εὐρέθη Ἑλληνικοῖς ὑπομνήμασιν, ὅτι σεισμὸς ἐγένετο μέγας καὶ σκότος, ὥστε καὶ ἀστέρας φανῆναι. 6 Κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τούτους καὶ Ἰώσηπος ἱστορεῖ ἐν ἡμέρᾳ τῆς ν' κινήσεως καὶ κτύπου τοὺς ἱερεῖς ἀντιλαμβάνεσθαι πρότερον, ἔπειτα φωνῆς ἀθρόας, ἀγγελικῆς δηλονότι, ἔνδοθεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀκούειν· “Καταβαίνωμεν ἐντεῦθεν.” 7 Καὶ μέντοι καὶ ἕτερον παραδοξώτερον ἐξηγεῖται, χρησὶ μόνον τινὰ ἐν (τοῖς) ἱεροῖς γράμμασιν εὐρεθῆναι περιέχοντα (οὕτως)· ὡς κατὰ (τὸν) καιρὸν ἐκεῖνον 110.377 ἀπὸ τῆς αὐτῆς χώρας ἄρξῃ τις ἄνθρωπος τῆς οἰκουμένης ἀπάσης, ὃν αὐτὸς μὲν ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ ἐξείληφε 233 πεπληρωσθαι, διήμαρτε δὲ τῆς ἐρμηνείας ἐκ διαμέτρου· οὐ γὰρ πάσης οὗτος ἦρξεν (ἢ μόνης τῆς Ῥώμης). Λείπεται δὲ ὅν ἐπὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τοῦτο πληροῦσθαι, πρὸς ὃν φησιν ὁ Πατήρ· “Ἀἴτησαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς.” Ὅθεν “εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φόβος τῶν ἱερῶν ἀποστόλων, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν” (διὰ ῥῆδην κηρύττων αὐτοῦ τὴν ἀΐδιον ἀρχὴν τε καὶ βασιλείαν. 62a αἰώνιον). 8 Ἐπεὶ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ Θεὸς τὴν κτίσιν ἐδημιούργησεν, καὶ μαρτυρεῖ τῶν δένδρων ἡ βλάστησις (κατὰ τὴν θείαν ἀπόφασιν, μέχρι νῦν ἀρχομένου τοῦ ἔαρος· “Ἡ γῆ βλαστάνει βοτάνην χόρτου,” καὶ οἱ λειμῶνες ἀνθοῦσι, καὶ τὰ δένδρα φύει καρπὸν)· διὰ τοῦτο καὶ τὸν Ἰσραὴλ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἠλευθέρωσε τῆς Αἰγυπτιακῆς δουλείας καὶ τὴν Παρθένον Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος εὐηγγελίσατο· εἰκότως οὖν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ Χριστὸς ὑπέμεινε τὸ σωτήριον πάθος. Ὁ τοίνυν Πιλάτος μετὰ τὴν (τοῦ) Χριστοῦ σταύρωσιν εἰκόνας τοῦ Καίσαρος (προτομὰς) εἰς τὸ ἱερὸν νύκτωρ ἀνέθηκεν. Ὅρθρου δὲ γενομένου, οἱ Ἰουδαῖοι θεασάμενοι τοσοῦτον ἑταράχθησαν, ὥστε Πιλάτος ἐκδειματωθεὶς, ἀλλαχοῦ ταῦτα 10 μετ' ἔθηκεν. Καὶ δὴ καὶ τὸν ἱερὸν θησαυρὸν τὸν καλοῦ μενον Κορβανᾶν διαφθείρας, αἴτιος ἀναιρέσεως πολλῆς καὶ συγχύσεως καὶ τοῖς Ἰουδαίοις μισητὸς 234 γέγονε· τὴν γὰρ ἐπανάστασιν αὐτῶν ὑφορῶμενος, πρὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ στρατιώτας παρέστη σεν, ἔνδοθεν μὲν ὅπλα φοροῦντας αὐτοὺς, ἔξωθεν δὲ ἰδιωτῶν ἐσθῆτας πρὸς τὸ ἀνυπονόητον. Ὡς οὖν ὥρμησαν πρὸς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι στασιάζοντες, ἐπαφῆκε τοὺς στρατιώτας ἐπ' αὐτῶν, οἳ γε ξύλοις καὶ λίθοις αὐτοὺς παίοντες, τραυματίσαντες ἀπέλυσαν, τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ ἀπέκτειναν. Πολλοὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι, συμπατηθέντες ἀπώλοντο, οὐς καὶ ἀριθμήσαντες εὗρον λαὸν ἄπειρον.

ΡΙΑ'. Περὶ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου. Ἐμίξε δὲ καὶ τινῶν αὐτῶν μετὰ τῶν θυσιῶν τὸ αἷμα τρόπῳ τοιούτῳ. Οἱ Γαλιλαῖοι τοῖς δόγμασιν ἐξακολουθήσαντες Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, οὗ καὶ Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων μέμνηται, κενοφωνίαν καὶ πλάνην ἔμαθον ἐξ αὐτοῦ, καθὼς φησιν Ἰώσηπος· προφάσει γὰρ εὐσεβείας δῆθεν Κύριον μηδὲ μέχρι στόματος ἔφασκε δεῖν τινὰ 110.380 λέγειν, μήτε κατὰ τιμὴν, μήτε

(κατὰ) φιλοφροσύνην, καὶ τὴν Θεῶν μόνῳ πρέπουσαν τιμὴν καὶ δόξαν ἀνθρώποις ἀπονέμειν, ὅθεν καὶ πολλοὶ αὐτῶν περὶ τοῦ μὴ εἰπεῖν (τὸν) Καίσαρα κύριον καὶ δεσπότην, χαλεπὰς αἰκίας ὑπέστησαν, οἵτινες λοιπὸν ἐδίδασκον μηδὲν παρὰ τὰς διατεταγμένας ἐν τῷ Μωϋσέως νόμῳ θυσίας ἀναφέρεισθαι τῷ Θεῷ, κἀντεῦθεν τοῖσιν κωλύοντες τὰς ὑπὸ τῆς γερουσίας τοῦ λαοῦ παραδιδόμενας γίνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Ῥωμαίων ἔθνους θυσίας· εἰκότως ἐπὶ τούτοις ἀγανακτοῦντα πρὸς Γαλιλαίους Πιλάτον κελεῦσαι παρὰ ταῖς θυσίας, ἃς ἐδόκουν κατὰ τὸν νόμον προσφέρειν, ἀναιρεθῆναι, ὥστε ἀναμιχθῆναι ταῖς προσφερομέναις θυσίαις τὸ αἷμα τῶν προσφερόντων. 2 Ὁ δὲ γε Τιβέριος πρὸς τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ πλεονεκτήμασι καὶ τοῦτο ἐκέκτητο· τοὺς εἰς ἀξίαν αὐτοῦ προσαγομένους θάττον οὐκ 235 ἤμειβεν, ἀλλ' ἢ πολὺν χρόνον ἢ ἕως τέλους τοῦ βίου κατέχειν αὐτοὺς τὴν ἀρχὴν παρεσκευάζων. Ἐρωτηθεὶς οὖν ποτε τὴν αἰτίαν ὑπὸ τῶν φίλων αὐτοῦ ἔφη· “Αἰεὶ πᾶσα ἡγεμονία τοῦ πλεονεκτεῖν ἐφίεται φύσει, καὶ εἰ ἐπὶ πλεονκρατοῖεν, ἀμβλυτέρως τῇ πλεονεξίᾳ κέχρηται. 62b εἰ δὲ ἐπ' ὀλίγῳ, μειζρόνως ἐπικλοπαί παροξύνονται, ἐν ἀδήλω τὴν διαδοχὴν ἔχοντες· λέξω δὲ ὑμῖν καὶ ἑναργὲς παράδειγμα τοῦτο· Τραυματίας τις ἔκειτο, καὶ πλῆθος μυῖων ὄντων, τὰ ἔλκη αὐτοῦ ἐνέμοντο· παριῶν δὲ τις, νομίσας αὐτὸν μὴ δύνασθαι τὰς μυῖας ἀποσοβεῖν, προσελθὼν ἀπεδίωκεν· ὁ δὲ τραυματίας φησὶν· “Δέομαι, παῦσον καὶ μὴ ἀποσοβεῖ· μειζρόνως γὰρ με βλάπτεις· αἱ γὰρ κορροσθεῖσαι τοῦ αἵματος οὐ πάνυ μοι τὴν δῆξιν ὀδυνηρὰν παρέχουσιν· εἰ δὲ ἀποδιώκονται, ἕτεροι προσελθοῦσαι, λιμῶ τὰς ὀδύνας μοι παρέξωσι μὲν ζοτέρας ὥστε καὶ τοῦ ζῆν ἀποστερηῆσαι.” Διὰ δὲ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὑπὸ πολλῶν κλοπῶν τοὺς ἡγεμόνας διεφθαρμένους ἰδὼν, συνεχῶς οὐκ ἀμείβω.” 3 Φροντίζων γέ τοι λίαν τοῦ δικαίου ἔγραψεν αἰεὶ ταῖς ὑπ' αὐτὸν πόλεσι λέγων· “Ἐάν τι γράψω παρὰ τοὺς νόμους προστασῶν γίνεσθαι, μὴ προσέχειν ὡς ἡγνοηκότι.” 4 Διὸ καὶ Πιλάτος εἰδὼς αὐτοῦ τὸ φιλάληθες καὶ φιλοδίκαιον, τὰ τεραστῆα Χριστοῦ πάντα καὶ τὰ τῆς εὐσεβείας (αὐτοῦ) δόγματα δι' ἐπιτομῆς διεκοινώσατο αὐτῷ, καθὼς ἱστορεῖ Τερτυλιανὸς (ὁ τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων ἐπιστήμων) ἐν τῇ ὑπὲρ Χριστιανῶν Ἀπολογία (διεξιῶν) καὶ ὅτι μετὰ θάνατον ἀνεβίωσε καὶ ἤδη παρὰ πᾶσι Θεὸς εἶναι πιστεύεται· καὶ ὅτι Τιβέριος καταπλαγεὶς ἀνῆγγειλε πάντα ἐπὶ τῆς συγκλήτου· ἡ δὲ οὐ προσήκατο, πειθαρχεῖν νόμῳ παλαιῷ λέγουσα, μὴ 110.381 πρότερον θεοποιεῖσθαι τινα, εἰ μὴ ψήφῳ καὶ δόγματι παρ' 236 αὐτοῖς κριθεῖν. Ὁ δὲ τὸν νόμον τοῦτον ἐδέξατο· ἐκέλευσε δὲ μηδένα ἐμποδίζειν τοῦ Χριστοῦ τῷ κηρύγματι, καὶ μὲν γε θάνατον προσηπέιλησε τοῖς κατηγορεῖν τολμῶσι τοῦ κηρύγματος.

ΠΙΕ΄. Περὶ Αὐγάρου. Οὕτω γοῦν τῇ θείᾳ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει ἀθρόως ἡ σύμπασα οἰκουμένη τῆς ἱεράς τοῦ κηρύγματος διὰ τῆς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας πεπλήρωται, ἐξ ὧν, Θαδδαίου ἐν Ἐδέσῃ τῇ πόλει κηρὺ ξαντος λόγον, καὶ ὁ ἐκεῖσε τοπάρχης Αὐγαρος τὸ σῶμα δεινῶ πάθει κατεχόμενος καὶ φθειρόμενος, ἀκούσας τὸ ὄνομα Χριστοῦ καὶ τὰς δυνάμεις συμφῶνως ὑπὸ πάντων μαρτυρουμένης, ἰκέτης Χριστοῦ διὰ γραμματηφόρου γίνεται, ἀξιῶν τῆς νόσου λύσιν εὔρασθαι, γράψας διὰ τινος Ἀνανίου ταχυδρόμου τάδε· “Αὐγαρος τοπάρχης Ἰησοῦ Σωτῆρι ἀγαθῷ, ἀναφανέντι ἐν Ἱερουσαλήμ, χαίρειν. Ἦκουσταί μοι τὰ περὶ σου καὶ τῶν σῶν ἰαμάτων, ὡς ἄνευ φαρμάκων καὶ βοτανῶν ὑπὸ σοῦ γενομένων, ὡς γὰρ λόγῳ τυφλοὺς ἀναβλέπειν ποιεῖς, χωλοὺς περιπατεῖν, (καὶ) λεπρῶν καθαρίζεις, καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα ἐκβάλλεις, καὶ τοὺς ἐν μακρονομίᾳ βασανιζομένους θεραπεύεις, καὶ νεκροὺς ἐγείρεις· ἅπερ ἀκούσας, κατὰ νοῦν ἐθέμην (τῶν δύο τὸ ἕτερον, ἢ) ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς ὁ ἀπ' οὐρανοῦ καταβάς, ἢ Υἱὸς ὑπάρχεις τοῦ Θεοῦ, ποιῶν ταῦτα. Διὰ τοῦτο νῦν γράψας, ἀξιῶ ἐλθεῖν σε πρὸς με καὶ τὸ συνεχόμενον πάθος θεραπεῦσαι· καὶ γὰρ ἤκουσα, ὅτι καταγογγύζουσιν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ βούλονται σε κακῶσαι· πόλις δὲ μοι σμικροτάτη ἐστίν, ἥτις ἐξαρκέσει 237 ἀμφοτέροις.” 2 Ὁ δὲ

Κύριος ἀναγνούς ταῦτα ἀντιγράφει πρὸς αὐτὸν οὕτως· “Μακάριος εἶ πιστεύσας ἐπ’ ἐμὲ, μὴ ἑωρακώς με. 63a Περὶ δὲ οὗ ἔγραψας, ἔλθειν (με) πρὸς σε, δέον ἐστὶ πληρῶσαι πάντα δι’ ἃ ἀπεστάλην (ἐνταῦθα), καὶ ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με. Καὶ οὕτως ἀποστελῶ σοὶ τινὰ τῶν μαθητῶν μου, καὶ ἰάσεται σου τὸ πάθος καὶ ζωὴν σοὶ καὶ τοῖς ἐν σοὶ παρέξει.”³ Ταύταις οὖν ταῖς ἐπιστολαῖς ἔτι καὶ ταῦτα συνῆπτο τῇ τῶν Σύρων φωνῇ, Θαδδαίου πράξαντος μετὰ τὴν ἀνά 110.384 ληψιν τοῦ Κυρίου· “Ὁ τοίνυν Αὔγαρος ἀκούσας τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κυρίου, μᾶλλον εἰς πόθον καὶ πίστιν ἐξήφθη μείζονα, κἂν ἐν εἰκόνι τὸν Χριστὸν μόνον θεάσασθαι· καὶ ἀποστέλλει ζωγράφον, ὥστε τὸ θεῖον εἶδος ἐκεῖνο διαχαράξαντα πρὸς αὐτὸν κομίζειν ὡς τάχιστα. Τοῦ δὲ διαμαρτῶντος τοῦ σκοποῦ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ προσώπου χάριν τε καὶ λαμπρότητα, αὐτὸς τῷ οἰκείῳ προσώπῳ ὁθόνην ἐπιθεῖς ἐναπομάττει τὸ ἑαυτοῦ ὁμοίωμα καὶ πέμπει τῷ ἑρῶντι τὸ ποθούμενον.”⁴ Καὶ μέντοι καὶ πρὸ τούτου πάλιν, ὡς αὐτὸς ἱστορεῖται, ὅτι περ, Κυρίου τεχθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς εὐφυῆ τινὰ ζωγράφον ἐξέπεμψεν, ὃς τὴν τοῦ τεχθέντος καὶ τῆς τεκούσης εἰκόνα διαγράψας πρὸς αὐτὸν ἤγαγεν. Εἰ δὲ οὐ πάντα κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἱστορίαν ἀναγέγραπται, οὐ παρὰ τοῦτο καὶ ἄπιστα· οὐδὲ γὰρ τὰ “ἄλλα σημεῖα, ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς,” ἀπετετέλεστο, πολλὰ γε ὄντα, “ὡς μηδὲ χωρεῖν τὸν κόσμον καθ’ ἓν γραφόμενα,” ἔπειδὴ “οὐκ ἀναγέγραπται,” φησὶν ὁ μέγας εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης.⁵ Ὁ οὖν Τιβέριος τοιοῦτος ὑπάρχων ἄριστος ἐν νεότητι καὶ λόγοις φιλοσόφοις καὶ ῥητορικοῖς 238 καὶ βελτίστοις ἔργοις κομῶν ὁ γεννάδας, αἰφνίδιον εἰς τὴν χεῖρονα μετεβλήθη γνώμην, ὥστε καὶ παραφρονεῖν αὐτὸν νομισθῆναι καὶ ὑπὸ δαίμονος ἐλαύνεσθαι πρὸς πᾶσαν ἀνοσιουργίαν καὶ μαιφονίαν τε καὶ οἱ στρηλασίαν· καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς κατὰ φύσιν καὶ παρὰ φύσιν ἑαυτὸν ἐβεβήλωσε καθ’ ὑπερβολὴν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ ἀδικίᾳ καὶ τυραννίδι. Οὕτως οὖν τὴν ἀρχὴν διοικήσας καὶ ἐξ ἀγαθοεργίας εἰς κακουργίαν κατενεχθεὶς, φοβερᾶ μὲν ὠμότητι, μυσαρᾶ δὲ πλεονεξία καὶ αἰσχροουργία καταστρέφει τὸν βίον, ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Γαΐου. Νοσοῦντος γὰρ αὐτοῦ, ἱμάτια πολλὰ ἐπιθεῖς, αὐτὸν ἀπέπνιξεν, μηδὲ ἐκ τῆς προλαβούσης καλοκάγαθίας καὶ ἀριστείας ὠφεληθεὶς, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὑπὸ πάντων μισηθεὶς ὡς ἐν τέλει τὸ πᾶν ἐξυβρίσας καὶ διαφθείρας καὶ εἰς αἰώνιον κόλασιν μετὰ τῶν ὁμοίων ἀσεβῶν κατενεχθεὶς· τοὺς γὰρ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλίᾳς ἀπάξει Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. Εἰκότως οὖν ὁ μὲν Ἀπόστολος ἔλεγεν· “Ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθόν, καὶ ἐπιτελέσει.” Ὁ δὲ Κύριός φησιν· “Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.”

ΡΙΣ΄. Βασιλεία Γαΐου. Μετὰ δὲ Τιβέριον ἐβασίλευσε Γαῖος Καῖσαρ, ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ὁ Καλλιγουλᾶς, ἔτη δ΄, ὃς τὸ μὲν πρῶτον μεγαλοφρόνως διέπων τῆς βασιλείας τὰ πράγματα, πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις καθηκόντως ἐκέχρητο.² 110.385 “Υστερον δὲ μετὰ β΄ χρόνους ἐκστὰς τῆς ἀνθρωπίνης φρονήσεως, κατὰ μίμησιν τοῦ θεοῦ ἑαυτὸν ἀπεθέωσεν καὶ ἀνδριάντα ἑαυτοῦ κατὰ πόλιν ἐν τοῖς ναοῖς, ναὸν θεοπίσας νέου 63b 239 Γαΐου ἱερὸν, προσέταξεν ὀνομάζεσθαι.³ Καὶ οὐ μόνον Ἰουδαίους ἐτυράννησε, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους ἀναιρῶν, ἐλάμβανεν αὐτῶν τὰς οὐσίας· πρὸς τούτου δουλοκρατίαν νομοθετήσας ἐπέτρεψε κατηγορεῖν τῶν δεσποτῶν, εἴ τις συνίδῃ ἐν αὐτοῖς πλημμέλημα· κἀντεῦθεν δεινὴ συμφορὰ κατεῖληφε τὴν οἰκουμένην πᾶσαν, τῶν οἰκετῶν μεγάλας τιμωρίαις ὑποβαλλόντων τοὺς δεσπότας· ἕκαστος γὰρ αὐτῶν ἀμύνασθαι τὸν ἴδιον δεσπότην ἐσπούδαζεν ὑπὲρ ὧν πρὸς αὐτοῦ βασάνων προέπασχεν.⁴ Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ εἰς μανίαν ἐκτραπεῖς ἄθεσμον, στολὰς γυναικείας ἡμφιέννυτο καὶ τὴν κόμην πλοκάμοις καὶ πλοκίτινι περιστέλλων, καὶ γυναικὶ ζόμενος καὶ πᾶσαν αἰσχροουργίαν διαπραττόμενος, τελετὰς ἐπενόει καὶ ξένα μυστήρια ἐπετέλει.⁵ Καὶ δὴ λαβῶν ποτε τὴν οἰκείαν θυγατέρα καὶ

εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἀγάλματος αὐτὴν θέμενος οὕτως ἔφη· “Σὺ ταύτην γεγέννηκας καὶ πατὴρ αὐτῆς ἔν νομος ὑπάρχεις.” 6 Ταῦτα τοίνυν στρατιῶται θεωροῦντες αὐτὸν ποιοῦντα καὶ μὴ ὑποφέροντες, διεχειρίσαντο αὐτὸν ἐν τῷ βαλανείῳ λουόμενον. 7 Ἐφ’ οὗ Θεοῦδᾶς ὁ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων μνημονευόμενος πλάνος, ἀναπεισας πολλοὺς, ἐπηγγείλατο τεμεῖν τὸν Ἰορδάνην καὶ δίοδον ποιῆσαι τῷ λαῷ. Καὶ διαμαρτήσας ἀνηρέθη καὶ οἱ μετ’ αὐτοῦ πάντες. 8 Καὶ ὁ πύργος ἔπεσε, τοῦ Σιλῶν ἐπὶ τοὺς ἡγῆτας. 9 Καὶ Στέφανος ὁ πρῶτος μάρτυς ἐμαρτυρήθη. 240 10 Καὶ Παῦλος ἐπὶ στεῦσε. 11 Καὶ Φίλων καὶ Ἰώσηπος, οἱ ἐξ Ἑβραίων σοφοὶ, ἐγνωρίζοντο, ὅστις Ἰώσηπος, φιλαληθῆς ὑπάρχων, μέμνηται Ἰωάννην τὸν πρόδρομον καὶ τὸν Χριστόν. Καὶ περὶ μὲν Ἰωάννου λέγει τάδε· “Τισὶ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει διολωλέναι τὸν Ἡρώδου στρατὸν ὑπὸ Θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τινὺς μένους δίκην διὰ ποινὴν Ἰωάννου τοῦ καλοῦ μένου Βαπτιστοῦ. Τοῦτον γὰρ Ἡρώδης κτείνει, ἀγαθὸν ἄνδρα, τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκεῖν καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνην, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβεῖα χρωμένους, βαπτισμῶ συνιέναι.” Περὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ πάλιν ἔφη. “Γίνεται δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον Ἰησοῦς, ἀνὴρ σοφός, εἶγε ἄνδρα λέγειν αὐτὸν χρή· ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς καὶ διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἐν ἡδονῇ τάληθῇ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν 110.388 Ἰουδαίων, πολλοὺς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπηγάγετο. Ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν· καὶ αὐτὸν, ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ’ ἡμῖν, σταυρῶ ἐπιτετιμηκότος Πιλάτου, οὐκ ἐπαύσαντο οἱ πρὸ τοῦ κτείνειν ἀγαπήσαντες. Ἐφάνη γὰρ αὐτοῖς τρίτην ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τῶν θείων προφητῶν ταῦτά τε καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτοῦ θαυμάσια προειρηκότων. Εἰσέτι καὶ νῦν τῶν Χριστιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὠνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φύλον.” 12 Ταῦτα τοῦ ἐξ Ἑβραίων συγγραφέως διεξελθόντος, ποίαν ἀπολογία ἢ συγγνώμην ἔχουσιν ἀνοηταίνοντες οἱ ἐμβρόντητοι Ἰουδαῖοι; Τοιγαροῦν ὁ Χρυσόστομος φησὶ· “Πολλῶν μείζονα τοῦ Χριστοῦ τὸν Ἰωάννην ἐνόμιζον εἶναι, διὰ τὸ τὸν μὲν ἐν ἐρημίᾳ τραφεῖν τὸν ἅπαντα χρόνον, καὶ υἱὸν ἀρχιερέως, καὶ τοιαύτην στολὴν περικεῖσθαι, καὶ πάντας ἐπὶ τὸ βάπτισμα καλεῖν, καὶ ἀπὸ στείρας 241 τεχθῆναι, τὸν δὲ Χριστὸν καὶ διὰ τὸ ἐξ εὐτελοῦς 64a κόρης εἶναι γὰρ ἐκ Παρθένου τόκος οὐδέπω κατάδηλος ἦν πασιν καὶ διὰ τὸ ἐν οἰκίᾳ τραφεῖν, καὶ μετὰ πάντων ἀναστρέφεισθαι, καὶ τὴν κοίτην αὐτὴν ἐσθῆτα περιβάλλεισθαι, ἔλαττον αὐτοῦ ὑπώπτειν εἶναι, οὐδὲν οὐδέπω τῶν ἀπορρήτων εἶς δότες ἐκείνων. Συνέβη δὲ καὶ βαπτισθῆναι αὐτὸν παρὰ Ἰωάννου, ὅπερ μᾶλλον ἐβεβαίου τὴν ὑπόνοιαν ταύτην. Ἐνόησον οὖν ἡλικὸν ἦν ἰδεῖν ἄνθρωπον μετὰ ἔτη λ’ φοβερὸν ἀπὸ τῆς ἐρήμου καταβαίνοντα, βαθεῖαν μὲν τὴν ὑπὴν ἔχοντα, μειζοτέραν δὲ τὴν κόμην καὶ τρίχας καμήλου ἡμφιεσμένον καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μηδέποτε δεηθέντα.” 13 “Καὶ γὰρ ἦν θαυμαστὸν ἄγαν καὶ παράδοξον, ἐν ἀνθρωπίνῳ σώματι καρτερίαν τοσαύτην ἰδεῖν, ὃ δὴ καὶ τοὺς Ἰουδαίους ἐφείλκετο μᾶλλον, τὸν μέγαν Ἥλιον ἐν αὐτῷ βλέποντας καὶ πρὸς τὴν ἐκείνου μνήμην παραπεμπομένους ἐκ τῶν ὀρωμένων τότε, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸς ἔκπληξιν μείζονα. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐν πόλεσι καὶ ἐν οἰκείαις ἐτρέφετο πολλάκις τὴν κοίτην τροφήν αὐτὴν. Οὗτος δὲ τὴν ἔρημον ζῆκεσεν ἐκ σπαργάνων αὐτῶν, δι’ ὅλου τῶν ἀνθρωπίνων βρωμάτων τε καὶ πομάτων ἀπηλλαγμένος, ὅθεν φησὶν ὁ Κύριος· “Ἦλθεν Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, μήτε ἐσθίων, μήτε πίνων.”

ΠΙΖ΄. Περὶ τῆς βασιλείας Κλαυδίου. Μετὰ δὲ Γάϊον ἐβασίλευσε Κλαύδιος ἔτη ἰδ΄· καὶ φονεύσας τοὺς φονεῖς Γαίου, ἀνηρέθη ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικᾶς φαρμάκῳ. 2 Ἐφ’ ᾧ χρόνῳ Ἰάκωβος ὁ Ζεβεδαίου ἐμαρτύρησε, καὶ Σίμων ὁ μάγος ἀντιτασσόμενος Πέτρῳ δεινότητι λόγου καὶ μαγείας ἀπάτη χρώμενος ἀντ’ ἐφέρετο γενναῖος τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου λεγομένοις λόγοις. Ἀντετάσσετο δὲ τῷ ἀσεβεῖ Σίμωνι καὶ 110.389 Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος, Πέτρου μαθητῆς, λόγῳ πεπαιδευμένῳ ἄκρῳ Ἑλληνικῷ τε καὶ

Ῥωμαϊκῶ. 242.3 Περιῆν δὲ ἐπὶ Κλαυδίου καὶ ὁ ἐν ταῖς Πράξεσιν ἐμφερόμενος Αἰγύπτιος ληστής, ὁ ἐξαγαγὼν τοὺς σικαρίους εἰς τὴν ἔρημον, οὓς καὶ μετῆλθε Φῆλιξ· σικαρίους δὲ αὐτοὺς ἐκάλουν διὰ τῶν μα χαιρῶν ὧν ἔφερον· μακρὰς γὰρ μαχαίρας ἐπιφερόμενοι, σικάρια ταῦτα προσαγορεύσαντες, λαθραίως τοὺς παρατυγχάνοντας ἔπληττον. 4 Καθ' ὃν χρόνον μεταξὺ Θήρας καὶ Θηρασίας νῆσος ἀνεφυσήθη ἀπὸ σταδίων λ'. 8 Καὶ λιμὸς ἐνέσκηψε μέγας τε καὶ παγκόσμιος κατὰ τὴν προφητείαν Ἀγάβου.

ΡΙΗ'. Περὶ ἀσκητῶν βίου. Καὶ Μάρκος ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν Αἰγύπτῳ πρῶτος Ἐκκλησίαν πηξάμενος, πολλὰ μοναστήρια συνεστήσατο, ἅπερ σεμνεῖα τότε προσηγορεύθησαν. (Τὰ γὰρ μέχρι δεῦρο ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ μέγιστα μοναστήρια τυγχάνοντα, οὗτος καὶ πρῶτος ἐξ ἀρχῆς συνεστήσατο), καθὼς καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου δηλῶν οὕτω φάσκει 2· “Μάρκον πρῶτον ἴσμεν ἐν Αἰγύπτῳ τὸ Εὐαγγέλιον συγγεγραμέναι καὶ Ἐκκλησίαν πρῶτον ἐπ' αὐτῆς Ἀλεξανδρείας συνίστασθαι. Τοσαύτη δὲ (καὶ) τῶν αὐτόθι πεπιστευκότων πληθὺς ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐκ πρώτης ἐπιβολῆς συνέστη δι' ἀσκήσεως φιλοσοφωτάτης τε καὶ σφοδροτάτης, ὡς καὶ συγγραφῆς (αὐτὸν) ἀξιῶσαι, τὰς διατριβὰς τε καὶ συνελεύσεις καὶ πᾶσαν ἄλλην τοῦ ἀρίστου βίου 243 διαγωγὴν, Φίλωνα, τὸν σοφώτατον καὶ αὐτόπτην Πέτρου τοῦ ἀποστόλου, καὶ αὐτήκοον, καὶ συνόμιλον ἐν Ῥώμῃ γενόμενον. Τῶν γὰρ 64b παρ' ἡμῖν ἀσκητῶν ἀποδεχόμενος τὸν βίον, ἐκθειάζει σφόδρα καὶ σεμνύνει τοὺς κατ' αὐτὸν ἀποστολικοὺς ἀνδρας, ἐξ Ἑβραίων, ὡς ἔοικε, γεγονότας, καὶ τῶν Ἑσσαίων τὴν ἄσκησιν καὶ πολιτείαν εὖ μάλα προακουσθέντων, ἥτις γε τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων τὴν δικαιοσύνην ἐξ ἐπιμέτρου διηνέστηκε· ἀπόγονοι γὰρ ἦσαν Ἴωναδὰβ υἱοῦ Ῥηχὰβ, καθὼς φησιν· “Ὁ πατήρημῶν ἐνετείλατο ἡμῖν λέγων· Οὐ μὴ πίητε οἶνον ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἕως τοῦ αἰῶνος· καὶ οἰκίας οὐ μὴ οἰκοδομήσητε καὶ σπέρμα οὐ μὴ σπεύρητε, καὶ ἄμπελων οὐκ ἔσται ὑμῖν, ἀλλ' ἐν σκηναῖς κατασκηνώσετε πάσας τὰς ἡμέρας ὑμῶν, ὅπως ἂν ζήσητε πολλὰς ἡμέρας ἐπὶ τῆς γῆς ἐφ' ἧς διατρίβετε. Καὶ εἰσηκούσαμεν τῆς φωνῆς Ἴωναδὰβ, τοῦ πατρὸς 110.392 ἡμῶν, τοῦ φυλάξαι ταῦτα πάντα διό φησιν ὁ Θεός· “Ἐπειδὴ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἴωναδὰβ, υἱοῦ Ῥηχὰβ, τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ποιεῖν ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς, οὐ μὴ ἐκλείπη ἀνὴρ τῶν υἱῶν Ῥηχὰβ παρεστηκῶς κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς.” 3 Ἐκ τῶν δικαίων οὖν τούτων καταχθέντες (οἱ Ἑσσαῖοι) οὗτοι (καὶ θαυμάσιοι μᾶλλον ἐπηύξησαν καὶ προσέθεσάν τε καὶ) ἐπέτειναν τὴν (τε πανάγαστον καὶ) πανάρεστον ἀκτημοσύνην καὶ τὴν θεοφιλή καὶ θεοπρεπῆ σκληραγωγίαν καὶ ἀνυπερβλήτον ἀγιωσύνην, ὡς ἔστιν ἀκοῦσαι τὰ περὶ αὐτῶν ἕνα γῶς ὧδε· 4 Ἑσσαῖοι (ὡς φησιν Ἰώσηπος) Ἰουδαῖοι μὲν εἰσι τὸ γένος, φιλάλληλοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὐλαβεῖς πλέον· οἱ τὴν μὲν ἡδονὴν ὡς κακίαν ἀποστρέφονται, τὴν δὲ σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν καὶ τὸ 244 μὴ τοῖς πάθεσιν ὑποπίπτειν, ἀρετὴν ὑπολαμβάνουσιν. Καὶ γάμος μὲν παρ' αὐτοῖς ὑπεροραῖται, τοὺς δὲ ἀλλοτρίους παῖδας νέους ἔτι προσλαμβάνομενοι καὶ διδάσκοντες ὡς συγγενεῖς ἡγούονται καὶ τοῖς ἡθεσιν ἑαυτῶν ἐντυπούσιν. Καὶ τὸν μὲν ἔννομον καὶ σώφρονα γάμον καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ διαδοχὴν ἀποδέχονται, τὰς δὲ παρανόμους καὶ θεοσυγεῖς μίξεις καὶ ἀσελγείας τέλειον ἀποστρέφονται καὶ ἀποβάλλονται. Καταφρονεῖται δὲ καὶ παρ' αὐτοῖς πλοῦτος καὶ πολυκτησία, καὶ τὴν ἀκτημοσύνην ὡς ἀπερίττον καὶ ἐνάρετον ἀσπάζονται. Καὶ πρὶν μὲν ἀνίσχειν τὸν ἥλιον οὐδὲν ἀργὸν φθέγγονται, προσευχὰς δὲ καὶ ψαλμῶν δίας πρὸς τὸν Θεὸν ἐκ μέσης νυκτὸς μέχρις αὐγῆς ἀναφέρουσιν μετ' εὐλαβείας καὶ σεμνότητος· καὶ οὕτω πρὸς ἡν ἔχει ἕκαστος τέχνην ὑπὸ τοῦ προεστώτος ἀποστέλλεται· καὶ μέχρι ὥρας ἐργασάμενοι συντόμως, μετὰ νήψεως καὶ θεολογίας, οὕτως ἐπὶ τὸ δειπνητήριον συναθροίζονται μετὰ εὐλαβείας καὶ ἡσυχίας πολλῆς. Καὶ ὁ μὲν σιτοποιὸς ἐν τάξει παρατίθησιν ἄρτους, ὁ δὲ μάγειρος ἐν ἀγγεῖον

ἐξ ἑνὸς ἐδέσματος πάντοτε προσάγει· προκατεύχεται δὲ τῆς τροφῆς ἀγνῆς οὔσης καὶ καθαρᾶς ὁ ἱερεὺς· ἀθέμιτον γὰρ πρὸ τῆς εὐχῆς ἡγοῦνται γεύσασθαι τι. Καὶ πάλιν ἀριστησάντων ὁ ἱερεὺς ἐπεύχεται καὶ ἀπλῶς ἀρχόμενοι τε καὶ παυόμενοι γεραίρουσι τὸν Θεὸν ἀδιαλείπτως. Καὶ αὐθις ἐπ' ἔργα μέχρι ἐσπέρας διακαρτερήσαντες, μετὰ τῆς συνήθους σιωπῆς καὶ 65a σεμνοπρεποῦς καταστάσεως, ἐπὶ τὰς εὐχὰς πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰσέρχονται, καὶ τοὺς βραχυτάτους 110.393 ὕπνους καὶ κουφοτάτους, οὔτε ἔστιν αἴτιον ἢ διηνεκῆς νῆψις καὶ τὸ μετρεῖσθαι 245 παρ' αὐτοῖς τροφήν καὶ πόσιν, λιτήν καὶ ἀπεριέργον καὶ σπανίζουσαν. Οὐδεὶς γὰρ παρ' αὐτοῖς κόρος καὶ χορτασία κοιλίας, ἀλλ' ἔνδεια πολλή καὶ ὀλιγοδεία. Τὸν δὲ προσερχόμενον ζηλωσαὶ τὸν βίον οὐκ εὐθὺς ἀδοκιμάστως καὶ ἀγυμνάστως παραδέχονται, ἀλλ' ἐνιαυτὸν ἕξω μένοντι, τὴν αὐτὴν ὑποτίθενται δίαιταν καὶ κατάστασιν, ἀξινάριόν τε καὶ περὶ ρίζωμα δόντες καὶ πενιχρὸν ἱμάτιον, γυμνάζουσιν ἐπ' ἔργοις ἀρίστοις καὶ λόγοις. Εἶτα μετὰ τὴν τῆς καρτερίας ἐπίδειξιν, δυσὶν ἄλλοις ἔτεσι τὸ ἦθος καὶ τὸ ἐν πᾶσι ὑπήκοον δοκιμάζεται, καὶ φανεὶς ἄξιός τε καὶ δόκιμος, οὕτως εἰς τὸν ἱερὸν ὄμιλον ἐγκρίνεται, καὶ πρὸ γε πάντων ὄρκους φρικώδεις καὶ ἀπαιτοῦσιν, πρῶτος μὲν εὐσεβεῖν καὶ θεράπευειν ἐξ ὅλης ψυχῆς, καθαρᾶς καρδίας καὶ σώματος τὸ θεῖον, ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια φυλάττειν ἅπαντα καὶ ἀπροσωπώλητον, μήτε κατὰ γνώμην βλάψειν τινὰ μήτε μὴν συγκοινωνεῖν ἀδίκους, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν τοῦ δικαίου φροντίζειν καὶ βιάζεσθαι πάντοτε καὶ τὸν ἐνήδονον καὶ περιττὸν καὶ ὑγρὸν ἀποστρέφεσθαι βίον μέχρι θανάτου. Πρὸς δὲ τούτοις ὁμνῶσιν πάλιν μηδενὶ μηδὲν τὸ παράπαν μεταδοῦναι τῶν δογμάτων καὶ (τὰ) τῶν ἀγιοπρεπῶν τούτων ἐπιτηδευμάτων ἢ ὡς αὐτὸς ἀκριβῶς παρέλαβεν, ἀπέχεσθαι δὲ πάσης ἐναντίας δόξης καὶ λατρείας καὶ ταύτη μόνῃ προσανέχειν τῇ θεῇ μέχρι αἵματος θρησκείας καὶ καταστάσει. 5 Τοσαύτη δὲ ἔστιν ἢ περὶ τὴν δίαιταν λιτότης καὶ ὀλιγότητος τῶν θαυμαστῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ὡς ὅλη τῇ ἐβδομαδίᾳ μὴ δεῖσθαι κενώσεως, ἐξ ἧς ἀσκήσεως τοσαύτης πεποιήνται σφοδρὰν τὴν καρτερίαν, ὥστε καὶ πόση φαγεῖν ὀλίγα, καὶ μόνον ἀρκεῖσθαι 246 πολλάκις, κἀντεῦθεν εἰκότως ἐν αὐτοῖς πολλοὺς τὰ μέλλοντα προγινώσκειν ἐκ θείας ἐπιπνοίας καὶ χάριτος καὶ ἀκαταπαύστου μελέτης προφητῶν καὶ λοιπῶν ἱερῶν λογίων καὶ προσευχῆς ἐμπαιδοτριβουμένους. 6 Ταύτην οὖν Ἰώσηφος ἄκρως ἀσκήσας τὴν φιλοσοφίαν ἐπὶ μεῖζόν τι προκόπτειν ἔσπευσεν. Ἀκούσας γὰρ τινὰ διαφερόντως ἀσκοῦντα κατὰ τὴν ἔρημον Ἀββᾶν ὀνομαζόμενον, ἐσθῆτι μὲν ἀπὸ δένδρων ἀποκαλυπτόμενον, τροφῇ δὲ αὐτομάτως 110.396 φουομένη χρώμενον, καὶ τὴν ἄκραν ἀσκήσιν αὐτοῦ ζηλώσας, πρὸς αὐτὸν ἀφίκετο, καὶ τρεῖς παρ' αὐτῷ φιλοσοφήσας ἐνιαυτοὺς εἰς τὴν πόλιν ὑπέστρεψε καὶ τῇ τῶν Φαρισαίων ἐπολιτεύετο δικαιοσύνη. 7 Ὁ δὲ γε Φίλων, ὡς εἴρηται, περὶ τῶν ἐξ Ἑβραίων ἡμετέρων ἀσκητῶν ἀναφανέντων μέμνηται σαφῶς “ἐν τῷ λόγῳ, ἐν ᾧ ἐπέγραψε περὶ θεωρητικοῦ βίου, οὐς θεραπευτὰς, καὶ τὰς ὁμοιοσχήμους καὶ ὁμοτρόπους γυναῖκας καὶ θεραπευτρίδας ὠνόμασε.” Καὶ θεραπευταὶ μὲν, φησὶ, κέκληνται “ἢ παρὰ τὰς ψυχὰς τῶν προσιόντων αὐτοῖς ἀπὸ κακίας παθῶν, ἰατρῶν δίκην ἀπαλλάττοντας θεράπευειν, ἢ τῆς περὶ τὸ θεῖον καθαρᾶς καὶ εἰλικρινοῦς θεραπείας ἕνεκα.” Ταύτην γοῦν τὴν προσηγορίαν εἴτε αὐτὸς 65b ἐξευρὼν ἔγραψεν, εἴτε κατ' ἀρχὰς οἱ πρῶτοι τῶν οὕτω βιούντων ἐκαλοῦντο. “Εἶτα, φησὶ, ἀρχόμενοι φιλοσοφεῖν ἐξίστανται τῶν προσηκόντων καὶ τῶν ὑπαρχόντων, ἔπειτα δὲ πάσαις ἀποταξάμενοι ταῖς τοῦ βίου φροντίσι καὶ ἕξω τειχῶν προελθόντες ἐν μοναγρίοις καὶ κήποις ἢ ἐν ὄρεσι τὰς διατριβὰς ποιοῦνται, τὰς ἐκ τῶν ἀνομιῶν 247 ἀναμιξίας ἀλυσιτελεῖς τε καὶ βλαβεράς εἰδότες, τὸν προφητικὸν ζηλοῦσι καὶ ἀσκοῦσι βίον. Οὕτω πολλαχοῦ μὲν τῆς οἰκουμένης ἔστι τὸ γένος ἔδει γὰρ ἀγαθοῦ τελείου μετασχεῖν καὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον ἐν Αἰγύπτῳ δὲ πλεονάζει, καὶ μάλιστα περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐν ἐκάστῃ συμμορίᾳ οἴκημά ἐστιν ἱερὸν, ὃ καλοῦσι σεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ

μονού μενοι, τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται, μη δεις μηδὲν κομίζων, μη πότον, μη σίτον, μηδέ τι τῶν ἄλλων, ὅσα πρὸς τὰς τοῦ σώματος χρείας ἀναγ καῖα, ἀλλὰ λόγους καὶ νόμους θεοπισθέντας διὰ προφητῶν καὶ ὕμνους καὶ τᾶλλα εἰς ἐπιστήμην καὶ εὐσέβειαν συναύξονται καὶ τελειοῦνται. Τὸ δὲ ἐξ ἑωθινοῦ μέχρι ἑσπέρας διάστημα σύμπαν αὐτοῖς ἐστὶν ἄσκησις· ἐντυγχάνοντες γὰρ τοῖς ἱεροῖς γράμμασι, φιλοσοφοῦσι τὴν πάτριον φιλοσοφίαν. Ἐγκράτειαν δὲ ὡς περ τινὰ θεμέλιον προκαταβαλόμενοι τῇ ψυχῇ, τὰς ἄλλας ἐποικοδομοῦσιν ἀρετάς· σιτίον γὰρ ἢ ποτόν οὐδεὶς ἂν αὐτῶν προσενέγκοιτο πρὸ ἡλίου δύσεως, ἐπειδή περ τὸ μὲν φιλοσοφεῖν ἄξιον φωτὸς εἶναι κρίνουσιν, σκότους δὲ τὰς τοῦ σώματος ἀνάγκας. Ἐνιοὶ δὲ καὶ δι' ἡμερῶν τριῶν ὑπομιμνήσκονται τροφῆς, οἷς πλείων ὁ πόθος τῆς ἐπιστήμης ἐνίδρυνται. Τινὲς δὲ οὕτως ἐνεὺ φραίνονται καὶ τρυφῶσιν ὑπὸ σοφίας ἐστιώμενοι, πλουσίως καὶ ἀφθόνως τῷ σώματι χωρηγοῦ 110.397 σης, ὡς καὶ πρὸς διπλασίονα χρόνον ἀντέχειν, μόγις δι' ἡμερῶν ἐξ ἀπογεύεσθαι τροφῆς (ἀναγκαίας) ἐθισθέντας. Αἱ δὲ ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν λογίων γίνονται αὐτοῖς δι' ὑπονοιῶν ἐν ἀλληγορίαις· πᾶσα γὰρ ἡ νομοθεσία δοκεῖ τοῖς ἀνδράσι τούτοις ζῶν ἑοικέναι καὶ σῶμα μὲν ἔχειν τὰς ῥητὰς διαλέξεις, ψυχὴν δὲ τὸν ἐναποκείμενον ταῖς λέξεσιν ἀόρατον νοῦν. Ὡσαύτως δὲ τῆς αὐτῆς εἰσὶν ἱερᾶς πολιτείας καὶ καταστάσεως καὶ γυναῖκες, 248 “ὧν αἱ πλείσται γηραλέαι τυγχάνουσι καὶ παρθένοι καὶ τὴν ἀγνεῖαν οὐκ ἀνάγκη, καθάπερ ἔναι τῶν παρ' Ἑλλησιν ἱερείων, φυλάξασαι διὰ πρόσκαιρον ἔπαινον, ἀλλ' ἐκουσίως καὶ ἐκ προαιρέσεως ἀγαθῆς ὀρεχθεῖσαι τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ καὶ αἰώνια. 8 Ὅτι δὲ τοὺς πρώτους κήρυκας τῆς κατὰ τὸ εὐαγγέλιον διδασκαλίας, τὰ τε ἀρχῆθεν πρὸς τῶν ἀποστόλων ἔθι παραδεδομένα καταλαβὼν ὁ Φίλων ἔγραψε ταῦτα, παντί που δῆλον. (Πολὺς γε μὴν τῷ λόγῳ καὶ πλατὺς ταῖς διανοίαις, ὑψηλὸς τε ὢν καὶ μετέωρος ἐν ταῖς θεωρίαις τῆς θείας Γραφῆς, ποικίλος καὶ πολύτροπος τῶν ἱερῶν λογίων τὴν ὑφήγησιν πεποιήται.”) Καὶ ταῦτα μὲν εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ διεξήλθε, ἐν δὲ τοῖς πρὸς Μαρτίνον τοιάδε πάλιν φησὶν. ΡΙΘ'. Περὶ μοναδικῆς πολιτείας. “Καὶ γὰρ ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία δύο βίους νομοθετεῖ καὶ τρόπους, τὸν μὲν ὑπερφυῖ καὶ τῆς κοινῆς. 66a καὶ ἀνθρωπίνης οὐσίας ἐπέκεινα, οὐ γὰρ μους, οὐ παιδοποιίας, οὐ περιουσίας ὑπαρξίν παραδεχόμενον, ἀλλ' ὅλον δι' ὅλου τῆς κοινῆς καὶ συνήθους τῶν βιωτικῶν ἀνθρώπων ἀγωγῆς παρηλλαγμένον καὶ μόνον τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ προσοικειωμένον καθ' ὑπερβολὴν ἔρωτος οὐρανοῦ· οἱ γὰρ τόνδε μετριῶν τε τὸν τρόπον, τεθνᾶναι δοκοῦντες τὸν θνητὸν βίον καὶ αὐτὸ μόνον τὸ σῶμα περιφέροντες ἐπὶ γῆς, φρονήματι δὲ τὴν ψυχὴν εἰς οὐρανοὺς μετενενηγμένοι, οἷά τινες οὐράνιοι, τὸν τῶν ἀνθρώπων ὑφορῶσι βίον, ὑπὲρ τοῦ παντὸς γένους ἀφιερωμένοι τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ, οὐ βοοθυσίαις καὶ αἵμασιν οὐδὲ σπονδαῖς καὶ κνίσσαις, ἀλλὰ δόγμασιν ὀρθοῖς ἀληθοῦς εὐσεβείας, καὶ ψυχῆς διάθεσιν κεκαθαρμένοι· καὶ προσέτι τοῖς κατ' ἀρετὴν ἔργοις τε καὶ λόγοις, οἷς τὸ θεῖον ἐξίλειούμενοι 249 τὴν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν ὁμογενῶν ἀποτελοῦσιν ἱεουργίαν. Καὶ ὁ μὲν ἀτελής καὶ πρῶτος τῆς κατὰ Χριστιανισμὸν πολιτείας τρόπος τοιοῦσδε καθέστηκεν. Ὁ δὲ δεύτερος καὶ ὑποβεβηκὼς ἀνθρωπινώτερος καὶ τοῦ πρώτου λίαν ἀσύγκριτος. ὅς καὶ γάμοις συγκατιέναι σώφροσι καὶ παιδοποιίαις, οἰκονομία τε τοῖς κατὰ τὸ δίκαιον ἐπιμελεῖσθαι, στρατευόμενοί τε καὶ τὰ πρακτέα ὑποτίθεσθαι, ἀγρῶν τε καὶ ἐμπορίας καὶ τῆς ἄλλης πολιτικωτέρας ἀγωγῆς μετὰ τοῦ θεοσεβοῦς φροντί 110.400 ζεῖν, οἷς καὶ ἀσκήσεων καιροὶ, μαθητείας τε καὶ τῶν θεῶν λογίων ἀκροάσεως ἡμέραι ἀφορίσθησαν· καὶ δεύτερος εὐσεβείας ἀπενεμήθη βαθμὸς κατάλληλος τῷ τοιῷδε βίῳ παρέχων τὴν ὠφέλειαν.” 2 Ὡσαύτως καὶ ὁ θεῖος Ἀθανάσιος ἔφη· “Δύο γὰρ ὁδῶν καὶ πολιτειῶν οὐσῶν ἐν τῷ βίῳ, μιᾶς μὲν μετριωτέρας καὶ βιωτικῆς, τοῦ γάμου λέγω, ἐτέρας δὲ ἀγγελικῆς, ἀποστολικῆς τε καὶ ἀνυπερβλήτου, τῆς παρθενίας ἧτοι τῆς μοναδικῆς πολιτείας, εἰ μὲν τις τὴν

κοσμικήν, τουτέστι τὸν γάμον ἔλοιτο, μέμψιν μὲν οὐκ ἔχει, τοσαῦτα δὲ χαρίσματα οὐ λήψεταιλήψεται γὰρ ἐπειδὴ φέρει καὶ αὐτὸς καρπὸν τὸν τριάκοντα· εἰ δὲ τὴν ἀγνήν καὶ ὑπερκόσμιον ἀσπάσοιτό τις, εἰ καὶ τραχεῖα περὶ τὴν ἀρχὴν μάλιστα καὶ δυσκατ ὀρθωτος φαίνεται, ἀλλ' ἔχει, μετὰ τὴν ἔννομον ἄθλησιν καὶ καρτερίαν, χαρίσματα θαυμασιώτερα καὶ ἔνδοξα· τὸν γὰρ τέλειον καὶ πληρέστατον καρπὸν, τὴν ἑκατοντάδα λέγω, φαιδρὸν καὶ ἀγιοπρεπῆ φανερώς πάντως ἐβλάστησε. Οὐκοῦν ὡσπερ ὁ παλαιὸς νόμος εἰς δύο βίους ἦν διηρημένος, εἷς τε τὸν Φαρισαϊκὸν καὶ ὑψηλὸν, καὶ εἰς τὸν ἐπιδεέστερον κοσμικὸν, οὕτω δὴ καὶ ὁ κατὰ Χριστιανισμὸν νέος θεσμὸς εἰς μοναδικὸν ὑπερφερῆ καὶ βιωτικόν.”³ Φαρισαῖοι τοίνυν οἱ ἐρμηνευόμενοι ἄφωρι σμένοι καὶ μεμερισμένοι, παρὰ τὸ μερίζειν καὶ ἀφορίζειν ἑαυτοὺς τῶν ἄλλων ἀπάντων, ἐλέγοντο εἷς τε τὸ καθαρώτατον τοῦ βίου καὶ ἀκριβέστατον, 250 καὶ εἰς τὰ τοῦ νόμου ἐντάλματα. Τὸν δ' αὐτὸν βίον μετήρχοντο καὶ οἱ Γραμματεῖς, παρ' οἷς καὶ πολιτεία ἢ αὐτὴ, ἐγκράτειά τε καὶ παρθενία, καὶ νηστεία δις τοῦ Σαββάτου, ξεστῶν καὶ πινάκων, καὶ ποτηρίων καθαρισμοὶ, ἀποδεκατώσεις τε καὶ ἀπαρχαὶ καὶ ἐνδεδελεχθεῖς εὐχαὶ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ὑπεξαιρουμένων 66β δηλονότι τῶν θαυμασιῶν Ἔσο σαίων ὡς ὑπερτέρων σφόδρα καὶ λίαν ὑπερκειμένων. Ἦν δὲ Φαρισαϊκὴν, ὡς ἄριστον πολιτείαν, ὁ Παῦλος ζηλώσας, εὖ μάλα σεμνύνεται φάσκων· “Ἰσραηλίτης εἰμὶ, φυλῆς Βενιαμὶν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος.” Ὅθεν εἰκότως καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν τὸν τελειότερον καὶ εὐαγγελικὸν ὑποτιθέμενος ἐναργῶς βίον, ἔφασκε πρὸς τοὺς ἐραστὰς τῆς οὐρανόου κληρουχίας· “Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.”⁴ Ἐνθεν γέ τοι καὶ ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος, (ὡς ἔοικεν) ἀποσεμνύνων τὴν ἱερὰν τῶν μοναχῶν τάξιν, οὕτω φάσκει· “Ἡ δὲ τῶν τε λουμένων ἀπασῶν ὑψηλοτέρα τάξις, ἢ τῶν μοναχῶν, ἐστὶν ἱερὰ διακόσμησις, πᾶσαν μὲν ἀποκεκαθαρμένην κάθαρσιν ὀλικῆ δυνάμει καὶ παντελεῖ τῶν οἰκείων ἐνεργειῶν ἀγνότητι (πάσης δὲ ὄσης θεμιτὸν θεωρεῖν αὐτὴν ἱεουργίαν, ἐν νοερᾷ θεωρίᾳ 110.401 καὶ κοινωνίᾳ γεγενημένη καὶ ταῖς τῶν ἱεραρχῶν τελειωτικαῖς δυνάμεσιν ἐγχειριζομένη καὶ ταῖς ἐνθέοις αὐτῶν ἐλλάμψεσι καὶ ἱεουργικαῖς παραδόσεσιν ἐκδιδασκομένη καὶ τὰς ἐποπτευθείσας τῶν κατ' αὐτὴν ἱερῶν τελετῶν ἱεουργίας, καὶ πρὸς τῆς ἱερᾶς αὐτῶν ἐπιστήμης, ἀναλόγως εἰς τελειοτάτην ἀναγομένη τελείωσιν). Ἐνθεν οἱ θεοὶ καθηγεμόνες ἡμῶν ἐπωνυμιῶν αὐτοὺς ἱερῶν ἠξίωσαν (καὶ) οἱ μὲν θεραπευτὰς, οἱ δὲ μοναχοὺς ὀνομάσαντες ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ καθαρᾶς ὑπηρεσίας καὶ θεραπείας (καὶ) τῆς ἀμερίστου καὶ ἐνιαίας ζωῆς ὡς ἐνοποιούσης αὐτοὺς ἐν ταῖς τῶν ἀρετῶν ἱεραῖς συμπύξεσιν εἰς θεοειδῆ μονάδα καὶ φιλόθεον τελείωσιν· δι' ὃν καὶ τελεστικὴν 251 αὐτὴν ἱερᾶ θεομοθεσίᾳ χάριν ἐκάλεσε καὶ τινος αὐτοὺς ἠξίωσεν ἀφιερωτικῆς ἐπι κλήσεως, οὐχὶ θεραπευτικῆς· ἐκείνη γὰρ ἐπὶ μόναις ἐκείναις γίνεται ταῖς ἱερατικαῖς τάξεσιν, ἀλλ' ἱεουργικῆς ὑπὸ τῶν ὁσίων ἀρχιερέων τῆ ἱεραρχικῆς τελειουργίας δευτέρως ἱεουργουμένης.”⁵ Ταῦτα (δὲ) ἐκ πολλῶν ἐρευνησάμενος ὀλίγα, ἀναγκαίως, οἶμαι, συντέθεικα διὰ τοὺς ἐπαποροῦντας πῶς καὶ ποῦ καὶ πόθεν ἢ τῶν μοναχῶν ἤρξατο διαγωγή τε καὶ ἄσκησις, καὶ τάξις, ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μετὰ τῶν ἄλλων τῆς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας θεῶν παραδόσεών τε καὶ θεσμῶν, εἰκονομάχοι δυσσεβῶς καὶ ἀνοήτως ἀποβαλλόμενοι καὶ διαπτύοντες, ἀρτιφανεῖς Ἰουδαῖοι καὶ κατὰ τὸν ἀσεβῆ καὶ θεοστυγῆ μυσταγωγὸν αὐτῶν Κοπρώνυμον, νέον καὶ πρόσφατον δογματίζοντες ἐξ ἄκρας ἀπονοίας τε καὶ ἀμελείας, καὶ ἀβελτηρίας, “μὴ νοοῦντες ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαίουνται.” Ἡμεῖς δὲ ταῖς διδασκαλίαις τῶν ἀγίων Πατέρων ἐπόμενοι καὶ ἀρχαίαν ταύτην καὶ παλαιὰν πιστεύομεν ὑπάρχειν.⁶ Καὶ οὐ θαυμαστὸν περὶ τῆς μοναδικῆς οὐσίας, ὅτι λέγουσιν πολλῶ μᾶλλον περὶ τῶν λοιπῶν ἀπάντων· δυσωπεῖτω οὖν αὐτοὺς, εἰ καὶ μὴ ὁ θεσπέσιος καὶ ἀποστολικὸς Διονύσιος, ἀλλά γε

κὰν οὗτος ὁ μέγας καὶ ἀποστολικὸς Εὐσέβιος μάλα περὶ αὐτῆς δι' ἀκριβείας ἐξηγούμενος· καὶ παυσάσθωσαν οἱ ἀνοηταίνοντες, οἱ ἅμα καὶ ἀλόγιστοι. Ἴδου γὰρ προφανῶς ἐκ περιουσίας δια βεβαιοῦται καὶ Φίλωνα προάγει μάρτυρα φιλαληθῆ τε καὶ ἀξιόχρεον, ὡς ἀποστολική· 67a τάξις ὑπάρχει καὶ παράδοσις ἀρχαιοτάτη καὶ θεοφιλεστάτη· ἰσχυραὶ γὰρ αἱ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρίαι πεφύκασι, βεβαιοῦσαι τὴν παρ' ἡμῶν ἀλήθειαν, μηδαμῶς τὸ ἀμφήριστον ὑποδέχεσθαι· ἀκουέτωσαν δέ γε, πρὸς τοῖς παλαιοῖς τούτοις ἐξηγηταῖς, οἱ πανάθλιοι καὶ παλαιοὶ τὴν κακίαν, καὶ ἄλλων μεταγενεστέρων θείων Πατέρων περὶ τῶν αὐτῶν ἐν ἐπιτόμῳ διεξιόντων καὶ συμφωνούντων ἐκείνοις, ἵνα κὰν οὕτως δυνηθῶσι τάχα μικρὸν ἀνεθῆναι τῆς πολλῆς μανίας καὶ λύσεως. 110.404 252.7 Ὁ γὰρ τοι μέγας Βασίλειος περὶ τῆς ἀποταγῆς καὶ μοναδικῆς πολιτείας διεξιὼν, οὕτως ἔφη· “Διὰ τοῦτο ὁ φιλόανθρωπος Κύριος, κη δόμενος ἡμῶν τῆς σωτηρίας, εἰς δύο βίους διεΐλε τὰ τῶν ἀνθρώπων, συζυγίαν καὶ παρθενίαν, ἵνα ὁ μὴ δυνάμενος ὑπενεγκεῖν τὸν τῆς παρθενίας καὶ ἀσκήσεως ἄθλον ἔλθῃ εἰς συνοίκησιν γυναικὸς, ἐκεῖνο εἰδὼς ὡς ἀπαιτηθήσεται λόγον σωφροσύνης καὶ ἀγιασμοῦ καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἐν συζυγίαις καὶ τεκνοτροφίαις ἁγίους ὁμοιώσεως· (οἷος ἦν ἐν μὲν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ Ἀβραάμ, ὃς τῇ τοῦ Θεοῦ προτιμήσει τὸν μονογενῆ θυσιάζων ἀπαθῶς, ἔμεγαλύνει καὶ τὰς τῆς σκηνῆς αὐτοῦ θύρας διαπεπετασμένας εἶχε πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐπιξενουῦσθαι μελόντων ἐτοιμαζόμενος. Εἰ γὰρ ἤκουσεν· “Πῶς λησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς,” καὶ τὰ μείζονα τούτων ἐπεδειξάτο Ἀβραάμ, καὶ Ἰωβ, καὶ Σαμουὴλ, καὶ Δαυὶδ, καὶ ἕτεροι πλεῖστοι· ἐν δὲ τῇ νέᾳ Διαθήκῃ Πέτρος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀποστόλων. Ἀπαιτηθήσεται γὰρ πᾶς τοὺς καρποὺς τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης καὶ τὸν πλησίον καὶ τῆς παρατροπῆς τῶν ἐντολῶν τούτων· φησὶ γὰρ ὁ Κύριος· “Ὁ ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.” Καί· “Ὁς οὐ μισεῖ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μοι εἶναι μαθητής.” Ἄρα σοι οὐ δοκεῖ καὶ ὑπογυνοῖς τεθῆναι τὰ Εὐαγγέλια; ἰδὸς σεσαφῆνισταί σοι ὡς) ἅπαντες ἄνθρωποι ἀπαιτηθησόμεθα τὴν πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον ὑπακοήν, μοναχοί τε καὶ οἱ ἐν συζυγίᾳ· ἀρκέσει γὰρ τῷ ἐπὶ γάμον ἐλθόντι ἡ συγγνώμη τῆς ἀκρασίας καὶ τῆς πρὸς τὸ θῆλυ ἐπιθυμίας τε καὶ συνουσίας· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν ἐντολῶν πᾶσιν ὁμοίως νενομοθετημένα οὐκ ἀκίνδυνα τοῖς παραβαίνουσιν. (Καὶ γὰρ εὐαγγελιζόμενος ὁ Χριστὸς τὰ τοῦ Πατρὸς ἐντάλματα, τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ διελέγετο·) εἰ δὲ που συνέβη αὐτὸν 253 καὶ κατ' ἰδίαν ἐπερωτηθέντα τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἀποκρίνεσθαι, διεμαρτύρετο λέγων· “Ὁ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγων” (Μὴ τοίνυν ἀποπέσης, ὃ οὐκ ἔστι, ὁ πρὸς κοινωνίαν γυναικὸς προηρημένος, ὡς ὑπὲρ ἐξουσίας ἔχων τὸν κόσμον περιβάλλεσθαι· πλείονων γὰρ σοι πόνων καὶ φυλακῆς χρεῖα πρὸς τὴν τῆς σωτηρίας ἐπιτυχίαν, ἅτε δὴ καὶ ἐν μέσῳ παγίδων καὶ τοῦ κράτους τῶν ἀποστατικῶν δυνάμεων οἱ κείνους ἐκλεξαμένῳ καὶ τοὺς ἐρεθισμοὺς τῶν ἀμαρτιῶν ἐπιδύοντι ἔχοντι καὶ πρὸς τὴν αὐτῶν ἐπιθυμίαν νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐκμεμοχλευμένῳ πάσας σου τὰς αἰσθήσεις. Γίνωσκε οὖν ὡς οὐκ ἀποδρά 110.405 σεις τὴν πρὸς τὸν ἀποστάτην παλαίστραν οὐδὲ τῆς τούτου νίκης καθάψῃ ἄνευ πόνων πολλῶν τῶν ἐπὶ φυλακῇ τῶν εὐαγγελικῶν διδασμάτων.”) 8 Καὶ ταῦτα μὲν ἐν παραδρόμῳ πρὸς τοὺς ἐν συζυγίᾳ ἀκινδύνως τὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ φυλακὴν καταμελοῦντας εἰρήσθω. Σὺ δὲ 67b ὁ τῶν οὐρανίων πολιτευμάτων ἐραστής, καὶ τῆς ἀγγελικῆς διαγωγῆς πραγματευτής, καὶ τῶν ἁγίων μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ συστρατιώτης γενέσθαι ἐπιθυμῶν, τό νῦν σεαυτὸν πρὸς ὑπομονὴν θλίψεων, κὰν ἀνδρείως προσέλθῃς τῇ συγκλήτῳ τῶν μοναχῶν, ἰδὸς τοίνυν, καὶ ὁ θεῖος διδάσκαλος εἰς δύο βίους τὸν Χριστὸν διελέσθαι τὰ τῶν ἀνθρώπων φάσκει· καὶ τὸν μὲν κόσμιον καὶ γεώδη, τὸν δὲ οὐράνιον, ἀγγελικόν τε καὶ ἀποστολικόν· ὡς καὶ ἕτερόθεν πάλιν φησὶ· Μάθε, διδάχθητι ἀποστολικὴν πολιτείαν, τουτέστιν ὀφθαλ

μῶν ἀκρίβειαν, γλώσσης ἐγκράτειαν, σώματος δου λαγωγίαν, φρόνημα ταπεινόν, ἐννοίας καθάρῳ τητα, ὀργῆς ἀφανισμόν· ἀγγαρευόμενος πρόσ στηθι, ἀποστερούμενος μὴ δικάζου, μισούμενος ἀγάπησον, διωκόμενος ἀνέχου, βλασφημούμενος παρακάλει, νεκρώθητι τῇ ἀμαρτία, συσταυρώθητι τῷ Χριστῷ, ὅλην τὴν ἀγάπην μετὰθες ἐπὶ τὸν Κύριον. Ἄλλὰ χαλεπὰ ταῦτα· τί τῶν ἀγαθῶν εὐκολῳ τερων; τίς καθεύδων τρόπαιον ἔστηκεν; τίς τρυφῶν καὶ καταυλούμενος τοῖς τῆς καρτερίας κατεκοσμήθη στεφάνοις; Οὐδεὶς 254 μὴ δραμῶν ἀνεῖλε τὸ βρα βεῖον· πόνοι γεννῶσι δόξαν· κάματοι προξενοῦσι στέφανον. “Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ὑμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.” φημὶ κάγω, ἀλλὰ τὰς μὲν θλίψεις ταύτας ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ μακαριότης ἐκδέχεται, τοὺς δὲ τῆς ἀμαρτίας καμάτους τὸ τῆς γεέννης ἐπίπονον καὶ σκυθρωπὸν πῦρ ἄσβεστον ἀναμένει. Ταύτη τοι καὶ ὁ θεηγόρος Νεῖλος ἔφη· “Φιλοσο φεῖν ἐπετήδευσαν μὲν Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων οὐκ ὀλίγοι, μόνοι δὲ τὴν ἀληθινὴν σοφίαν ἐζήλωσαν οἱ Χριστοῦ μαθηταί, ἐπεὶ καὶ μόνοι τὴν ὄντως σοφίαν ἔσχον διδάσκαλον. Οἱ μὲν γὰρ πρότεροι καθάπερ ἐν σκηνῇ δρᾶμα ὑποκρινόμενοι, ἀλλοτριῳ ἑαυτοὺς κατεκόσμη σαν προσωπεῖω, ὄνομα κενὸν ὑποδύντες, ἀληθοῦς φιλοσοφίας ἐστερημένοι· ἐν μὲν τῷ τρίβωνι, καὶ τῇ ὑπῆνι, καὶ τῇ βακτηρίᾳ τὸν φιλόσοφον ἐνδεικνύμενοι, περιέποντες καὶ τὸ σῶμα, καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ὡς δεσποίνας ὑπηρετούμενοι, γαστρὸς ὄντες δοῦλοι, καὶ τὰς ὑπογαστρίους ἡδονὰς ὡς φύσεως ἔργον ἀποδε χόμενοι, ταῖς λαμπραῖς τραπέζαις κυνιδίων δίκην λίχνων ἐφαλλόμενοι, οὐκ εἰδότες ὅτι πρὸ πάντων ἐλεύθερον δεῖ εἶναι τὸν φιλόσοφον καὶ μᾶλλον φεύγειν τὸ δοῦλον εἶναι παθῶν ἢ ἀργυρόνητον καὶ οἰκὸ τριβα· τὸ γὰρ ἀνθρώπων εἶναι δοῦλον οὐδὲν ἴσως ἔβλαψε τὸν ὀρθῶς βεβιωκότα, τὸ δὲ πάθεισιν ὡς δεσπόταις χρώμενον ὑπηρετεῖν ταῖς ἡδοναῖς, αἰσχύνην ἤνεγκεν καὶ γέλωτα πολύν. Εἰσὶ μὲν οὖν παρ' αὐτοῖς καθόλου τῆς πράξεως ἡμεληκότες, λογικὴν 110.408 δὲ φιλοσοφίαν, ὡς δοκοῦσιν, ἐπανηρημένοι, μετεω ρολέσχατι τινὲς ὄντες καὶ τῶν ἀναποδείκτων ἐξηγη ταί, μέγεθος οὐρανοῦ καὶ ἡλίου μέτρα καὶ ἀστέρων ἐνέργειαν εἰδένατι κατεπαγγελλόμενοι, ἔστι δ' ὅτε καὶ θεολογεῖν μὲν ἐπιχειροῦντες, ὅπου καὶ ἡ ἀλήθεια ἀνέφικτος καὶ ὁ στοχασμὸς ἐπικίνδυνος, ζῶντες δὲ τῶν ἐν βορβόρῳ κυλινδουμένων χοίρων ἀτιμότεροι. Εἰ δὲ καὶ τινες ἐγένοντο πρακτικοὶ, τούτων ἐγένοντο χεῖρους, δόξαις τε καὶ ἐπαίνοις τοὺς 68a πόρους πεπραχότες· οὐδενὸς γὰρ ἑτέρου χάριν ἢ ἐπιδείξεως καὶ φιλοδοξίας ἐπετήδευον οἱ δεῖλαιοι τὰ πολλά· μισθὸν εὐτελεῖ καὶ 255 εὐώνον τῆς τοιαύτης καταλλαττόμενοι ταλαιπωρίας· τὸ γὰρ σιωπῆσαι διὰ παντὸς κατὰ τὴν Πυθαγορικὴν νομο θεσίαν καὶ χόρτῳ τρέφεσθαι, τριχίνοις ῥακίοις σκε πάζεσθαι καὶ ἐν πίθῳ κατακεκλειῖσθαι καὶ διαβιώναι μηδεμίαν ἀμοιβὴν μετὰ θάνατον προσδοκᾶν, πάσης ἀνοίας ἐστὶν ἐπέκεινα, τῷ βίῳ τούτῳ συγκαταλύειν τῆς ἀρετῆς τὰ ἔπαθλα. -10 Ἰουδαῖοι δὲ ὅσοι τοῦτον ἐτίμησαν τὸν βίον, εἰσὶ μὲν τοῦ Ἰωναδᾶβ ἀπόγονοι· πάντας δὲ τοὺς ὡσαύτως βιοῦν ἐθέλοντας προίεμεν εἰς τὴν αὐτὴν ἐνάγουσαν πολιτείαν, οἳ τινες ἐν σκηναῖς κατοικοῦσι διαπαντὸς, οἴνου τε καὶ τῶν πρὸς τὸ ἀβροδιαίτον πάντων ἀπεχόμενοι καὶ δίαιταν ἔχοντες εὐτελεῖ καὶ τὴν χρεῖαν συμμεμετρη μένην τοῦ σώματος· καὶ σφόδρα μὲν οὖν ἐπιμελοῦν τες τῆς ἠθικῆς ἕξεως, θεωρία δὲ τὰ πολλὰ προσμέ νουσιν· ἔνθεν γὰρ καὶ Ἑσσαῖοι καλοῦνται, τοῦτο δη λούντος τοῦ ὀνόματος, καὶ ἀπλῶς ἐστὶν αὐτοῖς πᾶν τοθεν κατορθούμενος ὁ τῆς φιλοσοφίας σκοπὸς, οὐ δαμοῦ τῶν πραγμάτων διαμαχομένων τῷ ἐπαγγέλ ματι. Ἄλλὰ τί τῶν ἀγώνων ὄφελος αὐτοῖς καὶ τῆς ἐπιπόνου ἀθλήσεως τὸν ἀγωνοθέτην Χριστὸν ἀνῆρη κόσι; καὶ τούτων γὰρ ὁμοίως ὁ τῶν πόνων οἶχε ται μισθὸς, ἀρνησαμένων τὸν τῶν ἐπάθλων διανο μέα· καὶ τῆς ἀληθοῦς ζωῆς καὶ φιλοσοφίας ἀπεσφά λησαν. 11 Φιλοσοφία γὰρ ἐστὶν ἠθῶν κατόρθωσις μετὰ δόξης τῆς περὶ τοῦ ὄντος γνώσεως ἀληθοῦς· ταύτης δὲ ἀπεσφάλησαν ἄμφω καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες, τὴν ἀπ' οὐρανοῦ

παραγενομένην σοφίαν παραιτησάμενοι καὶ χωρὶς Χριστοῦ φιλοσοφεῖν ἐπιχειρήσαντες, τοῦ μόνου παραδείξαντος ἔργω καὶ λόγῳ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν. Οὗτος γὰρ πρῶτος καὶ μὸς νοσ ἔτεμε τῷ βίῳ, τὴν ταύτης πολιτείαν ἐπιδειξάμενος καθαρὰν, ἀνωτέραν ἀεὶ φέρων τὴν ψυχὴν τῶν παθῶν τοῦ σώματος· ἔσχατον δὲ καὶ αὐτῆς καταφρονήσας, ὅτε ἢ παρ' αὐτοῦ οἰκονομουμένη σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἀπήτει θάνατον, διδάσκων διὰ τούτου, ὅτι δεῖ τὸν φιλόσοφον ὀρθῶς προαιρούμενον ἀρνήσασθαι μὲν τὰ ἡδέα πάντα τοῦ βίου, πόνων δὲ καὶ παθῶν εὖ μάλα ἐπικρατεῖν, καταφρονουῖντα τοῦ σώματος, ἔχειν δὲ μηδὲ τὴν ψυχὴν τιμίαν, ἀλλὰ καὶ ταύτην προθύμως προέσθαι, ὅταν δι' ἀρετῆς ἀπὸ δειξιν ἀποθέσθαι 256 δέοι. Καὶ ταύτην παραλαβόντες οἱ ἀπόστολοι αὐτοῦ καὶ μαθηταὶ γνησίως τὴν διαγωγὴν ἐμιμήσαντο· ἅμα γὰρ τῷ κληθῆναι ἀπο ταξάμενοι μὲν τῷ βίῳ καὶ ὑπεριδόντες πατρίδος 110.409 καὶ γένους καὶ ὑπάρξεως πρὸς τὸν σκληρὸν καὶ ἐπίπονον εὐθύς μετετάξαντο βίον, διὰ πάντων χωρὶς πάντες τῶν δυσχερῶν καὶ τεθλιμμένων, διωκόμενοι, κακουχούμενοι, ὑστερούμενοι, ἐλαυνόμενοι, γυμνητεύοντες, ὕβριζόμενοι, ἐμπτυόμενοι, αὐτῶν τῶν ἀναγκαίων ἐνδεεῖς· ὕστερον δὲ καὶ θανάτου καταφρόνησαν καλῶς διὰ πάντων μιμησάμενοι τὸν διδάσκαλον, τῷ βίῳ καταλιπόντες πολιτείας ἀρίστης εἰκόνα. Ἀλλὰ ἐπειδὴ γράφειν ἀπὸ 68b τῆς εἰκόνης ταύτης πάντες Χριστιανοὶ τὸν ἑαυτῶν βίον ὀφείλονται, ἢ οὐκ ἠβουλήθησαν, ἢ ἠτόνησαν πρὸς τὴν μίμησιν· ὀλίγοι δὲ τινες ἠδυνήθησαν τὰς κοσμικὰς ὑπερκύψαι ταραχὰς καὶ φυγεῖν τὴν ἐν ταῖς πόλεσι ζάλην καὶ τὴν τοῦ ματαίου βίου φροντίδα τε καὶ προσπάθειαν· καὶ οὕτως ἔξω γενομένοι τῶν κοσμικῶν θορύβων, τὸν μοναδικὸν ἀσπασάμενοι βίον, ἐκμαγεῖον τῆς ἀποστολικῆς ἀρετῆς ἐποίησαντο, τοῦ μὲν κεκτηθῆσθαι τὴν ἀκτημοσύνην προκρίναντες διὰ τὸ ἀπερίσπαστον, τροφῆς δὲ κεκαρυκευμένης τὴν ἐσχεδιασμένην προτιμήσαντες, διὰ τὰς τῶν παθῶν ἐπαναστάσεις τῆ παρατυχοῦση τροφῇ τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος ἐκπληροῦντες, ἐνδυμάτων τε μαλακῶν καὶ τῆς χρεῖας ἔξω, ὡς ἀνθρωπίνης χλιδῆς ἐπὶ νοίαν ἀλογήσαντες, λιτῇ καὶ ἀπεριέργῳ στολῇ διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀνάγκην ἐχρήσαντο. 12 Καὶ γὰρ ὁ Κύριος τῷ πλουσίῳ τὴν τελειοτάτην τοῦ κατὰ Θεὸν ἀκροτάτου βίου τούτου σαφέστατα ὑποτιθέμενος “πωλῆσαι τὰ ὑπάρχοντα καὶ διαδοῦναι πτωχοῖς,” καὶ οὕτως ἀμερίμνως καὶ ἀπερισπαστῶς ἀκολουθεῖν “τὸν σταυρὸν ἄραντα” προσέταξε, καὶ τὸν τοῦτο μὴ ποιοῦντα ἀνάξιον ἑαυτοῦ ἔκρινεν· “Ὅστις γὰρ, φησὶν, οὐκ ἀφήσει πατέρα ἢ μητέρα, ἢ ἀδελφοὺς ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός μου καὶ ἀρεῖ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήσει μοι, οὐκ ἔστι μοι ἄξιος.” Τοιγαροῦν οὐκ ἔστιν ἄλλως τῆς ἀξίας ταύτης καὶ τῆς τελειότητος ἐπιτυχεῖν εἰ μὴ καθ' ὃν τρόπον ὁ ὑπερτελής καὶ προτέλειος ἐδίδαξε 257 Κύριος. Θαυμαστὸν τοιγαροῦν ἡμῖν καὶ σφόδρα τιμητέον, τοὺς ἀπαρνησάμενους πᾶσαν πρόσκαιρον ἡδονὴν τε καὶ προσπάθειαν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ πρὸς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν μεταχωρήσαντας καὶ πᾶσαν τὴν γῆν πληρώσαντας· καὶ γὰρ μεμéstωται τούτων Αἴγυπτος, καὶ Λιβύη, καὶ Αἰθιοπία, καὶ Ἰνδία, Μαυριτανία τε καὶ αἱ Θηβαΐδες· τούτων Συρία πλήρης, καὶ Κιλικία, καὶ Γαλατία, Πόντος τε καὶ Ἀρμενία, Μεσοποταμία, καὶ ἡ Περσίς ἅπασα τούτων ἀνάπλευρος, Παλαιστίνη καὶ Ἀραβία καὶ Κύπρος, Ἀσία τε καὶ αἱ Κυκλάδες νῆσοι, καὶ ἡ Ἑλλάς πᾶσα, καὶ ἡμῖν καὶ Ῥώμη, καὶ Ἰσπανία, καὶ Γαλατία μέχρι τοῦ πέρατος τῆς γῆς πέπλησται μοναστηρίων καὶ ἀσκητῶν, καὶ πᾶσα ἡ γῆ κατευλόγηται καὶ ἀγιάζεται προδήλως ταῖς τούτων χοροστασίαις τε καὶ ψαλμωδίαις. 13 Καὶ δὴ Γρηγόριος ὁ πάνσοφος καὶ τῆς Θεολογίας ἐπωνυμίας ἀποσεμνύων αὐτὸς λέγει “Οἱ ψάλλοντες, οἱ δοξάζοντες, οἱ μελετῶντες τὸν νόμον Κυρίου ἡμέρας καὶ νυκτός, οἱ τὰς ὑψώσεις τοῦ 110.412 Θεοῦ ἐν ταῖς λάρυγξι φέροντες· καὶ ταῦτα δὴ τὰ καλὰ τοῦ κατὰ Θεὸν βίου προγράμματα καὶ μηνύματα, οἱ σιωπῶντες κήρυκες, ἀχμῶσα καὶ πιναρὰ κόμη, πόδες γυμνοὶ καὶ τοῖς

ἀποστολικοῖς ἐπόμενοι, μηδὲν νεκρὸν φέροντες, κουρὰ σύμμετρος, περιβολὴ τύφον κολάζουσα, ζώνη τῷ ἀκόσμῳ κοσμία, μικρόν τι τοῦ χιτῶνος ἀναστέλλουσα καὶ ὅσον μὴ ἀναστέλ λειν, βάδισμα εὐσταθές, ὀφθαλμὸς οὐ πλανώμενος, μειδιάμα προσηνές, μᾶλλον δὲ ὀρμὴ μειδιάματος, ἀκρασίαν γέλωτος σωφρονίζουσα, λόγος τῷ λόγῳ κινούμενος, ὀδηγίαν τοῦ κρείττονος, ἐπίπληξις εὐφημίας ποθεινότερα, μέτρα κατηφείας. 69a καὶ ἀνέσεως καὶ ἡ δι' ἀμφοτέρων μίξις καὶ κράσις.” “Καὶ ἃ μείζω τούτων ἔτι καὶ ὑψηλότερα, ὁ ἐν πενία πλοῦτος, ἡ ἐν παροικία κατάσχεσις, ἡ ἐν ἀτιμία δόξα, ἡ ἐν ἀσθενείᾳ δύναμις, ἡ ἐν ἀγαμῖα καλ λιτεκνία, εἶπερ κρείττονα τῶν ἀπὸ σαρκὸς ἐρχομέ νων τὰ κατὰ Θεὸν γεννήματα, οἱ τρυφῶντες τὸ μὴ τρυφᾶν, οἱ ταπεινοὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον, οἱ σαρκὸς ἕξω καὶ ἐν σαρκί, 258 ὧν μερὶς Κύριος, οἱ πτωχοὶ διὰ βασιλείαν καὶ διὰ πτωχείαν βασι λεύοντες· οὗτοί με καὶ παρόντες λαμπρὸν ποιῶ σιν, ἡ ἐμὴ περιουσία, τὸ ἐμὸν ἐντρύφημα, καὶ ἀπόντες συστέλλουσι.” Τίνες δὲ εἰσιν οὗτοι; “Οἱ κόσμῳ χωρήσαντες ἑαυτοὺς καὶ τῷ Θεῷ τὸν βίον καθιερώσαντες· καὶ τὴν ἔρημον ἀσπαζόμενοι ζῶσι Θεῷ πάντων μᾶλλον τῶν στρεφομένων ἐν σώ ματι.” λέγω δὴ τοὺς καθ' ἡμᾶς Ναζηραίους “οἱ μὲν τὸν πάντη μοναδικὸν καὶ ἄμικτον διαθλοῦν τες βίον, ἑαυτοῖς μόνοις προσλαλοῦντες καὶ τῷ Θεῷ οἱ δὲ ἀγάπαις μόνον τῇ κοινωνίᾳ στέργοντες, ἐρημικοὶ τε ὁμοῦ καὶ μιγάδες· καὶ τοῦτον μό νον κόσμον εἰδότες ὡς τῇ ἐρήμῳ γνωρίζουσιν, τοῖς μὲν ἄλλοις τεθνηκότες ἀνθρώποις καὶ πράγμα σιν, ὅσα ἐν μέσῳ περιφθείρεται, στροβοῦντά τε καὶ στροβούμενοι καὶ παίζοντα ἡμᾶς ταῖς ἀγχιστρό φοις μεταβολαῖς, ἀλλήλοις τε κόσμος ὄντες καὶ τῇ παραθέσει τὴν ἀρετὴν θήγοντες.” Καὶ ταῦτα μὲν Γρηγόριος. Ὁ δὲ θεοβόρημων Χρυσόστομος ἐν τῇ κατὰ Ματθαῖον ἐρμηνείᾳ περὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μοναχῶν φησιν· “Οὐχ οὕτως ἐστὶ λαμπρὸς ὁ οὐρα νὸς τῷ ποικίλῳ τῶν ἄστρον χορῷ, ὡς ἡ ἔρημος Αἰγύπτου τὰς σκηναὺς πάντοθεν ἡμῖν τῶν μοναχῶν δεικνύουσα, οἵτινες τὸ πῦρ τοῦ Χριστοῦ δεξάμενοι, πρὸς οὐρανὸν ἀθρόοι μεθωρμήσαντο καὶ θερμὸ τεροὶ τῶν ἄλλων ὄντες πρὸς εὐσέβειαν, τὰς ἀσω μάτους δυνάμεις τῆτῆς φιλοσοφίας ἀπαθεία μιμοῦνται. Καὶ εἴ τις ἐν τῇ χώρᾳ γέγονεν, οἶδεν ἃ λέγω· εἰ δέ τις οὐκ ἐπέβη τῶν ἀγίων σκηνῶν ἐκείνων, ἐννοεῖτω τὸν μέχρι νῦν ἐν τοῖς ἀπάντων στόμασιν ἀδόμενον, ὃν μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἡ 110.413 Αἴγυπτος ἤνεγκεν, τὸν μέγαν καὶ μακάριον Ἄν τώνιον, καὶ οἶων ὄψεων θείων ἠξιώθη καὶ βίον θεοπρεπῆ τε καὶ ἀγγελικὸν ἐπεδείξατο. Καὶ τοῦτο εἴσεται τις ἀναγνοὺς 259 αὐτοῦ τὸν βίον μετὰ ἀκριβείας, ἐν ᾧ καὶ πολλὴν ὄψεται τὴν προφητείαν. Καὶ γὰρ τῶν περὶ τὰ Ἀρείου νοσοῦντων, προανεφώνησέ τε καὶ εἶπεν τὴν ἐκείνοις μέλλουσαν γίνεσθαι βλάβην, τοῦ Θεοῦ δεῖξαντος αὐτῷ καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ μέλλοντα” Ἀληθείας ἐστὶν ἀπόδειξις, τὸ μηδένα τῶν αἰρετικῶν ἄνδρα τοιοῦτον ἔχειν. 15 “Διὸ δὴ καὶ θαυμάζω σφόδρα καὶ τελείαν ἐπαινώ τοὺς τὰς ἐρήμους κατελιηφότας μοναχοὺς τῶν τε ἄλλων ἀρετῶν ἕνεκα καὶ τὴν με ταβολὴν τῆς ἐσθῆτος· βούλει γὰρ, σοὶ δεῖξω τοὺς ὄντας ἐστολισμένους καὶ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου ἔχοντας, τοῦ γάμου ἐκείνου, καὶ ὡς ἐν οὐρανῷ ἐν γῆ διατρίβοντας· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν τὰ καταγώγια χεῖ ρον τῶν οὐρανῶν διάκεινται· καὶ γὰρ ἄγγελοι κατ ἀγονται πρὸς αὐτοὺς καὶ ὁ τῶν ἀγγέλων Δεσπότης· εἰ γὰρ πρὸς τὸν Ἀβραάμ ἦλθον, ἄνδρα γυναῖκα ἔχοντα καὶ παιδιά διατρέφοντα, ἐπειδὴ φιλόξενον εἶδον, ὅταν πολλῷ πλείονα εὕρωσιν ἀρετὴν καὶ ἄνθρωπον σώματος καταφρονοῦντα καὶ σαρκὶ σαρκὸς ὑπερορῶντα, πολλῷ μᾶλλον ἐνταῦθα διατρίβουσι καὶ χορεύουσι τὴν αὐτὴν πρέπουσαν χορείαν· καὶ γὰρ τράπεζα. 69b παρ' ἐκείνοις πάσης πλεονεξίας κα θαρὰ καὶ φιλοσοφίας μεστή· οὐχ αἵματος χεῖμαρροι παρ' αὐτοῖς, οὐδὲ κρεῶν κατακοπαί, οὐδὲ καρυκείαι καὶ κνίσαις ἀηδεῖς, οὐδὲ καπνὸς ἀτερπῆς, καὶ δρόμοι καὶ θόρυβοι, καὶ ταραχαί, καὶ κραυγαὶ ἐπαχθεῖς, ἀλλ' ἄρτος καὶ ὕδωρ, τὸ μὲν ἐκ πηγῆς καθαρᾶς, τὸ δὲ ἀπὸ δικαίων πόνων. Εἰ δέ που καὶ φιλοτιμώτερον ἐστιᾶσθαι βουληθεῖεν, ἀκρόδρυα ἢ φιλοτιμία γίνεται, καὶ μείζων

ένταῦθα ἢ ἡδονὴ ἢ ἐν ταῖς βασιλικαῖς τραπέζαις. Ταύτην καὶ ἄγγελοι τὴν τράπεζαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ θεωροῦντες κατατρέπονται καὶ ἡδονταί· εἰ γὰρ ἐπὶ ἀμαρτωλῶ μετανοοῦντι χαίρουσιν, ἐπὶ δικαίοις τοσοῦτοις μιμουμένοις αὐτοῦς τί οὐκ ἐργάζονται; Καὶ ἡμεῖς μὲν τῶν θηρίων χεῖρους ἐσμέν καὶ τῶν ἀλόγων, ἐκεῖνοι δὲ τῶν ἀγγέλων ἴσοι, ξένοι καὶ παρεπίδημοι τῶν ἐν ταῦθα ὄντες· καὶ πάντα αὐτοῖς ἐνήλλακται τὰ πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἔνδυμα, καὶ τρόπος, καὶ οἴκημα, καὶ ὑπόδημα, καὶ ὁμιλία· καὶ εἴ τις ἐκείνων ἤκουσε διαλεγόμενων 260 καὶ ἡμῶν, τότε ἂν ἔγνω καλῶς πῶς οἱ μὲν οὐρανοπολιταί, ἡμεῖς δὲ οὐδὲ τῆς γῆς ἄξιοι· Ἰδωμεν δὲ καὶ τὰς ἐκ τῆς τρυφῆς ἡμῶν ἐπιθυμίας, τὰς ἐκ τῶν ὀψοποιῶν, τῶν μαγείρων, τῶν τραπέζοποιῶν, τῶν πλακουντοποιῶν καὶ τὴν περὶ τῶν τοιούτων ἀμιλλαν· καὶ ὑπὲρ ποιότητος καὶ ὑπὲρ τάξεως καὶ ὑπὲρ πλήθους, ὅπερ οὐδὲν τοιοῦτον παρὰ τοῖς ἀγγέλοις ἐκείνοις· οὐ γὰρ εἰς πλησμονὴν καὶ τρυφήν, ἀλλ' εἰς χρεῖαν αὐτοῖς ἢ τροφή καὶ μέτρον καὶ 110.416 καιρῶ κανονισμένη· μονοσιτία γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐστὶ πάντοτε, καὶ ἄριστον οὐδέποτε εἶ ἐστὶν ἴσασιν, ἀλλὰ δεῖπνον γινώσκοντες, ὅτι πένθος ὁ παρῶν βίος καὶ νηστείας καὶ ἀγῶνος, πληροῦντες ἐν τούτῳ καὶ τὸ πρὸς τὸν προφήτην Ἰεζεκιήλ εἰρημένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· Ὅτι ἄνθρωπου, τὸν ἄρτον σου μετ' ὀδύνης φάγει καὶ τὸ ὕδωρ σου μετὰ βασάνου καὶ θλίψεως πίει· καὶ τὸ βρῶμά σου ἐν σταθμῶ φάγεσαι ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ· καὶ τὸ πόμα σου μετὰ ἐντροπῆς πίεσαι τῆς ἡμέρας.” Ἀνάβρηξον οὖν τῷ λόγῳ τὴν γαστέρα τῶν ἐκείνων τὰ πολλὰ σιτουμένων καὶ ὄψει τὸν πολὺν φόρτον καὶ τὸν ἀκάθαρτον ὀχετὸν καὶ τὸν κεκοιναμένον καὶ σαπρὸν τάφον· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα αἰσχύνομαι καὶ εἰπεῖν, τὰς αἰετὶς καὶ δυσώδεις ἐρυγὰς, τοὺς ἐμετοὺς, τὴν ζάλην, τὴν σκότωσιν τῆς ψυχῆς καὶ τὸ βάρος τοῦ σώματος, τὰς κάτωθεν τε καὶ ἄνωθεν ἐκρήσεις, καὶ τοὺς ἐπὶ τούτοις σφοδροτέρους τῶν ἀφροδισίων ἔρωτας. Κάκεινη μὲν ἡ τράπεζα, εἰς οὐρανούς τοὺς ἀγγέλους παραπέμπει· αὕτη δὲ εἰς γέενναν πυρὸς ἔλκει τοὺς κοιλιοδούλους, ὥσπερ καὶ τὸν πλούσιον ἐκεῖνον· καὶ τὴν μὲν ὕπνος θανάτῳ προσεοικυῖα διαδέχεται, τὴν δὲ νῆψις καὶ ἀγρυπνία, καὶ τὴν μὲν κόλασις, τὴν δὲ οὐρανῶν βασιλεία· μετὰ γὰρ τὴν ἄπαξ ἐστίασιν καὶ τὴν εὐχαριστίαν πολλῆς ἐμπλησθέντες καταλύξεως καὶ θερμῶν δακρύων, οὕτω πρὸς ὕπνον βαδίζουσιν, τοσοῦτον αὐτοῦ μεταλλαγνόνται ὅσον μικρὸν ἀναπαύσασθαι· καὶ πάλιν τὰς νύκτας ἡμέρας ποιοῦσιν, ἐν εὐχαριστίᾳ καὶ ψαλμῶ δία αἰετὶς διάγοντες. Ἀπελθε τοίνυν πρὸς τοὺς ἁγίους τούτους καὶ μάθε τι παρ' αὐτῶν χρήσιμον καὶ φωτισθητι· λύχνοι γὰρ εἰσὶν ὄντως καὶ φωστῆρες, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, καὶ πανταχοῦ 261 τῆς οἰκουμένης ὄντες καὶ πᾶσιν τὴν γῆν καταλαμπρύνοντες. Οὐκοῦν βάδιζε συνεχῶς πρὸς αὐτοὺς, ἵνα τὰς ἐν σοὶ κηλίδας 70a ἐκκαθάρας ταῖς ἐκείνων εὐχαῖς καὶ παραινήσεσιν, ἄριστον ἀναδείξῃ τοῦ λοιποῦ βίου καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπιτύχῃς.” 15 Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος οὕτως ἔφη· Τὴν γὰρ δὴ τῶν ἀγγέλων ἐκμιμοῦντες προδήλως πολιτεῖαν ὅσοι τῶν ἀνθρώπων τὴν τοῦ Θεοῦ θεραπείαν ἠσπάσαντο, οἵτινες ἔφυγον μὲν τὴν τοῦ σώματος ἀνάπαυσιν καὶ τὴν ἔννομον κοινωσίαν ὡς τῶν θείων ἀφέλκουσαν καὶ τῶν ἐπουρανίων ἀοράτων τρυφημάτων, κατέλιπον δὲ καὶ πατρίδα καὶ γένος ἅμα καὶ πλοῦτον, ἵνα πᾶσαν εἰς τὰ θεῖα μεταθῶσιν τὴν μέριμναν, καὶ μηδεὶς τὸν νοῦν ἐπέχη δεσμός εἰς οὐρανὸν ἀναπτῆναι. Τούτων πλήρεις καὶ πόλεις, καὶ κῶμαι, καὶ αἱ τῶν ὀρέων ἀκρωρία καὶ φάραγγες.” 16 Ἀφ' οὗ γὰρ ὁ Χριστὸς τὴν παρθενίαν ἐτίμησεν, ὑπὸ παρθένου τεχθεὶς, τοὺς τῆς παρθενίας λειμῶνας ἢ φύσις ἐβλάστησε καὶ τὰ εὐώδη τῶν μοναχῶν ἄνθη καὶ ἀμάραντα προσφέρει τῷ Ποιητῇ καὶ Δεσπότη. Καὶ γὰρ πανταχοῦ μοναστήρια γεγόνασιν, οὐ παρ' ἡμῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πάση, καὶ Παλαιστίνῃ 110.417 καὶ ἐν Κιλικίᾳ, καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ φασὶ καὶ ἀνά ἑκατομμύρια ἀνδρῶν ἔχειν ἕνια φροντιστήρια, μεταξὺ τὸν Θεὸν ὑμνούστων ἐν προσευχαῖς καὶ ψαλμωδίαις ἀγρυπνοῦντες, καὶ μετὰ σκληρὰ γωγίας πολλῆς ζώντων, καὶ τὴν ὄντως Χριστοῦ φιλοσοφίαν εἰς

ἄκρον ἀναδεικνυμένων. Καὶ οἱ μὲν κατὰ συμμορίαν, ὡς ἔφην, οἰκοῦντες, δημιουργοῦσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀγάλματα, οἱ δὲ καὶ δύο καὶ τρεῖς διάγοντες, οἱ δὲ καὶ μόνοι καθ' εἰργμένοι καὶ ἡσυχάζοντες καὶ τὸν ὀφθαλμὸν τῷ κάλλει τῶν ὀρωμένων ἐπιτέρπεσθαι κωλύοντες, σχολὴν τῷ νῷ παρέχουσιν ἐπεντρυφᾶν τῇ θεωρίᾳ τῶν νοητῶν μετὰ φρονήσεως καὶ γνώσεως· μέγιστον μὲν γὰρ ἀληθῶς καὶ παμμέγεθες ἀγαθὸν τῶν θείων ἢ γνώσις· οὐκ ἀπόχρη δὲ τέλειον ἀποφῆναι τὸν ταύτης ἡξιωμένον· δεῖ γὰρ πρὸς τὴν ἀγαθὴν πρᾶξιν συν ἀφῆναι τῇ γνώσει· 262 ὅπερ γὰρ ἐστὶ δένδρων ρίζα καὶ ὀφθαλμὸς σώματος, τοῦτο ταῖς ψυχαῖς τῆς ἀληθείας ἢ γνώσις, ἐξ ἧς ἢ βεβαία καὶ ὀρθόδοξος γίνεται πίστις. Χρὴ τοίνυν οὐ μόνον εἰδέναι τί προσήκει περὶ Θεοῦ δοξάζειν, ἀλλὰ γε καὶ κατὰ τοὺς ἐκείνου καλῶς καὶ ἀπλῶς πολιτεύεσθαι νόμους· δεῖ γὰρ τοὺς τῆς εὐσεβείας ἐραστὰς μὴ μόνον θεολογίαν καὶ φυσιολογίαν ἐκπαιδεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς ἐκμανθάνειν ἀκριβεῖς νόμους· ὥστε οὖν ἢ γνώσις δεῖται τῆς πρακτικῆς, ὡς καὶ ἢ πρακτικὴ τῆς γνώσεως. Ὅθεν φησὶν ὁ Κύριος· “Ὅς ἂν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.” οὐκ εἶπεν· “Ὅς ἂν ποιῆσῃ” μόνον, ἀλλὰ καὶ “διδάξῃ.” εἰ γὰρ ἤρκει πρὸς τελειότητα τὸ ποιῆσαι μόνον καὶ χωρὶς τοῦ διδάξαι ἢ τὸ διδάξαι μόνον ἄνευ τοῦ ποιῆσαι μέγαν, οὐκ ἂν ἄμφω συνέζυξε λέγων· “Ὅς ἂν ποιῆσῃ καὶ διδάξῃ.” ἄπερ δὴ κατορθώσας αὐτὸς ἀραρότως κὰν τούτῳ προσφόρως ἡμῖν ὑπογραμμὸς καὶ τύπος ἄριστος γενόμενος, ἐμαρτύρησεν ὁ μαθητῆς αὐτοῦ λέγων ἐναργῶς· “Ὡν ἤρξατο Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν.” Ὁ γὰρ δὴ οὕτω ῥυθμίζων καὶ διαμορφῶν τὴν ψυχὴν οὐ μόνον τῶν θείων νόμων τοὺς χαρακτῆρας 70b ἐκμάττει, ἀλλὰ καὶ τοῦ νομοθέτου ζωσά τις εἰκὼν γίνεται. Κάντευθέν φησὶν ὁ μὲν Ἀπόστολος· “Γίνεσθε μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ,” ὁ δὲ Κύριος· “Γίνεσθε μιμηταὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς” καὶ· “Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἢ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν Φαρισαίων καὶ Γραμματέων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.” 17 Εἰκότως οὖν Πλάτων ὑπεμφαίνων τῶν τελείων τὸ σπάνιον ἔφασκεν· “Οὐ μοι δοκεῖ δύνα τὸν ἀνθρώποις μακαρίοις τε καὶ εὐδαίμοσι γε νέσθαι πλήν ὀλίγων· μέχρι περ ἂν ζῶμεν, τοῦτο διορίζομαι.” “ναρθηκοφόροι μὲν γὰρ πολλοὶ, φιλόσοφοι δὲ σπάνιοι καὶ ὀλίγοι.” Κάλλιον δὲ πίστις καὶ πρᾶξις τελευτήσαντος τυχεῖν 263 πάντων· ὅθεν ἐπήγαγεν “ἄνδρα ἀπλοῦν καὶ γενναῖον 110.420 κατ' Αἴσχυλον (οὐ δοκεῖν ἀλλ' εἶναι ἀγαθὸν ἐθέλοντα· ἀφαιρετέον δὲ τὸ δοκεῖν. Εἰ γὰρ δόξει δίκαιος εἶναι) ἔσσονται τιμαὶ αὐτῷ καὶ δωρεαὶ δοκοῦντι τοιοῦτον εἶναι· ἄδηλον οὖν, εἴτε τοῦ δικαίου, εἴτε τῶν δωρεῶν καὶ τιμῶν εἵνεκα τοιοῦτος εἶη· γυμνωτέος δὲ πάντων πλήν δικαιοσύνης καὶ ποιητέος ἐναντίως διακείμενος τῷ προτέρῳ μηδὲν γὰρ ἔχων δόξαν ἐχέτω μεγίστης ἀδικίας, ἵνα βε βασανισμένος ἢ εἰς δικαιοσύνην, τὸ μὴ τέγγεσθαι ὑπὸ κακοδοξίας ἢ φιλοδοξίας καὶ ὑπ' αὐτῆς γιγνομένων, ἀλλ' ἔστω ἀμετάστατος μέχρι θανάτου δοκῶν ἄδικος εἶναι διὰ βίου.” Καὶ δὴ καὶ Σωκράτης, ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, πρὸς αὐτὸν ἔφη· “Πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς πείθεσθαι καὶ φοβεῖσθαι ταύτην ἢ τὴν τοῦ ἐνός, εἴ τις ἔστιν ἐπαῖων ὃν δεῖ καὶ φοβεῖσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους; ὧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, δεινῶς λωβησόμεθα· οὐκ ἄρα γε, ὧ βέλτιστε, φροντιστέον ἡμῖν τί ἐροῦσιν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ, ἀλλὰ τί τὸ ἐπαῖον τῷ δικαίῳ καὶ ἀδίκῳ, ἧτις ἐστὶν ἡ ἀλήθεια.” Ταῦτα δὲ φανερώς εἰκόασιν τοῖς ἡμετέροις μᾶλλον ἢ ἱεροῖς καὶ ἀποστολικοῖς λόγοις, ἐν οἷς φησὶν ὁ Χριστοφόρος· “Διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας, ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς. ὡς ἀγνοούμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, ὡς λυπούμενοι, αἰεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες.” Τοιαύτην μὲν οὖν περὶ δικαιοσύνης καὶ θεαρέστου πολιτείας πάνυ Σωκράτης καὶ Πλάτων διδασκαλίαν ἐποίησαντο,

θαυμαστήν ὄν τως καὶ ἀξιέπαινον τῆ φύσει τῆ λογικῆ τῶν ἀνθρώπων συμβαίνουσαν· τὰ γὰρ ἠθικὰ μαθήματα πάντας ἀνθρώπους ἢ φύσις ἐπαίδευσεν· διαπλάσας γὰρ ἀνθρώπων γένος 264 ὁ Θεὸς ἐνέθηκε τῆ φύσει τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν ἐναντίων τὴν διάγνωσιν, ὁ καὶ παιδεύων ἔθνη καὶ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν. Διό περ οὐ μόνον Σωκράτης καὶ Πλάτων καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἄδικον ἐβδελύξαντο βίον, ἀλλὰ καὶ (ἄλλοι) πολλοὶ τῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ τοὺς Ὑπερβορέους οἰκεῖν μὲν ἐπὶ τὰ Ῥίπαια ὄρη φασίν, ἀσκεῖν δὲ δικαιοσύνην μὴ κρεωφαγοῦντας, ἀλλὰ ἀκροδρῦοις καὶ ὕδατι χρωμένους, καὶ τοὺς Βραχμᾶνας ἐν ταῖς ὕλαις διάγειν, φύλλοις τὸ σῶμα καλύπτοντας καὶ ὑπὲρ ἄνθρωπον ἀσκοῦντας. Καὶ Ἀνάχαρσιν δὲ τὸν Σκύθην, φιλόσοφον. 71a γεγενησθαι λέγουσιν, καὶ οὕτως αὐτὸν ὁ τῆς φιλοσοφίας ἐνεπύρωσεν ἔρωσ, ὡς ὀνομαστότερον διὰ πολλὴν ἄσκησιν καὶ σωφροσύνην γενέσθαι· οὐ γὰρ μόνον 110.421 γρηγορῶν πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζετο πάθη σιωπῶν καὶ ἡσυχάζων, ἀλλὰ καὶ καθεύδων τὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ σωφροσύνης ἐδήλου σημεῖα· εἰώθει γὰρ τῆ μὲν λαῖα χειρὶ τὰ αἰδοῖα κατέχειν, τῆ δεξιᾷ δὲ τὰ χεῖλη συνέχειν, ὑπεμφαίνων ὡς πολλῶ μείζων ἐστὶν ἢ ἀγωνία τῆς γλώττης καὶ πλείονος ἐπικούριος εἰς ἀσφάλειαν δεῖται. 18 Καὶ τὸν Χείρωνα δὲ κένταυρον ἱστοροῦσιν Ἑλλήνες δικαιοσύνης καὶ ἀγνεύσεως γενέσθαι διδάσκαλον, ὡς καὶ Ὀμηρος μαρτυρεῖ τοῦτον δικαιοτάτον πεφηνέναι κενταύρων, διὰ πολλὴν δῆπουθεν καρτερίαν καὶ ἐγκράτειαν, καὶ σώματος δουλαγωγίαν, καὶ σύμμετρον ἐπιμέλειαν· ὅθεν δὴ Πλάτων αὐτὸς ἐναργῶς διδάσκων φησὶν· “Ἐπιμελεῖσθαι σῶμα δεῖ ψυχῆς εἶνεκεν ἄρμο νίας,” δι’ οὗ βιοῦν τε ἔστιν καὶ ὀρθῶς βιοῦν καὶ καταγγέλλειν τῆς ἀληθείας τὸ κήρυγμα. Τοῦτο δὲ ὁ θεὸς ἔφη Παῦλος· “Ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ” τουτέστι πρὸς ἄσκησιν καὶ σύστασιν αὐτὸ μετ’ ἐπιστήμης καὶ φρονήσεως γυμνάζω πρὸς τὴν τῶν κρειττόνων συνεργίαν, οὐ πρὸς ἀσέλγειαν προνοοῦμαι. (Ταύτη τοίνυν καὶ παραινεῖ φάσκων· “Ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖτε εἰς ἐπιθυμίαν.” οὐ τὴν σύμμετρον καὶ ἀναγκαίαν 265 ἐπιμέλειαν τὴν πρὸς σύστασιν ἀπηγόρευσεν, ἀλλὰ τὴν ἀκολασίας μητέρα γαστριμαργίαν, ἐπήγαγεν εἰς ἐπιθυμίας δηλαδὴ βλαβεράς καὶ ἀνοήτους· οὐ γὰρ τοσαύτην αὐτῶ προσφέρει θεραπείαν ὡς κατασκιρτᾶν τῆς ψυχῆς, ἀλλ’ ἵνα συνεργῆ καὶ καθυπουργῆ τοῖς ἐκεῖ νοῖς ἀρίστοις ἐπιτηδεύμασιν.) Συμπεφώνηκε τοίνυν κἂν τούτοις ὁ Πλάτων εὖ μάλα τοῖς ἡμετέροις, τὴν ἀναγκαίαν καὶ δέουσαν ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι παρεγγυήσας τοῦ σώματος· ὑπέδειξε πάλιν καὶ διεσάφησεν (καὶ) ὅπως ἄρ χεται καὶ αὐξεται τῆς φαύλης ἐπιθυμίας καὶ κακίης συνηθείας τὸ πάθος, φάσκων οὕτως· “Ἀρχὴ μὲν ἔρωτος ὄρασις, αὐξὴ δὲ τὸ πάθος ἐλπίς, τρέφει δὲ μνήμη, τηρεῖ δὲ συνήθεια.” διὸ καὶ Σωκράτης τὰ βλέμματα καὶ τὰ φιλήματα τῶν εὐμόρφων ὡς χαλεπώτερον σκορπίων καὶ ὄψεων ἰὸν ἐνιέναι ἀποφεύγειν ἐδίδασκεν. Ὅθεν ἰδὼν τινα φιλήσαντα νέιν εὐόπτον· “Οὗτος, ἔφη, ῥαδίως ἂν καὶ εἰς μαχαίρας κυβιστήσειεν καὶ εἰς πῦρ ἐμπέσειεν,” ὁ τοσαύτην δηλονότι πυρὰν ἐν αὐτῶ κατατολμήσας ἀνάψαι. Διογένης δὲ θεασάμενος μεράκιον ἀσελ γέστερον ἢ κατὰ ἄνδρα κεκοσμημένον, εἶπεν· “Εἰ μὲν πρὸς ἄνδρας, ἀτυχεῖς, εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας, ἀδικεῖς.” Θηρῶσι διὰ τοῦ καλλωπισμοῦ οἱ μὲν ἄνδρες τὰς γυναῖκας καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τοὺς ἄνδρας· καὶ μέντοι καὶ Ἀρκεσίλαος εὐμόρφου ἦρα παιδὸς καὶ βουλόμενος αὐτὸν φιλήσαι, διεκώλυεν ἑαυτὸν φεύγων τὴν βλάβην. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος οὐδὲ ἰδεῖν 110.424 τὰς Δαρείου θυγατέρας ἠνέσχετο εὐειδεῖς ἄγαν καὶ παρθένους οὔσας, αἰσχρὸν εἰπὼν εἶναι καὶ λίαν ἄτοπον τὸν ἄνδρα ἐλόντα ὑπὸ γυναικῶν ἠττηθῆναι. Καὶ Κῦρος, ὁ Περσῶν βασιλεὺς, οὐδὲ θεὰ σασθαι κόρην τινα θαυμασίαν ἀφορισθεῖσαν αὐτῶ καὶ ἀμήχανον κάλλος. 71b ἔχειν μαρτυρουμένην κατεδέξατο, ἀλλὰ γε καὶ τῶ ὀρῶντι συνεχῶς καὶ μηδὲν ἐκ τούτου πάσχειν δεινὸν λέγοντι παρήνει μήτε λέγειν τοῦτο μήτε πράττειν. “Τὸ μὲν γὰρ πῦρ φησὶν τοὺς

πλησίον ὄντας καίειν, τὸ 266 δὲ κάλλος καὶ τοὺς πόρρωθεν ἐστῶτας. Ἐπεὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄραν τὸ ἐραῖν τίκτεται, καὶ ἐκ τοῦ ἐραῖν ἡ συγκατάθεσις γίνεται, καὶ ἐκ τῆς συγκαταθέσεως ἡ πράξις τελεῖται, διὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς τὸν ἀκο λάστως ἐστιῶντα τὰς ὄψεις μοιχὸν ἔκρινεν, οὐ τὴν πράξιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔννοιαν ἀναστέλλων. (Ὅπερ οὖν Ἀμβρακοῦμ αἰνιττόμενος ἔλεγε· “Καθαρὸς ὁ ὀφθαλμὸς σου τοῦ μὴ ὄραν πονηρὰ καὶ ἐπὶ βλέπειν ἐπὶ πόνους ὁδύνης.”) Ἔτι δὲ πάλιν Σω κράτης φυλάττεσθαι σφόδρα καὶ παρατηρεῖσθαι τὴν ἀκρασίαν διδάσκων ἔφη, μὴ πεινῶντας λίαν ἐσθίειν καὶ μὴ διψῶντας πολλὰ πίνειν. Καὶ γὰρ ὁ Κύριος ἐμακάρισε τοὺς τοιοῦτους (φάσκων· “Μακάριοι οἱ πτωχοὶ, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν· μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν καὶ διψῶντες, ὅτι χορτασθήσεσθε· καὶ μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε”). 19 Ποῦ τοίνυν εἰσὶν οἱ τὸν ἀβροδίατον καὶ τρυ φηλὸν τε καὶ ἀνειμένον μεταδιώκοντες βίον, καὶ ὡσπερ ἐπ’ ἐξουσίας τὸν κόσμον ἔχοντες ἀδεῶς πάντα, λοιπὸν μεθ’ ἡδονῆς, καὶ γέλωτος, καὶ αἰσχρολογίας, καὶ διαχύσεως, καὶ ἀφοβίας Θεοῦ χρῶνται πρὸς κόρον, καὶ τρυφῆς αὐτοῖς καιρὸς ἄπας, τῇ γὰρ ὀρέξει τὸν καιρὸν ὀρίζονται· κἂν ἔωθεν ἡ πείνα προσβάλλῃ, παραυτίκα τὴν τροφήν προσφέρουσιν· οὐ γὰρ ὠρίσται τοῦτο μὲν ἐσθίειν, ἐκεῖνο δὲ παραιτεῖσθαι, ἀλλὰ πάντων ἀκρατῶς καὶ ἀδιαφόρως καὶ ἀπερισκέπτως ἀπολαύσουσιν ὡς τραπεζολάτραι καὶ κοιλιόδουλοι, ἧτις γε τράπεζα εἰκότως ἂν κληθεῖη κυρίως καθέδρα λοιμῶν καὶ ἀλόγων φάτνη. Εἰ γὰρ μὴ ἐκ πολλῆς ἀλογίας καὶ ἀπροσεξίας ἀπεκτηνώθησαν, ἐπιλαθόμενοι τὸν συνιόντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ μέχρι ψιλοῦ ῥήματος καὶ ἐνθυμήματος δίκας εἰς πράττειν, οὐκ ἂν δήπουθεν μετὰ φλυαριῶν, καὶ κακονοίας, καὶ γέλωτος, καὶ βλασφημίας τὴν θεόδοτον τροφήν μετελάμβανον, ἀμνημονήσαντες τοῦ λέγοντος, ὅτι καὶ “ὑπὲρ ἀργοῦ λόγου λόγον δώσομεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ ἀπολογίας, καὶ ἐκ τῶν λόγων ἡμῶν τῶν φαύλων κατακριθώμεθα” καὶ “Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὸν δούλε.” 267. 20 Οὐκοῦν ἐματαιώθησαν ἐξ ἐπιμέτρου σφόδρα τινὲς τῶν ἀφελεστέρων κοσμικῶν, φάσκοντες ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων καὶ πειθομένων αὐτοῖς, ὅτι φησὶ, Μοναχοῖς μόνοις ὁ ἀπεχθέστερος 110.425 καὶ βαρύτερος μὲν δέδοται ζυγός, κοσμικοῖς δὲ ὁ ἐλαφρότατος καὶ ἀνειμένος· ἔδει γὰρ τοὺς ἀσυνέτους συνιδεῖν ὅπερ καὶ ὁ παλαιὸς νόμος τοῖς πάλαι Ἰουδαίοις ἀδιαστόλως ἐνομοθέτησεν, μικροῖς τε καὶ μεῖζοσιν, καὶ ἡ παράβασις ἐπικίνδυνος ἄγαν καὶ ὀλέθριος· διὸ φησὶν ὁ Δαυὶδ· “Ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου, Κύριε.” Καὶ ὁ τῆς χάριτος ὁμοίως ἐξ ἴσου θεθέσπισται καὶ ἄρχουσι καὶ ἰδιώταις, πλουσίοις καὶ πένησι, καὶ ἀπλῶς κοσμικοῖς τε πᾶσι καὶ μοναχοῖς, τοῦ οὖν Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν λέγοντος· “Μακάριοι οἱ πεινῶντες ὅτι χορτασθήσεσθε,” καὶ “Μακάριοι οἱ κλαίοντες, ὅτι γελάσονται,” καὶ “Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν. 72a ὑμῶν,” καὶ. “Οὐαὶ οἱ ἐμπεπλησμένοι, ὅτι πεινάσετε,” καὶ· “Εἴ τις ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφούς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.” καὶ· “Πᾶς ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι ταῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ, οὐ δύναται μου εἶναι μαθητής.” καὶ· “Σπουδάσατε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ διερχόμενοι δι’ αὐτῆς.” καὶ· “Τὴν στενὴν ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν.” Ταῦτα δὲ, ταῦτα καὶ τὰ τοῦτοις παραπλήσια πάντα οὐ πρὸς μοναχοὺς εἴρηται, ἀλλὰ καὶ πρὸς κοσμικοὺς, καὶ βιωτικούς, καὶ τὸν πρόσυλον καὶ γεῶδη βίον ἐπανηρημένους· ἐπεὶ ἂν ἄρα πρὸς μοναχοὺς καὶ μόνον ἐρρέθη, ἔλεει νότεροι πάντων ἀνθρώπων εἰσὶν οἱ κοσμικοὶ, τοιοῦτων μακαρισμῶν καὶ θείων ἐντολῶν ἀπεστερημένοι· εἰ δὲ γε κοινὸς ὁ νόμος καὶ ὁ ζυγός, κοινὸς καὶ ὁ μακαρισμὸς, καὶ ὁ ταλανισμὸς, καὶ ὁ βασανισμὸς, εὐδὴλον ὅτι οἱ καὶ ἀναγινώσκοντες οὐκ ἐπιγινώσκουσιν τὸ παράπαν, ἐπεὶ οὐκ ἂν τοὺς 268 ἀναιτίους

καὶ θεοφιλεῖς μοναχοὺς κατεδίκαζον ἐπ' ὀλέθρῳ τῆς καὶ γνώμης ἀγνώμονος. 21 Ἐπὶ Κλαυδίου Ἀγρίππας ὁ καὶ “Ἡρώδης ἀνεῖλε Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ,” καὶ Πέτρον “ἔθετο ἐν φυλακῇ” ὡς ἀναιρήσων αὐτόν. 22 Σίμων δὲ ὁ μάγος τὸν Χριστιανισμὸν ἀπο βαλλόμενος καὶ μάγοις προσομιλήσας, ἐν Ῥώμῃ κατ' ελθὼν ὡς θεὸς ἐτιμᾶτο καὶ ἐσέβετο διὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ γοητείας. 23 Πέτρον δὲ διὰ ταῦτα ἐπιδημῆσαντος τῆ Ῥώμῃ, ἡ μὲν τοῦ Σίμωνος κατελύθη καὶ ἀπέσβη καὶ παραχρῆμα σὺν αὐτῷ καταλέλυται δὺ νάμισ· παρακλήσει δὲ ἀπάντων Μάρκον προετρέψατο Πέτρος ἐκ τῆς διὰ λόγου διδασχῆς Ῥωμαίοις τὸ Εὐαγγέλιον γράψαι· ὁ δὲ Μάρκος καὶ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ στείλας, πρῶτος ἐπίσκοπος καὶ κήρυξ Ἀλεξανδρείας καθίσταται. 110.428 24 Ἀγρίππας δὲ λαμπρὰν καὶ χρυσοῦφῃ ἐσθήτα περιβαλλόμενος καὶ δημηγορήσας Ἰουδαίοις, τῶν δὲ φησάντων· “Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου,” ἡσθεῖς ἐπὶ τούτῳ, αὐτίκα παρ' ἀγγέλου ῥομφαία πληγείσ τελειοῦται.

PK'. Βασιλεία Νέρωνος. 1 Μετὰ δὲ Κλαύδιον ἐβασίλευσε Νέρων, υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιδ', ὃς τὴν μητέρα καὶ τὴν μηνηστὴν ἀνελὼν, εὐνοῦχον ἔγημεν. Οὗτος ἀνεῖλε τοὺς ἁγίους ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, πολλοὺς δὲ τῶν πρὸς γένους καὶ ἐτέρους πολλοὺς τῶν 269 πρώτων τῆς συγκλήτου ἀπώλεσε.

PKA'. Περὶ τοῦ κυνὸς Σίμωνος. 2 Ἐφ' οὗ Σίμων ὁ μάγος ἐν Ῥώμῃ πολλὰ σημεῖα διὰ γοητείας (καὶ φαντασίας τινὸς) ἐκτελῶν καὶ ἑαυτὸν θεὸν ὀνομάζων, καὶ τοῦ μεγάλου ἀποστόλου Πέτρον τὴν Ῥώμην καταλαβόντος, εὔρε κύνα παμμεγέθη δεδεμένον ἀλύσειν ἐν τῷ πυλῶνι, ὃν ὁ Σίμων δεσμεύσας, ἐκώλυε πάντας οὓς οὐκ ἤθελε, πρὸς αὐτὸν εἰσιέναι. Καὶ τοῦτο ἦν πρῶτον θαῦμα Πέτρον ἐν τῷ μέλλειν πρὸς Σίμωνα εἰσερχεσθαι. Ὁ γὰρ Πέτρος ἰδὼν τὸν κύνα οὕτω μέγαν καὶ ἀπηγριωμένον, καὶ μαθὼν ὅτι πολλοὺς ἀνεῖλεν ἐπιχειρήσαντας εἰσελθεῖν πρὸ τῆς ἐπιτροπῆς Σίμωνος, κρατήσας ἔλυσε αὐτὸν λέγων· “Εἴσελθε πρὸς Σίμωνα καὶ εἰπέ αὐτῷ ἀνθρωπίνῃ φωνῇ· Πέτρος, ὁ δοῦλος Χριστοῦ, εἰσελθεῖν πρὸς σὲ θέλει.” Καὶ τοῦ κυνὸς δρομαίως 72b εἰσελθόντος καὶ οὕτως λαλήσαντος κατεπλάγησαν οἱ μετὰ Σίμωνος λέγοντες· “Τίς ἐστὶ Πέτρος, καὶ τίς ἡ τοσαύτη δύναμις αὐτοῦ;” Πρὸς οὓς φησὶν ὁ Σίμων· “Τοῦτο ὑμᾶς μὴ ξενίζετω, ὅπερ καὶ γὰρ ποιήσω.” Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κύνα καὶ ὠσαύτως προστάξας εἰπεῖν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ τῷ Πέτρῳ εἰσελθεῖν, καὶ τοῦτο ποιήσας πάλιν ὁ κύων, εἰσῆλθε Πέτρος πρὸς Σίμωνα. Καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ Σίμων εἰς θαυματουργίαν, ἐνίκησε Πέτρος ἰάσεις ποιῶν· καὶ πολλοὶ πιστεύσαντες ἐβαπτίσθησαν. Καὶ ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ταραχὴ πολλὴ καὶ σύγχυσις ἕνεκα Πέτρον καὶ Σίμωνος, ὅτι κατέναντι ἀλλήλων ἐποίουν θαῦμα. Ἄπερ (μαθὼν Ἀγρίππας) ὁ ὑπαρχος ἀνήγαγε τῷ βασιλεῖ Νέρωνι λέγων· “Δύο τινές εἰσιν ἄνδρες ἐν τῇ πόλει θαυματοποιοῦντες ἀπέναντι ἀλλήλων. Καὶ ὁ μὲν λέγει ἑαυτὸν εἶναι τὸν Χριστὸν, ὁ δὲ ἄλλον εἶναι, τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν, οὗ καὶ μαθητὴν εἶναι ἑαυτὸν δισχυρίζεται.” Οὓς κελεύσας ὁ Νέρων ἀχθῆναι κατενώπιον αὐτοῦ, 110.429 λέγει πρὸς Σίμωνα· “Σὺ εἶ ὃν λέγουσι Χριστόν;” Ὁ δὲ φησὶν· “Ἐγὼ εἰμι.” Ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Πέτρον ἐπερωτήσαντος, εἰ 270 ἀληθῶς ἐστὶν ὁ Χριστός· “Οὐκ ἔστιν οὗτος· μὴ γένοιτο,” ἀπεκρίθη Πέτρος· “Ἐγὼ γὰρ εἰμι ἐκείνου μαθητῆς τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος, καὶ εἰς οὐρανοὺς ἀναληφθέντος.” Ὁ δὲ Νέρων ὡς τερατολόγους ἀμφοτέρους εὐθὺς ἀτίμως αὐτοὺς ἐκ προσώπου αὐτοῦ θάπτον ἐξήλασεν, οἱ καὶ διάγοντες ἐν Ῥώμῃ ἐποίουν θαύματα κατέναντι ἀλλήλων. Μιᾶ γοῦν τῶν ἡμερῶν προστάξαντος τοῦ Σίμωνος ἀχθῆναι αὐτῷ τῷ ταῦρον παμμεγέθη, ἐλάλησεν εἰς τὸ οὗς αὐτοῦ, καὶ παρευθὴ τέθηκεν ὁ ταῦρος. Ὁ δὲ Πέτρος εὐξάμενος ἀνέστησεν αὐτόν. Οἱ δὲ λαοὶ ἰδόντες ἔθαυμασαν λέγοντες· “Ἀληθῶς τὸ ζωογονῆσαι ὑπὲρ τὸ θανατῶσαι μερίζον ἐστὶ θαῦμα.” Καὶ μέντοι καὶ ἄλλα σημεῖα πολλὰ ἐποίησαν (καὶ λόγους δογματικῶς ἐλάλησαν ἀπέναντι ἀλλήλων) οὐ μόνον ἐν Ῥώμῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν Συρίᾳ πρότερον, ἅτινα Κλήμης ὁ Ῥωμαῖος καὶ πάνσοφος μαθητῆς Πέτρον καὶ συνέκδημος

(έπεξεργαστικότερως) διηγήσατο οὕτως λέγων· 3 “Τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ ἀποστόλου διδάσκοντος τὸν λαὸν σέβεσθαι καὶ προσκυνεῖν τὸν ἐπὶ πάντων μόνον Θεὸν ἀληθινόν,” ὁ Σίμων ἔξω τοῦ ὄχλου ἐστὼς ἐξεβόησεν· “Τί ψευδόμενος ἀπατᾶν θέλεις (τοὺς ἀνθρώπους καὶ) τὸν παρεστῶτά σοι ιδιώτην ὄχλον, πείθων αὐτὸν, θεοὺς μῆτε νομίζειν μῆτε εἶναι, καίπερ τῶν παρ' Ἑβραίοις βίβλων λεγουσῶν πολλοὺς θεοὺς εἶναι; Πλὴν οὖν περὶ οὗ ἔφης Θεοῦ δείξας ἐγὼ μὴ αὐτὸν εἶναι τὸν ἀνωτάτω καὶ παντοδύναμιν Θεόν, καθὸ ἀπρόγνωστός ἐστι, καὶ ἀτελής καὶ ἐνδεής, καὶ οὐκ ἀγαθὸς καὶ πολλοῖς ὑποκείμενος πάθει, κατὰ τὴν ὑμετέραν Γραφήν, ἕτερος πάντως περιλείπεται προγνωστικός, τέλειος, ἀνεκδεής, ἀγαθὸς καὶ παντὸς πάθους ἀπηλ. λαγμένος, ὃν δὲ σὺ φῆς 271 δημιουργὸν καὶ ὑπὲρ Θεον, τοῖς ἐναντίοις ἀντικείμενος εὐρίσκεται. Αὐτίκα γοῦν ὁ καθ' ὁμοίωσιν αὐτοῦ γενόμενος Ἀδὰμ καὶ τυφλὸς κτίζεται, καὶ γινώσιν ἀγαθοῦ ἢ καὶ τοῦ μὴ ἔχων, παραβάτης εὐρίσκεται, καὶ τοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐκβάλλεται, καὶ θανάτῳ καταδικάζεται, ὁμοίως τε ὁ πλάσας αὐτὸν ἐπεὶ μὴ πανταχοῦ παρῆ, ἐπὶ τῇ τῶν Σοδόμων καταστροφῇ λέγει· “Καταβάς ὄψομαι εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν τὴν 110.432 ἐρχομένην πρὸς με συντελοῦνται, εἰ δὲ μὴ, ἴνα γινῶ” καὶ ἑαυτὸν ἀγνοοῦντα δείκνυσιν. Καὶ τὸ εἰπεῖν περὶ τοῦ Ἀδάμ· “Ἐκβάλλωμεν αὐτὸν, μήπως ἐκτείνας. 73a τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἄψηται τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φαγὼν ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.” ἀγνοοῦντος καὶ φθονοῦντός ἐστι σύμβολον, ὡσπερ καὶ τὸ “Ἐνεθυμήθη ὁ Θεὸς, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον,” με ταμελείας ἐστὶ καὶ ἀγνοίας τεκμήριον τῶν μελλόντων. Καὶ τὸ “Ὡσφράνθη Κύριος ὁσμὴν εὐωδίας,” ἐνδεοῦς ἐστὶ σημεῖον, ὡς καὶ τὸ πειράζειν τὸν Ἀβραὰμ καὶ ἄλλους, οὐκ ἀγαθοῦ ἐστὶν ἀπόδειξις καὶ τὸ τέλος τῆς ὑπομονῆς (μὴ) προειδότης.” Ὁ δὲ Πέτρος ἔφη πρὸς τὸν Σίμωνα· “Εἰ τυφλὸς ἐπλάσθη ὁ Ἀδὰμ, ὡς λέγεις, πῶς ἐντελλόμενος αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐδείκνυεν αὐτῷ λέγων· Ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκοντος καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε.” Καὶ ὁ Σίμων φησὶ· “Τυφλὸς ἦν ὁ νοῦς αὐτοῦ.” Καὶ ὁ Πέτρος· “Πῶς τὸν νοῦν τυφλὸς ἦν ὁ, πρὸ τοῦ γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ, προσφόρως πᾶσι τοῖς ζώοις ἐπιθεῖς ὀνόματα;” ὅτι γὰρ καὶ τοὺς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ὀφθαλμοὺς εἶχεν ἀνεωγμένους, καὶ βλέποντες ἦσαν ὅτε Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ, δῆλον. “Ἰδοῦσα γὰρ, φησὶν, ἡ γυνὴ, ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρῶσιν καὶ ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὡραῖον (ἐστὶ) τοῦ κατανοῆσαι, λαβοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγε καὶ ἔδωκε καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς (μετ' αὐτῆς).” Εἰ οὖν καλὸν θεασάμενοι τὸ δένδρον καὶ τὸν 272 καρπὸν ἔφαγον, εὐδῆλον ὅτι καὶ πρὸ τῆς τοῦ καρποῦ βρώσεως, γινώσιν μὲν εἶχον καλοῦ τε καὶ κακοῦ, καὶ ὄψιν ὀξυδερκεστάτην ὄραν ἔκα στα δυναμένην. Οὐκοῦν ὡς μετὰ τὴν βρῶσιν καὶ τὴν παράβασιν ἀναβλεψάντων, εἴρηται τὸ “Διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί” δείκνυνται γὰρ καὶ πρὸ τῆς βρώσεως ὄρωντες, ὡς ἔφην· ἀλλ', ὡς τὸ ἀπειρόκακον ἀποθεμένων διὰ τῆς παραβάσεως, ὃ καὶ τὴν γινώσιν ἀδιάφορον παρέσχεν, ἐρρέθη, ὅτι “Διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί” πέφυκε γὰρ ὁ ὀφθαλμὸς ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ διεγείρεσθαι πρὸς ἃ βλέπει, διότι σύνεσιν αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἔχει· κἂν τευθεν πολλάκις πρὸς ἕτερα, τῆς διανοίας ἀσχολοῦμένης, τυφλοῦ δίκην ἔσθ' ὅτε παρερχόμεθα καὶ τὰ πάνυ γνώριμα, καὶ ἐπειδὴν ἐγκληθῶμεν, τῇ ἀσχολίᾳ τοῦ λογισμοῦ τὸ αἴτιον ἀνατιθέμενοι ἀπολογούμεθα· οὕτω καὶ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ τῇ αἰσθήσει τοῦ νοῦ πρὸς τὴν ὄψιν διηγέρθησαν· τὸ γὰρ, “Διηνοίχθησαν (αὐτῶν) οἱ ὀφθαλμοί καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν”, ἀποκάλυψιν δηλοῖ τὴν ἐγγενομένην τῷ λογισμῷ, οὐκ ἀνάβλεψιν ὀφθαλμοῦ, ὥστε τὴν μετὰ τὴν ἁμαρτίαν αἴσθησιν οὕτω κέκληκεν ἡ Γραφή· παρευθὴ γὰρ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τὸ συνειδὸς πλήττεται. Καὶ ὁ Σίμων φησὶν· “Εἰ πρόγνωσιν εἶχεν ὁ Ἀδὰμ, 110.433 διὰ τί οὐ προέγνω τὴν διὰ τοῦ ὄψεως καὶ τῆς γυναικὸς ἀπάτην;” Καὶ ὁ Πέτρος· “Εἰ πρόγνωσιν οὐκ εἶχεν, πῶς τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐπομένας πράξεις, ἅμα τῷ γεννηθῆναι, ἐπέθηκεν ὀνόματα; Τὸν γὰρ πρωτότοκον ὠνόμασε Κάϊν, ὃ ἐστὶ ζῆλος, ὃς καὶ ζηλώσας ἀνεῖλε τὸν ἀδελφόν

αὐτοῦ Ἄβελ, ὃ ἐρμηνεύεται πένθος· ἐπ' αὐτῷ γὰρ πρώτῳ φονευθέντι ἐπένησαν οἱ γονεῖς. Εἰ δὲ Ἄδὰμ, ἔργον Θεοῦ καὶ ποίημα, πρόγνωσιν εἶχεν, πολλῶ μᾶλλον ὁ δημιουργήσας αὐτὸν Θεός· ὅτι γὰρ ὄντως προ γινώσκει ὁ Θεός, φησὶ πρὸς τὸν Ἀβραάμ· “Γι νώσκων γίνωσκε, ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῆ ἄλλοτρία, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ ἔτη ὑ', τὸ δὲ ἔθνος, ᾧ ἔαν. 73b δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγώ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξελεύσονται ὡς μετὰ 273 ἀποσκευῆς πολλῆς· σὺ δὲ ἀπελεύση πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ' εἰρήνης, ταφείς ἐν γήρει καλῶ· τετάρτη δὲ γενεᾶ ἀποστραφήσονται ὡς· οὐπω γὰρ ἀναπεπλήρωνται αἱ ἁμαρτίαι τῶν Ἀμορραίων ἕως τοῦ νῦν.” Τί δέ; οὐχὶ Μωϋσῆς καὶ οἱ λοιποὶ προφητῶν τὰ ἁμαρτήματα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὴν ἀπειθειαν αὐτοῦ (τὴν) πρὸς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὰ ἔθνη πάντα διασπορὰν αὐτοῦ προεδήλωσαν; Εἰ δὲ Μωϋσῆς καὶ οἱ ἄλλοι προφητῶν ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος τὰ μέλλοντα προεγίνωσκον, πῶς αὐτὸς ὁ ἐν αὐτοῖς λαλήσας Θεὸς οὐ προγινώσκει τὰ μέλλοντα; Ὡστε οὖν οἰκονομικῶς εἴρηται τὸ, “Ἐνεθυμήθη,” τουτέστιν μετεμελήθη, καὶ τὸ, “Καταβάς ὄψομαι,” καὶ μέν γε καὶ τὸ, “Ἐπείραζε τὸν Ἀβραάμ,” καὶ, “Ἐσφράνθη,” καὶ ὅσα τοιαῦτα, συγκαταβατικῶς διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν λέλεκται, ἐκεῖ ὅτι γε θυσιῶν οὐκ ὀρέγεται, διὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ ὑπεμφαίνει λέγων· “Μὴ φάγομαι κρέατα ταύρων, ἢ αἷμα τράγων πίομαι;” Ὅθεν ὁ ἐξ αὐτοῦ πρὸ τῶν αἰώνων γεννηθεὶς καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν τεχθεὶς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὡς περ διερμηνεύων τοῖς ἀγνοοῦσιν ὅτι ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων προγινώσκει, ἔλεγεν· “Οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων, πρὶν αὐτὸν αἰτήσασθαι.” Καὶ τοῖς νομίζουσιν ὅτι μὴ πάντα βλέπει, ἔφασκε· “Προσεύχεσθε ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει ἐν τῷ φανερωῷ.” Καὶ τοῖς οἰομένοις αὐτὸν μὴ ἀγαθὸν εἶναι, ἐπέ 110.436 πληττε λέγων· “Εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἳ δατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;” “Καὶ τοῖς δοκοῦσιν αὐτὸν θυσιῶν ὀρέγεσθαι, διηγόρευεν ὁ Θεός· Ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν. Καὶ τοῖς ὑπολαμβάνουσι κακὸν ἀπὸ τῶν εἶναι παραινῶν ἐβόα· 274 “Γίνεσθε οἰκτίρμονες, ὡς ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος.” Διὰ δὲ τοὺς ἀπατωμένους καὶ ὑπολαμβάνοντας πολλοὺς θεοὺς ὑπάρχειν ἔφη· “Ἰνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ· “Ἐξομολογοῦμαί σοι, Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.” Καὶ μέντοι πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα Γραμματέα· “Ποία ἐστὶ πρώτη πάντων ἐντολῶν;” ἀπεκρίθη· “Ἄκουε, Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστίν.”

4 Ὁ δὲ Σίμων συνιδὼν, ὅτι Πέτρος αὐτὸν συνάγει (ἐν) ταῖς Γραφαῖς εἰς τὸν περὶ Θεοῦ λόγον ἐξετασθὲν γενέσθαι μὴ θελήσας, ἀνεχώρησε μετὰ πολλῆς αἰσχύνης καὶ ἦν τῆς ἦν γὰρ ὁ ἐξάγιος πολυπείρος μὲν ἐν ταῖς πνευματικαῖς διδασκαλίαις, καὶ γὰρ οὕτως ἦν ἐξησκημένος ἐν ταῖς μαγείαις καὶ μεθοδεῖας τοῦ Σατᾶν, ὡς οὐκ ἄλλος τις τῶν πρὸ αὐτοῦ, σχεδὸν ἐπὶ ταῖς διαβολικαῖς ἐπινοίαις καὶ κακουργίαις διαβεβημένος· ἀνδριάντας γὰρ ἐποίει περὶ πατεῖν, (καὶ) εἰς πῦρ κυλιόμενος οὐκ ἐκαίετο, εἰς ἀέρα ἵπτατο, καὶ ἐκ λίθων ἄρτους ἐποίησε· δράκων ἐγίνετο, καὶ εἰς ἕτερα ζῶα μετεμορφοῦτο, διπρὸς ὦπος ἐγίνετο, (καὶ) εἰς χρυσὸν μετεβάλετο, θύρας κεκλεισμένας καὶ μεμοχλευμένας ἤνοιγε (καὶ) σιδηρᾶ δεσμὰ διέλυεν· ἐν δείπνοις εἶδωλα παντοδαπῶν εἰδεῶν παρίστα· τὰ ἐν οἰκίᾳ σκευὴ αὐτομάτως φέρεσθαι πρὸς ὑπηρεσίαν, τῶν φερόντων μὴ ὀρωμένων·” σκιάς πολλὰς προηγῆσθαι. 74a αὐτοῦ παρεσκευάζεν, ὥσπερ ψυχὰς τῶν τεθνεώτων ἔφασκε εἶναι. Πολλοὺς δὲ γόητα καὶ πλάνον αὐτὸν ἐλέγχειν πειρωμένους, διαλλάξας πρὸς ἑαυτὸν, ἔπειτα προφάσει εὐωχίας βοῦν θύσας καὶ ἐστιάσας αὐτοὺς, διαφόροις καὶ δυσιάτοις νόσοις καὶ δαίμοσιν ὑπέβαλεν· καὶ ἄλλα πλεῖστα εἰργάσατο, καθυπουργούντων αὐτῷ τῶν δαιμόνων. (Κάντεῦθεν οὐ μόνον ἑαυτὸν εἰς ἑτέρας μορφὰς ἀνθρώπων καὶ ἀλόγων, ὡς 275 ἔφην, μετεσχημάτιζεν, ἀλλὰ καὶ οὓς ἠθέλεν οὕτως ἐποίει.) Καὶ γοῦν ποτε

ζητού μενος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ὡς πλάνος, ἀπέδρα, τὴν 110.437 μορφὴν αὐτοῦ περιθεῖς Φαύστῳ μαθητῇ Πέτρου. Οὗτος ἐπανελθὼν πρὸς Πέτρον ἐδιώκετο ὑπὸ πάντων διὰ τὴν ἀνόσιον εἰδέαν, ἣν περιέκειτο. Ἐμβλέψας δὲ ὁ Πέτρος εἰς αὐτὸν καὶ ἰδὼν λυπούμενον καὶ δάκρυσι συνεχόμενον ἔφη· “Ὑπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου, Φαῦστε, ἡ παραλλαγὴ τῆς μορφῆς σου γέγονεν· ὑπὸ γὰρ Καίσαρος ζητού μενος καὶ φοβηθεῖς ἔφυγε, τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν σοι περιθεῖς, ἵνα, σοῦ συσχεθέντος καὶ ἀναιρεθέντος, λύπην μεγάλην ἡμῖν προξενήσῃ καὶ θλίψιν· ἀλλ’ ὁ Θεὸς τῆς τοῦ λαοπλάνου καὶ ἐχθροῦ τῆς ἀληθείας Σίμωνος ἀπαλλάξας σε μορφῆς τὴν προτέραν ιδέαν παρέξει τάχιον,” ὅπερ δὴ καὶ σὺν τῷ λόγῳ γέγονε, πάντων ἡμῶν θεωρούντων.⁵ Ταῦτα μέντοι καὶ ἕτερα τοιαῦτα γεγράφηκεν, ὡς ἔφην, Κλήμης λεχθῆναι καὶ πραχθῆναι ἐν Συρία. Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι ἀπὸ προσώπου Νέρωνος, ὡς εἴρηται, εἶπε Σίμων τῷ Πέτρῳ· “Ἐφης ὅτι (ὁ) Χριστὸς καὶ Θεὸς σου ἀνελήφθη· ἰδοὺ κἀγὼ ἀναλαμβάνομαι.” Καὶ ἰδὼν αὐτὸν (ὁ) Πέτρος κουφιζόμενος διὰ τῆς μαγείας εἰς τὸν ἀέρα ἐν μέσῳ τῆς πόλεως Ῥώμης, ἠύξατο· καὶ εὐθύς ποσὼν ὁ Σίμων καὶ συντριβεῖς ἀπέθανεν. Ὁ δὲ τόπος ἔκτοτε ὁ δεξάμενος αὐτοῦ τὸ παμβέβηλον καὶ παμμίαρον σῶμα ἐκλήθη Σιμώνιον· περὶ οὗ ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς διατάξεσιν ὁ μέγας ἀπόστολος Πέτρος οὕτως φάσκει· “Ἡ δὲ καταρχὴ τῶν αἰρέσεων τῶν νέων γέγονεν ἀπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου, ὃς καὶ ἐν Συρία πολλὰ διαπραξάμενος ἄτοπα καὶ ἐν Ῥώμῃ γενόμενος, πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν ἐσάλεισε διὰ μαγείας καὶ διαβολικῆς ἐνεργείας καὶ ἐμπειρίας. Ἐν μὲν γὰρ Καισαρείᾳ τῇ Στρά τωνος ἐμοὶ Πέτρῳ συντυχὼν ἐπειρᾶτο διαστρέφειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, συμπαρόντων μοι τῶν ἱερῶν τέκνων, Ζακχαίου τοῦ ποτε τελώνου, 276 καὶ Βαρνάβα (καὶ Νικήτου), καὶ Ἀκύλα, ἀδελφοῦ Κλήμεντος τοῦ Ῥωμαίων ἐπισκόπου τε καὶ πολίτου, μαθητευθέντος δὲ καὶ Παύλῳ τῷ συναποστόλῳ ἡμῶν καὶ συνεργῶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ· καὶ τρίτον ἐπ’ αὐτῶν διαλεχθεὶς αὐτῷ ἐκ τῶν περὶ τῶν προφητῶν λόγων καὶ περὶ Θεοῦ μοναρχίας, ἤττησα αὐτὸν δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς ἀφωνίαν καταβαλὼν, φυγάδα τε αὐτὸν εἰς τὴν Ἰταλίαν κατέστησα. Γενόμενος δὲ, ὡς ἔφην, ἐν Ῥώμῃ, πολὺ τὴν Ἐκκλησίαν ἐτάραξε, 110.440 πολλοὺς ἀνατρέπων καὶ ἑαυτῷ περιποιούμενος, τὰ δὲ ἔθνη ἐξιστάνων, μαγικῇ τέχνῃ καὶ δαιμόνων ἐνεργείᾳ· ὃς ποτε, μεσοῦσης ἡμέρας, προσελθὼν εἰς τὸ θέατρον ἐπηγγείλατο δι’ ἀέρος ἀναπτῆναι. Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ τούτῳ, ἐγὼ Πέτρος καθ’ ἑαυτὸν ἠύχόμην. Καὶ δὴ μετεωρισθεὶς ὑπὸ δαιμόνων ἵπτατο μετάρσιος 74b εἰς τὸν ἀέρα, λέγων, εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνιέναι, κάκειθεν τοῖς λαοῖς τὰ ἀγαθὰ ἐπιχορηγεῖν. Τῶν δὲ δήμων ἐπευφημούντων αὐτὸν ὡς θεὸν, ἐκτεῖνας ἐγὼ τὰς χεῖρας εἰς ὕψος, ἰκέτευσα τὸν Θεὸν καταρράξαι τὸν λυμεῶνα (καὶ τὴν ἰσχὺν τῶν δαιμόνων περικόψαι). “Ἀτενίσας οὖν εἶπον τῷ Σίμωνι· Εἰ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶμι καὶ οὐχὶ πλάνος ὥσπερ σὺ, Σίμων, προστάσσω ταῖς πονηραῖς δυνάμεσιν ἀφεῖναι σε τῆς κρατῆσεως.” ”Καὶ ταῦτα εἰπόντος μου, (παραχρῆμα) κατηνέχθη μετὰ ἤχου πολλοῦ καὶ σὺν ετρίβῃ, τοῦ ὄχλου βοήσαντος· “Εἷς Θεὸς, ὃν (ὁ) Πέτρος καταγγέλει. “Οὕτως ἡ πρώτη κατελύθη τῶν Σιμωνιανῶν αἵρεσις ἐν Ῥώμῃ καὶ τέλειον ἀπεσβέσθη. 6 Διὸ 277 δὴ καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνου τοῦ Σαββάτου, ἐπίσημον ἄγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι. Σάββατον γὰρ ἦν ἐν ᾧ ἐτελεῖτο προσευχὴ καὶ νηστεία τοῖς πιστοῖς· ἔθος γὰρ τὸ προσεύχεσθαι τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὲρ τῶν διδασκάλων, ὡς καὶ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων γέγραπται· ὅτι “Προσευχὴ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ Πέτρου.” Ὡς οὖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου γενομένης τῆς Χριστοῦ νίκης καὶ τῆς πτώσεως τοῦ ἀντιχρίστου Σίμωνος ἐπὶ φανεροῖς, Σάββασι τὸ μνημὸν συνονέκτελοῦντες Ῥωμαῖοι νηστεύουσι καὶ συνάξεις φαιδρὰς ποιοῦσι, μέχρι νῦν τὴν παράδοσιν ἐκείνην φυλάττοντες· καὶ γὰρ καὶ ἄλλαι τινὲς Ἐκκλησίαι διάφορα παραφυλάττουσιν ἔθνη, καθὼς οἱ τὰς ἰστορίας ἀνεγράψαντο. Παρὰ Σκύθαις μὲν γὰρ, φησὶν, αἱ πόλεις ἐπίσκοπον ἔχουσιν ἓνα καὶ μό

νον· παρὰ δὲ Κυπρίοις καὶ Ἄραψι, καὶ ἐν ταῖς κώμαις εἰσὶν ἐπίσκοποι, ὥσπερ οὖν καὶ παρὰ τοῖς ἐν Φρυγίαις Ναυατιανοῖς καὶ Μοντανισταῖς. Καὶ παρὰ μὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ῥώμης ἑπτὰ μόνοι διάκονοι γίνονται, παρὰ δὲ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀδιάφορος ὁ τούτων ἀριθμὸς ἔστιν. Καὶ ἐν Ῥώμῃ πάλιν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ λέγεται τὸ Ἀλληλούϊα ἐν τῇ ἀΐματι τοῦ Πάσχα μόνον· καὶ οὐδεὶς εἰς ἐκκλησίαν 110.441 διδάσκει ποτε, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἐπίσκοπος, ἐν δὲ Ἀλεξανδρεῖα διδάσκει μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἐπὶ ἐκκλησίας τῶν δὲ Εὐαγγελίων ἀναγινωσκομένων, οὐκ ἀνίσταται τοῦ θρόνου. Καὶ τὴν μὲν τῶν νηστειῶν οἱ μὲν ἑβδομάδας ἑψηστέουσιν ὡς ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ, καὶ Λιβύῃ καὶ Αἰγύπτῳ, καὶ πάσῃ τῇ Δύσει, καὶ Παλαιστίνῃ, ἐν δὲ ΚΠ. καὶ πέραν ἄχρι Φοινίκης, ἑβδομάδας ζ' νηστεύουσι, ἄλλοι δὲ τρεῖς μόνες ἡμέρας ἐν ταῖς ἑξήκοντα ἢ ἑπτὰ σποράδην νηστεύουσι· ἕτεροι δὲ τρεῖς ἑβδομάδας ἐφεξῆς πρὸ τοῦ Πάσχα συνάπτουσι, ἄλλοι δὲ δύο ὡς οἱ 278 τὰ Μοντανουῦ φρονοῦντες. Ἐν τισὶ δὲ πόλεσι τῆς Αἰγύπτου, πρὸς ἐσπέραν ἡριστηκότες, τῶν μυστηρίων καταλαμβάνουσι.” Ταῦτα μὲν Σωκράτης ἰστορήσεν ὡς εἰκὸς φυλαττόμενα πάντα· νῦν δὲ πλείστως καὶ κατὰ μέρος ἐναλλαγὴ γέγονεν ἐν τοῖς εἰρημένοις ἡμέραις.

PKB'. Περὶ τοῦ ἁγίου Πέτρου. Ὁ μὲντοι Νέρων, ἀκούσας ὅτι πεφόνευται ὑπὸ Πέτρου καὶ ἀγανακτήσας, ἐκέλευσεν αὐτὸν σταυρωθῆναι. Ὁ δὲ Πέτρος παρακαλέσας τὸν ὑπαρχον, ἵνα μὴ ὄρθιος σταυρωθῆ ὡς ὁ Κύριος (αὐτοῦ), κατὰ κεφαλῆς ἐσταυρώθη (καθὼς ἠξίωσεν ἐκ πολὺ λῆς μετριοφροσύνης). Μετὰ δὲ γε τὴν Πέτρου τελευτήν, ὡς φησὶν Εὐσέβιος, Παῦλος ὁ ἀποστόλος κατὰ μὲν τὴν ἀπολογία ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας δέσμιος (καὶ ἀπολογησάμενος Νέρωνι, ἐπὶ τὴν διακονίαν τοῦ κηρύγματος ἐστάλη. 75a Κάντεῦ θεν, ὡς ἔοικε, τὰς τῶν ἀποστόλων Πράξεις ἐπὶ ἐκεῖνον τὸν χρόνον Λουκᾶς περιέγραψε μέχρις ὅτε συνῆν τῷ Παύλῳ· καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἕμαρ τύρησεν, οὐ συμπάρῃν αὐτῷ, τοῦ Ἀποστόλου σαφῶς τοῦτο λέγοντος, ὅτι “Οὐδεὶς μοι ἐν τῇ πρώτῃ ἀπολογία συμπαραγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· μὴ αὐτοῖς λογισθεῖν.” ἦν δὲ πρὸς Τιμόθεον δευτέραν ἐπιστολήν (δεσμοῖς) κατεχόμενος ἔγραψεν “ὁμοῦ σημαίνων τὴν τε προτέραν αὐτῷ γενομένην ἀπολογία” πρὸς Νέρωνα, ὃν καὶ λέοντα διὰ τὸ ἀπάνθρωπον καὶ θηριῶδες τοῦ τρόπου καλῶς ὠνόμασε, “καὶ τὴν παρὰ πόδας τελείωσιν,” ἐπὶ ἀγέρας φάσκων· “Ἐρρύσθη ἐκ στόματος λέοντος, ἀλλὰ καὶ (ἔτι) ῥύσεται Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον,” ὑπεμφαίνων τὸ παραυτίκα μαρτύριον, ὃ καὶ σαφέστερον ἐν τῇ αὐτῇ προσαγορεύει Γραφῇ λέγων· “Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς 279 τῆς ἀναλύσεως μου ἐφέστηκεν.” Ἀπολογησάμενος τοίνυν τὴν πρώτην ἀπολογία καὶ αὐθις ἐπὶ τὴν τοῦ κηρύγματος διακονίαν στείλαμενος, εἶτα πάλιν τὸ δεύτερον ἐπιβὰς τῇ Ῥώμῃ δέσμιος καὶ ὡσαύτως Νέρωνι παραδοθεὶς τὸν διὰ ζίφους τοῦ μαρτυρίου στέφανον ἀνεδή 110.444 σατο μηνὶ Ἰουνίῳ καθ', καθ' ἣν ἡμέραν καὶ Πέτρος ἐσταυρώθη, καθάπερ καὶ Μάρκος καὶ Λουκᾶς οἱ εὐαγγελισταί, καὶ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς Θεοῦ. Ὁ οὖν Λουκᾶς ἐπὶ ἐλαίας καρποφόρου σταυρωθεὶς, μὴ εὕρισκομένου ξύλου ξηροῦ πρὸς τὸ γενέσθαι σταυρὸν ἐν τῷ τόπῳ, λαβὼν τις τὸ σῶμα καὶ μεταξὺ πολλῶν μνημείων θάψας, ἄδηλον ἐποίησε τὸν τάφον. Τῶν δὲ μαθητῶν ἀναζητούντων μετ' ἐπειτα καὶ μὴ εὕρισκόντων αὐτοῦ τὸν τάφον διὰ τὸ πλῆθος τῶν μνημάτων, προσευξαμένων αὐτῶν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, κολλούρια ἔβρεξεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τρικᾶ ἐπάνω τοῦ τάφου, σύμβολα τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ· καὶ ἐκ τούτου τοῦ σημείου ἐγένετο γνῶριμος ὁ τάφος, οὗ τὸ τίμιον καὶ ἅγιον λείψανον (ὑστερον) ἀνακομίσας Κωνσταντῖος, ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, κατέθηκεν ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

PKΓ'. Περὶ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ μέγας Ἰακώβος ὁ ἀδελφὸς Θεοῦ, ἀγνὸς ὑπάρχων ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, οἶνον καὶ σίκερα οὐκ ἔπιεν, οὐδὲ ἔμψυχον ἔφαγεν, οὔτε βαλανεῖον ἐχρήσατο· τὰ δὲ γόνατα ἀπεσκληρότα δίκην καμήλων

γεγόνασιν ἐκ τοῦ ἀεὶ κάμπτειν ἐπὶ γο νάτων καὶ τῷ Θεῷ προσκυνεῖν, 280 ὅθεν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ θαυμαστῆς πολιτείας ἐκαλεῖτο δίκαιος καὶ ὠβλίαις, ὅ ἐστι περιοχὴ τοῦ λαοῦ καὶ δικαιοσύνη. ² Ἐπεὶ οὖν αἰδέσιμος καὶ σεβάσιμος ἦν, καὶ σφόδρα περιβόητος ὁ ἰσάγγελος Ἰάκωβος, ἑορτῆς γενομένης τοῦ Πάσχα καὶ πολλῶν μυριάδων συνελθόντων (ἐν τῷ ναῷ) τῶν Ἰουδαίων, (καὶ) τοῦτον ἀνενέγκαντες οἱ Γραμματεῖς ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, διασκεδάσαι βουλόμενοι τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, εἶπον μεγάλη τῆ φωνῆ· “Ἀξιούμεν σε, δίκαιε, εἰπεῖν τῷ λαῷ, ἵνα μὴ πλανῶνται ὀπίσω τοῦ λεγομένου Χριστοῦ· σοὶ γὰρ πάντες πειθόμεθα γινώσκοντές σε (εἶναι) δίκαιον καὶ ἀπροσωπόληπτον.” Ὁ δὲ 110.445 ἀποκριθεὶς εἶπεν· “Τί με ἐπερωτᾶτε περὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ αὐτὸς καθέζεται ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ.” Οἱ δὲ παράνομοι ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαῖοι ἔκραξαν· “ὦ! καὶ δίκαιος πεπλάνηται.” Καὶ (εἶπον πρὸς ἀλλήλους· “Καὶ κῶς ἐποιήσαμεν τοῖς αὐτοῦ μαρτυρίαις καθ’ ἕνα τῶν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ παρασχόντες, πολλοὺς ποιήσαντες πιστεῦσαι εἰς αὐτόν” καὶ δὴ) μανέντες οἱ ἐξάγιστοι 75b καὶ τοῦτον κατακρημνίσαντες, κλίνας τὰ γόνατα ὑπὲρ αὐτῶν προσήχητο· καὶ προσεγγίσας τις τῶν υἱῶν Ῥηχάβ καὶ ἀκούσας αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς· “Τί ποιεῖτε; ὁ δίκαιος μάλ’ ἂν ὑπὲρ ἡμῶν εὐχεται.” καὶ δραμῶν τις γναφεὺς ἔδωκεν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μετὰ τοῦ ξύλου ἐν ᾧ τὰ ἱμάτια ἐκπιέζειν εἰώθασιν· καὶ παραχρῆμα ἐτελεύτησεν ὁ δίκαιος. Θάψαντες δὲ αὐτόν ἐν τῷ ναῷ, ἀνήγειραν αὐτοῦ στήλην. ³ Μετὰ δὲ (τὸ) μαρτύριον αὐτοῦ παρὰ πόδας Ἱερουσαλήμ πολιορκεῖται· φησὶ γὰρ Ἰώσηπος ταῦτα συμβεβηκέναι τοῖς Ἰουδαίοις κατ’ ἐκδίκησιν Ἰακώβου τοῦ δικαίου, “ὅς ἐστιν ἀδελφὸς (τοῦ) Ἰησοῦ, τοῦ λεγομένου Χριστοῦ,” ἐπειδήπερ δικαιοτάτος 281 (αὐτόν) ὄντα Ἰουδαῖοι ἀπέκτειναν. ⁴ Οἱ τοίνυν Ἰουδαῖοι μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀνάληψιν ἀπολέμητοι ἔτη μ’ διέμειναν (τοῦ Χριστοῦ μακροθυμοῦντος ἐπὶ τῇ παρανομίᾳ καὶ θεομαχίᾳ αὐτῶν), ὅπως γνωσιμαχίαν ὄντες ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν πλημμελείᾳ ἰσχυρὰν ποιήσονται τὴν μετάνοιαν, ὅθεν αὐτοῖς φοβερὰ σημεῖα ἐπεδείκνυντο, τὴν μέλλουσαν καταλαμβάνειν αὐτοὺς ἄλλωσιν προμηνύοντα. Ἐν γὰρ τῇ τῶν Ἀζύμων ἑορτῇ περὶ ὥραν θ’ τῆς νυκτὸς τοσοῦτον φῶς τὸν ναὸν καὶ τὸν βωμὸν περιέλαμψεν ἐπὶ ὥραν μίαν, ὡς δοκεῖν ἡμέραν γενέσθαι. Μετὰ τοῦτο ἐφάνη ἄστρον ὑπὲρ τὴν πόλιν, ῥομφαία παραπλήσιον· καὶ ἄλλοτε ἡ ἀνατολικὴ χαλκῆ πύλη τῆς πόλεως, σιδηροδέτοις κλειομένη μοχλοῖς καὶ μόλις ὑπὸ ἀνδρῶν λ’ ἀνοιγομένη, ὤφθη περὶ ὥραν ἡ’ τῆς νυκτὸς ἀνεωγμένη· (καὶ) πάλιν (ἄλλοτε) ὠράθησαν πρὸ ἡλίου δύσεως ὡσεὶ ἄρματα μετέωρα καὶ στρατόπεδα ἔνοπλα διατρέχοντα περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὰς πόλεις περιστοιχίζοντα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Σκηνοπηγίας ἑορτῆς πρὸ δ’ ἐτῶν τοῦ πολέμου, εἰρηνευούσης καὶ εὐνομούσης τῆς πόλεως, ἀνθρωπὸς τις Ἰησοῦς τοῦνομα, ἐλθὼν ἐν τῇ ἑορτῇ, 110.448 ἐξαίφνης ἀνέκραξεν ἐν τῷ ἱερῷ λέγων· “Φωνὴ ἀπὸ δυσμῶν, φωνὴ ἀπὸ ἀνατολῶν, φωνὴ ἀπὸ τῶν δ’ ἀνέμων, φωνὴ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα καὶ πάντα τὸν λαόν.” Καὶ ταῦτα ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις (καὶ νυξί) περιερχόμενος ἐν τῇ πόλει ἀνενδότης ἐβόα, διὸ καὶ τινες τῶν δημοτῶν ἀγανακτήσαντες μάστιξιν αὐτόν ἤκιζον, ἐπὶ πλεῖον κρίζοντα μετὰ δακρύων καὶ λέγοντα πρὸς ἐκάστην πληγὴν “Οὐαὶ, οὐαὶ, Ἱεροσόλυμα!” Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἑορτὴν βοῦς πρὸς θυσίαν ἀχθεῖσα, παραδόξως ἔτεκεν ἄρνα ἐν μέσῳ τοῦ ἱεροῦ, ἥτις, οἶμαι (παρὰ 282 μὲν τοῦ παρὰ φύσιν τοκετοῦ, προεδήλωσε τὴν τε ὑπερφυσίαν καὶ βοὴν τῆς πόλεως, διὰ δὲ τοῦ ἄρνοῦ τὴν πρὸς τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν ἄρνησιν τῶν Ἰουδαίων), ἐναργῶς ὑπέφηνεν καὶ τὴν γενησομένην αὐτοῖς ἄρδην (καὶ ἀργαλεωτάτην ἀναίρεσίν τε καὶ) πανολεθρίαν. ⁵ Τῶν Ἰουδαίων τοίνυν τὴν πρὸς Ῥωμαίους ὑποταγὴν τε καὶ φορολογίαν ἀθετησάντων (καὶ τοῦ Ἀγρίππα φυγόντος ἐν Ῥώμῃ, ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ) ἔγραψε Νέρων (τῷ τῆς ἐώας στρατηγῷ Οὐέσπασιανὸς δὲ τῷ τηνικαῦτα ἤνκελεύων αὐτῷ συνεγεῖραι πᾶσαν τὴν ὑπ’ αὐτόν στρατιάν καὶ καταλαμβάνειν τὴν Ἰουδαίων γῆν καὶ ἄρδην) ἀπολέσαι αὐτήν. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις

τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα πάντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Ἱεροσόλυμα παρεγένοντο καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἐν τῇ μητροπόλει κατείρθησαν μό νοι, προῦπεξεληθόντων 76α διὰ θείας ἀποκαλύψεως τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ ἀπομεινάντων ὡσπερ ἐν εἴρκτῃ (τῶν δυσσεβῶν καὶ ἀλιτηρίων κατὰ τοὺς πάλαι ὁμοτρόπους αὐτῶν τρισκαταράτους Σοδομίτας. Καὶ γὰρ περὶ τῶν πάλαι Σοδόμων πρε σβεύων ὁ θεῖος Ἀβραάμ φησι· “Μὴ ἀπολέσης δίκαιον μετὰ ἀσεβοῦς, καὶ ἔσται ὁ δίκαιος ὡς ὁ ἀσε βής;” διὸ καὶ ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς ἐπηγγείλατο· “Εἰ εὐρεθῶσιν ἐν Σοδόμοις δέκα δίκαιοι,” τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὀργὴν καταλήγειν, ἀλλ' οὐχ εὕρηται, ὅθεν καὶ ἄρδην ἀπώλοντο. 6 Περὶ δὲ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐκλιπαρῶν ὁ θεσπέσιος Ἱερεμίας, ἔφη πρὸς αὐτὸν πάλιν ὁ Θεός· “Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερου σαλήμ, ἴδετε, καὶ γνῶτε, καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλα τεταῖς αὐτῆς· ἐὰν εὕρητε ἄνδρα καὶ ἔστι ποιῶν κρῖμα, ζητῶν πίστιν, ἴλεως ἔσομαι αὐτῇ, λέγει Κύριος.” Ἄλλ' ἄγε καὶ αὕτη τούτων σπανίζουσα, τῆς θεομηνίας ἀπήλαυσε, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ χρόνῳ, ἀλλ' ἐν 283 ταῖς τῆς ἑορτῆς ἡμέραις· καὶ μάλα γε δικαίως· ἐχρῆν γὰρ αὐτοὺς ἐν αἷς ἡμέραις εἰς τὸν Κύριον ἐξήμαρτον, ἐν αὐταῖς καὶ τὰ ἐπίχειρα τῆς χριστοκτονίας ὑποστήναι). 7 Ὁ δὲ γε Νέρων κραταιουμένης αὐτῷ τῆς ἀρ χῆς, εἰς ἀνοσίους πράξεις ἐξώκειλε καὶ ἀλλότρια τῆς βασιλείας ἐπετήδευσε πράγματα, κιθαρίζων, καὶ τραγωδῶν, καὶ ὀρχούμενος ἐπὶ τῶν θεάτρων· καὶ πρὸς τούτοις καὶ πάσαις αὐτοῦ ταῖς ἀθεμιτοῦρ γίαις καὶ τὸ τῆς θεομαχίας μῖσος προσέθηκε, διώκτης. πρῶτος γενόμενος τοῦ θείου λόγου. 8 Μετὰ δὲ 110.449 ταῦτα ἐπιβουλής κατ' αὐτοῦ μηνυθείσης αὐτῷ καὶ εἰς ἄκρον μανίας ἐλθὼν, ἀνεῖλε μὲν τὴν ἰδίαν μη τέρα, καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους μυρίους τῶν γένει αὐτῷ προσηκόντων, καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἐν Ῥώμῃ ἐπισήμους (τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπανάστασιν ὑφορώμενος· καὶ οὕτως ἐκ τῆς ἄγαν μανίας ἀποκτηνωθεῖς, εἰς προάστειον ἐξελθὼν, ἔαυ τὸν διεχειρίσατο· ἄλλοι δὲ φασιν, ὅτι) ἐπέθεντο αὐτῷ τινες ἀναιρήσοντες· ὁ δὲ παρεκάλει τοὺς συνόντας αὐτῷ ἀνελεῖν αὐτόν· ὡς δὲ οὐδεὶς τοῦτο ἠνέσχετο πράξει· “Ἐγὼ μόνος, ἔφη, οὔτε φίλον ἔχω τὸν σώζοντα, οὔτε ἐχθρὸν τὸν ἀναιροῦντά με· ἀποθανεῖν θέλει ἡ ψυχὴ, καὶ ἡ χεὶρ οὐχ ὑπηρετεῖ.” Τελευταῖον δὲ εἰπὼν· Ὡ Ζεῦ, οἷος τεχνίτης κιθαρωδὸς ἀπόλλυται, ἑαυτὸν ἀνεῖλεν. 9 Ἄλλοι φα σιν, ὅτι ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀνηρέθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ἱστοροῦσι δὲ ταῦτα Ἕλληνες οἱ τὰς Ὀλυμπιάδας ἅμα τοῖς κατὰ χρόνους πεπραγμένοις ἀναγράψαντες. 284

PKΔ'. Βασιλεία Γάλβα. Μετὰ δὲ Νέρωνα ἐβασίλευσε Γάλβας τῶν εὐ πατριδῶν γεγωνῶς μῆνας θ', εἶχε δὲ παραδυναστεύοντα τὸν Ὄθωνα, ὃς ἰδὼν τὸν Γάλβαν Λούκιον εἰς υἰοθεσίαν παραλαβόντα, φθονήσας καὶ τὸ στράτευμα κατ' αὐτοῦ κινήσας, ἀπέκτεινεν αὐτόν· ἀπαιτούμενος δὲ Ὄθων χρήματα παρὰ τῶν στρατιωτῶν, ἔφη· “Οὐ δεῖ αὐτοκράτορα ἀναγκάζεσθαι.”

PKΕ'. Βασιλεία Ὄθωνος. Ὄθων ἐβασίλευσε μῆνας γ', ἡμέρας η' (εἶτα Λουκίου αὐτῷ ἐπαναστάντος, μανεῖς, ἑαυτὸν ἀπέ κτεινεν). 2 Ἦν δὲ γένους ἀσήμου· θύων δὲ ποτε ἐν τῷ ἱερῷ, τὰ τῆς Ἀφροδίτιδος ἄσματα τοῖς ἱεροῖς παρέμιξε· καὶ διὰ τοῦτο Βιτελίου αὐτῷ ἐπαναστάντος, ξιφιδίῳ ἑαυτὸν διεχειρίσατο εἰπὼν· “Τί γάρ με ἔδει μακροῖς ἀύλοῖς ἀύλειν;” 3 Γάλβας δὲ, 76b καὶ Ὄθων, καὶ Βιτέλιος, ἐν πολέμοις ὄντες, ὑπὸ στρατιωτῶν ἀνηρέθησαν, Οὐεσπασιανὸν δὲ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐκπορθοῦντα ἢ τῶν Ῥωμαίων σύγκλητος ἀνηγόρευσε βασιλέα.

PKς'. Βασιλεία Βιτελίου. Βιτέλιος ἐβασίλευσεν ἔτος α', γένους περιφανοῦς ὢν. Οὗτος ἀστρολόγους καὶ ἀστρονόμους καὶ γόητας (ἄθροίσας, προεῖπον αὐτοῦ τὴν σφαγὴν· καὶ) πάντας ἀναχωρήσαι τῆς Ἰταλίας προσέταξε, οἱ καὶ προγράμματα ἔρριψαν ἐντὸς ἡμέρας ῥῆ τῆς ἀπαλλαγῆσεσθαι αὐτὸν τοῦ βίου, ὃ δὴ καὶ γέγονε, καὶ ἐσφάγη ὑπὸ στρατιωτῶν. 110.452 285

PKZ'. Βασιλεία Οὐεσπασιανοῦ. Μετὰ δὲ Βιτέλιον ἐβασίλευσεν Οὐεσπασιανὸς ἔτη ι', ἡμέρας η' (ἦν δὲ γονέων ἀσήμων)· αὐτὸ κράτωρ τε γεγωνῶς ἐν Παλαιστίνῃ, ἔτι

(τε) τὰς πόλεις τῶν Ἰουδαίων πολιορκῶν, ὅστις καὶ Ἰώσηπον τὸν συγγραφέα ὑποχείριον ἐποίησεν· ἀνήχθη δὲ ἐν Ῥώμῃ ἀναγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ βασιλεὺς, καταλιπὼν Τίτον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, πολιορκεῖν τὴν Παλαιστίνην. 2 Ἐπανελθὼν δὲ εἰς Ῥώμην τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ Τίτον καὶ Δομετιανὸν Καίσαρας ἀναδείξας, τὸν μὲν Τίτον πολιορκεῖν τὰ Ἱεροσόλυμα κατέλιπεν, Δομετιανὸν δὲ ἀπέστειλεν εἰς ἐκστρατείαν ἐπὶ τοὺς Βαρ βάρους. Ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὁ ἐκεῖσε στρατὸς μετὰ τῆς συγκλήτου ἀνελὼν τὸν ἀντάρτην, σὺν εὐωχίᾳ πολλῇ καὶ κρότοις ὑπήντησεν αὐτῷ. ΡΚΗ'. Περὶ τῆς ἀλώσεως Ἱερουσαλήμ. Ὁ δὲ Τίτος πύργον κατασκευάσας ἀνὰ πῆ χεων ν' τὸ ὕψος ἐν Ἱερουσαλήμ καὶ πολλοὺς καὶ διαφόρους ἐλεπόλεις παραστήσας καὶ διχόθεν τύπτεσθαι τὸ τεῖχος παρασκευάσας, τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τοῦ ἀ' τεῖχους τοῖς λιθοβόλοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἐξήλασε μηχανήμασιν. Καὶ πρὸς τὸ δεῦτερον τεῖχος καταφυγόντες κάκειθεν ἄλλοις ὁμοίως ἐξελασθέντες μέχρι τοῦ γ' τεῖχους, ἐπολέμησαν ἰσχυρῶς ἐκεῖθεν. Καὶ γενομένης καρτερᾶς μάχης ἔπιπτεν ἐξ ἑκατέρω παρατάξεως πλῆθος ἄπειρον. 3 Οἱ δὲ πονηρότεροι τῶν Ἰουδαίων, οἱ καὶ στασιασταὶ κληθέντες, δεινῶς τὴν πόλιν ἄπασαν κατέτρεχον· εἴ ποῦ γὰρ κεκλεισμένας θύρας εὔρον, ταύτας συντρίψαντες εἰσεπήδων καὶ ἐκ τῶν φαρυγγῶν τὸν ψωμὸν ἀναθλίβοντες ἤρπαζον· καὶ γέροντας μὲν 286 ἐβασάνιζον (ἀντεχομένους τροφῆς), γυναῖκας δὲ (ἀπὸ τῆς κόμης) ἐσπάραττον, τὰ νήπια ἐπὶ γῆς ἤρασσον, ὀρόβοις δὲ τοὺς πόρους τῶν αἰδοίων (αὐτῶν) ἐμφράττοντες, ῥάβδοις ὀξείαις τὰς ἔδρας τῶν ἀθλίων διαπερῶντες, ἠνάγκαζον, (πρὸς τὸ) δράκα μίαν ἀλφί του καταμηνῦσαι κεκρυμμένην. (Οὕτω γὰρ δεινὸς πάντων κατεκράτησε λιμὸς, ὥστε οἱ μὲν ἀκατ' ἐργαστον ἦσθιον τὸν ἄρτον, οἱ δὲ ζύμην ἐπιφλέγοντες ὀλίγῳ τῷ πυρὶ, θάττον ἀνήρπαζον.) Οἱ δὲ ἀπορώτεροι χόρτου σπαράγματα διεμασῶντο, αἱ δὲ γυναῖκες ἐν χερσὶ μαραινόμενα αὐτῶν τὰ βρέφη παρελογίζοντο αὐτὰ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν βίαν τε καὶ ἀνάγκην τοῦ λιμοῦ. 3 Γέροντες δὲ, καὶ νέος, καὶ νήπιοι, ὥσπερ εἶδωλα παρερχόμενοι, καὶ λιμῶν τηκόμενοι, καὶ καταπίπτοντες, τοὺς μὲν καταπατοῦντες οἱ στασιασταὶ ἐφόνευον, τοὺς δὲ ἔτι 110.453 ἐμπνέοντας καὶ ἐρρίμμένους διὰ ξίφους ἀπέκτεινον. Ὁ δὲ Τίτος περὶ τὰς φάραγγας τοὺς Ἰουδαίους ἀγρίαν πόαν εἰς τροφήν συλλέγοντας συλλαβόμενος, τοὺς μὲν πλησίον τοῦ τεῖχους ἐκρέμασεν, τοὺς δὲ χειροκοπήσας εἰς τὴν πόλιν ἀπέστειλε, καταπλήξαι τοὺς στασιαστὰς βουλόμενος. 4 Πᾶσα δὲ οἰκία (ἐκ τῆς ἐνδείας) νεκρῶν ἐπληροῦτο ἀπόζουσα, καὶ λοιμὸς τῇ πόλει χαλεπὸς ἐπεκράτησε (ὅθεν οἱ στασιασταὶ τὴν δυσωδίαν μὴ φέροντες, ἐρρίπτον ἀπὸ τοῦ τεῖχους αὐτοὺς ἐπὶ τὰς φάραγγας, ἔτι πολλοὺς αὐτῶν ἐμπνέοντας). 77a. 5 Οἱ τοίνυν στασιασταὶ ὑπὸ λιμοῦ πιεζόμενοι λάθρα πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν ἐξώρμησαν, οὓς οἱ Ῥωμαῖοι καταδιώξαντες εἰς φυγὴν ἔτρεψαν. Ῥωμαῖος δὲ τις τῶν ἵππων ὁ δοκιμώτατος τοὺς Ἰουδαίους ὠθυμένους κατὰ τῆς φάραγγος θεασάμενος, ἐκ πλαγίου παρελθὼν τὸν ἵππον, ἀρπάζει τινὰ νεανίαν, τῶν στασιαστῶν φευγόντων, στιβαρὸν κατὰ τὸ σῶμα καὶ ὠπλισμένον, ἐκ τοῦ σφυροῦ δραξάμενος, ἑαυτὸν ἐπικλίνει, τοῦ ἵππου τρέχοντος καὶ τὸν Ἰουδαῖον ἔφιππον 287 καταδιώκοντος· καὶ τοσοῦτον τῆς δεξιᾶς τόνον καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος ἐπιδειξάμενος, καὶ τῆς ἵππικῆς τέχνης τὴν ἀρετὴν, ὥσπερ τι κειμήλιον ἦκε τῷ Καίσαρι κομίζων τὸν αἰχμάλωτον. Ὁ δὲ Τίτος ὑπερθαυμάσας τούτου τὴν ἰσχὺν καὶ τῆς δυνάμεως τὸ ἀήττητον, δώροις αὐτὸν ἀμείβει, τὸν δὲ ληφθέντα προσέταξεν ἀναιρεθῆναι. 6 Τῆς δὲ γε πόλεως ὑπὸ Ῥωμαίων σφοδρῶς πορθουμένης, ὁ λιμὸς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν πλείους τοῦ πολέμου διέφθειρεν, διὸ δὴ καὶ ἀδελφοὶ κατὰ ἀδελφῶν, καὶ συγγενεῖς κατὰ συγγενῶν, ξιφήρεις εἰς τοὺς οἴκους ἐχώρουν, τὰς ἀλλήλων τροφὰς ἀρπάζοντες· καὶ μὲν γε γυναῖκες ἀνδρῶν καὶ παῖδες πατέρων· καὶ τὸ ἐλεεινότερον μητέρες νηπίων ἤρπαζον ἐξ αὐτῶν τῶν στομάτων τὰς τροφὰς. Καὶ παντελῶς τῶν φιλάτων οὐκ ἐφείδοντο. Καὶ ἄλλοι μὲν ὑπ' ἐνδείας κεκηνοῦντες ὥσπερ κύνες λυττῶντες ἐφάλλοντο καὶ

περιεφέροντο μεθύνωντων δίκην, ὡς διὰ σπλάγχχνων καὶ μυελῶν τοῦ λιμοῦ χωροῦντος καὶ πρὸς θάνατον βίαιον τὴν ψυχὴν ἐλαύνοντος· ἄλλοι δὲ τῶν ἀθεμίτων ἐφήπτοντο, ὡς οὐδὲ τὰ ῥυπαρὰ τῶν ἀλόγων ἐφείδοντο· τελευταῖον δὲ ζωστήρας διεμασσῶντο, καὶ ὑποδήματα, καὶ δέρματα τῶν θυρεῶν ἤσθιον ἀπεκδέροντες. 7 Γυνὴ δὲ τις Μαρία τοῦνομα, γένει καὶ πλούτῳ περιφανῆς καὶ περίβλεπτος, ἐκ τῆς χώρας πρὸς τὴν πόλιν καταφυγοῦσα, πᾶσαν αὐτῆς τὴν ὑπαρξιν καὶ τὰς διατροφὰς οἱ στασιασταὶ καθ' ἡμέραν εἰσπηδῶντες διήρπαζον καὶ λοιπὸν τροφῆς ἀποροῦσα καὶ παιδίον ὑπομάζιον ἔχουσα, τοῦτο καταθύει καὶ ὀπτήσασα τὸ μὲν ἡμισυ βέβρωκεν, τὸ δὲ λοιπὸν καλύψασα διετήρει. Οἱ δὲ (στασιασταὶ, καθὼς εἰώθασιν, εἰσελθόντες καὶ) τῆς κνίσσης αἰσθόμενοι ἠπειλοῦν ἀναιρήσειν αὐτήν, εἰ μὴ ὅπερ ἔκρυσεν, ἐπιδείξειε· ἢ δὲ τὰ λείψανα τοῦ παιδαρίου προαγα 110.456 γοῦσα· “Τοῦτο δὴ, φησὶν, τὸ ἐμόν ποτε γνήσιον τέκνον καὶ νῦν πανάθλιον, φάγετε καὶ ὑμεῖς, καὶ γὰρ κἀγὼ βέβρωκα, εἰ δὲ ἀποστρέφεσθε, (καὶ) τὸ λοιπὸν ἐμοὶ καταλείψατε.” Οἱ δὲ τὰς ὄψεις 288 ἐαυτῶν ἰκανῶς τύψαντες ὑπεξήλθον τοῦ δωματίου καταπεπληγμένοι καὶ τρέμοντες. Καὶ οὕτως τὸ καλῶς ἐκ κοιλίας ἐξεληθὸν βρέφος εἰς τὴν αὐτὴν πάλιν κακῶς ὑπέστρεψε (ἀθλίαν) γαστέραν (ὅπερ ἀκούσαντες οἱ ἐν τῇ πόλει πάντες ἀποθανεῖν ἐν τάχει προσηύχοντο). 8 Μενοῦνγε καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ χεῖρονα, καὶ δυσδιήγητα γεγόνασιν ἐν τῇ πόλει τότε· ἐν δὲ τῇ περιχώρῳ καὶ τῷ πολέμῳ γίνεται τοῖς Ἰουδαίοις θύελλα ἐξαίφνης σφοδροτάτη, ἣτις τὰ μὲν εἰς αὐτοὺς παρὰ τῶν Ῥωμαίων πεμπόμενα βέλη εὐστόχως ἔφερεν, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν εἰς ἐκείνους πλάγια παρὰ τὸ ῥαχρῆμα συνέσυρεν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι θεασάμενοι τὰς ὄψεις τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς θύελλης ἀμαυρωθείσας, λαθραίως αὐτοῖς ἐπαναβαίνοντες εὐτόνως αὐτοὺς κατέκτεινον· κἀντεῦθεν 77b ἤσθοντο πολλοὶ, ὅτι θεήλατός ἐστιν ἡ πληγὴ, καὶ κατὰ θεομηνίαν ταῦτα πάσχουσιν. 9 Καὶ οὕτως ἐν δυσὶν ἔτεσιν παρὰ τῶν Ῥωμαίων ὁ Τίτος τὴν Ἱερουσαλήμ, πᾶσαν κατέλυσε καὶ ἐνέπρησε μετὰ τοῦ αὐτῆς ναοῦ, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου προαγόρευσιν (καὶ προφητείαν). Εἰπόντων γὰρ τῶν μαθητῶν περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι “Λίθοις καὶ λοιῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται”, ἔφη· “Ταῦτα, ἃ θεωρεῖτε πάντα, ἐλεύσονται ἡμέραι, ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ καταλυθήσεται.” “Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν στρατοπέδων, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς.” “Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἔχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ πεσοῦνται ἐν στόματι ῥομφαίας καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἔσται Ἱερουσαλήμ 289 πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν.” Καὶ “Ἔσται θλίψις τοιαύτη, οἷα οὐ γέγονε πώποτε οὐδὲ μὴ γενήσεται.” Ταῦτα δὲ πάντα πεπόνθασιν οἱ ἐχθροὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν Ἰουδαῖοι, κυριευθέντες ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ὡς ἀπώσαμενοι Χριστὸν, τὸν Βασιλέα τοῦ παντός, καὶ τὸν τῶν Ῥωμαίων βασιλέα δυσσεβῶς ἐπισπασάμενοι, κράζοντες· “Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα,” καὶ· “Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν,” διὸ μέχρι τῆς συντελείας τὴν εἰς τὰ ἔθνη πάντα διασπορὰν καὶ ταλαιπωρίαν ἔξουσιν αὐτῶν τὰ τέκνα, καθάπερ τινὲς δραπέται (καὶ) μαστιγῖαι (τε καὶ παράπληγες) μηδὲν τῶν νομίμων 110.457 ἐπιτελεῖν δυνάμενοι· ὑποφόρους γὰρ ἔχοντες αὐτοὺς οἱ Ῥωμαῖοι οὐκ ἔωσι τοῖς ἰδίῳις χρᾶσθαι δικαίῳ μασιν, ἐπειδήπερ ἐκουσίως ἐπεσπασάντο τὴν δουλείαν εἰπόντες· “Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα.” καὶ· “Ἐὰν μὴ ἀποκτείνωμεν τὸν Χριστὸν, πάντες εἰς αὐτὸν πιστεύσουσι, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀροῦσι τὸν τόπον ἡμῶν καὶ τὸ ἔθνος,” οἱ γὰρ καὶ ἄκοντες προεφήτευσαν· καὶ γὰρ ἐπίστευον εἰς αὐτὸν τὰ ἔθνη, καὶ αὐτοὶ τὴν ἐξουσίαν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀφηρέθησαν, καὶ τῆς νομικῆς λατρείας κεκωλυμένοι εἰσὶ καὶ ἀναιρεῖν οὐ συγχωροῦνται καὶ θύειν ὅτε βούλονται· διὸ καὶ ἐπικατάρατος εἰσι, μὴ δυνάμενοι ποιεῖν τὰ διατεταγμένα· “Ἐπικατάρατος γὰρ, φησὶν, πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποι

ἦσαι αὐτά.” Ἀδύνατον δέ ἐστιν, ἐν διασπορᾷ μεταξὺ τῶν ἔθνων ὄντας, πάντα αὐτοὺς ἐπιτελεῖν τὰ τοῦ νόμου καὶ τὴν λατρείαν ἐν ἐνὶ τόπῳ περιγεγραμμένην, ὡς ἐν λόγῳ Κυρίου Μωϋσῆς διετάξατο. 10 Τί οὖν πρὸς ταῦτά φατε, ὧ Ἰουδαῖοι; καὶ τί τὸ αἴτιον τῶν τοσοῦτων καὶ τηλικούτων ὑμᾶς κατειληφῶτων κακῶν; Ἄρα γε συνήκατε, ὅτι οὐκ εἰς ὁμῶδον δούλον, ἀλλ’ εἰς Θεὸν προσκεκρουκότες εἰκότως ταῦτα πεπόνθατε καὶ ἀσύγνωστα πάσχετε; εἰς αὐτὸν γὰρ ὄντως ἐκείνον 290 τὸν ποιητὴν καὶ εὐεργέτην ἐξημάρτετε, ὧ ἐμβρόντητοι καὶ παράνομοι, καθὼς αὐτὸς διὰ Ἡσαΐου ἀναφωνῶν λέγει· “Υἱοὺς ἐγένετο νῆσα καὶ ὑψώσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν,” καί· “Τί ἔδει ποιῆσαι τῷ ἀμπελῶνί μου καὶ οὐκ ἐποίησα αὐτῷ; διότι ἔμεινα, ἵνα ποιήσῃ σταφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκάνθας.” καί· “Ἐμείνα τοῦ ποιῆσαι κρίσιν, ἐποίησε δὲ ἀνομίαν, καὶ οὐ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κραυγὴν.” Ποίας δὲ ἀκάνθας λέγει καὶ ποίαν ἀνομίαν καὶ κραυγὴν; ἡ δὴ δῆλον, ὅτι αἵσπερ ἐστεφανώσατε αὐτὸν ἐπὶ τοῦ πάθους ἀνόμως κράζοντες. 78a “Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον αὐτὸν,” ὡς καὶ διὰ Ἱερεμίου (περὶ τῆς θεομαχίας καὶ μιαιφάνων ὑμῶν συναγωγῆς πάλιν φησὶν)· “Ἐγένετο ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῶ· ἔδωκεν ἐπ’ ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν.” (“Ἦν δὲ βέβηλον συναγωγὴν καὶ θεήλατον ὡς τοῦτο δρᾶσαν) καὶ Σολομῶν (θριαμβεύων) φάσκει· “Ἐξέλθετε, θυγατέρες Σιών, καὶ ἴδετε ἐν τῷ στεφάνῳ, ὃ ἐστεφάνωσεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ νυμφεύσεως αὐτοῦ.” Μητέρα μὲν οὖν λέγει κατὰ σάρκα τὴν τῶν Ἰουδαίων συναγωγὴν· “Σάρξ μου γὰρ, φησὶν, ἐξ αὐτῶν.” ἡμέραν δὲ νυμφεύσεως αὐτοῦ (δηλοῖ) καθ’ ἣν (ὁ μὲν) τὴν ἐξ ἔθνων Ἐκκλησίαν ἐνυμφεύσατο· ἡ δὲ (πεφενακισμένη καὶ) ματαιόφρων ἐκείνη συναγωγὴ στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ θεῖσα (καὶ ὡς ἐπευφραῖνο 110.460 μένη καὶ) ἐμπαίζουσα αὐτῷ ἔλεγεν· “Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων,” πρὸς οὓς ἀποτεινόμενος Ἡσαΐας πληκτικώτερον ἔφη· “Ἐν τίνι ἐτροφήσατε καὶ ἐπὶ τίνα ἐχαλάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν, τέκνα ἀπωλείας καὶ σπέρμα ἀνομον;” Ὅθεν αὐτὸς ὁ Κύριος δι’ Ὡσηε τοῦ προφήτου σχετλιαστικῶς εἶπεν· “Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ’ ἐμοῦ, δειλαιοὶ εἰσιν, ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέκαὶ πονηρὰ εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο.” “Διὰ τοῦτο κατεπόθη Ἰσραὴλ, καὶ εἰς οὐδὲν ἐγένετο, καὶ ἔστιν ὡσπερ σκεῦος ἄχρη στον ἐν 291 τοῖς ἔθνεσιν.” (Ὁμοίως δὲ) καὶ διὰ Ἱερεμίου φησὶν· “Παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου, καὶ ἡ κακία σου ἐλέγξει σε, καὶ γνώση, ὅτι πικρὸν σοὶ τὸ ἐγκαταλιπεῖν σε ἐμὲ (καὶ οὐκ ἠὲ δόκησα ἐν σοὶ).” Ὁ δὲ γε θεῖος Δαυὶδ, ὡσπερ διαπρίομενος καθ’ ὑμῶν, ἐπαρᾶται πρὸς τὸν παροινῆ θέντα Κύριον λέγων· “Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον· ἔκχεον ἐπ’ αὐτοὺς τὴν ὀργὴν σου, καὶ ὁ θυμὸς τῆς ὀργῆς σου καταλάβοι αὐτούς· (καὶ) πρόσθετος ἀνομίαν ἐπὶ τὴν ἀνομίαν αὐτῶν, καὶ μὴ εἰσελθέτωσαν ἐν δικαιοσύνη σου· ἐξαλειφθήτωσαν ἕκ βίβλου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφῆ τωσαν.” καί· “Διασκόρπισον αὐτοὺς ἐν τῇ δικαιοσύνη σου καὶ κατάβαλε αὐτοὺς, ὁ ὑπερασπιστής μου, Κύριε.” “Καὶ συλληφθήτωσαν ἐν τῇ ὑπερῷ φανίᾳ αὐτῶν ἐν ὀργῇ συντελείας, καὶ οὐ μὴ ὑπάρξουσιν, καὶ γνώσκονται, ὅτι ὁ Θεὸς δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν περάτων τῆς γῆς.” ἐφ’ ἣ δῆπουθεν (καὶ) διασπαρέντες ἐνδίκως ἐπιγνώσκονται πάντως, ὅτι (ὁ) Θεὸς ἐστὶ Χριστὸς τοῦ πατρὸς αὐτῶν Ἰακώβ (καὶ κυριεύει τὰ σύμπαντα, καὶ ἀποδίδωσιν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ). Οὕτω γε μὴν καὶ ὁ θεοφάντωρ Μωϋσῆς (προκαθαπτόμενος καὶ) στηλιτεύων ὑμᾶς ὡς βδελυροὺς καὶ ἄφρονας καὶ ἀγνώμονας ἔφη· “Τέκνα μωμητὰ, γενεὰ σκολιὰ καὶ διεστραμμένη, ταῦτα Κρίω ἀνταποδίδωσιν; οὗτος λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός· οὐκ αὐτὸς, οὐτός σου Πατὴρ ἐκτίσασέ σε καὶ ἐποίησε καὶ ἔπλασέ σε;” Κάντεῦθεν εἰκότως φησὶν ὁ Θεός· “Εἶπον, Διασπερῶ αὐτοὺς, παύσω δὲ ἐξ ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.” Καὶ μέντοι καὶ ὁ κλεινὸς Ἱερεμίας μᾶλλον σαφηνίζων τίς οὗτός ἐστιν ὁ ταῦτα πεπονθὼς ἀφ’ ὑμῶν, ἐκβοᾷ λέγων· “Πνεῦμα πρὸ προσώπου ὑμῶν, Χριστὸς (ὁ) Κύριος, συνελήφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς

ὑμῶν, περὶ οὗ εἶπαμεν· Ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ ζησόμεθα.” Τοιαῦτα γοῦν καὶ Σολομῶν
 αὐθις ἐκ 78b προσώπου ὑμῶν τῶν θεομάχων διαρρήδην προαγορεύει, φάσκων·
 “Ἐνεδρεύσωμεν 292 τὸν δίκαιον ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἐναντιοῦται τοῖς
 ἔργοις ἡμῶν καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα νόμου καὶ ἐπαγγέλλεται γινῶσιν ἔχειν
 Θεοῦ καὶ παιδίον Κυρίου ἑαυτὸν 110.461 ὀνομάζει· ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον ἐννοιῶν
 ἡμῶν καὶ βαρὺς ἐστὶν ἡμῖν καὶ βλεπόμενος, ὅτι ἀνόμιος τοῖς ἄλλοις ἐστὶν ὁ βίος
 αὐτοῦ καὶ ἐξηλλαγμένοι αἱ τρίβοι αὐτοῦ· εἰς κίβδηλον ἐλογίσθημεν αὐτῷ, καὶ
 ἀπέχεται τῶν ὁδῶν ἡμῶν ὡς ἀπὸ ἀκαθαρσιῶν· μακαρίζει δὲ ἔσχατα δικαίων καὶ
 ἀλαζονεύεται Πατέρα Θεόν.” Ἴδωμεν εἰ οἱ λόγοι αὐτοῦ εἰσὶν ἀληθεῖς καὶ πειράσωμεν
 τὰ ἐκβάσια αὐτοῦ. Εἰ γὰρ ἐστὶ δίκαιος καὶ Υἱὸς Θεοῦ, ἀντιλήψεται αὐτοῦ καὶ ῥύσεται
 αὐτὸν ἐκ χειρὸς ἀνθεστηκότων. Ὑβρεῖ καὶ βασιλῆως ἐτάσωμεν αὐτὸν, ἵνα γινῶμεν
 τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ καὶ δοκιμάσωμεν τὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ· θανάτῳ ἀσχήμονι
 καταδικάσωμεν αὐτὸν καὶ ἴδωμεν εἰ ἔσται αὐτῷ ἐπισκοπὴ ἐκ λόγων αὐτοῦ.” Ὡν τὴν
 παράνοian καὶ δυσμένειαν εὖ μάλα κατακερτομῶν ἐπήγαγε· “Ταῦτα ἐλογίσαντο καὶ
 ἐπλαγήθησαν, ἀπετύφλωσε γὰρ αὐτοὺς ἡ κακία αὐτῶν· καὶ οὐκ ἔγνωσαν μυστήρια
 Θεοῦ.” Οὕς δὴ καὶ ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας θρηνῶν συναδόντως λέγει· “Οὐαὶ τῇ ψυχῇ
 αὐτῶν, διότι ἐβουλεύσαντο βουλήν πονηρὰν καθ' ἑαυτῶν, εἰπόντες· Δήσωμεν τὸν δίκαιον,
 ὅτι δύσχρηστος ἡμῖν ἐστὶν.” Δέδεικται τοίνυν ἐναργέστατα (ὦ θεομάχοι), ἡ
 αἰτία τῆς ὑμῶν ἀπὸ Θεοῦ ἀλλοτριώσεως καὶ ἐγκαταλείψεως καὶ τῆς διηνεκοῦς καὶ
 ἀπεράντου ταλαιπωρίας, εἴπερ βούλεσθε ἀκούοντες ἐπιγινῶναι. 11 Καὶ περὶ μὲν τῆς
 ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας ὑμῶν ὠρισμένους χρόνους εἶπον οἱ προφήται, καὶ μὲν γὰρ
 τὴν ἐπάνοδον καὶ τὴν οἰκοδομὴν τῆς πόλεως κατήγγειλαν. Ἀκούσατε γὰρ Ἱερεμίου
 πρὸς ὑμᾶς λέγοντος· “Διὰ τὰς ἁμαρτίας, ἃς ἡμαρτήκατε ἐναντίον τοῦ Θεοῦ,
 ἀχθήσεσθε εἰς Βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ Ναβουχοδονόσορος βασιλέως Βαβυλῶνος.
 Εἰσελθόντες οὖν εἰς Βαβυλῶνα, ἔσεσθε ἐκεῖ ἔτη ὀκτώ. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐξάξω ὑμᾶς
 ἐκεῖθεν μετ' εἰρήνης, λέγει Κύριος.” Καὶ ἄλλιν· “Δουλεύσουσιν ἐν τοῖς 293 ἔθνεσιν
 ἔτη ὀκτώ καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰ ὀκτὼ ἔτη, ἀποκαταστήσω τὸν Ἰσραὴλ εἰς τὸν τόπον
 αὐτοῦ, λέγει Κύριος.” Καὶ περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς πόλεως Ἡσαΐας ἔφη· “Οὕτω λέγει
 Κύριος τῷ χριστῷ μου Κύρῳ, οὗ ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς ἐπακούσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ
 ἔθνη· Αὐτὸς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ ἐπιστρέψει.”
 Περὶ ἧς οἴκοδομῆς καὶ Ἀγγαῖος φάσκει· “Τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ Δαρείου ἐλάλησε
 Κύριος πρὸς με λέγων· Εἰπὸν δὴ πρὸς Ζοροβάβελ, καὶ πρὸς Ἰησοῦν τὸν ἱερέα, καὶ
 πρὸς πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ λέγων· Τίς ἐξ ὑμῶν, ὃς εἶδε τὸν οἶκον
 τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμπροσθεν; καὶ πῶς νῦν βλέπετε αὐτὸν ὡς οὐχ
 ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν; Καὶ νῦν κατὰ σχε, Ζοροβάβελ, καὶ Ἰησοῦ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς,
 καὶ 110.464 οἰκοδομήσατε τὸν οἶκον, καὶ εὐδοκήσω ἐν αὐτῷ” “καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ
 οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει Κύριος.” Ὡςπερ τοίνυν Σολομῶν τῆς
 πρώτης τοῦ ναοῦ οἰκοδομῆς γέγονε δομήτωρ, οὕτω καὶ “Ζοροβάβελ ἐθεμελίωσε τὸν
 οἶκον τοῦτον· καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέσουσιν αὐτόν.” Εἰ μὲν οὖν ἐμελλε ἄλλιν
 ἀναστήσεσθαι, εἶπεν ἂν ὁ προφήτης· “Καὶ ἔσται ἡ δόξα τοῦ οἴκου τούτου 79a ἡ
 ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν ἔμπροσθεν.” Τῷ δὲ εἰπεῖν “ὑπὲρ τὴν πρώτην,” τὴν δευτέραν
 ἐσχάτην ὑπέφηνε καὶ τελευταίαν. Ὡς γὰρ οὐκ ἔστι τῆς πρώτης προτέρα, οὕτως οὐδὲ
 τῆς ἐσχάτης ἐσχατωτέρα· ὥστε οὖν, εἰ μὲν εἶπεν· “Ἡ δευτέρα ὑπὲρ τὴν πρώτην, εἰκὸς
 ἦν” τρίτην οἰκοδομὴν προσδοκᾶν· εἰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσχάτην ἐκάλεσε, (τὴν)
 τελευταίαν ἐκείνην οἰκοδομὴν προφανῶς τῆς πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ παρεδήλωσε. 12
 Καὶ μάτην ἀπατάσθε, ὦ Ἰουδαῖοι, τὴν παλιγενεσίαν τούτων, μετὰ τὴν
 Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου καθαίρεσιν, ἀποκαταδοκῶντες· ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ
 ἱεροψάλτης Δαυὶδ πρὸ τούτων ἐκ προσώπου τῆς αἰχμαλωσίας φησὶν· “Ἐπὶ τῶν
 ποταμῶν 294 Βαβυλῶνος, ἐκεῖ ἐκαθίσασαμεν καὶ ἐκλαύσαμεν ἐν τῷ μνησθῆναι ἡμᾶς

τὴν Σιών,” ὅτι ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἡμᾶς οἱ αἰχμαλωτίσαντες ἡμᾶς (λόγους ὧδων καὶ οἱ ἀπαγαγόντες ἡμᾶς) ὕμνους.” Καὶ ἐπάγει ἐτέρωθι περὶ τῆς πόλεως λέγων· “Οἰκοδομῶν Ἱερουσαλὴμ ὁ Κύριος, τὰς διασπορὰς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπισυνάξει.” Καὶ πάλιν ἐκ προσώπου τοῦ λαοῦ φάσκει· “Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀγαλλιάσεται Ἰακώβ καὶ εὐφρανθήσεται Ἰσραὴλ.” Οὐκοῦν ὑμεῖς πολὺ “πλα νᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς Γραφὰς” μὴδὲ τὴν ἀποκειμένην μυστικὴν καὶ θεόπνευστον (διδασκαλίαν καὶ) πρόρρησιν ἐν αὐταῖς.¹³ Περὶ δὲ τῆς ἐσχάτης αἰχμαλωσίας ταύτης οὔτε χρόνον ὥρισεν ὁ Θεός, οὔτε ἀποκατάστασιν ἐδήλωσαν οἱ προφῆται, ἀλλὰ τὴν μὲν αἰχμαλωσίαν, καὶ τῆς βασιλείας ὑμῶν κατάπαυσιν, καὶ τῆς πόλεως ἐρήμωσιν πάντες οἱ προφῆται προανήγγειλαν, τὴν δὲ ἐπάνοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως ἀνόρθωσιν οὐδαμῶς, πλὴν μόνον τὸν παντελῆ ταύτης ἀφανισμόν καὶ τὸν ὄλεθρον ὑμῶν, καὶ τὴν διηνεκῆ τιμωρίαν καὶ διασπορὰν εἰς τὰ ἔθνη πάντα. Φησὶ γὰρ ὁ ἀρχάγγελος πρὸς τὸν Δανιήλ· “Ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρίμα οὐκ ἔσται, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ Ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, καὶ ἐκκοπήσονται ὡς ἐν κατακλυσμῷ.” Καὶ ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδὴ, ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα ἐρημώσεων, καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν.” Διὰ μὲν γὰρ τοῦ χρίματος τὴν ἱερωσύνην ἐδήλωσε, διὰ δὲ τοῦ κρίματος τὴν βασιλικὴν καὶ (τὴν) πολιτικὴν καὶ τάσασιν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τὴν ἀναίρεσιν ὑπέφηνε, διὰ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ τῆς ἐκκοπῆς καὶ τῆς συντελείας τὴν ἄρδην ἔκπτωσιν καὶ πανῶν λεθρίαν ἐσήμανεν.¹⁴ Ὅταν οὖν ἀκούσης, ὦ Ἰουδαῖε τυφλὲ, συντέλειαν, τί λοιπὸν ἕτερον προσδοκᾷς; Εἰ δὲ ἀναγιγνώσκων οὐκ ἐπιγινώσκεις, ὡσπερ οὖν οὐδὲ ἐπιγινώσκεις 110.465 γινώσκεις ὄντως, περὶ τῆς ἀπροσδοκίτου σου 295 ἀνακλήσεως καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπομαχόμενος, οὐ νοεῖς· ἄκουσον (οὖν) ἐν παρεκβάσει τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν, καὶ παῦσαι τοῦ λοιποῦ φιλονεικῶν καὶ ἀνοηταίνων. Ὁ προφήτης Ὡσηὲ οὕτως λέγει· “Καὶ καταπαύσω βασιλείαν οἴκου Ἰσραὴλ· καὶ συντρίψω τόξον Ἰσραὴλ.” καὶ· “Οὐ μὴ προσθῶ ἔτι ἐλεῆσαι τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, ἀλλ’ ἢ ἀντιτασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτοῖς, λέγει Κύριος.” καὶ· “Ἐμίσησα αὐτοὺς διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν καὶ ἐκ τοῦ οἴκου μου ἐκβαλῶ αὐτοὺς, καὶ οὐ προσθήσω τοῦ ἀγαπήσαι αὐτοὺς, λέγει Κύριος· ἐπόνεσεν Ἐφραΐμ τὰς ρίζας αὐτοῦ καὶ ἐξηράνθη καὶ καρπὸν οὐκέτι οὐ μὴ ἐνέγκῃ· καὶ ἀπώσεται αὐτοὺς ὁ Θεός, ὅτι οὐκ ἔσται ὡς αὐτοῦ, καὶ ἔσσονται πλανῆται ἐν τοῖς ἔθνεσιν.” Ἐφη γοῦν καὶ Μαλαχίας· “Οὐκ ἔστι μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ, καὶ θυσίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου ἕως δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδῶξασται ἐν τοῖς ἔθνεσιν· καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία καθαρὰ, διότι μέγα τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, λέγει Κύριος παντοκράτωρ· ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτό.” “Διὰ τοῦτο δώσω ὑμᾶς ἐξουθενημένους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀνθ’ ὧν οὐκ ἐφυλάξατε τὰς ἐντολάς μου.” Διὸ φησὶ (καὶ) Ἱερεμίας· “Τάδε λέγει Κύριος παντοκράτωρ· Ἴδου ὡμοσα τῷ ὀνόματί μου τῷ με γάλω· εἰ ἔσται τοῦ λοιποῦ ὀνομαζόμενον τὸ ὄνομά μου ἐν παντὶ στόματι Ἰούδα.” Εἰ δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔφη περιαιρήσειν ἀπὸ Ἰουδαίων, εὐδὴλον, ὅτι καὶ τὸν νόμον καὶ τὰς θυσίας. ¹⁵ Οὐ τοίνυν προηγουμένως κατὰ (τὴν) θεῖαν γνώμην ἢ περὶ τῶν θυσιῶν ἐδόθη νομοθεσία; Κάντεῦθεν μετὰ ταῦτα διὰ τῶν προφητῶν ἔφη· “Τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν;” καὶ· “Μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ἀφαιροῦσι τὰς ἀμαρτίας σου;” καὶ· “Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη μ’;” καὶ· “Ἴνα τί μοι λίβανον 296 ἐκ Σαβᾶ φέρετε καὶ κινάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν;” Διὸ φησὶν· “Θυσίαν καὶ προσφοράν οὐκ ἐθέλησας;” καὶ· “Μὴ ὀλοκαυτώματα καὶ θυσίας θέλει ὁ Θεός, ἢ τὸ ὑπακούειν αὐτοῦ;” καὶ· “Ἀκοὴ ἀγαθὴ ὑπὲρ θυσίαν.” καὶ· “Εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν.” Καὶ δὴ καὶ τὰς ἐορτὰς ἐκβάλλων ἐπάγει λέγων· “Μεμίσηκα, ἀπώσμαι τὰς ἐορτὰς ὑμῶν, ἀπόστησον ἀπ’ ἐμοῦ ἤχον

ὠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων (σου) οὐκ εἰσακούσομαι.” καί· “Ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι, νηστείαν καὶ ἀργίανμισεῖ ἡ ψυχὴ μου.” καί· “Οὐ τοι αὐτὴν νηστείαν (ἐγὼ) ἐξελεξάμην· καί· “Δώσω ὑμῖν προστάγματα οὐ καλὰ, ἐν οἷς οὐ ζήσεσθε δι’ 110.468 αὐτῶν.” Ὡστε οὖν κατὰ τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, καὶ οὐ κατὰ τὴν ἀγαθότητα (αὐτοῦ), ἔδωκεν ὑμῖν τὰ προστάγματα αὐτοῦ ἐκεῖνα πάντως, καὶ ἀλλοίωσις οὐκ ἔστιν. 16 Ἐπεὶ οὖν ἀγνώμων (σφόδρα) καὶ λίαν ἀχάριστος ὁ Ἰσραὴλ ἔκπαλαι γενόμενος καὶ κατα λείψας τὸν ὄντως ὄντα καὶ προόντα Θεὸν, τὸν ποι ἦσαντα καὶ “εὐεργετήσαντα αὐτὸν” πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, “καὶ τέλειον ἀποστάς ἀπὸ Θεοῦ Σωτῆρος αὐτοῦ, “ἔθυσσε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ τοῖς δαιμονίοις· “καὶ ἐλάτρευσαν προσκυνήσαντες τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, “λέγων τῷ ξύλῳ καὶ τῷ λίθῳ· Θεὸς μου εἶ, καὶ σύ με ἐγέννησας” οὐκ ἔφριξεν ὁ τάλας καὶ ἀπόπληκτος ἀρνήσασθαι τὸν γεννήσαντα αὐτὸν Θεὸν ζῶντα καὶ ἀληθινὸν, καὶ ἐπιλαθέσθαι τοῦ τρέφοντος αὐτὸν Θεοῦ. Διὸ δὴ λοιπὸν ὡς ἀχρήστῳ (καὶ ἀνηκέστῳ) προσώχθισεν αὐτῷ ὁ Θεὸς καὶ ἀπεστράφη (αὐτὸν) παντελῶς, διὰ τοῦ μεγάλου Δαυὶδ φάσκων· “Καὶ οὐκ ἤκουσεν ὁ λαὸς μου τῆς φωνῆς μου, καὶ Ἰσραὴλ οὐ προσέσχε μοι, καὶ ἐξαπέστειλα αὐτοὺς κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν πορεύεσθαι.” Ὡσαύτως καὶ Ζαχαρίας φησὶν· “Εἶπον· Οὐ ποι μανῶ αὐτοὺς, ἀλλὰ τὸ ἀποθνήσκον 297 ἀποθνήσκω, καὶ τὸ ἀπολλύμενον ἀπολλυέσθω, καὶ τὰ κατάλοιπα κατεσθιέσθω ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ.” Καὶ οὕτω μισητὸν καὶ διεφθαρμένον καὶ 80α εἰς ἅπαν ἐβδελλυγμένον διὰ τῶν αἰσχίτων καὶ θεοστυγῶν ἐπιτηδευμάτων ἑαυτὸν ἀποφύνας, εἰκότως εὖ μάλα (καὶ πάνυ δικαίως) εἰς τέλος κατελείφθη καὶ ἀπεβλήθη, καθὼς πάλιν ὁ θεῖος Μαλαχίας φησὶν· “Ἐπεσεν Ἰσραὴλ καὶ (οὐκέτι) οὐ μὴ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι.” Οὕτω καὶ Ἡσαΐας φησὶν· “Τίς φείσεται ἐπὶ σοί, Ἰερουσαλήμ, ἢ τίς ἀνακάμψει σε εἰς εἰρήνην σοι; λέγει Κύριος, Ὅπισω πορεύσῃ· καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου, καὶ διαφθερῶ σε, καὶ διασπερῶ σε, καὶ οὐκέτι ἀνήσω σε.” Ἰδοὺ, ἐγὼ λαμβάνω καὶ ράσσω ὑμᾶς καὶ τὴν πόλιν; ἦν ἔδωκα ὑμῖν, καὶ δώσω ὑμᾶς ὄνειδισμὸν αἰώνιον καὶ ἀτιμίαν αἰώνιον, ἣτις οὐκ ἐπιλησθήσεται.” 17 Τῆς τοίνυν ἐσχάτης ἀλώσεως ταύτης καὶ τελευταίας τὰ δεινὰ καὶ φοβερὰ διαγορεύοντες, ὅ τε μέγας θεορῶντων πάλιν Μωϋσῆς καὶ οἱ μετ’ αὐτὸν θεηγόροι Ἰεζεκιήλ καὶ Ἰερεμίας, ἐν κρινῇ λίαν καὶ σφόδρα δῆλα τοῖς πᾶσι καὶ τοῖς ἄγαν ἰδιώταις αὐτὰ πεποιήνται. Ὁ μὲν γὰρ Μωϋσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ φησὶ· “Καὶ ἐπάξει Κύριος ἔθνος ἐπὶ σὲ μακρόθεν ἀπ’ ἐσχάτου τῆς γῆς, ὡσεὶ ὄρμημα ἀετοῦ, ἔθνος ἀναιδὲς προσώπων.” “Καὶ ἐκθλίψει σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου ἕως ἂν καθαιρεθῶσι τὰ τεῖχη σου τὰ ὑψηλὰ καὶ 110.469 ὄχυρά, ἐν οἷς σὺ πέποιθας ἐν αὐτοῖς.” “Καὶ φαγῆ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, κρέα υἱῶν καὶ θυγατέρων σου,” “διὰ τὸ μὴ καταλελειφθαι ὑμῖν μηδὲν ἐν τῇ στενοχωρίᾳ καὶ θλίψει, ἢ θλίψει σε ὁ ἐχθρὸς σου ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου· καὶ ἡ ἀπαλὴ ἐν ὑμῖν καὶ ἡ τρυφερά” γυνὴ τὸ ἐξελθὼν ἐκ τῶν μηρῶν αὐτῆς καὶ τὸ τέκνον, ὃ ἐὰν τέκη, καταφάγεται” κρυφῆ διὰ τὴν ἔνδειαν πάντων ἐν τῇ στενοχωρίᾳ καὶ θλίψει.” “Καὶ ἔση ἐν αἰνίγματι, καὶ ἐν 298 παραβολῇ, καὶ ἐν διηγήματι πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν εἰς οὓς ἂν ἀπαγάγη σε Κύριος ἐκεῖ” ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ σε” “καὶ καταλειφθήσεσθε ἐν ἀριθμῷ βραχεῖ ἀνθ’ ὧν, ὅτι ἦτε ὡσεὶ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ ὑμῶν. Καὶ ἔσται ὁ τρόπος εὐφράνθη Κύριος ἐφ’ ὑμῖν εὖ ποιῆσαι καὶ πληθῦναι ὑμᾶς, οὕτως εὐφρανθήσεται Κύριος ἐφ’ ὑμῖν ἐξολοθρεῦσαι ὑμᾶς. Καὶ ἐξαρθήσεσθε ἐκ τῆς ἀγαθῆς γῆς ἐκείνης, καὶ διασπερεῖ σε Κύριος ὁ Θεὸς σου εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἀπ’ ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρων αὐτῆς” ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐκείνοις οὐκ ἀναπαύσεται, οὐδὲ μὴ γένηται στάσις τῷ ἴχνει τῶν ποδῶν ὑμῶν· καὶ δώσει σοι Κύριος ἐκεῖ καρδίαν ἀθυμοῦσαν, καὶ ἐκλείποντας ὀφθαλμοὺς, καὶ τηκομένην ψυχὴν καὶ φοβηθήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός.” “Καὶ ἐρεῖς τὸ πρῶτ’ ἀπὸ τοῦ φόβου τῆς καρδίας σου· Πῶς ἂν

γένοιτο ἑσπέρα; καὶ τὸ ἑσπέρας ἔρεϊς· Πῶς ἂν γένοιτο πρῶτῃ;” Ὁ δὲ γε Ἐζεκιὴλ ἔφη· “Τάδε λέγει Ἄδωναϊ Κύριος· Ἴδου ἐγὼ ἐπὶ σέ, Ἱερουσαλήμ, καὶ ποιήσω ἐν μέσῳ σου κρῖμα ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν, καὶ ποιήσω ἐν σοὶ ἃ οὐ πεποίηκα καὶ οὐ μὴ ποιήσω αὐτοῖς ὅμοια ἔτι διὰ τὰ βδελύγματά σου πάντα. Διὰ τοῦτο πατέρες φάγονται τέκνα αὐτῶν ἐν μέσῳ σου, καὶ τέκνα φάγονται πατέρας αὐτῶν· καὶ ποιήσω ἐν σοὶ κρίματα, καὶ διασπερῶ πάντας τοὺς καταλοίπους (σου) εἰς πάντα ἄνεμον,” ἄνθ' ὧν τὰ ἁγία μου ἐμίανας ἐν πᾶσι τοῖς προσ οχθίσμασί σου· κἀγὼ ἀπόσομαί σε καὶ οὐ· 80b μὴ ἐλεήσω ἔτι· τὸ τέταρτόν σου ἐν θανάτῳ ἀναλωθήσεται, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται ἐν μέσῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν ῥομ φαίᾳ πεσοῦνται κύκλω σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου εἰς πάντα ἄνεμον διασκορπιῶ.” Καὶ ὁ μὲν πόλεμος καὶ ἡ ῥομφαία ἔξωθεν, ὁ δὲ λιμὸς καὶ ὁ θάνατος ἔσωθεν ὀλοθρεύσει (καὶ ὁ μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ῥομφαία τελευτήσει, τοὺς δὲ ἐν τῇ πόλει λιμὸς καὶ 299 θάνατος συντελέσει)· οἱ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀνασωζόμενοι ἀναλωθήσονται.” Καὶ ὑπολείψομαι ἐξ αὐτῶν ἐκ ῥομφαίας καὶ λιμοῦ καὶ θανάτου, ὅπως ἂν ἐκδιηγῶνται τὰς ἀνομίας αὐτῶν πάσας ἐν τοῖς ἔθνεσι· καὶ γινώσκονται, ὅτι ἐγὼ Κύριος ὁ τύπτων.” Διὰ δὲ τοῦτο φησιν ὁ ἱερός Χρυσόστομος· “Οὐκ ἀναιρεῖ πάντας ἄρδην, ἀλλὰ σκορπίζει· τοῦτο γὰρ προὔπεμφαίνων ὁ θεῖος Δαυῖδ ἔφη πρὸς αὐτόν· “Μήπως ἀποκτείνης αὐτούς ἤτοι πάντας, ἀλλὰ διασκορπίσον ἐξ αὐτῶν δήπουθεν ἐν τῇ δυνάμει σου.” 110.472.8 Περὶ δὲ τῆς β' ἐλεύσεως αὐτοῦ, καὶ φανερώσεως, καὶ πολλῆς καὶ ἀπαραμυθῆτου θλίψεως αὐτῶν εἶπε Ζαχαρίας· “Τότε ἤξει Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ἔσται κοπετὸς μέγας ἐν Ἱερουσαλήμ.” “Ὁψονται γὰρ εἰς ὃν ἐξεκέντησαν” (τουτ' ἐστὶν ἐν οἷς ἡλοῖς προσήλωσαν· οὐκ εἶπεν, ὃν ἐξεκέντησαν, ἀλλ', εἰς ὃν ἐξεκέντησαν). Τί δὲ ἐστὶν τὸ “εἰς ὃν;” Σταυρὸς ἦν εἰς ὃν ἐξεκέντησαν· πρὸ γὰρ τῆς φοβερᾶς παρουσίας τοῦ Κυρίου καθάπερ βασιλικὸν σημεῖον τὸ λεγόμενον σίγγον κατὰ κοινήν συνήθειαν προτρέχει τῆς Χριστοῦ παρουσίας ὑπὸ τῶν ἀγγέλων δοξαζόμενον καὶ προευαγγελιζόμενον· καὶ φανήσεται ὁ σταυρὸς ἐπὶ τῆς γῆς ἀποκρύπτων τὸν ἥλιον καὶ ἀμβλύων τὴν σελήνην, ὡς φησιν ὁ Κύριος· “Τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ.” Καὶ ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥῆμα Ζαχαρίου, τὴν λέξιν αὐτὴν λαβὼν ὁ Χριστὸς μετήγαγεν εἰς ἀληθῆ λέγων· “Ὁψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.” 19 Ὁ δὲ γε Ἱερεμίας ὁμοίως φάσκει· Τάδε λέγει Κύριος, ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἴδου ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον κακὰ, ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτὰ ἠχήσει ἀμφοτέρω τὰ ὦτα αὐτοῦ, ἄνθ' ὧν ἐγκατέλειπόν με καὶ ἀπηλλοτρίωσαν τὸν τόπον τοῦτον· καὶ σφάξω τὴν φυλὴν Ἱερουσαλήμ ἐν 300 τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ καταβαλῶ αὐτούς ἐν μαχαίρᾳ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ δώσω τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· καὶ τάξω τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανισμόν καὶ εἰς συρισμόν αἰώνιον, ἵνα πάντες οἱ διαπορευόμενοι δι' αὐτῆς ἐκστήσωνται, καὶ σκυθρωπάσωσι, καὶ κινήσωσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐπὶ πάσης τῆς πληγῆς αὐτῆς” καὶ· “Ὡς ἄνεμον καὶ καύσωνα διασπερῶ αὐτούς κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν, καὶ δεῖξω αὐτοῖς ἡμέραν ἀπωλείας.” Καὶ ἔδονται τὰς σάρκας τῶν υἱῶν αὐτῶν καὶ τῶν θυγατέρων (αὐτῶν), καὶ ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἔδεται ἐν τῇ περιοχῇ καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ, ἣ πολιορκήσουσιν αὐτούς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν.” καὶ· “Συντρίψω τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὴν πόλιν ταύτην καθὼς συντρίβεται ἄγγος ὀστράκινον, ὃ οὐ δύναται ἰαθῆναι ἔτι· οὕτω ποιήσω, λέγει Κύριος, τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν αὐτῷ, τοῦ δοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην ὡς τὴν διαπίπτουσαν.” Καὶ δώσω αὐτούς εἰς διασκορπισμόν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς, καὶ ἔσονται εἰς ὄνειδισμόν, καὶ εἰς παραβολὴν, καὶ εἰς μῖσος 81a, καὶ εἰς κατάραν ἐν παντὶ τόπῳ, οὗ ἂν ἐξώσω αὐτούς ἐκεῖ.” 20 Τί οὖν λοιπὸν τῶν θείων τούτων ῥημάτων ἐμφαντικώτερον ἢ ἀληθέστερον γένοιτ' ἄν; Ὅρα γὰρ, ὦ ἀνόητε καὶ ἀλόγιστε Ἰουδαῖε, εἰ 110.473 οὐ πεπλήρωται ταῦτα ἀπαραλείπτως κατὰ τὰς ἱεράς προρρήσεις εἰς ὑμᾶς· καὶ μέντοι καὶ

τὰ ὑπὸ Χριστοῦ προκατηγγελέμενα καὶ προηπειλημένα· φησὶ γὰρ περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ ναοῦ, ὅτι “Οὐ μὴ μείνη λίθος ἐπὶ λίθον.” Ἴρα μεμένηκεν; Οὐδαμῶς. Καί· “Ἴδου, ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.” Ἴρα οὐκ ἐρήμωται; Καὶ σφόδρα γε. Καί· “Ἔσται θλίψις οἷα οὐ γέγο νεν.” Ἴρα οὐκ ἐγένετο; Ἀνάγνωθι τὴν ἱστορίαν Ἰωσήπου ἀνδρὸς (ὑμετέρου) Ἰουδαίου καὶ φιλαλήθους· καὶ οὐδὲ ἀναπνεῦσαι λοιπὸν δυνήσῃ, 301 μόνον ἀκούων οἷα ἔπαθον οἱ ἄθλιοι τὸ τότε Ἰουδαῖοι διὰ τὴν κατὰ τοῦ Κυρίου μανίαν καὶ λύσσαν. Ἴνα γὰρ μηδεὶς τῶν Ἰουδαίων ἀπιστήσῃ, οὐκ ἀλλόφυλόν τινα, ἀλλ’ ὁμόφυλον, καὶ ὁμόπιστον, καὶ ζηλωτὴν παρεσκεύασεν ἡ ἀλήθεια τὰ ἐλεεινὰ ἐκεῖνα καὶ δυσεξήγητα ἐκτραγωδήσαι πάθη· τοιαύτην γὰρ θεήλατον ὑπέστησαν ἄλωσιν, οἷαν οὐδὲ ὁ σύμπαρ οἶδε χρόνος, ἀφ’ οὗ γέγονεν ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωπος, καὶ εἰκότως· ἕως μὲν γὰρ εἰς τοὺς ὁμοδούλους ἡμάρτανον, συγγνώμης ἐτύγχανον· ἡνίκα δὲ εἰς τὸν κοινὸν Δεσπότην ἐξήμαρτον, ἀσυγγνώστως ἐκολάσθησαν. Ὅτι δὲ ὁ Χριστὸς πεποίηκεν αὐτοῖς ταῦτα, ἄκουσον αὐτοῦ πάλιν καὶ διὰ παραβολῆς φάσκοντος· “Τοὺς δὲ μὴ βουληθέντας με βασιλεῦσαι ἐπ’ αὐ τοὺς, ἀγάγετε ὧδε καὶ κατασφάξατε.” Διὸ καὶ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν· “Ἀρθήσεται ἀφ’ ὑμῶν ἡ βασιλεία καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.” Καὶ πρὸς μὲν τὴν Ἱερουσαλήμ φησιν· “Ἡξουσιν ἐπὶ σε ἡμέραι, καὶ περιβαλοῦσί σοι οἱ ἐχθροὶ σου χάρακα, καὶ κυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσι τὰ τέκνα σου ἐν σοί.” Πρὸς δὲ τοὺς ἀπειθεῖς Ἰουδαίους ἐπάγει λέγων· “Ἴδου ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος,” ὅπερ οὖν καὶ ὁ θεῖος Δανιὴλ προδηλῶν ἔφη· “Τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ,” τουτέστιν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ πάντων Ἰουδαίων τὰ σεμνὰ καὶ περιβλεπτα ἀνατρέψει, ἀλλὰ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ Χριστὸς, ὁ παρ’ αὐτῶν ὡς λυτρωτῆς προσδοκώμενος καὶ σωτήρ. Οὐ γὰρ εἶπε, Διαφθαρήσεται ἡ πόλις καὶ ὁ ναὸς σὺν τῷ ἡγουμένῳ, καθὼς ἀλόγως οἴονται τινες, ἀλλὰ. “Διαφθερεῖ ὁ Πατὴρ τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν,” συμπράττοντος δηλονότι καὶ τοῦ παροινηθέντος ὑπ’ αὐτῶν ἡγουμένου, περὶ οὗ φησιν Ἰακώβ πρὸς τὴν Βηθλεέμ· “Ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται ἡγούμενος,” καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ μέντοι καὶ πρὸς τοὺς ἀποστόλους (ὁ Κύριος) οὕτως διηγόρευσεν· “Ὅταν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως (τὸ ρηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου) ἐστὼς ἐν τόπῳ ἀγίῳ ἀναγινώσκων νοεῖτω,” ὃ δὴ καὶ πεπλήρωτο, πρῶτον μὲν κατὰ (τὸν) καιρὸν τῆς ἀλώσεως καὶ ἐρημώσεως, εἷς τε τὸ Ῥωμαϊκὸν 302 στρατόπεδον ἐπείσελθὸν ἐν τῷ ναῷ καὶ τὴν πόλιν ἐλὸν κατὰ τὴν ἐρήμωσιν, ὡς τινες τὸ ρηθὲν βδέλυγμα 110.476 οὕτως ἐξειλήφασιν· ἀποτρόπαιοι γὰρ καὶ βδελυκτοὶ κατὰ τὸν νόμον ὑπάρχοντες, εἰκότως προεῖρηται βδέλυγμα ἐρημώσεως· ἔπειτα δὲ καὶ εἰς ὅπερ (ὑστερον) ἔστησεν Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς εἰδῶλον ἑαυτοῦ καὶ τὴν πόλιν τέλειον ἡρήμωσεν.²¹ Περὶ ἧς οὖν αἰχμαλωσίας ἐσχάτης τῶν ταιπῶρων Ἰουδαίων καὶ ἡ θεολόγος ἔφη γλώττα (στηλιτεύουσα τὴν ἀνήκεστον ἐρήμωσιν αὐτῶν διὰ τὴν κατὰ τοῦ 81b Χριστοῦ τόλμαν)· φησὶ γὰρ· “Τοῦ σταυροῦ πρὸς τὴν ἐσχάτην αὐτοὺς συνελάνθοντος ἀπόνοϊαν, ἦν κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ὑπενόηθησαν, τὸν ἐν ἀνθρώπῳ Θεὸν ἀγνοήσαντες καὶ τὴν ῥάβδον τὴν σιδηρᾶν πόρρωθεν ἀπειλοῦ μὲνην αὐτοῖς, ἐφ’ ἑαυτοὺς εἴλκυσαν, τὴν νῦν ἐπικρατοῦσαν ἀρχὴν λέγω καὶ βασιλείαν” καὶ τὴν τελευταίαν αὐτῶν ἀπαγωγὴν καὶ μετανάστασιν καὶ τὸν νῦν ἐπικείμενον αὐτοῖς τῆς δουλείας ζυγὸν καὶ τὴν περιβόητον ὑπὸ Ῥωμαίοις ταπείνωσιν” καὶ διασπορὰν, ἦν τε νῦν ἔχουσι καὶ ἦν ἐπὶ πλεῖστον ἔξουσι· πείθονται γὰρ ταῖς περὶ αὐτῶν προρρήσεσιν· “Τίς θρηνησέτω πρὸς ἀξίαν τῶν θρήνουσιν γράφειν εἰ δότων καὶ λόγον ἐξισοῦν πάθει; ποῖα βίβλοι ταῦτα χωροῦσι; Μία στήλη τούτοις τῆς συμφορᾶς ἡ οἰκουμένη πᾶσα, καθ’ ἣν διεσπάρησαν, καὶ ἡ λατρεία πεπαυμένη καὶ αὐτῆς τῆς Ἱερουσαλήμ τὸ ἔδαφος μόλις γινωσκόμενον (ἦς τοσοῦτον αὐτοῖς ἐπίβατόν ἐστι μόνον, καὶ τοσοῦτον ἀπολαύουσι τῆς ποτε δόξης αὐτῶν, ὅσον ἐν ἡμέρᾳ φανέντες θρηνησάτω τὴν ἐρημίαν).”²² Ὁ οὖν Ἰώσηπος ἐν Ἱερουσαλήμ παρώντων

πολέμῳ συνέγραψε μυριάδας τ' ἀνδρῶν ἀπολέσθαι τότε (τοὺς μὲν λιμῶ διαφθαρέντας, τοὺς δὲ ὑπ' ἀλλήλων ἐν τῷ συγκλεισμῷ ἀποσφαγέοντας καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων ἀναιρεθέντας, τοὺς δὲ ὑπὸ πυρὸς τεφρωθέντας, τοὺς δὲ ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας 303 ὑψηλοτάτους καὶ κάλλει σώματος διαφέροντας τῷ θριάμβῳ ἐν Ῥώμῃ πεμφθῆναι πρὸς θηριομαχίαν· τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους τοὺς ὑπὲρ ἰζ' ἔτη, τοὺς μὲν δεσμίους εἰς τὰ κατ' Αἴγυπτον ἔργα παραπεμφθῆναι, τοὺς δὲ πλείους εἰς τὰς ἐπαρχίας διανεμηθῆναι διαφθαρησομένους ἐν τοῖς θεάτροις σιδήροις καὶ θηρίοις, τοὺς δὲ ἐντὸς τῶν ἰζ' ἐτῶν, αἰχμαλώτους ἀχθέντας διαπιπράσκεσθαι· τούτων δὲ μόνον τὸν ἀριθμὸν εἰς μυριάδας ἀνδρῶν θ' συναχθῆναι. Καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς καταστροφῆς Ἱερουσαλήμ ἔφη. Τὴν δὲ ἐρήμωσιν τῆς τε πόλεως καὶ τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιὴλ προφητείαν πρὸς τὴν γενεὴν ἐτῶν. Καὶ οὕτω λοιπὸν ἢ γ' ἄλλωσις γέγονε τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ παντελῆς ἐρήμωσις ἐπὶ Οὐεσ πασιανοῦ καὶ Τίτου μετὰ μ' ἔτη τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἀναλήψεως).²³ Ἄπερ δὴ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐπεξεργαστικώτερον ἀναπτύσσει, διελέγχων τούτους εὖ μάλα φάσκει· “Εἰ δὲ φιλονεικεῖς, ὧ 110.477 Ἰουδαῖε, περὶ τοῦ τέλους, ἀπὸ τῶν φθασάντων μάνθανε καὶ τὰ παρόντα. Σκόπει γάρ· Κατέβης εἰς Αἴγυπτον, ἀλλ' ἐγένοντο ἔτη υ', καὶ ταχέως ὁ Θεὸς τῆς δουλείας ἐκείνης ἀπήλλαξε, καίπερ ἀσεβοῦντα καὶ πορνεύοντα πορνείαν τὴν χαλεπωτάτην. Ἀπὴλ λάγης Αἰγύπτου καὶ προσεκύνησας μόσχῳ, ἔθυσας τοὺς υἱοὺς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου τοῖς δαιμονίοις, τὸν ναὸν ἐμόλυνας, τὴν φύσιν ἠγνόησας, τὰ ὄρη, τὰς νάπας, τοὺς βουνούς, τὰς πηγὰς, τοὺς ποταμούς, τοὺς κήπους τῶν μυσαρῶν θυσιῶν ἐπλήρωσας, προφήτας ἔσφαξας, θυσιαστήρια κατέστρεψας, πᾶν εἶδος κακίας ἐπῆλθε καὶ πᾶσαν ὑπερβολὴν ἐπεδείξω πονηρίας καὶ ἀσεβείας· ἀλλ' ὅμως, ὅ ἔτη σε παραδοὺς (τοῖς) Βαβυλωνίοις, πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανήγαγεν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὸν ναὸν.^{82a} ἀπέδωκε, καὶ τὸ παλαιὸν τῆς προφητείας χάρισμα, καὶ πάλιν προφητῆται καὶ Πνεύματος ἁγίου χάρις· μᾶλλον δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῆς αἰχμαλωσίας οὐκ ἐγκατελείφθης, ἀλλὰ καὶ Δανιὴλ ἐκεῖ καὶ Ἰεζεκιὴλ, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ Ἱερεμίας, καὶ μέντοι καὶ πρὸς τούτων Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ μετ' ἐκεῖνα πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανήλθε κακίαν 304 καὶ ἐξεβακχεύθη, καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν μετετάξω πολιτείαν ἐπὶ τοῦ ἀσεβοῦς Ἀντιόχου· ἀλλὰ γε τότε παραδοθέντες Ἀντιόχῳ ἔτη γ', τὰ λαμπρὰ διὰ τῶν Μακκαβαίων αὐθις ἐστήσατε τρόπαια. Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτον οὐδὲν, ἀλλὰ τούναντίον ἅπαν γέγονεν, ὃ καὶ μάλιστα ἔστι θαυμάσαι, ὅτι τὰ μὲν τῆς κακίας ἔληξε, τὰ δὲ τῆς τιμωρίας ἐπιτέταται καὶ οὐδὲ ἐλπίδα τινὰ μεταβολῆς ἔχει· οὐ γὰρ ὅ ἔτη μόνον παρήλθε, ἀλλὰ καὶ πολλῶν πλείονα· καὶ οὐδὲ σκιὰν ἐλπίδος ἔστιν εὐρεῖν, καὶ ταῦτα οὐδὲ εἰδωλολατρῶν ὑμῶν (νῦν ὡς τότε) οὔτε ἄλλο τι ποιούντων, ἄπερ ἔμ προσθεν ἐτολμάτε.”²⁴ Ἰνα δὲ σαφέστερον καὶ διεξοδικώτερον τὰ περὶ τούτων εἴπωμεν, ἄνωθεν πάλιν ἀρξώμεθα. Τρεῖς οὖν δουλείας ὑπέστησαν οἱ Ἰουδαῖοι χαλεπωτάτας καὶ οὐδεμίαν χωρὶς προῤῥήσεως αὐτοῖς ἐπιγάγειν ἢ θεῖα δίκη, ἀλλὰ προλεχθῆναι παρεσκεύασεν αὐτοῖς καὶ τόπον, καὶ χρόνον, καὶ κάκωσιν, καὶ τὴν ἐπάνοδον, καὶ τᾶλλα πάντα μετὰ πολλῆς (τῆς) ἀκριβείας. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἀ' διαλεγόμενος ὁ Θεὸς οὕτως ἔφη πρὸς τὸν Ἀβραάμ· “Τι νώσκων γινώθι, ὅτι πάροικον ἔσται τὸ σπέρμα σου ἐν γῆ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτοὺς καὶ κακώσουσιν ἔτη υ' (τὸ δὲ ἔθνος, ὃ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγὼ” εἶπεν ὁ Θεός)· τετάρτη δὲ γενεὰ “ἐλεύσονται ὧδε (μετὰ ἀποσκευῆς πολλῆς).”²⁵ Περὶ δὲ τῆς β' εἶπεν Ἱερεμίας· “Οὕτως εἶπε Κύριος· Ὅταν μέλλῃ πληροῦσθαι τῇ Βαβυλῶνι ὅ ἔτη, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς καὶ ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς τοὺς ἀγαθοὺς λόγους μου τοῦ ἀποστρέψαι εἰς τὸν τόπον τοῦτον.” “Καὶ ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν· καὶ ἀθροίσω ὑμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν πάντων καὶ ἐκ τῶν τόπων πάντων ὧν διέσπειρα ὑμᾶς ἐκεῖ, φησὶ Κύριος· καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς εἰς τὸν τόπον ὃθεν ἀπώκισα ὑμᾶς ἐκεῖθεν.” 110.480. 26 Δύο μὲν

τοιαύτας δουλείας ὁ λόγος ἀπέδειξεν συντόμως μετὰ προφητείας ἐπελθούσας αὐτοῖς, καὶ οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ ἀπροσδοκῆτως· 304 λείπεται οὖν τὴν γ' ἐπαγαγεῖν· εἶτα καὶ περὶ τῆς νῦν τετάρτης κατεχούσης αὐτοὺς εἰπεῖν, καὶ δεῖξαι σαφῶς, ὅπως οὐδὲ εἰς προφήτης ἐπηγγέλατο λύσιν ἔσεσθαι τῶν κατεχόντων αὐτοὺς κακῶν οὔτε μὴν ἀπαλλαγὴν τὸ σύνολον. 27 Τίς οὖν ἐστὶν ἡ τρίτη; Ἡ ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς. Ἐπειδὴ γὰρ Ἀλέξανδρος, ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς, Δαρεῖον, τὸν βασιλέα Περσῶν, καθελὼν, εἰς ἑαυτὸν περιέστησε τὴν ἀρχὴν, τελευτήσαντος τούτου, δ' μετ' ἐκεῖνον ἐγένοντο βασιλεῖς, εἶτα ἐξ ἑνὸς τῶν δ' τούτων γενόμενος ὁ Ἀντιόχος μετὰ πολὺν ὕστερον χρόνον τὸ τε ἱερὸν ἐνέπρησε, τὰ τε Ἅγια τῶν ἀγίων ἠρήμωσε, τὰς τε θυσίας καθεῖλε, τοὺς τε Ἰουδαίους ὑπέταξε καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν κατέλυσε πᾶσαν. Καὶ ταῦτα πάντα μετὰ ἀκριβείας ἀπάσης καὶ μέχρι μιᾶς ἡμέρας προηγορεύετο παρὰ τοῦ Δανιήλ, καὶ πότε ἔσται, καὶ πῶς, καὶ παρὰ τίνι, καὶ τίνι τρόπῳ, καὶ ποῦ τελευτήσῃ, καὶ τίνα λήψεται μεταβολήν. Εἴσεσθε σαφέστερον 82b ἀκούσαντες αὐτῆς τῆς ὁράσεως, ἣν διὰ παραβολῆς ἡμῖν ὁ προφήτης ἀνήγγειλε, κριὸν μὲν καλῶν τῶν Περσῶν βασιλέα Δαρεῖον, τράγον τε τῶν Ἑλλήνων Ἀλέξανδρον βασιλέα, τὸν Μακεδόνα· τέσσαρα δὲ κέρατα λέγει τοὺς μετ' ἐκεῖνον ἀναστάντας, ἀφ' ὧν ὕστερον κέρασ αὐτὸς ἔφην· φησὶ γάρ· “Εἶδον ἐν ὁράματι, καὶ ἰδοὺ κριὸς (εἷς) ἐστηκὼς καὶ αὐτῶ κέρατα ὑψηλὰ καὶ τὸ ἐν ὑψηλότερον τοῦ ἐτέρου· καὶ τὸ ὑψηλότερον ἀνέβαινε ἐπ' ἐσχάτων· καὶ εἶδον τὸν κριὸν κερατίζοντα κατὰ θάλασσαν, καὶ βορῶν, καὶ νότον, καὶ τὰ θηρία πάντα οὐ στήσεται ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ· καὶ ἐποίησε κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἐμεγαλύνθη” τὴν δύναμιν λέγει τὴν Περσικὴν, ἣ πᾶσαν ἐπέδραμε τὴν γῆν. Εἶτα περὶ τοῦ Μακεδόνα Ἀλεξάνδρου διαλεγόμενός φησιν· “Καὶ ἰδοὺ τράγος αἰγῶν ἦρ χετο ἀπὸ λιβὸς ἐπὶ 305 πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἦν ἀπτόμενος τῆς γῆς, καὶ τῷ τράγῳ ἐκείνῳ κέρατα ἐθεωρεῖτο ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.” Εἶτα λέγων τὴν πρὸς Δαρεῖον συμβολὴν αὐτοῦ γεγενημένην καὶ τὴν κατὰ κράτος νίκην· “Ἦλθε, φησὶν, ὁ τράγος ἕως τοῦ κριοῦ τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος.” “Καὶ ἠγριώθη καὶ ἔπαισε τὸν κριὸν, καὶ συνέτριψεν ἀμφοτέρω τὰ κέρατα αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ.” Ἐπειτα διηγούμενος τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν καὶ τὴν τῶν δ' βασιλέων διαδοχὴν ἐπάγει λέγων· “Καὶ ἐν τῷ ἰσχυῶσαι αὐτὸν, συνετρίβη τὸ κέρασ τὸ 110.481 μέγα· καὶ ἀνέβη κέρατα δ' ὑποκάτωθεν αὐτοῦ εἰς τοὺς δ' ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ.” Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐπὶ τὴν Ἀντιόχου βασιλείαν ἔλθων, καὶ δεικνύς, ὅτι ἐξ ἑνὸς ἐκείνων τῶν δ' ἐστὶν, πάλιν φησὶ· “Καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἐνὸς ἰσχυρὸν, καὶ ἐμεγαλύνθη περισσῶς πρὸς νότον καὶ πρὸς ἀνατολήν.” Καὶ σημαίνων, ὅτι τὴν Ἰουδαϊκὴν πολιτείαν καθελεῖ, φάσκει· “Καὶ δι' αὐτὸν θυσία ἐταράχθη παραπτώματι καὶ ἐγενήθη καὶ κατευδῶθη αὐτῷ, καὶ τὸ ἅγιον ἐρημωθήσεται, καὶ δοθήσεται ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία.” Τοῦ γὰρ βωμοῦ καθαιρεθέντος καὶ τῶν ἀγίων καταπατηθέντων, εἰδῶλον ἔστησεν ἔνδον καὶ θυσίας ἐπετέλει τοῖς δαίμοσι παρανόμως· ὅθεν φησὶν· “(Καὶ) ἐρρίφη χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησε, καὶ εὐωδῶθη.” Εἶτα πάλιν ἐκ δευτέρου τὴν αὐτὴν βασιλείαν Ἀντιόχου (τοῦ) Ἐπιφανοῦς λέγων καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν, καὶ τὴν ἄλωσιν, καὶ τὴν ἐρήμωσιν τοῦ ἱεροῦ, προστίθησι καὶ τὸν χρόνον. Ἀρξάμενος γὰρ ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, αὐτὸς πρὸς τῷ τέλει τοῦ βιβλίου καὶ τὰ μεταξὺ πάντα διηγησάμενος ὅσα οἱ Πτολεμαῖοι καὶ οἱ Σέλευκοι συρράγέντες ἀλλήλοις ἐποίησαν, καὶ οἱ στρατηγοὶ τούτων εἰργάσαντο, τοὺς δόλους, τὰς 306 νίκας, τὰς στρατείας, τὰς ναυμαχίας, τὰς πεζομαχίας προΐων, εἰς Ἀντιόχον τελευτᾶ πάλιν καὶ φησιν· “Βραχίονες ἐξ αὐτοῦ στήσονται καὶ βεβηλώσουσι τὸ ἅγιασμα καὶ μεταστήσουσι τὸν ἐνδελεχισμόν,” τὰς συνήθεις λέγων θυσίας καὶ καθημερινὰς, “καὶ δώσουσιν εἰς αὐτὸν βδέλυγμα (ἠφανισμένον)· καὶ τοὺς ἀνομοῦντας διαθήκην,” τουτέστι τοὺς παραβαίνοντας τῶν Ἰουδαίων, “ἀπάξουσιν ἐν ὀλισθίμασι” μεθ' ἑαυτῶν καὶ

μεταστήσουσι· “καὶ λαὸς γινώσκων τὸν Θεὸν αὐτοῦ κατισχύσουσι,” τὰ ἐπὶ τῶν Μακκαβαίων λέγων καὶ τὰ ἐπὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος καὶ Ἰωάννου. “Καὶ οἱ συνετοὶ (τοῦ) λαοῦ συνήσουσιν εἰς πολλὰ· καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν φλογί,” 83a τὸν ἐμπρησμὸν τῆς πόλεως ἐξηγούμενος πάλιν. “Καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν ἀρπαγῇ ἡμερῶν, καὶ ἐν τῷ ἀσθενῆσαι αὐτοῦς, βοηθήσονται βοήθειαν μικρὰν,” ἐμφαίνων, ὅτι μετὰ τῶν κακῶν ἐκείνων δυνήσονται ἀναπνεῦσαι καὶ ἀνενεγκεῖν ἐκ τῶν κατειληφόντων αὐτοῦς κακῶν. “Καὶ προστεθήσονται πρὸς αὐτοῦς πολλοὶ ἐν ὄλιθῆμασι. Καὶ ἀπὸ τῶν συνιέντων ἀσθενήσουσι,” δεικνύς ὅτι πολλοὶ καὶ τῶν ἐστώτων πεσοῦνται. Εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν, δι’ ἣν συνεχώρησεν αὐτοῦς ὁ Θεὸς ἐν τοσοῦτοις κακοῖς γενέσθαι. Τίς δὲ αὕτη; “Τοῦ πυρῶσαι, φησὶν, ἐν αὐτοῖς, καὶ τοῦ ἐκλέξασθαι, καὶ τοῦ λευκᾶναι ἕως καιροῦ πέρας.” Ταῦτα γὰρ, φησὶν, ὁ Θεὸς συνεχώρησεν ὥστε αὐτοῦς ἐκκαθᾶραι 110.484 καὶ δεῖξαι τοὺς ἐν αὐτοῖς δοκίμους. 28 Εἶτα διηγούμενος αὐτοῦ ἐκείνου τὴν δύναμιν ἔφη· “Καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ὑψωθήσεται, καὶ μεγαλυνηθήσεται.” Καὶ μέντοι καὶ τὴν βλάβη μὲν αὐτοῦ γνώμην προσέθηκεν, ὅτι “Ἐπὶ τὸν Θεὸν τῶν θεῶν λαλήσει ὑπέρογκα καὶ κατευθυνεῖ μέχρι συντελεσθῆναι τὴν ὀργήν,” δεικνύς, ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς οἰκείας γνώμης, ἀλλὰ διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ τὴν κατὰ τῶν Ἰουδαίων οὕτως ἐκείνος ἐκράτει καὶ ἴσχυεν. Εἰπὼν οὖν δι’ ἐτέρων 307 πλειόνων, ὅσα κακὰ ἐργάσεται τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Παλαιστίνην, καὶ πῶς ἐπανήξει καὶ τίνος καλοῦντος καὶ ποίας αἰτίας καταναγκαζούσης, λέγει λοιπὸν καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων τούτων, καὶ ὅτι δίκην δόντες οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τούτων ἀπάντων, τεύξονται τινος ἀντιλήψεως, ἀγγέλου πεμφθέντος εἰς τὴν ἐκείνων βοήθειαν· “Ἐν τῷ καιρῷ γὰρ, φησὶν, ἐκείνῳ ἀναστήσεται Μιχαὴλ, ὁ μέγας ἄρχων, ὁ ἐφεστηκώς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου· καὶ ἔσται καιρὸς θλίψεως οἷος οὐ γέγονεν ἀπ’ οὗ γεγένηται ἔθνος ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου· καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται πᾶς ὁ γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ,” τουτέστιν οἱ (τῆς) σωτηρίας ὄντες ἄξιοι. 29 Ἀλλὰ τὸ ζητούμενον οὐπὼ καὶ νῦν ἀποδέδεικται· τί δὲ τοῦτο ἐστίν; Ὅτι καὶ χρόνους ὥρισην ἐν τοῖς κακοῖς τούτοις ὥσπερ ἐκεῖ ὕψος καὶ μετὰ ταῦτα ὄψος. Ἴδωμεν τοίνυν καὶ ἐνταῦθα, εἴ τινα χρόνον ὀρίζει. (Καὶ) ποῦ δὴ τοῦτο ἐστίν εὐρεῖν; Ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα λεχθησομένοις· ἐπειδὴ γὰρ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἤκουσε κακὰ, τὸν ἐμπρησμὸν τῆς πόλεως, τὴν ἀνατροπὴν τοῦ νόμου, τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐπιθυμεῖ γὰρ καὶ τὸ τέλος αὐτῶν μαθεῖν καὶ εἴ τις ἔσται τῶν συμφορῶν τούτων μεταβολή· καὶ διερωτῶν τῶν ἔλεγε οὕτως· “Κύριε, τί τὰ ἔσχατα τούτων; Καὶ εἶπε· Δανιὴλ, ὅτι ἐμπεφραγμένοι (καὶ ἐσφραγισμένοι) εἰσὶν οἱ λόγοι ἕως καιροῦ πέρας,” τὸ ἀσαφές τῶν εἰρημένων ἀνιιτόμενος, εἶτα καὶ τὴν αἰτίαν τῆς συγχωρήσεως τῶν κακῶν, ἕως ἂν “ἐκλεγῶσι καὶ ἐκλευκανθῶσι καὶ πυρωθῶσι πολλοὶ, καὶ ἀνομήσουσιν ἄνομοι, καὶ οὐ συνήσουσι πάντες (οἱ) ἀσεβεῖς καὶ (οἱ) νοήμονες συνήσουσιν.” Εἶτα τὸν καιρὸν προλέγων, ὅσον μέλλει κατέχειν αὐτοῦς τὰ δεινὰ, φησὶν· “Ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως ἐνδελεχῆς” τὸ δὲ ἐνδελεχῆς τὸ πυκνὸν καὶ συνεχές ἐστίν. Τοῖς γὰρ Ἰουδαίοις ἔθος ἐστίν καὶ ἐν πρώτῳ καὶ ἐν ἑσπέρᾳ καὶ καθ’ ἑκάστην 308 ἡμέραν τῷ Θεῷ θύειν· καὶ διὰ τοῦτο ἡ θυσία ἐκείνη ἐνδελεχισμὸς ἐλέγετο. (Ἐπεὶ οὖν ἐλθὼν ὁ Ἀντίοχος κατέλυσε τὸ ἔθος τοῦτο) καὶ ἥλλαξε, διὰ τοῦτο φησὶν ὁ ἄγγελος, ὅτι “Ἀπὸ καιροῦ ἀλλάξεως τοῦ ἐνδελεχισμοῦ,” 83b τουτέστιν ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς θυσίας, εἰσὶ δὲ ἡμέραι #22a καὶ ς’, ὅπερ ἐστὶν ἔτη γ’ ἡμισυ (τοῦτο ἐπὶ τοῦ Ἀντιχρίστου). Εἶτα δηλῶν ὅτι λύσις τῶν κακῶν τούτων ἔσται καὶ ἀπαλλαγὴ, ἐπήγαγεν (ὁμοίως καὶ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ὑπὸ Ἀντιχρίστου ληπτέον· τὰς γὰρ #22aς ἡμέρας οὐχ ἀρμόττει· τάττειν ἐπὶ τοῦ Ἀντιόχου, ἀλλ’ ἢ τὰς δισχιλίους τ’, ἃς εἶρηκεν ὁ αὐτὸς προφήτης Δανιὴλ ἐν τῇ θ’ ὁράσει, αἵτινες ψηφίζονται ποιοῦσιν ἕξ ἑτῶν ἀριθμὸν καὶ 110.485 ἕξ μηνῶν κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων ψηφον)· “Μα κάριος ὁ ὑπομείνας καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας #22ατλέ’, ταῖς χιλίαις ς’ μέ’

προσθεῖς, ἐπειδὴ ἐν μηνὶ καὶ ἡμισυ μηνὸς τὴν συμβολὴν συνέβη γενέσθαι, ἐν ἧ γέγονε καθαρὰ ἡ νίκη καὶ παντελὴς τῶν ἐπικειμένων κακῶν ἀπαλλαγὴ. Εἰπὼν γάρ· “Μακάριος ὁ ὑπομείνας καὶ φθάσας εἰς ἡμέρας #22ατλέ,” τὴν ἀπαλλαγὴν ἐδήλωσε· καὶ οὐχ ἀπλῶς εἶπεν, “ὁ φθάσας” ἐπεὶ γὰρ πολλοὶ τῶν ἄσε βησάντων εἶδον τὴν μεταβολή· (ἀλλ') οὐκ ἐκείνους μακαρίζει, ἀλλὰ τοὺς ἐν καιροῖς τῶν κακῶν ὑπομείναντας καὶ μὴ προδόντας τὴν εὐσέβειαν καὶ τῆς ἀνέσεως τυχόντας· Ἄρα τί τούτων σαφέστερον γένοιτ' ἄν; 30 Ὡρα δὴ λοιπὸν ἐπὶ τὸ ζητούμενον ἐλθεῖν καὶ τὴν παροῦσαν αἰχμαλωσίαν καὶ δουλείαν, δι' ἣν καὶ πάντα κεκινήκαμεν, ἀπαντᾶν. Ὅτι μὲν οὖν αἱ τρεῖς προανηγορεύθησαν αἰχμαλωσίαι, ἡ μὲν ἔτη ἔχουσα ὕ, ἡ δὲ ὀ, ἡ δὲ ἕξ ἡμισυ, ἱκανῶς ἐν τεύθεν ἡμῖν ὡς οἷόν τε ἀποδέδεκται· φέρε δὴ λοιπὸν καὶ περὶ ταύτης εἰπώμεν. Ὅτι δὲ καὶ περὶ τῆς δ' αἰχμαλωσίας τῆς ἐσχάτης καὶ τελευταίας προανεφώνησεν ὁ προφήτης οὗτος, αὐτὸν παρέξομεν μάρτυρα Ἰώσηπον, τὸν τὰ ἐκείνων φρονούντα. Ἐπειδὴ γὰρ εἶπε τὰ περὶ τῆς Ἀντιόχου αἰχμαλωσίας καὶ μάρτυρα τὸν προφήτην παρήγαγεν, 309 ἐπάγει καὶ περὶ ταύτης καὶ φησὶ· “Τὸν αὐτὸν γε τρόπον Δανιὴλ καὶ περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, καὶ ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐρημωθήσεται” τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς καταλυθήσεται. Σὺ δέ μοι σκόπει τὸ φιλάληθες τοῦ ἀνδρός, ὃς, εἰ καὶ Ἰουδαῖός ἐστι, ἀλλ' οὐκ ἠνέσχετο ζηλῶσαι τὴν Ἰουδαϊκὴν φιλονεικίαν τε καὶ ψευδηγορίαν· εἰπὼν γάρ, ὅτι ἐρημωθήσεται τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ ναὸς, ἔγραψεν· ὅτι δὲ στήσεται πού τὰ τῆς ἐρημώσεως, οὐκέτι προσέθηκεν, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸν προφήτην εὖρε τοιοῦτόν τι προστεθέντα. Ποῦ τοίνυν εἶπεν (ὁ) Δανιὴλ, ὅτι ὁ ναὸς ἐρημωθήσεται, ἄκουσον. Ἐπειδὴ τὴν προσευχὴν ἐκείνην τὴν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ ἐποίησατο, ἦλθε Γαβριὴλ πρὸς αὐτὸν καὶ φησὶν· “Ὁ ἑβδομάδες συνετημήθησαν ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν.” Ἴδου καὶ ἐνταῦθα χρόνος εἴρηται, οὐ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀλλὰ μεθ' ὅσον χρόνον ἤμελλεν ἡ αἰχμαλωσία ἀπαντήσεσθαι. Εἶτα πάλιν φησὶν ἀκριβέστερον· “Καὶ γνώση καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ'.” Ἐνταῦθά μοι νουνεχῶς πρόσεχε· τὸ γὰρ πᾶν ἐνταῦθα ἐστὶ τὸ ζητούμενον· ἑβδομάδες οὖν ζ' καὶ ἑβδομάδες ξβ' ὑπὲρ ἔτη εἰσὶν. Ἐβδομάδας γὰρ οὐχ ἡμερῶν ἐνταῦθα λέγει οὐδὲ μὴ νῶν, ἀλλ' ἑβδομάδας ἐνιαυτῶν· ἀπὸ δὲ 84a Κύρου ἐπὶ Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐκείνου ἔτη εἰσὶν τ δ'. Εἶτα διδάσκει ἡμᾶς πόθεν ἀριθμεῖν δεῖ, ὅτι οὐκ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐπανόδου, ἀλλ' “ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι 110.488 Ἱερουσαλήμ· οὐκ ἐπὶ Κύρου δὲ ὠκοδομήθη, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος. Μετὰ γὰρ τὴν κάθοδον ἐπανῆλθε Καμβύσης, εἶτα οἱ Μάγοι καὶ μετ' ἐκείνους Δαρεῖος Ὑστάσπου, μεθ' ὃν Ξέρξης ὁ Δαρείου καὶ Ἀρταβάνης· εἶτα Ἀρταξέρξης ὁ Μακρόχειρ ἐβασίλευσε τῆς Περσίδος. Ἐν (δὲ) τῷ κ' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Νεεμίας ἀνελθὼν, τὴν πόλιν ἀνέστησεν, ἅπερ ὁ Ἔσδρας ἀκριβῶς ἡμῖν διηγήσατο. Ἄν τοίνυν ἐντεῦθεν ὑπὲρ ἔτη 310 θῶμεν, ἤξομεν πάντως ἐπὶ τὴν κατασκαφὴν ταύτην, ὡς καὶ Ἰώσηπος αὐθις μαρτυρεῖ λέγων· “Τὴν δὲ τῆς πόλεως ἐρήμωσιν καὶ τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν Δανιὴλ προφητείαν πρὸ ὕ' καὶ ὀκτώ γενομένην ἐτῶν. Διὰ τοῦτό φησιν· “Οἰκοδομηθήσεται πλατεῖα καὶ περίτειχος.” 31 Ἐπειδὴ οὖν ἀναστῆ καὶ τὸ οἰκεῖον ἀπολάβῃ σχῆμα, ἀπ' ἐκείνου τὰς ὀ' ἑβδομάδας ἀριθμεῖ (καὶ ὄψῃ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν οὐκέτι τέλος ἔχουσαν, ὅπερ δηλῶν σαφέστερον, ὅτι οὐχ ἔξει τινὰ λύσιν τὰ κατέχοντα αὐτοὺς κακὰ, οὕτω φησὶν)· “Μετὰ δὲ τὰς ὀ' ἑβδομάδας ἐξολοθρευθήσεται χρίσμα, καὶ κρῖμα οὐκ ἔσται ἐν αὐτῷ (καὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ, καὶ συγκοπήσονται ὡς ἐν κατακλυσμῷ, καὶ ἕως τέλους πολέμου συντετμημένοι τάξει ἀφανισμοῖς.” Καὶ πάλιν τὴν αἰχμαλωσίαν ταύτην λέγων φησὶ· “Ἀρθήσεται θυσία καὶ σπονδὴ, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερόν βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ τὴν ἐρήμωσιν.”

Βδέλυγμα δὲ λέγει ἐρημώσεως τὸν ἀνδριάντα, ὃν ἔστησεν Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ναῷ, ὃς καὶ τὴν πόλιν καθεῖλεν ἄρδην). Μετὰ γὰρ τὴν Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου γενομένην ἐρήμωσιν ἐπὶ Ἀδριανοῦ συστήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἐσπούδαζον ἐπὶ τὴν προτέραν πολιτείαν ἐπανελθεῖν οἱ μάταιοι θεομαχοῦντες (καὶ μὴ ἀκούοντες τοῦ προφήτου λέγοντος· “Ἄ ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος βεβούλευται, τίς διασκεδάσει, καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει;” Στασιάσαντες οὖν πάλιν ἑαυτοὺς εἰς τέλος ἐρημώσεως κατέστησαν)· χειρωσάμενος γὰρ αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν καταστρέψας καὶ τὰ λείψανα ἀφανίσας πάντα (ἴνα μὴδὲ ἀναισχύντως ἔχῃσι λοιπὸν, ἔστησε τὸν ἑαυτοῦ ἀνδριάντα. Εἶτα συνιδὼν, ὅτι συμβαίνει χρόνον ποτὲ καταπεσεῖν τοῦτον, ὥστε αὐτοῖς ἐνθεῖναι καυτῆρα καὶ πληγὴν ἀνίατον τῆς ἀναισχυντίας ἐκείνης καὶ ἥττης ἔλεγχον) τὸ ἑαυτοῦ ὄνομα τῇ πόλει ἐπέθηκεν. Ἐπειδὴ γὰρ Αἴλιος Ἀδριανὸς ἐχρημάτιζε, οὕτω καὶ τὴν 311 πόλιν ἐνομοθέτησε καλεῖσθαι, διὸ καὶ μέχρι νῦν Αἰλία προσαγορεύεται κατὰ τὴν ἐπωνυμίαν (τοῦ κρατήσαντος αὐτὴν καὶ καθελόντος)· ὅθεν ὁ Χριστὸς μετὰ Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ παραγενόμενος καὶ προαναφωνῶν τὴν μέλλουσαν ἔσεσθαι αἰχμαλωσίαν καὶ δεικνύς, ὅτι περὶ αὐτῆς ὁ Δανιὴλ προεῖπεν, φησὶν· “Ὅταν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἐστὼς ἐν τόπῳ ἀγίῳ ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω.” Ἐπεὶ γὰρ ἅπαν εἶδωλον καὶ πᾶν ἐκτύπωμα ἀνθρώπου βδέλυγμα παρὰ 110.489 τοῖς Ἰουδαίοις ἐκαλεῖτο, ἀνιγματωδῶς ἐμφαίνων τὸν ἀνδριάντα ἐκείνον, ὁμοῦ καὶ 84b πότε καὶ ὑπὸ τίνος ἢ αἰχμαλωσία ἔσται, προανήγγειλεν. “Ὅτι δὲ περὶ τῶν Ῥωμαίων εἴρηται ταῦτα, καὶ Ἰώσηπος μαρτυρεῖ, καθὼς προέφημεν. 32 Τίς οὖν αὐτοῖς ὑπολείπεται λοιπὸν λόγος; Ὅταν τὰς μὲν (ἄλλας) αἰχμαλωσίας οἱ προφητῆται φαίνονται μετὰ διωρισμένων χρόνων εἰπόντες, ὅτι “Μέχρι συντελείας ἔσται ἡ ἐρήμωσις.” Ὅτι μὲν (οὖν), εἰ τέλος ἔμελλεν ἡ παρούσα δουλεία λήψεσθαι, καὶ ταύτην ἂν προεῖπον οἱ προφητῆται καὶ οὐκ ἐσίγησαν, ἱκανῶς ἀπεδείξαμεν, τὰς αἰχμαλωσίας πάσας μετὰ προῤῥήσεως δείξαντες αὐτοῖς ἐπενεχθεῖσας (τὴν ἐν Αἰγύπτῳ, τὴν ἐν Βαβυλῶνι, τὴν ἐπ’ Ἀντιόχου)· ἐκάστης γὰρ τούτων καὶ τόπους καὶ χρόνους προανακηρυχθέντας διὰ τῶν θείων Γραφῶν ἀπεδείξαμεν· τῇ παρουσίᾳ δὲ οὐδεὶς προφήτης ὥρισε χρόνον, ἀλλ’ ὅτι μὲν ἦξει καὶ ἐρημώσει πάντα καὶ μεταστήσει τὴν πολιτείαν καὶ μετὰ πόσον χρόνον, τῆς ἐκ Βαβυλῶνος ἐπανόδου συμβήσεται, προεῖπεν ὁ Δανιὴλ· ὅτι δὲ τέλος ἔξει καὶ στήσεται πού τὰ κακὰ ταῦτα, οὔτε ἐκεῖνος ἐδήλωσε, οὔτε ἄλλος τις προφήτης, ἀλλὰ καὶ τούναντίον, ὡς εἴρηται, προεῖπεν. “Ἔως συντελείας” καθέξει αὐτοὺς ἡ ταλαιπωρία αὕτη. Καὶ μάλα εἰκότως. Καὶ γὰρ μαρτυρεῖ τοῖς εἰρημένοις ὁ τοσοῦτος γενόμενος χρόνος· καὶ οὔτε ἴχνος, οὔτε προοίμιον χρηστῆς ἐπαγγελίας ἐνδειξάμενος, καὶ ταῦτα πολλάκις ἐπιχειρησάντων αὐτῶν ἀναστήναι 312 τὸν ναὸν ἐπὶ Ἀδριανοῦ, καὶ Κωνσταντίου, καὶ Ἰουλιανοῦ, καὶ κωλυθέντων, πρῶτον μὲν ὑπὸ στρατιωτῶν, ὕστερον δὲ ἐπὶ τοῦ παραβάτου, πυρὸς τῶν θεμελίων ἐκπηδήσαντος καὶ κατασχόντος αὐτοὺς τῆς ἀκαίρου φιλονεικίας καὶ παραβάσεως. Ὅθεν τοίνυν λεγέτωσαν ἡμῖν· Τίνος ἔνεκα ἐν Αἰγύπτῳ μὲν τοσοῦτον διατρίψαντες χρόνον ἐν κακουχίᾳ, ἐλέους ἐτύχετε, καὶ εἰς Βαβυλῶνα πάλιν ἀπενεχθέντες, αὐθις πρὸς τὸ πρότερον ἐπανήλθετε (σχῆμά τε καὶ) ἀξίωμα, νῦν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον γεγένηται, ἀλλὰ φ’ ἐτῶν ἐξ ἐκείνου διελθόντων, οὐδὲ ἀνιγμα τοιαύτης μεταβολῆς ὀρώμεν οἷον τὸ πρότερον; 33 Εἰ δὲ τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν προβάλλοιντο καὶ λέγοιεν, ὅτι, Ἐπεὶ ἡμάρτομεν τῷ Θεῷ (καὶ) διὰ τοῦτο οὐκ ἀπολαμβάνομεν τὴν ἰδίαν χώραν, πάλιν δ’ ἂν εἰκότως αὐτοὺς εἰρήσομαι. Διὰ τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν, ὧ Ἰουδαῖοι, τῆς Ἱερουσαλήμ ἔξω διατρίβετε χρόνον τοσοῦτον; καὶ τί τὸ καινὸν καὶ παράδοξον; Μὴ γὰρ νῦν ἐν ἀμαρτίαις ζητεῖτε μόνον, παρὰ δὲ τὴν ἀρχὴν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κατορθώμασιν; οὐκ ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς (μυρίασι) συνετράφητε παρανομίαις; Οὐχί, τῆς θαλάσσης σχιζομένης καὶ τῶν πετρῶν ῥηγνυμένων, καὶ τοσοῦτων θαυμάτων γενομένων, ἐπὶ τῆς ἐρήμου προσ 110.492 ἐκυνήσατε μόσχῳ; Οὐ

τὸν Μωϋσέα λίθοις βαλόντες καὶ ἑτέροις μυρίοις τρόποις ἀνελεῖν ἐπεχειρήσατε πολλάκις, καὶ τὸν Θεὸν παρωργίζετε βλασφημοῦντες; Οὐ τῷ Βεελφεγῶρ ἐτελέσθητε; Οὐ τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἐθύσατε δαιμονίοις, καὶ τοὺς ἄλλοτρίους θεοὺς ἐθεραπεύσατε; Οὐ πᾶν εἶδος ἄμαρτίας καὶ κακίας ἐπεδείξασθε; Πῶς οὖν ὑμᾶς οὐκ ἀπεστράφη τότε ὁ Θεός, ἀλλὰ μετὰ τὰς παιδοκτονίας, μετὰ τὰς εἰδωλολατρίας, μετὰ τὴν πολλὴν ἀγνωμοσύνην προφήτας ἀφῆκεν ἐν ὑμῖν εἶναι διαφόρους, σημεῖα εἰργάσατο καὶ θαύματα παράδοξα; Τίνος οὖν ἔνεκεν τότε μὲν ἀσεβοῦντες 313 καὶ 85a δεινὰ μυρία διαπραττόμενοι τοσαύτης εὐνοίας ἀπηλαύετε παρὰ (τοῦ) Θεοῦ καὶ προστασίας καὶ προμηθείας, νῦν δὲ οὔτε εἰδωλολατροῦντες οὔτε παιδοκτονοῦντες, ἐν αἰχμαλωσίᾳ (διηνεκεῖ) καὶ ταλαιπωρίᾳ τυγχάνετε; Μὴ γὰρ ἕτερος ὁ Θεός ἦν τότε καὶ ἕτερος νῦν; Οὐκ αὐτός ἐστιν ὁ καὶ ἐκεῖνα οἰκονομῶν καὶ τὰ νῦν ἐργαζόμενος; Διατί, ὅτε μείζονα μὲν ἦν τὰ ἁμαρτήματα, πολλὴ δόξα ὑμῖν ἦν παρὰ Θεοῦ, ὅτε δὲ ἐλάττονα πλημμελεῖτε νῦν, παντελῶς ὑμᾶς ἀπεστράφη καὶ ἀτιμία παρέδωκεν ἀπεράντως; Ἀλλὰ “κἂν ὑμεῖς σιγήσητε, οἱ λίθοι κεκράζονται.” Ἐπειδὴ γὰρ κατὰ τοῦ Δεσπότη τοὺς χεῖρας ἐξετείνετε, διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὑμῖν διόρθωσις οὐδὲ συγγνώμη λοιπὸν οὐδὲ ἀπολογία· τότε μὲν γὰρ εἰς δούλους ἦν τὸ τολμώμενον, νῦν δὲ πάντα ἐκεῖνα τὰ παλαιὰ σαφῶς ἀπεκρύψατε διὰ τῆς εἰς τὸν κοινὸν Δεσπότην μανίας, ὅθεν καὶ μείζονως κολάζεσθε. Καὶ οὐδὲ οὕτως ἀπέχεσθε τῆς πατρικῆς ἐμβροντησίας τε καὶ λύσεως, πλάνον αὐτὸν καὶ παράνομον ἀποκαλοῦντες. Εἰ οὖν πλάνος ἦν ὁ Χριστός, ὡς φατε, καὶ παράνομος, ἐχρῆν μᾶλλον ὑμᾶς εὐδοκιμῆσαι, ὅτι αὐτὸν ἀπεκτείνετε· εἰ γὰρ (ὁ) Φινεὲς ἕνα τινὰ παρανομοῦντα ἀνελών, ὀλόκληρον τὴν κατὰ τοῦ ἔθνους ὀργὴν ἔπαυσεν” ἔστη γὰρ (φησὶν) Φινεὲς καὶ ἐξιλίασεν, καὶ ἐκόπασεν ἢ θραῦσις καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.” πολλῶ μᾶλλον ἐφ’ ὑμῶν ἔδει τοῦτο γενέσθαι, εἴ γε παράνομος ἦν ὁ ὑφ’ ὑμῶν σταυρωθεὶς. Καὶ πόθεν δῆλον, φησὶν, ὅτι τέλειον ἀπεστράφη ὑμᾶς ὁ Θεός; (Ἀπὸ) τῶν πραγμάτων ὑμῶν βούωντων καὶ σάλπιγγος λαμπροτέραν ἀφιέντων φωνὴν, διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως, διὰ τῆς ἐρημώσεως τοῦ ναοῦ, διὰ τῶν ἄλλων ἀπάντων. Ἄλλ’ ἄνθρωποι, φησὶν, ἐπήγαγον (ἡμῖν ταῦτα καὶ) οὐχ ὁ Θεός. Εἰ οὖν ἀνθρώπων ἦν ἔργα ταῦτα καὶ οὐ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, ἔδει μέχρι τῆς ἀλώσεως τὰ ὑμέτερα στήναι καὶ μὴ πορρότερω προελθεῖν ὑμῖν τὴν ἀτιμίαν τε καὶ (τὴν) κάκωσιν· πλὴν, ἔστω κατὰ τὸν ὑμέτερον λόγον, 314 ὅτι τὰ τείχη κατέστρεψαν (οἱ) ἄνθρωποι, καὶ τὴν πόλιν καθεῖλον, καὶ τὸν βωμὸν 110.493 ἀνέστρεψαν, μὴ καὶ τοὺς προφήτας ἄνθρωποι κατέπαυσαν; μὴ τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν καὶ τᾶλλα τὰ σεμνὰ αὐτοὶ κατέλυσαν, τὸ φωνὴν ἐκ τοῦ ἱλαστηρίου φέρεσθαι, τὴν ἐπὶ τῷ χρίσματι γενομένην ἐνέργειαν, τὴν ἐπὶ τῶν λίθων τοῦ ἱερέως δῆλωσιν; καὶ γὰρ ἡ Ἰουδαϊκὴ πολιτεία οὐχὶ κάτωθεν εἶχε τὰς ἀρχὰς ἀπάσας, ἀλλὰ τὰς πλείους καὶ σεμνοτέρας οὐρανόθεν· οἷον τί λέγω; θυσίας γενέσθαι συγχωρήσας, ὁ μὲν βωμὸς ἦν κάτω, καὶ τὰ ξύλα, καὶ ἡ μάχαιρα, καὶ ὁ ἱερεὺς, τὸ δὲ πῦρ τὸ μέλλον ἐν τοῖς ἀδύτοις ἐκείνοις εἶναι καὶ δαπανᾶν τὰς θυσίας, ἄνωθεν τὴν ἀρχὴν εἶχεν. Οὐ γὰρ ἄνθρωπος εἰς τὸν ναὸν εἰσήγαγε πῦρ, ἀλλὰ φλοῦξ ἄνωθεν κατενεχθεῖσα τὴν ἐπὶ τῆς διακονίας ἐπλήρου θυσίαν. Πάλιν εἴ ποτε ἔδει τι μαθεῖν, ἀναμέσον τῶν Χερουβὶμ ἐκ τοῦ ἱλαστηρίου φωνή τις ἐφέρετο καὶ τὰ μέλλοντα προὔλεγε. Ὡσαύτως ἐπὶ τῶν λίθων τῶν ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλουν δῆλωσιν, ἐγίνετο τις ἔλλαμψις, καὶ τὰ μέλλοντα προεσήμαινεν. Ὁμοίως (καὶ) ἡνίκα χρίεσθαι ἔδει τινὰ, Πνεύματος ἐφίπατο χάρις καὶ τὸ ἔλαιον ἀνεπήδα, καὶ προφήται διηκόνουν τοῖς πράγμασι τούτοις, καὶ νεφέλη πολλάκις καὶ καπνὸς τὰ ἄδυτα κατελάμβανεν. 35b 34 Ἴνα τοίνυν μὴ ἀναισχυνηθῆτε μηδὲ ἀνθρώποις λογίζησθε τὴν ἐρήμωσιν αὐτῶν, οὐχὶ τὴν πόλιν μόνον ἀφῆκε πεσεῖν καὶ τὸν ναὸν ἐρημωθῆναι, ἀλλὰ καὶ τὰ πράγματα ἐκεῖνα (ἅπαντα), ἅπερ ἐκ τῶν οὐρανῶν εἶχον τὰς ἀρχὰς, ἐκποδῶν γενέσθαι πεποίηκε. Τίνος οὖν ἔνεκεν οὐκ ἔχετε νῦν προφήτας, οὐδέ τι τῶν λοιπῶν ἐκείνων

(καί) θείων; οὐκ εὐδηλον, ὅτι τοῦ Θεοῦ τὰ καθ' ὑμᾶς ἀποστρα φέντος; Καί πόθεν τοῦτο δῆλον; Ἄφ' ὧν πρὸ τούτου μὲν ἀσεβοῦντες ἐπετυγχάνετε πάντως, νῦν δὲ δοκοῦντες ἐπιεικέστερον ζῆν μετὰ τὸν σταυρὸν, μείζονα τιμωρίαν ὑπομένετε, καὶ οὐδενὸς ἀπο λαύετε τῶν προτέρων, οὔτε μὴν ἀπολήψεσθε, καθὼς αἱ θεῖαι προρρήσεις 315 ἐναργῶς δηλοῦσιν. Εἰ δὲ βούλεσθε, καὶ ἑτέρους προφήτας ἐφοπλίσομεν λέγοντας φανερώς, ὅτι τὰ μὲν ὑμέτερα τέλος λήψεται, τὰ δὲ ἡμέτερα ἀνθήσει, καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκ ταθήσεται τὸ κήρυγμα, καὶ θυσίας ἑτέρας εἰσενεχθήσεται τρόπος, ἐκείνων, τῶν παρ' ὑμῖν, καταλυθεισῶν· οὐδὲ γὰρ Ἡσαΐαν παράγω τέως μάρτυρα, οὔτε Ἱερεμίαν, οὔτε τοὺς ἄλλους (τοὺς) πρὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἵνα μὴ λέγητε, ὅτι τὰ δεινὰ ἐκείνα, ἃ ἔλεγον, περὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἐξέβη, ἀλλὰ Μαλαχίαν, τὸν μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως ἀποκατάστασιν σαφῶς περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῶν προφητεύσαντα. Ἐπειδὴ γὰρ ἐπανῆλθον, καὶ τὴν πόλιν ἀπέλαβον, καὶ τὸν ναὸν ὠκοδόμουν, καὶ τὰς θυσίας ἐπετέλουν, τὴν μέλλουσαν παντελεῖν ταύτην καὶ τελευταίαν ἐρήμωσιν καὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν θυσιῶν προλέγων φησὶν· “Εἰ λήψομαι ἐκ τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει Κύριος παντοκράτωρ·” “ὅτι ἀπὸ ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν τὸ ὄνομά μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι; καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου καὶ θυσία 110.496 καθαρὰ, ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτό.” Πότε οὖν ταῦτα πεπλήρωται, ὧ Ἰουδαῖε, καὶ πότε ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσηνέχθη τῷ Θεῷ καὶ θυσία καὶ θαρὰ; Οὐκ ἂν ἔχεις εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τοῦτον (δὴ) τὸν μετὰ τὴν Χριστοῦ παρουσίαν· ὡς εἰ μὴ τοῦτον προλέγει τὸν καιρὸν, μηδὲ τὴν ἡμετέραν θυσίαν, ἀλλὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν, παράνομος ἢ προφητεία. Εἰ γὰρ, τοῦ Μωϋσέως κελεύοντος εἰς μηδένα τόπον ἀνάγεσθαι θυσίαν, ἀλλ' ἢ εἰς τὸν τόπον, ὃν ἂν ἐκλέξῃται Κύριος ὁ Θεὸς, καὶ εἰς ἕν χωρίον ἐν Ἱερουσαλὴμ συγκλείοντος τὰς θυσίας ἐκείνας, ὁ προφήτης λέγων· “Ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα μέλλει προσάγεσθαι καὶ θυσία καθαρὰ,” ἐναντιοῦται καὶ μάχεται τῷ Μωϋσεῖ. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο· περὶ γὰρ ἑτέρας ἐκεῖνος εἶπε θυσίας, καὶ περὶ ἑτέρας οὗτος. Ἀκούσατε δὴ (καί) Σοφωνίου (συμφωνοῦντος τὰ αὐτὰ καὶ λέγοντος· “Ἐπιφανήσεται Κύριος ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη 316 καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἔθνων, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν.” Καίτοι γε τοῦτο οὐκ ἐφείτο, ἀλλ' εἰς ἕνα τόπον ἐθέσπισε Μωϋσῆς λατρεύειν. Ὅταν οὖν ἀκούσητε τῶν προφητῶν προλεγοντῶν καὶ προαναφωνούντων, ὅτι οὐκέτι εἰς μίαν πόλιν οὐδὲ εἰς ἕνα τόπον ἀναγκασθήσονται (οἱ) ἄνθρωποι πάντοθεν· συναγεσθαι, ἀλλ' οἴκοι καθήμενοι ἕκαστος θεραπεύσει τὸ Θεῖον, τίνα ἂν ἔχοιτε εἰπεῖν ἕτερον καιρὸν ἀλλ' ἢ τὸν παρόντα τοῦτον, καθ' ὃν τὰ μὲν ἡμέτερα διαλάμπουσιν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, τὰ δὲ ὑμέτερα κατεσβέσθησαν, καὶ ἐν σκότει διαπορεύεσθε; 35 Ὅτι δὲ πάλιν οὐδὲ παρὰ τὴν ἀρχὴν ὑμῖν 86a δοῦναι τὰς τοιαύτας ἡβούλετο θυσίας, ἀκούσατε τί φησιν Ἡσαΐας· “Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; λέγει Κύριος·” καὶ “Τίς ἐξ ἐζήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν;” Εἰ γὰρ ταῦτα παρὰ τὴν ἀρχὴν ἐζήτη, καὶ τοὺς παλαιοὺς πάντας, τοὺς παρ' ὑμῖν λάμπσαντας, πρῶτους ἂν εἰς τὴν πολιτείαν εἰσήγαγε ταύτην. Πῶς οὖν ταῦτα ἐπέτρεψε; φησὶ. Τῇ ὑμέτερα συγκαταβαίνων ἀσθενεῖα· καὶ καθάπερ ἰατρὸς πυρέττοντα ὄρων ἂν θρωπον, δυσάρρωστον καὶ ἀκαρτέρητον, ἐπιθυμοῦντα ψυχροποσίας καὶ ἀπειλοῦντα, εἰ μὴ λάβοι, ἑαυτὸν ἀναιρήσειν, βουλόμενος μείζον κωλύσαι κακὸν, τὸ ἔλαττον δίδωσι πρὸς ἀπαλλαγὴν τελευταίας βίας, οὕτω δὴ καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε. Ἐπειδὴ γὰρ εἶδε μαινομένους, ἀγχομένους, ἐπιθυμοῦντας θυσιῶν καὶ παρεσκευασμένους, εἰ μὴ λάβοιεν, αὐτομολήσειν πρὸς τὰ εἴδωλα, μᾶλλον δὲ οὐ παρεσκευασμένους, ἀλλὰ καὶ αὐτομολήσαντας ἤδη, ἐπέτρεψε τὰς θυσίας. Καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ αἰτία, δῆλον ἐν τεύθει· μετὰ γὰρ τὴν μυσαρὰν ἐορτήν, ἣν ἐπετέλεσαν τοῖς δαιμονίοις μοσχοποιήσαντες, τότε τὰς θυσίας ἐπέτρεψε, μόνον οὐχὶ λέγων· “Μαίνεσθε,

βούλεσθε θύειν; οὐκοῦν ἐμοὶ θύετε.” Ἄλλ' ὅμως καὶ τοῦτο ἐπιτρέψας, οὐ μέχρι τέλους ἀφῆκεν, ἀλλὰ διὰ σοφωτάτης 317 μεθόδου πάλιν ἐπήγαγεν· 110.497 καὶ, ὡςπερ ὁ ἰατρὸς ἐκεῖνος, συγχωρήσας τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ κάμνοντος, εἶτα φιάλην οἴκοθεν κομίσας κελεύσειεν (ἐν) ταύτῃ μόνῃ τῆς ψυχροποσίας με ταλαμβάνειν καὶ τοῦ κάμνοντος πεισθέντος, λάθρα τοῖς ἐπιτηδείοις ἐπιτάξειε συντριῖψαι τὴν φιάλην αὐτὴν, ἵνα λανθανόντως καὶ ἀνυπόπτως αὐτὸν ἀπαγάγη τῆς ἐπιθυμίας ἐκείνης, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἐποίησε· θύειν ἐπιτρέψας, ἐν οὐδενὶ τόπῳ τῆς οἰκουμένης εἶασε τοῦτο γενέσθαι, ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις μόνον. Ὅθεν φησὶν ὁ Δαυὶδ· “Σοὶ πρέπει, ὁ Θεὸς, ὕμνος ἐν Σιών, καὶ σοὶ ἀποδοθήσεται εὐχή ἐν Ἱερουσαλήμ.” Εἶτα ἐπειδὴ χρόνους τινὰς ἔθυσαν, καθεῖλε τὴν πόλιν, καὶ ὡςπερ διὰ τῆς τοῦ σκεύους συντριβῆς, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς διὰ τῆς κατὰ τὴν πόλιν καταστροφῆς καὶ ἄκοντος αὐτοῦ ἀπήγαγε τοῦ πράγματος· ἐπειδὴ γὰρ, εἰ φανερώς εἶπεν· Ἀπόστητε, οὐκ ἂν ἠνέσχοντο ῥαδίως, διὰ τῆς κατὰ τὸν τόπον ἀνάγκης λανθανόντως αὐτοῦ ἀπήγαγεν τῆς περὶ τὸ πρᾶγμα μανίας. Ἔστω τοίνυν ὁ μὲν ἰατρὸς ὁ Θεὸς, ἡ δὲ φιάλη ἡ πόλις, ὁ δὲ νοσῶν ὁ δυσάρεστος δῆμος τῶν Ἰουδαίων, ἡ δὲ ψυχροποσία, ἡ τῶν θυσιῶν ἐπιτροπὴ καὶ ἐξουσία· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ἠβούλετο κατασκευάσαι, τίνας ἕνεκεν εἰς τόπον ἕνα συνέκλεισε τὴν τοιαύτην θυσίαν ὁ πανταχοῦ παρῶν καὶ τὰ πάντα πληρῶν; τίνας χάριν τὴν μὲν λατρείαν εἰς θυσίας, τὰς δὲ θυσίας εἰς τόπον, τὸν δὲ τόπον εἰς καιρὸν, τὸν δὲ καιρὸν εἰς μίαν πόλιν συναγαγὼν, αὐτὴν πάλιν κατέστρεψε τὴν πόλιν; Καὶ τὸ δὴ θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, ὅτι πᾶσα μὲν ἡ οἰκουμένη τοῖς Ἰουδαίοις ἀνεῖται, ἔνθα οὐκ ἔστι θύειν, μόνῃ δὲ Ἱερουσαλήμ, ἐν ἣ καὶ μόνῃ (θύειν) ἔξῃν, ἄβατος καὶ ἔρημος (αὐτοῖς μόνοις) γέγονεν. 36 Περὶ ὧν μέντοι γε ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς Διατάξεσι φησὶν ὁ θεῖος λόγος· “Ἦδη δὲ καὶ πρὸ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ἕναρ γῶς ὁ Θεὸς εὖ μάλα παρητεῖτο τὰς τῶν Ἰουδαίων θυσίας ἐξαμαρτούντων εἰς 318 αὐτὸν πολλάκις καὶ οἰομένων διὰ θυσίας καὶ οὐ διὰ 86b μετανοίας αὐτὸν ἐξευμενίζεσθαι· φησὶ γὰρ διὰ τῶν προφητῶν. “Ἴνα τί μοι φέρετε λίβανον ἐκ Σαβὰ καὶ κιννάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν; τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ εἰσὶ δεκτὰ, καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ ἡδυνάν μοι.” “Συναγάγετε τὰ ὀλοκαυτώματα ὑμῶν μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν καὶ φάγετε κρέα, ὅτι οὐκ ἐνετειλάμην ὑμῖν, ἠνίκα ἐξήγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, περὶ θυσιῶν καὶ ὀλοκαυτωμάτων” καὶ “Τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν; πλήρης εἰμὶ ὀλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ ἄρνων καὶ αἶμα ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι· οὐδ' ἂν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι· τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα 110.500 ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; πατεῖν τὴν ἀυλὴν μου οὐ προσθήσεσθε ἔτι· ἐὰν φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον· θυμίαμα βδέλυγμα μοὶ ἐστὶ· τὰς νεομηνίας ὑμῶν καὶ τὰ Σάββατα, καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι· νηστείαν, καὶ ἀργίαν, καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχὴ μου· ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν” καὶ (ἄλλαχοῦ)· “Ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ ἡχὸν ὧ δῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων σου οὐκ εἰσακούσομαι” καὶ (πάλιν)· “Οὐδέξομαι ἐκ τοῦ οἴκου σου μόσχους οὐδὲ ἐκ τῶν ποιμνίων σου χιμάρους” “Ἐμὴ γὰρ ἐστὶν ἡ οἰκουμένη καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς· μὴ φάγομαι κρέα ταύρων ἢ αἶμα τράγων πίομαι; θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως (καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου).” Καὶ “Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον.” Καὶ ἀπλῶς ἐν πάσαις ταῖς Γραφαῖς ὁμοίως τὰς θυσίας ἀπαναίνεται διὰ τὸ ἐξαμαρτάνειν αὐτοῦ εἰς αὐτὸν ἐξ ἄκρας κακίας, ἀπειθείας τε καὶ σκληροκαρδίας· “Θυσίαι γὰρ ἀσεβῶν βδέλυγμα τῷ 319 Θεῷ· καὶ γὰρ παρανόμως προσφέρουσιν αὐτάς” καὶ “Θυσίαι αὐτῶν ὡς ἄρτος πένθους αὐτοῖς” καὶ “Πάντες οἱ ἐσθιοντες αὐτὰς μολυνθήσονται.” Διὸ δὴ καὶ τῷ Σαουλ ὁ θεῖος Σαμουὴλ ἔλεγεν· “Ἀγαθὸν ἀκοῆ ὑπὲρ θυσίας, καὶ ἀκρόαμα ὑπὲρ στέαρ κριῶν.” “Ἴδου γὰρ οὐ θέλει Κύριος θυσίας ὡς τὸ ἀκούειν αὐτοῦ” Εἰ τοίνυν καὶ πρὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ ὑπὲρ θυσίας καρδίαν καθαρὰν ἐπεζήτη καὶ πνεῦμα συντετριμμένον, πολλῶ μᾶλλον ἐλθὼν ἔπαυσε τὰς δι' αἰμάτων θυσίας· οὐδὲ πάλιν

δεόμενος αὐτῶν, ὡς εἴρηται, ἀλλ' εἰ βουληθῶσι συγχωρῶν καὶ εἰ ἀπὸ γνώμης ὀρθῆς προσοίσουσιν (ὄθεν φησί): “Εἰ θύειν ἐπιθῶ μεῖς, οὐ δεομένω μοι θύε.”³⁷ Ὅποτε δὲ τοῦ τοῦ ἀμνήμονες ἐγένοντο καὶ μόσχον ἀντὶ Θεοῦ θεὸν ἐπεκαλέσαντο καὶ τούτῳ τὴν αἰτίαν τῆς ἐξ Αἰγύπτου πορείας ἐπεγράψαντο λέγοντες: “Οὗτοι οἱ θεοὶ σου, Ἰσραήλ, οἱ ἐξαγαγόντες σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου,” καὶ ἀπαρνησάμενοι Θεὸν, τὸν διὰ Μωϋσέως ἐπισκεψάμενον αὐτοὺς ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, τὸν τὰ σημεῖα ἐπὶ χεῖρὸς καὶ ῥάβδου ποιησάμενον, τὸν Αἰγυπτίους δεκαπλήγῳ πατάξαντα, τὸν Ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς διαιρέσεις διελόντα καὶ διαγαγόντα αὐτοὺς ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος ὡς διὰ ξηραῖς, τὸν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν βυθίσαντα, τὸν (εἰς) Μερρῶν τὴν πικρὰν πηγὴν γλυκάναντα, τὸν ἐκ πέτρας ἄκρο τόμου ὕδωρ εἰς πλησμονὴν ἀναβλύσαντα, τὸν στύλῳ νεφέλης καὶ στύλῳ πυρὸς σκιάζοντα αὐτοὺς διὰ θάλπος ἄμετρον καὶ φωτίζοντα καὶ ὀδηγοῦντα τοὺς 110.501 οὐκ εἰδότας ὄθεν πορευθῶσι, τὸν ἐξ οὐρανοῦ μαννοδοτήσαντα αὐτοὺς καὶ ἐκ θαλάσσης κρεωδοτήσαντα ὀρτυγομήτραν, τὸν ἐν τῷ ὄρει νομοθετήσαντα αὐτοῖς, οὗ τῆς θείας καὶ βροντοφόρου φωτὸς ἠξιώθησαν ἀκοῦσαι: τοῦτον ἀπηνήσαντο εἰπόντες τῷ Ἀαρών: “Ποίησον ἡμῖν θεοὺς, οἱ 320321 προπορεύσονται ἡμῶν.” καὶ ἐμοσχοποίησαν χωνευτὸν, καὶ ἔθυσαν τῷ εἰδῶλῳ: κἀντεῦθεν οὖν 87a ὀργισθεὶς ὁ μακρόθυμος Κύριος, ἅτε δὴ ἀχαριστηθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἔδησεν αὐτοὺς δεσμοῖς ἀλύτοις, στιβάσι φορτισμοῦ καὶ σκληρότητι κλοιοῦ: καὶ οὐκέτι εἶπεν: “Ἐὰν (δὲ) ποιήσης,” ὡς πρὸ τῆς μοσχοποιίας, ἀλλὰ: “Ποίησον θυσιαστήριον καὶ θύε διηνεκῶς: ἐπιλήσιμων γὰρ ὑπάρχεις καὶ ἀχάριστος, ἵνα συνεχῶς ὑπομιμνήσκῃ μου.”³⁸ Ἐπεὶ οὖν τῇ ἐξουσίᾳ κακῶς ὑπεχρήσαντο οἱ τάλανες καὶ ἀγνώμονες, ἀνάγκην ἐπέθηκε λοιπὸν θύειν καὶ βρωμάτων ἀπέχεσθαί τινων, καὶ ζῶν διαφοράς, καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων, διέστειλε, καὶ τοὶ παντὸς ζώου καθαροῦ τυγχάνοντες: πάντα γὰρ ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς καθαρὰ λίαν. Καὶ δὴ ἀφορισμοὺς προσέταξε, καὶ καθαρμοὺς καὶ ῥαντισμοὺς, καὶ ἀγνείας, καὶ ἀργίας διαφόρους, ὧν παρακούοντι τιμωρίαν ὠρίσατο, ἵνα πιεζόμενοι ὑπὸ τοῦ κλοιοῦ καὶ ἀγχόμενοι, τῆς πολυθέου πλάτης ἐκστήσονται. Οὐκοῦν διὰ τὴν σκληροκαρδίαν αὐτῶν ἐπέδησεν αὐτοὺς, ὅπως διὰ τοῦ θύειν, καὶ ἀργεῖν, καὶ ἀγνίζεσθαι, καὶ τὰ τοιάδε παρατηρεῖσθαι, εἰς ἔννοιαν ἔρχονται Θεοῦ τοῦ ταῦτα διαταξαμένου αὐτοῖς καὶ νομοθετήσαντος, οἷγε μοχθηρῶς τρόπου καὶ γνώμης ἀγνώμονος οὐ διελίμπανον ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐπιλαθόμενοι τοῦ Θεοῦ, καὶ παρατρεπόμενοι προσεκύνομεν ἀντὶ τοῦ Κτίστου τὴν κτίσιν, καὶ ποτὲ μὲν, ὡς εἴρηται, μοσχοποίησαντες, ποτὲ δὲ τῷ Βεελφεγῶρ προσκυνήσαντες, ἄλλοτε δὲ τὸν Βαάλ, καὶ τὸν Θαμουζ, καὶ τὴν Σιδωνίαν Ἀστάρτην, καὶ τὸν Μολόχ, καὶ τὸν Χαμῶς, ποτὲ μὲν τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας, ἃ ὁ Θεὸς εἰς φαῦσιν ἀνθρώπων πεποίηκεν καὶ οὐκ εἰς προσκύνησιν, ποτὲ δὲ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα, ὡς παρ' Αἰγυπτίοις τὸν Ἄπιν βοῦν, καὶ τὸν Μενδήσιον τράγον, καὶ 322 θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Ταύτη τοι προδήλως ἀπειλῶν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἔλεγε διὰ τοῦ προφήτου: “Μὴ μικρὸν τοῦτο τῷ οἴκῳ Ἰούδα, ποιεῖν τὰ βδελύγματα ταῦτα, ἃ ἐποίησαν;” “Ὅτι ἐνέπλησαν τὴν γῆν ἀνομίας τοῦ παροργίσει με.” Διὸ τοίνυν εἰκότως ἐξωλοθρεύθησαν ὡς τὸν Θεὸν παροργίσαντες καὶ τὴν ἁγίαν γῆν ἐκείνην καταμιάναντες ἀπ' ἀρχῆς ἕως τῆς ἐσχάτης καὶ τελευταίας ἀλώσεως ταύτης ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου.³⁹ Καὶ γὰρ διαφόρων ταύτην ἐλόντων, φησὶν Θεοδώρητος, πάλιν εἰς τὸ ἀρχαῖον ὁ Θεὸς ἀπ' εκατέστησεν ἀξίωμα καὶ σχῆμα: ἀλλὰ νῦν οὐκέτι. Πρῶτος μὲν γὰρ Θειγλαφαλάσαρ δορυάλωτον 110.504 ἔλαβε τῶν ἰφυλῶν τὸ πλεῖστον. Δεύτερος δὲ Σαλμανασάρ (καὶ) τὴν Σαμάρειαν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν ἐξηνδραπόδισε πόλεις. Τρίτος δὲ ὁ Σαναχηρείμ τὰς μὲν ἄλλας τῆς Ἰουδαίας ἐπολιόρησε πόλεις καὶ πολλοὺς μετώκισεν αἰχμαλώτους: ἐπιστρατεύσας δὲ τοῖς Ἱεροσολύμοις ἀλαζονικῶς τε καὶ δυσσεβῶς, ἐκομίσασατο δικαίως τῆς βλασφημίας τὰ

ἐπίχειρα, θεηλάτου πληγῆς τὴν στρατιὰν ἀπολεσάσης· καὶ μετ' αἰσχύνης ἀναζεύξας ὑπὸ τῶν ἰδίων τέκνων ἀναιρεῖται. Μετὰ δὲ τοῦτον Ναβουχοδονόσορ ἐν τῷ γ' ἔτει τῆς βασιλείας Ἰωακείμ υἱοῦ Ἰωσίου, μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀφικόμενος, καὶ πολλὰ τάλαντα χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου λαβὼν, καὶ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ γένους αἰχμαλώτους πολλοὺς καὶ μέρος ἐκ τῶν ἱερῶν σκευῶν, ὑπέστρεψε δασμὸν ἐπιθεῖς (τῷ λαῷ)· καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ μὲν Ἰωακείμ τὸν φόρον ἠθέτησεν. 87b, ὁ δὲ Ναβουχο δονόσορ τῷ ι' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ὀγδῶ δὲ τῆς οἰκείας ἡγεμονίας, πάλιν ἐπιστρατεύει τοῖς Ἱεροσολύμοις καὶ τὸν μὲν Ἰωακείμ ἀνελὼν καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους ριφήναι κελεύσας, ἄταφον ἐπὶ πολὺν κατέλιπε χρόνον περὶ οὗ φησιν Ἱερεμίας· “Τάδε λέγει Κύριος ἐπὶ Ἰωακείμ, 323 υἱὸν Ἰωσίου, βασιλέως· Ἰούδα· Οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον! οὐ μὴ κόψονται αὐτόν, ὡς ἀδελφεῖ, οὐδὲ μὴ κλαύσονται αὐτόν· οἴμοι, Κύριε, οἴμοι, ἀδελφεῖ· ἀλλὰ τάφον οὐ ταφήσεται καὶ συμψη φισθεὶς ριφήσεται ἐπέκεινα τῆς πύλης Ἱερουσα λήμ.” Τοὺς δὲ ἐν τέλει πάντας αἰχμαλώτους λαβὼν καὶ τοῖς ὑπολειφθεῖσι χειροτονήσας βασιλέα Ἰεχω νίαν, υἱὸν Ἐλιακείμ, ἀπῆρεν εἰς Βαβυλῶνα. Εἶτα καὶ τοῦτον μαθὼν στασιάσαντα, μετὰ μῆνας γ' πά λιν ἐπέρχεται, καὶ τοῦτον πεδήσας μετὰ πολ ῶν νεωτέρων δορυάλωτον ἀπάγει, καταστήσας ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύειν τῶν ὑπολοίπων Σεδεκίαν πατράδελφον αὐτοῦ, ὄρκους κατὰ Θεοῦ περὶ τοῦ μὴ ἀναστῆναι καταδεσμήσας. Ἀλλὰ καὶ τούτου παραβάντος τοὺς ὄρκους καὶ μήτε τὸν δασμὸν ἀπο δοῦναι θελήσαντος μήτε μὴν εὐνοίαν φυλάξαντος, ἀλλ' Αἰγυπτίοις προφυγόντος, αὐθις παρεγένετο· καὶ τὸν Σεδεκίαν χειρωσάμενος ἐκτυφλοῖ καὶ τὴν πόλιν αὐτανδρον εἰληφῶς, τὰ τε θεμέλια καὶ τὸν θεῖον ναὸν καὶ πᾶσαν ἐμπρήσας οἰκίαν, αἶχμα λώτους ἀπήγαγε τοὺς διασωθέντας ἕκ (τε) τοῦ λι μοῦ καὶ τοῦ πολέμου, καὶ τὰ διαφέροντα σκεύη τοῦ ναοῦ Κυρίου. Τὸ πλῆθος τοίνυν τῶν συμφορῶν αὐ τῶν καὶ Ἰωὴλ διηγούμενος πρώτην μὲν ἐπ ελεύσεσθαι κάμπην λέγει, τὰ δὲ ὑπ' αὐτῆς μὴ διαφθα ρέντα ὑπὸ ἀκρίδος ἀναλωθήσεσθαι, ὅσα δὲ ταύτην διαφεύξεται, δαπανήσιν τὸν βροῦχον, ἐσχάτην δὲ τὴν ἐρυσίβην ἐπαχθεῖσαν μηδὲν παντελῶς κα ταλείψιν ἀλώβητον. Φησὶ γάρ· “Τὰ κατάλοιπα 110.505 τῆς κάμπης καταφάγεται ἀκρίς, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς ἀκρίδος καταφάγεται ὁ βροῦχος, καὶ τὰ κατά λοιπα τοῦ βρούχου καταφάγεται ἡ ἐρυσίβη.” Ταῦτα γὰρ τροπικῶς εἰς (τε) τὸν Ἀσσύριον καὶ Βαβυλώνιον ἐκληπτέον· κάμπην μὲν τὸν Θειγλαφαλάσαρ ὀνομάζων, ἀκρίδα δὲ τὸν Σαλμανασάρ, βροῦχον δὲ τὸν Σεναχηρείμ, ἐρυσίβην δὲ τὸν Ναβουχοδονόσορ τελευταῖον ἐπιστρατεύσαντα καὶ τὴν Ἰουδαίαν ἄρδην δηώσαντα καὶ τοὺς τὸν θάνατον διαφυγόντας αἰχμαλωτεύσαντα, καθὼς εἴρηται.” 324. 40 Πλειστάκις μὲν οὖν συμβέβηκεν ἀλῶναι τὴν Ἰουδαίαν, ὡς φησι πάλιν ὁ μέγας Κύ ριλλος, ὑπὸ τε Ἀσσυρίων καὶ Αἰγυπτίων, Σύρων τε καὶ Μωαβιτῶν, Ἰδουμαίων (δὲ) καὶ τῶν λεγο μένων Φυλιστεῖμ,” τουτέστι Παλαιστινῶν· ἀλλ' ὀλίγα παθοῦσαν καὶ συμμέτροις ἔσθ' ὅτε περι πεσοῦσαν συμφοραῖς, πάλιν ἀνήκεν, ἐπαμύναντος Θεοῦ τοῦ καὶ παιδεύσαντος. Ἀπόλωλε δὲ νῦν ὄλοσχερῶς μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου σταύρωσιν. 41 Ὡσπερ τοίνυν ἡ μὲν τῶν Ἀσσυρίων βασιλεία κατελύθη ὑπὸ Βαβυλωνίων, ἡ δὲ τῶν Βαβυλωνίων ὑπὸ Περσῶν, ἡ δὲ τῶν Περσῶν ὑπὸ Μακεδόνων, ἡ δὲ Μακεδόνων ὑπὸ Ῥωμαίων, οὕτω; ἡ Ῥωμαίων ὑπὸ Ἀντιχρίστου καταλυθήσεται καὶ ἡ τοῦ Ἀντιχρίστου ὑπὸ Χριστοῦ διαφθαρήσεται· διὰ μὲν οὖν τῶν δ' ἀνέμων τὰς μεγάλας δ' βασιλείας ὁ μέγας διδάσκει Ζαχαρίας, τῶν Χαλδαίων, καὶ τὴν Περσῶν καὶ τὴν Μακεδόνων καὶ τὴν Ῥωμαίων, τὰ δὲ δύο ὄρη τὰ β' κλίματα τῆς οἰκουμένης. 88a φησὶν· εἰς δύο γὰρ τέμνεται, εἰς Ἀσίαν τε καὶ Εὐρώπην· καὶ οἱ μὲν πυρρόι ἵπποι τὸ μαιφόνον τῶν Χαλδαίων δηλοῦσι, οἱ δὲ μέλανες τὸν ἔπενε χθέντα παρὰ Περσῶν καὶ Μήδων τοῖς Βαβυλωνίοις θάνατον, οἱ δὲ λευκοὶ τὸ σαφὲς τῆς δόξης τῶν Μα κεδόνων. Οὐ γὰρ ὡσπερ αἱ ἄλλαι βασιλεῖαι, καὶ αὕτη· οἱ δὲ ψαροὶ καὶ ποικίλοι τὸ ἰσχυρὸν καὶ εὐ τονον τῆς Ῥωμαίων βασιλείας δηλοῦσιν. Ἐπειδὴ δὲ κατεστρατεύοντο Πέρσαι καὶ Μῆδοι

κατὰ Βαβυλωνίων, τούτου χάριν πορευόμενοι καὶ διὰ παῦσαι λέγονται τὸν θυμὸν Κυρίου· ἐπεὶ γὰρ σκληροὶ γεγονάσι κατὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο παρεδόθησαν εἰς χεῖρας Κύρου τοῦ Πέρσου. Τὸ δὲ καὶ τοὺς λευκοὺς ἵππους, τουτέστι τοὺς Μακεδόνας “κατόπισθεν τῶν μελάνων πορεύεσθαι” σημαίνει, ὡς καὶ οἱ Μακεδόνες τὴν Περσῶν βασιλείαν χειρῶ σονται· τὸ δὲ τοὺς ψαροὺς ἐπὶ νότον ἔρχεσθαι, δῆλοι ὡς ἔμελλον οἱ Ῥωμαῖοι στρατεύειν κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ· ἐν γὰρ τῷ νότῳ ἡ πόλις κεῖται, τὸ δὲ προσταχθέντας 325 αὐτοὺς “περιοδεῦσαι τὴν γῆν,” διδάσκει πάλιν ὡς διὰ τοῦ Θεοῦ πᾶσα βασιλεία συνίσταται.

ΡΚΘ΄. Περί ἀριθμῶν χρόνων ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν καθεξῆς βασιλευσάντων. Γίνονται οὖν ἀπὸ (μὲν) τοῦ Ἀδάμ ἕως τῆς ἐσχάτης ἀλώσεως Ἱερουσαλήμ ἔτη #22εφοε΄, ἀπὸ δὲ τῆς ἀ΄ οἰκοδομῆς τοῦ Σολομοντίου ναοῦ καὶ τῆς πόλεως ἔτη #22απη΄, ἀπὸ δὲ τῆς β΄ οἰκοδομῆς ἔτη 110.508 φ β΄, ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ Ἀντίοχον πολιορκίας σμη΄, ἀπὸ δὲ τῆς ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ μβ΄. 2 Ὁ τοίνυν πολυμαθὴς Εὐσέβιος ἐν τοῖς χρονικοῖς κανόσι περὶ τῶν Ἀντιόχων καὶ Σελεύκων καὶ Πτολεμαίων καὶ τῶν μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον καθηγησαμένων ἀρχιερέων διεξιῶν ἐν ἐπιτομῇ τοιάδε φησίν· “Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ἕκτον ἄγων ἔτος τῆς βασιλείας, Δαρεῖον τὸν Ἀρσάμου χειρωσάμενος, καθεῖλε τὴν Περσῶν βασιλείαν διαρκέσασαν ἀπὸ Κύρου μέχρι Δαρείου ἔτη σνβ΄. Τῆς δὲ τῶν Μακεδόνων βασιλείας κατασχούσης ἀπὸ Κραναοῦ ἕως Ἀλεξάνδρου ἔτη φιη΄ καὶ τούτου τελευτήσαντος ἐν Βαβυλῶνι, διαδέχεται τὴν ἀρχὴν τῆς Μακεδονίας Φίλιππος, τῆς δὲ Ἀσίας Ἀντίγονος, τῆς δὲ Αἰγύπτου Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, τῆς δὲ Συρίας Σέλευκος.” 3 Καὶ οἱ μὲν τῆς Συρίας βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλέξανδρον εἰσιν οὗτοι· Σέλευκος ὁ Νικάνωρ, Ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς Σωτήρ, Ἀντίοχος ὁ Νόθος, Σέλευκος ὁ Καλλίνικος, Σέλευκος Ἀλέξανδρος, Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, ὁ Κεραυνός, Ἀντίοχος ὁ Μέγας, Σέλευκος ὁ Φιλοπάτωρ, Ἀντίοχος, ὃς Ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν Ἰουδαίων 326 παύσας τῆς ἱερωσύνης ὠρμήθη μεταστῆσαι τὸ πᾶν ἔθνος τῆς πατρῴου θρησκείας, καὶ τὸ μὲν ἱερὸν μιάνας, Ὀλυμπίου ναὸν προσηγόρευσε, τῷ δὲ ἔθνει κολάσεις ἀνηκέστους ἐπαγαγὼν, ἐλληνίζειν ἠνάγκαζεν· ἐφ’ οὗ καὶ οἱ Μακκαβαῖοι ἐμαρτύρησαν· τὸ δὲ ἱερὸν ἔτεσι τρισὶ μολυνθὲν Ἰούδας ὁ ἐπικληθεὶς Μακκαβαῖος, καθάρας τῶν ἀσεβειῶν τὴν χώραν, ἀνενώσατο. Εἶτα ἐβασίλευσεν Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ, Δημήτριος Σέλευκος, Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Βαλᾶ, Δημήτριος ὁ Νικάνωρ, Ἀντίοχος καὶ Τρύφων, Πτολεμαῖος, Ἀντίοχος ὁ Σιδήτης, Ἀντίοχος ὁ Γρυπός, Ἀντίοχος ὁ Κυζικηνός, Σέλευκος ὁ τοῦ Γρυποῦ, ἐφ’ οὗ Ἀντιόχεια ὑπὸ Ῥωμαίων ἦλω καὶ ἡ Συρία ἀρχὴ κατελύθη διαρκέσασα ἔτη σν΄. 4 Οἱ δὲ τῆς Αἰγύπτου βασιλεύσαντες μετὰ Ἀλέξανδρον εἰσιν οἷδε· Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, ἐφ’ οὗ Μένανδρος ὁ κωμωδοποιὸς ἐγνωρίζετο καὶ Θεόφραστος ὁ φιλόσοφος 88b, Πτολεμαῖος ὁ Φιλάδελφος, ἐφ’ οὗ οἱ Ἑβραίων σοφοὶ τὸν νόμον ἠρμήνευσαν, Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης, ἐφ’ οὗ ὁ τὴν παν ἄρετον Σοφίαν συντάξας Ἑβραῖος Ἰησοῦς ὁ τοῦ Σιράχ ἐγνωρίζετο, Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ (ὁ υἱὸς αὐτοῦ), ἐφ’ οὗ ὁ τῶν Ἑβραίων λαὸς αἰχμάλωτος ἀχθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ τοιοῦτόν τι πέπονθε· προστάξας γὰρ οὗτος τοῖς ἑαυτοῦ ὑπασπισταῖς ἐλέφαντας φ΄ 110.509 εὐτρεπίσαι, καὶ τούτους ποτίσαι οἶνον λιβανωτὸν, ἵνα μεθυσθέντες τοὺς Ἰουδαίους ἀποκτείνωσιν, τῶν δὲ προσευξαμένων, οἱ ἐλέφαντες εἰς τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ δῆμους ἐξορμήσαντες, πολλὸν ὄχλον ἐν τῇ περιεχούσῃ μανίᾳ διέφθειραν· καὶ οὕτω παραδόξως οἱ Ἰουδαῖοι περισωθέντες, ἀβλαβεῖς ἀπελύθησαν εἰς τὰ ἴδια, τῷ εὐεργετῇ Θεῷ εὐχαριστοῦντες. Εἶτα βασιλεύει Πτολεμαῖος ὁ Ἐπιφανής, υἱὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ Φιλομήτωρ, υἱὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ β΄ Εὐεργέτης, ἀδελφὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος ὁ Φύσκων, Πτολεμαῖος ὁ (καὶ) Ἀλέξανδρος, Πτολεμαῖος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Πτολεμαῖος 327 ὁ Διονύσιος, Κλεοπάτρα, ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, ἦν Αὐγουστος ἀνελὼν ἐν ἔτει ιδ΄ ἑαυτοῦ βασιλείας, ἐκράτησε τῆς Αἰγύπτου, καθελὼν τὴν

βασιλείαν τῶν Πτολεμαίων, διαρκέσασαν ἔτη ς´. 5 Οἱ δὲ μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον καθηγησάμενοι ἀρχιερεῖς εἰσιν οὗτοι· Ἰησοῦς (ὁ υἱὸς) Ἰωσεδὲκ ἄμα Ζοροβάβελ, Ἰάκιμος υἱὸς Ἰησοῦ, Ἐλιάσιμος Ἰακίμου, Ἰωδαὲ Ἰασίμο Ἰωάννης ὁ τοῦ Ἰωδαὲ, Ἰαδδοῦς ἐφ' οὗ Ἀλέξανδροεῖς Ἱερουσαλήμ τῷ Θεῷ προσεκύνησε (καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἔκτισε), Ἰωνίας Ἰαδδοῦ, Ἐλεάζρος, Ἰωνίας, Σίμων, Ἰωανὰς, Σίμων, Ἰαννῆς ὁ καὶ Ὑρκανὸς, Ἀριστόβουλος, ὃς πρῶτος ἐπέθετο διάδημα βασιλικὸν πρὸς τῆ ἀρχιερωσύνη, Ἰανναῖος ὁ καὶ Ἀλέξανδρος, βασιλεὺς ἄμα καὶ ἀρχιερεὺς· μέχρι τούτου οἱ ἀπὸ Κύρου χριστοὶ ἡγούμενοι, διαρκέσαντες ἔτη υπγ´, ἅ εἰσιν ἑβδομάδες ἐτῶν ξθ´, καθὼς ἔφη Δανιήλ· “Καὶ γνώση καὶ συνήσεις ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδο μῆσαι Ἱερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ´ καὶ ἑβδομάδες ξβ´.”

ΡΛ´. Ἀρχὴ τῆς βασιλείας Τίτου. Μετὰ (δὲ) Οὐεσπασιανὸν ἐβασίλευσε Τίτος, υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη γ´. 2 Καὶ ὥρα θερινῆ πανήμερον ὁδοιπορήσας καὶ αἰμορραγίας διὰ τῶν μυκτῆρων, ὑπὸ (τοῦ) ἡλίου συμφλεχθεὶς καὶ πάνυ λειποθυμήσας, ἔτι ἐμπνέοντα αὐτὸν ἐνέβαλεν εἰς τὸν τάφον Δομετιανὸς, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ (κατ' ἐπιτροπὴν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ). 3 Ὁ οὖν θαυμάσιος (οὗτο,) Τίτος φιλοσοφώτατος καὶ εὐγλωττότατος (τε) καὶ πολεμικώτατος (ἄμα) καὶ μέτριος ἄγαν ὑπάρχων καὶ ἀγαθοουργία πολλῇ καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ φρονήσει κοσμούμενος, 328 ἐκδηλοτέραν ἅπασι πεποίηκε τὴν ἑαυτοῦ συμπαθειαν ἐν τῇ ἀλώσει τῆς Ἱερουσαλήμ· σφόδρα γὰρ ἐπένθησε τοὺς θεηλάτους Ἰουδαίους τότε, καὶ μᾶλλον τὸν θεῖον ναὸν ὄρων πυρπολούμενον ἐδάκρυσε καὶ τὸν Θεὸν ἐδυσώπησε τυχεῖν ἐλέους καὶ συγγνώμης, ὡς οὐ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν 110.512 ταῦτα γεγονόσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων θεοστυγῆ δυστροπίαν, ὅθεν δὴ μετὰ τὴν ἄλωσιν πρὸς τοὺς ἀνακηρύττοντας αὐτὸν νικητὴν καὶ τροπαιοῦχον διωθεῖτο τὰς ἀναρρήσεις, ὡς οὐκ αὐτὸς εἶργασθαι τοῦτο σαφής, ἀλλὰ θεηλάτῳ καὶ θεῖα ὀργῇ καθυπουργῆσαι καὶ τὰς χεῖρας ἐπιδεδωκέναι. 4 Κάντευθεν τοίνυν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ ταπεινοφροσύνην παγγέραστος καὶ πανεπέραστος γενόμενος, οὕτως ἐτελεύτησε. 89a Τοσοῦτον δὲ θρήνος ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ κατέσχε τὴν Ῥώμην, ὡς ἐν χρόνῳ πολλῷ τοῦτον ἀπομνημονεύοντες καὶ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ διαλογιζόμενοι δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους κατέκλαιον ὡσπερ οἰκείῳ πάθει κατεχόμενοι ἕκαστος. 5 Ἐφ' οὗ τὸ Βέσβιον ὄρος ἐν τῇ δύσει, κατὰ κορυφῆς ῥαγὲν, πῦρ ἀνέβλυσεν τοσοῦτον, ὡς κατὰ τὰς τὰς τῆς παρακειμένην χώραν σὺν ταῖς πόλεσιν· ὅπερ θεασάμενοι οἱ Ἕλληνας καὶ σφόδρα καταπλαγέντες ἠρώτησάν τινος τῶν ἐλλογίμων Χριστιανῶν πῶς καὶ πόθεν ἐξῆλθε τὸ πῦρ ἐκ τῶν μυχαιτάτων τῆς γῆς. Οἱ δὲ φασιν· Ἐξ ἐτοιμασμένης τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τοῖς ἀμαρτωλοῖς καὶ ἀσεβέσιν ἀνθρώποις (ἐκ) τῆς γεέννης ἀνεδόθη πρὸς σωφρονισμόν καὶ ἐπίγνωσιν τῶν ἀμαρτανόντων· καὶ δῆλον ἐξ ὧν ὁ περιβόητος ὑμῶν διδάσκαλος Πλάτων ἔφη, διεξερχόμενος ἐν τῷ Φαίδωνι περὶ τῶν λήξεων καὶ ἀποπληρώσεων τῶν ψυχῶν, ὅτι οἱ 329 κακῶς βεβιωκότες κολάζονται ἐν τῷ Κωκυτῷ, καὶ ἐν Πυριφλεγέθοντι, καὶ ἐν τῷ Ταρτάρῳ, ἅτινά εἰσιν ἐν τῷ τῆς γῆς βάθει· καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ διαποροῦντας Ἕλληνας. 6 Ὁ δὲ (γε) θεῖος Πατρίκιος, ὁ Προύσης τῆς πόλεως ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς, πρὸς τὸν δικαστὴν ἀνθύπατον ἐρωτηθεὶς ἐπὶ δήμου καὶ λαοῦ περὶ τῶν αὐτοφυῶν (θερμῶν ὑδάτων) πόθεν ἀνάγονται, οὕτως ἀπεκρίθη· “Ὁ κτίσας Θεὸς πῦρ καὶ ὕδωρ ἐξ οὐκ ὄντων οὐσιῶν, ἐκ μὲν τοῦ πυρὸς φῶς, ἥλιον καὶ λοιποὺς φωστῆρας ἐποίησε καὶ κατ' ἐσκεύασε λόγῳ (μόνῳ καὶ) προσέταξεν αὐτοὺς ἡμέρας καὶ νύκτας δαδουχεῖν· τοσαύτη γὰρ αὐτοῦ ἡ δύναμις ὅσον καὶ τὸ θέλημα. Ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ συμπήξας καὶ (τὴν) γῆν ἐπάνω τῶν ὑδάτων ἐδράσας ἐποίησε τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα προγνωστικῆ ἐνεργείᾳ, ἵνα ὁ μέλλων δι' αὐτοῦ ἀναπλάττεσθαι ἀνθρώπος μηδενὸς τῶν ἀναγκαίων καὶ συμφερόντων εἰς χρῆσιν

ἐπιδέχεται· ἐν οἷς δύο τόπους εὐτρεπίσας πάλιν αἰδίους, τὸν μὲν φωτὶ καταλάμπεσθαι καὶ ἀπεράντων ἀγαθῶν ἔμπλεον κατεσκεύασε, τὸ δὲ σκότους καὶ κολαστικοῦ πυρὸς αἰωνίου πεποίηκεν, ὅπως οἱ μὲν εὐαρεστήσαντες 110.513 αὐτῷ καὶ πρὸς τὴν τοῦ διαβόλου μὴ κατολισθήσαντες ἀπάτην τὸν τῶν φωσφόρων ἀγαθῶν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀπολαύοντες τόπον, αἰωνίως συμβασιλεύσωσιν, οἱ δὲ παροργίσαντες αὐτὸν καὶ τῷ κοινῷ ἐχθρῷ ἐξακολουθήσαντες, σὺν αὐτῷ τὸν σκοτεινοφύρον κολαστηρίου χῶρον ἀπειληφότες (αἰωνίως καὶ) ἀτελευτήτως ἀπολεύσωσι. Διαχωρίσας δὲ (γε) τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ὡσπερ τὸ φῶς καὶ τὸ σκότος, κατεκερμάτισε ταῦτα κατὰ πάσης αὐτοῦ τῆς κτίσεως· καὶ ἔστιν ὕδωρ (καὶ πῦρ) ὑπεράνω τοῦ στερεώματος, ὃ ἔστιν αἰθήρ· καὶ ἔστιν ὕδωρ καὶ πῦρ ὑποκάτω τῆς γῆς· καὶ τὸ μὲν ἐπάνω τῆς γῆς ὕδωρ συναχθὲν εἰς συναγωγὴν μίαν 330 θάλασσα προσηγορεύθη· τὸ δὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀπομεῖναν ἄβυσσος ἐκλήθη, ἐξ οὗ καθάπερ σίφωνές τινες ἀναπέμπονται πρὸς ζωὴν ἡμῶν αἰπηγαὶ καὶ παντὸς ζώου, ἀφ' οὗ καὶ τὰ θερμὰ (ὑδατα) ἀνάγονται· καὶ τὰ μὲν πορρωτέρω τοῦ κάτω πυρὸς ἀπέχοντα, προνοία Θεοῦ ἀναδίδονται ψυχρότερα, τὰ δὲ πλησίον τοῦ πυρὸς, ἐκεῖθεν ἐκπυρούμενα, 89b ζέοντα λίαν ἀναφέρονται· ὅσα δὲ οὐ πλησιάζουσι (τῷ πυρὶ ὑδατα,) χλιαρὰ ἔν τισι τόποις ἐξάλλονται. Καὶ τὸ μὲν ὑποκάτω τῆς γῆς πῦρ κολαστήριον ἔστι δαιμόνων καὶ ἀμαρτωλῶν ἀνθρώπων· τὸ δὲ κατώτατον ὕδωρ, ψυχρότατον ὄν καὶ εἰς βώλους κρυστάλλου πεπηγὸς, ὃ καὶ Τάρταρος λέγεται, βασανιστήριον ἔστιν ὡσαύτως καὶ τοῦτο τῶν μὴ φυλαζάντων τὰς ἐντολάς Κυρίου. Ὅτι δὲ πῦρ ἔστιν ὑποκάτω τῆς γῆς, πειθέτω σε τὸ ἐν Σικελίᾳ πῦρ, καὶ ἐν Λυκίᾳ προφανῶς ἀναδιδόμενον, καὶ μέντοι καὶ ἄλλοι τόποι διάφοροι ὁμοίως παραδεικνύμενοι πῦρ, εἰς τὴν φοβερὰν γέενναν προδήλως πάντας κατακαίον ὅσοι τὰ τοῦ πυρὸς ἔργα πεπράχασιν, περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Μωϋσῆς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ φησὶν ὅτι, “Πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου καὶ καυθήσεται ἕως ἄδου κατωτάτου· καταφάγεται γῆν καὶ τὰ γεννήματα αὐτῆς· φλέξει θεμέλια ὀρέων.” Οὕτω δὲ καὶ Ἡσαΐας προφαίνων διαρρήδην τοῖς ἀμαρτωλοῖς τὴν ἐσομένην καὶ ἠτοιμασμένην αὐτοῖς διὰ τοῦ πυρὸς κόλασιν ἐκβοᾷ· “Τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν, ὅτι πῦρ καίεται, καὶ τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τόπον αἰώνιον;” “Πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογὶ ἧ ἕξεκαύσατε.” Καὶ ἐξελεύσονται καὶ ὄψονται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί, λέγει Κύριος· ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσεται, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὄρασιν πάση σαρκί.” Καὶ δὴ καὶ ὁ θεηγόρος Χρυσόστομος φησὶν· “Ὅρα παράδοξον ἕτερον αὐθις, ἐναντίας φύσεις συνιούσας· οὔτε γὰρ ἀστραπῆς τι πυρωδέστερον οὔτε ὕδατος ψυχρότερον, ἀλλ' ὅμως ἀναμίγνυται, καὶ οὐ συγχεῖται οὐδὲ κεράννυται, 331 ἀλλὰ τοὺς οἰκείους ἕκαστον διατηρεῖ ὄρους, τὸ πῦρ ἐν τῷ ὕδατι καὶ τὸ ὕδωρ ἐν τῷ πυρὶ· καὶ οὔτε 110.516 τοῦτο ἐκεῖνο ἀνεξήρανε, οὔτε ἐκεῖνο τοῦτο κατέσβεσεν, καίτοι ἡ ἀστραπὴ τοῦ ἡλιακοῦ πυρὸς ὀξύτερον καὶ φανότερον (καὶ τομώτερον). Καὶ μαρτυροῦσιν αἱ ὄψεις αἱ ταῖς ἀκτίσι διηνεκῶς καταλαμπόμεναι, ἐκείνης δὲ τὴν φορὰν οὐδὲ πρὸς βραχὺ δυνάμεναι ὑπομεῖναι ἢ ὑπενεγκεῖν. Καὶ ὁ μὲν ἥλιος διὰ πάσης ἡμέρας διατρέχει τὸν οὐρανὸν, αὕτη δὲ μιᾶς καιροῦ ῥοπῆς τὴν οἰκουμένην ἄπασαν, ὡς καὶ (ὁ) Χριστὸς μαρτυρεῖ λέγων· “Ὡσπερ ἡ ἀστραπὴ ἐξ ἀνατολῶν πορεύεται καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν.” Εἰτά φησὶν· “Ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ.” Αὕτη πάλιν ἑτέρα φύσις, οὐ μικρὰν ἡμῖν παρέχουσα χρεῖαν, ἀλλὰ τοσαύτην ὥστε εἰς τὸ πολὺ τῆς ζωῆς ἡμῶν συντελεῖν κεκμηκότας ἀνακτᾶσθαι τὰ σώματα· τοῦτο γὰρ ἔργον ἀνέμων, ἀναρρίπιζεν τὸν ἀέρα, ὥστε μὴ ἀκίνητον ὄντα φθειρεσθαι, πεπαίνειν τε τοὺς καρποὺς καὶ τρέφειν τὰ σώματα. Τί ἂν τις εἴποι τὰς ἐν ναυτιλίᾳ χρεῖας αὐτῶν καὶ τοὺς καιροὺς, καθὼς τεταγμένως ἐφίστανται καὶ παραχωροῦσιν ἀλλήλοις, χορεύοντες ἐν τῷ πελάγει καὶ τοὺς πλωτῆρας διαβιβάζοντες; καὶ ὁ μὲν παρέπεμψεν, ὁ δὲ διεδέξατο, καὶ ἐναντίας ὀδεύουσιν ὁδοὺς, καὶ διακονοῦνται, καὶ ἡ μάχη αὐτῶν

πάλιν τῷ βίῳ γίνε ται χρήσιμος. Καὶ μυρία (ἕτερα) ἄν τις εἴποι τῶν 90a ἀνέμων ἔργα. Ἄλλ' ὅμως ταῦτα πάντα πα ραδραμῶν ὁ προφήτης καὶ καταλιπὼν (τὸν ἄκροα τὴν) ἀναλέγεσθαι, αὐτὸς μόνον τὴν εὐκολίαν τῆς δημιουργίας παρέστησεν· τὸ γὰρ εἰπεῖν, “ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ,” οὐ τοῦτο δηλοῦντός ἐστιν, ὅτι θησαυροὶ τινές εἰσιν ἀνέμων, ἀλλὰ τὸ εὐκολον τοῦ ἐπιτάττοντος καὶ 332 ἔτοιμον τῆς βουλῆς καὶ παρ εσκευασμένον. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἔχων θησαυρὸν μετὰ ἀδείας ἐξάγει πάντα καὶ, ὅτε βούλεται, πάλιν εἰσάγει, οὕτω (καὶ) ὁ τοῦ παντὸς Δημιουργὸς πάντα εὐκόλως ἐποίησε καὶ τῇ φύσει παρέδωκε. Εἶδες πόση καὶ ἐν ἀέρι διαφορὰ, καθάπερ καὶ ἐν ὕδατι, καὶ ἐν πυρὶ πολλαὶ (αἱ) ἐναλλαγαί. Καὶ γὰρ τοῦ ὕδατος τὸ μὲν ἐστὶ πηγαῖον, τὸ δὲ θαλάττιον, τὸ δὲ ἀέριον, τὸ δὲ ἐν νεφέλαις, τὸ δὲ ὑπερουράνιον, τὸ δὲ ὑπόγειον, ἀφ' οὗ καὶ τὰ θερμὰ ὕδατα ἐν δια φόροις τόποις ἀνάγονται, διὰ τοῦ ὑπογείου πυρὸς θερμανθέντα παραδόξως. Καὶ τοῦ πυρὸς τὸ μὲν ἐστὶν ἐν ἡλίῳ, τὸ δὲ ἐν σελήνῃ, τὸ δὲ ἐν ἀστραπαῖς, τὸ δὲ ἐν ἀέρι, τὸ δὲ ἀπὸ ξύλων, τὸ περὶ ἡμᾶς τὸ λυχνιαῖον, τὸ δὲ ἀπὸ γῆσκαὶ γὰρ ἔστι πολλα χοῦ τοιοῦτο ἀπὸ γῆς ἀναδιδόμενον ὡσπερ αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων καὶ τὸ μὲν ἐν λίθοις παρατριβο 110.517 μένοις, τὸ δὲ ἐν κόμαις δένδρων καὶ αὐτῶν παρατρι βομένων, τὸ δὲ ἐν κεραυνοῖς, (τὸ δὲ) ἐκ τοῦ ἀέρος, τὸ δὲ ἐξ ὑδάτων καὶ ὑέλων διαυγεστάτων καὶ καθαρωτάτων ἐξάλλεσθαι πέφυκεν. Καὶ ἐν ἀέρι πάλιν· ὁ μὲν ἐστὶ παχύτερος ὁ περὶ ἡμᾶς καὶ φθοροποιὸς καὶ νοσημάτων ποικίλων γενητικὸς, ὁ δὲ λεπτότερος καὶ σωμάτων εὐκρασίας καὶ εὐρω στίας πρόξενος, ὁ δὲ ἀνώτερος, πυρωδέστερος· ὡσπερ καὶ τῶν ἀνέμων πολλαὶ διαφοραί. Ὁ μὲν γὰρ ἐστὶ λεπτότερος, ὁ δὲ παχύτερος, (καὶ) ὁ μὲν ψυχρότερος, ὁ δὲ θερμότερος, ὁ μὲν ὑγρότερος, ὁ δὲ ξηρότερος.” Ὅθεν οὖν ὁ προφήτης ἐμπεσὼν εἰς τὴν ἄβυσσον τῶν τοιούτων εὐεργετημάτων, ἐν οἷς ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις καὶ σοφία δείκνυται, καὶ ἰδὼν τὸ ἀχανὲς πέλαγος, ἀπεπήδησε μέγα βοήσας· “Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας” καὶ ἐνέπλησας σοφίας τὰ ἄψυχα καὶ τὰ ἔμψυχα.

ΡΑΑ΄. Περὶ τῆς βασιλείας Δομετιανοῦ. 333 Μετὰ δὲ Τίτον ἐβασίλευσε Δομετιανὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἔτη ιε΄, καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ ναῷ Ἰωάννου, κατ' ἐπιβουλήν τῆς ἑαυτοῦ γυναικός. Οὗτος γὰρ διάδοχος τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ γενόμενος, οὐ τὴν πατρικὴν καὶ ἀδελφικὴν ἐζήλωσεν ἀρίστην πολι τεῖαν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Τιβερίου καὶ Νέρωνος ἀνο σιουργίαν ἐκ διαμέτρου. Καὶ δὴ πᾶν εἶδος κακίας ἐπελθὼν, μαιφονίας τε καὶ γυναικομανίας ἅμα καὶ ἀνδρομανίας ἀνάπλεως γενόμενος, ἑαυτὸν ὁ ἄθλιος τελευταῖον ἀπεθέωσεν· κἀντεῦθεν (οὖν) ἔχθιστον ἅπασι καὶ ἀπόβλητον, διὰ τὸ φονικὸν τε καὶ θηριῶ δεσ τῆς μιανῆς γνώμης, ἑαυτὸν ὁ τάλας ἀποφήνας, εἰκότως μάλα τὰ ἐπίχειρα τῆς οἰκείας δυσμενείας κομισάμενος, αἰσχίστω μὶ μὲν τὸν μουσαρὸν καὶ βέ βηλον κατέστρεφε βίον, ὡς εἴρηται. 2 Ἐφ' οὗ Τιμόθεος ὁ ἀπόστολος καὶ Ὀνήσιμος ἐμαρτύρησαν, καὶ Ἰωάννης ὁ (Θεολόγος καὶ) εὐαγγελιστὴς ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ ἔξορι ζεται.

ΡΑΒ΄. Περὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως. Καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς (ἐγνωρίζετο περιπολῶν 90b καὶ πανταχοῦ ποιῶν εἰς τὰς πόλεις καὶ χώρας δαιμονικὰ ἀποτελέσματα)· ἀπὸ Ἰωάννου (δὲ) ἐλθὼν πρὸς τὸ Βυζάντιον καὶ παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν ἐντοπίων, ἐποίησε ταῦτα, φυγαδεύσας τὸ πλῆθος τῶν 334 ὄφρων καὶ σκορπίων ἐκ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ ἀδικεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τῶν ἵππων τὴν ἀταξίαν χαλινώσας ἐν ταῖς συνελεύσεσι τῶν ἀρχόντων. 2 Ὡσαύτως (δὲ) καὶ εἰς Ἀντιόχειαν παραγενόμενος ἐποίησε· τυ ραννούμενοι γὰρ οἱ Ἀντιοχεῖς ὑπὸ τῶν σκορπίων 110.520 καὶ (τῶν) κωνώπων ποιήσας χαλκοῦν σκορπίον καὶ χῶσας αὐτὸν ἐν τῇ γῇ καὶ μικρὸν ἐπιστήσας ἐπάνω κίονα, προσέταξε καλάμους βαστάζειν τὸν λαὸν καὶ περιερχομένους κράζειν τοὺς καλάμους ἐπισείοντας· “Ἀκῶνωπα τῇ πόλει” καὶ οὕτως ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῆς πόλεως οἱ τε σκορπίοι καὶ οἱ κῶνωπες. Αἰτήθεις δὲ καὶ περὶ τῶν σεισμῶν τῶν ἐπικειμένων τῇ πόλει καὶ στενάξας ἔγραψεν ἐν διπτύχῳ

ταῦτα· “Οὐαί σοι, τάλαινα πόλις, ὅτι σει σμοῖς πολλοῖς καὶ πυρσοῖς κατενεχθείης· κλαύ σεται δέ σε καὶ ὁ παρ' αἰγιαλοῖς Ὀρόντης.”³ Περὶ οὗ μέντοι καὶ ὁ μέγας Ἀναστάσιος Θεουπόλεως φησιν· “Ἀπολλωνίου μέχρι νῦν ἔν τισι τό ποις ἐνεργοῦσι τὰ ἀποτελέσματα ἰστάμενα, τὰ μὲν εἰς ἀποτροπὴν ζῶων τετραπόδων καὶ πετεινῶν βλά πτειν δυναμένων ἀνθρώπους, τὰ δὲ εἰς ἐποχὴν ῥευ μάτων ποταμῶν ἀτάκτως φερομένων, καὶ ἄλλα εἰς ἕτερα (τινα) ἐπὶ φθορᾷ καὶ βλάβῃ ἀνθρώπων ὑπάρχοντα ἀποτρόπαια ἴστανται. Καὶ (γοῦν) οὐ μόνον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ ταῦτα καὶ τὰ ὅμοια εἰργά σαντο οἱ δαίμονες δι' αὐτοῦ, ἀλλὰ γε καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ παραμένοντες τῷ μνήματι αὐτοῦ, σημειᾷ τινα ἐπετέλεσαν ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ πρὸς ἀπάτην τῶν ἐλεεινῶν ἀνθρώπων τῶν εὐκόλως ὑποκλεπτομένων εἰς τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

ΡΛΓ'. Περὶ τοῦ Μανέθωνος Μάγου καὶ τῶν μαγικῶν αὐτοῦ ἔργων. Τί ἂν τις εἴποι περὶ τῶν κατὰ Νέρωνα μαγικῶν ἔργων; ὅς τοιοῦτος ἄκρος γέγονε τῇ μαγικῇ ἀπάτη, ὅτι αἰεὶ ἔσκωπτε προδήλως 335 τὸν Ἀπολλώνιον ὡς μὴ ἀκριβῆ τὴν κατ' αὐτοῦ φιλοσοφικὴν ἐμπειρίαν ἐσχηκότα· ἔδει γὰρ αὐτὸν, φησὶν, ὡσπερ ἐγὼ, λόγῳ μόνῳ ποιεῖν ἄπερ ἐβούλετο, καὶ μὴ ἀποτελέσασιν ἐπιτρέπειν τὰ παρ' αὐτοῦ πραττό μενα.² Ταῦτα δὲ πάντα συγχωρήσει τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργεία (τῶν) δαιμόνων γίνονται πρὸς τὸ διὰ τῶν τοιούτων πραγμάτων δοκιμάζεσθαι τὴν ἡμετέραν ὀρθόδοξον πίστιν, εἰ ἐδραία ἐστὶ καὶ παγία προσμένουσα τῷ Κυρίῳ, μὴ ὑποσυρομένη διὰ τοῦ ἐχθροῦ ὑπὸ τῶν φαντασιωδῶν τεράτων καὶ σατα νικῶν ἔργων τῶν πραττομένων ὑπὸ τῶν δούλων καὶ ὑπηρετῶν τῆς κακίας. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου προεφήτευσάν τινες, ὡς Βαλαάμ, Σαοῦλ καὶ Καϊάφας, καὶ δαιμόνια πάλιν ἐξέβαλον, ὡς ὁ Ἰούδας καὶ οἱ υἱοὶ Σκευά.⁵ Οὐκοῦν καὶ εἰς ἀναξίους ἢ χάρις ἐνεργεῖ πολλάκις, ἵνα ἐτέρους εὐεργετήσῃ· καὶ γὰρ Βαλαάμ ἀμφοτέρων ἀλ' ἄλλος ἦν, βίου ἀρίστου καὶ πίστεως· ἀλλ' ὅμως ἐνήργησεν εἰς αὐτὸν ἢ χάρις διὰ τὴν ἐτέρων οἰκονομίαν. Καὶ Φαραὼ τοιοῦτος ἦν· ἀλλὰ κάκεινῳ τὰ μέλλοντα προέδειξε. Καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ παρανομῶτερος· ἀλλὰ γε καὶ τούτῳ (πάλιν) τὰ (μέλλοντα πολλῶν) ὕστερον μετὰ πολλὰς γενεὰς γενήσεσθαι, 110.521 ἀπεκάλυψεν· ὅθεν δῆλον, ὅτι πολλοὶ τῶν ἐναντίον ἐχόντων φρόνημα, ἐπὶ τῷ προσήματι τοῦ Χριστοῦ τεράστια 91a ποιοῦσιν ἐτέρα τέχνη τινὶ πρὸς ἀπὸ τὴν ἀνθρώπων ἀπειροκάλων· οἷος ἐγένετο Σίμων ὁ Μάγος, καὶ Μένανδρος μετ' ἐκεῖνον, καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι, δι' οὓς εἰκότως ἔφη μὴ θαύμασιν ἀπατᾶσθαι προσήκειν, μήτε μὴν ἐπαγγελία ψιλῆ, δοκιμάζειν δὲ τῶν λεγομένων τὴν ἀλήθειαν.

ΡΛΔ'. Βασιλεία Νερβᾶ. Μετὰ Δομετιανὸν ἐβασίλευσε Νερβᾶς ἔτος ἕν. Σώφρων (δὲ) ὢν καὶ ἐπιεικὴς ἀνακαλεσάμενος Ἰωάννην τὸν Θεολόγον 336 ἐκ τῆς νήσου ἧς ἦν ἐξόριστος, ἀπέλυσεν αὐτὸν ἐν Ἐφέσῳ· μόνος περὶ τῶν βίῳ ἐκ τῶν ἰβ' μαθητῶν καὶ συγγραψάμενος τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον, ἐν εἰρήνῃ ἀνεπαύσατο.² Περὶ οὗ, ὁ πολυῖστωρ Εὐσέβιος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ φησὶ· “Θωμᾶς μὲν τὴν Παρθίαν εἴληχεν, Ἰωάννης δὲ τὴν Ἀσίαν, πρὸς ἣν καὶ διατρίψας ἐτελεύτησεν ἐν Ἐφέσῳ.”³ Πάλιν· “Ἐπὶ τούτοις ὢν καὶ Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀσίας τελευτᾷ καὶ θάπτεται πρὸς τῶν αὐτόθι πιστῶν.” Ὁμοίως δὲ καὶ Φίλιππος, ὁ ἐκ τῶν ζ' διακόνων, ἐν Ἱεραπόλει τελειοῦται καὶ θάπτεται μετὰ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. Περὶ ὧν καὶ Πολύκαρπος, ὁ τῆς ἐν Σμύρνη Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, Οὐίκτορι, τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, γράφων οὕτως φάσκει· “Καὶ γὰρ κατὰ τὴν Ἀσίαν μεγάλα στοιχεῖα κεκοίμηται, ἅτινα ἀναστήσονται τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς παρουσίας Κυρίου.” “Ἰωάννης ὁ ἐπιστήθιος Χριστοῦ, ὅς καὶ τὸ πέταλον πεφορηκῶς καὶ διδάσκαλος ἐν Ἐφέσῳ γενόμενος κεκοίμηται” “καὶ Φίλιππος, ὁ ἐκ τῶν ζ' διακόνων, ἐν Ἱεραπόλει τελειοῦται” οὗτός ἐστιν ὁ καὶ τὸν εὐνοῦχον βαπτίσας καὶ τὸν Σίμωνα κατηχήσας.⁴ Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Ἰππόλυτος Ῥώμης περὶ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς τε

λειώσεως τῶν ἀποστόλων διεξιὼν ἔφη· “Ἰωάννης (δὲ), ὁ ἀδελφὸς Ἰακώβου, κηρύσσων ἐν τῇ Ἀσίᾳ τὸν λόγον (τοῦ Εὐαγγελίου), ἐξωρίσθη ἐν Πάτμῳ τῇ νήσῳ ὑπὸ Δομετιανοῦ βασιλέως Ῥώμης, κάκεῖ θεν πάλιν εἰς Ἔφεσον ἐκ τῆς ἐξορίας ἀνακληθεὶς ὑπὸ Νερβᾶ, καὶ τὸ κατ’ αὐτὸν Εὐαγγέλιον συγγραψάμενος, ἔνθα καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν θεασάμενος, ἐτελεύτησε, οὗ τὸ λείψανον ζητηθὲν οὐχ εὐρέθη.” 5 Ὁ δὲ τοῦ μεγάλου Γρηγορίου ἀδελφὸς 337 Καισάρειος ἐπὶ σεκρέτου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔρω τηθεὶς περὶ τούτου ἀπεκρίνατο λέγων· “Αὐτὸς Ἰωάννης ἐν τῷ κατ’ αὐτὸν Εὐαγγελίῳ πρὸς τῷ τέ 110.524 λει διεσάφησε τοῦτο φάσκων· Καὶ τοῦτο εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ, τουτέστι τῷ Πέτρῳ· “Ἀκολούθει μοι. Ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντακαὶ φησι· Κύριε, οὗτος δὲ τί; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰναὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σέ; (ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητῆς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· ἂν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχωμαι, τί πρὸς σε;) Ἐπεὶ οὖν ἀλιεύοντας αὐτοὺς κατείληφε, τῷ Πέτρῳ μόνῳ προσέταξεν ἔπεσθαι αὐτῷ· ὁ δὲ καὶ τὸν Ἰωάννην συμπορεύεσθαι βουλόμενος ἔφη· Κύριε, οὗτος δὲ τί; Ὁν θεσπίσας ὁ Ἰησοῦς προσμένειν ἐπὶ τῆς ἀλείας φησὶν· Ἐὰν θέλω αὐτὸν μένειν ἐνταῦθα καὶ ἀλιεῦν ἕως ἂν ὑποστρέψας ἔρχωμαι πάλιν ὧδε, τί πρὸς σέ; 6 Ὡστε οὖν ἄριστα διορθούμενος τὴν ἐσφαλμένην αὐτῶν ὑπόνοιαν, εἰκότως ἔφη· Καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει. Καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς πολλακίς διεσφάλλοντο πρὸς τὰς πεύσεις Χριστοῦ καὶ ἀποκρίσεις, ὡς καὶ 91b ἀκούειν “ἀσυνέτους καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ,” ἕως ἔλθον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐδίδαξεν αὐτοὺς καὶ “ὠδήγησεν εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν,” κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. Εἰ δὲ τινες ἐριστικῶς (τε) καὶ προπετῶς ἀποκρουόμενοι τὰς ἱεράς ταύτας φωνὰς καὶ μαρτυρίας ἀκαίρως δῆθεν συλλογιζόμενοι εἴπωσι πρὸς τὸ καταγγεῖλαι τὴν δευτέραν Χριστοῦ παρουσίαν· Κατελείφθη ζῶν ἐν σαρκὶ μετὰ Ἐνώχ καὶ Ἥλία, ἀκουέτωσαν, ὅτιπερ μόνους (τοὺς δύο) διὰ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτὸς οὕτως φησὶν, ἐκ προσώπου Κυρίου λέγων, τοὺς δύο μάρτυρας γενήσεσθαι Ἐνώχ καὶ Ἥλιαν, τοιάδε φάσκων· “Καὶ δώσω τοῖς δυοῖς μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας #22ασξ, περιβεβλημένους 338 σάκκους. Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι (αἱ ἐνώπιον Κυρίου πάσης τῆς γῆς ἐστῶτες. Καὶ εἴ τις θέλει αὐτοὺς ἀδικῆσαι), πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθρούς αὐτῶν. Καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, ποιήσει τὸ ἀναβαῖνον θηρίον ἐκ τῆς ἀβύσσου πόλεμον μετ’ αὐτῶν, καὶ νικήσει, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς μεγάλης πόλεως ἔσσονται ἄταφα γ’ ἡμέρας ὅπου ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη.” Μάτην οὖν παραληροῦσί τινες φάσκοντες αὐτὸν ἔτι ζῆν ἐν σαρκὶ, “μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσι τῷ ὄντι μήτε περὶ τίνων διαβεβαίουνται,” οἴκοθεν τοῦτο καὶ οὐκ ἔκ τινων ἱερῶν ἐξηγητῶν ῥιψοκινδύνως τε καὶ τολμηρῶς ὄντως τε ρατευόμενοι. 7 Οὗτος ὁ Νερβᾶς ἐκ Παιονίας ἀγγελίας ἐπινικίων ἀκούσας παρὰ Τραϊανοῦ, ἀνελθὼν ἐν τῷ Καπετωλίῳ καὶ λιβανωτὸν θύσας, στὰς ἐπὶ βῆματος, μεγάλα βοῶν, τῆς τε βουλῆς καὶ τοῦ δήμου Ῥωμαίων παρόντων ἔφη· “Ἀγαθὴ τυχῆ· (Μάρκος) Νερβᾶς Τραϊανὸν υἱοποιῶμαι.” 110.525. 8 Οὗτος ἀπηγόρευσε τοῦ ἐκτέμνειν τινῶν τὰ αἰδοῖα ἐν Ῥώμῃ, καὶ νόσῳ τελευτᾶ

ΡΛΕ΄. Βασιλεία Τραϊανοῦ Μετὰ δὲ Νερβᾶν ἐβασίλευσε Τραϊανὸς ἔτη κ΄, καὶ ὑδεριάσας ἀπέθανεν. (Οὗτος διωγμὸν ἐπὶ πολὺ κατὰ Χριστιανῶν κινήσας μάρτυρας πολλοὺς ἐφόνευσε, ἀλλ’ ὕστερον ἔπαυσε τὸν διωγμὸν. 2 Ὅστις ἀγαθός, καὶ μισοπόνηρος, καὶ φιλοδίκαιος τοσοῦτος ὑπῆρχε, ὥστε γυμνώσας ποτὲ ῥομφαίαν ἐν ὄπιον τῶν μεγιστάνων ἐπέδωκε τῷ ἐπάρχῳ 339 λέγων· Δέξαι τὸ ξίφος τοῦτο, καὶ εἰ μὲν καλῶς πράττω, ὑπὲρ ἐμοῦ, εἰ δὲ μὴ καλῶς, κατ’ ἐμοῦ αὐτῷ χρῆσαι. 3 Προχειρίσθη δὲ ὑπὸ Νερβᾶ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ ὡς πολεμικώτατος, καὶ πολλὰ

κατορθώματα ἔν τε Ῥώμῃ καὶ πανταχοῦ πεποηκώς. 4 Φίλου δέ τινος αὐτῷ ποτε διαβληθέντος ὡς ἐπιβούλου καὶ τούς τε ὀφθαλμούς (αὐτοῦ) ἔκκεντη θέντος καὶ τὸ γένειον ἀποκειραμένου, ἐπεὶ τυφλὸς πρὸς Τραϊανὸν εἰσήχθη, πολλὰ λυπηθεὶς ἐπὶ τούτῳ Τραϊανὸς, πόλιν κτίσας ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ τὴν νῦν Τραϊανούπολιν (ὀνομαζομένην καὶ) τοῦτον κατοικίσας ἐν αὐτῇ ὡς δεσπότην ταύτης, ἐκέϊσε ἀπέστειλεν ἕως τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. 5 Θνήσκει δὲ Ἀδριανὸν προχειρισάμενος βασιλέα. 6 Ἐπὶ αὐτοῦ Συμεὼν ὁ τοῦ Κλεόπα ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπίσκοπος καὶ Ἰγνάτιος ὁ θεοφόρος ἔμαρ τύρησαν. 7 Καὶ Βασιλείδης, καὶ Μένανδρος, καὶ Κήρινθος, καὶ 92a Νικόλαος, εἷς τῶν ζ' διακό νων, οἱ αἵρεσιάρχαι, ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας ἐγνωρίζοντο. (Ὁ ῥηθεὶς Νικόλαος ὁ εἷς τῶν ζ' διακό νων καὶ Ἐβιωναῖος.)

ΡΛζ'. Βασιλεία Ἀδριανοῦ. Μετὰ δὲ Τραϊανὸν ἐβασίλευσεν Ἀδριανὸς (γαμβρὸς αὐτοῦ) ἔτη κ' ἦν δὲ ἄφρος τῷ γένει φιλόλογος, ἐπιτήδειος ἔν τε 340 τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ τῷ συμμέτρῳ, συγγενῆς καὶ υἱοπεποημένος Τραϊανῷ (καὶ ὑδεριάσας ἀπέθανεν). 2 Οὗτος ἐν Μυσίᾳ ἔνθα ἐθήρασεν, ὠκοδόμησε πόλιν καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἀδριανούπολιν, καὶ ἑτέραν ἐν (τῇ) Θράκῃ καὶ ἐπωνόμασε καὶ αὐτὴν Ἀδριανούπολιν. 110.528 3 Ἐφ' οὗ στασιάζαντες Ἰουδαῖοι καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν οἰκοδομήσαι βουληθέντες, ὀργὴ ζεταὶ κατ' αὐτῶν σφόδρα (σημεῖον δὲ γέγονε πρὸ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν ὡς τὸ τοῦ Σολομῶντος μνημεῖον αὐτόματον διανοιχθῆναι): πολέμου δὲ γενομένου μεταξὺ, ἀνεῖλεν ἐξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ μιᾶς μυριάδας ιη' (καὶ παραλαβὼν αὐτούς μετὰ θυμοῦ τοὺς ὑπολειφθέντας πάντας, καὶ καταγαγὼν αὐτούς ἐν τῇ πανηγύρει τῇ ἐν Χεβρῶν γενομένη, ἐπώλησεν αὐτούς ἀνά δ' εἰς μόδιον κριθῆς). Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ λείψανα τῆς πόλεως καὶ τὸν ναὸν κατερειπώσας, κτίζει τὸ δεύτερον τὴν ἁγίαν πόλιν, ἣν δὴ καὶ μετωνόμασεν Αἰλίαν (εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ λωβὸν, ὅπως εὖρη ἔλεον): καὶ στήσας τὸ ἑαυτοῦ εἶδωλον ἐν τῷ ναῷ, οἰκεῖν Ἑλλήνας ἐν τῇ πόλει προσέταξε. 4 Κτίσας δὲ ναὸν ἐν Κυζίκῳ καὶ πόλιν ἐν τῇ Θράκῃ προσηγόρευσε αὐτὴν Ἀδριανούπολιν. 5 Ἐφ' οὗ (Κέρδων, καὶ Οὐαλεντίνος, καὶ Μαρκίων, καὶ Μοντανὸς, καὶ) Σατορνίλος, καὶ Καρποκράτης, οἱ αἵρεσιάρχαι (καὶ Ἀκύλας) ἐγνωρίζοντο. 341 6 Ἐπὶ τούτου Πλούταρχος ὁ Χαιρονεὺς καὶ Φλέγων ὁ χρονογράφος ἐγνωρίζοντο. 7 Θνήσκει δὲ Ἀδριανὸς Ἀντωνίνον προχειρισάμενος. 8 Οὗτος Ἀδριανὸς εἶχεν ἄνδρα τινὰ ὀνόματι Σίμιλον, ἔν τε φρονήσει, καὶ (ἀνδρεία, καὶ) ἐπιεικείᾳ, καὶ ἀρεταῖς πολλαῖς κεκοσμημένον, καὶ πάνυ αὐτὸν ἐτίμα καὶ ἐν μεγάλῃ ἀρχῇ κατέστησεν: ἀλλ' ἐπὶ ὀλίγον τῆς ἀρχῆς κρατήσας, δεηθεὶς ἐξ ἑσθῆς αὐτῆς καὶ ἐν ἀγρῷ ἐπτά ἔτη διατρίψας, ἔτελεύτησεν, ἐπιγραφὴν προστάξας ἐν τῷ μνήματι αὐτοῦ περιέχουσαν οὕτως: “Σίμιλος ἐνταῦθα κατέκειται, βιώσας μὲν ἔτη πολλὰ, ζήσας δὲ ἔτη ἐπτά. 9 Ὁ δὲ Ἀδριανὸς βίᾳ ἀπέθανεν (ὑπὸ) τῆς νόσου κράζων. “ὦ Ζεῦ, πόσον κακὸν ἔστιν ἐπὶ θυμοῦντά τινα ἀποθανεῖν καὶ μὴ τυγχάνοντα.” ΡΛΖ'. Βασιλεία Ἀντωνίνου. Μετὰ Ἀδριανὸν ἐβασίλευσεν Ἀντωνίνος ὁ Εὐσεβῆς ἔτη κβ', υἱοποιηθεὶς τῷ Ἀδριανῷ, καὶ πρῶτος τῶν αὐτοκρατόρων Εὐσεβῆς ἐπεκλήθη. 2 Θνήσκει δὲ προβαλὼν εἰς βασιλέα Μάρκον Ἀντωνίνον, τὸν ἴδιον γαμβρόν. 110.529 3 Ἐφ' οὗ Πολύκαρπος, ὁ μαθητὴς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰουστίνος ὁ φιλόσοφος, καὶ Διονύσιος ὁ ἐπίσκοπος Κορίνθου, ἔμαρτύρησαν. 342 4 Καὶ Τατιανὸς καὶ Βαρδισάνης (οἱ αἵρετικοί), καὶ Πρισκίλλα καὶ Μαξιμίνα αἱ ψευδοπροφήτιδες τῶν κατὰ Φρύγας ἐγνωρίζοντο. 5 Ἐπὶ τούτου Γαληνὸς ὁ ἰατρὸς ἐθαυμάζετο καὶ Βαρδισάνης τις Σύρος διαλεκτικώτατος καὶ σοφὸς ἦν. 6 Ἐπὶ αὐτοῦ Οὐαλεντίνος, καὶ Κέρδων, καὶ Μαρκίων ἐπὶ τῆς Ῥώμης αἵρεσιάρχαι ἐγνωρίζοντο. 7 Πολύκαρπος δὲ, (ὁ) ἐπίσκοπος Σμύρνης, εἷς ὄψιν ἐλθὼν Μαρκίῳνι, πρὸς αὐτὸν φησιν ὁ 92b Μαρκίων. “Ἐπιγινώσκεις ἡμᾶς, ὧ καλὲ Πολύκαρπε;” Ὁ δὲ: “Ἐπιγινώσκω σὲ, ἔφη, τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Σατανᾶ.”

ΡΛΗ΄. Βασιλεία Μάρκου. Μετά δὲ Ἀντωνῖνον ἐβασίλευσε Μάρκος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη ιθ΄. 2 Διωγμοῦ δὲ κινήθεντος πολλοὶ γεγονάσι μάρ τυρες. 3 Αὐρηλιανὸς ὁ Βῆρος ὁ καὶ Ἀντωνῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, σὺν καὶ Λουκίῳ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 4 Ἐφ' ὧν πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ ἀπὸ δυσμῶν ἐπὶ ἀνατολὰς φερόμενον ὤφθη. 5 Ἐπὶ τούτου Ὀπιανὸς ὁ τὴν Ἀλιευτικὴν συγγεγραφῶς (καὶ Σέκστος ἡκμαζον). 343 6 Τοῦτόν φασι πεφονευκέναι λέοντας ἰβ' ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. 7 Οὗτος ὁ Μάρκος σοφὸς ἦν καὶ ἐνάρετος, καὶ τὴν Ῥώμην ἐκ πολλῶν πολέμων διασωσάμενος καὶ ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν σφόδρα, ἀπέθανε φαρμακευθεὶς ὑπὸ Κομόδου τοῦ ἰδίου υἱοῦ. Τὴν δὲ μνήμην τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ ἡ βουλή ἔχουσα μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν χρυσῶ ἀνδριάντι αὐτὸν ἐτίμησεν. 8 Πολεμοῦντος (αὐτοῦ ποτε) Γερμανοῦς καὶ Σαυρομάτας, δίψει τῆς στρατιᾶς πιεζομένης καὶ διὰ τοῦτο κινδυνευούσης, τοὺς ἐπὶ τῆς Μελιτινῆς οὕτω καλουμένης λεγεῶνος Χριστιανοὺς ὄντας, δι' εὐχῆς ἐκτενοῦς πρὸς Θεὸν γενομένης, τοὺς μὲν πολεμίους κεραυνῶ βαλεῖν, ὄμβρῳ δὲ τοὺς Ῥωμαίους 110.532 παραμυθήσασθαι. Ὅπερ (ὡς φασι) σφοδρῶς καταπλήξαν τὸν Μάρκον, γράφει τιμᾶσθαι Χριστιανούς, τὴν δὲ λεγεῶνα Κεραυνοβόλον προσαγορευῆσαι.

ΡΛΘ΄. Βασιλεία Βῆρου. Μετὰ δὲ Μάρκον ἐβασίλευσε Βῆρος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη η΄, καὶ ἐσφάγη ἐν προκένσῳ.

ΡΜ΄. Βασιλεία Κομόδου. Μετὰ Βῆρον ἐβασίλευσε Κόμοδος (ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ) ἔτη ἰβ΄. 2 Γέγονε δὲ ποδαλγὸς καὶ καταβαρῆς (καὶ ὑπὸ ἀναγωγῆς αἵματος καὶ χολῆς ἀθρόως ἀπ' ἐθνήσκει). 344 3 Νάρκισσος δὲ τις τῶν οἰκείων αὐτοῦ ἀπέπνιξεν αὐτὸν ἐν τῷ λουτρῷ. 4 Ἐφ' οὗ Θεόδοτος, ὁ καὶ πρῶτος τῆς κατὰ Παῦλον τὸν Σαμοσατέα καὶ Νεστόριον πλάνης ἀρξάμενος, καὶ Θεοδοτίων, οἱ αἰρεσιάρχαι, ἐγνωρίζοντο. 5 Καὶ Κλήμης ὁ Στρωματεὺς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦν. 6 Κλήμεντος δὲ φοιτητῆς Ὀριγένης ἐγένετο. 7 Ἀλλὰ καὶ Μοντανὸς αἰρεσιάρχης τότε ἦν, ὃς ἑαυτὸν Παράκλητον ἔλεγεν εἶναι. 8 Ἦν δὲ (Κόμοδος) φιλοκύνηγος τοῦτόν φασι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ (τοὺς) ἰβ' λέοντας πεφονευκέναι (καὶ οὐχὶ Μάρκον, ὡς προεγράφη).

ΡΜΑ΄. Βασιλεία Περτίνακος. Μετὰ Κόμοδον ἐβασίλευσε Περτίναξ (Ἐλώϊος) μῆνας 4, μήτε τὴν γυναῖκα μήτε τὰ τέκνα εἰσαγαγὼν εἰς τὸ παλάτιον, ἀλλ' ἐάσας παρὰ τῷ πάπῳ δικάσασθαι. 2 Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. 3 Ἐπὶ αὐτοῦ Σύμμαχος, εἷς τῶν ἐρμηνευτῶν, ἦν Ἑβραῖος, καὶ Πορφύριος φιλόσοφος, ὁ κατὰ Χριστιανῶν γράψας.

ΡΜΒ΄. Βασιλεία Διδίου. Μετὰ δὲ Περτίνακα ἐβασίλευσε Δίδιος μῆνας δ΄. 2 Καὶ ἐσφάγη ὑπὸ κουβικουλαρίων εἰς τὴν πηγὴν τοῦ παλατίου, 345 θεωρῶν τοὺς ἰχθύας, ψήφῳ τῆς βουλῆς, μεγάλη ἐπιβώμενος: “Τί γὰρ δεινὸν ἐποίησα;” 3 Οὗτος ἦν φαυλότατος τοῖς ἔργοις καὶ τρόποις, καὶ ἀνοσιουργὸς, καὶ χρημάτων ἔραστής. 4 Ἐπὶ τούτου ἐμαρτύρησαν Εὐγένιος καὶ 110.533 Μακάριος. 5 Καὶ Σαβέλλιος ὁ Λιβυκὸς καὶ ἀθεώτατος αἰρετικὸς ἦν.

ΡΜΓ΄. Βασιλεία Σεβήρου. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Σευῆρος (ὁ Σεπτίμιος) ἔτη ιζ΄. 2 Ὅς τὸν ἐν Βρεττανίᾳ νικήσας πόλεμον, ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης περιετείχισε τὴν νῆσον σταδίους #22α' καὶ τὸ Βυζάντιον παραλαβὼν, τὰ τεῖχη αὐτοῦ καθεῖλεν· εἶχε δὲ πύργους ζ', ἐκ τῶν Θρακικῶν πυλῶν ἀρχομένους καὶ ἐπὶ τὴν ἀρκτῶν θάλασσαν καθήκοντας, ὧν 93α εἶ τις ἐν ἐνὶ τῶν πύργων προσήλθεν, οὐδεμία αἴσθησις τοῖς ἄλλοις ἐγένετο· εἰ δὲ ἐν τῷ πρώτῳ πύργῳ ἐνεβόησεν ἢ λίθον ἐσάλευσεν, αὐτὸς τε ἤχει καὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν μετεδίδου τῆς ἡχῆς. 3 Οὗτος καὶ τὸ Ζεύξιππον λουτρὸν ἔκτισε Βυζαντίοις, καὶ τὸ πρῶτον κτίσμα τῷ ἵπποδρόμῳ παρέδωκε, καὶ κυνήγιον καὶ θέατρον αὐτοῖς κατασκεύασεν. 4 Ἐπὶ τούτου Λεωνίδης, ὁ πατὴρ Ὀριγένους, ἐμαρτύρησεν (ἐπίσκοπος ὢν). 5 Καὶ Ὀριγένης ἐγνωρίζετο, ὅστις 346 (Ὀριγένης) εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀκμάζων μεγίστην εἰς τὸν θεῖον λόγον σπουδὴν καταβαλλόμενος, οὐ μόνον τοῖς πιστοῖς πρόξενος ὠφελείας ἐγένετο μεγάλης, ἀλλὰ

καὶ τῶν αἰρετικῶν οὐκ ὀλίγοις· ὑπ' αὐτοῦ γὰρ τὰ ὑγιῆ τῆς πίστεως παραλαβόντες δόγματα, ζηλωταὶ τῆς ἀληθείας ἐγίνοντο· ἔξ ὧν ὑπῆρχε διαφερόντως Ἀμβρόσιος, ἀνὴρ ἐπισήμων καὶ φιλόλογος, ὃς εἰς γνῶσιν τοῦ ἀνδρὸς ἀφικέσθαι σπουδάσας, ἀπέστη τῆς Οὐα λεντίνου καὶ Μαρκίωνος αἰρέσεως, πείραν τῆς ἐνθέου παιδείας αὐτοῦ ἀρκοῦσαν κτησάμενος. Πλείστοι δὲ τῶν ἔξωθεν φιλοσόφων πρὸς αὐτὸν φοιτῶντες, μεγίστην καὶ αὐτοὶ πρὸς τὰ οἰκεία μαθήματα τὴν ὠφέλειαν ἐκαρπώσαντο, μέγας γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐγνωρίζετο παραδιδούς γεωμετρίαν καὶ ἀριθμητικὴν, καὶ τᾶλλα προπαιδεύματα· διόπερ οὐκ ὀλίγοι τῶν παρ' Ἑλλησι σοφῶν μαρτυροῦσιν αὐτῷ, μνήμην ἐν τοῖς ἰδίῳ ποιούμενοι συγγράμμασιν ὡς διδασκάλου· καὶ γὰρ εὐφυῆς παιδόθεν ὑπῆρχε σφόδρα καὶ ζητητικὸς ἄγαν, οὗ ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ τὸ τῆς θείας Γραφῆς βούλημα πυνθανομένου, ὡς βαθύτερα διανοουμένου, ἐπέπληττεν ὁ πατήρ (αὐ τοῦ), μηδὲν ὑπὲρ ἡλικίαν παρ' ἐτέρων ζητεῖν· (νύκτωρ δὲ ἐπιστὰς, εὐδοντος τὰ στέρνα ὡς θείου Πνεύματος ἔνδον ἐν αὐτοῖς ἱερωμένου, κατεφίλει) καὶ τῆς εὐτεκνίας ἑαυτὸν ἐμακάριζεν. Ἀγνεῖαν δὲ 110.536 καὶ ἐγκράτειαν τοσαύτην ἤσκησεν ἐκ νέου τοῦ σώματος, ὡς ὀβολοῖς δ' ἄλλοι πρὸς διατροφὴν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀρκοῦμενος· καὶ μέντοι καὶ ἐν πολλοῖς ἔτεσι τοῦτο ποιῶν διετέλει· καὶ ἐπὶ ἐδάφους καὶ ψιαθίου ἐκάθευδεν, καὶ ὀλίγον καιρὸν τῆς νυκτὸς ἀναπαύομενος, τὸ πλεῖον αἰεὶ μελέτην τῶν ἱερῶν λογίων διήνυεν· (καὶ) ἐν τούτοις ἐπεκτεινόμενος, ἐπὶ τε ἀσιτία, καὶ ἀγρυπνία, καὶ γυμνότητι ἑαυτὸν ὑπωπιάζων τοσοῦτον 347 κατεδάμασε τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος ὡς ὀραῖσθαι παντελῶς αὐτὸν ἀπεσκληρότα. Οἴνου γὰρ καὶ ἐλαίου καὶ τῶν λοιπῶν ἀπεχόμενος, ἀνατροπὴν τοῦ θώρακος μεγίστην ὑπέμεινεν· ἔνθεν τοί γε διαβόητος γενόμενος ὡς διαπρέπων ἔργῳ καὶ λόγῳ, (καὶ) πολλοὺς Ἑλληνας τὴν εἰδωλομανίαν βδελύττεσθαι παρασκευάσας. Πολλῆς οὖν φήμης περὶ αὐτοῦ τρεχούσης καὶ πολλῶν μακρόθεν πρὸς αὐτὸν συρρέόντων, οὐ μόνον Ἑλληνας φιλοσόφους καὶ αἰρετικούς ἐλλογίμους πρὸς (τὴν) εὐσέβειαν εἴλκυσεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄντας Χριστιανοὺς μᾶλλον στοιχειώσας ἐπεβεβαίωσεν. Ὅν ὁ προλεχθεὶς Ἀμβρόσιος ἰκετεύσας πολλὰ καὶ παραβιασάμενος ἐν Καισαρείᾳ, καὶ ταχυγράφους μὲν παραστήσας αὐτῷ ζ', πλείους δὲ καλλιγράφους, ἐρμηνεῦσαι τὰς θείας Γραφὰς αὐτὸν πεποίηκε· καὶ ὁ μὲν τὴν δέουσαν χρεῖαν παρεῖχεν· ὁ δὲ ἐπὶ σχολῆς γενόμενος, ὑπηγόρευε τοῖς ταχυγράφοις· καὶ οἱ καλλιγράφοι σὺν γυναιξίν ἔγραφον, (οἱ ἐπὶ τῷ) καλλιγραφεῖν ἐξησκημένοι, πᾶσαν τε θεῖαν. 93b Γραφὴν ἐρμήνευσεν ἐπὶ ἔτη ιη'. Λέγεται δὲ ὅτι ἑξάκις χιλίας βίβλους συνέταξεν. Τοσοῦτον γὰρ ζῆλον εἰς τὴν ἐξήγησιν τῶν θείων Βιβλίων ὁ Ἀμβρόσιος ἐπεδείκνυτο, ὥστε τὴν πολλὴν αὐτοῦ σπουδὴν Ὁρι γένης μαρτυρῶν γράφει πρὸς τινα λέγων· “Ὁ ἱερὸς Ἀμβρόσιος ὁ τῷ Θεῷ γνησίως ἀνακείμενος πολλὰ προσαγορεύει σε, ὅστις νομίζων με φιλόπονον εἶναι καὶ πάνυ διψᾶν τοῦ θείου λόγου, ἤλεγξε τῇ ἰδίᾳ φιλοπονίᾳ τῷ πρὸς τὰ ἅγια μαθήματα ἔρωτι, ὅθεν ἐπὶ τοσοῦτόν με παρελήλυθεν, ὥστε κινδυνεύειν ἀπαυδᾶν πρὸς τὰς αὐτοῦ προτάσεις· οὔτε γὰρ δειπνῆσαι ἔστιν εἰ μὴ ἀντιβάλλοντας, οὔτε δειπνὴσαντι ἔξεστι περιπατῆσαι καὶ διαναπαῦσαι τὸ σωματίον· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις φιλολογεῖν καὶ ἀκριβοῦν τὰ ἀντίγραφα ἀναγκαζόμεθα οὔτε μὴ ὅλην ἐπὶ θεραπείᾳ τοῦ σώματος τὴν νύκτα ἔξεστιν ἡμῖν κοιμᾶσθαι, ἐπὶ πολὺ τῆς ἑσπέρας φιλολογίαις παρατείνοντες. Ἐγὼ δὲ λέγειν καὶ τὰ ἔωθεν μέχρι τῆς θ', ἔσθ' ὅτε 348 καὶ δεκάτης ὥρας· πάντες γὰρ οἱ θέλοντες φιλοπονεῖν τοὺς καιροὺς ἐκείνους τῇ ἐξετάσει τῶν θείων λογίων καὶ ταῖς ἀναγνώσεσιν ἀνατιθέασιν.” Πᾶσαν τοίνυν ἐρμηνεύσας τὴν θεῖαν Γραφὴν, ἐτελεύτησεν ἐτῶν ξθ'. 110.537. 6 Περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς Παναρίοις λέγει· “Τοῦ μὲν Ἀμβρωσίου τὰ πρὸς τροφὰς αὐτῷ τε καὶ τοῖς ὀξυγράφοις καὶ τοῖς ὑπηρετοῦσιν ἐπαρκοῦντος, χάρτας τε καὶ τᾶλλα ἀναλώματα, τοῦ δὲ Ὁριγένους ἐν τε ἀγρυπνίαις καὶ πολιτείᾳ ὑπερβαλλούσῃ καὶ σχολῇ μεγίστη τὸν περὶ τῆς Γραφῆς

διανύοντος κάματος,” και “πᾶσαν τὴν καλουμένην τῶν Ἐξαπλῶν πραγματεῖαν καὶ τῶν λοιπῶν ὁ ἀνὴρ μετὰ καμάτου πε φιλοτίμητο.” Οὐ μόνον γὰρ τὰς ἐπισήμους (δ') ἐκδόσεις κατ' αὐτὸν συνήγαγεν, ἀλλὰ εἴ και ἔξ, κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐν Ἱερικῶ περιτυχῶν ἐν τινι πίθῳ, ταῦτα συνέταξεν. Ἐπὶ ταῦτο οὖν πᾶσαν συναγαγὼν, διελὼν δὲ και ἀντιπαραθεὶς ἀλλήλαις μετὰ (και) αὐτῆς τῆς Ἑβραίων σημειώσεως, τὰ τῶν λεγομένων Ἐξαπλῶν ἀντίγραφα, εὐφυῶς μάλα και ἐπιστημόνως ἐκ πολυπειρίας κατ εσκεύασεν. “Ἄλλ' οὐκ εἰς τέλος ἄσβεστον αὐτοῦ τὸ κλέος διέμεινεν· συμβέβηκε γὰρ αὐτῷ τὸ τῆς πολυπειρίας δραστήριον· και μέντοι σκάνδαλον πολλοῖς και ἀπωλείας πρόξενος γέγονεν. Βουλόμενος γὰρ μη δὲν τῆς θείας Γραφῆς εἶσαι ἀνερμήνευτον, εἰς ἐπαγωγὴν ἑαυτὸν περιέβαλεν ἀμαρτίας, και θανάσιμα ῥήματα ἐξηγήσατο.” Ἐξ αὐτοῦ γὰρ Ἄρειος τὰς ἀφορμὰς εἶληχεν και οἱ καθ' ἐξῆς ἀνόμοιοι τε και ἀνόσιοι, και οἱ λοιποὶ πάντες. “Φάσκει γὰρ οὗτος τολμήσας κατὰ τὴν ἀρχὴν, ὅτι ὁ μονογενὴς Υἱὸς ὄρᾶν τὸν Πατέρα οὐ δύναται, 349 οὔτε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον (τὸν Υἱὸν), οὔτε οἱ ἄγγελοι τὸ Πνεῦμα, οὔτε οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἀγγέλους.” “Και ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς οὐ θέλει εἶναι τὸν Υἱόν, ἀλλὰ κτίσμα, και κατὰ χάριν λέγεσθαι Υἱόν, τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ψυχὴν προὔπαρχειν,” και τὰ ἐξῆς τῶν βλασφημιῶν αὐτοῦ. Πολλὴν γοῦν πεποίηκε σύνταξιν εἰς ἐκάστην Γραφήν και ὅσα μὲν ἐν προσομιλίαις και διὰ προομιλιῶν εἰς ἦθη τε και φύσεις ζῶων τε και ἀλόγων εἶρηκε μέσος φερόμενος, πολλάκις χαρίεντα τὰ 94α διηγήματα· ὅσα δὲ περὶ πίστεως ἐδογματίσθη, τῶν πάντων ἀτοπώτερος εὐρίσκεται. “Ἐδοξε δὲ (αὐτῷ) ἀσκητικὸν βίον ἐπανηρῆσθαι (τοιοῦτον, διὸ) τὸν θώρακα αὐτοῦ δι' ὑπερβολῆς ἀσιτίας τε και σκληραγωγίας ἀνατραπῆ 110.540 ναι),” ἐπινενοηκέναι δὲ και κατὰ τὸ σωματικόν, οἱ μὲν ὅτι νεῦρον ἀποτετηκέναι διὰ τὸ μὴ τῇ ἡδονῇ παρενοχλεῖσθαι, οἱ δὲ φάρμακον ἐπιτεθῆναι τοῖς μορίοις εἶπον και ἀποξηρᾶναι· ἄλλοι δὲ ἄλλα εἰς αὐτὸν ἀναφέρουσιν, ὡς ὅτι και βοτάνην ἰατρικὴν εὔρε μνήμης ἔνεκα.” Οὗτος “πολλὰ λέγεται πεπονθέναι ὑπὲρ (τοῦ) Χριστοῦ,” λόγιος ὢν σφόδρα και ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνατεθραμμένος. “Φθόνῳ δὲ διαβληθεὶς (ὑπὸ τοῦ διωγμοῦ) πρὸς τοὺς τῆς ἐξουσίας ἄρχοντας, κακομηχανία διαβολικῆς ἐπινοίας εἰς αἰσχρότατον ἄνδρα, φησὶν, ἐπινοηθῆναι παρὰ τῶν τῆς κακίας ἐργατῶν. Αἰθίοπα γὰρ αὐτῷ παρεσκεύασαν εἰς παράχρησιν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ὁ 350 δὲ μὴ φέρων τὴν τοιαύτην τολμηρὰν ἐπίνοιαν, ἔβρηξε φωνὴν, ἀμφοτέρων προτεθέντων αὐτῷ πραγμάτων.” “Ἐπεὶ δὲ τοῦτο καθωμολόγησε θῆσαι, βαλόντες ἐπὶ χειρᾶς αὐτοῦ λιβανωτὸν, εἰς τὴν τοῦ βωμοῦ πυρὰν καθῆκε· και οὕτω τοῦ μαρτυρίου ἀποκριθεὶς ἀπελύθη και τῆς Ἐκκλησίας ἐξέωσθη.” Τὴν δὲ Ἀλεξάνδρειαν καταλιπὼν διὰ τὸ ὄνειδος, τὴν Ἰουδαίαν κατέλαβεν. “Ἀνελθὼν δὲ εἰς Ἱεροσόλυμα, ὡς ἐξηγητῆς και λόγιος προετρέπετο ἀπὸ τῆς ἱερατείας” ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας εἶπεν· πρεσβύτερος γὰρ ἦν· και πολλὰ καταναγκασθεὶς ὑπὸ τῶν ἱερέων, ἀναστὰς (και ἀναπτύξας τὸ βιβλίον) και μόνον τοῦτο εὐρών· “Τῷ δὲ ἀμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· Ἰνα τί σὺ ἐκδιηγῆ τὰ δικαιώματά μου και ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου;” πτύξας τὸ βιβλίον ἐκάθισε μετὰ κλαυθμοῦ και δακρύων, πάντων ὁμοῦ συγκλαιόντων αὐτῷ. 7 Εἰσὶ δὲ πολλὰ και ἕτερα περὶ αὐτοῦ λεγόμενά τε και ἀδόξενα διὰ τὸ πλῆθος τῆς γνώσεως αὐτοῦ και συντάξεως τῶν βιβλίων, μὴ ἀκούων, ὡς ἔοικε, τοῦ σοφωτάτου Σολομώντος φάσκοντος· “Υἱέ, φύλαξον τοῦ ποιῆσαι βιβλία πολλὰ,” και, “Μὴ σπεῦδε ἐπὶ στόματί σου, και (ἡ) καρδία σου μὴ ταχυνάτω τοῦ ἐξενέγκαι λόγον ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς ἐν (τῷ) οὐρανῷ ἄνω και σὺ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω· διὰ τοῦτο ἔστρωσαν οἱ λόγοι σου ὀλίγοι.” “Εἰσὶ γὰρ λόγοι πολλοὶ πληθύνοντες ματαιότητα” και “Μὴ γίνου δίκαιος πολὺ.” “Ἔστι δίκαιος ἀπολλύμενος ἐν δικαίῳ αὐτοῦ” και “Μὴ σοφίζου περισσὰ, μήποτε ἀσεβήσης.” Ταύτας 351 τοίνυν παραγρα 110.541 ψάμενος τὰς ἱερὰς παραινέσεις και παραγκωνισάμενος οὐδὲ τοῦ χριστοφόρου προσέσχε τῇ ἐννοίᾳ τε και συνέσει ἐν τοῖς

συντάγμασιν· ὁ γὰρ θεσπέσιος Παῦλος ἐν παρασκευῇ λόγων παντοίων (δυνατώτατος ὢν, νοήμασί τε ἰκανώτατος γεγωνώς, ὅς) οὐ πλεῖον τῶν βραχυτάτων ἐπιστολῶν γραφῇ παρὰ δέδωκεν, καίτοι μυρία ἀπόρρητα λέγειν ἔχων, ἄχρις τῶν μέχρι οὐρανοῦ τρίτου φθάσας θεωρήματα, ἐπὶ αὐτὸν δὲ τὸν θεοπρεπῆ παράδεισον ἀρπασθεὶς καὶ τῶν ἐκεῖσε ῥημάτων ἀνεκφράστων ἀξιοθεὶς ἀκοῦσαι. Καὶ μέντοι οὐδ' οἱ λοιποὶ τοῦ Χριστοῦ φοιτηταί, ἢ μὲν ἀπόστολοι, ὁ δὲ μαθηταί, καὶ ἄλλοι πρὸ τούτων μυρίου, οὐκ ἄπειροι. 94b λόγων ἐτύγχανον· καὶ ὅμως οὖν ἐξ ἀπάντων τούτων τοῦ Κυρίου διατριβῶν ὑπομνήματα Ματθαῖος ἡμῖν καὶ Ἰωάννης μόνον καταλελοίπασιν, οὓς καὶ ἐπάναγκες ἐπὶ τὸ γράφειν ἔλθειν ἔχει λόγος, ὡς περ (δὴ) καὶ Μάρκον καὶ Λουκᾶν ὕστερον. Διό φησιν ὁ μέγας Μάξιμος· “Ὁ λόγος συγγραφόμενος ἢ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπόμνησιν συγγράφεται, ἢ πρὸς ὠφέλειαν ἑτέρων, ἢ καὶ ἄμφω, ἢ (καὶ) πρὸς βλάβην τινῶν, ἢ ἐπίδειξιν, ἢ ἐξ ἀνάγκης.” 8 Νοσηλευθεὶς δὲ Σευήρος ἐτελεύτησεν. 9 Ἐπὶ Σευήρου Παῦλος ὁ Σαμοσατεὺς τὴν Ἀρτέμωνος αἴρεσιν ἀνενεώσατο.

PMΔ'. Βασιλεία Καρακαλλᾶ. Μετὰ Σευήρον (τὸν Σεπτίμιον) ἐβασίλευσεν Ἀντωνῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Καρακαλλᾶς, καὶ Γέτας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ. 2 Καὶ σφάξας (τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν μητριαν λαβῶν εἰς γυναῖκα, καὶ κρατήσας ἔτη ζ', ἀνταναιρεῖται ὑπὸ τῶν ἰδίων, 352 αὐτὸς) τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μητρὸς κατέσφαξεν. 3 Σαραπίων δὲ τις μαθηματικὸς ἔλεγεν, ὡς τεθνήξαντα Ἀντωνῖνον καὶ Μακρίνον αὐτὸν διαδέχεσθαι, καὶ ἔδειξεν αὐτὸν δακτύλῳ παρεστῶτα μετὰ τῆς συγκλήτου. Ὁ δὲ ὑπὸ θυμοῦ, μᾶλλον δὲ ὑπὸ τῆς τύχης, οὐ συνῆκε τῷ προσώπῳ Μακρίνου, ἀλλ' ἕτερον τὸν πλησίον ἐκέλευσεν ἀποκτανθῆναι. Ὁ δὲ Μακρίνος ἐσπούδαζε τὸν Ἀντωνῖνον προκαταλαβεῖν, καὶ τοῦ Ἀντωνίνου ἀπὸ τοῦ ἵππου κατελθόντος ἐν κυνηγίῳ εἰς ἀπόπατον, ἐκατόνταρχον ἀποστείλας, τοῦτον τῷ ξίφει ἀνείλεν, εἰπὼν πρὸς αὐτόν· “Ὡς σὺ τὸν ἀδελφὸν ἀπέσφαξας, οὕτως κἀγὼ σε.” 4 Ἐπὶ αὐτοῦ Ὀριγένης διάφορα συγγράμματα καταλέλοιπε μετὰ καὶ τῆς τῶν Ἑβραίων σημειώσεως, τὰ λεγόμενα Ἐξαπλᾶ. 110.544

PMΕ'. Βασιλεία Μακρίνου. Μετὰ Ἀντωνῖνον ἐβασίλευσε Μακρίνος ἔτος α', μῆνας β'. 2 Εὐτυχιανὸς δὲ τις προλαβὼν τὸν Ἀβίτον ὡς Ἀντωνίνου υἱὸν μοίχειον, περιέθηκε διάδημα καὶ αὐτοκράτορα ἀνηγόρευσεν· καὶ δούς χρυσίον τοῖς στρατιώταις συνέβαλε πόλεμον μετὰ Μακρίνου· καὶ ἠττηθεὶς Μακρίνος ἔφυγε καὶ ἀπεσφάγη μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. 353

PM'. Βασιλεία Ἀβίτου. Μετὰ Μακρίνον ἐβασίλευσεν Ἀβίτος ὁ Ἡλιογάβαλος ἔτη γ', μῆνας θ'. 2 Οὗτος γυναικώδης ἦν, ὥστε Ἱεροκλέα ἐν νομῶν αὐτοῦ ἄνδρα ποιῆσαι. 3 Ἐσφάγη δὲ διὰ τὰς ἀκαθαρσίας αὐτοῦ, καὶ ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ἑξάδελφος αὐτοῦ. 4 Ἀβίτος τὸν ἰατρὸν παρεκάλεσε διφυῆ αὐτὸν δι' ἀνατομῆς ποιεῖν ἐμπροσθίου.

PMΖ'. Βασιλεία Ἀλεξάνδρου. Μετὰ δὲ Ἀντωνῖνον τὸν καὶ Ἀβίτον ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ὁ Μαμαίας ἔτη ιγ', μῆνας η', καὶ ἐσφάγη σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ (Μαμαία ἐξ ἐπιβουλῆς Μαξίμου στρατηγοῦ). 2 Ἐπὶ αὐτοῦ γέγονε λιμὸς ἐν Ῥώμῃ, ὥστε κρεῶν ἀνθρωπίνων αὐτοὺς ἄψασθαι. 3 Οὗτος στρατεύσας κατὰ Περσῶν ἠττήθη κατὰ κράτος καὶ καταφρονηθεὶς ἐσφάγη (καὶ προεβάλοντο οἱ στρατιῶται Μαξιμῖνον), 4 Μαμμαία, ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ, θεοσεβῆς ἐτύγχανε, καὶ τὸν Ὀριγένην ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρίβουσα μετεπέμψατο πρὸς ἑαυτήν, τοῦ διδασκῆναι τὸ κατὰ Χριστὸν μυστήριον. (Διὸ καὶ εἰρήνη πολλὴ ὑπῆρχε ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις δι' αὐτῆς.) 354. 5 Ἐφ' οὗ Νάρκισσος, ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ἐν τῷ βαπτίζεσθαι, ἐλαίου τοῦ χρίσματος λείψαντος, ἐκέλευσε ὕδωρ ἐν τῷ κρατῆρι βληθῆναι, καὶ εὐξάμενος ἔλαιον πεποίηκεν.

PMH'. Βασιλεία Μαξιμίνου. Μετά Ἀλέξανδρον ἐβασίλευσε Μαξιμῖνος ἔτη ́. Οὗτος ποιμὴν ὢν καὶ μετὰ ταῦτα στρατιώτης γεγονώς, ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς 95a προεβλήθη βασιλεύς. 2 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐσφάγη δολίως παρὰ (Που πίνου) Μαξίμου καὶ Βαλβίνου. 3 Οὗτος κακῶς τῷ Ἀλεξάνδρου οἴκῳ χρησά 110.545 μενος, διὰ τὸ τοὺς Χριστιανοὺς τιμᾶν ὁ Ἀλέξανδρος, διωγμὸν μέγαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἤγειρεν. 4 Ἐφ' οὗ Λαυρέντιος καὶ Κυπριανός, Βαλβῖνος, Εὐλάμπιος καὶ Εὐλαμπία, καὶ ὁ ἅγιος Σώζων, ἐμαρτύρησαν.

PMΘ'. Βασιλεία Πουπίνου. Μετὰ Μαξιμῖνον ἐβασίλευσε Πουπῖνος Πουπλιανὸς μῆνας γ'. 2 Τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ ἀπεσφάγησαν καὶ οὗτοι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. 3 Ὅμοίως καὶ Γορδιανός, ὁ γεγονώς Καῖσαρ παρὰ Μαξιμίμου, καὶ αὐτὸς βασιλεύσας ἀνηρέθη, ὡς κωλύσαντος Φιλίππου τοῦ ἐπάρχου τὸν σίτον διακομισθῆναι τῷ στρατῷ. 355 Οὗτος δὲ (ὁ Φίλιππος) ἦν (ὁ) πατὴρ τῆς ἀγίας Εὐγενίας. 4 Ἐπὶ Μαξίμου καὶ Γορδιανοῦ Ἀφρικανὸς ὁ συγγραφεὺς ἐγνωρίζετο.

PN'. Βασιλεία Βαλβίνου. Μετὰ δὲ Πούπλιον ἐβασίλευσε Βαλβῖνος Ἰου νῖω μῆνας γ', ὃς πρῶτος ἐποίησε κανδιδάτους καὶ προτήκτορας· καὶ τὸ τάγμα τῶν σχολαρίων συστησάμενος ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἰουνιῶρων εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα.

PNΑ'. Βασιλεία Γορδιανοῦ. Μετὰ δὲ Βαλβῖνον ἐβασίλευσε Γορδιανός, υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ́, καὶ ἐν (τῷ) πολέμῳ συμπεσὼν τῷ ἵππῳ καὶ μηροκλασθεὶς ἀπέθανεν. 2 Μετὰ Γορδιανὸν ἐβασίλευσε Ἰουνίωρ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη β', καὶ ὑδεριάσας ἀπέθανε. 3 Ἐφ' οὗ Ἑβραῖὸς τις Χριστιανοῖς συνοδοιπορῶν ἐν ἐρήμῳ τόπῳ (ἐν Συρίᾳ) καὶ ἀρρώσθη, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὸν κινεῖσθαι παντελῶς, συνεβουλεύσαντο οἱ σὺν αὐτῷ Χριστιανοὶ μετὰ πολλῶν δακρύων καταλεῖψαι αὐτὸν, ὑφορώμενοι μὴ καὶ αὐτοῖς συνδιαφθαρῶσιν ἐκ τῆς ἀνυδρίας τοῦ τόπου καὶ ἐρημίας. Οὓς ἰδὼν ἀπιέναι μέλλοντας ὁ Ἰουδαῖος ἤρξατο μετὰ κλαυθμοῦ πρὸς αὐτοὺς λέγειν· “Ὁρ κίζω ὑμᾶς τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ κατελθόντα ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μέλλοντα κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, μὴ ἐάσητέ με ἀποθανεῖν Ἑβραῖον, ἀλλὰ βαπτίσατέ με, 356 καὶ οὕτως ἀπέλθατε.” Οἱ δὲ φασιν· “Οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν τοῦτο ποιῆσαι κοσμικοῖς οὔσι καὶ χειροτονίαν μὴ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐδὲ πάλιν ὕδωρ ἔστιν ἐνταῦθα, καθὼς ὄραξ.” Ὁ δὲ μᾶλλον ἐπέμενε τοῖς αὐτοῖς ὄρκοις ἐκβιαζόμενος αὐτοὺς καὶ κατακρίνων. Ἐν 110.548 πολλῇ οὖν ἀπορίᾳ γενόμενοι, εἶπεν εἰς ἕξ αὐτῶν πρὸς τοὺς λοιπούς· “Ἐγείρατε αὐτὸν καὶ ἐκδύσατε.” Καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου τοῦτον ὀρθώσαντες καὶ ἀποδύσαντες, ἐκεῖνος τὰς χεῖρας αὐτοῦ ψάμμῳ πλήσας, κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἰουδαίου λέγων ἐκ τρίτου· “Βαπτίζεται Θεόδωρος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἀγίου Πνεύματος” (ἀποκρινομένων τῶν ἄλλων καθ' ἕκα στον ὄνομα τὸ Ἀμήν). Καὶ παραχρῆμα τοσοῦτον ἐνίσχυσεν ὥστε σὺν πολλῇ προθυμίᾳ καὶ εὐρῶ στία βαδίζειν μετ' αὐτῶν. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ ταῦτα διηγησάντων τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Διονυσίῳ καὶ τοῦτον ἐκθαμβησάντων, εὐθὺς πάντα τὸν κλῆρον συναθροίζει καὶ ἀνατίθεται αὐτοῖς τὸ πρᾶγμα, εἴτε ἄρα ἐλογίσθη τῷ Ἰουδαίῳ εἰς βάπτισμα ἢ τῆς ψάμμῳ ἐπίχυσις, εἴτε οὐ. Καὶ οἱ μὲν ἔλεγον· “Ἐλογίσθη, μαρτυρούσης τῆς ἀθρόας αὐτοῦ ὑγιείας.” Οἱ δὲ οὐ παρεδέχοντο διὰ τὸ μὴ τοιαύτην ἔχειν τὴν Ἐκκλησίαν παράδοσιν, καὶ μάλιστα γὰρ τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Νικόδημον εἰρηκότος· “Ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ Πνεύματος, 95b οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.” Τούτων τοίνυν καὶ ἐτέρων λαληθέντων, ἔδοξε τῷ ἀγίῳ Διονυσίῳ βαπτισθῆναι αὐτὸν, καὶ ἀποστείλας αὐτὸν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἐβάπτισεν· τὸν δὲ προβαπτίσαντα αὐτὸν διὰ τῆς ψάμμῳ, ἄξιον αὐτὸν ὑπάρχοντα, διάκονον ἐχειροτόνησεν. Εἰκότως οὖν καὶ ὁ μέγας Γρηγόριος ἀπαριθμήσας τὰ βαπτίσματα πάντα φησὶν· “Ἐβάπτισε Μωϋσῆς (ἀλλ') ἐν ὕδατι, καὶ πρὸ τούτου ἐν νεφέλῃ καὶ (ἐν) θαλάσῃ.” Ἐβάπτισε καὶ Ἰωάννης, οὐκέτι μὲν Ἰουδαϊκῶς· οὐ γὰρ ἐν

ὔδατι μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς μετάνοιαν.” ”Βαπτίζει καὶ Ἰησοῦς, ἀλλ’ ἐν Πνεύματι τοῦτο ἢ τελειότης.” ”Οἶδα δὲ καὶ τέταρτον βάπτισμα, τὸ διὰ μαρτυρίου καὶ αἵματος.” ”οἶδα καὶ ε’ (ἔτι), τὸ διὰ δακρύων.” Οὐκοῦν 357 δικαίως οὐ παρεδέξαντο καὶ λίαν ἀρμοδίως ἐκεῖνο τὸ βάπτισμα. (Ποῖον γὰρ ἐνταῦθα ἐβαπτίσασατο, ἵνα ὡς βέβαιον καὶ θεῖον κυρωθῆ; Ποῦ νῦν εἰσιν οἱ κοσμικούς τινες καὶ γυναῖκας λέγοντες βαπτίσει ποτὲ κατὰ περίστασιν, μὴ παρόντος ἰε ρέως, καὶ εἰς βάπτισμα θεῖον καὶ τέλειον αὐτοῖς φιλονεικοῦντες, μᾶλλον δὲ τερατολογοῦντες καὶ βλασφημοῦντες ἐκ πολλῆς ἀγνωσίας καὶ ἀνθαδείας, μηδὲ τῆς ἱεραῶς τῶν ἀποστόλων διδασκαλίας καὶ παραγγελίας ἀκούοντες τῆς λεγούσης· “Οὐκ ἐπιτρέπομεν λαϊκὸν ποιεῖν τι τῶν ἱερατικῶν, οἷον θυσίας, ἢ βάπτισμα, ἢ χειροθεσίαν, ἢ εὐλογίαν μικρὰν ἢ μεγάλην.” καί· “Οὐχ ἑαυτῶ τις λαμ βάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ Θεοῦ· διὰ γὰρ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ ἐπισκόπου δίδεται ἢ τοιαύτη ἀξία. Ὁ δὲ μὴ ἐγχειρισθεὶς ταύτην, ἀλλ’ ἀρπάσας καὶ τυραννήσας αὐτὴν ἑαυτῶ, 110.549 τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Σαοῦλ καὶ Ὀζίου ὑποστήσεται.” Οὐ μὴν δὲ, “ἀλλ’ οὐδὲ τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς ἐπιτρέπομεν βαπτίζειν, οἷον διακόνους, ἢ ἀναγνώστους, ἢ ψάλτας, ἢ ὑπηρέτας, ἀλλ’ ἢ μόνοις ἐπισκόποις καὶ πρεσβυτέροις, ἐξυπη ρετουμένων αὐτοῖς τῶν διακόνων· οἱ δὲ τολμῶντες τοῦτο, τῶν Κορητῶν ὑποίσοις τὴν δίκην· καὶ μέντοι οὐδὲ πρεσβυτέροις χειροτονεῖν διάκονον, ἢ διακόνισσαν, ἢ ἀναγνώστου, ἢ ὑπηρέτου, ἢ πυλω ροῦς, ἀλλ’ ἢ μόνοις τοῖς ἐπισκόποις. Αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ τάξις ἢ ἔννομος ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεὰ ρεστος ἀρμονία καὶ κατάστασις.” Μάτην οὖν ἐρε σχελοῦσιν ἢ, τότε ἀληθέστερον εἰπεῖν, θεομαχοῦ σιν οἱ τὰ τῆς ἱερωσύνης χαρίσματα καὶ ἐνεργήματα κοσμικοῖς ἀνδράσι καὶ γυναῖξιν ἀπονέμοντες ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκούοντων καὶ πειθόμενοι τῇ ματαιολογίᾳ καὶ φλυαρίᾳ τῶν μηδὲ ὅτι ποτέ ἐστιν ἱερωσύνη καὶ διαφορὰ κοσμικοῦ τε καὶ ἱερέως πάμπαν εἰδότες.)

PNB’. Βασιλεία Ἰουστιλλιανοῦ. Μετὰ Ἰουώνωρον ἐβασίλευσε Ἰουστιλλιανὸς ἔτη β’, καὶ φλεβοτομηθεὶς ἐξεχύθη τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐν τῷ καθεύδειν καὶ λειποθυμήσας ἀπέθανε.

PNΓ’. Βασιλεία Φιλίππου. 358 Μετὰ Ἰουστιλλιανὸν ἐβασίλευσε Φίλιππος (σὺν υἱῷ αὐτοῦ) ἔτη ε’. Οὗτος γνησίως ἐπὶ στευσεν εἰς τὸν Χριστὸν, συνέσει καὶ ἐπιεικείᾳ κεκοσμημένος· ὠρᾶτο δὲ ἀπὸ Βόστρων. 2 Κτίσας δὲ πόλιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐκάλεσεν αὐτὴν ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι Φιλιππούπολιν. 3 Οὗτος σπονδὰς εἰρηνικὰς 96a ἐποίησε μετὰ Σαπῶρου, τοῦ Περσῶν βασιλέως, ὃς ἔθαι μάζετο ἐπὶ μεγέθει σώματος· μέχρι γὰρ ἐκεῖνου οὐκ ἦν ἄνθρωπος τοιοῦτος φανερωθεὶς. 4 Ἀνηρέθη δὲ ἅμα τῷ υἱῷ (ὁ Φίλιππος) ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ Χριστιανῶν ὑπὸ Δεκίου, (ὃς καὶ κατέσχε τὴν βασιλείαν ἔτη β’). 5 Ἐπὶ τούτου διωγμοῦ μεγάλου γεγονότος, πολλοὶ ἐμαρτύρησαν. 6 Τοῦτον διαδέχεται Γάλλος καὶ Βολοσιανὸς ἔτη β’.

PNΔ’. Βασιλεία Οὐαλεριανοῦ. Τούτους Οὐαλεριανὸς καὶ Γαλλιανὸς διαδέχονται ἔτη ιε’. Μετὰ δὲ Φίλιππον ἐβασίλευσε Οὐαλεριανὸς ἔτος α’ καὶ ἐσφάγη ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

PNE’. Περὶ τῆς λοιμικῆς νόσου. Ἐφ’ οὗ ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ Θεοῦ ὄργην μεγάλην ἐκπέμψαντος, λοιμώδης νόσος τὸ ἀνθρώπινον γένος διέφθειρεν (εἰς 359 ἐξάλειψιν)· ἀπὸ γὰρ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἀτμοὶ τινες 110.552 ἀνήεσαν· καὶ πρὸς τούτοις ἄνεμοι καὶ αὔραι τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν ἀνιμήσεις ἀνέπνεον, ὡς νομίζειν νεκρῶν ἰχώρας εἶναι τὰς δρόσους. Συνεχῶς οὖν ἐκ τοῦ τοιοῦτου λοιμοῦ τὴν γῆν συν εἶχε βαρέα καὶ ἀνίατα νοσήματα, ὡς ἄπειρον καὶ ἀναρίθμητον γενέσθαι τῶν ἀνθρώπων τὸν ὄλεθρον· θρηνοί τε καὶ οἰμωγαὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὄλλυμένων ἐγίνετο πανταχοῦ καὶ, οὐδὲν τῶν ἐπὶ θανάτου τῶν πρωτοτόκων Αἰγύπτου ἀπολειπόμενον· οὐ γὰρ ἦν οἰκία, ἐν ἣ οὐκ ἦν τεθνηκῶς ἀπόζων· καὶ οἱ μὲν τῶν ἔθνων ἀπηνεῖς ἄνθρωποι τὴν τοῦ νοσήματος ἐκτρεπόμενοι βλάβην καὶ τὴν τοῦ

θανάτους μετάδοσιν, ἀτάφους καὶ ἡμιθανεῖς ἔρριπτον τοὺς ἀνθρώπους, οὐ συγγενῶν, οὐ φίλων, οὐκ ἄλλων τινῶν ἐγγυτέρων φειδόμενοι, εἰ καὶ τὴν ὄργην καὶ τὸν ὄλεθρον οὐκ ἐξέφυγον. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον, ἀπαραφυλάκτως τοὺς νοσοῦντας θεραπεύοντες (καὶ τοῦ πάθους μεταλαμβάνοντες. τοῦ βίου ἀπηλλάττοντο· ἄλλοι δὲ ἐτέρους νοσοκομίσαντες καὶ ἀνεθῆναι τῆς νόσου ποιήσαντες, ἀπεγένοντο) εἰς αὐτοὺς τὸν ἐκείνων θάνατον ἐπισπασάμενοι.

PNZ'. Βασιλεία Γάλλου. Μετὰ δὲ Οὐαλεριανὸν ἐβασίλευσε Γάλλος υἱὸς αὐτοῦ, μῆνα ἕνα· 2 καὶ ἐσφάγη καθεύδων ὑπὸ τῆς ἰδίας γυναικός.

PNZ'. Βασιλεία Δεκίου. Μετὰ δὲ Γάλλον ἐβασίλευσε Δέκιος ἔτη β', καὶ ἐσφάγη (ἐν τῷ πολέμῳ σὺν τοῖς αὐτοῦ παισίν) ὑπὸ Σκυθῶν ὑποθήκαις 360 Γάλλου (καὶ Βολοσιανοῦ) ἐν τέλματι ἀποπνιγένης, ἀξίαν τιμωρίαν τῆς ἑαυτῶν θηριωδίας εὐρόντες, ὡς μηδὲ μέρος τι τῶν σωμάτων αὐτῶν εὐρεθῆναι. 2 Ἐπὶ τούτου ἦν Κλήμης ὁ Στρωματεὺς, Ἀφρικανὸς, καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς καὶ Ναυάτος πρεσβύτερος, ὃς τοὺς ἐπιθύσαντας καὶ μετανοοῦντας οὐκ ἐδέχετο. 3 Ἐπὶ Δεκίου ὁ ἅγιος Κυπριανὸς ἐμαρτύρησε, καὶ οἱ ζ' παῖδες οἱ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ (οἱ δ' ἐν Κρήτῃ), Βαβύλας Ἀντιοχείας, καὶ Φλαυιανὸς Ῥώμης, καὶ Ἀλέξανδρος Ἱεροσολύμων, καὶ Διονύσιος Ἀλεξανδρείας, ἐμαρτύρησαν (καὶ ἄλλοι ἀναρίθμητοι)· καὶ Ἐλκεσαῖος ὁ αἰρεσιάρχης ἐγνωρίζετο. 4 Οὗτος (ὁ Δέκιος) ἐθέσπισεν ἐν Ῥώμῃ τὰς Χριστιανὰς γυναῖκας μὴ ἐξεῖναι κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, οἴομενος διὰ τῆς νομιζομένης αἰσχύνης ταύτης εἰς εἰδωλολατρείαν (αὐτὰς) ἐλκύσαι· αἱ δὲ μᾶλλον (προθύμως) ἀκατακάλυπτοι προῆε 110.553 σαν. 96β ὅθεν ἄχρι τοῦ νῦν αἱ μὲν ἀκριβεῖς Χριστιανῶν γυναῖκες ἀκατακάλυπτοι προέρχονται, αἱ δὲ Ἰουδαῖαι καὶ ἄπιστοι κατακαλύπτονται.

PNH'. Βασιλεία Αἰμιλιανοῦ. Μετὰ δὲ Δέκιον ἐβασίλευσεν Αἰμιλιανὸς ἔτος α', καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ.

PNΘ'. Βασιλεία Γαλλιανοῦ καὶ Οὐαλεριανοῦ. Μετὰ Αἰμιλιανὸν ἐβασίλευσε Γαλλιανὸς ἔτη ιε', καὶ ἐσφάγη ἐν τῷ πολέμῳ. 361. 2 Ἐφ' οὗ Ἀρτέμων καὶ Συνέπων οἱ αἰρεσιάρχαι ἐγνωρίζοντο, καὶ Γρηγόριος ὁ Θαυματουργὸς (καὶ μαθητῆς Ὠριγένους) διέπρεπεν.

PE'. Βασιλεία Κλαυδίου. Μετὰ Οὐαλεριανὸν ἐβασίλευσε Κλαύδιος ἔτη β'. Οὗτος πάππος γέγονε Κωνσταντίου, τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. 2 Ἐπὶ αὐτοῦ οἱ Σκύθαι περάσαντες καὶ τὰς πόλεις πορθήσαντες, ἀπελθόντες εἰς Ἀθήνας παρέλαβον αὐτὰς, καὶ συναγαγόντες πάντα τὰ βιβλία ἐβούλοντο καῦσαι· ὡς φρονῶν δέ τις ἐξ αὐτῶν ἐκώλυσεν αὐτοὺς, εἰπὼν, ὅτι περὶ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι σχολάζοντες τῶν πολέμων ἀμελοῦσιν. 3 Οὗτος Αὐρηλιανὸν εἰς τὴν βασιλείαν προαγαγὼν (νόσῳ) τελευτᾷ. 4 Ἐπὶ Κλαυδίου ἐμαρτύρησαν οἱ ἅγιοι Μάμας, Ἀειθαλεὺς, καὶ Ἰουλία, καὶ Φίλιππος.

PEA'. Βασιλεία Κυντιλιανοῦ. Μετὰ Κλαυδίον ἐβασίλευσε Κυντιλιανὸς ἡμέρας ζ'.

PEB'. Βασιλεία Αὐρηλιανοῦ. (Μετὰ τοῦτον) ἐβασίλευσεν Αὐρηλιανὸς ἔτη ', ἀνηρέθη δὲ ὑπὸ στρατιωτῶν μεταξὺ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου ἐν τῷ καλουμένῳ Καινῷ Φρουρίῳ, καὶ ἐκεῖ ἐτάφη. Αὐρηλιανὸς 362 γὰρ ὠτακουσὴν ἔσχεν ἀναφέροντα αὐτῷ πάντα τὰ γενόμενα καὶ λεγόμενα, ὃς ἀπειληθεὶς ποτε παρ' αὐτοῦ διὰ τινὰ αἰτίαν καὶ φοβηθεὶς, ἐμιμήσατο τὴν χεῖρα τοῦ βασιλέως καὶ ἐν γραφῇ ποιησάμενος ὄνομα σίας δυναστῶν ὡς ἐπὶ θάνατον ἀχθησομένων, οἱ φοβηθέντες ἀνείλον αὐτόν. 2 Ἐπὶ τούτου ὁ ἅγιος Χαρίτων ὠμολόγησε, καὶ Μάνης ὁ μιάρδος καὶ τρισκατάρατος ἀνεφύη, Χριστὸν ἑαυτὸν καὶ Πνεῦμα ἅγιον (ὁ δαιμονιώδης) μορφαζόμενος, (διὸ καὶ μαθητὰς ἰβ' ὡς ὁ Χριστὸς ἐπαγόμενος), καὶ ἐκ πάσης

αίρέσεως εἴ τι κακὸν 110.556 ἐρανισάμενος, ἐκ Περσίδος εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν κατὰ Θεοῦ συγχώρησιν εἰσέφρησεν. Οὗτος οὖν ὁ μεμηνὼς Μάνης, ὁ καὶ Σκυθιανὸς λεγόμενος, Βραχμάνης ὢν τὸ γένος, διδάσκαλον δὲ ἔσχε Βουδᾶν τὸν πρῶην καλούμενον Τερέβινθον, ὃς (καὶ) παιδευθεὶς ὑπὸ Σκυθιανοῦ τὰ Ἑλλήνων δοξάζοντος, τὴν Ἐμπεδοκλέους ἠγάπησεν αἵρεσιν, δύο ἀρχὰς λέγοντος ἀντικειμένης ἀλλήλοις. Εἰσελθὼν δὲ ἐν Περσίδι ἐκ παρθένου ἑαυτὸν ἔφασκε γεγεννηθῆναι καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀνατραφῆναι· καὶ συγγραψάμενος βιβλία δ', τὸ μὲν ἐπωνόμασε Μυστήριον, τὸ δὲ Εὐαγγέλιον, τὸ δὲ Θησαυρὸν, τὸ δὲ Κεφαλήν. Καὶ ὁ μὲν Βουδᾶν οὗτος ὁ καὶ Τερέβινθος ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου συντριβεὶς ἀπώλετο· γυνὴ δέ τις, παρ' ἧς (καὶ) κατέλυσε καὶ κατελύθη, τὰ χρήματα καὶ τὰς βεβήλους βίβλους (αὐτοῦ ἐξαγίστους) κληρονομήσασα, ὠνεῖται παιδάριον ἐτῶν ζ', τοῦνομα Κούρβικον, ὃν καὶ διδάξασα γράμματα καὶ ἔλευ θερώσασα κληρονόμον τῶν ἑαυτῆς πάντων καθίστησιν. Ὁ δὲ λαβὼν τὰ βιβλία τοῦ Βουδᾶ καὶ τὰ χρήματα, διήρχετο τὴν Περσίδα Μάνην ἑαυτὸν ὀνομάζων (κατὰ τὴν τῶν Περσῶν γλῶσσαν, οἰοεὶ τινα διαλεκτικόν)· καὶ τῆς πλάνης τοῦ Βουδᾶ συνίστωρ γενόμενος, καὶ τὰ βιβλία πονήματα ἴδια ἔλεγεν εἶναι. 363 Ὅν ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐξέδειρε ζῶντα ὡς θανάτου γενόμενον αἴτιον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Τοῦ γὰρ βασιλικοῦ παιδὸς νοσοῦντος καὶ πολλῆς ἰατρικῆς ἐπιμελείας ἀπολαύοντος, ἐπηγγείλατο Μάνης χωρὶς ἰατρείας ἀναστήσαι τοῦτον· καὶ οὕτω τοὺς ἰατροὺς ἀποστήσας ἐθανάτωσε τὸ παιδίον (τῆ) ἀμελεία καὶ τερατολογίᾳ· ὑπὲρ δὲ τούτου μισθὸν ἐπάξιον εἰκότως κομίζεται τὴν ἐκδορὰν τοῦ παναθλίου αὐτοῦ σώματος. (Τούτου δὲ μαθηταὶ γεγονῶσι τρεῖς· Θωμᾶς, καὶ Βουδδᾶς, καὶ Ἑρμᾶς, ἐξ ὧν οὗτος ὁ Θωμᾶς βίβλον ἐξέδωκε λεγομένην Εὐαγγέλιον κατὰ Θωμᾶν· μηδεὶς τοίνυν ἀναγινωσκέτω τὸ κατὰ Θωμᾶν Εὐαγγέλιον. Οὐ γάρ ἐστιν ἐνὸς τῶν ἰβ', ἀλλ' ἐνὸς τῶν τριῶν κακῶν τοῦ Μάνη μαθητῶν). Ὁ τοίνυν ἐμβρόντητος οὗτος Μάνης ἀποβαλλόμενος τὴν Παλαιὰν Διαθήκην καὶ τὴν κτίσιν πᾶσαν καὶ τὴν τοῦ ἀνθρώπου κατασκευὴν, οὐκ ἀγαθοῦ τινος γεγονέναι Θεοῦ βλασφημιῶν ὑπὸ φθορὰν καὶ ἀλλοίωσιν οὔσαν, τὴν νέαν ὡς ἀγαθοῦ δῆθεν προσίεται Θεοῦ, καὶ κατὰ φαντασίαν καὶ δόκησιν τὸν Χριστὸν πεφηνέναι τερατεύεται· καὶ πρὸς τούτοις καταδύσεις τινὰς ἐναγεῖς, καὶ νυκτερινὰς τελευτὰς, καὶ παρανόμους ἐπιτηδεύσας μίξεις, καὶ ἀρρήτοποιίας, καὶ εἰμαρμένην, καὶ μετενσωματώσεις, καὶ ἄλλα πλεῖστα φλυαρήσας (καὶ δρᾶσας,) καὶ διδάξας, τὰ τῶν Ἑλλήνων πονηρὰ καὶ 110.557 ἄθεα δόγματα κρατύνειν ἐσπούδαζεν ὁ θεομισῆς καὶ θεήλατος. 3 Περι οὗ φησι καὶ Θεόδωρος πρεσβύτερος ὁ τῆς Ῥαϊθοῦ· “Μάνης ὁ τοῦ ἀντιθέτου σκότους ἐφευρέτης, μᾶλλον δὲ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους ἀνάπλασμα, φαντασία ψιλῆ καὶ σχήματι διακένω σώματος ἀνθρωπείου πεφανερῶσθαι τὸν Κύριον ἐφαντάσθη καὶ ὠνεῖρωξεν· ὥστε, φησὶ, πάσχειν μὲν δοκεῖν αὐτὸν καὶ πράττειν ἄπερ ἔδρα καὶ πέπονθε καθ' ἡμᾶς, μηδὲν δὲ τούτων ἀληθεῖα καὶ πράγματι 364 ὑπάρξει, ἀλλὰ δοκήσει μόνον καὶ ἀπάτη ἀποβουκολεῖν τοὺς ἀνθρώπους, οἷς καὶ συνανετράφηται νενόμισται. Διὰ τοῦτο καὶ φύσεις δύο παρὰ τεῖται λέγειν περὶ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ μίαν τῆς θεότητος.” 4 “Παῦλος δὲ τις τῷ Μάνεντι τούτῳ σύγχρονος γεγονῶς, τὸ γένος μὲν Σαμοσατεύς, Ἀντιοχείας δὲ τῆς μεγάλης πρόεδρος, ψιλὸν εἶναι ἀνθρωπῶν τὸν Κύριον ἐδυσφήμησεν· ὥσπερ δὲ εἰς ἕκαστον τῶν προφητῶν, οὕτω καὶ ἐν αὐτῷ γεγενῆσθαι τοῦ Θεοῦ Λόγου τὴν οἴκησιν· ἐνθεν καὶ δύο φύσεις διηρημένως ἐχούσας καὶ ἀκοινωνήτους πρὸς ἑαυτὰς εἶναι παντάπασιν ἐν Χριστῷ, ὡς ἄλλου ὄντος αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἄλλου τοῦ ἐν αὐτῷ κατοικοῦντος Θεοῦ Λόγου. Αὗται μὲν οὖν αἱ πρῶται φωναὶ τοῦ μίαν φύσιν καὶ τὰς δύο κακῶς καὶ δυσφῆμως ἐπὶ Χριστοῦ λέγεσθαι, τὸ μὲν ἐπ' ἀναιρέσει τῆς θεότητος, τὸ δὲ ἀνθρωπότητος.”

ΡΕΓ'. Περὶ Ἀπολλινάριου. “Ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς χρόνοις Ἀπολλινάριός τις ἀνεφύη, πρόεδρος Λαοδικείας τῆς Συρίας, ματαίω φροσύνης ἐτέρας ἠγησάμενος· τῶν

γὰρ Ἄρεια νῶν ἄψυχον πάντη λεγόντων τὴν τοῦ Κυρίου σάρκα, αὐτὸς ἔφη, ὅτι σάρκα μὲν ἐμψυχωμένη ψυχῇ ζωτικῇ ἀνέλαβεν ὁ Κύριος, νοῦν δὲ τὸν ἡμέτερον οὐ προσήκατο, μηδὲ γὰρ δεηθῆναί φησιν ἐκείνην ἀνθρωπείου νοῦς, ἡγεμονουμένην ὑπὸ τοῦ αὐτὴν ἐνδεδυκότος Θεοῦ Λόγου, ἀλλὰ μηδὲ χωρεῖν αὐτὴν ἄλλην νοερὰν δύναμιν παρὰ τὴν θείαν. Ταῦτα ὑποθέμενος διατείνεται μίαν φύσιν εἶναι τοῦ Λόγου καὶ τῆς σαρκὸς, ὡς ἅτε τῆς σαρκὸς ἀτελοῦς οὔσης εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ διὰ τοῦτο μὴ ἀξίαν φύσιν ὀνομάζεσθαι.”

ΡΞΔ΄. Περί Θεοδώρου Μοψουεστίας. 365 “Μεθ' ὃν ἀναφαίνεται τις Θεόδωρος, τῆς Μοψουεστίας, πόλεως ἐν τῇ Κιλικίᾳ, τὴν ἡγεμονίαν λαχών· 97b καὶ ἐκ διαμέτρου τῷ Ἀπολλινάριῳ φερόμενος ὕβρεις οὐ τὰς τυχούσας τολμηρᾶ ψυχῇ καὶ ἀφόβῳ καρδίᾳ καταχέει τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ, ἅν 110.560 θρωπον ἕνα τῶν καθ' ἡμᾶς καὶ κοινὸν ἀποκαλῶν, ἐκ προκοπῆς λαβόντα τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, Θεὸν ὀνομάζεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ βαπτίσματος ἀξιοθῆναι τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος δωρεᾶς, ἐν πρώτοις εἰς ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος βαπτισθέντα, τὸν δὲ Θεὸν Λόγον διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἄρε τὴν αὐτοῦ κατ' εὐδοκίαν ἑαυτοῦ κατοικήσαντα μετὰ δοῦναι τῆς θεϊκῆς ἀξίας αὐτῷ καὶ προσκυνήσεως εἰς ὕστερον μετὰ τὴν τελείωσιν. Ταῦτα καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα δυσφημίας, δύο φύσεις ἰδιοπεριορίστως ἐδογματίσεν ἐπὶ Χριστοῦ, σχέσει τινὶ καὶ μόνον ἀλλήλαις οἰκειωμένας· δευτέρα καὶ αὕτη βλάστησις τοῦ μίαν φύσιν καὶ δύο φύσεις ἐν Χριστῷ μὴ κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὁμολογεῖσθαι.” 2 Μετὰ δὲ τούτους γέγονε τις Νεστόριος ὀνόματι, ἀπὸ Γερμανικείας τῆς Συρίας, τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως δραξάμενος· ὁμοίως τῇ φωνῇ τῶν ἐν Χριστῷ δύο φύσεων κακοφρόνως ἀπεχρήσατο, Παύλῳ καὶ Θεοδώρῳ, τοῖς ἑαυτοῦ προγόνοις, ἐπόμενος· υἱὸς μὲν γὰρ ἦν τοῦ Κίλικος, ἀπόγονος δὲ τοῦ Σαμοσατέως· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὴν ἁγίαν Παρθένον ἄσπονδον ἤρατο πόλεμον, ἐξαρνούμενος τὸν ἑαυτοῦ Κύριον καὶ ἀτιμάζων τὴν ἑαυτοῦ Δέσποιναν, ὁ δειλὸς δούλος καὶ ἀναίσχυντος. Οὗτος οὖν ὁ δεινὸς Νεστόριος (τρίτος) πρωτοστάτης τῆς γέγονε τῆς Ἰουδαϊκῆς ταύτης αἰρέσεως, ἄλλον εἶναι παρ' ἑαυτῷ τὸν Χριστὸν καὶ ἄλλον τὸν Θεὸν Λόγον κατὰ τὴν πατρικὴν αὐτοῦ πλάνην ἐδογματίσειε.”

ΡΞΕ΄. Περί Εὐτυχοῦς. 366 “Τῆς δὲ κατὰ Μάνην καὶ Ἀπολλινάριον ἀντιθέτου μοίρας τρίτος πάλιν ὑπασπιστὴς Εὐτυχῆς, ἡγούμενος μοναστηρίου Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεδείχθη, ὃς μὴ ἀνεχόμενος ὁμοούσιον ἡμῖν καὶ ὁμοφυῆ τὴν σάρκα τοῦ Κυρίου διομολογεῖν, ἀπὴρ νήσατο, σώζεσθαι λέγων ἐν τῷ Χριστῷ δύο φύσεις μετὰ τῆς τούτων ἐνώσεως καὶ συμφυΐας· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ τερατώδη τινὰ καὶ ἀλλόκοτα παρ' ἐπλάττεν, ἐξ οὐρανοῦ λέγων κατιέναι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ, ὡς διὰ σωλήνος τῆς Παρθένου, παραδραμεῖν τὸν Θεὸν Λόγον, οὐρανόθεν τοῦτο ἐνδεδυμένον, ἵνα δόξη γεγενῆσθαι ἐκ γυναικὸς, καὶ περ μὴ γεγεννημένος. Μανιχαῖος οὗτος ὁ λόγος καὶ πεφαντασμένος πολλῷ μᾶλλον ἐκείνου μίαν φύσιν καὶ οὗτος διεστραμμένη καρδίᾳ τὸν Χριστὸν ἐπρέσβευσεν.” 2 Εἶτα Σευῆρος τις λεγόμενος, ἀρπάσας τὸν θρόνον Ἀντιοχείας, τὴν κατὰ Μάνην αὐθις, Ἀπολλινάριόν τε καὶ Εὐτυχεᾶ διεκδικεῖν αἴρεσιν ἐπειράτο, κυκῶν, ὅση δύναμις αὐτῷ, τὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνην. Ἐξελαθεὶς δὲ τῆς Ἀντιοχείας ὡς στασιώδης καὶ ταραξίας, τὴν Ἀλεξανδρέων κουφοτάτην 110.561 τὴν, λαίλαπος καὶ θυέλλης δίκην, ἐνέσκηψεν· ἔνθα καὶ ἑτέρας καταγιγῶδες ἀντιπνευσάσης αὐτῷ τε καὶ τῷ λαῷ, συνέχεε πάντας καὶ ἐθορύβησε. 3 Διεσκέδασε γὰρ αὐτοὺς Ἰουλιανὸς τις καλούμενος, Ἀλικαρνασσοῦ μὲν τῆς Ἀσίας ἐπίσκοπος, τῆς δὲ Εὐτυχιανῆς κακοδοξίας προστάτης εὐθυμότατος. Σευῆρου γὰρ μίαν φύσιν λέγοντος εἶναι τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἐν Χριστῷ διαφορὰν δεχομένου, Ἰουλιανοῦ δὲ μίαν μὲν κατὰ Σευῆρον φάσκοντος φύσιν, ἀναιροῦντος δὲ τὴν διαφορὰν, αἴτιοι πάσης ταραχῆς 98a καὶ ζάλης γέγονασιν οἱ ἀνόσιοι, “μὴ νοοῦντες,

κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, μήτε ἄ λέ γουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται,” οἵτινες πρὸς ἡμᾶς διαμάχονται 367 λαμβάνοντας εἰς παρά δειγμα τῆς θείας ἐνώσεως τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σῶμα τος ἄνθρωπον, καὶ φασιν· “Οὐκοῦν τρεῖς ὁμολογεῖτε φύσεις;”. 4 Ἄλλ' ἴστωσαν οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀπαί δευτοι, ὅτι δύο φύσεις ἡμεῖς λέγομεν, οὐ Θεοῦ καὶ σαρκὸς, οὔτε μὴν Θεοῦ καὶ ψυχῆς, ἀλλὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου· οὐδὲ γὰρ ἐστὶ κυρίως ἀνθρώπου φύσις ἢ τοῦ μέρους φύσις· μέρη μὲν γὰρ ἀνθρώπου, ψυχὴ καὶ σῶμα, μέρη δὲ τῶν μερῶν αἰ περὶ αὐτῶν διαιρέσεις τε καὶ ὑποδιαιρέσεις· καὶ μέρη μὲν Χριστοῦ ἀσύγχυτα θεότης καὶ ἀνθρωπότης, ψυχὴ δὲ καὶ σῶμα (οὐ μέρη Χριστοῦ), ἀλλὰ μέρη τοῦ μέρους· μέρη μὲν τῶν μερῶν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ μὲν ψυχῆς, οὐσία λογικὴ καὶ ποιότης ἀσώματος, ὧν τὸ μὲν ἡγεμονικόν, τὸ δὲ θυμικόν, τὸ δὲ ἐπιθυμη τικόν· (καὶ) τούτων τὸ μὲν ἐννοηματικόν (καὶ) δια νοητικόν, μνημονευτικόν τε καὶ βουλευτικόν, τὸ δὲ ὀρεκτικόν καὶ ἐλκτικόν, τὸ δὲ ἀμυντικόν· καὶ πολλὰ ἕτερα τούτοις ὑποδιαιροῦνται. Ἀφείσθω (δὲ) τὰ νῦν ζητεῖν πότερον ὡς μέρη ταῦτά εἰσιν ἐν τῇ ψυχῇ ἢ ὡς(εἰ) δυνάμεις· ἐπὶ δὲ τοῦ σώματος πάλιν διαι ρέσεις γίνονται ἰσομοιρῆ, καὶ τούτων ἔτι εἰς κε φαλήν καὶ χεῖρας καὶ πόδας καὶ ταῦτα εἰς ὀστέα καὶ σάρκα καὶ νεῦρα, καὶ ταῦτα εἰς δ' στοιχεῖα, καὶ ταῦτα εἰς ὕλην καὶ εἶδος. Πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα φιλοσοφοῦσιν ἰατρῶν παῖδες περὶ δυνάμεων φυσικῶν, ὧν τὴν μὲν ἐλκτικὴν (τὴν δὲ καθεκτικὴν), τὴν δὲ ἀλλοιωτικὴν, τὴν δὲ ἀποκριτικὴν ὀνομάζουσιν, πολλὰ δὲ περὶ αἰσθήσεως καὶ φαντασίας καὶ τοῦ συνέχοντος τὸ ζῶον ζωτικῶ καὶ ὀργανικῶ πνεῦμα τος ἑτέρου παρὰ τὸ λογικόν, ὡς φασιν, ὑπάρχοντος. Ὡσπερ τοίνυν ἀπόχρη πρὸς τὸ παραστῆσαι ταῦτα πάντα διὰ τὸ σάρκα εἶπεῖν ἢ σῶμα ἀνθρώπου· καὶ ἀπόχρη πάλιν διὰ τῆς λογικῆς ψυχῆς τὸ, εἰς ἃ διαιρεῖται μέρη, δηλῶσαι· (οὔτως ἀπόχρη ἄνθρωπον ἢ φύσιν ἀνθρώπου εἰρηκότα, πάντα δηλῶσαι) τε καὶ παραστῆσαι τὰ ἐξ ὧν συνέστηκε (καὶ) ἐν οἷς γνωρὶ ζεταί. Οἱ δὲ οὐχ ἵνα τὸν ἄνθρωπον τέλειον ἀποφή νωσιν, ἀλλ' ἵνα τὸν Κύριον συκοφαντήσωσι καὶ τῆς ἡμετέρας αὐτὸν ἀλλοτριώσωσι φύσεως, καὶ ἢ 368 110.564 μὴ εἰληφότα τὴν ἀρχὴν τὸ ἡμέτερον ἢ μὴ σῶον φυλάξαντα ὅπερ ἔσχε παρ' ἡμῶν. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα σοφίζόμενοι καὶ παρὰ τὸ παράδειγμα κακουργοῦντες, εἰς ἀφύκτους καὶ ἀδιεξοδεύτους καταπεπτώκασι λαβυρίνθους. Ἀμέλει γέ τοι καὶ Θεοδώρητος ἔφη περὶ τού των καὶ τῶν τοιούτων ἀνοσίων οὕτως· “Εἰσὶ μέντοι γέ τινες οἱ καὶ Χριστιανῶν μὲν προσηγορίαν ἔχοντες, ἄντικρυς δὲ τοῖς τῆς ἀληθείας δόγμασι πο λεμοῦσιν· (α') οἱ μὲν γὰρ τὸ ἀγέννητον εἰς τρία τέμνουσι, καὶ τὸ μὲν καλοῦσιν ἀγαθόν, τὸ δὲ κακόν, τὸ δὲ δίκαιον· (β') οἱ δὲ δύο ἀρχὰς ἀγεννήτους ζω γραφοῦσι τῷ λόγῳ ἀλλήλαις ἐναντίας ἐκ διαμέτρου· (γ') ἄλλοι μὲν τοῖς ἀσεβέσι τούτοις πολεμεῖν ἐπαγγέλλονται δόγμασιν, ἑτέραν 98b δὲ δυσσε βείας ἐπινοοῦσιν ὁδόν· τὸν γὰρ τοῦ Θεοῦ Μονογενῆ, Λόγον ὁμολογοῦντες Υἱόν, ὡς ποίημα τῇ κτίσει συναριθμοῦσι, καὶ (δ') τὸν Κτίστην ἰστώσι μετὰ τῆς κτίσεως, καὶ (ε') τὸ ἅγιον Πνεῦμα τῷ δυσσεβεῖ λόγῳ τῆς θείας ἐξορίζουσι φύσεως. Ἄλλοι δὲ ἄλλως τὴν θείαν ὁδὸν ἀπολέσαντες, πόρρω που τῆς ἀληθείας ἐγένοντο· () καὶ οἱ μὲν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν γεγεννημένην οἰκονομίαν παντελῶς ἀπηνήσαντο· (ζ') οἱ δὲ ὁμολογοῦσι μὲν ἐνανθρωπήσαι τὸν Θεὸν Λόγον, σῶμα δὲ μόνον ἀνειληφέναι. (η') Οἱ δὲ ἐμψυχον μὲν καλοῦσι τὴν ληφθεῖσαν σάρκα, οὐ τὴν λογικὴν τε καὶ νοερὰν ἐν ταύτῃ γεγενῆσθαι ψυχὴν, ἴσως τὴν οἰκείαν ἄνοιαν τούτου τεκμήριον ἔχοντες· ἡμετέ ραν δὲ ἀνθρώπου ψυχὴν οὐδεμίαν ἴσμεν ἑτέραν ἢ τὴν λογικὴν καὶ ἀθάνατον. (θ') Καὶ ἄλλοι δὲ πάλιν εἰς δύο τὸν ἕνα Χριστὸν διατέμνουσιν, ἕτερον εἶναι διατεινόμενοι τὸν ἐκ Παρθένου τεχθέντα τέ λειον ἄνθρωπον, ἕτερον δὲ τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λό γον· καὶ τὸν μὲν ὡς ἄνθρωπον, ἰδίᾳ τιθέντες καὶ ἀνὰ μέρος, τὸν δὲ ὡς Θεὸν φύσει τε καὶ ἀληθείᾳ Υἱὸν ὀνομάζουσιν. (ι') 369 Ἄλλοι δὲ παρατετράφθαι φασὶν τὸν ἐκ Θεοῦ Πατρὸς Λόγον εἰς ὀστέων καὶ νεύρων καὶ σαρκὸς φύσιν.”

ΡΕ΄. Βασιλεία Τακίτου. Μετά Αύρηλιανόν έβασίλευσε Τάκιτος έτη β΄. Ούτος Μαξιμίον συγγενή αυτού (όντα) έπέστησε τή Άσσυρίων. 3 όν δια τας ύπ' αυτού γενομέ νας άδικίας άνελόντες οί στρατιώται, φοβηθέντες μη έκδικήση αυτόν ό Τάκιτος, απέκτειναν αυτόν· και γεγόνασι δύο βασιλεις, Πρόβος και Φλωριανός.

ΡΕΖ΄. Βασιλεία Φλωριανού. Μετά Τάκιτον έβασίλευσαν Πρόβος και Φλωριανός έτη β΄, μήνας β΄. 2 Ούτος (ούν) ό Πρόβος παράφρονα έαυτόν ποιή σας άνείλε τόν Φλωριανόν. 110.565

ΡΕΗ΄ Βασιλεία Πρόβου. Έπί αυτού βροχής γεγонуίας, σίτος κατηνέχθη πολυς, όν (και) συναγαόντες σωρους μεγάλους έποίησαν· ώσαύτως και (έπί Αύρηλιανού, ως εΐρη ται, άνωθεν) ψεκάδας άργυράς κατενεχθήναί φασι. 2 Βικτωρίνος δέ φίλος του Πρόβου ήτησε φί λον αυτού γενέσθαι άρχοντα εις Βρεττανίαν· ό δέ άπελθών άντηρεν. 370 Όνειδιζόμενος ούν ό Βικτωρίνος άπεστάλη παύσαι τήν άνταρσίαν. Προσποιησάμενος ούν (ως) άπό προσώπου φεύγειν του βασιλέως (ό Βικτωρίνος), φίλος ών του άντάρ του, άπεδέχθη (ύπ' αυτού, ός) και άνείλεν αυτόν. Έποστρέψας δέ, ως έξήει του πλοίου, λύσας τήν ζώνην έρρίψεν εις τήν θάλασσαν, και εισήλθε λυσί ζωνος προς τόν βασιλέα. Ό δέ ώργίσθη, νομί ζων ύφ' έτέρου αυτόν τουτο πεπονθέναι. Βικτωρίνος δέ έφη, ύφ' έαυτού τουτο γενέσθαι, δεθεις μηκέτι άρξαι πράγματος· άρχή γάρ πασα μετα κινδύνων και κλιμακτήρων. Ό δέ και ήσυχίαν αυτώ έχαρίσατο και δωρεάς πολλας παρέσχεν. 3 Άπέκτεινε δέ πάντας τους άποκτείναντας Τάκιτον και Αύρηλιανόν, έν τή Πειρίνθω έπί άρι στον αυτούς καλέσας. 4 Άνηρέθη δέ και αυτός (ύπό τών περι αυ τόν, και βασιλεύει Κάρος, Καρίνος και Νουμεριανός).

ΡΕΘ΄. Βασιλεία Κάρου. Μετά δέ τούτους έβασίλευσαν Κάρος, και Καρίνος, και Νουμεριανός έτη β΄. 2 Ούτος ό Κάρος τήν Περσίδος Κτησιφώντα παρέλαβε, τούτων ήδη τέταρτον άλωθέντων ύπό Τραϊανού (και) ύπό Ούήρου, Σεύηρου και Κάρου. 3 Τελευτήσαντος δέ Κάρου ύπό λοιμικής και Νουμεριανού τυφλωθέντος, άνείλεν αυτόν Άπρος· και έβασίλευσε Καρίνος. 371

ΡΟ΄. Βασιλεία Κυρίνου. Έπί Καρίνου 99a έμαρτύρησαν Χρύσανθος και Δαρεία, Θαλλέλαιος, Ίουλιανός και οί έν Ρώμη άγιοι άνάργυροι.

ΡΟΑ΄. Βασιλεία Νουμεριανού. Μετά τούτον έβασίλευσε Νουμεριανός, άδελφός Καρίνου, έτος ά΄, και πολεμήσας Πέρσας και ήττη θεις, τουτον χειρωσάμενοι έξέδειραν ζώντα.

ΡΟΒ΄. Βασιλεία Διοκλητιανού. Μετά δέ Νουμεριανόν έβασίλευσεν (ό υίός του Σατανά) Διοκλητιανός έτη κ΄. 110.568 2 (Μή) περιγενομένος δέ τών πραγμάτων προ βάλλεται (βασιλέα) Μαξιμιανόν Έρκούλιον, γαμβρόν και φίλον αυτού όντα. 3 Έφ' ών μέγας διωγμός κατα Χριστιανών έκινήθη (και φρικωδέστατος)· προσέταξαν γάρ κατα πόλιν και χώραν τας μέν εκκλησίας τών Χριστιανών καταστρέφεσθαι και τας θείας αυτών Γραφάς κατακαίεσθαι, τους δέ Χριστιανούς άναγκάζεσθαι θύειν τοις δαίμοσι. 4 Το τοιούτον συνιδόντες διάταγμα Διοκλητιανός μέν άπό τής Ίταλίας τήν έπ' Αίγυπτον πορείαν έποίησατο· εκάλει γάρ αυτόν ή τότε συμβασα έν Άλεξανδρεία τή προς Αίγυπτον στάσις· Μαξιμιανόν δέ εις τα έπέκεινα τών Άλπεων έθνη εκπέμπει παύσοντα τους εκείσε θορύβους. 372. 5 Δεισθαι έπί μείζονος προνοίας τα πράγματα κρίνας, Καίσαρας άναδείκνυσι β΄, Μαξιμιανόν τόν επίκλην Γαλέριον και Κωνσταντίον, τόν του Μεγάλου Κωνσταντίνου πατέρα, ός άπό τής Κλαυδίου θυγατρός έτύγχανεν. 6 Κατεγγυάται Κωνσταντίω μέν Θεοδώραν τής του Έρκουλιού Μαξιμιανού γαμετής θυγατέρα, Μαξιμιανώ δέ, τώ και Γαλερίω καλουμένω, Βαλερίαν τήν αυτού θυγατέρα, άπωσαμένους τας προτέρας αυτών γαμετάς. 7 Καί ταυτα διαθεις κατα Περσών μέν εκπέμπει Μαξιμιανόν τόν Γαλέριον, αυτός δέ τας δυναμεις αυτού αναλαβών προς Αίγυπτον παραγίνεται και Άχιλλέα τροπωσάμενος τόν άντάρτην και τους αυτού πάντας άπέκτεινε και τήν τυραννίδα διέλυσεν. 8 Διο και

πολλοὶ τὸν τῆς ἀθλήσεως ἀνεδήσαντο στέφανον, ἐξ ὧν εἰσι Πέτρος Ἀλεξανδρείας καὶ Ἄνθιμος Νικομηδείας, Προκόπιος καὶ Γεώργιος οἱ ἀοίδιμοι μάρτυρες. 9 Καὶ οἱ τρεῖς χίλιοι ἐν Νικομηδείᾳ, Σαβιανὸς καὶ Ἀλέξανδρος, Διονύσιος καὶ Ἀρτέμιος, Ἀθηνόδωρος, Διόδωρος, Ῥωδιανὸς, Ἀκυλῖνος, Φεβρωνία, Ὀνήσιμος, Ἀθηνόγνωτος, Μαρτῖνος ὁ γέρων, Φώτιος, Ἀνίκητος, Διομήδης, Φιλονίδης, Κλήμης καὶ Ἀγαθάγγελος, Μηνᾶς, Καλλίστρατος, Γρηγόριος Ἀρμενίας, Ῥιψιμία, Γαιάνης ὑπὸ τοῦ βασιλέως Τιριδάτου τοῦ Ἀρμενίας. 10 Καὶ γυνὴ τις γένει, καὶ πλούτῳ, καὶ κάλλει σώματος, σὺν δυσὶ θυγατράσι παρθένοις μετὰ πολὺν καταφυγὰς κατασχεθεῖσαι, φόβῳ τοῦ μὴ διαφθαρεῖν τὴν παρθενίαν αὐτῶν, εἰς ρεῖθρον 373 τοῦ 110.569 ποταμοῦ ἑαυτὰς ἔβριψαν, περὶ ὧν ζητητέον εἰ ἀριθμοῦνται εἰς μάρτυρας.

ΡΟΓ΄. Περὶ τῆς σώφρονος γυναικός. Καὶ ἕτερα δὲ πάλιν ἱερά τις γυνὴ καὶ θαυμασία τὸν βίον ἀεὶ παρθένος καὶ ὠραία πάνυ, κατασχεθεῖσα, καὶ πολλαῖς μηχαναῖς θῦσαι τῶν τυράνων ἀναγκαζόντων, μὴ ἠττηθεῖσα, προσέταξαν δοθῆναι στρατιώτῃ πρὸς αἰσχρὰν μῖξιν, καὶ μηδ' οὕτως πειθομένην ὑποβαλέσθαι κεφαλικῇ τιμωρίᾳ, (ἢ) καὶ περιστατηθεῖσα λίαν, ἔδειτο τοῦ (ἀγίου) Ἀνθίμου Νικομηδείας μήπω τελειωθέντος διὰ μαρτυρίου, συμβουλευσαὶ αὐτῇ τί ἂν αἰρήσοιτο. Ὁ δὲ χρηστὸς ὄντως ἀνὴρ καὶ οἰκονόμος πιστὸς ἐν κρίσει τὰ λόγια Κυρίου ταμιευόμενός φησι· “Καλὸν μὲν, ὦ τέκνον, καὶ θεοπρεπὲς τὸ κατόρθωμα τῆς ἀγνείας, μείζων δὲ ἢ τῆς 99b πίστεως ἐντολὴ, κρηπὶς ὑπάρχουσα τῶν καλῶν τῆς εὐσεβείας. Μὴ οὖν προ99bκρίνης τῶν κρειττόνων τὰ δευτέρα· ὥσπερ γὰρ ἐν περιστάσει τινὰ γενόμενον αἰρετώτερόν ἐστιν ὑπὲρ τοῦ σώματος διαρπαγῆναι τὸ ἱμάτιον, οὕτως ἐστὶ μᾶλλον ἐν τοῖς πειρασμοῖς ἄσπιλον τηρήσαντα τὴν ψυχὴν, προδοῦναι τὴν σάρκα τοῖς παντοίως ἐνυβρίσαι ἐθέλουσιν ἢ ἀπολέσαι τῆς ψυχῆς τὴν εὐγένειαν.” Ἡ δὲ τοῦτο ἀκούσασα ἀπήει ταλαντευομένη τὸν νοῦν, ὡς δύο καλῶν ἀντιποιομένη· ἀλλ' ἡ θεία χάρις (ἢ ἐν τοῖς ἀμηχάνοις πρόφασιν ἐπικουρίας παρέχουσα ἐφεῦρεν αὐτῇ σωτηρίαν· καὶ πῶς, ἄκουε διὰ ποίας ἐπινοίας σοφώτατον ἄσυλον) τὴν σωφροσύνην ἐφύλαξε. Ὡς γὰρ ὑφ' ἐνὸς οἴκου συνεκλείσθη, κατασοφίζεται τὸν στρατιώτην λέγουσα· “Μηδὲν ἄτοπον εἰς ἐμὲ πράξης, ἄνθρωπε, καὶ παρέξω σοι μισθὸν (τῆς εὐεργεσίας ταύτης) ἐπάξιον· δώσω γὰρ σοι φάρμακον, οὗσα φαρμακίς, ἀθανασίας 374 πρόξενον, ὅπερ ὅλον τὸ σῶμα χριόμενος ἐν τοῖς πολεμίοις ὑπάρξεις ἄτρωτος. Εἰ δὲ θέλεις ἄρτι πείραν λαβεῖν, ἐπίτρεψόν με τοῦτο κατασκευάσαι. Τοῦ δὲ μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἐπιτρέψαντος, λαβοῦσα ἡ γυνὴ κηρὸν καὶ ἐλαίῳ συμμίξασα καὶ ἐπὶ πολὺ ταῖς χερσὶ διαμαλάξασα καὶ τὸν ἑαυτῆς ἀύχένα περιχρίσασα· “Πάταξον, ὡς δύνη (καὶ ὄψει τὴν δύναμιν τῆς ἀλοιφῆς,) φησὶ τῷ στρατιώτῃ, “καὶ ὅτι οὔτε πλήξεις οὔτε θανατώσεις με.” Ὁ δὲ εἰς ὕψος ἐπάρας τὸ ξίφος καὶ κατ' αὐτῆς ἐπενεγκὼν ἀπέτεμεν εὐθέως τὴν τιμίαν αὐτῆς κεφαλὴν· καὶ οὕτω νικήσασα τῶν δυσμενῶν τὴν κακουργίαν διπλοῦν τὸν στέφανον τοῦ (τε) μαρτυρίου καὶ τῆς ἀγνείας ἀνεδήσατο.

ΡΟΔ΄. Περὶ ἑτέρας παρθένου. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἄλλη τις εὐπρεπεστάτη κόρη παρθενίαν ἀσκοῦσα, διεβλήθη ὡς βλασφημοῦσα τοὺς βασιλεῖς καὶ τὰ εἰδῶλα, ἦν (καὶ) συλλαβόμενοι καὶ (πολλὰ) μαστιγώσαντες, μὴ ὑπακούσασαν τῇ 110.572 τούτων δυσσεβείᾳ, παρέδωκαν εἰς πορνεῖον, ἐντειλάμενοι τῷ ταύτην νέμοντι (δέξασθαι αὐτὴν καὶ) κομίζειν ὑπὲρ αὐτῆς καθ' ἡμέραν νομίσματα γ'. Ὁ δὲ (ὡς μέλλων εἰσπράττεσθαι τὸ χρυσίον) ἔκδοτον αὐτὴν ἔστησε τοῖς βουλομένοις· (ὅπερ γνόντες οἱ γυναικομανεῖς παρήδρευον τῷ ἐργαστηρίῳ τῆς ἀνομίας) πρὸς αὐτὴν εἰσπηδῶντες (καὶ τὸ ἀργύριον ἀποδιδόντες)· οὓς παρακαλοῦσα ἔλεγεν· “Ἐλκος ἔχω (δυσώδεις) εἰς τὸν κεκρυμμένον τόπον καὶ δέδοικα μὴ καὶ ὑμᾶς τῆς νόσου μεταδώσω· ἀλλὰ ἀναμείνατε ὀλίγας ἡμέρας ἕως ὑγιάνω καὶ ἐξουσίαν μου ἔχετε πάντοτε.” Οὕτως οὖν τούτους ἀποβουκόλησασα, δεῖξει τὸν Θεὸν ἰκέτευσεν (ἀπαλλαγῆναι τοῦ τοιοῦτου μύσους καὶ) ἄσπιλον τὴν παρθενίαν αὐτῆς φυλάξαι. Καὶ 375 δὴ ὑπακούσας ὁ Θεὸς

τῆς δεήσεως αὐτῆς, ἔρχεται νεανίσκος τις περιφανὴς καὶ λίαν εὐσεβὴς πρὸς τὸν πορνοβοσκὸν ἐσπέρας βαθείας καὶ δίδωσιν αὐτῷ νομίσματα ἑ λέγων· “Ἐασόν μοι ταύτην τὴν κόρην (ἕως πρωῆ.” Καὶ εἰς ἐλθὼν εἰς τὸν ἀπόκρυφον τόπον λέγει πρὸς αὐτήν· “Ἀνάστα καὶ πορεύου εἰς εἰρήνην.” Καὶ ἐνδύσας αὐτήν) τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περικαλύψας τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, ἐξῆλθεν ἄφθορος καὶ ἀνέπαφος ἡ γυνὴ καὶ διεσώθη ἐκ τοῦ αἰσχροῦ μύσου. Ἡμέρας δὲ γε νομένης. 100a καὶ τοῦ δράματος γνωσθέντος, ἐκρίθη ὁ νεανίας ἀναιρεθῆναι· καὶ τούτου γενομένου ἐπλήρωσε τὸ Κυριακὸν λόγιον τὸ φάσκον· “Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.”

ΡΟΕ΄. Περὶ τοῦ μονάζοντος. Ὁμοίως καὶ ἄλλος τις μονάζων κατασχεθεὶς ὑπὸ τῶν (ἀνοσίων ἐκείνων καὶ) ἀσεβῶν, μετὰ πολλῶν ποινῶν καὶ μαστίγων, τελευταῖον ἐπενόησαν πονηρὰν ἐπίνοιαν εἰς φθορὰν τῆς σωφροσύνης τοῦ δικαίου (τοιάνδε)· Κλίνην γὰρ ἔν τι κήπῳ στρώσαντες καὶ τὸν ἅγιον ἐν αὐτῇ δεσμήσαντες ἐπαφῆκαν αὐτῷ γύναιον ἄσεμνον, ὡς ἂν (ἐκ τῆς τοῦ τόπου ἡδύτητος καὶ μονότητος) ἐκ τοῦ μὴ δύνασθαι τὴν ἐπιχείρησιν (τοῦ ἀκολάστου γυναιίου) διαφυγεῖν (πανταχόθεν) καὶ ἄκων πρὸς τὴν παράνομον καθ' ἐλκυσθεῖν πρᾶξιν. (Ἄλλ' ὄγε θεῖος ἀνὴρ) τοῦ γυναιίου διὰ φιλημάτων (ἤδη καὶ ῥημάτων αἰσchrῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων) περιπλεκομένου (καὶ τὴν αἰδῶ τοῦ ἀγίου μιαραῖς χερσὶν ἀπτομένου καὶ τὰς ἡδονὰς ἀναφλέγον, μὴ ἔχων ὁ ἅγιος πῶς ἀμύνηται τὸ κατάρατον καὶ ἀναιδὲς ἐκεῖνο γύναιον), τὴν ἑαυτοῦ γλώσσαν τοῖς ὁδοῦσιν ἀποτεμῶν, προσέπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον 376 αὐτῆς, καὶ ἑαυτῷ μὲν πόνους καὶ ἀλγηδόνας ἀντὶ ἡδονῶν ἐπεισῆγαγεν, ἐκείνην 110.573 δὲ σφόδρα κατέπληξεν καὶ ἀηδίας ἐνέπλησε τῷ ρεύματι τοῦ αἵματος. Οἱ δὲ Ἕλληνες ταῦτα με μαθηκότες ἐθαύμασαν τῶν μοναζόντων τὴν σωφροσύνην.

ΡΟΣ΄. Βασιλεία Κωνσταντίου. Ἡττηθέντες οὖν οἱ δυσσεβεῖς τύραννοι Διοκλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς τῷ πλήθει τῶν ἀναιρουμένων (Χριστιανῶν), ἐξέθεντο δόγμα, ὥστε τοὺς εὐρισκομένους Χριστιανοὺς ἐξορύττεσθαι τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν, οὐ μόνον διὰ τὸ ὀδυνηρὸν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἄτιμόν (τε) καὶ πρόδηλον καὶ τῆς τῶν Ῥωμαίων πολιτείας ἀλλότριον. 2 Οὓς ἡ θεία δίκη ἐνδίκως μετελθοῦσα δικαίως ἐξέκοψε. Καὶ ὁ μὲν ὑπὸ νόσῳ δεινῇ περιπεσὼν καὶ ὀγκωθεὶς ἀπέθανεν· ὁ δὲ ἀπήγγαστο. Τὸν γὰρ Διοκλητιανὸν, φασὶν, ἐν Δαλματία διάγοντα κατέλαβε θεήλατος ὄργη, καὶ ὀγκωθεὶς τὸ σῶμα εἰς πολλὰ διαβρήγνυτο· τῆς δὲ βλασφήμου αὐτοῦ γλώσσης σαπίσης ἐν τῷ λάρυγγι αὐτοῦ καὶ πλῆθος σκωλήκων ἀναβρασάσης, (οὕτως) ἀπέρρηξε τὸ πνεῦμα. Ὁ δὲ Ἐρκούλιος Μαξιμιανὸς ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας κατέστρεψε τὸν βίον. 3 Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς Κωνσταντίου, ἔτι παῖς ὑπάρχων παρὰ τῷ τῆς Ἐφῶς τυράννῳ ἔτρεφετο τῷ Διοκλητιανῷ (ἀποστειλαντι παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διάγειν αὐτόθι, διὰ τὸ μὴ δολοφονηθῆναι παρὰ τῆς μητρύϊας, παιδευομένῳ τὴν Ἑλληνικὴν σοφίαν· ὅθεν αὐτῷ ἐν Παλαιστίνῃ ὄντι καὶ ὄρωντι ὅσα πάσχουσιν οἱ τοῦ Χριστοῦ δοῦλοι, ἐδάκνυτο τὴν ψυχὴν· ἦν γὰρ μισοπόνηρος ἐκ παιδότητος). 377 Βλέπων δὲ τὸν παῖδα Κωνσταντῖνον ὁ Διοκλητιανὸς εἰς μέγεθος ἡλικίας καὶ συνέσει κεκοσμημένον καὶ ὑποπτέυσας, μᾶλλον δὲ μαντευσάμενος καταλύτην (μέλλειν) ἔσεσθαι τῆς τυραννίδος αὐτοῦ, δόλῳ αὐτὸν θανατώσας διενόητο· ἀλλὰ θεῖα προμηθεῖα (μαθὼν ὁ νέος τὸν δόλον, ὡς ὁ Δαυὶδ) φυγῆ τὴν σωτηρίαν ἐπορίσατο, διασωθεὶς πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα. 4 Ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ ἐστάλη πρὸς Πέρσας πολεμήσων αὐτοῦ, οὓς καὶ νικήσας πρὸς Διοκλητιανὸν εἰσῆλθε, βαλάντια 100b πεπληρωμένα φέρων λίθων τιμίων καὶ μαργαριτῶν, ἀφ' ὧν πρῶτος Διοκλητιανὸς ἐσθῆτι καὶ ὑποδήμασι λίθοις τιμίαις καὶ χρυσῷ κεκοσμημένοις ἐχρήσατο, προσκυνεῖσθαί τε αὐτὸν παρὰ τὸ ἔθος ἐκέλευσε καὶ 110.576 θρίαμβον ἀπετέλεσεν· ὠνομάσθη δὲ θρίαμβος διὰ τὴν (παρὰ) τῶν ποιητῶν λεγομένην θρίασιν,

ἤγουν μανίαν, ἢ ἀπὸ τοῦ θρία τὰ φύλλα τῆς συκῆς ὄνο μάζεσθαι. 5 Τῷ δὲ κ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Διο κλητιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὴν βασιλείαν ἀπέθεντο, προφάσει θεοποιίας· ὡς δὲ ἱστορεῖ ὁ Εὐσέβιος, Διοκλητιανὸς παράφρων γενόμενος καὶ σὺν αὐτῷ Ἑρκούλιος τὴν βασιλείαν ἀποθέμενοι, ἰδιωτικὸν ἀνέλαβον βίον· καὶ ὁ μὲν ἀγχόνῃ τὸν βίον κατέστρεψε, Διοκλητιανὸς δὲ θεηλά του ὄργῆς πειραθεὶς καὶ αὐτὸς τὸν βίον κατέλυσε. 378. 6 Γελάσιος δὲ ὁ Καισαρείας φησὶ, ὅτι μεταμεληθέντες καὶ πάλιν λαβεῖν τὴν βασιλείαν βουλευθέντες ψήφῳ τῆς συγκλήτου ἀναιροῦνται. 7 Θεότεκνος δὲ τις ὑποθήκη Μαξιμιανοῦ τὰ ἐπὶ Χριστοῦ δῆθεν παρὰ Πιλάτουπραχθένταπλασάμενος ὑπομνήματα πάσης βλασφημίας ἀνάπλα, κατὰ πόλιν καὶ κώμην ἔσταλκεν, Μαξιμιανοῦ προστάξαντος τοῖς γραματοδιδασκάλοις ταῦτα τοὺς παῖδας ἐκδιδάσκειν, ὡς ἂν διαγελῶσι τὸ καθ' ἡμᾶς μυστήριον. 8 Μετὰ δὲ Διοκλητιανὸν καὶ Μαξιμιανὸν τὸν Ἑρκούλιον ἐβασίλευσε κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων Κωνσταντῖος ὁ Χλωρὸς ὁ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου πατὴρ, ὃς ἐξ Ἑλένης αὐτῷ ἐγεννήθη περὶ τὴν τῆς Δακίας πόλιν. 9 Συνεβασίλευον δὲ αὐτῷ Σεῦῆρος καὶ Μαξιμιανὸς ὁ λεγόμενος Γαλέριος σὺν τῷ υἱῷ Μαξιμίνῳ καὶ Μαξέντιος, ὁ υἱὸς Ἑρκουλίου, ἀδελφὸς δὲ Θεοδώρας γαμετῆς Κωνσταντίου τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, τούτου δὲ θεῖος. 10 Καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος καὶ Σεῦῆρος τὴν Γαλίαν καὶ Βρεττανίαν ἐκράτησαν, ὁ δὲ Μαξέντιος καὶ Μαξιμῖνος τὴν Ῥώμην, ὁ δὲ Μαξιμιανὸς ὁ Γαλέριος τὴν Ἑῶν, ὃς πολλὰ μιὰ τε καὶ ἄτοπα καθ' ὑπερβολὴν διαπραξάμενος, γυναικομανοῦς γενομένου αὐτοῦ, ἀγῶνα ἔσχον οἱ ὑπ' αὐτὸν τε λούντες ποῦ κρύψωσι τὰς ἰδίας γαμετὰς καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν ἀπὸ προσώπου τοῦ τυράννου, οὐ μόνον διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀρπάζειν τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν· καὶ πρὸς τούτοις 110.577 διωγμὸν ἀπηνῆ καὶ ἀπάνθρωπον 379 κατὰ πᾶσαν τὴν ἀνατολὴν εἰς τοὺς Χριστιανούς ἐνδείξαμενος, καθ' ὃν καὶ πλεῖστοι τῶν εὐδοκίμων ἐμαρτύρησαν. 11 Ἄξια δὲ τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ καὶ προοίμια τῆς μελλούσης αὐτὸν διαδέχεσθαι κολάσεως εἰκότως πέπονθε· νόσω γὰρ δεινотάτη περὶ πεσῶν, (καὶ ἔλκος αὐτῷ χαλεπὸν κατὰ τῶν τῆς ἀκολασίας αὐτοῦ κρυπτῶν μορίων ἀναφυέν, κρεῖττονα πάσης τέχνης σῆψιν ἐπήγαγε· σκωλήκων γὰρ πλῆθος ἀναδιδόμενον ἦν γὰρ καὶ πολύσαρκος ὁ δείλαιος) ἀλγηδόνας ἰσχυρὰς τὴν σάρκα πᾶσαν ἐλυμαίνοντο. Καὶ τὰ μὲν ἔγκατα διεφθείροντο ὑπὸ τῆς (ἐνδομυχούσης) σφοδροτάτης φλογός· ἡ δὲ σὰρξ πᾶσα κηροῦ δίκην ἐξετήκετο· λαβροτέρως δὲ φλογιζόμενος καὶ τηγανιζόμενος, καὶ αὐτὰ συνεφύγη τὰ ὀστά, ὥστε ἐξαλειφῆναι τὸν χαρακτήρα τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς· κἀντεῦθεν ἐλεεινῶς διαφθειρόμενος καὶ δεινῶς κατασηπόμενος τοσαύτην δυσωδίαν ἐξέπεμπεν ὡς οὐδὲν τῶν ἐν (τοῖς) τάφοις διαλυθέντων νεκρῶν διαφέρειν. 101a Ὁ δὲ ἐν τούτοις ἐμπνέων, βαθὺ στενάξας θάνατον ἐπ' ἐκαλεῖτο· καὶ πρὸς τῷ τέλει ἐγγίζοντα αὐτὸν ὁ ἄλι τήριος γνοὺς τοιάδε φησὶ· “Οἴμοι τῷ ἐλεεινῷ καὶ θρήνων ἀξίῳ, ὅποιαν εἰς τοὺς Χριστιανούς μοι τετολμημένων ἀσεβειῶν ἀξίαν ὑπέχω τὴν τιμωρίαν!” 12 Καὶ ταῦτα μετὰ πολλῆς ὀδύνης εἰπὼν, εὐθέως κατέπεμψε προστάγματα κατὰ πᾶσαν πόλιν ἀπολύεσθαι τοὺς Χριστιανούς, παρακαλεῖν τε αὐτοὺς εὐχεσθαι ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος. Καὶ εὐθέως ἡ θεία φιλανθρωπία ἐδείκνυτο, καὶ ὁ ἐν ἐσχάταις ἀναπνοαῖς γεγονὼς αὐθις ὑγιῆς καὶ Ῥωμαλέος ὑπῆρχε, τοῦ χαλεπωτάτου ἐκείνου ἔλκος τῇ εὐχῇ τῶν Χριστιανῶν παραδόξως ὑγιασθέντος. Ἀλλὰ μήπω τοῦ τραύματος καλῶς συνουλώσαντος, εἰς μειζοτέραν μανίαν 380 κινήθεις, προστάγματα ἔγραψεν ἀπάνθρωπα, ἐν οἷς ἐκέλευσε μὴ ζῆν Χριστιανούς μήτε οἰκεῖν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ. Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς Θεὸς οὐδέπω ἐπελάθετο τῶν δούλων αὐτοῦ· ἦν γὰρ ἰδεῖν ἀγέληδὸν συρομένους Χριστιανούς πάντας πανδημεῖ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπὶ τὸν θάνατον· ἀλλ' ἡ θεία δίκη ἐπελθοῦσα τὰς βουλὰς τῶν ἀνόμων διεσκέδασεν. 13 Διὰ γὰρ τὴν ἄπειρον κακουργίαν αὐτοῦ, 110.580 λιμὸς αὐτοῦ τῆ χώρα δεινὸς ἐνέσκηπτε καὶ λοιμὸς, καί

τινος ἑτέρου νοσήματος μοῖρα· ἔλκος δὲ ἦν φερωνύμως τοῦ πυρώδους ἄνθρακος λεγόμενον, καθ' ὅλον μὲν ἔρπον τὸ σῶμα, σφαλεροὺς δὲ τοῖς πε πονθόσι ἐπόνει κινδύνους· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐξαιρέτως ἐπὶ πλείστον γενόμενον μυρίου ὄσους ἄνδρας ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶ πηροὺς ἀπειργάσατο· καὶ σὺν τούτοις ἐπανίσταται τῷ τυράννῳ ὁ πρὸς Ἀρμενίους πόλεμος· ἀθρόως ὑφ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν συρρέυσαντα καιρὸν, τῆς τοῦ δυσσεβοῦς θρασύτητος τὴν κατὰ τοῦ Θεοῦ μεγαλαυχίαν (διήλεγξεν), ὅτι δὴ τῆς περὶ τὰ εἰδῶλα σπουδῆς αὐτοῦ καὶ τῆς καθ' ἡμῶν ἔνεκα πολιορκίας, μὴ λιμὸν μηδὲ λοιμὸν, μήτε μὴν πόλεμον ἐπὶ τῶν αὐτοῦ συμβῆναι καιρῶν ἐναμβρύνετο. Ταῦτα δ' οὖν ἅμα κατ' αὐτὸν ἐπῆλθε καὶ τῆς κατ' αὐτὸν καταστροφῆς περιειλήφει τὰ προοίμια· τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν τὰς ὑπ' αὐτὸν πόλεις καὶ χώρας οἱ κούντων δεινῶς ὁ λιμὸς (τε) ἅμα καὶ ὁ λοιμὸς κατ' ἔτρυχε· καὶ μυριοὶ μὲν ὑπῆρχον οἱ κατὰ πόλεις θνήσκοντες, πλείστοι δὲ οἱ κατὰ ἀγροὺς καὶ κώμας, ἀπάντων σχεδὸν τροφῆς ἐνδεία καὶ λοιμῶδει νόσῳ διεφθαρμένων. Καὶ γὰρ οἱ μὲν χόρτον διαμασσόμενοι καὶ τὴν ἕξιν λυμαινόμενοι διώλλυντο οἱ δὲ ἀπεσκληρότεροι ὥσπερ εἰδῶλα νεκρὰ, ὧδε καὶ κείσε ψυχορραγοῦντες, ἐνσειόμενοι τε καὶ περιολισθαίνοντες κατέπιπτον ἐν ταῖς πλατείαις, ὅθεν νεκρὰ καὶ γυμνὰ σώματα ἐφ' ἡμέρας πλείονας ἄταφα διερρίμμενα, 381 θέαν οἰκτρὰν (τε) καὶ ἐλεεινὴν τοῖς ὄρωσι παρεῖχεν· ἤδη δέ τοι καὶ κυνῶν τινες ἐγένοντο βρῶμα. Οὐχ ἡκιστα δὲ ὁ λοιμὸς πάντας οἴκους ἐπενέμετο. 14 Τοιαῦτα τοίνυν τῆς Μαξιμιανοῦ μεγαλαυχίας τὰ ἐπίχειρα, καὶ τοιοῦτον αὐτοῦ τὸ δύσμορον τέλος· ἐν στήλῃ γὰρ καθ' ἡμῶν ἀνέγραψεν, ὡς Χριστιανῶν πάντων ἀναιρεθέντων (ὡς ᾤετο), πάσης εὐθηνίας (τε) καὶ εὐκρασίας ἢ Ῥωμαίων πολιτεία πλησθήσεται. 15 Διὸ καὶ (ταῦτα συνέβη, ὅτε) λιμὸς καὶ λοιμὸς καὶ ἀύχμοι· καὶ τὰ λοιπὰ κακὰ κατεῖληφε τοὺς ἀνθρώπους, (κεραυνοὶ τε καὶ φόβητρα ἐπέμποντο, ὥστε ἕκαστον τὰ ἑαυτοῦ μόνον μεριμνᾶν· 101b καὶ οὕτως ἄπρακτα ἔμειναν τὰ προστάγματα τοῦ τυράννου). 16 Κωνσταντῖος δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Χλωρὸς διὰ τὴν ὠχρότητα τοῦ προσώπου ἦν γὰρ εὐσεβὴς καὶ τὸν υἱὸν Κωνσταντῖνον ὁμοίως ἐπαίδευσε καὶ τῷ καθ' ἡμῶν διωγμῷ οὐδαμῶς ἐκοινώνει, ἀλλὰ καὶ τοὺς 110.581 ὑπ' αὐτὸν χριστιανίζειν (βουλομένους) ἀδεῶς καὶ ἀκωλύτως ἐπέτρεπεν, (Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σεβαστὸν καὶ βασιλέα ζῶν ἀνέδειξεν, ὃν ἐκ πορνείας γεγενῆσθαι τινες τοῦτον εἶπον, οἱ καὶ ἐλέγχονται σαφῶς ὑπὸ διαφόρων ἐξηγητῶν ὡς ψευδολόγοι καὶ ματαιόφρονες). 17 Ὡσαύτως οὖν καὶ Σευήρου τεθνηκότος Λικίννιος ὁ γαμβρὸς Κωνσταντίνου ἀντεισάγεται, μήπω λαβῶν αὐτήν, καὶ στέφεται Καῖσαρ ὑπὸ τῆς συγκλήτου, οἷα δὴ μέλλοντος γενέσθαι γαμβροῦ, τῷ μεγάλῳ Κωνσταντίνῳ, ὑποκρινόμενος δόλω τὴν καθ' ἡμᾶς εὐσέβειαν.

382

ΡΟΖ'. Περὶ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. Τὸν δὲ Κωνσταντῖνον μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν καὶ κατάλυσιν Μαξεντίου καὶ εἰσέλευσιν τῆς πόλεως Ῥώμης συνέβη νοσήσαι, ὥστε μήτε μάγων πρόγνωσις καὶ μυθολογία μήτε ἰατρῶν ἐπισημαίῃ ἢ σκευασίαι βοηθημάτων δύνασθαι τὸ πάθος αὐτοῦ θεραπεῦσαι· πρὸς ὃν οἱ τῶν εἰδώλων ἱερεῖς ἐλθόντες, ὑπέθεντο κολυμβήθραν τινὰ πλησθεῖσαν αἵματος παιδίων ἀφθόρων καὶ θερμῷ τῷ αἵματι καὶ ἀφρίζοντι βαπτισθέντα αὐτὸν ὑγιᾶναι. Συναχθέντων οὖν τῶν παιδίων ἐκ πάσης ἐπαρχίας διὰ βασιλικῶν προσταγμάτων καὶ τοῦ βασιλέως ἕξω παραπορευομένου, προσυπήντησαν αὐτῷ πᾶσαι τῶν πόλεων ἐκείνων τῶν παιδίων αἱ μητέρες διαλελυμένων τῶν πλοκάμων καὶ τῶν μαζῶν γεγυμνωμένων μετὰ πολλῶν ὀδυσμῶν καὶ δακρύων, περὶ ὧν ὁ βασιλεὺς διερωτήσας καὶ μαθὼν, ὅτι αἱ μητέρες εἰσὶ τῶν μελλόντων ἀναιρεῖσθαι παιδίων, δακρύσας εἶπε· “Καλὸν μοι μᾶλλον ἔστιν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀναιτίων ἀποθανεῖν παιδίων ἢ ἐκ τῆς ἐκείνων ὠμοτάτης σφαγῆς ὠμοτάτην καὶ ἀπάνθρωπον ζωὴν ἐπιλέξασθαι, καὶ μάλιστα τῆς ἐκ τούτων ὑγιείας ἀμφιβαλλομένης.” Καὶ ταῦτα πρὸς τὴν σύγκλητον

170

εἰρηκῶς εἰσηλθεν εἰς τὸ παλάτιον, καὶ οὐ μόνον τοὺς παῖδας ταῖς οἰκείαις μητράσι ἐκέλευσεν ἀποδοῦναι, ἀλλὰ καὶ ὀχήματα καὶ ἀναλώματα προσέταξε δοθῆναι αὐταῖς ἐν τῷ ὑποστρέφειν. ² Τούτου δὲ γενομένου, ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ὄναρ ἐθεάσατο ὁ βασιλεὺς, ἐν ᾧ ὤφθησαν αὐτῷ οἱ τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολοι λέγοντες· “Ἡμεῖς ἐσμεν Πέτρος καὶ Παῦλος ἀποσταλέντες παρὰ Θεοῦ 110.584 παρασχεῖν 383 σοι ὑγείαν καὶ σωτηρίαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς παῖδας ἐλεημοσύνην τε καὶ συμπάθειαν. Πέμψον οὖν, μετακάλεσαι Σίλβεστρον ἐκ τοῦ Σεραπειῶν ὄρου, καὶ ὑποδείξει σοι τὴν ὄντως θεῖαν καὶ σωτήριον πηγὴν, ἐν ἣ ἰουδαῖος οὐ μόνον σωματικὴν ἔξει ὑγείαν, ἀλλὰ ψυχικὴν ὅτι μάλιστα.” Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀποστείλας πρὸς τὸν θεῖον Σίλβεστρον, μετὰ πολλῆς τιμῆς ἤγαγεν αὐτὸν ἐν τῷ παλατίῳ· καὶ ἀναστὰς ὁ βασιλεὺς προσεκύνησεν αὐτὸν λέγων· “Καλῶς ἦλθες, Σίλβεστρε.” Καὶ ὁ ἐπίσκοπος εἶπε· “Εἰρήνη σοι καὶ σωτηρία παρασχεθεὶ ὑπὸ Θεοῦ.” Καὶ φησὶν ὁ βασιλεὺς· “Παρακαλῶ σε εἰπεῖν μοι εἰ ἔχετε τινὰ θεοὺς Πέτρον καὶ Παῦλον καλουμένους.” Καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἔφη· “Ἡμεῖς ἓνα Θεὸν ἔχομεν ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, οὗ Πέτρος καὶ Παῦλος δοῦλοι γνήσιοι τυγχάνουσιν.” Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· “Δύ νασαι, ὧ ἐπίσκοπε, φανερώσαί μοι τὰς ὀψεις αὐτῶν διὰ τινος ζωγραφίας 102a, ὅπως ἐπιγνῶ σαφέστερον εἰ αὐτοὶ εἰσὶν οἱ ἀποσταλέντες ἀπὸ Θεοῦ πρὸς με.” Καὶ παραχρῆμα κελεύσας ὁ ἐπίσκοπος τῷ ἰδίῳ διακόνῳ ἐπενεγκεῖν τὰ στηθάρια τῶν ὁμοιωμάτων ἐν σανίσιν, ἠνέχθη· καὶ θεασάμενος ὁ βασιλεὺς ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ λέγων· “Οὗτοί εἰσιν ἀληθῶς οἱ κατ’ ὄναρ ὀφθέντες μοι καὶ παρακελευσάμενοί με ἀνακαλέσασθαί σε, ὧ Σίλβεστρε. Καὶ νῦν δεῖ ζῶν μοι τὴν πηγὴν, ἣν ἔφησαν, δι’ ἧς ψυχὴ καὶ σῶμα σωθήσομαι.” Καὶ ὁ ἐπίσκοπος αὐτίκα προστάξας κολυμβήθραν ὕδατος γενέσθαι, ἐβάπτισε τὸν βασιλέα. Καὶ αὐτίκα ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κολυμβήθρας ὅλος ὑγίης, καταλιπὼν τὰ τοῦ σώματος ἔλκη ἐν τῷ ὕδατι καθάπερ λεπίδας ἰχθύων. ³ Ὁν ἡ σύγκλητος ἰδοῦσα καὶ πᾶς ὁ δῆμος (ἀπολαβόντα τὴν ὑγείαν) ἐξεβόησαν (λέγοντες)· “Εἷς Θεὸς, ὁ τῶν Χριστιανῶν, μέγας καὶ φοβερός· καὶ πάντες ἀπὸ τοῦ νῦν πιστεύομεν καὶ βαπτίζομεθα, 384 ὅτι εἶδομεν σήμερον μεγάλα θαυμάσια.” Πρὸς οὓς φησὶν ὁ βασιλεὺς· “Τὰ μὲν ἀνθρώπινα ἀναγκαστὰ, τὰ δὲ θεῖα προαιρετικὰ τυγχάνει. Ὁ μέντοι Θεὸς ἀγαθῇ προαιρέσει καὶ διαθέσει θρῆσκεύεται· ὅθεν οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλὰ κρίσει ἔλευθερίας βουλόμεθα γίνεσθαι Χριστιανούς τοὺς θέλοντας καὶ μὴ φόβῳ ἀνθρωπίνῳ προσάγεσθαι τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ.” Καὶ ταῦτα πάντες ἀκούσαντες πρὸς τὴν πίστιν πόθῳ ἐξήφθησαν, μᾶλλον ἀποδεξάμενοι τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιείκειαν καὶ τὴν τοῦ δόγματος καθαρότητα. Αὐτίκα γοῦν σὺν αὐτῷ ἐβαπτίσθη καὶ Κρίσπος ὁ (πρῶτος) αὐτοῦ 110.585 υἱὸς (ὃν καὶ φασὶ ὕστερον κατηγορηθέντα ψευδῶς ὑπὸ τῆς μητρυῖας, ἀποκτανθῆναι παρὰ τοῦ πατρὸς ὡς βουλευσάμενον κοιμηθῆναι μετ’ αὐτῆς· ὕστερον δὲ μαθὼν ὁ βασιλεὺς ψεῦδος εἶναι τοῦτο, καὶ αὐτὴν ἀπέκτεινεν ὡς συκοφαντήσασαν τὸν ἀναίτιον. Ἐβαπτίσθη δὲ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἑλένη καὶ οἱ τοῦ βασιλέως συγγενεῖς τε καὶ φίλοι). ⁴ Ἐν τῷ Καπετωλίῳ Ῥώμης ἐφάνη δράκων παμμεγέθης· εἶτα Σίλβεστρος τοῦτον ἀπέκτεινεν. ⁵ Συνήθροισεν δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερεῖς καὶ Γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων διαλεχθῆναι τῷ ἁγίῳ Σιλβέστρω περὶ τοῦ Χριστοῦ, οὓς καὶ εἰς τέλος ἐνίκησεν ὁ ἅγιος, δυνάμει Χριστοῦ ἀπελέγξας αὐτούς, ἔτι τε τῶν προφητῶν καὶ λοιπῶν ἀποδείξεων τῆς ἑαυτῶν Γραφῆς. ⁶ Ὁ δὲ Μαξέντιος, πονηρότατος πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ, γεγονὼς τοὺς τὴν Ῥώμην οἰκοῦντας ἐπέτριβε καὶ μάλιστα τοὺς Χριστιανούς· πολλοὺς γοῦν τῶν πρώτων ἐφόνευσεν καὶ ἄλλους ἐξορίσας τὰς οὐσίας αὐτῶν διήρπαξεν· τῇ δὲ τοῦ Γαλερίου χρώμενος ἀκολασίᾳ πολλὰς τῶν ἐλευθέρων γυναικῶν ἐμίανεν, ἐτέρας τε μυρίας ἀνοσιουργίας καὶ ἀρρήτοιοι ἐπιτηδεύων, ἀφόρητος τοῖς πᾶσιν ὑπῆρχε γοητικαῖς κακομαγαγειῶν χρώμενος. ⁷ Τοῦ δὲ Μεγάλου Κωνσταντίνου τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ μέρη ἕως τοῦ Ὠκεανοῦ ὑποτάξαντος ἐν εἰρήνῃ πολλῇ καὶ εὐμενίᾳ καὶ καταστάσει ἐν ὅλῃ τῇ κατ’

αὐτὸν οἰκουμένη), οἱ δὲ Ῥωμαῖοι οἰκήτορες 385 δέησιν πρὸς αὐτὸν ἐστείλαντο μὴ παριδεῖν τὴν μητέρα τῶν βασιλειῶν ὑπὸ ἀπεινοῦς τυράννου, μᾶλλον δὲ σαρκοβόρου θηρίου ἀπολλυμέ νην. Ταῦτα ἀκούσας ὁ μέγιστος Κωνσταντῖνος ἐφρόντιζε τοῦ ἐλευθερῶσαι αὐτοὺς ἐκ τῆς τούτου δουλείας· ἐδεδίει δὲ τοῦτο διὰ τὰς γοητικὰς αὐτοῦ κακογνωμίας· ἤδη γὰρ πολλοὺς ἀνέτεμε παῖδας προφάσει τῆς ἀθεμίτου γοητείας. Ἐν πολλῇ οὖν σκέψει καὶ φροντίδι ὑπάρχοντι ὤφθη αὐτῷ. 102b ἐν Κάμπῳ διάγοντι μετὰ τῶν στρατιωτῶν περὶ μεσημβρίαν στυλοειδῆς σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατ' εσκευασμένους, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο· “Ἐν τούτῳ νικά.” (Ἐμφοβος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς ἠρώτησεν τοὺς σὺν αὐτῷ, εἰ καὶ αὐτοὶ τι ἐθεάσαντο. Οἱ δὲ ὠμολόγησαν τὴν αὐτὴν αὐτῷ ἔωρα κέναι ὀπτασίαν. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀναρρώσθεις τῷ φρονήματι καὶ θάρσους καὶ προθυμίας ἀνάπλευς 110.588 ἦν.) Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς ὁ Κύριος εἶπεν αὐτῷ· “Χρῆσαι τῷ δειχθέντι σοι σημείῳ εἰς βοήθειαν, καὶ ἔση νικῶν πάντας τοὺς ἐχθροὺς σου.” Ἡμέρας δὲ γενομένης, (ἀμελλητί) σχεδιάσας σταυρὸν, ὅστις μέχρι τῆς σήμερον ἐν τοῖς βασιλείοις φυλάττεται, ἐκέλευσε προάγεσθαι αὐτὸν εἰς τὸν πόλεμον. Ὁ δὲ δυσσεβὴς τύραννος, θαρρήσας τοῖς δαίμοσιν αὐτοῦ καὶ γεφυρώσας τὸν παραρρέοντα ποταμὸν, (πολλαῖς) ναυσὶν ἐξῆλθεν εἰς παράταξιν τοῦ πολέμου. Συμβολῆς δὲ γενομένης, συνετρίβησαν ὑπὸ τῆς τοῦ σταυροῦ δυνάμεως οἱ ὑπεναντίοι καὶ κατακοπέντες οἱ πλεῖστοι, οἱ λοιποὶ σὺν τῷ τυράννῳ ἐπὶ τὴν πόλιν ἔφευγον. Τῆς δὲ γεφύρας κρείττονι δυνάμει διαβράγείσης, κατεποντίσθη ἐν τῷ ποταμῷ (κατὰ τὸν Φαραῶ, πανστρατεὶ ὁ τύραννος. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν ποταμὸν ὅλον πεπληρωμένον ἵππων σὺν ἀναβάταις). Οἱ δὲ πολῖται τῆς πόλεως 386 στεφανώσαντες τὴν πόλιν εἰσεδέξαντο αὐτὸν μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ εὐφημιῶν, τὸν τε νικοποιὸν σταυρὸν καὶ τὸν νικηφόρον βασιλέα σωτήρα ἐπ' ἐκαλοῦντο. 8 Τότε ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε συναχθῆναι τὰ λείψανα τῶν ἀγίων μαρτύρων καὶ ὅσα ταφῇ παραδοθῆναι, καὶ τὰς οὐσίας τοῖς ἀδικηθεῖσι ἀποδοθῆναι. (Καὶ ἦσαν ἄγοντες ἐπινίκιον ἑορτὴν ζ' ἡμέρας, γεραίροντες τὸν σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ.) Τοῦτο ἦν ἕβδομος ἐνιαυτὸς τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου· τότε δὲ καὶ λεπτρωθεὶς ἐβαπτίσθη ὑπὸ Σιλβέστρου ἐν Ῥώμῃ. 9 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Γαλέριος Μαξιμιανὸς ἐξεληλύθει ἐξεδέχετο γὰρ καὶ αὐτὸς τὸν αὐτὸν μόνον καὶ μικρὸν ἀπέστη τῆς κατὰ Χριστιανῶν ἀπειλῆς. 10 Ὁ δὲ μέγιστος Κωνσταντῖνος θαρρῶν τῷ ἀνικητῷ ὄπλῳ τοῦ σταυροῦ ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν, εἶχε δὲ καὶ Λικίνιον Καίσαρα τμηκαῦτα συμπολεμοῦντα αὐτῷ (κατὰ τῶν τυράννων), προσποιούμενον χαίρεσθαι τοῖς Χριστιανῶν δόγμασιν. Ὁ δὲ τύραννος ταῖς γοητείας καὶ μαντείας καὶ ἀπάταις ἐπεριδόμενος παρατάξασθαι τὴν εὐσεβῆ βασιλείαν ἐξελήλυθεν, τῷ ἀναριθμητῷ πλήθει τῶν στρατοπέδων φανταζόμενος. Γενομένης δὲ συμβολῆς, καὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ φανέντος, οἱ τοῦ τυράννου 110.589 ὑπασπισταὶ τὴν προσβολὴν μὴ ὑπενεγκόντες ἐτράπησαν (εἰς φυγὴν· καὶ οἱ μὲν ἔφυγον κατὰ τάχος, οἱ δὲ ἀκρατῶς ἐδίωκον)· πολλῶν δὲ χιλιάδων καταπεσόντων (οἱ λοιποὶ καταλιπόντες τὸν τύραννον προσεχώρησαν τῷ αὐτοκράτορι). Ὁ δὲ (δυσσεβὴς) ῥίψας τὸ βασίλειον (ὡς ἂν μὴ ἐπιγνωσθῆ, εἷς ἦν τοῦ στρατοῦ), περιερχόμενος δὲ ἀπὸ κώμης εἰς χώραν (καὶ κρυπταζόμενος) μετὰ ὀλίγων τῶν εὐνοῦ στάτων διεσώθη (γυμνός). (Συναγαγὼν 387 δὲ) τοὺς ἱερεῖς τῶν λεγομένων θεῶν, καὶ προφήτας, καὶ τοὺς μάντις (καὶ τοὺς ἐπὶ μαντεία βεβοημένους, οὓς πρώην ἀγαπῶν ἐτίμα), ὡς ἀπατεῶνας (καὶ πλάνους καὶ ἐπιβούλους τῆς αὐτοῦ βασιλείας) κατέσφαξε. 11 Μέλλων δὲ εἰς τὰς χεῖρας τῶν τοῦ αὐτοκράτορος ἐμπεσεῖν (ἐπέκειτο γὰρ αὐτῷ ἔτι ὁ πόλεμος), προλαβοῦσα θεήλατος ὀργὴ (οὕτως) αὐτὸν διέθηκεν (ὡς κείσθαι αὐτὸν πρηνῆ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους δεόμενον ἐπικουρίας καὶ μὴ τυγχάνοντα)· φλόξ δὲ ἐκ βάθους σπλάγχνων καὶ μυελῶν αὐτοῦ ἀναφθεῖσα (ἂν υποίστους αὐτῷ τὰς ὀδύνας ἀσθμαίνοντι, καὶ ὧδε κάκεισε περιστρεφόμενῳ, ὥστε καὶ) ἀμφότερα τὰ ὄμματα αὐτοῦ ἐκπηδησάσαι (ἐπὶ τὴν γῆν καὶ καταλιπεῖν αὐτὸν τυφλόν· τῇ δὲ ἔνδον φλογὶ εἰς

ἄπειρον ἔξαπτόμενοι) αἱ σάρκες αὐτοῦ συνεσάπησαν καὶ τῶν ὀστέων διεχωρίζοντο (ὥστε αὐτὸν ἐφ' ἑαυτὸν ἐπικαλεῖσθαι τὸν θάνατον)· οὕτως δὲ κατασαπίσης δι' ὄλου, ἐπέβρηξε τὴν ψυχὴν. 12 Ταῦτα ἀκούσας καὶ τὰ περὶ Μαξεντίου γενόμενα ἐν Ῥώμῃ χαλεπὰ τε καὶ ἄτοπα, περὶ οὗ καὶ πρεσβειάν δεξάμενος ἐστράτευσε κατ' αὐτοῦ καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐν οὐρανῶ φωτοειδὲς θεασάμενος ἐπιγράφοντας· “Ἐν τούτῳ νίκα,” παρευθὲ χρυσοκολλήτοις ἐκτυπώσας λίθοις καὶ ἐπὶ δόρατος ἀναρτήσας καθηγείσθαι τῇ ἑαυτοῦ στρατιᾷ προσέταξεν, δι' οὗ καὶ τροπωσάμενος Μαξέντιον ἐν τῷ ποταμῷ, οὕτως εἰσῆλθε καὶ τῆς Ῥώμης ἐκράτησεν, ἀποπνιγέντος Μαξεντίου ἐν τῷ ποταμῷ, περὶ οὗ καὶ ὁ πολυῖστωρ Εὐσέβιος ἔφη· “Εὐθύς αὖθις καὶ πεπλήρωται σαφῶς τὸ ῥήτόν· “Ἄρματα Φαραῶ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔβριψεν εἰς θάλασσαν· ἐπιλέκτους ἀναβάτας, τριστάτας κατεπόντισεν ἐν Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ, πόντων ἐκάλυψεν αὐτούς.” Οὕτως γὰρ καὶ Μαξέντιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὀπλίται 388 καὶ δορυφόροι κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος, ὀπηνίκα, δοῦς νῶτα τῇ ἐκ Θεοῦ μετὰ Κωνσταντίνου δυνάμει καὶ πρὸς τὸν ποταμὸν, ὃν 110.592 αὐτὸς μηχανικῶς ζεύξας καὶ γεφυρώσας, μὴ χανὴν ὀλέθριον ἑαυτοῦ συνεστήσατο, καὶ εἰς λάκκον, ὃν ὥρυξεν εἰσπέπτωκεν, καὶ “Ἐπέστρεψεν ὁ πόνοσ αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ κορυφὴν αὐτοῦ ἡ ἀδικία αὐτοῦ κατήλθε.” ”Καὶ οὕτως μὲν ὁ δυσσεβὴς καὶ οἱ ὅμοιοι αὐτοῦ ἔδυσαν ὡσεὶ μόλυβδος ἐν ὕδατι σφοδρῶς.” Ὁ δὲ θεὸς Κωνσταντῖνος Θεὸν τοῖς ἔργοις ἀνυμνήσας, ἐπὶ Ῥώμῃ μετ' ἐπινικίων εἰσελαύνει, πάντων ἀθρόως αὐτὸν ἅμα γυναιξὶ καὶ κομιδῇ νηπίων καὶ σὺν παντὶ δήμῳ Ῥωμαίων φαιδροῖς ὄμμασιν οἶα λυτρωτὴν καὶ σωτῆρά τε καὶ εὐεργέτην μετ' εὐφημιῶν καὶ ἀπλήστου χαρᾶς ὑποδεχομένων. Ὁ δὲ ὡσπερ ἔμφυτον τὴν εἰς Θεὸν εὐσέβειαν κεκτημένος μὴδ' ὄλως ἐπὶ ταῖς βοαῖς ὑποσαλευόμενος μηδὲ τοῖς ἐπαίνοις ἐπαιρόμενος, εὖ μάλα τῆς ἐκ Θεοῦ συναισθόμενος βοηθείας, αὐτίκα τοῦ σωτηρίου πάθους τὸ τρόπαιον ὑπὸ χειρὸς ἰδίας ἐπὶ κίονος ἀνατεθῆναι προστάττει, “καὶ τὴν Παρασκευὴν καὶ τὴν Κυριακὴν τιμᾶσθαι προσέταξεν, τὴν μὲν διὰ τὸν σταυρὸν, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ σταυρῷ μηκέτι καταδικάζεσθαι ἄνθρωπον.

ΒΙΒΛΟΣ Δ΄. ΑΡΧΗ ΣΥΝ ΘΕΩ ΤΗΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ. 389

ΡΟΗ΄. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου. Μετὰ Μαξέντιον ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἔτη λα΄, ὃς εὐθέως διατάγματα εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐξέπεμψε τοὺς ἐν ἔξορίᾳ Χριστιανούς μετὰ τιμῆς ἐπανέρχεσθαι εἰς τὰ ἴδια (καὶ) τοὺς μὲν ναοὺς τῶν εἰδώλων καταστρέψαι 110.593 φεσθαι, τὰς δὲ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας οἰκοδομεῖσθαι καὶ τοὺς ἔτι εἰδωλολατροῦντας κεφαλὴ καὶς ὑποκεῖσθαι τιμωρίας. 2 (Καὶ πρὸς τούτοις ἐξέθετο καὶ νόμους καθολικοὺς, ὥστε) ἀποδίδοσθαι τοὺς τῶν εἰδώλων ναοὺς καὶ τὰς τούτων προσόδους τοῖς τῷ Χριστῷ ἰερωμένοις, καὶ Χριστιανούς μόνους ἄρχειν καὶ στρατεύεσθαι (καὶ τετράδα καὶ παρασκευὴν πάντας νηστεύειν καὶ τὴν Κυριακὴν ἀργεῖν καὶ τιμᾶν, τὰς μὲν διὰ τὸ πάθος, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου) καὶ ἀπράκτους εἶναι τὰς δύο (τῆς) πασχαλίας ἑβδομάδας, μίαν πρὸ τῆς ἑορτῆς καὶ ἄλλην μετὰ τὴν ἑορτήν, 103b τὴν μὲν διὰ τοῦ Κυρίου τὸ πάθος καὶ τὸν σταυρὸν, τὴν δὲ διὰ τὴν ἀνάστασιν, 390 καὶ Ἰουδαίους οἰκέτας μὴ ὦνάσθαι μήτε θυσίας προδήλους ποιεῖσθαι, καὶ σταυρῷ μηκέτι καταδικάζεσθαι τινὰ διὰ τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου, τοῖς τε νομίμασιν αὐτοῦ τὴν τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα καὶ τὸν τοῦ σταυροῦ τύπον συνεκτυποῦσθαι πάντοτε. 3 Γυναῖκα δὲ εἶχε Μαξιμῖαν θυγατέρα

Διοκλη τιανοῦ, ἐξ ἧς ἐγέννησεν υἱοὺς γ', Κωνσταντῖνον, καὶ Κώνσταντα, καὶ Κωνσταντίον ἀδελφοὺς δὲ δύο, Δαλμάτιον καὶ Κωνσταντίον, καὶ μίαν ἀδελφὴν Κωνσταντίαν, τὴν γυναῖκα Λικινίου, γεννηθέντας ἐκ (τῆς πρώτης γαμετῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίου, τῆς) Θεοδώρας, θυγατρὸς (γεγονυῖας Μαξιμιανοῦ τοῦ) Ἐρκουλίου. 4 Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος μόνος γεννᾶται ἐξ Ἑλένης, οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔσχον υἱοὺς, Δαλμάτιος μὲν ἄλλον Δαλμάτιον, Κώνστας δὲ Γάλλον καὶ Ἰουλιανόν. ΡΟΘ'. Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἀγίου Σιλβέστρου. Ἐν δὲ τῷ Καπετωλίῳ Ῥώμης ἔν τι καταδύσει βαθμοὺς ἐχούση τξε' δράκων ἦν παμμεγέθης, ὅς ἐξαίφνης πολλάκις (παρακύπτων 391 τῆς καταδύσεως) ἐλυμαίνετο σφόδρα τοὺς ἐν τῇ πόλει (τῷ φυσήματι καὶ μάλιστα τοὺς παῖδας, περὶ οὓς τινες τῶν ἑλληνιζόντων ἀξιώσαντες τὸν θεῖον Σίλβεστρον εἶπον· "Κάτελθε, ὦ ἐπίσκοπε, πρὸς τὸν δράκοντα καὶ ποιήσον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ σου 110.596 σχολάσαι αὐτὸν ἐπὶ χρόνον ἕνα τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων, καὶ πιστεύομεν πάντες καὶ βαπτίζομεθα)." Ὁ δὲ Σίλβεστρος κατελθὼν καὶ οἰκίσκον μικρὸν εὐρῶν ἔχοντα θύραν χαλκῆν, ἔνθα ὁ δράκων ὑπῆρχε, καὶ ταύτην ἐπὶ τῷ ὀνόματι Χριστοῦ κλείσας καὶ ἀπελθὼν, οὐκέτι ἐξήλθεν ὁ δράκων. Διελθόντων δὲ χρόνων β', πάντες οἱ πρώην διὰ θυσιῶν τὸν δράκοντα θεραπεύοντες καὶ ἄλλοι πολλοὶ προσελθόντες τῷ ἀγίῳ Σιλβέστρω ἐβαπτίζοντο. 2 Τοῦ δὲ θείου Κωνσταντίνου συναθροίσαντος Ἰουδαίους, ἱερεῖς τε καὶ γραμματεῖς ρκ' πρὸς τὸ διαλεχθῆναι μετὰ Σιλβέστρου εἰς τελείαν φανέρωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀνατροπὴν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀναισχυντίας καὶ φλυαρίας, συνῆλθε πᾶσα σχεδὸν ἡ πόλις ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως, ἀκοῦσαι τῆς διαλέξεως ἀμφοτέρων περὶ τῆς Χριστοῦ πίστεως. Καὶ οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἀπήρξαντο πρὸς Σίλβεστρον λέγειν οὕτως· "Ποία Γραφή περὶ τοῦ Υἱοῦ τῆς Μαρίας προεῖπε, καὶ ποῖος αὐτὸν προφήτης Θεὸν ἐκ Μαρίας γεννησόμενον προανήγγειλε;" Ὁ δὲ Σίλβεστρος ἀποκριθεὶς εἶπε· ("Πάνυ πλανᾶσθε μὴ εἰδότες ἀληθῶς τὰς Γραφὰς μήτε τὴν ἐν αὐταῖς ἐγκειμένην μυστικὴν διδασκαλίαν.) περὶ γὰρ τίνος εἶπεν ὁ μέγας Ἡσαΐας· "Ἴδου ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἶόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ" ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός" καί· "Πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται 392 δύνναμιν Δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας ἔναντι βασιλέως Ἀσσυρίων;" Καὶ ἄλλος· "Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, καὶ ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραὴλ καὶ συντρίψει τοὺς ἄρχοντας Μωάβ" καί· "Ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ καὶ κυριεύσει ἐθνῶν πολλῶν." 104a Ὅτι μὲν οὖν ἄνθρωπος φανήσεται, διὰ τοῦ των προκαταγγέλλεται, ὅτι δὲ Κύριος πάντων, προσημαίνουσι πάλιν φάσκοντες· "Ἴδου Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης καὶ ἤξει εἰς Αἴγυπτον· καὶ σεισθήσονται τὰ χειροποίητα Αἰγύπτου" καί· "Ἴδου Κύριος, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἤξει καὶ σώσει ἡμᾶς, καὶ τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν, καὶ ὅσα κωφῶν ἀκούσονται, καὶ ἀλείται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός, καὶ τρανὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων." Ἡ μὲν οὖν προφητεία Θεὸν ἐπιδημεῖν (προ)λέγει· τὰ δὲ σημεῖα καὶ τὸν χρόνον τῆς παρουσίας γνωρίζει. Τότε γὰρ ταῦτα πεπλήρωνται, ἅπερ οὐδέποτε γεγὼς 110.597 νασι πρότερον (ὑπὸ τίνος) ἐν τῷ Ἰσραήλ. Περὶ δὲ τοῦ πάθους αὐτοῦ πάλιν φησὶν· "Ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὢν καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν ἡτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη. Οὗτος τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται· καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ, καὶ ἐν πληγῇ, καὶ ἐν κακώσει· αὐτὸς δὲ ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν· παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτῷ· τῷ μῶλωπι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν." καί· "Ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ· τὴν δὲ γενεάν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται;" Καὶ Μωσῆς· "Ὁψεσθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμαμένην ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ πιστεύσητε." Καὶ Δαυὶδ λέγει ἐκ προσώπου τοῦ Χριστοῦ· "Ὄρουξαν χεῖράς μου καὶ πόδας μου" καί· "Διμερίσαντο τὰ ἰμάτιά μου ἑαυτοῖς," καὶ τὰ ἐξῆς. 393 Ὅτι δὲ καὶ τῶν ἐθνῶν ἐλπίς ἦν, ὁ μὲν Ἰακώβ (προ)εἶπεν· "Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰουδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ ἔως

ἂν ἔλθῃ ὁ ἀπόκειται, καὶ αὐτὸς προσ δοκίᾳ ἔθνων.” ὁ δὲ Ἡσαΐας ἔφη· “Καὶ ἔσται ἡ
 ρίζα τοῦ Ἰεσσαὶ καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἔθνων. ἐπ’ αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν.” Καὶ
 ταῦτα μὲν ὀλίγα πρὸς ἀπόδειξιν τῶν γενομένων· πᾶσα δὲ Γραφή πέπλησται
 διελέγχουσα τὴν ὑμετέραν ἀπιστίαν. Τίς γὰρ (πῶ)ποτε τῶν ἐν ταῖς θείαις Γραφαῖς
 ἱστορηθέντων δικαίων καὶ προφητῶν ἀγίων ἐκ παρθένου μόνης ἔσχε τὴν τοῦ
 σώματος σύστασιν; Τίνος δὲ τῆς γεννήσεως προέδραμεν ἀστὴρ ἐν οὐρανοῖς καὶ τὸν
 γεννηθέντα διεσήμανε τῇ οἰκουμένῃ; Τίς πάλιν βασιλεὺς πρὶν ἰσχύσαι καλεῖν
 πατέρα ἢ μητέρα, ἐβασίλευσε καὶ τρόπαια κατὰ τῶν ἐχθρῶν εἴληφε; Τίς ἄρα γέγονε
 βασιλεὺς Ἰσραὴλ, ἐφ’ ὃν τὰ ἔθνη πάντα τὴν ἐλπίδα τέθεινται καὶ οὐχὶ μᾶλλον αὐτοῖς
 ἠναντιοῦντο πανταχόθεν; ἕως γὰρ συνίστατο Ἰερουσαλήμ, πόλεμος ἄσπονδος ἦν
 αὐτοῖς, καὶ διεμάχοντο πρὸς τὸν Ἰσραὴλ, Ἀσσύριοι μὲν θλίβοντες, Αἰγύπτιοι δὲ
 διώκοντες, (Βα βυλώνιοι κατατρύχοντες, Σύροι δὲ ἀντι)πολεμοῦντες. Ἡ οὐχ ὁ μὲν
 Δαυῖδ τοὺς Μωαβίτας (καὶ τοὺς Σύρους) ἐπολέμει καὶ ἐπολεμεῖτο, ὁ δὲ Ἰωσίας τοὺς
 πλησίον παρεφυλάττετο; Καὶ μέντοι καὶ Ἐζεκίας ἐδειλία τὴν ἀλαζονεῖαν τοῦ
 Συναχειρίμ· καὶ τῷ μὲν Ἰησοῦ οἱ Χανααναῖοι ἠναντιοῦντο, τῷ δὲ Μωσεῖ Ἀμαλῆκ
 κατεστρατεύετο. Καὶ ὅλως ἄσπονδον ἦν τοῖς ἔθνεσι πρὸς τὸν Ἰσραὴλ τὰ τῆς φιλίας,
 ὡς μέχρι νῦν μαρτυροῦσι τὰ πράγματα. 110.600 Τότε ἀποκριθέντες οἱ Γραμματεῖς
 εἶπον· “Οὐκ ἀρνούμεθα ὡς 394 ταῦτα γέγραπται· προσδοκῶμεν δὲ τὸν μηδέπω
 παραγενόμενον Θεὸν Λόγον.” Ὁ δὲ Σίλβεστρος ἔφη· “Καὶ πῶς οὐκ ἠκούσατε τοῦ
 Δανιὴλ προλέγοντος φανερώς καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν θείαν τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίαν;
 φησὶ γὰρ ὁ προσδιαλεγόμενος αὐτῷ ἄγγελος· “Ὁ ἑβδομάδες συνετμήθησαν ἐπὶ τὸν
 λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τοῦ συντελεσθῆναι ἀμαρτίαν,” ”καὶ τοῦ
 ἐξιλάσασθαι ἀδικίαν, καὶ τοῦ σφραγίσαι ἀμαρτίας καὶ ἀπαλεῖψαι ἀδικίας, καὶ τοῦ
 ἀγαγεῖν δικαιοσύνην αἰώνιον καὶ τοῦ σφραγίσαι ὄρασιν καὶ τοῦ χρίσαι Ἅγιον ἀγίων.
 104b Καὶ γνώσῃ καὶ συνήσεις, ἀπὸ ἐξόδου λόγων τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ
 οἰκοδομηῆσαι Ἰερουσαλήμ ἕως Χριστοῦ ἡγουμένου ἑβδομάδες ζ’ καὶ ἑβδομάδες ξβ’.”
 Καὶ πρὸς μὲν τοῖς ἄλλοις ἴσως προφασιζόμενοι εἰς μέλλοντα χρόνον ἀναβάλλεσθε
 τὰ γεγραμμένα. Τί δὲ πρὸς ταῦτα λέγειν ἢ ὄντως ἀντωπῆσαι δύνασθε, ὅπου γε καὶ ὁ
 κρίων δηλοῦται καὶ ὁ χριόμενος οὐκ ἄνθρωπος, ἀλλὰ Ἅγιος ἀγίων εἶναι
 καταγγέλλεται, καὶ ἕως τῆς παρουσίας αὐτοῦ Ἰερουσαλήμ συνίστατο, (ἀπὸ δὲ τῆς
 παρουσίας Χριστοῦ κατελύθη) καὶ λοιπὸν ἅπας προφήτης πέπαυται καὶ ὁράσις ἐν τῷ
 Ἰσραὴλ; Ἐχρίσθησαν μέντοι πάλαι Δαυῖδ, καὶ Σολομῶν, καὶ Ἐζεκίας· ἀλλ’
 Ἰερουσαλήμ καὶ ὁ τόπος συνεστήκει, καὶ οἱ προφῆται προεφήτευσον· ἄλλως δὲ καὶ
 αὐτοὶ οἱ χρισθέντες ἅγιοι ἄνθρωποι, καὶ οὐχ ἅγιοι ἀγίων ἐκλήθησαν. Πότε δὲ καὶ
 προφήτης ἐπαύσατο καὶ ὄρασις ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ, εἰ μὴ νῦν, ὅτε ὁ προφητευόμενος
 395 καὶ Ἅγιος τῶν ἀγίων Χριστὸς παρεγένετο; Σημεῖον οὖν ὄντως μέγα πρόδηλον
 τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς αὐτοῦ παρουσίας τὸ μηκέτι τὴν Ἰερουσαλήμ ἐστάναι
 μήτε προφήτην ἐγερθῆναι μήτε ὄρασιν ἀποκαλύπτεσθαι τούτοις· εἰκότως. Ἐλθόντος
 γὰρ τοῦ σημαινόμενου καὶ προφητευομένου, τίς ἢ χρεῖα τῶν σημαινόντων καὶ
 προφητευόντων; Διὰ γὰρ τοῦτο προεφήτευσον ἕως οὗ ἔλθῃ ὁ προφητευόμενος καὶ
 λυτρούμενος τὰς ἀμαρτίας πάντων. Ποῖος τοίνυν ἡγούμενος” ἐξῆλθεν ἐκ
 Βηθλεέμ” καὶ τὸν Ἰσραὴλ ἐποίμανεν,” ”οὗ ἡ ἕξοδος ἀπ’ ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος”
 καὶ· “Πρὸ τοῦ ἡλίου διαμενεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ” καὶ· “Ἀνεκδιήγητος ἡ γενεὰ,” καθὼς
 γέγραπται; Τῶν γὰρ ἀγίων πάντων ἴσμεν τὴν γενεάν ἱστορουμένην καὶ τῶν
 ἀρξάντων τοῦ Ἰσραὴλ παρῆσαν τὴν γένεσιν καὶ τὸν θάνατον.” 3 Διαλεχθέντες
 οὖν ἐπὶ πολλὰς ὥρας, καὶ τοῦ Σιλβέστρου μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐκ τῶν θείων
 110.601 Γραφῶν ἀποδείξαντος τὰ περὶ Χριστοῦ, καὶ τῶν Ἰουδαίων μεγάλως
 ἠττηθέντων, ἔφη τις ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ζαμβρῆς πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἰουδαίους· “Εἰ
 Σιλβέστρου λόγοις προσέχετε, ἀνάγκη τοὺς πατρώους νόμους καταλιπεῖν καὶ

ἀκολουθεῖν ἂν θρώπῳ ματαίῳ, ὃν οἱ πατέρες ἡμῶν κατεδίκασαν. Ἄλλ' ἀκουσάτω μου ὁ βασιλεὺς καὶ ἐνεχθήτω ταῦρος ἄγριος, ὥστε με δεῖξαι σήμερον ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δύναμιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· οὐ θέλω γὰρ διὰ ῥημάτων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων 396 δεῖξαι τὴν ἀλήθειαν.” Ὁ δὲ Σίλβεστρος παρακαλέσας (τὸν βασιλέα) τοιοῦτον ἐνεχθῆναι ταῦρον, ἠρώτησε μεταξὺ τὸν Ζαμβρῆ· “Τίνος ἔνεκεν ἐπιζητεῖς τὸν ταῦρον;” Καὶ φησιν· “Ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τοῦ ἡμετέρου Θεοῦ οὐδεμία κτιστὴ φύσις ἀκούσασα ζήσεται, βούλομαι διὰ τοῦ ταύρου τὴν ἰσχὺν (τούτου) σαφῶς ἀποδείξαι.” Πρὸς ὃν ὁ Σίλβεστρος ἔφη· “Καὶ σὺ ποῖω τρόπῳ τὸ ὄνομα τοῦτο μεμάθη κας; ἄρα παρά τινος ἀκούσας ἢ ἀναγνούς;” Ὁ δὲ εἶπεν· “Οὔτε χάρτης, οὔτε ξύλον, οὔτε λίθος ὑποδέξασθαι τὸ ὄνομα τοῦτο δύναται· ἐγὼ γὰρ νηστεύσας καὶ εἰς λεκάνην ὕδωρ βαλὼν, ἐκεῖ τοῦτο μεμάθηκα.” Καὶ τούτων λεγομένων, ἰδοὺ καὶ ὁ ταῦρος ἦλθεν ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν ἐλκόμενος, σχοινίοις πάντοθεν δεδεμένος καὶ ἀγριώτατος καὶ μέγας ὑπάρχων. Καὶ ὁ Ζαμβρῆς ἐπιγαυρῶν τῷ Σιλβέστρω εἶπε· “Νῦν τὰ ῥήματα καὶ αἱ ὑποθέσεις τῶν λόγων σου πέρας ἔξουσιν· εἰ μὲν οὖν θαρρῆεις εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ σου, εἰπέ τοῦτο κατὰ τὴν ἀκοὴν τοῦ ταύρου καὶ δειχθήσῃ Παντοκράτορι πιστεύων· εἰ δὲ μήγε, λέξω ἐγὼ, καὶ πάντες τῇ ἐμῇ πίστει συνδραμοῦσιν.” Τῶν δὲ Ἰουδαίων 105a καὶ τῶν ἄλλων παρορμησάντων εἶπε τὸν Ζαμβρῆ τὸ ὄνομα ὑπὸ τὴν ἀκοὴν τοῦ ταύρου, καὶ τούτου εἰπόντος, εὐθὺς ὁ ταῦρος μνηστῆρὸν ἀποτέλεσας μέγαν καὶ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἐξελθόντων ἀπέθανεν. Ἀνασκιρτώντων οὖν τῶν Ἰουδαίων καὶ μεγαλαυχούντων κατὰ Σιλβέστρου, καὶ τῶν Χριστιανῶν λυπουμένων σφόδρα, παρακαλεῖ τὸν βασιλέα ὁ Σίλβεστρος κελεῦσαι τῷ λαῷ ἡσυχάσαι. Καὶ τούτου γενομένου, ἐφ' ὑψηλοῦ τόπου ἀνελθόντος 397 τοῦ Σιλβέστρου, εἶπε φωνῇ μεγάλῃ· 110.604 “Ἀκούσατέ μου, οἱ μεγιστάνες καὶ πάντες οἱ νῦν θαυμάσαντες Χριστιανοὶ τὸν θάνατον τοῦ ταύρου. Ἐγὼ τὸν Δεσπότην μου Χριστὸν, ὃν ὑμῖν εὐηγελισάμην, ἔγνων τυφλοὺς ἀναβλέψαι ποιήσαντα, κωφοὺς ἀκούσαι, ἀλάλους λαλῆσαι, νεκροὺς ἐγεῖραι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· κἀντεῦθεν οὖν φανερόν ἐστι πᾶσιν ὡς διαβόλου ἐστὶν ὄνομα τὸ θανατῶσαι τὸν ταῦρον, ὃνπερ ἀναστήσαι οὐ δύναται.” Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ Ζαμβρῆς καὶ τὰ ἱμάτια διαρρήξας, ἔφη πρὸς τὸν βασιλέα· “Ἐγὼ, δέσποτα, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ ταῦρον ἔθα νάτωσα, καὶ οὗτος βλασφημῶν ἐν λόγοις μόνον κομμάζει· διὸ δὴ πρόπον ἐστὶ μηκέτι διδοσθαι αὐτῷ χώραν τοῦ λέγειν.” Ὁ δὲ Σίλβεστρος εἶπεν· “Ἀκουσον, ὦ Ἰουδαῖε, τῶν σῶν Γραφῶν (καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπιστομίζου πάλιν)· γέγραπται “Κύριος θανατοῖ καὶ ζωογονεῖ” καὶ “Ἐγὼ ἀποκτενῶ καὶ ζῆν ποιήσω.” Τοῖνυν ἐπικάλεσαι πάλιν εἰς τὴν ἀκοὴν τοῦ βοῶντος ἐκεῖνο τὸ ὄνομα, καὶ εἰ ζήσεται, γνωσόμεθα πάντες εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο πιστεύειν· εἰ δὲ μή, ἐγὼ τὸν Δεσπότην μου Χριστὸν ἐπικαλέσομαι, καὶ ἀναστήσω αὐτόν.” Καὶ ὁ Ζαμβρῆς φησιν· “Εἰ τοῦτο ποιήσεις, μὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως, 398 ἅπαντες οἱ Ἰουδαῖοι καταλείψαντες τὸν νόμον τῆ τῶν Χριστιανῶν θρησκεία προσδραμοῦμεθα.” Τότε δὴ ὁ Σίλβεστρος ἐκτείνας εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας καὶ μετὰ δακρύων εὐχὴν ποιήσας καὶ πρὸς τὸν ταῦρον ἀπελθὼν, εἶπε μετὰ φωνῆς μεγάλης· “Ἐγὼ τὸ ὄνομά σου ἐπὶ πάντων ἐπικαλοῦμαι, Δέσποτα Χριστέ, (μετὰ κραυγῆς) ἵνα μάθῃ (πᾶς) ὁ λαὸς οὗτος, ὅτι διαβόλου μὲν ὄνομα ἐφόνευσε τὸν ταῦρον, τῇ δὲ τοῦ ἁγίου καὶ φανερωτάτου σου ὀνόματος ἐπικλήσει ἐζωοποιήθη.” Καὶ πλησιάσας τῷ ταύρῳ λέγει μετὰ κραυγῆς μεγάλης· “Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃν οἱ παράνομοι Ἰουδαῖοι ἐσταύρωσαν, ἀνάστηθι μετὰ σεμνότητος.” Καὶ εὐθὺς ἑαυτὸν ὁ ταῦρος κινήσας καὶ ἐγερθεὶς, ἔλυσεν αὐτοῦ τὰ δεσμὰ Σίλβεστρος καὶ ἀπέλυσε λέγων· “Πορεύου ὅθεν ἐξῆλθες, καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀδικήσης.” Ὅπερ μέγα θαῦμα οἱ Ἰουδαῖοι θεασάμενοι καὶ σφόδρα καταπλαγέντες, αὐτίκα προσέπεσον εἰς τοὺς πόδας τοῦ θείου Σιλβέστρου πάντες, αἰτούμενοι τὸ ἅγιον βάπτισμα. Καὶ γέγονε χαρὰ μεγάλη τῷ

βασιλεῖ καὶ παντὶ τῷ λαῷ, ἐπὶ ὥρας β΄ κραζόντων· “Μέγας ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν.”
110.605

ΠΠ΄. Περὶ Κωνσταντινουπόλεως. Μετὰ ταῦτα βουλόμενος ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος κτίσαι εἰς ἴδιον ὄνομα ἐν τῷ πρὸ τοῦ Ἰλίου πεδίῳ ὑπὲρ τὸν Αἴαντος 399 τάφον, ἔνθα φασὶ τὸν ναῦ σταθμον τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντας Ἑλληνας, κατ' ὄναρ ὁ Θεὸς αὐτῷ ἐπέτρεψεν ἐν τῷ Βυζαντίῳ κτίσαι. Καὶ τῷ ιβ΄ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν Ῥώμῃ ποιήσας Κωνσταντῖνον καὶ Κωνσταντῖνον, τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, Καίσαρας, Κωνσταντῖνον μὲν τὸν πρεσβύτατον ἄρχειν ἐθέσπισε πρὸς δυόμενον ἥλιον, τὸν δὲ Κωνσταντῖνον ἐν Ῥώμῃ, καὶ Δαλμάτιον, ἀνεψιὸν αὐτοῦ, ἐν Βρεττανίᾳ, καταλείψας αὐτοῖς τὰ δυτικὰ μέρη, ἀνῆλθεν εἰς Βυζαντίον σὺν τῇ μητρὶ Ἑλένη, καὶ υἱῷ Κωνσταντίῳ, καὶ Λικινίῳ, γαμβρῷ, ἐπὶ ἀδελφῇ αὐτοῦ. 105b Καὶ ἀνανεώσας τὸ πρῶτον ὑπὸ Βυζαντίου, τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης, τεῖχος κτισθὲν καὶ προσθεὶς ἄλλο διάστημα, προσηγόρευσε αὐτὴν εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα Κωνσταντινούπολιν. Ὀλίγους δὲ τοὺς οἰκῆτορας πρὸς τὸ μέγεθος πόλεως ὄρων, ἀπὸ τε Ῥώμης τοὺς ἀξιολογώτερους ἐκλεξάμενος, ἀπὸ τε τόπων ἐτέρων συναθροίσας καὶ οἴκους μεγίστους οἰκοδομήσας αὐτοῖς καὶ χαρισάμενος οἰκεῖν τὴν πόλιν ἐποίησεν. 400.2 Κτίσας δὲ παλάτιον καὶ ἵππικὸν καὶ τοὺς β΄ μεγάλους ἐμβόλους καὶ τὸν φόρον ἐν ᾧ τόπῳ τὴν κόρτην αὐτοῦ ἴστησιν ἐπανελθὼν ἀπὸ Ῥώμης, ἐν ᾧ καὶ κίονα μονόλιθον καὶ ὀλοπόρφυρον στήσας, ὃν ἀπὸ Ῥώμης ἐκόμιζε ἀξιάγαστον σφόδρα, ἴδρυσεν ἐπάνω αὐτοῦ ἀνδριάντα, ὃν ἦνεγ κεν ἀπὸ Ἡλιουπόλεως τῆς Φρυγίας ἔχοντα ἐπὶ τὴν 110.608 κεφαλὴν ἀκτῖνας ζ΄ τὸν δὲ κίονα τρισὶν ἔτεσι πλωτῶ ζόμενον ἤγαγε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τοῦ βάρους· ἀπὸ δὲ τῆς θαλάσσης μέχρι τοῦ φόρου δι' ἐνιαυτοῦ ἤλθε, καίπερ τοῦ βασιλέως συνεχῶς φοιτῶντος καὶ χρυσίον ἄπειρον τῷ πλήθει διανέμωντος. Εἶτα θέμενος εἰς τὰ θεμέλια τοὺς ιβ΄ κοφίνους, οὓς ὁ Χριστὸς ἠύλόγησε, καὶ ξύλα τίμια καὶ ἅγια λείψανα πρὸς στηριγμὸν καὶ φυλακὴν, ἔστησεν αὐτὸν διὰ πολλῆς τέχνης, δυνάμεως τε καὶ σοφίας ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ τὸν πανθαύμαστον μονόλιθον κίονα· ἐξεπάτησαν δὲ τινες τῶν ἀφελῶν στέρων καὶ ἰδιωτῶν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῶν ἀλογωτέρων, μὴ εἶναι τοῦτον μονόλιθον αἰ πρὸς διακόσμησιν καὶ εὐπρέπειαν αὐτοῦ χαλκαῖ ζῶναι καὶ οἱ πλεῖστοι λῶροι. Καὶ πρὸς τούτοις ἔκτισε ναοὺς τῶν τε Ἁγίων Ἀποστόλων, 401 καὶ τῆς ἁγίας Εἰρήνης, καὶ τοῦ ἁγίου Μωκίου, καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ ἐν τῷ Ἀνάπλῳ. Πρὸς τούτοις κτίζει καὶ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. 106a (πλησίον τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, ἐκκλησίαν περικαλλῆ, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸ νῦν ὀρώμενον σχῆμα, καὶ κάλλος, καὶ μέγεθος. Καὶ ταύτης τὰ ἐγκαίνια ποιεῖ ἐπὶ Εὐδοξίου πατριάρχου, μαθητοῦ Εὐνομίου, μηνὶ Μαίῳ ἰα' ἐγκαινισθεῖσα παρὰ τῆς ἀσυνόδου τῶν τῆς ἁγίων θεοφόρων Πατέρων. Εἶτα ποιήσας Καίσαρα Κωνσταντῖνον, υἱὸν αὐτοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ Λικίνιον, τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, ἐν Νικομηδείᾳ τῆς Βιθυνίας, κατὰ Περσῶν ἐστράτευσεν, ὑφ' ὧν παρακληθεὶς ὑποφόρους αὐτοῦ ἐποίησεν καὶ ὑπέστρεψε. Καὶ μαθὼν ἐν Νικομηδείᾳ, ὅτι Λικίνιος τιμωρῶν ἐφόνευσεν τοὺς Χριστιανούς, συγχυθεὶς τῇ λύπῃ ἔγραφεν αὐτῷ παρακελεύων 402 ἀποστῆναι αὐτὸν τῆς κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ μανίας. 110.609 Ὁ δὲ καταφρονήσας μανικωτέρῳ τῷ διωγμῷ ἐχρήσατο καὶ (λοιπὸν κρυπτῶς) κατὰ τοῦ εὐεργέτου ἐπιβουλὰς ἐπενόει· ὕστερον δὲ καὶ δημόσιον πόλεμον ἐπεκρότει κατὰ τοῦ ὑπὸ θείας δυνάμεως φρουρουμένου. Καὶ συμβολῆς γενομένης κατὰ τὰ μέρη τῆς Βιθυνίας (καὶ τοῦ ἐνδόξου σταυροῦ προάγοντος), Κωνσταντῖνῳ ὑποχείριος γέγονεν ὁ δεῖλαιος ζῶν συλληφθεὶς. (Φιλανθρωπία δὲ χρησάμενος ὁ κατὰ πάντας πραότατος βασιλεὺς τῷ δυσμενεῖ), ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ διάγειν ἡσυχάζοντα. Ὁ δὲ μικρὸν ἐφησυχάσας, ἐφωράθη βαρβάρους τινὰς μισθωσάμενος πρὸς τὸ αὐθις ἀναμαχῆσθαι. Καὶ μαθὼν τοῦτο ὁ Κωνσταντῖνος ἐκέλευσε κεφαλικὴν αὐτὸν ὑποστῆναι τιμωρίαν. 3 Ἡ δὲ μακαρία Ἑλένη εἰς Ἱερουσαλήμ ἀπελθοῦσα πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ

τιμίου σταυροῦ, καὶ τοῦτον εὐροῦσα, ἔκτισεν ἐκκλησίας θαυμασίας, καταλύσασα τὸν ἐπὶ τῷ Δεσποτικῷ τάφῳ κτισθέντα ναὸν ὑπὸ τῶν ἀθέων τῇ Ἀφροδίτῃ. Καὶ ὑποστρέψασα καὶ πολλὰ τῷ υἱῷ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ἐντειλαμένη, ἐτελεύτησεν ἐτῶν 403 π', ἣν ἔθαψαν ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Πάσαις τοῖνυν ἀρεταῖς ἢ μακαρία κε κοσμημένη εἶχε καὶ τὴν χριστομίμητον ταπεινοφροσύνην πρὸς πάντας μὲν, διαφερόντως δὲ πρὸς τὸ ἱερὸν τῶν μοναχῶν σχῆμα. Τὰς γάρ τοι διὰ βίου τὴν παρθενίαν ἀσκούσας συναγείρουσα πολλάκις καὶ ἐπὶ στιβάδων κατακλίνουσα, αὐτὴ δι' ἑαυτῆς καθυπούργει, ὄψα παρατιθεῖσα, καὶ κύλικας ὀρέγουσα καὶ ὕδωρ ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἐπιχέουσα, θερά παίνης ἔργον ἐπλήρου. Οὕτω δὲ καὶ τὸν αἰμίμη στον υἱὸν αὐτῆς ἐξεπαίδευσεν, ἄτυφον ἔχειν φρόνημα, ἀρετῆς καὶ πολιτείας ἀκριβοῦς ἐπιμελεῖσθαι, δουλεύειν τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν Γραφήν, “μετὰ φόβου καὶ τρόμου,”. 106b ὅς (καὶ αὐτὸς) φυλάττων ἀκριβῶς τὰς αὐτῆς ἐντολὰς ἐκαρποφόρει ἑκατονταπλασίως. Ἐπὶ τούτου γὰρ τοῦ μακαρίου οἱ ἐνδότεροι 110.612 Ἴνδοι καὶ Ἰβηρες προσῆλθον τῷ ἀγίῳ βαπτίσματι· καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἐπίστευσαν τελείως μετὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Τηριδάτου διὰ τοῦ πολυάθλου μάρτυρος καὶ μεγάλου Γρηγορίου ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν. 4 Ἐγένετο δὲ καὶ σεισμὸς ἐν Καμπανίᾳ, καὶ κατέπεσαν πόλεις ἰγ'· καὶ ἔκλειψις ἡλίου γέγονεν ὥρα γ' τῆς ἡμέρας, ὥστε καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι. 404 5 Καὶ περὶ τὴν Μελιτινὴν χώραν ὄφρων παντοῖον γένος, ἐκτείναντες ἐπὶ διαστήματα ε'· καὶ μαχεσάμενοι κατέκτειναν ἀλλήλους ὡς καὶ τὴν χώραν (ἐκ τῶν σωμάτων αὐτῶν) ἀποζέσαι. 6 Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι στασιάσαντες πρὸς τὸ οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν, πολλοὺς ὁ θεὸς Κωνσταντῖνος τιμωρησάμενος διεσκόρπισεν (ἐν οἷς καὶ τὰ ὄντα αὐτῶν ἀποτεμῶν καὶ τὸ τῆς προπετείας ἐνθεῖς αὐτοῖς τῷ σώματι σύμβολον, περιῆγε πανταχοῦ σωφρονίζων καὶ τοὺς ἄλλους πάντας μηκέτι τοῖς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν πράγμασιν).

ΠΙΑ'. Περὶ τῆς α' συνόδου. Καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος τῶν τῆς ἁγίων Πατέρων ἐγένετο διὰ προφάσεως τοιαύτης. Ὁρῶν ὁ μέγας οὗτος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ Ἀρείου ταραττομένην, σύνοδον οἰκουμενικὴν συνεκρότησε. 2 Καὶ τοὺς μὲν ἐπισκόπους πανταχόθεν δημοσίοις ἵπποις καὶ ἡμιόνιοις εἰς τὴν ἔλευσιν τῆς συνόδου χρήσασθαι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ εἰς τὴν Νίκαιαν ἀφίκετο, ἰδεῖν ἐφιέμενος τὴν πληθὺν τῶν ἀρχιερέων (καὶ τὴν ὁμόνοιαν αὐτοῖς πρυτανεῦσαι). 405 3 Συνεληλυθότων οὖν πάντων, οἶκον μέγιστον ἐν τοῖς βασιλείοις ἐκέλευσεν εὐτρεπισθῆναι, καὶ θρόνους ἐν αὐτῷ τεθῆναι, καὶ οὕτως εἰσελθεῖν αὐτοὺς ἐπέτρεψεν· εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ ἔσχατον σὺν ὀλίγοις καὶ ἐστῶτος ἐν τῷ μέσῳ, προετρέψατο πάντας καθίσει. Εἶτα θρόνου μικροῦ τεθέντος, κελευσθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἐκάθισε (καὶ αὐτὸς) ἔσχατον πάντων· τοσαύτη τις εὐλάβεια καὶ αἰδῶς τῶν ἀνδρῶν κατεῖχε τὸν βασιλέα. Καὶ οἱ μὲν τοῖς ἀνθεσι τῶν ἐγκωμίων τὴν κεφαλὴν αὐτῶν 110.613 τοῦ στεφανώσαντες, τὴν περὶ τὰ θεῖα σπουδὴν εὐλογίας ἡμεῖψαντο. Ὁ δὲ τοὺς περὶ τὴν ὁμόνοιαν καὶ συμφωνίαν προσαγαγὼν λόγους, πολλοὺς μὲν ἐσωφρονήσατο καὶ λόγοις καὶ δώροις· πολλὰς δὲ στιβάδας εὐτρεπισθῆναι προστάξας, ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάντας ἐστίασε· τοὺς μὲν ἀξιοτέρους ὁμοτραπέζους λαβῶν, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς τὰς ἄλλας τραπέζας διεῖλεν. 4 Θεασάμενος δὲ τινὰς τοὺς δεξιούς ὀφθαλμοὺς ἐκκεκομμένους καὶ μαθῶν ὡς ὑπὸ Μαξιμιανοῦ καὶ Διοκλητιανοῦ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν καὶ ὁμολογίαν τοῦτο πεπόνθασι, τὰ χεῖλη τοῖς τραύμασι προσενήνοχε κατασπαζόμενος, ἐλκύσειν ἐκεῖθεν εὐλογίαν τῷ φιλήματι πιστεύων. Οὕτως ἦν ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ εὐλαβεία καὶ πίστει καὶ μετριοφροσύνη λελαμπρυσμένος. 5 Τῇ δὲ ἐπαύριον οἱ ἐπίσκοποι καὶ ὁ βασιλεὺς εἰς ἓνα τόπον συνελθόντες καλοῦσι τὸν Ἄρειον σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ εἰς τὴν σύνοδον, ἐπιτρέποντες αὐτῷ συστῆναι τοῖς οἰκείοις δόγμασιν. Ἦν δὲ τὰ δόγματα τοῦ ἀσεβοῦς καὶ τρισκατάρατου τοιαῦτα· “Οὐκ αἰεὶ ὁ Θεὸς Πατὴρ ἦν, ἀλλ' ἦν ὅτε ὁ Θεὸς Πατὴρ οὐκ ἦν· οὐκ αἰεὶ δὲ ἦν ὁ τοῦ

Θεοῦ Λόγος, ἀλλ' ἐξ οὐκ 107a ὄντων γέγονεν· ὁ γὰρ ὢν Θεὸς τὸν μὴ ὄντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος πεποίηκε· διὸ ἦν ποτὲ, ὅτε οὐκ 406 ἦν· κτίσμα γὰρ ἐστὶ καὶ ποίημα ὁ Υἱός· οὔτε δὲ ὁμοίος ἐστὶν ὁ Υἱὸς κατ' οὐσίαν τῷ Πατρὶ, οὔτε δὴ ἀληθινὸς καὶ φύσει τοῦ Πατρὸς Λόγος ἐστὶν, οὔτε ἀληθινὴ σοφία αὐτοῦ ἐστὶν· ἀλλ' εἷς μὲν τῶν ποιημάτων καὶ γεννητός ἐστι, καταχρηστικῶς δὲ λέγεται Λόγος καὶ Σοφία γενόμενος καὶ αὐτὸς τῷ ἰδίῳ τοῦ Θεοῦ Λόγῳ καὶ ἐν τῷ Θεῷ σοφία, ἐν ἧ καὶ τὰ πάντα καὶ αὐτὸν πεποίηκεν ὁ Θεός· διὸ καὶ τρεπτός ἐστι καὶ ἀλλοιωτός τὴν φύσιν, ὡς καὶ πάντα τὰ λογικά· ξένος τε καὶ ἀλλότριος καὶ ἀπεσχοινοσμένος ἐστὶν ὁ Λόγος τῆς (τοῦ) Θεοῦ οὐσίας, καὶ ἀόρατός (ἐστὶν) ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ· οὔτε γὰρ τελείως καὶ ἀκριβῶς γινώσκει ὁ Λόγος τὸν Πατέρα, οὔτε τελείως ὄραν αὐτὸν δύναται· καὶ γὰρ ἑαυτοῦ τὴν οὐσίαν οὐκ εἶδε· δι' ἡμᾶς γὰρ πεποίηται, ἵνα ἡμᾶς δι' αὐτοῦ ὡς δι' ὄργάνου κτίσῃ ὁ Θεός· καὶ οὐκ ἂν ὑπέστη, εἰ μὴ ἡμᾶς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς ποιῆσαι. Ἠρώτησεν οὖν τις αὐτοῦ, εἰ δύναται ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος τραπῆναι ὡς ἐτράπη ὁ διάβολος; καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν εἰπεῖν, ὅτι Ναί, δύναται τραπῆναι· τρεπτής γὰρ ἐστὶ φύσεως, γεννητός καὶ κτιστός ὑπάρχων. ἅ Ἀλλὰ τὸ κατὰ τὴν σύνοδον γεγονός θαῦμα οὐ δίκαιον σιωπῇ παραπέμψασθαι· πρὸς γὰρ 110.616 τὸ παράδοξον τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος καὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες ἐν τῇ συνόδῳ παρήσαν διαλεκτικῆς ἐμπειρότατοι, ἐν οἷς ὑπῆρχέ τις Ἕλλην, καὶ αὐτὸς παρὰ πάντων θαυμαζόμενος, ὥστε με γάλην ἀκρόασιν ἐκ τῆς συμβολῆς γενέσθαι, πλήθους ἐπισυντρέχοντος. Οὐδὲ γὰρ οἰοί τε ἦσαν οἱ ἐπίσκοποι τὸν φιλόσοφόν τε καὶ ῥήτορα περιτρέψαι τέως διαλεγόμενον, ὅτι πᾶσι τοῖς ἐπαγομένοις ῥᾶστα προσεφέρετο ἐπιλύων εὐφυῶς τὰ προτεινόμενα καὶ δίκην ἐγγέλους ἀκατάσχετος εὕρισκόμενος (καὶ μηδενὶ λόγῳ κρατούμενος)· ἐν οἷς γὰρ ἐδόκει συνέχεσθαι, διολισθαίνων 407 ἐπικρατέστερος ἀνεφαίνετο τῇ τῶν νοημάτων δεινότητι καὶ ῥημάτων εὐγλωττία τε καὶ στωμυλία. Ἄλλ' ἵνα δείξῃ ὁ Θεός, ὅτι οὐκ ἐν λόγοις ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ἐν δυνάμει, ἀνθρωπὸς τις ἐκ τῶν ἀγίων (Κύπριος μὲν τῷ γένει καὶ τῆς πόλεως Τριμιθούτων ἐπίσκοπος) ὀνόματι Σπυριδίων, ἀπλούστατος δὲ τὴν φύσιν καὶ ἰδιώτης τὸν λόγον (σφόδρα), αἰτεῖται χώραν αὐτῷ διαλέξεως ἐπιδοθῆναι πρὸς τὸν φιλόσοφον. Οἱ δὲ Πατέρες τὸ ἀπλοῦν τε καὶ ἰδιωτικὸν τοῦ ἀνδρὸς εἰδότες ἐκώλυον αὐτὸν (μήποτε παρὰ τοῖς μοχθηροῖς καταγελασθῶσι). Τοῦ δὲ μὴ ἀνεχομένου, πρόσεισι τῷ ἀνδρὶ καὶ φησὶν· “Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄκουσον, ὦ φιλόσοφε, τὰ τῆς ἀληθείας δόγματα.” (Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· “Ὁ ἐὰν εἴπῃς ἀκούω.” Κάκεῖνος εἶπε· “Γίνωσκε ὅτι Θεὸς εἷς ἐστὶν ὁ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν δημιουργήσας ὁ καὶ (τὸν) ἄνθρωπον ἐκ γῆς διαπλάσας καὶ τὰ ὄρατα πάντα καὶ ἀόρατα τῷ Λόγῳ αὐτοῦ καὶ τῷ Πνεύματι συστησάμενος. Τοῦτον (οὖν) τὸν Λόγον ἡμεῖς Υἱὸν Θεοῦ εἰδότες προσκυνοῦμεν, πιστεύοντες διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐπ' ἐσχάτων ἐκ τῆς Παρθένου τεχθῆναι καὶ διὰ σταυροῦ, καὶ θανάτου, καὶ ἀναστάσεως (αὐτοῦ) ἐλευθερωθέντα τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὃν καὶ ἐλπίζομεν ἐλθόντα κρῖναι πάντας ἐν δικαιοσύνῃ. Πιστεύεις τοῦτο, φιλόσοφε;” Ὁ δὲ ὡς ἂν τις πείραν λόγων μηδέποτε ἔχων εἰς ἀντίθεσιν, ἀπηνέωθη καὶ ὡς κωφὸς καὶ ἄλαλος ἀποσιωπήσας, τοῦτο μόνον ἐφθέγγετο, ὅτι Ταῦτα κάμοι οὕτως ἔχειν δοκεῖ. Καὶ ὁ γέρων 107b φησὶν· “Οὐκοῦν ἀναστὰς ἀκολουθεῖ μοι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ λήψῃ τὸ σημεῖον τῆς πίστεως ταύτης.” Ὁ δὲ φιλόσοφος ἐπιστραφεὶς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· “Ἀκούσατέ μου, ὦ ἄνδρες· ἔως ὅτε λόγων ἐποιησάμην σπουδῆν, λόγους 408 λόγοις ἀντετίθουν καὶ τὰ προσφερόμενα τέχνη τοῦ λέγειν ἀνέτρεπον. Ὅτε δὲ ἀντὶ λόγων δυνάμεις 110.617 τις ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦδε τοῦ γέροντος, οὐκ ἴσχυσαν οἱ λόγοι τὴν δυνάμιν ἀντιτάξασθαι· οὐδὲ γὰρ οἷός τε ἐστὶν ἄνθρωπος ἀντιστῆναι Θεῷ. Διά τοι τοῦτο, εἴ τις ὑμῶν δύναται συνιέναι ὡς κἀγὼ νενόηκα, πιστεύσει εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἀκολουθεῖτω σὺν ἐμοὶ τῷ γέροντι τούτῳ, ἐν ᾧ ἐλάλησεν ὁ Θεός.” Τούτῳ οὖν τῷ τρόπῳ γενόμενος ὁ φιλόσοφος Χριστιανὸς, ἔχαιρεν ἡττηθεὶς ὑπὸ τοῦ γέροντος. 7

Παρήν δὲ τήνικαῦτα καὶ ὁ θεῖος Παφνούτιος (ἄνῆρ Αἰγύπτιος) καὶ θαυματουργὸς καὶ ὁμολογητὴς, οὗ τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν Μαξιμιανὸς ἐξώρυξεν, ὃς (καὶ), τῆς συνόδου κανονίσαι θελούσης, ὥστε κληρικὸν μὴ συνέρχεσθαι (τῇ) πρὸς γάμον (αὐτοῦ) γυναικί, ὡς βαρὺν τὸν λόγον ἀνέτρεψε καὶ μόνοις ἐπισκόποις ἐτύπωσε τοῦτο παραφυλάττεσθαι. 8 Μετὰ γοῦν πολλήν (τὴν) τῆς σκέψεως ἀκρί βειαν, ἔδοξε πᾶσιν ὁμοῦ δεῖν ὀρίσασθαι τὸ ὁμοούσιον ἐπὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τουτέστι τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ φύσεως τῷ Πατρὶ καὶ τὸν Υἱὸν ὁμολογεῖν, ἦν δὴ καὶ κατὰ κράτος καὶ συμφώνως ἐβεβαίωσαν παρεκτὸς Ἀρείου τοῦ ἀσεβοῦς καὶ ἄλλων ἔξ ὁμοφρόνων αὐτῷ, οὓς ἀναθεματίσαντες οἱ θεῖοι Πατέρες οἱ τῆ, ὁ βασιλεὺς ἐξώρυσεν.

ΡΠΒ'. Περὶ τοῦ μὴ κατακρίνειν ἱερέα

Μετὰ δὲ ταῦτα φιλαπεχθήμονες ἄνδρες κατὰ τινων ἐπισκόπων ἐγγράφους ἐπέδωκαν τῷ βασιλεῖ κατηγορίας. Ὁ δὲ ταύτας 409 δεξάμενος καὶ δεσμήσας καὶ τῷ δακτυλίῳ σημηνάμενος, ἐκέλευσε φυλάττεσθαι. Εἶτα πρὸς εἰρήνην αὐτοὺς καὶ ὁμόνοιαν συμβιβάσας, ταύτας (κομίσας), ἐνώπιον πάντων κατέκαυσε, ὄρκω πληροφορήσας αὐτοὺς μηδὲν ἀναγνῶναι τῶν ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων· οὐδὲ γὰρ ἔφη χρῆναι τὰ πλημμελήματα τῶν ἱερέων δῆλα γενέσθαι τοῖς πολλοῖς, ἵνα μὴ σκανδάλου πρόφασιν ἐντεῦθεν λαμβάνοντες, ἀδεῶς ἀμαρτάνωσιν· ἐγὼ δὲ, εἰ αὐτόπτης ἐγενόμην ἐπισκόπου γάμον ἀλλότριον διορύττοντος, συνεκάλυφα ἂν τῇ πορφυρίδι μου ταύτη τὸ παρανόμως γινόμενον, ὡς ἂν μὴ βλάβειε τοὺς θεωμένους τῶν δρωμένων ἢ ὄψις. Οὕτω τοίνυν τοὺς μὲν εὖ λέγοντας ἀνακηρύττων, τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας παρακλητικῶς εἰς ὁμόνοιαν ἐλαύνων, τοὺς πάντας ὁμογνώμονας ἐποίησε καὶ ὁμοδόξους (ἐπὶ) τοῖς ἀμφισβητούμενοις ἅπασιν. Καὶ οὕτω παραινέσας ἅπαντας καὶ πολλῆς τιμῆς τε καὶ δωρεᾶς ἀξιώσας, ἕκαστον παρηγγύησε καταλαβεῖν τὴν ἰδίαν ποίμνην 110.620 108a

ΡΠΓ'. Περὶ τῆς εὐρέσεως τοῦ σταυροῦ. Μετὰ γοῦν τὸ συναθροισθῆναι τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον καὶ πάντων τῶν ἁγίων ἐπισκόπων εἰς ἓν δεδραμηκότων καὶ τὰ κατὰ Ἀρείου 410 ἐπράχθη, παρεκελεύσατο ὁ βασιλεὺς τῷ τῆς Αἰλίας ἐπισκόπῳ Μακαρίῳ παρόντι ἐν τῇ συνόδῳ καὶ τῶν ἀποστολικῶν δογμάτων ὑπερμαχοῦντι ἀναζητῆσαι καὶ τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν καὶ τὸ θεοδόχον μνῆμα καὶ πάντας τοὺς ἁγίους τόπους· ἦν δὲ ἔννατος καὶ δέκατος ἐνιαυτὸς τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὅτε ἐγένετο ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος. 2 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα Ἑλένην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ γραμμάτων καὶ χρημάτων ἀφθονίας πρὸς τὸν φερώνυμον Μακάριον, τὸν τῆς Αἰλίας ἐπίσκοπον, ἐπὶ ἀναζητῆσαι τοῦ ζωοποιοῦ ξύλου τοῦ ἐνδόξου σταυροῦ καὶ οἰκοδομῆ τῶν ἁγίων τόπων αὐτῆς, τοῦτο αἴτη σαμένης τῆς βασιλίδος, φασκούς τινὰ θεῖαν ἐωρακέναι, κελεύουσας αὐτὴν τὰ Ἱεροσόλυμα καταλαβεῖν καὶ τοὺς ἁγίους τόπους εἰς φῶς ἀγαγεῖν χωσθέντας ὑπὸ τῶν ἀνόμων καὶ ἀφανεῖς γενόμενους ἐπὶ τοσούτου χρόνου. Μαθὼν δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἀφικομένην τὴν βασιλίδα, συναγαγὼν τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, μετὰ τῆς δεούσης τιμῆς ὑπήντησεν αὐτῇ. Εὐθέως δὲ παρεκέλευσε τοὺς ἐπισκόπους τὴν ζήτησιν τοῦ ποθεινοῦ ξύλου ποιήσασθαι. Ἀπορούντων δὲ πάντων περὶ τούτου καὶ ἄλλου ἄλλα ἐξ ὑποψίας διηγουμένου, ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος πάντας παρεκάλει ἡσυχίαν ἄγειν καὶ σπουδαιοτέραν εὐχὴν ὑπὲρ τούτου τῷ Θεῷ προσφέρειν. Τούτου δὲ γενομένου, εὐθέως ἐδείχθη ὁ τόπος θεόθεν τῷ ἐπισκόπῳ, ἐν ᾧ ἴδρυτο τῆς ἀκαθάρτου δαίμονος Ἀφροδίτης ὁ ναὸς καὶ τὸ ἄγαλμα. Τότε ἡ βασίλισσα τῇ βασιλικῇ αὐθεντίᾳ χρωμένη, συναγαγοῦσα πλῆθος πολὺ τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν, ἐκέλευσεν ἐκ βάθρων ἀνατραπῆναι τὸ μυσαρὸν οἰκοδόμημα καὶ τὸν χοῦν πόρρω που ἀπορρίφῆναι. Τούτου δὲ γενομένου, ἀνεφάνη τὸ θεῖον μνῆμα καὶ ὁ τόπος τοῦ κρανίου καὶ οὐ μῆκόθεν 411 τρεῖς σταυροὶ ἐχωσμένοι. Ἐπιμελῶς δὲ διερευνήσαντες, εὔρον καὶ τοὺς ἥλους. Ἐκεῖθεν λοιπὸν ἀμηχανία πολλὴ καὶ θλίψις κατέλαβε τὴν

βασίλισσαν ἐπιζη τοῦσαν ποῖος ἄρα εἶη ὁ Δεσποτικὸς σταυρός. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος μετὰ πίστεως τὴν διάκρισιν ἔλυσεν· γυναικὶ γὰρ ἀρρώστούση τῶν ἐπιφανῶν καὶ ἀπεγνωσμένη ὑπὸ πάντων, καὶ τὰ τελευταῖα 110.621 πνεούση προσαγαγῶν ἑκάτερον τῶν σταυρῶν, τὸ ζητούμενον εὗρε· μόνον γὰρ ἤγγισεν ἡ σκιά τοῦ σωτηρίου σταυροῦ τῇ ἀσθενούσῃ, εὐθὺς ἡ ἄπνους καὶ ἀκίνητος θεῖα δυνάμει παραχρῆμα ἀνεπήδησε μεγάλη φωνῇ βοῶσα καὶ δοξάζουσα τὸν Θεόν. Ἡ δὲ βασίλισσα Ἐλένη μετὰ χαρᾶς μεγάλης καὶ φόβου ἀνελομένη τὸν σταυρὸν, μέρος μέντοι σὺν τοῖς ἡλίοις, ἀνεκομίσατο πρὸς τὸν παῖδα· τὸ δὲ λοιπὸν, γλωσσόκομον ἀργυροῦν ποιήσασα, παρέδωκε τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως εἰς μνημόσυνον πάσαις γενεαῖς καὶ θεσπίσασα ἐκκλησίας γενέσθαι ἐν τῷ ζωοποιῷ μνήματι καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Γολγοθᾶ καὶ ἐν τῇ Βηθλεὲμ ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἔνθα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν ὑπέμεινε, καὶ ἐν τῷ ὄρει τῶν ἐλαιῶν, 108b ἔνθα εὐλογήσας τοὺς μαθητὰς ἀνελήφθη. Καὶ ἄλλα καλὰ καὶ ἀξιέπαινα ποιήσασα ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνέστρεψε πρὸς τὸν παῖδα. 3 Ὁ δὲ μετὰ χαρᾶς αὐτὴν ὑποδεξάμενος τὴν μὲν τοῦ τιμίου σταυροῦ μερίδα χρυσῇ θήκῃ ἀποθέμενος, παρέδωκε τῷ ἐπισκόπῳ εἰς τήρησιν, ἔνιαυττα σιαίαις μνήμας ἐφορτᾶζειν τὴν ἀνάδειξιν τοῦ σταυροῦ προστάξας. Τῶν δὲ ἡλίων τοὺς μὲν εἰς τὴν ἰδίαν περικεφαλαίαν ἐχάλκευσε, τοὺς δὲ ἀνέμιξε τῷ σαλβαρίῳ τοῦ ἵππου αὐτοῦ, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου Ζαχαρίου διὰ τοῦ Κυρίου λέγοντος: “Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται τὸ ἐπὶ τῷ χαλινῷ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως ἅγιον τῷ Κυρίῳ παντοκράτορι.” 412. 4 Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσε τῷ ἐπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καταλαβεῖν τὴν Αἰλίαν καὶ συγκροτῆσαι σύνοδον πλειόνων ἐπισκόπων καὶ ἐγκαλῆσαι τοὺς ἁγίους τόπους. Οὗτος δὲ ἦν Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας ὁ τῶν Ἀρειανικῶν δογμάτων γενόμενος πρόμαχος· οὗτος ἀναθεματισθεὶς ἐν τῇ Νικαέῳ μετὰ τῶν συμφρόνων αὐτοῦ καὶ ἐξορισθεὶς, μετὰ χρόνον τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως εἰς ἔφοδον ἐξ ἀπάτης λαβόντες, χαρτίον δεητικὸν ἀνήνεγκαν τῷ βασιλεῖ ὁμνύοντες, ὅτι περ “Ὑπογράφομεν τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως καὶ ἐν πᾶσιν ἀκολουθοῦμεν τοῖς ἁγίοις Πατράσι.” Πεισθεὶς δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς ἀνεκαλέσατο αὐτοὺς ἐκ τῆς ἐξορίας καὶ τιμῆς μάλιστ’ ἀπέστειλεν ἠξίωσε. Σχολάζοντος δὲ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως θρόνου, ταῖς οἰκείαις κακομηχανίαις χρώμενος τυραννικῶς, κατέσχε τὸν θρόνον τῆς βασιλευσύνης πόλεως ὁ Εὐσέβιος. Ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς μείζονος ἐξουσίας τοὺς σύμφρονας αὐτοῦ κατέστησε ταῖς οἰκείαις παροικίαις, ἐξέωσας τοὺς χειροτονηθέντας ἀντ’ αὐτῶν. 5 Τούτου δὲ γεναμένου, κατὰ Ἀθανασίου λοιπὸν τοῦ Ἀλεξανδρείας ἐσχόλαζον πολλὰς κατ’ αὐτοῦ σκαιωρίας ἐπινοοῦντες. Ὁ δὲ βασιλεὺς δίκαιον ἠγήσατο καὶ Ἀθανάσιον καλέσαι εἰς τὰ ἐγκαίνια 110.624 τῶν ἁγίων τόπων. Κελεύει οὖν πρῶτον ἐν Τύρῳ συνελθεῖν τὴν σύνοδον καὶ τὰ κατὰ Ἀθανάσιον διασκεψασθαι καὶ οὕτως δίχα πάσης διχονοίας ὁρμήσασθαι πάντας εἰς τὴν ἑορτήν. Ἀπέστειλε δὲ καὶ τὸν ἀδελφιδοῦν αὐτοῦ Δαλμάτιον ἐπόπτην γενέσθαι τῆς συναθροισμένης συνόδου τὴν κατάστασιν. 6 Συνελθόντων δὲ τῶν ἐπισκόπων ἐν Τύρῳ, παρῆν σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ Αἰλίας ἐπίσκοπος Μαξιμονᾶς ἀγνοῶν παντάπασιν τὰ κατὰ Ἀθανασίου τυρευόμενα. Ὡς δὲ εἰσηλθεν Ἀθανάσιος εἰς τὸ συνέδριον, περιέστησαν αὐτῷ οἱ κατήγοροι, μεγάλα καὶ βαρῆα ἐγκλήματα 413 φέροντες κατ’ αὐτοῦ, ἅπερ ὑπέθεντο αὐτοῖς οἱ παρόντες δικασταί, Εὐσέβιος Νικομηδείας, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν, ἀλλ’ οὐκ ἴσχυσαν ἀποδειξαι, Ἀθανασίου ἀπολογουμένου καὶ ἀράχνης δίκην διασπῶντος τὰς συκοφαντίας αὐτῶν εἰς μανίαν δὲ τραπέντες οἱ κατήγοροι, συνέχεον ἅπαν τὸ συνέδριον βοῶντες: “Ἄρατε τὸν γόητα· γοητεία γὰρ τινι χρησάμενος πάντας ἐφίμωσε.” Καὶ ἐφρονεῦθη ἂν Ἀθανάσιος, εἰ μὴ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ βασιλέως ἐξήγαγεν αὐτὸν διὰ στρατιωτῶν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν. 7 Λόγος δὲ κρατεῖ, ὅτι Ἀθανάσιος ἐκεῖθεν φυγὼν ἀνήλθεν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ποιήσας εὐχὴν καὶ τῷ ἁγίῳ μύρῳ χρίσας τοὺς εὐκτηρίους τόπους πρὸ τῆς τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων παρου

σίας, οὕτω κατέλαβε τὸν βασιλέα καὶ πάντα τὰ κατ' αὐτὸν ἀνεδίδαξεν αὐτόν. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ θαυμάσας τῶν ἀντιδίκων αὐτοῦ τὴν πονηρίαν καὶ μεγίστης 109a τιμῆς ἀξιώσας αὐτόν, μετὰ γραμμάτων εὐμενῶν ἀπέστειλεν ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν· ἦν δὲ τριακοστὸν ἔτος τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου. 6 Τὴν γοῦν σεβάσιμον ἡμέραν τῶν ἐγκαινίων τῶν ἁγίων τόπων καὶ τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου σταυροῦ ὠρίσαντο οἱ Πατέρες μετὰ βασιλικῆς προστάγματος γίνεσθαι ἀνὰ ἕκαστον ἔτος τῇ 18' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός. 7 Ἡ δὲ α' σύνοδος γέγονεν ἐν Νικαίᾳ τῇ μητροπόλει συνελθόντων τῆς ἁγίων (θεοφόρων) Πατέρων, ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου 414 κ'. Ταύτης ἡγοῦντο Σιλβέστρου τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης τοποτηρηταὶ Βίτων καὶ Βικέντιος πρεσβύτεροι, Μητροφάνης τοῦ Βυζαντίου, Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδρείας, Εὐστάθιος Ἀντιοχείας, Μακάριος 110.625 Ἱεροσολύμων, κατὰ Ἀρείου πρεσβυτέρου γεγονότος Ἀλεξανδρείας, βλασφημοῦντος (δὲ) τὸν Θεὸν Λόγον κτίσμα καὶ ἕτεροούσιον τοῦ Πατρὸς, καὶ ὅτι ἦν ποτε, ὅτε οὐκ ἦν, δοξάζοντος. Ὁν καθελοῦσα ἀνεθεμάτισε σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ, τὸν δὲ Υἱὸν ὁμοούσιον καὶ συνάναρχον τῷ Πατρὶ καὶ Θεὸν ἄληθινόν καὶ κτίστην πάντων (ὀρθοδόξως) ἔδογματίσεν (κατὰ τὸν Προφήτην τὸν λέγοντα: “Ἐκ γαστρὸς πρὸ ἐωσφόρου ἐγέννησά σε”). 8 Ἐτύπωσε δὲ καὶ τὸ ἅγιον Πάσχα ἐορτάζειν ἡμᾶς κατὰ τὴν κρατοῦσαν συνήθειαν· τινὲς γὰρ τῶν πρώην κατὰ τὴν 18' τῆς σελήνης ἐώρταζον. 9 Μετὰ δὲ τινα χρόνον παρακληθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς Κωνσταντίας, ἀνήκε τὸν Ἄρειον ἐκ τῆς ἐξορίας, ὡς δῆθεν μετανοήσαντα· οὗ παραγενομένου καὶ ἐρωτηθέντος ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰ στοιχεῖ τοῖς ὅροις καὶ τῇ ἐκθέσει τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου, παρευθὺ κατέθετο πιστεύειν οὕτως. Ὁ δὲ θαυμάσας καὶ ὄρκον ἀπήτησε. Καὶ ὁ Ἄρειος τοῦτον σοφιζόμενος, ὡς ἐνόμιζε, καὶ τὸν ὄρκον ἀποκρουόμενος ἔφη· “Οὕτω φρονῶ ὡς καὶ ἐγγράφως”. Ἦν γὰρ ὁ ἄθλιος καταγράφας τὴν ἑαυτοῦ αἴρεσιν ἐν χάρτῃ, καὶ 415 ἐν κόλπῳ φέρων ὤμνυεν ἀληθῶς οὕτω φρονεῖν ὡς καὶ ἐγγράφως εἶη δηλαδὴ πεποιηκώς. Ὁμόσαντα δὲ μὴ φρονεῖν ἐναντία τῇ συνόδῳ ἀπέλυσεν αὐτόν ὁ βασιλεὺς εἰ ρηκώς· “Εἰ μὲν ὀρθή σου ἐστὶν ἡ πίστις, καλῶς ὤμοσας, εἰ δὲ ἀσεβῆς καὶ διεστραμμένη, κρινεῖ Κύριος ὁ Θεὸς τὰ κατὰ σὲ θᾶττον.”

ΡΠΔ'. Περὶ πάντων τῶν κριτῶν. (Ὁ δὲ μέγας Κωνσταντῖνος, ὡς εἴρηται, πεισθεὶς τῇ ὑποκρίσει αὐτοῦ καὶ τῷ ὄρκῳ προσέταξε δεχθῆναι αὐτόν, ἀλλὰ) καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον δέξασθαι αὐτόν εἰς κοινωνίαν ἐκέλευσεν ὡς ἅτε μετανοήσαντα. Τοῦ δὲ μὴ καταδεχομένου, γινώσκοντος ἀκριβῶς τὴν Ἀρείου δυστροπίαν, ἐξορίζει (τοῦ θρόνου) τὸν ἅγιον, πιστεύσας καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ γενομένας ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν λοιδορίας. 110.628.100b 2 Καὶ οὐ θαῦμα· πολλάκις γὰρ καὶ θεῖοι ἄνδρες κατὰ τινῶν εὐσεβῶν διαβολὰς ἀκρίτως παρὰ δεξιάμενοι παρετράπησαν τῆς ἀληθείας καὶ τοὺς εὐσεβεῖς παρέβλαψάν τε καὶ παρελύπησαν, ὡσπερ οὖν καὶ ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ οἰκέτου Σιβᾶ 416 κατὰ τοῦ δεσπότη Μεμφιβοσέθ ὡς συμφωνήσαντος μετὰ τοῦ Ἀβεσαλώμ τοῦ ἀντάρτου, τοῦτον παρέβλαψε καὶ τῶν ἰδίων ἀποστερήσας τῷ οἰκέτῃ προσεκλήρωσεν. 3 Ὅθεν χρὴ μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ σκέψεως ἐρευνᾶν τὰς κατηγορίας καὶ μὴ ὡς ἔτυχε τοῖς κατηγοροῦσι πιστεύειν, κἂν ἄγαν ὧσιν ἀξίῳ χρεοῖ· διὸ δὴ καὶ Νικόδημος πρὸς τοὺς παρανόμους Ἰουδαίους καταφορικῶς τε καὶ ἐντρεπτικῶς ἔφη· “Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ καὶ γινῶ τί ποιεῖ;” 4 Ἀμέλει γέ τοι καὶ οἱ τῶν ἔξω σοφοὶ τοῦτο προδήλως ὑπεμφαίνοντες οὕτω φασίν· “Ἡ μὲν ἀμφισβήτησις κρίσεις ἀναρτάσθω· ἡ δὲ κρίσις τοὺς ἐλέγχους βασανίζετω· ἡ δὲ βάσανος τὸ δέον ὀρίζετω· ὁ δὲ ὄρος γεγράφθω· τὰ δὲ γεγραμμένα κυρούσθω· τὰ δὲ κυρωθέντα βεβαιούσθω τοῖς ἔργοις, καὶ πᾶσα ἀψιμαχία οἰχέσθω, καὶ πάλιν φιλία χορευέτω.”

ΡΠΕ'. Περὶ τοῦ πῶς ὀφείλει εἶναι τὸν κριτὴν. Οὐκοῦν οὐδεὶς ἀπερισκέπτως καὶ ἀβασανίστως λέγειν ἢ καταψηφίζεσθαι καὶ ῥιψοκινδύνως ἐκφέρειν τὰς

ἀποφάσεις κατὰ τῶν κατηγορουμένων, ἀλλὰ μετὰ πλείστης ἐρεύνης καὶ ζητήσεως ἀκριβεστάτης. 2 Ὡς ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς Διατάξεσιν φησὶν ὁ λόγος· “Ἐστω δὲ ὁ κριτὴς ἀπροσωπόληπτος, μήτε πλούσιον ἐντρεπόμενος ἢ κολακεύων 417 παρὰ τὸ προσῆκον, μήτε πένητος φειδόμενος· “Οὐ λήψη γάρ, φησὶ, πρόσωπον δυνάστου,” “καὶ πένητα οὐκ ἐλεήσει ἐν κρίσει.” ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ κρίσις, καὶ “δικαίως τὸ δίκαιον διώζεται,” καὶ· “Οὐκ ἀρέσει τῷ δικαίῳ οὐδὲν ἄδικον.” Ὅθεν οὐ δεῖ πιστεύειν, ὡς ἔτυχε, τοῖς κατηγοροῦσιν ἀκρίτως καὶ ἀβασανίστως· ἐγχωρεῖ γάρ τινας καὶ διὰ ζῆλον ἢ φθόνον κατὰ τινος ἀδελφοῦ ἐνστήσασθαι κατηγορίαν, ὡς οἱ δύο πρεσβύτεροι κατὰ Σωσάννης καὶ ἡ Αἴγυπτία ἐπὶ τοῦ Ἰωσήφ. Σὺ οὖν, ὡς Θεοῦ ἄνθρωπος, τὰ τοιαῦτα μὴ προχείρως παραδέχου, ἵνα μὴ ἀνέλης τὸν ἀθῶν καὶ ἀποκτείνῃς τὸν δίκαιον. “Ἀθῶν γὰρ καὶ δίκαιον 110.629 οὐκ ἀποκτενεῖ,) οὐδὲ λήψη δῶρα ψυχὴν πατάξει· τὰ γὰρ δῶρα ἐκτυφλοῦσιν ὀφθαλμούς σοφῶν καὶ λυμαίνονται ῥήματα δίκαια.” Εἰ οὖν ἀπροσωπολήπτως κρίνετε, ἐπιγνώσεσθε τὸν κατηγοροῦντα κατὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ μαρτυρίαν ψευδῆ· καὶ ἀποδείξαντες αὐτὸν συκοφάντην (καὶ ψευδολόγον) ποιήσατε αὐτῷ καθ' ὃν τρόπον ἐπονηρεύσατο τῷ πλησίον, καὶ “Ἐξαρεῖτε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν” (κατὰ 110a τὸν θεῖον νόμον Κυρίου)· ὅσον γὰρ ἐπ' αὐτῷ, ἐφονεύσατο τὸν ἀδελφὸν προλαβὼν τὰ ὄρα τοῦ κριτοῦ· γέγραπται γάρ· “Ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος ἐκείνου ἐκχυθῆ σεται τὸ αἷμα αὐτοῦ” (καὶ· “Ἐξαρεῖς τὸ ἀναίτιον ἀπὸ σοῦ αἷμα.”) Οὐκοῦν ἐρευνᾶτε μετὰ πολλῆς ἀκριβείας περὶ τῶν ἐνεχομένων, καὶ πρῶτον περὶ τοῦ κατηγοροῦντος ὁποῖα τίς ἐστὶν ἡ ἀναστροφή αὐτοῦ), καὶ ἐὰν εὐσυνειδήτος καὶ ἀξιόπιστος εὐρεθῆ, μὴ πιστευέσθω μόνος· (πα ράνομον γὰρ τὸ τοιοῦτον· ἀλλ' ἐχέτω καὶ ἑτέρους μάρτυρας εὐλαβεῖς καὶ ὁμοτρόπους, ἵνα) “ἐπὶ στόματος δύο καὶ τριῶν μαρτύρων” ἀξιοχρέων σταθῆσεται πᾶν ῥῆμα.” 418.3 Διὰ τί δὲ εἶπομεν τὸν τρόπον αὐτῶν ζητεῖσθαι; Διότι πολλάκις ἐγχωρεῖ καὶ τοὺς δύο καὶ τοὺς πλείονας ἐπὶ κακῷ μαρτυρῆσαι καὶ συμφρόνως ψευδηγορῆσαι ὡς τοὺς δύο πρεσβυτέρους κατὰ Σωσάννης ἐν Βαβυλῶνι, καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν πα ρανόμων κατὰ Ναβουθὲ ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Κυρίου ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ κατὰ Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος αὐτοῦ. Ἔστωσαν οὖν οἱ μάρτυρες πραεῖς, ἀόργητοι, ἐπιεικέεις, ἀγαπητικοί, σώφρονες, ἐγκρατεῖς, ἀπερίεργοι, θεοσεβεῖς· ἡ γὰρ τῶν τοιούτων μαρτυρία βεβαία πάντως ὑπάρχει· τῶν δὲ μὴ τοιούτων μὴ παραδέχεσθε τὰς μαρτυρίας, κἂν συμφωνεῖν δοκῶσιν ἐπὶ τῇ μαρτυρίᾳ· προστέτακται γὰρ ἐν τοῖς νόμοις· “Οὐκ ἔση μετὰ πολλῶν ἐν κακίᾳ· οὐ παραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν· οὐ συγκαταθήσῃ μετὰ πλήθους ἐκκλῖναι τὸ δίκαιον.” Ἐν μέρει δὲ καὶ τὸν κριτὴν νόμον εἰδέναι ὀφείλετε ὁποῖός ἐστι τῇ τοῦ βίου συνηθείᾳ καὶ ἀναστροφῇ, εἰ μεμαρτυρημένος τὸν βίον, εἰ ἀνέγκλητος καὶ ἀδιάβλητος, εἰ ὅσιος καὶ φιλόξενος καὶ φιλόπτωχος, εἰ σώφρων καὶ ψεύδους καθαρὸς, εἰ ἀπεχόμενος παντὸς πονηροῦ πράγματος.” Μακάριος γὰρ ὁ τοιοῦτος ἐὰν πειρασθῆ, καὶ δόκιμος φανῆ· Ἀνήρ γὰρ, φησὶν, ἀπίραστος, ἀδόκιμος παρὰ Θεῶ· καὶ οὕτω δοκιμασθεῖς ἐπὶ ψεύσματι λέγει καὶ αὐτὸς εἰκότως· “Εἶδες, Κύριε, μὴ παρασιωπήσης,” ὅτι ἐπανέστη σάν μοι μάρτυρες ἄδικοι, καὶ ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἐαυτῇ.” 110.632.4 Ἴδετε καὶ τὰ κοσμικὰ δικαστήρια, ὧν τῇ ἐξουσίᾳ ὀρῶμεν ἀγομένους φονεῖς, μοιχοὺς, φαρμακοὺς, τυμβωρύχους, ληστὰς καὶ τὰς ἀνακρίσεις αὐτῶν λαμβάνοντες ὑπὸ τῶν προσαγόντων· οἱ ἡγούμενοι λέγουσι τῷ κακούργῳ· “Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει;” Κακείνου συγκατατιθεμένου καὶ ὁμολοῦντος, οὐκ εὐθέως ἐπὶ τὴν κόλασιν αὐτὸν ἐκπέμπουσιν, ἀλλὰ πλείοσιν ἡμέραις τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ 419 ποιοῦνται μετὰ συμβουλίας καὶ σκέψεως καὶ πολλῆς ζητήσεως. Καὶ οὕτω τελευταῖον ὄρον καὶ ψῆφον θανάτου ὁ μέλλων ἐκφέρειν κατ' αὐτοῦ, πρὸς τὸν ἥλιον ἐπάρας τὰς χεῖρας ἐπὶ πάντων δια μαρτύρεται, ἀθῶος ὑπάρχειν τοῦ αἵματος τοῦ ἀνθρώπου· καίτοι ὄντες ἐθνικοὶ καὶ ἄθεοι, καὶ μόνην ἔχοντες τὴν φύσιν διδάσκαλον. 5 “Ὑμεῖς

δὲ γινώσκοντες Θεὸν τὸν ἐτά ζοντα καρδίας καὶ νεφρούς καὶ συνιόντα εἰς πάντα τὰ ἔργα ἡμῶν, πόσω μᾶλλον ὀφείλετε μετὰ πολλῆς ἐρεύνης τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνειν; ὅτι τοῦ Κυρίου ἡ κρίσις τοῦ μέλλοντος ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.” Διὰ δὴ τοῦτο 110b παραινεῖ καὶ προμαρτύρεται διαρρήδη Σολομῶν λέγων· “Ἀκούσατε καὶ ἐνωτίσασθε. οἱ κρατοῦντες πλήθους,” “ὅτι παρὰ τοῦ Κυρίου ἐδόθη ἡ κράτησις ὑμῶν, καὶ ἡ δύναμις παρὰ Ὑψίστου, ὃς ἐξετάσει ὑμῶν τὰ ἔργα καὶ τὰς βουλάς διερευνήσει· ὅτι ὑπηρεταὶ ὄντες τῆς αὐτοῦ βασιλείας, οὐκ ἐκρίνατε ὀρθῶς, οὐδὲ ἐφυλάξατε νόμον, οὐδὲ κατὰ τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ ἐπορεύθητε, φρικτῶς καὶ τα χέως ἐπιστήσεται ὑμῖν” ἔρευνα, “ὅτι κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται. Ὁ γὰρ ἐλάχιστος, σύγγνωστός ἐστι ἐλέους· δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται.” Καὶ ὁ Κύριός φησιν· Ὡ μὲν γὰρ ὀλίγον δοθήσεται, ὀλίγον ἀπαιτήσουσι παρ’ αὐτοῦ, ὧ δὲ πολύ, πολὺ καὶ ἀπαιτήσουσι παρ’ αὐτοῦ.” 6 Καὶ μέντοι ὁ μέγας Ἰσίδωρος ἔφη· “Χρὴ τοὺς τῶν πραγμάτων κριτὰς ὀξυτάτους εἶναι καὶ περιεσκεμμένους ἄγαν περὶ τὸ νοεῖν καὶ ἀνακρίνειν καὶ διακρίνειν ἀπαθῶς καὶ ἀπροσωπολήπτως· τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ κρίσις· ἵνα καὶ τὴν τῶν λεγόντων δεινότητα καὶ τὴν τῶν λόγων πιθανότητα 420 παρέντες, εἰς αὐτὸ τὸ βάθος τῶν νοημάτων χωρῆσαι δυνηθεῖεν κάκειθεν μετὰ πολλῆς ἕξε τάσεως καὶ περιόδου καὶ μὴ θᾶττον κατὰ συναρπα γῆν, ἀλλὰ μετὰ πλείστης μακροθυμίας καὶ ἀνεξικακίας θηρεύσαντες ἀνιμήσασθαι τὴν ἀλήθειαν.” 110.633.7 Οἱ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων διὰ βραδύτητα νοῦ τοῦ δικαίου καλῶς οὐκ ἐφικνοῦνται· οἱ δὲ δι’ ὀξύτητα μὲν ἐφικνοῦνται, διὰ δὲ φιλοχρηματίαν καπηλεύουσι χρυσῷ προπίνοντες τὴν ψῆφον καὶ τὸν τῆς δικαιοσύνης ζυγὸν λήμματι παρασαλεύοντες. Εἰσὶ δὲ ἕτεροι, οἱ καὶ αἰδοῖ καὶ κολακεία καὶ φόβω καὶ φιλίᾳ ἢ ἔχθρᾳ διαφθείροντες τοῦτο. Διὰ δὴ ταῦτα χρὴ τὸν κριτὴν συνετὸν εἶναι καὶ ἀδέκαστον καὶ χρημάτων καὶ αἰδοῦς καὶ κολακείας καὶ φόβου καὶ φιλίας καὶ ἔχθρας κρεῖττονα· εἰ γὰρ ὁποτέρῳ τῶν τοιούτων παθῶν χειρωθεῖ, τὰ πάντα διαφθείρει καὶ ἀπόλλυσιν. Εἰ τοίνυν τὸ μὲν εὐρεῖν τὸ δίκαιον, ἔργον, τὸ δὲ μὴ διαφθεῖρειν εὐρόντας ἐργωδέστερον, οὐ δεῖ ἐπιρρίπτειν τινὰ ἑαυτὸν τῷ κρίνειν.” 8 Τότε γοῦν ὁ ὀρθὸς ὅρος τῆς δικαιοσύνης σώζεται, ὅταν τῇ μὲν αἰτία ἡ κρίσις, τῇ δὲ κρίσει ὁ ἔλεγχος, τῷ δὲ ἐλέγχῳ ἡ ψῆφος ἢ πρὸς (τὴν) ποιότητα τοῦ ἁμαρτήματος τὴν τιμωρίαν ὀρίζουσα.

ΡΠς’. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου. Ὁ τοίνυν μέγας Ἀθανάσιος οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου διὰ τὰς τῶν Ἀρειανῶν κακουργίας ἐξωρίσθη, ἀλλὰ γε 421 καὶ ὑπὸ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίου καὶ διαδόχου τῆς βασιλείας αὐτοῦ· φησὶ γὰρ ὁ μέγας Ἀθανάσιος, γνοὺς πάλιν καὶ τὸν βασιλέα Κωνσταντίνον τὰ τῶν Ἀρειανῶν κρατύνειν βουλόμενον, καὶ τοὺς Ἀρειανοὺς συσκευαζομένους ἀθέμιτα αὐτοῦ κατηγορεῖν ἐπὶ διεφθαρμένου δικαστηρίου, μηδενὶ θαρρήσας, αἰφνίδιον ἐν μεσαιάτῃ νυκτὶ ζητούμενος, κατέφυγε πρὸς τινὰ παρθένον ἁγίαν, ἣτις ἐπὶ τῷ πράγματι ξενισθεῖσα διηπόρει τὴν ἄφιξιν. Ὁ δὲ μακάριος λέγει πρὸς αὐτήν· “Ἐπιζητοῦμαι παρὰ τῶν Ἀρειανῶν καὶ ἀθέμιτα λαιδοροῦμαι· ἵνα δὲ μὴ κάγῳ δόξαν ἀπενεγκόμενος εἰς τιμωρίαν ἐμὴν βάλω τοὺς τιμωρήσασθαι με βουλομένους, φυγεῖν ἐνεθυμήθην· ἀπεκάλυψεν οὖν μοι ὁ Θεὸς ταύτη τῇ νυκτὶ λέγων· “Παρ’ οὐδενὶ σωθῆναι μέλλεις εἰ μὴ παρ’ ἐκείνῃ τῇ παρθένῳ.” Καὶ γὰρ αἰεὶ τὰς κατ’ αὐτοῦ γινώσκων ἐπιβουλάς ἐκ θείας ἀποκαλύψεως ὁ θεοφόρος οὗτος ἀπεδίδρασκεν, ὅθεν ὡς γόητα καὶ φαρμακὸν αὐτὸν οἱ τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ διέβαλλον· Ἡ οὖν παρθένος ἀπώσαμένη πάντα 111a λογισμὸν ὡς ἐκ Θεοῦ πεμφθέντα κατέκρυσεν αὐτὸν ἔτη 110.636 μέχρι τῆς Κωνσταντίου ζωῆς, ἣτις καὶ μόνη περὶ νίπτουσα τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ τὰ περιττώματα διακονοῦσα καὶ τὰς χρεῖας αὐτῷ πάσας οἰκονομοῦσα καὶ βιβλία κίχρωμένη καὶ παρέχουσα διετέλεσε. Καὶ οὐδεὶς ἀνθρώπων Ἀλεξανδρείας πάσης ἐν τοῖς ἕξ ἔτεσιν ἔγνω ποῦ ἔστιν ὁ πατριάρχης. 2 Ἰουλιανῷ δὲ τὸ κράτος περιθεμένου

καὶ σπου δάζοντος τὰ παρὰ Κωνσταντίου διαπραχθέντα ἀνα τρέπειν, τοὺς ἔξορισθέντας ἅπαντας ἀνεκαλέσατο, ὅπερ γνοὺς ὁ μέγας Ἀθανάσιος καὶ ἔξελθὼν ἐκ τοῦ οἴκου τῆς παρθένου πάλιν ἐν νυκτὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν παρεγένετο, ὃν οἱ Ἀλεξανδρεῖς θεασάμενοι καὶ τὸν Θεὸν δοξάσαντες, ὡς ἐκ νεκρῶν ἐδέξαντο ζῶντα. Καὶ δὴ τοῖς γνησίοις αὐτοῦ φίλοις 422 ἀπελογήσατο λέγων· “Τούτου χάριν πρὸς ὑμᾶς οὐ κατέφυγον, ὅπως εὖορκον ὑμῶν καὶ ἀτάραχον ποιήσω τὴν ὑποχώρησίν μου· διὸ πρὸς ἐκείνην ἀπῆλθον, πρὸς ἣν ὑποψίας ἀφορμὴν οὐδεὶς ἐλάμβανε, δύο μνηστευσάμενος, τὴν σωτηρίαν ἐκείνης, ὠφέλησα γὰρ αὐτὴν σφόδρα, καὶ τὴν ἐμὴν δόξαν.”³ Ὁ δὲ γε Ἰουλιανὸς ἐπιτερόμενος τοῖς εἰδώλοις αὐτῆς τὴν Ἐκκλησίαν ἐτάραττε, τὰ τῶν εἰδώλων ἀνοίγων ἱερὰ καὶ θυσίας ἐπιτελῶν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει Τύχῃ δημοσίᾳ ἐν τῇ βασιλικῇ, ἔνθα τῆς αὐτῆς κακῆς Τύχης τὸ ἄγαλμα ἴστατο· κάντεϋθεν οἱ τῇ πλάνῃ τῶν εἰδώλων δεδουλωμένοι βουλήν εἰσηγήσαντο πρὸς τὸν Ἰουλιανὸν ὡς οὐκ ἄλλως περιέσεσθαι τῶν Χριστιανῶν, εἰ μὴ Ἀθανασίῳ ἀπαλλαγείεν, ἅτε δὴ θεμελίῳ ὄντος τῆς κατ’ αὐτῶν Ἐκκλησίας. Διὰ τοῦτο γοῦν πάλιν δικαστῶν κινήσεις, πάλιν λαοὶ, πάλιν στρατιῶται, πάλιν βουλαὶ καὶ δήμοι ἐκμαινόμενοι καὶ ταρασσόμενοι Ἀθανάσιον ἀπαιτούμενοι. Διὸ δὴ πάλιν νύκτωρ ἀποδράσας καὶ περὶ τὸν Νεῖλον γενόμενος, μέλ λοντα εἰς πλοῖον εἰσέρχεσθαι παραστάντες οἱ γνήσιοι φίλοι μετὰ δακρῶν πρὸς αὐτὸν ἔλεγον· “Ποῦ πάλιν ἀναχωρεῖς, ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, καὶ τίνι καταλιμπάνεις ἡμᾶς, ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα;” Πρὸς οὓς φησιν ὁ μέγας· “Μὴ κλαίετε, τέκνα, μὴ κλαίετε· νεφίδιον ἔστι φθινοπωρινὸν οὗτος ὁ ταραχος, πρὸς ὀλίγον μὲν φαινόμενος, ὀξέως δὲ διαλυόμενος· μὴ ῥαθυμεῖτε, τέκνα· τάχιον ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς, Θεοῦ θέλοντος.” Ὅπερ δὴ καὶ γέγονε. Μετὰ γὰρ ὀλίγον χρόνον, τῶν Ἑλλήνων ὀρώντων κορώνας περιπτάμενας ἐπὶ τὸν ναὸν τοῦ Σεράπιδος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ κρωζούσας σφοδρῶς, ἔλεγον οἱ Ἕλληνες ἐμπαικτικῶς πρὸς τὸν ἅγιον· “Εἶπέ ἡμῖν, κακόγηρε, τί κρωζοῦσιν αἱ κορώναι;” 423 Ὁ δὲ ἅγιος πρὸς αὐτούς· “Αἱ κορώναι φωνοῦσι κρά, κρά· τὸ δὲ κρά τῇ “Αὐτὸν 110.637 σονίων φωνῇ αὖριον ἔστιν, ὅθεν αὖριον ὄψεσθε τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν καὶ τὴν ἡμετέραν δόξαν.” Καὶ τῇ ἐπαύριον ἠγγέλθη ὁ θάνατος τοῦ ἀποστάτου Ἰουλιανοῦ· ἐπανῆλθε γὰρ ἐκ Περσίδος νεκρὸς ἐβδελυμένος, μήτε ἐλεύμενος, μήτε οἰκτειρόμενος, ὡς δὲ πολλοῖς διαρρήδην ἢ φήμη, μήτε τῷ τάφῳ προσδεχόμενος, καὶ πολλῆς ταραχῆς καὶ θοροῦ βου ἐπλήρωσε τοὺς Ἕλληνας. 4 Τὸν μέντοι μέγαν Ἀθανάσιον οὐκ ἔλιπε ἐξ ὀρίᾳ, καὶ φυγὴ καὶ βάσανος· μικρὸν γοῦν ἀναπνεύσας ἐκ τούτου. 111b πάλιν ὁ τοῦ Οὐάλεντος ἐπέστη αὐτῷ πόλεμος, ὅθεν καὶ τοῦτον τροπώσαμενος διὰ τῆς καλῆς φυγῆς, ὡς πληρωθῆναι μῆνας δ’ τὴν φυγὴν αὐτῷ, τοῦ βίου ὑπεξέρχεται, διαρκέσας ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης ἔτη μ’, πολλὰ πρὸ θανάτου εἰρηκῶς, μᾶλλον δὲ προγνωστικῶς προαγορεύσας Παύλῳ, τῷ μετ’ αὐτὸν ἐπισκόπῳ, οἷα καὶ ὅσα παρὰ τῶν Ἀρειανῶν ὑποστήσεται. 5 Περὶ δὲ τῶν ἑαυτοῦ ποικίλων καὶ διαφόρων ἀγώνων, φυγῶν τε καὶ ἀποκρύψεων ἀναριθμητῶν ἀπολογούμενος, ἄκουσον οἷα γράφει ὁ μακάριος· “Εἰ γὰρ λοιδοροῦσι τοὺς κρυπτομένους ἀπὸ τῶν ζητούντων ἀνελεῖν καὶ διαβάλλουσι τοὺς φεύγοντας ἀπὸ τῶν διωκόντων, τί ποιήσωσιν ὀρώντες τὸν μὲν Ἰακώβ φεύγοντα τὸν ἀδελφὸν, τὸν δὲ Μωϋσῆν ἐν Μαδιάμ ὑποχωρήσαντα διὰ τὸν Φαραῶ; Τί δὲ τοιαῦτα φλυαροῦντες ἀπολογήσονται τῷ Δαυΐδ ἀποδιδράσκοντι τῷ Σαοὺλ καὶ κρυπτομένῳ τοῦτον ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἀλλοιοῦντι δὲ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ ἕως ἂν παρέλθῃ τὸν Ἀγχοῦς καὶ τὴν 424 ἐπὶ βουλήν ἐκκλίνῃ; Τί δ’ ἂν εἶποιεν οἱ πάντα λέγοντες εὐχερῶς καὶ πάντα λίθον, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, κινουῦντες, τὸν Ἥλιον τὸν μέγαν κρυπτόμενον τὸν Ἀχαάβ καὶ φεύγοντα διὰ τὰς ἀπειλάς τῆς Ἰεζάβελ; Καὶ μέντοι καὶ οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν ζητούμενοι τότε ἐκρύπτοντο λανθάνοντες ἐν τῷ σπηλαίῳ παρὰ τῷ Ἀβδιοῦ.” Ποῖαν οὖν καὶ πρὸς Ἡσαΐαν ἐπινοοῦσιν ἀντίθεσιν παρακελεύόμενοι

ἕκαστον ὑπὲρ εὐσεβείας διωκόμενον κατὰ Θεοῦ συγχώρησιν λέγοντα· “Ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον ὅσον ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ Κυρίου.” Καὶ γὰρ οἱ μὲν εὐσεβῶς ζῶντες ἐν Χριστῷ, διωχθήσονται, ἀδίκως δηλονότι· οἱ δὲ ἄνομοι, δικαίως ἐκ προσώπου Κυρίου ἐκδιωχθήσονται, “καὶ σπέρμα ἀσεβῶν ἐξολοθρευθήσεται.” Οὕτω δὲ καὶ οἱ τῆς χάριτος τρόφιμοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων ὑπανεχώρουν κρυπτόμενοι· καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἐκ τῆς φυλακῆς ἀπο 110.640 δράσας ἐξέφυγε τὰς χεῖρας Ἡρώδου καὶ τὰς προσδοκίας τῶν Ἰουδαίων. Ὁ δὲ Παῦλος ἐν Δαμασκῷ παρὰ τοῦ ἐθνάρχου ζητούμενος, ἀπὸ τοῦ τείχους ἐν σαργάνῃ κεχάλασται καὶ διέφυγε τοῦ ζητοῦντος τὴν μανίαν. Τῆς τοίνυν Γραφῆς τοιαῦτα λεγούσης περὶ τῶν ἀγίων, ποίαν ἄρα πρόφασιν τῆς ἑαυτῶν προπετείας καὶ περὶ τῆς Γραφῶν ἀγνοίας ἐξευρεῖν οἱ φιλοσκῶπται δυνησονται; “Ἐν μὲν γὰρ τῷ νόμῳ πρόσταξις ἦν ἀφορισθῆναι πόλεις φυγαδευτηρίους ὑπὲρ τοὺς ζητούμενους εἰς θάνατον, ὅπως δήποτε δύνασθαι διασώζεσθαι· ἐπὶ ἐσχάτων δὲ παραγενόμενος ὁ πάλαι τῷ Μωσεῖ χρηματίσας ἐκεῖνα Θεὸς Λόγος αὐθις ἐντολὴν δίδωσι λέγων· “Ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, φεύγετε εἰς ἐτέραν” καὶ· “Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβήτω 425 ἄραι τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστραφέτω ἄραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.” Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς Λόγος ἄνθρωπος γενόμενος κατηξίωσε ζητούμενος, ὡς ἡμεῖς, κρυβῆναι καὶ πάλιν διωκόμενος φεύγειν καὶ τὴν ἐπιβουλήν ἐκκλῖναι” τῶν ἐναντίων, ἡμᾶς διδάσκων μὴ ἐπιρρίπτειν ἑαυτοὺς εἰς κινδύνους. “Διὰ δὴ τοῦτο καὶ οἱ θεῖοι μάρτυρες ἐν τοῖς διωγμοῖς διωκόμενοι μὲν ἔφευγον, εὐρί112ασκόμενοι δὲ ἐμαρτύρουν.” 6 Ἄλλ’ εἴποι δ’ ἂν τις· Ὁ μέγας καὶ ἀποστολικὸς Διονύσιος φησὶν· “Οὐκ ἔστι δίκαιον, ὁσίους ἄνδρας ἔαν ἀβοηθήτους ὑπὸ τῶν φαύλων ἐκτροχόμενους” πρὸς ὃν ῥητέον· Ὅσοι μὲν ἀγαπῶσιν, οὓς φησὶν ἀγίους, τὰ ἐπὶ γῆς ὑπὸ τῶν προσύλων ζηλούμενα, τοῦ θείου πάντως ἐκπεπτώκασιν ἔρωτος· οὐκ οἶδ’ ὅπως ὅσοι κληθήσονται ἀδικούντες τὰ ὄντως ἔραστὰ καὶ θεῖα τοῖς ἀζηλώτοις καὶ ἀνεράστοις ὑπ’ αὐτῶν οὐκ εὐαγῶς παρευδοκίμουμένα· εἰ δὲ τῶν ὄντως ὄντων ἐρῶσιν, εὐφραίνεσθαι χρὴ τοὺς τινῶν ἐφιεμένους, ἡνίκα τῶν ἐφετῶν τυγχάνουσιν· ἢ οὐκ ἐν τούτῳ μᾶλλον πλησιάζουσι ταῖς εὐαγγελικαῖς ἀρεταῖς, ὅταν, ὡς δυνατὸν, ἀφ’ ἑσεί τῶν θείων ἀναχωροῦσι τῆς τῶν ὑλικῶν προσπαθείας, ἐγυμνασμένοι πρὸς τοῦτο λίαν ἀνδρὶ κῶς ἐν ταῖς ὑπὲρ τοῦ καλοῦ περιστάσεσιν· ὥστε οὖν ἀληθὲς εἰπεῖν, ὅτι τοῦτο μᾶλλον ἔστι τῆς θείας δικαιοσύνης ἴδιον τὸ μὴ θέλγειν καὶ ἀπολλύειν τῶν ἀρίστων τὴν ἀριστότητα ταῖς τῶν ὑλικῶν δόσεσι, μηδὲ, εἴ τις ἐπιχειροῖ τοῦτο ποιεῖν, ἔαν ἀβοη 110.641 θήτους, ἀλλ’ ἐνιδρύειν αὐτοὺς ἐν τῇ καλῇ καὶ ἀμειλίκτῳ στάσει καὶ ἀπονέμειν αὐτοῖς τοιοῦτοις οὔσι τὰ κατ’ ἀξίαν. 426.7 Κωνσταντίνου δὲ τοῦ Μεγάλου ὑπὸ Ἑλλήνων φιλοσόφων ὀνειδισθέντος εἰς τὸ Βυζάντιον, ὡς οὐ πράττει καλῶς παρὰ τὰ ἔθη τῶν παρὰ Ῥωμαίοις βασιλευσάντων διαγενόμενος, ἀλλὰ νεωτερίζων τὴν θρησκείαν μεταθέμενος, ἔδοξεν ἕνα τῶν φιλοσόφων διαλεχθῆναι Ἀλεξάνδρῳ τῷ Βυζαντιῷ περὶ τῆς πίστεως. Λόγων δὲ ἄπειρος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος, ἀλλὰ θεῖος ὢν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς διαλέξεως εἶπε τῷ διαλεκτικῷ φιλοσόφῳ· “Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μου ἐπιτάττω σοι σιωπᾶ καὶ μὴ φθέγγεσθαι.” Ἄμα δὲ τῷ λόγῳ ἐφιμώθη καὶ διέμεινεν ἄλαλος.

ΡΠΖ’. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου. Ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ Ἀντώνιος ὁ μέγας ἦν ἐν πολλαῖς ἀρεταῖς καὶ μεγάλας διαπρέπων· καὶ ἀκουστὸς ἐγένετο τῷ βασιλεῖ, καὶ γράφει αὐτῷ παρακλητικὴν ἐπιστολήν, τοῦ σκυλλῆναι 427 αὐτὸν ἕως Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως τῶν εὐχῶν αὐτοῦ ἀπολαύσῃ. Ὁ δὲ ἅγιος γενόμενος ἐν πολλῇ φροντίδι λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ Παύλῳ· “Τί λέγεις, τέκνον, ἀπέρχομαι πρὸς τὸν βασιλέα κατὰ τὴν παράκλησιν αὐτοῦ;” Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· “Ἐὰν ἀπέλθῃς, Ἀντώνιος ὑπάρχεις· ἐὰν δὲ μὴ ἀπέλθῃς, ἀββᾶς Ἀντώνιος.” Καὶ ὁ ἅγιος ἔφη· “Οὐκοῦν

διὰ τῆς δόξης ταύτης, ἐὰν μὴ λέγω μαι ἀββᾶς, ὄντως οὐκ ἀπέρχομαι.” Καὶ τοῦτο μαθὼν ὁ διακριτικώτατος βασιλεὺς, ὠφελήθη μᾶλλον εἰς τὸ μέτριον καὶ ἀφιλόδοξον. 2. Περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἔφη· “Ἐφθασε καὶ μέχρι βασιλέων ἡ ἐνάρετος πολιτεία Ἀντωνίου· καὶ μαθόντες Κωνσταντῖνος ὁ μέγας, καὶ Κωνσταντῖος καὶ Κώνστας οἱ Αὐγουστοί, ἔγραψον αὐτῷ ὡς πατρὶ καὶ ἠξίου ἀντιγραφᾶς. 112b παρ’ αὐτοῦ δέχεσθαι· ἀλλ’ οὔτε γράμματα δεχόμενος λόγον τινὸς ἢ φροντίδα ἐποιεῖτο· οὔτε μὴν, ὡς οἱ πολλοὶ, ἐπὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἐγεγῆθει. Ὅτε 110.644 οὖν ἐκομίζετο αὐτῷ γράμματα, ἐκάλει τοὺς μοναχοὺς καὶ ἔλεγε· “Μὴ θαυμάζετε, εἰ βασιλεὺς γράφει πρὸς ἡμᾶς· ἄνθρωπος γὰρ ἐστὶ καὶ αὐτὸς, ἀλλὰ θαυμάζετε, ὅτι ὁ Θεὸς τὸν νόμον ἔγραψε καὶ διὰ τοῦ ἰδίου Υἱοῦ ἐλάλησεν ἡμῖν.” Βουλομένου οὖν αὐτοῦ μὴ δέχεσθαι τὰς ἐπιστολάς, ἐκωλύθη παρὰ τῶν μοναχῶν λεγόντων αὐτῷ, ὅτι Χριστιανοὶ εἰσὶν οἱ βασιλεῖς, καὶ μὴ ὡς ἀπορρίφεντες σκανδαλισθῶσιν. Ἐπέτρεπεν οὖν ἀναγινώσκεσθαι τὰς ἐπιστολάς καὶ ἀντέγραφεν ἀποδεχόμενος αὐτοὺς, ὅτι τὸν Χριστὸν προσκυνοῦσι, συνεβούλευε δὲ τὰ πρὸς σωτηρίαν καὶ μὴ μεγάλα τὰ παρόντα ἡγεῖσθαι, ἀλλὰ μνημονεύειν αἰεὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως καὶ εἰδέναι μόνον Θεὸν ἀληθινόν, βασιλέα αἰώνιον· φιλανθρώπους τε εἶναι αὐτοὺς ἡξίου καὶ τοῦ δικαίου φροντίζειν καὶ τῶν πτωχῶν ὡς μέλλοντας περὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν 428 δοῦναι λόγον τῷ Θεῷ· ἅπερ οἱ βασιλεῖς δεχόμενοι λίαν ἔχαιρον” ἐπὶ τῇ παραινέσει τοῦ δικαίου. 3. Τοῦ οὖν θείου Κωνσταντίνου βασιλεύσαντος ἐν Ῥώμῃ ἔτη ιβ’ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτη κ’ καὶ ἐν προαστείῳ τινὶ βασιλικῷ Νικομηδείας ὀλίγον χρόνον ἀρρώστησας ἐτελεύτησε, καταλιπὼν κληρονόμους τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοὺς γ’ παῖδας αὐτοῦ, Κώνσταν, Κωνσταντῖον καὶ Κωνσταντῖνον τὸν νεώτερον, καταλείψας καὶ μίαν θυγατέρα ὀνόματι Ἑλένην, γαμητὴν γεναμένην Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου, ἣν ἔσχεν ἐκ Φαύστης ἀνεψιάς, θυγατρὸς Ἐρκουλίου. 110.645 429. 4. Οὗτοι οἱ τρεῖς υἱοὶ αὐτοῦ ἐκράτησαν τῶν βασιλικῶν σκήπτρων, τῆς μὲν ἀνατολῆς Κωνσταντῖος, τῆς δὲ δύσεως Κωνσταντῖνος καὶ Κώνστας, ὃς καὶ φονεύσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖον καὶ βασιλεύσας μόνος ἔτη κ’ ἐσφάγη καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ δήμου. 5. Ἐματαιώθησαν τοίνυν οἱ καταψευδόμενοι τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ φάσκοντες, ὅτι ἐν τῇ τελευτῇ ἐβαπτίσθη καὶ μέχρι τότε ἀβάπτιστος ὑπῆρχε. Πῶς γὰρ ἂν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ, θεοσεβὴς, καὶ φιλόχριστος, καὶ περὶ τὴν πίστιν θερμότατος, ἠνέσχετο χρόνους τοσοῦτους κεχωρισθαι τῆς θείας μεταλήψεως τῶν μυστηρίων, καὶ μάλιστα γε τοιούτοις Πατράσιν ἁγίοις συνδιαιτώμενος καὶ τῆς ἱεραῆς αὐτῶν διδασκαλίας καὶ νοουθεσίας ἐπόμενος ἀσπασίως καὶ γνησίως; Πῶς δὲ καὶ τοῖς ἀπίστοις ἐφαίνετο Χριστιανὸς τέλειος μήπω τελιωθεὶς διὰ τοῦ βαπτίσματος; Πῶς δὲ καὶ ὁ κατεπείγων καὶ ἀναγκάζων τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀπίστους δηλονότι πιστεῦσαι, καὶ βαπτισθῆναι, καὶ τὴν ἁγίαν Τριάδα ὁμολογήσαι καθαρότερον τε καὶ τηλαυγέστερον, αὐτὸς ἐν τοσοῦτῳ σκότῳ ἐτύγχανεν; Ἀληθῶς ψεῦδος τοῦτο ὑπάρχει καὶ ἀνάπλασμα τῆς Ἀρειανικῆς καὶ ἀθέου αἰρέσεως καὶ τῆς αὐτῶν ἀπιστίας καὶ ἀσεβείας κακούργημα βουλομένων 430 τῆς οἰκείας αἰρέσεως ὑπασπιστῆν ἀποδειξάσαι τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον καὶ ὑπὸ Ἀρειανῶν δῆθεν αὐτὸν βαπτισθῆναι ἀναπλαττόντων. 6. Καὶ γὰρ τοὶ καὶ ὁ μέγας Ἰσίδωρος τοιάδε φησὶ· “Δεῖ τοίνυν ἀκολουθεῖν καὶ πειθαρχεῖν τῇ συγκροτηθείσῃ μεγάλῃ καὶ ἁγίᾳ συνόδῳ ἐν Νικαίᾳ κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς τῶν τῆς ἁγίων Πατέρων· ἐκείνη γὰρ θεόθεν ἐμπνευσθεῖσα ἀληθῆς ἐδογματίσεν.” 7. Ἰστέον τοίνυν ὡς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος μυστικῶς ἢ διδασκαλία ἐγκατέσπαρται, ὡς καὶ Φίλωνα, καίτοι Ἰουδαῖον ἄνδρα ὑπάρχοντα καὶ ζηλωτὴν, δι’ ὧν καταλέλοιπε συγγραμμάτων, ἀπομάχεσθαι τῇ οἰκείᾳ θρησκείᾳ. Βασανίζων γὰρ τὸ εἰρημένον· “Ἐν εἰκόνι Θεοῦ ἐποίησα τὸν ἄνθρωπον,” ἦναγ κάσθη ὑπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐξεβιάσθη καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον θεολογήσαι. Τί

γάρ; Εἰ καὶ δεύτερον τὸν συναΐδιον τῷ Πατρὶ καὶ ἀριθμοῦ καὶ χρόνῳ 110.648 ἢ ἄνωγερὸν ὄντα καλεῖ, τῆς ἀληθείας μὴ ἐφικνούμενος, ὅμως ἔννοιαν ἔσχε καὶ ἑτέρου προσώπου. Οὐκ ἐνταῦθα δὲ μόνον ἔπαθε τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τό· “Θεὸς” καὶ τό· “Κύριος,” ἐρμηνεύσαι πειρώμενος, τῆς βασιλικωτάτης Τριάδος ἔννοιαν ἔσχε. Φάσκων γάρ, ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ Θεὸς, οὐ πρὸς τὸν ἀριθμὸν κατέδραμε τῆς μονάδος, ἀλλὰ πρὸς τὸ μυστήριον τῆς ἀγίας Τριάδος, τὸ τῶν μὲν πάντη διαιρετῶν ἐνικώτερον, τῶν δὲ ὄντως μοναδικῶν ἀφθονώτερον· καὶ οὕτω κατὰ κράτος εἶλεν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ὡς ἀναγκασθῆναι διαρρήδην τοῦτο (καὶ) φάναι καὶ ἐν γράμμασι 431 καταλεῖψαι. Δύο μὲν γὰρ (εἶπεν) εἶναι τὰς τοῦ ὄντως ὄντος δυνάμεις, ὧν ἡ μὲν ποιητικὴ καὶ τιμωρητικὴ Κύριος, οὐ Θεὸς, ἡ δὲ βασιλικὴ καὶ τιμωρητικὴ Κύριος, οὐ πόρρω βαίνων τοῦ φήσαντος· “Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία, δύναμις οὐκ ἀνυπόστατος, ἀλλ’ ἐνυπόστατος, καὶ παντοδύναμος, καὶ ὑποστάσεως δημιουργὸς, καὶ ἰσοσθενὴς ἐκείνου, οὗ δύναμις ἐστὶ. Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Φίλων περὶ τοῦ θεάματος, οὗ εἶδε Μωϋσῆς, ἐκράζων ἔφη· “Θέαμα ἐκπληκτικῶς ταυτὸν ὄρα· εἶτα μετ’ ὀλίγον κατὰ μέσσην τὴν φλόγα μορφήν τινα περικαλλεστάτην ἐμπερὶ οὐδενὶ τῶν ὄρατων, θεοειδέστατον ἄγαλμα, φῶς αὐγοειδέστερον τοῦ πυρὸς ἀπαστράπτουσαν, ἢν ἔάν τις ὑπετόπη σεν εἰκόνα τοῦ ὄντως εἶναι, καλῶς ὑπέληφεν.” Εἰ δέ τις περὶ τῆς εἰκόνης ἀκριβῶς μαθεῖν βούλεται. ἀκουέτω Παύλου φράζοντος περὶ τοῦ Υἱοῦ· “Ὅς ἐστὶν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου.” Οὐκοῦν κάκεῖνος θεολογίας ὀρθοδόξου ἄπτεται; μὴ γὰρ τὴν ἀκρίβειαν ζητεῖ παρὰ τοῦ δυνηθέντος ὅλως διὰ σύνεσιν εἰλικρινῆ κατοπτεῦσαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τῇ οἰκειᾷ θρησκείᾳ ἀπομάχεσθαι· ἀλλ’ ἐκεῖνο ἐν νόει, ὅτι εἷς ἐν πρόσωπον οὐ συνέκλεισε τὴν θεολογίαν ὡς οἱ ἀπαίδευτοι τῶν Ἰουδαίων καθηγηταὶ, προλήψει τινὶ κατεχόμενοι, δογματίζουσιν. Οὐκ ἐκ τούτων δὲ μόνον πληκτικωτάτων ὄντων, εἰς τοσαύτην προήχθη, ὡς γε ἡγοῦμαι, τὴν ἔννοιαν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ· “Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ’ εἰκόνα ἡμετέραν καὶ κατ’ ὁμοίωσιν.” καὶ ἐκ τοῦ· “Ἐβρεξε Κύριος πῦρ παρὰ Κυρίου” καὶ ἐκ τοῦ· “Ἐκάλεσε Κύριος ἐν ὀνόματι Κυρίου” καὶ 432 ἐκ τοῦ· “Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου” καὶ ἐκ τοῦ· “Ἐν σοὶ 110.649 ὁ Θεὸς, καὶ σὺ εἶ ὁ Θεός.” Τοὺς γὰρ λέγοντας, ὅτι μυριάκις ἐστὶν ἅγιος ὁ Θεός, καὶ τό· “Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος, Κύριος Σαβαώθ,” παρερμηνεύσαι τολμῶντας λαμπρῶς ἐλέγχει τό· “Ἐξε ζήτησα τὸ πρόσωπόν σου, Κύριε, ζήτησω· μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον ἀπ’ ἐμοῦ.” Εἰ μὴ γὰρ τὴν ἀγίαν Τριάδα ἀνεκήρυττεν, ὁ φράσας περιττολογίας δίκαιος ἂν εἶη ἀπαιτηθῆναι δίκας· οὐ μόνον δὲ ἐν τούτῳ, χρῆναι γὰρ οἶμαι ἐπὶ σαφέστερον ὀρμηθῆναι ῥητόν· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ· “Θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου· καὶ ἐπικάλεσάι με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με.” Εἰ μὴ γὰρ ἡ Τριάς ἐνταῦθα σαφῶς ἐκηρύττετο, ἐχρῆν ῥηθῆναι· Θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀπόδος αὐτῷ τὰς εὐχὰς σου, καὶ ἐπικάλεσάι αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως σου, καὶ ἐξελεῖταί σε, καὶ δοξάσεις αὐτόν. Ἄλλ’ οὕτω μὲν οὐκ ἐβρέθη· εἴρηται δὲ ὡς εἴρηται. Σαφῶς διὰ τούτων καὶ δι’ ἄλλων πολλῶν (ἅπερ, ἵνα μὴ μακρὸν ποιήσω τὸν λόγον, νῦν παραλείψω τοῖς ἀκούειν δυναμένοις) κηρύττει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ὅτι οὐχ ἑνὸς προσώπου σημαίνει δεσποτεῖαν, ἀλλὰ τριῶν μὲν ὑποστάσεων, μιᾶς δὲ οὐσίας, ἵνα καὶ Ἰουδαίων στηλιτεύσῃ τὴν ὡς ἐφ’ ἑνὸς προσώπου οὐχ ὑγιῆ ἔννοιαν, οἷς καὶ Σαβέλλιος ἠκολούθησεν, ἴσως ἐκ τῆς ἄγαν τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα ἰσότητος, εἰς τὴν μίαν ὑπόστασιν δογματῆσαι νευρωθεῖς καὶ Ἑλλήνων ἐξοστρακίσαι τὴν πολυθειαν, ὧν Ἄρειος καὶ Εὐνόμιος ἐάλωσαν εἶναι φοιτηταί, τὴν τῶν ὑποστάσεων διαφορὰν εἰς τὴν οὐσίαν παραλόγως ἐλκύσαντες. Εἰ δέ τις φαίη· Διὰ τί γὰρ μὴ σαφῶς καὶ διαρρήδην 433 ἐξ ἀρχῆς ταῦτα κεκήρυκται; φαίην ὅτι μάλιστα μὲν τοῖς συνετῶς ἀκούουσιν λαμπρὰ ἐστὶν αὕτη καὶ ἀπὸ δειξίς καὶ διδασκαλία, ὡς καὶ τῷ σοφῷ ἔδοξε Φίλωνι. Εἰ δὲ καὶ συνεσκιασμένως ἐβρέθη, ἐκεῖνο λογίζεσθαι χρή, ὅτι Ἰουδαίοις τοῖς

εἰς πολυθεΐαν ῥέπουσι νομοθετῶν οὐκ ἔδοκίμασε διαφορὰν προσώπων εἰσαγαγεῖν, ἵνα καὶ μὴ διάφορον. 113a φύσιν ἐν ταῖς ὑποστάσεσιν εἶναι δογματίσαντες, εἰς εἰδωλο λατρίαν ἔλκυσθῶσιν, ἀλλὰ τῆς μοναρχίας ἐξ ἀρχῆς μαθόντες μάθημα, κατὰ μικρὸν τὸ τῶν ὑποστάσεων ἀναδιδαχθῶσι δόγμα, τὸ πάλιν εἰς ἐνότητα φύσεως ἀνατρέχον, ὡς εἶναι τὰ μὲν ἐνικῶς λεγόμενα τῆς ταυτότητος τῆς φύσεως παραστατικά, τὰ δὲ ὑπερβαίνοντα τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν, τῆς τῶν 110.652 ὑποστάσεων ἰδιότητος τῆς εἰς μίαν οὐσίαν συναγομένης· τὸ μὲν γὰρ διαφορὸς φύσεις ὑποτίθεσθαι, Ἑλληνικόν· τὸ δὲ ἐν πρόσωπον ἡγουν μίαν ὑπόστασιν, Ἰουδαϊκόν· τὸ δὲ πλατύνοντας εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον Τριάδα ὑποστάσεις εἰς μίαν οὐσίαν συνάγειν, ὀρθότατόν ἐστι καὶ ἀληθινὸν τὸ δόγμα.” § Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, ὅτι οὐκ ἔστι φυσικῆ ἀποδείξει κατὰ πάντα παραστήσαι τῶν ὑπὲρ φύσιν πραγμάτων. Εἰ γὰρ καὶ σὰρξ ἀληθῆς ὁ Λόγος ἐγένετο, ἀλλ’ οὐ φιλόδ ἄνθρωπος Χριστὸς ὁ ἐνανθρωπήσας, μᾶλλον δὲ Θεὸς ἐξ ἐκατέρων τῶν φύσεων εἰς ὑπάρχων Υἱὸς Θεοῦ, Θεὸς ὑπερούσιος, εἰ καὶ διαρρήγγυνται οἱ τὸ μείζον καὶ ἔλαττον ἐπὶ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ συγκρίνοντες, ἑτερούσιον τοῦ Πατρὸς τὸν Υἱὸν καὶ ἀνόμοιον δογματίζοντες· 434 οὐ γὰρ ἴσασιν, ὡς ἔοικεν, ὅτι μείζον καὶ ἔλαττον ἐπὶ τῶν ὁμογενῶν ζητεῖται καὶ κρίνεται, ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπου μείζων, καὶ βοῦς βοῶς, καὶ ἵππος ἵππου, καὶ ἅπαξ ἀπλῶς ὁ κανὼν τῆς συγκρίσεως τοῖς ὁμογενέσιν ἀρμόζει. Ὁ τοίνυν τὰ τοῦ Θεοῦ τολμηρῶς περιεργαζόμενος καὶ μείζονα λέγων τοῦ Υἱοῦ τὸν Πατέρα, τὴν σύγκρισιν ὡς ὁμοούσιον προσίεται, κἂν μὴ βούληται· ἑτερούσια γὰρ ἀλλήλοις συγκρίνεσθαι οὐ δύναται, οὔτε λέγεται μείζων ἄνθρωπος βοῶς, ἢ μείζων ἵππος καμήλου, ἢ μείζων ὄνος ἰχθύος. Τὰ μέντοι γε τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν ὑπερβαίνοντα ἐν τῇ θεῖᾳ Γραφῇ τῆς τῶν ὑποστάσεων εἰσι διαφορᾶς παραστατικά· τὰ δὲ γενικῶς ἐξενηγεμένα, τῆς ταυτότητος τῆς φύσεως. Τὰ μὲν γὰρ εἴρηται, ἵνα Σαβέλλιος καὶ Ἰουδαῖοι ἐπιστομισθῶσι, τὰ δὲ, ἵνα Ἄρειος καὶ Εὐνόμιος καὶ Ἑλληνες στηλιτευθῶσιν. Οἱ γὰρ πλατύνοντες μὲν εἰς τὴν ἁγίαν Τριάδα τὸν τῶν ἰδιοτήτων ἀριθμὸν, συστέλλοντες δὲ εἰς μίαν οὐσίαν, ὀρθότητα δογματίζουσιν καὶ ταῖς τῶν οὐρανίων χρησμῶν ἔπονται διδασκαλίαις, μήτε εἰς πολυθεΐαν διὰ τὴν τῆς φύσεως διαφορὰν ἐκπίπτοντες, μήτε εἰς Ἰουδαϊσμὸν διὰ τὴν τοῦ ἐνότου προσώπου σύστασιν ὀλισθαίνοντες. Πῶς δὲ οὐκ ἐρυθριῶσιν οἱ κτίσμασι προσκυνῶντες καὶ ταῖς ἑαυτῶν μαχόμενοι ψήφοις; Ἀπαγορεύοντες γὰρ τὸ μὴ τῇ κτίσει προσκυνεῖν ὡς Ἑλληνικόν, αὐτοὶ τοῦτο δρῶντες ἑαυτοὺς λανθάνουσι. Χρῆ δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι, ὡς οὐ τὰ αὐτὰ ὀνόματα πάντως καὶ τὰ αὐτὰ μνηεῖ πράγματα, οὔτε ἡ ὁμωνυμία συνωνυμίαν ἐκ παντὸς τρόπου ἐμφαίνει· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ Υἱοῦ κυρίως λέγεται ἡ γέννησις, ἐπὶ δὲ τῶν κτισμάτων καταχρηστικῶς· ἐπ’ ἐκείνου μὲν, τῆς ἀληθείας ἕνεκεν καὶ τῆς ὁμοουσιότητος, ἐπὶ δὲ τοῦ τῶν, τιμῆς χάριν καὶ υἰοθεσίας· “Βουλευθεὶς γὰρ ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας.” Μὴ τοίνυν 110.653 ἡ ὁμωνυμία τὴν ὁμοτιμίαν ἐνταῦθα τικτέτω, μηδὲ τὰ καταχρηστικῶς εἰρημένα κυρίως λελέχθαι 435 νομιζέσθω, ἐπεὶ καὶ τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ τῇ θεῖᾳ μὴ πρόποντα φύσει καταχρηστικῶς λελεγμένα, οὐκ ἂν τις εὖ φρονῶν κυρίως περιπεφράσθαι φαίη· δῆλον γὰρ ἐστίν, ὅτι ἐκάστω. 113b χωρίῳ καὶ ἐκάστη λέξει ἢ προσήκουσα καὶ ἀρμόζουσα διασάφησις προσαγομένη τὴν ἀλήθειαν ὠδίνει. 9 Εἰπάτωσαν δὲ γε καὶ οἱ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα βλασφημοῦντες καὶ τῆς θεῖας οὐσίας αὐτὸ χωρίζοντες, πῶς ὁ Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνανθρωπήσας παρέδωκε συμπληρωτικὸν εἶναι τῆς ἁγίας Τριάδος τὸ πανάγιον Πνεῦμα, καὶ ἐν τῇ ἐπικλήσει τοῦ θεοῦ βαπτίσματος σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ ὡς ἔλευθεροῦν τῶν ἁμαρτημάτων τοὺς ἀνθρώπους ἀριθμοῦ μενον, καὶ ἐπὶ τῆς μυστικῆς τραπέζης τὸ σῶμα ἰδικὸν τῆς τοῦ Υἱοῦ σαρκώσεως ἀποφαῖνον, πῶς ἂν εἴη ποιητὸν ἢ κτιστὸν ἢ τῆς δουλικῆς φύσεως, ἀλλ’ οὐ τῆς Δεσποτικῆς καὶ δημιουργοῦ καὶ βασιλίδος οὐσίας συγγενὲς καὶ ὁμοούσιον τὸ ἅγιον Πνεῦμα; Εἰ γὰρ

δοῦλον, μὴ συναριθμείσθω (μετὰ τοῦ Δεσπό του· εἰ δὲ κτίσμα, μὴ συναριθμείσθω) τῷ Κτί στη· ἤνωται γὰρ καὶ συνηρίθμηται, ἐπειδὴ τῷ ἀκριβεῖ τῶν τοιούτων δογματιστῆ Χριστῷ πείθεσθαι προσήκει βεβαίως καὶ ἀσφαλῶς τὰ περὶ τῆς οἰκείας οὐσίας διδάσκοντι· εἰ καὶ τοῖς πνευματομάχοις δοκεῖ σοφωτέροις εἶναι, καὶ τὰ οὐράνια πλεον εἶδέ ναι Θεοῦ, κομπάζοντας ἢ μᾶλλον τολμηρῶς τε καὶ δυσσεβῶς ῥητορεύοντας. Εἰ οὖν ὁ θεῖος Δανιὴλ ἄγ γελον θεασάμενος καὶ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ὀφθέντος πρηνῆς ἔπεσεν, ἐκπλαγεὶς τὸ παράδοξον τῆς θεάς, ποῖαν ἔξουσιν ἀπολογίαὶν οἱ Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἀγίῳ Πνεύματι μεσιτεύειν τολ μῶντες καὶ τὴν ἄρρητον φύσιν λόγοις ζυγοστατεῖν ἐπιχειροῦντες καὶ φυσιολογοῦντες; Τὴν τοίνυν ἄχρο νον καὶ ἀίδιον καὶ ἀμεσίτευτον καὶ παντὸς λόγου καὶ νοῦ κρείττονα πρόοδον τοῦ Υἱοῦ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς γέννησιν καλοῦσιν αἱ Γραφαὶ, οὐχ ἵνα πάθος ὑπογράψωσιν, ἀλλ' ἵνα τὸ ὁμοούσιον ὑποδείξωσιν· ὁμο οὐσία γὰρ τῷ ὄντι τὰ τικτόμενα 436 τοῖς τί κτουςιν. Ἴνα δὲ μὴ φαντασίαν πάθους ἐπικομίση, Λόγον προσαγορεύουσιν, καὶ ἵνα μὴ νεώτερος ἐπι νοηθῆ· “Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος” φησί· εἶτα καὶ τὴν πρὸς τὸν Πατέρα σχέσιν κηρύττουσαι: “Καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν.” εἶτα καὶ τὴν ἀξίαν· “Καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος.” ἐκ μὲν τοῦ Υἱοῦ τὸ ὁμοούσιον, ἐκ δὲ τοῦ Λόγου τὸ ἀπαθές, καὶ ἐκ μὲν τοῦ ἐν ἀρχῇ εἶναι τὸ συναίδιον, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς τὸν Πατέρα εἶναι τὴν πρὸς αὐτὸν οἰκειότητα, διὰ δὲ τοῦ Θεοῦ εἶναι τὴν ἀξίαν αὐτοῦ καταμαθόντες, καὶ ἐξ ἐκάστου ὀνόματος τὸ μὴ ἐφορμοῦν καὶ ἀπρεπὲς ἀποπεμπάμενοι, οἷον ἀπὸ μὲν τοῦ Υἱοῦ τὸ νεώτερον, ἀπὸ δὲ τοῦ Λόγου τὸ ἀνυπόστατον Θεὸν ἀίδιον, ὁμοούσιον ἀπαθῶς καὶ ἀχρόνως ἐκ τοῦ Πατρὸς προελθόντα, εἰδείημέν τε καὶ προσκυνήσαιμεν. 110.656

ΡΠΗ'. Περὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίου υἱοῦ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου.

Μετὰ δὲ Κωνσταντίνον τὸν Μέγαν ἐβασί λευσε Κωνσταντίος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐν Κωνσταντι νουπόλει ἔτη κα', ὃς μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν εἰς τὸ Ἀρειανικὸν φρόνημα παρασυρεῖς, ὑπὸ Εὐ σεβίου τοῦ Παμφίλου διδαχθεὶς, κατεβιάζετο τὸν θεῖον Ἀλέξανδρον Κωνσταντινουπόλεως δέξασθαι τὸν Ἄρειον εἰς κοινωνίαν. Τοῦ δὲ μηδὲ ὄλως ἀνεχομένου, ἀλλὰ φάσκοντος· “Ἐγὼ, βασιλεῦ, τὸν ὑπὸ τῶν τη' Πατέρων κατακριθέντα καὶ ἀναθε ματισθέντα δέξασθαι οὐ δύναμαι,” ἔφη ὁ βασιλεύς· “Ὁρα, ὦ ἐπίσκοπε, μὴ καὶ ἄκων δέξη αὐτόν.” 114a ἰδοὺ γὰρ καὶ σύνοδον ἐκέλευσα γενέσθαι πρὸς τὸ γυμνασθῆναι τὰ παρ' ἐκατέρων ὑμῶν ἀκριβέστε ρον.” Ὁ δὲ ἅγιος 437 Ἀλέξανδρος ὁ ἐπίσκοπος ἀνέστη εὐθύς καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως, λέγων· “Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω.” Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπιπεσὼν τῷ ἀγίῳ θυσιαστηρίῳ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐβόα πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ δακρύων λέγων· “Κύριε ὁ Θεός, μὴ συγχωρήσης τῷ ἀναιδεῖ λύκῳ καὶ ἄρπαγι εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἀγίαν Ἐκκλησίαν σου, ἀλλὰ δίκασον ἐνδίκως τὸν ἄδικον ἐν τάχει.” Τῇ δὲ ἐπαύριον τῆς συνόδου συγκροτηθείσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὁ Ἄρειος ἐρχόμενος μετὰ πάντων τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ, εἰσῆλθεν ὡς διὰ χρεῖαν τῆς γαστρὸς εἰς οἶκόν τινος ὀπισθεν τοῦ φόρου, ἐν ᾧ δὴ τόπῳ, κατὰ τὸ ἀδόμεινον, πρηνῆς γενόμενος, ἐξελάκησε καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ, καὶ ἀμφοτέρων διήμαρ τεν ὁ δεῖλαιος, τῆς τε κοινωνίας καὶ τῆς παρουσίας ζωῆς. Καὶ ὁ μὲν Ἄρειος οὕτω κατέστρεψε τὸν βίον· οἱ δὲ ὁμόφρονες αὐτοῦ μεγάλως ἠσχύνθησαν καὶ διεσκορπίσθησαν. Ὁ δὲ ποιμὴν ὁ καλός, ὁ μακαρὶ τῆς Ἀλέξανδρος, τῆς Ἐκκλησίας χαιρούσης, τὴν ἀγίαν συναξίν ἐπετέλεσεν. 2 Οἱ δὲ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀνεψιοὶ, Γάλλος καὶ Ἰουλιανός, ἀναγνώσται γεγόνασιν ἐν Ἀντιοχείᾳ· ἐκκλησίαν δὲ τῷ μάρτυρι Μάμαντι κτί σαι προθυμηθέντων, ἐν ᾧ μέρει κτίζειν Ἰουλιανὸς ἔλαχεν, ἢ γῆ τοῦτο οὐκ ἐδέχετο· πανημέριος γὰρ οἰκοδομῆ ἐδαφισμένη τῇ ἐπιούσῃ ηὔρισκετο, καὶ τὴν διαστροφὴν τῆς γνώμης τοῦ ταλαιπώρου ἢ ἄψυχος ὕλη προεδήλου. 3 Ὅς καὶ τὴν κόμην ἀποκειράμενος καὶ μοναδικὴν ἄσκησιν ὑποκρινάμενος εἰς Ἀθήνας κατήλθε, τῆς βασιλείας ἐφιέμενος καὶ τὴν

Ἑλλάδα περιερχόμενος, μάντις ἐπεζήτει καὶ χρησμολόγους εἰ τεύξεται τοῦ ποθουμένου. Καὶ δὴ περιτυγχάνει ἄν. 110.657 θρώπῳ δυσσεβεῖ 438 ταῦτα προλέγειν ὑπισχνου μένω, ὃς τοῦτον εἷς τινα τῶν εἰδωλικῶν καταδύσεων καταγαγὼν, τοὺς ἀπατεῶνας ἐκάλεσε δαίμονας· ἐκείνων δὲ μετὰ τῆς συνήθους φαντασίας ἐπιφανέντων, ἠνάγκασε τοῦτον ὁ φόβος ἐπιθεῖναι τῷ μετώπῳ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον, ὅπερ ἰδόντες ἀφανεῖς ἐγένοντο. Συνεῖς οὖν ὁ γόης ἐκείνος τῆς φυγῆς αὐτῶν τὴν αἰτίαν ἐπεμέμψατο τούτῳ λέγων· “Οὐ φοβηθέντες, ὡς σὺ νομίζεις, ἀλλὰ βδελυξάμενοι τὸ παρὰ σοῦ γενόμενον ἀνεχώρησαν.” Οὕτω βουκολήσας τὸν αἰχμάλωτον ἐμύησέ τε καὶ τοῦ μύσου ἐνέπλησε· αἵμασι γὰρ μυσσαροῖς ἀπολουσάμενον τὸ θεῖον βάπτισμα καὶ ἡ τῆς βασιλείας ἐπιθυμία τῆς εὐσεβείας ἐγύμνωσε τὸν ἄθλιον. 4 Ἔϊτα Κωνσταντίος τοῦτον μεταστειλάμενος καὶ ἀναγορεύσας τοῦτον Καίσαρα σὺν αὐτῷ κατὰ Περσῶν ἐξώρμησε· ὑποστρέφων τοῦτον αὐτοκράτορα καταλείψας, ἀπέθανεν ἐν Κιλικίᾳ. 5 Ἐφ’ οὗ Εὐνόμιος καὶ Φωτεινὸς καὶ Μακεδὸν υἱὸς καὶ Ἀπολλινάριος, οἱ αἰρεσιάρχαι, ἐγνωρίζοντο. 6 Καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ἀνδρέου, καὶ Λουκᾶ, καὶ Τιμοθέου ἀνεκομίσθησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει. 7 Καὶ Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας διχῆ τὸς τῶν ψαλλόντων χοροὺς διελὼν, ἐκ διαδοχῆς τὴν Δαυίδικὴν ἐδίδαξε πρῶτος ἄδειν μελωδίαν (ὅπερ ἐν Ἀντιοχείᾳ πρῶτον ἀρξάμενος παντόσε διέδραμε τῆς οἴκου μένης τὰ πέρατα). 8 Καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ καὶ ἡ ἐν Γάγγραις ἐγένοντο σύνοδοι, ἡ μὲν κατὰ Μαρκέλλου καὶ Φωτεινοῦ, ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν Χριστὸν βλασφημοῦντος, ἡ δὲ κατὰ τῶν μαθητῶν Εὐσταθίου τοῦ Σεβαστείας, οἱ καὶ Μα114bσαλιανοὶ λεγόμενοι. 439. 9 Καὶ ὁ μέγας Ἐφραῖμ ἔργῳ καὶ λόγῳ διέπρεπε, ὃς καὶ πολλὰ συγγράμματα καταλέλοιπε, ἐν οἷς, φασι, καὶ τριακοσίας μυριάδας ἐκδέδωκε στίχων εἰς τὸ ψάλλειν Συριστὶ καὶ τοὺς ἐκ τῆς πλάνης τοῦ Βαρδησιανοῦ προσεπισπασσάσθαι διὰ τοῦ μέλους καὶ τῆς ἡδυτάτης συμφωνίας· ἐκβιασθεῖς δὲ καὶ πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου. ὃς καὶ ἐποίησεν αὐτὸν δι’ αἰτίσεως λαλῆσαι τὴν Ἑλληνίδα γλώτταν ἀκωλύτως. 10 Καὶ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου Κρανίου μέχρι τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν διήκον, περὶ οὗ καὶ φέρεται πρὸς Κωνσταντῖον ὑπὸ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων ἀναφορά.

ΡΠΘ'. Περὶ τῆς τῶν Μασσαλιανῶν αἰρέσεως. Οἱ τοίνυν Μασσαλιανοὶ, τουτέστιν Εὐχίται καὶ 110.660 Ἐνθουσιασταὶ λεγόμενοι ἀπὸ Ἀδελφίου, καὶ Δαδῶη καὶ Σάβα καὶ Συμεῶνος καὶ Ἐρμᾶ, τῶν αἰρεσιάρχων (τὴν πονηρὰν καὶ ψυχώλεθρον αἴρεσιν ταύτην μετέλαβον)· ἀφ’ ὧν ὁ μέγας Φλαβιανὸς Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος (ἐπὶ τὸ αὐτὸ) μοναχοὺς συναθροίσας πολλοὺς τὴν αἴρεσιν ἐξαρνουμένους, τόνδε τρόπον διήλεγξε. Ἐπίσημον γὰρ τινα παρ’ αὐτοῖς γέροντα, ὀνόματι Ἀδέλφιον παραλαβὼν κατ’ ἰδίαν, ἔφη πρὸς αὐτὸν μετὰ πανουργίας· “Ἡμεῖς μὲν, ὧν πρεσβῦτα, τὸν πλεῖον βεβιωκότες βίον, ἀκριβέστερον καὶ τὴν ἀνθρωπείαν ἐμάθομεν φύσιν. καὶ τὰ τῶν ἀντιπάλων δαιμόνων ἐγνωμεν εὖ μάλα μῆχα νήματα· πείρα δὲ καὶ τὴν τῆς χάριτος ἐδιδάχθημεν χορηγίαν· οὗτοι δὲ νέοι 440 ὄντες καὶ τούτων ἀκριβῶς οὐδὲν ἐπιστάμενοι πνευματικώτερον ἐπακοῦσαι λόγον οὐ φέρουσιν· οὐκοῦν εἰπέ μοι, πῶς φατε καὶ τὸ ἐναντίον πνεῦμα ὑποχωρεῖν καὶ τοῦ παναγίου Πνεύματος τὴν χάριν ἐπιφοιτᾶν διὰ τῆς ὑμετέρας εὐχῆς καὶ ἐπιτηδεύσεως;” Ὁ δὲ τοῖς λόγοις τούτοις καταθελχθεὶς ἐξήμεσεν ἅπαντα τὸν κεκρυμμένον ἰδὼν καὶ ψυχοφθόρον, καὶ φησιν· “Οὐδε μίαν μὲν ἐκ τοῦ βαπτίσματος ἴσμεν ὠφέλειαν τοῖς ἀξιουμένοις ἐγγίνεσθαι, μόνην δὲ τὴν σπουδαίαν εὐχὴν τὸν ἔνοικον καὶ συνουσιωμένον δαίμονα ἐξελαύνειν· ἔλκει γὰρ ἕκαστος τῶν τικτομένων ἐκ τοῦ πρωπάτορος (ἔλεγεν), ὡςπερ τὴν φύσιν, οὕτω δὴ καὶ τὴν τῶν δαιμόνων δουλείαν, ὧν ὑπὸ τῆς σπουδαίας εὐχῆς ἐλαυνομένων ἐπιφοιτᾶ λοιπὸν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὁρατῶς καὶ αἰσθητῶς καὶ τὴν οἰκείαν παροῦσιν φανερώτατα σημαῖνον. Καὶ τὸ μὲν σῶμα τῆς ἐμπαθοῦς κινήσεως

εὐθύς ἐλευθεροῦται παντελῶς· ἡ δὲ ψυχῆς τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρω τροπῆς τέλειον ἀπαλλάττεται, ὡς μηκέτι δεῖσθαι λοιπὸν μήτε νηστείας πιεζούσης τὸ σῶμα μήτε διδασκαλίας χαλινούσης τὴν ψυχὴν καὶ τὸν νοῦν (καὶ βαίνειν εὐτακτα παιδευούσης ἀπὸ πάσης ἐνεργείας πονηρᾶς καὶ ἐνθυμήσεως· οὐ μόνον δὲ ὁ τῶν τοιούτων τετυχηκῶς, τῶν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ὁ τοιοῦτος ἀπαλλάττεται παθῶν καὶ αἰσχίστων σκιρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα σαφῶς προβλέπει καὶ τὴν ἁγίαν Τριάδα ὀφθαλμοφανῶς θεωρεῖ καὶ θεολογίας καὶ θείων μυστηρίων ἀξιοῦται.” Οὕτως ὁ θεῖος Φλαβιανὸς τὴν (μυσαροτάτην καὶ) δαιμονιώδη αἴρεσιν ἀνορύξας (καὶ γυμνώσας) ἔφη πρὸς τὸν δυσσεβέστατον γέροντα· “Πεπαλαιωμένε 115 κακῶν ἡμερῶν, ἤλεγξέ σε τὸ σὸν μιαιώτατον στόμα, καὶ οὐκ ἐγώ, καὶ τὰ σὰ διεφθαρμένα καὶ ἀκάθαρτα χεῖλη καταμαρτυροῦσί σου.” Φανερωθείσης δὲ τῆς σατανικῆς καὶ βδελυρᾶς ἀπάτης καὶ αἰρέσεως ταύτης, τῆς μὲν Συρίας ἐξηλάθησαν, εἰς δὲ τὴν Παμφυλίαν ἐχώρησαν, καὶ ταύτην τῆς λώβης ἐπλήρωσαν 110.661 441.2 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Κωνσταντίου ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ διὰ τὸ βουληθῆναι περιαιρεῖν τὸ Ὁμοούσιον ἐκ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως. Κατ’ ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν θαῦμα γέγονεν ἐν Ἱεροσολύμοις πάντα λόγον ὑπερβαῖνον. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ τῶν δογμάτων διαφωνίᾳ ἐκκοπή γέγονε τῶν προσερχομένων τῇ πίστει σκανδαλιζομένων ἐπὶ τῇ τῶν ἱερέων διαφωνίᾳ καὶ φιλονεικίᾳ, οὐρανόθεν ἔδειξεν ὁ τῶν θαυμασίων Θεὸς, ὅτι οὐχ ὁ λόγος τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως αἴτιος τῶν σκανδάλων, ἀλλὰ τῶν ἀδοκίμων ἱερέων ἢ σκαιότης καὶ τῆς κακίας τῆς αὐτῶν γνώμης ἢ ἀδιακρισία· τοιγαροῦν φαίνεται ἐπάνω τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ, ἡμέρας μὲν οὔσης καὶ τῆς Πεντηκοστῆς περὶ τρίτην ὥραν, παμμεγέστατος σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατεσκευασμένος, καλύπτων τὴν τοῦ ἡλίου λαμπρότητα τῇ ὑπερβολῇ τοῦ φωτὸς, ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων, μικρῶν τε καὶ μεγάλων, πιστῶν τε καὶ ἀπίστων. Κύριλλος δὲ ἦν ὁ σοφώτατος τῆνικαῦτα τῆς Αἰλίας ἐπίσκοπος, τὸν ὁμολογητὴν Μάξιμον διαδεχόμενος. Τούτου σὺζονται κατηχήσεις ἢ εὐδοκίμους συγγεγραμμέναι, ἐν αἷς τὸ σύμβολον τῶν ἁγίων Πατέρων κατὰ λέξιν συνεικῶς ἐρμηνεύσας, μνήμην τῆς τοῦ ὁμοουσίου λέξεως οὐκ ἐποίησατο, τῶν παραδυναστευόντων τότε τὰς ἀφορμὰς ὑφορώμενος· ἔμεινε δὲ ὅμως ἐκ τῶν ἀγράφων συνηγορῶν τῇ ὀρθῇ δοξίᾳ. Οὗτος ἔγραψε τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίῳ περὶ τοῦ γενομένου σημείου. Ἄμεινον δὲ τὰ περὶ τούτου διδάξει αὐτὰ τοῦ ἐπισκόπου τὰ γράμματα ἔχοντα τάδε· “Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ θεοφιλεστάτου Κωνσταντίνου, τοῦ σοῦ πατρὸς, τὸ σωτήριον τοῦ σταυροῦ ξύλον ἐν Ἱεροσολύμοις ἠῤῥηται ἐπὶ δὲ σοῦ, δέσποτα πανευσεβέστατε, οὐκ ἐκ γῆς λοιπὸν, ἀλλ’ ἐξ οὐρανοῦ τὰ θαυματουργήματα καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸ 442 κατὰ τοῦ θανάτου τρόπαιον, ὁ μακάριος, λέγω, σταυρὸς, φωτὸς μαρμαρυγαῖς ἀπαστράπτων ἐν Ἱεροσολύμοις ὤφθη. Ἐν γὰρ ταῖς ἁγίαις ἡμέραις ταύταις τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς, νῶναις Μαΐαις, περὶ τρίτην ὥραν παμμεγέστατος σταυρὸς ἐκ φωτὸς κατεσκευασμένος ἐν οὐρανῷ ὑπεράνω τοῦ ἁγίου Γολγοθᾶ μέχρι τοῦ ἁγίου ὄρους τῶν ἐλαιῶν ἐκτεινόμενος ἐφαίνετο, οὐχ ἐνὶ καὶ δευτέρῳ μόνῳ φανείς, ἀλλὰ παντὶ τῷ τῆς πόλεως πλήθει φανερώτατος δειχθεὶς, οὐδ’ ὡς ἂν τις νομίσειεν, ὀξέως, κατὰ φαντασίαν παραδραμῶν, ἀλλ’ ἐπὶ πλείοσιν ὥραις ὑπὲρ γῆν ὀφθαλμοφανῶς θεωρούμενος καὶ ταῖς ἀπαστραπτούσαις μαρμαρυγαῖς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας νικῆσας οὐ γὰρ ἂν ὑπ’ αὐτοῦ νικώμενος ἐκαλύπτετο, εἰ μὴ δυνατὸν τέρας ἡλίου τοῖς ὀρώσιν παρεῖχε τὰς λαμπηδόνας, ὡς ἅπαντας μὲν ἐξαυτῆς εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν συνδραμεῖν τὴν πόλιν τῷ τῆς θεοπτείας φόβῳ, νέων τε ἅμα καὶ πρεσβυτέρων, ἀνδρῶν 115b τε καὶ γυναικῶν ἐκ πάσης ἡλικίας καὶ μέχρις αὐτῶν ἤδη τῶν θαλαμνομένων νεανίδων, ἐντοπίων τε καὶ ξένων, Χριστιανῶν τε καὶ Ἑλλήνων καὶ ἄλλα χόθεν ἐπιδημούντων ἐθνικῶν, ὁμοθυμαδὸν τε πάντων ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος

Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Κύριον ἀνυμνούντων, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν θαυματοποιὸν, ἔργω τε καὶ πείρᾳ παραλαβόντες, ὅτι τὸ Χριστιανῶν δόγμα “οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας ἐστὶ λόγοις, ἀλλ’ ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως”, οὐχ ὑπ’ ἀνθρώπων 443 μόνον καταγγελλόμενον, ἀλλ’ ἐξ οὐρανοῦ θεόθεν μαρτυρούμενον.” Καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἐπίσκοπος· ἐκ δὲ ταύτης τῆς παραδοξοποιίας πολλὰ χιλιάδες προσετέθησαν τῷ λόγῳ τῆς πίστεως.

Ρ΄. Βασιλεία Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτου. Μετὰ δὲ Κωνσταντίον ἐβασίλευσεν Ἰουλιανὸς ἔτη β΄, Καῖσαρ δὲ γέγονεν ἔτη δ΄ καὶ μῆνας ᾿, ἐξάδελφος ὢν Κωνσταντίου, ὃς ἐτράφη ὑπὸ Εὐσεβίου τοῦ Νικομηδείας ἐπισκόπου. Ἦν δὲ βραχὺς τὸ σῶμα, καὶ ὕπνου μὲν, καὶ τροφῆς, καὶ ἀφροδισίων ὅτι μάλιστα ἐγκρατῆς, τῷ δὲ ἄλλῳ τρόπῳ σκαιὸς καὶ πρὸς εὐσέβειαν πονηρός· (τοῖς γὰρ Χριστιανῶν μνηθεῖς μυστηρίοις, ὕστερον αὐτὰ παριδὼν) τὸ τῶν Ἑλλήνων προεἶλετο καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα αἵματι θυσιῶν ἀπεπλύνατο (ὃς κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν) ἐποίει καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα οἱ (τοῦτον κινοῦντες) δαίμονες ἐθεραπεύοντο (ὅθεν οἱ τῶν εἰδώλων ὑπάσπισται ἀναθάρρησαντες, ἀνέωξαν μὲν τοὺς εἰδώλων ναοὺς καὶ τὰς μυσαρὰς ἐπετέλεσαν τελετὰς, τοὺς δὲ θεῖους ναοὺς κατέστρεψαν καὶ τοὺς Χριστιανούς δεινῶς ἐμάστιζον). 2 Ἐφ’ ὧν χρόνων καὶ Πορφύριος ὁ Τύριος ὑπάρχων πολλὰ κατὰ τῆς πίστεως ἡμῶν ἐμμανεῖς, ἐλύττησε· Χριστιανὸς γὰρ γενόμενος 444 καὶ τυφθεὶς ὑπὸ τινος Χριστιανοῦ ἐν Παλαιστίνῃ, θυμωθεὶς ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὸν Ἑλληνισμόν, ὃ τάλας, καὶ κατὰ τῆς πίστεως ἐδογματίσεν. 3 Ὅποια τοίνυν καὶ ὅσα κατ’ ἐκεῖνον ἐτολήθη τὸν καιρὸν καὶ ἐπράχθη ὑπὸ τῶν τοῦ ἀσεβοῦς ὑπὴ 110.665 ρετῶν καὶ ὁμοφρόνων, πάμπολλα μὲν ἐστὶ καὶ συγγραφῆς ἰδίας ἐπιδεόμενα· ἡμεῖς δὲ ἐκ πολλῶν ὀλίγα διηγησόμεθα. Ἐν Ἀσκαλῶνι μὲν καὶ Γαζῇ ἀνδρῶν ἱερῶν καὶ γυναικῶν ἁγίων διὰ βίου τὴν παρθενίαν ἐπειλημμένων ἀναρρήξαντες τὰς γαστέρας καὶ κριθῶν ἐμπλήσαντες προὔθηκον χοίροις βορὰν (ὡς καὶ τῶν ἡπάτων καὶ τῶν αἱμάτων ἀπεγεύσαντο παράνομοι). 4 Ἐν δὲ τῇ Σεβαστείᾳ πόλει τοῦ Προδρόμου τὴν θήκην ἀνοίξαντες πυρὶ παρέδωκαν τὰ λείψανα, καὶ τὴν κόνιν εἰς ἀέρα ἐλίκμησαν.

ΡΑ΄. Περὶ τῆς αἰμορροῦσης. Ἐν δὲ Καισαρείᾳ τῆς Φιλίππου τῆ νῦν Πανεαδὶ ἀνδρίας ἦν τοῦ Κυρίου, ὃν ἡ αἰμορροῦς εὐχαριστήριον πρὸ τοῦ οἴκου αὐτῆς ἔστησεν· βοτάνη δὲ τις ἐφύετο ἐν τῇ βάσει, ἐν ἣ πρότερον ὁ χαλκοῦς ἀνδρὶς ἴστατο τοῦ Χριστοῦ, πᾶσι μὲν ἀνθρώποις ἄγνωστος πέλουσα, παντὸς δὲ πάθους ἀλεξητήριος τυγχάνουσα, ὃνπερ ἀνδριάντα Ἰουλιανὸς ὁ ἀσεβὴς καταγαγεῖν πρὸς ἐμπαιγμὸν δῆθεν καὶ συρῆναι προστάξας, ἴδιον ἀντ’ ἐκείνου ξόانون ἴδρυσεν· πῦρ δὲ 445 κατελθὸν οὐρανόθεν τοῦτο κατέκαυσε. (Τὸν δὲ τοῦ Κυρίου ἀνδριάντα ὑφ’ Ἑλλήνων τότε συντριβέντα οἱ Χριστιανοὶ συλλέξαντες ἐπιμελῶς εἰς ἐκκλησίαν ἀπέθεντο.) 2 Ὁ δὲ ἐμβρόντητος Ἰουλιανὸς προφανῶς λοιπὸν καὶ ἀναιδῶς κατὰ 116a τῆς εὐσεβείας ὠπλίετο· καὶ πρῶτον μὲν τὰς ἐν τῇ πόλει καὶ τὰς ἐν Δάφνῃ πηγὰς ταῖς μυσαρῶν θυσίαις ἐμόλυνεν, ὅπως ἕκαστος μεταλαμβάνων τοῦ νάματος, μεταλαγχάνη καὶ τοῦ μύσου· ἔπειτα δὲ τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν προκείμενα τοῦ μιάσματος ἐμπίλησι· περιεβραίνοντο γὰρ ἄρτοι, καὶ κρέα, καὶ ὀπῶραι, καὶ λάχανα, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐδώδιμα. Ταῦτ’ οὖν ὀρώντες οἱ Χριστιανοὶ ἔστενον μὲν καὶ ὠλόλυζον ἐπὶ τοῖς γενομένοις, μετελάμβανον δ’ ὅμως, ἀποστολικῶ νόμῳ πειθόμενοι τῷ φάσκοντι· “Πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν.” 3 Ἔτι μὴν καὶ ἕτερον ἐξεῦρε κατὰ τῆς εὐσεβείας μηχανήμα· τοῖς γὰρ στρατιωτικοῖς κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος καθιστάμενος αὐτὸς ἐπὶ θρόνου βασιλικοῦ, προὔθηκε δὲ παρὰ τὸ ἔθος βωμὸν ἀνθράκων πλήρη καὶ λιβανωτὸν ἐπὶ τῆς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τρα 110.668 πέζης, προσέταξε δὲ τὸν τὸ χρυσίον κομιζόμενον ἕκαστον πρότερον ἐπιβάλλειν τῷ βωμῷ τὸν λιβανωτὸν, εἶτα προσέρχεσθαι καὶ τὸ χρυσίον παρὰ τῆς χειρὸς αὐτοῦ δέχεσθαι. 4 Καὶ πρὸς τούτοις

ἐκέλευσε καὶ ταῖς μῦσαις εἰκόσιν αὐτοῦ συγγράφεισθαι Δία καὶ Ἄρεα (καὶ οὕτως ὁ ἄνθρωπος ἔσπευδε καταμαίειν πάντας).⁵ Ἐξέθετο δὲ κανόνας ὥστε Χριστιανούς μὴ στρατεύεσθαι μήτε ποιητικῶν, ἢ ῥητορικῶν, ἢ φιλοσοφικῶν ἄπτεσθαι μαθημάτων· 446 “Ἐκ γὰρ τῶν ἡμετέρων, φησὶν, ὀπλιζόμενοι γραμμάτων, τὸν καθ’ ἡμῶν ἀναδέχονται πόλεμον.”⁶ “Ὁν Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος εὖ μάλα στηλιτεύων φάσκει· “Σὸν τὸ ἑλληνίζεις; εἶπέ μοι· τί δέ; οὐ Φοινίκων τὰ γράμματα; ὡς δέ τινες, Αἰγυπτίων ἢ τῶν ἐπὶ τούτων σοφωτέρων Ἑβραίων, οἳ καὶ πλαξὶ θεοχαράκτοις ἐγγραφήναι τὸν νόμον παρά Θεοῦ πιστεύουσιν. Σὸν τὸ ἄττικί ζεις, τὸ ἀριθμεῖν ἢ καὶ λογίζεσθαι δακτύλοις, μέτρα τε καὶ στάθμα; οὐκ Εὐβοιέων, εἶπερ Εὐβοιεύς ὁ Παλαμῆδης ὁ πολλῶν εὐρετῆς καὶ διὰ τοῦτο ἐπίφθονος;” “Σὰ τὰ ποιήματα; τί δέ; οὐ τῆς γραφῆς μᾶλλον ἐκείνης, ἢ τὸν ὤμιον σεισθεῖσα παρά τινος συντόνωσ, ὡς λόγος, εἶτα ἐνυβρίζουσα τῷ σφοδρῷ τῆς ὀρμῆς ἔπος ἐφθέγγετο, καὶ τοῦτο ἀρέσαν τῷ νεανίᾳ λίαν καὶ φιλοπονώτερον μετρηθὲν τὴν θαυμασίαν σου ταύτην ἐδημιούργησε ποίησιν;” “Αὐτὸ δὲ πόθεν σοι τὸ μυεῖσθαι, καὶ μυεῖν, καὶ θρησκεύειν; οὐ παρά Θρακῶν; καὶ ἢ κλησὶς πειθέτω σε. Τὸ δὲ θύειν οὐ παρά Χαλδαίων ἢ τῶν Κυπρίων; τὸ δὲ γεωμετερεῖν οὐκ Αἰγυπτίων; τὸ δὲ μαγεύειν οὐκ Περσικόν; Τὴν δὲ ὄνειρων μαντικὴν τίνων ἢ Τελμησέων ἀκούεις; τὴν οἰωνιστικὴν δὲ ποίων; οὐκ ἄλλων ἢ Φρυγῶν τῶν πρῶτον περιεργασαμένων ὀρνίθων πτησίν τε καὶ κινήματα. Καὶ ἵνα μὴ μακρολογῶ, πόθεν σοι τὸ καθ’ ἕκαστον; οὐχ ἔν ἐξ ἑκάστου, ὧν ἀπάντων εἰς αὐτὸ συνελθόντων ἐν δεισιδαιμονίας μυστήριον συνέστη; Τί οὖν; δεξόμεθα, πάντων ἀποχωρησάντων εἰς τοὺς πρώτους εὐραμένους. μηδὲν ἕτερον ἔχειν πλὴν 447 τῆς κακίας καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον ταύτης καινοτομίας;” ἢ γὰρ τοῦ λόγου δύναμις τοῖς μὲν ἐπιεικέσιν ὄπλον, τοῖς δὲ μοχθηροῖς πέντρον κακίας γίνεται.”⁷ Καὶ μέντοι καὶ τοὺς Ἰουδαίους κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἐξοπλίζων ἤρετο τούτους· “Διὰ τί, θύειν τοῦ νόμου κελεύοντος, οὐ θύετε;” Τῶν δὲ τὸν 110.669 ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν καὶ τὴν ἐκεῖσε περιγεγραμμένην αὐτῶν λατρείαν προβαλλομένων, αὐτίκα πρὸς 116βέταξεν ὁ θεομάχος ἀνεγεῖραι τὸν κατ’ ὀργὴν καὶ γνώμην Θεοῦ ναὸν καταλυθέντα· καὶ τοῦτο μετὰ πολλῆς χαρᾶς ἀκούσαντες ἅπανσι τὰ προστεταγμένα τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ὁμοφύλοις ἐδήλωσαν. Καὶ οἱ μὲν πανταχόθεν συνέτρεχον καὶ χρήματα καὶ προθυμίαν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ προεισφέροντες· ὁ δὲ Παραβάτης συνἀπέστειλεν αὐτοῖς καὶ ἄρχοντας καὶ πολλὴν παρ’ ῥησίαν καὶ συνδρομήν· σκαπάνας γὰρ καὶ ἄμ’ αὐτῶν ἀργυρᾶς κατασκευάσας συνέπεμψε τοῖς ἀθέοις Ἰουδαίοις. Καὶ ἐπεὶ ὀρύττειν κατήρξαντο (καὶ τὸν χοῦν ἐκφορεῖν πολλὰ μυριάδες), ἐξαπίνης ἄνεμοι (ῥαγδαῖοι) βίαιοί (τε καὶ στρόβιλοι) πνεύσαντες ἀθρώως ἅπαντας διεσκέδασαν. (Ἐκείνων δὲ μεμνημένων ἔτι καὶ τῆς θείας μακροθυμίας μὴ σωφρονισζομένων, ἀλλὰ τοῦ ἔργου πάλιν ἀπτομένων, πρῶτον μὲν σεισμός γέγονε μέγιστος καὶ φοβερώτατος, ἔπειτα δὲ) πῦρ ἐκ τῶν ὀρυττομένων θεμελιῶν ἀναδραμὸν κατέκαυσε πλείστους. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα (καὶ τὴν μετ’ αὐτὴν) ὥφθη ἐν τῷ οὐρανῷ τοῦ σταυροῦ τὸ σχῆμα πᾶσαν φωτοειδῶς καταυγάζον τὴν γῆν ἐκείνην· (ὅπερ οἱ ματαιόφρονες θεασάμενοι καὶ τὴν κατ’ αὐτῶν θεομηνίαν ἐναργέστερον ἐπαισθόμενοι, πρὸς τὰ ἴδια μετ’ αἰσχύνης ἀπέδρασαν.) 448.⁸ Ὁ δὲ βαρυσκαρδὸς Ἰουλιανὸς ταῦτα μεμαθηκώς παραπλησίως καὶ αὐτὸς τῷ Φαραῷ τὴν καρδίαν ἐσκλήρυνε. Μετὰ δὲ ταῦτα Πέρσαι κατὰ τὴν Ῥωμαίων ἐξεληθόντες γῆν, ἔδοξεν αὐτῷ τούτοις παρατάξασθαι· καὶ τοὺς μάντις ἐπερωτήσας, ἐκέλευον αὐτῷ καὶ ὑπισχνούντο τὴν νίκην, ὡς παρά τῶν δαιμόνων εἰληφότες, ὅθεν καὶ χρησμὸν τῷ δυσσεβεῖ ἐπανεγίνωσκον ἔχοντα τάδε· “Νῦν πάντες ὀρμώμεθα θεοὶ νίκης τρόπαια κομίσασθαι παρά θηρὶ ποταμῷ. Τῶν δ’ ἐγὼ ἤγε μονεὺς θεοῦρος πολεμόκλονος Ἄρης.” Τούτοις πεισθεὶς ὁ πεφρακτισμένος, καὶ πολλὰ, καὶ μεγάλα, καὶ δυσδιήγητα κατὰ Χριστιανῶν ποιήσας, καὶ ἄλλα πλείονα ποιεῖν μετὰ τὸν πόλεμον καὶ τὴν νίκην ἐπαγγειλάμενος, κατὰ Περσῶν ἐκίνησε, καὶ

διαβάς τὸν ὀρίζοντα ποταμὸν ἀπὸ τῆς Περσῶν τὴν Ῥωμαίων χώραν, καὶ ὑπὸ τινος ἀπατηθεὶς Περσι κοῦ λέγοντος ὡς ἐν τρισὶν ἡμέραις παραδώσειν αὐτῷ τὴν Βαβυλῶνα καὶ μὴ χρῆζειν πολλῶν ἀναλωμάτων, εὐθύς τὰς μὲν τὴν τροφήν κομιζούσας ναῦς ἐνέπρησεν, αὐτὸς δὲ διὰ γῆς ἀπήει δυσβάτου ποδῆ 110.672 γούμενος ὑπὸ τοῦ ἀπατεῶνος Πέρσου, ὃς ἐξαίφνης ἀποδράσας κατέλιπε τὸν εὐρίπιστον καὶ κουφότατον, πλανώμενον μετὰ τοῦ λαοῦ καὶ τρυχόμενον ὑπὸ τε τῆς ἐρημίας καὶ τῆς τῶν τροφῶν ἀπορίας· τοσαύτη γὰρ ἔνδεια περιέσχεν αὐτοὺς ὡς καὶ ἵππων καὶ ἡμιόνων ἀπογεύσασθαι. Πλανώμενος οὖν ὁ λαὸς καὶ σφόδρα διαφθειρόμενος εὗρον ἐξάπινα κείμενον τὸν θεὸν λατὸν· ἐξ ἀφανοῦς γὰρ ἀκόντιον φέρεται κατ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ βραχίονος εἰς τὴν πλευρὰν διαδραμὸν εἰσέδου, ἐξ ἧς πληγῆς τὸν βίον κατέστρεψεν, ἀδήλου τοῦ ἀνελόντος αὐτὸν γενομένου. Καὶ τὸν μὲν τὴν δικαίαν ἐκείνην ἐπενεγκόντα πληγὴν οὐδεὶς 449 ἔγνω μέχρι καὶ τήμερον· ὅμως δὲ, εἴτε ἄνθρωπος, εἴτε ἄγγελος τοῦτο δέδρακε, τοῦ θεοῦ νεύματος ὑπηρετῆς γέγονεν· ἐκείνον δὲ φασι δεξάμενον τὴν πληγὴν, εὐθύς πληῖσαι τὴν χεῖρα τοῦ αἵματος καὶ ρίψαι εἰς τὸν ἀεὶρα καὶ φάναι· “Ἐνίκησας, Γαλιλαῖε· ἀρκέσθητι, Ναζαρηνέ.”⁹ Καὶ ἀνακομισθὲν τὸ μισθὸν αὐτοῦ σῶμα ἐν Ταρσῶ καὶ ταφὴν ἀνεβράσθη ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἀπερρίφη, καθὼς ἔφη πάλιν Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπὶ νυμῶς· “Μικρὸν τὸ ἐν μέσῳ· καὶ Πέρσαις μὲν ἡ δίκη δοῦσα τὸν ἀλιτήριον, ἐκεῖ δὲ κάζει καὶ νεκρὸν ἐπανάγει μὴ ἐλευόμενον, ὡς δὲ ἐγὼ τινος ἤκουσα, μηδὲ τῷ τάφῳ προσδεχόμενον, ἀλλ' ὑπὸ τῆς σεισθείσης δι' αὐτὸν γῆς ἀποσειόμενον καὶ ἀναβρασσόμενον, προοίμιον οἶμαι τῆς ἐκεῖσε κολάσεως.” Μετὰ δὲ ταῦτα ἐφωράθησαν αἱ τῆς ἐκείνου γοητείας μαγανεῖαι.¹⁰ Ἐν μὲν γὰρ τῇ Περσίδι τυγχάνων, πέμψας δαίμονα πρὸς τὴν δύσιν πρὸς τὸ ἐνεγκεῖν ἐκεῖθεν ἀπόκρισιν διὰ τάχους, ἐκωλύθη τῆς πρόσω πορείας ὑπὸ τινος μονάζοντος, ἐπὶ ἡμέρας ἰ' μὴ δυνάμενος προβῆναι· ὑποστρέψας δὲ πρὸς τὸν ἀποστάτην καὶ τὴν αἰτίαν τῆς βραδύτητος ἐρωτηθεὶς ἀπεκρίνατο· “Καὶ ἐβράδυνα καὶ ἄπρακτος ἐπανῆλθον· ἐκδεχόμενος γὰρ Πούπλιον μονάζοντα, εἶπὼς παύσεται τῆς προσευχῆς, καὶ μὴ παυσάμενος αὐτοῦ ἡμέρας ἰ', διεκώλυσέ με ποιῆσαι τὸ θέλημά σου.” Καὶ τοῦτο ἀκούσας Ἰουλιανὸς 450 καὶ ἀγανακτήσας σφόδρα, προσηπέιλσε μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐξολοθρεῦσαι τὸ τῶν μοναχῶν γένος, ὅπερ μαθὼν τις τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ καὶ θαυμάσας, ἐπανελθὼν, διένειμε τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ πένησι καὶ ἀπῆλθε πρὸς τὸν γέροντα, καὶ γενόμενος δόκιμος μοναχὸς πᾶσιν ἔλεγε τὴν ἰσχὺν τῶν μοναζόντων, ἣν ἔλαβον κατὰ τῶν σκοτεινομόρφων δαιμόνων. 110.673.¹¹ Ἐν δὲ Κάραις, τῇ παρὰ Κάρου βασιλέως κτισθείσῃ πόλει, τὴν πρὸς Πέρσας ποιούμενος πορείαν, ἐξελθὼν καὶ ἐν τινὶ καταδύσει θυσίας ἀκαθάρτους ποιῶν, κλεῖθρα καὶ σήμαντρα ταῖς θύραις ἐπέθηκε καὶ φύλακας ἐπέστησε, μηδένα ἔσω τῶν θυρῶν κελεύσας γενέσθαι μέχρι τῆς αὐτοῦ ἐπανόδου, ἥνπερ ἀνοίξαντες μετὰ τὴν ἐκείνου πτώσιν, εὗρον γύναιον ἐκ τῶν τριχῶν κρεμάμενον καὶ ἐκτεταμένως ἔχον τὰς χεῖρας, ἧς ἀνασχίσας ὁ ἄσπλαγχος τὴν γαστέρα τὴν κατὰ Περσῶν δῆπου θεὸν ἔγνω διὰ τοῦ ἥπατος νίκη. ¹² Ἐν δὲ Ἀντιοχείᾳ πολλὰς μὲν κιβωτοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις κεφαλῶν ἀνθρώπων πεπληρωμένας, πολλὰ δὲ φρέατα νεκρῶν σωμάτων εὗρον πεπληρωμένα· καὶ γὰρ μυρίας μὲν γυναῖκας ἐν γαστρὶ ἔχούσας ἀνατεμῶν καὶ ἐν τοῖς ἐμβρύοις ἥπατοσκοπῶν καὶ πολλοὺς παῖδας κατασφάξας ὑπὸ τὰ εἶδωλα κατώρυξεν ὁ φιλείδωλος εἰδωλιανός. Πολὴν δὲ καὶ ἄλλην λογικὴν ἀγέλην ἐκ ποικίλων ἡλικιῶν διαφόροις ὑπέβαλε θανάτοις ἐπ' ὀνόματι Ποσειδῶνος καὶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων ὁ δαιμονιώδης καὶ θεομίσητος· οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ ἵππους λευκοὺς τε καὶ πυρρῶς ἔσθου, τοὺς μὲν τῷ ἡλίῳ, τοὺς δὲ τῷ πυρὶ καὶ τοῖς ἀνέμοις· καὶ πρὸς τούτοις κύνας, καὶ πιθήκους, καὶ κόρακας, καὶ πᾶν σχεδὸν ἐρπετῶν εἶδος καὶ τετραπόδων, θηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων πτηνῶν καὶ νηκτῶν οὐ διέλειπε κατασφάττων καὶ

τελετὰς παντοίας ἐπινοῶν, πλείους καὶ χεῖρους τῶν 451 παρ' Ἑλλησι νενομισμένων, πρὸς τὸ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ. 117b Ἑλληνας ὑπερακοντίσαι, διὰ τῶν τοιούτων οἴομενος ὁ ἄθεος ἀποθεωθῆναι καὶ θεὸς νομισθῆναι. 13 Τοιαῦτα τῶν δυσωνύμων θεῶν καὶ ἀκαθάρτων δαιμόνων τὰ ἐπιτάγματα καὶ μαντεύματα, καὶ τοιαῦτα τοῦ ματαιόφρονος καὶ ἀποστάτου καὶ θεηλά του τὰ ἀποτελέσματα. Καὶ τούτων μὲν ἢ ψευδο μαντεία τε καὶ ἀπάτη πεφώραται· ἐκεῖνος δὲ τῇ τούτων πλάνῃ δεδουλωμένος ἀπώλετο ψυχῇ καὶ σώματι, ἐτῶν ὑπάρχων λ', καὶ ἐξέλιπον ἐν ματαίῳ τητι αἱ ἡμέραι αὐτοῦ καὶ τὰ ἔτη αὐτοῦ μετὰ σπου δῆς, καὶ ἀπώλετο διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ· πολλὴν γὰρ “ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος ἐλάλησεν καὶ ἔθετο εἰς οὐρανὸν τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ διῆλθεν ἐπὶ τῆς γῆς,” ὡς γέγραπται. Καὶ πάνδεινα καὶ δυσεξήγητα πράξας, καὶ μεγάλα μεγαλαυχία σας, τὴν ἑαυτοῦ προτέραν πίστιν καὶ τάξιν μὴ τηρήσας, πέπτωκε πῶμα ἐξάισιον καὶ δυσεξήγη τον, ὥσπερ καὶ ὁ τοῦτον ἀπατήσας καὶ ἀπολέσας παγκάκιστος διάβολος. 110.676

Ρ Β'. Βασιλεία Ἰοβιανῶ. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐβασίλευσε Ἰοβιανὸς μῆνας η'. (Μετὰ τὴν Ἰουλιανῶ σφαγὴν μόλις ποτὲ πρᾶον ἡμῖν τὸ βασιλεῖον τὸ Ἰοβιανῶ ἀνενεώθη· οὗτος γὰρ ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ καιρῷ βασιλεὺς καὶ ὁμολογητὴς καὶ τῆς κακῶς ἐπενεχθείσης πλάνης ὠθητῆς ἀπε φάνθη· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τοῖς ὄπλοις ὁ στρατὸς ἐτύγ χανε καὶ ὁ βάρβαρος ἐπέκειτο, οἱ ἡμέτεροι στρατη γοὶ περὶ τῶν ἄκρων βουλευόμενοι πραγμάτων, Ἰοβιανῶ τὴν ψῆφον δεδώκασιν)· ἐκεῖνος δὲ (κατασχεθεὶς εἰς τὸ ὑποδέξασθαι τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα, πρὸς τὸ στρατόπεδον τὸ μολυνθὲν ταῖς Ἰουλιανῶ ἱεροσυλίαις) λέγεται εἰρηκέναι, μὴ δύνασθαι αὐτὸν βασιλεύειν τούτων, ἐπειδὴ Χριστιανὸς αὐτὸς ἦν· 452 τότε πάντας ὁμοῦ τῇ αὐτῇ φωνῇ ἀποκριθῆ ναι λέγοντας (ὅτι “Καὶ ἡμεῖς) Χριστιανοὶ ἐσμεν.” (πρὶν δὲ ἀκοῦσαι τὴν φωνὴν ταύτην, οὐκ ἠνέσχετο ἐφησυχάσαι τοῦ δέξασθαι τὴν βασιλείαν). 2 Τοιγαροῦν αὐτῷ θεῖα τις φιλανθρωπία παρε γένετο, καὶ, παρ' ἐλπίδα πᾶσαν, συγκειμένης τῶν ἡμετέρων πανταχόθεν παρὰ τῶν πολεμίων τῆς φά λαγγος, καὶ μηδεμιᾶς προσδοκίας οὔσης τοῦ διαφυ γεῖν, ἄφρων πρεσβευταὶ πεμφθέντες παρὰ τῶν βαρ βάρων παραγίνονται καὶ ἐξαιτοῦσιν εἰρήνην, καὶ τῷ στρατοπέδῳ ἤδη ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καταναλωθέντι τρο φὰς καὶ τὰ ἀναγκαῖα καὶ τὰ λοιπὰ συναλλάττειν ἐπαγγέλλονται, καὶ πάση φιλανθρωπία τὴν ἡμετέραν διορθοῦσι προπέτειαν. 5 Κθ' δὲ ἔτη συνθέμενος εἰρήνην εἰς τὴν Ῥω μαίων ἐπανῆλθε γῆν σὺν τοῖς στρατεύμασιν· ἦναγ κάσθη δὲ καὶ τὴν Νίσιβιν πόλιν μεγίστην οὔσαν Πέρσαις παραχωρῆσαι. 4 Οὔτος πολλὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν τῶν ἐκκλησιῶν ποιούμενος τοὺς ἐν ἐξορίαις ἐπισκόπους πάντας ἀνεκαλέσατο· τῷ δὲ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ ἀπέ στείλε τῆς ἀμωμήτου πίστεως αὐτῷ ἐγγράφως σημᾶναι τὴν ἀκρίβειαν, ὅπερ καὶ πέπραχεν Ἀθανά σιος καὶ γέγραφεν Ἰοβιανῶ ἐπιστολὴν πλήρη ὀρθοδοξίας. 5 Ἀλλ' ὁ οὕτως εὐσεβῆς καὶ θαυμάσιος μετὰ ἡ' μῆνας τῆς αὐτοῦ βασιλείας (ἐν τῇ Κιλικία) μύκητα πεφαρμαγμένον φαγῶν, ἐτελεύτησεν ἐν χωρίῳ Δα δαστανᾶ τῆς Γαλατίας, μέγα πένθος καταλείψας τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ λαοῖς πᾶσιν. 6 Οὔτος γὰρ γνωστὸς ὢν τῷ Ἰουλιανῶ καὶ ἐν τῷ στρατῷ Χριστιανὸν ἑαυτὸν ὠμολόγει· ποτὲ δὲ ὀπισθεν Ἰουλιανῶ 453 περιπατῶν, τὴν χλαμύδα 110.677 αὐτοῦ πεπάτηκε, πρὸς ὄνπερ ἐπιστραφεὶς Ἰουλίανος καὶ ἰδὼν οὐκ ἄλλον, ἀλλὰ αὐτὸν, εἶπε τὴν βασι λείαν διαδέξασθαι, “Εἶθε γοῦν ἄνθρωπος” ἦν δὲ 118a εὐσεβῆς, καὶ πραῦς, καὶ ἐπιεικῆς.

Ρ Γ'. Βασιλεία Οὐαλεντινιανῶ καὶ Οὐαλεντος. Μετὰ δὲ Ἰοβιανὸν ἐβασίλευσεν Οὐαλεντινία νὸς ἔτη ι', ἀναγορευθεὶς ἐν Νικαία τῆς Βιθυνίας, ὅστις ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας πίστεως παρὰ Ἰουλιανῶ ἐτύγχανε τῆς στρατιᾶς ἐκβληθείς· (ἀλλ' ἐπλήρω σεν ἐν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ὅπερ ὑπέσχετο, ὑπὲρ τὰ “ἐκα τονταπλασίονα ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι” ἀποδεδωκὼς αὐτῷ· ἐπειδὴ γὰρ ὑπὲρ τῆς πίστεως τὴν στρατιὰν καταλέλοιπε, καὶ τὴν βασιλείαν ἐδέξατο). 2 Οὔτος εἰς τὴν βασιλείαν κοινωνὸν

προεβά λητο μετὰ λ' ἡμέρας τῆς ἑαυτοῦ ἀναγορεύσεως τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν Οὐάλεντα· εἰσελθὼν γὰρ ἐν Κωνσταντινουπόλει, μεταπεμφάμενος αὐτὸν ἐκ Παιωνίας πόλεως Κιβαλῆς ἐκέειθεν γὰρ ὄρμητο κοινωνὸν αὐτὸν τῆς βασιλείας προσελάβετο, καὶ ἑαυτῷ μὲν τὰ τῆς δύσεως ἐπελέξατο μέρη, ἐκείνῳ δὲ τὰ τῆς ἀνατολῆς κατέλιπε. Οὐάλης δὲ συγκροτῶν τοὺς αἰρετικούς εἰς τὴν ὁδὸν τῶν ἰδίων πατέρων ἐπορεύετο· καὶ γὰρ ἐπὶ σκόπους εἰς ἔξορίαν ἔπεμψεν, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ μοναχοὺς, Τατιανοῦ τότε ἄρχοντος τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ τινὰς εἰς βασάνους ἀγαγεῖν καὶ τῷ πυρὶ παραδοῦναι καὶ πλεῖστα ἀθέμιτα καὶ ὠμότατα κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας μηχανήσασθαι. Ταῦτα πάντα μετὰ τελευτῆν Ἀθανασίου διεπράττετο· ὡσπερ γὰρ θεία τῆ αὐτοῦ 454 κωλυθεὶς ἀρετῇ, καίτοι κατὰ τῶν ἄλλων βακχεύων, οὐδὲν κατ' ἐκείνου λυπηρὸν ἐτόλμησεν. ⁴ Οἱ δὲ (ἐν Κωνσταντινουπόλει) ὀρθόδοξοι (ἐλεεῖσθαι νομίσαντες ὑπὸ Οὐάλεντος) πρεσβεῖαν ἔσται λαν πρὸς αὐτὸν (ἐν Νικομηδείᾳ πέμψαντες) ὀγδοῆ κοντα ἱερατικούς ἄνδρας (ὧν ἠγοῦντο Θεόδωρος καὶ Οὐρβανὸς καὶ Βενέδημος), οὓς ἅπαντας σὺν αὐτῷ τῷ πλοίῳ ὑφαφθῆναι προστάξας, πάντες σὺν τῇ νηϊ κατεφλέχθησαν, μέχρι Δακιβύζων πλοίου διαρκέσαντος κάκεισε διαλυθέντος.) ⁵ Οὐάλης δὲ πᾶσαν Ἐκκλησίαν πορθήσας καὶ εἰς Καισάρειαν ἀπὸ ἀνατολῆς κατὰ Βασιλείου τοῦ μεγάλου κινούμενος, τότε καὶ τὰ κατὰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐγένετο, καθὼς φησὶν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. ⁶ Δημοσθένους, ἐνὸς τῶν ὀψοποιῶν τοῦ Οὐάλεντος, ἐν τῇ πρὸς Οὐάλεντα συντυχίᾳ καταδρα 110.680 μόντος Βασιλείῳ καὶ βαρβαρίσαντος, μικρὸν μὲν διάσας ὁ ἅγιος ἔφη· “Ἰδοὺ, ἐθεασάμεθα καὶ Δημοσθένην ἀγράμματον.” ⁷ Οἱ δὲ Γότθοι τότε κακῶς ἐχρῶντο Οὐάλεντι· ὁ δὲ αἰτεῖ τὸν θεῖον Οὐαλεντινιανὸν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, πέμψαι αὐτῷ στρατιάν εἰς βοήθειαν· αὐτὸς δὲ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἐπυνείδισεν ὡς αἰρετικὸν καὶ κακόφρονα, εἰπὼν, ὅτι οὐ χρὴ ἔπα μύνειν ἀνδρὶ πολεμοῦντι Θεῷ. ⁸ Ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ χρόνῳ μετὰ μ' ἔτη τῆς ἱερωσύνης Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ πολλοὺς τῆς ἐγκρατείας στεφάνους Ἀθανάσιος ἐκοιμήθη, Πέτρον αὐτὸν διαδέξασθαι προειπὼν τὸν κοινωνήσαντα αὐτῷ τῶν θλίψεων. (Λούκιος δὲ ἐπίσκοπος ὧν τῆς τῶν Ἀρειανῶν αἰρέσεως παραχρῆμα ὡς λύκος 455 ἐπὶ πρόβατα ὄρμησε. Καὶ ὁ μὲν Πέτρος εὐθέως εἰς τὴν Ῥώμην ἀπέφυγε, Λούκιος δὲ οὕτως εἰς τὸ αἶμα τῶν ἀνθρώπων ἐπορεύετο, ὡς μηδὲ σχῆμα τῆς θρησκείας δοκεῖν φυλάττειν.)

Ρ Δ'. Περὶ μοναχῶν τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ τῆς ἐπιβάσεως αὐτοῦ, τοσαῦτα καὶ οὕτως αἰσχρὰ κατὰ τῶν παρθένων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐγκρατεομένων ἐποίησεν, οἷα οὐδὲ ἐν τοῖς διωγμοῖς τῶν Ἑλλήνων γενέσθαι μνημονεύεται. ² Οὐ μόνον δὲ 118b, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐρημον ἐπόρθει καὶ πόλεμον τοῖς ἡσυχάζουσιν ἐπήγαγεν· τρεῖς γὰρ χιλιάδας ὁμοῦ κατὰ τὴν ἐρημον ἀπέστειλε τοὺς μοναχοὺς πολεμεῖν. Οἱ δὲ ἐρχόμενοι καινὸν εἶδος πολέμου ἐώρων· οἱ γὰρ ἀντίπαλοι καθὼς ἐπέβαινον, οἱ ἅγιοι τοὺς ἀχένας αὐτῶν τοῖς ξίφεσι προέτεινον καὶ οὐδὲν ἄλλο ἤκουον εἰ μὴ τοῦτο· “ὦ φίλε, δι' ὃ παρεγένου;” ³ Κατ' αὐτὸν γὰρ τὸν καιρὸν οἱ τῶν μοναχῶν Πατέρες τῷ βίῳ καὶ τῇ ἀξίᾳ τῆς ἀρχαιότητος Μακάριος, καὶ Ἰσιδώρος, καὶ Μακάριος ἕτερος, καὶ Ἡρακλείδης, καὶ Παμμῶ, Ἀντωνίου μαθηταὶ, κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἠκμαζον· καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐρήμοις τόποις τῆς Νιτρίας ὑπῆρχον ἄνδρες, οἵτινες τὴν κοινωनीαν εἶχον τῆς ζωῆς καὶ τῆς πράξεως, οὐδ' εἰς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τὸν τρόπον, ἀλλὰ μετὰ τῶν οὐρανίων ἀγγέλων πιστεύοντες, ἄπερ παρὼν ἐώρακα ἤδη ἐγὼ, καὶ ταύτας τὰς πράξεις ἀναφέρω, ὧν καὶ τοῖς πάθεσι κοινωνὸς εἶναι κατηξιῶθην. ⁴ Οὗτοι ἐν τοῖς ἰδίῳ οἰκήμασι κείμενοι καὶ εὐχόμενοι ἐξεδέχοντο τοὺς ἑαυτῶν φονευτάς. Ἐπεὶ νέχθη δὲ αὐτοῖς ἄνθρωπος ἐκ πολλοῦ τὰ μέλη παντὸς τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τοὺς πόδας ξηροὺς ἔχων· ἐλαίῳ δὲ χρίσαντες αὐτὸν εἶπον· “Ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ 456 Χριστοῦ, ὃν διώκει Λούκιος. 110.681 ἀνάστα

καὶ περιπάτει τοῖς ποσίν,” ὃς παραχρῆμα ἀναστὰς, εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ ἀπήλθε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 5 Πρὸ ὀλίγου δὲ χρόνου τυφλὸς ἠξίωσεν ἀπενε χθῆναι εἰς τὸ οἰκίδιον Μακαρίου, ὅπερ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν. Ἐλθὼν δὲ ἐκεῖσε ὁ τυφλὸς πολλῶν καμάτων τῶν ἀγόντων αὐτὸν, καὶ τὸν Μακάριον μὴ εὐρῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ, πάνυ ἀθυμίας ἐλυπεῖτο· τῆς πίστεως δὲ τῇ ὑπερβολῇ ἐκθερμανθεὶς ἔφη τοῖς ἄγουσιν· “Παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀγάγετέ με ἐν τῷ μέρει τῆς κέλλης τοῦ τοίχου ἐν ᾧ εἰώθει καθεῦδεν ὁ γέρων.” Ὅτε δὲ προσηνέχθη, μικρὸν ἐκ τοῦ ξηροῦ πηλοῦ λαβὼν, ὅθεν ὁ τοίχος ἐκέχριστο, ταῖς ἰδίαις ἐπέθηκε χερσὶ, καὶ παρεκάλεσε ὥστε καὶ ὕδωρ ἀντληθῆναι ἐκ τοῦ φρέατος, ἀφ’ οὗπερ ἔπιεν ὁ πρεσβύτερος. Ἐκείνῳ δὲ τῷ ὕδατι τὸν πηλὸν ἀναλύσας καὶ τούτῳ ἐπιχρίσας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀποπλύνων ἐκ τοῦ ἀντληθέντος ὕδατος, ἐξαίφνης τὴν θέαν ἀπέλαβεν οὕτως, ὥστε μηδενὸς χρῆζειν ὑπηρέτου, καὶ εἰς τὰ ἴδια ἐπανῆλθε χαίρων, ὃς μετὰ ταῦτα σὺν πάσῃ τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ἐπανελθὼν πρὸς τὸν γέροντα καὶ τῷ Θεῷ χάριν ὡμολόγει καὶ τὸ πρᾶγμα ὡς ἐγένετο ἀπεμνημόνευεν. 6 Ὁ αὐτὸς δὲ οὗτος Μακάριος σπήλαιον εἶχε πλησίον ὑαίνης. Ἐν τινὶ δὲ ἡμέρᾳ τοὺς σκύλακας αὐτῆς τυφλοὺς ὑπάρχοντας ἀπήνεγκε τὸ θηρίον καὶ πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔθηκε. Νοήσας δὲ ἐκεῖνος, ὅτι περὶ τῆς τυφλώσεως τῶν σκυλάκων τὸ θηρίον παρεκάλει, ἠξίωσε τὸν Δεσπότην Θεὸν, ἵνα τὸ βλέπειν αὐτοῖς ἀποδῶ· ἀποδοθείσης δὲ αὐτοῖς, ἐπ’ ἀνήλθον ἀκολουθοῦντες ἐπὶ τὸ σπήλαιον τῇ μητρί· καὶ μετ’ ὀλίγον αὕτη μετὰ τῶν ἰδίων σκυλάκων ὑπο δῶρα ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτοὺς χάριτος ἀπήγαγε τῷ γέροντι, τοῖς ὁδοῦσι τὰς δορὰς βαστάζουσα καὶ ταύτας πρὸ τῶν θυρῶν θεμένη ἀνεχώρησεν. 7 Τούτους τοὺς θεῖους Πατέρας Λούκιος εἰς νῆσον τῶν τῆς Αἰγύπτου λιμνῶν ἐξώρισεν, ἔνθα οὐ δεῖς Χριστιανῶν κατοικεῖ. Τοῦ δὲ πλοίου τῇ νήσῳ μετὰ τῶν μοναχῶν. 119a προσεγγίσαντος, ἡ θυγάτηρ τοῦ ἱερέως τῶν εἰδώλων τῆς χώρας ἐκείνης ὑπὸ δαίμονος 457 ἐλαυνομένη, δι’ ἀνέμων ἀρπάζομένη ἔρχεται ἕως τοῦ πλοίου κράζουσα βοαῖς ἀτάκτοις οἷα δαιμονῶσα. Ἐπιτιμήσαντες δὲ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ τὴν μὲν παῖδα ὑγιῆ τοῖς γονεῦσιν ἀπέδωκαν, τοὺς δὲ τὸν τόπον οἰκοῦντας Χριστιανούς πάντας θερμούς καὶ διαπύρους ἐποίησαν. Τοῦτο μαθὼν Λούκιος καὶ φοβηθεὶς μὴ πάντας ὀρθοδόξους ποιήσωσιν, λάθρα αὐτοὺς ἐπανελθεῖν πρὸς τὰ οἰκεία ἐν ταῖς ἰδίαις σκηναῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐποίησεν.

Ρ Ε΄. Περὶ τοῦ Μαβρία καὶ τῶν ὀρθοδόξων. 1 Μετὰ ταῦτα Μαυρίας, ὁ τῶν Σαρακηνῶν βασιλεὺς, Χριστιανὸς ἦν ἐκ γένους Ῥωμαίων, καὶ ληφθεὶς αἰχμάλωτος ἤρесе διὰ κάλλος τῷ βασιλεῖ τῶν 110.684 Σαρακηνῶν· καὶ τῷ χρόνῳ εἰς βασιλέα προκόψας πολλὰ κακὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἔδρασε, ὥστε καὶ τὸν στρατὸν ἐκτρίψαι σφοδροτάτῳ πολέμῳ, καὶ πόλεις πολλὰς ἐν Παλαιστίνῃ καὶ Ἀραβίᾳ πορθῆσαι. Παρακληθεὶς οὖν εἰρήνην ποιήσασθαι· “Οὐκ ἄλλως, ἔφη, τοῦτο γενήσεται εἰ μὴ Μωϋσῆς τις τῷ ὀνόματι μοναχὸς τῷ ἔθνεϊ αὐτοῦ χειροτονηθῆ ἑπίσκοπος,” ὃς ἐν τῇ Ῥώμῃ τοῖς γειτνιάζουσιν τοῖς μέρεσιν αὐτῆς διάγων, ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς θαύμασιν ἐξ ἡστραψεν. Τούτου ἡ αἴτησις ἐμνησθῆ τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων, ὃς κελεύει τοῖς στρατηγοῖς μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους τοῦτο ποιῆσαι. Ἀγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ χειροτονησάμενος ὑπὸ Λουκίου, αὐτὸς οὐ κατεδέξατο εἰπὼν, ὅτι “Λούκιος τὰς χεῖρας αὐτοῦ οὐκ ἐπιβαλεῖ μοι· πεφυρμένοι γάρ εἰσι τοῖς τῶν ἁγίων αἵμασι.” Καταισχυνθέντος δὲ τοῦ ἄσεβοῦς Λουκίου, τῆς δημοσίας χρείας ἐπικειμένης, ἠναγκάσθη ἡσυχάσαι, ἵνα παρὰ τῶν ἐπισκόπων τῶν ὑπ’ αὐτοῦ ἐξορισθέντων Μωϋσῆς τὴν χειροτονίαν δέξηται, ὅπερ καὶ γέγονε· καὶ οὕτως χειροτονηθεὶς ἐδόθη Μαυρία καὶ πολλοὺς τοῦ φύλου Χριστιανούς πεποίηκε· ἱστορεῖ δὲ πολλὰ περὶ τοῦ 458 ἔθνους ὅθεν τε ἤρξατο καὶ ὅθεν ἐπονομάζεται καὶ ὅτι ἰγ’ ἐτῶν περιτέμνονται ἐν Ἐδέσῃ τῆς Μεσοποταμίας, ἔνθα Θωμᾶς ὁ ἀπόστολος ἐδίδαξεν. 2 Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς Οὐάλης καὶ ἰδὼν τοὺς ὄχλους τῶν ὀρθοδόξων τοὺς ἐκβληθέντας καὶ ἐν τῷ πεδίῳ ποιουμένους τὴν σὺναξιν, εἰς τοσαύτην ὀργὴν ἀνήφθη, ὥστε οἰκείαις χερσὶ

τυπῆσαι τὸν ἑπαρχὸν κατὰ τοῦ προσώπου, ἐπειδήπερ οὐκ ἐδιώχθησαν καὶ κεῖθεν οἱ ὄχλοι, καθάπερ αὐτὸς προσέταξεν. Ἐκεῖνος δὲ, καίπερ Ἕλληνας ὦν καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ὑβρισθεὶς, ὅμως σκοπῶν φιλανθρωπίας τῇ ἐξῆς μέλλων ἐπὶ πόρθησιν τῶν Χριστιανῶν ἐξέναι, τοῦτο αὐτὸς δῆλον τοῖς πολίταις πεποίηκε διὰ λαθραίων μηνυμάτων, ὥστε μὴ ἀπελθεῖν εἰς τὴν σύναξιν. Ἐωθεν δὲ προῖων μεγίστῳ φόβῳ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους διὰ τῆς αὐτοῦ τάξεως ἐστῶτος, καὶ πάντα ἐποίει ὥστε μηδένα κινδυνεῦσαι τοῦ λαοῦ· ἑώρα δὲ ὅμως τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ πλεῖον τῆς συνηθείας ἐπὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον πορεύεσθαι καὶ συντρέχειν καὶ πολλοὺς ἐπιταχύνειν ὡσανεὶ φοβουμένους μήτις ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ θανάτου ἀπολειφθεῖν· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ τι γύναιον ὄρα οὕτως ἐπιταχύνον καὶ σπεῦδον ὡς μηδὲ, ἐξιδὼν τῆς οἰκίας, προσκλείσαι τὰς θύρας μήτε περιμεῖναι εὐπρεπῶς τὸ σχῆμα τῶν γυναικῶν περιβαλέσθαι, καθάπερ ἐχρῆν. 119b ἐπιμελῶς. Ἐφερε καὶ μεθ' ἑαυτῆς ἡ γυνὴ καὶ παιδίον νήπιον σφοδρῶτα δρόμῳ τὴν τάξιν τοῦ ὑπάτου διαβρῆξασα ἔσπευδεν. Ἐκεῖνος δὲ λοιπὸν οὐ φέρων· “Κατάσχετε, ἔφη, τὸ γύναιον καὶ ἐνταῦθα ἀγάγετε.” Ὡς δὲ κατασχεθεῖσα ἠνέχθη πρὸς τὸν ἑπαρχόν· “Ποῦ, φησὶν, ὦ δυστυχὲς γύναιον, ἐπιταχύνουσα σπεύδεις;” Ἡ δὲ· “Εἰς τὸ πεδίον, ἔφη, ἔνθα ὁ τῶν καθολικῶν ὄχλος συνάγεται.” Οὐκ ἀκούσας 110.685 εἰς, ἔφη, ὅτι ὁ ὑπαρχὸς ἐκεῖσε πορεύεται, ἵνα πάντας ἀνελεῖ, οὐκ ἂν εὕρη;” Ἡ δὲ εἶπεν· “Ἀκήκοα καὶ διὰ τοῦτο σπεύδω, ἵνα ἐκεῖ εὐρεθῶ.” “Τουτὶ δὲ τὸ παιδίον ποῦ ἔλκεις;” ἐκεῖνος ἔφη· Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο· “Ἴνα καὶ αὐτὸ μαρτυρίου ἀξιωθῆ.” Ταῦτα δὲ οὕτως ἀκούσας ἐπανελθεῖν ἐκέλευσε τὴν τάξιν καὶ τὸ ὄχημα εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέψαι· 459 εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα εἶπεν· “ὦ βασιλεῦ, ἀποθανεῖν μὲν, εἰ προστάττεις, ἔτοιμός εἰμι· τὸ δὲ ἔργον ὅπερ ἐκέλευσας, οὐ δύναμαι ἐκ πληρῶσαι.” Διδάξας δὲ πάντα καὶ τὰ περὶ τῆς γυναικὸς κατέσχε τὴν τοῦ βασιλέως ὁρμήν. 3 Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν οἱ πόλεμοι τοῦ ἀσεβοῦς βασιλέως Οὐάλεντος, οὓς κατὰ τῶν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ἐπήγαγε, κατὰ τῶν πολεμίων ἐστράφησαν. Τῶν γὰρ Γότθων ἐκ τῶν ἰδίων τόπων ἐξεληθόντων, διὰ πάσης ὁμοῦ τῆς Θράκης ἐξέχεαν ἑαυτοὺς καὶ τοῖς ὅπλοις τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἀγροὺς πορθεῖν ἀγρίως ἤρξαντο. 4 Τότε κατὰ τοῦ Οὐάλεντος ῥήμασιν αἰσχροῖς οἱ πολῖται ἐχρῶντο καὶ ὑβρεσι χαλεπαῖς μὴ ἐξιόντος εἰς πόλεμον. 5 Ἐξερχομένου δὲ αὐτοῦ, Ἰσαάκιος ὁ ἱερὸς κρατήσας τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἔφη πρὸς αὐτόν· “Ποῦ βαδίζεις, ὦ βασιλεῦ, κατὰ Θεοῦ στρατευόμενος καὶ Θεὸν ἔχων ἀντίπαλον;” Πρὸς ὃν ὀργισθεὶς Οὐάλης φρουρεῖσθαι προσέταξεν ἀπειλήσας (αὐτῷ) θάνατον, εἰ ἐπανέλθοι (καθάπερ Ἀχαάβ τῷ Μιχαῖα. Ὁ δὲ τῆς αὐτῆς προφητικῆς χάριτος πλησθεὶς ὁμοίως ἐκείνῳ τὴν ἀντίφρασιν ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ δέδωκεν εἰπὼν· “Ὅτι ἐπιστρέφω ἐπιστρέψεις, οὐ λελάληκεν ἐν ἐμοὶ ὁ Θεός”). 6 Εἶτα συμβολῆς γενομένης ἐν Ἀδριανουπόλει καὶ ἡττηθεὶς κατὰ κράτος φεύγει σὺν ὀλίγοις εἰς οἴκημα, ὅπερ αἰσθόμενοι οἱ πολέμοι κατέκαυσαν αὐτὸν σὺν τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ σὺν αὐτῷ τῷ οἰκῇ ματι (βασιλεύσαντος ἀνοσίως ἔτη 18'). 7 Οὐάλεντιανὸς δὲ ὁ μέγας τῇ πίστει καὶ τῇ εὐσεβείᾳ τέλειος καὶ ἀκέραιος τῇ παλαιᾷ τῆς τῶν Ῥωμαίων βασιλείας αὐθεντία τὴν πολιτείαν ἐκυβέρνα καλῶς· σύνοδον γὰρ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ 460 ἐκέλευσε γενέσθαι, ἣτις τὴν ἐν Νικαίᾳ πίστιν ἐβεβαίωσεν· Ἰνδικτον δὲ γράψας τοῖς ἐν Ἀσίᾳ καὶ Καρίᾳ ἐπισκοποῖς ἐμμένειν τοῖς δόξασιν παρεγγύησε, κοινωνὸν ἐν τῷ Ἰνδικτῷ προσλαβόμενος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Οὐάλεντα καὶ Γρατιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ. 8 Ἐγραψε δὲ καὶ τὰ ὅμοια καὶ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ. Συνελθόντων οὖν ἐπισκόπων ἐν Ἰταλίᾳ, ἀπο 110.688 θανόντος ἐν Μεδιολάνῳ Αὐξεντίου, τοῦ τῶν αἵρετικῶν ἐπισκόπου, οἱ ἑκατέρου μέρους ὄχλοι ὑπὸ διαφόρου σπουδῆν ἐποιοῦντο· καὶ ἦν τις αὐτοῖς μεγίστη διχόνοια καὶ ἐπικίνδυνος στάσις· καὶ ἑκάτερον μέρος ὄλεθρον τῇ ἰδίᾳ παρεσκεύαζε πόλει, εἰ μὴ γένη αὐτοῦ κρατήσῃ γνώμη καὶ εἰς ἔργον ἀγάγοι τὸ βούλημα, καίτοι ἐναντίων τῶν προθέσεων αὐτοῖς οὐσῶν. Τότε δὲ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης Ἀμβρόσιος τις τὴν ἀρχὴν

δίθουνεν, ἀνήρ ἀξιέπαινος ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων .120a συγκλήτῳ ἐν πλείστοις ἀξιώμασι διαπρέφας, ὃς καὶ τὴν ἡγεμονίαν ἐπέτι στευτο πάσης τῆς Ἰταλίας παρὰ τῶν ἀσεβῶν βασιλέων Κωνσταντίου καὶ Κώνσταντος, υἱῶν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Οὐαλεντινιανοῦ, ὃς καὶ παραχρῆμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσῆλθε κωλύων τὴν στάσιν. Ὁ δὲ δῆμος τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀφέμενος ἔριδος μιᾶ φωνῇ τὸν Ἀμβρόσιον ἐπεζήτησαν, κατηχούμενον ὄντα, μεγὰ λως λέγοντες ἐνωθήσεσθαι καὶ μίαν ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσι τὴν πίστιν ἔσεσθαι, εἰ Ἀμβρόσιος ἐπίσκοπος πρὸς αὐτοῖς δοθείη.⁹ Ὅπερ γνοὺς ὁ θεοσεβῆς Οὐαλεντινιανὸς ἐκέλευσε μνηθῆναι καὶ χειροτονηθῆναι Ἀμβρόσιον, πολλὰ περὶ ἀρετῆς μαρτυρήσας αὐτόν. Χειροτονηθέντος δὲ αὐτοῦ, τοῦτον τὸν ὕμνον ὁ βασιλεὺς τῷ Θεῷ ἀναπέμψαι: “Χάρις σοι, Δέσποτα παντοκράτορ καὶ Σῶτερ ἡμέτερε, 461 ὅτι τῷδε τῷ ἀνδρὶ ἐγὼ μὲν σώματα, σὺ δὲ ψυχὰς ἐνεχείρισας καὶ τὰς ἐμὰς ψήφους δικαίας ἀπέφηνας.”¹⁰ Φασὶ δὲ, ὅτι τοὺς ἄρχοντας ἀδικοῦντας γενναίως Ἀμβρόσιος ἐπὶ τοῦ βασιλέως διήλεγχεν.¹¹ Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ, ἐπὶ τῶν πολέμων τῶν Σαυρομάτων, Οὐαλεντινιανὸς ὁ μέγας ἐκ τῶν μερῶν τῆς Γαλλίας εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν ἐλθεῖν βουλόμενος καὶ τοῦ πολέμου ἀρχὴν λαβόντος, ἀβρώστια αἰφνιδίῳ συσχεθεὶς ἐτελεύτησε. Πρέσβεις γὰρ Σαυρομάται ἐξαπέστειλαν ἐξαιτούμενοι εἰρήνην· οὓς Οὐαλεντινιανὸς θεασάμενος ἤρετο εἰ πάντες Σαυρομάται τοιοῦτοι τυγχάνουσιν ὄντες τὰ σώματα τῶν δὲ εἰπόντων, ὅτι τοὺς παρ’ αὐτοῖς ἀρίστους ἀπέστειλαν, ἀνακράζας μέγα, δεινὰ τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων ὑπομένειν, εἰ Σαυρομάτων οἱ ἄριστοι τοιοῦτοι Ῥωμαίους τολμᾶσθαι πολεμεῖν. Ἐκ δὲ τῆς διατάσεως τοῦ θυμοῦ φλεβὸς ῥαγείσης καὶ αἵματος πολλοῦ ἐκχυθέντος, τελευτῆσαι αὐτὸν ἐν τινὶ φρουρίῳ Γαλλίας.

Ρς´. Βασιλεία Γρατιανοῦ καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τῶν υἱῶν τοῦ Μεγάλου Οὐαλεντινιανοῦ.¹ Ὁρθοδοξότατος ὢν καὶ δοῦλος Κυρίου κληρονόμους καταλείπει τῆς βασιλείας αὐτοῦ Γρατιανὸν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Αὐγουστον ὄντα, καὶ Οὐαλεντινιανὸν, 110.689 νέον κομιδῆ τυγχάνοντα καὶ μήπω τῶν βασιλικῶν συμβόλων καταξιωθέντα, ὃν ἡ ἀνάγκη τῶν ἐπιχειροῦντων τὸν τόπον τῆς βασιλείας ἀφαρπάζειν, ὡς σχολάζοντα, παρεσκεύασεν αὐτὸν καὶ, ἀπόντος τοῦ ἀδελφοῦ, τὴν πορφύραν ἐνδύσασθαι, Πρόβου τῷ τη νικαῦτα πιστῶς τὸ πρᾶγμα μεταχειρισαμένου. 462.² Ὅστις ἐβασίλευσεν ἔτη γ´ καὶ μετὰ Θεοδοσίου ἔτη γ´· οὗτος γὰρ τὸν μέγαν Θεοδόσιον προεχειρίσατο βασιλέα ἐν Βυζαντίῳ, ἀγαγὼν ἐξ Ἰσπανίας πρὸς τὸ πολεμεῖν τοὺς Σκύθας· αὐτὸς δὲ ἐν Ῥώμῃ διέτριβεν.³ Μάξιμος δὲ τις Βρετανὸς δυσανασχετῶν, ὅτι Θεοδόσιος ὑπὸ Γρατιανοῦ βασιλείας ἠξιώται, ὡς μηδεμιᾶς τυχῶν τιμῆς, διήγειρε τοὺς ἐν Βρετανίᾳ ἀντᾶραι Γρατιανῶ, ὄντινα καὶ ἀνεῖλε. Μετετέθη δὲ ὑπὸ Θεοδοσίου Γρατιανὸς εἰς τοὺς βασιλικοὺς τάφους, ὅστις τοσοῦτον εὐστόχως ἐπὶ πολὺ ἐτόξευεν, ὡς λέγειν τινὰς τὰ Γρατιανοῦ βέλη φρένας ἔχειν.⁴ Κατ’ ἐκείνους δὲ τοὺς καιροὺς σεισμὸς (μέγας καὶ φοβερώτατος) γέγονεν, ὡς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑποχωρῆσαι (μὲν) τὴν θάλασσαν ἐπὶ πολὺ, τὰ δὲ πλοῖα ὡς ἐπὶ ξηρᾶς εὐρεθῆναι κείμενα. Πλήθους δὲ λαοῦ συνδραμόντος εἰς θεῶν τοῦ παραδόξου θαύματος καὶ τοῦ ὕδατος πάλιν ὑποστρέψαντος.^{120b} καὶ ἐκβεβληκότος μακρότερον τοῦ συνήθους τόπου, κατεποντίσθησαν ἀνθρώπων μυριάδες ε´ (καὶ τὰς μὲν ἐκεῖθεν προσορμιζούσας ναῦς τὸ ὕδωρ κατεκάλυψεν, τὰς δὲ ἐν τῷ ποταμῷ Νείλῳ εὐρεθείσας ἀπέρριψεν ὁ ποταμὸς εἰς ξηρὰν μετὰ πολλῆς τῆς ῥύμης μέχρι σταδίων ρπ´ ἀλλὰ μὴν) καὶ τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἀχαΐας καὶ τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς Ἠπείρου καὶ Σικελίας τὰ πλεῖστα μέρη (συνέβη τότε) ἀπολεσθῆναι, τῆς θαλάσσης ἀνελθούσης· καὶ πολλὰ πλοῖα, ὑψωθέντος τοῦ ὕδατος, ἐπὶ ὁρέων ἐρρίφη ἄχρι σταδίων ρ´ (τάς τε Βρετανικὰς νήσους καὶ τῆς Ἀφρικῆς τὰ αὐτὰ καὶ χεῖρονα ὑποστῆναι· καὶ σχεδὸν πάσης 463 τῆς οἰκουμένης τὰ πρὸς τῇ θαλάσῃ τὰ μὲν ὑπὸ τῶν σεισμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ

τῆς θαλάσσης κατεποντίσθη· καὶ μέντοι ἐν τοῖς βυθοῖς καὶ ἐν τοῖς μεγάλοις πελάγεσι τὰ ἀμφὶ τὸ Ἄδριαν καὶ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ ἄλλα πλεῖστα ὑπεχώρησε καὶ διέσθη ὡσεὶ τεῖχος ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰ ὕδατα, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρά· καὶ πολλὰ τότε πλοῖα εὐρέθησαν πλέοντα καὶ εἰς τὸν πυθμένα καθίσαντα καὶ πάλιν ἀνήχθησαν τῇ τοῦ ὕδατος καταστάσει. Συνεχῶν δὲ καὶ ἐπαλλήλων τῶν σεισμῶν γενομένων, ἡ μὲν Νίκαια τῆς Βιθυνίας πόλις πᾶσα συνέπεσε καὶ τὰ κύκλω τῶν προαστείων ἀγροὶ καὶ ἔργα πλεῖστα. Ἡ δὲ Γέρμη καλουμένη πόλις τοῦ Ἑλλησπόντου πᾶσα ἐκ θεμελίων κατεποντίσθη· καὶ πρὸς τούτοις 110.692 χάσματα πολλὰ κατὰ διαφόρους τόπους ἐγένοντο, ὡς ἐκ τοῦ φόβου ἐν τοῖς ὄρεσι μένιν τοὺς ἀνθρώπους· ἐκ δὲ τῆς ἀβροχίας πολλὰ ζῶα τε καὶ ἄνθρωποι διεφθάρησαν). 5 Ὁ δὲ προειρημένος Γρατιανὸς ἐβασίλευσεν ἔτη 6· ὁ δὲ Οὐαλεντινιανὸς ἐβασίλευσεν ἔτη 7 καὶ ἀπέθανε.

ΡΖ'. Βασιλεία Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου. 1 Μετὰ δὲ τοῦτον ἐβασίλευσε Θεοδόσιος ὁ Μέγας ἔτη 11. Τότε ὁ πατὴρ Θεοδοσίου, καὶ αὐτὸς Θεοδόσιος καλούμενος, τοῖς τῶν μεγάλων τροπαίοις περιπνέων, τῇ ἐκκοπῇ τῶν βαρβαρικῶν ἔθνων, τοὺς Ῥωμαίων ὄρους εὐπορωτέρους ἐποίησεν. Ὁρῶν δὲ τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν τῇ μὲν ἐλπίδι μέγαν, τῷ δὲ χρόνῳ μικρόν, μόλις γὰρ ἦν τοῦ βαθμοῦ τῆς νεότητος ἐπιβεβηκώς, συγκλητικῶ τινι ἀμαξοβίῳ, κοινῶν αὐτοῦ τυγχάνοντι τῆς γνώμης καὶ τῶν πόνων, παρέδωκεν ἐκπαιδεύειν, ὅστις ἀμαξόβιος ἐγχει ρισθέντα αὐτῷ τὸν νέον πραῦτάτη διδασκαλίᾳ καὶ αὐστηροτέρᾳ κολακείᾳ εἰς λαμπρὰν ἄσκησιν τῆς ζωῆς ἐστερέωσεν, Ἐκεῖσε τοίνυν ὄντος Θεοδοσίου, καθ' ὕπνου ἑαυτὸν εἰδέναι λέγεται βασιλικῇ χλαμύδι καὶ πορφύρᾳ κεκοσμημένον. 464 Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τοῦ γέροντος τελευτήσαντος, Μάξιμος ὁ δῆμιος τὴν ὑπαρχότητα τῶν Γαλλίων εἰς μανίαν ἔτρεψε καὶ τινὰ συσκευὴν πεποικηκώς Θεοδόσιον τὸν πρεσβύτερον τροπαίοις κεκορεσμένον σφαγῆναι προσέταξε, ὃς πρὶν τελευτῆσαι τὸ θεῖον βάπτισμα δεξιὰ μὲν καὶ εἰς τὴν ἀθανάσιαν ἀναγεννηθεὶς ἐτελεύτησε. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ νεώτερος Θεοδόσιος ἐν τῇ τοῦ δουκὸς ἀξίᾳ ἐτύχχανε· τῷ δὲ αὐτῷ βέλει τοῦ φθόνου, ὅπερ καὶ ὁ πατὴρ, διὰ Μάξιμον ὁμοίως ἀδίκως ὑπέπιπτεν. 121a ἄλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν διεσώσατο, μεινάσης παρ' αὐτῷ τῆς ἀξίας καὶ τῆς οὐσίας ἀναδοθείσης, εἰς τὴν πατρῶαν γῆν τῶν Σπανίων, ἐν ἧ ἔγεννήθη, ἐφοίτησε προστάγματι βασιλικῷ, ἐκεῖσε ἡσύχως καὶ πράως τὸν βίον διάγων. Πλακίλλαν δὲ τὴν γενομένην Αὐγουσταν ἠγάγετο τότε, καὶ βασιλέας ἐξ αὐτῆς ποιήσας, ἥτις τὴν φύσιν τῷ λογισμῷ καὶ τὴν φήμῃν τοῖς ἐγκωμίοις ἐνίκα. 2 Ἐν δὲ τῷ μεταξύ Οὐάλης γράμματα ἐκπέμπει πρὸς τὸν βασιλέα Γρατιανὸν προστάξας Θεοδόσιον ἀποσταλῆναι πρὸς αὐτόν. Ἀρξάμενος δὲ τῆς ὁδοπορίας Θεοδόσιος, καὶ γνοὺς τὴν Οὐάλεντος τελευτὴν ἔρχεται εἰς πόλιν καλουμένην Σέρμιον. Τῶν δὲ Γότθων πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἀφειδῶς λυμαινομένων καὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων φευγόντων ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, τότε Θεοδόσιον ἐν τῷ Σερμίῳ διάγοντα Γρατιανὸς προσκαλεῖται βουλῇ τῆς συγκλήτου Ῥωμαίων φθονούσης αὐτῷ, ἢ σὺν ὀλίγοις στρατιώταις εἰς τοσοῦτον ὠμὸν πόλεμον ἀποσταλῆναι Θεοδόσιον πείθει, ἐπικινδύνῳ ἀξιώματι 110.693 τιμηθέντα στρατηλάτου ἀξία, τὸν βασιλέα παρέπεισε. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τῶν ἐπιβουλῶν καὶ τοῦ φθόνου οὐδὲν ἔγνω· κατὰ κράτος δὲ τοὺς νομιζομένους ἀηττήτους εἶναι Γότθους νικήσας Θεοδόσιος σὺν τάχει πολλῷ, τῷ βασιλεῖ τροπαιοφόρος παραστάς θείᾳ ψήφῳ 465 τὸ βασιλικὸν διάδημα περιβάλλεται. Γρατιανοῦ χειροτονοῦντος αὐτόν, καινῇ τινι καὶ θαυμαστῇ περιεβλήθη πορφύρᾳ ὡς ἀρχαῖος βασιλεὺς· καὶ ἐπειδὴ τοὺς ὤμους αὐτοῦ ὑπὲρ ἀνθρώπων ὑψηλοὺς ὄντας διαφόροις βασιλικοῖς χλαμύσιν ἐνδύειν οὐκ ἠδύνατο, πάντας γὰρ ὑπερεῖχε τῷ μεγέθει· πᾶσαν ἐσθῆτα διὰ τὸ ὕψος μικρὰν ἀπέφηνεν, τέλος Κωνσταντίνου τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως τῇ πορφύρᾳ κοσμηθεὶς ἐξέλαμψεν, ἐκ τετραγώνου ἀρμολογίας αὐτῷ. 3 Οὗτος Γρατιανὸς τὰ τῆς Δύσεως μέρη ἐπ' αὐτῷ καὶ τῷ ἀδελφῷ

διεφύλαξεν, Θεοδοσίω δὲ τὴν τῆς Ἀνατολῆς φροντίδα ἐπέτρεψεν. Πολλὰ δὲ εὖσε βῶς καὶ γενναίως κατορθώσας ὁ Γρατιανὸς παρὰ Μαξίμου τοῦ τυράννου ἐν ταῖς Βρεττανίαις ἔπανα στάντος, δι' Ἀνδραγαθίου τοῦ δουκὸς ἐν Λουγδούνῳ παρὰ τῶν ἰδίων προδοθεὶς, μᾶλλον δὲ βία τῶν πολεμίων συσχεθεὶς, ἀνῆρέθη. 4 Οὐαλεντινιανὸς δὲ ὁ νεώτερος τούτου ἀδελφὸς ἐν Ἰταλίᾳ διάγων ὑπὸ τῆς σφαγῆς τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ φόβου πολέμου πτοηθεὶς, εἰρήνης αὐτῷ καθ' ὑπόκρισιν προταθείσης παρὰ Μαξίμου, καὶ αὐτὸς ὑποκρινάμενος ἠδέως ἐδέξατο. 5 Ἰουστῖνα δὲ τότε ἢ μήτηρ αὐτοῦ τῆς Ἀρειανῶν αἰρέσεως τὰ φάρμακα τῆς ἀσεβείας, ἃ περιὸν τὸς τοῦ ἀνδρὸς ἔκρυπτεν, εὐμαρῶς ἀπατηθέντι τῷ υἱῷ μετὰ θάρσους ἀπεκάλυψε καὶ πείθει αὐτὸν διὰ στρατιωτικῆς χειρὸς τὸν μὲν Ἀμβρόσιον ἀνθιστάμενον αὐτῷ τῷ ὀρθῷ λόγῳ τῆς ἐκκλησίας Μεδιολάνων ἐξῶσαι καὶ εἰς ἐξορίαν πέμψαι, τὴν ἐκκλησίαν δὲ διαρρῆξαι καὶ πολεμεῖν τὰ ἅγια. Βενίβολος δὲ τότε ἐν ἀξιώματι ταῖς ὑποσχέσεσι τῆς βασιλίδος μὴ εἶξας, τῆς στρατιωτικῆς ζώνης καὶ τῶν ἀξίωμάτων τὴν ὀρθόδοξον πίστιν προκρίνας τοῖς ποσὶ τῶν βασιλέων τὴν 121b ἑαυτοῦ ζώνην ἀπέρριψεν. 6 Μάξιμος δὲ ὁ τύραννος θέλων τὸ τοῦ τυράννου ἄτιμον ὄνομα ἐκδύσασθαι καὶ νόμιμον ἐπιδείξασθαι ἑαυτὸν βασιλέα, γράμματα 466 ἐκπέμψας τὸ ἀσεβὲς ἐπὶ τῆς Ἰουστίνης ἀπεφάυλιζε καὶ τὸ πολεμεῖσθαι τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν κατάστασιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀνατρέπεσθαι ἀπηγόρευσεν· καὶ οὕτω πλησιάζειν τῆς Ἰταλίας ἤρξατο. 7 Τοῦτο δὲ Ἰουστῖνα μαθοῦσα, τοῦ τε πολέμιου ἅμα καὶ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀσεβοῦς ἐπικειμένων αὐτῇ, εἰς φυγὴν τραπέισα, πρώτη τὴν ἐξορίαν ἐκληρώσατο, ἣν τοῖς ἱερεῦσιν αὐτῇ ἠτοίμασεν. Τοι 110.696 γαροῦν μετὰ τῆς ἀθεμίτου μητρὸς πεφευγὼς ὁ βασιλεὺς Οὐαλεντινιανὸς ὁ νέος τῆς Ἰταλίας ἐστερήθη καὶ τῆς οἰκείας ἐξεβλήθη βασιλείας. 8 Ἐλθὼν οὖν ἐν τῇ Ἀνατολῇ οὕτως ἐπεδέχθη παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Θεοδοσίου, ὥστε δοκεῖν αὐτὸν μᾶλλον τῶν μερῶν ἐκείνων βασιλεύειν ἢ ἐν ἐξορίᾳ διάγειν. Παραχρῆμα δὲ διὰ Θεοδοσίου καὶ θαρθεὶς ἀπὸ τῆς φαυλότητος τῆς αἰρέσεως τῆς ἀκαθάρτου τὸν ἰὸν ἐξέχεεν, ἐν ᾧπερ αὐτὸν ἢ ἀνόητος ἔβλαψε μήτηρ, καὶ τὸν Χριστὸν ἀνεδέξατο πιστοτάτη προτροπῇ Θεοδοσίου. Πολλάκις γὰρ εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς πίστεως διὰ Θεοδοσίου ἐκπαιδευθεὶς, ἔμαθε τὴν βασιλικὴν παράταξιν οὐ δι' ὄπλων ἐστάναι, ἀλλ' ἐξ ἀγαθῶν προφάσεων. Τοιοῦτος δὲ ἦν ὁ λόγος ὁ παρὰ Θεοδοσίου πρὸς τὸν Οὐαλεντινιανόν· “Οἶδα, φησὶν, πολλάκις, Οὐαλεντινιανὲ, παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων βασιλέων, ἡσυχάζοντος τοῦ στρατοπέδου, τὴν νίκην κατορθωθεῖσαν καὶ τοὺς πολέμιους ὑποταγέντας ὑποτελεῖς γενέσθαι τοῦ προλαβόντος κινδύνου· οὕτως ὁ ἔνθεος Κωνσταντῖνος ταῖς βοηθείαις τοῦ Θεοῦ ἀνορθωθείς καὶ Λικίνιον τὸν τοῦ Θεοῦ τύραννον ἐν ναυαγίῳ διέφθειρεν· οὕτως ὁ ἔνδοξος Οὐαλεντινιανὸς ὁ σὸς πατήρ εὐτυχέστερον τὴν βασιλείαν ἀβλαβῆ παρὰ τῶν πολεμίων ἰθύνων ἐτελεύτησε, τοῦ Θεοῦ ἐκδικούντος αὐτὸν καὶ μάχας ἀναριθμήτους καὶ νίκας ἀνεδείξατο, πολλοὺς βαρβάρους καὶ διαφόρους ἀνελόν. Οὐάλης δὲ ὁ θεῖος ὁ σὸς τῷ Θεῷ ἀντιπαρατάτῃ των ἐμίανε τὴν Ἐκκλησίαν ὁ βέβηλος διὰ τῆς σφαγῆς τῶν ἀγίων καὶ τῆς ἐξορίας τῶν ἱερέων, ὃς τῇ τοῦ Θεοῦ βουλήσει ὑπὸ τῶν Γότθων πολιορκηθεὶς καὶ ἠττηθεὶς ἐκαύθη. Σὺ οὖν αἰρετικοῦ ὄνομα λαβεῖν ἀνέξῃ ἀπίων εἰς πόλεμον; ὀρθῶς τὸν Χριστὸν σέβεται ὁ ἀδίκως σε ἐκβαλὼν· ἢ σὴ ἀπιστία εὐκαίριαν Μαξίμῳ συνεισήνεγκεν· ἐκεῖνος μόνον 467 τοῦ βασιλεύειν ἐστὶ τύραννος, σὺ δὲ πολέμιος ἤρξω τοῦ Θεοῦ καθεστάναι· δώσω σοι στρατὸν καὶ παρέξω σοι βοήθειαν· ἀλλ' εἰ τὸν Χριστὸν βλάπτωμεν, τίνα παρακαλέσωμεν μαχόμενοι;” Ταῦτα καὶ τὰ τούτων πλείονα νουθετήσας Θεοδόσιος Οὐαλεντινιανὸν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μετήγαγεν. 9 Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆς μητρὸς αὐτοῦ τελευτησάσης, Θεοδόσιος διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν χρηστότητα τοῦ βασιλέως Γρατιανοῦ, καὶ τῶν εὐεργεσιῶν αὐτοῦ μεμνημένος εἰς ἄμυναν πάσας τὰς τῆς Ἀνατολικῆς δυνάμεις ἐξάξας, ἐξεδίκησε τὸ δίκαιον αἷμα καὶ τὸν Οὐαλεντινιανὸν κατέστησεν ἐπὶ τὴν

βασιλείαν, ἐκ βαλῶν τὴν τυραννίδα 122a. 10 Αὐτὸς δὲ μετὰ ταῦτα εἰσελθὼν εἰς τὴν Ῥώμην καὶ θριαμβεύσας τὴν νίκην εἰς τὴν βασιλίδα ἐπανήλθε τῶν πόλεων.

Ρ Η΄. Περὶ τοῦ ἁγίου Ἀρσένιου. 1 Ἐν ταῖς ἡμέραις οὖν, ἐν αἷς ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἐξήγειρε Θεοδοσίον βασιλέα τὸν Μέγαν καὶ ἐνεπὶ στευσεν αὐτῷ τὸν θρόνον τῆς βασιλείας Ῥωμαίων, 110.697 ἠγάγετο εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως, Πλακίλλαν ὀνόματι, καὶ ἔτεκεν ἐξ αὐτῆς δύο υἱοὺς Ἀρκάδιον καὶ Ὀνώριον. 2 Αὐξησάντων δὲ τῶν παίδων, ἦλθον εἰς ἡλικίαν τοῦ ἐκμανθάνειν γράμματα· καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς πᾶσαν τὴν ὑπ’ αὐτὸν βασιλείαν ζητῆσαι ἄνδρα ἑλλόγιμον καὶ ἀσκητὴν, κεκοσμημένον ἐν ἀληθείᾳ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, ἔχοντα θεογνωσίαν εἰς ἄκρον, ὡς ὀφείλων παραδοῦναι αὐτῷ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. Οὐκ ἠβούλετο γὰρ εἰς σχολεῖον αὐτοὺς ἐμβαλεῖν ἢ ὑπὸ ἀτάκτων διδασκάλων παιδευθῆναι, ἵνα μὴ μάθωσιν ὑπὸ ἄλλων παιδίων, ἃ ὁ Θεὸς οὐ θέλει, καὶ τυπωθῶσιν ἐν λόγοις ἀνωφελέσιν. Ταῦτα ὁ βασιλεὺς λογισάμενος σπουδῆν πᾶσαν 468 ἐποίητο τοῦ εὑρεῖν ἄνδρα τοιοῦτον· καὶ τῶν διαταγμάτων ἐκπεμφθέντων κατὰ πᾶσαν τὴν ὑπ’ αὐτὸν βασιλείαν οὐκ ἠδυνήθησαν εὑρεῖν τινα τοιοῦτον κατὰ τὸν ἐνιστάμενον αὐτῷ λογισμὸν, ἀλλὰ ποτὲ μὲν ἄνδρα φιλόσοφον, ἀλλ’ οὐ φιλόθεον, ποτὲ δὲ πάλιν φιλόθεον, ἀλλ’ οὐ φιλόσοφον· ἠΰξησαν δὲ οἱ παῖδες· καὶ οὐκ ἠνέσχετο εἰς σχολεῖον ἐκδοῦναι αὐτοὺς δι’ ὃν εἴρηται τρόπον. 3 Καὶ μὴ εὐρῶν καθὼς ἐζήτει, ἀπέστειλεν ἐν τῇ Ῥώμῃ πρὸς τὸν ἐν αὐτῇ βασιλέα τοῦ εὑρεῖν παρ’ αὐτοῦ τοιοῦτον ἄνδρα, γράψας αὐτῷ, ὅτι “Μεγάλως μοι χαρίζη τοῦτο ποιῶν.” Ὁ οὖν βασιλεὺς προσκαλεσάμενος τὸν πάπαν δείκνυσιν αὐτῷ τὰ γράμματα Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως εἰπὼν, ὅτι “Ἀνένδεκτόν ἐστι μὴ ποιῆσαι τῷ συμβασιλεύοντι ἡμῖν τὴν αἴτησιν ταύτην· αἰσχρὴ γὰρ ἐστὶ τοῦ ἡμετέρου κράτους μὴ εὐρεθῆναι ἐν τῇ μεγίστῃ Ῥώμῃ ἄνθρωπον τοιοῦτον. “Καὶ ἐρευνήσαντες καὶ ἐπιζητήσαντες οὐχ εὔρον. Ἐπὶ πολὺ οὖν διερευνώντων αὐτῶν, καὶ διὰ λογιζομένων, καὶ ἀδολεσχούντων περὶ τούτου, εἶπεν ὁ πάπας τῷ βασιλεῖ· “Ἔστι παρ’ ἡμῖν διάκονός τις παρθένος μετὰ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς ὀνόματι Ἀρσένιος· ὅμοιος γὰρ αὐτῷ ἄλλος οὐκ ἔστιν ὁ ὀφείλων, καθὼς ἐπιθυμεῖ ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος, παιδεύσαι τε τὰ τέκνα αὐτοῦ πάσῃ γνώσει θεῖα τε καὶ ἀνθρωπίνῃ· ἀλλ’ οὐκ οἶδα εἰ καταδέξεται, διότι ἔχει καιρὸν ἀποταξάμενος τῆς ἐγκυκλίου παιδείσεως· ἀλλ’ ἴσως, ἐὰν κελεύσῃ τὸ ὑμέτερον κράτος, καλέσομεν αὐτὸν καὶ πληροφοροῦμεν αὐτὸν περὶ τούτου.” Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐχάρη λίαν· καὶ πέμψαντες μετεστείλαντο τὸν Ἀρσένιον. Εἰσελθὼν τὸς δὲ αὐτοῦ λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς· “Οὐ λέληθε τὸ ἡμέτερον κράτος ἢ κατὰ Θεὸν σου πολιτεία καὶ ὁ ἐνάρετός σου βίος· ἀλλὰ διηνεκῶς ἀκούοντες τὴν καλὴν σου ἀναστροφὴν, πάνυ εὐφραινόμεθα ἐπὶ τούτοις· ἐπεὶ δὲ ὁ συμβασιλεὺς ἡμῶν Θεοδοσίος ἀπέστειλεν ἡμῖν πρεσβείαν αἰτούμενος στείλαι αὐτῷ ἄνθρωπον τοιοῦτον δυνάμενον παιδεύσαι τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πάσῃ θεοσεβείᾳ καὶ φιλοσοφίᾳ, τούτου χάριν μετεστείλάμεθά σε ὡς κατὰ Θεὸν ὄντα. ἵνα ἀπέλθῃς πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν χάριν τὴν δοθεισάν σοι ἐκ Θεοῦ παιδείσεως αὐτοῦς· 122b οὐ 110.700 γὰρ ἐκρίναμεν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἐγχειρίσαι τοῦτο τὸ πρᾶγμα τινὲ εἰ 469 μὴ τῇ σῆ εὐλαβείᾳ.” Ὁ δὲ Ἀρσένιος εἶπε τῷ βασιλεῖ· “Οὐκ ἄγνοεῖ, θεοσεβέστατε βασιλεῦ, ὁ ἀγιώτατος Πατὴρ ἡμῶν πάπας τὴν ἐμὴν εὐτέλειαν, ὅτι ἔχω καιρὸν μὴ παρελθὼν διὰ τῆς ἕξω φιλοσοφίας, ἐξαιρέτως δὲ ἀφ’ οὗ τὴν χειροτονίαν ταύτην ὁ ἀνάξιος ἐδεξάμην, οὔτε εἰς βιβλίον ἐνέκυψα τῶν τοιούτων ἐπιστημῶν.” Ὑπολαβὼν δὲ ὁ πάπας εἶπε πρὸς αὐτὸν, ὅτι μὲν “Ἀληθῆ εἰσι τὰ παρὰ σοῦ λεγόμενα, ἐπιστάμεθα ταῦτα οὕτως ἔχειν· πάνυ γὰρ ἐπηνέσαμεν τὴν ἐνάρετόν σου πολιτείαν ἐν τούτῳ· ἀλλ’ ἐπειδὴ θεῖα καὶ βασιλικὴ κέλευσίς ἐστι, καὶ θεάρεστόν ἐστι τὸ πραγματευόμενον, ἐκλιπαροῦμέν σε ἐπιδοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ τοιοῦτον ἀγαθὸν ἐπιχείρημα. Δύνη γὰρ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης σοι εὐσεβῶς καὶ θεαρέστως αὐτοὺς παιδεύσαι· οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ φιλοσοφίᾳ μεγάλως αὐτοὺς

ώφελῆσαι δεικνύων αὐτοῖς τὰς πομπὰς καὶ αἰσχροτήτας τῶν δυσσεβῶν εἰδώλων, οὓς θεοὺς ἀποκαλοῦσιν οἱ ἀλιτήριοι Ἐλ ληνες, καὶ τοῦ μὴ πιστεύειν, τοῖς παρ' αὐτῶν μυθεομένοις, ἀλλὰ δαίμονας αὐτοὺς ἀποκαλεῖν, καὶ θρησκευεῖν τὰ μιάσματα αὐτῶν καὶ φαντάσματα.”⁴ Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις λόγοις πείσαντες Ἀρσένιον ἀπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα μετὰ πάσης δόξης καὶ τιμῆς, γράψαντες αὐτῷ, ὃ τε βασιλεὺς καὶ ὁ πάπας, ὅτι “Κατὰ τὴν κέλευσιν ὑμῶν ἀπε στείλαμεν ὑμῖν ἄνθρωπον, ὃς δυνησεται μετὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος ἀνάξαι τὰ φίλτατα τέκνα τῆς ὑμῶν γαληνότητος ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ.” Ὁ οὖν Ἀρσένιος, παραδοὺς τὴν ἀδελφὴν εἰς παρθενῶνα, ἀπῆλθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Δεξάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος τὰ γράμματα καὶ ἀναγνοὺς, προσκαλεσάμενός τε τὸν Ἀρσένιον, σχῆμά τε καὶ ἦθος εὐλαβὲς θεασάμενος ἐν αὐτῷ, σεμνὸν μὲν ἔχοντα τὸ σχῆμα, ὡχρὸν τὸ χρῶμα, εὐτακτὸν τὸ βλέμμα, ταπεινὸν τὸ φρόνημα, τὴν λαλιὰν σύμμετρον καὶ περὶ τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα σοφώτατον καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πάσῃ τῇ κατὰ Θεὸν ἀρετῇ κεκοσμημένον, ἐχάρη χαρὰν μεγάλην καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς· “Δηλοῖς μὲν διὰ τοῦ σχήματος, ἦθους τε καὶ ἀπολογίας, ἐν ἀρετόν σε καὶ θεοσεβῆ εἶναι, καὶ, καθὼς γεγραφή κασιν ἡμῖν ὃ τε 470 συμβασιλεὺς ἡμῶν καὶ ὁ τῆς Ῥωμαίων ἀγιώτατος πάπας, οὕτω καὶ εἶδομεν· ἀληθῆ γὰρ ἔγραψαν. Νῦν οὖν πάντως οὐκ ἀγνοεῖς δι' ἣν αἰτίαν ἔστειλάν σε πρὸς ἡμᾶς· ἀλλὰ καὶ τὸ ἡμέτερον κράτος αὐτοψὶ διαλεχθήσεται σοι, ὅτι χάριν τῶν ἡμετέρων τέκνων, ἵνα πάσῃ θεοσεβείᾳ καὶ φόβῳ Θεοῦ τούτους ἐκπαιδύσῃς, ἔτι μὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν πᾶσαν εἰς ἄκρον αὐτοὺς διδάξῃς. Ἀλλὰ μὴ ὑποσταλῆς μηδὲ διακριθῆς πρὸς αὐτοὺς ὑπονοῶν, ὅτι τέκνα ἡμῶν ὑπάρχουσιν, μήτε πάλιν ὡς βασιλεῦσιν αὐτοῖς προσχῆς ἢ τιμήσεις, ἀλλ' ὡς τέκνα καὶ μαθητὰς ἔχε αὐτοὺς καὶ ὅτε παραπέσωσιν, ἐπ' ἐξέλθε αὐτοῖς.” Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος καὶ ἐνέγκας τὸν τε Ἀρκάδιον καὶ Ὀνώριον παραδίδωσιν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ, 123a λέγων· “Ἴδου, ἀπὸ τῆς σήμερον, οὗτός ἐστιν ἐμοῦ τε καὶ ὑμῶν πατὴρ καὶ διδάσκαλος. Ὑπακούσατε 110.701 αὐτῷ ὡς πατρὶ καὶ μὴ παρακούσητε αὐτοῦ μήτε ἀντιτάξῃθε· παρήγγειλα γὰρ αὐτῷ, ἵνα ἐὰν παρακούσητε αὐτῷ ἢ παραπέσειε τις ἐξ ὑμῶν, ἐπεξέλθη αὐτῷ ὡς μαθητῆ.”⁵ Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀφορίζει αὐτοῖς πλησίον τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος τρικλίνιον μέγα καὶ ἐν αὐτῷ διὰ γειν παρακελεύεται. Τοῦτο δὲ ἐπενόησεν ὁ βασιλεὺς, ἵνα συχνότερον ἐπισκέπτηται αὐτούς· μεγάλως δὲ τιμήσας τὸν Ἀρσένιον ἐποίησεν αὐτὸν μείζον πάντων τῶν ἐν τῷ παλατίῳ, ὥστε μὴ εἶναι τινα τῶν ἐκεῖσε λαμπροτέραν αὐτοῦ ἐσθῆτα περικείμενον· καὶ, ἀπλῶς εἰπεῖν, ἦν πατὴρ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ.⁶ Ὁ οὖν Ἀρσένιος παραλαβὼν τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως τὸν τε Ὀνώριον καὶ Ἀρκάδιον ἀνήγεν αὐτοὺς θεοσεβῶς, διδάσκων πᾶσαν σοφίαν θεῖαν τε καὶ ἀνθρωπίνην. Ταπεινόφρων δὲ ὑπάρχων ὁ ἐν ἀγίοις Ἀρσένιος οὐκ ἐχρᾶτο αὐτοῖς ὡς μαθηταῖς, ἀλλ' ὡς βασιλεῦσι· καθίζων γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ δύο θρόνων, αὐτὸς παριστάμενος ἐδίδασκεν αὐτούς. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν εἰσελθόντος τοῦ βασιλέως ἄφνω πρὸς αὐτούς, ὄρᾳ Ἀρσένιον μὲν ἰστάμενον, τὰ δὲ τέκνα αὐτοῦ καθεζόμενα· καὶ ἐλυπήθη σφόδρα κατὰ Ἀρσενίου καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· “Οὕτως παρ ἡγγεῖλα ὑμῖν, ἵνα βασιλικῶς καὶ μὴ μᾶλλον ὡς μαθηταῖς χρῆσι τοῖς παιδίοις; καὶ τί τοῦτο πεποίηκας; πάνυ γὰρ 471 ἐλύπησας τὸ ἡμέτερον κράτος ἐν τούτῳ.” Ὁ δὲ Ἀρσένιος πρὸς τὸν βασιλέα φησὶν· “Οὐχ ἡγησάμην πρέπον εἶναι, θεοστήρικτε βασιλεῦ, ἐμὲ καθέζεσθαι, βασιλεῖς δὲ παραστήκειν μοι.” Ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ ἀπεκρίθη βλοσυρῶ τῷ βλέμματι πρὸς Ἀρσένιον λέγων· “Σὺ καθιστᾷς αὐτοὺς βασιλεῖς· οὐχ ὡς δούλους παρέδωκά σοι αὐτούς; ἵνα τί ταῦτα φθέγγῃ;” Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς παραχρῆμα ἐπάρας τὰ διαδήματα, ἅπερ εἶχον ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ῥίψας αὐτὰ εἰς τὴν γῆν, ποιεῖ αὐτοὺς εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ προσκυνῆσαι, καὶ καθίσας τὸν Ἀρσένιον ἐπὶ θρόνου, ἐκείνους παρίστασθαι αὐτῷ ἐκέλευσεν, εἰ πὼν, ὅτι εἰ μὲν φοβηθῶσι τὸν Θεὸν καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ

θελήσωσι πορεύεσθαι καὶ φυλάσσειν τὰς ἐν τολὰς αὐτοῦ, δύνατός ἐστιν ὁ παμβασιλεὺς τῶν αἰώνων, εἴπερ θέλημα αὐτοῦ ἐστιν, παρασχεῖν αὐτοῖς τὴν ἀξίαν ταύτην· εἰ δὲ μὴ ἔχωσι τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, εὐχομαι αὐτῶ, μᾶλλον ἐκριζωθῆναι αὐτοὺς νηπιόθεν· κρεῖσσον ἡγοῦμαι τεθνάναι αὐτοὺς εὐ σεβῶς ἢ βασιλεύειν ἀσεβῶς.” Ταῦτα εἰπὼν ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτοῦ. 7 Ἐκ τότε οὖν ὁ Ἀρσένιος δεδιὼς τὸν βασιλέα οὐκέτι ἐποιοεῖ αὐτοὺς καθεσθῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον παρῖστασθαι αὐτῶ καὶ ἐκμανθάνειν. Ἐν τούτοις οὖν διάγων ὁ ἡγιασμένος Ἀρσένιος πάνυ ἐδυσφόρει καὶ ἐλυπεῖτο· ἦν γὰρ μισόδοξος καὶ φιλόθεος καὶ ἐπεθύμησε μᾶλλον τὸν μονήρη βίον καὶ ἡσύχιον μετελθεῖν, ὥστε παρακαλεῖν τὸν Θεὸν συχνῶς ὑπὲρ τούτου μετὰ δακρῶν, ποιῆσαι τρόπον τοῦ ἰδιάσαι αὐτὸν ἐκ τοῦ κόσμου. 8 Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν εὐρῶν ὁ ἅγιος Ἀρσένιος τὸν Ἀρκαδίον περιπεσόντα εἰς παι123b δικὸν πταῖσμα, ἐνέγκας καὶ ἐμβριμησάμενος ἐπὶ 110.704 τίθησιν αὐτῶ δεινὴν πληγὴν, ὥστε σχεδὸν ἕως θαλάσσης τοὺς τύπους τῶν πληγῶν φέρειν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ. Ὁ οὖν Ἀρκαδῖος ἀφ’ ἧς ἡμέρας ἐδάρη, ἔμεινεν ἔχων κατὰ Ἀρσενίου κακίαν πολλὴν καὶ προσκαλεσάμενος τὸν σπαθάριον αὐτοῦ ἐπιτρέπει αὐτῶ κατ’ ἰδίαν λέγων· “Ὅποιώ τρόπῳ δυνηθῆς ἀπόκτεινόν μοι τὸν Ἀρσένιον, μηδενὸς γινώσκοντος.” Ὁ δὲ σπαθάριος ἀκούσας τὴν ἐλεεινὴν 472 ἀπόφασιν ταύτην καὶ φόβον τοῦ Θεοῦ ἐν καρδίᾳ ἔχων, θαρρῆναι τῶ Ἀρσενίῳ τὴν μαιφόνον τοῦ Ἀρκαδίου ἐπιτροπὴν. Ὁ δὲ Ἀρσένιος λύπη τε καὶ φόβῳ συσχεθεὶς παρεκάλει τὸν Θεὸν λέγων· “Κύριε, ὀδήγησόν με πῶς σωθῶ” καὶ μετεμελήσατο ἐπὶ τῇ πληγῇ ἣ ἦν τύψας τὸν Ἀρκαδίον. Εἶτα ὀλίγων ἡμερῶν διεληθουσῶν καὶ τοῦ Ἀρσενίου κατεπέιγοντος τὸν σπαθάριον τοῦ δι’ οἴου δήποτε τρόπου σῶσαι αὐτὸν καὶ τούτου ἀδιαλείπτως εὐχομένου, ἦλθεν αὐτῶ φωνὴ λέγουσα· “Ἀρσένιε, φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ σῶζῃ.” 9 Ταύτης οὖν τῆς φωνῆς ἀκούσας μηδενὶ μηδὲν εἰρηκῶς, ἀλλ’ ἐσθῆτα εὐτελεῖ ἐνδυσάμενος κατῆλθεν εἰς τὸν λιμένα καὶ κατ’ οἰκονομίαν Θεοῦ, εὐρῶν ἐκεῖσε πλοῖον, ἐμβὰς ἐν αὐτῶ ἦλθεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ ἀποθηρξάμενος ὥρμησεν εἰς τὴν ἔρημον τῆς σκῆτεως καὶ ἐκεῖ διέπρεπεν ἐν διαφόροις κατορθώμασιν· ἤκουσε δὲ πάλιν φωνὴν λέγουσαν αὐτῶ· “Ἀρσένιε, φεῦγε, σιώπα, ἡσύχαζε, αὐταὶ γὰρ εἰσὶν αἱ ρίζαι τῆς ἀναμαρτησίας.” 10 Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος πάνυ λυπηθεὶς ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει Ἀρσενίου ἔγραψε παντὶ καὶ πανταχοῦ ἀναζητῆσαι αὐτὸν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν εὐρεῖν ἄχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ. Βασιλευσάντων δὲ Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου, ἐγνώσθη αὐτοῖς, ὅτι Ἀρσένιος ἐν Αἰγύπτῳ διάγει τὸν μονήρη βίον καλῶς πολιτευόμενος· καὶ ἔγραψαν αὐτῶ πλείστας ἐπιστολὰς παρακαλοῦντες αὐτὸν ὥστε εὐχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἰδίων μαθητῶν καὶ τέκνων. Ἐγραψε δὲ αὐτῶ πάλιν Ἀρκαδῖος δυσωπῶν αὐτὸν ὥστε συγχωρῆσαι αὐτῶ τὸ πταῖσμα, ὃ ἤμαρτεν εἰς Ἀρσένιον ἀνελεῖν αὐτὸν βουλευθεὶς, ὡς τε θέλων αὐτὸν πληροφορῆσαι γράφει αὐτῶ ἐν ὁμότητι λαβεῖν παρὰ τοῦ ὑπάρχοντος Ἀλεξανδρείας ἀγούσταλιου τὰ δημόσια τῆς Αἰγύπτου καὶ ταῦτα διανεῖμαι ὅπου ἂν κελεύῃ, καὶ μόνον συγχωρῆσαι αὐτῶ καὶ εὐξεται ὑπὲρ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τε καὶ Ὀνωρίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀντιγράψαι αὐτοῖς κἂν ἄπαξ. Ὁ δὲ ἐν ἀγίοις Πατῆρ ἡμῶν Ἀρσένιος γράψαι αὐτοῖς οὐκ ἠνέσχετο, δηλοῖ δὲ αὐτοῖς οὕτως· “Ὁ Θεὸς, τέκνα, πᾶσιν ὑμῖν συγχωρῆσαι καὶ ἀξιῶσαι ποιεῖν τὰ θεῖα αὐτοῦ 473 θελήματα· περὶ δὲ ὧν γεγραφήκατε χρημάτων, ἐγὼ ἤδη τῶ κόσμῳ ἀπέθανον· μηδὲν λογιστέ με ὅλως εἶναι εἰς τοὺς ζῶντας.” 11 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις Θεοδόσιος μέγας βασιλεὺς ἐδήλωσε Δημοφίλῳ ἢ τῆς Ἀρείου πλάνης ἀποστῆναι ἢ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκστῆναι· ἐξῆλθεν οὖν, μὲν ἔτη τῶν Ἀρειανῶν κατασχόντων τὰς ἐκκλησίας. Ἡ σύνοδος οὖν καὶ ὁ βασιλεὺς Γρηγορίῳ 110.705 τῶ Θεολόγῳ τὴν ἐπισκοπὴν ἐκύρωσαν Κωνσταντινουπόλεως καὶ μὴ θέλοντα τοῦτον τῶ θρόνῳ ἐνίδρυσαν βιασάμενοι ὡς πολλὰ καμόντα καὶ τῆς πλάνης τῶν αἰρέσεων τὴν πόλιν ἐλευθερώσαντα. 12 Εὐρῶν γὰρ μόνην τὴν ἁγίαν Ἀναστασίαν σμικροτάτην οὖσαν καὶ ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων κρατοῦ μένην, 124a

ἐκεῖσε τὰς συνάξεις ποιῶν καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν διδάσκων, πάντας μετέστρεψεν ἀπὸ τῆς αἵρέσεως· ὕστερον δὲ ὑπὸ Μαρκιανοῦ οἰκονόμου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας εἰς ὃ νῦν ὄραται μέγεθος ἀνεδομήθη καὶ Ἁγία Ἀναστασία μετωνομάσθη ἢ διὰ τὸ γυναικῆ (ἕγγονον) ἐκ τῶν ἄνωθεν καταπεσοῦσαν καὶ ἀποθανεῖν, κοινῆς δὲ γενομένης ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων εὐχῆς (καὶ) ταύτην ἀναστήναι, μήτε τοῦ ἐμβρύου θανέντος ἢ καὶ διὰ τῆς ὀρθοδοξίας τὴν ἀνάστασιν ἐν αὐτῇ γενέσθαι. 13 Μετὰ δὲ τὸ ἐνιδρυθῆναι τὸν Θεολόγον ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὡς εἴρηται, Κωνσταντινουπόλεως, μαθὼν παρ' Αἰγυπτίων τῷ λόγῳ φθονηθῆναι, τὸν συντακτῆριον λόγον σχεδιάσας καὶ ἀναγνοῦς, ἔκου σίως τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ θρόνου ἀποταξάμενος, ὑπεχώρησε. 474 14 Νεκτᾶριον δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύνοδος προχειρίζεται πατριάρχην, Ταρσέα μὲν τῷ γένει, τὴν τοῦ πραιτορος ἀρχὴν τότε διέποντα, ἀβάπτει στον δὲ μέχρι τότε ὑπάρχοντα, σεμνὸς δὲ καὶ εὐλαβὴς καὶ περὶ τὸν βίον θαυμάσιος. 15 Ὁ δὲ μέγας Γρηγόριος πρὸς Ναζιανζὸν τὸ χωρίον Καππαδοκίας ἐπανελθὼν, ὅπερ ἐκέκτητο ἐκ πατρικοῦ κλήρου, ἡρεμήσας ἐν αὐτῷ καὶ ἡσυχάσας τινὰ χρόνον καὶ ἐν θεωρίᾳ μειζόνων γενόμενος τὸν βίον μεταλλάττει πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν καὶ πάσης ἀρετῆς ἔμπλεως γενόμενος.

Ρ Θ'. Περὶ τῆς β' συνόδου. 1 Ἡ δὲ δευτέρα σύνοδος γέγονεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ α' τῶν ρν' ἁγίων Πατέρων (ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου), ἐπὶ Δαμάσου πάπα Ῥώμης, ἧς ἠγοῦντο Τιμόθεος Ἀλεξανδρείας, Μελέτιος Ἀντιοχείας, Κύριλλος Ἱεροσολύμων, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, κατὰ Μακεδονίου γεγονότος ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ὃς ἔτι περιῶν ὡσαύτως τῷ Ἀρείῳ ἐβλασφήμει, ὁμοίως δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, μὴ εἶναι Θεὸν ἀληθινόν, ἀλλὰ κτίσμα καὶ αὐτὸ ὑπὲρ ἐλάμβανεν. 2 Αὕτη συνελθοῦσα χειροτονεῖ μὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν συγκλητικὸν Νεκτᾶριον, Μακεδόνα δὲ ἀναθεματίζει καὶ σὺν αὐτῷ Σαβέλλιον τὸν Λίβυν, ἐν πρόσωπον ἐπὶ τῆς ἁγίας Τριάδος δοξάζοντα, 110.708 ἔτι δὲ καὶ Ἀπολινάριον τὸν Λαοδικεῖας, λέγοντα τὸν ἐνανθρωπήσαντα Λόγον ἄνουν εἶναι, ἀντὶ δὲ νοῦ τὸν Λόγον ἐν τῇ ψυχῇ γεγενῆσθαι. Τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον Θεὸν εἶναι ζωοποιὸν καὶ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ ἐκήρυξε προσεθηκυῖα εἰς τὸ 475 ἐκτεθὲν παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ ἁγίων Πατέρων Σύμβολον τὸ Κύριον καὶ τὸ ζωοποιὸν καὶ τὰ ἐξῆς. 3 Τότε (δὲ) ὁ μέγας Ἀμφιλόχιος παρακαλεῖ τὸν βασιλέα τοὺς Ἀρειανούς ἐκ πασῶν τῶν πόλεων ἐξελεῖν· ὁ δὲ ἀπηνεστέρα ὑπολαβὼν τὴν αἴτησιν οὐχ ὑπήκουσεν αὐτῷ· καὶ ὁ σοφώτατος Ἀμφιλόχιος τότε μὲν ἐσίγησε, ἐξεῦρε δὲ ὕστερον ὑπόθεσιν ἀξιομνημόνευτον. Ἐντὸς γὰρ πάλιν τῶν βασιλειῶν γενόμενος (καὶ τῷ βασιλεῖ συγκαθήμενον τὸν υἱὸν Ἀρκάδιον θεασάμενος) τὸν μὲν πατέρα ἠσπάσατο, τὸν δὲ υἱὸν κατέλιπεν ἀπροσκύνητον· καὶ ὁ βασιλεὺς νομίσας ἐπιλησθῆναι τὸν Ἀμφιλόχιον ἀσπάσασθαι τὸν υἱὸν προσέταξεν. Ὁ δὲ ἀποχρῆν ἔφη τὴν αὐτῷ προσενεχθεῖσαν τιμὴν (καὶ μὴ ἐπιζητεῖν καὶ τοῦ υἱοῦ ὡς ἐν διαιρέσει πρὸς) ὃν ὁ βασιλεὺς χαλεπήνας οἰκείαν ἐκάλει παροινίαν τὴν τοῦ υἱοῦ ἀτιμίαν. Καὶ ὁ Ἀμφιλόχιος ἐξεβόησε (πρὸς τὸν βασιλέα λέγων)· “Ὁρᾷς, ὦ βασιλεῦ, πῶς οὐ φέρεις τὴν τοῦ παιδὸς ἀτιμίαν· πίστευσον (δὴ) οὖν καὶ τὸν Θεὸν τοὺς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ βλασφημοῦντας βδελύττεσθαι καὶ ἀποστρέφασθαι.” Τοῦτο ἀκούσας, 124b ὁ βασιλεὺς καὶ σφόδρα θαυμάσας νόμον εὐθέως ἔγραψε τοὺς τῶν αἵρετικῶν συλλόγους κωλύοντα. 4 Τούτῳ τῷ ἀγαθῷ φθονήσας ὁ μισόκαλος δαίμων ὡμόν τι καὶ ἀπάνθρωπον παρεσκεύασε γενέσθαι· ἀπὸ γὰρ Κωνσταντινουπόλεως ἐξελεθὼν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Ῥώμην τὴν ὁδοιορίαν ἐποιεῖτο· ἐν δὲ τῇ Θεσσαλονίκῃ γενόμενος κατὰ ἀπόδορον καὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ παραταξάντων τῇ πόλει διὰ μιτάτα, ἐστασίασαν οἱ Θεσσαλονικεῖς 476 καὶ τὸν βασιλέα μὲν ὕβρισαν, τινὰς δὲ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ ἐλιθοβόλησαν. Ὁ δὲ ὑπὸ τῶν ἀγγελθέντων ἐξαφθεῖς καὶ μὴ ἐνεγκῶν τοῦ θυμοῦ τὴν ῥύμην, τῷ ὑπάρχῳ τῆς πόλεως ἐκείνης τὴν ψῆφον τῆς τιμωρίας (ἐξενεγκεῖν) ἐπέτρεψεν, ὃς τοιαύτην

ἐξουσίαν λαβὼν, οἷα δὴ αὐτόνομος (καὶ) τύραννος, ἄδικα ξίφη κατὰ πάντων ἐγύμνωσε καὶ τοὺς ἀθώους μετὰ τῶν ὑπευθύνων κατέκτεινε χιλιάδας ζ'.⁵ Ταύτην (οὖν) τὴν συμφορὰν μαθὼν Ἄμ 110.709 βρόσιος ὁ ἐπίσκοπος Μεδιολάνων· πόλις δὲ αὕτη τῆς Ἰταλίας· εἰς ἣν ἀφικομένου τοῦ βασιλέως καὶ συνήθως εἰς τὸν ναὸν βουλευθέντος εἰσελθεῖν, ὑπαντήσας ἔξω τῶν θυρῶν διεκώλυσε αὐτὸν μετὰ παρρησίας βοῶν· “Οὐκ οἶσθα, ὡς ἔοικεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς γενομένης μαιφονίας τὸ μέγεθος· οὐκ ἔῃ γάρ σε τῆς βασιλείας ἢ δυναστείας τὴν ἀμαρτίαν ἐπι γινώσκειν· ὑπὸ τῆς ἀλουργίδος ἀπατώμενος ἂ γνοεῖς τοῦ καλυπτομένου σώματος τὴν ἀσθένειαν· ἀλλ' ἴσθι, ὡς φθαρτὸς ὢν καὶ ῥευστὸς, φθαρτὸν σου καὶ ῥευστὸν ὑπάρχει τὸ κράτος καὶ ἡ δυναστεία, περὶ ἧς μικρὸν ὕστερον λόγον ἀποδώσεις τῷ βασιλεῖ τῶν βασιλευόντων. Ποίοις τοίνυν ὀφθαλμοῖς ὄψῃ τὸν τοῦ κοινοῦ Δεσπότης ναόν; ποίοις δὲ ποσὶ τὸ δάπεδον ἐκεῖνο πατήσεις τὸ ἅγιον; πῶς δὲ τὰς χεῖρας ἐκτενεῖς ἀποσταζούσας ἔτι τοῦ ἀδίκου φόβου τὸ αἷμα; πῶς δὲ καὶ τοιαύταις ὑποδέξῃ χερσὶ τὸ ἄχραντον τοῦ Δεσπότης σῶμα; πῶς δὲ καὶ τῷ στόματι παροίσεις τὸ τίμιον αἷμα τοσοῦτον διὰ τοῦ θυμοῦ ἐκχέαντι παράνομον αἷμα; λοιπὸν ἄπιθι καὶ μὴ πειρῶ τοῖς δευτέροις τὴν προτέραν αὖξιν παρανομίαν, καὶ δέχου τὸν δεσμὸν, οὗ ὁ Θεὸς ἄνωθεν γίνεται σύμψηφος.” Τούτοις οὖν εἰξας ὁ 477 βασιλεὺς τοῖς λόγοις ὑπέστρεψε εἰς τὰ βασίλεια δακρύων καὶ στένων.⁶ Διελθόντων δὲ μηνῶν ἢ καὶ τοῦ βασιλέως μὴ ἐξελθόντος, ἀλλὰ σφοδρῶς μετανοοῦντος, κατ' ἔλαβεν ἡ τοῦ Κυρίου γενέθλιος ἑορτὴ· καὶ θεασάμενος Ῥουφῖνος ὁ μάγιστρος, ὅτι οὐδὲ τὴν συνήθη προέλευσιν ποιῆσαι βούλεται ὁ βασιλεὺς, λέγει πρὸς αὐτόν· “Δραμοῦμαι, δέσποτα, καὶ τὸν ἄρ' χιεπίσκοπον πείσω λῦσαι σε τοῦ δεσμοῦ, εἰ κελεύεις.” Ὁ δὲ φησιν· “Οἶδα ἐγὼ τὴν Ἀμβροσίου ἀκρίβειαν (ὅτι οὐ πεισθήσεται).” Ἐπεὶ δὲ πλείοσι λόγοις χρησάμενος ὁ Ῥουφῖνος πείθειν ὑπέσχετο (τὸν Ἀμβρόσιον), ἀπελθεῖν (αὐτὸν) ἐκέλευσεν· ὑπὸ δὲ τῆς ἐλπίδος θαρρήσας ἠκολούθη σεν αὐτὸς μετ' ὀλίγον. Αὐτίκα δὲ τὸν Ῥουφῖνον ἰδὼν ὁ Ἀμβρόσιος· “Τὴν κυνῶν, εἶπεν, ἀναΐδειαν, ὦ Ῥουφῖνε, ζηλοῖς, τοσαύτης μαιφονίας γενομένου μέτοχός τε καὶ σύμβουλος· ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐάσω αὐτὸν τῶν ἱερῶν ἐπιβῆναι προθύρων.” Ταῦτα ἀκούσας (ὁ) Ῥουφῖνος ἐμήνυσε διὰ ταχυδρόμου τῷ βασιλεῖ· ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰ μέσην μαθὼν τὴν ὁδόν· “Ἀπέλθω,” φησὶ, “καὶ τὰς δικαίας δέξομαι παροινίας.” Εἶτα παραγενόμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐδυσώπει τὸν ἀρχιερέα τοῦ δεσμοῦ λυθῆναι. Καὶ ὁ μὲν τυραννικὴν ἀπεκάλει τὴν παρ' οὐσίαν (ἐκείνην) καὶ κατὰ Θεοῦ μεμηνέναι. 110.712, 125a Ὁ δὲ μετὰ σκυθρωπότητος καὶ πολλῆς κατανύξεως· “Οὐ θρασυόμενος,” ἔφη, “κατὰ τῶν ἁγίων κανόνων, ἀλλὰ λῦσαι με τῶν δεσμῶν δεηθῆναι ἐλήλυθα.” “Καὶ ποίαν,” φησὶ, “μετὰ νοίαν ἀνέδειξας μετὰ παρανομίαν τοσαύτην; ἢ ποίοις ἀξίως φαρμάκοις ἐθεράπευσας τὰ δυσίατα τραύματα;” Καὶ ὁ βασιλεὺς (ἀπεκρίνατο)· “Σὸν ἔργον τὸ δεῖξαι μὲν καὶ κεράσαι τὰ φάρμακα· ἐμὸν δὲ τὸ δέξασθαι (προσφερόμενα).” Τότε Ἀμβρόσιος λέγει· “Ἐπειδὴ τῷ θυμῷδικάζειν ἐπιτρέπεις, 478 γράψον νόμον τοῦ θυμοῦ τὰς ψήφους ἀργὰς εἶναι, καὶ ἐν ἡμέραις λ' αἰ φονικαί τε καὶ δημοτικαί μενέτωσαν γνώσεις ἐν γράμματι, τὴν τοῦ ὀρθοῦ λογισμοῦ προσδεχόμεναι κρίσιν.” Ὡς εὐθύς ὁ βασιλεὺς γραφῆναι κελεύσας καὶ διὰ τῆς οἰκείας χειρὸς βεβαιώσας, διέλυσε τὸν δεσμὸν Ἀμβρόσιος καὶ εἰσελθεῖν αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπέτρεψε. Ὁ δὲ εἰσελθὼν (οὐκέτι ἐστὼς ἐδέετο τοῦ Θεοῦ οὐδὲ τὰ γόνατα κλίνας, ἀλλὰ) πρηνῆς ἐπ' ἐδάφους κείμενος ἐβόα μετὰ κραυγῆς· “Ἐκολλήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχὴ μου, ζῆσόν με κατὰ τὸν λόγον σου, Κύριε” καὶ ταῖς χερσὶ τίλλων τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς (καὶ τοῦ πώγωνος), καὶ τὸ μέτωπον τύπτων, καὶ δάκρυσεν τὴν γῆν βρέχων (ὡς τοὺς ὀρῶντας μεγάλως ὠφελεῖσθαι καὶ συμπενεθεῖν αὐτῷ), καὶ οὐ διέλιπεν οὕτως δυσωπεῖν τὸν Θεὸν μέχρις ὥρας τῆς κοινωνίας. Καὶ τότε διαναστὰς καὶ πλησίον τῶν κιγκλίδων ἐλθὼν, βουλόμενος εἰσελθεῖν ἐκωλύθη παρὰ Ἀμβροσίου δηλώσαντος αὐτῷ· “Ἰσθι, βασιλεῦ, ὡς μόνοις τοῖς ἱερεῦσιν

υπάρχουσι τὰ ἔνδον εἰσιτητὰ, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν ἄθηκτά τε καὶ ἄψαυστα· ἔξιθι τοῖνυν καὶ τοῖς ἄλλοις κοινῶνι τῆς στάσεως· ἀλουργίς γὰρ βασιλεῖς, οὐχ ἱερεῖς ποιεῖν εἴωθεν.” Ὁ δὲ καὶ τοῦτο δεξιόμενος ἀσμένως ἀντεδήλωσεν· “Οὐκ αὐθαδεῖα χρώμενος τοῦτο πεποίηκα, ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ ἔθος εἶναι τοῦτο μεμάθηκα· χάριν δὲ ὀφείλω καὶ τῆσδε τῆς ἰατρείας.” Τοσαύτη γοῦν καὶ τηλικαύτη διέλαμπον ἀρετῇ ὃ τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς. 7 Ἀπελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἑορτῆς γενομένης καὶ εἰς τὸ θυσιαστήριον μὴ εἰσελθόντος αὐτοῦ, Νεκταρίου 479 τοῦ πα τριάρχου δεδηλωκότος μαθεῖν τὴν αἰτίαν· “Μόγις” ἔφη, “βασιλέως καὶ ἱερέως διαφορὰν ἐδιδάχθην· Ἀμβρόσιον γὰρ μόνον οἶδα ἐπίσκοπον καλούμε νον.” (Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐλθὼν ἐτύπωσε τοῦτο, πρὸ τούτου τῶν βασιλέων ἔνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἰσταμένων, μὴ ἴστασθαι.) 110.713

Σ'. Περὶ τῶν ἀνδριάντων καταστραφέντων ἐν Ἀντιοχείᾳ. Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις ἐν Ἀντιοχείᾳ κατεσύρη ἡ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου Πλα κίλλης εἰκὼν φόρων ἔνεκα πλείστων· δι' ἣν ὄργι σθεῖς ὁ βασιλεὺς ὄλεθρον ἄρδην ἠπέιλησε τῇ πόλει· ἐκεκώλυτο δὲ διὰ τὸν τοῦ θυμοῦ νόμον, ὃν Ἀμβρόσιος γράψαι πεποίηκε τοῦτον. 2 Τότε καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος πρεσβύτερος ἐν Ἀντιοχείᾳ ὢν τοὺς ἀνδριάντας ἔγραψε. 3 Ἐν δὲ ταύταις ταῖς ἡμέραις παράνομοί τινες ἄνδρες ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς βασιλικούς ἀνδριάντας καταστρεψάμενοι εἰς μεγάλην ὄργην ἐκίνησαν τὸν βασιλέα· καὶ θυμωθεὶς ἀπέστειλεν ἄρχοντας πρὸς τὸ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐν τῇ πόλει, ὢν τὴν ἔφοδον οἱ τῆς πόλεως αἰσθόμενοι καὶ φυγῇ χρησάμενοι, κατήλθον ἐκ τῶν 125b ὁρέων οἱ μοναχοὶ καὶ τὸν θυμὸν εἰς οἶκτον μετέβαλον. 4 Περὶ ὧν καὶ ὁ Χρυσόστομος ταῦτα φάσκει ὁ Ἐπειδὴ τινες μιαιοὶ καὶ παμμίαροι τοὺς νόμους κατεπατήσαντο, τὸ ἔσχατον καθεῖλον τοὺς ἀνδριάντας καὶ πᾶσαν πόλιν ἐπεκρότησαν κινδύνου.” “Ὅτε (καὶ) οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλέντες ἐπὶ τῶν γεγενημένων ἐξετάσει τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο συν ἐκρότησαν δικαστήριον καὶ πάντας ἐπὶ τὰς εὐθύνας τῶν τετολμημένων ἐκάλουν, καὶ θανάτων διαφόρων προσδοκία πᾶσιν ἦν, τότε οἱ τὰς ἀκρωρείας τῶν ὁρέων κατοικοῦντες 480 μοναχοὶ τὴν οἰκείαν (ἑαυτῶν) ἐπεδείξαντο φιλοσοφίαν. Τοσοῦτοις γὰρ ἔτεσιν ἐν ταῖς ἑαυτῶν συγκεκλεισμένοι καλύβαις, οὐδενὸς παρακελεύσαντος ἢ συμβουλευσαντος, ἐπειδὴ τοσοῦτον νέφος εἶδον τὴν πόλιν περιεστώμενον, καὶ λοιπὸν λιπόντες αὐτῶν τὰ σπήλαια καὶ τὰς σκηνάς, πάντοθεν συνέρρυσαν, ὡς ἐξ οὐρανοῦ τινες ἄγγελοι παραγενόμενοι· καὶ ἦν ἰδεῖν τὴν πόλιν ἑοικυῖαν οὐρανῷ, τότε πανταχοῦ τῶν ἀγίων φαινομένων ἐκείνων καὶ ἀπὸ τῆς ὄψεως μόνον παρακαλοῦντας τοὺς ὀδυνωμένους, καὶ πρὸς πᾶσαν ὑπεροψίαν συμφορᾶς ἀγόντων. Τίς γὰρ ἰδὼν ἐκείνους οὐκ ἂν εὐθύς κατεφρόνησε θανάτου καὶ τῆς ζωῆς ὑπερεΐδεν;” “Οἱ καὶ τοῖς ἄρχουσι μετὰ παρρησίας διελέχθησαν ὑπὲρ τῶν ὑπευθύνων τὸ ἑαυτῶν αἷμα παρασκευασθέντες ἐκχέειν, ὥστε τοὺς ἀλόντας ἐξαρπάσαι τῶν προσδοκωμένων δεινῶν,” ὅπερ καὶ γέγονε. “Ποῦ (τοί) νυν εἰσὶν οἱ τοὺς τρίβωνας ἀναβεβλημένοι καὶ (τὸ) βαθὺ γένειον δεικνύντες καὶ ῥόπαλον τῇ δεξιᾷ φέροντες ψευδῶνυμοι φιλόσοφοι, τὰ κυνικὰ καθ' ἀρματα, οἱ τῶν ἐπιτραπεζίων κυνῶν ἀθλιώτερον διακείμενοι καὶ γαστρὸς ἔνεκα πάντα ποιοῦντες;” Οἱ γὰρ τῆς πόλεως ἅπαντες εἰς τὰς ἐρήμους ἀποφυγόντες καὶ κατακρυβέντες, “οὔτοι μόνον διὰ 110.716 τῶν ἔργων ἀληθῶς τὴν φιλοσοφίαν ἀπεδείξαντο καὶ πάντων δεδεικτότων καὶ κατεπτηχότων, εἰς τὸ μέσον στάντες τὸ δεινὸν ἔλυσαν οὐκ ἐν πολλαῖς ἡμέραις;” “ἀλλ' ἐν μιᾷ καταβάντες καὶ διαλεχθέντες καὶ τὴν συμφορὰν λύσαντες πρὸς τὰ ἴδια (πάλιν) ἀνέβησαν καταγώγια. Τοσοῦτόν ἐστιν ἢ παρὰ τοῦ Χριστοῦ τοῖς ἀνθρώποις δειχθεῖσα φιλοσοφία.” 5 Ἐπὶ Θεοδοσίου τὸ σῶμα Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ εἰς τὴν πόλιν εἰσήχθη καὶ ἐν τῇ Παύλου ὀνομαζομένη ἐκκλησίᾳ ἀπετέθη, ἣν ὠκοδόμησε Μακεδόνιος Παύλῳ ἐπιβουλευόν. 6 Ἐπὶ τούτου Ἡλιόδωρος ὁ γράψας τὰ Αἰθιοπικὰ 481 ἐπίσκοπος ἦν Τρίκκης· γράφει δὲ

καὶ διὰ στίχων ἰάμβων τὴν τοῦ χρυσοῦ ποίησιν πρὸς τὸν αὐτὸν Θεοδόσιον. 7 Καὶ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων Τερεντίου καὶ Ἀφρικανοῦ διεκομίσθησαν καὶ ἀπετέθησαν εἰς τὴν ἁγίαν Εὐφημίαν ἐν τῇ πέτρᾳ. 8 Καὶ ἡ τιμὴ κεφαλῆ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐν Κωνσταντινουπόλει διεκομίσθη, εὐρεθεῖσα μὲν πρότερον παρά τισι μοναχοῖς τῆς Μακεδονίου αἰρέσεως, οἵτινες ἐξ Ἱεροσολύμων ἐλθόντες εἰς Κιλικίαν διέτριψαν. Μαρδονίου δὲ τοῦ εὐνούχου τοῦτο μαθόντος καὶ μηνύσαντος Οὐάλεντι, μετεκομίζετο ἐκ προστάξεως αὐτοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὡς δὲ οἱ εἰς τοῦτο σταλέντες ἐπιθέντες ὀχήματι ἦλθον εἰς πανδοχεῖον, καὶ οὐκ ἔτι μετήλθον τὸν τόπον αἰ τὸ ὄχημα ἔλκυσαι ἡμίονοι, καίπερ πολλὰ μαστιγούμεναι. 126a. Καὶ τότε μὲν οὖν ἀπετέθη ἡ ἁγία κεφαλὴ ἐν Κοσιλάου κώμῃ, μὴ κρίναντος τοῦ Θεοῦ τοιοῦτου δώρου ἀξιωθῆναι τὸν Ἀρειανὸν Οὐάλεντα. Θεοδόσιον δὲ τῆς εὐσεβείας ὁ Θεὸς ἀμειβόμενος μεταγαγεῖν αὐτὴν τῷ βασιλεῖ συνεχῶς ῥησεν· καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ αὐτὴν ἀπέθετο, ναὸν περικαλλῆ καὶ μέγιστον τῷ Προδρόμῳ οἰκοδομήσας. 9 Τὸ δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἱερὸν τῶν Ἑλλήνων Θεόφιλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος αἰτήσας Θεοδόσιον ἐξεκάθηνε (καὶ εἰς ἐκκλησίαν μετεσκεύασε καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἐδημοσίευσεν ὄργια, φαλλοὺς καὶ εἴ τι τούτων ἀσελγέστερόν τε καὶ βέβηλον, ὅπερ καταπλαγέντες τὸ πλῆθος τῶν Ἑλλήνων μυρίους φόνους εἰργάσαντο. Τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Θεοδόσιος τοὺς μὲν ἀναιρεθέντας Χριστιανοὺς ἐμακάρισεν ὡς ὑπὲρ εὐσεβείας ἀναιρεθέντας, τοῖς δὲ Ἑλλησι παραχωρεῖν ἐπηγγείλατο, εἰ Χριστιανοὶ γένωνται)· τὰ μὲντοι ἱερὰ τὰ Ἑλληνικὰ καθαιρεθῆναι 482 προσέταξε καὶ τοὺς θεοὺς χωνευθῆναι καὶ εἰς δαπάνην δοθῆναι πένησιν. 10 Καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σεράπιδος λυομένου, γράμματα ἱερογλυφικὰ εὐρέθη σταυροῦ ἔχοντα 110.717 τύπους, ἅπερ θεασάμενοι οἱ ἐξ Ἑλλήνων χριστιανήσαντες ἔφασαν σημαίνειν τὸν σταυρὸν παρὰ τοῖς ἱερογλυφικὰ γινώσκουσιν γράμματα ζῶν ἐπερχομένην. 11 Περὶ δὲ τοῦ ναοῦ Σεράπιδος (οὗ καθεῖλε Θεόφιλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος σὺν τῷ ξοάνῳ αὐτοῦ) τοῦτο οἱ μὲν Δία ἔφασκον εἶναι, οἱ δὲ τὸν Νεῖλον διὰ τὸ μόδιον ἔχειν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ πῆχυον (ἐν τῇ χειρὶ ἦτοι τὸ τοῦ ὕδατος μέτρον, ἄλλοι δὲ τὸν ἡμέτερον Ἰωσήφ), ἕτεροι δὲ Ἄπιν τινα γεγονέναι ἄνθρωπον ἔμπορον ἦγον βασιλέα ἐν Μεμφίδι πόλει τῆς Αἰγύπτου. Λιμοῦ γὰρ γενομένου τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι πολίταις ἐκ τῶν ἰδίων τροφῆν παρεῖχε· τελευτηκότι δὲ αὐτῷ ναὸν ἀνέστησαν, ἐν ᾧ ναῶν βοῦς ἐτρέφετο σύμβολον φέρων τοῦ γεωργοῦ (καὶ τινα ἔχων ἐν τῇ χροιά ἐπίσημα)· ὅστις ἐκ τῆς προσηγορίας αὐτοῦ καὶ αὐτὸς Ἄπιν ἐκαλεῖτο. (Τὴν δὲ σωρὸν τούτου τοῦ Ἄπιδος, ἐν ἧ τὸ σῶμα ἔκειτο αὐτοῦ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μετήνεγκαν καὶ ἀπὸ τῆς σωροῦ καὶ τοῦ Ἄπιδος σύνθετον ὄνομα πεποιηκότες) ἐκάλουν αὐτὸν (Σώραπιν, οἱ δὲ μετὰ ταῦτα) Σέραπιν. 12 (Τούτου ναὸς ἦν ὑπὸ Ἀλεξανδρέων κτιθεὶς παμμεγέθης καὶ ὑπὸ κίωνων πολυτιμῶν καὶ μαρμάρου ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν πάνυ λαμπρῶς κεκαλλωπισμένος). Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ ναοῦ τὸ 483 ἄγαλμα αὐτοῦ ὑπῆρχε μέγα καὶ φοβερόν, ὥστε τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ τὸν ἕνα τοῖχον, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὸν ἕτερον συνέχειν, ὅπερ τέρας ἀπὸ παντὸς γένους καὶ ὕλης, ἀπὸ χρυσῶν πετάλων καὶ ἀργυρῶν ὑπῆρχεν ἐνδεδυμένον, ἐν ᾧ (πλάνης ἕτερον εἶδος ἐτύγγανεν κακουργηθὲν τοιοῦτον· λίθος τίς ἐστι μαγνήτης λεγόμενος, ὃς ἔχει φυσικὴν ἐνέργειαν ἔλκειν πρὸς ἑαυτὸν τὸν σίδηρον)· ξοάνον (δὲ) κατασκευάσαντες ἐκ χαλκοῦ οὐ μέγα καὶ ἐν τῇ κεφαλῇ σίδηρον ἐνδοθεν καθελώσαντες τὸν λίθον τοῦτον ἐν τοῖς φατνώμασιν ἄνωθεν τῆς στέγης ἔπηξαν ἀπὸ διαμέτρου· τὸ δὲ ὑπὸ τῆς φυσικῆς βίας ἀνεκτόμενον τοῦ λίθου μετέωρον γὰρ ἐκρέματο διὰ πολλὴν τέχνην καὶ ἐκρατεῖτο μέσον ἐδάφους καὶ ὀρόφου θαυμαζόμενον καὶ μὴ παντελῶς κατασπώμενον. 13 Τούτου καταλυθέντος 126b καὶ ἐδαφισθέντος καὶ τοῦ Νεῖλου κατὰ τὸ εἰωθὸς μὴ ἀνελθόντος, ἔχαιρον Ἕλληνες λέγοντες διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν μὴ ἀναβαίνειν τὸν ποταμόν. Ὅπερ μαθὼν ὁ βασιλεὺς 110.720 σιλεὺς Θεοδόσιος εὐσεβῶς ἀπεκρίνατο· “Μὴ γένοιτο ποταμὸν (ναοῖς δαιμόνων καὶ) θυσίαις χαίροντα καὶ ἐπὶ

τὴν γῆν ποτε ὕδωρ ἀνάγειν.” Θεὸς δὲ τούτου τὴν πίστιν ἀποδεξάμενος ὑπὲρ τὸ δέον ἐκέλευσε πλημμυρῆσαι, ὅπερ εἰς φόβον ἤγαγε οὐ τὸν τυχόντα τὴν Αἴγυπτον, μὴ καὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν αὐτὴν κατακλύσει τὸ ὕδωρ. 14 Ὅπερ δὴ καὶ περὶ τῆς Ἀρτέμιδος πρὸς τινὰς φησιν ὁ μέγας Ἰσίδωρος: “Ἐπειδήπερ ἠθέλησας μαθεῖν τό: “Τίς οὐκ οἶδε τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς;” ἴσθι, ὅτι οὐκ ἔστι τῆς Γραφῆς ὁ λόγος, ἀλλὰ τοῦ γραμματέως τῆς Ἐφεσίων περιτὸν οὖν ἠγοῦμαι λογοποιίας ἀγυρτικὰς 484 ἔρμη νεύειν· περὶ ὧν οἶμαι καὶ τὸν ἱεροψάλτην Δαυὶδ εἰρηκέναι: “Διηγῆσαντό μοι παράνομοι ἀδολεσχίας, ἀλλ’ οὐχ ὡς ὁ νόμος σου, Κύριε.” 15 “Ἐπεὶ οὖν φιλομαθῆς ὢν, πολυμαθῆς ἐθέλεις εἶναι, καὶ τοῦτο φράσω σοι: οἱ παρ’ Ἑλλήσι τὰ ξόανα κατασκευάσαντες (καὶ) φόβον βουλόμενοι ποιῆσαι τοῖς ὄρωσιν ἔφασκον, ὅτι (τὸ ἄγαλμα) ἐξ οὐρανοῦ παρὰ τοῦ Διὸς ἐπέμφθη καὶ κατέπτη κρεῖττον ὑπάρχον πάσης ἀνθρωπίνης χειρὸς καὶ ἀνάλωτον, ὅθεν καὶ Διοπετῆς καὶ οὐράνιον βρέτας ἐκάλουν· βρέτας δὲ παρὰ τὸ βροτῶ εἰκέναι: ὅπερ οὐχ οὕτως ἦν ὡς ἡ περὶ τῶν ἀγαλμάτων ματαίως δόξα πεπλανημένων δόξα: ἀλλὰ τοὺς ἀγαλματοποιούς ἢ ἀποκτείνοντες ἢ φυγαδεύοντες, ἵνα μηδεὶς εἰπεῖν ἔχοι, ὅτι χειροποίητόν ἐστι τὸ ξόanon ἦν δὴ φήμην πλάσαντες ἐν ταῖς ἀκοαῖς τῶν (πεφενάκι σμένων) ἀνθρώπων ἠφίεσαν, ἥτις καὶ τὴν Ἐφεσίων ἐπλάνα πόλιν.” “Ὅτι ἀληθές ἐστιν, ὅτι ἀπέκτεινον τοὺς ἀγαλματοποιούς, μαρτυρεῖ τὸ χθές καὶ πρῶην ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πρὸς Αἴγυπτον γεγενημένον. Πτολεμαῖος γὰρ συναγαγὼν τεχνίτας ὥστε τὸν τῆς Ἀρτέμιδος ἀνδριάντα ποιῆσαι, μετὰ τὸ ἔργον βόθρον μέγαν ὀρύξας καὶ τὸν δόλον κρύψας ἐκέλευσε τοὺς τεχνίτας ἐν αὐτῷ δειπνήσαι, οἵτινες δειπνοῦντες ἐκεῖσε κατεχώσθησαν καὶ ἀπέθανον, ἄξιον μισθὸν τῆς κακουργίας κομισάμενοι: πλήν οὐς ἐκεῖνος βουλόμενος ἀφανίσαι τεχνίτας, ἵνα δόξη ἀχειροποίητος ὀνομαζόμενος Θεὸς, ὃν καὶ ἀχειρομίαν τὸν κέκληκε, τοῦτο δέδρακεν. Ἄλλ’ ὁ ἡμέτερος Δεσπότης καὶ Θεὸς ἐν τάξει ἐφάνέρωσε τὴν παμ βέβηλον αὐτοῦ μαιφονίαν: σκηπτοῦ γὰρ καὶ σεισμοῦ γεγονότος μεγάλου, καὶ τοῦ ναοῦ καταπεσόντος ἅμα καὶ τοῦ βόθρου ἀναβοθρευθέντος, ἐφοράθη τὰ τῆς ἀπάτης κατασκευάσματα. 485.16 Ἐν δὲ τῷ Κανώπῳ μᾶλλον τῆς ὅλης 110.721 Αἰγύπτου κατειδῶλῳ ὄντι φασὶ τεράστειόν τι εἶναι τοιοῦτον: Ποτὲ Χαλδαῖοι τὸν ἴδιον θεὸν, ὅπερ ἐστὶ τὸ πῦρ ἀποσεμνύνοντες, πανταχοῦ περιέφερον, ὥστε τοῖς θεοῖς πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν συμβεβληκέναι καὶ τὸν νικῶντα ἐκεῖνον παρὰ πάντων νομίζεσθαι θεόν. Τῶν οὖν ἄλλων ἐπαρχιῶν οἱ θεοὶ, ἢ ἀπὸ χαλκοῦ, ἢ ἀπὸ χρυσοῦ, ἢ ἀργύρου, ἢ ξύλου, ἢ λίθου, ἢ ἄλλης τοιαύτης ὕλης ἀναμφιβόλως εὐχερῶς διὰ τοῦ πυρὸς ἐφθειρέτο, ὥστε πανταχοῦ τὸ πῦρ ἀναγκαίως νικᾶν. Τοῦτο ἀκηκοῶς ὁ τοῦ Κανώπου ἱερεὺς 127a πανοῦργόν τι τοιοῦτον ἐνεθυμήθη: Ὑδρίαὶ ἐν τοῖς μέρεσιν Αἰγύπτου εἰώθασιν γίνεσθαι ὀστράκιναι, τρήσεις ἔχουσαι λεπτὰς καὶ συνεχεῖς, ὥστε διὰ τῶν τρήσεων ἐκείνων τὸ τεθλωμένον ὕδωρ διυλιζόμενον ἀποδίδοσθαι καθαρώτερον. Ἐκ τούτων τῶν ὑδριῶν μίαν λαβὼν ὁ ἱερεὺς τοῦ Κανώπου καὶ τὰς τρήσεις ἐκείνας ἀναφράξας κηρῶ καὶ διαφόροις ζωγραφήσας χρώμασι, πληρώσας τε ὕδατος, ἔστησεν ὡς θεόν: καὶ ἀποτεμῶν παλαιοῦ ἀγάλματος τὴν κεφαλὴν, ὅπερ ἐλέγετο Ἐλάου τινὸς κυβερνήτου γεγενῆσθαι, ἐπιμελῶς ἐπιθεῖς ἤρμοσεν αὐτὴν τῷ ἀγάλματι. Παρεγένοντο δὲ μετὰ ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι, καὶ ἀνήφθη παρὰ τὴν ὑδρίαν τὸ πῦρ καὶ ὁ κηρὸς, δι’ οὗ αἱ τρήσεις ἐτύγχανον πεφραγμέναι, διελύετο: τῆς δὲ ὑδρίας ἰδρούσης καὶ τὸ ὕδωρ διὰ τῶν τρήσεων ἐκ βαλλούσης, ἐσβέννυτο τὸ πῦρ: οὕτω τε τῇ πανουργίᾳ τοῦ ἱερέως ὁ Κανώπος τῶν Χαλδαίων νικητὴς ἀνεδείχθη καὶ ἀπὸ τότε λοιπὸν ἐτιμᾶτο ὡς θεὸς πάντων νικητὴς ὁ Κανώπος. 17 Νῦν δὲ παραγενομένου Θεοφίλου τοῦ ἀρχιερέως τοῦ πάντων Θεοῦ, οὐδὲ εἷς ὠφέλησεν ἰδρῶς, οὐδὲ ἡ ἀπὸ κηροῦ κατασκευασθεῖσα πανουργία συνεβάλετο τι αὐτῷ: ἀλλὰ πάντα τὰ αὐτῶν ἐπορθήθη καὶ εἰς ἔδαφος κατηνέχθη. Ὅτε δὲ ταῦτα οὕτως γενέσθαι ἀπηγγέλη τῷ

εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ, ὅτι τὰ εἶδωλα τῆς Αἰγύπτου κατηνέχθη 486 καὶ ἐκκλησίαι ἀντ' αὐτῶν ὠκοδομήθησαν, ἐκτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· “Εὐχαριστῶ, Δέσποτα Χριστέ, ὁ Θεός μου, ὅτι, χωρὶς ἀπωλείας τῆς πόλεως ἐκείνης τῆς μεγάλης, ἢ οὕτως παλαιὰ κατεσβέσθη πλάνη.” 18 Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Οὐαλεντινιανὸς ἐν τοῖς τῆς Δύσεως μέρεσι τὴν πολιτείαν διοικῶν, βρόχῳ χρησάμενος τὸ τέλος ἐπλήρωσε τοῦ βίου, δι' ἣν αἰτίαν, μέχρι τοῦ παρόντος οὐκ ἴσμεν. Τινὲς μὲν γὰρ ἔλεγον ἐπιβουλή τοῦ στρατηγοῦ Ἀρβογάστου γεγενησθαι τοῦτο· καὶ τοιαύτη παρὰ πᾶσιν ἐκράτει ὑπόληψις· ἄλλοι μὲντοι ἀθῶον εἶναι τὸν στρατηγὸν ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου μύσους ἔλεγον, αἰτίαν δὲ παρ' εσχηκέναι τούτου νεανίαν ἀγανακτήσαντα εἰς τοῦτο πραχθῆναι, ἐπέειπερ, φασίν, οὐ συνεχωρεῖτο παρ' αὐτοῦ ὡς νεώτερος, εἰ μηδέπω βεβηκῶς κατ' ἐξουσίαν διὰ πάντων τὴν βασιλείαν διοικεῖν. 110.724 19 Θεοδόσιος δὲ οὐδὲν ἥττον ἀναφθεις ὄπλα κατὰ Εὐγενίου τοῦ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ καταστάντος εἰς ἐκδίκησιν ἤρπασε, τὴν τούτου γνώμην διὰ Ἰωάννου μοναχοῦ ἡσυχαστοῦ Αἰγυπτίου μεμαθηκῶς. Ὁ γὰρ τοι θεῖος οὗτος ἀνὴρ ἐνενηκονταετῆς πέλων τὴν ἡλικίαν ἐν σπηλαίῳ κατέμενε μόνος, μήτε αὐτὸς ἐξερχόμενος τῆς κέλλης, μήτε ἄλλον εἰσδεχόμενος ἔνδον· ἠὺλόγει γὰρ μόνον διὰ θυρίδος καὶ ἠσπάζετο τοὺς πρὸς αὐτὸν παραβάλλοντας· καὶ τούτους οὐ διαπαντός, ἀλλὰ δις τῆς ἑβδομάδος, Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ· τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας ἀπρόιτος ὑπῆρχε παντὶ ἀνθρώπῳ, νηστείας καὶ ἀγρυπνίας καὶ προσευχαῖς σχολάζων. Καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν μακάριον ὄλον εἶναι ἐκτετηγμένον τῷ σώματι δι' ἄκραν σκληραγωγίαν· καὶ γὰρ ἤσθιεν οὐδὲν ἕτερον ἢ λάχανα καὶ ὀλίγας ὀπώρας. 127b μετὰ δύσιν ἡλίου· περὶ γὰρ ἄρτου οἴνου τε καὶ ἐλαίου καὶ τῶν λοιπῶν ὅσα διὰ πυρὸς ἔχει τὴν χρῆσιν, περιττὸν ἐστὶ καὶ λέγειν. Τούτοις καὶ τοῖς τοιοῦτοις θείοις κατορθώμασι διανυκτερεύων καὶ διημερεύων 487 ὁ ὄσιος ἔκδηλος ἐγένετο καὶ προφητικῶν χαρισμάτων ἔμπλεως, προσημαίνων ἕσθ' ὅτε τὰ μέλλοντα καὶ τὰ κρυφίως ἐκάστω πεπραγμένα καὶ διανοούμενα. Καὶ μὲντοι καὶ περὶ τοῦ Νείλου καὶ τῆς εὐφορίας αὐτοῦ, ἢ καὶ ἀφορίας τοῦ χρόνου, ἢ ἀπειλήν, ἢ ἑτέραν ἐπέρχεσθαι μέλ' λουσαν παρὰ Θεοῦ προηγόρευε καὶ τοὺς ἀμαρτὰ νοντας παρρῆρησίᾳ διήλεγε. Καὶ τί δὴ πολλὰ λέγειν; ἀδυνατεῖ γὰρ στόμα καὶ νοῦς ἀνθρώπων ἀριθμεῖν τῶν θαυμάτων αὐτοῦ ἢ τῶν ἀρετῶν τὸ πέλαγος. Πρὸς τοῦτον οὖν τὸν θεοφόρον ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Θεοδόσιος σκυλῆναι αὐτὸν παρακαλῶν καὶ ἐκδυσωπῶν ἕως αὐτοῦ, ὅπως ταῖς ἐκείνου προσευχαῖς ἐφοδιαζόμενος τῆς πρὸς τοὺς ἀντιπάλους κατ' ἀρξείε μάχης. Ὁ δὲ τὴν παρουσίαν μὲν ὑπὲρ εὐλαβείας ἀνεβάλετο, εὐχὴν δὲ ἐπὶ τῇ βακτηρίᾳ ἐφ' ἣ ἐπεστήρικτο καὶ τῷ περιβολαίῳ, ὃ περιουχένιον ἔφερε, ποιησάμενος, ταῦτα πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει, παραγγείλας, ἵνα τὸ μὲν περιβόλαιον ἀντὶ κόρυθος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν περιβαλεῖται, τῇ δὲ βακτηρίᾳ ἀντὶ δόρατος τῇ δεξιᾷ χειρὶ χρήσεται καὶ πρῶτος τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ προπορεύσεται. Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος πιστῶς καὶ εὐλαβῶς τὰ παρὰ τοῦ ἀγίου σταλέντα δεξάμενος εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάζεται, οὐχ οὕτως τῇ τῶν ὄπλων καὶ τῶν βελῶν καὶ τοῦ λαοῦ τῷ πλήθει ὅσον τῇ τῶν νηστειῶν καὶ τῇ τῶν εὐχῶν τοῦ ἀγίου πεποιθώς· οὗτος γὰρ καινὴν ἐπηγγελίαν αὐτῷ τὴν νίκην, ἀναίμακτον προβήσεται εἰς τὸ κατ' αὐτὸν, καὶ ἀπὸ ἐκατέρου μέρους πλεῖστον ἐκχεῖσθαι μέλλειν αἷμα. Περιήρχετο δὲ μετὰ ἐπισκόπων καὶ μετὰ πλήθους πάντας τοὺς τῶν εὐχῶν τόπους καὶ ἔρριπτεν ἑαυτὸν πρὸ τῶν θυρῶν τῶν Μαρτύρων καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐπὶ κιλικίου, ἐξαπλῶν ἑαυτὸν, καὶ τῇ πρεσβείᾳ τῶν 110.725 ἁγίων πιστοτάτην αὐτῷ παρὰ Θεοῦ βοήθειαν ἐζήτη. Οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τὴν Ῥώμην θύειν ἤρξαντο καὶ σπλαγχνοκοπίας ἀπὸ θρεμμάτων ποιῆσαι, νίκην ἀφροντὶ ἀπαγγέλλοντες Εὐγενίῳ, Φλαβιανοῦ τότε τοῦ ὑπάρχου σπουδαιότερον τῶν ἄλλων ταῦτα πράττοντος, καὶ πάντας ἔπειθεν Εὐγένιον νικητὴν ἀποφανεῖσθαι, πολλὴν ἔχων φρονήσεως 488 οἴησιν. Ὅτε δὲ Θεοδόσιος ὁ ἀληθῶς τῇ ἀληθείᾳ τῆς εὐσεβείας πεποιθώς τὰ στόμια

τῶν Ἄλπεων κατ ἔλαβεν, πρῶτοι ἐκεῖνοι οἱ δαίμονες εἰς φυγὴν ἑτράπησαν ὑπὸ φαύλου συνειδότος πτοηθέντες· στὰς γὰρ ἔφ' ὑψηλῆς πέτρας Θεοδόσιος, ὅθεν καὶ ὄραῖν καὶ ὄρασθαι παρ' ἑκατέρου στρατοπέδου ἠδύνατο, ἐπὶ τὴν ἐξ ἔθους ἐπέτρεψεν ἑαυτὸν βοήθειαν καὶ ἀπλώσας ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· “Θεὲ παντοκράτωρ, ἔφη, σὺ οἶδας, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ Υἱοῦ σου ἐκδικήσεώς μου ἕνεκα δικαίας τὸν πόλεμον τοῦτον ἀνεδεξάμην· καὶ εἰ μὲν ψεύδομαι, τιμώρησόν με· εἰ δὲ μετὰ δικαίας αἰτίας καὶ σοὶ πεποιθῶς ἦλθον ἐνταῦθα, ἔκτεινον τὴν δεξιάν σου τοῖς σοῖς, μήποτε. 128a εἴπωσι τὰ ἔθνη· Ποῦ ἐστὶν ὁ Θεὸς αὐτῶν;” Ἦντινα εὐχὴν τοῦ πιστοτάτου βασιλέως πιστευθέντες οἱ στρατηγοὶ παρὰ Θεοῦ προσεδεδέχθαι, εἰς τὸν πόλεμον ἀνεψυχώθησαν, ἐξαιρέτως δὲ Βακούριος, ἀνὴρ τῇ πίστει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ, καὶ τῇ ἀρετῇ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἔνδοξος παρὰ πάντας τοὺς πλησίον τυγχάνοντας, τούτῳ μὲν τῷ κόντῳ, τούτῳ δὲ τοῖς βέλεσιν, ἔστι δ' ὅτε καὶ τῷ ξίφει ἐστρώννυε καὶ τὰ τάγματα τῶν πολεμίων συνεζευγμένα καὶ συγκεκροτημένα διέρρηξε καὶ διὰ μέσου τοῦ πλήθους τῶν πεπτωκότων τὰς τάξεις διασχίσας καὶ τοὺς σωροὺς τῶν νεκρῶν παριῶν πρὸς αὐτὸν ἐπορεύετο τὸν τύραννον· καὶ τοῦ πολέμου σφοδροῦ γενομένου, Εὐγένιος πρὸς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως ὀπίσω δεδεμένων αὐτοῦ τῶν χειρῶν ἤχθη· κάκεισε τῆς αὐτοῦ ζωῆς καὶ τοῦ πολέμου τὸ τέλος ἐγένετο. 20 Τότε τοίνυν ὡς τὰ μέλλοντα προειδὼς ὁ βασιλεὺς καὶ φροντίζων, ὥστε τὴν πολιτείαν διατυπῶσαι, εἰ τὰ τῆς Ἐώας μέρη παραχρῆμα ἀπέστει λεν, ὅπου τὰ ἑαυτοῦ παρέθετο τέκνα φυλακῆ ἄσφα λεστάτη μέλλων ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξιέναι· καὶ ἐν μὲν τῇ Ἀνατολῇ τὸν βασιλέα Ἀρκαδίον προσέταξε τὴν πάλαι παραδοθεῖσαν αὐτῷ βασιλείαν φυλάττειν· Ὀνώριον δὲ τῇ αὐτῇ τιμήσας ἀξία ἐπὶ τὴν τῆς Δύσεως βασιλείαν κατελθεῖν ταχέως προσέταξε, Ἐλθόντα δὲ αὐτὸν περιπτυσσάμενος καὶ φιλήσας, παρ ἔδωκεν αὐτῷ τὰ σκῆπτρα 489 τῆς βασιλείας τῆς Δύσεως, αὐτὸς ἐπὶ δέκα καὶ ζ' καιροὺς διθύνας τὴν βασιλείαν εὐτυχῶς εἰς τὸν βελτίονα μετήλθε βίον μετὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων ἀποληψόμενος τὰ γέρα τῶν ἄθλων, ἐν Μεδιολάνῳ τελευτήσαντος καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ παρὰ Ἀρκαδίου υἱοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ἀποκομισθέντος. ΣΑ'. Βασιλεία Ἀρκαδίου. Μετὰ δὲ Θεοδόσιον ἐβασίλευσεν Ἀρκαδῖος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη ιγ', βασιλεύσας ἐν τῇ Ῥώμῃ Ὀνώριος. 2 Ὅς τὸν κίονα τοῦ Ξηρολόφου στήσας, αὐτὸς ἑαυτοῦ καθίδρυσεν ἀνδριάντα. 3 Καὶ πόλιν ἐν τῇ Θράκῃ κτίσας ἐκάλεσεν αὐτὴν Ἀρκαδιούπολιν. 110.728 4 Ἐφ' οὗ ἡ γῆ ἐμυκήσατο σφόδρα ἐπὶ ἡμέρας ζ', καὶ σεισμός ἐγένετο μέγας καὶ παγκόσμιος. ΣΒ'. Περὶ τοῦ μεγάλου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Νεκταρίου δὲ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ΚΠ. τετελευτη κότες, κοινῇ ψήφῳ Ἀρκαδῖος ἐκ τῆς Ἀντιοχείων πόλεως Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον μεταστειλάμενος χειροτονηθῆναι παρεσκεύασεν ἐπίσκοπον ΚΠ. 2 Συνέβη δὲ καὶ Θεόφιλον Ἀλεξανδρείας ἐνδημεῖν, ὃς ἦν βαθυνοήμων καὶ δεινὸς πάνυ, καὶ δυναμὸς ἐκ τῆς φανεραῦς ὄψεως τὸ ἀφανὲς ἀνθρώπου βούλημά τε καὶ ἰδίωμα συνιδεῖν ὅτι μάλιστα. 3 Καὶ τὴν μὲν Ἰωάννου χειροτονίαν κωλύσαι ἐσπούδαζεν, Ἰσίδωρόν τινα πρεσβύτερον ἑαυτοῦ καὶ ξενοδόχον Ἀλεξανδρείας θέλων προβαλέσθαι, Ἰσίδωρον δὲ, οὐ τὸν ἀσκητὴν καὶ Πηλουσιώτην, 490 μαθητὴν γεγονότα ποτὲ τοῦ Χρυσοστόμου, καθὼς οἴονται τινες, ἀλλὰ τὸν προειρημένον ξενοδόχον. 4 Ὁ οὖν Ἰωάννης τῶν εὐγενῶν Ἀντιοχέων ὑπῆρχεν, υἱὸς Σεκούνδου στρατηλάτου καὶ μητρὸς Ἀνθούσης, ἐλλόγιμός τε ἦν ἄγαν καὶ πολὺς περὶ τὸ λέγειν, ᾧ καὶ Λιβάνιος ὁ σοφιστὴς καὶ διδάσκαλος αὐτοῦ προσεμαρτύρησε· ἐρωτηθεὶς γὰρ παρὰ τῶν προσηκόντων, τίνα ἀνθ' ἑαυτοῦ προβάλλεται διδάσκαλον· “Ἰωάννην, ἔλεγεν, εἰ μὴ τοῦτον οἱ Χριστιανοὶ ἡμῶν ἀπεσύλησαν.” 5 Ὀκτωκαίδεκατον ἔτος ἄγων τὴν ἡλικίαν, ἀφηνίασεν ἀπ' αὐτοῦ. 128b καὶ ὑπὸ Μελετίου, πατριάρχου Ἀντιοχείας, βαπτισθεὶς, χειροτονηθεὶς (δὲ) ἀναγνώστης καὶ παραμείνας τῇ ἐκκλησίᾳ ἔτη γ' καὶ ἀναχωρήσας ἀπῆλθε πρὸς τινα μοναχὸν καὶ ἡγούμενον τοῦνομα Καρτέριον, καὶ

προσμείνας αὐτῷ ἔτη δ', γίνεται ὑπ' αὐτοῦ μοναχός. 6 Καὶ τὰς θείας Γραφὰς ὑπ' αὐτοῦ παιδευθεὶς καὶ τῆς μοναχικῆς πολιτείας τὴν ἀκρίβειαν, χρόνον τινὰ ἀνεχώρησεν ἐν σπηλαίῳ μόνος ἔτη δύο, πόντῳ τῆς ἡσυχίας· μὴ ἀναπεσῶν δὲ τὸν τῆς ἡσυχίας χρόνον, μήτε νύκτωρ, μήτε μεθημερίαν, νεκροῦται τὰ ὑπογάστρια, πληγεὶς ὑπὸ τοῦ κρύους, καὶ τὰς περὶ τοὺς νεφροὺς δυνάμεις. 7 Οὐκ ἐπαρκῶν δὲ ἑαυτῷ χρησιμεύειν, πάλιν καταλαμβάνει τὴν ἐκκλησίαν ἐκ θείας προμηθείας εἰς πολλῶν σωτηρίαν· ἐντεῦθεν χειροτονεῖται διὰ κονοῦ διὰ Μελετίου, ὑπηρετήσας τῷ θυσιαστηρίῳ ἔτη ε'. 8 Ἦδη δὲ τῆς διδασκαλικῆς αὐτοῦ ἀρετῆς διαλαμπούσης, πρεσβύτερος χειροτονεῖται διὰ Φλαβιανοῦ τοῦ ἐπισκόπου· καὶ διατρίψας 491 δ' 110.729 ἔτη ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ ἀποσεμνύνει τὸ ἐκεῖ ἱερατεῖον τῷ βίῳ τῆς ἀκριβείας. 9 Ἦν δὲ ἀσκητὴς εἰς ἄκρον καὶ πολυάγρυπνος καὶ φιλήσυχος λίαν, καὶ διὰ ζῆλον σωφροσύνης εὐπαρρησίαστος καὶ ἀκρόχολος καὶ θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοῖ ἐχαρίζετο· καὶ ἐλευθεροστομίᾳ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀμέτρῳ ἐκέχρητο. Καὶ ἐν μὲν τῷ διδάσκειν πολὺς ἦν πρὸς ὠφέλειαν, ἐν δὲ ταῖς συντυχίαις ἀλαζονικός τις καὶ ὑπερόπτης ἐνομίζετο τοῖς (αὐτὸν) ἀγνοοῦσιν. 10 Διὸ καὶ ἐπὶ τὴν ἐπισκοπὴν προβληθεὶς, μείζονι ὀφρῦϊ κατὰ τῶν ὑπηκόων ἐκέχρητο πρὸς διόρθωσιν ἐκάστου καὶ σωτηρίαν· καὶ τοὺς τρόπους καὶ τοὺς λόγους μεταλλάττων, οὐ τοίνυν, εἰ μὴ τις εἴη κόλαξ, τοῦτον ἀλαζόνα εἶναι νομίζει, οὐδ' αὖ πάλιν εἰ κόλαξ ἢ ἀγεννῆς, τοῦτον μετριόφρονα λεκτέον, ἀλλὰ τὸν ἐν (τῇ) προσηκούσῃ τάξει τῇ ἐλευθέρῳις πρεπούσῃ ἑαυτὸν φυλάττοντα· μεγαλόψυχον γὰρ εἶναι προσήκει τὸν διδάσκαλον, οὐχ ὑπερήφανον, ἀνδρεῖον, οὐ θρασὺν, ἐπιεικῆ, οὐ δούλοπρεπῆ, μετριόφρονα, οὐ ταπεινοφροσύνην ὑποκρινόμενον, ἐλεύθερον, οὐκ ἀνδράποδον, ὥσπερ δὴ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ χρυσοῦς τὴν γλώτταν λέγει οὕτως. 11 “Διὰ τοῦ ποικίλου εἶναι δεῖ τὸν διδάσκαλον καὶ ποιμένα· ποικίλον δὲ λέγω, οὐχ ὕπουλον οὐδὲ κόλακα καὶ ὑβριστὴν, ἀλλὰ πολλῆς ἐλευθερίας καὶ παρρησίας ἀνάμεστον, εἰδότα καὶ συγκατιέναι χρησίμῳς, ὅταν ἢ τῶν πραγμάτων ὑπὸ θεοῦ ἀπαιτῆ τοῦτο, καὶ χρηστὸν εἶναι ὁμοῦ καὶ αὐστηρόν· οὐ γὰρ ἐνὶ τρόπῳ χρήσασθαι τοῖς ἀρχομένοις ἅπασιν δέον· ἐπεὶ μηδὲ ἰατρῶν παισὶν ἐνὶ μόνῳ φαρμάκῳ πᾶσι τοῖς κάμνουσι προσφέρεσθαι καλὸν μηδὲ κυβερνήτῃ μίαν ὁδὸν εἰδέναι τῆς πρὸς τὰ πνεύματα μάχης.” Ἐνόησον τοίνυν ὁποῖόν τινα εἶναι χρὴ τὸν μέλλοντα χειμῶνα τοσοῦτον ἀνθέξειν καὶ τοιαύτην ζάλην καὶ τοσαῦτα κύματα 492 πρὸς τὸ “γενέσθαι τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα πάντας κερδήσῃ.” Καὶ γὰρ σεμνὸν δεῖ εἶναι τὸν τοιοῦτον καὶ ἄτυφον καὶ φοβερόν καὶ προσηνῆ καὶ ἀρχικόν καὶ κοινωνικόν καὶ ἀδέκαστον καὶ θεραπευτικόν καὶ ταπεινόν καὶ ἀδούλωτον καὶ φαιδρόν καὶ ἡμερον, ἵνα πρὸς ταῦτα εὐκόλως μὰ χεσθαι δύνηται. Οὐκοῦν δεῖ τὸν ἐνάρετον καὶ ἐχέφρονα φεύγειν τὸ κολακεύειν καὶ κολακεύεσθαι, καὶ μήτε ἀλαζονικόν. 129a εἶναι μήτε κόλακα, ἀλλ' ἀμφοτέρων τῶν κακῶν τούτων κολάζειν τὴν ἀμετρίαν καὶ ἐλεύθερον εἶναι, μήτε εἰς δουλοπρέπειαν καταπίπτοντα. Πρὸς μὲν γὰρ χρηστοὺς ταπεινὸν ὑπάρχειν χρὴ, πρὸς δὲ θρασεῖς ὑψηλόν· ἐπεὶπερ οἱ μὲν ἀρετὴν εἶναι τὴν ἐπιεικίαν ἡγοῦνται, οἱ δὲ ἀνδρείαν 110.732 τὴν θρασύτητα, ἐκεῖνοις μὲν τὴν ταπεινοφροσύνην δέον προσφέρειν, τούτοις δὲ τὴν ἀνδρείαν σβεννύουσαν αὐτῶν τὴν ἀπὸ θρασύτητος δόξαν, ἵνα τοὺς μὲν ὠφελήσῃ, τῶν δὲ ταπεινώσῃ τὸ φρόνημα.” 12 “Ὅπερ οὖν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος δηλῶν ἔλεγε· “Τοῦ σοφωτάτου Σολομῶντος φήσαντος· “Καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι,” εἰδέναι χρὴ, ὅτι καὶ ταπεινότητος, καὶ ἐξουσίας, καὶ ἐλέγχου, καὶ παρακλήσεως, καὶ φειδοῦς, καὶ παρρησίας, καὶ χρηστότητος, καὶ ἀποτομίας, καὶ ἅπαξ ἀπλῶς παντὸς πράγματος καιρὸς ἐστὶν ἴδιος, ὥστε ποτὲ μὲν τὰ τῆς ταπεινότητος δεικνύειν καὶ μιμεῖσθαι τῇ ταπεινώσει τὰ παιδιά κατὰ τὴν Κυριακὴν φωνήν, ποτὲ δὲ τῇ ἐξουσίᾳ κεχρηθῆναι “ἦν ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν,” ὅταν ἢ χρειαῖ ἐπιζητῆ τὴν παρρησίαν· καὶ ἐν καιρῷ μὲν παρακλήσεως τὸ χρηστὸν ἐνδείκνυσθαι, ἐν καιρῷ δὲ

ἀπο τομίας τὸν ζῆλον ἐμφαίνειν καὶ ἐφ' ἐκάστου τῶν ἄλλων ὁμοίως τὸν ἔγκριτον καὶ δίκαιον λογισμὸν ἀποφέρεσθαι· λογισμοὶ γὰρ δικαίων κρίματα.”¹³ Καὶ δὴ καὶ ὁ θεοφόρος Ἰσίδωρος καὶ τοῦ μακαρίου φοιτητῆς ποτε λέγει· “Τὸν ἄρχοντα δὲ καὶ ἀγαθὸν εἶναι δεῖ καὶ φοβερὸν, ἴν' οἱ μὲν εὖ βιοῦντες θαρρόϊεν, οἱ δ' ἀμαρτάνοντες ὀκνοῖεν· θάτερον γὰρ θατέρου χωρὶς, ἀναρχίας μᾶλλον ἔστιν ἢ ἀρχῆς. Εἰ 493 μὲν γὰρ πάντες ἦσαν εὐπειθεῖς καὶ φιλάρετοι, ἀγαθότητος ἔδει μόνης, εἰ δὲ φιλαμαρτήμονες, φόβου· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἀγαθοὺς καὶ πονηροὺς ἀνάγκη ἐν τοῖς ἀρχομένοις εἶναι, ἀμφοτέρω μεταχειριστέον τῷ ἄρχοντι καὶ προϊσταμένῳ, ἵνα ἢ μὲν ἀγαθότης στηρίξη τοὺς ἀγαθοὺς καὶ σώφρονας, ὁ δὲ φόβος προαναπέλλῃ τῶν κακίστων τὰ πταίσματα.”¹⁴ Ταῦτα τοίνυν, ὡς ἔοικεν, ἀγνοοῦντες καὶ τὰ τούτων ὅμοια μὴ καλῶς ἐπιστάμενοι διακρίνουν καὶ συγκρίνουν οἱ ἐχθροὶ τοῦ θεσπεσίου Ἰωάννου ἀλόγως καὶ ἀνοήτως ἐμίσουν αὐτὸν καὶ διέβαλλον ὡς τραχύν τινα καὶ ὀργίλον. Διὸ δὴ καὶ κατὰ γυναικῶν ὁ μακάριος Ἰωάννης ἐπ' ἐκκλησίας λόγον ἐπεδείξατο, ὃν οἱ δυσμενεῖς κατ' Εὐδοξίας εἰρησθαι θρυλίσαντες, ταύτην τὸν λόγον εἰσήγαγον. Ἡ δὲ πρὸς Ἀρκάδιον δεινῶς πεπονθέναι λέγουσα κατὰ Ἰωάννου τοῦτον παρώτρυνεν· παρασκευάζει δὲ μετασταλῆναι Θεόφιλον ὡς πρόδηλον ἐχθρὸν τοῦ Ἰωάννου ὑπάρχοντα. “Ὅς παραγενόμενος ἐν τῇ Δρυῖ τῇ ἐν Ρουφινιαναῖς τὴν κατὰ Ἰωάννου ἐπιβουλήν κατειργάσατο (καὶ τοῦτον κατέκρινεν ἐν ἐξορίᾳ στείλαι), ὅπερ γνοὺς ὁ λαὸς στάσιν μεγάλην ἐποίησε μὴ συγχωρῶν αὐτῷ ἐκβληθῆναι τῆς πόλεως.”¹⁵ Ἐπικαμφθεῖσα Εὐδοξία τοῖς ὀδυρμοῖς τοῦ λαοῦ (παρεκάλεσεν ὑπὲρ Ἰωάννου τὸν Ἀρκάδιον, καὶ) πέμψασα Βρίσσωνα τὸν εὐνοῦχον ἀπὸ Πραϊνέ του τὸν Ἰωάννην εἰσήγαγεν, ὥστε Θεόφιλον καὶ τοὺς 110.733 σὺν αὐτῷ φοβηθέντας φυγῆναι χρῆσασθαι· ἐξήκοντα δὲ ἐπίσκοποι εὐρεθέντες συνῆλθον καὶ ἄκυρα^{129b} τὰ ἐν τῇ Δρυῖ πραχθέντα ἅπαντα ψηφισάμενοι, Ἰωάννην τὴν ἐπισκοπὴν δικαίως ἐκύρωσαν.¹⁶ Ἐπισυνέβη δὲ αὐτῆς τὰ κατὰ τὴν ἀργυρᾶν στήλην τῆς Εὐδοξίας τὸν τε ἀμπελῶνα τῆς χήρας· πάλιν μῖσος καὶ πάλιν ὀργή, πάλιν ἔχθρα καὶ λόγου ἐπίδειξις, οὗ ἡ ἀρχὴ· “Πάλιν Ἡρωδίας μαίνεται.” Κάντεϋθεν οἱ τοῦ μέρους αὐτοῦ ἐπίσκοποι τὴν ἐξορίαν 494 αὐτοῦ μέλλειν ἔσσεσθαι βλέποντες, συναθροίζονται πρὸς αὐτὸν μετὰ πολλῶν δακρύων λέγοντες· “Ἐπάναγκες ἡμῖν, ὦ δέσποτα, τὰς ἐκκλησίας κατέχοντας ἀναγκασθῆναι, καὶ κοινωνῆσαι, καὶ ὑπογράψαι.” Ὁ δὲ μακάριος πρὸς αὐτούς· “Κοινωνήσατε μὲν, ἵνα μὴ σχίσσητε τὴν Ἐκκλησίαν· μὴ ὑπογράψητε δέ· οὐδὲν γὰρ ἑμαυτῷ σύννοιδά ἄξιον καθαιρέσεως.”¹⁷ Εἶχε δὲ μαθητὰς ἐπισκόπους μὲν Πρόκλον, καὶ Παλλάδιον, καὶ Βρίσσωνα, καὶ Θεοδώρητον, ἀσκητὰς δὲ Μάρκον, καὶ Νεῖλον, καὶ Ἰσίδωρον τὸν Πηλουσιώτην.¹⁸ Ὁ δὲ μέγας Ἐπιφάνιος Κύπρου ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἔλθων, χειροτονίας καὶ συναξίς παρὰ τὴν Ἰωάννου ἐποίησε γνώμην. Καὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦτο συγχωρῆσαι θελήσαντος καὶ προτρεψαμένου αὐτὸν συμβῆναι αὐτῷ ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ καταγωγῆ, οὐχ εἴλατο τοῦτο ποιῆσαι Ἐπιφάνιος· ταῖς γὰρ τοῦ Θεοφίλου διαβολαῖς προκατέληπτο.¹⁹ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐπισκοποῦντος, ἀνὴρ τις ἦν Μακεδονιανὸς γυναῖκα ἔχων ὁμόφρονα αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ πεισθεὶς τῇ διδασκαλίᾳ Ἰωάννου, τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ προσελθὼν ἐκοινωνήσεν· ὁμοίως δὲ καὶ τῇ γυναικὶ κοινωνῆσαι παρήγει· ἡ δὲ ὑποκριθεῖσα πείθεσθαι τῷ ἀνδρὶ, ἦλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· παιδίσκη δὲ αὐτῆς γνησίᾳ κοινωνίαν ἐκ τῆς Μακεδονίου φέρουσα αἰρέσεως δέδωκεν αὐτῇ· δεξαμένη δὲ ὑπὸ Ἰωάννου τὴν κοινωνίαν, ὑποκριθεῖσα (συγκύπτειν καὶ) ταύτης μεταλαμβάνειν, (ἦν μὲν εἶχε) δέδωκε τῇ παιδίσκῃ (αὐτῆς), ἔλαβε δὲ ἐξ αὐτῆς ἦν ἔφερον ἡ παιδίσκη τῆς τῶν Μακεδονιανῶν, ἦν καὶ προσαγαγοῦσα τῷ στόματι, εὗρεν αὐτὴν λίθον γεγεννημένην· (καὶ τούτου φανερωθέντος) ὑπότρομος προσελθοῦσα 495 τοῖς Ἰωάννου ποσὶν, τὸ γεγονός ἐξήγγειλε καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ προσήλθε κατὰ ἀλήθειαν· (ὁ δὲ λίθος ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ ἐτέθη φυλάττεσθαι).¹⁹ Ὁ οὖν αἰοίδιμος Ἰωάννης ἐπισκοπεύσας

110.736 ἔτη ε΄, ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσὸν, κάκειθεν μετὰ ἔτη γ΄ καὶ μῆνας β΄ μετηνέχθη εἰς Πιτυοῦντα. Καὶ γενόμενος κατὰ πάροδον ἐν Κομάνοις ἐτελεύτησεν ἐν πολλῇ θλίψει καὶ κακώσει ὑπάρχων, ἐτῶν νβ΄.

ΣΓ΄. Περὶ τῆς ἐπιστολῆς πάπα Ῥώμης πρὸς τὸν Ἀρκάδιον τὸν βασιλέα. Ὁ τοῖνον πάπας Ῥώμης Ἰννοκέντιος, ἀκούσαστὴν ἐν ἐξορία τελευτὴν αὐτοῦ, γράφει πρὸς Ἀρκάδιον τοιαύδε· “Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ μου Ἰωάννου βοᾷ πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ σοῦ, βασιλεῦ, ὡς ποτε Ἄβελ τοῦ δικαίου κατὰ τοῦ ἀδελφοκτόνου Καΐν. Καὶ πάντως ἐκδικηθήσεται παντοιοτρόπως, ὅτι διωγμὸν ἄδικον κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἱερέων αὐτοῦ συνεστήσω ἐξέωςας τὸν μέγαν τῆς Ἐκκλησίας φωστῆρά τε καὶ διδάσκαλον ἐκ τοῦ θρόνου τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ παρανόμως τε καὶ ἀκρίτως συνεκδιώξας αὐτῶ καὶ τὸν Χριστόν.”² Τελευτήσαντος δὲ Ἰωάννου, χειροτονεῖται πατριάρχης Ἀρσάκιος.³ Ἡ δὲ νέα Δαλιλὰς Εὐδοξία κατὰ μικρὸν τῶ ξυρῶ τῆς ἀπάτης .130a ξυρήσασα, κατάραν ἐπήγαγεν ἑαυτῇ ἔνδικόν τε καὶ ἀνεξάλειπτον, δεσμεύσασα φορτίον ἀμαρτημάτων δυσβάστακτον, 496 καὶ προσθεῖσα τοῖς πρώην αὐτῆς δεινοῖς καὶ πολλοῖς ἀμαρτήμασιν.⁴ Ὁ δὲ (γε) μέγας Ἰσίδωρος πρὸς τινὰ γράφων, οὕτως φησὶν· “Ἐρωτᾶς τὴν περὶ τὸν θεσπέσιον Ἰωάννην τραγωδίαν· ἀλλὰ φράσαι ταύτην ἀπορῶ· νικᾷ γὰρ τὸν νοῦν ἢ μέθη τοῦ πράγματος. Μικρὰ δὲ μάνθανε, ἅπερ ἡ Αἴγυπτος ἠγνόησε, Μωσῆα μὲν παραιτουμένη, τὸν δὲ Φαραὼ οἰκείου μένη, τοὺς ταπεινοὺς μαστίζουσα καὶ τοὺς κοπουμένους θλίβουσα, πόλεις οἰκοδομοῦσα καὶ τοὺς μισθοὺς ἀποστεροῦσα καὶ μέχρι (τοῦ) νῦν τούτοις ἐμμελετῶσα, τὸν λιθομανῆ καὶ χρυσολάτρην προβαλλομένη Θεόφιλον, τέσσαρσι συνεργοῖς καὶ συνἀποστάταις ὀχυρωθέντα, τὸν θεοφιλῆ καὶ θεολόγον κατεπολέμησεν ἄνθρωπον, τὴν περὶ τὸν ἐμοὶ ὁμῶς νυμον ἀπέχθειαν καὶ δυσμένειαν ὀρμητήριον τῆς οἰκείας εὐρηκότα σκληρότητος· ἀλλ’ “Ὁ μὲν οἶκος Δαυὶδ κραταιοῦται καὶ πορεύεται· ὁ δὲ οἶκος Σαουλ ἀσθενεῖ, καὶ καταισχύνεται, καὶ συμποδίζεται,” καθὼς ὄρας, εἰ καὶ τῆς ζάλης ὑπεξῆλθεν ὁ ἄνθρωπος πρὸς τοῦ Θεοῦ στεφανίτης καὶ νικηφόρος, καὶ πρὸς τὴν ἄνω γαλήνην μετεχώρησεν.”⁵ Ὑποστρέφοντι δὲ Ἐπιφανίῳ ἐν Κύπρῳ τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν παρὰ Θεοῦ μεμαθηκῶς πλησιάζου 110.737 σαν, λέγεται εἰρηκεῖναι τοῖς αὐτὸν παραπέμπουσιν· “Σπεύδω ἐγώ· ἀφίημι δὲ ὑμῖν τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὴν ὑπόκρισιν.” Ὅς γε καὶ Ἰωάννου τὴν ἐν ἐξορία τελευτὴν καὶ νίκην ἐδήλωσε, καὶ Ἰωάννης ὁμοίως Ἐπιφανίῳ τὴν ἐν τῷ πλοίῳ κοίμησιν· ἐκ θείας ἐπιπνοίας ταῦτα προμυήθησαν οἱ μακάριοι, ἵνα μὴ τις ἔχθραν ἔχειν αὐτοὺς ὑποπτεύσειε κατ’ ἀλλήλων· οὐ γὰρ ἂν οἱ τοιοῦτοι θεηγόροι καὶ θεοφιλεῖς διδάσκαλοι, καὶ τοῦ εἰρηνοποιῦ Χριστοῦ μαθηταὶ γνήσιοι, τοῦ φάσκοντος· “Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ 497 μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις,” ἔχθραν ἔχοντες ἐτελεύτησαν· ἅπαγε! εἰ γὰρ καὶ μικρὸν σκάνδαλον τὸ προῤῥηθὲν γέγονε μεταξύ, τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἐλέγχον πρὸς ὀλίγον, ἀλλ’ οὖν γε θάπτον εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ἀρετῶν (αὐθις) ἀνήχθησαν, τὴν ἀγάπην, περὶ ἧς λέγει Παῦλος ὁ ἀπόστολος· “Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν,” καὶ ὅτι “Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει.”⁶ Μετὰ δὲ τὴν Ἰωάννου τελευτὴν ἐπίσκοπός τις ἅγιος, Ἀδελφὸς τοῦνομα, ἔλεγεν, ὅτι· “Λύπην εἶχον ἀφόρητον, διότι ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ, ὁ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλος, ὁ τοῖς λόγοις εὐφράνας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἔξω τοῦ θρόνου ἐκοιμήθη. Ἐδεόμην οὖν τοῦ Θεοῦ μετὰ πολλῶν δακρῶν, ἵνα δείξῃ μοι αὐτὸν ἐν ποίᾳ καταστάσει ἐστὶ καὶ εἰ μετὰ τῶν πατριαρχῶν ἐτάγη. Ἐπὶ πολὺν οὖν χρόνον τοῦτο εὐχόμενος, ἐν μιᾷ γίνομαι ἐν ἐκστάσει, καὶ θεωρῶ ἄνδρα πάνου εὐειδῆ κρατήσαντά με τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ὃς ἀπαγαγὼν με εἰς τόπον λαμπρὸν καὶ

υπερένδοξον, ἐδεικνυέ μοι τούς τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλους. Ἐγὼ δὲ, φησὶ, περιεσκόπουν ἰδεῖν ὃν καταθυμίως εἶχον, τὸν μέγαν Ἰωάννην, τὸν ἐμὸν ἀγαπητόν· ὡς οὖν ἔδειξέ μοι πάντας καὶ ἐκάστου τὸ ὄνομα ἐγνώρισε, κρατήσας με πάλιν τῆς χειρὸς, ἐξήγαγέ με ἔξω. Ἐγὼ δὲ λελυπημένος ἠκολούθουν αὐτῷ. 130b μὴ ἐωρακῶς μετὰ τῶν Πατέρων τὸν ἐν ἀγίοις Ἰωάννην (τὸν Χρυσόστομον). Ὡς οὖν ἐξηρχόμην, ὁ ἐφεστὼς τῇ θύρᾳ κατασχών με λέγει μοι· (“Τί ἔχεις; τί λελύπησαι;” Ἐμοῦ δὲ μὴ ἀποκριθέντος, πάλιν λέγει μοι·) “Οὐδεὶς εἰσερχόμενος ὧδε, λυπούμενος ἔνθεν ἐξέρχεται.” Τότε λέγω αὐτῷ· “Αὕτη μοί ἐστιν (ἡ) λύπη, ὅτι τὸν ἐμὸν προσφιλέστατον Ἰωάννην τὸν ἐπίσκοπον ΚΠ. οὐχ ἐώρακα μετὰ τῶν ἄλλων τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλων.” Ὁ δὲ πάλιν λέγει μοι· “Ἄνθρωπος 498 ἐκείνιν ἐν σαρκὶ ὧν ἰδεῖν οὐ δύναται· ἐκεῖ γὰρ παρίσταται ὅπου ὁ θρόνος ὁ Δεσποτικός.” 110.740. 7 Ἐπὶ Ἀρκαδίου ἀντήρανοι Ἰσαυροὶ πραιδεύοντες ἕως Καππαδοκίας. 8 Ἐπὶ αὐτοῦ εἰσήλθε καὶ τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου προφήτου Σαμουὴλ καὶ ἀπετέθη ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πλησίον τοῦ Ἐβδόμου. 9 Ἀρῶσθης δὲ ὁ αὐτὸς βασιλεὺς τελευτᾷ.

ΣΔ'. Βασιλεία Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ. Μετὰ δὲ Ἀρκαδίον ἐβασίλευσε Θεοδόσιος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη μβ'. Καὶ ἐξελθὼν ἵπασθηναί (ἐν τῷ Κάμπῳ), συμπεσὼν τῷ ἵππῳ ἐτελεύτησεν. 2 Οὗτος ἐν τοῖς Χαλκοπρατίοις ναὸν ἔκτισε τῆς Θεοτόκου, πρότερον ὄντα συναγωγὴν Ἰουδαίων. 3 Καὶ τὸ χερσαῖον τεῖχος τῆς πόλεως καταλύει καὶ προσθεῖς ἄλλα δύο διαστήματα, ὠκοδόμησεν ἕτερον τεῖχος δι' ἡμερῶν ξ'. 4 Ἐπὶ αὐτοῦ καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ μαρτυρήσαντες παῖδες ζ' ἐπὶ Δεκίου, ἀνέστησαν μετὰ ἔτη τοβ'. 5 Καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν ΚΠ. καὶ φοβερώτατος, ὥστε πεσεῖν τὰ τεῖχη τῆς πόλεως καὶ τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς 499 ἐν διαφόροις τόποις· καὶ μέντοι καὶ κώμας καὶ χώρας τῆς τε Θράκης καὶ Πόντου, Βιθυνίας, καὶ Φρυγίας, καὶ Γαλατίας, καὶ ἐπεκράτησεν ὁ σεισμὸς ἐπὶ μῆνας γ'. διὸ καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ πατριάρχῃ Πρόκλῳ καὶ παντὶ τῷ πλήθει τῆς πόλεως ἀνυπόδητος ἐλιτάνευεν ἐπὶ πολὺν ἡμέρας. 6 Ἐν αἷς, λιτανευόντων αὐτῶν, συνέβη παιδίον ἀρπαγῆναι ἐκ τοῦ λαοῦ εἰς τὸν ἀέρα καὶ μνηθῆναι ὑπ' ἀγγελικῆς τινος διδασκαλίας τὸν τρισάγιον ὕμνον. Τοῦ δὲ παιδὸς ἀπολυθέντος καὶ τὸ μνηθὲν ἀπαγγείλαντος, καὶ τοῦτο μετ' αὐτοῦ μελωδησάντων τῶν ὄχλων, παρατύκα ἐκόπασεν ἡ τοῦ σεισμοῦ ἀπώλεια (καὶ τὸ παιδίον ἀπέθανεν). 7 Ἐπὶ Θεοδοσίου Ἀσπαρ καὶ Ἀρδαβούριος προχειρίζονται δομέστικοι Ἀνατολῆς τε καὶ Δύσεως. 8 Ἀττικοῦ δὲ πατριαρχοῦντος Ἰουδαῖόν τινα παράλυτον νουθετήσας, εἶτα βαπτίσας, ὑγιῆ (πα ραδόξως) ἐκ τῆς κολυμβήθρας ἀνήγαγε.

ΣΕ'. Περὶ τῆς γ' Συνόδου. Καὶ ἡ γ' γέγονε σύνοδος τῶν ἐν Ἐφέσῳ ζ' Πατέρων, συνελθοῦσα τὸ πρότερον ἐν ἔτει ιγ' τῆς Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ βασιλείας, υἱοῦ Ἀρκαδίου. 110.741. 2 Ἦς ἡγοῦντο Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, διέπων καὶ τὸν τόπον Κελεστίνου τοῦ Ῥώμης, Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων (Ἰωάννης Ἀντιοχείας κατὰ Νεστορίου ἐπίσκοπος ΚΠ. παρόντος καὶ αὐτοῦ ἐν Ἐφέσῳ), λέγοντος μὴ λέγειν Θεοτόκον τὴν (ἁγίαν) 500 Θεοτόκον (Μαρίαν), ἀλλὰ Χριστοτόκον (καὶ Κυριοτόκον), καὶ δύο υἱοὺς ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μυθολογοῦντος καὶ δύο ὑποστάσεις, καὶ ἄλλον μὲν εἶναι τὸν Λόγον τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα, ὕστερον δὲ τὸν ἐκ Μαρίας τεχθέντα ἄνθρωπον, κατὰ σχέσιν δὲ ἐνωθέντα τῷ Θεοῦ Λόγῳ, καὶ ὁμωνύμως αὐτῷ Υἱὸν λεγόμενον. 3 Τοῦτον προσκληθέντα παρὰ τῆς συνόδου καὶ μὴ ἀπαντήσαντα ἐκκλησιαστικῶς καθελούσα ὡς μὴ θελήσαντα τοῖς ὀρθοῖς δόγμασι συνθέσθαι, ἀνεθεμάτισε, μίαν δὲ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν καθ'. 131a ἐνωσιν ὑπόστασιν καὶ δύο φύσεις σαφῶς ἐδογματίσει, τὸν αὐτὸν εἶναι (καὶ) Θεὸν καὶ ἄνθρωπον καὶ τὴν ἁγίαν Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον. 4 Ἰωάννης δὲ Ἀντιοχείας ἐπίσκοπος μετὰ τὴν Νεστορίου καθαίρεσιν καταλαμβάνει· καὶ λυπηθεὶς ὅτι χωρὶς αὐτοῦ καθηρέθη Νεστόριος, παραλαβὼν τοὺς συνελθόντας αὐτῷ ἐπισκόπους, ἐν οἷς ἦν καὶ Θεοδώρητος ὁ Κύρου ἐπίσκοπος καὶ Ἰβας Ἐδέσσης, καθαίρεσιν ὑπαγορεύει τοῦ ἐν

ἀγίοις Κυρίλλου καὶ Μέμνονος τοῦ Ἐφεσίων ἐπισκόπου ὡς παρὰ τὸν κανόνα τῆς Ἐκκλησίας ποιησάντων τὴν σύνοδον. Οἱ δὲ περὶ Κύριλλον μέμφονται ὡς ἄθεσμα καὶ ἄτοπα τὰ παρ' αὐτῶν γενόμενα. Καὶ οὕτως ἀπὸ τῆς Ἐφεσίων διαφερόμενοι ἀλλήλοις διέστησαν, οἱ τε Ἀνατολικοὶ καὶ οἱ Αἰγύπτιοι. 5 Μετὰ δὲ ταῦτα σπουδῆ τοῦ βασιλέως ἠνώθησαν, συμφρονήσαντες καὶ οἱ Ἀνατολικοὶ τῇ ἐκτεθείσῃ ἐν Ἐφέσῳ ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ τῇ κατὰ Νεστορίου καθαιρέσει ἔγγραφον ἐπιστολὴν τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι διὰ Παύλου τοῦ ἐπισκόπου Ἐμέσσης ἀποστείλαντες. 6 Νεστόριος δὲ ἐξωρίσθη εἰς Ὅασιν. 7 Ἀττικοῦ δὲ τελευτήσαντος, Σισίνιος πατριάρχης προχειρίζεται· τούτου δὲ τελευτήσαντος, ὁ Νεστόριος· τούτου δὲ καθαιρεθέντος, Πρόκλος ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται, 501 ὅτε καὶ τὸ λείψανον τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τῇ πόλει μετεκομίσθη. Ὡσαύτως καὶ τὰ λείψανα Στεφάνου καὶ Λαυρεντίου. 8 Ὁ δὲ τῶν Περσῶν φύλαρχος ἦλθε πολεμῆσαι Θεοδοσίῳ· ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπέστειλε κατ' αὐτοῦ πατρίκιον καὶ στρατὸν ἔνοπλον. Τοῦ δὲ παραταξαμένου εἰς πόλεμον, δηλοῖ αὐτῷ ὁ φύλαρχος λέγων· “Εἰ ἔτι ἔχεις ἕνα δυνατὸν ἐκ τοῦ λαοῦ σου ἰσχύοντα μονομαχεῖσαι καὶ νικῆσαι ἕνα Πέρσην μονομάχον, εὐ 110.744 θέως ποιῶ τὰ πάκτα τῆς εἰρήνης ἐπὶ χρόνους ν'. εἰ δὲ ἠττηθεῖς, λαμβάνειν με κεντηνάρια ν'.” Καὶ οὕτως ὁ μὲν Πέρσης κατάφρακτον, ὁ δὲ Γότθος κόμητα ἔνοπλον μεταξὺ τοῦ πλήθους παραστήσαντες εἰς μονομαχίαν, πρῶτος ὁ Πέρσης ὀρμήσας δορυφόρος· ὁ δὲ Γότθος δεξιὸν πλαγιάσας ἐσώκισεν αὐτὸν κατὰ τὸ Γοτθικὸν ἔθος, καὶ τοῦτον ἐκ τοῦ ἵππου καταγαγὼν, αὐτίκα ἀνεῖλεν. Καὶ τούτου γεγονότος, ἐποίησεν ὁ Περσῶν φύλαρχος εἰρήνης πάκτα κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ. 9 Τοῦ δὲ βασιλέως κυνηγήσαι ἐξελθόντος, τοὺς σὺν αὐτῷ πάντας διαλαθὼν, ἦλθε διὰ μακρᾶς ὁδοῦ πρὸς τινα μοναχὸν ἐν κελλίῳ καθεζόμενον πλησίον τῶν προαστείων ΚΠ. 10 Ὅν ὁ γέρον ἐπέγνω μὲν, ἐδέξατο δὲ ὡς ἕνα τῶν στρατιωτῶν. Τοῦ δὲ βασιλέως ἐκ τῆς ὁδοῦ καὶ τοῦ καύσωνος ὀλιγορήσαντος, ἔβρεξεν ἄρτους ὁ γέρον καὶ βαλῶν ὄξος καὶ ἔλαιον, ἔφαγεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἔπιεν ὕδωρ. 11 Καὶ φησὶ πρὸς τὸν μοναχόν· “Οἶδας τίς εἰμι, Πάτερ;” Ὁ δὲ μοναχὸς εἶπεν· “Ὁ Θεὸς οἶδέ σε.” Καὶ ὁ βασιλεὺς ἔφη· “Εγὼ εἰμι Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς.” Καὶ ἀναστὰς ὁ γέρον προσεκύνησεν αὐτόν. Εἶπεν οὖν ὁ βασιλεὺς· “Μακάριοί ἐστε ὄντως ὑμεῖς οἱ 502 μοναχοὶ καὶ ἀμέριμνοι τοῦ κόσμου· ἐπ' ἀληθείας γὰρ λέγω σοι, Πάτερ, ἐν τῷ παλατίῳ ἐγεννήθη καὶ οὐδέποτε μεθ' ἡδονῆς ἀπήλαυσα βρώσεως (τοιαύτης) καὶ πόσεως, καθὼς σήμερον.” 12 Τοῦ δὲ λαοῦ φθάσαντος, καὶ ἐνώπιον πάντων ἀξιοπρεπῶς τιμήσαντος τὸν γέροντα καὶ πάντας ἀξιωθῆναι τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τοῦ βασιλέως προστάξαντος, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ μετ' εἰρήνης· Καὶ ἀπὸ τότε 131b ἐτίμα αὐτὸν ὁ βασιλεὺς (μεγάλως). Ὁ δὲ γέρον ἀναστὰς ἔφυγε καὶ πάλιν ἦλθεν εἰς Αἴγυπτον.

Σζ'. Περὶ τῆς Ἀνακομιδῆς τοῦ Χρυσοστόμου. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἀποστείλας ἀνεκόμισε τὸ λείψανον τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ Κομάνης ὅπου ἦν τελευτήσας ἐξορισθεὶς ὑπὸ Εὐδοξίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, πολλὰ δεηθεὶς τοῦ βασιλέως ὁ Πρόκλος ὁ τότε τὸν τῆς ΚΠ. ἰθάνων θρόνον, τοῦ ἀνακομίσαι αὐτὸ, ὃ δὴ καὶ γέγονε· καὶ ἀπέθετο αὐτὸν ἐντίμως ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. 2 Περὶ δὲ τῆς γυναικὸς Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως Εὐδοκίας οὕτω συμβέβηκε· Φιλόσοφος ἐν ταῖς ἐν Ἑλλάδι Ἀθήναις, ἔχων υἱοὺς γ' καὶ θυγατέρα μίαν τελευτῶν, τοῖς μὲν υἱοῖς κατέλειπε κληρονομίας 110.745 μίαν καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πᾶσαν· τῇ δὲ θυγατρὶ τρεῖς νομίσματα ρ', οὕτως εἰρηκῶς ἐν τῇ διαθήκῃ· “Ἀθηναῖδι τῇ ποθεινοτάτῃ θυγατρὶ θέλω δοθῆναι νομίσματα ρ', καὶ μόνον. Ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ἡ αὐτῆς τύχη.” 3 Ἦτις μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν μηδὲν λαβοῦσα παρὰ τῶν ἀδελφῶν, ἦλθε πρὸς τὴν Πουλ χερῖαν τὴν ἀδελφὴν Θεοδοσίου, 503 κατεγκαλοῦσα τοὺς ἀδελφούς. Ἡ δὲ θεασαμένη τὸ εὐπρεπὲς καὶ ἐλλόγιμον αὐτῆς, καὶ μαθοῦσα παρὰ τῆς θείας αὐτῆς, ὅτι παρθένος

ἔστιν, βαπτίζει ταύτην· ἦν γὰρ Ἑλληνίς, καὶ Εὐδοκίαν μετωνόμασε. ⁴ Καὶ συνῆψεν αὐτήν τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ πρὸς γάμον (συνευδοκοῦντος καὶ τοῦ προσφιλεστάτου Παυλίνου, ὃς γενόμενος μάγιστρος ἐτιμήθη μειζόνως ὡς συνεργὸς καὶ παράνυμφος. Καὶ μέντοι καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς μεταστειλάμενος, ἀξιωματικούς ἐποίησε). ⁵ Μετὰ ταῦτα συνέβη προελθεῖν τὸν Βασιλέα κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανίων καὶ Παυλῖνον αἰετὸς μὴ εὐρεθῆναι μετὰ τοῦ βασιλέως· καὶ ἐπέδωκε τις πένης τῷ βασιλεῖ μῆλον φρυγιάτικόν μέγα σφόδρα, ὅπερ δεξάμενος ὁ βασιλεὺς καὶ θαυμάσας καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος, ἔδωκε τῷ πένητι νομίσματα ῥ', τὸ δὲ μῆλον ἀπέστειλε τῇ βασιλίῳ, ἡ δὲ τῷ Παυλίνῳ, ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ εἰσερχομένῳ ἐν τῷ παλατίῳ. Ὁ δὲ βασιλεὺς λαβὼν τοῦτο καὶ ἐπιγνοὺς ἐζήτει αὐτὸ παρὰ τῆς βασιλίσσης· ἡ δὲ εἶπεν ὅτι “Ἐφαγον αὐτό;” καὶ ὀρκίσας αὐτήν κατὰ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας, ἠρνήσατο ἔμμενύτερον. Τότε ὑπέδειξεν αὐτῇ τὸ μῆλον. Ἡ δὲ ἰδοῦσα αὐτὸ κατησχύνθη καὶ ἔμεινεν ἄφωνος. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὀργισθεὶς κατ' αὐτῆς καὶ ὅτι ἐρώσα τοῦ Παυλίνου τὸ μῆλον ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ διὰ τοῦτο ἠρνήσατο. Καὶ παραυτίκα τὸν Παυλῖνον ἀνείλε. ⁶ Ἡ δὲ βασίλισσα Εὐδοκία ἐπὶ τοῦτο λυπηθεῖσα, τὸν βασιλέα παρεκάλει εἰς Ἱεροσόλυμα αὐτήν ἀποσταλῆναι εὐχῆς χάριν. Ὁ δὲ εἶξας τῇ αὐτῆς αἰτήσῃ, τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς ἐξεπλήρωσεν. ⁷ Τῆς δὲ παραγενομένης, πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθώματα πεποίηκεν, ἀνανεώσασα τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ. ⁸ Εἰς λόγους δὲ τινὰς ἐρχομένης αὐτῆς πρὸς τινὰς, τοῦτο ἔλεγεν, ὅτι “Περὶ ἐμοῦ Δαυὶδ εἶρηκεν Ἀγάθυνον, Κύριε, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου τὴν Σιών· καὶ οἰκοδομηθήτω τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ.” ⁹ Ἐν δὲ τῷ μέλλειν αὐτήν τελευτᾶν, ἔξω μολογήσατο μὴ συνειδέναι τι κατὰ τῆς Παυλίνου κατηγορίας. ¹⁰ Πρόκλου δὲ τελευτήσαντος, Φλαβιανὸς ἀνὴρ ἱερώτατος τῆς Ἐκκλησίας προέστη. ¹¹ Καὶ ἐκ τῶν Γόθων ἔθνη γεγόνασι δ', οἳ τε Ὑπόγοιθοι, Γήπεδες καὶ Οὐάνδαλοι, ἐξ ὧν Ἀραβες, καὶ ἤρξαντο διαπερᾶν ἐν τῇ Ῥωμαίων γῇ.

ΣΖ'. Βασιλεία Μαρκιανοῦ. Μετὰ δὲ Θεοδόσιον ἐβασίλευσε Μαρκιανός, ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, ἔτη 132a. Τοῦ γὰρ Θεοδοσίου τελευτήσαντος καὶ μῆπω τοῦτο γνωσθέντος τινί, μεταστειλαμένη τοῦτον Πουλχερία ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφή στρατιώτην ὄντα καὶ γέροντα καὶ ἐν σωφροσύνῃ καὶ σεμνότητι βίου διαπρέποντα, φησὶ πρὸς αὐτόν· “Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἐγὼ δὲ ἐξελεξάμην σε ἐκ πάσης τῆς συγκλήτου ὡς ἐνάρετον, δός μοι λόγον, ὅτι φυλάσῃ (μου) τὴν παρθενίαν (ἄσυλον) ἦν τῷ Θεῷ ἀνεθέμην, καὶ ἀναγορεύω σε βασιλέα.” Τοῦ δὲ συνθεμένου τοῦτο μεθ' ὅρκου, προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Ἀνατόλιον καὶ τὴν σύγκλητον, καὶ ἀναγορεύει αὐτὸν βασιλέα. ² Πολλὰ οὖν, ποιήσασα κατορθώματα καὶ πολλοὺς εὐκτηρίους 505 οἴκους ἀνεγείρασα, καὶ πτωχοτροφεῖα, καὶ ξενῶνας, καὶ ξενοτάφια, καὶ μοναστήρια, ἐν οἷς καὶ τὸν τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου ναὸν ᾠκοδόμησεν, καὶ ἐτελεύτησε παρθένος καταλείπουσα Μαρκιανὸν βασιλεύειν. ³ Καὶ γὰρ ἦν αὕτη πάση ἀρετῇ κεκοσμημένη· αὕτη γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν Θεοδόσιον ἐξεπαίδευσεν εἰς πάντα, οἷον ἠθὸς τε καὶ λόγον, βᾶδιμά τε καὶ γέλωτα καὶ ἐνδυμάτων περιβολὴν καὶ σχῆμα καθέδρας καὶ στάσιν· προηγουμένως δὲ τὴν εἰς τὸ Θεῖον εὐσέβειαν ἐπιμελῶς αὐτὸν ἐδίδασκεν. ⁴ Ὁ δὲ φύσει νωθρὸς τις καὶ ἀπερίσκοπος ὑπῆρχεν εἰς πάντα, μάλιστα εἰς τοὺς ὑποβάλλοντας αὐτῷ χάρτας, ἀπαρναγνώστως ὑπέγραφεν, ὅπερ ἡ σοφωτάτη ποτὲ γνοῦσα, σοφῶς ὑπῆλθεν αὐτῷ, δωρεὰν ὑποβάλλουσα δῆθεν πρὸς δουλείαν ὑποχωροῦσαν τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν τὴν Εὐδοκίαν, ἣν καὶ καθυπογράψας μὴ πρότερον ἀναγνοὺς, ὕστερον πικρῶς ὀνειδίζεται παρὰ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς Πουλχερίας. ⁵ Ὁ δὲ γε Μαρκιανὸς εὐσεβῆς ἄγαν καὶ δικαιοκρίτης ὑπάρχων, ταῦτα περὶ αὐτοῦ γέγραπται, ὅτι ἔτι στρατιώτης ὢν, στρυφθεὶς τοὺς πόδας καὶ νοσήσας κατελείφθη ἐν πόλει Συδίμα. Ἀναρρώσθη οὖν ὠκειώθη δυσὶν εὐπόροις ἀδελφοῖς. ⁵⁰⁶ Ἄμα δὲ αὐτοῖς ἐπὶ θήραν ἐξίων μεσημβρίαν ἀναπαυσάμενος

ύπνωσεν· ἔξυπνοι δὲ γενόμενοι οἱ αὐτάδελ φοι ὀρώσιν ύπνοῦντα αὐτὸν ἐν ἡλίῳ, ὑπὸ ἀετοῦ δὲ περισκεπόμενον. Ἐκπλαγέντες οὖν, διυπνισθέντι λέγουσιν αὐτῷ· “Εἰ βασιλεύσεις, τί ἡμῖν χα ριεῖς;” Ὁ δὲ διαπιστῶν ὅμως ἔφη, “ἀντὶ πατρὸς ἔχειν ὑμᾶς.” Δόντες οὖν αὐτῷ νομίσματα ς' ἀπέστει λαν ἐν τῇ πόλει, φήσαντες· “Μέμνησο ἡμῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.” 10 Ὁ δὲ εἰσελθὼν προσεκολλήθη Ἄσπαρι καὶ Ἄρδαβουρίῳ· εἶθ' οὕτως (μετὰ Ἄσπαρος) εἰς Ἀφρικὴν ἐλθὼν ἐζωγρήθη. Ὑπνοῦντος δὲ ἐν τῇ αὐλῇ Γιζεριχ, ἀετὸς αὐθις κατελθὼν ἐπεσκέπασεν αὐτόν. Ὅραθεῖς δὲ παρὰ Γιζεριχ, τοῦτον ἀνελεῖν ᾤθη ὡς βασιλεύειν μέλλοντα. Λογισάμενος δὲ ὡς τὴν τοῦ Θεοῦ βουλήν κωλύειν οὐ δύναται, σπονδὰς εἰρηνικὰς μετ' αὐτοῦ ποιήσας ἀπέλυσεν αὐτόν. 11 Φλαβιανοῦ τελευτήσαντος, Ἀνατόλιος χει ροτονεῖται πατριάρχης. 12 Ὁ οὖν Μαρκιανὸς τῆς βασιλείας αὐτοκρά τωρ καὶ μόνος καταλειφθεὶς ἐκέλευσεν ἄρχοντα ἐπὶ δόσει χρημάτων μὴ γίνεσθαι· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πολλῆς ἐλεημοσύνης ἀνάπλεος ἦν. 13 Ἐν δὲ ταῖς γινομέναις ἐν τῷ Κάμπῳ λιταῖς πεζὸς ἐξήρχετο σὺν τῷ πατριάρχῃ Ἀνατολίῳ, πολλὰς δωρεὰς τοῖς πένησι παρεχόμενος. 14 Ἐφ' οὗ ἔπεσον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λίθοι τρεῖς ἐν τῇ Θράκῃ παμμεγέθεις.

ΣΗ'. Περὶ τῆς δ' Συνόδου. Καὶ ἡ δ' γέγονε σύνοδος τῶν χλ' Πατέρων ἐν Καλχηδόνι ἔτει τῆς Μαρκιανοῦ 132b βασιλείας πρώτῳ, ἧς ἡγοῦντο Λέοντος 507 μὲν τοῦ ἀγίου τάτου πάπα Ῥώμης, τοποτηρηταὶ Πασχάσιος καὶ Λουκίνσιος ἐπίσκοποι, καὶ Βονεφάτιος πρεσβύτερος, Ἀνατόλιος ΚΠ., Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων, (Μάξιμος Ἀντιοχείας, ἔχοντες συναθλοῦσαν καὶ Εὐφη μίαν τὴν μάρτυρα, τὴν μέχρι τῆς σήμερον ὑπερμα χοῦσαν τῇ πίστει, οἱ καὶ συνήχθησαν) κατὰ Εὐτυ χοῦς (τοῦ δυστυχοῦς, πρεσβυτέρου γεγονότος καὶ ἀρχιμανδρίτου) καὶ Διοσκόρου (γεγονότος ἐπισκό που Ἀλεξανδρείας, τότε ὑπ' αὐτῆς καθαιρεθέντων ὡς ἀντενεχθέντων τοῖς ὀρθῶς παρ' αὐτῶν ἐκφωνου μένοις) καὶ λεγόντων, μὴ εἶναι τὴν σάρκα τοῦ 110.752 Κυρίου ὁμοούσιον ἡμῖν, ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἔνωσιν γενέσθαι, μίαν δὲ ἀποτελεσθῆναι μετὰ τὴν ἔνωσιν, καὶ ὡς ἐν φαντασίᾳ τὴν σάρκα φορέσαι τὸν Κύριον μυθολογούντων καὶ τῇ θεότητι πάθος προσ νεμόντων. 2 Οὗς καθελόντες ὡς βλασφήμους ἀνεθεμάτι σαν, ἐξεφώνησάν τε τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως (καὶ) ἀδι αιρέτως τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν· δύο δὲ εἰρήκασι φύσεις τῷ λόγῳ τῆς διαφορᾶς οὐ τῷ λόγῳ τῆς διαιρέσεως, τὴν τε τοῦ Ῥώμης ἐπι στολήν πάπα Λέοντος πρὸς Φλαβιανὸν γραφεῖσαν ὡς στήλην ὀρθοδοξίας ἐδέξαντο. 3 Ἐπικυροῦσι δὲ καὶ τὴν Νεστορίου καθαί ρεσιν, ἐδέξαντο δὲ Θεοδώρητον καὶ Ἰβαν ὡς ἀνα θεματίσαντας Νεστόριον. 4 Ἐπὶ τούτου Συμεὼν ὁ θαυμάσιος ἐπιβὰς τῷ στύλῳ (ἡ σύνοδος ἐπιμεμψαμένη, πρῶτος γὰρ τοῦτο ἐπενόησεν, ἀκοινωνησίαν αὐτῷ ἔπεμψεν. Εἶτα μαθόντες οἱ θεῖοι Πατέρες τὸν βίον καὶ τὸ ἄτυ φον τοῦ ἀνδρὸς, πάλιν αὐτῷ ἐκοινώνησαν. Πρὸς ὃν ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἐν ἰδιωτικῷ σχήματι παρα γενόμενος, τῆς ἱερᾶς εὐχῆς αὐτοῦ καὶ θεᾶς κατη ξίωται). 508 5 Περὶ οὗ καὶ Θεοδώρητος φησὶν· “Ἐπειδὴ τοίνυν ἀριθμῷ κρεῖττονες οἱ ἀφικνού μενοι, προσψαύειν δὲ πάντες ἐπεθύμουν καὶ τινα εὐλογίαν ἐπεχείρουν τρυγᾶν ἀπὸ τῶν δερματίνων ἐκείνων ἱματίων· (πρῶτον μὲν τῆς τιμῆς τὸ ὑπερ βάλλον ἄτοπον εἶναι νομίζων, ἔπειτα καὶ τοῦ πρά γματος τὸ ἐπίπονον δυσχεραίνων, τὴν ἐπὶ τοῦ κίονος ἐμηχανήσατο στάσιν, ὃν) πρῶτον μὲν ἐκέλευσε γενέσθαι πήχεων ', εἶτα ἰβ' (καὶ) μετὰ ταῦτα κβ', νῦν δὲ λ'. Ἐγὼ δὲ οὐδὲ τῆς θείας οἰκονομίας ἄνευ ταύτην λαμβάνω τὴν στάσιν (οὐπερ ἔνεκα τοὺς μεμψιμοίρους παρακαλῶ χαλινῶσαι τὴν γλῶσ σαν καὶ ῥιψοκινδύνως μὴ φέρεσθαι καὶ σκοπεῖν ὡς πολλακίς τὰ τοιαῦτα ὁ Θεὸς) τῶν ῥαθυμοτέρων ἔνεκα ὠφελείας (ἐμηχανήσατο)· καὶ γὰρ τὸν Ἡσαΐαν γυμνὸν καὶ ἀνυπόδητον βαδίσαι προσέταξε καὶ τὸν Ἱερεμίαν περιζύμα τῇ ὀσφύϊ περιθεῖναι καὶ οὕτω τοῖς ἀπειθοῦσι προσφέρειν τὴν προφη τείαν, καὶ ἄλλοτε (δὲ) κλοιοὺς ξυλίνους καὶ σιδηροὺς μετὰ ταῦτα περιβαλεῖν τῷ τραχήλῳ,

καὶ τῷ Ὡσηὲ γυναῖκα πόρνην λαβεῖν καὶ πάλιν ἀγαπήσαι γυναῖκα μοιχαλίδα, καὶ τῷ Ἰεζεκιήλ ἐπὶ τοῦ δεξιῦ πλευροῦ (κεῖσθαι) ἡμέρας μ' καὶ ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ (ἡμέρας) ἑνὸς κατακλιθῆναι καὶ αὐθις διορύξαι 110.753 τὸν τοῖχον καὶ φυγόντα ἐξελεῖν καὶ αἰχμαλωσίαν ἑαυτῷ διαγράψαι, καὶ ἄλλοτε ξίφος εἰς ἀκμὴν παραθηῆσαι καὶ ξυρᾶσθαι τούτῳ τὴν κεφαλὴν καὶ τετραχὴ τὰς τρίχας διελεῖν καὶ (ἀπονείμει 133a, τὰ μὲν εἰς τόδε, τὰ δὲ εἰς τόδε), ὡς ἂν μὴ πάντα λέγω· γίνεσθαι τούτων ἕκαστον προσέταξεν ὁ τῶν ὄλων Πρύτανις, τοὺς λόγῳ μὴ πειθομένους (μηδὲ προφητεῖαις ἐπαΐειν ἀνεχομένους), τῷ τῆς θεωρίας παραδόξῳ συλλέγων (καὶ τῶν θεσπισμάτων ἀκούειν παρασκευάζων. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἐξεπλάγη θεῖον ἄνθρωπον γυμνὸν βαδίζοντα ὀρέων; τίς δὲ οὐκ ἂν ἤρετο τίσοις δὴποτε συνοικεῖν ὁ προφήτης πόρνην γυναικὶ ἀνέχεται; Ὡσπερ οὖν ἐκείνων ἕκαστον ὁ Θεὸς γενέσθαι προσέταξεν τῆς τῶν ἀμελῶς συζώντων διορθούμενος ὡφέλειαν, οὕτω δὴ καὶ τὸν καινὸν τοῦτον καὶ παράδοξον τρόπον ἐπρυτάνευσε θέαμα τῷ παραδόξῳ καὶ ξένῳ πάντας ἔλκων εἰς θεωρίαν καὶ πειθανάγκην τοῖς ἀφικνουμένοις παρασκευάζων τὴν προσφερομένην παραίνεσιν.) Τὸ γὰρ καινὸν τοῦ θεάματος ἐνέχυρον ἀξιοχρεῶ γίνεται τοῦ διδάγματος (καὶ ὁ εἰς θεωρίαν ἀφικνούμενος τὰ θεῖα παιδεύθεις ἐπανέρχεται).” ”Καθάπερ γὰρ ἐπὶ (τινος λυχνίας τεθεῖς ὁ φανότατος οὗτος λύχνος, ἡλίου δίκην πάντοθεν τὰς ἀκτῖνας ἐξέπεμψεν, καὶ ἔστιν ἰδεῖν (καὶ) Ἰβήρας, καὶ Ἀρμενίους, καὶ Πέρσας ἀφικνουμένους καὶ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ἀπολαύοντες (Ἰσραηλίται δὲ κατὰ συμμορίαν παραγινόμενοι διακόσιοι κατ' αὐτὸ καὶ τριακόσιοι, ἔστι δ' ὅτε καὶ χίλιοι)· καὶ ἀρνοῦντες μὲν τὴν πατρίαν ἐξαπατῶντες μετὰ φωνῆς καὶ τὰ ὑπὲρ ἐκείνων σκευασθέντα εἶδωλα, πρὸ τοῦ θεοῦ κίονος ἐκείνου συντρίβουσιν (καὶ τοῖς ὀργίοις Ἀφροδίτης ἀποταττόμενοι· τοῦ γὰρ ἀνέκαθεν τοῦ δαίμονος κατεδέξαντο τὴν λατρείαν)· τῶν θεῶν ἀπολαύουσι μυστηρίων, νόμους δὲ παρὰ τῆς ἱεράς ἐκείνης γλώττης, (τοῖς πατρώοις ἤθεσι χαίρειν φράζουσι καὶ τῶν ἀγρίων ὄνων καὶ καμῆλων τὴν βρώσιν ἀποτασσόμενοι. Καὶ τούτων αὐτόπτης ἐγενόμην ἐγὼ καὶ ἀκήκοα αὐτῶν τὴν πάτριον ἀσέβειαν ἀρνούμενων καὶ τῇ εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ συντεθεμένων.” ”Τοσαύτην οὖν ὑπὸ τῶν φιλοσόφων ὁ κίων ψεγόμενος ὡφέλειαν ἀνέβλυσε καὶ τοσαύτην ἀκτῖνα θεογνωσίας εἰς τὰς Βαρβάρων διανοίας κατέλαμψεν)”. 6 Εἰκότως οὖν ἔλεγεν ὁ Κύριος· “Ὁ πῖστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κάκεῖνος ποιήσει” (ἢς ἐπαγγελίας τὸ τέλος ἐναργῶς 510 ἐθεασάμεθα. Τῆς γὰρ τοῦ Κυρίου σκιάς οὐδαμοῦ θαῦμα ἐργασαμένης, ἢ τοῦ μεγάλου Πέτρου σκιά θάνατον ἔλυσε, καὶ νόσους ἐξήλασε, καὶ δαίμονας ἐφυγάδευσεν· ἀλλ' ὁ ἐκεῖνα καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ δράσας τέρατα τότε), καὶ νῦν ὁ αὐτὸς διὰ τοῦ θεράποντος Συμεῶν ἐνεργεῖ θαύματα τῆ τοῦ ἁγίου Πνεύματος αἴγλη καταλαμπόμενος καὶ πανταχοῦ τὰς τῆς χάριτος ἀκτῖνας ἐκπέμπων, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον 110.756. 7 Φησὶ γὰρ· “Ὡσπερ τὰ λαμπρὰ καὶ διαφανῆ τῶν σωμάτων, ἀκτῖνος αὐτοῖς ἐμπεσοῦσης, αὐτὰ τε γίνεται περιλαμπῆ καὶ ἐτέραν αὐγὴν (ἀφ' ἑαυτῶν) ἀποστίλβει, οὕτως αἱ πνευματοφόροι ψυχαὶ ἐλλαμφθεῖσαι παρὰ τοῦ Πνεύματος, αὐταὶ ἀποτελοῦνται πνευματικαὶ καὶ εἰς ἑτέρους τὴν χάριν ἐξαποστέλλουσιν. Ἐντεῦθεν μελλόντων προγνώσεις, μυστηρίων σύνεσις, κεκρυμμένων ἀποκάλυψις, 133b χαρισμάτων διανομή, τὸ οὐράνιον πολίτευμα, ἢ μετ' ἀγγέλων χορεία, ἢ ἀτελεύτητος εὐφροσύνη, ἢ ἐν Θεῷ διαμονή, ἢ πρὸς Θεὸν ὁμοίωσις, τὸ ἀκρότατον τῶν ὀρεκτῶν, Θεὸν γενέσθαι.”. 8 Ἐπὶ Μαρκιανοῦ εἰσηγήθη τὰ λείψανα Ἡσαΐου ἐνεχθέντα ἀπὸ Παναέδος καὶ κατετέθη εἰς τὸν ἅγιον Λαυρέντιον. 9 Τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Πουλχερία ἢ εὐσεβῆς ἐτελεύτησε παρθένος, ἣτις ἔκτισε τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὰ Χαλκοπράτεια, καὶ τὸν ἐν Βλαχέρναις. 10 Στυφθεὶς δὲ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἀρβῶσθησας ἐπὶ μῆνας ε' ὁ βασιλεὺς Μαρκιανὸς ἐτελεύτησεν. ΣΘ'. Βασιλεία Λέοντος. Μετὰ Μαρκιανὸν ἐβασίλευσε Λέων ὁ Μέγας ὁ Μακέλλης ἔτη ιη' καὶ ἀπέθανε

δυσεντεριάσας, ὃν ἡ σύγκλητος προεβάλετο 511 διὰ τὸ αὐτοῦ ὄρ θόδοξον, Ἄσπαρος καὶ Ἀρδαβουρίου βουλευθέντων κρατῆσαι τῆς βασιλείας, Ἀρειανούς ὄντας ἡ σύγκλητος οὐκ ἐδέξατο· οὐσπερ καὶ ὁ βασιλεὺς ὄρων μὴ ὀρθῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀνείλεν αὐτούς· καὶ ἐκ τότε ἐκλήθη Μάκελ, ὃ ἐστὶ Ῥωμαῖστί ὁ σφαγεύς.² Ἐφ' οὗ (σημεῖον) ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ νεφέλη σαλπυγοειδῆς ἐπὶ ἡμέρας μ', καὶ σποδὸν ἔβρεξε ἐν ΚΠ. Σπιθαμῆς τὸ πάχος· τῶν γὰρ νεφῶν ὡς πῦρ ὀρωμένων, ἐδόκει πῦρ ῥέειν. Διὰ τοῦτο πάντων λιτανευόντων, τῇ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ ἐσβέσθη καὶ εἰς κόνιν μετεβλήθη.³ Ζωγράφου δέ τινος γράφει τὸν Χριστὸν καθ' ὁμοιότητα τοῦ Διὸς τολμήσαντος, παραντύκα ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐξηράνθη. Ἰάσατο δὲ αὐτὸν Γεννάδιος ὁ πατριάρχης. Φασὶ δὲ τινες τῶν ἱστορικῶν, ὅτι τὸ οὐλον καὶ ὀλιγότριχον ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ σχῆμα οἰκειότερόν ἐστιν.⁴ Ὁ δὲ γε θεῖος Γεννάδιος Ἐλευθερίῳ τῷ 110.757 μάρτυρι δι' ἓνα κληρικὸν τοῦ ναοῦ μὴ καλῶς διὰ γοντα ἐδήλωσε τάδε· “Ἄγιε τοῦ Θεοῦ Ἐλευθέριε· ὁ στρατιώτης σου ἀτακτεῖ· καὶ ἡ διόρθωσον τοῦτον ἢ ἔκκοψον.” Ὁ δὲ εὐθὺς ἐτελεύτησεν.⁵ Ὁ αὐτὸς Γεννάδιος νυκτὸς ἐλθὼν εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον εὔξασθαι, εἶδέ τι φάσμα δαιμόνιον, ᾧ ἐπιτιμῆσας ἤκουσε κράζοντος· “Ἐν δίδωμί σοι, ὕστερον δὲ κρατήσας πάντως τῆς Ἐκκλησίας” (ὅπερ δεῖσας Γεννάδιος, πολλὰ τὸν Θεὸν ἰκετεύσας μετὰ μικρὸν ἐτελεύτησεν). 512 .⁶ Ἐπὶ Δέοντος, Ἀνατολίου τελευτήσαντος, Γεννάδιος προεχειρίσθη πατριάρχης· προεβάλετο δὲ Μαρκιανὸν οἰκονόμον, τῆς τῶν Καθαρῶν ὄντα θρησκείας, εἰς δὲ τὴν ἐκκλησίαν μετελθόντα, ὃς ἔκτισε τὴν Ἀγίαν Ἀναστασίαν, ἣν καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμπρησμοῦ ἐρρύσατο δι' εὐχῆς· γέγονε γὰρ τότε μέγας ἐμπρησμός ἀπὸ τοῦ Νεωρίου λιμένος ἕως τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ κατελθόντων. Εἰς τοὺς κεράμους οὖν ἀνελθὼν τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας ἔχων τὸ Εὐαγγέλιον ἐπὶ χειρᾶς, ἀβλαβῆ τὸν ναὸν διεσώσατο.⁷ Ἐπὶ τούτου Στούδης ἔκτισε τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ μοναχοὺς ἐκ τῶν Ἀκοιμητῶν ἐγκατέστησε.⁸ Καὶ τὸ τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου σῶμα μετετέθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῇ μονῇ Παύλου τοῦ λεπροῦ· λεπρὸν γὰρ ἰάσατο, λεπρὸν ἐποίησε καὶ εἰς (τὸ) τοῦ λεπροῦ ἐτέθη.⁹ Καὶ τὰ λείψανα τῆς ἁγίας Ἀναστασίας κατετέθη ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.¹⁰ Καὶ Δανιήλ ὁ θαυμασιός (ἐκ τῆς μάνδρας ἐλθὼν τοῦ Ἁγίου Συμεῶν) ἐν τῷ Ἀνάπλω ἐπέβη τῷ στύλῳ.¹¹ Καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἡ ἐσθῆς εὐρεθεῖσα ἐν Ἱεροσολύμοις παρά τινι εὐλαβεστάτῃ γυναικὶ Ἰουδαίᾳ καὶ παρθένῳ (ιερῶς διαφυλαττο μένη· καὶ ἐν ΚΠ. ἀποκομισθεῖσα ἐν Βλαχέρναις.^{134a} ἀπετέθη, ἔνθα ὁ βασιλεὺς ναὸν ὠκοδόμησε τῇ Θεομήτορι καὶ σωρὸν ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου κατασκευάσας κατέθετο 513 ταύτην, ἣτις ἐξ ἐρίων ἀφθάρτως ἐξυφασμένη, καὶ ὁ στήμων, καὶ ἡ κρόκη, καὶ ὁμοειδῆς, καὶ ὀλόχροος, ἀδιάφθορος ἐστὶ καὶ ἀλώβητος, μέχρι νῦν τὸ θαῦμα τῆς Ἀειπαρθένου κηρύττουσα).¹² Ἐπὶ αὐτοῦ Ἰσοκάσιος κοαίστωρ Ἕλλην 110.760 διαβληθεὶς, εἰσήχθη πρὸς τὸν ὑπαρχον τῆς πόλεως δεδεμένος ὀπισθάγκωνα. Ἐφη οὖν αὐτῷ Ποσαῖος ὁ ὑπαρχος· “Ὁρᾶς (ἑαυτὸν), Ἰσοκάσιε, ἐν ποίῳ σχήματι καθέστηκας;” Ὁ δὲ εἶπεν· “Ὁρῶ καὶ οὐ ξενίζομαι· ἄνθρωπος γὰρ ὢν ἀνθρωπίναις περὶ ῥιπέσον συμφοραῖς· ἀλλὰ δίκασον ἐπ' ἐμοὶ ὡς ἐδίκασες σὺν ἐμοί. Ταῦτα μαθὼν ὁ βασιλεὺς, σπλαγχνισθεὶς ἐπὶ τούτῳ, ἐλεύθερον εἶασεν.

ΣΓ'. Βασιλεία Λέοντος τοῦ Μικροῦ. Λέων ὁ Μικρὸς, ὁ ἕγγονος αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ἔτος α'.

ΣΙΑ'. Βασιλεία Ζήνωνος. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Ζήνων, ὁ γαμβρὸς Λέοντος τοῦ Μεγάλου, πατὴρ δὲ Λέοντος τοῦ Μικροῦ, ἔτη ιζ' καὶ ἀπέθανε δυσεντερικός.² Ὁς εὐθὺς μετὰ τὸ βασιλεῦσαι ὑποβουλεύθεις ὑπὸ Βηρίνης, πενθερᾶς αὐτοῦ, γυναικὸς Λέοντος τοῦ Μεγάλου, ὡς παρὰ γνώμην αὐτῆς βασιλεύσας, ἔφυγε πρὸς τὴν ἰδίαν πατρίδα μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀριάδνης. Ἡ δὲ Βηρίνα στέψασα Βασιλίσκον τὸν ἀδελφὸν 514 αὐτῆς, ἐβασίλευσεν ἔτη β', ἅπερ ἐτάγησαν εἰς τοὺς χρόνους Ζήνωνος. Καὶ κτίσας παλάτιον ἐν ΚΠ., καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ ἴδιον ὄνομα τὰ Βασιλίσκου.³ Μετὰ

ταῦτα Ζήνωνος ὑποστρέψας καὶ εἰς ελθὼν ἐν ΚΠ., καὶ τούτων χειρωσάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προσφυγόντων ἐξώρισεν ἅμα γυναῖξί καὶ τέκνοις εἰς τὸ φρούριον Καππαδοκίας, ἐν ᾧ βληθέντος ἐν πύργῳ καὶ τῆς θύρας ἀναφραγείσης ἐτελεύτησε. 4 Ἐπὶ τούτου γέγονε σεισμός φοβερὸς ἐν ΚΠ. καὶ ἔπεσον ἐκκλησῖαι πολλαί, καὶ οἰκείαι καὶ ἔμβολοι ἕως ἐδάφους· (τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ἡ Νικομήδεια). 5 Ὁ αὐτὸς Βηρίνην τὴν ἰδίαν πενθερὰν ἐξώρισε βουλήν Ἰλλου μαγίστρου· ἡ δὲ γυνὴ Ζήνωνος, θυγάτηρ Βηρίνης, Ἀριάδνη παρεγγύησεν Οὐρβικίῳ τοῦ ἀνελεῖν τὸν Ἰλλον. Καὶ ἀνερχομένου ἐν τῷ ἵππικῷ, μετὰ τοῦ ξίφους λαβὼν ἀπετμήθη τὸ δεξιὸν οὖς. Ἐκ τούτου ἀνταρσίαν ἐμελέτησε κατὰ Ζήνωνος τοῦ ἀκεφάλου.

ΣΙΒ'. Περὶ Πέτρου τοῦ Κναφέως. Ἐπὶ Ζήνωνος Μαρτύριος Ἀντιοχείας, διὰ τὴν τοῦ Ζήνωνος περὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν διαστροφήν, ἀποταξάμενος τῆς ἐπισκοπίας, ἐπὶ ἐκκλησίᾳ 110.761 ἔφη· “Κλήρω ἀνυποτάκτῳ καὶ λαῷ ἀπειθεῖ καὶ ἐκκλησίᾳ ῥερυπωμένη ἀποτάσσομαι, φυλάττων ἑμαυτῷ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα.” 2 Ὅς πρῶτος ἐπενόησε τὸ μύρον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ ἀγιαζεσθαι καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἐν τοῖς Θεοφανίοις ἐπίκλησιν ἐσπέρας γίνεσθαι, καὶ ἐν ἐκάστη εὐχῇ τὴν Θεοτόκον ὀνομάζεσθαι, καὶ ἐν πάσῃ συνάξει τὸ σύμβολον τῆς 515 πίστεως λέγεσθαι, πρὸ τούτου μὴ λεγόμενον εἰ μὴ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ. 3 Τούτου, ὡς εἴρηται, τοῦ θρόνου ἀναχωρήσαντος, Πέτρος ὁ Κναφεὺς τῷ θρόνῳ τυραννικῶς ἐπέδημησε, ὡς τὰ Εὐτυχίου φρονῶν. 4 Καὶ τῷ θρόνῳ Ἀντιοχείας ἐκ δευτέρου τυραννικῶς τῷ τρόπῳ κρατήσαντος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ θεσμοῦ ἐκβληθέντος καὶ πάλιν ἐκ τρίτου μετὰ τὴν ἐν Ἰσαυρίᾳ γεγενημένην τοῦ Βασιλίσκου τυραννίδα, ἐπὶ τῆς βασιλείας Ζήνωνος, Βασιλίσκου ἀθεντία τοῦ αὐτοῦ θρόνου κρατήσαντος ἀθέσμως, μὴ λυθέντων τῶν κατ' αὐτοῦ γεγονότων ἀναθεμάτων καὶ πᾶσαν τὴν Ἀνατολήν ἐκταράξαντος, ὑπὸ τοῦ πάπα Ῥώμης 134b Φήλικος ἀναθεματίζεται διὰ τὴν ἑτεροδοξίαν καὶ τὴν ἐν τῷ Τρισαγίῳ προσθήκην. 5 Ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας Ζήνωνος, Βαρνάβας τοῦ ἀποστόλου τὸ λείψανον εὐρεθὲν ἐξ ἀποκαλύψεως ἐν Κύπρῳ (ἐν πόλει Κωνσταντίας) ὑπὸ δένδρον κερατέαν, ἔχον ἐπὶ στήθους τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἰδιόγραφον τοῦ Βαρνάβα. 6 Ἐξ ἧς προφάσεως τῇ ἀποκαλύψει καὶ εἰς ηγήσει τοῦ ἀποστόλου περιγεγόνασι Κύπριοι τῷ Κναφεῖ Πέτρῳ φιλονεικοῦντι, ὑπὸ Ἀντιόχειαν τελεῖν τὰς κατὰ τὴν Κύπρον ἐκκλησίας, καὶ αὐτοκέφαλον εἶναι τὴν κατὰ Κύπρον μητρόπολιν. 7 Ὅπερ Εὐαγγέλιον τὸ εὐρεθὲν ἀποθέμενος Ζήνων ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, (κατ' ἐνιαυτὸν ἀναγινώσκειται τῇ ἀγίᾳ καὶ μετὰ γάλη ε'). 8 Μαριανὸς δὲ τις προεῖπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν γυναῖκά σου διαδέχεται ἀπὸ σιλεντιαρίων. 516 Πελάγιον δὲ τινα ὑπὸ σιλεντιαρίων, ὄντα πατρίκιον, ἄνδρα σοφώτατον, ἐκέλευσε φυλάττεσθαι ἐν εἰρκτῇ, ὃν οἱ φυλάσσοντες νυκτὶ ἀπέπνιξαν κατὰ κέλευσιν Ζήνωνος. 9 Ἐπὶ αὐτοῦ Περόζης ὁ Πέρσης ἠττηθεὶς ἐν πολέμῳ ὑπὸ Οὐννων τὸν μάργαρον, ὃν ἐφόρει λευκώτατον καὶ μέγαν καθ' ὑπερβολὴν, ἐξ ὧτος τοῦ 110.764 δεξιοῦ ἀφελόμενος ἔρριψεν ὅπως μή τις αὐτὸν ὀπίσω φορέσει. 10 Ἐπὶ δὲ τοῦ γεγονότος σεισμοῦ, ἔπεσε καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Φόρου καὶ ἡ στήλη τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου εἰς τὸν κίονα τοῦ Ταύρου. 11 Ζήνων δὲ δυσεντεριάσας ἐτελεύτησε τῇ τῶν Ἀκεφάλων αἰρέσει.

ΣΙΓ'. Βασιλεία Ἀναστασίου τοῦ Δυρράχτιου. Μετὰ δὲ Ζήνωνος ἐβασίλευσεν Ἀναστάσιος ὁ δίκωρος ὁ Δυρράχτιος ἔτη κζ'. Λέγεται δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι Δυρράχτιος ὢν, υἱὸς πρεσβυτέρου, καὶ χρεώσας λίτρας χρυσοῦ ρ' διὰ τὸ ναυαγῆσαι αὐτὸν γ', ὁ δὲ στρατηγὸς ὢν ἐν τῷ Δυρράχτιῳ διὰ τὰ νομίσματα βουλόμενος λαβεῖν τὴν γυναῖκα τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ συγγενέσθαι μετ' αὐτῆς, διεκωλύθη παρὰ θείας ὀπτασίας· ἔλαβε δὲ τὸ παιδίον τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ ἀνήλθεν ἐν τῷ παλατίῳ. 2 Καὶ μετὰ τελευτῆν Ζήνωνος Ἀριάδνη ἡ γυνὴ αὐτοῦ προχειρίζεται Ἀναστάσιον βασιλέα. 3

Λέγεται δὲ ἐκκλησίαν κτίσαι ἐν τῷ Δυρράχιῳ τοῖς ἀγίοις Ἀναργύροις καὶ τὰ ζώδια, ἅπερ εἰσὶν ἐν τῇ πόρτῃ. 4 Τὸ πρῶτον μὲν ὀρθόδοξος ὢν, ὕστερον ἐξέκλι νεν εἰς μοναρχίαν, καὶ ἀπέθανεν ἀπὸ ἀστραπῆς, ἐξοριάσας καὶ τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ὄντα ὀρθόδοξον καὶ ἅγιον. 517. 5 Ἐπὶ αὐτοῦ Βιταλιανὸς ὁ Θραξ ἀντάρας καὶ παραλαβὼν τὴν Θράκην ἅμα Σκύθαις καὶ Μυσίοις ἦλθεν ἕως τοῦ Ἀνάπλου πραιδεύων· ἀλλὰ ναυμαχήσαντος αὐτῷ Μαρίνου τοῦ ἐπάρχου μετὰ τοῦ Μηδικοῦ πυρὸς καὶ θείου ἀπύρου, ὃ κατεσκεύασε Πρόκλος ὁ φιλόσοφος, κατέφλεξε τὰς ναῦς τῶν βαρβάρων. Βυθισθέντων δὲ πάντων σχεδὸν, Οὐννων, καὶ Γόθων, καὶ Βουλγάρων, καὶ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ ἐν τῷ ρεύματι, Βιταλιανὸς ἔφυγε μετὰ τῶν ὑπολειφθέντων ὀλίγων. 6 Καὶ πῦρ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐφάνη, καὶ γέγονε δημοτική ἐπανάστασις περὶ τοῦ ὀρθοδόξου δόγματος ἐν ΚΠ. ὡς βουλευθέντος τοῦ βασιλέως προσθεῖναι εἰς Τρισάγιον τὸ· “Ὁ σταυρωθεὶς δι’ ἡμᾶς, ἐλέησον ἡμᾶς.” Τοῦ γὰρ λογοθέτου καὶ τοῦ ἐπάρχου ἀνελθόντων ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας καὶ τὴν αἴρεσιν ἀρξαμένων ἐκ βασιλικῆς ἐπιτροπῆς κηρύττειν, ἐπῆλθεν ὁ δῆμος καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῆς πόλεως κατ’ 135a αὐτῶν· καὶ μόλις ἐξέφυγον. Καὶ γέγονε τοιαύτη στάσις καὶ ταραχὴ κραζόντων· “Ἄλλον βασιλέα θέλομεν,” ὡς καὶ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἄρχοντας φεύγειν καὶ ἀποκρύπτεσθαι τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ. Συναθροισθέντες δὲ οἱ στασιασταὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ λογοθέτου καὶ τοῦ ἐπάρχου κατα 110.765 δραμόντες καὶ πάντα διαρπάσαντες, ἐνέπρησαν τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τοὺς εὐρεθέντας ἐκεῖ κατέσφαξαν. Εἶτα γενομένης ταραχῆς καὶ στάσεως μεγάλης ἐμπρησμοὺς οἴκων πολλῶν ἐποίησαντο καὶ φόνους μυρίους εἰργάσαντο καὶ ἄλλα τοιαῦτα φοβερά τε καὶ ἐξαισία κατετόλμησαν, ὑβρίζοντες Ἀναστάσιον μετὰ κραυγῆς μεγάλης καὶ Βιταλιανὸν εὐφημοῦντες. Καὶ οὕτως ἐλθόντες πλησίον τῆς ὑπ’ αὐτοῦ κτισθείσης κινστέρνης τοῦ Ἁγίου Μωκίου, εὗρον τὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀγαπώμενον ἡγούμενον μοναστηρίου τοῦ Ἁγίου Φιλίππου, ὃν καὶ φονεύσαντες καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ δόρατος ἀναρτήσαντες ἔκραζον· “Οὗτός ἐστιν ὁ φίλος τοῦ ἐχθροῦ τῆς ἀγίας 518 Τριάδος.” Ἐκβαλόντες δὲ καὶ γυναῖκα ἐγκλειστήν οὔσαν πλησίον τῆς ξηροκέρκου πόρτης, εἰς ἣν ὁ βασιλεὺς εἶχε πίστιν καὶ ταύτην ἀνεῖλον. Τὸ δὲ σῶμα αὐτῆς συνδήσαντες μετὰ τοῦ προλεχθέντος ἡγουμένου καὶ σύραντες, ἔκαυσαν εἰς τὰ Στουδίου. 7 Ἐφ’ ὧν χρόνων καὶ Μούνδαρος ὁ τῶν Σαρακηνῶν φύλαρχος βαπτισθεὶς ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ἐν Συρίᾳ, Σευῆρος ἐπισκόπους ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα θέλων αὐτῷ μεταδοῦναι τῆς οἰκείας αἰρέσεως, ὢν τοῦ δόγματος αἰσθόμενος, ἔφη μετὰ πανουργίας· “Ἐδεξάμην γράμματα σήμερον, ὅτι Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος ἐτελεύτησε.” Τῶν δὲ εἰπόντων ἀδύνατον εἶναι τοῦτο, ἀπεκρίθη· “Καὶ πῶς, φησὶν, Θεὸς γυμνὸς ἐσταυρώθη καὶ ὑμᾶς, εἰ μὴ ἐκ δύο φύσεων ἦν ὁ Χριστὸς, εἶγε μηδὲ ἄγγελος ἀποθνήσκει;” Ὅπερ ἀκούσαντες καὶ σφόδρα καταπλαγέντες ἀνεχώρησαν μετ’ αἰσχύνης. 8 Ἀναστάσιος δὲ εἶδε καθ’ ὕπνου φοβερόν τινα τῇ χειρὶ κατέχοντα κώδικα (γεγραμμένον καὶ ἀναγινώσκοντα). Καὶ ἀναπτύξας (εἰς φύλλα τοῦ κώδικος) ἀναγνοὺς τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως εἶπεν αὐτῷ· “Ἰδοὺ, διὰ τὴν ἀπιστίαν σου ἀπαλείφω ἰδ’ ἔτη (τῆς ζωῆς σου).” Καὶ (τῷ ἰδίῳ δακτύλῳ) ἀπῆλειψε. 9 Καὶ μετὰ δύο ἡμέρας βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἐν τῷ παλατίῳ γενομένων καὶ τοῦ βασιλέως μονωτάτου καταλειφθέντος καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον φεύγοντος, ἐν ἐνὶ τῶν κοιτωνίσκων τῷ λεγομένῳ Ὡᾶτον ἀπελάβετο τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ῥίψασα αὐτὸν κατέρρηξεν, ὥστε αἰφνίδιον εὐρεθῆναι νεκρόν. 10 Φασὶ δὲ αὐτὸν μετὰ τὸ ταφῆναι, μεθ’ ἡμέρας τινὰς βοᾶν· “Ἐλεήσατέ με, καὶ ἀνοίξατε.” Τῶν (μνημοραλίων) δὲ εἰπόντων, ὅτι ἄλλος βασιλεύει, ἔφη (ἐκεῖνος)· “Οὐδὲν μοι μέλει· 519 εἰς μὴ ναστήριον ἀπαγάγετέ με.” Οἱ δὲ εἶασαν αὐτόν. Λέγεται δὲ μετ’ οὐ πολὺ τὸ μνημα ἀνοιγῆναι καὶ εὐρεθῆναι αὐτόν ὑπὸ πείνης φαγόντα τὰς σάρκας τῶν βραχιόνων αὐτοῦ καὶ τὰ καλίγια ἃ ἐφόρει. 110.768. 11 Ἐν δὲ Ἀλεξανδρείᾳ πλεῖστοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες

πληγέντες υπό δαιμόνων, ἀθρόως ὑλάκτουν. 12 Ἐτι περιῶν τῷ βίῳ, εἶδε καθ' ὕπνου φο βερὸν λέγοντα (αὐτῷ)· “Διὰ τοὺς ἀναθεματισμοὺς τῆς συνόδου ταῦτα πάσχουσι δίκαιοι.” 13 Καὶ Οὐννοὶ καὶ οἱ λεγόμενοι Ἴβηρες περάσαντες τὰς Κασπίας πύλας, πᾶσαν 135b τὴν Ἀρμενίαν καὶ Καππαδοκίαν καὶ Γαλατίαν καὶ Πόντον ἐξήλειψαν. 14 Ἐν Νεοκαισαρείᾳ δὲ σεισμοῦ γενέσθαι μέλλοντος ἄνθρωπός τις ὁδεύων (ἐπὶ τὴν πόλιν) εἶδε στρατιώτας προάγοντας καὶ ἕτερον ὀπισθεν κράζοντα· “Τὸν οἶκον τοῦ θαυματουργοῦ Γρηγορίου φυλάξατε.” Καὶ τοῦ σεισμοῦ γενομένου, τὸ μὲν πλεῖστον τῆς πόλεως ἔπεσεν, ὁ δὲ ναὸς τοῦ ἁγίου ἐσώθη. 15 Καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ χρυσοχόος ἐφάνη τις πλάνος ὑποδεικνύων τοῖς ἀργυροπράταις χεῖρας χρυσαῖς ἀνδριάντων καὶ πόδας καὶ ἄλλα τινὰ σκευὴ λέγων, ὅτι· Θησαυρὸν εὖρον μεστὸν τοιούτων. Καὶ πολλοὺς ἀπατήσας καὶ χρήματα πλεῖστα λαβὼν, ἦλθεν ἐν ΚΠ. φεύγων, ἐν ἧ πολλοὺς ὡσαύτως δειλιάσας, 520 προσῆλθε καὶ τῷ βασιλεῖ ὀλόχρυσον καὶ διάλιθον χαλινὸν προσκομίσας, ὃν ὁ βασιλεὺς λαβὼν ἔφη πρὸς αὐτόν· “Ὅντως ἐμὲ οὐκ ἀπατᾶς.” Καὶ (μαστιγώσας αὐτὸν πολλὰ, δέσμιον) εἰς (τὴν Πέτραν εἰς τὸ τῆς Ἀσίας) φρούριον ἐξώρισεν, ἐν ᾧ καὶ ἐτελεύτησε.

ΣΙΔ'. Περὶ τῆς βασιλείας Κωάδου. Καὶ Κωάδης ὁ βασιλεὺς Περσῶν ἐν τινὶ φρουρίῳ τῶν ἐκεῖσε μαθὼν ὡς λίθους τιμίους ἀποκεῖσθαι ἐν αὐτῷ, βουλόμενος αὐτοὺς ἀνελεῖσθαι, ἐκώλυτο παρὰ τῶν αὐτόθι οἰκούντων δαιμόνων. Πᾶσαν τοίνυν μαγείαν ἐπιδειξαμένων τῶν θεραπευτῶν αὐτοῦ καὶ μηδὲν ἰσχυσάντων, ἦλθε διὰ τῶν Ἰουδαίων ἀποτυχὼν κάκεῖθεν συνεβουλευθῆ διὰ τῶν χριστιανῶν καταργῆσαι τοὺς δαίμονας· ὁ δὲ τῶν ἐν Περσίδι Χριστιανῶν ἐπίσκοπος ἐπὶ τὸ αὐτὸ σύναξιν ἐπιτέλεσας καὶ τῶν θείων μυστηρίων μεταλαβὼν (καὶ τοῖς συνοῦσι χριστιανοῖς μεταδοὺς καὶ τῷ σημείῳ τοῦ σταυροῦ διώξας τοὺς δαίμονας) τῷ Κωάδῃ τὸ φρούριον ἀπέδωκεν. 2 Ὅς καταπλαγεῖς (πάνυ καὶ φοβηθεῖς) πρὸ 110.769 καθεδρία τὸν ἐπίσκοπον ἐτίμησεν, ἕως τότε Ἰουδαίων καὶ Μανιχαίων προτιμωμένων, καὶ ἄδειαν δέδωκε τοῖς χριστιανοῖς καὶ τοῖς χριστιανίζουσιν ἐθέλουσι (καὶ μέντοι καὶ τοὺς χριστιανοὺς ἀγαπήσας ἔκτοτε μεγάλως. 521

ΣΙΕ'. Περὶ τοῦ Εὐφήμιου τοῦ πρεσβυτέρου. Εὐφήμιος δὲ τις πρεσβύτερος καὶ πτωχοτρόφος Νεαπόλεως τῆς κειμένης ἐν τῷ Ἀνάπλῳ προχειρίζεται ἐπίσκοπος ΚΠ ὃς ἅμα τῇ χειροτονίᾳ, πρὶν ἢ ἀνελεῖσθαι εἰς τὸ σύνθρονον, ἐκ τῶν ἱερέων διπτύχων ἀπήλειψε Πέτρου τοῦ Μογγοῦ τὸ ὄνομα ταῖς ἰδίαις χερσίν· καὶ οὕτως εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον ἐκάθισεν. Οὗτος δὲ ὁ Μογγὸς Ἀλεξανδρείας μὲν ἦν ἐπίσκοπος, αἰρετικὸς δὲ ὢν διάπυρος. 2 Εὐφήμιος δὲ ζηλωτὴς ἦν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τοὺς ἐναντίους ἐδίωκεν, ὧν πρῶτος ἦν Ἀναστάσιος ὁ τότε σιλεντιάριος, ὕστερον δὲ βασιλεὺς γενόμενος, ὃν τὰ εὐτυχοῦς μαθὼν φρονοῦντα καὶ ὀχλοποιοῦντα, ἰδὼν τὴν καθέδραν αὐτοῦ τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνέτρεψεν καὶ αὐτῷ χαλεπῶς ἀπειλῶν ἐδήλωσε, εἰ μὴ τὰ τῆς ἡσυχίας ἄγοι, τὴν κεφαλὴν ἀποκείρειν καὶ τοῖς δήμοις θριαμβεύειν· καὶ βασιλεὺς δὲ τὰ κατ' αὐτὸν ἐγνώρισεν καὶ ἐξουσίαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἔλαβεν. 3 Ὅς δὲ Ζήνων ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἀναγορεύεται εἰς βασιλέα ὑπὸ Ἀριάδνης τῆς Αὐγούστης Ἀναστάσιος ὁ σιλεντιάριος, περὶ οὗ ἀντέστη Εὐφήμιος ὁ ἐπίσκοπος, αἰρετικὸν καλῶν καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀνάξιον. Ἀριάδνης 136a δὲ καὶ τῶν τῆς συγκλήτου συναινεῖν ἀναγκαζόντων Εὐφήμιον, οὐκ ἄλλως τοῦτο ποιῆσαι ἠνέσχετο εἰ μὴ ὁμολογίαν ἔγραφε παρ' αὐτοῦ ἐκομίσατο, ὡς εἰς ὄρον πίστεως δέχεται τὰ ἐν Καλχηδόνι δογματισθέντα. 4 Τῇ δὲ ὁμολογίᾳ αὐτοῦ βεβαίως τὸν Εὐφήμιον ἠπάτησε βασιλεὺς. Μανιχαῖοι δὲ καὶ Ἀρειανοὶ ἔχαιρον Ἀναστασίῳ, Μανιχαῖοι 522 μὲν ὡς τῆς μητρὸς αὐτοῦ ζηλωτρίαν οὖσης αὐτῶν, Ἀρειανοὶ δὲ ὡς Κλέαρχον τὸν θεῖον πρὸς μητρὸς Ἀναστασίου ὁμόδοξον ἔχοντας. 5 Πολλὰ δὲ τῶν Ἰσαύρων ἄτοπα καὶ ἀπανθρώπινα τολμώντων ἐν ΚΠ., Ἀναστάσιος ἅπαντας τῆς βασιλίδος ἐξέβαλε· οἱ δὲ ἐξεληθόντες πρὸς τυραννίδα ὠρμησαν καὶ ἕως τοῦ Κοτυαίου ἐξέδραμον, καθ'

ὧν ὁ βασιλεὺς στρατὸν ἐξέπεμψε καὶ Ἰωάννην τὸν κυρτὸν ἀνεΐλεν. 6 Τοῦ δὲ πολέμου ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτη κρατήσαντος, Ἀναστάσιος ἀποκαμῶν ἐθάρρησεν Εὐφημίῳ τῷ 110.772 ἐπισκόπῳ, ὡς εἰρήνης ἐφίεται, καὶ συναγαγεῖν τοὺς ἐνδημοῦντας τῶν ἐπισκόπων προσέταξεν ὑπὲρ τῶν Ἰσαύρων παρακαλεῖν. Εὐφήμιος δὲ ἐξήγαγε τὸ λεχθὲν πρὸς Ἰωάννην πατρίκιον ἀδελφὸν Ἀθηνοδώρου, ἐνὸς τῶν ἐξάρχων τῶν Ἰσαύρων. 7 Ὁ δὲ δραμῶν πάντα ἀπαγγέλλει τῷ βασιλεῖ, ὅπερ εἰς ἔχθραν τὸν βασιλέα κατὰ Εὐφημίου ἐξῶ πλῖσε μείζονα. 8 Ἀναστάσιος δὲ βασιλικώτερον κινήσει κατὰ τῶν Ἰσαύρων, τούτους κατὰ κράτος ἐνίκησε, καὶ πέμψας πρὸς Εὐφήμιον Εὐσέβιον τὸν μάγιστρον αὐτοῦ δηλοῖ αὐτῷ· “Αἰ εὐχαί σου, κύριε ὁ μέγας, τοὺς φίλους σου ἠσβόλωσαν.” 9 Ἀναστάσιος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπιβουλάς τῶν Ἰσαύρων ἐπιγράψας Εὐφημίῳ καὶ ὡς εἴη γράμματα πεπομφῶς τοῖς τυράννοις, συνήγαγε τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐπισκόπους, οἵτινες βασιλεῖ χαρὶ ζόμενοι, ἀκοινωνησὶα καὶ καθαιρέσει τὸν ἄνδρα ἠμείψαντο. 10 Καὶ προχειρίζεται εἰς ἐπίσκοπον ὁ βασιλεὺς Μακεδόνιον πρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας καὶ σκευο φύλακα. 11 Οἱ μέντοι λαοὶ δι’ Εὐφήμιον ἐστασίαζον, ἐν οἷς εἰς τὸν ἱππόδρομον ἔδραμον λιτανεύοντες· ἀλλ’ οὐδὲν ὤνησαν· τοῦ γὰρ βασιλέως ἐνίκαι ἢ ἔνστασις. 523. 12 Εὐφήμιον δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Εὐχάϊτας περιορισθῆναι προσέταξεν. Ὁ δὲ λόγον ἤτησε διὰ Μακεδονίου λαβεῖν ἀπαθείας, ὡς ἐπιβουλής χωρὶς κατὰ τὸν τόπον ἀπάγεται. Ἐπιτραπεῖς δὲ τὸν λόγον δοῦναι, ὁ Μακεδόνιος ἐπαινετὸν τι σκεψάμενος, ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ τοῦ Εὐφημίου ὄντος, τὸ ὠμοφόριον τὸ ἐπισκοπικὸν αὐτοῦ ἀφαιρέθη προσέταξε. Καὶ οὕτως εἰσελθὼν πρὸς τὸν Εὐφήμιον, δα νεισάμενος δὲ χρήματα, παρέσχε τῷ Εὐφημίῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ. 13 Μακεδόνιος δὲ ἀσκητὴς ἦν ἱερός, ὡς ὑπὸ Γενναίου τραφεῖς, οὗ καὶ ἀδελφιδοῦς ἐτύγχανε. 14 Διὰ γοῦν τὸ μὴ ὑπακούειν τῇ αἵρέσει τοῦ βασιλέως, πολλὰ δεινὰ ἐνεδείξατο· φασὶ γὰρ τελευτήσαντος Μακεδονίου ἐν ἐξορίᾳ φοβερόν τι συμβῆναι· νεκρὸν γὰρ ὄντα καὶ ἐν κραββάτῳ τεθειμένον, βλεπόντων πάντων σφραγίσασθαι τῷ σταυρῷ. 15 Ἐπὶ αὐτοῦ εἰσῆλθεν ὁ μέγας Σάβας ἐν ΚΠ. τὸ πρῶτον, καὶ τὸ δεύτερον ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ. 16 Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Ἀναστασίου Δευτέρου ἐπίσκοπος Βυζαντίου Ἀρειανός, Βάρβαρόν τινα βαπτίζων, ἐτόλμησεν εἰπεῖν· “Βαπτίζεται ὁ δεῖνα εἰς ὄνομα Πατρὸς δι’ Υἱοῦ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι.” Καὶ ἐξηράνθη εὐθέως ἢ κολυμβήθρα. Ὁ δὲ Βάρ 110.773 βαρὸς ἔμφοβος γενόμενος (γυμνός) ἔφυγεν, ὡς ἐξ αὐτοῦ πᾶσι γνωσθῆναι τὸ θαῦμα. 17 Καὶ δύο πάλιν ἐπισκόπων 136b ἀμφισβητούντων ἐπὶ Ἀναστασίου, ὀρθοδόξου καὶ Ἀρειανοῦ, καὶ τοῦ Ἀρειανοῦ διαλεκτικοῦ ὄντος, τοῦ δὲ ὀρθοδόξου θεοσεβοῦς καὶ πιστοῦ, ὁ ὀρθόδοξος προὔτεινεν ὥστε, ἀφειμένους τῶν λόγων, εἰς πυρὰν εἰσελθεῖν, καὶ οὕτως δειχθῆναι τὸν εὐσεβέστερον. Τοῦ δὲ Ἀρειανοῦ παραιτησαμένου, αὐτὸς εἰσελθὼν ἀπὸ τοῦ πυρὸς διελέγετο καὶ ἀπαθῆς ἐφυλάττετο. 524

ΣΙ'. Βασιλεία Ἰουστίνου τοῦ Θρακός. Μετὰ Ἀναστάσιον ἐβασίλευσεν Ἰουστίνος ὁ Θραξ ἔτη θ', ἄριστος ἐν πολέμῳ καὶ ζηλωτὴς θερμὸς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. 2 Οὗτος καὶ Βιταλιανὸν τὸν προρρήθέντα ὠκείωσατο καὶ στρατηλάτην ἐτίμησεν καὶ παρρησίαν ἔχειν πρὸς αὐτὸν ἐποίησεν. 3 Ἐδολοφονήθη δὲ Βιταλιανὸς παρὰ τῶν Βυζαντιῶν μηνιῶντων διὰ προειρημένης ἐπαναστάσεως. 4 Ἀμάντιον δὲ τὸν πραιπόσιτον (ὃς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ ὠκοδόμησε καὶ ἐκόσμησε, λέγεται χρήματα δεδωκέναι αὐτῷ τῷ Ἰουστίνῳ, ὄντι κόμητι ἐξκουβιτόρων ἐπὶ Ἀναστασίου, ὅπως Θεόκριτον τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ ἀναγορεύσει εἰς βασιλέα. Τοῦτον) ἀνεΐλεν Ἰουστίνος καὶ τοὺς τὴν ἀνταρσίαν σὺν αὐτῷ μελετήσαντας καὶ τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατέσχεν. 5 Ἐπὶ αὐτοῦ τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἀρέθαν (καὶ τοὺς) ἐν Νέγρα τῇ πόλει ἐπράχθη καὶ τὰ κατὰ τῶν Ὀμηριτῶν δι' Ἐλεσβαὸν τοῦ βασιλέως τῶν Αἰθιόπων. 6 Ἐτυπώθη δὲ ἐπὶ αὐτοῦ τὸ ἐορτάζειν ἡμᾶς τὴν τῆς Ὑπαπαντῆς ἐορτήν. 7 Καὶ ἀστήρ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπάνω τῆς χαλκῆς πύλης φαίνων ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας κζ'. 8

Γέγονε δὲ καὶ σεισμὸς φοβερῶτατος· καὶ ἡ μὲν ΚΠ. ἐν διαφόροις τόποις ἀπέλαβεν, ἡ δὲ με γάλῃ Ἀντιόχεια 525 πάθος ἔπαθεν ἀνεκδιήγητον ὡς καταποθῆναι πᾶσαν σχεδὸν τὴν πόλιν καὶ τὰ φον γενέσθαι τῶν οἰκητόρων. Τινὲς δὲ καταχωσθέντες καὶ ἔτι ζῶντες ὑπὸ τὴν γῆν ἔκραζον. Καὶ ἐξελθὼν πῦρ ἀπὸ τῆς γῆς τούτους κατέφλεξε. (Ὁμοίως) καὶ ἕτερον πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατήρχετο καθάπερ σπινθήρες, καὶ κατέκαιεν ὡσπερ ἀστραπὴ τὸν εὐρισκόμενον.⁹ Ἡ δὲ Πομπηίουπολις τῆς Μυσίας διαρῖα γεῖσα μέσον, καὶ τὸ ἥμισυ καταποθὲν μετὰ τῶν 110.776 οἰκητόρων, ἔκραζον ὑπὸ τὴν γῆν ἐλεηθῆναι ζητοῦντες· καὶ διέμεινεν ἡ γῆ σειομένη ἐνιαυτὸν ὅλον.¹⁰ Καὶ γυνὴ τις ἀνεφάνη γιγαντιαία ἐκ Κίλι κίας οὔσα, ὑπερέχουσα τῇ ἡλικίᾳ ἅπαντα ἄνθρωπον μακρὸν πῆχυν ἓνα καὶ πλατεῖα (ἦν) σφόδρα, ὥστε θαυμάζειν τοὺς ὀρώντας αὐτήν· καὶ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις καὶ οἴκοις ἐδίδουν αὐτῇ ἀνά ὄβολοῦ.¹¹ Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς πολλὰ ἐφιλοφρονήσατο τὴν πόλιν Ἀντιόχειαν πρὸς οἰκοδομὴν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ζῶντας ὑπολειφθέντας. Τοσοῦτον δὲ ἐπ' αὐτὴν ἤλγησεν, ὡς καὶ τὸ διάδημα ἀποθεῖναι καὶ τὴν πορφυράν καὶ σάκκον καὶ σποδὸν περιβαλέσθαι καὶ πενθῆσαι ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.⁴⁴ Ἐτελεύτησε δὲ καταλιπὼν τὴν βασιλείαν Ἰουστινιανῶ τῷ ἀνεψιῶ.¹³ Ἰουστίνος ἀνεκαλέσατο πάντας (ἱερεῖς καὶ ἄνδρας 526 εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους) οὓς ἄνα στάσιος ἀδίκως ἐξώρισεν.¹⁴ Ἐπὶ αὐτοῦ Ἔδεσα πόλις, Σκιρτοῦ ποταμοῦ μέσον αὐτῆς διερχομένου καὶ πλοῦτον καὶ τέρψιν αὐτῇ παρεχομένου, πλημμυρήσας ταύτην σὺν τοῖς συνοίκοις ἐπόντισεν. Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὰ ὕδατα 137a πλάξ λιθίνη εὐρέθη ἐν τῇ τοῦ ποταμοῦ ὄχθῃ ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν ἐγκεκολαμμένη περιέχουσιν οὕτως· “Σκιρτὸς ποταμὸς σκιρτήσῃ κακὰ σκιρτήματα (πόλει καὶ) πολίταις.”¹⁵ Εὐλαλίου τινὸς ἀπὸ πλουσίων πένητος τε λευτήσαντος καὶ γράψαντος ἐν διαθήκῃ Ἰουστίνου κληρονόμον καὶ παρακελευσαμένου ὥστε τὰς γ' θυγατέρας αὐτοῦ μικρὰς καταλειφθείσας ἀναθρέψαι καὶ ἐκπροικίσει τὸν βασιλέα καὶ πάντα αὐτοῦ τὰ χρέα δοῦναι τοῖς χρεωφειλέταις καὶ τὰ γραμματεῖα (αὐτοῦ) ἀναρρύσασθαι, ἅπερ πάντα βασιλικῶς Ἰουστίνος ἐξέστειλε, καταπλήξας ἐν τούτῳ ἅπαντα ἀκούσαντα ἄνθρωπον. ΣΙΖ'. Βασιλεία Ἰουστινιανοῦ. Μετὰ Ἰουστίνου ἐβασίλευσεν Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἔτη λθ' ὃς ἀνακαινίσας τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν τὴν Ἀγίαν Σοφίαν εἰς κάλλος καὶ μέγεθος, πρότερον κτισθεῖσαν ὑπὸ Κωνσταντίου, υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, παρέδωκε καὶ τροπάριον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ψάλλεσθαι, οὗ ἡ ἀρχή· “Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ.” 110.777 527 Οὗτος ἐποίησε καὶ τὰς νεαρὰς διατάξεις, ἐκφωνήσας καὶ τύπον περὶ τῆς ἐπισκόπων καὶ ξενοδόχων καὶ οἰκονόμων καὶ ὀρφανοτρόφων, ὥστε μὴ κληρονομεῖσθαι πλὴν ἂν πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐκέκτηντο.³ Ἡ δὲ Ἀντιόχεια σειομένη οὐκ ἐπαύετο μέχρις οὗ ἐφάνη θεοσεβεῖ ἄνθρωπῳ γράψαι εἰς τὰ πρόθυρα τῶν φλιῶν· “Χριστὸς μεθ' ἡμῶν στήτε.” Ἔστη δὲ ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔκτοτε ἐκλήθη ἡ πόλις Θεούπολις.⁴ Καὶ ἡ Ὑπαπαντὴ μετηνέχθη καὶ ἔλαβεν ἀρχὴν ἑορτάζεσθαι Φεβρουαρίῳ μηνὶ εἰς τὴν β', γενομένη πρότερον τῇ ιδ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἥτις οὐκ ἔστιν ἐναριθμουμένη ταῖς Δεσποτικαῖς ἑορταῖς. Ὁ γὰρ θεὸς Χρυσόστομος οὕτω λέγει· “Ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὰ ἔργα αὐτοῦ πάντα, καθὼς γέγραπται, τῇ δὲ ζ' κατέπαυσεν.” διὸ καὶ ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος “ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς” εὐδόκησεν καὶ ἐνανθρωπήσας τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν τῆς κοσμοποιίας τὰς ἑορτάς παρέδωκεν ἡμῖν τῆς αὐτοῦ οἰκονομίας· καὶ πρώτη μὲν ἐστὶ καὶ ρίζα τῶν ἑορτῶν τοῦ Χριστοῦ ἡ κατὰ σάρκα ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας μετὰ τὴν σύλληψιν Γέννησις· δευτέρα δὲ ἡ Ἐπιφάνεια, τρίτη δὲ ἡ τοῦ σωτηρίου Πάθους ἡμέρα, τετάρτη ἡ ὑπερένδοξος Ἀνάστασις, καθ' ἣν ἐν τοῖς καταχθονίοις γενόμενος ὁ Σωτὴρ καὶ Λυτρωτὴς πάντων συνανέστησεν ἑαυτῷ τοὺς δικαίους καὶ τοὺς πιστεύσαντας· ἐ' δὲ ἡ πρὸς οὐρανὸν Ἀνάληψις αὐτοῦ ὡς καὶ ἐν ἐ' τῆς ἑβδομάδος ἐγένετο ἡμέρα· ἡ τῆς ἐπιφοιτήσεως ἡμέρα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ζ'

δὲ ἡ προσδοκωμένη τῆς καθολικῆς ἀναστάσεως τῶν νε κρῶν μεγάλη καὶ ἀδιάδοχος ἡμέρα. Τότε γὰρ ἑορτά σουσιν ὄντως μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης οἱ μέλλοντες 528 κληρονομεῖν “ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν.” Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Χρυσόστομος.⁵ Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ ἐξεληθούσα ἡ θάλασσα ἐκ τῶν ὀρίων αὐτῆς ἐπὶ μίλια γ’ πρὸς τὰ μέρη τῆς Θράκης χωρία πολλὰ καὶ προάστεια ἐξαφανίσασα, ἀνθρώπους δὲ ἀναρι θμήτους ἀποπνίξασα, πάλιν ὑπέστρεψε.⁶ Καὶ ὁ δῆμος ἀντάρας τὸ λεγόμενον πρα σινοβένετον καὶ πολλὴν ἀταξίαν καὶ ἀρπαγὴν καὶ σφαγὴν καὶ ἐμπρησμὸν ἐν τῇ πόλει ποιήσαντες, 138b ἀναγορεύουσι βασιλέα Ὑπάτιον ἐν τῷ ἰππικῷ. Πολλοῦ δὲ λαοῦ συνδραμόντος καὶ τοῦ ἰππικοῦ πληρωθέντος, προσέταξεν Ἰουστινιανὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ 110.780 καὶ τὸν στρατόν. Καὶ οἱ μὲν ἄνωθεν, οἱ δὲ κάτωθεν τοῦ καθίσματος τοξεύοντες, ἀπέκτειναν χιλιάδας λ’, ἐν οἷς καὶ τὸν Ὑπάτιον χειρωσάμενος ἀνεῖλεν ὡς βασιλικὸν διάδημα φορέσαντα.

ΣΙΗ΄. Περὶ τῆς ε΄ συνόδου. Καὶ ἡ ε΄ γέγονε σύνοδος τῶν ρξέ Πατέρων ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας Ἰουστινιανοῦ φημὶ τοῦ Μεγάλου κ’ ἐπὶ Βιγιλίου τοῦ ἀγιωτάτου. πάπα Ῥώμης διὰ λιβέλλου τὴν ὀρθὴν πίστιν κυροῦντος, ἧς ἠγοῦντο Εὐτύχιος ΚΠ, Ἀπολινάριος Ἀλεξανδρείας, Δόμνος Ἀντιοχείας, (Στέφανος ἐπίσκοπος Ῥαφίας, Γεώργιος ἐπίσκοπος τῆς Τιβεριωτῶν πόλεως), τοποτηρητήσαντες δὲ Εὐτυχίου Ἱεροσολύμων, κατ’ Ὀριγένους καὶ τῶν τὰ ἐκείνου ἀσεβῆ δόγματα διαδεξαμένων, Διδύμου καὶ Εὐαγρίου τῶν πάλαι ἀκμασάντων 529 καὶ τῶν ἐκτεθέντων παρ’ αὐτοῖς κεφαλαίων, ἐν οἷς ἐληρώδουν προϋπάρχειν τὰς ψυχὰς τῶν σωμάτων, ἐξ Ἑλληνικῶν ὀρμώμενοι δογμάτων, τὴν μετεμψύχωσιν δοξάζοντες καὶ τέλος εἶναι τῆς κολάσεως καὶ τὰ σώματα ἡμῶν μὴ ἀνίστασθαι τὰ αὐτὰ ἐν τῇ ἀναστάσει, καὶ τὴν τῶν δαιμόνων εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀποκατάστασιν, τὸν παρὰ ράδεισον ἀλληγοροῦντες καὶ μὴ (τε) γεγενῆσθαι μῆτε εἶναι ἀπὸ Θεοῦ αἰσθητὸν παράδεισον, μῆτε (δὲ) ἐν σαρκὶ πλασθῆναι τὸν Ἀδάμ· ἅτινα δόγματα ἕως χρόνου τὸ πλέον ἐκρύπτετο, εἰς πλῆθος δὲ ἐπὶ διδόντα καὶ πολλὰ τὴν Ἐκκλησίαν λυμαινόμενα, τῆνικαῦτα στηλιτευθέντα ἀνεθεματίσθησαν.² Ἔτι δὲ καὶ κατὰ Θεοδώρου τοῦ Μόψου ἐστίας, διδασκάλου γεγονότος Νεστορίου τοῦ ἰου δαιόφρονος ἀνεθεμάτισαν μετὰ τῆς λεγομένης Ἰβρα ἐπιστολῆς, καὶ τινῶν συγγραμμάτων Θεοδωρήτου τοῦ ἐπισκόπου Κύρου συγγραφέντων κατὰ τῶν ἰβ’ κεφαλαίων τοῦ μακαρίου Κυρίλλου.³ Τὸ δὲ γράμμα τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν σύνοδον περιεῖχεν οὕτως· “Περὶ μὲν οὖν Ὀριγένους καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ σπουδῆ γέγονεν ἡμῖν καὶ ἔστιν ἀτάραχον τὴν ἀγίαν τοῦ Θεοῦ (καθολικὴν) καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν διαφυλάττεσθαι καὶ τὰ ὅπως οὖν ἀναφυόμενα τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει ἐναντία κατὰκρίνεσθαι. Ἐπεὶ τοίνυν διέγνωσται ἡμῖν ὡς τινες ἐν Ἱεροσολύμοις εἰσὶ μοναχοὶ δῆπουθεν Πυθαγόρα, καὶ Πλάτωνι, καὶ Ὀριγένει τῷ (καὶ) Ἀδαμαντίῳ, καὶ τῇ τούτων δυσσεβείᾳ καὶ πλάνῃ κατακολουθοῦντες καὶ διδάσκοντες, δεῖν ὠήθημεν φροντίδα καὶ ζήτησιν ποιήσασθαι περὶ τούτων, ἵνα μὴ τέλειον διὰ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Μανιχαϊκῆς ἀπάτης αὐτῶν πολλοὺς ἀπολέσωσι· λέγουσι γὰρ, ἵνα ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα μνημονεύσωμεν, ὅτι νόες ἦσαν δίχα παντὸς ἀριθμοῦ τε καὶ ὀνόματος, ὡς ἐνάδα πάντων εἶναι τῶν 110.781 λογικῶν τῇ ταυτότητι τῆς οὐσίας καὶ ἐνεργείας καὶ τῇ δυνάμει τῇ πρὸς Θεὸν Λόγον ἐνώσει τε καὶ γινώσκει· καὶ ὡς κόρον αὐτῶν λαβόντων τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, 530 κατ’ ἀναλογίαν τῆς ἐπὶ τὸ χειρὸν ἐκάστου τροπῆς λεπτομερῆ τε ἢ παρὰ χύτερα σώματα ἀμφιάσασθαι καὶ ὀνόματα κληρώσασθαι, κἀντεῦθεν τὰς οὐρανίους καὶ λειτουργικὰς ὑποστῆναι δυνάμεις· ἀλλὰ μὴν καὶ ἡλίον καὶ σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας καὶ αὐτὰ τῆς αὐτῆς τῶν 138a λογικῶν ἐνάδος ὄντα, ἐκ τῆς ἐπὶ τὸ χειρὸν τροπῆς τοῦτο γεγονέναι ὅπερ εἰσὶ τὰ δὲ ἐπὶ πλεῖον τῆς θείας (ἀγάπης) ἀποψυγέμενα λογικὰ ψυχὰς

ὄνομα σθῆναι καὶ σώμασι παχυτέροις τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐμβληθῆναι· τὰ δὲ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κακίας ἔληλα κότα ψυχροῖς καὶ ζοφεροῖς ἐνδοθῆναι σώμασι, καὶ δαίμονας γεγονέναι τε καὶ ὀνομασθῆναι· καὶ ὅτι ἐξ ἀγγελικῆς μὲν καταστάσεως ψυχικῆ γίνεται καὶ τάστασις, ἐκ τῆς ψυχικῆς δαιμονιώδης τε καὶ ἀνθρωπίνῃ· ἓνα δὲ νοῦν ἐκ πάσης τῆς ἐνάδος τῶν λογικῶν ἀκλόνητον μείναι καὶ ἀκίνητον τῆς θείας ἀγάπης καὶ θεωρίας, ὡς καὶ (ὁ) Χριστὸς βασιλεὺς καὶ ἄνθρωπος γεγονέναι· καὶ ὅτι παντελῆς ἔσται τῶν σωμάτων ἀναίρεσις, αὐτοῦ τοῦ Κυρίου πρώτου ἀποτιθεμένου τὸ ἴδιον σῶμα καὶ τῶν λοιπῶν ἀπάν των, καὶ ὅτι ἀνακομίζονται πάλιν ἅπαντες εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐνάδα καὶ γίνονται νόες, καθὰ καὶ ἐν τῇ προϋπάρξει ἐτύγχανον, ἀποκαθισταμένων δηλονότι καὶ αὐτοῦ τοῦ διαβόλου καὶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων εἰς τὴν αὐτὴν ἐνάδα καὶ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀθέων ἀνθρώπων μετὰ τῶν θείων καὶ θεοφόρων ἀνδρῶν καὶ τῶν οὐρανίων δυνάμεων καὶ τὴν αὐτὴν ἐξόντων ἔνωσιν πρὸς τὸν Θεὸν ὁποῖαν ἔχει καὶ ὁ Χριστὸς, καθὼς καὶ προὔπηρχον, ὡς μηδεμίαν εἶναι διαφορὰν τῷ Χριστῷ πρὸς τὰ λοιπὰ λογικὰ παντελῶς, οὔτε τῇ οὐσίᾳ, οὔτε τῇ γνώσει, οὔτε τῇ δυνάμει, οὔτε τῇ ἐνεργείᾳ. Ὁ γὰρ Πυθαγόρας ἀρχὴν τῶν πάντων ἔφησεν εἶναι τὴν μονάδα, καὶ πάλιν Πυθαγόρας καὶ Πλάτων δημόν τινα ψυχῶν ἀσωμάτων εἰπόντες καὶ τὰς ἀμαρτὰς τινὶ περιπεσοῦσας τιμωρίας χάριν εἰς σώματα καταπέμπεσθαι λέγουσιν, ὅθεν ὁ Πλάτων δέμας τὸ σῶμα καὶ σῆμα ἐκάλεσεν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς ψυχῆς δεδεμένης καὶ τεθαμμένης· (σῆμα γὰρ τὸ μνήμα). Εἶτα 531 περὶ τῆς ἐσομένης κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως τῶν ψυχῶν αὐθίς φησιν· “Ἡ μὲν παιδεραστήσαντος καὶ κακῶς βιώσαντος μετὰ φιλοσοφίας ψυχὴ” τρίτη περιόδῳ τῇ χιλιετῇ” ἔᾶται κολασθεῖσα καὶ “οὔτω πτερωθεῖσα τῷ χιλιοστῷ ἔτει (ἐκβάλλεται καὶ) ἀπέρχεται· αἱ δὲ ἄλλαι ὁπόταν τόνδε τὸν βίον τελέσωσιν,” αἱ μὲν εἰς τὰ ὑπὸ τῆς γῆς δικαιοτήρια ἐλθοῦσαι δίκην ἅμα καὶ λόγον 110.784 τίσουσιν· αἱ δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν τινὰ τρόπον κουφισθήσονται καὶ ὑπὸ τῆς δίκης διάξουσιν καθὼς ἐβίωσαν.” Οὗ τὴν ἀτοπίαν τοῦ λόγου καταμαθεῖν ῥάδιον· τίς γὰρ αὐτὸν ἐδίδαξε τὰς τῶν ἐτῶν περιόδους καὶ χιλιάδας; καὶ ὅτι χιλίων διεληλυθότων ἐτῶν, τότε τῶν ψυχῶν ἐκάστη εἰς ἴδιον ἀπέρχεται χωρὸν; τὰ δὲ μεταξὺ τούτων οὐδὲ τοῖς ἄγαν ἀσελγεστάτοις ἤρμωτε λέγειν, μήτοιγε φιλοσόφῳ τοιούτῳ. Τοῖς γὰρ τὴν ἀκραιφνῆ πολιτείαν κατορθώκοσι τοὺς ἀκολάστους καὶ παιδεράστας συνέζευξε, καὶ τούτους κάκείνους τῶν αὐτῶν (ἄθλων) ἔφησεν ἀπολαύσεσθαι. Πυθαγόρας τοῖνυν, καὶ Πλάτων, καὶ Πλωτῖνος, καὶ οἱ τῆς ἐκείνων συμμορίας ἀθανάτους εἶναι τὰς ψυχὰς συνομολογήσαντες, προὔπαρχειν ἔφησεν τῶν σωμάτων, καὶ δημόν εἶναι ψυχῶν καὶ τὰς πλημμελοῦσας εἰς σώματα καταπίπτειν, ὡς ἔφην, καὶ τοὺς μὲν πικροὺς καὶ πονηροὺς εἰς λύκους, τοὺς δὲ δολεροὺς εἰς ἀλώπεκας, τοὺς δὲ θηλυμανεῖς εἰς ἵππους. 138b Ἡ δὲ ἁγία Ἐκκλησία τοῖς θείοις ἐπομένη λόγοις φάσκει τὴν ψυχὴν συνδημιουργηθῆναι τῷ σώματι· καὶ οὐ τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ ὕστερον κατὰ τὴν Ὀριγένους φρενοβλάβειαν. Διὰ ταῦτα οὖν τὰ πονηρὰ καὶ ὀλέθρια δόγματα, μᾶλλον δὲ ληρήματα, προτρέπομεν τοὺς ὀσιωτάτους ὑμᾶς εἰς ἓν συνηγμένους ἐπιμελῶς ἐντυχεῖν τῇ ὑποτεταγμένῃ ἐκθέσει καὶ ἕκαστον τῶν αὐτῶν κεφαλαίων κατακρίναί 532 τε καὶ ἀναθεματίσαι μετὰ τοῦ δυσσεβοῦς Ὀριγένους καὶ πάντων τῶν τὰ τοιαῦτα φρονούντων ἢ φρονησάντων εἰς τέλος.” 4 “Ἄπερ δὲ λοιπὸν ἡ σύνοδος ἀκούσασα, καὶ πάντα βασανίσαντες οἱ θεῖοι Πατέρες ἐξεβόησαν. “Ἀναθεματίζομεν ὅλα ταῦτα καὶ πάντας τοὺς τὰ τοιαῦτα φρονοῦντας ἢ φρονήσοντας μέχρι τέλους.” 5 Ὁσαύτως δὲ καὶ περὶ Θεοδώρου τοῦ Μόμψου ἐστίας καὶ τῶν λοιπῶν οὕτω πάλιν φησὶν ὁ βασιλικὸς τύπος· “Σπουδῆ γέγονε τοῖς ὀρθοδόξως καὶ εὐσεβῶς προβεβασιλευκόσι τοῖς ἡμετέροις Πατράσι τὰς κατὰ καιρὸν ἀναφυομένας αἱρέσεις διὰ συνόδων ὀσιωτάτων ἱερέων ἐκκόπτειν καὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως καθαρῶς κηρυττομένης, ἐν εἰρήνῃ τὴν τοῦ Θεοῦ ἁγίαν Ἐκκλησίαν διαφυλάττειν· διόπερ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ

Μέγας, Ἀρείου βλασφημοῦντος καὶ λέγοντος μὴ εἶναι τὸν Υἱὸν ὁμοούσιον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἀλλὰ κτίσμα καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι, συναγαγὼν ἐν Νικαίᾳ τοὺς τῆς Πατέρας καὶ αὐτὸς ἐκεῖ παραγενόμενος καὶ τοῦ Ἀρείου καταδικασθέντος, καὶ ἀναθεματισθέντος, ἐσπούδασε τὴν ὀρθόδοξον πίστιν κρατῦναι· δι' ἧς ὁμολογήσαντες οἱ θεῖοι Πατέρες ὁμοούσιον εἶναι τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τὸν Υἱὸν (καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα) καὶ μέχρι νῦν ἄδεται (καὶ πιστεύεται). Καὶ Θεοδοσίος δὲ ὁ πρεσβύτερος, Μακεδονίου ἀρνούμενου τὴν θεότητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ Ἀπολλιναρίου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ βλασφημίου 110.785 μούντος εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ φάσκοντος νοῦν ἀνθρώπινον μὴ εἰληφέναι τὸν Θεοῦ Λόγον, ἀλλὰ σαρκὶ ἐνωθῆναι ψυχὴν ἄλογον ἐχούσῃ, συναγαγὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοὺς ῥη' Πατέρας καὶ μετασχὼν καὶ αὐτὸς τῆς συνόδου, καὶ τῶν εἰρημένων καθαιρεθέντων καὶ ἀναθεματισθέντων αἶρετικῶν μετὰ καὶ τῶν δυσσεβῶν αὐτῶν δογμάτων καὶ ὁμοφρόνων, παρεσκεύασε κηρύττεσθαι (τὸ ὁμοούσιον καὶ) τὴν ὀρθόδοξον πίστιν (ἐτράνωσε). Θεοδόσιος 533 δὲ ὁ Νέος, τοῦ ἀσεβοῦς Νεστορίου λέγοντος ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν, καὶ τὸν μὲν φύσει Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, τὸν δὲ χάριτι Υἱὸν ἀσεβῶς εἰσάγοντος καὶ τὴν ἁγίαν Μαρίαν εἶναι Θεοτόκον ἀρνούμενου, συνάγων τὴν προτέραν ἐν Ἐφέσῳ τῶν ἁγίων 5' Πατέρων σύνοδον καὶ ἀποστείλας ἄρχοντας παρεῖναι ὀφείλοντας τῇ συνόδῳ προσέταξε καὶ τὸν Νεστόριον παραγενέσθαι καὶ κρίσιν ἐπ' αὐτὸν γενέσθαι· καὶ δὴ γενομένης ἀκριβοῦς ἐξετάσεως, κατεδίκασαν Νεστόριον καὶ ἀναθεμάτισαν σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ. Τούτων δὲ οὕτω προελθόντων, ἐπαναστάντες Κυρίλλῳ τῷ ὀσιωτάτῳ οἱ τῆς ἐξαγίστου Νεστορίου μερίδος, ἐσπούδασαν τότε ἐπ' αὐτοῖς ἀνατρέψαι τὴν κατὰ Νεστορίου γενομένην κρίσιν. Ἄλλ' οὖν γε Θεοδοσίος ὁ βασιλεὺς ἀντιλαμβανόμενος τῶν ὀρθῶς κατὰ Νεστορίου 139α καὶ τῶν πονηρῶν αὐτοῦ δογμάτων κριθέντων, παρεσκεύασε κρατεῖν δικαίως καὶ βεβαίως τὴν ἐπ' αὐτῷ γενομένην κρίσιν. Καὶ γὰρ πρὸς τούτοις καὶ ἄλλα τινὰ κατὰ τοῦ θείου Κυρίλλου πρὸς τὸν βασιλέα καταφλυαρῆσαντος γράφει πρὸς αὐτὸν Κύριλλος τοιάδε· “Ἐπειδήπερ ἐπυθόμην, ὃ εὐσεβέστατε βασιλεῦ, τῶν φιλοσογεῖν εἰωθότων τινὰς ἀγρίων σφηκῶν δίκην περιβομβεῖν καὶ μοχθηροῦς ἐρεύγεσθαι κατ' ἐμοῦ λόγους, ὡς ἐξ οὐρανοῦ κατακομισθέν καὶ οὔτι ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου λέγοντος τὸ θεῖον σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέντοι δύο υἱοὺς κατὰ Νεστόριον ὁμολογεῖν ἡμᾶς κατεφλυάρησαν, δεῖν ὠήθημεν ὀλίγα περὶ τούτου πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν οὕτως· Ὡ ἀνόητοι καὶ μόνον εἰδότες συκοφαντεῖν, πῶς εἰς τοῦτο παρ' ἠχθητε γνώμης καὶ τοσαύτην νενοσήκατε μωρίαν; Ἔδει γὰρ, (ἔδει) σαφῶς ἐννοεῖν, ὅτι σχεδὸν ἅπας ἡμῖν ὁ ὑπὲρ τῆς πίστεως ἁγίων συγκεκρικρότητο διαβεβαιούμενοι, ὅτι Θεοτόκος ἐστὶν ἡ ἁγία Μαρία· ἀλλ' ἐπεὶπερ ἐξ οὐρανοῦ καὶ οὐκ ἐξ αὐτῆς τὸ θεῖον γεγεννησθαι σῶμα λέγομεν, ὡς φατε, πῶς ἂν νοῖτο Θεοτόκος; Τίνα γὰρ ὅπως τέτοκεν εἰ μὴ ἐστὶν ἀληθὲς, ὅτι γεγέννηκε κατὰ σάρκα 534 τὸν Ἐμμανουήλ; Γελάσθωσαν τοίνυν οἱ κατ' ἐμοῦ τοιαῦτα πεφλυαρηκότες. Οὐ γὰρ ψεύδεται λέγων ὁ θεσπέσιος Ἡσαΐας· “Ἴδου, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν·” καὶ καλέσουσι τὸ 110.788 ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ ὃ ἐστὶ μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.” Ἀληθεύει δὲ πάντως καὶ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παρθένον εἰπὼν· “Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ ἰδοὺ συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.” Ὅταν δὲ λέγωμεν ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν οὐχ, ὡς ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ κατενεχθείσης τῆς ἁγίας αὐτοῦ σαρκὸς, ταῦτά φαμεν, ἀλλ' ὡς ἐπόμενοι τῷ ἁγίῳ Παύλῳ φάσκοντι· “Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος (ἄνθρωπος) ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ.” Μεμνήμεθα καὶ τοῦ Κυρίου λέγοντος· “Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου,” καίτοι γεγέννηται (ὡς εἴρηται) σάρκα ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου

λαβών. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνωθεν ἐξ οὐρανοῦ καταφοιτήσας Θεὸς Λόγος “κεκένωκεν ἑαυτὸν μορφὴν δούλου λαβών” καὶ κεχηρημάτικεν ἀνθρώπου Υἱὸς μετὰ τοῦ μεῖναι ὁ ἦν, τουτέστι Θεός, ἄτρεπτος γὰρ καὶ ἀναλλοίωτος κατὰ φύσιν ἐστίν, ὡς εἷς ἤδη νοούμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς ἐξ οὐρανοῦ λέγεται κατελθεῖν. Ὠνόμασται δὲ καὶ ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ, τέλειος ὢν ἐν θεότητι, καὶ τέλειος ὁ αὐτὸς ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ ὡς ἐν ἐνὶ προσώπῳ νοούμενος, εἷς γὰρ Κύριος Χριστός, κἂν τῶν φύσεων ἢ διαφορὰ μὴ ἀγνοῖται, ὡς ἐξ ὧν τὴν ἀπόρρητον ἔνωσιν φαμεν πεπραῆχθαι· τοιγαροῦν ὁμολογοῦμεν τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ (καὶ) Λόγον Θεὸν τέλειον καὶ ἀνθρωπον τέλειον, ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ’ ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι’ ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν θεότητα καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· 535 δύο γὰρ φύσεων (ἢ) ἔνωσις γέγονεν, ὅθεν ἕνα Χριστὸν, ἕνα Υἱὸν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Κατὰ γοῦν τὴν τῆς ἀσυγχύτου ἐνώσεως ἔννοιαν ὁμολογοῦμεν τὴν ἁγίαν Παρθένον ἀληθῶς Θεοτόκον, διὰ τὸ τὸν Θεὸν Λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπήσαι καὶ ἐξ αὐτῆς συλλήψεως ἐνώσει αὐτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν· καὶ εἰ δοκεῖ, δεξώμεθα εἰς παράδειγμα τὴν καθ’ ἡμᾶς αὐτοῦ σύνθεσιν καθ’ ἣν ἔσμεν ἀνθρωποι· συνθεθίμεθα γὰρ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ ὁρῶμεν φύσεις δύο, ἑτέραν μὲν τοῦ σώματος, ἑτέραν δὲ τῆς ψυχῆς· ἀλλ’ εἷς ἐξ ἀμφοῖν. 139b καθ’ ἔνωσιν ἀνθρωπος, καὶ οὐχὶ τῷ ἐκ δύο φύσεων συνθεθῆσθαι δύο ἀνθρώπους, τὸν ἕνα νοεῖσθαι παρασκευάζει, ἀλλ’ ἕνα τὸν ἀνθρωπον κατὰ (τὴν) σύνθεσιν, ὡς ἔφην, τὴν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· ἐὰν γὰρ ἀνέλωμεν τὸ ὅτι ἐκ δύο καὶ διαφόρων φύσεων ὁ εἷς καὶ μόνος ἐστὶ Χριστός, ἀδιάσπαστος ὢν μετὰ τὴν ἔνωσιν, ἐροῦσιν οἱ δι’ ἐναντίας· “Εἰ μία φύσις τὸ 110.789 ὄλον, πῶς ἐνηνθρώπησεν ἢ ποῖαν ἰδίαν ἐποίησατο σάρκα;” Τοὺς δὲ λέγοντας, ὅτι κρᾶσις ἢ σύγχυσις ἢ φυρμός ἐγένετο τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὴν σάρκα, καταξιώσάτω σου ἢ θεοσέβεια τούτους προδήλως ἐπιτομίζειν.” Μετὰ ταῦτα, Κυρίλλου τελευτῆσαντος, ἐπιφύεται μοναχὸς τις ἀρχιμανδρίτης Εὐτυχῆς ὀνομαζόμενος καὶ ἀποσπᾶ κατ’ ὅπιν μέρος οὐκ ὀλίγον τοῦ λαοῦ κυρῶν κατὰ Νεστορίου καὶ τὸ ἑαυτοῦ πονηρὸν δόγμα, φάσκων μὴ εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῖν ὁμοούσιον. Καὶ δὴ πάλιν μετ’ ὀλίγον διὰ βασιλικῆς χειρὸς ἑτέρα σὺν ὁδοσληστρικῇ ἐν Ἐφέσῳ καὶ οὐχ ὅσα γίνεται, παραπεμφθέντος ἐκεῖσε Φλαβιανοῦ Κωνσταντινουπόλεως, τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν Διοσκόρου Ἀλεξανδρείας ἔχοντος· καὶ φονεύεται μὲν Φλαβιανὸς ὁ θεῖος, ὑπερμαχῶν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἀνατρέπεται δὲ ἡ ἐν Ἐφέσῳ πρώτη σύνοδος, ὑπογραψάντων φονικῇ βίᾳ τινῶν ἐπισκόπων, ἐξ ὧν ὑπῆρχε Βασίλειος ὁ Σελευκείας. Κάντεῦθεν τῶν τοῦ Νεστορίου καὶ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχῆς δημοσιευομένων πονηρῶν 536 δογμάτων καὶ πολλῆς ταραχῆς γενομένης καὶ ζάλης μεγίστης ἐν τῇ Ἀνατολῇ, φονεύεται Προτέριος ὁ μέγας ἱερεὺς καὶ ἕτεροι πλεῖστοι. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, ἀνίσταται θεόθεν Μαρκιανὸς ὁ βασιλεὺς συναγαγὼν ἐν Χαλκηδόνι τὴν τῶν χλ’ Πατέρων σύνοδον, παρόντος Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς, μεθ’ ὧν καὶ αὐτὸς πορευθεὶς, καταδικάζονται μὲν Διόσκορος, καὶ Εὐτυχῆς, καὶ Νεστόριος, καὶ πάλιν ἀναθεματίζονται, Θεοδώρητος δὲ καὶ Ἰβαν καὶ Βασίλειον Σελευκείας ἐδέξαντο καθυπογράψαντας· καὶ τῆς ληστρικῆς συνόδου ἀνατραπέισης καὶ ἀναθεματισθείσης, εἰς μίαν συμφωνίαν ἤγαγον πάντας οἱ θεῖοι Πατέρες. Τούτων δὲ τῶν δ’ συνόδων οὕτω γενομένων καὶ ἐπιβεβαιωθεισῶν καὶ κρατουσῶν ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ, οἱ τὰ Νεστορίου φρονοῦντες ἐσπούδασαν αὐθις τὴν αἵρεσιν αὐτῶν κρατῦναι (διὰ) τῆς Θεοδώρου τοῦ Μόμψου ἐστίας ἀφορμῆς, πολλῶν χεῖρονα τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ Νεστορίου βλασφημήσαντος. Ὅθεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἀκολουθοῦντες τοῖς ἡμετέροις Πατράσι καὶ βουλόμενοι τὴν ὀρθὴν πίστιν ἀλώβητον διαφυλάττεσθαι, προτρέπομεν καὶ τούτου τὰς βλασφημίας διεξετάσαντες, κατ’

αὐτοῦ καὶ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ ἀποφίνασθαι· πρὸς γὰρ ταῖς ἄλλαις ἀναριθμήτοις αὐτοῦ βλασφημίαις (ταῖς) εἰς τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν γινομέναις, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον (ἔφη) καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν, ὑπὸ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον καὶ τῶν χειρόνων κατὰ μικρὸν ἀφιστάμενον, πρὸς τὰ κρείττονα τῆ προκοπῆ τῶν ἔργων ἐληλυθέναι, τῆ ἀρίστη πολιτεία γενόμενον ἄμωμον, καὶ ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον ἐν ὀνόματι Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος βαπτισθῆναι, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος 110.792 τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰληφέναι καὶ υἰοθεσίας ἠξιώσθαι καὶ καθ' ὁμοίωσιν βασιλικῆς εἰς κόνος εἰς πρωτότυπον τοῦ Θεοῦ Λόγου προσκυνεῖσθαι. 140a καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἄτρεπτον ταῖς ἐννοίαις καὶ ἀναμάρτητον γεγενῆσθαι· καὶ πρὸς τούτοις εἶπε τοιαύτην γεγενῆσθαι τὴν ἔνωσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν, ὅποισιν ὁ Ἀπόστολος ἔφη περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός· “Ἔσονται οἱ 537 δύο εἰς σάρκα μίαν.” Ἔτι δὲ προτρέπομεν ὑμᾶς ἐξετάσαι καὶ τὰ κακῶς γραφέντα παρὰ Θεοδώρητου καὶ Ἰβᾶ κατὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου πρώτης καὶ ὁμοίως τὰ κατ' αὐτῶν ἀποφίνασθαι. 6 Καὶ ταῦτα πάλιν ὡσαύτως οἱ θεῖοι πολὺ πραγμονήσαντες Πατέρες ἀπεκρίθησαν· “Ἡ μὲν ἐν Χαλκηδόνι θεία σύνοδος Θεοδώρητον καὶ Ἰβᾶν πολλὰ καταβοήσαντας οὐκ ἄλλως αὐτοὺς ἐδέξατο εἰ μὴ πρότερον ἀνεθεμάτισαν τὰ ἴδια πονηρὰ συγγράμματα καὶ Θεόδωρον καὶ Νεστόριον. Ἡμεῖς δὲ κατακρίνομεν καὶ ἀναθεματίζομεν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αἰρετικοῖς τοῖς κατακριθεῖσι καὶ ἀναθεματισθεῖσιν ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἁγίων δ' συνόδων Θεόδωρον (τὸν) γενόμενον ἐπίσκοπον Μόμψου ἐστίας καὶ τὰ δυσσεβῆ συγγράμματα αὐτοῦ, καὶ μέντοι καὶ τὰ κακῶς παρὰ Θεοδώρητου συγγραφέντα κατὰ τὴν ὀρθὴν πίστει καὶ τῶν ἑβ' κεφαλαίων τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης ἱεράς συνόδου καὶ ὅσα ὑπὲρ συνηγορίας Θεοδώρου καὶ Νεστορίου αὐτῷ γέγραπται. Πρὸς τούτοις ἀναθεματίζομεν καὶ τὴν ἀσεβῆ ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην παρὰ Ἰβᾶ γεγράφθαι πρὸς Μάριν τὴν Πέρσην, τὴν ἀρνούμενην τὸν Θεὸν Λόγον (καὶ) ἐκ τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς Θεοτόκου σαρκωθέντα ἄνθρωπον γεγενησθαι καὶ τὸν θεσπέσιον Κύριλλον ὡς αἰρετικὸν διαβάλλουσαν καὶ μεμφομένην μὲν τὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον τὴν ἁγίαν καὶ πρώτην ὡς χωρὶς κρίσεως καὶ ζητήσεως Νεστόριον καθελοῦσαν καὶ τὰ ἑβ' κεφάλαια τοῦ μακαρίου Κυρίλλου διαπτύουσαν, ἐκ δικοῦσαν δὲ Νεστόριον καὶ Θεόδωρον καὶ τὰ θεοστυγῆ αὐτῶν συγγράμματά τε καὶ δόγματα. Διὸ δὴ τοίνυν τὰς μὲν τῶν αἰρετικῶν τούτων πάντων ἀθυροστόμους γλώσσας καὶ τὰς τούτων ἀσεβεστάτας συγγραφάς, αὐτοὺς τε τοὺς αἰρετικούς τοὺς μέχρι τέλους ἐμείναντας τῇ οἰκείᾳ κακοδοξίᾳ καὶ πονηρίᾳ μετὰ (τοῦ) πατρὸς τοῦ ψεύδους τοῦ διαβόλου συναριθμοῦντες, ἐροῦμεν· “Πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογὶ ἧ ἐξεκαύσατε.” 538 ΣΙΘ'. Περὶ θανατικῶν, σεισμῶν, ἀστέρων καὶ φόνων. Ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας θανατικὸν ἀνθρώπων γέγονεν ἐν ΚΠ. ὥστε μένειν ἀτάφους τοὺς ἀποθνήσκοντας ἐπὶ ἡμέρας γ' διὰ τὸ μὴ ἐξαρκεῖν τοὺς κραβάτους τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν οἰκῶν πρὸς τὸ ἐκφέρειν τοὺς τελευτῶντας· ὅθεν ποιήσας ὁ βασιλεὺς (Ἰουστινιανὸς) κραβάτους χιλίους, καὶ μηδ' οὕτως ἐξαρκούντων, ἀμάξας προσέταξε πλείστας εὐτρεπίσθηναι καὶ ἄλογα καὶ ἐπιστιβάζοντες ἐν αὐτοῖς τοὺς νεκροὺς ἐξωδίαζον. Ἐπιτεινομένης δὲ τῆς 110.793 θνήσεως, ἔρριπτον τοὺς πλείονας εἰς τὸν αἰγιαλόν· καὶ ἔμενον ἄταφοι ἕως ἡμερῶν· διὰ τὸ μηδὲ τὰ πλοῖα ἐξαρκεῖν διαπερᾶν καὶ θάπτειν (οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς οἴκοις καὶ ἐμβόλοις καὶ ἐκκλησίαις, καὶ οὐκ ἦν τόπος, ἐν ᾧ οὐ κατέκειντο νεκροί. Πολλοὶ ἀπόζοντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀδιάθετοι τελευτῶντες, εἰς πρόσωπα ξένα τὰ ἑαυτῶν ἤρχοντο, διὰ τὸ πάντας ἄρδην τελευτᾶν τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς οἰκείους). 2 Ἐκράτησεν οὖν ἡ θνήσις αὕτη μῆνας β', Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον. Ἐγένοντο δὲ βρονταὶ μεγάλαι σφόδρα καὶ ἀστραπαὶ φοβεραὶ λίαν, ὡς καὶ ἀνθρώπους. 140b καθεύδοντας ἐκ τῶν ἀστραπῶν καυθῆναι. 3 Καὶ μέντοι καὶ σεισμὸς γέγονε μέγιστος

καὶ παγκόσμιος, ὥστε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην σχεδὸν πτοηθῆναι καὶ τὴν θάλασσαν ἀναρρίχάναι μίλια β΄ καὶ ἀπολέσθαι πλοῖα ἐν τῇ τοῦ ὕδατος ἀναχαιτίσει (διαπλέοντα πάμπολλα καὶ ἀναρίθμητα) καὶ ἐν μὲν τῇ Ἀραβίᾳ, καὶ Παλαιστίνῃ, καὶ Μεσοποταμίᾳ, 539 καὶ Ἀντιοχείᾳ κατεπόθησαν πόλεις πολλαὶ καὶ κῶμαι. Καὶ συνελήφθησαν ἀνθρώπων πλήθη καὶ ἀλόγων, ἐν δὲ ΚΠ. ἐκκλησίαι καὶ οἴκοι πολλοὶ πεπτῶκασιν καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ τείχους τῆς πόλεως. Καὶ ἀπέθανεν ἐν τοῖς συμπτώμασι πλῆθος ἄπειρον. Καὶ ἐπεκράτησεν ὁ σεισμὸς ἡμέρας (καὶ νύκτας) μ΄. 4 Καὶ πῦρ ἐφάνη ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς εἶδος λόγχης ἀπὸ ἄρκτου ἐπὶ δυσμὰς ἔλκων. 5 Καὶ γέγονε σεισμὸς πάλιν, ὥστε πεσεῖν τὰ β΄ τεῖχη τῆς πόλεως Κωνσταντίνου τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικὸν, καὶ πολλὰ ἐκκλησίαι καὶ οἴκοι ἕως ἐδάφους κατέπεσον, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ προάστεια καὶ τὸ ῥήγιον (ἠφανίσθησαν καὶ πολλοὶ ἀπώλοντο καὶ διεφθάρησαν τόποι) ὡς μηδὲ γνωρίζεσθαι (αὐτοὺς εὐχερῶς). Καὶ ἐπεκράτησεν ἡ γῆ σειομένη διηνεκῶς ἡμέρας καὶ νύκτας ι΄. Διὸ καὶ λυπούμενος ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ Γενέθλια καὶ (τὰ) Θεοφάνια χωρὶς (τοῦ) στέμματος προῆλθε καὶ τὰ ἐξ ἔθους ἀριστὸ δειπνα τῆς δωδεκαήμερου οὐκ ἐποίησεν, ἀλλὰ πάντα πτωχοῖς διένειμε. 6 Ἔτι μὴν αὐθις ἐπεγένετο θανατικὸν ἐκ νοσήματος τοῦ λεγομένου βουβῶνος μῆνας δ΄ καὶ οὐχ ἦττον διέφθειρε τοῦ προτέρου θανατικοῦ πᾶσαν τὴν πόλιν καὶ τὰ πόρρω ταύτης. 7 Ἐν δὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ, γενομένου σεισμοῦ 110.796 μεγάλου ἐπὶ ὥραν μίαν ἠκούσθη βρυγγμὸς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φοβερῶτατος, καὶ ἀπέθανον ἐν τῇ συμπτώσει χιλιάδες ε΄. 8 Λιτανευόντων δὲ πάντων καὶ τρεμόντων, ἐφάνη ἐν ὄραματι ἀνθρώπῳ τινὶ, ὥστε εἰπεῖν τοῖς ἐν τῇ πόλει, ἵνα γράψωσιν εἰς τὰ ὑπέρθυρα αὐτῶν· “Χριστὸς μεθ’ ἡμῶν στήτε.” Καὶ τούτου γενομένου ἔσθη παρευθὺς ὁ κλόνος τῆς γῆς καὶ ἡ ὄργη τοῦ Θεοῦ κατέπαυσε. Καὶ ἔκτοτε ἐκλήθη ἡ Ἀντιόχεια Θεούπολις. 540. 9 Καὶ ἀστὴρ ἐφάνη μέγας εἰς τὸ δυτικὸν μέρος κομήτης ἐπὶ τὰ ἄνω πέμπων τὰς ἀκτῖνας, ὃν ἔλεγον Λαμπαδίαν, καὶ διέμεινεν ἐπὶ ἡμέρας καὶ νύκτας κ΄ φαίνων. 10 Οὕτως ἐγένοντο κοσμικαὶ δημοκραταὶ καὶ φόνοι πολλοὶ, καὶ μετὰ χρόνον τινὰ γέγονεν ἀστέρων δρόμος ἀφ’ ἑσπέρας ἕως πρωῆς ὥστε πάντας ὑπερεκπλήττεσθαι καὶ λέγειν, ὅτι πίπτουσιν οἱ ἀστέρες. Καὶ μετ’ ὀλίγον πάλιν ὁ ἥλιος χωρὶς ἀκτίνων ἐφαίνετο ὡσπερ καὶ ἡ σελήνη· πόλεμοι δὲ, καὶ νόσοι, καὶ θάνατοι τοὺς ἀνθρώπους οὐ διέλιπον. ΣΚ΄. Περὶ τοῦ κωμοδρόμου καὶ τοῦ κυνός. Ἦλθε δὲ καὶ ἐκ τῆς Δύσεως ἄνθρωπος κωμοδρόμος ἐν ΚΠ. ἔχων κύνα ξανθὸν καὶ τυφλόν, ὅστις (κελευόμενος ὑπὸ τοῦ κωμοδρόμου) ἐποίει τέρατα (παράδοξα). Παρεστῶτος ὄχλου παμπόλλου καὶ τοῦ κωμοδρόμου λαμβάνοντος δακτυλίδια χρυσᾶ, καὶ ἀργυρᾶ, καὶ σιδηρᾶ, καὶ χαλκᾶ, καὶ πάντα σμίγων καὶ περισκέπων χώματι καὶ τῷ κυνὶ ἐπιτρέπων, ἐλάμβανε διὰ τοῦ στόματος καὶ ἐδίδου ἐκάστῳ τὸ ἴδιον. 2 Ὡσαύτως καὶ νομίσματα παρείχε κατ’ ὄνομα. 3 Καὶ πρὸς τούτοις ἐπερωτώμενος ὑπεδείκνυε τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας νομίμως καὶ τὰς παρανόμως καὶ τοὺς μοιχοὺς καὶ τὰς πόρναις, τοὺς εὐπροαιρέτους καὶ ἐλεήμονας, τοὺς ἀδιακρίτους 541 καὶ ἀνελεήμονας μετὰ ἀληθείας πάντας κατεμήνυσεν ὅθεν ἔλεγον ὅτι πνεῦμα Πύθωνος ἔχει. 4 Γέγονε δὲ καὶ διὰ 286b στροφή περὶ τοῦ Πάσχα· καὶ ὁ μὲν πλεῖστος λαὸς ἐποίησε τὴν ἀπό κρεῶν πρὸ τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ βασιλεὺς προσέταξεν ἐτέραν ἐβδομάδα πρᾶθῆναι κρέα, καὶ πάντες οἱ κρεωπῶλαι σφάζαντες οὐδεὶς ἠγόραζεν 110.797 οὐ γὰρ ἦσθιον· τὸ δὲ Πάσχα γέγονεν ὡς ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν, καὶ ἠϋρέθη νηστεύων ὁ λαὸς ἐβδομάδα περισσοτέραν. 5 Τινὲς δὲ διαβληθέντες ὡς ἀρρενοφθόροι, διάταξιν ἐξεφώνησε τοὺς εὐρισκομένους οὕτω· τοὺς μὲν καυλοτομεῖσθαι, τοὺς δὲ καλάμους ὁ ζεῖς εἰς τοὺς πόρους ἐμβάλλεσθαι τῶν αἰδοίων αὐτῶν· διὸ πολλοὶ καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ οὕτω τιμωρηθέντες περιηγόμενοι δεινῶς ἐτελεύτησαν· καὶ γενόμενος φόβος μέγας ἐσωφρόνησε τοὺς λοιποὺς καὶ μάλα εἰκότως. 6 “Ὀλολυζέτω γὰρ, φησὶ, πίτυς, ὅτι πέπτωκε κέδρος,” τουτέστι τῶν ἰσχυρῶν καὶ μεγάλων πιπτόντων τὰ ἀσθενέστερα παιδευέσθωσαν·

οὕτω γε μὴν καὶ ὁ σοφὸς λέγει· “Τῶν ἀσεβῶν πιπτόν των δίκαιοι κατάφοβοι γίνονται” καί· “Λοιμοῦ μαστιγούμενου, ἄφρων πανουργότερος γίνεται.” ”πανοῦργος δὲ ἰδὼν πονηρὸν τιμωρούμενον κραταιῶς αὐτὸς παιδεύεται.” Ἡ τοίνυν μυσαρῶ τάτη καὶ λυσσώδης αὕτη καὶ παρὰ φύσιν ἀμαρτία πρώην ὑπὸ τῶν Σοδόμων 542 διαπραττομένη καὶ ὡσπερ τις φωνὴ ἀνερχομένη καὶ βοῶσα τὸ μέγεθος τῆς ἀσεβείας εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαῶθ, ἔφασκεν ὁ πολλὰ πρῶτον μακροθυμήσας καὶ ὕστερον διὰ τὸ ἀμετανόητον αὐτῶν καὶ ἀνεπίστροφον τῆς ἀδικίης του καὶ ἀκολάστου γνώμης ἐπάξας μάλα δικαίως τὴν τιμωρίαν· “Κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομορῶρας πεπλήθυνται πρὸς με, καὶ ἀμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα” καὶ ἐπάγει λέγουσα ἡ Γραφή· “Καὶ ἔβρεξε Κύριος πῦρ καὶ θεῖον παρὰ Κυρίου ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας καὶ πᾶσαν τὴν περίοικον καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν.” ”Ἄξιον οὖν ὄντως θαυμάσαι. 287a, καὶ λίαν ἐκπλαγῆναι, καὶ φρίζαι τὴν φοβερὰν, καὶ θεῖαν, καὶ πυρφόρον ἀπειλήν, ὅπως ἐπελθοῦσα προσηκόντως οὐ μόνον ἅπαν τὸ γένος τῶν ἐλεεινῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἀναλίσκει καὶ ἅπαν τῆς γῆς τὸ ἀνάστημα, ἀλλὰ γε καὶ τῆς προκειμένης θαλάσσης νεκροῦνται τὰ ὕδατα φλογισθέντα καὶ ὑπερκαυθέντα διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἔκκαυσιν καὶ πύρωσιν τε καὶ ἀκρασίαν τῆς μιαρᾶς σαρκὸς τῶν ἀθλίων ἐκείνων καὶ εἰς τὸν αἰῶνα στηλιτευομένων· ὅθεν εἰκότως πυρὶ τὰς δίκας εἰσπράττονται καὶ μέχρι νῦν πόλεις Σοδόμων καὶ Γομορῶρας τεφρωθεῖσαι· πάλαι μὲν γὰρ διὰ τῆς λαγνείας καὶ παρὰ φύσιν ἀκολασίας καὶ αὐτὸν μαιίνοντες τὸν ἀέρα καὶ τὴν γῆν· νῦν δὲ τῆς δυσπραγίας ἐκείνης, καὶ παρανομίας, καὶ τῆς δικαίας τοῦ Θεοῦ κρίσεως μάρτυς ἡ γῆ καὶ ὁ ἀήρ ἕως ἄρτι παχυνόμενος ἐκεῖθεν ἐλέγχει καὶ τὴν ἐκείνων αἰσχροουργίαν καὶ τὴν 110.800 τῶν ἐκείνων ἰχνηλατούντων καὶ ἐργαζομένων θεοστυγῆ πρᾶξιν· καὶ μέντοι καὶ τῶν τὴν μέλλουσαν ἀπιστούντων κρίσιν προδήλως τὴν παράνοιάν τε καὶ πόρωσιν, ἵνα διὰ τῶν πάλαι τὰς δίκας εἰσπραττομένων ἡμεῖς τὴν ὄψιν καὶ τὴν πείραν τῶν θεῶν κολαστηρίων ἐκφύγωμεν. Εἰ δὲ τις τῶν μὴ τὴν γῆν ἐκείνην ἐωρακότων ἀπιστοίη μὴ οὕτως ἔχειν ἀκουέτω τῆς θείας Γραφῆς διηγουμένης περὶ τῆς σοφίας καὶ λεγομένης· “Αὕτη δίκαιον, ἐξαπολλυμένων ἀσεβῶν, ἐρρύσατο φυγόντα καταβάσιον πῦρ Πενταπόλεως· ἥς ἔτι μαρτύριον τῆς πονηρίας καπνιζομένη καθέστηκε 543 χέρσος καὶ ἀτελέσιν ὥραις καρποφοροῦντα φυτά.” ὡσαύτως δὲ καὶ Ἰούδα Ἰακώβου φάσκοντος· “Ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις τὸν ὅμοιον τούτοις τρόπον ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἐτέρας πρόκεινται δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι.” καὶ· “Ὅτις ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνας τετήρηται.” 7 Λέγει δὲ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· “Ἀπιστεῖ τις τῇ γεέννῃ, τὰ Σόδομα διαλογιζέσθω, τὰ Γόμορρα ἐννοεῖτω, τὴν γεγενημένην τιμωρίαν καὶ ἔτι μένουσαν” καὶ τοῦ διαιωνίζειν τὴν κόλασιν ἐναργῆς τεκμήριον παριστώσαν· καὶ γὰρ 287b οὐ μόνον ἡ γῆ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀήρ καὶ τὰ ὕδατα μετέσχε τῆς συμφορᾶς, καὶ καθάπερ σώματος ἐμπρησθέντος τὸ μὲν σχῆμα μένει καὶ ὁ τύπος ἐν τῇ τοῦ πυρὸς ὄψει καὶ ὁ ὄγκος καὶ ἡ ἀναλογία, ἡ δὲ δύναμις οὐκέτι· οὕτω δὲ κάκεισε γῆν ἔστιν ἰδεῖν, ἀλλ’ οὐδὲν ἔχουσαν γῆς, ἀλλὰ πάντα τέφρα· δένδρα καὶ καρπούς, ἀλλ’ οὐδὲν δένδρων οὐδὲ καρπῶν· ἀέρα καὶ ὕδωρ, ἀλλ’ οὐδὲν ὕδατος οὐδὲ ἀέρος· ἐπειδὴ γὰρ καὶ ταῦτα τετέφρωνται· τοιγαροῦν οὐδὲν ἔτερον ἢ κάμινός ἐστιν ὁ ἀήρ, κάμιнос τὸ ὕδωρ, πάντα ἄκαρπα, πάντα ἄγονα, πάντα πρὸς τιμωρίαν τῆς προλαβούσης ὀργῆς καὶ εἰκόνες τῆς μελλούσης κολάσεως· ἐνόησον τοίνυν ἡλίκον ἐστὶ τὸ ἀμάρτημα ὡς βιάσασθαι πρὸ καιροῦ τὴν γεένναν φανῆναι· καὶ γὰρ παράδοξος ἦν ὁ ὑετὸς ἐκεῖνος· ἐπειδὴ καὶ παρὰ φύσιν καὶ παράνομος ἡ μίξις· καὶ κατέκλυσε τὴν γῆν, ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐκείνων ψυχὰς ἡ χαλεπὴ καὶ ἐπάρατος ἐπιθυμία· ἀλλ’, ὡς τῆς παραπληξίας τῶν τοῦτο κατεργαζομένων καὶ τῆς τάλαιπωρίας καὶ κακονοίας τῶν ἐλεεινῶν καὶ ἀθλίως τοῦτο πασχόντων ἐκουσίως μάλιστα καὶ φθειρομένων ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων καὶ

βεβήλων τε καὶ ἀκαθάρτων ψυχῆ καὶ σώματι καὶ χοίρων χεῖρους ἑαυτοὺς ἀποφαίνοντες, οἴτε φθείροντες καὶ οἱ φθειρόμενοι ἀφόβως καὶ ἀναισχύντως· οἱ γὰρ καὶ ἀλόγων ἀνοητότεροι καὶ κυνῶν ἀναιδέστεροι· οὐδαμοῦ γὰρ τοιαύτη μίξις παρ' ἐκείνοις ἀλλ' ἐπιγινώσκει τοὺς ἰδίους ὄρους ἢ φύσις. Τούτους ἐγὼ καὶ ἀνδροφόνων χεῖρους εἶναι λέγω καὶ ὅπερ ἂν εἴπῃς ἀμάρτημα· οὐδὲν ἴσον ἐρεῖς 544 τῆς παρανομίας ταύτης· ὁ μὲν γὰρ ἀνδροφόνος τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἐχώρησεν· οὗτος δὲ τὴν ψυχὴν μετὰ τοῦ σώματος 110.801 ἀπώλεσεν. Πόθεν οὖν ἐτέχθη τὸ μέγα τοῦτο κακόν; Ἀπὸ τρυφῆς καὶ σπατάλης καὶ ἐγκαταλείψεως Θεοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ μὴ φοβεῖσθαι αὐτὸν καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν· ὅταν γὰρ ἐκβάλωσί τινες τὸν τοιοῦτον φόβον ἐκ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐγκαταλιμπᾶ 288a νονται εἰς τέλος καὶ οὕτως ἔρχονται εἰς ἐπιθυμίας ἀνοήτους καὶ βλαβερὰς καὶ “εἰς πάθη ἀτιμίας” ὥσπερ γὰρ πολλοὶ πολλάκις τὴν τῶν σιτίων ἐπιθυμίαν ἀφέντες γῆν σιτοῦνται καὶ λίθους μικράς· καὶ ἕτεροι δὲ ὑπὸ δίψους κατεχόμενοι σφοδροῦ καὶ βορβόρου πολλάκις ἐπιθυμοῦσιν· οὕτω κἀκεῖνοι καταλειφθέντες διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας πρὸς τὸν ἄθεσμον τούτων ἐξεκαύθησαν ἔρωτα καὶ πρὸς τὴν μιαν ὄρεξιν μανίαν τε καὶ λύσσαν· εἰ δὲ οὐκ αἰσθάνονται, ἀλλ' ἡδονταὶ, μὴ θαυμάσης· καὶ γὰρ οἱ μαινόμενοι καὶ φρενίτιδι κατεχόμενοι νόσω πολλὰ ἑαυτοὺς ἀδικοῦντες καὶ ἐλεεινὰ πράσσοντες ἐφ' οἷς αὐτοὺς ἕτεροι δακρύουσι, γελῶσι καὶ τοῖς λεγομένοις αὐτοῖς ἐντρυφῶσι. Πόσαι λοιπὸν γέενναι τοὺς τοιοῦτους ἀρκέσωσι καὶ πόσα κολαστήρια; Εἰ δὲ καταγελαῆς γεέννης ἀκούων καὶ ἀπιστεῖς ἐκείνῳ τῷ πυρὶ, ἀναμνήσθητι πάλιν τὸν ἐν Σοδόμοις θεῖον ἐμ πυρισμὸν καὶ τὴν φοβερὰν ἐκείνην φλόγωσιν. Εἰ οὖν τοιαῦτα πράττων καὶ σὺ δίκην οὐ δίδως, μὴ θαυμάσης· ἐκείνοι μὲν γὰρ ὡς μὴ τὴν γέενναν εἰδότες ἐκολάσθησαν παρὰ πόδας· σὺ δὲ ὅσα ἂν ἀμάρτης, κἂν μηδεμίαν δίκην δῶς ἐνταῦθα, ἐκεῖ πάντα χαλεπωτέρως ἀποτίση καὶ κολασθήσει· διατί; Ὅτι πλείονος ἀπηλαύσαμεν χάριτος· ὅταν δὲ καὶ πλείονα καὶ μείζονα πταίωμεν ἐκείνων, ποίας συγγνώμης τύχωμεν ἐκ προγόνων τὰ σωτηριώδη παραλαβόντες διδάγματα, ἅπερ ἐκείνοι παντελῶς οὔτε ἤκουσαν οὔτε ἔμαθον, ὥστε διὰ τοῦτο μείζονως κολασθησόμεθα, κἂν τε μικρὰν δίκην ἐνταῦθα δῶμεν κἂν τε μὴ δῶμεν. Οὐκοῦν μηδεὶς ὁρῶν πονηροὺς εὐπραγοῦντας θορυβεῖσθω· οὐ γὰρ ἐστὶν ἐνταῦθα ἢ ἀνταπόδοσις οὔτε τῆς ἀρετῆς οὔτε τῆς πονηρίας· εἰ δὲ σοῦ καὶ γίνεται τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πονηρίας, ἀλλ' οὐχὶ κατ' ἀξίαν ἀλλ' ἀπλῶς ὡσανεὶ γεῦμα τῆς κρίσεως, 545 ἵνα οἱ τῆ ἀναστάσει διαπιστοῦντες, τοῖς γοῦν ἐνταῦθα σωφρονίζωνται· ὅταν οὖν εὐπραγῇ ὁ πονηρὸς, ἐπὶ κακῷ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς· 288b ἵνα γὰρ ὧν ἔπραξεν ἴσως 141a ἀγαθῶν τὴν ἀντίδοσιν ἐνταῦθα λαβὼν ἴσως ἐκεῖ πλείον κολασθήσεται ὅταν δὲ πάσχη ὁ ἀγαθὸς, μακάριος ὄντως ἐστίν, ἵνα γὰρ ἀποθέμενος πάντα καὶ τὰ μικρὰ ἀμαρτήματα, εὐδόκιμος καὶ καθαρὸς ἀπίη καὶ ἀνεύθυνος. Ἐκεῖ γὰρ εἰσὶν οἱ τέλειοι στέφανοι τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἐκεῖ αἱ σφοδρότεραι καὶ ἀπέραντοι κολάσεις τῶν πονηρῶν· ὥσπερ καὶ ὁ σηπεδόνα ἔχων, κἂν μὴ τέμνηται, ἀρρώσκει καὶ τότε μᾶλλον ἐν κακοῖς, ὅταν μὴ τέμνηται· οὕτως καὶ ὁ ἀμαρτάνων, κἂν μὴ κολάζεται, πάντων ἐστὶν ἀθλιώτερος. Καὶ καθάπερ οἱ σπλήνα καὶ ὑδερὸν ἔχοντες, ὅταν ἀπολαύσωσι τραπέζης δαψιλῆς καὶ ψυχροποσίας καὶ 110.804 πολυτελῶν ἐδεσμάτων καὶ καρυκευμάτων, τὸ λοιπὸν μάλιστα εἰσὶ πάντων ἐλεεινότεροι, τῆ τρυφῆ τὸ νόσημα προσαύξοντες· ἂν δὲ ἄγχωνται λιμῷ καὶ δίψει κατὰ τοὺς ἰατρικοὺς νόμους, ἐλπίδα τινὰ σωτηρίας ἔχουσιν· οὕτω καὶ οἱ ζῶντες ἐν πονηρίᾳ, εἰ μὲν κολάζονται χρηστὰς ἔχουσι τὰς ἐλπίδας· εἰ δὲ μετὰ τῆς πονηρίας ἀπολαύουσι τροφῆς καὶ ἀδείας, τῶν ἐν ὑδέρῳ γαστριζομένων ἐλεεινότεροι σφόδρα ἂν εἴεν, καὶ τοσοῦτω πλείον, ὅσον ψυχὴ σώματος βελτίων. Εἰ τοίνυν ἐκείνοι μήτε νόμον ἔχοντες τὸν κωλύοντα αὐτοὺς τῆς ἀθεμίτου πράξεως μήτε προφήτας εἰδότες, οὐδεμιᾶς ἔτυχον συγγνώμης, ἀλλὰ πυρὸς καὶ θεοῦ παραναλώματα γεγόνασιν, πόσω μᾶλλον ἡμεῖς ἄξιοί ἐσμεν τιμωρίας καὶ

χαλεπωτέρας υπεύθυνοι καταδίκης, οί νόμον, και προφήτας, και ευαγγελιστάς, και διδασκάλους αναγινώσκοντες, και χείρονα ποιούντες; Τίνος δὲ ἔνεκα τοιαῦτα δρώντων ἡμῶν, οὐκ ἐπάγει και ἡμῖν ὁ Θεὸς τοιαύτην πανωλεθρίαν, ἐπειδὴ ἄλλη κόλασις ἀργαλεωτέρα και ἀτελεύτητος, και ἕτερον πῦρ ἄσβεστον ἡμᾶς ἐκδέχεται δεινότερον και σφοδρότερον; “Ὁ σκώληξ γάρ, φη σὶν, αὐτῶν οὐ τελευτήσει και τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεται.” Διὰ δὴ τοῦτο και ὁ παλαιὸς και θεῖος νόμος ἀναστέλλων τὴν ἐξάριστον αἰσχροουργίαν ταύτην και ὀλεθρίαν ἔφασκεν· “Ὁ κοιμηθῆση μετὰ 546 ἄρρενος κοίτην γυναικίαν· βδέλυγμα γάρ ἐστίν.” “Και ὅς ἂν κοιμηθῆ μετὰ ἄρρενος κοίτην γυναικὸς, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι· ἐπικατάρατος γάρ ὁ τοιοῦτος· λίθοις λιθοβολήσατε αὐτούς. § Ταύτην τοίνυν τὴν ἀκόλαστον και ἀκάθαρτον γνώμην και παράνομον πράξιν τῶν αὐθαιρέτως πασχόντων θριαμβεύειν εὖ μάλα και στηλιτεύων ὁ μέγας Κύριλλος οὕτως φάσκει· “Ἀκολασίας γάρ ἔνεκεν οἱ τάλανες τοῦτο δρῶσι, τὰ τῶν γυναικῶν πάσχειν, ἄνδρες ὄντες βουλόμενοι· οὐδενὸς γάρ χρησίμου χάριν τὴν φύσιν μετατιθέντες, ἀσελ γείας ἔνεκα τὴν θεόπλαστον ἀνδροπρεπῆ μορφήν διαφθείρουσιν ἐκουσίως πολλάκις ἢ ὑπὸ ἄλλων ὑπομένειν ἀναγκάζονται τοῦτο, ὡς λοιμοὶ τῆς φύσεως και τοῦ γένους πολέμοι και σπίλοι πολιτείας και ζωῆς ἐφύβριστοι γίνονται· δίκην Μαινάδων πορνευομένων πορνευθέντες ἀμέτρως ἐν τοῖς αἰσχίστοις ὄρχοῦνται πάθει, μιὰρὰ πολιτεία και πεφθαρμένη τὴν ἀθλίαν ζωὴν συγκεράσαντες· ἀμφίβολα και μεμισημένα πρόσωπα περιφέρουσι και γράμμα νενοθευμένον· ἱερῶν περιβόλων μακρὰν ἀποιχέσθωσαν και ἀγίων συνόδων ὡς βδελυγμένον ἄγος και θεοστυγὲς ἐλαυνέσθωσαν· ἐπειδὴ γὰρ αἰσχίστη και κακίστη γνώμη τὸ καλὸν και θεῖον ἔργον εἰς τὸ κακὸν και διαβεβλημένον δόγμα παραλλάξαντες και μεταποιήσαντες τὴν πνευματικὴν εὐνουχίαν ἀπηγορευμένην πράξει λειτουργεῖν. 141b ἀναγκάσαντες, οὐ μόνον ἄξιον νομικῆς ψήφου τιμωρίαν λαμβάνειν, ἀλλὰ και ἐξ ευαγγελικῆς και ἀποστολικῆς ἀποφάσεως εἰς τὸ λεγόμενον “σκότος τὸ ἐξώτερον ἀπελαύνεσθαι.” Περὶ γὰρ τῶν τοιούτων ἔφη Μωϋσῆς· “Θλαδίας και ἀπόκοπος οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον Κυρίου.” Ἔτι γοῦν πεπληρωμένων οἴκων 110.805 τῶν μεγιστάνων τοιούτων τερατομόρφων προσώπων, χρυσοῦς μηνίσκος ἐπὶ τραχήλων, φύσιν μὲν ἄρρενος, θηλείας δὲ ὄψιν ἔχοντες και κεκλασμένως βαδίζοντες και τεθρυμμένως φθεγγόμενοι ὡσπερ ἔται ρίδες ἀπρεπεῖς ὧδε κάκεῖσε τὴν κεφαλὴν περισεῖσαι· και γελῶσιν ἀκρατῶς τε και ἀναιδῶς, οἰστρηλασίαν πρόδηλον ὑπεμφαίνοντες, ὅθεν μετ’ ἀνδρῶν μὲν ὡς γυναικῆς μαλακῶς εὐναζόμενοι και μαλακιζόμενοι φθείρονται· μετὰ 547 γυναικῶν ὡς φύλακες ἅμα και σωφροσύνης δῆθεν ἰνδάλματα καθεύδοντες ἀναισχύντως ἀπῆρυ θριασμένως αἰσχροπραγοῦσιν. Καὶ οὗτοι μὲν οὕτως ὑπ’ ἀνδρῶν ἀνοσίων και βεβήλων φθειρόμενοι μαλακίζονται και καταμαίονται διὰ τῆς παρὰ φύσιν ἀνοσιουργίας και βδελυρίας· αὐτοὶ δὲ γυναικάρια ταλαίπωρα και “σεσωρευμένα, κατὰ τὸ εἶρη μένον, (ἐφ’) ἀμαρτίαις” καταμολύνουσι και καταβλάπτουσι οἷα λυσσώδεις κύνες. Καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον και ἔλεεινότερον, αἴτιοι ἐντεῦθεν γίνονται και πρόξενοί τε και μέτοχοι τῆς ἀπεράντου κολάσεως, οἱ τε φθείροντες και οἱ φθειρόμενοι. Ἄλλ’, ὧ τῆς ἀφροσύνης, ὧ τῆς ἀπάτης και παραπληξίας! τούτους γὰρ ἄνθρωποι μάλιστα προὔχοντες, ὡς σῶφρονας παραδεχόμενοι πιστεύουσιν και εἰσοικίζουσιν, οἱ γε εἰσοικιζόμενοι και παρρησίας τυγχάνοντες τοὺς ὄντως δικαίως ἀρετῆς ἐπιμελουμένους σῶφρονας ἄνδρας κατὰ μικρὸν δελεάσαντες εἰς τὸ τῶν Σοδόμων βάραθρον κατηκόντισαν ἔλεεινῶς· διὸ δὴ λοιπὸν και ἀραρώτερον, πάνυ γε και νόμος ευαγγελικὸς και ἄριστος βίος και εὐσεβῆς πολιτεία βδελύττεται τούτους ὡς θεομισεῖς και ἀκαθάρτους. Οὗτοι γὰρ τοιαύτην ἐξάριστον ζωὴν προτιμήσαντες και ποθήσαντες ὅσον ἦκεν ἐπ’ αὐτούς, πόλεις μὲν ἠφάνισαν, τοὺς σπερματικὸς τῆς φύσεως λόγους παραφθείροντες και

φθειρόμενοι· εὐάνδρουσαν δὲ Ῥώμην ἀνδρῶν, καὶ ἡλικίαν καὶ τὴν ἀρρένοπρεπῆ γενναίως ἰσχὺν δεινῶς ἐξανήλωσαν καὶ ἀπλῶς τὴν σύντονον καὶ σφριγῶσαν ἀκμὴν τῆς νεότητος λυμὴ νάμενοι φανερῶς ἀθλίους καὶ καταγελάστους ἐποίησαν τοὺς ἀλόντας, οὓς φευκτέον προτροπάδην καὶ βδελυκτέον ἐνδίκως τοὺς ψυχοκτόνους καὶ σωματοφθόρους καὶ ἐναγεῖς ὄντας καὶ τῆς φύσεως παραχαράκτας· οὐδὲν γὰρ ἀληθῶς μισαρώτερον ἢ ἀκαθαρτότερον τῶν οὕτω πορνευομένων τε καὶ πορνευόντων· εἰώθασιν γὰρ, ὡς ἀληθῶς καὶ ἀκριβῶς μεμαθήκαμεν, οὐ μόνον οἱ σπάδονες καὶ τὰ μόρια τῆς αἰσχροῦ γίας ποσῶς ἔχοντες ἀσελγαίνειν ἀμέτρως καὶ ἀκολασταίνειν ἀκορέστως, ἀλλὰ καὶ οἱ τέλειον ἀπόκοποι καὶ ἐκτετμημένοι· καθάπερ οὖν καὶ οἱ ἐκ γενετῆς ἐστερημένοι ταῦτα, φεῦ τῆς ἐσχάτης ἀτοπίας καὶ φρενοβλαβείας! διὰ χειρὸς καὶ δακτύλων φθείρειν 548 τὰς ἀθλίας γυναῖκας κατὰ τὴν ἀνοσιουργίαν αὐτῶν, οὕτως ἐμμανῶς οἱ ἀνόσιοι κατεργάζεσθαι. 142b Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ σοφὸς ἀριδῆλως ἔφη. “Μακάριος” εὐνοῦχος ὁ μὴ ἐργασάμενος ἐν χειρὶ ἀνόμημα, “καὶ παρθένος ἥτις οὐκ ἔγνω κοίτην ἐν 110.808 παραπτώματι.” Εἰκότως οὖν ἄθλοιοι, ἄνανδροι, ἀνδρόγυνοι, σιδηροκατάδικοι καὶ γυναικομανεῖς προσγορευέσθωσαν. Ἀκουέτωσαν τοίνυν οἱ καθαροὶ, καὶ σώφρονες τούτους ὑποτοπαζέτωσαν, καὶ μὴ πιστεύετωσαν τῷ ψεύδει ἀλλὰ τῇ κατισχυμένη καθαρότητι καὶ σωφροσύνῃ· ἀπὸ γὰρ ἀκαθάρτου τί καθαρισθήσεται καὶ ἀπὸ ψεύδους τί ἀληθεύσει; 9 Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς πάμπολλα κτίσματα ποιήσας θαυμαστά καὶ τὴν πενταγέφυραν τοῦ Σαγάρου, ἅπερ Προκόπιος ὁ ἱστορικὸς ἐν ὀκτῶ λόγοις συνεγράψατο. 10 Εἰς δὲ τὰ τέλη αὐτοῦ τὸ περὶ φθαρτοῦ καὶ ἀφθάρτου κινήσας δόγμα, ἀλλότριος τῆς εὐσεβείας Θεοῦ ἐτελεύτησε (προβαλλόμενος Ἰουστίνον ἀνεψιὸν αὐτοῦ εἰς βασιλέα, κουροπαλάτην τότε ὄντα). 11 Γελίμερ Βελισάριον ἐκφεύγων εἰς ὄρος ὄχυρον κατέφυγεν ἔθλους τῶν Μαυρουσίων. Οὗτος γὰρ ὁ Βελισάριος στρατηγὸς ἦν, ὅστις καὶ μετὰ πλήθους ἀναριθμήτου καὶ πλοίων καὶ χρυσοῦ πολλοῦ (σταλεῖς παρὰ Ἰουστινιανοῦ) πολεμῆσαι Οὐανδάλους καὶ Ἀφρικὴν ἐκπορθῆσαι, ὃς ἀγχινοῖα καὶ φρονήσει πάντα ληϊσάμενος καὶ Γελίμερον κρατήσας ἀνήγαγεν ἐν τῇ πόλει μετὰ πλοῦτου πολλοῦ καὶ ἐθριάμβευσεν 549 ἐν τῷ Ἰπικῶ ὑπατεῖαν ποιήσας ἐν τῇ πόλει, ὥστε Ἰουστινιανὸν ἐν μὲν τῷ ἐνὶ μέρει τοῦ νομίσματος ἑαυτὸν ἐγχαράξαι, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ Βελισάριος ἔνοπλον καὶ ἐπιγράψαι “Βελισάριος ἡ δόξα τῶν Ῥωμαίων.” 12 Ἄλλ’ οἷα τὰ τοῦ φθόνου ἐν μεγάλῃ εὐδαμονίᾳ εἰώθει ποιεῖν, ὥδινε καὶ εἰς Βελισάριον. Διαβληθεῖς γὰρ μετέστη τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς δόξης καὶ Σολομῶν ἀντ’ αὐτοῦ στρατηγὸς ἐπέμφθη, ὃς τὰ κτηθέντα παρὰ Βελισαρίου φυλάξασθαι μὴ δυναθεῖς, τοῖς Οὐανδαλοῖς πάντα παρεχώρησεν. 13 Οὗτος γὰρ ὁ Γελίμερ Βελισάριον εἰς ὄρος ἐκφεύγων, ὡς εἴρηται, ὄχυρον ἔθλους τῶν Μαυρουσίων παρ’ αὐτοῖς δὲ οὔτε ἄρτος, οὔτε οἶνος, οὔτε ἔλαιον γεωργεῖται, ἀλλὰ κριθᾶς καὶ ὀλύρας ὡς ἄλογα ζῶα ἐφθᾶ σιτίζονται. Γράφει οὖν πρὸς Φαρὰν Γελίμερ, ὃν Βελισάριος κατέλιπε φυλάσσοντα αὐτὸν, πεμφθῆναι αὐτῷ ἄρτον, καὶ σπόγγον, καὶ κιθάραν. Ὁ δὲ Φαρὰς διηπόρει περὶ τούτων, ἕως (ἂν) ὁ τὴν ἐπιστολήν κομίσας ἔφη, ὅτι ἄρτον μὲν ἐπιθυμεῖ γεύσασθαι καὶ ἰδεῖν, σπόγγον δὲ διὰ τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἄλυσίαν, παραμυθῆσασθαι τοὺς ὀφθαλμοὺς, κιθάραν δὲ ὅπως τὰς συμφορὰς αὐτοῦ ἐκτραγωδοίη. Ταῦτα Φαρὰς ἀκούσας, περιαλγῆσας τε καὶ τὴν ἀνθρωπεῖαν φύσιν ἐκμυκτηρίσας πάντα ἔπεμψεν (ὅσα ἔχρηζεν.) 110.809 14 Χοσρόου δὲ τοῦ Πέρσου τὴν ἄπασαν Ἀνατολὴν ληϊζομένου, Ἰουστινιανὸς Βελισάριον ἐκ τῆς Δύσεως ἀγαγὼν καὶ στρατηγὸν Ἀνατολῆς ποιήσας, κατὰ Περσῶν ἐξαπέστειλεν. 550 Ὁ δὲ καθοπλισθεῖς καὶ κατὰ Περσῶν ἐκστρατεύσας τοσοῦτον τοὺς πρέσβεις Δαρείου τῇ καθοπλίσει καὶ στρατείᾳ ἐξέπληξεν, ὡς ἐπὶ θήραν δῆθεν ἐξίων αὐτοῖς ὀφθεῖς, ὥστε ἀφικόμενον πρὸς Χοσρόην ὑπόσπονδον αὐτὸν Ῥωμαίοις ποιῆσαι· τοσοῦτον δὲ Βελισάριος ἐθαυμάσθη παρὰ Πέρσαις καὶ Ῥωμαίοις καὶ εὐδοκίμησεν ἢ ὅτε Γελίμερα

δορυάλωτον καὶ Οὐττήγην τοὺς δύο βασιλεῖς ἐν Βυζαντίῳ ἤγαγεν. 15 Πάλιν οὖν κατηγορηθεὶς ὡς ἐπιβουλεύων τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ ἐκ θλίψεως τελευτᾶ, δη μευθείσης ἀπάσης αὐτοῦ τῆς ὑποστάσεως.

ΣΚΑ΄. Βασιλεία Ἰουστίνου. Μετὰ δὲ Ἰουστινιανὸν ἐβασίλευσεν 143a Ἰουστίνος, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, ἔτη ιγ΄, ὃς ἔκτισε παλάτιον ἔξω τῆς πόλεως καὶ λιμένα ἐν τῇ πόλει· τὸν μὲν ἐκάλεσε Σοφιανὰς, τὸ δὲ Σοφιανῶν εἰς ὄνομα τῆς γυ ναικὸς αὐτοῦ Σοφίας.

ΣΚΒ΄. Περί τινος Ἰουδαίου παιδός. Ἐφ' οὗ καὶ Ἰουδαῖός τις ἐν ΚΠ. ὑελοφικὴν τέχνην ἔχων, παιδίον ἐκέκτητο μονογενές, ὃ καὶ παρέδωκε μανθάνειν γράμματα πλησίον τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, ἧς ὁ σκευοφύλαξ, ἔχων λείψανα πολλὰ τῆς ἀγίας τραπέζης ἐξ ἱκανοῦ χρόνου, προσεκαλέσατο παῖδας πρὸς τὸ δαπανῆσαι αὐτά· εἰσῆλθεν ὁμοίως καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸν παιδίον καὶ μετέλαβε καὶ αὐτὸ μετὰ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶν παιδίων. Ἀπολυθὲν δὲ καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς ἐλθὼν, ἠρωτᾶτο παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· “Ἴνα τί ἐβράδυνας, τέκνον;” Ὁ δὲ παῖς ἀπεκρίθη· “Μετὰ τῶν Χριστιανῶν παιδίων (ἀπελθῶν) εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν 551 ἔφαγον κἀγὼ, πάτερ (καὶ διὰ τοῦτο ἐβράδυνα).” Ὁ δὲ δόλιος ἐκεῖνος θῆρ (ἢ πατήρ) σφόδρα μανεῖς (ἔσχε παρ' ἑαυτῷ τὸ πρᾶγμα καὶ) μετὰ τὸ ἄριστον συμπαραλαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ ἐργαστήριον ἀπελθὼν, ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὴν κάμι νον καὶ κλείσας τὴν θύραν ἀνεχώρησεν. Ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ γινώσκουσα τὴν τοῦ πατρὸς μανίαν τὴν κατὰ τοῦ παιδός, εἰς τὸ ἐργαστήριον σπουδῆ παρεγένετο καὶ παρακύψασα διὰ τῆς ὀπῆς τῆς θύρας ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ παιδός ἔσω ἐν τῇ καμίνῳ· καὶ τὴν θύραν πατάξασα καὶ εἰσελθοῦσα, ἐξέβαλε τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφλεκτον ἐκ τῆς καμίνου. Λεγούσης δὲ αὐτῆς· “Τίς ἐνέβαλέ σε, τέκνον, εἰς τὴν κάμι νον, 110.812 καὶ πῶς οὐκ ἐφλέχθης;” φησὶν ὁ παῖς· “Ὁ μὲν πατήρ μου ἐνέβαλέ με, γυνὴ δὲ πορφυροῦσα ἤλθε καὶ τὴν φλόγα κατέσβεσε λέγουσα· “Μὴ φοβοῦ, παιδίον.” Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ταῦτα ἀκούσασα, καὶ καταπλαγεῖσα καὶ τὸν υἱὸν παραλαβοῦσα, πρὸς τὸν πατριάρχην Μηνᾶν ἔφθασε καὶ πάντα ἀναγγείλασα (αὐτῷ) παρεκάλει Χριστιανὴ γενέσθαι (μετὰ τοῦ παιδίου αὐτῆς). Ὅς αὐτίκα τῷ βασιλεῖ ἀγαγὼν ἀμφοτέρους, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς παραστῆναι καὶ τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ (τοῦτον) μετὰ τὴν ἐξέτασιν πολλὰ παραινέσας καὶ παρακαλέσας Χριστιανὸν γενέσθαι, οὐκ ἔπεισε, ὅθεν προσέταξεν ἀνασκολοπισθῆναι αὐτὸν ὡς φονεὰ τοῦ ἰδίου παιδός γενόμενον, τὴν δὲ γυναῖκα βαπτίσας ἐποίησεν ἀσκήτριαν, τὸν δὲ παῖδα ἀναγνώστην.

ΣΚΓ΄. Βασιλεία Τιβερίου. Τιβέριος μετὰ Ἰουστίνον ἐβασίλευσεν ἔτη δ΄. Τούτου ἀνελθόντος ἐπὶ ἵπποδρόμιον, ἔκραζαν τὰ μέρη· “Ἴδωμεν, 552 ἴδωμεν τὴν Αὐγοῦσταν Ῥωμαίων.” Ὁ δὲ ἐδήλωσεν· “Ἡ ἀντικρὺ τοῦ δημοσίου λουτροῦ Δηγιστῆως ἐκκλησία (οὔσα) 553 ὁμώνυμος τῇ Αὐγούστη.” Εὐφήμησαν οὖν τὰ μέρη· “Ἀναστασίας Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη.” 2 Ἡ δὲ Σοφία, ἡ τοῦ Ἰουστίνου γυνὴ, ἐπλήγη τὴν ψυχὴν· οὐ γὰρ ἤδει ἔχειν αὐτὸν γυναῖκα καὶ 110.813 διὰ τοῦτο προσεφιλίωθη αὐτῷ ἐπὶ Ἰουστίνου, πείσασα αὐτὸν προβαλέσθαι εἰς βασιλέα Τιβέριον, βουλομένη γῆμαι αὐτὸν καὶ μεῖναι Αὐγοῦσταν. 3 Ταύτην δὲ κατήγαγε Τιβέριος εἰς τὸ παλάτιον τὸ ἐν τῷ Ἰουλιανοῦ λιμένι, κελεύσας κουβι κουλαρίους καὶ ἑτέρας τινὰς εἶναι εἰς ὑπηρεσίαν αὐτῆς καὶ διατηρεῖν αὐτήν· ἐτίμα δὲ αὐτήν ὡς μητέρα, ποιῶν πᾶσαν θεραπείαν αὐτῆς. 4 Οὗτος ἔκτισε καὶ τὸ δημόσιον Βλαχερνῶν λουτρὸν καὶ πολλὰς ἐκκλησίας καὶ ξενώνας ἀνενεώσατο. 5 Οὗτος Μαυρίκιον καὶ Ναρσῆν κατὰ Περσῶν ἀπέστειλε· Μαυρικίου δὲ ὑποστρέψαντος μετὰ νίκης μεγάλης, ἐδέξατο αὐτὸν ὁ βασιλεὺς μετὰ τιμῆς πολλῆς καὶ γαμβρὸν αὐτὸν εἰσεποίησατο, ὡσαύτως καὶ Γερμανὸν ἐν τῇ ἑτέρᾳ θυγατρὶ, ἀμφοτέρους ποιήσας Καίσαρας. 554 6 Φαγῶν δὲ κώμωρα πρῶτα ἀξιοθέατα πεφαρμακωμένα καὶ μέλλον τελευτᾶν Μαυρίκιον βασιλέα ἀνηγόρευσεν.

ΣΚΔ΄. Βασιλεία Μαυρικήου. Μετὰ Τιβέριον ἐβασίλευσε Μαυρικός, ὁ γὰμ βρὸς αὐτοῦ ὁ Ἀρμένιος, ἔτη κ΄, ὃς ἔσχε γαμβρὸν ὄνοματι Φιλιππικόν, ὃς ἔκτισε μονὴν ἐν Χρυσόπῳ λει ἐπ' ὄνοματι αὐτοῦ. 2 Στρατηλάτης δὲ παρὰ Μαυρικήου προχειρὶ σθεῖς καὶ ἀναλαβὼν τὰ στρατεύματα, κατὰ Περσῶν ἐχώρει, 143b πολλὰς ἀνδραγαθίας κατ' αὐτῶν ἐνδεικνύμενος ἅμα Ἡρακλείῳ στρατηγῷ. 3 Κτίζει δὲ ὁ Μαυρικός τὰ Καριανοῦ καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἔμβολον, ὑπογράφας ἐν αὐτῷ τὰς αὐτοῦ πράξεις (καὶ τὸν ναὸν τῶν Ἀγίων μ' ὄντα πλησίον τοῦ Σωτηρίου). 4 Καὶ τὴν λιτὴν δὲ τὴν ἐν Βλαχέρναις τελειοποίησαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου διετύπωσε, καὶ τὴν προέλευσιν ἀπαρτήσας, καὶ τὸ ἐν αὐταῖς δημόσιον λουτρόν. 5 Ἐπὶ τούτου Χαγάνος ὁ τῶν Ἀβάρων ἀρχηγὸς τὰς σπονδὰς διαλύσας, ἐπὶ τὴν Θράκην χωρεῖ καὶ πολλὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων ἀναιρεῖ. 6 Τοῦ δὲ βασιλέως κατ' αὐτοῦ ἐξιόντος καὶ ἐν τῷ Δαονίῳ γενομένου, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ γύναιον ἔτικτε καὶ οἰκτρὰς φωνὰς ἤφειε. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπέστειλε μαθεῖν τὸ συμβᾶν, καὶ εἶδον παιδίον γεννῆθαι ἄνευ ὀφθαλμῶν καὶ βλεφάρων, μήτε χεῖρας μήτε βραχίονας ἔχον· 555 πρὸς δὲ τὸ ἴσχιον (καὶ) ἰχθύος οὐρὰ προσεφυκυῖα ὑπῆρχεν αὐτῷ. 7 Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔξωθεν τοῦ Βυζαντίου χωρία ἐτέθησαν δύο παιδιά, ἐν μὲν τετράπουρον, καὶ ἔτε 110.816 ρον δικόρυφον. Οἱ δὲ τὰς ἱστορίας γράψαντες λέγουσι μὴ σημαίνειν ἀγαθὰ ταῖς πόλεσιν ἐν αἷς τοιαῦτα τίκονται. 8 Τῇ (δὲ) αὐτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὁ ἵππος τοῦ βασιλέως διεβράγη πεσών. 9 Ὁ δὲ τούτοις οὐκ εἰς καλὸν οἰωνοσάμενος, ὑπέστρεψε ἐν τῇ πόλει. 10 Ἀλλὰ καὶ κύων ἐξάπους κεφαλὴν ἔχων λεοντώδη ἐγεννήθη παμμεγέθης σφόδρα.

ΣΚΕ΄. Περὶ τῶν Σειρήνων, κροκοδείλων καὶ ὕδρων. Καὶ ἐν τῷ Νεῖλῳ ποταμῷ ἐφάνησαν ἡλίου ἀνατέλλοντος ἀνθρωπόμορφα δύο ζῶα, ἀνὴρ καὶ γυνή (ἅπερ Σειρήνες προσαγορεύονται, ἡδύφθογγα πάνυ καὶ θανατηφόρα· τὴν δὲ μορφήν ἔχουσιν, ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ὀμφαλοῦ, ἀνθρώπου, τὸ δὲ λοιπὸν πετεινοῦ), καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ εὐστερνος (ἦν καὶ) κατὰ πληκτος, ἡ δὲ γυνὴ τὴν ὄψιν καὶ τὴν κόμην ξανθὴν (ὁμοίως καὶ ὁ ἀνὴρ τοὺς τε μαστοὺς εἶχε καὶ τὴν ὄψιν ἄτριχον καὶ τὴν κόμην βαθεῖαν). Ὁ δὲ λαὸς μετὰ τοῦ ὑπάρχου θαυμάζοντες ὄρκους ἔβαλλον ἐκεῖνο τὸ ἀνδρόγυνον μὴ ἀναχωρῆσαι πρὶν ἅπαντες ἐμφορῇ θῶσι τῆς θεᾶς ταύτης παραδόξου). Καὶ (δὴ) μέχρι ὥρας θ' πᾶς ὁ λαὸς ἐθαύμαζε θεωρῶν τὰ ζῶα ταῦτα. Καὶ οὕτω πάλιν εἰς τὸν ποταμὸν κατ' ἔδυσαν. 556 2 Τούτων δὲ καταδυσάντων κροκόδειλοι ἀνέδυσαν (καὶ ἐκπηδήσαντες πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων διέφθειραν). Ὁ (γὰρ τοι) κροκόδειλος θηρίον μέγα ἐστὶν ὁμοῦ καὶ ἰχθύος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι οὐρᾶς, καὶ ἡ μὲν χροῖα τοῦ νώτου αὐτοῦ πέτρα μελαίνῃ προσέοικε, ἡ δὲ γαστήρ λευκὴ· καὶ πόδες αὐτῶν εἰσι δ' καὶ οὐρὰ μεγίστη, τραχεῖα· τῆς ῥάχεως γὰρ ἐστὶν ἐνὸς ὀστέου τελευτή· καὶ ἐντέτμηται εἰς ἀκάνθας. 144a ὥσπερ αἱ τῶν πριόνων (ὄρμαι καὶ) ἀκμαί, καὶ τύπτει μετ' αὐτῆς πρὸς οὐς ἂν μάχηται, καὶ πολλὰ ποιεῖ τραύματα· ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ προσήρμοσται τοῖς ὤμοις ἐξισουμένη ἐφ' ὅσον μὲν οὐ κέχηνε θηρίου ἐστὶ κεφαλὴ· ἐπὶ δὲ χάνη, ὅλη γίνεται στόμα μέχρι τῶν ὤμων τὸ χάσμα ποιοῦσα. 3 Ἀναιρεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις ἢ λεγομένη ὕδρις ἐν τῷ αὐτῷ ποταμῷ ὑπάρχουσα, μορφήν ἔχουσα κυνὸς τοιούτῳ τρόπῳ. Τὸ γὰρ στόμα διανοίγων ὁ κροκόδειλος καὶ οὕτως καθεύδων, ἡ ὕδρις ἐγκυλισαμένη εἰς πηλὸν καὶ διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ πρὸς τὴν γαστέρα χωροῦσα καὶ ταύτην διαβρήξασα, (θατ 110.817 τον) ἐξέρχεται διὰ τῆς ἔδρας, νεκρὸν αὐτὸν καταλιμπάνουσα. Καὶ ταῦτα μὲν ὧδε· πρὸς τὰ ἐξῆς ὁ λόγος βαδισάτω. 4 Πρίσκον ὁ βασιλεὺς, τὸν ἴδιον γαμβρὸν, ἀποστείλας κατὰ Σκυθῶν μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, οἱ τοὺς Σκύθας νικῆσαντες ἀντήραν κατὰ τοῦ βασιλέως. Μηνιῶν δὲ αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, πολέμου συγκροτῆ θέντος μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ βαρβάρων, ὑπέθετο Μαυρικός ὁ βασιλεὺς τῷ στρατηγῷ καταπιστευθέντι τὸ στρατεύμα προδοῦναι τούτους τοῖς πολεμίοις, δι' ἣν ἀνταρσίαν κατ' αὐτοῦ ἐμελέτησαν, ὅπερ καὶ γέγονε. 557 5 Συνελήφθη οὖν πλῆθος πολὺ, καὶ ἦγα γεν

αὐτοὺς ὁ Σκύθης ἐξωνηθῆναι παρὰ Ῥωμαίων. Ἐδήλωσε δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ Χαγάνῳ δωρεὰν αὐτῷ πάντα ἀπολυθῆναι. Ὁ δὲ ἀντεδήλωσεν· “Ἀποδίδωμι πάντα, κατὰ ψυχὴν νόμισμα κομιζόμενος.” Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ ἀνασχομένου δοῦναι, ἀνὰ ἥμισυ νομίσματος ἠξίωσε λαβεῖν ὁ βάρβαρος. Καὶ μηδὲ τοῦτο καταδεξάμενος ὁ βασιλεὺς, θυμωθεὶς ὁ βάρβαρος ἀπέκτεινε χιλιάδας ἰβ’ ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ τριβουναλίου. 6 Ὅθεν ἐκ τούτου ἐμισήθη Μαυρίκιος ὑπὸ πάντων, καὶ ἐλοιδόρουν αὐτὸν καὶ κατηρώντο. Ὁ δὲ μεταμεληθεὶς καὶ τὸ μέλλον κριτήριον ἐννοήσας, εἴλετο μᾶλλον τὴν ἀμαρτίαν ἐνταῦθα ἀπολαβεῖν καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου. Καὶ ποιήσας δεήσεις ἐγγράφους ἐπέστειλεν εἰς τε τοὺς πατριαρχικούς θρόνους καὶ εἰς ἀσκητήρια καὶ μοναστήρια μετὰ δώρων πολλῶν, ὅπως εὕξωνται περὶ αὐτοῦ, ἵνα τὴν ἀμαρτίαν ἐνταῦθα ἀπολάβῃ. 7 Προεσκανδαλίζετο δὲ καὶ εἰς Φιλιππικόν, τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ, διὰ τὸ Φί γράμμα. Οὕτω γὰρ εἶπον τῷ Μαυρικίῳ, ὅτι Φί αὐτὸν διαδέξεται. Ὅς δι’ ὄρκων πολλῶν ἐπληροφόρει Μαυρίκιον καθαρὸς εἶναι τῆς τοιαύτης ὑποψίας. Τοῦ δὲ Μαυρικίου τὸν Θεὸν ἴκε τεύοντος ῥυσθῆναι τῆς ἀμαρτίας ταύτης, εἶδεν ἐνύπνιον τοιοῦτο, ὡς ὅτι λαοῦ πλείστου παρεστῶτος τῇ εἰκόνι τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ χαλκῇ πύλῃ τοῦ παλατίου, φωνὴ ἐκ τῆς εἰκόνης ἐγένετο λέγουσα· “Ἀγὰ γετέ μοι Μαυρίκιον.” Ὅν ἀγαγόντες παρέστησαν. Καὶ φησὶν ἡ θεία φωνή· “Ποῦ θέλεις (ὦ Μαυρίκιε) ἀποδώσω σοι, ἐνταῦθα 558 ἢ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι;” Ὁ δὲ γενόμενος ἔντρομος ἀποκριθεὶς εἶπεν· “Ὡδε καὶ μὴ ἐκεῖθεν.” Καὶ εὐθέως ἐκέλευσεν ἐκδοθῆναι αὐτὸν, καὶ τὴν γυναικα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν (αὐτοῦ) Φωκᾷ τῷ στρατιώτῃ. Διυπνισθεὶς οὖν ἀπέστειλεν εὐθύς τὸν παρακοιμώμενον αὐτοῦ ἀγαγεῖν Φιλιππικόν, ὃς ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ἰδὼν τὸν παρακοιμώμενον καὶ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ἀπογνοῦς, ἠτήσατο κοινωνῆσαι, καὶ οὕτως ἀπήει πρὸς τὸν βασιλέα, καταλιπὼν τὴν γυναῖκα ἐπὶ σάκκου καὶ σποδοῦ. 144b θρηνοῦσαν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, ἔπεσεν ἐν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκέλευσε τὸν παρακοιμώμενον ἐξελεθεῖν, καὶ αὐτὸς ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας Φιλιππικοῦ λέγων· “Συγχώρησόν μοι, ἀδελφέ, ὅτι ἡμαρτόν σοι πολλά. Σὲ γὰρ ὑπενόουν τῇ ζωῇ μου ἐπιβουλεῦσαι· ἀλλὰ νῦν ἔγνω ἀθῶν εἶναι (σε). Παρακαλῶ οὖν σε εἰπεῖν μοι, εἰ γινώσκεις ἐν τοῖς τάγμασι Φωκᾶν τινα στρατιώτην.” Ὁ δὲ Φιλιππικὸς ἔφη· “Ἐνα γινώσκω, ὃς πρὸ καιροῦ πεμφθεὶς ἐκ τοῦ στρατοῦ ἀντέλεγε τῷ κράτει σου.” Καὶ ὁ βασιλεὺς ἔφη· “Ποίας ἐστὶ γνώμη;” “Δειλὸς καὶ θρασὺς.” Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· “Εἰ δειλὸς, καὶ φονεὺς. Καὶ διηγῆσατο ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τὸ ἐνύπνιον. Ὁ δὲ εἶπεν· “Ἴδε πῶς γράμμα τῷ Θεῷ οὐ λείπει, δέσποτα (ὦ θέλει δοῦναι τὴν βασιλείαν).” 8 Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἐφάνη ἀστὴρ κομῆτης. 9 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἔφθασεν ὁ ἀποσταλεὶς μαγιστριανὸς φέρων ἀπόκρισιν ἐκ τῶν ἁγίων, ὅτι Ὁ Θεὸς τὴν μὲν ψυχὴν σου σώζει, δεξάμενος τὴν μετάνοιάν σου, τῆς δὲ παρουσίας ζωῆς 559 μετὰ πολὴς θλίψεως καὶ κινδύνων ἐκπίπτεις. Ἄπερ ἀκούσας Μαυρίκιος ἐκ ψυχῆς ἠδυστάσθη τῷ Κυρίῳ μέγας. 10 Κατεσκεύασε δὲ στέμμα Σοφία, ἡ τοῦ Ἰουστίνου γυνή, Μαυρικίῳ τῷ βασιλεῖ ὑπερφυῆς καὶ υπερτίμιον. Ὁ δὲ τοῦτο θεασάμενος καὶ θαυμάσας τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Πάσχα ἀπέθετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῦτο ἀνέθηκε τῷ Θεῷ. 11 Τοῦ μετοπώρου δὲ καταλαβόντος καὶ τοῦ βασιλέως γράψαντος Πέτρῳ τῷ στρατηγῷ παραχειμάσαι ἐν τῇ τῶν Σκλάβων χώρα, ἀντεῖπεν ὁ λαός· ὅθεν οἱ ἄρχοντες εἰς ἐν τὰ πλήθη συναθροίσαντες, προβάλλοντες εἰς βασιλέα Φωκᾶν τὸν στρατιώτην. 12 Τοῦ δὲ Πέτρου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων ἐν τῇ πόλει παραγενομένων καὶ τοῦτο τῷ βασιλεῖ εἰπόντων, Μαυρίκιος τὸ κατ’ αὐτοῦ μῖσος τοῦ λαοῦ εἰδὼς, μεσοῦσης νυκτὸς ἀποδυσάμενος εἰσῆλθεν εἰς δρόμωνα σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις, φεύγων τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ. 13 Καὶ μετὰ κινδύνου εἰς τὸν ἅγιον Αὐτονόμον διασωθεὶς, βουλόμενος εἰς τι φρούριον ὄχυρον καταφυγεῖν, οὐκ ἴσχυσεν· αἴφνης γὰρ ἐπιτίθενται αὐτῷ σφοδρώτατοι πόνοι καὶ ἀρθρίτιδες, ὥστε κεῖσθαι αὐτὸν ἀμετακίνητον. 110.821 14 Ὁ δὲ Φωκᾶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ δεχθεὶς εἰσῆλθεν ἐν

τῆ πόλει καὶ εἰς τὰ βασιλεία. 560. 15 Τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ Θεοδόσιον ἀπέ στείλε πρὸς Χοσρόην τὸν βασιλέα Περσῶν ἀναμνησαὶ αὐτὸν τὰς εἰς αὐτὸν εὐεργεσίας καὶ ὡς δι' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Περσῶν ἐκράτησε. Χοσρόης τὴν τῶν Περσῶν ἀθροίσας χώραν κατὰ Ῥωμαίων ἐχώρησεν ἐπὶ Φωκᾶ καὶ πολλὰς πόλεις καὶ χώρας τῶν Ῥωμαίων ἐπόρθησεν.

ΣΚ'. Βασιλεία Φωκᾶ τοῦ τυράννου. Μετὰ Μαυρίκιον ἐβασίλευσε Φωκᾶς ὁ Καππαδόκης τύραννος ἔτη ἡ', στέψας καὶ Λεοντῶ τὴν γυναικα αὐτοῦ εἰς Αὐγοῦσταν. 2 Εἰς δὲ τὸ Ἴππικὸν ἀνελθόντος καὶ στάσεως γενομένης περὶ προτιμήσεως τόπου τοῖς μέρεσιν, ἔκραξαν οἱ δήμοι: “Ὁ Μαυρίκιος οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ ζῆ· ἐρωτηθῆτω.” Ὁ δὲ ἀλάστωρ κινεῖται πρὸς τὸν φόνον Μαυρικίου. Καὶ εἰσῆλθε Μαυρίκιος δέσμιος εἰς τὸν Εὐτροπίου λιμένα· προκολὰ ζῶν δὲ αὐτὸν ὁ μαιφόνος τῆ θεωρία, τοὺς πέντε ἄρρενας υἱοὺς αὐτοῦ ἔμπροσθεν αὐτοῦ σφαγεῖν προστάττει. Ὁ δὲ Μαυρίκιος φιλοσοφῶν τῷ δυστυχήματι, συνεχῶς ἀπεφθέγγετο: “Δίκαιος εἶ, Κύριε, καὶ δικαία ἡ κρίσις σου.” Τῆς δὲ τιθῆνης ὑποκλεψάσης ἐν (ἐκ) τῶν (ε') βασιλικῶν παιδίων καὶ τὸ ἴδιον αὐτῆς πρὸς ἀναίρεσιν ἀντιδοῦσα, ὁ Μαυρίκιος 145a οὐ κατεδέξατο, ἀλλὰ τὸ ἴδιον ἐπεζήτησεν 561 ἐλθεῖν καὶ αὐτὸ ἀναιρεθῆναι. Οὕτω τοίνυν καὶ νόμων φύσεως (καὶ τρόπων κρείττονι καὶ ἀκροτάτη μετανοίᾳ) ὑψηλότερος γεγὼς (Μαυρίκιος ὁ βασιλεὺς) ἀπαλλάττει καὶ αὐτὸς ὁμοίως τὸν βίον (μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς καὶ εὐχάριστίας, ὅθεν καὶ κληρονόμος γέγονε τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν). 3 Τοῦ δὲ ἀθλίου Φωκᾶ προστάξαντος τεθῆναι τὰς τούτων κεφαλὰς ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ τριβουναλίου, ἐξήρχοντο οἱ τῆς πόλεως καὶ ἐθεώρουν αὐτὰς ἕως ἐπώξεσαν. Καὶ τότε συνεχώρησεν αὐτὰς ὁ ἀλιτήριος τοῖς ποθοῦσιν ἀποδοθῆναι. Οἱ δὲ δεξάμενοι κατέθεντο αὐτὰς ἐν τοῖς πρέπουσι τόποις. 4 Τὴν δὲ Μαυρικίου γυναῖκα σὺν ταῖς τρισὶν θυγατράσιν αὐτῆς ἐν μοναστηρίῳ καθεῖρξεν. 110.824 5 Καλλιγράφος δὲ τις εὐλαβῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκ παννυχίδος οἴκαδε πορευόμενος μέσης νυκτὸς, καθ' ἣν ἡμέραν ἀνηρέθη Μαυρίκιος, ὄρᾳ τοὺς ἀνδριάντας ἐκ τῶν βωμῶν καθελκυθέντας καὶ βοῶντας: “Ἀνηρέθη Μαυρίκιος καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ,” ὅπερ σημειωσάμενος ὁ καλλιγράφος, ἦλθεν ἄνθρωπος μεθ' ἡμέρας δέκα μηνῶν τὴν Μαυρικίου τελευτήν. 6 Ὁ δὲ γε ἀλάστωρ Φωκᾶς μετ' ὀλίγον χρόνον καὶ τὴν γυναῖκα Μαυρικίου ἅμα ταῖς τρισὶν θυγατράσιν αὐτῆς ἀνείλεν ἐν τῷ μολῳ (τοῦ) Εὐτροπίου (οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ) καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν Μαυρικίου διώλεσεν ὁ παράνομος εἰς πλείονα τῶν Χριστιανῶν ὄλεθρον· οὐ γὰρ διέλιπε τὴν τῶν Ῥωμαίων ἔκτοτε βασιλείαν δυστυχήματα ποικίλα τε καὶ ἐπάλληλα. 562. 7 Ὁ τε γὰρ Χοσρόης, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, τὴν εἰρήνην διέλυσε, καὶ Ἄβαροι τὴν Θράκην ἐδήλωσαν, καὶ ἄμφω τὰ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων διέφθειραν καὶ ἐξήλειψαν διὰ τὸν ἀνόσιον καὶ βέβηλον προτιμῆσαι τοῦ ἐννόμου καὶ εὐσεβοῦς βασιλέως. 8 Πρὸ δὲ τούτων καὶ θνήσκουσιν ἀνθρώπων τε καὶ κτηνῶν καὶ ἀφορία τῆς γῆς πολλὴ γέγονε καὶ χειμῶν βαρύτερος ὥστε παγεῖν τὴν θάλασσαν καὶ πολλοὺς ἰχθύας τεθάναι. 9 Ὁ οὖν δόλιος Φωκᾶς μετὰ πάντων αὐτοῦ τῶν ἀμέτρων κακῶν προσέθηκε καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο· ποιήσας γὰρ ἰππικὸν ἢ τάκτισιν, τῶν δὲ δήμων τοῦτον μὴ καταδεξαμένων, ἔκραξαν ὑβρίζοντες αὐτόν: “Ἀνάτειλον, Φωκᾶ, πάλιν (εἰς) τὸν καῦκον ἔπιες, πάλιν τὸν νοῦν ἀπώλεσας” ἐφ' οἷς μανεῖς (ὁ θεομάχος) πολλοὺς (μὲν) ἠκρωτηρίασε, καὶ τὰ μέλη αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόνη ἐκρέμασε, πολλοὺς δὲ ἀπεκεφάλισε καὶ ἄλλους ἐσάκησε. Τὸν δὲ πλείονα λαὸν τῷ ὑπάρχῳ ἐπέτρεψεν ἀποκλεῖσαι αὐτούς, ὅπως μεθ' ἡμέρας τινὰς παραδώσῃ αὐτούς τῷ θανάτῳ. Οἱ δὲ ὄχλοι ἐπισυναχθέντες καὶ πῦρ εἰς τὸ πραιτώριον βάλλοντες, ἐξῆλθον οἱ δέσμοι πάντες καὶ ἔφυγον. 10 (Μετὰ δὲ ταῦτα ἔφθασεν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀσεβοῦς Φωκᾶ ἀνθ' ὧν ἔδρασεν ἀναριθμῶν κακῶν. Ὁ γὰρ γαμβρὸς αὐτοῦ) Κρίσπος ὁ πατρικίος, μὴ ὑποφέρων ὄραν τοὺς ἀδίκοις φόνους καὶ τὰ δεινὰ τὰ ὑπὸ

τοῦ Φωκᾶ γενό 110.825 μενα, ἔγραψε πρὸς Ἡράκλειον στρατηγὸν Ἀφρικῆς, 563 πλοῖα πολλὰ ὀπλίσαντα ἀνελθεῖν κατὰ τοῦ τυράννου Φωκᾶ. 11 Ὁ δὲ αὐτὸς Ἡράκλειος πλοῖα πολλὰ ἐξοπλίσας καὶ στρατὸν ἄπειρον ἐξ Ἀφρικῆς καὶ Μαυριτανίας ἐπισυναΐξας, τὴν ΚΠ. κατέλαβεν, ἐπιφερόμενος καὶ τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα τοῦ Κυρίου (ὡς φησι Γεώργιος ὁ Πισίδιος). 12 Καὶ πολέμου συγκροτηθέντος μεταξὺ Φωκᾶ καὶ Ἡρακλείου εἰς τὸν Σοφίας λιμένα, ἐνίκησεν ὁ Ἡράκλειος, 145b τῆ τοῦ Χριστοῦ βοηθείᾳ Φωκᾶν τὸν ἀλιτήριον· οὐτινος ἠττηθέντος, Φωτει νὸς τις (ἐκ τῶν μεγιστάνων) ἀδικηθεὶς (καὶ προεπιβουλεύθει) ὑπὸ Φωκᾶ εἰς τὴν σύζυγον, εἰσήλθεν (ἀθρόως) μετὰ (πλήθους) στρατιωτῶν εἰς τὸ παλάτιον (καὶ τὸν ἄθλιον Φωκᾶν) ἀτίμως (ἐκ) τοῦ θρόνου ἀναστήσας, τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος ἀπεγύμνωσε καὶ ἐνδύσας (αὐτὸν) μέλανα (χιτωνίσκον) καὶ κλοιά (τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ) περιθεὶς, ἄτιμον (καὶ ἐλεεινὸν) πρὸς Ἡράκλειον ἀπήγαγεν. Ὁν (ὁ Ἡράκλειος) θεασάμενος εἶπε (πρὸς αὐτόν)· “Οὕτως, ἄθλιε, τὴν πολιτείαν διώκησας;” Ὁ δὲ ἀπεγνωσμένος ὢν ἀντέφη· “Σὺ κάλλιον ἔχεις διοικήσαι;” Καὶ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν Ἡράκλειος αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἐκκοπῆναι καὶ μετὰ τοῦτο 564 ἐκ τῶν ὤμων ἀκρωτηριάζεσθαι, καὶ τὰ αἰδοῖα (ἐκτμηθῆναι, καὶ κοντοῖς ἀναρτασθῆναι διὰ τὰς ἀμέτρους ὕβρεις, ἃς ἔπραξεν), ἔπειτα (δὲ) τὴν κεφαλὴν (μαχαίρᾳ) τμηθῆναι, τὸ δὲ κατεσκελετωμένον σῶμα τοῦ δυσωνύμου κατὰ τὴν τοῦ Βοδὸς λεγομένην ἀγορὰν πυρὶ παραδοθῆναι. ΣΚΖ’. Βασιλεία Ἡρακλείου. Μετὰ Φωκᾶν ἐβασίλευσεν Ἡράκλειος ἔτη λ’, ὃν Σέργιος ὁ πατριάρχης στέψας ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ παλατιῷ ἐστέφθη δὲ ἅμα αὐτῷ καὶ ἡ μεμνηστευμένη αὐτῷ Εὐδοκία Αὐγοῦστα, τοῖς στεφάνοις τοῦ γάμου ὁμοῦ αὐτοκράτωρ καὶ νυμφίος ἀναδειχθεὶς, ἀναγορευθεὶς καὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ὑπὸ παντὸς τοῦ λαοῦ βασιλεύς. 110.828 Ἀπὸ δὲ τῆς Μεγάλῃς ἐκκλησίας αὐτὸν παραλαβόντες, εὐφημοῦντες, κροτοῦντες, δοξάζοντες εἰς τὰ βασίλεια εἰσήγαγον. 2 Συνέπραττε δὲ τούτοις καὶ συνηυδοκεῖ πλέον Κρίσπος ὁ ἔπαρχος καὶ γαμβρὸς τοῦ Φωκᾶ. Μετὰ δὲ τινα χρόνον στρατηγὸν αὐτὸν ποιήσας Καππαδοκίας, ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε. Ἐκεῖ τοῖνυν ἀπελθὼν, ἐλοιδορεῖ Ἡράκλειον καὶ ἀνταρσίαν ἐμελέτα κατ’ αὐτοῦ. Μετ’ οὐ πολὺ δὲ ἐν ΚΠ. 565 γενόμενον, τὰ κατ’ αὐτοῦ γεγραμμένα κρατῶν ἐπὶ χάρτου καὶ κρούσας ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ, ἔφη (πρὸς αὐτόν) ἐπὶ τῆς συγκλήτου ὁ βασιλεὺς· “Γαμβρὸν οὐκ ἐποίησας, ταλαίπωρε· καὶ πῶς ἂν φίλον ποιήσῃς;” Εἶτα κληρικὸν αὐτὸν καταστήσας ἐν τῇ μονῇ τῆς Χώρας περιώρισεν, ἐν ἧ μετ’ ὀλίγον τὸ πέρασ τοῦ βίου ἐδέξατο. 3 Μετὰ δὲ ταῦτα Χοσρόης, ἀποστείλας κατὰ Ῥωμαίων ἡγεμόνα Σαΐτην καλούμενον μετὰ πολλῆς δυνάμεως, πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν ἠφάνισεν. Ἐλθὼν δὲ ἐν ΚΠ., ἱκανὸν χρόνον ἐν Χαλκηδόνι ἐκάθισεν, ὃς τὸν Ἡράκλειον μετ’ ὑποκρίσεως εἰρηνικῶς προσκαλεσάμενος τὰ πρὸς ἀγάπην ὠμίλησε. Τοῖς δὲ ἀπατηλοῖς αὐτοῦ καὶ δολίοις λόγοις πιστεύσας ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει πρὸς αὐτὸν πρέσβεις εἰς Ῥήνης μεγιστάνας ὅ, οὓς παραλαβὼν Σαΐτος ἐκ Χαλκηδόνος καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν διελθὼν, ἀτίμως (ἅμα) καὶ δεσμίους ἀπήγαγε. Ὁ δὲ Χοσρόης τὸν μὲν Σαΐτον, ὡς τὸν Ἡράκλειον ἰδόντα καὶ μὴ συλλαβόντα, ἀποδαρῆναι ἐκέλευσε, τοὺς δὲ πρεσβευτὰς ἐν φρουραῖς καὶ μεγίσταις κακουχίαις κατεδίκασε, περὶ ὧν ἀθυμία πολλὴ καὶ θλίψις 146a εἶχε τὸν βασιλέα καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν. 4 Ἐγένετο δὲ καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς καὶ θανάτικὸν μέγα, καὶ ὁ ἥλιος ἡμαυρώθη καὶ ἔβρεξε κόνιν. 5 Καὶ οἱ Ἀβάρεις πρὸς τὸν βασιλέα ἦλθον, εἰρήνην δῆθεν αἰτούμενοι, οὓς δεξάμενος πρόκενσον πρὸς τὴν Ἡρακλείαν ποιησάμενος, 566 τοὺς ἀποκρισιarioύς ἀνέπαυεν. Οἱ δὲ τὸ κακὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἔχοντες, τοῖς ὁμοφύλοις ἐδήλωσαν τάχιστα φθάσαι· “Ἴδου γὰρ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πλοῦτος αὐτοῦ παρ’ ἡμῖν ἐστι.” Τῶν δὲ μηδ’ ὄλως ἀμελησάντων, τὸν τόπον κατέλαβον. Τότε τῆ προμηθείᾳ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τοῦ σώζοντος τοὺς εὐθεῖς τῆ καρδίᾳ, μόλις εἰς τὸ Βυζάντιον διαλαθὼν ἔφυγεν καὶ αὐτοὺς ἀποκαθίστατο. Οἱ δὲ 110.829 τοῦτον

ἐπιδιώξαντες ἕως τόπου πολλοῦ καὶ μὴ φθάσαντες, πᾶσαν τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ εἰληφότες, τὰ δὲ Θρακῶα μέρη διώξαντες, ἠχμαλώτευσαν ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας χιλιάδας ὅ καὶ ὑπέστρεψαν εἰς τοὺς τόπους αὐτῶν. 6 Ὁ δὲ δυσσεβὴς Χοσρόης, ἀποστείλας ἕτερον ἄρχοντα κατὰ τῶν Ῥωμαίων, ὀνόματι Σάρβαρον, μετὰ πλείστης δυνάμεως, καὶ παρέλαβε τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὴν Δαμασκὸν, τὴν Παλαιστίνην σὺν τῇ ἀγίᾳ πόλει, καὶ πολλὰς μυριάδας Χριστιανῶν διὰ χειρὸς τῶν Ἰουδαίων ἀνεῖλεν. 7 ἠχμαλώτευσεν καὶ Ζαχαρίαν τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων, καὶ τὰ τίμια ξύλα ἐν Περσίδι ἀπήγαγον. 8 Ὡσαύτως παρέλαβον Αἴγυπτον καὶ Λιβύην καὶ ἕως Αἰθιοπίας· ἦλθον δὲ καὶ ἕως Καλχηδόνος καὶ ταύτην παρέλαβον. 9 Ὁ δὲ γε βασιλεὺς Ἡράκλειος τὴν ἀγίαν ἑορτὴν 567 τοῦ Πάσχα τελέσας (κατὰ Περσίδος ἠβούλετο χωρῆσαι. 10 Χρήματα δὲ τῶν ἐναγῶν οἴκων καὶ σκευῆ τῶν ἐκκλησιῶν λαβὼν, ἐχάραξε νομίσματα. Καὶ μικρὸν ὅτε βουλόμενος ἀποκινήσαι) τάδε πρὸς τὸν πατριάρχην ἔφη· “Εἰς χεῖρας τῆς Θεομήτορος ἀφήμι τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὸν υἱόν μου.” 11 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν μέλανα ὑποδήματα περιβαλλόμενος καὶ πρηνὴς πεσὼν ἠΰξαστο· ὃν ἰδὼν Γεώργιος ὁ Πισίδης μετὰ τῆς ταπεινώσεως, ἔφη· “ὦ βασιλεῦ, Μελαμβραφὲς πέδιλον εἴλιξας πόδας, Βάψεις ἐρυθρὸν Περσικῶν ἐξ αἱμάτων.” 12 Λαβὼν οὖν τὴν θεανδρικήν μετὰ χεῖρας ἀχειροποίητον μορφὴν, κατὰ Περσῶν ἐστράτευσεν. Καὶ δὴ πλῆθος Τούρκων ἄρας, ἐξώρμησε κατὰ Περσῶν ἐν δυνάμει βαρεῖα σφόδρα διὰ τοῦ Εὐξείνου πόντου. 13 Προαπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος πρέσβεις πρὸς Χοσρόην, αἰτούμενος εἰρήνην· ὁ δὲ 110.832 τούτους ἀπεπέμψαστο εἰρηκῶς· “Εἰ ἀρνήσεται ὁ βασιλεὺς ὑμῶν τὸν ἐσταυρωμένον καὶ προσκυνήσει τῷ ἡλίῳ, ποιῶ εἰρήνην.” 14 Οἱ δὲ Ἀβάρεις τὰς σπονδὰς διαλύσαντες, ἄσπερ 568 Ἡράκλειος δώροις πρὸς αὐτοὺς ἐβεβαίωσε μετὰ γὰρ τὸ αἰχμαλωτῆσαι αὐτοὺς τὴν Θράκην καὶ λαβεῖν ὅ χιλιάδας κατωνείδισεν αὐτοὺς ὡς μὴ φυλάξαντας τὰς συνθήκας· οἱ δὲ αἰσχυρθέντες συνέθεντο φυλάττειν μαθόντες δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐκστρατείαν, κατέλαβον τὴν Θράκην καὶ χεῖρονα τῶν πρώην εἰργάσαντο. 15 Ὅθεν διαπονηθέντες οἱ πολῖται καὶ ἀπελπίσαντες, πρὸς τοὺς βαρβάρους πόλεμον συνήψαν καὶ πολλὰς χιλιάδας ἐξ αὐτῶν κατασφάζαντες, πρὸς τὴν ἰδίαν γῆν αὐτοὺς ἐξήλασαν. 16 Ὁ δὲ Χοσρόης μαθὼν τὴν Ἡρακλείου μεγίστην ἔφοδον καὶ σατράπην ἕνα ἐν χιλιάσιν ὀπλιτῶν λ' κατ' αὐτοῦ ἐπέμψας, καὶ συμβολῆς γεναμένης ἀνηρέθησαν πάντες. 17 Τῶν ὑπολειφθέντων δὲ Περσῶν 146b κατὰ Χοσρόου μανέντων, ἔφ' ἐνὶ τῶν βασιλικῶν οἴκων τοῦτον κατέκλεισαν (προὔθηκάν τε αὐτῷ χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ λίθους, εἰπόντες πρὸς αὐτόν· “Ἀπόλαυε τούτων δι' ὧν τοὺς Ῥωμαίους καθ' ἡμῶν ἤγαγες”. Καὶ οὕτω λιμῶ καὶ δίψῃ τιμωρήσαντες αὐτόν, αἰσχυρῶς ἀνεῖλον. 18 Ἡράκλειος δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Περσίδα εἰσβαλὼν, τὰς τε πόλεις καθήρει καὶ τὰ πυρρῆα διέστρεφεν, ἔφ' ὧν εὐρέθη Χοσρόου τὸ μυστήριον ἐκτύπωμα, ἐν τῇ τοῦ οἴκου στέγῃ ὡσπερ ἐν οὐρανῷ καθήμενον· ἑαυτὸν γὰρ ὁ ἄθεος ἀποθεώσας, 569 οὕτως ἀνεστήλωσεν, ἐν ᾧ ἄστρα καὶ ἥλιον καὶ σελήνην κατασκευάσας, ἀγγέλους περιεστῶτας αὐτῷ σκηπτούχους καὶ βροντὴν διὰ μηχανῆς γίνεσθαι καὶ βρέχειν ὅποτε θελήσειεν ἐτεχνάσαστο, ὅπερ βδέλυγμα θεασάμενος ὁ βασιλεὺς Ἡράκλειος εἰς γῆν κατέστρεψε καὶ εἰς κόνιν διέλυσε. 19 Ταῦτα δὲ Σάρβαρος ἀκούσας γράφει πρὸς Ἡράκλειον ἀπολογίαν ὡς ὅτι οὐχ ἑκὼν, ἀλλὰ γνώμη Χοσρόου διέπραττεν ἄπερ εἰς τοὺς Ῥωμαίους πεποίηκεν. Ὁν ὁ βασιλεὺς διὰ γραμμάτων εἰρηνικῶν προσκαλεσάμενος, ἦκε πρὸς αὐτόν ἐν Περσίδι. 20 Ἀναζητήσας οὖν Ἡράκλειος τοὺς πρεσβευτὰς καὶ μαθὼν, ὡς ὑπὸ Χοσρόου δεινῶς ἀνηρέθησαν, θυμοῦ πλησθεὶς οὐκ ἐφείσαστο πυρπολῶν καὶ καταστρέφων πᾶσαν τὴν Περσίδα ἐν ἔτεσιν ἑ. 110.833. 21 Τῷ δὲ ζ' ἔτει τὰ ζωοποιὰ ξύλα τοῦ πανσέπτου σταυροῦ ἀναλαβὼν καὶ εἰς Ἱερουσαλὴμ παραγενόμενος καὶ ταῦτα ὑψώσας μετὰ χαρᾶς πολλῆς καὶ εἰρήνης ὑπέστρεψεν ἐν ΚΠ. 22 Εἰς τὸ χρονικὸν βιβλίον τοῦ

Ἀλεξανδρέως ἐξηγητοῦ πῶς οἱ ἐνοικοῦντες Ἑβραῖοι ἐν Ἱερουσαλήμ ζήλω φερόμενοι τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἱερουσαλήμ Χριστιανούς πάντας ἀπέκτειναν, καθὰ καὶ πρόσθεν εἴρηται, ὅτε ἡ ἄλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐγένετο καὶ τὰ τίμια ξύλα σὺν τῷ πατρὶ ἀρχῇ εἰς Περσίδα ἤχθησαν. Μετὰ γοῦν τὸ ποιῆσαι Ἡράκλειον τῆ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ τὸ μέγα καὶ ἄξιο θαύμαστον νίκος, καὶ τὸν μὲν πατριάρχην εὗρε τελευτήσαντα, τὰ δὲ τίμια ξύλα ἀναλαβὼν, ὡς εἴρηται, εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπανῆκεν. Οἱ δὲ προλεχθέντες ἄθελτοι Ἰουδαῖοι, οἱ τοὺς Χριστιανούς 570 ἀνελόντες, φοβηθέντες καὶ δῶρα λαβόντες πρὸς ὑπαντήν ἐξήλθον τοῦ βασιλέως καὶ μετὰ δόλου τοῦτον εἰς ὄρκον κρατήσαντες· ἠρώτησε τούτους ὁ βασιλεὺς πόθεν καὶ τίνες εἰσὶ· οἱ δὲ· “Δοῦλοι τῆς βασιλείας σου, πένητες Ἑβραῖοι οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ,” ἀπεκρίναντο. Ὁ δὲ ὤμοσεν μὴ ἀδικῆσαι αὐτούς, μὴ γνοῦς τὰ γενόμενα. Ἐλθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα μόλις εὗρεν ὀλίγους Χριστιανούς ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις κρυπτομένους. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐρωτώμενος αὐτούς εἰ ἄλλοι οὐκ εἰσὶ Χριστιανοὶ, ἔμαθε τὰ παρὰ τῶν Ἑβραίων πραχθέντα εἰς τοὺς Χριστιανούς. Γνοῦς οὖν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων τὸν δόλον, λέγει τοῖς Χριστιανοῖς· “Τί ἀρεστόν ἐστὶν ὑμῖν; ποιήσω.” Οἱ δὲ ἠτήσαντο παθεῖν αὐτούς ὡς αὐτοὶ ἔπραξαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὸν ὄρκον φοβηθεὶς, οὐκ ἤθελε τοῦτο πράξει. Οἱ δὲ Χριστιανοὶ θέλοντες τούτου τυχεῖν, ἐτύπωσαν τὴν ἐβδομάδα νηστεύειν ὑπὲρ τῆς τοῦ ὄρκου παραβάσεως· ἕως ὧδε περὶ τούτου. 23 Ὁ δὲ βασιλεὺς πλησιάσας τῆ ΚΠ. μυστικὴν τινα θεωρίαν ἐκ πληρώσεως Θεοῦ συνειργάσατο. Ὡσπερ γὰρ ὁ Θεὸς ἐν ἡμέραις ἑτὴν πᾶσαν κτίσιν δημιουργήσας, τὴν ζ' ἀναπαύσεως ἡμέραν ἐκάλεσε, οὕτω δὴ καὶ οὗτος ἐν τοῖς ἑτάροις πολὺς διανύσας πολέμους καὶ κοπιάσας, ἐν τῷ ζ' ἔτει μετ' εἰρήνης ἀνεπαύσατο. 24 Οἱ γοῦν τῆς πόλεως τὴν ἔλευσιν 147a αὐτοῦ γνόντες, ἀκατασχέτω πόθῳ πάντες ἐν τοῖς παλατίοις τῆς Ἱερουσαλήμ ἐξήλθον σὺν τῷ πατριάρχῃ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ Ἡρακλείου, βαστάζοντες κλάδους ἐλαιῶν καὶ λαμπάδας, εὐφημοῦντες αὐτὸν μετὰ πολλῆς εὐφροσύνης. Καὶ ὁ μὲν υἱὸς αὐτοῦ προσελθὼν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ. 110.836 ὁ δὲ 571 περιπλακεὶς αὐτῷ, κατέβρεξαν ἀμφοτέρω τὴν γῆν τοῖς δάκρυσιν, ὅπερ θεασάμενος ὁ λαὸς, εὐχαριστηρίους ὕμνους τῷ Θεῷ σὺν δάκρυσιν ἀνέπεμπον· καὶ οὕτω λαβόντες τὸν βασιλέα χαίροντες, κροτοῦντες, εὐφημοῦντες εἰσῆλθον εἰς τὸ παλάτιον. 25 Τοῦ δὲ Ἡρακλείου ὑπὸ Ἀθανασίου ἀρχηγοῦ τῶν Ἰακωβιτῶν καὶ Σεργίου τοῦ Σύρου ΚΠ. ἀπατηθέντος εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Μονοθελητῶν ἐξεκυλίσθη. Καὶ δὴ μετὰ ταῦτα νόσῳ περιπεσὼν ὑδερικῇ, δι' ἧς καὶ τέθνηκε, δεινῶς ἐτιμωρεῖτο· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ τὸ πάθος ἐπεκτάθη ὡς, ἠνίκα οὖρεϊν ἔμελλε, σάνδινα κατὰ τοῦ ἴτρου ἐτίθει διὰ τὸ στρέφεσθαι τὸ αἰδοῖον αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ προσώπου τὰ οὖρα ἐκπέμπειν. Ἐλεγχος δὲ ἦν τοῦτο τῆς ἑαυτοῦ παρανομίας ἕνεκεν τοῦ εἰς τὴν ἰδίαν ἀνεψιᾶν παρανομοῦντος γάμου. 26 Ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας Μωάμεθ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς ἐκ τῆς Αἰθιόπης ἐξεληθὼν καὶ τῷ βασιλεῖ ὑπαντήσας μετὰ πλήθους, καὶ τόπον αἰτησάμενος εἰς κατοίκησιν, ἑαυτοῦ καὶ ἔτυχεν. ΣΚΗ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου υἱοῦ Ἡρακλείου. Μετὰ Ἡράκλειον ἐβασίλευσε Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ λεγόμενος Ἡρακλονᾶς, Μονοθελητῆς καὶ αὐτὸς, ἔτος α', καὶ φαρμάκῳ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνηρέθη. ΣΚΘ'. Περὶ τοῦ πλουσίου τοῦ δώσαντος τὴν ἐλεημοσύνην. 572 Ἐφ' οὗ πλούσιός τις ἐν ΚΠ. νοσήσας καὶ τὸν θάνατον δειλιάσας, ἔδωκε τοῖς πένησι χρυσοῦ λίτρας λ' καὶ παρὰ προσδοκίαν ὑγιάνας, μετὰ μεληθεὶς ἐκ διαβολικῆς ἀπάτης, θαρρῶς φίλῳ αὐτοῦ τοῦτο (ὄντι καὶ αὐτῷ) πλουσίῳ καὶ (πάνυ) γνησίῳ (φίλῳ). Ὅδὲ λέγει αὐτῷ· “Μηδαμῶς, ἀδελφὲ, παραδέξῃ τὸν λογισμὸν τοῦτον, δαιμονιώδης γάρ ἐστιν· καὶ λυπήσεις τὸν Θεὸν τὸν ἐλείψαντά σε διὰ τῆς τοιαύτης σου ἐλεημοσύνης καὶ ἀναστήσαντά σε (ἐκ θανάτου, μὴ καὶ αἰφνιδίως πάλιν ἐπάξει σοὶ τὸν θάνατον, καὶ ἀπέλθῃς ἀμετανόητος. Τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἀποδυσπετοῦντος, ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ φίλος· “Ἐπεὶ, συμβουλεύοντός μου, τὰ πρὸς

σωτηρίαν σου οὐ καταδέχη, εἶπω σοι ἑτέραν βουλήν.” Ὁ δὲ φησι· “Ποίαν ταύτην;” Ὁ δὲ ἀληθῶς ἐλεήμων ἀπεκρίνατο· “Δεῦρο εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰπέ· Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ, Κύριε, ὁ ποιήσας 110.837 τὴν ἐλεημοσύνην ἐκείνην, ἀλλ’ οὗτός ἐστι· καὶ παρέξω σοι τὰς λ’ λίτρας.” Ὁ δὲ ταλαίπωρος ἐκεῖ νος ἄνθρωπος συνθέμενος τοῦτο καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀπελθὼν, τὸ χρυσίον ἐν χειρὶ λαβὼν καὶ τὸ συμφωνηθὲν λαλήσας, ἐν τῷ ἐξέρχεσθαι αὐτὸν τὴν πύλην τῆς ἐκκλησίας πεσὼν ἀπέθανεν. Πάντων οὖν τῶν εὐρεθέντων τὸν δίκαιον Κριτὴν καὶ ἀπαραλόγιστον Θεὸν ὑμολογησάντων, τῶν δὲ κληρικῶν προτρεπομένων τὸν κύριον τῶν νομισμάτων λαβεῖν τὰ ἴδια, οὐ κατεδέξατο εἰπὼν· (Μὴ μοι γένοιτο τοῦτο κἂν εἰς ἔννοιαν ἐλθεῖν· ἐξότε γὰρ δέδωκα αὐτὰ κατ’ ὄνομα δῶρα τῷ Κυρίῳ, αὐτοῦ εἰσι καὶ εἰς τὰ ἄνω βραβεῖα ἐγράφη, καὶ οὐκ ἔχω αὐτῶν ἐξουσίαν· ὅπερ Ἀνανίας 573 καὶ Σαμπφῆρα ἀγνοήσαντες καὶ ἐκ τῶν ἀφιερωθέντων τῷ Κυρίῳ πάλιν ὡς ἐξ οἰκείων λαβόντες, αἰφνιδίῳ θανάτῳ ὡσπερ καὶ οὗτος ὑπέστησαν)· “Θεὸς γὰρ οὐ μυκτηρίζεται” (Οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα μεγάλως ὠφελήθησαν, κατανοήσαντες τοῦ ἀνδρὸς τὸ σταθερὸν καὶ βέβαιον καὶ τὸ πρὸς τὴν πίστιν ἀσάλευτον. Ἐκρίθησαν οὖν αἱ λ’ λίτραι δοθῆναι πτωχοῖς. Εἰκότως οὖν ἔλεγεν ὁ μέγας Ἀθανάσιος 147b ὅτι περ πάντων ὅπερ ἐπαγγελόμεθα τῷ Θεῷ, οὐκέτι λοιπὸν ἡμῶν ἐστίν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ· διὸ τοίνυν ἐκ τούτων ὑποσυρόμενοι, οὐχ ὡς τὰ ἑαυτῶν ἐσμὲν λαμβάνοντες, ἀλλ’ ὡς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἱεροσυλοῦντες κριθησόμεθα· ἐπὶ μικρῷ γὰρ καὶ μείζονι πταίσματι ἢ παράβασις κρίνεται· καὶ γοῦν οἱ προπάτορες ξύλου γεύσει θανάτῳ καὶ φθορᾷ κατεδικάσθησαν καὶ ὁ ἐν Σαββάτῳ ξύλα συλλέξας λιθοβοληθήσεται. Ἡ δὲ ἐπαγγελία οὐ μέχρι μόνον χρημάτων, ἀλλὰ μέχρι καὶ λόγου φθάνει καὶ προαιρέσεως (ἀμέλει· τὸ μέγα καὶ θεῖον ὄντως μυστήριον ἡμῶν οὐκ ἐπὶ χρήμασιν ἔχει τὴν κατὰ Θεὸν πίστιν καὶ ὑπόσχεσιν, ἀλλ’ ἐπὶ προαιρέσει τελείᾳ καὶ τῇ κατὰ Θεὸν πίστει. Πάντες γὰρ ἐπηγγελόμεθα καὶ πάντες ἐπαγγελίας ἐσμὲν ὑπεύθυνοι). Ἀνάγκη τοίνυν ἀποδιδόναι τὴν μὲν παρθένον τὴν παρθενίαν ὅποιαν ἐπηγγείλατο, τὸν δὲ ἐγκρατῆ τὴν ἐγκράτειαν, τοὺς δὲ ἐν γάμῳ τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους τιμὴν τε καὶ ἀγάπην· καὶ τέλος πάντας τὴν εἰς Θεὸν πίστιν, καὶ εὐλάβειαν, καὶ δικαιοσύνην, καὶ ἀνδρείαν.

ΣΛ΄. Περὶ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ φιλοσόφου. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τι τοιοῦτον. Ἐπίσκοπός τις εὐλαβὴς πάνυ, πλησίον ἔχων τινὰ φιλόσοφον Εὐάγριον καλούμενον, ἐταῖρον αὐτοῦ γενόμενον ἐν τοῖς παιδευτηρίοις, Ἑλληνα δὲ τὴν 110.840 θρησκείαν, ὃν ὁ ἐπίσκοπος μεταθεῖναι βουλόμενος ἐκ τῆς εἰδωλομανίας πρὸς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ συνεχῶς προσεκαλεῖτο καὶ διελέγετο. 574 Τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, ἀλλὰ καὶ σφόδρα δυσχεραῖνοντος, εἰπεῖν λέγεται ἐν μιᾷ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον· “Ὀντως, κύριε ἐπίσκοπε, μετὰ πάντων, καὶ τοῦτό μοι ἀπαρέσκει, ὃ λέγετε οἱ Χριστιανοὶ, ὅτι συντέλεια τοῦ κόσμου γίνεται, καὶ τῶν σωμάτων ἀνάστασις, καὶ ἀνταπόδοσις τῶν βεβιωμένων, καὶ ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανεῖζει Θεῷ καὶ ἑκατονταπλασίονα μετὰ ζωῆς αἰωνίου ἀπολήψεται” (ἅπερ ἅπαντά μοι χλεύη καὶ μῦθος τὰ λεγόμενα φαίνεται). Καὶ τοῦ ἐπισκόπου διαβεβαιουμένου μηδὲν ψεῦδος ἢ χλεύην ἐν τοῖς Χριστιανῶν δόγμασιν εἶναι, ἀνεχώρει Εὐάγριος, πολλὴν συζήτησιν ἐν ἑαυτῷ ἔχων. Μετὰ δὲ τινὰ χρόνον, Θεοῦ συνεργοῦντος τῇ τοῦ ἐπισκοποῦ διδασκαλίᾳ, πιστεύσας ὁ φιλόσοφος ἐβαπτίσθη, ὃς αὐτίκα παρασχὼν τῷ ἐπισκόπῳ χρυσίου λίτρας τῆν γὰρ πλοῦσιος σφόδρα λέγει· “Δέξαι ταῦτα, ὦ ἐπίσκοπε, καὶ διαδοῦς πτωχοῖς ποιήσον μοι (ἔγγραφον) ἰδιόχειρον, ὅτι λήψομαι αὐτὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ.” Τοῦ δὲ ἐπισκόπου δεξαμένου προθύμως καὶ τὸ γράμμα ποιήσαντος, διένειμε πάντα τοῖς πένησιν. Ἐπιζήσας οὖν χρόνον τινὰ ὁ φιλόσοφος ἐν εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ μεγάλῃ, παρήγγειλε τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τελευτῶν ἐνθεῖναι τὸν χάρτην τῇ χειρὶ αὐτοῦ καὶ οὕτως ταφῆναι. Καὶ τούτου γε νομένου, μετὰ τρίτην ἡμέραν ἐπιφαίνεται κατ’ ὄναρ ὁ φιλόσοφος τῷ ἐπισκόπῳ λέγων· “Ἐλθέ εἰς τὸν τάφον μου, ὦ ἐπίσκοπε, καὶ λάβε τὸ

ιδιόχειρόν σου· ἀπέλαβον γὰρ τὸ χρέος ἑκατονταπλάσιον καὶ οὐδένα λόγον ἔχω πρὸς σέ· ἀλλὰ πρὸς τελείαν σου πληροφορίαν καὶ ιδιόχειρον ἐν αὐτῇ καθυπέγραψα.” Τοῦ δὲ ἐπισκόπου (ἀγνοοῦντος, ὅτι συνετάφη αὐτῷ φιλοσόφῳ τὸ ἰδίό χειρον), πρῶτῃ μεταστέλλεται τοὺς υἱοὺς τοῦ φιλοσόφου. Καὶ τοῦτο μαθὼν ἀπέρχεται εἰς τὸν τάφον μετὰ τῶν κληρικῶν τῆς πόλεως. Καὶ τοῦτον ἀνοίξαντες εὐρίσκουσι 148a τὸν φιλόσοφον καθήμενον καὶ τὴν 575 χεῖρα μετὰ τοῦ γράμματος προτείνοντα. Τῶν δὲ κληρικῶν βουλομένων τὸν χάρτην λαβεῖν, οὐδεὶς ἴσχυσεν ἀποσπᾶσαι ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἕως ἂν ἦλθεν ἡ χεὶρ τοῦ ἐπισκόπου. Καὶ παρὰ ραχρῆμα τὸν χάρτην ἐπιδοὺς ἀπέπεσε πάλιν· ὃν τινα (χάρτην) ἀνοίξας ὁ ἐπίσκοπος, εὔρε νεωστὶ ἐπιγεγραμμένον τῇ χειρὶ τοῦ φιλοσόφου οὕτως. “Ἐγὼ, Εὐάγριος φιλόσοφος, σοὶ, τῷ ὀσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Ἴσθι, Πάτερ, ὡς ἔλαβον τὸ χρέος ἑκατονταπλάσιον καὶ οὐδένα πρὸς σέ λόγον ἔχω.” Τούτων ἀναγνωσθέντων καὶ πάντων ἀκουσάντων τῶν γραμμάτων καταπλαγέντων, σφόδρα καὶ 110.841 ἐπὶ ὥραν ἰκάνην κραζάντων τό· “Κύριε, ἐλέησον” (καὶ τό· “Δόξα τῷ Θεῷ ἡμῶν Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ”), ἐκέλευσεν ὁ ἐπίσκοπος τὸ ἰδιόχειρον ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τηρεῖσθαι. ΣΛΑ΄. Περὶ στρατιώτου τοῦ ἐμπροσθέντος εἰς γεωργοῦ γυναικῆ. Καὶ ἐν Καρθαγένῃ τῆς Ἀφρικῆς ὑπῆρχε τις στρατιώτης ἄσματος λίκου, ὃς ἐκ λοιμικῆς νόσου τῆς πόλεως διαφθειρόμενος, ἐλθὼν εἰς κατάνυξιν, καταλείψας τὴν πόλιν, ἰδίασε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἐν προαστείῳ, ἐν ᾧ πάλιν ἐκ δαιμονικῆς ἐνεργείας, ἔπεσεν εἰς τὴν γυναικῆ τοῦ γεωργοῦ. Οὗτος ἄφνω τελευτήσας θάπτεται πλησίον τοῦ προαστείου ἐν μοναστηρίῳ. Τῇ δὲ ἐπαύριον, τῶν μοναχῶν ψαλλόντων τὴν γ΄ ὥραν, φωνὴ γέγονεν ἐκ βάθους τοῦ τάφου· “Ἐλεήσατε,” λέγουσα, “δοῦλοι τοῦ Θεοῦ, ἐλεήσατε.” Οἱ δὲ τὸν τάφον εὐθέως ἀνοίξαντες εὗρον τὸν στρατιώτην καθεζόμενον καὶ κρίζοντα, καὶ θάπτον ἐξαγαγόντες αὐτὸν καὶ τὰ δεσμὰ διαλύσαντες, ἠρώτησαν τὴν αἰτίαν τοῦ τοιούτου θαύματος. Ὁ δὲ παρακαλέσας αὐτοὺς 576 ἀπενεγκεῖν αὐτὸν πρὸς τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ Θαλάσσιον τὸν ἐπίσκοπον. Παρακαλέσας αὐτὸν λέγει· “Διήγησον ἡμῖν τί τὸ συμβᾶν εἰς σέ, ἀδελφε, ὅπως καὶ ἡμεῖς δοξάσωμεν τὸν Θεόν.” Ὁ δὲ διηγήσατο αὐτῷ πάντα μετὰ πολλῶν δακρύων, λέγων· “Ἐγὼ ὁ ταπεινός, καὶ ἄθλιος καὶ ταλαίπωρος, ὦδε, Πάτερ, ἐν ἀμαρτίᾳ τελευτῶν ἐθεώρουν τινὰς Αἰθίοπας ἐστῶτας πλησίον μου, ὧν καὶ αὐτὴ ἡ θεωρία μόνη χαλεπωτέρα πάσης ὑπάρχει κολάσεως, οὐστὶνας ὁρῶν, ἢ ἀμαρτωλὸς μου ψυχὴ ταραττεται πρὸς ἑαυτὴν καὶ συστέλλεται. Παρισταμένων δέ μοι τῶν τοιούτων φοβερῶν Αἰθίοπων, θεωρῶ νεανίσκους δύο λευχειμονοῦντας εὐεϊδεῖς ἄγαν, οἵτινες τὴν ψυχὴν μου παραλαβόντες καὶ ἀπὸ τῆς γῆς αὐτίκα πρὸς οὐρανὸν ἀνυψούμενοι, εὐρίσκομεν τελώνια φυλάττοντα μετὰ πολλῆς ἀκριβείας τὴν ἄνοδον καὶ κωλύοντα τὰς ἀνερχομένας ψυχὰς, καὶ λογοθετοῦντα καθ’ ἕκαστον τελώνιον τὴν οἱ κείαν ἀμαρτίαν, τὸ μὲν γὰρ τοῦ ψεύδους, τὸ δὲ τοῦ φθόνου, τὸ δὲ τῆς λοιδορίας· καὶ ἀπλῶς οὕτως καθ’ ἕξιν ἕκαστον πάθος ἰδίους ἔχει τελωνάρχας καὶ δικολόγους, ὑφ’ ὧν κρατούμενος ἐθεώρουν τοὺς ὀδηγοῦντάς με νεανίσκους βαστάζοντας ὡς ἐν βαλαντίῳ τινὶ τὰς καλὰς μου πράξεις, ἀφ’ οὗ λαμβάνοντες καὶ ἀντισταθμίζοντες τοῖς πονηροῖς ἔργοις μου, οἷς προσέφερον ἀκριβολογοῦντες οἱ πονηροὶ 110.844 ῥοὶ ζυγοστάται καὶ τῆς ἀεροπορίας ὁδοστάται, μόλις ἀπελυόμεθα· ἐκδαπανηθέντων δὲ πάντων τῶν ἀγαθῶν μου ἔργων καὶ πρὸς τὴν πύλιν τοῦ οὐρανοῦ φθάσαντες ἐν ἧ τὸ τελώνιον τῆς πορνείας ἦν, συσθεθὲς ὑπὸ τῶν ζοφερῶν ἐκείνων Αἰθίοπων, προσέφερον πᾶσάν μου πορνείαν 148b καὶ σωματικὴν ἀμαρτίαν, ἣν ἀπὸ δεκαετοῦς χρόνου τῆς ἡλικίας μου διεπραξάμην ὁ ἄθλιος. Ἀπολογουμένων δὲ τῶν νεανίσκων ἐκείνων ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ λεγόντων, ὅτι τὰ ἐν τῇ πόλει ἀμαρτήματα συγκεχώρημαι μετανοήσας “Ἀλλὰ,” φασὶν οἱ δεινοὶ κατήγοροι, “μετανοήσας ἔπεσε πάλιν εἰς μοιχείαν ἔξω τῆς πόλεως καὶ οὕτως ἀπέθανεν”, ὅπερ ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀνεχώρησαν ἕσσαντές με ἀναπολόγητον ὡς μηδὲν ἔργον ἀγαθὸν ἔχοντα.

Καὶ ἀρπάσαντές με οἱ Αἰθίοπες ἐκεῖνοι, τύπτοντές με κατήγαγόν με εἰς τὴν γῆν αὐθις, 577 Καὶ κατήλθον διὰ τινων στενωπῶν καὶ σκοτεινῶν, δυσωδεστάτων πάνυ καὶ φρικοδε στάτων καταδύσεων μέχρι τῶν καταχθονίων ἐν τοῖς δεσμοτηρίοις τοῦ ἄδου, ἔνθα εἰσὶν αἱ ψυχαὶ τῶν ἀμαρτωλῶν ἀποκεκλεισμένοι εἰς γῆν σκοτεινὴν καὶ φοβερὰν, εἰς γῆν σκότους αἰωνίου, οὐ οὐκέτι φέγγος οὐδὲ ὄραν βροτῶν ζωὴν, ὡς γέγραπται, ἀλλ' ὀδύνη καὶ θλίψις αἰώνιος καὶ ἀπαραμύθητος καὶ στεναγμὸς ἀσίγητος· ἕκαστος γὰρ τῶν ἐκεῖσε μνημονεύων τὰς πονηρὰς αὐτοῦ πράξεις καὶ ἐννοῶν πῶς ἀπολογήσεται τῷ ἀδεκάστῳ κριτῇ, καὶ πῶς τὴν ἀπέραντον κόλασιν ὑποστήσεται, δεινῶς τῷ συνειδῶτι προβασανίζεται καὶ πρὸς τοῦτο ἀναλογιζόμενος τὸν ἀπὸ Θεοῦ χωρισμὸν καὶ τῆς δόξης τῶν ἀγίων αὐτοῦ καὶ τὴν μετὰ τοῦ διαβόλου καταδίκην καὶ τῶν δαιμόνων ἄπαστον καὶ ἀπαρηγόρητον, λυπεῖται καὶ στενάζει. Μεθ' ὧν γέ τοι κάγω συγκατακλεισθεὶς καὶ πενθῶν ὄρω τοὺς δύο νεανίσκους ἐκείνους ἐλθόντας ἐκεῖσε πάλιν, οὓς παρακαλέσας ἐξαγαγεῖν τῆς φοβερᾶς ἐκείνης φυλακῆς τε καὶ ἀνάγκης ὅπως μετανοήσω, οἱ καὶ φασιν πρὸς με· “Μάτην παρακαλεῖς· οὐδεὶς γὰρ ἐξέρχεται τῶν ἐνταῦθα μέχρι τῆς κοινῆς ἀναστάσεως.” Ἐπιμένοντος δέ μου τῇ δεήσει καὶ βοῶντος· “Ἐλεήσατέ με· οὐ γὰρ ἤδριν, ὅτι ταῦτά μοι συμβήσεται καὶ διὰ τοῦτο γνησίως ἀπὸ τοῦ νῦν μετανοῶ καὶ γενήσομαι πρὸς ὠφέλειαν πολλῶν, εἰ πρὸς τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν αὐθις ἐπανήξω.” Καὶ δυσωπηθέντες οἱ ἄγγελοι ἄγουσί με πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν μὲν ἰδίαν φύσιν τῆς ψυχῆς ἔβλεπον ὡσπερ μαργαρίτην ἀστράπτουσαν, τὸ δὲ σῶμα δυσῶδες καὶ ἡμαυρωμένον, ὅθεν δυσχεραίνοντός μου καὶ λέγοντος μὴ δύνασθαι εἰσελθεῖν ἐν αὐτῷ διὰ τὴν ζόφωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν δυσωδίαν, οἱ δὲ προσηπείλησάν μοι λέγοντες· “Εἰ μὴ εἰσέλθῃς, πάλιν ἀπάγομέν σε εἰς ἐκείνην τὴν καταδίκην· 110.845 οὐκοῦν εἰσέλθῃς, ἵνα καὶ αὐτὸς σωθῆς καὶ ἄλλους ὠφελήσῃς, ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν.” Τότε εἶδον ὡς διὰ τοῦ στόματος εἰσελθὼν καὶ τὸ σῶμα διαναστήσας ἠρξάμην κράζειν· “Ἐλεήσατέ με.” Πάντων δὲ ὠφεληθέντων λίαν καὶ μᾶλλον φοβηθέντων ἐπὶ τῇ φοβερᾷ ταύτῃ διηγήσει, ἕκαστος τὰ ἑαυτοῦ ἐθρήνει πλημμελήματα· τὸν δὲ ἄνθρωπον βλέποντες καταπεπονημένον καὶ πολύδακρυον παρεκάλουν γεύσασθαι τροφῆς. Ὁ δὲ παντελῶς οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, διήρχετο τὰς ἐκκλησίας 578 καὶ ρίπτων ἑαυτὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐβόα μετὰ φωνῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρῶν πολλῶν· “Οὐαὶ, οὐαὶ τοῖς ἀμαρτάνουσιν ἀμετανοήτως! ποία φοβερὰ κόλασις καὶ ἐξέτασις ἀκριβῆς αὐτοὺς περιμένει!” Ποιήσας οὖν 149a οὕτως ἡμέρας μὲν νηστεύων, καὶ ἀγρυπνῶν, καὶ κηρύσσων, καὶ πολλοὺς ἐπιστρέφων πρὸς μετὰ νοίαν, ἐτελειώθη ἐν Κυρίῳ προγνοὺς τὸν ἑαυτοῦ θάνατον πρὸ ἑβδόμη ἡμερῶν.

ΣΛΒ΄. Περὶ τῶν κεκοιμημένων διαφορῶν ἀγίων. Συμφωνεῖ δὲ τῷ θαύματι τούτῳ, λέγω δὴ τὸ περὶ τῆς τῶν ψυχῶν πρὸς τὴν τῶν οὐρανῶν ἀνοδὸν μετὰ τὴν ἐνθένδε μεταχώρησιν, καὶ ὁ θεομύστης Χρυσόστομος διεξιῶν περὶ τῶν κεκοιμημένων οὕτως· “Ταῦτα καὶ τὰ τούτων ἀπορρήτοτερα προθεωροῦντες οἱ τελευτῶντες, οἱ μὲν ἐν τῇ κλίνῃ ταράσσονται φυγεῖν βουλόμενοι, μὴ δυνάμενοι δὲ, οἱ δὲ τοὺς ὀδόντας βρύχουσι καὶ ἄλλοι τὰς σιαγόνας κόπτουσι καὶ ἕτεροι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐλεεινῶς περιστρέφουσι καὶ τὰς χεῖρας συστέλλουσι, κατὰ μικρὸν τῆς δυνάμεως τοῦ σώματος ληγοῦσης καὶ τῆς γλώττης δεινῶς φλεγομένης· ὀρώσι γὰρ τότε τοὺς μὲν θεῖους ἀγγέλους φοβερῶς τε καὶ ὀξέως τὴν ψυχὴν ἀπαίτουστας, τοὺς δὲ πονηροὺς δαίμονας παρισταμένους, καὶ λογοθετοῦντας, καὶ κατηγοροῦντας εὐτόνως, καὶ ἀρπάσαι πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιχειροῦντας· εἶτα καὶ τὸν κλέπτην αἰφνιδίως εἰσελθόντα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος ἀπορρήξαντος, πορεύεται μετὰ σκυθρωπότητος πολλῆς εἰς τόπους ξένους καὶ πάμπαν ἀγνοουμένους. Πολλῶν οὖν ἡμῶν, ἀδελφοί, τότε δεῖ τῶν εὐχῶν, πολλῶν τῶν ἀγαθῶν ἔργων, πολλῆς ἡμῖν τότε χρείας τῆς τῶν ἀγγέλων βοηθείας, πολλῆς ἡμῖν τότε τῆς ἐν τῇ τοῦ ἀέρος ἀναβάσει

χειραγωγίας και συμμαχίας. Εἰ γὰρ εἰς μακρὰν χώραν καὶ ξένην πόλιν ἐνταῦθα πορευόμενοι δεόμεθα τοῦ χειραγωγῶντος καὶ ὀδηγοῦντος, πόσων ἡμῖν δεῖ τῶν βοηθῶν μᾶλλον καὶ χειραγωγῶν τοῦ διασῶσαι καὶ διαπεράσαι τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας καὶ τοὺς ὁδοστάτας τοῦ ἀέρος καὶ δικαιολόγους, οὓς τελῶνας καὶ φορολόγους ἢ θεία προσαγορεύει Γραφή; Διὸ δὴ προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ ἐν ἐξομολογήσει, προφθάσωμεν 579 πρὸ τοῦ φθασθῆναι, δρᾶ μωμεν πρὸ τοῦ καταληφθῆναι· ὁ γὰρ βίος βραχὺς, ἢ δὲ κρίσις μακρά· τὸ δὲ τέλος ἐγγὺς καὶ ὁ φόβος 110.848 πολὺς καὶ ὁ ἐλεῶν οὐδεὶς· ἐννόησον γὰρ ὅπως εἰσὶν αἱ ψυχαὶ διότι κατεφρόνησαν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, μικρᾶς ἀνέσεως παρακαλοῦσαι τυχεῖν καὶ μὴ τυγχάνουσαι, ἀλλ' εἰς τὰ καταχθόνια τῆς γῆς θρηνοῦσαι τὰς ῥαθυμίας καὶ τὰς τρυφὰς καὶ τὰς πορνείας αὐτῶν καὶ τὰς λοιπὰς κακουργίας, ἀνόνητα μετανοοῦσιν ἐφ' οἷς κακοῖς διεπράξαντο καὶ πενθοῦσιν ἀπαρηγόρητοι. Διὰ τοῦτο μάλιστα μακαρίζομεν τοὺς δικαίους καὶ τοὺς νηπίους ἀποθνήσκοντας, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῖν ποτήριον τοῦ θανάτου ἐπικίνδυνον, παρ' ἐκείνοις ἐστὶ σωτήριον καὶ τὸ παρὰ πᾶσι φρικτὸν, παρ' ἐκεῖνοις ἐπιθυμητόν· καὶ ὅπερ ἡμεῖς ἔχομεν ἐκεῖθεν ἀρχὴν τιμωρίας, παρ' ἐκείνοις ἐστὶν ἀρχὴ σωτηρίας· μόνον οὐχὶ λέγοντες· “Ἡμᾶς ἄγγελοι εἰ ρηνικοὶ διεχώρισαν ἐκ τοῦ σώματος· ἡμεῖς ἀλύτως καὶ ἀνεμποδίστως παρήλθομεν τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, ἀγαθοὺς ὀδηγοὺς ἔχοντες· οὐ γὰρ εὔρον ἐν ἡμῖν ὅπερ ἐζήτουν ἢ ἠλιζον· εἶδον ἀμίαντον καὶ καθαρὸν τὸ σῶμα καὶ ἠσχύνθησαν· εἶδον ἄφθορον καὶ λαμπρὰν τὴν ψυχὴν καὶ ἐνετράπησαν· εἶδον τὴν γλῶσσαν ἄσπιλον καὶ ἄδολον καὶ ἐφιμώθησαν· παρήλθομεν καὶ ἠτελίσαμεν αὐτούς· διέβημεν δι' αὐτῶν καὶ κατεψάλομεν αὐτῶν φάσκοντες· “Εὐλογητὸς Κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν.”” ἢ παγίς συνετριβή, καὶ ἡμεῖς ἐῤῥύσθημεν.” ὅθεν καὶ οἱ προσαπατῶντες ἄγγελοι ἔχαιρον 149b, δίκαιοι κατησπάζοντο, ὅσοι συνετέρποντο λέγοντες· “Καλῶς ἦλθον οἱ φίλοι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονόμοι.” 2 Καὶ μέντοι καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος Γρηγόριος ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ ἀδελφοῦ Καισαρείου φάσκει· “Πείθομαι σοφῶν λόγοις, ὅτι πᾶσα ψυχὴ καλὴ τε καὶ θεοφιλὴς, ἐπειδὴν τοῦ συνδέσμου λυθεῖσα σῶματος, (τῶν) ἐνθένδε ἀπαλλαγῆ, εὐθὺς ἐν συναισθήσει καὶ θεωρίᾳ τοῦ μένοντος αὐτὴν καλοῦ γίνεται, ἅτε τοῦ ἐπισκοποῦντος ἀνακαθαρθέντος ἢ ἀποτεθέντος οὐκ οἶδ' ὅτι καὶ λέγειν χρὴ θαυμασίαν τινὰ ἠδονὴν ἠῖδεται καὶ ἀγάλλεται καὶ ἴλεως 580 χωρεῖ πρὸς τὸν ἑαυτῆς δεσπότην, ὥσπερ τι δεσμοπτήριον χαλεπὸν τὸν ἐνταῦθα βίον ἀπολιποῦσα καὶ τὰς περικειμένας ἀποσεισαμένη πέδας, ὑφ' ὧν τὸ τῆς διανοίας πτερόν καθεῖλκετο, καὶ οἷον ἤδη τῇ φαντασίᾳ καρποῦται τὴν ἀποκειμένην μακαριότητα.” 3 Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀγίου Ἀντωνίου λέγει· “Ἀναστάς εἰς προσευχὴν περὶ ὥραν θ' ἤσθετο ἑαυτὸν ἀρπαγέντα τῇ διανοίᾳ· καὶ παραδόξως ἐστὼς ἔβλεπεν ἑαυτὸν ὥσπερ ἔξωθεν ἑαυτοῦ γενόμενον καὶ ὡς εἰς τὸν ἀέρα ἀφοδηγούμενον ὑπὸ τινῶν, εἶτα πικροὺς καὶ δεινοὺς ἐστῶτας ἐν τῷ ἀέρι καὶ θέλοντας αὐτὸν κωλύσαι ὥστε μὴ διαβῆναι. Τῶν δὲ ὀδηγούντων 110.849 διαμαχομένων, ἀπήτουν ἐκεῖνοι λόγον, εἰ μὴ ὑπεύθυνος αὐτοῖς εἶη· βουλομένων οὖν αὐτῶν συνάραι λόγον ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, οὐ συνεχώρουν οἱ τὸν Ἀντώνιον ὀδηγοῦντες· “Τὰ μὲν ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, λέγοντες, ὁ Κύριος ἀπήλειψεν· ἀφ' οὗ δὲ γέγονε μοναχὸς καὶ τῷ Θεῷ συνέθετο, ἐξέστω ποιῆσαι λόγον.” (Καὶ δὴ) τότε κατηγορούντων (αὐτοῦ) καὶ μὴ ἐλεγχόντων, ἐλευθέρως γέγονεν ἡ ὁδὸς αὐτῷ καὶ ἀκώλυτος. Καὶ εὐθὺς εἶδεν ἑαυτὸν ὡς περ ἐρχόμενον εἰς ἑαυτὸν καὶ τοῦ μὲν φαγεῖν ἐπελάθετο, ἔμεινε (δὲ) τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας καὶ ὅλης τῆς νυκτὸς εὐχόμενος καὶ στενάζων. Ἐθαύμαζε δὲ λογιζόμενος πρὸς ποίους ἐστὶν ἡ πάλῃ καὶ διὰ πόσων πόνων ἔχει τις διαβῆναι τὸν ἀέρα καὶ ἐμνημόνευσεν ὅτι τοῦτό ἐστιν, ὃ ἔλεγεν ἀπόστολος “κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος”· ἐν τούτῳ γὰρ ὁ

ἐχθρὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ μά χεσθαι καὶ πειρᾶσθαι διακωλύειν τοὺς διερχομένους, ὅθεν μάλιστα παρήνει λέγων· “Ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα (δυνηθῆτε ἀντιστῆναι τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ”, ὅπως) μηδὲν ἔχων ὁ ἐχθρὸς λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον καταισχυθη· Διὸ τοίνυν ἀνενδότως ἐπιμένωμεν τῇ ἀσκήσει γινώσκοντες ὅτι, ἐὰν μίαν ἡμέραν ἀμελήσωμεν, οὐ διὰ τὸν παρελθόντα χρόνον ἡμῖν συγχωρήσει, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμέλειαν 581 καθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς ἀγανακτῆσει μᾶλλον. Οὕτω γὰρ ἐν τῷ Ἰεζεκιήλ ἠκούσα μὲν· οὕτω καὶ Ἰούδας ἀπώλεσε διὰ νύκτα μίαν ὅλου τοῦ παρελθόντος χρόνου τὸν κάματον· οὐδὲ γὰρ ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν ἀμελεῖ τῆς καθ' ἡμέραν φροντίδος ἀπωλείας πάντοτε, καὶ ἐὰν ἀμελοῦντας ἡμᾶς εὐρήσει, σφοδρότερος ἐπιτίθεται· εἰς δὲ τὸ μὴ ὀλιγωρεῖν ἡμᾶς, καλὸν τὸ ἀποστολικὸν ῥητὸν αἰεὶ μελετᾶν· “Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω”. Ἄν γὰρ ἡμεῖς ὡς ἀποθνήσκοντες καθ' ἡμέραν οὕτως ζῶμεν, οὐχ ἁμαρτήσομεν. Ἔστι δὲ τὸ λεγόμενον τοιοῦτον· “Ἴνα καθ' ἡμέραν ἐγειρόμενοι μὴ νομίζωμεν φθᾶν νειν τὴν ἐσπέραν καὶ πάλιν μέλλοντες ἀνακλίνεσθαι 150a μὴ ἐγείρεσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα διαλέξεως αὐτῷ ποτε γενομένης πρὸς τινὰς περὶ τῆς διαγωγῆς τῆς ψυχῆς καὶ ποῖος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἔσται αὐτῇ τόπος, τῇ ἐξῆς νυκτὶ καλεῖ τις αὐτὸν ἄνωθεν λέγων· “Ἐξελθε, Ἀντώνιε, καὶ βλέπε.” Καὶ δὴ ἐξελθὼν καὶ ἀναβλέψας εἶδε τινὰ μακρὸν τῷ εἶδει καὶ φοβερὸν ἐστῶτα, ἀναβαίνοντας δὲ τινὰς ὡσπερ ἐπερωμένους, κάκεινον ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας καὶ τοὺς μὲν κωλυομένους παρ' αὐτοῦ, τοὺς δὲ ὑπεριπτωμένους καὶ ἀμερίμνως λοιπὸν ἀναγομένους· καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς τοιοῦτοις ἔτριξε τοὺς ὀδόντας ὁ μακρὸς ἐκεῖνος, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀποπίπτουσιν ἔχει 110.852 ρεν καὶ ἐγένετο φωνὴ λέγουσα· “Νόει τὸ βλεπόμενον (Ἀντώνιε).” Καὶ διανοιχθείσης αὐτῷ τῆς διανοίας, ἔγνω ψυχῶν εἶναι τὴν πάροδον. Καὶ τὸν ἐστῶτα μακρὸν τὸν ἐχθρὸν τοῦ γένους ἡμῶν διάβολον καὶ τοὺς μὲν ὑπευθύνους αὐτῷ κρατοῦντα καὶ κωλύοντα διελθεῖν, τοὺς δὲ ἀνευθύνους μὴ δυνάμενον κατέχειν.” 4 Διὰ δὴ τοῦτο καὶ ὁ μέγας καὶ πολυάθλος Εὐστράτιος μέλλων, καίπερ διὰ μαρτυρίου, τε λειοῦσθαι, προσηύξατο λέγων· “Μεγαλύνων μεγαλυνῶ σε, Κύριε, ὅτι ἐπείδες ἐπὶ τὴν ταπείνωσίν μου 582 καὶ οὐ συνέκλεισάς με εἰς χεῖρας ἐχθρῶν καὶ ἔσωσας ἐκ τῶν ἀναγκῶν τὴν ψυχὴν μου· καὶ νῦν σκεπασάτω με ἡ χεῖρ σου, καὶ ἔλθοι ἐπ' ἐμὲ τὸ ἔλεός σου, ὅτι τετάρακται ἡ ψυχὴ μου καὶ κατώδυνός ἐστιν ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτὴν ἐκ τοῦ σώματος τούτου, μήποτε ἡ πονηρὰ τοῦ ἀντικειμένου βούλησις συναντήσῃ αὐτῇ καὶ παρεμποδίσῃ ἐν σκοτεινῇ διὰ τὰς ἐν ἀγνοίᾳ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ γενομένης μοι ἁμαρτίας· Ἰλεός μοι γένου, Δέσποτα, καὶ μὴ ἴδοι ἡ ψυχὴ μου τὴν ζεζοφωμένην ὄψιν τῶν πονηρῶν δαιμόνων, ἀλλὰ παραλαβέτωσαν αὐτὴν ἄγγελοί σου φαιδροὶ καὶ φωτεινοί. Δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου τῷ ἁγίῳ, καὶ τῇ σῇ δυνάμει ἀνάγαγέ με εἰς τὸ θεῖόν σου βῆμα· ἐν τῷ κρίνεσθαι με μὴ καταλάβῃ με ἡ χεῖρ τοῦ ἄρχοντος τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὸ κατὰσπᾶσαι με τὸν ἁμαρτωλὸν εἰς βύθος ἄδου.” 5 Τοιγάρ τοι καὶ ὁ μέγας ἀπόστολος Ἰούδας ἐν τῇ καθολικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ ταῦτα παραδηλοῖ λέγων· “Ὁ δὲ ἀρχάγγελος Μιχαήλ, ὅτε τῷ διαβόλῳ, φησὶν, διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν· “Ἐπιτιμήσει σοι Κύριος” διάβολος· βουλόμενος γὰρ παραστήσῃ τὴν ἐν τῷ ἀφανεῖ τοῦ διαβόλου περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν τυραννίδα, ἣν ἔσχεν εἰς τὴν ταφὴν τοῦ σώματος Μωσέως ἀντιστῆναι, ἵνα μάθωμεν, ὅτι πρὸς τοὺς τόπους τῆς ἀναπαύσεως ὁ διάβολος μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ πονηρῶν καὶ ἀποστατικῶν δυνάμεων, εἶργει πορεύεσθαι τὰς ψυχὰς τῆς ἄνω πορείας, διὸ καὶ ἄγγελοι παραλαμβάνουσιν αὐτὰς ἐξιούσας ἀπὸ τοῦ σώματος.” 6 Οὕτω δὲ καὶ ὁ Μαρτύριος Ἀντιοχείας ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ φησὶν· “Ἐπειδὴ γὰρ, τῆς ψυχῆς ἀπὸ σώματος χωριζομένης μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν, εὐθὺς προσοπαυώσιν αὐτῇ ἀγγελικαὶ δυνάμεις ἀγαθαὶ καὶ δαιμόνων στίφος πονηροτάτων ἵνα πρὸς τὴν ποιότητα τῶν ἔργων ὧν ἔπραξαν πονηρῶν καὶ ἀγαθῶν,

ἐπὶ τοὺς ἀξίους τόπους ἢ οὗ 110.853 τοι ἢ ἐκεῖνοι, ταύτην ἀποκομίσωσιν φυλαχθησομέ νην ἕως τῆς τελευταίας κρίσεως, καθ' ἣν εἰς κρίσιν παραστησόμεθα 583 πάντες, εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν τε καὶ ἀνάπαυσιν ἢ εἰς τὴν ἀπέραντον φλόγα 150b τοῦ πυρὸς ἀπαχθησόμεθα, ὅπερ ὁ Θεὸς βουλόμενος ὑποδειξάι διὰ τινος τύπου σωματι κοῦ, παρεσκεύασεν ἐν τῇ τοῦ Μωϋσέως τελευτῇ φα νῆναι τὸν ἀρχάγγελον Μιχαὴλ διακρινόμενον περὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τὸν πονηρὸν ἀντιπράττοντα δαίμονα καὶ τούτῳ τὸν Μιχαὴλ ἀγαθὸν ἄγγελον ὄντα προσυπαντῆσαι καὶ ἀποσοβῆσαι, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ τῶν ὄλων παραχωρῆσαι τῆς κατ' ἐκεῖνου κρίσεως· ὅπως διὰ τούτου μάθωμεν, ὡς ἔστι τις ἀγωνία τῆς ψυχῆς μετὰ τὴν ἔξοδον καὶ ὅτι χρὴ διὰ τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἐτοιμαζέσθαι πρὸς τὸ τῆς εὐαγγελικῆς ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν συμμαχίας, τῶν δαιμόνων καθ' ἡμῶν ἐπιτριζόντων φθονερῶς καὶ πικρῶς εἰς ἅπαν.”

7. Λέγει οὖν καὶ ὁ μέγας ὁμολογητῆς Μάξιμος πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον· “Τίς, ἀγαπητέ, τῶν κατ' ἐμὲ ῥύποις ἀμαρτημάτων κατεστιγμέ νος οὐ φοβεῖται τὴν τῶν ἀγίων ἀγγέλων ἐπίστασιν, ὑφ' ὧν κατὰ θεῖαν ψῆφον τῆς ζωῆς τὸ πέρας δε χόμενος, βία τοῦ σώματος μετ' ὀργῆς ἐξωθεῖται καὶ μὴ βουλόμενος; τίς κεκληλωμένην ἑαυτῷ συνεπιστάμενος τὴν συνείδησιν, οὐ δέδοικε τὴν ὠμοτάτην τῶν πονηρῶν δαιμόνων βαρβαρώδη ὑπάντησιν, ἐκάστου τούτων κατὰ τὸν ἀέρα μετὰ τὴν ἔξοδον πρὸς ἑαυτὸν ἀφειδῶς τὴν ἀθλίαν ψυχὴν ἔλκοντος καὶ τῷ ἐλέγχῳ τῶν αὐτῇ πεπραγμένων καταισχύνοντος καὶ πάσης ἐμποιοῦντος αὐτῇ τοῖς ἐπὶ τοῖς μέλλουσιν ἀγαθοῖς ἐλπίδος ἐλεεινὴν ἀπόγνωσιν;” “Μετὰ δὲ τὴν γινομένην κατὰ τὸν ἀέρα πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας διάγνωσιν τε καὶ λογοθέτησιν ἢ πρὸς τὸν ἄδην κατάπτωσις διαδέχεται καὶ παροίκησις, ἐν ᾧ σκότῳ βαθεῖ διάγουσι καὶ βαρυτάτη σιγῇ, τροφὴν ἔχουσαι αἱ ἐκεῖσε καταδεδικασμένα ψυχὰι τοὺς δριμυτάτους στεναγμοὺς καὶ τὰ πικρότατα δάκρυα καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς δεινοῖς κατήφειαν, ἐκδεχόμεναι διὰ πατὸς οὐ δὲν ἄλλο ἢ μόνην τὴν ἐπὶ 584 τῇ δικαίᾳ ψῆφῳ δικαίαν ἀνταπόδοσιν. Ταύτην οὖν συνίστησιν αὐτοῖς τὴν ἄπαυστον λύπην καὶ ὀδύνην ἢ τῆς ἀναστάσεως ἐλπίς, ἢ τῆς φοβερᾶς ἡμέρας Χριστοῦ πα ρουσίας ἡμέρα, ἢ φρικωδεστάτη παράστασις καὶ περὶ τῶν βεβιωμένων πάντων ἀπολογία, καθ' ἣν οἱ μὲν ἐκ δεξιῶν τοῦ κριτοῦ σταθήσονται καὶ λήψον ται τῶν ἀπορρήτων ἀγαθῶν τὰς ἐπαγγελίας, οἱ δὲ τὴν ἀριστερὰν στάσιν λαχόντες, τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἐξώτερον σκότος καὶ τὸν ἀκοίμητον σκώληκα 110.856 τὸν τε βρυγμὸν τῶν ὀδόντων καὶ τὸ διηνεκὲς δάκρυον, καὶ τὴν ἀπέραντον αἰσχυνὴν τε καὶ κόλασιν. Ταῦτα δὲ ταῦτα προεννοῦσαι καὶ διαλογιζόμεναι, εἰκότως πενθοῦσι καὶ ἀποδύρονται ὡς κατακεκριμέ ναι καὶ ἀναπολόγητοι καὶ μηδὲ τοῦ σοφοῦ τὴν διδα σκαλίαν ἀκούσαντες λέγοντος· “Πάντα ὅσα ἂν εὕρη ἢ χεῖρ σου τοῦ ποιῆσαι, ὅση σοι δύναμις, ποιήσον, ὅτι οὐκ ἔστι ποίημα, καὶ λογισμὸς, καὶ γνῶ σις, καὶ σοφία ἐν ἄδῃ, ὅπου σὺ πορεύῃ ἐκεῖ” ἐπεὶ περ “Οὐκ ἔστιν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου· ἐν δὲ τῷ ἄδῃ τίς ἐξομολογήσεται σοι;” Καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐκεῖ ὁ μνημονεύων τοῦ Θεοῦ καὶ λέγων μετ' εὐφροσύνης· “Ἐμνήσθητι τοῦ Θεοῦ καὶ ἡὺ φράνθητι,” οὔτε ἐξομολογούμενος καὶ σωζόμενος, διότι ἀπέκλεισε Κύριος κατ' αὐτῶν πᾶσαν ἐξομολό γησιν καὶ διόρθωσιν.

8. Ὅθεν καὶ ὁ μακάριος Νεῖλος παρεγγυᾷ φάσκων· “Μνήσθητι δὲ καὶ τῆς ἐν ἄδῃ κατα στάσεως καὶ λογίζου πῶς ἄρα εἰσὶν ἐκεῖ αἱ ψυχὰι, ἐν ποίᾳ πικρότητι σιωπῆς, ἐν ποίᾳ δεινότητι στε ναγμοῦ, ἡλίκῳ φόβῳ ἢ ἀγωνίᾳ, ἢ τίνι προσδοκίᾳ τὴν ἄπαυστον ὀδύνην ἐκδεχόμεναι, καὶ τὸ ψύχος ἔχουσαι, καὶ ἀπέραντον ἐκεῖνο δάκρυον.” 9. Οὐ μὴν δὲ, ἀλλὰ Γρηγόριος ὁ κλεινὸς πάπας Ῥώμης ἐν τῷ πρὸς Πέτρον διαλόγῳ φησὶν· “Εἰ γὰρ τὰς τῶν ἀγίων ψυχὰς ἐν οὐρανῷ πισ τεύομεν εἶναι, πάντως καὶ 151a τὰς τῶν ἀμαρτω λῶν ἐν 585 τῷ ἄδῃ τυγχάνειν ὁμολογήσομεν.” “Καὶ καθάπερ τοὺς ἀγίους ἢ μακαριότους εὐ φραίνει καὶ θυμηδίας ἀποπληροῖ διηνεκοῦς, οὕτω πιστεύειν χρὴ, ὅτι τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἐν ἄδῃ λύπη καὶ στενοχωρία τε καὶ ὀδύνη συνέχει διαπαντὸς

ὡσπερ καμίνου φλόξ τὰς ψυχὰς αὐτῶν φλογίζουσα, οἷα δὴ καὶ τὰ κατὰ τὸν πλούσιον καὶ τὸν Λάζαρον.” 10 Ὅτι δὲ τελευτῶν ἕκαστος αἴσθησίν τινα καὶ πληροφορίαν ἀπ’ ἐντεῦθεν ἤδη λαμβάνει τῶν μελλόντων ὑφ’ ὧν ἔπραξε, φησὶν ὁ ἀποστολικὸς Διονύσιος ἐν τοῖς περὶ τῶν ἱερῶς κεκοιμημένων· “Ὅταν ἐπὶ τὸ πέρασ ἔλθωσι τοῦ τῆδε βίου, τὴν εἰς ἀφθαρσίαν αὐτῶν ὁδὸν ὡς ἐγγυτέραν ἤδη γε γεννημένην ἐμφανέστερον ὁρῶσι καὶ τὰς δωρεὰς τῆς θείας χάριτος, καὶ θεαρχίας ὑμνοῦσι, καὶ θείας ἡδονῆς ἀποπληροῦνται, τὴν ἐπὶ τὰ χεῖρω τροπὴν οὐκ ἔτι δεδοικότες, ἀλλ’ εὖ εἰδότες, ὅτι τὰ κτισθέντα καλὰ βεβαίως καὶ αἰωνίως ἔξουσιν· οἱ δὲ μολυσμοῦ ἀνάπλειοι καὶ ἀνιέρων κηλίδων, εἴπερ ἱερᾶς τινοῦς τετυχήκασι μνήσεως, αὐτοὶ δὲ ταύτην ἐκ τοῦ οἰκείου νοδὸς ὀλεθρίως ἀποβράπισαντες ἐπὶ τὰς φθοροποιούς ἠϋτομολήσαν ἐπιθυμίας, ὅταν ἐπὶ τὸ τέλος ἔρχονται τῆς ἐνθάδε ζωῆς, οὐκέτι ὁμοίως 110.857 αὐτοῖς εὐκαταφρόνητος φανεῖται τῶν θείων λογίων ἢ θεσμοθεσία, τὰς ὀλλυμένας δὲ τῶν οἰκείων παθῶν ἡδονὰς ἑτέροις ὀφθαλμοῖς ἐπισκοπήσαντες καὶ τὴν ἱερὰν ζωὴν ἧς ἀνοήτως ἐκπεπτώκασι, μακαρὶ σάντες, ἔλεεινῶς καὶ ἀβουλήτως ἀποχωρίζονται τοῦ τῆδε βίου, πρὸς οὐδεμίαν ἱερὰν ἐλπίδα χειραγωγούμενοι διὰ τὴν χειρίστην ζωὴν. Τούτων δὲ οὐδενὸς γινομένου κατὰ τὰ κοιμήσεις τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν, ἀφ’ ὧν ὁ πρὸς τὸ πέρασ ἐρχόμενος, τῶν οἰκείων ἀγώνων εὐφροσύνης ἱερᾶς ἀποπληροῦται καὶ σὺν ἡδονῇ πολλῇ πρὸς τὴν ὁδὸν ἐπιβαίνει τῆς ἱερᾶς παλιγγενεσίας.” 11 Ὅπερ οὖν καὶ ὁ θεῖος Διάδοχος δηλῶν φάσκει· “Ἐὰν οὖν μὴ πρεπόντως μετανοήσωμεν καὶ περὶ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν πάντων 586 ἔξο μολογησώμεθα, δειλίαν τινὰ ἄδηλον ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου ἐν ἑαυτοῖς εὐρήσομεν. Χρὴ δὲ ἡμᾶς εὐχεσθαι τοὺς ἀγαπῶντας τὸν Κύριον καὶ ἐκτὸς παντὸς εὐρίσκεσθαι φόβου· ὁ γὰρ ἐν φόβῳ εὐρισκόμενος, εὐδήςλος ὅτι πρὸς ταρταρίους ἄρχοντας ἀπελεύσεται· ἡ δὲ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ ἀγαλλιωμένη ψυχὴ ἐντῆ ὥρᾳ τῆς ἀναλύσεως, ἐπάνω τῶν σκοτεινῶν πράξεων πάντων εὐρισκομένη, πρὸς τοὺς ἀγγέλους τῆς εἰρήνης ἔσπευδε μετὰ χαρᾶς καὶ φέρεται.” 12 Καὶ γε Νεῖλος αὐθις ἱερός φησιν· “Ὅν τως φοβερῶτατον τὸ τοῦ θανάτου μυστήριον, ὅτε τῶν ἀπαιτούντων τὴν ψυχὴν ἐπιστάσια φοβερὰ συνέχει φρίττουσαν αὐτὴν πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ δείματα καὶ σχήματα φοβερῶτατα, ὅτε δαίμονες ὄνειδίζοντες τὴν ἀμαρτίαν καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἔλκουσιν ἀπειλοῦντες εἰς ἀνηδὴ καὶ σκυθρωπὰ χωρία, ὡς πρὸ τῆς βασάνου τὴν κατάπληξιν ἱκανὴν εἶναι πρὸς κόλασιν, ὅτε ἡ συνείδησις ἐπιτρέφουσα 151b πρὸς τὰ πλημμελήματα τρέμει τὴν πρὸς ἀξίαν τῶν ἡμαρτημένων παραμένουσαν κόλασιν. Ἐνθεν γὰρ ἰδρῶτι κεῖται τὸ σῶμα διάβροχον, σημεῖα δεικνῶν τοῦ ἔνδον καμάτου, καὶ τῆς ἀδήλου ταραχῆς τὰ ὀρώμενα παρέχεται πρόδηλα τεκμήρια. Ἐντεῦθεν, καθάπερ οἱ τῶν πικρῶν ἀπογευόμενοι φαρμάκων ἀποστύφουσι τῇ ἀειδείᾳ τὸ πρόσωπον τῆς ψυχῆς, πρὸς ἣν ἔσχον ἐκ τῶν ὀφθέντων ἐκεῖ χαλεπὴν διάθεσιν, τυπωσάσης τὸν χαρακτήρα τῆς ὄψεως τῷ σχήματι τοῦ φαινομένου τὴν ἑαυτῆς φανερώσασαν κεκρυμμένην ἀνίαν.” 13 Οὕτω γε μὴν καὶ ὁ Χρυσόστομος ἔφη πάλιν· “Οὐκ ἴστε πῶς ἐν τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ συστρέφει ψυχὴν ἀμαρτήματα; πῶς κάτωθεν τὴν καρδίαν ἀνακινεῖ; Ὅθεν δείματα πολλὰ ἐστὶν ἀκούειν τότε διηγουμένη καὶ ὄψεις φοβερὰς, ὧν οὐδὲ τὴν θεωρίαν λοιπὸν φέροντες οἱ ἀπίοντες, καὶ τὴν κλίνην 110.860 αὐτὴν μετὰ πολλῆς τῆς ῥύμης τινάσσουσι καὶ φοβερὸν ἐνορῶσι τοῖς παροῦσιν, τῆς ψυχῆς ἔνδον ἑαυτῆς ὠθούσης καὶ μὴ θελούσης ἀποβράγῃναι τοῦ σώματος· εἰ γὰρ ἀνθρώπους φοβερούς ἐνορῶντες δεδιττόμεθα, ἀγγέλους ἀπειληφόρους καὶ δυνάμεις ἀποτόμους τῶν παραπεμπομένων βλέποντες, 587 τί οὐ πεισώμεθα, ἔλκομένων ἡμῶν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ χωριζομένης τῆς ψυχῆς, πολλὰ ἀποδυρομένης ἐκεῖ καὶ μάτην;” 14 Καὶ μέντοι καὶ ὁ μέγας Βασίλειος παραινέει λέγων· “Μὴ τοίνυν ἀνάβαλλε ἡμέραν ἕξ ἡμέρας, ἵνα μὴ ἐμπέσης εἰς ἣν οὐ προσδοκᾶς ἡμέραν, ἡνίκα μὲν ἀπολείπωσί σε αἱ τοῦ ζῆν ἀφορμαὶ, ἀπορία δὲ

πάντοθεν καὶ θλίψις ἀπαραμύθητος, ἀπειρηκότων μὲν ἰατρῶν, ἀπειρηκότων δὲ τῶν οἱ κείων, ὅτε πυκνῶ ἄσθματι καὶ ξηρῶ συνεχόμενος, πυρετοῦ τὰ ἔνδον μυχῶντος, στενάξης μὲν ἀπὸ μέσης καρδίας, τὸν δὲ συλλυπούμενον οὐχ εὐρήσης καὶ φθέγγη μέντοι γε λεπτόν καὶ ἀδρανές, ὁ δὲ ἀκούων οὐκ ἔστιν· πᾶν δὲ τὸ λαλούμενον παρά σου ὡς παραφροσύνη καταφρονεῖται. Μηδεὶς οὖν ἔξα πατάτω σε κενοῖς λόγοις καὶ ματαίοις· ἐπιστῆ σεται γάρ σοι ἀφνίδιος ὄλεθρος καὶ ἡ καταστροφή ὁμοίως καταιγίδι παρεῖ· ἤξει γὰρ ἄγγελος κατηφῆς ἀπάγων βιαίως καὶ σύρων σου τὴν ψυχὴν δεδεμένην ταῖς ἀμαρτίαις, πυκνὰ μεταστρεφομένην πρὸς τὰ ὧδε καὶ ὀδυρομένην ἄνευ φωνῆς, τοῦ ὄργανου λοιπὸν τῶν θρήνων ἀποκλεισθέντος· ὧ πόσα σπαράξεις σεαυτὸν, ὧ πόσα στενάξεις ἄπρακτα, μετανοῶν ἐπὶ τοῖς κακῶς βουλευθεῖσι καὶπραχθεῖσιν. Οἷα ἐρεῖς ἐν τῇ ὀδύνη τῆς καρδίας σου· “Αἶ, αἶ με, μὴ ἀπορρίψαι τὸ βαρὺ τοῦτο φορτίον τῆς ἀμαρτίας αἶ με τὰς κηλίδας μὴ ἀποπλύνασθαι, ὧ τῶν πο νηρῶν βουλευμάτων καὶ συναλλαγμάτων! διὰ γὰρ πρόσκαιρον ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν, αἰώνιον βασανίζομαι· διὰ σαρκὸς ἡδονὴν καὶ πύρωσιν τῷ αἰωνίῳ πυρὶ παραδίδομαι· δικαία ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ· ἐκαλούμην καὶ οὐχ ὑπήκουον· διεμαρτύραντό μοι, ἐγὼ δὲ κατε γέλων.” Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐρεῖς ἀποκλαιόμενος σεαυτὸν ἂν, προαναρπασθεὶς τῆς μετανοίας. Οὐκοῦν ἐλέησον σεαυτὸν καὶ λάβε δὴ εἰς ἔννοιαν τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, τὴν ὄντως φρικωδεστάτην καὶ ἐλεεινότεραν τῆς ἐξόδου, 152a καὶ συνοχὴν, καὶ πνιγμὸν, καὶ ψυχωρραγίας ὥραν καὶ ἀπόφασιν Θεοῦ κατεπεΐγουσαν, καὶ ἀγγέλους ἐπισπεύδοντας, καὶ ψυχὴν ἐν τούτοις δεινῶς θορυβουμένην, καὶ ἰλιγγιῶσαν καὶ τρέμουσαν σφόδρα καὶ ἀποροῦσαν, καὶ ἀνόνητον μετανοοῦσαν ὅτε ὄφελος οὐδέν.”

ΣΛΓ΄. Βασιλεία Ἡρακλωνᾶ. 588 Μετὰ Κωνσταντῖνον, υἱὸν Ἡρακλείου, ἐβασίλευσεν Ἡρακλωνᾶς ἅμα Μαρτίνῃ μητρὶ αὐτοῦ μηνῆς δ΄. 2 Ἡ δὲ σύγκλητος ἀπώσατο Ἡρακλωνᾶν, ρί 110.861 νοκοπήσαντες αὐτὸν καὶ Μαρτίναν γλωσσοτομήσαντες, καὶ ἐξώρισαν αὐτούς. 3 Ἀνεβίβασαν δὲ (ἐπὶ τὴν βασιλείαν) Κώνσταν, υἱὸν Κωνσταντίνου, ἔγγονον Ἡρακλείου.

ΣΛΔ΄. Βασιλεία Κώνστα ἐγγόνου Ἡρακλείου. Μετὰ δὲ Ἡρακλωνᾶν ἐβασίλευσε Κώνστας ἔτη κζ΄, ὃς ἔφη ἐπὶ σιλεντίου πρὸς τὴν σύγκλητον· “Τοῦ ἐμοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου, ἐπὶ ζωῆς τοῦ ἰδίου πατρὸς, ἐμοῦ δὲ πάππου Ἡρακλείου, ἱκανὸν σὺν τῷ πατρὶ βασιλεύσαντος, μετὰ δὲ τοῦτον λίαν βραχὺ ὁ γὰρ Μαρτίνης φθόνος τῆς αὐτοῦ μητριᾶς τοῦ ζῆν αὐτὸν ἀπήλλαξε διὰ Ἡρακλωνᾶν τὸν ἐξ αὐτῆς ἀθέσμως γεγεννημένον ταύτην μετὰ τέκνου ἢ ὑμετέρα σὺν Θεῷ ψῆφος ἐξήγαγε πρὸς τὸ μὴ τὸν ἀθέσμως καὶ ἐκνόμως γεννηθέντα βασιλεύεσθαι τὴν βασιλείαν Ῥωμαίων. Ἐγὼ δὲ παρακαλῶ συμβούλους ἔχειν ὑμᾶς καὶ φίλους καὶ γνώμονας τῆς ἐμῆς βασιλείας.” Καὶ φιλοτιμησάμενος αὐτούς δῶ ροις ἀπέλυσεν. 2 Ἐφ’ οὗ γέγονε βίαιος ἄνεμος καὶ πολλὰ δένδρα ἀνέσπασε, καὶ κίονας μοναχῶν κατέβαλε, καὶ πλοῖα συνέτριψε. 589 3 Ἀλλὰ καὶ Μαυρίας (ὁ τῶν Ἀρράβων ἀρχηγός) τὴν Ῥόδον καταλαβῶν (καὶ παραλαβῶν) τὸν κολοσσὸν (Ῥόδου) μετὰ, ατζ΄ ἔτη τῆς ἰδρύσεως καθεῖλεν· (ὃν Ἰουδαῖός τις) ἔμπορος ὠνησάμενος ἐπτακοσίους καμήλους ἐφόρτωσε τῷ χαλκῷ (κολοσσοῦ). 4 Μαυρίας δὲ μετὰ πλοίων ἦλθεν ἐν Φοινίκῃ, ἔνθα ἦν ὁ βασιλεὺς (Κώνστας) μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου ναυμαχεῖν μέλλων μετ’ αὐτοῦ. Τῇ δὲ νυκτὶ εἶδε κατ’ ὄναρ ὁ βασιλεὺς ἑαυτὸν ὑπάρχοντα ἐν Θεσσαλονίκῃ. Καὶ τοῦτο παραυτίκα γνωστικῶς τινι διηγησάμενος, ἔφη· “ὦ βασιλεῦ, εἶθε μὴ ὑπνωσας τῇ νυκτὶ ταύτῃ μήτε ὄνειρον ἐθεάσω! τὸ γὰρ εἶναί σε ἐν Θεσσαλονίκῃ θὲς ἄλλω τὴν νίκην παρασημαίνει τουτέστι, σοῦ ἡττηθέντος, ἢ νίκη πρὸς τὸν ἐχθρὸν τεθήσεται. Ἡμέρας οὖν γενομένης καὶ ἀλλήλοις συμβαλόντων, ἡττᾶται ὁ βασιλεὺς καὶ συγκιρναῖται ἢ θάλασσα τῷ αἵματι τῶν Ῥωμαίων. 5 Ἐπιβουλῆς δὲ μηνυθείσης τῷ βασιλεῖ, ἀνακοινοῦνται ταύτην γνησίω τινὶ τῶν ὑπηκόων φίλῳ αὐτοῦ, ὧ καὶ τὴν ἰδίαν ἐσθῆτα κατὰ τὴν

ἐκείνου συμβουλήν ἐνδύσας καὶ εἰς πενιχρὸν πλοῖον εἰσελθὼν σὺν ὀλίγοις ἀπέπλευσε διὰ τῆς νυκτὸς 110.864 ἐν ΚΠ., σωθεὶς παραδόξως. Τῇ δὲ ἐπαύριον τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα περιβεβλημένος ὁ φίλος τοῦ βασιλέως, ἐπιστὰς τῇ βασιλικῇ νηϊ συνάπτεται πόλεμον, ὃν οἱ πολέμοι περικυκλώσαντες, δοκοῦντες αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, ἰσχυρῶς ἐπολέμουν. Ὁ δὲ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἀνδρείως ἀνελών, Μαυῖα καὶ αὐτὸ καίριως πληγέντος, ἐτελεύτησε, πληρώσας τὸ γεγραμμένον· “Μεῖζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τοῦ φίλου αὐτοῦ.” 590.6 Ὁ δὲ γε Κώνστας ἐν τῇ πόλει τὸν ἴδιον ἀδελφὸν Θεοδόσιον ἀνεῖλε. Καὶ ἀπῆλθεν ἐν Σικελία, βουλόμενος ἐν Ῥώμῃ τὴν βασιλείαν μεταστῆσαι. 7 Σφόδρα γὰρ ἐμισήθη παρὰ τῶν πολιτῶν οὐ μόνον διὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλ’ ὅτι καὶ Μαρτῖνον τὸν πάπαν Ῥώμης ἀγαγὼν ἀτίμως ἐν ΚΠ. ἐξώρισεν εἰς Χερσῶνα. Καὶ Μαξίμου τοῦ σοφωτάτου καὶ τῶν β’ μαθητῶν αὐτοῦ τὰς ἱεράς γλώσσας καὶ τὰς δεξιὰς ἀπέτεμε χεῖρας, καὶ μέντοι καὶ πολλοὺς ὀρθοδόξους αἰκίαις καὶ δημεύσει καὶ ἐξορίαῖς κατεδίκαζε διὰ τὸ μὴ θέλειν αὐτοὺς τῇ τῶν Μονοθελητῶν αἰρέσει συνθέσθαι. 8 Εἶτα πέμψας ἀγαγεῖν τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς (γ’) υἱοὺς αὐτοῦ (Κωνσταντῖνον, καὶ Ἡράκλειον, καὶ Τιβέριον), οἱ Βυζάντιοι τούτους οὐκ ἀπέστειλαν. 9 Ποιήσας οὖν ἐν Σικελίᾳ ἔτη ἄ, ἀναιρεῖται ἐν Συρακούσῃ λουόμενος, 152b κατὰ κεφαλῆς λαβῶν μετὰ κάδου καίριως πληγὴν ὑπὸ τινος τῶν παρισταμένων. 10 Ὁ δὲ λαὸς ἰδὼν τὸν βασιλέα τελευτήσαντα, πορευθεὶς ἀναγορεύουσι βασιλέα Νίζιζόν τινα οὕτω λεγόμενον, Ἀρμενογενῆ εὐπρεπῆ ὄντα καὶ ὠραῖο τῶν. 11 Ὅπερ ἀκούσας Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, κατέλαβε τὴν Σικελίαν μετὰ πλείστης ναυμαχίας καὶ χειρωσάμενος Νίζιζον, τὸν φονέα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀνεῖλε σὺν τοῖς στασιάσασιν. Καὶ οὕτως ἀνελθὼν ἐν ΚΠ. ἐδέχθη παρὰ πάντων εὐφημούμενος. Ἄλλ’ 591 ὁ περὶ τούτου λόγος ἀναμεινάτω· ἔτι δὲ περὶ τῶν γεγενημένων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ ἀναιρεθέντος ἐν Σικελίᾳ ἐνδιατρίψομαι.

ΣΛΕ’. **Περὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Σαρακηνῶν Μωάμεθ τοῦ καὶ Μουχούμετ.** Καὶ γὰρ ἐπὶ αὐτοῦ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς καὶ ψευδοπροφήτης Μουχούμετ ἐκ μιᾶς φυλῆς γε νικωτάτης Ἰσμαήλ, υἱοῦ Ἀβραάμ, καταγόμενος ἀνεφάνη. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγοῦμαι τῆς περὶ τούτου μυσαρᾶς καὶ παμμιαρᾶς αἰρέσεως διηγήσασθαι. 110.865.2 Νίζαρος γὰρ ὁ τοῦ Ἰσμαήλ ἀπόγονος, πατὴρ αὐτῶν ἀναγορεύεται πάντων. Οὗτος οὖν γεννᾷ υἱοὺς δύο, Μούνδαρον καὶ Ἀραβίαν· ὁ δὲ Μούνδαρος τίκει Κούσαρον, καὶ Κάϊτον, καὶ Θεμίμην, καὶ Ἄσαδον καὶ ἄλλους τινὰς ἀνωνύμους, οἳ τὴν Μαδιανίτην ἔρημον κληρωσάμενοι ἐκτηνοτρόφουν ἐν σκηναῖς κατοικοῦντες· εἰσὶ δὲ καὶ ἐνδότεροι τούτων, οὐκ ἐκ τῆς φυλῆς αὐτῶν, ἀλλ’ ἐκ τοῦ Ἰεκτάν, οἱ λεγόμενοι Ὀμηρίται τουτέστιν Ἀμμανῖται. 3 Ἀπόρου δὲ ὄντος τοῦ (προλεχθέντος Μουχούμετ ἦτοι) Μωάμεθ, εἰσῆλθε πρὸς τινα γυναῖκα πλουσίαν (μισθωτεῦσαι αὐτῇ), συγγενίδα αὐτοῦ οὖσαν, καλουμένην Χαδιγᾶ, πρὸς τὸ καμηλεύειν καὶ πραγματεύεσθαι (μετὰ τῶν ὁμοφύλων αὐτοῦ. Εἶτα) κατὰ μικρὸν παρῤῥησιασάμενος καὶ ἐπελθὼν τῇ γυναικὶ χήρᾳ οὖσῃ, λαμβάνει αὐτὴν (εἰς) γυναικα καὶ ἔσχε τὰς καμήλους αὐτῆς καὶ τὴν ὑπάρξιν ταύτης· καὶ ἐπιχωριάζων ἐν Παλαιστίνῃ συνανεστρέφετο Ἰουδαίοις καὶ Χριστιανοῖς καὶ 592 ἐθηράτο λόγους καὶ γραφικὰς τινὰς ῥήσεις. Ἔσχε δὲ τὸ πάθος τῆς ἐπιληψίας. Ἡ οὖν γυνὴ αὐτοῦ διὰ τοῦτο ἐλυπεῖτο σφόδρα ὡς περιφανῆς καὶ πλουσία, καὶ τοιοῦτῳ ἀνδρὶ συναφθεῖσα, οὐ μόνον ἀπόρω, ἀλλὰ καὶ ἐπιληπτικῶ. “Ἦν τροπωσάμενος ἔφασκε· “Ὅτι (φοβεράν) ὄπτασίαν ἀγγέλου θεωρῶ Γαβριήλ ὀνόματι, (καὶ μὴ ὑποφέρων αὐτοῦ τὴν θεωρίαν ὄλι γωρῶ) καὶ πίπτω.” 4 Ἐπισταθεὶς δὲ ἀπὸ ψευδομαρτυροῦντος αὐτῷ μοναχοῦ τινὸς Ἀρειανοῦ ψευδωνύμου, διὰ τὴν κακοπιστίαν αὐτοῦ ἐξορισθέντος ἀπὸ ΚΠ. ἐκ τῆς μονῆς τῶν Καλλιστράτου, οὗτος ὁ μισθὸς ἀπεπλάνησεν αὐτὴν καὶ τὰς λοιπὰς γυναῖκας οὕτω λέγων ὅτι ὄπτασίᾳ τινα ἄγγελον λεγόμενον Γαβριήλ θεωρεῖ καὶ μὴ φέρων τὴν θεῶν καταπίπτει. Οὗτος γὰρ ὁ

ἄγγελος εἰς πάντας τοὺς προφήτας ἀποστέλλεται. Αὕτη οὖν ἡ γυνὴ καὶ αἱ λοιπαὶ τοῖς λόγοις τοῦ ψευδαββᾶ πεισθεῖσαι προφήτην αὐτὸν εἶναι, ἐκήρυξαν πανταχοῦ προφήτην αὐτὸν ὑπάρχειν.⁵ Καὶ ἐκράτησεν ἡ αἴρεσις αὕτη τὰ μέρη τῆς Αἰθιόβου. Προῆλθεν δὲ ὁ λόγος τῆς πλάνης ταύτης καὶ εἰς ἄνδρα φύλαρχον τοῦνομα Βουβάχαρ. Ἡ οὖν γυνὴ 153a θανοῦσα τοῦτον διάδοχον καὶ κληρονόμον κατέλιπεν. Ἐκ τούτου οὖν ἐγένετο περιφανὴς ἄγαν ὡς περιούσιος.⁶ Οὗτος ὁ θεομισθὴς καὶ ἄθεος περιτυχὼν Ἑβραίοις καὶ (Χριστιανοῖς δῆθεν) Ἀρειανοῖς (τε) 110.868 καὶ Νεστοριανοῖς, καὶ πανταχόθεν ἐρανισάμενος, ἐξ Ἰουδαίων μὲν μοναρχίαν, ἐξ Ἀρειανῶν δὲ λόγον καὶ πνεῦμα κτιστὰ, ἀπὸ δὲ Νεστοριανῶν ἀνθρωπολατρίαν, ἑαυτῷ θρησκείαν περιποιεῖται, καὶ προφάσει θεογνωσίας εἰσποιησάμενος τὸ ἔθνος ἐδίδαξεν αὐτοὺς περιτέμνεσθαι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας, καὶ ἓνα μόνον προσκυνεῖν Θεὸν καὶ τὸν Χριστὸν τιμᾶν ὡς 593 Λόγον (τοῦ) Θεοῦ (μὲν), οὐχ Υἱὸν δὲ, καὶ Πνεῦμα προφορικὸν καὶ εἰς ἀέρα χεόμενον ὑπονοεῖν, οὐκ ἐνυπόστατα, οὐδὲ τῷ Πατρὶ ὁμοούσια, τὴν δὲ ἁγίαν Παρθένον Μαρίαν μὴ λέγειν Θεοτόκον, ἀλλὰ τὴν Ἀαρὼν καὶ Μωσέως ἀδελφὴν (ὑπολαμβάνειν εἶναι), μηδὲ βαπτίζεσθαι, μηδὲ σαββατίζειν (αὐτοὺς ἐδίδαξεν), μηδὲ τοῖς νομικοῖς ἢ εὐαγγελικοῖς ἔθεσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ βδελύττεσθαι τὸν σταυρὸν καὶ τὴν σκιὰν ἐσταυρῶσθαι τοῦ Σωτῆρος ὁμολογεῖν. Παρηγγυήσατο δὲ αὐτοῖς καὶ τῶν καθόλου τῷ νόμῳ ἀπηγορευμένων μετασχεῖν πλὴν ὕων κρεῶν, οἴνω δὲ παντάπασι μὴ χρῆσθαι.⁷ Τοιοῦτόν τι μυθευσάμενος ἑαυτὸν κλειδοῦχον φησὶ γεγενῆσθαι τοῦ παραδείσου, διόπερ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως μετὰ τὸ παραστῆναι τὸν Μωϋσέα σὺν τοῖς Ἰσραηλίταις καὶ ὡς παραβάτας τοῦ νόμου τῇ κολάσει τοῦ πυρὸς παραδοθῆναι, αὐθὶς (τε) Ἰησοῦν παραστῆναι ἔμπροσθεν (τοῦ) Θεοῦ, τοὺς δὲ Χριστιανούς ὡς τοιοῦτον τολμῆσαντας προστριψαί τῷ Χριστῷ ὄνομα καὶ Θεὸν αὐτὸν καὶ Υἱὸν Θεοῦ καὶ Λόγον σεσαρκωμένον καὶ σταυρωθέντα δογματίσαντας, τῇ τοῦ πυρὸς γεέννη παραδοθῆναι· εἶτα ἑαυτὸν φησὶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεκληθῆναι μάλα θεοσεβῆ ὡς τοῦ παντὸς αὐτῶν ἔθνος αἴτιον θεοσεβείας ὑπάρξαντα ἐπαινεῖσθαι καὶ τούτου χάριν κλειδοῦχον τοῦ παραδείσου γεγενησθαι· καί γε μετὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τὸν παράδεισον ἀνεωχθῆναι, συνεισελθεῖν αὐτῷ (πάντως καὶ ἄναν τῆς ῥήτης) ὀχιάδας (φησὶν) τοὺς δυναμένους ἐφορμῆσαι πρὸς τοῦτο, τοὺς δὲ λοιποὺς κριθῆσεσθαι φάσκει, καὶ τοὺς μὲν δικαίους ἀμφιβόλως τῆς τρυφῆς ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ εὕρισκομένους ἀμαρτωλοὺς, πιττάκια ἐν τοῖς τραχήλοις περιέχοντας δεδεμένα, εἰς τὸν παράδεισον αὐτοὺς εἰσελθεῖν καὶ τούτους ἐπονομάζεσθαι ἀπελευθέρους τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μου χούμετ, εἶναι δὲ ὅτι ποταμούς ἐν 594 τῷ παραδείσῳ φησὶν, ἓνα μέλιτος, καὶ ἄλλον γάλακτος, καὶ ὕστερον οἴνου, πρὸς τὸ ἐπ' ἐξουσίαν (ἔχειν ἕκαστον ὅθεν βούλεται μετέχειν καὶ) ἐμπιμπλάσθαι, τὰς δὲ γυναῖκας αὐτοῖς συνεῖναι καὶ φιλοκαλεῖν αὐτῶν τὰς κόμας καὶ (παντοίως) θεραπεύειν (αὐτῶν) τὰ φιλήδονα σώματα (ὁ σαρκόφρων καὶ ἐμπαθὴς καὶ δοῦλος τῆς ἀμαρτίας)· τοὺς δὲ Ἰουδαίους καὶ Χριστιανούς ξύλα τοῦ πυρὸς γενομένους, ὑπολειφθῆναι· τοὺς Σαμαρείτας ἔφη πρὸς τὰ ἐκφόρια καὶ τὴν κόπρον αὐτῶν τοῦ παραδείσου ἐκβάλλειν, 110.869 ὅπως ἂν μὴ ἐποζέσειεν ὁ παράδεισος, ἕκαστον δὲ ὡς ἂν ἐνταῦθα βιώσειεν, εἴτε ἐν πλούτῳ, εἴτε ἐν πενίᾳ καὶ ἀδοξίᾳ, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκέισε διάγειν.⁸ Οὗτος οὖν ὁ θεοστυγὴς καὶ ἐμβρόντητος (πρὸς τούτοις πᾶσιν) παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ τὸν Θεὸν 153b αἴτιον ὑπάρχειν ἑτερατολόγησε καὶ τοὺς ληστὰς καὶ φαρμακοὺς καὶ ὄσους ἂν ἀπηγορευμέναις ἀλόντας πράξεις ἀναιρουμένους ἴδοιεν, “Οὕτω, φησὶν, ἔγραψεν ὁ Θεὸς καὶ προὐρίσε γενέσθαι, καὶ οὕτως ἀποθανεῖν αὐτοὺς ἠβουλήθη.”⁹ Ἀγάσαιτο δ' ἂν τις μάλα (δὴ οὖν εἰκότως τὴν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην (ισχύν τε καὶ) διαρκῆ τῆς ἀπάτης τοῦ θεομάχου καὶ ματαιόφρονος, μάλιστα δὲ ἐσχάτην παράνοιαν (τε) καὶ κτηνωδίαν τῶν μέχρι νῦν τῇ τούτου πλάνῃ δεδουλωμένων καὶ ὡς ἰσχυρὰν (θρησκείαν) καὶ θεῖαν ταύτην

ἀφρόνως ἡγουμένων. Πρὸς γὰρ τὴν ὄντως τρια ληθῆ τε καὶ ἱερὰν καὶ θεοβράβευτον πίστιν ἕναρ γῶς ἀποτυφλώττουσιν οἱ ἔσκοτισμένοι καὶ ἀσύνε τοι, πρὸς δὲ τὴν ψευδώνυμον λατρείαν καὶ πλαστο λογίαν τοῦ φένακος προσέχουσιν οἱ δείλαιοι καὶ βα ρυκάρδιοι, (πρὸς μὲν τοὺς ὕθλους καὶ λήρους καὶ βεβήλους κενοφωνίας οἱ χαιρετικάκοι καταθέλ γοντες, πρὸς τοὺς θεοπαραδόχους καὶ σωτηριώδεις λόγους οὐδὲ τὴν ἀκοὴν ὑποθεῖναι τοπαράπαν ἀνέχον τες)· τὸν γὰρ ὄντως ὄντα Θεὸν, τὸν διὰ νόμου καὶ 595 προφητῶν ἐκδήλως κηρυττόμενόν τε καὶ πιστευόμενον, ἀπωθούμενοι καὶ καταψηφιζόμενοι, τὸν ἀντίθεον καὶ μεμηνότα καὶ φανερώς ὑπὸ τῶν Ἑρινύων ἐνεργούμενον καὶ φθεγγόμενον οἱ κακόφρονες καὶ λυσσωδεις ἐρασμίως γεγηθότες προσ ἰένται. 10 Ποία γὰρ θεόπνευστος Γραφή περὶ τοῦ δυσσεβοῦς καὶ παραπαίοντος Μουχοῦμετ προδιεσ τείλατο; ἢ ποῖος θεσπέσιος αὐτὸν προφήτης ὡς διδάσκαλον εὐσεβείας προανήγγειλεν; Οὐκοῦν εἶπά τωσαν οἱ ἀμέτοχοι πάσης ἱερᾶς ἐπιπνοίας καὶ μύησεως πῶς τοὺς ἀπὸ Ἀδάμ καὶ μέχρι τῆς Χριστοῦ παρουσίας προφήτας ἀσμένως δῆθεν ἀποδεχόμενοι, τὸν μὲν ὑπ' αὐτῶν διαρρήδην προαναφωνούμενον Χριστὸν καὶ Θεὸν ἐξαρνοῦνται, τὸν δὲ κάκιστον καὶ μοχθηρὸν καὶ μηδὲ τὸ σύνολον πρὸς αὐτῶν ὀνομαζόμενον καὶ προσημαινόμενον ὡς θεομύστην ἐξοχώτατον καὶ ἀληθέστατον πίστεως διδάσκαλον ἀποδέχονται καὶ ὡς εὐεργέτην ἐκθειάζουσιν οἱ ἀνό σοι καὶ δυσώνυμοι (ἢ μᾶλλον εἶπωμεν ἀνώνυμοι).

11 Ἀνακρινέτωσαν δὲ οἱ ἀδιάκριτοι καὶ μα νιώδεις καὶ τὰ ὑπ' αὐτοῦ μανιωδῶς καὶ δυσσεβῶς ῥηθέντα ληρήματα καὶ λεγέτωσαν ποίαν συμφωνίαν ἔχουσι (πρὸς) τὰ θεοπαράδοτα λόγια. Ὁ μὲν γὰρ θεῖος λόγος ἀναφανδὸν (ἐκ) διδάσκει (καὶ διαπρυσίως χρησιμοδοτεῖ σαφέστατα) τὸν Θεὸν ὑπάρχειν ἀνάιτιον παντὸς κακοῦ καὶ τὸν ἄνθρωπον αὐτεξούσιον εἶναι 110.872 τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἢ ἀπωλείας. Ὁ δὲ τρισά θλιος καὶ τρισκατάρατος καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων ἄσπονδος ἐχθρὸς ἐκ σκαιότερου πλάνου δαίμονος ἐνηχούμενος καὶ ἐνεργούμενος (καὶ μέντοι καὶ ἐξ ἀκολάστου γλώσσης καὶ γνώμης ἀγνώμονος φθεγγόμενος) παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ τὸν Θεὸν αἴτιον τολμηρῶς τερατεύεται καὶ πᾶν ὅπερ ἂν ἐπέλθῃ τῷ ἀνθρώπῳ, κᾶν (τε) ἐξ ἐπιρείας τοῦ πονηροῦ, κᾶν τε ἐξ οἰκείας ῥαθυμίας καὶ ἀδιακρισίας, τῆς θείας τοῦτο τυγχάνειν προνοίας ὁ ἀληθῆριος ἀποφαίνεται. Καὶ ὁ μὲν περιφρονεῖν πλούτου καὶ ταπεινοφρονεῖν. 154a καὶ τὸν ἐνήδονον βίον ἀποσεῖε σθαι καὶ μὴ (ἀντ)αποδοῦναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ παρακελεύεται. 596 Ὁ δὲ πλουτεῖν καὶ ὑψηλοφρονεῖν καὶ πᾶσαν ἡδονὴν ἐκ περιουσίας ἀσπάζεσθαι καὶ ἀντεπεξίεναι σφόδρα τοῖς ἀντιπίπτουσιν ὡς ψυχικὸν (καὶ) σωτήριον καὶ τοῦ παραδείσου πρόξενον. 12 Ἄλλ', ὦ τῆς ἀπονοίας, καὶ παραπληξίας, καὶ χλεύης τοῦ γόητος, καὶ παλαμναίου, καὶ τῆς παραφροσύνης, καὶ ἀπωλείας τῶν παρ' αὐτοῦ δεινῶς ἐξανδραποδισθέντων, καὶ μέχρι δεῦρο παρασυ ρομένων καὶ ἀπατωμένων! οὐδὲ γὰρ συνιοῦσι (πάμπαν) οἱ ἄγαν μοχθηροὶ καὶ θηριώδεις καὶ λίαν ἀσύνετοι εἰς ποῖον χαλεπὸν (καὶ ζοφερόν) χάος καὶ σατανικὴν Χάρυβδιν κατεποντίσθησαν καὶ τέλειον κατεπόθησαν καὶ εἰς οἴους ἀφύκτους καὶ ἀδιεξοδεύτους λαβυρίνθους καὶ δυσβάτους ἀτραποὺς καὶ ψυχοφθόρους φενακισθέντες ἐλεεινῶς ἐξεκλιίσθησαν καὶ συνεσχέθησαν ὑποφθαρέντες εἰς τέλος· διὸ τοίνυν θαυμάζειν λίαν ἔπεισί μοι τὴν τολμαύτην ἀλογίαν καὶ ἀναισθησίαν αὐτῶν, καίπερ οἰομένων ἐντρεχεστάτους ἑαυτοὺς εἶναι καὶ λογιωτάτους, πῶς οὐ κατανοοῦσι τῆς κενῆς ἀπάτης αὐτῶν τὸν ὄλισθον; Ἔδει γὰρ, ἔδει τοὺς ὄντως ἄφρονες καὶ βοσκημα τώδεις ἐπιγνῶναι τὸν περὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτῶν πρόδηλον καὶ μισαρὸν βρόχον, ὅτιπερ διὰ βρώσεως καὶ πόσεως (αἰσθητὴν τε καὶ φθαρτὴν ἔξουσι τηνικαῦτα τὴν ζωὴν καὶ ἀνάγκη πάλιν αὐτοὺς τῇ φθορᾷ δουλεύειν καὶ θνήσκειν κατὰ τὸν τούτοις ἀκόλουθον λόγον· ἀμήχανον γὰρ τὸν φθαρτὸν, βρώσεως καὶ πόσεως) ἐν μετουσίᾳ τυγχάνοντα, ἄφθαρτον καθόλου καὶ ἀθάνατον διαμεῖναι· καὶ πότε καὶ ποῦ λοιπὸν τὴν

ἀποκαραδοκουμένην ζωὴν αἰώνιον καὶ ἀκέραστον τοῖς πιστοῖς κατὰ τὰς θείας Γραφὰς οἱ θνητοὶ ψυχῇ καὶ σώματι τεύζονται.¹³ Καὶ πρὸς τούτῳ ἴστωσαν οἱ ὀλιγόπιστοι καὶ τάλανες ὡς οὐδέπω μέχρι τῆς σήμερον τῆς παλαιᾶς αὐτῶν καὶ ἀθέου πλάνης ἀπηλλάγησαν, ἀλλ' ἐν προσήματι θεοσεβείας εἰδωλολατροῦσι λεληθότως καὶ τὸν ἐγκεκρυμένον τῆς θρησκείας αὐτῶν δόλον τοῦ 597 ἀρχεκάκου δαίμονος οὐδ' ὄλως οἱ ἀνούστατοι καὶ ἀπόπληκτοι ἐπιγινώσκουσιν· πάλαι μὲν εἰδωλολατροῦντες καὶ τῇ παρ' Ἑλλησιν Ἀφροδίτῃ λεγομένην τουτέστι τῇ ἡδονῇ προσκυ 110.873 νοῦντες καὶ τὸν ἀστέρα ταύτης (γὰρ) εἶναι τὸν ἐωσφόρον μυθολογοῦσιν, ἦν δὴ καὶ Κούβαρον τῇ ἑαυτῶν κακεμφάτῳ ἐπονομάσαντες γλώσση, ὅπερ ἐστὶ μεγάλη, διέμειναν ἕως ἄρτι τὴν Ἀφροδίτην θεὸν ὀνομάζοντες.¹⁴ Καὶ ἵνα μὴ δόξωμέν τισι ψευδολογεῖν, σαφηνίσωμεν αὐτῶν τὸ μέγα μυστήριον· ἔχει δὲ ἡ λέξις τῆς μυσσαρᾶς αὐτῶν καὶ παμβεβήλου προ σευχῆς οὕτως· “Ἀλλᾶ, Ἀλλᾶ, Οὐᾶ, Κουβάρ, Ἀλλᾶ.” Καὶ τὸ μὲν Ἀλλᾶ Ἀλλᾶ, ἐρμηνεύεται ὁ Θεὸς, ὁ Θεός· τὸ δὲ Οὐᾶ, μείζων· τὸ δὲ Κουβάρ, μεγάλη, ἦτοι σελήνη καὶ Ἀφροδίτη, ὅπερ ἐστὶν οὕτως· “Ὁ Θεὸς, ὁ Θεὸς μείζων καὶ ἡ μεγάλη εἶτ' οὖν (σελήνη καὶ) Ἀφροδίτηθεός” καὶ τοῦτο σαφηνίζει ἡ ἐπαγωγή τοῦ τελευταίου Ἀλλᾶ· ἄπερ πάντα ἀποκεκρυμένως τῇ ιδιότητι τῆς ἑαυτῶν γλώσσης λαλοῦσιν (οὕτω φύσεως ἐχούσης, ἃ καὶ φανερώς δημοσιεύειν οὐ θέλουσιν εἰς λογικοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐχέφρονας διὰ τὸ τῆς γνώσεως πρόδηλον)· ἀλλὰ τοὺς μὲν χοιρώδεις (τούτους) καὶ τελματῶδεις, μηδὲν περαιτέρω τῆς ἡδονῆς καὶ ῥαστώνης εἰδότας ἀφέμενος ὁ λόγος ὡς ἀνεπαισθήτως (καὶ ἀναικέστως) νοσοῦντας πρὸς τὰ ἐξῆς τῆς ἱστορίας χωρήσωμεν.¹⁵ Μετὰ δὲ γε τὸν 154b θάνατον τοῦ θεηλάτου Μαχούμετ ἐφάνη κατὰ μεσημβριάν ἀστὴρ λεγόμενος Δοκίτης προμηνύων τὴν τῶν Ἀράβων ἐπι κράτειαν καὶ ἔμεινεν ἡμέρας λ', διατείνων ἀπὸ μεσημβρίας ἕως Ἀρκτου ξιφοειδῶς. 598 .2 Ἐν ᾧ χρόνῳ ἐπιστρατεύσαντες (οὗτοι πάλαι μὲν λεγόμενοι Ἀραβες, νῦν δὲ) Σαρακηνοὶ (καὶ τὴν Ἀραβίαν καταλιπόντες, ἦλθον ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Δαμασκοῦ πλῆθος ἄπειρον, ὅπερ μαθόντες Βάνης καὶ Βασιλίσκος, οἱ στρατηγοὶ τῆς Ἀνατολῆς, κατ' αὐτῶν ἐξώρμησαν)· εἶτα συμβολῆς γενομένης, ἠττωνται λίαν οἱ Χριστιανοί· ἀνέμου γὰρ πνεύσαντος κατὰ Ῥωμαίων βιαίου νότου, καὶ μὴ δυνάμενοι τοῖς ἐχθροῖς ἀντωπῆσαι διὰ τὸν πολὺν κο νιορτόν, δεινῶς τρέπονται· (καὶ οὕτως νικήσαντες οἱ Σαρακηνοὶ κατὰ κράτος καὶ λαμπρῶς ἐπὶ τὴν Δαμασκὸν ἦλθον), ἦν καὶ δορυάλωτον λαβόντες, ὡσαύτως καὶ τὰς χώρας πάσας τῆς Φοινίκης, οἰκίζονται ἐν αὐταῖς (οἱ ἐναγεῖς καὶ βέβηλοι τοῖς ἀδήλοις τοῦ Θεοῦ κρίμασιν).

ΣΔ' . Περὶ τῆς Ἁγίας Γῆς. Περὶ τῆς ἁγίας γῆς ὁ θεσπέσιος ἔλεγε Μωϋσῆς πρὸς τὸν Ἰσραήλ· “Ἴδού Κύριος ὁ Θεός σου 110.876 εἰσάξει σε εἰς γῆν ἀγαθὴν καὶ πολλήν, ἣς χεῖμαρ ῥοι ὑδάτων καὶ πηγαὶ ἀβύσσων ἐκπορευόμεναι διὰ τῶν πεδίων καὶ τῶν ὀρέων, γῆ πυροῦ καὶ κριθῆς, ἄμπελοι καὶ συκαῖ, ῥοιαὶ καὶ φοῖνοι κες, γῆ (ἐλαίας), ἐλαίου καὶ μέλιτος, γῆ ἐν ἣ οὐ μετὰ πτωχείας φάγη τὸν ἄρτον σου (καὶ οὐ δεηθήσῃ ἐπ' αὐτῆς οὐδὲν, γῆ ἣς οἱ λίθοι σίδηρος, καὶ ἐκ τῶν ὀρέων αὐτῆς μεταλλεύσεις χρυσόν,” γῆ ῥέουσα γάλα καὶ μέλι, καὶ κηρίον ἐστὶ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ παρεικαζομένη. 599 .2 “Ἐπάρας γὰρ, φησὶ, Λὼτ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, εἶδε πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορ δάνου, ὅτι πᾶσα ἦν ποτιζομένη ὡς παράδεισος Κυρίου καὶ ὡς ἡ γῆ Αἰγύπτου, καὶ ἐξελέξατο αὐτήν.”³ Προσμαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ ὁ σοφώτατος Ἀριστοτέλης λέγων· “Καὶ γὰρ πολυάνθρωπός ἐστιν ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας (καὶ σύνδενδρος) καὶ παντοίοις καρποῖς εὐθηνούσα, ἀμπέλων τε καὶ ἀκροδρύων, καὶ φοινίκων πλῆθος ἄπλετος, καὶ κτήνη ἀμπολλα καὶ διάφορα, καὶ δασιφιλῆς ἡ τούτων νομὴ δι' ὅλου τοῦ χρόνου γίνεται διὰ τὴν πολλὴν εὐκρασίαν τῆς γῆς καὶ πιότητα· πολὺ δὲ πλῆθος καὶ τῶν ἀρωμάτων καὶ λίθων πολυτελῶν καὶ χρυσοῦ παρακομιζομένου διὰ τῶν Ἀράβων (εἰς τὸν τόπον).⁴ Ὡσαύτως καὶ Ἰώσηπος

ἔφη· “Πάμφορος γὰρ οὖσα ἡ γῆ δι' εὐκρατον ἀέρα καὶ πολλὴν πίοτητα, χειμῶνος ὥρα ἐκφέρει κάρυα καὶ ἐν καύματι φοίνικας, καὶ πλεῖστον (μὲν) γεωργεῖ ἔλαιον, σταφυλὰς δὲ καὶ σῦκα διὰ μηνῶν ἰέσθιουσιν οἱ ἐκεῖσε, τοὺς δὲ λοιποὺς καρποὺς δις τοῦ ἐνιαυτοῦ τρυγῶσιν.”⁵ Τὸ δὲ μέγεθος τῆς σταφυλῆς τῶν βοτρύων ἐκείνης ἐδήλωσεν ἡ Γραφή λέγουσα περὶ τῶν κατασκόπων ὧν ἀπέστειλε Μωϋσῆς, ὅτι “Ἦλθον ἕως φάραγγος βότρυος, καϊκόψαντες ἐκεῖθεν κλῆμα καὶ βότρυν σταφυλῆς ἕνα, ἦραν αὐτὸν ἐπ' ἀναφορεῦσιν” ἐν ξύλῳ γὰρ ἐσηματισμένῳ πλαγίως μέσον κρεμασθεὶς καὶ ὑπὸ ἀνδρῶν β' βασταζόμενος πᾶσιν ἐδήλωσε τῆς ἀγίας γῆς ἐκείνης τὴν εὐκαρπῖαν, δι' ἧς Ἀλέξανδρος ὁ μέγας διαπορευόμενος καὶ ξύλα καρποφόρα, ἐν οἷς καὶ πῆγανον, θεασάμενος (καὶ) τὸ ὕψος καὶ ἀχός ἐφάμιλλον συκῆς, ἐθαύμασε σφόδρα τῆς γῆς τὴν εὐκαρπῖαν τε καὶ πιότητα.⁶ Καὶ γοῦν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ πηγὴ ἐστὶ παντοίων παθῶν. 155a ἀνθρώπων τε καὶ ἀλόγων ἴασι παρέχουσα, ἐν ἧ ἰσχυρὸς τὸν Κύριον ἐξ ὁδοπορίας τοὺς πόδας νίψασθαι. 110.877 600.⁷ Καὶ δένδρον ἴσταται πάσης ἀρρώστιας ἀλεξίκακον, ἐν ᾧ τόπων φασὶν Ἰωσήφ τὸν Χριστὸν λαβόντα μετὰ τῆς παναγίας Θεοτόκου Μαρίας πρὸς τὴν Αἴγυπτον ποιοῦμενον τὴν πορείαν, εἰς γῆν ἐκλίθη τὸ δένδρον καὶ προσεκύνησεν.⁸ Πρὸς δὲ τὴν ἀρκτῶν τῆς φάραγγος ῥίζα γίνεταί φλογοειδῆς ὀνόματι βατταρίτης, ἀφ' ἧσπερ τὴν ἐσπέραν ἐξαστράπτει φῶς, οὐδεὶς ἀνθρώπων θίγειν αὐτὴν δύναται διὰ τὸ παραχρῆμα θανατοῦν αὐτὴν, εἴ τις ῥίζης ἐκείνης περιάψῃται τὴν χεῖρα· κυκλόθεν οὖν περιορύξαντες καὶ κύναι δεσμεύσαντες, ἀνασπᾶ τὴν ῥίζαν ὁ κύων ἐπακολουθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ βουλόμενος, καὶ παραυτίκα ἀποθνήσκει, τὴν δὲ ῥίζαν περιάπτουσι δαιμονιζομένῳ καὶ ἀπολύουσι τοῦ δαίμονος ἐξ αὐτοῦ φυγαδευομένου.⁹ Καὶ ἄλλη δὲ τις πόλις ἐστὶ τῆς Γαλιλαίας παράλιος ἀπὸ σταδίων β' ποταμὸν ἔχουσα καὶ νησοειδῆ τόπον ἐν αὐτῷ, πηχῶν ἔχοντα τὸ περίμετρον ρ', ἐν ᾧ γίνεται φυσικὸν πρᾶγμα θαύματος ἄξιον· οἱ γὰρ ἄνεμοι τὴν ἔξωθεν ἀργὴν ψάμμον εἰς αὐτὸν κατασύραντες, εὐθέως ὁ τόπος ταύτην εἰς ὕαλον μεταβάλλει, ἐπειδὴν ἰκανὰ πλοῖα περιστάντα καὶ τὴν ὑαλίτην ἐκείνην ψάμμον ἐκφορήσωσιν, πάλιν οἱ ἄνεμοι καταπνεύσαντες γεμίζουσι τὸν τόπον.¹⁰ Ἀλλὰ μὴν καὶ ὀποβάλαμον γεωργεῖται πλεῖστον καὶ ἕτερα (τινὰ πάμ)πολλα (καὶ) δυσπόριστα καὶ ἀνθρώποις ἐπέραστα. Κάντεϋθεν τοίνυν, ὡς ἐξαίρετον καὶ διαφέρουσαν ἀσυγκρίτως πάσης τῆς γῆς, εἰκότως ἔδωκεν αὐτὴν ὁ Θεὸς τῷ ἡγαπῆμένῳ καὶ πρωτοτόκῳ υἱῷ αὐτοῦ (Ἰσραὴλ) εἰς κληρονομίαν τε καὶ ἀπόλαυσιν. “Εἰσήγαγε γὰρ,” φησὶν, “αὐτοὺς εἰς ὄρος ἀγιάσματος αὐτοῦ, ὄρος τοῦτο, ὃ ἐκτίσατο ἡ δεξιὰ αὐτοῦ.”¹¹ Τοιγαροῦν ἐν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ καὶ μακαρία καὶ ἀγαθὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, “Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς” Λόγος τοῖς προφήταις ὁραθεὶς (ἐπὶ χερουβικῷ καὶ ἐπηρμένῳ θρόνῳ χρηματισθεὶς καὶ μέντοι καὶ διαφόρως τε καὶ) θεοπρεπῶς τὰς θεοφανίας ποιησάμενος, ἔλεγεν· “Ἐγὼ ὀράσεις ἐπλήθυνα καὶ ἐν χερσὶ 601 προφητῶν ὁμοιώθη” ἐπ' ἐσχάτου” αὐθις (ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἱερᾶς γῆς) ὥφθη σαρκούμενος καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστρεφόμενος (κατὰ τὴν θείαν πρόβησιν) πληρώσας τὸ· “Μήτηρ Σιών, ἐρεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἄνθρωπος ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν ὁ Ὑψιστος” ἐν ἧ καὶ τὸ σωτήριον πάθος ὑπομείνας τὴν παγκόσμιον εἰργάσατο σωτηρίαν (ἐν μέσῳ αὐτῆς ὡς καὶ τινες τῶν ἐξηγητῶν ὀμφαλὸν τῆς γῆς αὐτὴν προσηγορεύουσι). Καὶ μὴν γε καὶ Χριστὸς αὐτὸς καρδίαν ἔφησε λέγων· “Ὡσπερ ἦν Ἰωνάς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους γ' ἡμέρας καὶ γ' νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς” 110.880.¹² “Ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος εἰς τὸ φάσκον ῥητόν· “Ἐκ Σιών ἡ εὐπρέπεια τῆς ὠραιότητος αὐτοῦ,” φησὶν· “Καὶ γὰρ ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἐκεῖθεν τοῦ Θεοῦ γέγονεν ἐμπρέπεια, οἷον ὁ βωμὸς, τὰ ἅγια τῶν ἀγίων, ἡ λατρεία πᾶσα καὶ ἡ πολιτεία τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας, ἱερέων πλήθος, θυσίαι καὶ ὀλοκαύτωσις, καὶ ὕμνοι ἱεροὶ, καὶ ψαλμῳδία, καὶ πάντα τὰ ἐκεῖθεν καὶ τῶν μελόντων προδιεγέγραπτο. Ἐπειδὴ δὲ ἡ

ἀλήθεια παραγέγονεν, ἐκεῖθεν τὴν ἀρχὴν ἔλαβεν, ἐκεῖθεν ὁ σταυρὸς ἔλαμψεν, ἐκεῖθεν τὰ μυρία κατορθώματα. Διὰ δὴ τοῦτο παῖς περὶ τῆς Χριστοῦ δευτέρας νομοθεσίας ὁ μέγας Ἡσαΐας φησὶν· “Ἐκ 155b Σιών ἐξελεύσεται νόμος, καὶ Λόγος Κυρίου ἐξ Ἱερουσαλήμ, καὶ κρινεῖ ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν.” Σιών γὰρ ἐνταῦθα ὀλόκληρον λέγει τὸ χωρίον καὶ τὴν παρακειμένην αὐτῷ μητρόπολιν τῶν Ἰουδαίων. Ἐκεῖθεν γὰρ, ὡσπερ ἐκ βαλβιδός τινος εὐδρομοὶ ἵπποι εὐσταλεῖς, οἱ ἀπόστολοι εἰς τὴν οἰκουμένην ἄπασαν ἐξεπέμφθησαν· ἐκεῖθεν τὰ σημεῖα ποιεῖν ἤρξαντο· ἐκεῖ γέγονε τὸ σωτήριον πάθος, ἡ ἀνάστασις, ἡ ἀνάληψις· ἐκεῖ τὰ προοίμια τῆς ἡμετέρας σωτηρίας· ἐκεῖ τὰ ἀπόρρητα 602 δόγματα κηρύττεσθαι τὴν ἀρχὴν ἔλαβον· ἐκεῖ πρῶτον ἀπεκαλύφθη Πατὴρ καὶ ἐγνωρίσθη Μονογενής, καὶ ἐδόθη τοσαύτη Πνεύματος χάρις καὶ τὸν περὶ τῶν ἀσωμάτων ἐκεῖ λόγον ἐγύμναζον, καὶ δωρεῶν, καὶ δυνάμεων καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν τὰς ἐπαγγελίας, ἅπερ ἅπαντα αὐτῆς ὠραιότητος λέγει· κάλλος γὰρ Θεοῦ καὶ ὠραιότης ἢ ἀγαθότης, καὶ (ἢ) φιланθρωπία, καὶ ἢ εἰς πάντας εὐεργεσία· ἐκεῖ τοίνυν τὸ πταῖσμα καὶ τὸ πτώμα τοῦ Ἀδάμ θεράπευσας καὶ τὴν ταχίστην ὡσπερ ὑπόπτερον συνέλευσιν τῶν ἀγίων καὶ ὑπάντησιν ἐν τῇ β΄ παρουσίᾳ αὐτοῦ προῦποφαίνων ἔλεγεν· “Ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται (καὶ) οἱ ἄετοί.” 43 Ἐκεῖ δὲ μὴδὲ τοῦ Νῶε, τοῦ πάντων ἀρχηγοῦ ἀνθρώπων, τὸν τάφον ἀγνοῆσαι, ὡς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀπ’ αὐτῆς διαδοθῆναι τὴν φήμην· διόπερ ὁ Κύριος τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀνθρωπίνου θανάτου ἐρευνήσας εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον τὸ πάθος ἐδέξατο, ἵνα ἐν ᾧ τόπῳ ἢ φθορὰ τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀρχὴν ἔλαβε, ἐκεῖθεν καὶ ἡ ζωὴ καὶ τὸ θεοκὴ ρυκτον κήρυγμα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἄρξεται. 14 Ὡσαύτως καὶ ὁ θεορῆμων Ἀθανάσιος εἰς τὸ πάθος Χριστοῦ λέγει· “Διόπερ οὐκ ἄλ λαχόσε πάσχει Χριστός, οὔτε μὴν εἰς ἄλλον σταυροῦται τόπον ἢ εἰς τὸν Κρανίου τόπον, ἐν ᾧ δὴ Ἑβραίων οἱ διδάσκαλοι τοῦ Ἀδάμ φασιν εἶναι τὸν τάφον· ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν μετὰ τὴν κατάραν τετὰ φθαι διαβεβαιοῦνται· διὰ τοῦτο θαυμάζω τοῦ τόπου τὴν οἰκειότητα· ἔδει γὰρ τὸν Κύριον ἀνανεῶ 110.881 σαι θέλοντα τὸν ἀνθρώπον, ἐν ἐκείνῳ παθεῖν τῷ τόπῳ” “Καὶ ἐπειδὴ (περ) ἤκουσεν Ἀδάμ, (ὅτι) Γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση,” ταύτη (τοι) πάλιν ἐκεῖθεν τίθεται, ἵνα ἐν ᾧ τόπῳ τὴν κατάραν ἔλαβεν, ἐκεῖ καὶ τὴν λύσιν ταύτης δέξεται.” 603 15 Καὶ μέντοι γε ὁ μέγας Ἐφραΐμ ἐν τοῖς κατὰ Κάϊν φησὶ· “Καὶ ὁ Κάϊν στένειν καὶ τρέμειν ἐκρίθη ὑπὸ τῆς συνειδήσεως περιεχόμενος· ὑποστήσεται δὲ τοῦτο ὑπὸ τῆς αἰωνίου κολάσεως· τὸ γὰρ στένων καὶ τρέμων ἔτη ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ὁ τόπος τῆς κρίσεως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ κλαυθμῶνος, κατὰ τὰς ἱεράς Γραφάς, οὐχ ἢ γῆ διὰ τὴν κρίσιν, οὐδὲ ἢ κρίσις διὰ τὴν γῆν· οὐ γὰρ ἢ γῆ ἤμαρτεν, ἀλλ’ ὁ ἄνθρωπος· ἢ γὰρ γῆ τῆς τοῦ Θεοῦ δίκης γίνεται ἀμυντήριος ὡς τῶν κριτῶν τὸ ῥῆμα καὶ τῶν δημίων ὁ σίδηρος, καὶ δύναται, φησὶν, ἐν προσκαίροις αἰώνιος γενέσθαι κρίσις· καὶ ἢ σὰρξ τῶν ἀνθρώπων νῦν θνητὴ ἐστίν, ἀλλὰ τότε γενήσεται ἀθάνατος, καὶ ὁ παράδεισος δι’ αἰσθητῶν συνεστῶς αἰώνιον ἔχει τὴν ἀπόλαυσιν. Οὐκ ἐν παραβολῇ εἴρηται περὶ τοῦ παραδείσου, οὐκ ἐν σχήματι ἐφυτεύθη τῷ πράγματι ἀνύπαρκτος ὢν. Παῦλος δὲ αὐτὸν μετὰ #22εφ’ ἔτη ἐθεάσατο· ἐκεῖ ἀπεδήμησεν καὶ ἤκουσε τὰ τῆς Ἐκκλησίας μυστήρια· “Ἀνέβη εἰς τρίτον οὐρανὸν καὶ ἤκουσε 156a τὰ τοῦ μέλλοντος ἀίδια ῥήματα.” Οὐρανὸν καὶ γῆν τὴν αὐτὴν χάριν ὁ Θεὸς ἐνέδυσεν καὶ τὸν παράδεισον ἐν αἰδίῳ ἐπαγγελίαις συστησάμενος· σοὶ μὲν τῷ ἀπίστῳ δοκεῖ τὸ αἰσθητὸν πρόσκαιρον, ἐμοὶ δὲ τῷ πιστῷ καὶ τὸ πρόσκαιρον αἰώνιον. Οὐ νοεῖς τὴν δύναμιν, ἐπειδὴ οὐ πιστεύεις τῇ χάριτι· οὐχ εὐρεῖς τὴν κατάληψιν, ὅτι οὐ γινώσκεις βουλήν Θεότητος. Ἀπαιτεῖς με λόγον πῶς τὸ πρόσκαιρον αἰώνιον· ἀπαίτησον καὶ Παῦλον διὰ τί εἶπεν εἶναι διήγησιν, ἢν οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. Εἰ δὲ λόγος ἀνέφικτος, πολλῶν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ δύναμις ἀνεκδιήγητος, καὶ ὁ παράδεισος τοίνυν αἰσθητὸς, ἀλλ’ οὐ πρόσκαιρος, καὶ ἢ ἐν αὐτῷ ἐπαγγελία ἐν ξύλοις, ἀλλ’ οὐ προσκαίροις· καὶ δὴ ἢ μητρόπολις Ἱερουσαλήμ πρόσκαιρος νῦν καὶ φθαρτὴ, ἀλλ’ εἰς

κατοικητήριον ἐξελέχθη τοῦ ἀφθάρτου φύσει καὶ αἰωνίου Θεοῦ, ἥτις γε πάν τως μικρὸν ὕστερον ἄφθατος καὶ θεοφώτιστος ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ γενήσεται καὶ δικαίων ἐνδιαίτημα κατὰ τὴν βροντόφωνον φωνὴν τοῦ υἱοῦ τῆς βροντῆς Ἰωάννου ἐν τῇ Ἀποκαλύψει· “Ἱερουσαλήμ,” ἡ ὄντως θεόδομητος, καὶ 604 θεοφρούρητος, καὶ θεοκόσμητος, καὶ θεοπόθητος· “Ἀγαπᾶ γὰρ Κύριος τὰς πύλας σου ὑπὲρ πάντα τὰ σκηνώματα Ἰακώβ,” ἦν δὴ καὶ ὡς ἐνδοξον καὶ θεοῦπολιν σεμ νύνων φάσκει· “Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ,” καὶ καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτως καὶ ἴδομεν, ἐν πόλει Κυρίου τῶν δυνάμεων, ἐν πόλει τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ, “ὁ Θεὸς ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς τὸν αἰῶνα.” 110.884 16 Ταύτην δὴ τὴν ἀγίαν καὶ ἐπιθυμητὴν γῆν καὶ παγγέραστον καὶ πανεπέραστον, ἐξ ἧς ὁ πρῶτος ἄνθρωπος γέγονεν καὶ οἱ προφῆται πάντες καὶ οἱ ἀπόστολοι ἀνεφύησαν, καὶ μέντοι καὶ αὕτη ἡ πάντων οὐρανίων καὶ ἐπιγείων κτισμάτων ὑπερτέρα ἢ ὑπεραγία Θεοτόκος ἐβλάστησε καὶ τὸν τούτου παντὸς Κύριον καὶ Δεσπότην ἀπέτεκε, καὶ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας γέγονε πρόξενος, καὶ τὸ θεῖον ὄρος Σιών αἰεὶ περιβόητον, τὴν ἱερὰν μητρόπολιν τοῦ βασιλέως τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν, τὴν Ἱερουσαλήμ κατέσχον οἱ ἄγαν πονηροὶ καὶ ἀκάθαρτοι Σαρακηνοί. Ἐπεὶ οὖν περικρατεῖς ἐγέγοντο τῆς ἀγίας ἐκείνης, σφόδρα πλεονάσαντες ὑπερίσχυσαν, συγχωρήσαντος Θεοῦ διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ, καὶ πάσας τὰς χώρας καὶ τὰς πόλεις κατεκράτησαν. Ὅτε δὴ καὶ ὁ βασιλεὺς Κώνστας, ὁ ἕγγονος Ἡρακλείου, συνῆψε μετ’ αὐτῶν πόλεμον καὶ ἠττηθεὶς φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύσατο καθὼς προλέλεκται. ΣΛΖ’. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου. Μετὰ τὸν ῥηθέντα Κώνσταντα ἀναιρεθέντα ἐν Σικελίᾳ ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὃς μαθὼν τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν, μετὰ πλείστης ναυστολίας τὴν Σικελίαν κατέλαβε, καὶ χειρωσάμενος Νίζιζον τὸν βασιλεύσαντα καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φονέας, πάντας ἀπέκτεινεν, ὡσαύτως καὶ Ἰουστινιανὸν 605 πατρίκιον, τὸν πατέρα τοῦ ἀγίου Γερμανοῦ τοῦ πατριάρχου, τὸν δὲ Γερμανὸν, τρεῖς χύτατον ὄντα, εὐνούχισεν. 2 Οὗτος ἐκλήθη Πωγωνάτος, ὡς ἀγένειος ἀπελθὼν ἐν τῇ τοῦ πατρὸς ἐκδικήσει, ἐπανῆλθε μετὰ πώγωνος ἐν τῇ πόλει. 3 Ἐβασίλευσεν ἅμα τοῖς ἀδελφοῖς, ἐπιβουλεύθει δὲ παρ’ αὐτῶν καὶ κατισχύσας, πάντας ῥινοτμήτους ἐποίησεν, καὶ ἐξώρισεν Ἡράκλειον καὶ Τιβέριον, ὃς καὶ ἐβασίλευσεν ἕτη ιζ’.

ΣΛΗ’ Περὶ τῆς αἵρέσεως τῶν Παυλικιανῶν. Δεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς αἵρέσεως τῶν Παυλικιανῶν μερικῶν διαλαβεῖν. Ἐπὶ τῶν χρόνων 156b Κωνσταντος, τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου, τοῦ ἀναίρεθέντος ἐν Σικελίᾳ, ἀνεφάνη Κωνσταντῖνος ὁ καὶ Σιλουανὸν ἑαυτὸν ὀνομάσας. Ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη αἵρεσις οὕτως. Παυλικιανοί, οἱ καὶ Μανιχαῖοι, μετωνομάσθησαν ἀντὶ Μανιχαίων Παυλικιανοί, ἀπὸ Παύλου τινὸς Σαμοσατέως, υἱοῦ γυναικὸς Μανιχαίας Καλλινίκης τούνομα, ἥτις δύο υἱοὺς ἔσχε, τοῦτον τὸν Παῦλον καὶ Ἰωάννην. Τούτους οὖν τὴν Μανιχαϊκὴν αἵρεσιν διδάξασα ἐκ τοῦ Σαμοσατέως εἰς Ἀρμενιανούς κήρυκας τῆς αἵρέσεως αὐτῆς ἀπέστειλεν, 110.885 στείλει, οἵτινες ἐλθόντες εἰς κώμην τινὰ τῆς Φαναρροῦς, ἐκεῖσε τὴν αἵρεσιν αὐτῶν ἐγκατέσπειραν. Ἐκτοτε οὖν ἡ κώμη μὲν ὀνομάσθη Ἐπίσπαρις, οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτῶν Παυλικιανοί ἐκλήθησαν. 606. 2 Οὗτοι μετὰ χρόνους τινὰς τῆς διδασκαλίας τοῦ Παύλου πολλοὺς ἑτέρους εἶχον διδασκάλους, Κωνσταντῖνον καλούμενον, ὅστις ἑαυτὸν Σιλουανὸν μετωνόμασε. Τοῦτον (οὖν) ἔχουσιν ἀρχηγὸν τῶν διδασκάλων αὐτῶν καὶ οὐχὶ τὸν Παῦλον· οὗτος γὰρ παρέδωκεν αὐτοῦ τὰς αἵρέσεις αὐτοῖς, (οὐκ ἐγγράφως, ἀλλ’) ἀγράφως κατὰ παράδοσιν, τὸ Εὐαγγέλιον δὲ καὶ τὸν Ἀπόστολον ἐγγράφως, ἀπαράλλακτα μὲν τῇ γραφῇ καὶ τοῖς λόγοις ὡς καὶ τὰ παρ’ ἡμῖν ὄντα παραδοῦς, διαστρέψας δὲ ἕκαστον κεφάλαιον πρὸς τὰς ἑαυτοῦ αἵρέσεις, νομοθετήσας αὐτοῖς καὶ τοῦτο, μὴ δεῖν ἑτέραν βίβλον (τὴν) οἰανοῦν ἀναγινώσκειν εἰ μὴ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὸν Ἀπόστολον. 3 Μετὰ δὲ Κωνσταντῖνον (τὸν) καὶ Σιλουανὸν δευτέρον ἔσχον

διδάσκαλον Συμεῶνα καλούμενον (ὄν μετωνόμασαν Τίτον, γ' Γενέσιον) μετονομάσαντα δὲ αὐτὸν Τιμόθεον, δ' δὲ Ἰωσήφ μετονομάσαντα (καὶ) αὐτὸν Ἐπαφρόδιτον· μετὰ τοῦτον Ζαχαρίαν, ἀλλὰ τοῦτον ὡς μισθωτὸν καὶ οὐκ ἀληθῆ ποιμένα ἀποβάλλονται (αὐτὸν) ἔνιοι ἐξ αὐτῶν· τὸν Βαάνην τὸν ῥυπαρὸν, καὶ ἔβδομον (ἔσχον) τὸν Σέργιον, τὸν καὶ Τυχικὸν ἑαυτὸν μετονομάσαντα. Μάνεντα τοίνυν, καὶ Παῦλον, καὶ Ἰωάννην, καὶ ἄλλους (πολλούς), οὓς ἂν τις εἴπῃ αὐτοῖς, προθύμως ἀναθεματίζουσι, Κωνσταντῖνον δὲ τὸν καὶ Σιλουανὸν ἐπικληθέντα, καὶ Συμεὼν τὸν καὶ Τίτον, καὶ Γενέσιον τὸν καὶ Τιμόθεον, 607 καὶ Ἰωσήφ τὸν καὶ Ἐπαφρόδιτον, καὶ Βαάνην τὸν ῥυπαρὸν, καὶ Σέργιον (τὸν) καὶ Τυχικὸν, ὡς διδασκάλους αὐτῶν οὐδαμῶς ἀναθεματίζουσιν, ἀλλ' ἔχουσιν αὐτοὺς ὡς περ ἀποστόλους Χριστοῦ. 4 Ἔχουσι δὲ καὶ ἑκκλησίας ἐν τῇ ὁμολογίᾳ αὐτῶν, (α') τὴν Μακεδονίαν, ἣτις ἐστὶν Κάστρον κολωνίας, (β') ἢ Κίβωσσα, ἣν ἐμαθήτευσε Κωνσταντῖνος ὁ καὶ Σιλουανός, καὶ Συμεὼν ὁ καὶ Τίτος γ' τὴν Ἀχαΐαν, ἣτις ἐστὶ κώμη Σαμοσάτου, (δ') ἢ Μαναάλις ἣν ἐμαθήτευσε Γενέσιος ὁ καὶ Τιμόθεος, (ε') τὴν τῶν Φιλιππησίων, τοὺς μαθητὰς 110.888 λέγοντες Ἰωσήφ τοῦ Ἐπαφροδίτου καὶ Ζαχαρίου τοῦ μισθωτοῦ ποιμένος παρ' αὐτῶν λεγομένου, (ς') τὴν τῶν Λαοδικέων, λέγουσι δὲ τοὺς Ἀργαούτας, καὶ τὴν τῶν Ἐφεσίων, τοὺς ἐν Μόψου ἐστία, καὶ τὴν τῶν Κολασσαέων λέγουσι (τοὺς Κοινοχωρίτας, ἄσπερ γ' ἐκκλησίας, φησὶν) Σέργιος ὁ καὶ Τυχικός ἀνεθεμάτισεν. Τούτους οὖν τοὺς ζ' αὐτῶν διδασκάλους καὶ τὰς (ς') αὐτῶν) ἐκκλησίας ἔχουσιν ἐντίμους, οὓς καὶ σέβονται· πάντας δὲ τοὺς λοιπούς, οὓς ἂν εἴπῃ τις αὐτοῖς, καὶ ἀναθεματίζουσι καὶ ἀποβάλλονται. 5 Ἔχουσι δὲ πρώτην αἴρεσιν τὴν τῶν Μανιχαίων, δύο ἀρχὰς ὁμολογοῦντες ὡς κάκεινοι· λέγουσι δὲ οὗτοι, ὅτι ἐν ἐστὶ μόνον τὸ διαχωρίζον ἡμᾶς ἐκ τῶν Ῥωμαίων, ὅτι ἡμεῖς μὲν ἕτερον Θεὸν λέγομεν ὑπάρχειν τὸν Πατέρα τὸν ἐπουράνιον, ὃς ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ ἕτερον Θεὸν τὸν κοσμοποιητὴν, ὅτι ἔχει τοῦδε τοῦ παρόντος (κόσμου) τὴν ἐξουσίαν. Οἱ 608 δὲ Ῥωμαῖοι, φασὶν, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Θεὸν ὁμολογοῦσιν. 157a εἶναι, Πατέρα τὸν αὐτὸν ἐπουράνιον καὶ τοῦ κόσμου παντὸς ποιητὴν, καλοῦσι δὲ ἑαυτοὺς μὲν Χριστιανούς, ἡμᾶς δὲ Ῥωμαίους. Λέγουσι πρὸς τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτοὺς προθύμως· “Πιστεύομεν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, τὸν ἐπουράνιον Πατέρα,” καὶ “ἀνάθεμά φασὶ τῷ οὕτως μὴ πιστεύοντι,” μεμελετημένως λίαν τὴν ἑαυτῶν κακίαν μεθοδεύοντες· οὐ γὰρ προστιθέασιν, ὅτε λέγουσι τὸν Πατέρα τὸν ἐπουράνιον, ὅτι τὸν μόνον ἀληθινόν, τὸν ποιήσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· χρὴ δὲ τὸν προσδιαλεγόμενον ὀρθόδοξον αἰτεῖν τὸν Μανιχαῖον τοῦ εἰπεῖν τὸ (α') σύμβολον τῆς ἡμῶν πίστεως, ὃ ἐστὶ· “Πιστεύω (εἰς) ἕνα Θεὸν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε (καὶ) πάντων καὶ ἀοράτων,” καὶ τὰ ἐξῆς. 6 Ἐπειτα δὲ βλασφημοῦσι μὲν εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον ἄμετρα· ἂν δὲ βιασθῶσι παρ' ἡμῶν ὁμοιωθῆσαι αὐτήν, ἀλληγορικῶς λέγουσι· “Πιστεύω εἰς τὴν παναγίαν Θεοτόκον, ἐν ἣ ἐισήλθε καὶ ἐξῆλθεν ὁ Κύριος,” λέγουσι δὲ (αὐτήν) τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, “ἐν ἣ πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν ἐισήλθε Χριστός,” καθά φησιν (ὁ) Ἀπόστολος. Καὶ οὐ 110.889 λέγουσι κατὰ ἀλήθειαν τὴν ἁγίαν Μαρίαν (τὴν) Θεοτόκον, οὐδὲ ἐξ αὐτῆς σαρκωθῆναι τὸν Κύριον. 7 Βλασφημοῦσι δὲ καὶ εἰς τὰ θεῖα μυστήρια τῆς ἁγίας κοινωνίας τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λέγοντες ὅτι τὰ ῥήματα αὐτοῦ ὁ Κύριος διδούς τοῖς ἀποστόλοις ἔλεγε· “Λάβετε, φάγετε, πίετε οὐκ ἄρτον καὶ οἶνον,” καὶ οὐχί φασὶ προσάγεσθαι ἄρτον καὶ οἶνον. 609. 8 Βλασφημοῦσιν εἰς τὸν τίμιον σταυρὸν, λέγοντες, ὅτι σταυρὸς ὁ Χριστός ἐστίν, οὐ χρὴ δὲ προσκυνεῖσθαι τὸ ξύλον ὡς κεκατηραμένον ὄργανον. 9 Τοὺς προφήτας καὶ (τοὺς) λοιπούς ἁγίους ἀποβάλλονται, ἔτι δὲ (καὶ) τὸν ἅγιον Πέτρον, τὸν μέγαν πρωταπόστολον, πλέον πάντων καὶ δυσφημοῦσι καὶ ἀποβάλλονται, ἐξ αὐτῶν μηδένα τινὰ ἐν μέρει τῶν σωζομένων εἶναι, λέγοντες,

καθολικὴν ἐκκλησίαν τὰ ἑαυτῶν συνέδρια πρὸς ἡμᾶς ἐν τῇ ἀλληγορίᾳ αὐτῶν λέγοντες· πρὸς ἑαυτοὺς γὰρ ἐκεῖνοι προσευχὰς αὐτῶν λέγουσι, βάπτισμα δὲ τὰ ῥήματα τοῦ Εὐαγγελίου, καθὼς φησιν ὁ Κύριος· “Ἐγὼ εἰμι τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν.”¹⁰ Ταῦτα πάντα καὶ πλεῖον τούτων, ὅτε φωραθῶσιν, ἀλληγοροῦσιν· ἀλλὰ χρῆ νουνεχῶς καὶ διωρισμένως αὐτοῖς.^{157b} εἰς πάντα διαλέγεσθαι. Καὶ γὰρ καὶ τὸ ψεῦδος προχείρως ἔχουσιν ὡς νόμον οἰκεῖον πάντοτε, μάλισθ', ὅτε βιασθῶσι, διαψεῦδό μενοι λέγοντες, καθὼς ἐὰν προσταθῶσιν ἢ προ τραπῶσι, ἀνέγκλητοι ὄντες παρ' ἑαυτοῖς. Οὕτως γὰρ αὐτοῖς ὁ Μάνης παρέδωκεν, ὅτι Οὐκ εἰμι ἐγὼ ἄσπλαχνος, φησὶν, ὡς Χριστὸς ὁ εἰπών· “Ὅστις ἂν με ἀρνήσῃται ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κάγω·” ἀλλ' ἐγὼ τοῦ ἀρνού μεν με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν οἰκειάν σωτηρίαν ποριζομένου, ὡς μὴ ἀρνούμενου με, μετὰ χαρᾶς προσδέξομαι καὶ τὴν ἀνάκλησιν καὶ τὸ ψεῦδος ὡς τὴν πρὸς ἐμὲ ὁμολογίαν ἀνεύθυνον.¹¹ Ὅμοίως μέντοι καὶ πρεσβυτέρους καὶ λοιποὺς ἱερεῖς τοὺς παρ' ἡμῖν ἀποβάλλονται· ἐκεῖνοι δὲ τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν συνεκδήμους λέγουσι καὶ νοταρίους, ἀδιαφόρους πᾶσιν αὐτοῖς ὄντας ⁶¹⁰ καὶ τοῖς σχήμασι καὶ ταῖς διαίταις καὶ πάσῃ τῇ τοῦ λοιποῦ βίου κατασκευῇ.¹² Ἔχουσι δὲ πάντα τὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Ἀποστόλου ῥητὰ διάστροφα, πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν ὄντα ἐναντία, παρ' αὐτῶν δὲ συντεθέντα ὡς δῆθεν ἀρμόζοντα ταῖς οἰκειαῖς αὐτῶν αἰρέσεσιν· ὡς γὰρ εἴρηται τῇ γραφῇ καὶ τοῖς λόγοις, οὕτως εἰσὶν ὡς καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ἀπαράλλακτα, τὰ δὲ νοήματα ^{110.892} διαστρέφουσιν, καθὼς περὶ τούτων σαφέστερον ἐν τοῖς διὰ πλάτους μοι λέλεκται.¹³ Προσκυνοῦσι δὲ τὸ παρ' ἡμῖν Εὐαγγέλιον ὅτε τύχη, οὐκ ἐν τῷ σταυρῷ, ἀλλ' ἐν τῷ βιβλίῳ, λέγοντες, ὅτι Λόγοι τοῦ Χριστοῦ εἰσι καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὺς προσκυνῶ, Ἐν ἀσθενείᾳ δὲ καὶ πόνῳ τινὲς ἐξ αὐτῶν ὅτε περιπέσωσι, τὸν σταυρὸν ἐπιτιθέασιν ἑαυτοῖς· καὶ ὑγιείας τυγχάνοντες, πάλιν αὐτὸν συγκλῶσι καὶ εἰς πῦρ βάλλουσι πρὸς τὸ κατα καῦσαι.¹⁴ Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τὰ παιδιά αὐτῶν βαπτίζουσιν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων (αἰχμαλώτων ὄντων παρ' αὐτοῖς)· ἕτεροι δὲ εἰσερχόμενοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἡμετέρα τῶν ὀρθοδόξων, λεληθότως (τῶν θείων μυστηρίων) μεταλαμβάνουσι πρὸς πλείονα ἐξαπάτην τῶν ἀπλουστέρων.¹⁵ Ταῖς τοιαύταις μεθοδείαις καὶ ὑποκρίσει χρώμενοι πάσῃ (τε) ἀκολασίᾳ καὶ μiasμῶ ἐκατέρας ἀνθρώπων φύσεως ἀδιαφόρως καὶ ἀδεῶς χρῶνται, τινὰς δὲ ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ μόνον ἑαυτῶν διαφέρεσθαι λέγουσιν.¹⁶ Ἔως ὧδε τὰ περὶ τῆς τοιαύτης αἰρέσεως. Ἐπανέτειλε δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον τὸν Πωγωνάτον, τὸν ἕγγονον Ἡρακλείου, ὃς βασιλεύσας ἔτη ιζ', ὡς εἴρηται, ἀπέθανε δυσεντερικός. ΣΛΘ'. Σύνοδος ' . 611 Ἐφ' οὗ γέγονεν ἡ ' σύνοδος ἐν ΚΠ. τὸ γ' συνελθοῦσα τῶν σκζ' ἁγίων Πατέρων ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου, υἱοῦ Κώνσταντος, τοῦ πατρὸς Ἰουστινιανοῦ, ἑπτὰ καὶ δεκάτῳ, ἧς ἡγοῦντο Θεόδωρος καὶ Γεώργιος πρεσβύτεροι καὶ Ἰωάννης διάκονος τοποτηρηταὶ Ἀγάθωνος πάπα Ῥώμης, Γεώργιος ΚΠ., Θεοφάνης Ἀντιοχείας, ὑπ' αὐτῆς χειροτονηθεὶς τῆς συνόδου, διὰ τὸ τὸν προηγησάμενον Μακάριον καθαιρεθῆναι τότε ὡς ἀντενεχθέντα τοῖς ὑπ' αὐτῆς ὀρθοδόξως δογματισθεῖσιν. Τῆς δὲ διοικήσεως Ἀλεξανδρείας Πέτρος μοναχός, τῆς δὲ τῶν Ἱεροσολύμων οὐδεὶς διὰ τὸ τοὺς θρόνους χηρεῦν τῶν πατριαρχῶν κατασχεθέντας τῆνι καῦτα ὑπὸ τοῦ Σαρακηνῶν ἔθνους, κατὰ Θεοδώρου τοῦ τῆς Φαράν ἐπισκόπου, Ὀνωρίου Ῥώμης, Κύρου Ἀλεξανδρείας, Σεργίου τε καὶ Πύρρου καὶ Πέτρου καὶ Παύλου, ΚΠ. γεγονότων ἐπισκόπων, ἔτι δὲ καὶ κατὰ τῶν ἀνακαινισάντων τὴν αἴρεσιν τούτων (ἐν ταύτῃ τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ αἰρετικῶν, τουτέστιν) Μακαρίου τοῦ ὀνομασθέντος Ἀντιοχείας προέδρου, (καὶ) Στεφάνου τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ, (ἔτι δὲ) καὶ Πολυ χρονίου τοῦ νηπιόφρονος γέροντος, λεγόντων ἐν ^{110.893} θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (καὶ Θεοῦ), οὓς ἀναθεματίσασα ἐξεφώνησε δύο θελήματα φυσικὰ ἡγουν θελήσεις (δύο) καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας

ἐπὶ τοῦ ἐνὸς Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν. 2. Ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἦλθον οἱ Σαρακηνοὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ κατὰ τῆς ΚΠ. προσορμὴ σαντες κατὰ τὴν παράλιον τοῦ 612 Ἐβδόμου. Ἀντιπαρατάσσεται αὐτοῖς Κωνσταντῖνος, ὕφ' ὧν πλεῖσται ναυμαχία καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐγίνοντο ἀπὸ ἑαρινοῦ καιροῦ μέχρι τοῦ φθινοπωρινοῦ. 3 Τοῦ δὲ χειμῶνος ἔτι γινομένου, διαπερῶν ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἐχείμαζεν ἐν Κυζίκῳ. 4 Καὶ πάλιν ἕαρος ἀρχομένου ἐκεῖθεν ἀναχθεῖς, ὁμοίως τοῦ διὰ θάλασσαν εἶχετο πολέμου. Ἐπτὰ οὖν ἔτεσι τοῦ πολέμου διαρκέσαντος, οὐδὲν πλέον ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἦννε στόλος, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ ἀναριθμήτους μαχίμους ἄνδρας ἀποβαλόντες, ὑπέστρεψαν πρὸς τὰ ἴδια. 5 Ἐν δὲ τοῖς μέρεσι τοῦ Συλαίου γενόμενοι καὶ ὑπὸ σκληρῶν καὶ ῥαγδαίων ἀνέμων καὶ θαλασσίῳ κλύδωνος κατασχεθέντες, ἄρδην ἀπώλοντο. 6 Ὅτε καὶ 158a ἡ ἀκάθιστος ἐτυπώθη καὶ τὸ κονδόκιον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. “Τῆ ὑπερμα χούση στρατηγῶ” καὶ τό. “Πρόσταγμα Χριστιανῶν,” καὶ τό. “Πρεσβεία θερμῆ.” 7 Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ τοῦ θέματος τῶν Ἀνατολικῶν ἐλθόντες ἐν Χρυσόπολει (ἔκραζον) λέγοντες “Εἰς Τριάδα πιστεύομεν· τοὺς γ' (ἀναγορεύσωμεν καὶ) στέψωμεν· “ἔφ' οἷς θυμωθεῖς Κωνσταντῖνος διότι μόνος ἦν ἐστεμμένος, οἱ δὲ δύο αὐτοῦ ἀδελφοὶ οὐδεμίαν ἀξίαν εἶχον, ἀποστέλλει (πρὸς αὐτοὺς πατρίκιον ὡς δῆθεν ἀποδεχόμενον τοῦτο καὶ προσκαλούμενον αὐτοὺς τὰ πρωτεῖα βουλευσασθαι μετὰ τῆς συγκλήτου). Καὶ δὴ εἰσελθόντων ἐν τῇ πόλει, τούτους ἀνεσκόλοπισε καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐρβνιότημησεν. 613. 8 Καθ' ὃν χρόνον τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος (ἐπὶ τοῖς ἀρκτέοις καὶ περατικαῖς μέρεσι τοῦ Εὐξείνου πόντου ἐκ τῆς λεγομένης Μαιώτιδος λίμνης) ἐπῆλθον τῇ Θράκῃ (μετὰ πολλῆς πτωχείας καὶ ἀπορίας· ὅπερ μαθὼν Κωνσταντῖνος καὶ σφόδρα λυπηθεῖς) ἐξώρμησε κατ' αὐτῶν μετὰ πολλῆς ναυμαχίας καὶ πεζο 110.896 μαχίας, καὶ διὰ μέσης τῆς ἡπείρου τοῦ ποταμοῦ Δανούβη τὰς πεζικὰς παρατάξεις, διὰ δὲ τῆς πλησιαζούσης ἀκτῆς τὰς ναῦς προσορμίσας, οἱ Βούλγαροι λίαν φοβηθέντες εἰς ὄχυράματα δυσάλωτα ἑαυτοὺς ἐσφαλίσαντο. 9 Τοῦ δὲ βασιλέως ὄξυπαθήσαντος ἐν ποδάλγῃ καὶ ἐπὶ μεσημβρίαν ἐκβιασθέντος ἐπιστρέψαι χάριν βαλανείου μετὰ δρομώνων ε', κατέλειπε τὸν λαὸν καὶ τοὺς στρατηγούς κελεύσας περικαθέζεσθαι καὶ πολεμεῖν τὸ ἔθνος. Ὁ δὲ λαὸς τὸν βασιλέα φεύγειν νομίσαντες, εἰς τροπὴν ἔδωκαν, μηδενὸς διώκοντος. 10 Οἱ δὲ Βούλγαροι θεασάμενοι (καὶ τοῦ ὄχου ῥώματος ὑπεξεληθόντες), ἐπεδίωξαν ὀπίσω αὐτῶν καὶ πολλοὺς ἀνελόντες καὶ λαφυραγωγῆσαντες τὰ ἑαυτῶν ἐκράτησαν ἔκτοτε καὶ κατεκυρίευσαν τὴν τῶν Χριστιανῶν χώραν. 11 Ὅθεν ἀναγκασθεῖς ὁ βασιλεὺς εἰρήνευσε μετ' αὐτῶν, πάκτα δούς ἐπ' αἰσχύνη τῶν Ῥωμαίων, (ὡς ληϊζομένων πᾶσαν τὴν Θράκην καὶ τὰ ἐπέκεινα ταύτης). 12 Ἐπὶ αὐτοῦ, καθὰ προλέλεκται, ὁ τῶν Σαρακηνῶν θεοβύθιστος στόλος ὑποστρέψας, καὶ οἱ μὲν ἐν τῷ Συλαίῳ κατεποντίσθησαν, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Κιβυρραίωντων αὔθις πολεμηθέντες ἠττήθησαν ἐμπρησθέντων καὶ τῶν πλοίων αὐτῶν 614 ὑπὸ τοῦ ὕδατῶδους πυρός· Καλλίνικος γάρ τις ἀρχιτέκτων ἀπὸ Ἡλιουπόλεως Συρίας προσφυγὼν τοῖς Ῥωμαίοις πῦρ ὑγρὸν ἀρχῆθεν αὐτὸς κατεσκεύασεν, καὶ τὰ τῶν Ἀράβων σκάφη καταπρήσας σύμψυχα ἀπώλεσεν. (Καὶ οὕτως οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ νίκης μεγάλης ὑπέστρεψαν) ἔκτοτε τὸ ὑγρὸν πῦρ ἐφευρόντες. 13 Εἰσῆλθον δὲ οἱ Μαρδαῖται εἰς τὸν Λίβανον (Συρίας) καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. 14 Καὶ Μαυρίας φοβηθεῖς ἀποστέλλει πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα ζητῶν εἰρήνην (ὑποσχόμενος καὶ ἐτήσια πάκτα). Ὁ δὲ (βασιλεὺς τοὺς πρέσβεις δεξάμενος) ἀποστέλλει (σὺν αὐτοῖς Ἰωάννην πατρίκιον) τὸν Πιτζιγαύδην (ὡς πολυπειρία καὶ φρονήσει κεκοσμημένον, διαλεχθῆναι τοῖς Ἄραβι. Τῶν δὲ Ἀράβων θαυμασάντων τὴν φρόνησιν καὶ ἀγχινοῖαν αὐτοῦ), συνεφώνησαν παρέχειν Ῥωμαίοις κατ' ἔτος χρυσοῦ χιλιάδας γ', καὶ αἰχμαλώτων χιλιάδας ν'. καὶ ἵππους εὐγενεῖς ν'. (Ταῦτα ἐστοιχίθη δίδοσθαι) ἐπὶ χρόνους λ' (ὥστε εἶναι πλατεῖαν εἰρήνην ἀναμεταξὺ Ἀράβων καὶ Ῥωμαίων). 110.897. 15 Ὡσαύτως καὶ οἱ τὰ ἐσπέρια οἰκοῦντες

(Σκύθαι ὃ τε χαγάνος καὶ οἱ ἐπέκεινα ῥήγες καὶ κάσταλδοι δῶρα τῷ βασιλεῖ στείλαντες εἰρήνην ἠτήσαντο. Εἶξεν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκύρωσεν εἰρήνην, καὶ ἐγένετο γαλήνη ἐν τε τῇ Ἀνατολῇ καὶ Δύσει. 615.16 Ἡρεμῆσας δὲ ἐκ πάντων, ἤνωσε τὰς ἐκκλησίας καὶ σύνοδον οἰκουμενικὴν. 158b ποιήσας ἐν ΚΠ. ἐβεβαίωσε τὰ δόγματα τῶν προλαβουσῶν ἀγίων ἐ' συνόδων, καθὰ καὶ προλέλεκται. 17 Ἔστρεψε δὲ Ἰουστινιανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ συμβασιλεύειν αὐτῷ. 18 Μαυτίου δὲ τοῦ Ἀραβος τελευτήσαντος, Ἀβιμέλεχ ἐκράτησε, καὶ ἀποστείλας πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα ἠτήσατο εἰρήνην, τοῦ παρέχειν τξέ' χιλιάδας χρυσοῦ νομίσματα, καὶ τξέ' δούλους, καὶ εὐγε νεῖς ἵππους τξέ' καθ' ἕκαστον χρόνον, ὅπως παυθῇ τῶν Μαρδαϊτῶν τὸ τάγμα ἐκ τοῦ Λιβάνου. 19 Ἀπεβίω δὲ ὁ αὐτὸς εὐσεβῆς βασιλεὺς Κωνσταντῖνος βασιλεύσας ἔτη ιζ'. ΣΜ. Βασιλεία Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμηθέντος. Ἰουστινιανὸς ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐβασίλευσεν ἔτη ι'. Οὗτος ἀπέστειλε πρὸς Ἀβιμέλεχ ἀσφαλίσασθαι τὰ στοιχηθέντα ἐγγράφως ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ πέμψας παρέστειλε τοὺς Μαρδαίτας, χιλιάδας ιβ' (ὡ τῆς ἀνοίας)) τὴν Ῥωμαϊκὴν δυναστείαν ἀκρωτηριάσας πάνδεινα γὰρ κακὰ ἔκτοτε 616 πέπονθεν ἡ Ῥωμανία ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ ἕως τοῦ νυνὶ, τούτων παρασταλέντων. 2 Ἔλυσε δὲ καὶ τὴν τῶν Βουλγάρων εἰρήνην. 3 Ἐπιστρατεύσας δὲ ἐπὶ τὰ δυτικὰ μέρη, πολλὰ τῶν Σκλάβων πλήθη, τὰ μὲν πολέμῳ, τὰ δὲ λόγῳ παραλαβῶν, ὑπέστρεψε, ἀφ' ὧν ἐπιλεξάμενος καὶ στρατεύσας χιλιάδας λ' λαὸν περιούσιον τοὺς ἐπώνομασεν. 4 Οὓς δὴ καθοπλίσας καὶ ἰδιοποιήσας, καὶ 110.900 τῇ τούτων συμμαχίᾳ πεποιθῶς, λύει τὴν (μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ) Ἀγαρηνῶν εἰρήνην (ἐξ ἀνοίας), καὶ λαβῶν τὸν περιούσιον (ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀνόσιον) λαὸν αὐτοῦ καὶ τὰ λοιπὰ στρατεύματα, πρὸς τὴν Σεβαστόπολιν ἀπῆρεν, ἐν ἧ καὶ οἱ Ἀγαρηνοὶ παραγενομένοι καὶ προμαρτυρόμενοι αὐτὸν τὰ μεθ' ὅρων συμφωνηθέντα μὴ διαστρέψαι, ἐπέτιογε κριτῆς ὁ Θεὸς καὶ ἔκδικος γενήσεται, οὐ κατεδέξατο τὰ τῆς εἰρήνης ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ πρὸς πόλεμον παρετάσσετο· καὶ δὴ παραυτίκα ἀπλώσαντες οἱ Ἀγαρηνοὶ τὸν τῆς εἰρήνης ἔγγραφον χάρτην καὶ ἐπὶ δόρατος ἀναρτήσαντες, ὥρμησαν κατὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ συμβολῆς γενομένης, ἠύτομόλησαν ἐκ τῶν Σκλάβων πρὸς τοὺς Ἀγαρηνοὺς χιλιάδες κ', καὶ οὕτως τῶν Ῥωμαίων δεινῶς τραπέντων (καὶ ἀναριθμητῶν 617 σφαγέντων, ἡ δικαιοκρισία καὶ νίκη πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐχώρησεν, διδάσκουσα μὴ παραβαίνειν θεῖον ὄρκον πώποτε, κἂν πρὸς ἕνα τίους καὶ ἀπίστους γίνηται. Πεφευγότος δὲ τοῦ βασιλέως) καὶ φθάσαντος ἐν τῷ παρὰ θάλασσαν τόπῳ τοῦ Λευκάτου (μετ' αἰσχύνης πολλῆς καὶ ἤττης), ἀνείλε τὰς περιλειφθέντας ἰ' χιλιάδας τῶν Σκλάβων. 5 Καὶ ἔκτοτε πλεῖον θρασυθέντες οἱ Ἀγαρηνοὶ, σφοδρότερον ἐληίζοντο τὴν Ῥωμανίαν, ἔχοντες εἰς βοήθειαν καὶ τοὺς πρόσφυγας Σκλάβους. 6 Τοῦ δὲ βασιλέως εἰσελθόντος ἐν τῇ πόλει. γέγονεν ἡλιακὴ ἔκλειψις ὥστε (καὶ τοὺς) ἀστέρας φανῆναι. 7 Ἰουστινιανὸς δὲ τὰ τοῦ παλατίου κτίσματα ἐπεμελεῖτο, τὸν Ἰουστινιανοῦ λεγόμενον τρικλίνιον κτίσας καὶ τὰ περίξ τοῦ παλατίου, ἔχων Στέφανον σακελλάριον αὐτοῦ καὶ πρωτευνοῦχον, αἰμοβόρον ὄντα καὶ ἀπηνῆ, αἰκίζοντα ἀνηλεῶς τοὺς ἐργολάβους ὡς καὶ τὴν μητέρα τοῦ βασιλέως τυπτήσαι, ὃς εἰς τὸ πολιτικὸν κακῶς ἐνδεικνύμενος καὶ ἐκ τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως ἀπαιτήσεις καὶ ἐκταγὰς ἀποφασίστως ποιούμενος, ἐκ τούτου μισητὸν τὸν βασιλέα πεποίηκεν. 8 Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπῆτει Καλλίνικον τὸν πατριάρχην εὐχὴν ποιῆσαι τοῦ καταλυθῆναι τὴν ἐκκλησίαν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τὴν οὖσαν πλησίον τοῦ παλατίου. 159a, βουλόμενος στήσαι φιάλην καὶ βάθρα κτίσαι τῷ δήμῳ τῶν Βενέτων 618 πρὸς τὸ ἐκεῖσε γενέσθαι τὸ λεγόμενον Σαξιμο 110.901 δέξιμον. Ὁ δὲ πατριάρχης ἔλεγεν, ὅτι “Εὐχὴν ἐπὶ συστάσει Ἐκκλησίας ἔχομεν, ἐπὶ δὲ καταλύσει οὐ παρελάβομεν.” Βιασθεῖς δὲ καὶ ἀπαιτούμενος τὴν εὐχὴν ἔφη: “Δόξα τῷ Θεῷ τῷ ἀνεχομένῳ πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.” Ὅπερ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἀγυρτώδης ὄχλος καὶ τὸ Ἀμὴν ἐπιβοήσαντες, κατέλυσαν παραχρῆμα

τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐποίησαν τὴν φιάλην. 9 Ἐκτίσε δὲ ἑτέραν ἐκκλησίαν εἰς τὸ Πετρίν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὴν τὰ Μητροπολιτῶν. 10 Λεόντιος δὲ (ὁ) πατρίκιος ἐν ὑπολήψει ὧν τῆς βασιλείας καὶ διὰ τοῦτο ἐναπόκλειστος γεγωνῶς ἐπὶ ἔτη β', τότε ἐκπεμφθεὶς παρὰ Ἰουστινιανοῦ στρατηγὸς ἐν Ἑλλάδι, καὶ φίλῳ αὐτοῦ ἀστρονόμῳ Παύλῳ μοναχῷ ἐντυχῶν προειπόντι αὐτῷ τῆς βασιλείας κρατῆσαι, πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς λοιποὺς ἰδίᾳ ἀντέφη· “Ἴδου ὄπισθέν μου ἀποστέλλει ὁ βασιλεὺς καὶ αἴρει τὴν κεφαλὴν μου καὶ ψευδῆ εἰσὶν ἅ μοι λέγετε περὶ βασιλείας.” Οἱ δὲ εἶπον· “Αὐτὸς μὴ ὀκνήσῃς καὶ τοῦτο εὐθέως πληροῦται.” 11 Καὶ λαβὼν αὐτοὺς ἤλθε καὶ ἔκλασε τὰς φυλακάς καὶ συλλαβόμενος ὄχλον πολὺν, μετ' αὐτοῦ ἐξῆλθεν εἰς τὸν 619 Φόρον. Ἐκήρυξαν παντὶ τῷ λαῷ βοῶντες· “Ὅσοι Χριστιανοὶ εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν.” Καὶ συναχθέντος πλήθους ἔκραζον· “Ἀνασκαφείη τὰ ὀσᾶ Ἰουστινιανοῦ.” Καὶ ἐλθὼν ἐν τῷ Ἰπποδρόμῳ νυκτὸς ἀναγορεύεται βασιλεὺς, καὶ ἡμέρας γενομένης ἐξαγαγὼν Ἰουστινιανὸν εἰς τὸ Ἰππικὸν καὶ ῥινότμητον ποιήσας ἐν τῇ σφεν δόνη, ἐξώρισεν ἐν Χερσῶνι. 12 Ὁ δὲ ὄχλος συλλαβόμενος Στέφανον σακελ λάριον τὸν καὶ εὐνοῦχον καὶ Θεόδοτον γενικὸν, σχοινίοις τε δήσαντες ἐκ ποδῶν, ἔσυραν διὰ τῆς μέσης καὶ εἰς τὸν Βοῦν ἔκαυσαν.

ΣΜΑ΄. Βασιλεία Λεοντίου. Μετὰ δὲ Ἰουστινιανὸν ἐβασίλευσε Λεόντιος ἔτη γ'. 2 Ἐφ' οὗ οἱ Ἄραβες κατέλαβον τὴν Ἄφρι 110.904 κῆν ἐπιστρατεύσαντες κατ' αὐτῆς. Ὁ δὲ Λεόντιος (ταῦτα μαθὼν) ἀποστέλλει τὸν πατρίκιον Ἰωάννην, ἄνδρα ἰκανὸν μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, ὃς τοὺς ἐχθροὺς κατατροπωσάμενος ἠλευθέρωσε τὴν Ἀφρικὴν καὶ ταῦτα ἀναγαγὼν τῷ βασιλεῖ, ἐκεῖσε παρεχέμασε. 620. 3 Ὁ δὲ πρωτοσύμβουλος ταῦτα μαθὼν, δύναντι πολλὴν Ἀγαρηνῶν ἀπέστειλε κατὰ Ἰωάννου καὶ τοῦτον ἐξεδίωξεν. (Ὁ δὲ Ἰωάννης ἐπὶ Ῥωμανίαν ἀνέκαμψε δύναντι πλείονα βουλόμενος ἀναλαβεῖν. 4 Ἐλθόντος δὲ ἕως Κρήτης, ἐπὶ τὸν βασιλέα πορευομένου), ὁ στρατὸς ὑπὸ τῶν ἰδίων ἀρχόντων ἀνατραπεί (εἰς βουλήν πονηρὰν ἐξετράπη καὶ φονεύσαντες Ἰωάννην τὸν πατρίκιον καὶ τὸν βασιλέα ἀναθεματίσαντες) Ἀψίμαρον δρουγγάριον τῶν Κι βυρβραιωτῶν βασιλέα ἀνηγόρευσαν, Τιβέριον ὄνο μάσαντες. 5 Τοῦ δὲ Λεοντίου τὸν τοῦ νεωρίου λιμένα ἐκκαθαίροντος, ἡ τοῦ βουβῶνος νόσος ἐνέσκηψε (τῇ πόλει) καὶ πλῆθος λαοῦ διέφθειρε. 6 Κατέλαβε δὲ Ἀψίμαρος ἅμα τῷ στόλῳ καὶ προσώρμησεν ἐν Συκαῖς. (Τῆς δὲ πόλεως Λεόντιον προδοῦναι μὴ βουλομένης), προδοσία γέγονε (διὰ τῆς τῶν Βλαχερνῶν πόρτης)· καὶ τὸν Λεόντιον (χειρῶσάμενος Ἀψίμαρος, καὶ) ῥινοκοπήσας, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Δαλμάτου περιώρισεν, καὶ (πάντας) τοὺς φίλους αὐτοῦ (τύψας καὶ) δημεύσας ἐξώρισεν.

ΣΜΒ΄. Βασιλεία Ἀψίμαρου (Μετὰ Λεόντιον ἐβασίλευσεν) Ἀψίμαρος ὁ καὶ Τιβέριος ἔτη γ', (διώνυμος γὰρ ἦν ὡς Ἰακώβ καὶ Ἰσραήλ, ὡς Ἰωθῶρ καὶ Ῥαγουήλ, ὁ πενθερὸς Μωϋσέως, ὡς Σίμων καὶ Πέτρος, ὡς Θωμᾶς καὶ Δίδυμος, ὡς Θαδδαῖος καὶ Λεβαῖος). 621. 159b. 2 Ἐφ' οὗ γέγονε θανατικὸν μέγα. Καὶ Συρίαν οἱ 159b Ῥωμαῖοι ληϊσάμενοι κατέσφαξαν ἄχρι χιλιάδων ζ'. 3 Ἀψίμαρος δὲ Φιλιππικόν, υἱὸν Νικηφόρου πατρικίου (εἰς Κεφαλήνιαν) ἐξώρισεν, ὡς ὄνειρο πολούμενον βασιλεῦσαι· κατ' ὄναρ γὰρ ἔλεγεν ἑωρακέναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ ἀετοῦ σκιάζεσθαι. (Καὶ ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς τοῦτον ἐξώρισε.) 4 Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς ἐν Χερσῶνι ἐφήμιζεν ὡς πάλιν τὴν βασιλείαν ἀπολήψεσθαι. Οἱ δὲ οἰκίητο 110.905 ρες φοβηθέντες ἐβουλεύσαντο ἢ φονεῦσαι αὐτὸν ἢ τῷ βασιλεῖ παραπέμψαι. 5 Τοῦτο δὲ γνοὺς Ἰουστινιανὸς ἐν Χαζαρία φεύγει. Καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ εἰς γυναῖκα (ὁ Χάζαρος) τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν Θεοδώραν. Ταῦτα μαθὼν Ἀψίμαρος πέμπει πρὸς χαγάνον, πολλὰ δῶρα ὑπισχνόμενος αὐτῷ ἢ τὸν Ἰουστινιανὸν ζῶντα ἢ κἂν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀποστεῖλαι αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς, ταῦτα μαθὼν, κατελθὼν ἐν Χερσῶνι λάθρα καὶ τινὰς ἀναλαβόμενος, ἀπέπλευσεν ἐπὶ τὸ στόμιον τοῦ Ἰστρου. 6 Καὶ

κλύδωνος γενομένου καὶ πάντων ἀπο γνόντων 622 διὰ τὸν κλύδωνα, οἰκεῖος αὐτῷ τις ἔφη· “Εἰ περισωθίσης, ὧ δέσποτα, καὶ σοὶ τὴν βασιλείαν ὁ Θεὸς ἀποδῶ, δὸς λόγον μηδένα τῶν ἔχ θρῶν ἀμύνασθαι.” Ὁ δὲ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ ἔφη· “Ἐνταῦθά με καταποντίσαι Κύριος, εἰ φείσομαί τινος ἐξ αὐτῶν.” Διασωθεὶς δὲ ἐκ τοῦ κλύδωνος ἀπέστειλε πρὸς Τέρβελιν τὸν Βούλγαρον δοῦναι αὐτῷ συμμαχίαν τοῦ κρατῆσαι τὴν προγονικὴν βασιλείαν καὶ δῶρα πλεῖστα παρασχεῖν αὐτῷ. 7 Ὁ δὲ οὐ μόνον συμμαχίαν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν ἐπιδέδωκεν. Ἄμα γὰρ αὐτῷ μετὰ πλείστης δυνάμεως ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν παρεγένετο· εἰσῆλθε δὲ Ἰουστινιανὸς σὺν ὀλίγοις ὁμοφύλοις διὰ τοῦ ἀγωγοῦ (κατὰ προδοσίαν τινῶν τῶν ἐν τῇ πόλει. Καὶ ἐξῆλθεν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Ἄννῃ, τὸ λεγόμενον ἔκτοτε δι' αὐτὸν τὸ δεύτερον) καὶ κατεσκήνωσεν ἐν τῷ παλατίῳ Βλαχερνῶν (ἀπολαβὼν τὴν αὐτοῦ βασιλείαν), ὅπερ μαθῶν Ἀψίμαρος εἰς Ἀπολλωνιάδα φεύγει.

ΣΜΓ. Βασιλεία Ἰουστινιανοῦ τὸ β΄. Ἰουστινιανὸς τὴν βασιλείαν τὸ δεύτερον ἀπολαβὼν, δῶρα πολλὰ τῷ Τέρβελι δούς καὶ χώραν τῶν Ῥωμαίων ἐκκόψας, δίδωσιν αὐτῷ, τὰ λεγόμενα νῦν Ζαγόρια. 623. 2 Ἀψίμαρον δὲ ἀποστείλας καὶ χειρῶν 110.908 σάμενος καὶ κατὰ τὴν πόλιν θριαμβεύσας, καὶ Ἡράκλειον δὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σὺν πᾶσι τοῖς συνασπιζομένοις αὐτῷ ἄρχουσιν ἐν τῷ τάχει ἀνεσκόλοπισεν, Ἀψίμαρον δὲ καὶ Λεόντιον (τοὺς βασιλεῖς) ἀλύσει δεσμεύσας, ἤγαγεν ἐν τῷ καθίσματι τοῦ Ἱπποδρομίου, καὶ τοὺς αὐχένας αὐτῶν πατοῦντος ἄχρις ἀπολύσεως τοῦ ἀβαΐου, ὁ δῆμος ἐβόα· “Ἐπὶ ἀσπίδα καὶ βασιλίσκον ἐπέβης καὶ κατεπάτησας λέοντα καὶ δράκοντα” καὶ (οὕτως) ἀποστείλας αὐτοὺς ἐν τῷ κυνηγίῳ ἀπεκεφάλισεν. 3 Καλλίνικον δὲ τὸν πατριάρχην τυφλώσας ἐξώρισεν (καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀπώλεσε θανάτῳ). Κυριακὸν δὲ τὸν ἐν τῇ νήσῳ Ἀμάστριδος ἔγκλειστον (ὄντα) ὡς προαγορεύσαντα αὐτῷ τὴν τῆς δευτέρας βασιλείας ἀποκατάστασιν, προεβάλετο πατριάρχην. 4 Καὶ κατὰ πάντων οὖν μανεῖς καὶ λυττήσας, ἀναρίθμητον πλῆθος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ συλλόγου διέφθειρεν (τοὺς μὲν γὰρ προφανῶς ἔσφαζε, τοὺς δὲ νυκτὸς ἐσάρκιζε· καὶ τοὺς μὲν πρὸς ἀριστόδειπνα κλητορεύων, φαρμάκῳ 160a δεινῶς τῆς παρούσης ζωῆς ἀπεστέρει, τοὺς δὲ πρὸς ἐξορίαν δῆθεν ἐφυλάκισεν), ὅθεν τοσοῦτον δέος κατεῖχε τὴν πόλιν (ὡς καὶ τινὰς αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς βαρβάρους). 5 Ἀποστείλας δὲ ἤγαγε Θεοδώραν τὴν ἐκ Χαζαρίας καὶ Τιβέριον υἱὸν αὐτῆς, καὶ συνεβασίλευσεν αὐτῷ. 624 Λύσας δὲ τὴν εἰρήνην τῶν Βουλγάρων, ἐπεστράτευσεν κατ' αὐτῶν, καὶ ἠττηθεὶς, καὶ ἐν φρουρίῳ καταφυγὼν, καὶ τοὺς ἵππους νευροκοπήσας, εἰς τὰ σκάφη ἐπιβὰς, μετ' αἰσχύνης ἦλθεν ἐν ΚΠ. 7 Χερσωνίταις δὲ μνησικακῶν ἀπὸ τῆς ἐξορίας αὐτοῦ, ἀποστείλας Μαῦρον πατρίκιον μετὰ στόλου, πάντας ἀπέκτεινε, καὶ τὰ νήπια αὐτῶν κατὰ ἡδάφισεν. 8 Οἱ δὲ τὸν Ἰουστινιανὸν καθυβρίσαντες καὶ τὸν ἐκεῖσε ἐξόριστον ὑπὸ Ἀψιμάρου Φιλιππικόν, υἱὸν Νικηφόρου τοῦ πατρικίου, τοῦτον ἀετὸν ὀρώντα ἐν ὀράματι σκέπτοντα αὐτὸν, τὸν καὶ Βαρδάνην λεγόμενον, τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὑπονοθεύσαντα καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ εὐνοίαν ἐλκύσαντα διὰ τὴν Ἰουστινιανοῦ ἀπήγειαν καὶ ὠμότητα, τοῦτον βασιλέα εὐφρόμησαν καὶ μετὰ στόλου ἐξέπεμψαν πρὸς τὴν πόλιν. 110.909. 9 Ὅπερ γνοὺς Ἰουστινιανὸς καὶ πλεῖον φοβηθεὶς ἄμα καὶ θυμωθεὶς, ἀνήλθε μέχρι Σινώπης, ἀκριβέστερον περὶ τούτου μαθησόμενος. Τοῦ δὲ Φιλιππικοῦ τὴν πόλιν σὺν τῷ στόλῳ καταλαβόντος, Ἰουστινιανὸς πρὸς τὸν Δαματρὸν ἀπέδρα, καταλεῖφθεις ὑπὸ πάντων. Ὅν αὐτίκα Φιλιππικὸς χειρῶν σάμενος, τὴν κεφαλὴν ἀφείλετο καὶ τοῖς Σκύθαις ἐξέπεμψε. ΣΜΔ. Βασιλεία Φιλιππικοῦ. Μετὰ δὲ Ἰουστινιανὸν τὸ β΄ ἐβασίλευσε Φιλιππικὸς ὁ καὶ Βαρδάνης ἔτη β΄, ὃς ἐν ταῖς διαλαλιαῖς αὐτοῦ λόγιος καὶ 625 ἐχέφρων ἐλογίζετο, ἐν δὲ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ αἰσχυρῶς τὸν βίον διατελῶν, πάντη ἀδόκιμος ἐδείκνυτο. 2 Ἦν δὲ καὶ κακόδοξος, μὴ αἰσχυρθεὶς κινηθῆναι κατὰ τῆς ἀγίας ἑσόδου, ταύτην ἀνατρέψαι

σπεύδων. 3 Ἐφ' οὗ καὶ οἱ Βούλγαροι μέχρι τῆς Χρυσῆς πόρτης αἰχμαλωσίαν ποιήσαντες ὑπέ στρεψαν. 4 Ὁ δὲ ἵππικὸν τελουμένου καὶ τῶν Πρασί νων νικησάντων, ἔδοξεν αὐτῶ μετὰ δοχῆς καὶ ὀργάνων εἰσελθεῖν, καὶ λούσασθαι εἰς τὸ λουτρὸν τοῦ Ζευξίππου καὶ μετὰ πολιτῶν αἰσχυρῶν ἐστιασθῆναι. 5 Ἐν δὲ τῷ μερεντίζειν αὐτὸν, ἤγουν μεσημ βρίζειν, αἴφνης Γεώργιος πατρικίος, ᾧ καὶ ἐπίκλην Βόραφος, ἐξ ἐπιτροπῆς Θεοδώρου πατρικίου τοῦ Μυάκη, μετὰ ταξεωτῶν ἐκ τῆς Θράκης εἰσδραμόντες, καὶ ἀρπάσαντες τὸν Φιλιππικόν, καὶ ἀνενεγκόντες εἰς τὸ ὄρνατούριον τῶν Πρασί νων, ἐτύφλωσαν. 6 Καὶ ἐπισυναχθέντος τοῦ λαοῦ τῆ ἐπαύριον εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν, ἔστειψαν Ἀρτέμιον πρωτασεκρήτην. 626 ΣΜΕ'. Βασιλεία Ἀρτεμίου. Μετὰ δὲ Φιλιππικὸν ἐβασίλευσεν Ἀρτέμιος ὁ καὶ Ἀναστάσιος ἔτη β', λογιώτατος ὢν, ὃς προεβάλετο στρατηγούς εἰς τὰ καβαλλαρικά θέματα καὶ εἰς τὰ πολιτικά λογιωτάτους καὶ ἰκανωτάτους, ὥστε ἐν ἀδείᾳ διατελεῖν. 2 Οὗτος, Γεώργιον καὶ Θεόδωρον τοὺς πατρικίους ἐκτυφλώσας, ἐξώρισεν ἐν Θεσσαλονίκῃ. 110.912. 3 Τῶν δὲ Ἀράβων ὀπλιζομένων κατὰ Ῥωμανίας διὰ τὴν γῆς καὶ θαλάσσης, ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ κατὰ τῆς πόλεως τούτους παραγίνεσθαι. Ὁ δὲ ἦρξαστο κτίζειν δρόμωνάς τε διήρεις καὶ τὰ παράλια τείχη ἀνακαινίζειν (ὡσαύτως) καὶ τὰ χερσαῖα 160b (τοξοβολίστραις τε καὶ λοιπαῖς ὀπλίσεισι τὴν πόλιν κατωχύρωσε) καὶ γεννημάτων τὰ ὠρεῖα ἐπλήρωσεν. 4 Ἐπὶ τούτου (καὶ) Γερμανὸς ἐκ Κυζικίου μετατίθεται εἰς ΚΠ. καὶ κιτατόριον (δὲ) μεταθεσίμου ἐκπεφώνηται ψήφῳ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν θεοφιλεστάτων πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ τῆς ἱερᾶς συγκλήτου ἐκφωνηθέν· “Ἡ θεία χάρις ἡ πάντοτε τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα μετατίθεται Γερμανὸν τὸν ὀσιώτατον πρόεδρον τῆς Κυζικηνῶν πόλεως εἰς ἐπίσκοπον ταύτης τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος τῶν πόλεων ἐπὶ Ἀρτεμίου βασιλεύς.” 5 Μαθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς, ὅτι στόλος ἐξήλθε τῶν Ἀγαρηνῶν 627 πρὸς τὸ κόψαι ξύλα ἐπὶ τὸν Φοίνικα, ἀπέστειλε στόλον (μετὰ κληρικῶν Ἰωάννου ὀνόματι, ὃν καὶ Ἰωαννάκιν ἐπέκλησκον) πρὸς τὸ καῦσαι τὴν ξυλὴν εἰς τὸν Φοίνικα καὶ τὴν ἐξάρτησιν τῶν Ἀγαρηνῶν. 6 Ὁ δὲ στόλος, στασιάσας, τὸν μὲν βασιλέα ἀνέσκαψαν, τὸν δὲ Ἰωαννάκιν ῥομφαίᾳ ἀνεῖλον. Οἱ δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀντάραντες ἀνήρχοντο κατὰ τῆς βασιλίδος πόλεως. 7 Ἐλθόντες δὲ ἐν τῷ Ἀδραμυτίῳ εὔρον ἐκεῖ Θεοδόσιον ἐκλήπτορα τῶν δημοσίων φόρων, εὐσεβῆ καὶ ἀπράγμονα, καὶ ἀνηγόρευσαν αὐτὸν βασιλέα (ὡς μὴ τινα ἔχοντες αὐτοῖς ἄρχοντα. Ὁ δὲ φυγῆ χρησάμενος εἰς τὸ ὄρος ἐκρύβη. Εὐρόντες δὲ αὐτὸν εὐφήμησαν βασιλέα πολλὰ τοῦτον βιασάμενοι). 8 Ὅπερ μαθὼν Ἀρτέμιος, τὴν πόλιν ὀχυρώσας, ἐν Νικαίᾳ τῆ πόλει κατέφυγεν· ὁ δὲ τῆς πόλεως στόλος καὶ ὁ τοῦ Θεοδοσίου μέχρι μηνῶν ἐξ ἀλλήλους κατεπολέμουν. 9 Περάσας δὲ Θεοδόσιος ἐπὶ τὰ Θρακῶα μέρη ἐν ὄχλῳ βαρεῖ τὴν πόλιν καταλαμβάνει, καὶ διὰ τῆς τῶν Βλαχερνῶν πόρτης τοῦ μονοτείχους εἰσῆει, τὴν τε πόλιν (καὶ τοὺς ἄρχοντας) οἱ πλώϊμοι πρὸς δεύσαντες, μεγίστην εἰργάσαντο ἄλωσιν, μηδενὸς φεισάμενοι· τὸν δὲ πατριάρχην Γερμανὸν καὶ τοὺς ἄρχοντας Ἀρτεμίου συλλαβόμενοι ἐν Νικαίᾳ ἀπήγαγον. Ὁ δὲ Ἀρτέμιος τούτους θεασάμενος, λόγον τε ἀπαθείας λαβὼν τὸ μοναδικὸν περιεβάλετο σχῆμα, ὃν Θεοδόσιος ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐξώρισεν. 110.913

ΣΜς'. Περὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου. 628 Λέων δὲ ὁ Ἰσαυρος, τῶν ἀνατολικῶν στρατηγὸς ὢν, Ἀρτεμίου ὑπερμαχῶν, οὐχ ὑπετάγη Θεοδοσίῳ, ἔχων συναγωνιζόμενον Ἀρτάβασδον Ἀρμένιον στρατηγὸν Ἀρμενιακῶν, ᾧ δοῦναι συνέθετο καὶ ἰδίαν θυγατέρα.

ΣΜΖ' Περὶ τῆς βασιλείας Θεοδοσίου Ἀδραμυτινοῦ. Θεοδόσιος ἐβασίλευσεν ἔτη β' (Ἀδραμυτινὸς τῷ γένει)· ἐφ' ὧν χρόνων ἐπιστρατεύσας Μασαλαῖς ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πρὸς τὰ μέρη τοῦ Ἀμορίου γενόμενος, γράφει πρὸς Λέοντα τὸν Ἀρμένιον, στρατηγὸν ὄντα τῶν Ἀνατολικῶν· “Ἡ βασιλεία

τῶν Ῥωμαίων σὴ ἐστίν, ἐλθέ οὖν καὶ λαλήσωμεν τὰ πρὸς εἰρήνην (καὶ ποιῶ πάντα ὅσα θέλεις”). 2 Ὁ δὲ, πρὸς αὐτὸν ἀποστείλας ὑπάτους καὶ λόγον εἰρήνης ποιησάμενος, ὑπὸ πάντων ὡς βασιλεὺς εὐφημίσθη, καὶ ἐπὶ τὴν Νικομήδειαν ἔρχεται μετὰ πολυοχλίας, ἐν ἧ τῷ τοῦ Θεοδοσίου υἱῷ πε ριτυχῶν ἐν πολέμῳ, καὶ χειρωσάμενος μετὰ τῆς βασιλικῆς ὑπηρεσίας πάσης καὶ τῶν ἐν τέλει (ἐπισήμων ἀνδρῶν) τοῦ παλατίου, καταλαμβάνει τὴν Χρυσόπολιν. 3 Ὁ δὲ Θεοδόσιος, λόγον ἀπαθείας παρ' αὐ τοῦ λαβῶν, 629 παρεχώρησεν αὐτῷ τὴν βασι λείαν, σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ κληρικὸς γενόμενος, 161

ΣΜΗ΄. Βασιλεία Λέοντος τοῦ καὶ Κόνωνος. Μετὰ Θεοδόσιον ἐβασίλευσε Λέων ὁ Ἰσαυρος ὁ καὶ Κόνων ἔτη κέ΄. Θεοδοσίου γὰρ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύοντος, Ἰαζήθ τοῦ τῆς Ἀράβων ἡγεμονεύοντος ἐξουσίας, δύο τινὲς θεομάχοι Ἑβραίων παῖδες (οἱ αἰεὶ καὶ πάντοτε τραχηλιῶντες κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ φρουαττόμενοι τερατείας καὶ βωμολοχίαις καὶ δαιμονιώδεσιν οἰωνί σμασι σχολάζοντες, ὡς δῆθεν ἀστρολογικὴν τινα μεταδιώκοντες ἐπιστήμην, καταλαμβάνουσι τὴν τῶν Ἀράβων βασιλικὴν αὐλήν καὶ δὴ καταμηνύοντες τῷ προῤῥηθέντι Ἰαζήθ), καὶ τούτῳ χρησμοδίας πολυζωΐας καὶ πολυχρονίου διαμονῆς μουῦνται, εἶγε ἄρα τὴν θεανδρικήν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος ἐκ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὑπ' αὐτῷ οὐσῶν ἀπολείψειεν. Καὶ δὴ ὁ φιλόζωος ἐκεῖνος, καὶ χοιρόβιος, ὑπακούσας τῇ συμβουλῇ 110.916 τῶν ἀπατεῶνων, πάσας τὰς ἐκκλησίας τὰς ὑπὸ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ οὔσας διεσάλευσεν. Ἄλλ' ἠπατήθη ὁ δειλαῖος· μετῆλθε γὰρ αὐτὸν ἡ θεία δίκη, οὐπω διελθόντος ἐνιαυτοῦ· οὗ ὁ υἱός, διαδεξάμενος τὴν ἡγεμονίαν, ὡς ψευδομάντις 630 αὐτοὺς ἠβουλήθη ἀποκτεῖναι, ὃ καὶ μαθόντες οὗτοι ἀνέκαμψαν ἐν τοῖς Ἰσαυρικοῖς μέρεσιν. 2 Εἰς πηγὴν δὲ τινα ἀποψυχόντων αὐτῶν, ἰδοὺ, οὗτος ὁ Λέων, νεανίσκος ἔτι ὢν, καλὸς τῷ εἶδει καὶ εὐμήκης τῷ σώματι, βάνασος τὴν τέχνην καὶ ἐξ αὐτῆς τὴν ζωὴν ποριζόμενος καὶ (δὴ) ἐκ τοῦ ὑποζυγίου τὸν φόρτον περιελάμενος, ἐκάθισε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῇ πηγῇ ὡς ἀριστήσων· εἶτα οἱ τῶν ἐγ γαστριμύθων μύσται μουῦνται αὐτῷ τοῦ κατάρξαι τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας τῶν σκήπτρων. Καὶ δὴ τοῦ Λέοντος ἀναβαλλομένου, (ἐπὶ τῇ εὐτελείᾳ αὐτοῦ ἀφορῶντος, ὄρκοις) πληροφορεῖται ὑπὸ τῶν ἀθέων (ὅτι ταῦτα οὕτως εἶχε γενέσθαι). Καὶ δὴ αἰτούντων αὐτῶν ὁμόσαι αὐτοῖς, εἰ (ἄρα) εἰς πέρας ἔλθοι τοῦτο, εἴ τι ἂν αἰτηθῇ παρ' αὐτῶν, ἀνυπερθέτως δοθῆναι αὐτοῖς. Ἦν δὲ πλησίον ναὸς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου· (καὶ εὐθὺς εἰσελθὼν ὁ βάνασος Λέων καὶ τῶν ἱερῶν καγκέλων τοῦ θυσιαστηρίου ἀψάμενος) δέδωκεν ἐγγυητὴν τὸν μεγαλομάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Θεόδωρον, ἐστῶτων τῶν Ἰουδαίων ἐν τοῖς πυλῶσι τοῦ ναοῦ καὶ δεχομένων τὸν ὄρκον παρ' αὐτοῦ. Καὶ αὐθις ὥχετο ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. 3 Ἦν δὲ τῶν ἀνατολικῶν στρατηγὸς τῷ τότε Σισίνιος πατρίκιος, ἐφ' οὗ καὶ Λέων στρατολογήθει ἐν ὀλίγῳ (χρόνῳ εἰς προκοπὴν μεγίστην ἀναβί βάζεται) σπαθάριος προχειρισθεὶς ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτιμήτου. 4 Καὶ εἰς τὰ ἑσπέρια (μέρη) ἐκπεμφθεὶς καὶ μετὰ μεγάλης νίκης ἀνελθὼν, προεχειρίσθη παρὰ Θεοδοσίου στρατηγὸς Ἀνατολῆς. 5 Καὶ δὴ Καμπανίας, καὶ Ἀμάλφης, καὶ Νεαπόλεως τηνικαῦτα βαρβαρησάντων, καταλαβὼν δὲ ἐκεῖσε ἐν πλωτῆρσι δρόμῳ τὸν 631 ἀριθμὸν ρκ', καὶ τροπαιοφόρος νικητῆς εἰρήνην βραβεύσας, καταλαμβάνει τὰ βασίλεια. 6 Καὶ αὐθις ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναγορεύεται βασιλεὺς, καὶ δῆθεν δὴ Θεοδόσιος ὁ βασιλεὺς προσυπαντᾷ αὐτῷ, καὶ ἄρας τὸν στέφανον ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς, περιτίθει τῷ Λέοντι. 7 Περιβοήτου δὲ ἐπ' εὐφημίᾳ γενομένου τοῦ Λέοντος, ἰδοὺ οἱ φαρμακοὶ Ἰουδαῖοι δειλαῖοι εἰσελαύνουσι εἰς τὰ βασίλεια· εἶτα ὑπὸ τοῦ 161b νέου ἄνακτος δεξιολαβηθέντες τὴν ὀφειλὴν ἀποτινύουσι ἀσυγχώρητον. Τοῦ δὲ ἐτοιμῶς ἐπαγγελαμένου ἀποδιδόναι αὐτοῖς, εἶπον οἱ θεομάχοι· “Τοῦτο αἰτοῦ μεθαπαρὰ σοῦ, κράτιστε βασιλεῦ, ἵνα τὸν χαρακτήρα 110.917 τοῦ Ναζωραίου Χριστοῦ καὶ

τῆς Μητρὸς αὐτοῦ ἐκ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἀπαλείψης. Καὶ τοῦτο ποιῶν μέλλεις βασιλεύειν ἄχρι χρόνων ρ' ἐν τῇ γενεᾷ σου.” Ὁ δὲ, εὐήθης καὶ ἀστήρικτος τῇ πίστει, ἐτοιμότητα τὸ αἰτηθὲν ἐπαγγέλλεται. Ὡς τῆς ἀνοίας! Ὡς τῆς φρενοβλαβείας! ὁ Χριστιανώτατος βασιλεὺς Ἑβραίοις ὑπόσπονδος ὤφθη, ὁ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλικῆς δυναστείας ὑπὸ Θεοῦ ἐγκεχειρισμένος ὑπὸ θεομάχων ἀνδρῶν τερατεύεται. 8 Ἐτέχθη δὲ τῷ (δυσσεβεῖ) βασιλεῖ υἱὸς ὀνόματι Κωνσταντῖνος (ὄν ἐν τῇ ἀγία κολυμβήθρα φασὶν ἀφοδεῦσαι ἐν τῷ βαπτίζεσθαι, δεινὸν καὶ δυσ ὦδες προσημαίνοντα τεκμήριον). 9 Ἐκμανεῖς οὖν κατὰ τῆς ὀρθῆς καὶ ἀρχαίου τάτης πίστεως, μεταστειλάμενος τὸν αἰδιμον Γερμανὸν τὸν πατριάρχην, ἤρξατο λόγους κινεῖν μεθ' ὑπουλίας, καὶ καταγινώσκειν πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων καὶ πατριαρχῶν καὶ πάντας 632 εἰδωλολάτρας ἀποκαλῶν ἐν τῇ προσκυνήσει τῶν ἀγίων εἰκόνων. 10 Ὁ δὲ μέγας Γερμανὸς (ταῦτα ἀκούσας) ἔφη (πρὸς αὐτόν): “Ἄκουσον, (ὦ) βασιλεῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ σαρκὸς ἐπιφανέντος, πᾶσα εἰδωλολατρεία ἐκποδὼν γέγονε καὶ πᾶν ἄγαλμα εἰδωλικὸν ἐξηφάνισται, ὡς φησὶν ὁ προφήτης Ζαχαρίας: “Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει Κύριος Σαβαώθ, ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκέτι αὐτῶν ἔσται μνεῖα.” 11 Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀναστροφῆς καὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων αὐτοῦ διδασκαλίας ἕως τοῦ νῦν παρῆλθεν ἔτι ψλ', καὶ οἱ ἐν τοσοῦτοις ἔτεσι διατρίψαντες Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας ὀρθόδοξοι οὐδὲν τοιοῦτον περὶ τῶν ἀγίων εἰκόνων ἐνενόησαν ἢ ἐλάλησαν· ἐξ ἀρχῆθεν γὰρ μετὰ τὴν Χριστοῦ εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψιν ἢ εἰ κοινὴ προσκύνησις ἀνετυπώθη. Παρὰ τε γὰρ τῆς αἰμορροοῦσης εἰς τὴν ἐπ' αὐτῇ γεγонуῖαν θαυματοργίαν ἢ τοῦ Χριστοῦ εἰκὼν ἐστηλογραφῆθη, περὶ ἧς εἰκόνας Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ ἐν βιβλίῳ ζ' οὕτως ἔφη: “Ἐπειδὴ τῆσδε τῆς πόλεως Φιλίππου Καισαρείας, ἦν Πανιάδα Φοίνικες προσαγορεύουσιν, εἰς μνημα ἦλθον, οὐκ ἄξιον ἡγησάμην παρελθεῖν τὴν διήγησιν καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς μνημονεύεσθαι ἀξίαν· τὴν γὰρ αἰμορροοῦσαν, ἦν ἐκ τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων πρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τοῦ πάθους ἀπαλλαγὴν εὐρασθαι μεμαθήκαμεν, ἐνθένδε ἔλεγον ὀρμασθαι, τὸν τε οἶκον αὐτῆς ἐπὶ τῆς πόλεως δεῖκνυσθαι καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος εἰς αὐτὴν θαυματοργίας θαυμαστὰ τρόπαια παραμένειν· ἐστάναι γὰρ ἐφ' ὑψηλοῦ λίθου πρὸς μὲν ταῖς πύλαις τοῦ ἑαυτῆς οἴκου 110.920 γυναικὸς ἐκτύπωμα χαλκοῦν ἐπὶ γόνυ κεκλιμένον καὶ τεταμέναις ἐπὶ τὸ πρόσθεν ταῖς χερσὶ δεομένη ἑοικὸς· τούτου δὲ ἀντικρυς ἄλλο τῆς αὐτῆς ὕλης ἀνδρὸς ὀρθιον σχῆμα, διπλοῖδα κοσμίως περιβεβλημένον καὶ τὴν χεῖρα τῇ γυναικὶ προστεῖνον, οὗ παρὰ τοῖς ποσὶν ἐπὶ τῆς στήλης αὐτῆς. 162a ξένον τι βοτάνης εἶδος 633 φύειν, ὃ μέχρι τοῦ κρασπέδου καὶ τοῦ χαλκοῦ διπλοῖδος ἀνιόν, ἀλεξιφάρμακόν τι παντοίων νοσημάτων τυγχάνει. Τοῦτον δὲ τὸν ἀνδριάντα εἰκόνα τοῦ Ἰησοῦ φέρειν ἔλεγον, ἔμεινε δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ ὄψει παραλαβεῖν ἐπιδημήσαντας αὐτοὺς τῇ πόλει· καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν τοὺς πάλαι ἐξ ἐθνῶν εὐεργετηθέντας πρὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ταῦτα πεποικέναι, ὅτε καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ τὰς εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένης ἱστορήσαμεν.” Ἔστι δὲ καὶ ἐν Ἐδέσῃ τῇ πόλει ἡ ἀχειροποίητος εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ παράδοξα ἐργαζομένη θαύματα, ἦν αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν σουδαρίῳ τῆς οἰκείας μορφῆς τὸ εἶδος ἐναπομαζάμενος διὰ Θαδδαίου τοῦ ἀποστόλου σώζουσαν τὸν χαρακτῆρα τῆς ἀνθρωπίνης μορφῆς αὐτοῦ Ἀυγάρῳ τὸν πάρχῳ τῆς Ἐδεσηνῶν πόλεως ἀπέστειλε, καὶ τὴν νόσον αὐτοῦ ἴασατο. Καὶ μέντοι καὶ ἡ παρὰ τοῦ ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ ἱστορηθεῖσα τῆς πανάγνου καὶ Θεομήτορος ἔτι ζωσῆς αὐτῆς ἀγία εἰκὼν καὶ πεμφθεῖσα ἐν Ῥώμῃ πρὸς Θεόφιλον, πρὸς ὃν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον ἔγραφε καὶ τὰς Πράξεις τῶν ἀποστόλων ἀπέστειλε, ἦτις καὶ ἕως τοῦ νῦν θαυματοργεῖ· διὸ δὴ καὶ ἕξ οἰκουμενικαῖς σύνοδοι, ταύτας εὐροῦσαι προσκυνουμένας καὶ τιμωμένας, ἀπεδέξαντο καὶ οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἐλάλησαν

έναντίον.” 12 “Πλήν (οὖν) τὴν (μὲν) καθαίρεισιν τῶν ἀγίων εἰκόνων ἀκούομεν μέλλειν ἔσθθαι, ἀλλ’ οὐκ ἐπὶ τῆς βασιλείας σου.” Τοῦ δὲ καταναγκάσαντος ἐπὶ ποίας βασιλείας εἶπεῖν, εἶπεν ὁ ἅγιος· “Ἐπὶ Κόνωνος.” Ἀποκριθεὶς εἶπεν· “Ὀντως ἐγὼ εἶμι· οὕτως γὰρ παιδιόθεν ἐκλήθην.” Ὁ δὲ μέγας Γερμανὸς ὑπολαβὼν ἔφη· “Μὴ γένοιτο, δέ σποτα, ὑπὸ τῆς σῆς βασιλείαςπραχθῆναι τὸ κακὸν τοῦτο (καὶ) θεοστυγῆς (Ἀντιχρίστου γὰρ ἔστι πρόδρομος ὁ τοῦτο πληρῶν καὶ τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐπιδημήσεως ἀνατροπεὺς καὶ ἀντίδικος). Ὁ δὲ θεομάχος τύραννος, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὡς λέων βρύξας, (αὐτίκα 634 καὶ) σφόδρα χαλεπήνας, (ἀτίμως τὸν δίκαιον ἐξήλασεν) εἰδωλολάτρην ἀποκαλέσας καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶ ραπίσας τῶν βασιλείων ἐξελαύνει. 13 Φασὶ δὲ τινες πιστότατοι ἄνδρες, ὅτι πρὸς τῇ βασιλικῇ (καλουμένῃ) κινστέρνη (τῇ οὕσῃ πλησίον τῶν Χαλκοπρατείων) παλάτιον ἦν σεμνὸν, ἐν ᾧ ὑπῆρχε κατὰ τύπον ἀρχαῖον οἰκουμενικὸς διδάσκαλος ἔχων (μεθ’ ἑαυτοῦ ἑτέρους) μαθητὰς αὐτοῦ καὶ συλλήπτορας ἰβ’, πᾶσαν ἐπιστήμην μετερχομένους καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ κρατύνοντας δόγματα, 110.921 βασιλικὰς διαίτας καὶ βίβλους ὡσαύτως ἔχοντας, ὧν ἄνευ οἱ βασιλεῖς γνώμης καὶ βουλῆς οὐκ ἐθέσπιζον. Τούτους ὁ ἀγριώτατος θῆρ καὶ δυσώνυμος βάνασος προσκαλεσάμενος ἐπειράτο πείθειν αὐτοῦ τῇ ἀθείᾳ. Τῶν δὲ τοῦτο μὴ καταδεξαμένων, ἀλλὰ μᾶλλον ἐλεγξάντων αὐτοῦ τὴν ἀσεβείαν, προσέταξε συρομένους αὐτοὺς ἀτίμως ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ τοῦ διδασκαλείου αὐτῶν ἐγκλεισθῆναι· τούτου δὲ γενομένου, τῇ νυκτὶ πάλιν ἀποστείλας ὁ ἀνήμερος λέων ἢ δράκων νυκτεπάρχους τινὰς καὶ ἀπηνεῖς ἄνδρας προσέταξε συναχθῆναι πλῆθος ξύλων, καὶ τούτων ὑπαναφθέντων κατακαῆναι τοὺς ἄνδρας μετὰ τῶν οἰκημάτων, καὶ τῶν βιβλίων, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν αὐτοῖς ὑπαρχόντων· οὗ γενομένου, ἄρδην πάντες κατεφλέχθησαν. Ἐκτοτε οὖν ἡ τῶν ἐπιστημόνων 162b γνώσις ἐν Ῥωμανίᾳ ἔπαυσεν τῇ τῶν βασιλευόντων γνωσιμᾶχων ἀπονοίᾳ μειομένη, ἕως τῶν ἡμερῶν Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῶν εὐσεβῶν καὶ πιστοτάτων βασιλέων. 14 (Ἐξουσιαστικῶς οὖν ἅμα καὶ δυσσεβῶς ἔκτοτε ὁ θῆρ τῆς αἰρέσεως ἄρχεται, καὶ) τὴν ἐπὶ τῆς χαλκῆς πύλης 635 (τοῦ παλατίου) εἰκόνα τοῦ Κυρίου (ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ) κατεάξας καὶ σιλέντιον (ἀσεβείας) κατὰ τῶν ἀγίων εἰκόνων ποιήσας, προσκαλεῖται πάλιν τὸν ἅγιον Γερμανὸν, οἰόμενος πείσαι αὐτὸν ὑπογράψαι (κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων). Ὁ δὲ μηδ’ ὄλως εἶξας τῇ θωπείᾳ (αὐτοῦ) ἢ τῇ ἀπάτη τοῦ ἀλαστηρίου, θεὸς τὸ ὠμόφορον αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, ἀπετάξατο τὴν ἱερωσύνην καὶ ὑπεχώρησεν. 15 Ὅτε καὶ τὴν ἀγίαν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, ἣν ἔσχε παρ’ ἑαυτῷ, ἀναλαβόμενος καὶ γράψας χαρτίον ἔχον οὕτως· “ὦ Σῶτερ, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς,” εἰς τὴν θάλασσαν ἔθηκεν· ἡ δὲ θεία δὴ ναμὶς ὀδηγομένη ἀβρόχως καὶ ὄρθιος διαπλεύσασα κατῆλθεν εἰς Ῥώμην. Ἀποκαλυφθεὶς οὖν ὁ ἐκεῖ πατριάρχης ἐξήλθε μετὰ παντὸς τοῦ κλήρου μετὰ κηρῶν καὶ θυμιαμάτων, καὶ ὄρων αὐτὴν ἐρχομένην ἐπὶ τῶν ὑδάτων, ἥτις καὶ ἐξελθοῦσα ἀφ’ ἑαυτῆς, εἰσῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ πλοίῳ, μηδὲ πλησίον ἄλλου πλοίου πλησιάσασα· ἦν καὶ κατασπασάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων ἀπήγαγεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἄβροχος ὅλη διαμείνασα, εἰ μὴ μόνον ἄχρι τριῶν δακτύλων διανοτισθεῖσα. Καὶ τοῦτο πρὸς μείζονα δόξαν Θεοῦ. 16 Ὁ δὲ θεομάχος χειροτονεῖ ἀντ’ αὐτοῦ Ἀναστάσιον πρεσβύτερον τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, συνθέμενον κατὰ τὴν ἀσεβῆ αὐτοῦ βουλήν πάντα ποιεῖν. 110.924 17 Πᾶσαν οὖν εἰκονικὴν ἀνατύπωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ τῆς Θεομήτορος, καὶ πάντων τῶν ἀγίων κατέστρεψε καὶ κατέκαυσε, καὶ διωγμὸν μέγαν 636 ἐγείρας, πολλοὺς ἱερεῖς καὶ μονάζοντας καὶ λαϊκοὺς διαφόροις τιμωρίαις καὶ θανάτοις ὑπέβαλεν. 17 Διὰ ταῦτα οὖν ὁ τῆς μεγάλης Ῥώμης πρόεδρος Γρηγόριος τὴν τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὑποταγὴν ἀπώσάμενος, τὸ αἰρετικὸν αἷσχος ἀποδιδράσκει, σπονδὰς εἰρηνικὰς εἰς τὴν τῶν Φράγγων ὑποταγὴν εἰσδεξάμενος σὺν πάσῃ τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ τοὺς φόρους εὐθύς

κωλύει, τὸν Ἀναστάσιον δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀναθέματι καθυποβαλῶν. 19 Ἐφ' ὧν χρόνων καὶ σεισμός ἐγένετο μέγας καὶ φοβερώτατος, καὶ ἐπτώθησαν ἐκκλησίαι πολλαί, καὶ οἴκοι, καὶ τὰ χερσαῖα τείχη τῆς πόλεως, καὶ φρούρια πολλὰ, καὶ χωρία τῆς Θράκης, καὶ τέθνηκε λαὸς ἀναρίθμητος· ἔπεσε δὲ καὶ ἡ στήλη Ἀρκαδίου (ἢ) ἐν τῷ ξηρολόφῳ, καὶ Νικομήδεια, καὶ Νίκαια, καὶ ἡ γῆ ἐσειέτο ἐπὶ χρόνους δύο, ὥστε καὶ τὴν θάλασσαν τῶν ἰδίων ὄρων ἐν τισὶ τόποις ὑποχωρῆσαι. 20 Εἰδὼς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ τείχη καταπτωθέντα, διελάλησε λέγων· “Ὅτι ὑμεῖς, οἱ τῆς πόλεως, ἀδυνατεῖτε τὰ τείχη κτίσαι· ἀλλὰ προσετὰ ξαμεν τοῖς διοικηταῖς εἰς τὸν κανόνα ἀπαιτῆσαι κατὰ νόμισμα μυριάσιον ἔν.” Καὶ λαμβάνει αὐτὸ ἡ βασιλεία, καὶ κτίζει τὰ τείχη. Ἐκτοτε ἐκράτησεν ἡ συνήθεια παρέχειν τὰ δικέρατα τοῖς διοικηταῖς. ΣΜΘ'. Περὶ τοῦ Μασάλμα. 637 Ὁ δὲ Μάσαλμας ἐξεδέχετο τὰς τοῦ Λέοντος ὑποσχέσεις· μηδὲν δὲ δεξάμενος, ἀλλὰ γνοὺς, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν ἐκίνησε, καὶ 163a τὴν Ἄβυδον καταλαβὼν καὶ ἀντιπεράσας λαὸν ἄπειρον καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἐξορμήσας, γράφει πρὸς Σουλεϊμᾶν, τὸν πρωτοσύμβουλον, ἐλθεῖν ἐν τάχει μετὰ στόλου. 2 Καὶ τῷ Αὐγούστῳ μηνὶ παρακαθίσας τῇ πόλει καὶ τὸ χερσαῖον τεῖχος περιχαρᾶσας, ἔλυ μαινέτο σφόδρα τὰ Θρακῶα μέρη. 3 Τῇ δὲ πρώτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς ἀνέλαβεν ὁ Σουλεϊμᾶς, ἔχων εὐμεγέθεις ναῦς τριῆρεις καὶ δρόμωνας μεγάλους πάνυ χιλίους ὀκτακοσίους. 4 Ὁ δὲ βασιλεὺς, τὰς ἐμπυρίους ναῦς κατ' αὐτῶν ἐκπέμψας μετὰ τοῦ ὕγρου πυρὸς, πυριαλῶ τους ἐποίησε τὰς πλείστας ναῦς ἐκεῖνας· αὐτίκα γοῦν 110.925 αἱ μὲν εἰς τὰ παράλια τείχη πυρπολούμεναι προσαπερρίφησαν, αἱ δὲ εἰς τὸν βυθὸν αὐτανδρα συνοθοῦ μιν κατεποντίσθησαν, αἱ δὲ μέχρι τῆς Ὀξείας νήσου καὶ τῆς Πλάτης ἀπηνέχθησαν καταφλεγόμεναι. Κάντεῦθεν τοίνυν οἱ μὲν τῆς πόλεως, θάρσος λαβόντες, τῶν πολεμίων μεγάλως καταπτοηθέντων.

ΣΝ'. Περὶ τῆς νόσου ἐαρινῆς. Παραχειμάσαντες δὲ τῇ πόλει, τῷ ἐαρινῷ καιρῷ λοιμικὴ νόσος αὐτοῖς ἐνσκήψασα μετὰ καὶ λιμοῦ, πλῆθος ἀναρίθμητον ἐξ αὐτῶν διέφθειρεν. 638 2 Ἐξ ὧν οἱ περιλειφθέντες, πόλεμον μετὰ Βουλγάρων ἐν τῇ Θράκῃ συνάψαντες, ἀνηρέθησαν χιλιάδες κβ'. 3 Τῇ δὲ 1ε' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἐκ τῆς πόλεως ἀπάραντες, καὶ ἀνέμου σφοδροτάτου πνεύσαντος, οἱ μὲν ἐν Προικοννήσῳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀκταῖς ἀπώλοντο, οἱ δὲ ἐκβυθίσαντες ἀθρόως, ἐπελθὼν νέφος χαλάζης πλήρες τετριγὸς ὀλέθριον μετὰ βιαίου ἀνέμου, ὑποβρύχιοι πάντες ἐγένοντο· διεσώθησαν δὲ παραδόξως ἐκ τῶν #22α' ε' μόνα πλοῖα, ἃ καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὰ ἴδια τὴν τῶν Ῥωμαίων νίκην καὶ τὴν ἑαυτῶν πανολέθριον κατάπτωσιν. 4 Σέργιος δὲ στρατηγὸς Σικελίας, ἀκούσας ὅτι οἱ Ἀγαρηνοὶ ἐκπορθοῦσι τὴν πόλιν, ἔστειψε βασιλέα ἐκ τῶν ἀνθρώπων αὐτοῦ, (ὀνόματι) Βασίλειον, ὃν ἐπώνυμον Ὀμαγούλου, ποιήσας καὶ προβολὰς ἀρχόντων. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ταῦτα ἀκηκῶς, ἀπέστειλεν (ἐκεῖσε) Παῦλον μετὰ κελεύσεων καὶ στόλου. Μαθόντες οὖν οἱ Σικελιώται, ὅτι κατετροπώθησαν οἱ Σαρακηνοὶ, καὶ Λέων βασιλεύει, τὸν τε Βασίλειον καὶ τοὺς λοιποὺς ἄρχοντας παραδεδώκασιν τῷ Παύλῳ. καὶ πάντας ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπεκεφάλισεν ὡς ἀντάρτας. 639 5 Νικήτας δὲ (ὁ πατρίκιος) ὁ Ξυλι νίτης μετὰ καὶ ἐτέρων πατρικίων τὸν Τέρβελιν διὰ γραμμάτων καὶ πολλῶν χρημάτων καὶ δώρων δεξιωσάμενοι, παρώρμησαν ἐλθεῖν κατὰ Λέοντος, οὓς τινες τῶν Βουλγάρων παραδεδώκασιν καταμηνύσαντες τῷ βασιλεῖ, καὶ πάντας ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀνεῖλεν. 110.928 6 Ἔστειψε δὲ Λέων Κωνσταντῖνον, τὸν υἱὸν 110.928 αὐτοῦ, ἐν τῷ τριβουναλίῳ τῶν 1θ' ἀκουβιτόρων. 7 Ἐβάπτισε δὲ καὶ τοὺς Ἑβραίους καὶ τοὺς Μοντανοὺς ἀναγκαστῶς, ὥστε λέγεσθαι ἔκτοτε τοὺς Ἑβραίους καὶ Μοντανούς. 8 Ἰωάννην τε τὸν Δαμασκηνὸν, ὃν καὶ Χρυσορρόαν ἐκάλουν διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ σοφίαν, ἐξορίσας Μανσοῦρ ἐπωνόμασεν, ὃ ἐστὶ βλάσφημος. 9 Ἐνυμφεύσατο δὲ εἰς τὸν υἱὸν Κωνσταντῖνον τὴν θυγατέρα τοῦ χαγάνου τῶν Σκυθῶν δυνάστου,

Χριστιανὴν ποιήσας καὶ Εἰρήνην ἐπονομάσας, ἥτις, μαθοῦσα τὰ ἱερὰ γράμματα, διέπρεπεν ἐν εὐσεβείᾳ, τὴν τῶν ἀθέων δυσσεβείαν ἐλέγχουσα. 10 Πολλὰ δὲ τῇ Ῥώμῃ κακὰ ἐνεδείξατο διὰ τὸν πάπαν, καὶ πάκτα ἐτήσια ταῖς ἐκκλησίαις διετάξατο τελεῖν. 640. 11 Ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Ἀγαρηνοὶ κατὰ πάσης Ῥωμανίας. 165b, καὶ πολλὴν αἰχμὰ λωσίαν λαβόντες ὑπέστρεψαν. 12 Ἐν τούτοις ὁ παμμίαρος Λέων τελευτᾷ, νόσῳ δυσεντερίας τὴν ψυχὴν ἀπορρήξας.

ΣΝΑ΄. Περὶ τοῦ ἐλεήμονος ἀνδρὸς καὶ πόρνου. Ἐφ' ὧν χρόνων ὑπῆρχεν ἐν ΚΠ. ἄνθρωπός τις διαβόητος καὶ περιφανῆς ἄγαν καὶ πλούσιος σφόδρα, φιλόπτωχος καὶ ἐλεήμων ἄκρως· εἶχε δὲ ἐξ ἑνερ γείας τοῦ πονηροῦ τὸ πάθος τῆς πορνείας. Εἰς γῆρας οὖν ἐλθὼν καὶ μήτε τῆς πολλῆς καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐλεημοσύνης σχολάσας, μήτε μὴν ἐκ τῆς πορνείας διὰ τὴν χρόνιον καὶ κακίστην συνήθειαν ἐκκόψας, ἐτελεύτησεν αἰφνίδιον. Ζητήσεως δὲ γενομένης περὶ αὐτοῦ παρά τε τοῦ πατριάρχου Γερμανοῦ καὶ τῶν ἐπισήμων ἐπισκόπων, καὶ τῶν μὲν λεγόντων εὐθέως διὰ τὸ γεγράφθαι “Λύτρον ψυχῆς ἀνδρὸς ὁ ἴδιος πλοῦτος” ἐξ ἰδίων γὰρ καὶ δικαίων πόρων, καὶ οὐκ ἐξ ἀλλοτρίων καὶ ἀδίκων ἐποίει τὴν ἐλεημοσύνην· τῶν δὲ μὴ παραδεχομένων, ἀλλ' ἀντιλεγόντων ὡς ἄμωμον εἶναι χρῆ τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ καὶ τέλειον· γέγραπται γάρ· “Ἐάν τις ὄλον τὸν νόμον πληρώσῃ, πταισῇ δὲ ἐν ἐνὶ, γέγονε πάντων ἔνοχος” καὶ· “Ἐν ᾧ εὖρω σε, κρινῶ σε, φησὶν ὁ Θεός.” Καὶ ἐκηρύχθη νηστεία καὶ προσευχὴ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, καὶ ἐδήλωσεν εἰς ὅλα τὰ μοναστήρια καὶ ἡσυχαστήρια δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ τοῦ γνωρίσαι αὐτοῖς διὰ τινος ἀποκαλύψεως τὰ περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου· οὐπερ γενομένου ἀπεκάλυψεν ἐγκλείστω τινὶ μεγάλῳ καὶ θεοφόρῳ πῶς καὶ τυγχάνει ὁ ἀνθρωπος. Καὶ δὴ μεταστειλὰ 110.929 μῆνας αὐτίκα τὸν πατριάρχην διηγῆσατο μετὰ πολλῶν δακρύων ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ λέγων οὕτως· “Θεωρήσαί μοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ προσευχομένῳ κατὰ θείαν ἔκστασιν τόπον τινὰ, ἐκ δεξιῶν μὲν ἔχοντα παράδεισον ἀνεξήγητον κάλλος περικείμενον, ἐξ εὐωνύμων 641 δὲ κάμινον, ἧς ἡ φλόξ μέχρι τῶν νεφελῶν ἀνήρχετο, καὶ τὸν τελευτήσαντα πλοῦσιον τοῦτον μέσον τοῦ παραδείσου καὶ τῆς φοβερᾶς ἰστάμενον καμίνου, καὶ πολλὰ στενάζοντα καὶ πυκνὰ πρὸς τὸν παράδεισον ἀποβλέποντα ἐν τῷ οὐν στε νάζειν αὐτὸν καὶ ὀδύρεσθαι, ὁρῶ τινὰ λαμπροφόρον ἐπιστάντα καὶ λέγοντα πρὸς αὐτόν· “Τί μάτην στε νάζεις, ἄνθρωπε; ἰδοὺ γὰρ διὰ τὴν ἐλεημοσύνην σου ἐλυτρώθης τῆς γεέννης, διὰ δὲ τὸ μὴ ἀποστῆναί σε τῆς ἀκαθάρτου καὶ βδελυρᾶς πορνείας, ἐστερήθης τοῦ παραδείσου.” Καὶ ταῦτα ὅ τε πατριάρχης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀκούσαντες, φόβῳ μεγάλῳ συσχεθέντες, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον· “Δίκαιος εἶ, Κύριε, καὶ εὐθεῖς αἱ κρίσεις σου.” Δικαίως οὖν καὶ ὁ Ἀπόστολος ἔλεγε· “Φεύγετε τὴν πορνείαν· πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματος ἐστίν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει.” Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἐν τῷ νόμῳ παρεγγυᾷ φάσκων· “Γίνεσθε ἅγιοι, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι” καὶ· “Οὐ πορνεύσης, οὐ μοιχεύσης” καὶ· “Οὐκ ἔσται πορνεία ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται πορνεία ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ.” Ποῦ νῦν εἰσὶν οἱ λέγοντες, ὅτι Κἂν πορνεύσω, ποιῶ ἐλεημοσύνην, καὶ σώζομαι; Ὁ γὰρ ὄντως ἐλεήμων ἑαυτὸν ὀφείλει πρῶτον ἐλεῆσαι· γέγραπται γάρ· “Διώκετε τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὸν ἀγιασμόν, ὧν χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον.” Οὐκοῦν οὐδὲν ὠφελήσει τὸ ἀργύριον διδόμενον ἐκ χειρῶν ῥυπαρῶν καὶ ψυχῆς ἀμετανοήτου. 164a καὶ μεμολυσμένης καὶ διεφθαρμένης ὑπὸ τῶν ἀκαθάρτων ἔργων.

ΣΝΒ΄. Περὶ δεσμοῦ. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ Ῥώμῃ κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας τι τοιοῦτον· Μοναχὸς τις ἄφωρισμένος ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ πάπα 642 ὡς παράγνωμη τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ καὶ παρὰ τὸν θεσμόν τοῦ μοναστηρίου τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου ποιήσας. Μετ' ὀλίγας οὖν ἡμέρας ἐτελεύτησεν ὁ ἀφορισθεὶς μοναχός· ὅπερ ἀκούσας ὁ πάπας μεγάλως ἐλυπήθη, ὅτι ἀπῆλθε δεδεμένος· καὶ γράψας ἐν χάρτῃ εὐχὴν λύουσάν αὐτὸν τοῦ δεσμοῦ, ἔδωκε τινὶ τῶν διακόνων εἰπών· “Ἀπελθε, καὶ

ανάγνωθι αὐτὴν ἐν τῷ τάφῳ τοῦ τεθνεῶτος ἀδελφοῦ.” Καὶ τούτου γενομέ νου θεωρεῖ ὁ ἡγούμενος κατ' ὄναρ τὸν ἀδελφόν, καὶ λέγει αὐτῷ· “Λύπην ἔχομεν περὶ σοῦ, ἀδελφὲ, ὅτι δεδεμένος ἐτελεύτησας· εἶπε οὖν ἡμῖν πῶς ὑπάρ χεις.” Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· “Ὀντως, πάτερ, εἰς φυλακὴν ἤμην ἕως τῆς χθές· σήμερον δὲ διὰ 110.932 τοῦ Χριστοῦ ἐλύθην.” Ὅπερ ἐξηγησάμενος ὁ ἡγούμενος τῷ πάπα, ἐγνώσθη πᾶσιν, ὅτι κατ' ἦν ὥραν ὁ διάκονος ἀνέγνω τὴν εὐχὴν ἐπὶ τοῦ τάφου, τότε καὶ τοῦ δεσμοῦ ὁ ἀδελφὸς ἐλύθη· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες “ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τοιαύτην ἐξουσίαν τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις.” 2 Διὰ δὲ τοῦτο ὁ μέγας Χρυσόστομος φησιν· “Ἡμεῖς μὲν κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν θεσμὸν τὰ δεσμὰ περιβάλλομεν· εἰ δὲ τις καταφρονεῖ τούτων, ἐπιστήσεται ὁ τοῦ θανάτου καὶ τῆς κρίσεως καιρὸς, διδάσκων αὐτὸν ὡς ἀψευδὴς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου καὶ ὁ νόμος τῆς αὐτοῦ Ἐκκλησίας· ὅθεν λοιπὸν ἐγὼ μὲν ἀνεύθυνός εἰμι, τὸ γὰρ ἑμαυτοῦ πεποίηκα· ἐκεῖνος δὲ τὸν θεῖον ζυγὸν ἀπορρίψας καὶ τὰ ἱερὰ δεσμὰ διαρρήξας, ὁ λόγος αὐτῷ πρὸς τὸν ἐμοὶ κελεύσαντα δῆσαι· οὐδὲ γὰρ, βασιλέως προκαθημέ νου, εἰ τῶν παρεστώτων δορυφόρων τις ἐπετράπη δῆσαι τῶν ὑπηκόων καὶ τὰ δεσμὰ περιβαλεῖν, ἐκεῖνος δὲ οὐ μόνον ἀπώσατο τοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὰ δεσμὰ διαρρήξιεν, οὐχ ὁ δορυφόρος ἐστὶν ὁ τὴν ὕβριν ὑποίσας, ἀλλ' ὁ κελεύσας βασιλεύς· καὶ μάλα εἰκότως τὰ λοιπὰ εἰς τοὺς διδασκάλους γινόμενα προσοικειούμενος ὁ παμβασιλεὺς Κύριος, αὐτὸς ὡς τιμημένος ἢ ὑβρισμένος διακείσεται.” 643

ΣΝΓ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου. Μετὰ δὲ Λέοντα τὸν Ἰσαυρον, ὅστις ἐβασίλευ σεν ἔτη κδ', ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλινὸς, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἔτη λδ', ἐκ δεινοτάτου λέοντος φανεὶς ποικιλότροπος ἀρδαλις· “ἐκ σπέρματος ὄφρων ἀσπίς (δεινὴ ἐξελεύσεται) καὶ ὄφεις πε τάμενοι (φησὶν ὁ προφήτης, οἷος αὐτὸς γέγονεν ὁ ἐκ Δὰν Ἀντίχριστος). Οὗτος, τὴν πατρίαν βασιλείαν τε καὶ δυσσέβειαν ἐκδεξάμενος, πλεῖον (καὶ μᾶλλον) ἐκ (τῆς) τοῦ Θεοῦ (καὶ τῆς Θεομήτορος, καὶ πάντων τῶν ἁγίων) δίστατο· κἀντεῦθεν λοιπὸν μαγείαις καὶ δαιμόνων ἐπικλήσεσι καὶ ἄλλοις πονηροῖς ἐπιτηδεύμασι χαίρων καὶ σχολάζων, (ἐξαίρετον) ὄργανον (καὶ λῖαν) ἐπιτήδειον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ διδασκάλου γέγονε διαβόλου· (καὶ γὰρ εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν καὶ παραπληξίαν ἐξώκειλεν) ὡς καὶ θεσμὸν καθολικὸν (ἐπὶ λαοῦ) ἐκ θέσθαι, μὴ λέγεσθαι τινα (τῶν θεραπόντων τοῦ Κυρίου) τοπαράπαν ἅγιον, ἀλλὰ καὶ τὰ λείψανα τούτων εὕρισκόμενα διαπτύεσθαι, καὶ μηδὲ πρε σβείαν αὐτῶν ἐξαιτεῖν· οὐδὲν γὰρ ἰσχύουσιν· (εἶτα) προσθεὶς ὁ ἀνόσιος 164a (καὶ παμβέβηλος λέγει)· “Μηδὲ τὴν τῆς Μαρίας ἐπικαλείσθω τις πρεσβείαν· οὐ γὰρ δύναται τι· μηδὲ Θεοτόκον 110.933 αὐτὴν ὀνομάζεσθαι καὶ δὴ λαβὼν ἐν χειρὶ βαλάν τιον πλήρες 644 χρυσοῦ, καὶ ὑποδείξας” αὐτὸ πᾶσιν, ἤρετο· “Τίνος ἐστὶν ἄξιον; Τῶν δὲ “πολ λοῦ” εἰπόντων, κενώσας τὸ χρυσίον πάλιν ἤρετο· “Τίνος ἐστὶν ἄξιον;” Καὶ λέγουσιν· “Οὐδενός.” ” Οὕτως,” ἔφη, “καὶ ἡ Μαρία” (οὐ γὰρ Θεοτόκον ὁ ἄθλιος ἡξίου λέγειν· ”ἕως μὲν εἶχε τὸν Χριστὸν ἐν ἑαυτῇ, τιμημένη ἦν· ἀφ' οὗ δὲ τοῦτον ἀπέτεκεν, οὐδὲν τῶν λοιπῶν γυναικῶν διενήνοχεν.” (ὡ τῆς βλασφημίας!) φεῖσαι ἡμῶν, Κύριε. 2 Φεῦ τῆς τολμηρᾶς δυσφημίας τοῦ σαρακη νοπίστου καὶ ἰουδαϊόφρονος· οὐ γὰρ Χριστιανός, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ Παυλικιανὸς ἠτό γε ἀληθέ στερον εἰπεῖν εἰδωλόατρης καὶ δαιμόνων ὑπὴ ρέτης καὶ ἀνθρωποθύτης· τὴν μὲν γὰρ πανάχραντον Θεοτόκον καὶ τοὺς ἁγίους ὁ ἐναγῆς καὶ ἄθεος ἐκτρεπόμενος, τὴν παρ' Ἑλλησι τιμωμένην Ἀφροδίτην καὶ τὸν Διόνυσον ἐθρήσκειεν ὁ νέος Ἰουλιανὸς καὶ ἀνθρωποθυσίας αὐτοῖς ἀνέφερε πέραν τῆς πόλεως, ἔνθα τῆς ἁγίας Μαύρας τῆς μάρτυρος ἦν ὁ ναὸς, ὅπερ ὁ μισάγιος ἐκδαφίσας καὶ φονευτήριον ποιήσας, Μαῦραν ὠνόμασε τὸν τόπον, ἐν ᾧ καὶ τὰς πρὸς τοὺς δαίμονας τελετὰς νύκτωρ ποιούμενος, παῖδας κατέσφαττε· καὶ μαρτυρεῖ τὸ πρὸς θυσίαν σφαγισθὲν τοῦ Σουφλαμίου παιδά ριον, ὅπερ ὁ δαιμονιώδης ἐν παραβύστῳ ποιήσας, ἔκδηλον ὁ Θεὸς τοῖς πολλοῖς

τοῦτο πεποίηκε. 3 Ἐκ τούτων οὐ μικρά τις ἀθυμία τοὺς Χριστιανοὺς κατέλαβεν, ὥστε πάντας μισῆσαι αὐτὸν, καὶ Ἀρταβάσδω κουροπαλάτῃ καὶ γαμβρῷ ἐπὶ ἀδελφῆ αὐτοῦ προστεθῆναι (τῷ μίσει αὐτοῦ). Ἐξελθὼν γὰρ Κωνσταντῖνος ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Ὀψι κίου κατὰ Ἀράβων, Ἀρταβάσδου μετ' αὐτοῦ ὄντος, ὑπεβλέποντο ἀλλήλους. 645 4 Καὶ συμβολῆς γενομένης μετ' ἀλλήλων, καὶ τοῦ Βισῆρ καὶ τοῦ συμμύστου Κωνσταντίνου σφαγέντος παρὰ Ἀρταβάσδου, Κωνσταντῖνος φοβηθεὶς ἔφυγεν εἰς τὸ Ἀμώριον. 5 Ἐντεῦθεν μάχαι μετὰ αὐτῶν δεινόταται γέγονασιν· Ἀρτάβασδος δὲ, Θεοφάνην μάγιστρον, φίλον αὐτοῦ ὄντα καὶ τότε ἐκπροσωποῦντα ἐν τῇ πόλει, ἔγραψε δέξασθαι αὐτόν. Καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τῶν θεμάτων ἀνηγορεύθη βασιλεὺς· εἰσελθὼν δὲ ἐν τῇ πόλει πᾶς ὁ λαὸς σὺν τῷ ψευδωνύμῳ πατριάρχῃ Ἀναστασίῳ, ἀνεθεμάτισαν Κωνσταντῖνον, Ἀρτάβασδον δὲ ὀρθόδοξον βασιλέα ἀνεκήρυξαν. 6 Καταλαβὼν καὶ Κωνσταντῖνος ἐν Χρυσῷ 110.936 πόλει μετὰ λαοῦ καὶ μηδὲν ἀνύσας, ἀνέστρεψε πάλιν εἰς τὸ Ἀμώριον. 7 Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος τὰς ἱερὰς εἰκόνας πανταχοῦ ἀνεστήλωσε, καὶ τὸν πρὶν αὐτῆς κόσμον ἢ Ἐκκλησίαν ἀπέλαβεν. Ἀναστάσιος δὲ ὁ πατριάρχης κρατήσας τὰ τίμια ξύλα ὤμοσεν ἐν τῷ ἄμβωνι ἐστῶς, ὅτι “Μὰ τὸν προσηλωθέντα ἐν τούτοις, οὕτως μοι εἶπε Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς, ὅτι μὴ λογίσῃς Υἱὸν Θεοῦ εἶναι (τὸν Χριστὸν), ὃν ἔτεκεν (ἢ) Μαρία, εἰ μὴ ψιλὸν ἄνθρωπον, ὡς ἔτεκέ με ἢ μήτηρ μου Μαρία.” Καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ λαοὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτόν. 8 Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος ἐξελθὼν ἐστρατολόγει. Κωνσταντῖνος δὲ, τοῦτο μαθὼν, ἐκίνησε κατ' αὐτοῦ, καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτοῦ πόλεμον τρέπει αὐτόν· καὶ καταλαβὼν τὴν Κύζικον ἐν τῇ πόλει διασῶ ζεταί. 646 9 Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, ἐν Χαλκηδόνι ἐλθὼν, ἀντεπέρασεν ἐν τοῖς Θρακώοις μέρεσι, καὶ τῷ χερσαίῳ τείχει παρακαθίσας, διέδραμεν ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης. 165a ἐπιδεικνύων ἑαυτὸν τοῖς ὄχλοις. 10 Ὁ δὲ Ἀρτάβασδος, ἀνοίξας τὰς πόρτας καὶ συμβαλὼν πάλιν πόλεμον, ἠττήθη κατὰ κράτος. 11 Τοῦ δὲ Κωνσταντίνου τὰ πλοῖα κρατήσαντος, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πραθῆναι τὸν μόδιον τῆς κριθῆς νομισμάτων ἰβ' καὶ τὰ λοιπὰ (εἶδη) ὁμοίως. Τοῦ δὲ λαοῦ θνήσκοντος καὶ ἀπολλυμένου, ἠναγκάσθη Ἀρτάβασδος ἀπολύειν καὶ ἐξέρχεσθαι (αὐτοὺς) ἐκ τῆς πόλεως. 12 Νικήτας δὲ, ὁ υἱὸς Ἀρταβάσδου, ἐπισυνάξας λαὸν ἱκανὸν ἦλθεν ἕως Χρυσόπολεως. Καὶ (διὰ) περάσας ὁ βασιλεὺς ἐδίωξεν αὐτόν, καὶ καταλαβὼν ἐχειρώσατο. Καὶ τοῦτον πεδήσας ἦλθε διὰ τάχους, καὶ τῷ πατρὶ ὑπεδείκνυσεν. 13 Ἄφνω δὲ παραταξάμενος διὰ τοῦ χερσαίου τείχους τὴν πόλιν παρέλαβε· καὶ Ἀρτάβασδον χειρωσάμενος καὶ τὸν πατρίκιον Βακτάγιον, τὸν μὲν Ἀρτάβασδον σὺν τοῖς δυσὶν υἱοῖς αὐτοῦ ἐτύφλωσε, τοῦ δὲ Βακταγίου χεῖρας καὶ πόδας ἐκκόψας ἐν τῷ Κυνηγίῳ ἀπεκεφάλισε· πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους τῶν προύχόντων ἀνεῖλε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσεν. 14 Ἴππικὸν δὲ ποιήσας, εἰσήγαγε τὸν Ἀρτάβασδον σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἅμα τῷ πατριάρχῃ Ἀναστασίῳ καὶ τοῖς φίλοις αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου ἐπὶ ὄνου ἀντιστρόφως καθεζομένου (καὶ πομπευομένου). 110.937. 15 Οὗτος γὰρ, περιπατῶν ὀπίσθε Γερμανοῦ τοῦ πατριάρχου σύγκελλος ὢν, ἐπάτησε τὸ ὠμόφορον αὐτοῦ. Ὁ 647 δὲ ἐπιστραφεὶς ἔφη αὐτῷ· “Μὴ σπεῦδε, τὸ δειπνῶν ἐκδέχεται σε.” 16 Πάλιν δὲ Κωνσταντῖνος, ὡς ὁμόφρονα αὐτοῦ, ἐν τούτοις ἐκφοβήσας, ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ἱερῆς σῦνης ἐκάθισεν. 17 Ἐφ' οὗ ἤρξαντο ἀθρόως καὶ ἀοράτως σημεῖα ἐν τε τοῖς ἀνθρώπων ἱματίοις γίνεσθαι καὶ εἰς τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἱερὰ ἐνδύματα, σταυροὶ ἐλαιώδεις πλεῖστοι. Καὶ οὕτω κατέλαβεν ἡ θεομηνία τοῦ βουβῶνος λοιμικὴ νόσος, οὐ μόνον τοὺς ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν τῇ περιχώρῳ δεινῶς ὅλο θρεύουσα. Καὶ πρὸς τούτοις ἐγίνοντο φαντασίαι τινὲς εἰς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ δειμάτα τινα ἐξαίσια, ἃ οἱ ὀρώντες ἐτελεύτων· γινόμενοι γὰρ ἐν ἐκστάσει ἐνόμιζον ξένοις τισὶ καὶ βριαροῖς προσώποις συνοδεύειν, (ἢ) καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ὡς φίλους δῆθεν προσαγορεύοντες διελέγοντο. (Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι γέγονε.) 18 Ἐν δὲ τῷ ἑαρινῷ καιρῷ τοσοῦτον ἐπέτεινεν ἡ νόσος,

ὥστε καὶ ὀλοκλήρους οἴκους τέλειον κλεισθῆναι, (ὄθεν ἐκ πολλῆς περιστάσεως εἰς ἄλογα καὶ ἀμάξας ἐπιστοιβάζοντες αὐτοὺς ἐξεκόμιζον. Ἐν δὲ τῷ πληρωθῆναι τὰ ἐν τῇ πόλει ἅπαντα καὶ ἀμ πελῶνας κατασκαφῆναι, συνέβη καὶ τοὺς ἔνδον τῶν παλαιῶν τειχῶν κήπους εἰς τὴν τοιαύτην προσχω ρῆσαι ταφὴν τῶν ἀνθρώπων) καὶ μὴ εἶναι τοὺς ὀφείλοντας θάπτειν τοὺς νεκρούς. Παντὸς δὲ οἴκου διαφθαρέντος διὰ τὴν ἀσέβειαν τοῦ τυράννου, πάντα τὸν πλοῦτον τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως εἰσκομίσας ἐν τῷ παλατίῳ 648 ἀπέθετο. (Ἐφθασε δὲ καὶ ἡ ὄργη εἰς Ἀναστάσιον τὸν ἀνιέρων· καὶ οἰκτίστω πάθει, τῷ λεγομένῳ χορδαψῶ, καταλύει τὸν βίον). 19 Ὁ δὲ γε, τύραννος τὴν πόλιν ἐάσας, τὴν Νικομήδειαν καταλαμβάνει, καὶ ἐκεῖσε διέτριβε μέχρι πολλοῦ· καὶ ἀκούσας τῶν Σαρακηνῶν κατ' ἀλλήλων μαχομένων, ἐκστρατεύει πρὸς τὰ μέρη τῆς Συρίας καὶ Γερμανίκειαν παρέλαβε, καὶ Θεοδοσιῶν πολιν, καὶ Μελιτηνὴν, αἰχμαλωτίσας πάντας τοὺς ἐκεῖσε. 20 Καὶ διὰ τὴν τοιαύτην πρόφασιν τοῦ θα165b νατικοῦ προσλαβόμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ Ἄρ μενίου καὶ Σύρους αἰρετικούς, εἰς τὸ Βυζάντιον 110.940 μετώκισε (καὶ ἐν τῇ Θράκῃ καὶ ἐν τῇ δύσει, οἱ μέχρι τοῦ νῦν τὴν αἵρεσιν τοῦ τυράννου διακρατοῦσι. Θεοπασχίται κατὰ Πέτρον εἰσίν). 21 Ἐτέχθη δὲ τότε τῷ τυράννῳ υἱὸς ἐκ τῆς τοῦ χαγάνου Χαζαρίας θυγατρὸς, ὃν ἐπωνόμασε Λέοντα. 22 Ἐπαρθεῖς δὲ τῷ φρονήματι ὁ ἄθεος διὰ τὴν παρ' αὐτοῦ γενομένην νίκην, ἐπανελθὼν ἐν τῇ πόλει, σύνοδον συναθροίζει κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐν Βλαχέρναις, ἐν ἧ πολλὰ κατὰ τοῦ Κυρίου κε νολογήσαντες οἱ ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης καὶ τὰς μιὰς αὐτῶν χεῖρας εἰς ὕψος ἄραντες καὶ ἀλαλάξαντες, ἔρρηξαν τὴν ἐλεεινὴν ἐκείνην φωνὴν λέγοντες· “Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ γέγονεν, ὅτι σὺ, βασιλεῦ, ἐλυτρώσω ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων.” 649. 23 Ὡ τῆς ἐσχάτης καὶ τολμηρᾶς αὐ θαδεῖας, καὶ ἀπονοίας, καὶ βλασφημίας τῶν χριστο μάχων ἱεροκαπίλων καὶ τῆς ἀκολάστου γνώμης αὐτῶν καὶ γλώσσης! Εἰ γὰρ ὁ τῆς ἀσεβείας αἴτιος καὶ πρόμαχος οὗτος αἴτιος τῆς τῶν εἰδώλων κα θαιρέσεως, μάτην ἄρα γέγονεν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρώπησις, κενὴ δὲ καὶ ἡ τῶν ἀποστόλων διδασκαλία. 2425 Φυσηθεῖς οὖν ὁ δεῖλαιος ἐπὶ τῇ ἀπηχε σάτη φωνῇ ταύτῃ, προσέθετο καὶ ἕτερον παράνομον εἶδος· ἀνελθὼν (γὰρ ἀθέσμως καὶ ἀνιέρως) ἐν τῷ ἄμβωνι χειροκρατῶν Κωνσταντῖνον, ἐπίσκοπον Συλαίου γενόμενον, ἐξεφώνησε μετὰ κραυγῆς με γάλης· “Κωνσταντίνου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη.” (Ποιήσας αὐτὸν δῆθεν πατριάρχην ὁ πεφρακισμένος καὶ ματαιόφρων ἐξ ὑποβολῆς τῶν ἀνιέρων χριστεμπόρων). 26 Περὶ ὧν δικαίως λέξειεν ὁ μὲν Ἰεζεκιήλ τάδε· Λέγει Κύριος· “Οἱ ἱερεῖς ἠθέτησαν νόμον μου καὶ ἐβεβήλωσαν· τὰ ἁγία μου οὐκ εἰσέλθουσιν ἐν, καὶ ἀναμέσον ἀκαθάρτου καὶ καθαροῦ οὐκ ἐκρίναν·” ὁ δὲ γε Δανιήλ ἐμβριθέστερον στηλιτεύει αὐτοὺς φάσκων· “Ἐξήλθεν ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν ἀνόμων· οἱ ἐδόκουν τὸν λαὸν κυβερνᾶν” ὄντως γὰρ ἀληθῶς οὗτοι “συνέλαβον πόνον καὶ ἔτεκον ἀνομίαν.” ἐπειδὴ τὰ τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῖς θεοῖς κανόνισιν ἀνακείμενα λαϊκοῖς χαρίζομενοι, ἐπέτρεπον ἐπὶ τέλος. Καὶ θαυμαστόν γε οὐδέν· οἱ γὰρ, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσαντες διὰ τὴν πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ εἰκόνα ὕβριν καὶ καθαίρεσιν, οὐ πεφρίκασι, πῶς ἂν τῆς ἱερωσύνης αὐτοῦ ἐφεῖσαντο; Τίς οὖν οὐκ ἐκπλαγεῖ ἐν τούτῳ καὶ φρί 110.941 ξειεν, ἀκούων καὶ βλέπων τὸν ἀσπιδόφορον ἱεροθέτην καὶ τὸν πολέμοις ἐσχολακότα καὶ φόνους ἱεροτελετήν; 27 Ἄλλ' οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ καὶ ἄξιον (τῆς χειροτονίας) εἰς τὸν χειροτονηθέντα ὑπ' αὐτοῦ διεπράξατο ἔργον. Μαθὼν 650 γὰρ ἀκριβῶς ὁ ἀλάστωρ ὅτι (κρατήσας) ὁ πατριάρχης (τὰ τίμια ξύλα) πολλοὺς ἐπληροφόρησεν λέγων· “Μὰ τὸν προσηλωθέντα εἰς ταῦτα Κύριον, οὕτως μοι εἶπεν ὁ βασιλεὺς, ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς ὁ Χριστὸς, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ Μαρίαν ἔχω Θεοτόκον,” ἐξεμάνη (σφόδρα) κατ' αὐτοῦ ὡς τὸ μυστήριον (τῆς βασιλείας) αὐτοῦ θριαμβεύσαντος. Καὶ ἐπιθεῖς αὐτῷ πολλὰς πληγὰς, ἐθριάμβευσεν (αὐτὸν) ἐπὶ λαοῦ καὶ ἵπποδρομίου (ἐμπαιζόμενον), ἐμπτυόμενον, συρόμενον. 28 Εἶτα ἀσφαλισάμενος 166a αὐτὸν (ἐν τινὶ τόπῳ),

ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν πατρικίους, καὶ φησι· “Τί λέγεις ἄρτι περὶ τῆς πίστεως ἡμῶν καὶ τῆς συνόδου, ἣν ἐποιήσαμεν;” Ὁ δὲ, ματαιωθείς ταῖς φρεσὶ (καὶ) οἰόμενος αὐτὸν πάλιν ἐξευμενίσασθαι, ἀποκριθεὶς εἶπε· Καλῶς πιστεύεις καὶ καλῶς τὴν σύνοδον ἐποίησας.” Οἱ δὲ ἐπιγελάσαντες (τῇ αὐτοῦ ἀνοίᾳ) εἶπον· Ἡμεῖς τοῦτο (καὶ) μόνον ἠθέλομεν (παρὰ σου) ἀκοῦσαι ἐκ τοῦ μίαιρου σου στόματος· (ἀπὸ δὲ τοῦ νῦν ἄπελθε εἰς τὸ ἀνάθεμα καὶ εἰς τὸ σκότος).” Παραχρῆμα δὲ ἐξαγαγόντες αὐτὸν ἀπεκεφάλισαν, καὶ (τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐν τῷ Φόρω ἐκρέμασαν), τὸ (δὲ) σῶμα ἔρριψαν εἰς τὰ Πελαγίου (σύροντες αὐτὸ), ἔνθα πρώην μὲν ὑπῆρχεν ὁ τῆς ἀγίας (μάρτυρος) Πελαγίας ναὸς, ὃν ὁ θεομισῆς καταλύσας καὶ τάφον καταδίκων ποιήσας, τὰ Πελαγίου ἐκάλεσεν), (οὕτως οὖν τὸν ὑπ’ αὐτοῦ χειροτονηθέντα καὶ δοξασθέντα πατριάρχην τιμήσας· φασι δὲ ὅτι καὶ ἀνέτεμον αὐτὸν οἱ ἱατροὶ πρὸς τὸ γνῶναι τὴν διάθεσιν καὶ κατασκευὴν τῶν ἀνθρώπων). 29 Ὁ δὲ τύραννος χειροτονεῖ ἀντ’ αὐτοῦ Νι κήταν εὐνοῦχον Σκλάβον. 651. 30 Οὕτως δὲ Πέτρον τὸν ἱερὸν Στυλί τὴν μὴ πεισθέντα τοῖς αὐτοῦ πονηροῖς δόγμασι πολλὰ βασανίσας εἰς τὰ Πελαγίου συρόμενον ζῶντα ρίφῃναι προσέταξε. 31 Ἰωάννην δὲ τὸν Δαμασκηνὸν, ὃν Χρυσορρόαν ἐκάλουν διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῷ σοφίαν, Μαν σοῦρ ἐπωνόμασεν, ὃ ἐστὶ βλάσφημος, καὶ τὴν τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἐκκοπήν αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἣν ἡ ἀγία Θεοτόκος ἀοράτως ἴασατο. 32 Καὶ τὸν θεῖον Στέφανον, τὸν νέον, τὸν ἐν τῇ ἀκρωρείᾳ τοῦ ὄρους Αὐξεντίου τοῦ θεοφόρου 110.944 ποιήσαντα μ’ ἔτη ἐν οἰκίσκῳ σμικρῷ, πολλὰ τιμωρήσας, ἐπέτρεψε καὶ αὐτὸν ζῶντα συρέντα ρίφῃναι εἰς τὰ Πελαγίου (ὡς οὐ μόνον ἀντιπίπτοντα καὶ ἀντιμαχόμενον αὐτοῦ τῇ κακοδοξίᾳ, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς μεταφέροντα πρὸς τὸν μονήρη βίον καὶ καταφρονεῖν πείθοντα τῶν βασιλικῶν ἀξιωματῶν καὶ χρημάτων. Καὶ ἦν ἰδεῖν κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν θρῆνον ἐπὶ θρῆνον καὶ οὐαὶ ἐπὶ οὐαὶ παρὰ τῶν εὐσεβούντων· παρὰ δὲ τῶν ἀσεβούντων ἱερὰ πατούμενα καὶ σκευὴ μεταποιούμενα, ἐκκλησίας τε ἀνορυττομένας καὶ θείας εἰκόνας πατούμενας). Πολλῶν τοίνυν ἀρχόντων καὶ στρατιῶν τῶν διαβληθέντων εἰκόνας προσκυνεῖν, διαφόροις τιμωρίαις καὶ πικροτάταις αἰκίαις δεινῶν θανάτων παρέδωκεν. 33 Ἐστράτευσε δὲ κατὰ Βουλγάρων πεζῆ τε καὶ πλωτῆ, (ἐξοπλίσας ἐκ τῶν θεμάτων) χελάνδια χίλια ἑξακόσια, ἐπὶ Ἀχελῶν ἀπέστειλεν· ἐν ταῖς ἀκταῖς προσορμισθέντα) καὶ τοῦ βορρᾶ (βιαίως) πνεύσαντος, ἅπαντα μικροῦ δεινῆ συνετρίβη· καὶ ἐπνίγη λαὸς ἀναρίθμητος. Ὅπερ μαθόντες οἱ Βούλ γαροι πόλεμον πρὸς αὐτὸν συνάπτουσι; καὶ τὰ πλήθη αὐτῶν δεινῶς συγκοπέντα ὑπέστρεψαν μετ’ αἰσχύνης μεγάλης καὶ ἥττης. Τροπώσάμενος οὖν τοὺς Βουλγάρους, εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει 652 καθωπλισμένος τοῖς πολεμικοῖς ὅπλοις, θριαμβεύων δεδεμένους τοὺς Βουλγάρους. 34 Ἐφ’ οὗ χρόνου γέγονε (χειμῶν μέγας καὶ) ψύχος πικρὸν καὶ ἀνοιπῦστον, ὥστε (καὶ) τὴν ἀρκτῶν τοῦ Πόντου θάλασσαν ἐπὶ μίλια ρ’ ἀπο λιθωθῆναι καὶ πήχεις λ’ τὸ βάθος, οὐπὲρ χιονισθέντος ηὐξήθη ἐπὶ ἄλλας κ’ πήχεις τὸ ὕψος, ὥστε συναρμωσθῆναι τὴν θάλασσαν τῇ ξηρᾷ καὶ πεζοπορεῖσθαι ὑπερθεν τοῦ κρύους ὑπὸ ἀγρίων τε καὶ ἡμερῶν ζῶν. 35 166b Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ κατὰ Θεοῦ κέλευσιν τοῦ τοιοῦτου πάγου εἰς πλεῖστα ὄρεο φανῆ τμήματα διαιρεθέντος καὶ τῇ τῶν ἀνέμων βίᾳ ἐπὶ (Δαφνουσίου καὶ) τοῦ Ἱεροῦ κατενεχθέντος, (οὕτω) διὰ τοῦ στενοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν ἔφθασαν, κάκειθεν μέχρι τῶν νήσων καὶ Ἀβύδου πᾶσαν τὴν παράλιον γῆν ἐπλήρωσαν, ἔχοντα καὶ ζῶα διάφορα προσπεπηγμένα, ἡμερὰ τε καὶ ἄγρια. (Διὸ) πᾶς ὁ βουλόμενος ἀπὸ Σοφιανῶν εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα καὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς Χρυσόπολιν ὡς διὰ ξηρᾶς ἐβάδιζεν. Ἐκ τῶν μεγάλων τμημάτων ἐκείνων 110.945 δύο προσραγέντα, τὸ μὲν τῇ σκάλῃ τῆς Χρυσοπόλεως, τὸ δὲ τῷ τείχει (τῆς πόλεως) προσραγὲν, ἐκ τῶν θεμελιῶν συνέσεισε καὶ συνεδόνησε μετὰ τῶν ἔνδοθεν πλησίον οἰκημάτων· ἅπερ οὖν τμήματα διαιρεθέντα εἰς τρία, ἀπὸ τῶν Μαγγάνων ἕως τοῦ Βοδὸς φόρου τὴν πόλιν διαζώσαντα, 653 ὑπερεῖχε πολὺ τῷ τείχει τὸ ὕψος. (Καὶ ταῦτα θεωροῦντες οἱ τῆς

πόλεως καὶ διαποροῦντες ἐθρήνουν ἀπαρηγόρητα.) 36 Ἐν οἷς καὶ πλάνη γέγονε περὶ τοῦ παρηλ λαγμένως τῆς ἀκριβείας τῶν ὀρθοδόξων οἱ παράφρο νες πασχάσαντες· ὕστερον δὲ ἐπιγνόντες τὴν ἑαυτῶν ἀπάτην καὶ πλάνην, ἥσχύνοντο. 37 Τῷ δὲ Ἀπριλίῳ μηνὶ δρόμος ἀστέρων γέγονεν ἐν τῷ ἀέρι, καὶ κατέπιπτον πρὸς τὴν γῆν, ὥστε τοὺς ὀρώντας νομίζειν εἶναι συντέλειαν. 38 Αὐτίκα καὶ αὐχμὸς ἐγένετο πολὺς (καὶ λιμὸς μέγας), ὡς ξηρανθῆναι πηγὰς καὶ ποταμοὺς, (καὶ λιμὸν μέγαν γενέσθαι ὥστε τὸν μόδιον τῆς κριθῆς ἐν τῇ πόλει πιπράσκεσθαι, εἰς νομίσματα ἰβ΄.). 39 Ἐν δὲ γε τῇ Συρίᾳ γέγονε σεισμὸς μέγιστος καὶ πόλεων πτώσεις, ὥστε αἱ μὲν τῶν πόλεων ὀλόκληροι ἠδαφίσθησαν, αἱ δὲ ἐξ ἡμισείας, ἕτεραι δὲ ἀπὸ τῶν ἀερίων εἰς τὰ ὑποκείμενα πεδία μετὰ τῶν τοίχων καὶ τῶν οἰκημάτων ἄρδην μετέστησαν ἀβλαβεῖς ὡς ἀπὸ μιλίων β΄· ἡ δὲ γῆ τῆς Μεσοποταμίας, ἐπὶ μίλια γ΄ σχισθεῖσα καὶ ἕτεραν ἀναβράσασαν λευκὴν καὶ ἀμμώδη γῆν, ἀνήλθε παραδόξως ἐκ μέσου ταύτης ἡμίονος ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθεγγομένη καὶ προμηνύουσα ἐπιδρομὴν ἔθνος, ὃ(περ) καὶ γέγονε (μετ' ὀλίγον.). 40 Ὁ δὲ τύραννος καὶ ἀλάστωρ, ἐξελθὼν μετὰ ταῦτα πάλιν κατὰ Βουλγάρων πλωί τε καὶ πεζῆ, ἐπὶ Ἀχελῶν ἀπέστειλεν. Ἀνέμου δὲ βιαίου πνεύσαντος, τὰ πλοῖα συνετρίβη. Τοῦτο μαθόντες οἱ Βούλγαροι πόλεμον πρὸς αὐτὸν συνάπτουσι. Δεινῶς οὖν ἦτηθις ὁ τύραννος ἐπέστρεψε μετ' αἰσχύνης· μέχρι μὲν γὰρ καὶ τήμερον τὰ τῶν Ἀχελῶν κοῖλα καὶ 654 πεδιάσιμα χωρία τὰ τῶν ἀνηρημένων κῶλα σαφῶς ὑποδεικνύουσι καὶ τὴν ἦταν μαρτυροῦσιν. 41 Οὗτος ὁ θεομισῆς πολλῶν ἀγίων λείψανα κατέκαυσεν, ἄλλα δὲ τῇ θαλάσῃ παρέδωκεν, ἐν ᾧ καὶ τῆς ἀγίας Εὐφημίας τὸ λείψανον, μὴ φέρων ὄραν ὁ ἀλιτήριος μύρον ἀναβλύζον, σὺν τῇ λάρνακι τῷ βυθῷ παρέπεμψεν, ὅπερ ἐν τῇ Λήμνῳ νήσῳ σώον διασωθέν, (παρὰ τῶν οἰκητόρων ἐδέχθη ἐκ θείας ἀποκαλύψεως, τὸν δὲ ναὸν τῆς ἀγίας πανευφήμου ἀρμάμεν τον καὶ κοπροθέσιον ἐποίησεν.) Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου 110.948 καὶ Εἰρήνης τὸ αὐτὸ λείψανον τῆς πανευφήμου πάλιν μετὰ τιμῆς πολλῆς ἐν τῇ πόλει ἀνεκομίσθη. 42 Οὗτος τῶν υἱῶν αὐτοῦ τοὺς μὲν δύο προβάλλεται Καίσαρας Νικηφόρον καὶ Χριστοφόρον, τὸν δὲ Νικήταν νουβελίσσιμον. 43 Εἰσελθούσης δὲ τῆς Εἰρήνης τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἐν τῇ πόλει μετὰ δρομώνων 167a, ἔζηυξεν αὐτὴν Λέοντι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, στέψας αὐτοὺς ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἀγίου Στεφάνου τῷ τῆς βασιλείας στέφει καὶ τοῦ γάμου. 44 Δεξιωσάμενος δὲ φίλους κρυπτὸς ἐν Βουλγαρίᾳ, οἱ κατεμήνουσιν αὐτῷ ἅπαντα τὰ τῷ ἄρχοντι αὐτῶν βουλευόμενα, οἱ καὶ δηλοῦσι τῷ βασιλεῖ, ὅτι ἀποστέλλει ὁ κύριος Βουλγάρων λαὸν πρὸς τὸ αἰχμαλωτίσαι τὴν Βερζητιάν 655. Ὁ δὲ βασιλεὺς, μετασχηματισάμενος κατὰ Ἀράβων κινεῖν, ἀποστέλλει τοὺς ἀποκρισιarioύς τοὺς διὰ εἰρήνην παραγενομένους ἐπὶ Βουλγαρίαν, καὶ ἐπισυνάξας πάντα τὸν στρατὸν, ἅμα τῶν ταγμάτων ἐπέπεσε τοῖς Βουλγαροῖς ἀσαλπικτῆ, καὶ τρέψας αὐτοὺς ἐποίησε νίκος μέγα. Καὶ ὑποστρέψας ἐν τῇ πόλει καὶ θριαμβεύσας τεθωρακισμένος, τὸν πόλεμον τοῦτον ἐπὶ μασεν εὐγενῆ, ὡς μηδενὸς αὐτῷ ἀντιστάντος μηδὲ σφαγῆς Ῥωμαίων γενομένης. 45 Ὁ δὲ ἄρχων Βουλγάρων Τελέριχος, γνοὺς, ὅτι ἐκ τῶν οἰκείων αὐτοῦ τὰς βουλάς ὁ βασιλεὺς μανθάνει, γράφει αὐτῷ (ἐν δολιότητι, ὅτι “Βουλόμενος) φυγεῖν καὶ ἐλθεῖν πρὸς σὲ (ἵνα δι' ἐμοῦ ὑποτάξῃς πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν) ἀλλὰ πέμψον λόγον ἀπαθείας καὶ τίνας ἔχεις φίλους ἐνταῦθα, ἵνα θαρρήσω αὐτοῖς ἐλθεῖν σὺν ἐμοί.” Ὁ δὲ, κοφώτητι γνώμῃ καὶ ἀνοίας κρατηθεὶς, ἔγραψε τοὺς καταμηνύοντας αὐτῷ· ὅπερ κάκεῖνος, μαθὼν, πάντας δεινῶς θανάτῳ παρέδωκεν· ὁ καὶ μαθὼν, ὁ ἀλάστωρ τὴν γενειάδα αὐτοῦ ἀπέτιλεν. 46 Ἐκστρατεύσας δὲ πάλιν κατὰ Βουλγάρων καὶ δεινῶς κατὰ τῶν σκελῶν ἀνθρακωθεῖς καὶ πυρετῷ λάβρω καὶ διακαεῖ συσχεθεῖς κατὰ τὴν Ἀρκαδίου πόλιν, ἀνέστρεψεν ἐγκλίνιος. 47 Καὶ ἐλθὼν ἐν Σηλυμβρία καὶ ἐκπλωῖσας μέχρι τοῦ Στρογγύλου καστέλλου, θνήσκει ψυχῇ καὶ σώματι, βοῶν καὶ λέγων· “Ὅτι ζῶν πυρὶ ἀσβέστῳ παρεδόθη διὰ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νῦν τιμάσθω καὶ ἀνυμνεῖσθω ὡς

Θεοτόκος ἀληθῆς οὐσα.” 656.48 Ταῦτα αὐτοῦ ἐπιβωμένου καὶ τὴν 110.949 Θεοτόκον Μαρίαν ἐπικαλουμένου καὶ πᾶσι παρακε λευομένου καὶ δογματίζοντος ὡς χρῆ τιμᾶσθαι καὶ προσκυνεῖσθαι ὡς κυρίως Θεοτόκον τὴν Ἀειπαρθένον, δεινῶς καὶ χαλεπῶς τὴν ἀθλίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἀπὲρ ῥήξε. 49 Περὶ οὗ καὶ ὁ θεῖος Νικηφόρος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τοιάδε φησὶν (α): “Ἐπειδὴ δέ τινα παρὰ τοῖς Χριστομάχοις περιθρυλλεῖται ἄπερ αὐτοῖς ὁ τοῦ ψεύδους πατὴρ ἐμπνεύσειε, φέρε καὶ ταῦτα διασκεψώμεθα. Καταψεύδονται γὰρ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ ὕβριν χρό νους μηκίστους καὶ παρατεταμένην ζωὴν καὶ βίον εὐπαθῆ μεμετρῆσθαι τῷ Μαμωνᾷ, καὶ εὐημερίας εἰς ἄκρον ἐλάσαι, νίκας τε κατὰ βαρβάρων αὐτῷ καὶ ἀνδραγαθήματα ὡς πλείστα ἐπιγράφονται, ἃ τοῖς σῶφροσιν οὐδὲ εἰς ἀκρόασιν ἔρχεσθαι δίκαιον. Ὡς δ' ἂν τῶν ἀπλουστέρων ἢ ἀμαθεστέρων τινὰς τοῖς ἐκ τῆς ἀπάτης ἀναπλασμοῖς μὴ βλάπτειν, τούτους ἀπευθύνοντες ἕκαστον δεινοῖς λόγοις ἑαυτοὺς φενα κίζοντας ἀποφαίνωμεν τοῖς ματαιόφροσιν. Ὅτι μὲν γὰρ οὖν ἐκείνου πᾶν αἰσχρὸν γέγονε, βδελυκτὸς τε Θεῷ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις τοῖς εὐσεβέσιν ὑπῆρχεν, οὐκ ἀσυμφανές. Καὶ γὰρ εἰς τὰ τῆς σαρκὸς πάθη κατασυρόμενος, καὶ τοῖς ἀπηγορευμένοις βαρ βάροις καὶ Ἑλλησι σῶμα καὶ ψυχὴν ὁ δειλαῖος ἐμ μολυνόμενος, τὴν τῶν ἀλόγων ζῶων παρήλασε κτηνωδίαν. Καὶ ταῦτα οὐκ ὀλίγοι τῶν παραιτησαμέ νων αὐτῷ μέχρι δεῦρο περιόντες ἐπαγγελλέτωσαν. Μεθ' ὧν καὶ τᾶλλα δι' ἃ περὶ τὸ σῶμα αὐτῷ κατήν τησαν. Πόνους γὰρ καὶ ἀλγηδόσιν ἀρρήτοις, οἷα εἰκὸς τοὺς ἠλκωμένους πάσχειν, βαλλόμενος πονήρως ἄγαν καὶ ἀνηκέστως διέκειτο, καὶ τινα 167b τῶν μελῶν ὑπὸ τῆς ἐλκώσεως καὶ διαβρώσεως ἀπερῆρη κότων αὐτῷ ἐλεεινῶς κατετρύχετο συνεχέστατα δὲ ὑπὸ τῶν Ἑριννύων ἐκδειματούμενος πικρῶς τε καὶ αὔπνως πολλάκις τὸν νυκτερινὸν καιρὸν διήνυσε. Παρεῖσθω τὰ νῦν λέγειν τὸ τῆς διαίτης ἀηδές τε καὶ αἰσχιστον· ὅπερ γὰρ ἂν πρὸς ἄριστον βρώσεως, οὐ τελέως καταποθὲν παρὰ τοὺς ἐμετοὺς ἔφθανε κρινόμενον. 657 Τὸ δὲ περὶ τοὺς ὑπηρετούμενους ἰταμὸν καὶ θηριῶδες τοῦ τρόπου καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ δυσαχθέστατον πῶς ἂν τις εἴποι τὰ φέροντα σῶ ματα; Μάστιξι γὰρ ἐκάστης ἡμέρας πολλαῖς πολ λῶν κατεξαίνοντο σῶματα· καὶ τὰς ὄψεις παίων πυγμαῖς καὶ λάξ ἐναλλόμενος οὐδὲν τῶν σαρκοβόρων θηρίων φιλανθρωπότερον ἔπραττεν. Ἐκ στόματος δὲ μελῶν καὶ ὀφθαλμῶν πηρώσεις, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα δεινὰ κολαστήρια, καὶ σφαγὰς ἀδίκους ἀνδρῶν ἀθῶων, καὶ τοὺς διὰ πυρὸς πικροτάτους θανάτους, μάλιστα δὲ κατὰ τῶν ὀρθοδοξούντων ἐπιδεικνυμένους, τί χρῆ καὶ λέγειν; Οἱ γὰρ τῆς μανίας αὐτοῦ δυσμενεῖς ὑπασπισταὶ καὶ δορυφόροι ῥίνας μὲν ὡς πλείστας ἀνθρώπων ὀσίων ἀποτεμόντες, ὥσπερ τὴν τοῦ Προ δρόμου πάλαι κεφαλὴν Ἡρώδη, οὕτω καὶ τῷ ἐφ' 110.952 ἡμῶν Ἡρώδη οἶον δῶρον ἠδὺ καὶ ἐπέραστον ἐκό μιζον ἐπὶ πίνακος. Ὀφθαλμῶν ἐξορύξεις, καὶ γενειάδος ἐμπυρισμοὺς, καὶ αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ μαρτυροῦσιν οἱ μέχρι καὶ νῦν τὰ σύμβολα περιφέ ροντες. Θανάτους δὲ βιαίους τῶν τοιούτων καὶ ἕξαι σίους ὁ τῆς θαλάσσης βυθὸς ἐπίσταται, οἱ λίθοι κράζουσιν. Ἄς δὲ περιπλάττουσιν αὐτῷ νίκας οἱ ἐμβρόντητοι καὶ λυσσῶδεις ὁμόφρονες αὐτοῦ, ἵνα μιᾶς τῆς κρατίστης αὐτῶν ἐπιμνησθῶμεν, τοιαυταὶ εἰσιν· Ἐπειδὴ παρεσκευάστο πρὸς τὸ ἐν δυσμαῖς εἰσφικισμένον Σκυθικὸν ἔθνος ἀμύνασθαι, ὑπαθροὶ ζει πᾶν τὸ ὑπ' αὐτοῦ στράτευμα, καὶ εἰς χεῖρας τε τοῖς πολεμίοις ἰὼν, ὅποιον αὐτῷ τοῦ πολέμου κρά τος κατώρθωται, μαρτυρεῖ τὰ φαινόμενα· μέχρι γὰρ καὶ τήμερον τὰ κατὰ τὴν Ἀχελῶν καλουμένην πόλιν κοῖλα καὶ πεδιάσιμα χωρία, ἃ τῶν εἰρημένων ἐδέξατο τὰ κῶλα, σαφῶς ὑποδεικνύουσιν. Ἔργον γὰρ τῆς Σκυθικῆς μαχαίρας ἅπαν σχεδὸν τὸν στρά τευμα τῶν Ῥωμαίων γέγονεν. Εἰ δέ τι μικρὸν καὶ οὐ πάνυ ἀξιόλογον ἔδρασεν, τοῦτό ἐστι· τοὺς γὰρ πρὸς ἀνατολὰς οἰκοῦντας βαρβάρους ἀκηκῶς περὶ τοὺς οἰκείους ἡγεμόνας διαστασιάζοντας καὶ πρὸς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἀσχολουμένους, ληστρικώτερόν πως μᾶλλον ἢ στρατηγικώτερον ὡς λυσσῶν ἐπιῶν

τοῖς Ἀρμενίας καὶ Συρίας χωρίοις, τῶν ἐκείνοις φρουρίων αἰρεῖ ὁμολογία τῶν προσοικούντων καὶ ἐπὶ τὴν Θράκην αὐτοὺς μετήγαγε. Τοιαῦτα μὲν οὖν τὰ ἐκείνου ἀνδραγαθήματα καὶ τὰ κατ' ἐχθρῶν σχε διαζόμενα τρόπαια. 658 Τοιαῦτα καὶ τὰ κατὰ τῆς ἀληθείας καὶ εὐσεβείας νεανιεύματα. Ἀπηναισχύν τῆσε γὰρ κατὰ τε τοῦ Θεοῦ μανείς καὶ κατὰ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν τῶν ὡσπερ αὐτῶ ἀναθημάτων προσ ηκόντων. Καὶ τὸ ἀγγελικὸν δὴ τοῦτο καὶ ἀποστολικὸν τοῦ μοναχικοῦ βίου σχῆμα βδελυττόμενος ὁ θεομισὴς τε καὶ βέβηλος, ἐπώνυμον τῆς θεοσεβείας, τὸ ἀμνημόνευτον αὐτοῖς ἐπέγραψεν ὄνομα. Βδέλυγμα γὰρ ἀμαρτωλῶν θεοσεβεία, καὶ ὁ ὄσιος ἀκάθαρτος παρὰ κακούργοις. Οἷα δὲ πρὸς αὐτοὺς τυραννίδα ἐπιῶν ὁ τύραννος ἔδρασε, τίς ἂν, ὡς ἔφην, ἀξίως διηγήσεται; Τάς τε γὰρ παρὰ Θεῷ ἐπηγγελμένας αὐτοῖς ὁμολογίας. 168a καὶ συνθήκας ἀθετεῖν ἐκβία ζόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν σχῆμα ἀπορρίψαντας τὸ τῶν λαϊκῶν ὁ παράνομος ἐνομοθέτησε μεταμφιέννυσθαι. Τὰ δὲ εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ ἰδρυμένα μοναστήρια στρατιωτῶν οἰκητήρια καὶ ἵπποστάσια καὶ κοπρῶνας ὁ κοπρόνους καὶ κοπρώνυμος πεποίηκεν. Εἶτα πρὸς τῷ τέλει τῶν κακῶν καὶ τοῦ θεοστυγοῦς αὐτοῦ βίου γενόμενος, καὶ πυρετῶν ὀξύτητι καὶ φλογῷ σεσι καταπιμπράμενος, τῆς ἐκδεχομένης αὐτὸν γεέννης προδήλως τὴν φλόγα προθεώμενος κατ' ὠπτρίζετο καὶ τοῦ ἀκοιμήτου σκώληκος τὰ δήγματα, σύντονόν τε καὶ γεγωνότερον ἐκβοῶν ἐνδελεχέστατα τῆς γεέννης ταῦτα τὰ προαύλια καὶ προοίμια. Ταύταις οὖν καὶ τοσαύταις εὐπαθείαις ἐπαναπαυσάμενος, ὑφ' ὧν δὴ καὶ Διοκλητιανόν τε καὶ Μαξιμιανὸν συντελεσθέντας ἀκούομεν, οὕτω κακῶς καὶ ἀθλίως ἀπολλύμενος καταστρέφει τὸν αἰσχιστόν τε καὶ 110.953 κάκιστον βίον ὁ ἄσπονδος τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ πάντων ἐχθρὸς καὶ πολέμιος δυσμενέστατος.” ΣΝΔ’. Βασιλεία Λέοντος υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Κοπρωνύμου. (Μετὰ δὲ Κωνσταντῖνον τὸν Κοπρώνυμον) ἔβα σίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἐκ τῆς Χαζάρας ἔτη ε΄. (Οὗτος ἤρξατο ἐφαπλοῦσθαι ἐπὶ τοῖς καταλειφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πολλοῖς χρήμασιν ἐξευμενισάμενος τοὺς ἐν τέλει, καὶ τῷ λαῷ εὐσεβῆς 659 εἶναι προσποιησάμενος καὶ φίλος τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν μοναχῶν, προχειρισάμενος καὶ μητροπολίτας τινὰς μοναχοὺς ἐν θρόνοις τισίν.) 2 Εἰσελθόντες οὖν οἱ τῶν θεμάτων ἄρχοντες σὺν πολλῷ πλήθει ἐν τῇ πόλει. ἤτοῦντο Κωνσταντῖνον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, βασιλέα· ὁ δὲ, διὰ τοὺς ἀδελφοὺς δεδιὼς, ἀντεδήλωσεν αὐτοῖς, ὅτι Ὁ υἱὸς μου μονογενὴς μοί ἐστι, καὶ φοβοῦμαι τοῦτο ποιῆσαι, μήπως συμβῆ μοι θάνατος καὶ νηπίου αὐτοῦ ὄντος, θανατώσητε αὐτὸν, καὶ ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ προβάλησθε. Οἱ δὲ μεθ' ὄρκων φρικτῶν ἐπληροφόρουν αὐτὸν μὴ δέξασθαι ἄλλον βασιλέα ἐκτὸς αὐτοῦ. Ἀπὸ δὲ τῆς Βαϊοφόρου ἕως τῆς Μεγάλης ἐκκλ. τοῦτο ἤτοῦν το· τῇ δὲ ἁγία Παρασκευῇ ἐκέλευσεν ὁμόσαι αὐτοὺς εἰς τὰ τίμια ξύλα. Καὶ ὤμοσαν οἱ τε τῶν θεμάτων ἄρχοντες, καὶ τῶν ἔσω ταγμάτων καὶ τῶν πολιτῶν πάντων, μὴ δέξασθαι βασιλέα ἐκτὸς Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῶν. 3 Καὶ τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ προεβάλλετο Εὐδόκιμον, ἀδελφὸν αὐτοῦ, νουβελήσιμον καὶ προῆλθε σὺν δυσὶ Καίσαρσι, καὶ τρισὶ νουβελησίμοις, καὶ τῷ νέῳ Κωνσταντίνῳ εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν, καὶ τὰ ἐξ ἔθους ποιήσας, σὺν τῷ πατριάρχῃ καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἀνήλθεν εἰς τὸν ἄμβωνα. Εἰσελθόντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ἀποθεμένων τὰ ἔγγραφα αὐτῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, εἶπεν ὁ βασιλεὺς· “Ἴδου ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας τὸν υἱὸν μου παραλαμβάνετε.” Οἱ δὲ ἐβόησαν· “Υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ἐγγύησον ἡμᾶς, ὅτι ἐκ τῆς χειρὸς σου παραλαμβάνομεν τὸν κύριον Κωνσταντῖνον εἰς βασιλέα τοῦ διαφυλάττειν αὐτὸν καὶ ὑπεραποθνήσκειν αὐτοῦ.” 4 Καὶ τῇ ἐπαύριον, τῇ μεγάλῃ Κυριακῇ ἐστέφθη ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ πατριάρχου ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ προῆλθον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οἱ δύο βασιλεῖς σὺν τοῖς δυσὶ Καίσαρσι καὶ τρισὶ νουβελησίμοις. 660 5 Τῶν δὲ Ἀράβων ἐξεληθόντων, ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς τὰ στρατεύματα ἐποίησε νίκην

μεγίστην· ἐν Σοφιαναῖς δὲ ἐξελθὼν καὶ ποιήσας Μαΐουμᾶν, ἐθριάμβευσε τὰ ἐπινίκια· ἐκεῖ γὰρ ἦν ἔθος τοὺς βασιλεῖς δέχεσθαι τὰ λάφυρα. 110.956.6 Τοῦ δὲ Νικῆτα πατριάρχου τοῦ ἀπὸ Σκλάβων τεθνηκότος, προ168bχειρίζεται (πατριάρχης Παῦλος ὁ τίμιος, ὁ λόγῳ καὶ πράξει τετιμημένος, Κύπριος τῷ γένει. 7 Κατεμηνύθη δὲ τῷ βασιλεῖ, ὡς ὅτι Θεοφᾶ νῆς ὁ παπίας τοῦ παλατίου, καὶ κουβικουλάριοι τρεῖς σὺν αὐτῷ σέβονται καὶ προσκυνοῦσι τὰς ἀγίας εἰκόνας. Ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα ἀκούσας καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἐγκεκρυμμένην κακίαν ἀπογυμνώσας, τούτους ἀνηλεῶς ἔτυψε καὶ λαθραίως φονεύσας ὁμολογητὰς ἐποίησεν. 8 Ὁ δὲ Ἀαρὼν, ὁ τῶν Ἀράβων βασιλεὺς ἐξελθὼν ἐν τοῖς θέμασι καὶ κάστρα πολλὰ παραλαβὼν καὶ αἰχμαλωσίαν ποιήσας, ὑπέστρεψε. 9 Ὁ δὲ Λέων λιθομανῆς ὑπάρχων λίαν, ἠράσθη τοῦ στέμματος Μαυρικίου καὶ λαβὼν ἐφόρεσεν αὐτὸ καὶ προῆλθεν. Ὑποστρέψαντος δὲ ἀπηνθρακώθη δεινῶς ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ οὕτω σφοδροτάτῳ πυρετῷ συνεχόμενος καὶ φθειρόμενος ἀπέδωκε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, τῆς ἱεροσυλίας τὰ ἐπίχειρα κομισάμενος. ΣΝΕ'. Περὶ τοῦ κυνὸς καὶ τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀνθρώπῳ τινὶ μόνῳ ὀδεύοντι κύων ἠκολούθει· ληστής δὲ ἐνόδιος τὸν ἄνθρωπον ἀποκτείνας ἀπέδρασε. 661 Τοῦ (δὲ) κυνὸς (ἀπο)μείναντος ἐν τῷ τόπῳ καὶ φυλάσσοντος τὸ σῶμα τοῦ δεσπότη αὐτοῦ, ἕτερός τις ἄνθρωπος κατὰ τὴν ὁδὸν ἐλθὼν καὶ τὸ σῶμα ἰδὼν καὶ σπλαγχνισθεὶς, ὀρυζας ἔθαψεν αὐτὸ ἐν τῇ γῆ. Τοῦτο ἰδὼν ὁ κύων καὶ ἀποδεξάμενος ἠκολούθησε τῷ θάψαντι (τὸ σῶμα τοῦ κυρίου αὐτοῦ) εὐνοϊκὴν δουλείαν (αὐτῷ) ἀποπληρῶν· ἦν δὲ τὸ ἐπιτήδευμα τοῦ ἀνθρώπου κάπηλος· πάντας δὲ τοὺς εἰσιόντας καὶ ἐξιόντας (εἰς τὸ ἐργαστήριον) ἔσαιεν ὁ κύων. Χρόνῳ δὲ ποτε συνέβη τὸν φονέα εἰς τὸ καπηλεῖον εἰσελθεῖν, ὃν ἐπιγνοὺς ὁ κύων, ὑλάκτει καὶ ἐπεπήδα εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ (καὶ εἰσελθεῖν οὐκ εἶα τὸν ἄνθρωπον). Τοῦτο δὲ πολλάκις γενόμενον εἰς ὑπόψίαν πολλοὺς θεοῦ τινὸς κινήματος ἤγαγε· (διὸ) καὶ συσχεθεὶς, εἰς κρίσιν παρεδόθη καὶ τὸ πραχθὲν ὁμολογήσας μετὰ πάσης ἀληθείας, ἀνῆρέθη.

ΣΝ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ τῆς ἐξ Ἀθηνῶν. Μετὰ δὲ Λεόντα ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἔτη ιζ', ἐφ' οὗ τὸ τῆς εὐσεβείας δόγμα ἔλαχεν ἀρχὴν παρρησιάζεσθαι καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πλατύνεσθαι καὶ τὰ 110.957 μοναστήρια μετὰ πάσης ἀδείας καὶ σπουδῆς ἀνοικοδομεῖσθαι, ἐπ' αὐτοῦ ἀναλαμπάσης πάσης ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως. 2 Μετὰ δὲ μ' ἡμέρας (τοῦ κρατῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας μετὰ τῆς αὐτοῦ μητρὸς) συμβούλιον ποιήσαντες τινὲς τῶν ἐν τέλει, εὐφήμισαν εἰς βασιλέα Νικηφόρον τὸν Καίσαρα, ἀνδράδελφον αὐτῆς. 662.3 Οὗς δεῖρασα καὶ δημεύσασα ἐξώρισεν (ἐν διαφόροις τόποις). Τοὺς δὲ ἀνδραδέλφους αὐτῆς Καίσαράς (τε) καὶ νουβελησίμους ὄντας ἀποκείρασα ἱερατεῦσαι καὶ μεταδοῦναι τῷ λαῷ πεποίηκεν (ἐν) τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως· ἐν ἣ καὶ προελθούσα (βασιλικῶς δημοσίᾳ) σὺν τῷ υἱῷ προσήνεγκε τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀρθέν στέμμα ἐπικαλλωπισθὲν διὰ μαργαριτῶν. 4 Ἐν δὲ τῷ Μακρῷ τείχει ἄνθρωπός τις ὀρύττων εὔρε λάρνακα, καὶ ταύτην ἀποσκεπάσας εἶδεν ἄνδρα κείμενον μέγαν καὶ γράμματα κεκολαμμένα ἐν τῇ λάρνακι γράφοντα τάδε· “Χριστὸς μέλλει γεννᾶσθαι ἐκ Παρθένου (Μαρίας), καὶ πιστεύω εἰς αὐτόν. Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης (τῶν βασιλέων) πάλιν, ὦ ἦλιε, ὄψει με.” 5 Καὶ τῆς πανευφήμου Εὐφημίας τὸ λείψανον (προβυθισθὲν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῇ λάρνακι ὑπὸ τοῦ Κοπρωνύμου) εὐρέθη ἐν Λήμνῳ τῇ νήσῳ διὰ νυκτερινῆς ὄψεως, καὶ 169a ἀνακομισθὲν μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς ἀπετέθη πάλιν ἐν τῷ ἰδίῳ τεμένει, ὅπερ αὐτὸς μὲν ὁ Κοπρώνυμος καὶ κοπρόνους ἀρμαμεντάριον καὶ κοπροθέσιον ἐποίησεν, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος ἅμα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ ἀνακαθάρας αὐτὴν τοῦτον καθιέρωσεν. 6 Ἀπέστειλε δὲ Εἰρήνη πρὸς Κάρουλον τὸν ῥῆγα τῶν Φράγγων, ὅπως τὴν αὐτοῦ θυγατέρα νυμφεύσῃται εἰς τὸν

υιόν αὐτῆς. 7 Ἀλλὰ διασκεδασθέντος φθόνῳ, ἤγαγε κόρην ἐκ 663 τῶν Παφλαγόνων ὄνοματι Μαρίαν (τὴν τοῦ ἁγίου Φιλαρέτου ἐγγόνην), καὶ συνέζευξεν αὐτὴν Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς, ἄκοντος καὶ μὴ βουλομένου διὰ τὴν σχέσιν, ἣν εἶχε πρὸς τὴν τοῦ Καρούλου θυγατέρα. 8 Ἀαρῶν δὲ, ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός, κατὰ τῆς πόλεως ἦλθεν ἐν δυνάμει μεγάλη καὶ περιεκάθισεν ἐν Χρυσοπόλει. 9 Ὁ δὲ βασιλεὺς πέμψας λαὸν καὶ τὴν λίμνην 110.960 Βανῆς κρατήσας, εἰρήνην Ἀαρῶν ἐξαιτεῖται μεταξὺ αὐτῶν γενέσθαι. Συναρπασθέντες οὖν ἐπὶ τοῦ τοῦ Σταυράκιος ὁ λογοθέτης, καὶ Πέτρος ὁ μάγιστρος, καὶ Ἀντώνιος ὁ δομέστικος, καὶ τέκνα τῶν πρωτευόντων, καὶ ἄνευ λόγου πρὸς αὐτὸν ἐξεληθόντες, δέσμοιοι ἐκρατήθησαν παρ' αὐτοῦ· διόπερ ἀναγκασθέντες οἱ τῆς πόλεως καὶ δῶρα πλεῖστα δόντες ἐρρύσαντο τούτους καὶ εἰρήνην ἐποίησαν, καὶ ἀνεχώρησαν οἱ Ἀραβες. 10 Σταυράκιον δὲ τὸν λογοθέτην ἀποστείλασα Εἰρήνη μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατὰ τῶν Σκλαβηνῶν ἐθνῶν, ὑπέταξε πάντας καὶ ὑποφόρους ἐποίησε τῇ βασιλείᾳ τῶν Ῥωμαίων. 11 Ἐξῆλθε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ πρὸς τὰ μέρη τῆς Θράκης μετ' ὀργάνων μουσικῶν καὶ λαοῦ πλείστου, καὶ ἀπῆλθεν ἕως Βερῶης· καὶ ταύτην κτίσας Εἰρηνόπολιν ἐκάλεσεν, ἔκτισε δὲ καὶ τὴν Ἀγχίαλον, καὶ ὑπέστρεψε μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. 12 Ὁ δὲ πατριάρχης Παῦλος ὁ Κύπριος, ἀρῶν στήσας (καὶ τὴν ἐνθένδε μετάστασιν αὐτοῦ προγνοῦς ἐκ θείας ἀποκαλύψεως), τὸν θρόνον καταλιπὼν (ἀπελθὼν) ἀπεκείρατο ἐν 664 τῇ μονῇ τῶν Φλώρου. Ἀπέρχεται οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ, βουλόμενος μαθεῖν τῆς ὑποχωρήσεως τὴν αἰτίαν. Ὁ δὲ μετὰ πολλῶν δακρύων ἔφη· “Εἶθε μήδ' (ὄλω) ἐκάθισα ἐν τῷ θρόνῳ τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεσχισμένης ὑπαρχούσης ἐκ τῶν λοιπῶν ἁγίων θρόνων καὶ ἀναθεματιζομένης.” (Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ βασιλεῖς μετὰ σκυθρωπότητος καὶ κατηφείας ἀνεχώρησαν. Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτὸν πατρικίους ἀκοῦσαι τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, πρὸς οὓς μετὰ παρρησίας ἐν τῷ τέλει τῆς διδασκαλίας εἶπεν)· “Ἐὰν οὖν μὴ σύνοδος οἰκουμενικὴ γένηται καὶ τὸ σφάλμα διορθωθῇ τῆς πίστεως ἡμῶν, οὐκ ἔχετε σωτηρίαν.” Οἱ δὲ πρὸς αὐτόν· “Καὶ ἵνα τί (καθ) υπέγραψας ἐν τῷ χειροτονεῖσθαι σε τοῦ μὴ προσκυνεῖν (τὰς ἁγίας) εἰκόνας;” Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· “Καὶ διὰ τοῦτο (κἀγὼ) θρηνῶ καὶ πρὸς (τὴν) μετὰ νοίαν καταφεύγω, δεόμενος ἵνα μὴ ὡς ἀρχιερέα κολάσῃ με (ὁ Θεὸς καὶ ποιμένα) σιγήσαντα μέχρι νῦν καὶ μὴ κηρύξαντα τὴν ἀλήθειαν τῷ φόβῳ τῆς μανίας ὑμῶν (καὶ μαιφονίας.” Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες ἀπῆλθον, ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς πολλὴν ἀπόκρισιν καὶ συζήτησιν.) Ἐν τούτοις (οὖν ἅπασιν τὴν μουσικὴν διαπτύων αἴρεσιν καὶ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας κηρύττων), ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ (τε καὶ ὀρθοδοξίᾳ, μέγα πένθος καταλιπὼν τοῖς τε βασιλεῦσι καὶ τοῖς 110.961 εὐσεβέσι πᾶσι τῆς πόλεως· ἦν γὰρ σεβάσμιος ἀνὴρ καὶ πάση ἀρετῇ κεκοσμημένος, ὅθεν καὶ πολλὴν πίστιν εἰς αὐτὸν ἐκέκτηντο πάντες). 13 Ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται Ταράσιος ὁ ἄσκητος κρητικὸς. 14 Διὰ οὖν βασιλικῆς παρακλήσεως (ἀπὸ τε Ῥώμης 665 καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων θρόνων καὶ τῶν ὑπὸ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν πάντων τῶν ἐπισκόπων) ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐπισυναχθέντων (τῇ βουλῇ καὶ παραινέσει 169b Ταρασίου πατριάρχου ὡς γενέσθαι σύνοδον προσκυνεῖσθαι τὰς ἁγίας εἰκόνας· τὰς περὶ συνόδου δὲ θείας Γραφὰς εἰς ἐπήκοον πάντων τῶν τε βασιλέων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἀρξαμένων ὑπαναγινώσκειν καὶ ἀντιβάλλειν), οἱ τοῦ Κοπρωνύμου σχολάριοι γυμνώσαντες τὰ ξίφη αὐτῶν τὸν σύλλογον διέλυσαν. 15 Οὓς οἱ βασιλεῖς αὐτίκα τῆς πόλεως ὑπεξάγαγοντες ἀόπλους προφάσει εὐωχίας εἰς τὰ Μαλαγίνα πρὸς τὰς ἰδίας χώρας ἀτίμως ἐξήλασαν. 16 Τὸν δὲ θεῖον Ταράσιον σὺν τοῖς προρρήθεϊσιν ἐπισκόποις ἐν Νικαίᾳ ἀποστέλλουσι. 17 Καὶ γενομένης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, ἀπέλαβε πάλιν ἡ Ἐκκλησία τὸν ἀρχαῖον αὐτῆς κόσμον. Ἡ οὖν ζ' αὕτη σύνοδος τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν β' συνελθόντων τινῶν Πατέρων ἐν ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ ὀγδόω. 18 Ταύτης ἡγοῦντο

Πέτρος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Σάβα, τὸν τόπον ἐπέχων Ἄδρια νοῦ πάπα Ῥώμης, Ταράσιος ΚΠ. Ἰωάννης, Γεώργιος καὶ Θωμᾶς μοναχοὶ καὶ πρεσβύτεροι. τοποτη ρηταὶ τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, τοῦ τε Πολιτιανοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ Θεοδωρήτου Ἀντιοχείας, Ἡλία Ἱεροσολύμων, κατατῆς πρώην ἀθέσμως συναθροισθείσης παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ τηνικαῦτα βασιλεύοντος, τῆς ἀνόμως καὶ ἀθέσμως συναθροισθείσης καὶ ὀνομασθείσης ζ' συνόδου ἐφ' ὕβρει καὶ καταστροφῇ 666 τῶν σεβασμίων καὶ ἁγίων εἰκόνων, κενολογησάσης ὅτι ὡς θεοὶς οἱ Χριστιανοὶ τὰς ἁγίας εἰκόνας προσεκύνησαν, οὐς καὶ ἀναθεματίσασα ἡ ἁγία σύνοδος καὶ τοὺς ἐξάρχους αὐτῶν, Θεοδόσιον τὸν Ἐφέσου, Σισίνιον τὸν Πέργης, οὗ τὸ ἐπίκλην Παστιλλᾶς, Βασίλειον Ἀντιοχείας Πισιδίας τὸν λεγόμενον Τρικάκαβον. Τὴν δὲ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀρχῆθεν παραδεδομένην τῇ Ἐκκλησίᾳ προσκύνησιν ἀνανεώσασα, ὥρισεν παρὰ ραπλησίως ταύτας τῷ σταυρῷ προσκυνεῖσθαι.

ΣΝΖ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου μόνου. Φθόνῳ δὲ τινες φερόμενοι τῶν οἰκείων τῆς βα 110.964 σιλίσσης Εἰρήνης, βουλόμενοι τὰ πράγματα οὗτοι διοικεῖν, συνέβαλον τὴν μητέρα κατὰ τοῦ υἱοῦ, πείσαντες αὐτὴν ὡς οὐκ ἔστιν ὠρισμένον παρὰ Θεῶ (τὸ) κρατῆσαι τὸν υἱόν σου, ἀλλὰ σὴ ἔστιν ἡ βασιλεία. Αὕτη δὲ, ὡς ἄτε γυνὴ ἐξαπατηθεῖσα καὶ στερῆ γουσα τὸ φίλαρχον, ἐβεβαιώθη τῷ νοῦ οὕτως εἶναι. Ὁ οὖν βασιλεὺς, εἰκοσαετῆς ὢν καὶ Ῥωμαλέωτατος πάνυ καὶ ἰκανὸς ἐν τοῖς πολέμοις, ἐλυπεῖτο μηδὲν ἐξουσιάζων καὶ ἐμελέτησε κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. Ἡ δὲ, τοῦτο γνοῦσα παρὰ Σταυρακίου, τοὺς μὲν οἰκείους ἀνθρώπους αὐτοῦ πάντας τύψασα ἐξώρισε, τὸν δὲ μάγιστρον (Πέτρον) καὶ Θεόδωρον πατρίκιον τὸν Καμουλιανὸν καὶ ἑτέρους τῶν ἐν τῷ λει ἐν κάστροις ἐξώρισε, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς πολλὰ λοιδορήσασα ἀπρόιτον ἐποίησε, πάντα δὲ τὸν στρατὸν καὶ πάντας τοὺς ἐν τέλει ὁμοῖαι πεποίηκεν, ὅτι “Ἐως οὗ ζῆς, οὐ καταδεξόμεθα τὸν υἱόν σου κρατῆσαι.” 2 Ἀρμενιοὶ δὲ μόνου τοῦτο οὐ κατεδέξαντο, Ἀλλὰ Κωνσταντῖνον καὶ Εἰρήνην ὡς ἐξ ἀρχῆς εὐφήμουν. 667 3 Ἡ δὲ ἀπέστειλεν Ἀλέξιον δρουγγάριον τῆς βίγλης, ᾧ ἐπίκλην Μωσηλῆ, πρὸς τὸ πείσαι αὐτούς. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες, ἄρχειν αὐτῶν προεβάλλοντο, τὸν ἴδιον στρατηγὸν φρουρήσαντες καὶ Κωνσταντῖνον μόνον εὐφήμουν. 170a 4 Τοῦτο μαθόντες οἱ τῶν λοιπῶν θεμάτων λαοὶ ὁμοίως εὐφήμουν, τοῦ διαβόλου τὴν τοιαύτην ἄρνησιν καὶ ἐπιπορκίαν τοῖς ἀνθρώποις ὑποβάλλοντος. Φοβηθεῖσα δὲ ἡ Εἰρήνη τὸ τοῦ λαοῦ ὄρημα, ἐξαπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτῆς πρὸς τὸ στρατεύμα· αὐτοὶ δὲ τοῦτον αὐτοκράτορα εὐφήμησαν, τὴν μητέρα αὐτοῦ ἀπεκήρυξαν. 5 Τὸν δὲ Ἀλέξιον ἐκύρωσε στρατηγὸν τῶν Ἀρμενικῶν. Ὑποστρέψας δὲ ἐν τῇ πόλει Σταυράκιον καὶ Ἀέτιον πρωτοσπαθαρίου καὶ οἰκείου αὐτῆς ἀνθρώπους ἀνηλεῶς τύψας ἐξώρισε, ὡσαύτως καὶ τοὺς λοιποὺς καὶ οἰκείους αὐτῆς εὐνοῦχους· αὐτὴν δὲ μετὰ ἀπαθειῶν ἐκάθισεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἐλευθερίου, ὃν αὐτὴ ὠκοδόμησεν, ἐν ᾧ καὶ τὰ πλεῖστα χρήματα κατέκρυπεν. 6 Ἐγένετο δὲ (καὶ) ἐμπρησμός, καὶ ἐκάη ὁ τρίκλινος τοῦ πατριαρχείου, ὁ λεγόμενος Θωμαΐτης, καὶ αἱ καμάραι αἱ ὑποκάτω, ἔνθα ἀπέκειντο καὶ τὰ σχέδη πάσης γραφῆς, ἃ ἡρμήνευσεν ὁ μέγας Χρυσόστομος· καὶ διήλθεν ἡ φλόξ ἕως τοῦ μιλίου καὶ τοῦ κυαιστωρείου πανταχόσε ἐπινεμομένη, ἕως οὗ πάντα κατέκαυσεν. 7 Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξῆλθε κατὰ Βουλγάρων, καὶ τούτους ληϊσάμενος ὑπέστρεψε μετὰ νίκης. 110.965 8 Ὡσαύτως καὶ ἐν Ταρσῶ μετὰ στρατοῦ πολιοῦ 668 ἀπελθὼν κατὰ Ἀράβων, καὶ πολλοὺς αἰχμαλωτίσας ὑπέστρεψεν. 9 Παρακληθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς ἰδίας μητρὸς καὶ πολλῶν τῶν ἐν τέλει, αὐθις ἀναγορεύει αὐτὴν, καὶ εὐφημεῖσθαι ὡς ἐξ ἀρχῆς (Κωνσταντῖνον καὶ Εἰρήνην τοῖς παῖσι) διεκελεύσατο. Καὶ πάντες μὲν πειθαρχοῦσιν, Ἀρμενιοὶ δὲ μόνου στασιάζουσι καὶ ἐπιζητοῦσιν Ἀλέξιον τὸν Μωσηλῆ (ὃν ἐτίμησε πατρίκιον καὶ μεθ' ἑαυτοῦ εἶχεν ὁ βασιλεὺς). Τοῦτον οὖν διὰ τὴν τοιαύτην ἐπιζητήσιν καὶ διὰ τινὰς λόγους, οὐς

ἤκουσεν, ὡς μέλλειν αὐτὸν βασιλεύειν, δείρας καὶ κουρεύσας, ἐν εἰρκτῇ ἀπέ κλεισεν. 10 Τῶν δὲ ταγμάτων καὶ θεμάτων ἐν τῇ πόλει ἐπισυναχθέντων, ἐβούλοντο ποιῆσαι Νικηφόρον, τὸν ἀπὸ Καισάρων εἰς βασιλέα. Τοῦτο γνοὺς, ἀπο στείλας ἐξήγαγεν ἀμφοτέρους υἱοὺς Κωνσταντίνου τοῦ πάππου αὐτοῦ ἐν τῷ ἀγίῳ Μάμαντι· καὶ τὸν μὲν Νικηφόρον δεινῶς ἐτύφλωσε, Χριστοφόρον δὲ καὶ Νικήταν, Ἄνθιμόν τε καὶ Εὐδόκιμον ἐγλωσσο κόπησε, (σὺν αὐτοῖς δὲ) καὶ Ἀλέξιον τὸν Μωσηλὲ ἐτύφλωσε, πεισθεὶς ταῖς μητρικαῖς εἰσηγήσεσιν. 11 Τοὺς δὲ Ἀρμενιakoὺς χειρωσάμενος καὶ πολέμῳ τροπωσάμενος, τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἐποι νάλισεν, ἐπιγράψας εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῶν μέλανι κεντητῶ· “Ἀρμενιakoὺς ἐπίβουλος,” ἐξορίσας αὐτοὺς ἐν Σικελίᾳ καὶ (ἐν) ταῖς λοιπαῖς νήσοις. 12 Μισήσας δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ἑαυτοῦ γυναικα Μαρίαν ὑποβολῇ τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς ἐφιε μένης τῆς ἀρχῆς 669 πρὸς τὸ μισηθῆναι αὐτὸν, ἐξεβιάσατο τοῦ αὐτὴν ἀποκεῖραι. 13 Ἐμνηστεύθη δὲ παρανόμως Θεοδότῃ κουβικουλαρία καὶ ἔστειψεν αὐτήν. 14 Ἀπέσχισε δὲ τῆς κοινωνίας Ταρασίου Πλάτων, ὁ τοῦ Σακουδίωνος ἡγούμενος, καὶ λοιποὶ διὰ τὸ ἐπιτρέψαι τὸν πατριάρχην ἀποκαρεῖν Μαρίαν καὶ λαβεῖν Θεοδότην (ἣτις Θεοδότῃ συγγενῆς ἐτύγχανε τοῦ ὀσίου Πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ἡγουμένου τῶν Στουδίου), εἰς οὓς καὶ πολλὰς θλίψεις (καὶ μάστιγας) ἐνεδείξατο ὁ βασιλεὺς. 15 Καὶ τὸν πρεσβύτερον Ἰωσήφ τὸν Καθαρὸν προτρέψαντά φασιν τὸν πατριάρχην στεφανῶσαι τοῦτον μετὰ Θεοδότῃς, καὶ τὸν αὐτὸν Κωνσταντῖνον εἰς κοινωνίαν δεξάμενον. Κάντευθεν ὁ βασιλεὺς τὸν μὲν Πλάτωνα ἐν τῷ παλατίῳ καθεῖρξε, τοὺς δὲ λοιποὺς μοναχοὺς μαστιγώσας σὺν τοῖς ἀνε 110.968 ψιοῖς, ἐξώρισεν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οὓς ἡ μήτηρ αὐτοῦ ὑπερασπιζομένη ὡς τὴν παρανομίαν αὐτοῦ ἐλέγχοντας, ἐκίνησεν αὐτὸν κατ’ αὐτοὺς εἰς μῖσος. 16 Μαθὼν δὲ, ὅτι λαὸς ἄχθεται κατ’ αὐτοῦ καὶ δυσχεραίνει, ἐξέπλευσεν εἰς Πύλας, βουλόμενος πρὸς τὸ θέμα τῶν Ἀνατολικῶν γενέσθαι. Οἱ δὲ συνόντες αὐτῷ μεγιστᾶνες, ὑφορώμενοι τὴν ἐπανάστασιν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν τῆς πόλεως σύγχυσιν, πείθουσιν αὐτὸν διὰ παρακλήσεως ὑποστρέψαι ἄλλοτε εἰς τὴν πόλιν. 17 Ὁ δὲ Κάρδαμος, ὁ κύριος Βουλγάρων, ἔγραψε τῷ βασιλεῖ (ὅτι) “Ἡ τέλεσόν μοι πάκτα, ἢ ἔρχομαι ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης.” Ὁ δὲ βασιλεὺς (βαλὼν καρδίαν ἐν μανδηλίῳ) ἔπεμψεν αὐτῷ δηλώσας αὐτῷ, ὅτι “Οἶα δὲ σοὶ πρέπει πάκτα ἀπέστειλα· γέρον δὲ εἶ, καὶ οὐ θέλω κοπωθῆναί σε ἕως τῶν ὠδῶν, ἀλλ’ ἐγὼ ἔρχομαι πρὸς σέ.” Καὶ λαὸν συναθροίσας 670 καὶ ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς ἐδίωξεν αὐτὸν ἕως τὰ ἴδια. 18 Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ θωπεύσασα πάντας καὶ δωρεῶν ὑποσχέσεσιν ἐλκύσασα πρὸς ἑαυτήν, ἐτήρει ἡμέραν ἐπιτηδεῖαν πρὸς τὸ μοναρχῆσαι. Τοῦ οὖν βασιλέως ἐξελθόντος κατὰ Ἀράβων, τοῦ λαοῦ παρητοιμασμένου ὄντος τοῦ κρατῆσαι αὐτὸν ἐπὶ τε ταῖς ὑποθήκαις τῆς μητρὸς διὰ τὴν παρανομίαν δῆθεν τῆς γυναικὸς, δι’ ἣν καὶ μισητὸς πᾶσι γέγονε, πείθουσιν αὐτὸν οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ ὑποστρέψαι ἐν τῇ πόλει εἰσηγήσεσιν τῆς μητρὸς· καὶ δὴ παραγενόμενον ἐν τῷ παλατίῳ, τῆς μητρὸς αὐτοῦ μὴ παρούσης, ἀπέκλεισαν αὐτὸν οἱ μεγιστᾶνες, οἱ σύμβουλοι τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἔνθα ἐγεννήθη, ἐν τῇ πορφύρᾳ, ἐκτυφλοῦσιν αὐτὸν δεινῶς καὶ ἀνιάτως πρὸς τὸ τεθνάναι αὐτόν. Ἐσκοτίσθη δὲ τότε ὁ ἥλιος ἐπὶ ἡμέρας 13, ὥστε καὶ τὰ πλοῖα πλανᾶσθαι καὶ λέγειν πάντας, ὅτι διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐκτύφλωσιν ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος. Ἄλλ’ ὅρα τοῦ Θεοῦ (τὰ) ἀνεξερεύνητα κρίματα· μετὰ γὰρ ἕξ ἔτη τῷ αὐτῷ μηνὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐν ἣ ἀπετύφλωσε τοὺς ἰδίους θεῖους (καὶ Ἀλέξιον τὸν Μωσηλὲ), τυφλοῦται καὶ (ὁ) αὐτὸς (Κωνσταντῖνος). ΣΝΗ’. Βασιλεία Εἰρήνης μόνης. Ἐκράτησε δὲ Εἰρήνη μόνη ἔτη 671. 2 Ἐστασίασαν δὲ οἱ αὐτῆς ἀνδράδελφοι, καὶ ἐξώρισεν αὐτοὺς ἐν Ἀθήναις. 110.969. 3 Οἱ κάκεῖ βουλευσάμενοι περὶ βασιλείας, ὑπὸ τῶν ἐντοπίων ἀνηρέθησαν, καὶ ἠφανίσθη τοῦ μιανοῦ Κοπρωνύμου τὸ γένος. 4 Τῇ δὲ β’ τοῦ ἀγίου Πάσχα ἀπελθοῦσα ἡ βασίλισσα ἐν τῇ κατὰ τύπον γενομένῃ 14^{νη} προελεύσει εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους, δείλης προῆλθεν ἐπὶ ὀχήματος χρυσοῦ, ἐποχομένη τέσσαρσιν ἵπποις

λευκοῖς, κρατουμένοις ὑπὸ πατρικίων, ῥί ψασα ὑπατεῖαν ἐν τῇ μέσῃ πολλήν. 5 Νοσησάσης δὲ τῆς βασιλίσης, ἐδηλώθη αὐτῇ, ὅτι Σταυράκιος στάσιν κατὰ σοῦ μελετᾷ. Ἡ δὲ, ἐν τῷ Ἰουστινιανοῦ τρικλίνῳ σιλέντιον ποιήσασα, ἐξεφώνησε μὴ προέρχεσθαι τινι τῶν ἀρχόντων. 6 Ἀέτιος δὲ ὁ σὺν αὐτῷ παραδυναστεύων, φθο νῶν Σταυράκιον, εἰς ἑαυτὸν τὸ κράτος μετεχειρί ζετο. 7 Τούτων δὲ οὕτως ὄντων, Νικηφόρος πα τρίκιος καὶ γενικὸς ἐτυράννησε κατ' αὐτῆς μετὰ βουλῆς Νικήτα πατρικίου καὶ Σισινίου, τῶν αὐτὰ δέλφων τῶν ἐπιόρκων καὶ δολερῶν Τριφυλίων, καὶ Λέοντος πατρικίου 171a τοῦ Τεσσαρακονταπῆ χεος, καὶ Γρηγορίου πατρικίου τοῦ Μουσουλακίου καὶ ἐτέρων τινῶν τῶν ἐν τέλει. 8 Καὶ ἐλθόντες ἐν τῇ Χαλκῇ ὥρα τετάρτη τῆς νυκτὸς, 672 ἀπατήσαντες τοὺς φυλάσσοντας ὡς παρ' αὐτῆς ἀπεσταλμένοι, εἰσῆλθον ἐν τῷ παλατίῳ καὶ διὰ τῆς νυκτὸς κατὰ πάσης τῆς πόλεως τὴν ἀναγόρευσιν αὐτοῦ ἐποίησαντο, φύλακας περιστῆ σαντες ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Ἐλευθερίου φυλάττειν Εἰρήνην. Ὁρθροῦ δὲ μεταστειλάμενοι ἀπέκλεισαν αὐτὴν ἐν τῷ παλατίῳ. 9 Καὶ οὕτως προῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐστέφθη ὑπὸ Ταρασίου. ΣΝΘ'. Βασιλεία Νικηφόρου. Οὗτος ὁ Νικηφόρος ἐβασίλευσεν ἔτη ζ'. 2 Οἱ δὲ ὄχλοι ἐπηρῶντο καὶ τὸν στέφοντα καὶ τὸν στεφόμενον. 3 Χρηστότητα δὲ ὑποκρινόμενος παρηγόρει τὴν βασιλίσσαν ὡς πᾶσαν αὐτῆς τὴν ἀνάπαυσιν ποιήσειεν, εἰ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς καταμηνύσειεν 110.972 αὐτῷ. Ἡ δὲ συνετῶ (μὲν) τῷ φρονήματι πρὸς τὸν χθὲς μὲν δοῦλον ἐπιόρκον, σήμερον δὲ τύραννον ἔφη. “Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνθρωπε, Θεὸν ἠγοῦμαι τὸν ὑψὸ σαντὰ με εἰς ταύτην τὴν βασιλείαν, ταῖς δὲ ἐμαῖς ἀμαρτίαις τὴν καθαίρεισιν ἐμαυτῇ προσάπτω· ἐν πᾶσι δὲ τούτοις εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον. Οὐ μὴ δὲ ἀγνοῆς τὰς κατὰ σοῦ μηνυθείας μοι ἐπιβουλάς, αἷς εἰ συναπήχθην, ἀκωλύτως εἶχον τοῦ ἀνελεῖν σε. Ἀλλὰ τὸ μὲν τοῖς σοῖς ὄρκοις πειθο μένη, τὸ δὲ φειδομένη σου, πάντα 673 παρελο γισάμην, τῷ Θεῷ ἀποδοῦσά σε, δι' οὗ βασιλεῖς βασι λεύουσι καὶ δυνάσται κατεξουσιάζουσι. Καὶ τὰ νῦν ὡς εὐσεβῆ καὶ ἐκ Θεοῦ προβληθέντα (εἰς) βασιλέα προσκυνῶ (καὶ τιμῶ) καὶ αἰτοῦμαι φείσασθαι μου τῆς ἀσθενείας καὶ συγχωρήσαί μοι τὸν ὑπ' ἐμοῦ κτισθέντα τὸν Ἐλευθερίου οἶκον εἰς ψυχαγωγίαν τῆς ἀσυγκρίτου μου συμφορᾶς.” Ὁ δὲ ἔφη. “Καὶ εἰ τοῦτο θέλεις σοι γενέσθαι, ὄμοσόν μοι μὴ ἀπο κρύψαι τι τῶν θησαυρῶν, καὶ πᾶσάν σου θεραπείαν ποιῶ.” Ἡ δὲ ὡμοσεν αὐτῷ, ὑποδείξασα καὶ πλοῦ τον πολύν. Ὁ δὲ τοῦ ποθομένου τυχῶν, παρευθὺ ἐξώρισεν αὐτὴν ἐν τῇ Πριγκήπῳ, ἣν αὐτὴ ὠκοδόμη σεν εἰς μονήν. 4 Ἰδὼν δὲ πάντας τοὺς ἐν τέλει λυπουμένους ἐπ' αὐτῇ διὰ τὴν ἀπληστίαν αὐτοῦ (καὶ) φοβηθεῖς, καίπερ βαρυτάτου χειμῶνος ὄντος, ἐξώρισε τὴν αὐτὴν Εἰρήνην ἐν Λέσβῳ τῇ νήσῳ φρουρεῖ σθαι. 5 Προσελάβετο δὲ καὶ Κωνσταντῖνον υἱὸν αὐτῆς, ὃς καὶ ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸν ἀνακτισθέντα πλοῦτον ὑπὸ Ὁρθομαρμαρώσεως τὸν νῦν ἐν τῷ Σίγματι ὄντα. 6 Νικήταν δὲ τὸν Τριφύλιον ὁ αὐτὸς Νικη φόρος φαρμάκῳ ἀνεῖλε. 7 Βαρδάνης δὲ ὁ πατρίκιος καὶ στρατηγὸς τῶν Ἀνατολικῶν (τὸ ἐπίκλην Τοῦρκος) ἀνηγορεύθη βασιλεὺς ὑπὸ τῶν περατικῶν θεμάτων, ὃς γε πολλὰ τοῦτο παρητήσατο. 674. 8 Διαδράσαι δὲ μὴ δυνηθεῖς, βία κα τελθῶν ἐν Χρυσοπόλει, εἶτα φοβηθεῖς τὸν Θεόν, μήπως δι' αὐτοῦ γένηται σφαγὴ Χριστιανῶν, λαβῶν παρὰ Νικηφόρου λόγον ἀπαθείας, νυκτὸς λάθρα τοῦ λαοῦ ἦλθε πρὸς τὴν μονὴν Ἡρακλείου ἐν τῷ Κατα βόλῳ, καὶ εὐθὺς γέγονε μοναχός. 110.973. 9 Ἐρχομένου δὲ αὐτοῦ διὰ τοῦ σταλέντος βα σιλικοῦ χελανδίου ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ εἰς τὸ μοναστή ριον αὐτοῦ, ὃ ἦν αὐτὸς κατασκευάσας, Λυκάονές τινες ἄνδρες ἢ μᾶλλον εἰπεῖν λυκάνθρωποι ἐκτυ φλοῦσιν αὐτὸν παρὰ γνώμην τοῦ βασιλέως· διὸ καὶ λύπη πολλῇ συσχεθεῖς (ὁ Νικηφόρος), πάντας μεθ' ὄρκων ἐπληροφόρει ἀναίτιον εἶναι αὐτὸν τοῦ τοιοῦτου δράματος· τεκμήριον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, ὅτι οὐδέποτε τινὰ Χριστιανὸν φαίνεται φονεύσας ἢ μέλος αὐτοῦ παντάπασιν ἀκρωτηριάσας, εὐσεβῆς ὑπάρ χων ἄγαν καὶ χριστιανόφιλος πάνυ. 10 Ἐφ' οὗ ἐν τῷ γ' ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας ὁ τῶν Σαρακηνῶν

φύλαρχος παρεγένετο ἐν τῷ Ἀμορίῳ μετὰ δυνάμεως πολλῆς. 11 Ἐξήλθε δὲ καὶ Νικηφόρος (πρὸς τὸ Δορύλαιον) δηλώσας τῷ πρωτοσυμβούλῳ ταῦτα· “Ἴνα τί ἐπιχαίρεις ταῖς ἀδικίαις καὶ ταῖς αἵματεκ χυσίαις, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰ ἴδια, ἀλλὰ παραβαί νεις ὄρους. 171b ἀρχαίους καὶ πατρῶους; Ποῖος γάρ σε προφήτης θεῖος ταῦτα ποιεῖν ἐδίδαξε; Οὐχὶ Μουχούμετ ὁ προφήτης σου παρήγγειλε 675 Χρι στιανὸν ὡς ἀδελφὸν ἔχειν καὶ λέγειν; Μὴ γὰρ ὁ πάντων δημιουργὸς Θεὸς καὶ προνοητὴς ἀμφοτέρων αἵμασιν ἀνθρώπων ἀδίκως ἐκχυνομένοις χαίρει; Μὴ γένοιτο! Ἡ ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ τῶν λοιπῶν ὑστερούμενος ἐξῆλθες ἀδικῆσαι τοὺς μηδὲν ἀδικῆσαντάς σε; Καίτοιγε τὰ κάλλιστα καὶ δυσπόριστα καὶ ἡμῖν ἐπέραστα κατακόρως ἔχεις. Εἰ δέ τις τῶν ἡμετέρων ἐνδεῶς ἔχεις, αὐτίκα σοι παρέ ζομεν φιλοξενίας τρόπον. Μὴ τοίνυν ὡς ἀθάνατοι καὶ ἄθεοι κατ’ ἀλλήλων (ἀντι)στρατευώμεθα, καὶ τὸν ἐκ δαιμόνων πόλεμον ἐκ φθόνου μιμῶμεθα· γίνωσκε ὅτι μικρὸν ὑστερον τελευτήσομεν καὶ πρὸς Κριτὴν ἀδέκαστον ἀπελευσόμεθα, ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.” Ταῦτα τοῦ βασιλέως Νικηφόρου ἀποστείλαντος μετὰ δώρων τινῶν, ὁ Ἄραψ, ἀγαθунθεις καὶ ἀνταποστείλας δῶρα πλεῖστά τε καὶ θαυμαστά, μετ’ εἰρήνης ὑπέστρεψε, τὴν Νικηφόρου σύνεσιν ὑπερθαυμάζων. 12 Τῆς δὲ Εἰρήνης τῆ ἐξορίας ἐκ λύπης καὶ ἀθυμίας τελευτησάσης ἐν Λέσβῳ τῆ νήσῳ, ὅπου ἦν φρουρουμένη, μετεκόμισε τὸ σῶμα αὐτῆς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ μονῇ τῆς Πριγκίπου, ἣν αὐτὴ ὠκοδόμησε. Σφόδρα γὰρ εὐσεβὴς καὶ φιλάρετος οὖσα, πολλὰ ξενοδοχεῖα καὶ γηροκομεῖα καὶ μοναστήρια κατεσκεύασε καὶ φόρων κουφισμὸν καὶ ἄλλα πλεῖστα κατορθώματα. 110.976 13 Ὁ δὲ γε βασιλεὺς ἔστειπε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σταυράκιον δυσειδῆ καὶ ἀφελῆ ὄντα. 14 Ἀπεβίω δὲ καὶ ὁ ἀγιώτατος ἐπίσκοπος Ταράσιος, 676 καὶ χειροτονεῖται ἀντ’ αὐτοῦ Νικη φόρος ὁ ἀγιώτατος πατριάρχης (ὁ) ἀπὸ σηκρήτις. Τούτου δὲ χειροτονηθέντος, Θεόδωρος ὁ ἡγούμενος τῶν Στουδίου καὶ Ἰωσήφ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ Θεσσα λονίκης ἐπίσκοπος, ἅμα Πλάτωνι τῷ ἐγκλείστῳ καὶ τοῖς λοιποῖς αὐτῶν μοναχοῖς, τῆς κοινωνίας ἀπέστη σαν Νικηφόρου διὰ Ἰωσήφ τὸν στεφανώσαντα Κων σταντῖνον καὶ ὑπ’ αὐτοῦ δεχθέντα εἰς ἱερωσύνην. Ὁ δὲ βασιλεὺς, σύνοδον κατ’ αὐτῶν συγκροτήσας, εἰς ἐξορίαν αὐτοὺς ἔπεμψεν. 15 Ὁ δὲ βασιλεὺς, κατὰ Βουλγάρων ἐκστρατεύσας, ἠττησεν αὐτοὺς κατὰ κράτος, ὥστε τὴν λεγομένην αὐλὴν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν Κρούμου πυρ πολῆσαι· ἐκείνου δὲ δηλώσαντος παρακλήσεως λόγους· “Ἰκανούσθω σοι, ὦ βασιλεῦ, ἕως τούτου,” οὐ προσήκατο παντελῶς τῆς εἰρήνης τὰ ῥήματα διὰ πολλὴν ἀπλησίαν. 16 Ἐφ’ οἷς χαλεπήνας ὁ Βάρβαρος τὰς τῆς χώρας εἰσόδους (τε) καὶ ἐξόδους περιέφραξεν ὄχυρῶμασι ξυλίνοις. Καὶ μεθ’ ἡμέρας β’ συναθροίσας λαὸν καὶ κατὰ τῆς τοῦ βασιλέως σκηνῆς ἐπελθὼν, ἀναιρεῖ τοῦτον καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, τὴν δὲ Νικηφόρου κεφαλὴν ἐκκόψας καὶ ἐπὶ ξύλου ἀναρτήσας, εἶθ’ οὕτως γυμνῶσας τὸ ὄστον καὶ περιαργυρῶσας ἔξωθεν, ἐκέλευσε πίνειν εἰς αὐτὴν τοὺς Βουλγάρων ἄρχοντας, ἐγκαυχώμενος κατ’ αὐτοῦ ὡς ἀπλήστου καὶ τὴν εἰρήνην μὴ θελήσαντος. 17 Ὡς δὲ τινες ἔφασαν, τινὰς Χριστιανοὺς αὐτὸν πεφονευκέναι διὰ τὴν ἀπλησίαν καὶ φιλαργυρίαν αὐτοῦ· ἐπέτεινε γὰρ τοὺς τε φόρους τοῖς ὑπὸ χεῖρα καὶ τὰς δημοσίας ἀρχὰς ὠνητὰς χρυσοῦ τοῖς βουλομένοις προὔθηκεν, 677 κάκεῖνος ἄξιός ἦν εἰς ἀρχὴν, ὃς πλείονα τὸν χρυσὸν κατεβάλλετο· καὶ ἃ δὲ φασὶ χαρτιατικὰ οὗτος ἐξεῦρε καὶ πᾶν πονηρὸν καὶ βαρὺ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, αὐτὸς τοῖς Χριστιανοῖς ἐπενόησεν, Ὅθεν ἡ Γραφὴ προασφαλιζομένη τὸν τοιοῦτον ἔλεγεν· “Μὴ ἀποπληστεύου, ὅτι δι’ ἀπλησίαν πολλοὶ ἐτελεύτησαν· ὁ δὲ προσέχων ζωὴν προσθήσει” καὶ· “Πολλοὺς ἀπώλεσε τὸ χρυσίον καὶ καρδίαν βασιλέως ἐξέκλινεν” πόσοι γὰρ τοῦ πλεῖον ἐπιθυμῶντες, τοῦ παντὸς ἐξέπεσον, καὶ τὰ περιττὰ συναγαγόντες, προσαπώλεσαν εἰκότως καὶ τὰ ὀλίγα καὶ τὰ ἀναγκαῖα, καὶ τοὺς νενομισμένους ὄρους ὑπερβάντες καὶ τῶν μετρίων ἐγυμνώθησαν; 110.977 Χρὴ οὖν περικόπτειν ἐμφρόνως τὰ περιττὰ, ἵνα καλῶς ἐν

τοῖς ἀναγκαίοις πλουτῶμεν. Οὐ γὰρ τὸ πλοῦτον ἔχειν, ἀλλὰ τὸ μὴ δεῖσθαι πλούτου πλοῦτός ἐστι μέ γιστος. Τὸν δέ γε τρόπον τῆς τοῦ βασιλέως σφαγῆς οὐδεὶς τῶν περισωθέντων σαφῶς διηγῆσατο.

ΣΕ΄. Βασιλεία Σταυρακίου. Σταυράκιος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἐβασίλευσεν ἔτος α΄, μῆνας β΄. 2 Οὗτος ἐν τῷ πολέμῳ ἐπλήγη κατὰ τοῦ δεξιῦ μηροῦ, καὶ φορεῖω τὴν πόλιν κατέλαβεν. 3 Ὅς διὰ τὴν πληγὴν ἐν τῷ παλατίῳ κείμενος ἀπρόίτος ἦν (καὶ ἀφανῆς, διὰ τὴν πληγὴν τοῦ μηροῦ ὀρθωθῆναι μὴ δυνάμενος). 4 Ἐβούλετο δὲ Μιχαὴλ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ καὶ κουροπαλάτην τυφλῶσαι, καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν καταλιπεῖν. 678 5 Ἐντεῦθεν Μιχαὴλ (ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ) ἐξαίφνης ἀναγορεύεται βασιλεὺς ἐν τῷ Ἴππικῷ παρὰ τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ταγμάτων, ὡς ἤδη ἀπεγνωσμένου τοῦ Σταυρακίου. 6 Ὅπερ μαθὼν Σταυράκιος, τὸ μοναδικὸν αὐτίκα (σχῆμα) σὺν τῇ γυναικὶ Θεοφανοῖ περιθέμενος, εἰς τὰ Σταυρακὰ (λεγόμενον) μοναστήριον ἐτελεύτησε, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σατύρου. ΣΞΑ΄. Βασιλεία Μιχαὴλ. Μιχαὴλ ὁ εὐσεβέστατος ἐβασίλευσεν ἔτη β΄, στεφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου, δούς τῷ πατριάρχῳ χρυσοῦ λίτρας ν΄ καὶ τῷ κλήρῳ λίτρας κε΄. ἀφιλάργυρος γὰρ ἦν καὶ μεγαλόψυχος, παραμυθησάμενος καὶ τοὺς ἐκ τῆς Νικηφόρου πλεονεξίας ἀδικημένους. 2 Ἔστεψε δὲ καὶ Προκοπίαν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, πολλαῖς δωρεαῖς τὴν σύγκλητον φιλοτιμησάμενος. 3 Καὶ Θεοφύλακτον, τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὁμοίως ἔστεψεν ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς ἐκκλησίας πάμπολλα προσενέγκας ἱερὰ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. 4 Κροῦμος δὲ, ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγός, ἔγραψε περὶ εἰρήνης ἐπιζητῶν καὶ πάμπολλα πάκτα. Ὁ δὲ, κακοσυμβουλίας πεισθεὶς, οὐ προσήκατο τὴν εἰρήνην. 5 Οὗτος εἰς πάντας μὲν χρηστός ἦν καὶ ἐπὶ κῆς, εἰς δὲ τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν ἀκυβέρνητος παντελῶς ὑπῆρχε καὶ δεδουλωμένος ματαίων ἀνθρώπων βουλαῖς καὶ 679 ἀπειροπόλεμος. Ὅθεν ἐκστρατεύσαντος αὐτοῦ κατὰ Βουλγάρων καὶ μετὰ μεγάλης ἥττης ὑποστρέψαντος 110.980 ἀναγορεύεται Λέων ὁ πατρικίος καὶ στρατηγός τῶν Ἀνατολικῶν ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων ἐν τῷ κάμπῳ τοῦ Τριβουναλίου. 6 Καὶ δὴ τοῦτο Μιχαὴλ, ἀκούσας καὶ τὸ μοναδικὸν σχῆμα σὺν γυναικὶ καὶ τέκνοις ἀμφιεσάμενος εἰς τὸ πλησίον τῆς πόλεως νησίον περιορίζεται, ἐν ᾧ καὶ ἐτελεύτησεν.

ΣΕΒ΄. Βασιλεία Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου τοῦ παραβάτου. Μετὰ Μιχαὴλ ἐβασίλευσε Λέων ὁ Ἀρμένιος, ὁ πατρικίος καὶ παραβάτης ὕστερον ἀναφανείς, ἔτη ζ΄, μῆνας ε΄, στεφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου πατριάρχου· μετὰ γὰρ δύο χρόνους ἀποστατήσας πρὸς τὴν ἀσέβειαν καὶ τὸ ἔγγραφον, ὅπερ ἐποίησε περὶ τῆς ὀρθοδοξίας, ἀθετήσας, ὡς περ Σαοὺλ ἐξώκειλε, καὶ γὰρ κάκεῖνος δύο ἔτη βασιλεύσας ἐν νόμῳ, εἴτα παρατραπείς καὶ τῆς θείας χάριτος γυμνωθεὶς καὶ πονηρῷ πνεύματι παραδοθεὶς, κατὰ τοῦ εὐεργέτου Δαυΐδ ἐξωπλίσθη, καὶ τὰς τῶν ἱερέων εἰργάσατο μαιφονίας. Ὡσαύτως καὶ ὁ δύστηνος οὗτος καὶ ἀντίθεος, μετὰ δύο ἔτη κατὰ τῆς εὐσεβείας μανείς καὶ λυττήσας, τὸν στέψαντα αὐτὸν θεῖον Νικηφόρον ἐξώρισεν. 2 Θεόδοτον δὴθεν πατριάρχην ἀντιχειροτονεῖ ἀ΄172βλογον ἄνδρα μᾶλλον καὶ ἀνδράποδον καὶ ἰχθύων ἀφωνέστερον, καὶ μηδὲν πλέον τῆς ἀσεβείας ἐπιστάμενον. Καὶ ἔκτοτε διωγμὸν ἄσπονδον 680 κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνερρίπισεν. Εἰ οὖν χρήθαυμάζειν φαῦλον ἐπὶ φαύλῳ μετάθεσιν, τοῦτον δεῖ μᾶλλον καὶ τοὺς ἀμφ’ αὐτὸν ἢ Γαλάτας θαυμάσαι τό· “οὕτω ταχέως μετατιθεμένους ἀπὸ τοῦ καλέσαντος αὐτοὺς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον Εὐαγγέλιον, ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο εἰ μὴ” τὸ παροργίσει τὸν Θεὸν καὶ τὴν θείαν ὀργὴν ἐπισπάσασθαι. 3 Ὁ γὰρ νέος Συναχερίμ Κροῦμος, ἐπαρθεὶς τῇ πρώην νίκῃ, καταλιπὼν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν πολιορκεῖν τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ ἕξ ἡμέρας τῆς αυτοκρατορίας Λέοντος ἐπελθὼν τῇ πόλει, περιήει τὰ τείχη ἀπὸ Βλαχερνῶν ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης, ἐπὶ δεικνύων τὴν περὶ αὐτὸν δύναμιν, ἐπιτελέσας καὶ μιὰς θυσίας ἐν τῷ λιβαδίῳ τῆς Χρυσῆς πόρτης· ἠτήσατο δὲ τὸν βασιλέα ποιῆσαι εἰρήνην ἢ

τὸ δόρυ αὐτοῦ πήξειν ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ. Τοῦ δὲ βασιλέως μὴ καταδεξαμένου, ὑπέστεψεν εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν, ὑπερθαυμάσας τὰ τῆς πόλεως τεῖχη καὶ τὴν εὐτακτον τοῦ βασιλέως παράταξιν. Ἐπὶ σύμβασιν οὖν εἰρήνης τρέπεται πειραστικούς λόγους ποιού μενος. 110.981.4 Ὁ δὲ γε βασιλεὺς, ἀφορμῆς δραξάμενος, ἐπει ράθη τοῦτον λοχηῦσαι, ἀλλ' εἰς πέρας ἀγαγεῖν τοῦτο ἐκωλύθη τῇ τῶν ὑπουργησάντων ἀφύτῃ, πλη ξάντων μὲν τοῦτον, καιρίαν δὲ μὴ ἐπαγαγόντων πληγῇν. Ἐπὶ τούτῳ μανεῖς ὁ ἀλάστωρ, ἀποστεί λας ἱππεῖς ἐν τῷ ἀγίῳ Μάμαντι τὸ ἐκεῖσε ὄν πα λάτιον ἐνέπρησε· καὶ τὸν χαλκοῦν λέοντα τοῦ Ἴπ πικοῦ σὺν τῇ ἄρκτῳ καὶ τῷ δράκοντι τοῦ ὕδρειου καὶ μαρμάρους καλλίστοις ἐν ἀμάξαις φορτώσας ὑπέστρεψε, παρακαθίσας τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ ταύτην ἑλών· καὶ μετὰ λαοῦ πλείστου διαπεράσας τῶν τε εὐγενῶν Μακεδόνων, 681 κατεσκήνωσεν ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ. Ὁ δὲ Λέων τὰ τῆς ἀσεβείας ἔργα διεπράττετο ἐν τῇ πόλει. 5 Ἐφ' οὗ ἐφάνη ἀστὴρ κομήτης ἐν σχήματι δύο λαμπρῶν σεληνῶν ἐνουμένων καὶ πάλιν διαι ρουμένων εἰς διάφορα σχήματα, ὡς καὶ εἰς ἀκεφά λου ἀνδρὸς διάπλασιν τυπωθῆναι, ὅπερ τὴν ἀκέ φαλον κεφαλὴν τῶν μετὰ ταῦτα στασιασάντων κατὰ Χριστιανῶν καὶ τὸν μάταιον Θωμᾶν, κεφαλὴν καὶ ἀρχηγὸν τῆς ἐκ τῶν ἄλλων Χριστιανῶν διαιρέσεως ἐσχηκότων, προεμήνυσε. Καὶ μέντοι καὶ σεισμοὶ φοβεροὶ τε καὶ ἐπάλληλοι, καὶ λιμοὶ καὶ ἀύχοι, καὶ ἄερος φλογώσεις γεγόνασι, καὶ στάσεις ἐμφύλιοι κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, ἐκ τῶν ἡμερῶν ἀρ ξάμενοι τοῦ θεοστυγοῦς καὶ ἀλάστορος· καὶ μέχρι πολλοῦ τὸ δεινὸν τῆς ἐμφυλίας συμφορᾶς ἐπικρατῆσαι συμβέβηκεν. 6 Ἐκμιμούμενος τοίνυν τὸν τῆς μυσσαρᾶς ταύτης αἰρέσεως ἀρχηγὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ καὶ ὁμό τροπον, ἤρξατο τῆς αἰρέσεως· εἶτα συμμάχους καὶ συμμύστας ἐκζητήσας, εὔρεν Ἰωάννην τὸν λεγόμενον Γραμματικὸν, μᾶλλον δὲ Ἰαννῆν ἄλλον ἢ Σίμωνα, ἐπὶ τε λεκανομαντεῖαις καὶ φαρμακείαις, καὶ αἰσχροουργίαις βεβοημένον, καὶ ἐτέρους τινὰς ὁμόφρονας αὐτοῦ Ἰαννίτας, Ἰαμβρίτας καὶ Σιμωνίτας, οὓς δὴ καὶ παρ' ἑαυτῷ κατέχων ἐν τῷ πα λατίῳ προσκαλεῖται Νικηφόρον τὸν αἰοίδιμον πα τριάρχην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ προὔχοντας ἐπισκόπους τε καὶ ἱερεῖς ἐνώπιον τῆς συγκλήτου φησίν· “Ἴστε σαφῶς ὡς ἀνέστησάν τινες λέγοντες μὴ δεῖν προσκυνεῖσθαι 682 τὰς εἰκόνας· οὓς εἰ βού λεσθε παραστῆναι καὶ διαλεχθῆναι περὶ τούτου, καὶ ἐκδηλότερον τὸ ἀληθές φανήσεται.” 7 Πρὸς ὃν ὁ θεῖος Νικηφόρος οὐδὲν. 173a ἀπε κρίνατο· ἔφη δὲ πρὸς τοὺς παρισταμένους μεγιστᾶ νας· “Εἶπατέ μοι, τὸ μὴ ὄν δύναται πεσεῖν;” 110.984 Τῶν δὲ τῇ ἀσαφείᾳ τῆς πεύσεως ἀπορούντων καὶ μηδὲν ἀποκριθέντων, εἶρετο πάλιν ὁ πατριάρχης· “Ἐπεσον ἐπὶ Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν Ἰσαύρων αἱ ἅγιοι εἰκόνες;” Τῶν δὲ κατανευσάντων καὶ τὸ, ναί, προσειπόντων· “Οὐκοῦν ἴσταντο πάν τως καὶ ἀρχαῖκόν αὐτῶν τὸ ἀνάστημα; τὸ γὰρ μὴ ὄν μὴδ' ἰστάμενον πῶς δύναται πεσεῖν;” 8 Εἶτα τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τοιαῦτα προ τεινάντων εἰς ἀνατροπὴν τῆς αἰρέσεως, ὁ ἱερὸς Εὐθύμιος Σάρδης παρῆρσιασάμενος λέγει· “Πρόσ εχε, ὦ βασιλεῦ, τοῖς ἐν ἐπιτομῇ ῥηθησομένοις· ἀφ' οὗ ἤλθε Χριστὸς ἐπὶ τῆς γῆς μέχρι νῦν ὄκτα κόσια ἔτη παρῆλθον, καὶ πανταχοῦ στηλογρα φεῖται Χριστὸς καὶ ἐν εἰκόνι προσκυνεῖται. Ποῖος οὖν αὐθάδης τολμήσειε τὴν τοσοῦτου χρόνου ἀποστολικὴν τε καὶ πατρικὴν παράδοσιν ἀθετῆσαι ἢ μετασαλεῦσαι· μάλιστα τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· “Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε εἶτε διὰ λόγου, εἶτε δι' ἐπιστολῆς.” “Κὰν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὁ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.” 9 Μεθ' ὃν ἀπεκρίθη καὶ Θεόδωρος ὁ ζηλωτῆς καὶ θερμὸς τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος, ὁ τῶν Στου δίου ἡγούμενος, λέγων· “Μὴ παρασάλευε, βασιλεῦ, κατάστασιν ἐκκλησιαστικὴν· εἶρηκε γὰρ ὁ Ἀπόστολος· “Καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ 683 σία, πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον ποιμένας καὶ διδασκάλους,” οὐκ εἶπε βασι λεῖς· σοὶ μὲν γὰρ ἡ πολιτικὴ κατάστασις ἐπι στεύθη καὶ τὸ στρατόπεδον· τούτων φρόντιζε καὶ τὴν Ἐκκλησίαν

ἔασον ποιμέσι καὶ διδασκάλοις κατὰ τὸν θεῖον λόγον. Εἰ δὲ μὴ βούλει προσέχειν τούτοις καὶ εἶναι μετὰ τῆς πίστεως ἡμῶν, κἂν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ κατελθὼν βουληθῆ παρατρέψαι ἡμᾶς, οὐκ ἀκουσόμεθα αὐτοῦ, μήτι γε βασιλέως.” 10 Ὁ οὖν τύραννος, ταῦτα ἀκούσας καὶ ὑπερ ζέσας τῷ θυμῷ, καὶ λεόντειον ὁ πίθηκος βρύξας, καὶ πάντας μεθ' ὕβρεως ἀπελάσας, καὶ τὸν μέγαν Νικηφόρον τῆς πόλεως ἀπελάσας, ὡσαύτως καὶ Θεόδωρον τὸν Στουδίου ἐξορίσας, ἀντιχειροτο νεῖ τὸν ἀπὸ σπαθαρίων Θεόδοτον τὸν Κασσιτηρᾶν καὶ τῆς θυμέλης τὴν προσηγορίαν ἐπειλημμένον. Καὶ οὕτως ὁ ἀλιτήριος καὶ θηριότροπος μᾶλλον ἢ θηριώνυμος, ἐπαρθεὶς κατὰ τῆς εὐσεβείας, μειζρόνως ἐδίωκε τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπόρθει 110.985 σφόδρα, μέχρι τοῦτον ἐνδίκως ἡ θεία δίκη με τῆλθεν, οὗ τὴν κακίστην γένεσιν καὶ μοχθηρίαν καὶ θεοστυγῆ προαίρεσιν καὶ δυσσεβείαν καὶ μέντοι καὶ χαλεπὴν τοῦ βίου καταστροφὴν ὁ θεσπέσιος Νικηφόρος διαρρήδην στηλιτεύων φάσκει. 11 “Παρορᾷ Θεὸς καὶ ἤρξε καθ' ἡμῶν ἄνθρωπος· οὐκ οἶδα εἰ ἄνθρωπον λέγειν χρή, ἀλλὰ μὴ θηρίον καὶ θηρίων ἀγριώτερόν τε καὶ πικρότερον. Τί γὰρ τῆς συμφορᾶς ταύτης ἔλεινότερον καὶ τῆς δυστυχίας ἀθλιώτερον; Ἡλίκον κακὸν εἰς τὴν βασιλείαν εἰσεκώμασεν, διφυῆς μὲν τὸ γένος καὶ μιζοβάρβαρος, πολυειδῆς τε τὸν τρόπον καὶ ἀνελεύθερος καὶ τὴν γνώμην ἀστάθερος. Τὸ μὲν οὖν προσεχῶς αὐτῷ ὑπηργμένον καὶ πολυγνώριμον ἔκ γὰρ τῆς Ἀρμενίων ὠρμάτο γῆς, ὅθεν εἶπεῖν τὸ δύστροπον καὶ κακότηδες· τὸ 684 δὲ ὡς πρῶτόν τε καὶ παλαιὸν τυγχάνον, καθὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐξιστοροῦσιν οἱ τὰ ἐκείνου καὶ τῶν ἐκείνου πατέρων ἐκ πολλοῦ παραδοθέντα ἴσασι, οὐδ' ἐντεῦθεν καθαρὸς ποθεν ἐκπέφυκεν εἶπερ ἐκ τῆς Ἀσσυρίων φυλῆς κακίστην παραφυάδα ἐκφῦναι, ἐξ ὧν τὸ πατρῷον ἐπεφήμιζεν αἷμα. Κατήχθη γὰρ ἐκ τῶν Συναχερίμ παιδῶν, 173b ὅς δὴ τῶν Ἀσσυρίων ἤρξε ποτε, καὶ ὑπὸ τῶν φύντων καιρίαν τὴν πληγὴν ἐδέδεκτο· καὶ γὰρ οἷγε φονίας δεξιᾶς τῷ γεννήτορι ἐπανετείνοντο τῷ πατρῷω λύθρῳ ἐμμολυνόμενοι, αὐτόχειρές τε τῆς σφαγῆς τοῦ τεκόντος γενόμενοι, αὐτίκα πρὸς τοῖς χωρίοις τῶν Ἀρμενίων φυγάδες οἰχόμενοι ἀνασῶζονται. Τούτου δὲ τοῦ πατροφόνου σπόρου κατὰ τὴν ἡμετέραν γενεὰν πικρῶς τηρηθέντος παραβλαστήσας ἀνδροφόνος καρπὸς, οὐκ οἶδ' ὅθεν, Ῥωμαίων τοῦτο κατακριθέντων, τὸ δεινὸν ἐκεκλήρωτο· οἷς εἰς τὸδε τὸ φῶς, οἷς οἶδεν ὁ ἀνασχόμενος κρίμασι, προαχθεὶς πονηροῖς καὶ ὀλεθρίοις ἐντρέφεται καὶ συναύξεται ἢ θεοῖς τε καὶ πράγμασιν. Ἐκ τῆς Ἀσσυρίων γοῦν λεαίνης καὶ τῆς Ἀρμενίων παρδάλεως ἑτεροθαλῆς, σύνθετόν τε καὶ ἀλλόκοτον τίγριδος εἶδος ἐκ νόθου καὶ κιβδήλου ἐξέφυεν υἱὸς Ἀρμένιος ἢ Ἀσσύριος εἰδεχθέστερος, καὶ λέων μὲν τὴν προσηγορίαν, λέοντος δὲ τὸ μὲν ἀρπακτικὸν εἰς τὸ ἀσφαλὲς κεκτημένος, τὸ δὲ ἐλευθέριον οὐδαμῶς προϊέμενος, χαμαιλέων δὲ ὡς περ οὖν τὸ εἶδος, οὕτως καὶ τῆς ψυχῆς τὸ πολὺ μορφὸν διὰ τὸ τοῦ γένους ὑπουλόν τε καὶ ὑφαλον, ἐξ ὧν ἐμεγαλύνει τῆς δυστροπίας καὶ τοῦ δόλου τὸ κεκρυμμένον καὶ ἀνεξαγόρευτον. Καὶ γὰρ ἐμῆχα νᾶτο λανθάνειν τὸ ἐνδομυχοῦν τῆς γνώμης σκοτεινὸν 110.988 καὶ παλίμβουλον καὶ πρὸς τὸ βλάπτειν ἐπιρρέπες· καὶ πῶς ἦν ἐκπεπονημένον αὐτῷ καὶ ἐπιτετηδευμένον μήποτε συμφωνήσῃ καρδίᾳ 685 τοῖς χεῖλεσιν, ὡς ἕτερα μὲν μελετᾶν κατὰ νοῦν, ἄλλα δὲ προσφέρειν ἐν τῷ στόματι· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἀφιλοθείας καὶ πονηρίας ἐξώκειλεν ὁ βίος αὐτοῦ, ὥστε δυσφορώτατον καὶ δυσκατάληπτον αὐτοῦ τὴν δαιμονιώδη γνώμην καὶ πονηρίαν τοῖς πᾶσι γενέσθαι κατάδηλον.” 12 Ἐπεὶ οὖν τῆς βασιλείου ἀρχῆς, μᾶλλον δὲ τυραννίδος Θεοῦ συγχωρήσει λαβόμενος, κατὰ τῆς ἀωμότητος πίστεως ὅλον ἐκχέει τὸν θυμὸν καὶ τὸν δόλον, καὶ ἀμιλλᾶται κατὰ πάντα τὸν πρὸ αὐτοῦ δυσσεβῆ Κοπρώνυμον, καὶ ὡσαύτως μιαιοῖς τισὶ καὶ παμπονήροις ἀνθρώποις τὸ πᾶν τῆς ζωῆς καταπιστεύει, ἀσελγέσι τε καὶ ἐπὶ βίου αἰσχροῦ βεβοημένοις καὶ κατεφθαρμένοις τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, γόησι καὶ φαρμακοῖς καὶ λαοπλάνοις καὶ πᾶν εἶδος κακίας ἀσκήσασιν καὶ ἅπαξ ἀπλῶς τὴν Χριστιανῶν ἡρνημένοις θεοσεβείαν.

13 Καὶ δὴ τούτους ἀσπασίως εἰσοικίζεται καὶ περιπτύσσεται, καὶ ὑποκύπτει ταῖς ψυχοφθόροις αὐτῶν διδαχαῖς καὶ μύησεσιν· καὶ οἷον τῆς ἀμαρτίας ἀνδράποδον ἔξανδραποδίζεται καὶ τῷ ἀγκίστρῳ τῆς ἀπάτης καὶ παρανομίας δελεασθεὶς ὁ παράπτει σὺν δεινῶς περιπεύρεται. Τρία γὰρ αὐτῷ προὔθηκον τὰ ὑπεσχημένα, τῆς ἀκριβοῦς πίστεως ἡμῶν καὶ ὀρθοδόξου τὴν ἄρνησιν, τῶν θείων εἰκόνων τὴν καθαίρεσιν, τῶν εὐσεβούντων τὴν δίωξιν. “Καὶ οὕτως εἰς ἄκρον εὐημερίας ἐλάσεις, φησὶν, ὡς καὶ ἐπὶ πλείστον καὶ μείζονα χρόνον τὴν παροῦσαν ζωὴν διανύσης εἰ καὶ τις ἄλλος.” 14 Ταύταις οὖν καὶ ταῖς τοιαύταις ὀλεθρίοις ἀπάταις φενακισθεὶς ὁ ματαιόφρων καὶ κτηνώδης, καὶ καθάπερ ἦν εἰδεχθῆς καὶ δυσέντευκτος καὶ τῇ ἰδέᾳ αἰσχροτέρος· εἰ γὰρ λεόντιον 686 τοῦ νομα, πιθήκειον τὸ βλεπόμενον· γίνεται καὶ φαυλότερος τὸν τρόπον σοβαρώτερος τὸ ἦθος, θηριωδέστερος τὴν γνώμην, ἀτίθασσος τὴν ὁρμὴν, 174a ἀκάθαρτος, καὶ ἀνυπόστατος, καὶ ἀλογιστότερος, καὶ ἐμβριθέστερος, καὶ τυραννικώτερος. 15 Ἀναπτρωθεὶς γὰρ ὁ δεῖλαιος καὶ ταλαίπωρος τῇ ψευδομαντείᾳ καὶ ἐπιβουλῇ τῶν ἀλιτηρίων ἐκείνων, οὕτως ἐπανατείνεται ταχὺ τὸν πόλεμον· καὶ πρότερον μὲν κινεῖ κατὰ τῶν θείων δογμάτων ἡμῶν τὴν θεομάχον αὐτοῦ γλῶσσαν· ἔπειτα δὲ ζηλοῖ κἀνταῦθα τὸν δυσσεβέστατον Κοπρώνυμον Κόνωνα, καὶ συναθροίσας ὁμοίως ἐκείνῳ πονηρόν τε καὶ ἀγυρτῶδες συνακτῆριον, μᾶλλον δὲ Ἰουδαϊκὸν συνέδριον, ᾧ καὶ σύνεδρος καὶ πρό 110.989 εδρος ὁ ἐξάγιος γινόμενος, ὁρᾶται πάλιν ἐν ναῶ Κυρίου τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως καὶ ἀνοίγεται στόμα λαλοῦν μέγαρα κατὰ τῆς δόξης Κυρίου καὶ κατὰ τῆς θείας οἰκονομίας μεγαλορῆμονοῦν καὶ ἀλαζονευόμενον. Καὶ οὕτως ὁ δεύτερος Καϊάφας μετὰ τῆς χριστομάχου σπεύρας ἐκείνης πολλὰ καὶ μάταια κατὰ τῆς ἀληθείας κενολογήσας καθαιρεῖ πᾶσαν ἱερὰν τῆς Ἐκκλησίας ἀναστήλωσιν, μισεῖ τε Χριστὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ θεράποντας, ἐπειδὴ βαρὺς ἦν αὐτῷ Χριστὸς καὶ ἐν εἰκόνι βλεπόμενος καὶ ἐπὶ μνήμης ἐπιφερόμενος, καὶ οἱ τούτου φίλοι τε καὶ δοῦλοι. 16 Διὸ δὴ καὶ ἀνοηταίων κατεφλυᾶρει πᾶσαν εἰκονικὴν ἀναστήλωσιν ἀπόβλητον εἶναι τῇ θείᾳ Γραφῇ καὶ λῖαν ἀγνώριστον. Τί οὖν πρὸς ταῦτα φησεῖεν τις; “Ὅτι σοφίας Θεοῦ “ἀδιεξέταστοι λόγοι,” καὶ “ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει.” ἀμαθὴς γὰρ σφόδρα καὶ ληρώδης ὑπάρχων οὐκ ἴδρι πάντως τὰ χρυσότευκτα ἐκεῖνα Χερουβὶμ, ἅπερ ὁ ἱεροφάντης Μωϋσῆς Θεοῦ προστεταχότος ἐτεκτῆνατο καὶ ἡ 687 παλαιὰ καὶ ἔννομος σκηνὴ καθύπερθε τῆς κιβωτοῦ ἔφερον, ἀ δὴ οὐ παρὰ Ἰουδαίοις μόνον δεδόξασται, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ὁ κήρυξ Χερουβὶμ δόξης ἀποκαλεῖ σαφῶς ἡτοι τὰ δεδοξασμένα· ἔτι γε μὴν καὶ ὅσα ἡ Σολομῶντος κατεσκεύασε σοφία καὶ τῷ θεσπεσίῳ Ἰεζεκιὴλ ὤπται καὶ εἴ τι τοιοῦτον κατὰ τὰς ἱερὰς Βίβλους ἰστόρηται καὶ τετίμηται, ἅπερ οὐκ ἔφριξεν ὁ βέβηλος ἐν εἰδώλων μοίρᾳ θεῖναι, ὡς ἀθετεῖν μᾶλλον ἢ προσίεσθαι τὰς θείας Γραφὰς προελόμενος, ἐξ ὧν λοιπὸν καὶ Ἰουδαίων ἀπιστότερος καὶ ἀγνωμονέστερος εἰκότως νομισθεῖ σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ· ἄξια γὰρ τῆς ἑαυτῶν βδελυρίας, ἀπιστίας τε καὶ ἀλογίας φρονήσαντες καὶ ἐκφωνήσαντες. 17 Καὶ γὰρ τῷ Χριστῷ κἀνταῦθα προφανῶς ἀπομάχονται, ὅς λαβὼν ὀθόνην λαμπρὰν καὶ τὸ ὑπέρλαμπρον καὶ ὑπέρκαλον ἐναπομαζάμενος θεῖον εἶδος ἐκπέμπει τῷ πιστῶς αἰτήσαντι τῷ τῶν Ἐδεσησίων ἡγεμόνι Αὐγάρῳ· ἐξ ἐκείνου δὲ μέχρι καὶ τήμερον ἀποστολικῇ παραδόσει καὶ εἰσηγήσει, γνώσεώς τε καὶ μνήμης ἕνεκα ὧν ὑπὲρ ἡμῶν ἔδρασε τε καὶ πέπονθε Χριστὸς, καθὰ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ἀνιστορεῖται σεβασμίως ἐκτυποῦμεν καὶ προσκυνοῦμεν, κἂν οἱ χριστομάχοι διαρῆγγυνται. 18 Καὶ μέντοι καὶ πρὸς τούτοις παράδοσις καὶ λόγος ἐχόμενος πειθοῦς καὶ μέχρις ἡμῶν κατὰ ἀντήσας τὸν θεῖον εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ἐν εἰκόνι διαγράψαι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, 110.992 πρὸς δὲ καὶ τὴν ἄχραντον αὐτοῦ μητέρα καὶ τὰς ἱεροτυπίας ταύτας φυλάσσειν τὴν Ῥωμαίων πόλιν. Τί δὲ δεῖ λέγειν περὶ τῶν λοιπῶν ὧν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς ἰστόρησάν τινες οἱ αὐτόθι γενόμενοι, 688 ὡς πλείστας μέχρι τῆς δεῦρο

πιστῶς καὶ εὐλαβῶς ἱερογραφίας ἐκ παλαιοῦ δι' ἀκριβείας ἀν εστηλωμένας, σεμνῶς περιέποντες προσκυνούσιν; 174b Ὡσαύτως δὲ πάλιν ἀναγράφεται, ὅτι Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ κορυφαῖοι τῶν ἀποστόλων, τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ κηρύττοντες ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ἃ πεποίηκεν ὁ Χριστὸς θαύματα, πρῶτον τὴν θείαν μεταμόρφωσιν ἐξεικονίσαντες Ῥωμαίοις παραδεδώκασι, καθὼς ὤφθη Μωϋσεῖ καὶ Ἡλίας ἐν μέσῳ, τοῖς ἀγίοις προφήταις· ἃ καὶ μέχρι τοῦ νῦν σώζεται. 19 Πῶς οὖν ἀντιβλέψουσιν οἱ ἀπειθεῖς καὶ ἀγνώμονες πρὸς τὸ μέχρι τοῦ παρόντος ἀδόκιμον καὶ ὀρώμενον ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεομήτορος θαῦμα τὸ ἐν τῇ πόλει τῇ καλουμένην Λύδδῃ; ὄνπερ ναὸν, ἔτι περιούσης κατὰ τόνδε τὸν βίον, οἱ ἀπόστολοι ἐδομήσαντος· πολλοὶ γὰρ τεθέανται προσκυνούμενον καὶ τιμώμενον τὸ ἀχειρότευκτον ἐκεῖνο καὶ σεβάσιμον ἀπεικόνισμα πλαξὶ τετυπωμένον λαμπραῖς καὶ διαυγέσι καὶ διὰ βάθους κεχωρηκὸς ὄλον, ὃ δὴ καὶ τινες τῶν δυσμενῶν Ἑλλήνων τε καὶ Ἰουδαίων ἀποξέσαι σπουδάσαντες, ἐματαιώθησαν ἀπο τυχόντες τῆς ἀτόπου αὐτῶν ἐπιχειρήσεως· ὅσῳ γὰρ αὐτοὶ τὸ ἐκτύπωμα ἔξεον, πλειοτέρως ἐξέλαμπεν· οὐδὲ γὰρ ἦττον ἐπὶ σχήματος ἔστηκεν ἢ μορφή, εἰδὸς τε καὶ στολὴν, καὶ τᾶλλα τῆς θείας ἀνεξάλειπτα καὶ ἀλώβητα διασώζουσα. Ἰστορεῖται γὰρ ὅτι οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι ὑποσχέσει τῆς πανάγνου Θεοτόκου ναὸν ἐπὶ ὀνόματι αὐτῆς ἀνήγειραν· καὶ αὐτῆς εἰς θέαν τοῦ ναοῦ τῇ αἰτήσει αὐτῶν εἰσελθούσης καὶ εἰς ἓνα τῶν κίωνων σταθείσης, εὐρεθῆναι ἐν τῷ κίονι τὸ ἐκτύπωμα αὐτῆς, ὃ καὶ πολλὰ βιασάμενοι, ὡς εἴρηται, Ἕλληνες καὶ Ἰουδαῖοι οὐκ ἴσχυσαν ἀποξέσαι. 689. 20 Ὅτι δὲ ἀρχαιοτάτη τούτων ἡ ποίησις καὶ παράδοσις, μάρτυς μὲν καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ θεῖος ἀνδριάς, ὃν ἔστησεν ἡ αἰμόρρους γυνὴ τῷ θεῷ πευτῇ Χριστῷ παρὰ τῷ αὐτῆς οἴκῳ, στήλην ἕναρ γεστάτην καὶ ἀπαράγραπτον κήρυκα τοῦ εἰς αὐτὴν γεγονότος θαύματος ταῖς μετέπειτα γενεαῖς τὸ κατ' αὐτὴν θαυματουργηθὲν παράδοξον δημοσιεύουσα· περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας παρὰ τοῖς εἰκονοτύποις διδάσκαλος Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ μνημονεύσας τὰ τελούμενα θαύματα παρὰ τῆς ἐκεῖθεν φουμένης ἱερᾶς καὶ θεοβλάστου πόας καὶ ὡς ἦν ἅπασιν ἀλεξίκακον ἐπικούρημα, ἐπάγει φάσκων· 110.993 “ὅτι τῶν ἀποστόλων τὰς εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας ἱστορήσαμεν.” 21 Μάρτυς δὲ καὶ ἡ ὄψις, διδάσκαλος ἀψευδῆς, τό τε μῆκος τοῦ χρόνου σαφῶς δείκνυσι καὶ τῶν σεπτῶν ναῶν ἢ κτίσις, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀνεκάθεν ἱερῶν σκευῶν παρὰ τῶν εὐσεβούντων ἢ ποίησις καὶ ἀφιέρωσις ἄπειρος τῷ πλήθει τυγχάνουσα. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ αὐτὰ αἰπτυχὰ τῶν ἀγίων Εὐαγγελίων τοὺς ἱεροὺς τύπους ἔξωθεν φέρουσαι ὑπὸ πάντων πιστῶν σεπτῶς προσκυνούμεναι, οἷ τε θεῖοι κίονες καὶ αἰσωλαῖαι καλούμεναι, αἱ τὸ σεβάσιμον τοῦ ἱεροῦ διατειχίζουσι θυσιαστηρίου· καὶ γὰρ οὐδενὶ ἐτέρῳ λόγῳ ἢ τοῦ προσκυνεῖσθαι πάντως ἕνεκα, ἅμα τῷ συμπαρακειμένῳ τοῦ σταυροῦ τύπῳ εὐσεβῶς ἀρχῆθεν ἐνταῦθα καθιστῶνται. 22 Ἄλλ' ὅ γε θηριώνυμος καὶ λεοντότροπος ταῦτα παραγραψάμενος πάντα ἔσπευδεν ὅτι μάλιστα πᾶσαν θείαν εἰκόνα ἀποστρέφειν καὶ λήθη βαθεία παραπέμπειν· ταύτην τοι θεομαχῶν ἐπὶ δήμου τοιαῦτα κατατολμήσας ὁ ἐμβρόντιστος παρρησιάζεταί λέγων· “Ὡσπερ ἐκ τῶν ὄψεων ὑμῶν, ἀδελφοί, τὰς εἰκόνας ἐξωλοθρεύσαμεν, 690 οὕτω δὴ καὶ ἐκ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ὡς Θεοῦ δοῦλοι καὶ φίλοι σπουδάσατε.” Καὶ γὰρ 175a “ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει, τοῦ συντελεῖν ἄνομα καὶ λαλεῖν πρὸς Κύριον πλάνησιν.” Κάντεῦθεν τοῖσιν τοὺς εὐρισκομένους ἔχοντας εἰκόνας Χριστοῦ ἢ τινος ἀγίου δειναῖς τιμωρίαις καὶ κολάσεσι κατεδίκαζεν ὁ ἀλάστωρ καὶ αἰμοβόρος. Καὶ οὕτω κρεωκοπούμενοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ καταθυόμενοι διεφθείροντο πανταχοῦ οἱ θεοσεβεῖς, καὶ πολλοὺς ἐνδόξους καὶ περιφανεῖς πεφόνευκεν, μοναχοὺς τε ὁμοίως τῷ θανάτῳ παρέδωκεν. 23 Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τῶν ὀρθοδοξούντων ἀφείδως καὶ ἀπανθρώπως διεπράττετο· κατὰ δὲ τῶν ἐν τέλει καὶ τῶν εὐπορωτέρων ἄλλην

πονηρὰν ἐπίνοιαν ὁ πονηρὸς καὶ παμμήχανος ἐξευρίσκει· βουλόμενος γὰρ αὐτοὺς ἔλεεινούς καὶ πένητας ἄπερ γάσασθαι, τί ποιεῖ; Αἰτίαις αὐτοὺς ἀφύκτοις καὶ ἐγκλήμασι περιβάλλει, προφασιζόμενος προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις, ἵνα τῷ δέει τῶν ἐγκλημάτων πᾶσαν αὐτῶν τὴν οὐσίαν ἀναλογήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἐκεῖθεν σωτηρίας. Ἔστιν ὅτε δὲ καὶ συνεβίαζε καθ' ὧν τινῶν ἀνδρικοτέρων ἢ εὐφυεστέρων, βασκαίνων τῆς εὐανδρίας ἢ εὐφυΐας αὐτῶν· τινῶν μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυττεν, ἄλλων δὲ τὰ μέλη ἠκρωτηρίαζεν, ἑτέροις δεσμοῖς κατέχων, μεθ' ἡμέρας 110.996 ρας τινὰς τῷ θανάτῳ παρέπεμψε, ἐξ ὧν ὑπῆρχε καὶ Μιχαὴλ ὁ τὴν τοῦ ἐξκουβίτου τάγματος ἀρχὴν διέπων· διεβλήθη γὰρ τῷ βασιλεῖ ὡς κατ' αὐτοῦ βουλευόμενος, ὃν εἰρκτῆ καὶ πέδαις εἶχε τηρούμενον. 691.24 Τῆς δὲ Γενεθλίου τοῦ Σωτῆρος ἡμέρας ἐνστάσης τοῦτον ἠβουλήθη νυκτὸς ἀνελεῖν Κωλυθεὶς δὲ παρὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς διὰ τὴν ἑορτὴν, εἶασεν αὐτόν· ὁ δὲ Μιχαὴλ ἐν τῇ εἰρκτῇ ὧν, τοῦτο μαθὼν, πᾶσι τοῖς μετ' αὐτοῦ συμβούλοις ἐμήνυσεν, ὡς Εἰ μὴ σπουδάσητε ἐξελεῖν με τῆς φρουρᾶς, πάντας ὑμᾶς καταμηνύσω τῷ βασιλεῖ. Ἦν δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ τοῦ παλατίου παπίας, συγγενὴς ὧν τοῦ Μιχαήλ. Οὗτοι, τῇ νυκτὶ ὀπλισθέντες ἔνδοθεν τὰ ξίφη φοροῦντες, τοῦ παπίου ἀνοίξαντος, ὡς ἱερεῖς μετὰ φελονίων εἰσῆλθον. Τοῦ δὲ βασιλέως εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσελθόντος, εἰσπηδήσαντες (καὶ τοῦ τον χειρωσάμενοι μεληδὸν κατέκοψαν, ἀπορρήξαντα) τὴν ἀνοσίαν αὐτοῦ ψυχὴν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐν ᾧ οὐ δεῖς τῶν πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότων ἀνήρητο. 25 Αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐν τῇ εἰρκτῇ ἀπελθόντες, ἐξάγουσι τὸν Μιχαὴλ καὶ εἰσάγουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ ἀντὶ δεσμοφόρου στεφηφόρον, ὡς πληρωθῆναι ἐπ' αὐτόν τὸ τοῦ ψαλμῶδοῦ λόγιον τό· “Ἐσπέρας ἀύλισθήσεται κλαυθμὸς καὶ εἰς τὸ πρῶτ' ἀγαλλίασις.” Μετὰ δὲ ταῦτα ῥακίοις εὐτελέσι περιβαλόντες τὰ τοῦ ἀλιτηρίου μέλη καὶ εἰς ἀκάτιον ἐμβαλόντες τὸ παμμίαιρον αὐτοῦ σῶμα κατὰ τὴν καλουμένην 692 Πρώτην νῆσον ἐκφέρουσιν καὶ κατορύττουσι· ἔνθα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἀποκείραντες μονάσαι πεποιήκασιν, οὐκ οἶδα ἀνθ' ὅτου ταύτην κριθεῖσαν τὴν συμφορὰν ἀντὶ τοσούτων κακῶν εἰσδέξασθαι. 26 Προσεκτέον δὲ ὡς εἶγε τινὰ ἰσχὺν εἶχεν ὁ λόγος τῶν δυσσεβῶν τούτων καὶ δυσωνύμων καὶ ἀληθείας ἔμφασιν τὰ παρ' αὐτῶν δογματιζόμενα, κὰν ταῖς ἄλλαις ἱεραρχίαις ὑπῆρξέ που πάντως πεφυλαγμένα καὶ γινωσκόμενα· νῦν δὲ οὐδαμόθεν ἐπιγνῶναι τοῦτο πάρεστιν· ὁμοῦ τε γὰρ ἐῴα καὶ ἐσπερία λῆξις τὸ εὐαγγελικὸν καὶ ἀποστολικὸν τοῦτο περιέπονται 175b καὶ διατελοῦσι κήρυγμα· καὶ οὐποτε ἐν ἄλλῃ ἐξουσία, ἔνθα Χριστῶν νοὶ τὸ ἄθεσμον ἐκεῖνο, καὶ παράνομον, καὶ τῆς Χριστιανῶν θεοσεβείας ἀλλότριον παραφνὸν καὶ 110.997 ταλαμβάνεται θεοστυγὲς δόγμα, οὐδὲ, ὅσον εἰς μὴ μὴν ἀφίχθαι τῶν πονηρῶν καὶ μυσαρῶν συνταγμάτων, ἀλλ' ἢ μόνον κατὰ τὴν δούλην ταύτην καὶ ἠνδραποδισμένην καὶ τὰ θεῖα κατ' ἐξουσίαν παίζουσαν, ἐν ἣ τὸ ἐμπαθὲς καὶ πρόσυλον τὸ περὶ γῆν στρεφόμενον καὶ ἰλυσπώμενον γῆϊνον καὶ ἀλαζονικὸν καὶ ὑπερήφανον πρυτανεύει φρόνημα, ἔνθα τὸ φίλον αὐτόν, τὸ φίλαρχον, τὸ φιλήδονον, τὸ φιλόδοξον, ἢ πάντων καταθύμιος ἀπόλαυσις, τὸ πάντων ἐθέλειν ἄρχειν καὶ μηδὲ πρὸς αὐτοῦ Θεοῦ ἄρχεσθαι καὶ ἢ τῆς ἀνθρωπίνης δόξης ἢ μᾶλλον εἰπεῖν αἰσχύνης κτήσις καὶ περιποίησις· ἔνθεν ἢ κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων ὕβρις καὶ τῆς Ἐκκλησίας ὁ διωγμὸς· ἐντεῦθεν κατακυριευόμενον ἢ τυραννοῦ μενον τὸ ὑπήκοον, τοῖς ἐκείνων δόγμασι καὶ θελήμασι ὑποκύπτειν ἐκβιάζεται, ὧν ἕνεκεν τὸ ἔμψυχον κεχάλκευται καὶ ἐσχεδιάσται ὄπλον, σχήματι μὲν τοῦ σωματοφυλακτεῖν ἠθροισμένον, ταῖς δὲ ἀληθείαις τοῦ ἐκπορθεῖν τὴν Ἐκκλησίαν Χριστοῦ καὶ ληΐζειν ἐπινενοημένον, προφάσει τοῦ συμπεριγράφεσθαι τὴν Χριστοῦ θεότητα ἐν τῇ εἰκόνι παραληροῦντες· 693 ὡς εἴ τις καὶ τὸ ἡλιακὸν τοῦτο δὴ καὶ δισκοειδὲς σῶμα γεγραμμένον ἐν τινὶ τόπῳ, καθὼς ἐν τισὶν ὁράται γινόμενον, ὑποδείξειεν, ἐδογματίσεν ἂν καὶ τὴν τοῦ φωτὸς οὐσίαν καὶ αὐγὴν συγγράφεσθαι καὶ περιγράφεσθαι ἢ πάντως ἐκ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς ἀποτέμεσθαι· ἢ

πάλιν ἀκτίνα ἡλίου πρὸς δένδρον προσβάλλουσιν ἴδοι, εἰ ἐκτμηθεῖ τὸ δένδρον, συνεκκοπήσεται καὶ τὴν ἀκτίνα παραφρόνως ἐνομίσθη. Καὶ μέντοι καὶ ἐπὶ πυρὸς καὶ ἄλλων τινῶν διανοηθήσονται, ἵνα ἐν δίκῳ παρὰ παίδων παιζόντων παιχθήσονται φρο νοῦντες ἀσυνετώτερα. Εἰ γὰρ ἐπὶ τῶν εἰρημένων οὔτε γίνεσθαι οὔτε ὄρασθαι πέφυκεν οὔτε μὴν λέγεσθαι χώραν ἔξει, πόσω μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἀπορρήτου καὶ θείας φύσεως ἢ ἐπὶ τῆς ἀφράστου καὶ ἀνερμη νεύτου Χριστοῦ οἰκονομίας ταῦτα λέγειν ἢ ἐννοεῖν ἀδύνατα καὶ ἀνεπιχείρητα· οὐδὲ σαρκούμενος ἢ πάσχων ὑπὲρ ἡμῶν, τῷ σώματι τούτῳ πέπονθε· ἐπεὶ οὕτω γε καὶ εἰ ἄνθρωπος τὸ καθ' ἡμᾶς εἶκο νίζοι τῷ σώματι, ἀνάγκη καὶ τὴν ψυχὴν συνεικο νίζεσθαι ἢ πάντως τεθνήξεσθαι χωριζομένην· τί γὰρ ἕτερον θάνατος ἢ χωρισμός ψυχῆς ἀπὸ σώματος; Ὅθεν ἐν τούτοις φαίνονται προδήλως οὐδὲν ἦττον ἀσεβοῦντες ἢ ἀμαθαίνοντες· οὐ γὰρ ἴσασιν ὅσον γραπτῶ καὶ περιγραπτῶ τοῦ τε γράφειν καὶ περιγράφειν τὸ ἰδιάζον καὶ διηλλαγμένον, καὶ διὰ τοῦτο φενακίζόμενοι ματαιολογοῦσιν. Ποῦ δὲ ὅλως σῶμα ἄγραφον ἢ ἀπερίγραφον ἐκ τοῦ παντός αἰῶνος ἤκουσαι; ἢ πῶς ὁ τοῦ σώματος ὄρος καὶ λόγος σωθήσεται, εἰ μὴ ταῦτα ἔχοι; Ὁ τοίνυν μὴ δοξάζων γράφεσθαι ἢ περιγράφεσθαι τὸν Χριστὸν σώματι, ἢ 110.1000 ὃ τι ἐστὶ σῶμα οὐκ ἔγνω, ἐξ οὗ μὴδὲ δόξαν ὀρθὴν κέκτηται, ἢ γνοὺς σῶμα καὶ ψυχὴν σώζεσθαι παραιτεῖται. Ὁ γοῦν ὁμολογῶν σῶμα τὸν Χριστὸν ἀνειληφέναι ὁποῖον τὸ ἡμέτερον, τοῦτο δὲ γραπτὸν καὶ περιγραπτὸν, ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ σῶμα γραπτὸν καὶ περιγραπτὸν 176a εἶναι συνομο λογήσειεν· εἰ δὲ τὸ δεύτερον οὐ δίδωσιν, οὐδὲ τὸ πρῶτον ἄρα, ὃ 694 πάντῃ ἄλογον καὶ καταγέλαστον. Οὐ περιγράφομεν οὐν ἡμεῖς, ἀλλὰ γράφομεν. 27 Κενολογοῦσι δὲ οἱ ἄθλιοι καὶ ἄλλο ἀτοπώτερον· ὃν γὰρ φασὶν ἀπερίγραφτον, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπ' εὐθεΐας συμπεριγράφεσθαι τῇ εἰκόνι τερατεύονται. Εἰ δὲ δὴ μὴ χρῆναι τὸν Χριστὸν εἰκονίζεσθαι πάλιν κενολογήσουσιν, ἢ τῶν διδασκάλων αὐτῶν χάρυβδις αὐτοὺς μεγάλως περικέχηνε, Μάνεντος, Οὐαλεντίνου τε καὶ Μαρκίωνος· δοκῆσει γὰρ καὶ φαντασίαν τὸν θεῖον Λόγον σεσωματώσθαι δοξάζοντες, οὐδὲν ἦττον τῇ προτέρᾳ τοῦ ψεύδους βλασφημίᾳ περιπαρήσονται, οἷγε πρὸς πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν παραταττόμενοι δυσσεβῶς κατερυθριῶσι· καὶ ταῦτα τίνες; Οἱ κατήγοροι τῶν ἐπαινουμένων, οἱ σκοτεινοὶ περὶ τὸ φῶς, οἱ περὶ τὴν σοφίαν ἀπαίδευτοι, τὰ ἀχάριστα κτίσματα κατὰ τὴν θεολόγον φωνήν.

ΣΞΓ'. Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Ἀμοραίου. Μετὰ δὲ τοῦτον δόλιον Λέοντα ἐβασίλευσε Μιχαήλ ὁ Τραυλὸς ὁ Ἀμοραῖος ἔτη ἡ', μῆνας θ', καὶ ἀπέθανεν ἐκ δυσουρίας καὶ τῆς σφοδρωτάτης ἀλγηδόνης τῶν νεφρῶν, ὃς μικρόν τι τῆς προκατασχούσης κακίας ὑπενδούς ὅσον τοὺς ἐν εἰρκταῖς, καὶ πόνοις καὶ ἐξορίασι ἐλευθερίαν τε καὶ ἄνεσιν ὄνειρώδη φαντάζεσθαι, τὸ τοῦ προηγησαμένου δυσωνύμου καὶ δυσσεβοῦς ὑπέθαλπε θεοστυγῆς φρόνημα, καὶ ὁμοίως τῷ αὐτῷ περιεπάρη τῆς δεινῆς αἰρέσεως ἀγκίστρω ἐξ ἀκροτάτης ἀλογίας καὶ ἀπαίδευσις. Ὅθεν ἐπὶ σιλεντίου ἔφη· “Οἱ 695 μὲν πρὸ ἡμῶν ἐρευνησάμενοι τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν τε καὶ κανόνων καὶ δογμάτων τὴν ἀκρίβειαν, τὸν περὶ αὐτῶν εἰσπραχθήσονται λόγον, εἰ καλῶς ἢ κακῶς ἐθέσπισαν· ἡμεῖς δὲ ἐν ᾧ εὖρο μὲν τὴν Ἐκκλησίαν βαδίζουσαν, ἐν τούτῳ καὶ διαμένειν προκρίνομεν.”² Ἦν δὲ αὐτῷ παῖς ἐξ Εὐφροσύνης ὀνόματι Θεόφιλος, ὃν καὶ ἔστεψεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· ἐθέσπισε δὲ ὡς μὴ ἔχειν τινὰ ἐπ' ἀδείας κινεῖν λόγον περὶ εἰκόνων, ἀλλ' ἐκποδῶν γενέσθω καὶ οἰχέσθω καὶ ἡ Κωνσταντίνου σύνοδος καὶ ἡ Ταρασίου καὶ ἡ νῦν ἐπὶ Λέοντος γενομένη περὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων καὶ σιγῇ βαθεῖα τῆς τῶν εἰκόνων μνήμης γενέσθω. 110.1001³ Ἐφ' οὗ Θωμᾶς ὁ ἀντάρτης, τῶν ἀνατολικῶν μερῶν ἀπάρας ἤδη καὶ λαὸν ἀγυρτώδη καὶ ἐπίμικτον συλλεξάμενος καὶ ἐπισυρόμενος, ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐκίνησε, τῆς βασιλείας παρ' ἀξίαν ἐφιέμενος· ἐκ γὰρ τῆς Ῥωμαίων γῆς ὀρμώμενος, δυσγενῆς τε καὶ ἀφανῆς ὢν, πρὸς τὰ μέρη τῆς Συρίας ἀφίκετο, Κωνσταντῖνον ἑαυτὸν

μετονομάσας καὶ υἱὸν Εἰρήνης τῆς βασιλίσης· κἀντεῦθεν πολλοὺς τῶν Βαρβάρων καὶ Χριστιανῶν ἀπατήσας καὶ λαὸν ἄπειρον ἐκ διαφόρων ἔθνων συναθροίσας ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνου πόλιν ἐπήει ἐν ὄχλῳ βαρεῖ καὶ στόλῳ μεγάλῳ, καθάπερ τι θηρίον ἄλλο κοτον καὶ πολύμορφον, ποικίλον τε καὶ πολυκέφαλον, τὰ πολυειδῆ γένη τῶν ἔθνων συναθροίσας, καὶ οἶά τις ἄλλος Σεναχερίμ κατὰ τῆς νέας Ἱερουσαλήμ καθοπλισάμενος ἐμεγαλαύχει τῶν ἐπομένων τῷ πλήθει καὶ κατηλαζονεῦετο, μὴ πάμπαν, ὡς ἔοικε, νοήσας, ὅτι “οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ 696 γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ ψευδῆς ἵππος εἰς σωτηρίαν.” καὶ “Κύριος διασκεδάσει βουλάς ἔθνων” καὶ τὰ ἐξῆς. Εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα ἡ πόλις 176b οὐκ εἶχεν Ἐζεκίαν, εὐσεβῆ φημὶ καὶ ἐνάρετον βασιλέα, ἀλλ’ οὐ παρείδεν ὁ τοῦ παντὸς πρύτανις καὶ φιλόανθρωπος Κύριος πολιορκουμένην τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ· ἀλλ’ ἔνεκεν “τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων,” ἔφη καὶ τότε “Νῦν ἀναστήσομαι καὶ ὑπερασπιῶ τῆς πόλεώς μου καὶ τοῦ λαοῦ μου,” οὐ “Δι’ ἐμὲ καὶ διὰ Δαυῖδ, τὸν δοῦλόν μου,” ὡς τότε καὶ νῦν φησι, ἀλλὰ “Δι’ ἐμὲ καὶ τὸν ἐκ σπέρματος Δαυῖδ φύντα Υἱόν μου καὶ διὰ τὴν νέαν Ἱερουσαλήμ, ἣν ἐξελε ξάμην. 4 Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀχαάβ, τοῦ Σύρου πολλὰς μυριάδας κατ’ αὐτοῦ συνειληγότες καὶ βρενθυομένου καὶ λέγοντος· “Εἰ ἐκποιήσει Σα μάρεια παντὶ τῷ λαῷ, τοῖς πεζοῖς μου,” διέλυσε ῥαδίως εὐθὺς τοῦ τρισαθλίου βασιλέως ὁ φιλοικτίρμων Θεὸς τὸ δέος, “Ἴδου, λέγων, ἐγὼ δίδωμι αὐτὸν εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ γνώση ὅτι ἐγὼ Κύριος.” ὅπερ καὶ γέγονε· καὶ δὴ παραυτίκα δέδειχε τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς ἄλλοτρίοις τὴν ἰδίαν ἰσχὴν καὶ τὸν Δαυῖδ ἀληθεύοντα· “Κύριος κραταῖος καὶ δυνατὸς, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ.” Τῆς γὰρ συμπλοκῆς γενομένης, δύο καὶ δέκα τῶν ἀντιπὰ 110.1004 λων μυριάδας ὁ Ἰσραὴλ κατηκόντισεν. Ἴνα δὲ κάκεῖνοι καὶ οὗτοι μάθωσιν ὡς θεήλατος ἡ πληγὴ, τῶν διαπεφευγόντων εἰς τινὰ πόλιν καταπεσόν τὸ τεῖχος κατέχωσε χιλιάδας κζ’. 697.5 Ταῦτη τοίνυν τῇ ἀλαζονείᾳ τοῦ Σύρου καὶ τοῦ Ἀσσυρίου χρησάμενος καὶ ὁ ματαιόφρων Θωμᾶς τὴν Κωνσταντινούπολιν, μᾶλλον δὲ Θεουπόλιν, ἐφ’ ἓνα χρόνον ἐπόρθει, τῶν πολιτῶν γενναίως ἀντιπαραταττομένων καὶ τειχομαχοῦντων καὶ ναυμαχοῦντων· τὰς γὰρ πλείστας αὐτῶν ναῦς ἐπυρπόλησαν, καὶ τοὺς λογάδας τῶν πολεμίων αὐτῶν ἐτροπώσαντο. Ὁ δὲ ἀμηχανία ληφθεὶς, τὴν πόλιν ἀφείξεν ἐπὶ τὴν Θράκην ἐχώρει, ταύτην ληϊζόμενος· λαφυραγωγῆσας οὖν αὐτὴν μετρίως, ἀλλ’ οὐχ ὡς ἤλπιζεν, ἀλλ’ ὡς ἡ θεία Πρόνοια παρεχώρει διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, οὐδὲν πλέον ἤνυσεν ὧν προσεδόκησεν· καὶ γοῦν οὐ μόνον εἰς ἐναντίωσιν αὐτῷ παρέστη καὶ περιετράπη καὶ παρέβη τὸ σπούδασμα, ἀλλὰ γε καὶ ὅπερ ἔχειν ἐδόκει καὶ κατεφαντάζετο κλέος καὶ σθένος ἀπεγυμνώθη μικροῦ δεῖν καὶ διό λωλεν. 6 Οἱ γὰρ τοὶ πολῖται, ὡς εἴρηται, γενναίως τε καὶ σφοδρῶς ἀντιπαραταξάμενοι τῇ ῥοπῇ καὶ συμμαχία τοῦ κρείττονος καὶ μετὰ τοιαύτης ἐλπίδος τειχομαχοῦντες, καὶ πεζομαχοῦντες, καὶ ναυμαχοῦντες ἀνδρικῶς καὶ καρτερῶς, ἅπαν σχεδὸν τὸ σαθρὸν αὐτοῦ φρύαγμα κατέλυσαν· τὰ γὰρ ὀχυρώματα, ἐφ’ ὧν πεποιθῶς ἀνοήτως ἄγαν ἐνηβρύνετο καὶ κατεθρασύνετο, τὰς ναῦς αὐτοῦ λέγω τὰς πλείστας πυρπολήσαντες καὶ τοὺς λογάδας τῶν πολεμίων καὶ στρατοπεδάρχας τροπώσαντες, σκοτοδινία πολλὴ καὶ ἀμηχανία περιέσχε τὸν εὐρίπιστον καὶ κουφότατον Θωμᾶν· ναὶ μὲν ἀλλὰ καὶ τὰς πολυμηχάνους αὐτοῦ καὶ πολυτρόπως ἐξευρημένας ἐλεπόλεις πάσας, ἀκαταμαχήτους οὐ σὰς, ὡς ᾤετο, καὶ δυσαλώτους, διέφθειραν 698 καὶ κατέλυσαν εὐπετῶς ἄρδην. Καὶ οὕτως “ὁ μὲν οἶκος Δαυῖδ,” ἦγουν ἡ τοῦ Χριστοῦ πόλις, “ἐπορεύετο καὶ ἐκραταιοῦτο, ὁ δὲ οἶκος Σαοὺλ,” ἦτοι τῶν πολεμίων τὸ στίφος, “ἐπορεύετο καὶ ἠσθένει” τῷ ὄντι, καὶ Θεὸς ἐδοξάζετο, καὶ ἦν ἰδεῖν ἐναργῶς ὄντως ἐπ’ αὐτῷ πληρούμενον τὸ ἱερὸν λόγιον· “Καθεῖλες πάντας τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ, ἔθου τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ δειλίαν,” 177a καὶ τὰ ἐξῆς τοῦ ψαλμοῦ· ἔθεν τοὶ καὶ οἱ τῆς πόλεως ἔψαλλον· “Οὗτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὗτοι ἐν

ἵπποις,” καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ψαλμοῦ. 7 Ὁ δὲ θεῖος λόγος παρεγγυώμενος καὶ προευαγγελιζόμενος αὐτοῖς εὖ μάλα τὴν ἀθρόαν καὶ 110.1005 ταχίστην κατάπτωσιν τοῦ ἐχθροῦ αὐτῶν, ἀπεκρίνατο μόνον οὐχὶ λέγων· “Τέκνα, μακροθυμήσατε τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀργήν· κατεδίωξε γὰρ σε ὁ ἐχθρὸς σου· καὶ ὄψει αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἐν τάχει καὶ ἐπὶ τραχήλους αὐτῶν ἐπιβήση.” “Θαρσεῖτε, τέκνα, καὶ βοήσατε πρὸς τὸν Θεόν.” “Ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν.” 8 Ἐπεὶ οὖν ἀποκαμῶν ὁ τάλας καὶ πεπλανημένος ἀνόνητα πολεμῶν καὶ ματαιοπονῶν καὶ μάλα δὴ ἀπογνοῦς, ὡς τοῦ σκοποῦ διαμαρτήσας ἐκ διαμέτρου, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν αὐτῶ κατόπιν προδήλως φερομένων ἡμέρα καὶ ἡμέρα, καὶ πρὸς τούτοις μαθῶν ὡς ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ τοὺς Βουλγάρους εἰς συμμαχίαν κατ’ αὐτοῦ προσεκαλέσατο, παραχρῆμα τὴν πόλιν ἔασας, κατ’ αὐτῶν θάττον ὤχητο, οὐς δὴ καὶ μαχεσάμενος καὶ πολλοὺς αὐτῶν διαφθείρας, εἰς Ἀρκαδίου πόλιν ἑαυτὸν ἀσφαλίσει, δῆθεν τὴν κατὰ πρόσβασιν αὐτοῦ ἀσθένησαν καὶ ἐλάττωσιν ὑφορώμενος· ὅθεν οἱ περὶ 699 αὐτὸν, αἰσθόμενοι σαφέστερον τὴν τε δεινὴν οἰκίαν ἀπάτην καὶ τῆς κενῆς ἐλπίδος ἀποτυχίαν καὶ τὴν ἐκείνου πλησιάζουσαν πανωλεθρίαν, ἤρξαντο κατὰ μικρὸν ὑποχωρεῖν καὶ ὑποβρέειν καὶ καταλιμπάειν αὐτὸν ὡς μάταιον καὶ λαοπλάνον. 9 Ὁ δὲ γε Μιχαὴλ ταῦτα μεμαθηκώς, αὐτίκα τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν μετὰ πλείστης δυνάμεως πρὸς αὐτὸν ἐξώρμησε· καὶ δὴ περικαθίσας βραχύντινα καιρὸν καὶ τοῦτον ἀμογητὴ χειρωσάμενος καὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν πεπατηκῶς καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας καὶ οὕτως ἀνασκολοπίσας, κατέπαυσε τὸν ἐν τρισὶν ἔτεσι δι’ αὐτοῦ κατάρξαντα καὶ διαρκέσαντα χαλεπὸν καὶ δύσοιστον ἐμφύλιον πόλεμον. 10 Ἀσχολουμένου δὲ Μιχαὴλ πρὸς τὸν ἀνὰ τρίτην Θωμᾶν καὶ τῆ πρὸς τοῦτον φροντῖδι παντὸς ἄλλου καταφρονήσαντος, Κρήτη καὶ Σικελία καὶ αἱ καλούμεναι Κυκλάδες νῆσοι τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς περιηρέθησαν ἐξ Ἀφρων τε καὶ Ἀράβων λαβόντων ἀρχὴν ἄρτι πρῶτον διὰ τὰς τοῦ λαοῦ ἀμαρτίας καὶ τὴν τῶν κρατούντων δυσσέβειαν καὶ ταπεινοῦν καὶ ὑπὸ χεῖρα σφῶν ἄγειν τὰ τῶν Χριστιανῶν πράγματα. 11 Ἐν τούτοις οὖν ὄντων καὶ οὕτω τῶν πραγμάτων διακειμένων, Μιχαὴλ μὲν ἐκ δυσουρίας καὶ τῆς τῶν νεφρῶν ἀλγηδόνος κακῶς ἀπηλλάγη τοῦ ζῆν, διεδέξατο δὲ τὴν ἀρχὴν ἀντ’ αὐτοῦ Θεόφιλος, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εὐφροσύνης. 110.1008

ΣΞΔ΄. Βασιλεία Θεοφίλου. Θεόφιλος ἐβασίλευσεν ἔτη ιβ΄, ὁ νέος Βαλτάσαρ, καὶ παραβάτης, 700 καὶ θεομισῆς, καὶ τῶν ἀγίων εἰκόνων ὑβριστῆς, καὶ καθαιρέτης, καὶ βέβηλος. 2 Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Εὐφροσύνη, ἀποστείλασα ἐν πᾶσι τοῖς θέμασιν ἤγαγε κόρας εὐπροσώπους πρὸς τὸ νυμφοστολῆσαι Θεόφιλον, τὸν υἱὸν αὐτῆς· ἀγαθοῦσα δὲ ταύτας ἐν τῷ παλατίῳ εἰς τὸν λεγόμενον Μαργαρίτου τρίκλινον, δέδωκε τῷ Θεοφίλῳ χρυσοῦν μῆλον εἰποῦσα· “Εἰς ἣν ἂν ἀρεσθῆς, ἐπίδος τοῦτο αὐτῇ.” Ἦν δὲ τις ἐξ εὐγενῶν ἐν αὐταῖς κόρη ὀνόματι Εἰκασία ὠραιότατη πάνυ, ἦν ἰδὼν Θεόφιλος καὶ ὑπεραγασθεὶς αὐτὴν τοῦ κάλλους ἔφη· “Ὡς ἄρα διὰ γυναικὸς ἐρρήθη τὰ φαῦλα!” Ἡ δὲ μετ’ αἰδοῦς πῶς ἀντέφησεν· “Ἀλλὰ καὶ διὰ γυναικὸς πηγάζει τὰ κρεῖττονα.” Ὁ δὲ τῷ λόγῳ τὴν καρδίαν πληγεὶς, ταύτην μὲν εἶασε, Θεοδώρα δὲ τὸ μῆλον ἐπέδωκεν. 177b οὔση ἐκ Παφλαγόνων. Στέφει Θεοδώραν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, στεφθεὶς καὶ αὐτὸς ἅμα αὐτῇ ὑπὸ Ἀντωνίου πατριάρχου καὶ τῷ τοῦ γάμου καὶ τῆς βασιλείας στέφει τῇ ἀγίᾳ Πεντηκοστῇ· κάκειθεν προῆλθεν ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, φιλοτιμησάμενος χρήμασι πολλοῖς τὸν πατριάρχην ἅμα τῷ κλήρῳ καὶ τῇ συγκλήτῳ. Ἡ δὲ εἰρημένη Εἰκασία, τῆς βασιλείας ἀποτυχοῦσα, μονὴν κατεσκεύασεν, εἰς ἣν καὶ ἀποκειραμένη, ἀσκοῦσα καὶ φιλοσοφοῦσα, τῷ Θεῷ μόνῳ ζῶσα διετέλεσε μέχρι τέλους ζωῆς αὐτῆς· ἢ καὶ συγγράμματα αὐτῆς πλεῖστα καταλέλοιπε, τὸ “Κύριε, ἢ ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις, καὶ τοῦ μεγάλου Σαββάτου τὸ

τετραώδιον· “Ἄφρων γηραλέε,” καὶ ἄλλα τινά. Ἡ δὲ τοῦ βασιλέως μὴ τῆρ Εὐφροσύνη, ἐκουσίως κατελθοῦσα τοῦ παλατίου ἐν τῇ μονῇ αὐτῆς, ἦ ἐπόνυμον τὰ Γαστρία, ἡσύχα ζεν. Ἐποίησε δὲ ἰππικὸν Θεόφιλος καὶ προσέταξε τῷ χαμαιδράκοντι 701 Λέοντι τῷ πρωτοβεστιαρίῳ αὐτοῦ ἀγαγεῖν τὸ πολυκάνδηλον τὸ ἐν τῇ σφαγῇ τοῦ Ἀρμενίου Λέοντος ξίφει διακοπέν. Τοῦ ἰππικοῦ δὲ τελεσθέντος, προσεκαλέσατο πᾶσαν τὴν σύγκλητον ἐν τῷ λεγομένῳ καθίσματι, καὶ τὸ πολυκάνδηλον ἐξαγαγὼν καὶ ὑποδείξας αὐτοῖς ἔφη· “Ὁ εἰς ναὸν Κυρίου εἰσερχόμενος καὶ χριστὸν Κυρίου φονεύων τίνος ἐστὶν ἄξιος;” Ἡ δὲ σύγκλητος ἀποκριθεῖσα ἔφη· “Ἄξιος θανάτου ἐστὶν, ὧ δέσποτα.” Καὶ εὐθὺς ἐκέλευσε τοὺς σὺν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Λέοντα ἀνελόντας τὸν ὕπαρχον κατασχεῖν καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόνη ἀποτεμεῖν, πολλὰ προβαλλομένους καὶ λέγοντας ἄδικον εἶναι τὴν κρίσιν· “Καὶ γὰρ εἰ μὴ τῷ πατρὶ σου συνηγῶ 110.1009 νισάμεθα, ὧ βασιλεῦ, οὐκ ἂν αὐτὸς νῦν ἦρξας.” Καὶ οὕτως ἐπ’ ὄψεσι πάντων τὰς κεφαλὰς ἀπε τμήθησαν, προσχήματι μὲν ὡς εἰς ναὸν Κυρίου τετολημῆκότες ποιήσασθαι τὴν ἀναίρεσιν, τῇ ἀληθείᾳ δὲ ὡς τὸν συναιρεσιώτην αὐτοῦ καὶ ὁμόφρονα εἰς ἀσέβειαν ἀποκτείναντες· εἶχετο γὰρ ὁ ἀλιτήριος τῆς ἐκείνου θεοστυγοῦς αἰρέσεως καὶ τῆς εὐσεβείας ἀπέιχετο, τῶν δὲ ἀγίων εἰκόνων τὰς μὲν κατα σπῶν, τὰς δὲ ἀνορύττων καὶ τοὺς ἐπ’ εὐλαβείᾳ μοναχοὺς ἐξορίζων καὶ αἰκίζόμενος.³ Ἐφ’ οὗ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πόλιν αὐτοῦ τοῦ ἀλιτηρίου καὶ τυράννου μετὰ πολλῆς δυνάμεως Σαρακηνοὶ, παραγενόμενοι καρτερι κῶς ὠχυρωμένης εὐρόντες καὶ κατησφαλισμέ νην πάνυ καὶ ὑπὸ στρατηγῶν ν’ φρουρουμένην μετὰ τῶν λογάδων καὶ τῶν στρατευμάτων αὐ τῶν καὶ ταύτην δι’ ἡμερῶν ἰε’ Αὐγούστου μηνὸς ἐκπορθήσαντες καὶ δορυάλωτον εἰληφότες, ἦχημα λώτευσαν καὶ ἀπέκτειναν Χριστιανῶν πλῆθος ἄπειρον, καὶ ἡ πόλις ἐκαύθη καὶ κατρηιπώθη. Ἀλλὰ μὴν καὶ πλήθη πλοίων αὐτῶν ἐξελθόντα, τὰς 702 Κυκλάδας νήσους ἠρήμωσαν καὶ τὴν Κρήτην καὶ τὴν Σικελίαν παρέλαβον. Καὶ ψῦ χος πολὺ γέγονε καὶ χειμῶν ἀγριώτατος καὶ δρι μύτατος, καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς, καὶ ἀέρος αὐχμοὶ, καὶ δυσκρασίαι, καὶ ἀνωμαλίαι, καὶ σεισμοὶ φοβεροὶ καὶ ἐπάλληλοι, τὴν ἄμετρον ἀπελέγχουσαι τοῦ κρατοῦντος τοσ μοχθηρίαν καὶ κακουργίαν· εἰς τοσαύτην γὰρ ἀφιλοθεΐαν καὶ ἀπόνοιαν ἐξώκειλεν ὁ ἄθεος, ὡς καὶ τὴν τοῦ Κοπρωνύμου καὶ θηριωνύμου χαλε πὴν καὶ μυσαρωτάτην αἴρεσιν διαδεξάμενος καὶ ἀναδεξάμενος καὶ ἀνακαινίσας, ὡς μηδὲν ἦττον ὀφθῆναι τῆς ἐκείνου δυσσεβείας καὶ παροινίας, τυραννίδος τε καὶ ἐμβροντησίας ὁ πεφενაკισμένος 178a καὶ ματαιόφρων· Ἐπεὶ οὖν τῇ αὐτῇ συσχεθεὶς τῶν ἀσεβῶν ἐκείνων καὶ παλαμναίων ἀπάτη καὶ παραπληξία τε καὶ οἰστρηλασία, τῶν ἐκ Μανιχαϊκῆς μανίας καὶ Ἀρειανικῆς λύσσης ὀρμωμέ νων, πάλιν διωγμὸν καὶ αὐτὸς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ὡσαύτως ἐπανετείνετο.⁴ Τούτῳ τῷ μισοθέῳ μᾶλλον εἰπεῖν ἢ Θεο φίλῳ προσέφυγε Θεόφοβος ὁ Πέρσης ἅμα τῷ πατρὶ αὐτοῦ μετὰ Περσῶν χιλιάδων ἰδ’, οὓς διένειμεν ἐν τοῖς θέμασι, κατασκηνώσας καὶ εἰς τούρμας ἀπο καταστήσας, αἱ μέχρι τοῦ νῦν λέγονται τοῦρμαι Περσῶν· αὐτὸν δὲ τὸν Θεόφοβον εἰς ἀδελφὴν Θεο δώρας Αὐγούστης γαμβρὸν ἐποίησατο.⁵ Φιλόκοσμος δὲ ὢν ὁ αὐτὸς Θεόφιλος κατεσκεύασε διὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ χρυσοχοείου, λογιωτάτου πάνυ ὄντος καὶ συγγενοῦς Ἀντωνίου πατριάρχου, τό τε πενταπύργιον καὶ τὰ δύο μέγιστα ὄργανα ὀλόχρυσα διαφόροις λίθοις καὶ ὑελίοις καλλύνας αὐτὰ, δένδρον δὲ χρυσοῦν, ἐν ᾧ στρουθοὶ ἔφε 110.1012 ζόμενοι διὰ μηχανῆς τινος μουσικῶς ἐκελάδουν. Ἐκαινούργησε δὲ καὶ τὰς βασιλικὰς στολὰς ὁ βασιλεὺς, ἀνανεώσας 703 καὶ χρυσοῦφάντους κα τασκευάσας, τοὺς λεγομένους λώρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα. Δικαιοσύνην τε κοσμικὴν προσποιούμενος ὁ τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσεβειαν πλέον ὑπὲρ τοὺς πρώην βασιλεύσαντας ἀδικήσας, προσελθούσης αὐτῷ γυναικὸς χήρας ἐν Βλαχέρναις ἔθος γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκεῖσε ἀπέρχεσθαι καὶ βοησάσης ὡς ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ τῆς Αὐγούστης ἀδελφοῦ Πετρωνᾶ, δρουγ γαρίου τῆς βίγλης

όντος· “Υψοῖ γὰρ τὰ ἑαυτοῦ οἰκήματα τοῖς κτίσμασιν οἷς καινουργεῖ καὶ τὰ ἐμὰ σκοτίζει καὶ εἰς τὸ μηδὲν εἶναι ποιεῖ, ὡς ἄτε χήρας οὔσης καταπεφρονημένης.” καὶ παρευθὺ ἀπέστειλεν Εὐστάθιον κυαίστορα τὸν ἐπίκλην Μονα χόν, ἐν τῇ Ὁξειᾷ οἰκοῦντα, σὺν Λέοντι τῷ Συμβατίῳ καὶ Δημητρίῳ τῷ Καμουλιανῷ ἰδεῖν εἰ τὴν γυναῖκα ἀδικεῖ τὸ καινουργηθὲν οἶκημα, οἱ καὶ ἀπελθόντες καὶ θεασάμενοι τὴν τοιαύτην ἀδικίαν καὶ βεβαιωθέντες ὡς ἀληθῆ εἰσι τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς ῥηθέντα, ὑποστρέψαντες ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. Καὶ ἐπ’ ὅψεσι τοῦ βασιλέως ἐλεγχθεὶς παρ’ αὐτῶν ὁ αὐτὸς Πετρωνᾶς, ἐκδυθεὶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ τύπτεται τὰ νῶτα σφοδρῶς. Ὁρίσθησαν δὲ ὁ τε κυαίστωρ καὶ οἱ ἀντιγραφεῖς ἀπελθεῖν καὶ ἐκ θεμελίων ἐξεδαφίσει τὰ τοιαῦτα οἰκοδομήματα καὶ τῇ γυναικὶ παραδοῦναι. 7 Οὗτος Ἀλέξιον τὸν Ἀρμένιον, ὃν ἐπίκλην Μωσηλῆ, ἀνδρεῖον ὄντα καὶ ῥωμαλέον, εἰσεποίησατο γαμβρὸν εἰς Μαρίαν, τὴν ἡγαπημένην αὐτῷ θυγατέρα, ποιήσας αὐτὸν πατρίκιον, μετ’ ὀλίγον δὲ καὶ μάγιστρον. Εἶτα ὑπολήψεις τινὰς ἐπ’ αὐτῷ σχῶν ὡς ὀρεγομένῳ τῆς βασιλείας, στρατηλάτην καὶ δοῦκα τῆς Σικελίας ἐξέπεμψεν· οἷα δὲ τοῦ φθόνου ὡδὶ νοντος, Σικελοὶ τινες ἀνελθόντες διέβαλλον τοῦτον 704 τῷ βασιλεῖ ὡς “τὰ μὲν τῶν Χριστιανῶν τοῖς Σαρακηνοῖς προδίδωσι, κατὰ δὲ τῆς βασιλείας σου μελετᾷ.” 8 Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τεθνηκυίας Μαρίας, τῆς πεποθημένης τῷ βασιλεῖ θυγατρὸς, τὴν μὲν λάρνακα ταύτης ἐξ ἀργύρου ἐκόσμησε καὶ τόμον ἐλευθερίας τοῖς προσφεύγουσιν ἐπ’ ἐγκλήματί τινι τέθεικεν ὄνπερ ἄργυρον μετὰ ταῦτα Λέων ὁ βασιλεὺς ἀνείλετο ἐκ τοῦ τάφου. Ὁ δὲ Θεόφιλος, Θεόδωρον τὸν ἐπίσκοπον 178b, τὸν λεγόμενον Κρίθινον, ἐν τῷ καιρῷ τῆς διαβολῆς Ἀλεξίου ἐν τῇ πόλει τυχόντα προσκαλεσάμενος καὶ δοὺς τὸ ἴδιον φυλακτὸν, ἀπέστειλεν εἰς Σικελίαν δοῦναι λόγον ἀπαθείας τῷ Ἀλεξίῳ καὶ ἀγαγεῖν ἐν τῇ πόλει πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ, ἀπελθὼν καὶ τῇ προσούσῃ αὐτῷ συνέσει πείσας Ἀλέξιον, ἤγαγε πρὸς τὸν βασιλέα· ὃν ὁ βασιλεὺς ὡς ἀντάρτην τύψας 110.1013 ἔθετο ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ δημεύσας αὐτοῦ πᾶσαν τὴν περιουσίαν. Ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος ταῦτα θεασάμενος εἰσῆλθεν ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν περιουσίαν ἀνέθηκεν Ἀλεξίῳ εἰπὼν· “Ὅτι δι’ ἐμοῦ πάντα πέπονθας τὰ δεινὰ.” Καὶ τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ ἔθος εἰς Βλαχέρνας ἀπελθόντος, προλαβὼν ἔστη ἔνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἱερατικὴν στολὴν ἡμφιεσμένος, καὶ τοῦ βασιλέως τῇ σωλέᾳ πλησιάσαντος ἅμα τῇ συγκλήτῳ, φωνῇ μεγάλῃ ἐφώνησεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος· “Ἐντεινε, καὶ κατευοδοῦ, καὶ βασιλεῦ, ἐνεκεν τίνος, ὃ βασιλεῦ;” Αἰδεσθεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς τῇ συγκλήτῳ ἔφη· “Ἐνεκεν ἀληθείας, καὶ πραότητος, καὶ δικαιοσύνης.” Ὁ δὲ· “Καὶ ποία δικαιοσύνη ἐν σοὶ, ὅτι δοὺς ἐνυπόγραφον λόγον Ἀλεξίῳ, δι’ ἐμοῦ οὐκ ἐφύλαξας τοῦτον;” Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὡς ἐλεγχθεὶς, θυμῷ τε καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτῳ κινήθει, τοῦτον τοῦ θυσιαστηρίου βιαίως ἐξήγαγε καὶ πληγὰς αὐτῷ οὐ μετρίας ἐπιθεὶς ἐξώρισεν, οὐ διὰ τὸ ἐλεγχθῆναι ὑπ’ 705 αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ διὰ τὸ καὶ μαθεῖν αὐτὸν τὰς ἀγίας εἰκόνας τιμᾶν καὶ σέβεσθαι, καὶ τὴν αὐτοῦ δυσσέβειαν κρυφαίως διαβάλλειν. Μετ’ οὐ πολὺ δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παραγινομένου καὶ τοῦ πατριάρχου αὐτὸν ὄνειδίσαντος διὰ τὸν ἀρχιεπίσκοπον, ἤγαγεν αὐτὸν μετὰ παρακλήσεως. Τοῦ δὲ ἀνάξιον ἑαυτὸν τῆς ἱερῶς σῆνης κρίναντος δι’ ἃ πέπονθεν, ὁ βασιλεὺς οἰκονόμον τῆς Μεγάλῃς πεποίηκεν ἐκκλησίας καὶ Ἀλέξιον τοῦ δεσμοτηρίου ἐξέβαλεν, ἀποδοὺς αὐτῷ καὶ πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἔχων αὐτὸν ἐν τιμῇ. 9 Ἦν δὲ καὶ Μανουὴλ ὀνομαστότατος στρατηλάτης πάντων τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ τιμώμενος παρὰ τοῦ βασιλέως. Οὗτος, Μύρωνι συμβαλὼν λόγους τινὰς, λογοθέτη τε ὄντι τοῦ δρόμου καὶ πενθερῷ τοῦ Πετρωνᾶ, διεβλήθη τῷ βασιλεῖ ὑποβολῇ Μύρωνος, ὡς τῆς βασιλείας ὀρέγεται καὶ ἐμελετᾷτο δεινὰ κατ’ αὐτοῦ. Λέων δὲ ὁ πρωτοβεστιάριος ὑπὲρ τοῦ Μανουὴλ προϊστάμενος καὶ φροντίζων διεβεβαιοῦτο τῷ βασιλεῖ ὡς ψευδῆ εἰσι τὰ κατ’ αὐτοῦ λεγόμενα· ἃ μαθὼν Μανουὴλ καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως καὶ τὰς διαβολὰς ἐκκλίνων, λάθρα τῆς πόλεως ἐξελθὼν μέχρι Πυλῶν,

καὶ τοῖς δημοσίοις ὀχήμασιν ἐπιβάς, ἀπήλθε φυγὰς μέχρι τῶν κλεισούρων Συρίας, τὰς τῶν ἵππων ἰγνύας ἐκκόπτων· ἐδήλωσέ τε τοῖς Ἀγαρηνοῖς ταῦτα, ὡς “Βασιλέως ὀργὴν ἐκφεύγω, καὶ εἶγε μὴ καταναγ κάσῃτέ με τὴν ἑαυτοῦ πίστιν καταλιπεῖν, προσφεύγω ὑμῖν. Εἰ οὖν οὕτω καὶ ἐπὶ τούτοις προσδέχεσθέ με, λόγον ἀπαθείας μοι ἀποστείλατε.” Οἱ δὲ, τοῦτο μεγάλην χαρὰν δεξάμενοι, λόγον ἀπαθείας ἀποστείλαντες, προσεδέξαντο ὡς βασιλέα Ῥωμαίων. 10 Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς, ἐν πολλῇ θλίψει καὶ ἀθυμίᾳ γέγονε, καὶ βουλήν ἐποιεῖτο μετὰ Ἰωάννου συγκέλλου περὶ τούτου. Ὁ δὲ εἶπεν· “Εἰ προθύμως βούλει τὸν Μανουὴλ 706 πρὸς σὲ ἐλθεῖν, ὧ βα 110.1016 σιλεῦ, αὐτὸς ἐγὼ ἔτοιμος τοῦτο ποιεῖν, χρήματα λαβὼν καὶ πρὸς τὸν ἀμερουμνὴν σταλείς ὡς δῆθεν τοὺς ἐν εἰρκτῇ καὶ δεσμοῖς ἐπισκεψόμενος, ἔχων καὶ ἐνυπόγραφον λόγον παρὰ τῆς σῆς βασιλείας, ᾧ πείσω τὸν Μανουὴλ εἰς ὄψιν ἐλθῶν· δοκῶ δὲ τοῦτο πρᾶξαι τῷ ἐνυπογράφῳ. 179a λόγῳ τῆς βασιλείας σου καὶ τῇ ἐμῇ πειθοῖ καὶ τῇ εὐσεβείᾳ ἐκείνου καὶ τῷ εἰκὸς εἶναι τῆς πατρίδος ἐρᾶν.” Ὁ δὲ βασιλεὺς πάμπολλα χρήματα καὶ δῶρα πρὸς τὸν ἀμερουμνὴν δούς αὐτῷ, ἀπέστειλεν. 11 Ὁ δὲ, εἰσελθὼν μετὰ πολλῶν χρημάτων καὶ κόσμου παντοίου, ὥστε καὶ τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτοῦ ἐκπλαγῆναι, ὅς τὰ δεσμοτήρια ῥο γεύσας καὶ τὸν πρωτοσύμβουλον θεασάμενος, ἠδὺ νήθη καὶ λάθρα συνομιλήσαι τῷ Μανουὴλ καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸν ἐνυπόγραφον λόγον καὶ τὸ φυλακτὸν τοῦ βασιλέως. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ὑπέστρεψεν, ἀναγγείλας τῷ βασιλεῖ ὅσα διεπράξατο. Ὁ δὲ Μανουὴλ, ἐξαιτησάμενος τὸν ἀμερουμνὴν τοῦ ἐξελθεῖν κατὰ ἔθνος τινὸς πολεμίου αὐτοῖς, ἔτυχε τῆς αἰτήσεως· καὶ λαβὼν τὸν τοῦ ἀμερουμνῆ υἱὸν καὶ λαὸν πλεῖστον ἀπήλθε, καὶ νίκην μεγάλην εἰργάσατο· καὶ τούτῳ ἐν μείζονι τιμῇ ὑπὲρ τὸ πρῶτον καθίσταται· καὶ πάντα ἦν αὐτὸς παρὰ τῷ ἀμερουμνῇ δυνάμενος. 12 Ὅθεν ἔχων φροντίδα πολλὴν τοῦ ἐξελθεῖν ἐν Ῥωμανίᾳ, μετὰ καιρὸν τινα εἶπε πρὸς τοὺς δυνάστας τοῦ ἀμερουμνῆ, ὅτι “Ἐάν μοι τὸν υἱὸν τοῦ ἀμερουμνῆ καὶ λαὸν παρέξετε, ἐξελθὼν ὑποτάξω τὴν Ῥωμανίαν.” Οἱ δὲ, μεγίστην τοῦτο χαρὰν ἠγησάμενοι καὶ τῷ προτέρῳ πλεονεκτήματι καὶ τοῦτο ἤδη ἐλπίσαντες, εὐθὺς ἐξώπλισαν αὐτὸν καὶ κατὰ Ῥωμανίας ἀπέστειλαν. Ὁ δὲ, ἐλθὼν πλησίον τοῦ θέματος τῆς Ἀνατολῆς, προσκαλεσάμενος τοὺς ὑποχειρίους αὐτοῦ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀμερουμνῆ, ὡς δῆθεν διακινήσων καὶ κυνηγήσων, 707 πόρρωθεν τῶν πολεμίων γενόμενος, περιπλακεῖς τῷ υἱῷ τοῦ ἀμερουμνῆ καὶ καταφιλήσας αὐτὸν εἶπεν, ὅτι “Ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τὸν βασιλέα μου καὶ τὰ ἴδια, μηδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ προτιμήσας πίστεως καὶ συμφυλετῶν· σὺ δὲ μετὰ τῶν σῶν, ὡς μηδὲν δεινὸν πείσεσθαι ὑποπτεύοντες παρ’ ἡμῶν, ἄπιθι πρὸς τοὺς σοὺς.” Καὶ οὗτος μὲν οὕτω μετὰ δακρύων καὶ αἰσχύνης ὑπέστρεψεν· ὁ δὲ Μανουὴλ ἐχώρει πρὸς τὸν βασιλέα, προαποστείλας αὐτῷ τὸν μηνύσοντα. 13 Ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ τὸν μηνυτὴν ὡς μεγάλων ἀγαθῶν ἄγγελον ἀποδεξάμενος χρήμασί τε καὶ ἀξιώμασιν ἐφιλοτιμήσατο, καὶ τὸν Μανουὴλ, ὡς ἄξιον ἦν, ὑπεδέξατο μάλιστα εὐθὺς καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν ποιήσας καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀναδεξάμενος. 14 Τούτοις ἐπαρθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐξῆλθε μετὰ Μανουὴλ καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ στρατοῦ παντὸς κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν· καὶ εὐπετῶς τὴν τε Ζάπετρον καὶ τὸ Σαμόσατον, πλούτῳ κομῶν καὶ δυνάμει τότε διὰ τὸν ἀμερουμνὴν ἐκεῖθεν εἶναι, παραλαβὼν ἐπὶ 110.1017 ἀνεισι τῇ νίκῃ καὶ τοῖς λαφύροις γαυρούμενος. Καὶ ἐλθὼν μέχρι τοῦ Βρύαντος προσέταξεν οἰκοδομῆσαι παλάτιον καὶ παραδείσους φυτεῦσαι καὶ ὕδατα ἀγαγεῖν, ἃ καὶ γέγονεν. Ἐκεῖθεν δὲ ἀφικόμενος εἰς τὴν πόλιν τὰ λάφυρα ἐθριάμβευσεν, ἵππικὸν ποιήσας καὶ τὸ πρῶτον βάλιον παίξας, ἄρματι λευκῷ μὲν ἐποχὴ σάμενος, χρώματι δὲ τῷ Βενέτῳ ἀμφιασάμενος, καὶ νικήσας ἐστεφανώθη, τῶν δήμων ἐπιβούωντων. “Κα λῶς ἦλθες, ἀσύγκριτε φακτονάρη.” 15 Τοῦ δὲ πατριάρχου Ἀντωνίου τελευτήσαντος, ἀντ’ αὐτοῦ χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ σύγκελλος, ἵν’ εἴπω ὁ νέος Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς,

βεβοημένος ἐπί τε μαγείαις καὶ λεκανομαντεῖαις καὶ πάσῃ ἀσεβείᾳ· ὃς ὄργανον ἐπιτήδειον εὐρεθεὶς τῆς τοῦ βασιλέως ἀσεβείας τε καὶ ῥοπῆς αὐτῷ 708 πάντα τὰ πρὸς ἀπώλειαν εἰργάζετο καὶ ὃν ὥδινε μὲν, κα τεῖχε δὲ βασιλίσκον τῆς ἀσεβείας ὁ βασιλεὺς, ἐξέβρηξε καὶ ἀπέτεκε, τὰς ἀγίας εἰκόνας ἀναχρίεσθαι προστάξας ἢ ἀπαλείφεισθαι. 16 Οὗτος ὁ Ἰαννῆς, πρὸ τοῦ ἄστεος οἴκημα ἐκ λίθων. 179b λαξευτῶν κατασκευάσας, ὁ Τροῦλλος μέχρι νῦν ὀνομάζεται, διὰ τινων θυσιῶν ὠμίλει τοῖς δαίμοσι καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ μέλλοντα διεσήμαινεν, ὃ καὶ ἀοίκητον ἔμεινε διὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας τότε τῶν δαιμόνων ἐπιφοιτήσεις. 17 Διὰ ταῦτα σύμμαχον τοῦτον καὶ συνίστορα ἔχων Θεόφιλος τῆς αὐτοῦ αἰρέσεως, ὁ δεύτερος Νε κτανεβῶ, τὸν ῥηθέντα Ἰωάννην, μᾶλλον δὲ Ἰαννῆν τὸν πατριάρχην ἢ μανδριάρχην, τὸν νέον ὄντως Ἀπολλώνιον ἢ Βαλαάμ, ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις κακῶς ἀναφανέντα λεκανόμαντιν καὶ πάσης θεοστυγοῦς πράξεως καὶ τερατείας δεινὸν ὑποφήτην· ὅφ' οὗ καὶ τὰ γράμματα παιδευθεὶς ὁ εὐρίπιστος καὶ δόλιος, ὑπηρέτης δόκιμος ἐχθίστων πραγμάτων καὶ τοῦ διαβόλου ἐπιτήδειον ὄργανον γέγονεν, οὓς ἂν ἐνδίκως ὁ θεῖος λόγος ἐπαράσσειται σχετλιαστικῶς φάσκων· “Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαάμ μισθοῦ χάριν ἐξεχύθησαν καὶ τῇ ἀντιλογία τοῦ Κωρὲ ἀπώλοντο.” “Οὗτοί εἰσι γογγυσταὶ καὶ μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν.” Ἐφαρμόσειεν αὐτοῖς μάλα εἰκότως καὶ τὰ τοῦ ὁμοτρόπου Ἰουλιανοῦ παρὰ τῆς θεολογῆς στηλιτευόμενα γλῶσση· σφόδρα γὰρ ἐμφορῆς ἐναπέφηνε καὶ εἰς μηδὲν ἀπεικῶς τῆς ἐκείνου κακουργίας καὶ δυστροπίας· ἔφη γοῦν· “Πῶς μὴ δακρύσω τὸν ἄθλιον; πῶς μὴ πλέον μὲν τῶν δεδιωγμένων τοὺς προσδραμόντας, πλέον δὲ τῶν αὐτομολησάντων εἰς τὴν 709 κακίαν θρηνήσω τὸν συναρπάσαντα; μᾶλλον 110.1020 δὲ τοῖς μὲν μηδὲν δεινὸν τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ παθεῖν, ἀλλὰ καὶ πάντων μακαριστότατον οὐκ ἐκεῖθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐντεῦθεν εὐδοξίαν καὶ παρῆρησίαν, ἣν διὰ τῶν κινδύνων ἑαυτοῖς ἐχαρίσαντο· τοῖς δὲ προοίμιον τῶν ἀπειλουμένων ἅπερ ἤδη πεπόνθασιν· καὶ βέλτιον ἦν αὐτοῖς, εἰ ἐνταῦθα μακρότερον ἐκολάσθησαν ἢ τοῖς ἐκεῖ δικαιοκριτηρίοις ἐταμιεύθησαν.” Καὶ γὰρ “ὥσπερ τὸν χαμαιλέοντα λόγος, παντοῖον γίνεσθαι ῥαδίως καὶ πάσας μεταβάλλειν χροιάς πλην μιᾶς τῆς λευκότητος· οὕτω κάκεῖνος πάντα ἦν καὶ ἐγένετο Χριστιανοῖς πλην ἡμερότητας· καὶ ἦν λίαν ἀπάνθρωπον αὐτῷ τὸ φιλάνθρωπον, καὶ τὸ πιθανὸν βίαιον, καὶ ἀπολογία τῆς ἀγριότητος ἢ χρηστότης.” ὅθεν λεκτέον πρὸς αὐτόν· “Εὐηθέστατε καὶ ἀπαιδευτότατε τὰ μεγάλα, σὺ κατὰ τοσοῦτου κλήρου καὶ τῆς οἰκουμένης ἀνέστησόν κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ (Ἐκκλησίας καὶ) θυσίας τοῖς σοῖς μιάσμασι, σὺ κατὰ τοῦ τὸν κόσμον καθαίροντος αἵματος τοῖς (σοῖς) (μιαροῖς) αἵμασι σὺ μετὰ Ἡρώδη διώκτης καὶ μετὰ Ἰούδα προδότης, πλην ὅσον οὐκ ἀγχόνῃ τὴν μετάνοιαν ἔδειξας ὥσπερ καὶ κεῖνος, καὶ χριστοκτόνος μετὰ Πιλάτον καὶ μετὰ Ἰουδαίους μισόθεος.” Ὁ τῶν ἀγίων ὑβριστής,” Ἰεροβοάμ (σε) εἶπεῖν οἰκειότερον ἢ Ἀχαάβ τὸν Ἰσραηλίτην, τοὺς παρανομητάτους, ἢ Φαραῶν τὸν Αἰγύπτιον, ἢ Ναβουχοδονόσορ τὸν Ἀσσύριον, ἢ πάντα ταῦτα συνελόντες ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὀνομάσωμεν, ἐπεὶ καὶ τὰς πάντων κακίας φαίνεσαι εἰς σεαυτὸν συλλεξάμενος, Ἰεροβοάμ τὴν ἀποστασίαν, Ἀχαάβ τὴν μαιφονίαν, Φαραῶν τὴν σκληρότητα, Ναβουχοδονόσορ τὴν ἱεροσυλίαν, πάντων ὁμοῦ τὴν ἀσέβειαν.” 18 “Ποῦ (εἰσιν) αἱ θυσίαι καὶ τελεταὶ καὶ (τὰ) μυστήρια; ποῦ σφάγια φανερά τε καὶ ἀφανῆ; -180a ποῦ τεράστια, προγνώσεις 710 καὶ σημεῖα ἐγγαστριμύθων; ποῦ αἱ κατὰ Χριστιανῶν μαντεῖαι καὶ ἀπειλαί; οἴχεται πάντα, διέψευσται, διερρήθη, ὄναρ ἐφάνη τῶν ἀσεβῶν τὰ κομπάσματα.” “Ἐπεσε Βῆλ, συνετρίβη Δαγῶν· οὐκέτι (οὐ) μὴ εἴπωσι τῷ μωρῷ ἄρχειν· “Καὶ νῦν ταῦτα μικρὰ τοῖς ἀθλίοις ἴσως. Ἔσται δὲ καιρὸς ἡνίκα ὄψομαι τοὺς ἔμοῦς ὑβριστὰς καὶ τὸν μέγαν τοῦτον καθηγητὴν ἀποκλαίοντα τὴν ἑαυτοῦ κακίαν καὶ πονηρίαν. 110.1021. 19 Τούτων δὲ οὕτως πραττομένων παρὰ τε

τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ συμμύστου αὐτοῦ πατριάρχου, Ἄραβες μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατὰ Ῥωμανίας ἐξήρσαν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἄμα τοῖς πρόσφυξι Πέρσαις καὶ τοῖς τάγμασι καὶ Μανουὴλ δομestικῶ κατ' αὐτῶν ἐχώρει. Καὶ συμβολῆς γενομένης, ἦτ τήθη ὁ βασιλεὺς καὶ μέσον εἰσηλθε τῶν Περσῶν, ὑπ' αὐτῶν περισωθῆναι ὑπολαβῶν. Μανουὴλ δὲ, ὡς ἔγνω περισκοπῶν μέσον τῶν Περσῶν τὸν βασιλέα ὄντα, αὐτοὺς δὲ βουλευομένους τοῖς Ἄραψι τοῦ τον προδοῦναι καὶ δι' αὐτοῦ καταλλαγήναι αὐτοῖς, διασχίσας μέσον αὐτῶν καὶ τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως λαβόμενος, ἐξείλκυσε ἄκοντα τοῦ τον ἐξάγων, αἰσχύνην ἠγούμενος οὐ καθεκτὴν Ῥωμαίοις, εἰ τὸν βασιλέα Ῥωμαίων Ἄραβες αἰχμάλωτον λάβωσιν. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ δέει τοῦ καθε στηκότος ἐκστάς, προσρυῆναι πάλιν τοῖς Πέρσαις ἠβούλετο. Ὁ δὲ Μανουὴλ τὸ ξίφος ἀνέτεινε ὡς πατάξων αὐτόν· ὁ δὲ φοβηθεὶς καὶ ἄκων συνείπετο, μόλις διασωθεὶς· κάκειθεν ὑπεστράφη ἐν τῷ Δορυλαίῳ μετ' αἰσχύνης καὶ ἥττης πολλῆς. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐν τῷ πολέμῳ τρωθεὶς καὶ νοσήσας ἔτε λεύτησε, πολλὰς ἀνδραγαθίας κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐνστησάμενος· τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀποκομισθὲν ἐτέθη ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ, τῇ τοῦ Μανουὴλ, σύνεγγυς τῆς κινστέρνης τοῦ Ἄσπαρου. 711.20 Καὶ εὐθὺς διαβολαὶ κατὰ Περσῶν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἀπειλαὶ κατὰ Θεοφόβου ὡς ἀντάρτου καὶ προδότου καὶ δυσμενοῦς· ἅμαθων (ὁ) Θεόφοβος τοὺς Πέρσας ἀναλαβῶν κατῆλθεν ἕως Σινώπης καὶ ταύτην παραλαβῶν κατεῖχε τυραννικῶς· ὅπερ γνοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν μεγάλῃ λύπῃ γενόμενος (ἐδεδίει γὰρ μήπως προσρυῶσι τοῖς Ἄραψι), καὶ μέχρι Παφλαγονίας αὐτὸς ἀπῆει, καὶ λόγον αὐτοῖς ὡς οὐδὲν δεινὸν πείσονται δεδωκῶς καὶ τὸν Θεόφοβον ἀναλαβόμενος, ὑπέστρεψε μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, τῶν ἄλλων Περσῶν παραγενομένων οὐπὲρ κατεσκηνώθησαν ἐξ ἀρχῆς· ἠγαπάτο δὲ Θεόφοβος παρὰ τῶν πολιτῶν οὐχ ἥττον ἢ τῶν Περσῶν ὡς ὀρθόδοξος. 21 Τότε δὴ (γίνεται τῷ βασιλεῖ παῖς ἐκ Θεοδώρας, ὃν ἐπωνόμασε Μιχαήλ.)

ΣΞΕ'. Περὶ τοῦ ἵππου τοῦ βασιλέως. Ἀπιόντι (δὲ) τῷ βασιλεῖ πρὸς Βλαχέρνας, καθὼς εἶθιστο, ὑπῆντησεν αὐτῷ τις προσελθὼν καὶ λέγων, ὅτι “Ὁ ἵππος, ᾧ ἐποχεῖται ἡ βασιλεία σου, ἐμός ἐστι.” Τοῦ δὲ ἵππου σκιρτῶντος διὰ τὸ αἰφνιδίως προσιέναι καὶ τοῦ βασιλέως τοῦτον κατασχόντος, τὸν κόμητα τοῦ σταύλου ἐπηρώτησεν ὁ βασιλεὺς· “Τίνος ἐστὶν ὁ ἵππος;” Ὁ δὲ ἔφη· “Ὁ κόμητα τοῦ Ὀψικίου ἀπέστειλεν αὐτὸν τῇ βασιλείᾳ σου.” 110.1024 Τοῦ δὲ ἐν τῇ πόλει εὑρεθέντος, τῇ ἐπαύριον ἀγαγὼν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν προσελθόντα αὐτῷ ἔφη “Εἰπέ τὸ ἀληθές· τίνος ἐστὶν ὁ ἵππος; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ὅτι, “Ἐμὸς ἦν· καὶ ἀποστείλας ὁ στρατηγὸς, ἀνελάβετο αὐτὸν ἀπ' ἐμοῦ βιαίως, μήτε τίμημά μοι δοὺς μήτε ἀξίωμα.” Εἶπε δὲ πρὸς τὸν κόμητα ὁ βασιλεὺς· “Εἰπέ εἰ οὕτως ἔχει καὶ διὰ τί μὴ 712 ἀποκόψας περὶ τοῦ ἵππου ἀπέστειλάς μοι αὐτόν;” Ὁ δὲ ἔφη· “Ὅτι ἐπεζήτει γενέσθαι σχολάριος· ἐγὼ δὲ μὴ εἰδὼς, ὅτι ἀνδρεῖός ἐστι, παρῆχον αὐτῷ νομίματα ῥ'. Ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν αὐτά.” Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔφη· “Καὶ διὰ τί μὴ ἀποκοπήν τελείαν μετ' αὐτοῦ ποιησάμενος ἀπέστειλάς μοι τὸν ἵππον; Καὶ ἐρευνήσαντος τοῦ βασιλέως καὶ πληροφορηθέντος ὡς βιαίως αὐτὸν ἀφείλατο, τὸν μὲν στρατηλάτην τοῖς προσήκουσι μαγγλαβίοις ἐσωφρόνησε, τῷ δὲ προσελθόντι αὐτῷ ἀπέστρεψε τὸν ἵππον. Ὁ δὲ τοῦτον οὐκ ἠβουλήθη λαβεῖν, ἔλαβε δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ λίτρας β', ὀρισθέντος καὶ τοῦ στρατηγοῦ δοκιμάσαι αὐτὸν καὶ εἰ ἀνδρεῖός ἐστι, ποιῆσαι αὐτὸν σχολάριον· τοῦ δὲ εἰς πόλεμον ἀπελθόντος, ἐν τῇ συμβολῇ ὡς δειλὸς ἐν τοῖς φεύγουσιν εὑρεθεὶς κατεσφάγη ὑπὸ τῶν πολεμίων. ΣΞΕ'. Περὶ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ. 22 Γεγονότος δὲ τοῦ βασιλέως εἰς πρόκενσον ἐν τῷ Βρύαντι, ἦλθεν αὐτῷ μήνυμα παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀνατολικῶν, ὡς ὅτι ὁ πρωτοσύμβουλος ἐξελθὼν μετὰ πλήθους ἐκπορθήσων ἀπέρχεται τὸ Ἀμόριον. Ὁ δὲ τὰ νενομισμένα τῷ τε στρατῷ καὶ τοῖς ἄρχουσι ποιήσας συντόμως μέχρι Καππαδοκίας ἐξῆλθεν· Ὁ δὲ ἀμερουμνήης ἀποχωρίσας ν' χιλιάδας λαοῦ καὶ τὸν Σουδεῖ, ὀνομαστότατον ἐν τοῖς Ἀγαρηνοῖς ὄντα ἐπὶ τε ἀνδρεία καὶ φρονίᾳ, δοὺς αὐτοῖς

κεφαλήν, ἀπέστειλε κατὰ τοῦ βασιλέως. Συμβαλόντων δὲ πόλεμον, ἠττηθεὶς ὁ βασιλεὺς ἔφυγε καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψε, μόλις διασωθεὶς. Ὁ δὲ ἀμερουμνῆς, ἀπελθὼν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, περιεχαράκωσε τὸ Ἀμόριον, καὶ πολέμους πολλοὺς ποιήσας, οὐκ ἴσχυσεν αὐτὸ ἐκ πορθῆσαι, γενναίως καὶ σταθερῶς ἀγωνιζομένων τῶν ἔνδοθεν. Μαθητῆς δὲ τῆς Λέοντος τοῦ φιλοσόφου ἦν ἐν τῷ κάστρῳ 713 καὶ, βουλευθέντος ὑποχωρῆσαι τοῦ ἀμερουμνῆ, διὰ τινος ἐμήνυσεν αὐτῷ ὁ ἀστρονόμος, ὅτι “Εἰ προσκατερήσεις δύο ἡμέρας τῷ κάστρῳ, ἐκπορθήσεις ἡμᾶς· ὃ καὶ γέγονε· προεδόθη γὰρ ὑπὸ τε τοῦ λεγομένου Βοῖ δίτζη καὶ τοῦ Μανικοφάγου. Κατεσχέθησαν δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἄνδρες οὐκ ἀγενεῖς ἀπελθόντες ἐν Συρίᾳ αἰχμάλωτοι, Θεόφιλος ὁ πατρίκιος, καὶ στρατηγοὶ ὅ τε Μελισσηνὸς καὶ Ἀέτιος καὶ Θεόδωρος, πρωτοσπαθάριος εὐνοῦχος, ὁ Κρατερός, καὶ Κάλλιστος τουρμάρης, καὶ Κωνσταντῖνος δρουγγάριος, καὶ Βασίλειος ὁ δρομεὺς, καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ἄρχοντες τῶν ταγμάτων, οἳ παρὰ τοῦ πρωτοσυμβούλου ἀναγ 110.1025 κασθέντες ἀρνήσασθαι τὴν αὐτῶν πίστιν καὶ τοῦτο μὴ πεισθέντες, ξίφει τὰς κεφαλὰς ἀπετιμήθησαν, ἀντὶ τῆς παρουσίας ζωῆς τὴν αἰώνιον ἀνταλλαζάμενοι. 23 Ὁ δὲ, τὴν αἰσχρὰν σωτηρίαν τῆς καλλίστης ἀνταλλαζάμενος, ὁ τοῦ φιλοσόφου Λέοντος μαθητῆς, προσρῦεις τῷ ἀμερουμνῆ ἠρωτήθη παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπε μαθητῆς εἶναι τοῦ φιλοσόφου Λέοντος. Οὗτός τε ὅστις ὁ Λέων ἐστὶν καὶ οἷος μαθὼν, αὐτὸν ἐπεθύμει ἐκεῖνον ἰδεῖν, καὶ δὴ τινι τῶν αἰχμαλώτων δὸς γράμματα, πρὸς Λέοντα τὸν φιλόσοφον ἀπέστειλεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑποσχόμενος αὐτῷ, εἰ ἐξέλθοι ὁ αὐτὸς Λέων, ἀπ' ἐκεῖνου αὐτὸν εἶναι ἐν τιμῇ. Ὁ Λέων δὲ τὰ γράμματα ἀπολαβὼν καὶ φοβηθεὶς μήπως διαγνώσθῃ, ἀνήγαγε ταῦτα Θεοφίλῳ τῷ βασιλεῖ. Ὁ δὲ, γνοὺς τὰ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ καὶ ὅτι τοιοῦτον σοφὸν ἄνδρα ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ ἔχει, προσλαβόμενος αὐτὸν εἶχεν ἐν τῷ παλατίῳ τῆς Μαγναύρας, παραδὸς αὐτῷ διδάσκειν καὶ μαθητὰς, παρέχων αὐτῷ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν ἅπαντα, ὅς καὶ μητροπολίτης ἐν Θεσσαλονίκῃ γέγονεν. 24 Ὁ δ' αὐτὸς κτίζει τὸ 181a Τρίκογχον ἐν τῷ παλατίῳ καὶ τὸ λεγόμενον Σίγμα καὶ τὰς ἀναβάθρας, ἔνθα οἱ 714 δῆμοι ἴστανται, στήσας καὶ φιάλην, ἐν ἧ ἔγινε τὸ Σαξιμοδέξιμον λεγόμενον, τῶν ἵππων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διερχομένων μετὰ χρυσῶν σαγισμάτων. Ὑπὸ δὲ τὸ Τρίκογχον κάτωθεν διὰ μηχανῆς ἐποίησε τὸ λεγόμενον Μυστήριον, ἐν ᾧ τῇ μιᾷ γωνίᾳ ὃ ἐὰν εἴπῃ τις, ἐξακούεται ἐν τῇ ἑτέρᾳ.

ΣΕΖ'. Περὶ Θεοδώρου καὶ Θεοφάνους τῶν αὐτὰ δέλφων. 35 Μαθὼν δὲ ὁ αὐτὸς Θεόφιλος, ὅτι Θεοφάνης ὁ ποιητῆς καὶ Θεόδωρος ὁ ἀντάδελφος αὐτοῦ, καθ' ἑαυτοὺς ζῶντες, τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ κωμῶδοῦσι καὶ διελέγχουσι, ἀποστείλας μετ' ὀργῆς ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν εἰπὼν τάδε· “Πόθεν ἐστέ;” Οἱ δὲ εἶπον· “Ἐκ Παλαιστίνης.” Ὁ δὲ ἀλιτήριος· “Καὶ διὰ τί τὴν γῆν ὑμῶν ἀφέντες καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐλθόντες οὐ πειθαρχεῖτε τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν; Τῶν δὲ μηδὲν ἀποκριναμένων, ἐπέτρεψε παῖεσθαι τὰς ὄψεις αὐτῶν σφοδρῶς· εἶτα μετὰ τοῦτο βουνευρήσας αὐτοὺς μέχρι θανάτου, μετὰ θυμοῦ καὶ τραχείας φωνῆς πρὸς τὸν ὑπαρχον ἔφη· “Ἄρον αὐτοὺς εἰς τὸ πραιτώριον, καὶ γράψον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἐγκολάψας τούσδε τοὺς στίχους· Πάντων ποθούντων προστρέχειν πρὸς τὴν πόλιν, Ὅπου πάναγνοι τοῦ Θεοῦ λόγου πόδες Ἔστησαν εἰς σύστασιν τῆς οἰκουμένης, Ὄφθησαν οὗτοι τῷ σεβασμῷ τόπῳ Σκευῆ πονηρὰ δεισιδαίμονος πλάνης. Ἐκεῖσε πολλὰ λοιπὸν ἐξ ἀτοπίας Πράξαντες αἰσχρὰ δεινὰ δυσσεβοφρόνως, 715 Ἐκεῖθεν ἠλάθησαν ὡς ἀποστάται. 110.1028 Πρὸς τὴν πόλιν δὲ τοῦ κράτους πεφευγότες οὐκ ἐξαφῆκαν τὰς ἀθεμίτους μωρίας. Ὅθεν γραφέντες ὡς κακοῦργοι τὴν θεὰν κατακρίνονται καὶ διώκονται πάλιν· προσθεὶς ὅτι “Κὰν μὴ ᾧσι καλοὶ, μή σοι μελέτω.” Τοῦτο δὲ εἶπεν εἰδὼς αὐτοὺς ὡς σοφωτάτους καὶ ἄριστα ἡσκημένους τῶν ποιητικῶν σχημάτων τὴν ἀκρίβειαν, ἐπειπόντος τινός· “Οὐδὲ ἄξιόι εἶσιν, ἵνα καλοὶ

ᾧσιν οἱ ἴαμβοι.” Οἱ δὲ εἶπον· “Γράφε, γράφε, βασιλεῦ, τὸ δοκοῦν σοι, ὡς μέλλον τοῦτο ἀναγνωσθῆναι ἐνώπιον τοῦ δικαίου καὶ φοβεροῦ Κριτοῦ.” Ὁ δὲ ὑπάρχος, τούτους ἀγαγὼν εἰς τὸ πραιτώριον, μετὰ δύο ἡμέρας ἀπλώσας ἐν σκάμνοις καὶ δήσας αὐτῶν χεῖρας καὶ πόδας κατακεντήσας τε καὶ ἐγκολάσας τοὺς στίχους εἰς τὰς ὄψεις αὐτῶν, ἐξώρισεν. 26 Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐξορία τελευτᾶ ὁ ἐν ἀγίοις Θεόδωρος· ὁ δὲ ἀοίδιμος Θεοφάνης ὁ ποιητὴς διήρκεσε μέχρι Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, ἀγωνισάμενος πλεῖστα ἐν τῇ γενομένῃ ὀρθοδοξίᾳ· ὃς καὶ μητροπολίτης εἰς Νίκαιαν γέγονε, τῶν πραγμάτων ἀποκαταστάτων ἤδη πρὸς τὸ εὐσεβέστερον. 27 Ἐπὶ αὐτοῦ ἔπεσεν ἡ χρυσὴ τοῦφα Ἰουστινιανοῦ τοῦ λεγομένου Αὐγουστέως· ἀμηχανούντων δὲ πάντων καὶ πῶς ἀνέλθοιεν διαλογιζομένων, εὐρέθη τις σκαλωτῆς τεχνίτης, καὶ ἀνελθὼν ἐν τοῖς κεράμοις τῆς Μεγάλης ἐκκλησίας, βέλος ἀφήκε μετὰ σχοινίου εἰς τὸν ἰπότην Ἰουστινιανὸν τὸν ἐκ χαλκοῦ συνιστάμενον· καὶ τοῦ βέλους παγέντος ἐκεῖσε, αὐτὸς διὰ τοῦ σχοινίου διαδραμῶν, θάμβος μὲν τοῖς ὄρωσι παρείχετο, καὶ τὴν τοῦφαν προσήρ μοσε, καὶ τὴν τοῦ 716 βασιλέως ἐπεσπάσατο εὖ νοιαν, καὶ τῇ τέχνῃ καὶ τῇ φύσει μέγα προσέθηκεν ὄνομα, φιλοτιμηθεὶς παρὰ τοῦ βασιλέως νομίσματα ρ'. 28 Στέφει δὲ Θεόφιλος Μιχαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· φιλοτιμησάμενος ἦν πάντας ἐν τοῖς στεψίμοις. Κατεσκεύασε δὲ καὶ ξενῶνα τὸν νῦν μὲν τὰ Θεοφίλου λεγόμενον, οἶκον μὲν γεγονότα Ἰσιδώρου πατρικίου ἀνελθόντος ἀπὸ Ῥώμης μετὰ Ὀλυβρίου ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, μετὰ δὲ χρόνον ἐκδοθέντα κουρατώρια ὥστε κατοικεῖν ἐκεῖσε γυναῖκας τῶν εὐγενῶν μὴ εἰδυίας σωφρονεῖν· ἐπὶ δὲ Λέοντος Ἰσαύρου ἐκ πορνείου ξενοδοχεῖον ἐχρημάτισεν ἐπὶ αὐτοῦ. Ὑστερον δὲ γέγονεν οἶκος Κωνσταντίνου τοῦ τῆς Εἰρήνης μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς μητρὸς γεγυῖαν τύφλωσιν εἰς αὐτόν· τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ γυνὴ αὐτοῦ τὸ μοναδικὸν σχῆμα περιβαλλομένη μοναστήριον κατεσκεύασε καὶ ἐκάλεσε τὰ Μετανοίας. Τοῦ δὲ αὐτοῦ οἴκου μεγίστου τε ὄντος καὶ θαυμαστοῦ, ξύλου ἐν τῷ τρικλίνῳ ἀποκλασθέντος, ἠπέλιψε πτώσιν· αἱ δὲ μονάζουσαι, ἀπερχομένου τοῦ βασιλέως ἐν Βλαχέρ 110.1029 ναῖς 181b ἐδεήθησαν αὐτοῦ περὶ τούτου. Ὁ δὲ, ἐκνεύσας καὶ θεασάμενος τὸν οἶκον καὶ ἄρεσθεις εἰς αὐτόν, μετοικίζει τὰς αὐτὰς μοναζούσας ἐν ἑτέρᾳ μονῇ, αὐτὸν δὲ τὸν οἶκον, κόσμῳ παντοίῳ καλλωπίσας, ξενῶνα πεποίηκεν, ἐπιδοὺς αὐτῷ χρήματα ἀάμπολλα καὶ ἀργύριον καὶ προάστεια, ἐπονομάσας αὐτὸν τὰ Θεοφίλου. 29 Πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ὁ θεομισθὸς οὗτος βασιλεὺς, βουλήν μυστικὴν ποιησάμενος μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ περὶ Θεοφόβου τοῦ Πέρσου, ὡς ὅτι “Πολλὴν ἀγάπην καὶ πίστιν ἔχουσιν εἰς αὐτόν οἱ τε ὑπ' αὐτόν Πέρσαι καὶ τῶν ἐν τέλει οὐκ ὀλίγοι, καὶ μήπως, ἐμοῦ τελευτήσαντος, μελετήσωσι τυραννίδα κατὰ τε τοῦ ἐμοῦ παιδὸς νηπίου ὄντος καὶ τῆς γυναικὸς, ἀνήγαγε Θεόφοβον εἰς τὸ παλάτιον καὶ εἶχε μετ' αὐτοῦ. Βαρηθεὶς δὲ ἐκ τῆς νόσου, καθεῖρξε Θεόφοβον ἐν ταῖς καμάραις τοῦ Βουκολέοντος. Τῶν δὲ Περσῶν 717 ἐπιζητούντων αὐτόν τί ἄρα γέγονεν, ἀποστείλας τῇ νυκτὶ ὁ βασιλεὺς Πετρωνᾶν, τὸν τῆς Αὐγούστης ἀδελφόν, σὺν τῷ λογοθέτῃ, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν τοῦ Θεοφόβου. Ἐπεισαν δὲ οὗτοι τοὺς Πέρσας ὡς ὅτι μετὰ τοῦ βασιλέως ἐστὶν ἐν τῷ παλατίῳ. Τοῦ δὲ βασιλέως δυσεντερίας νόσῳ τὴν ψυχὴν κακῶς ἀπορρήξαντος, ἀπεκομίσθη τὸ δύστηνον αὐτοῦ σῶμα εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους· τὸ δὲ σῶμα τοῦ Θεοφόβου διὰ τοῦ Βουκολέοντος ἐξαγαγόντες λαθραίως διέσωσαν πλησίον τὰ Ναρσοῦ ἐν τῇ νῦν λεγομένη μονῇ τῆς Θεοφοβίας, καὶ τοῦτον ἐκεῖσε κατέστησαν. ΣΞΗ'. Βασιλεία Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Μιχαὴλ σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Θεοδώρᾳ ἔτη ιε', μόνος δὲ ἔτη ι', καὶ σὺν Βασιλείῳ ἔτος α' μῆνας δ', ὅστις τὴν πατρῶαν βασιλείαν διαδεξάμενος, τὴν θεοστυγῆ παρεισφρήσασαν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ δεινῶς ἐπικωμάσασαν νέαν θρησκείαν εὖ μάλα γνησίως ἀποσεισάμενος, τὴν ἔκπαλαι θεοβράβευτον, ἱεράν τε καὶ ὀρθοτάτην πίστιν ἀνεκήρυξεν. Ἡ δὲ Θεοδώρα

οὕτως ἦν πιστὴ καὶ ὀρθόδοξος, ὡς καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἔτι περιόντος λάθρα τὰς ἀγίας εἰκόνας τι μᾶν καὶ προσκυνεῖν· ἦτις γνώμη μὲν ἑαυτῆς, ὑποθήκη δὲ 718 καὶ παραινέσει Θεοκτίστου κανι κλείου καὶ λογοθέτου ἐξελαύνει τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πόλεως τὸν πατριάρχην Ἰωάννην σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν οὖσιν, περιορίσασα τοῦτον ἐν τῷ 110.1032 Στενῶ εἰς τὸ Κλειδίον οὕτω καλούμενον· λέγεται δὲ καὶ σύντεκνος αὐτῆς εἶναι. Εἰσάγει δὲ τὸν ἐν ἀγίοις Μεθόδιον, μοναχὸν ὄντα, καὶ πατριάρχην ἀποκαθιστᾷ· καὶ πάντας τοὺς ἀπὸ Θεοφίλου ἔξο ρίστους μοναχοὺς καὶ ἐπισκόπους ἐνώσασα, τὴν ὀρθόδοξον ἐβεβαίωσε πίστιν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰ ρήνευσεν. Εἰ γὰρ καὶ νήπιος ἐτύγχανεν ὁ βασι λεὺς, ἀλλ' ὁ “ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλα ζόντων κατηρτισάμενος αἶνον,” αὐτὸς καὶ τοῦτον παρεσκεύασε τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ δόγματος ἀνυμνῆσαι καὶ φανερώσαι πρὸς δόξαν τοῦ δι' ἄκραν εὐσπλαγχνίαν σαρκωθέντος θεοῦ Λόγου καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ γῆς ὀφθέντος καὶ συνανα στραφέντος κατὰ τὴν ἱερὰν χρησιμολογίαν.² Σύνοδον γὰρ ἀγίων καὶ θεηγόρων Πατέρων ἐν ΚΠ. συναθροίσας, ὑφ' ὧν ἡ τῶν κακῶν καὶ δυσ ωνύμων εἰκονομάχων κακίστη 719 αἵρεσις ἀκριβῶς ἐλεγχθεῖσα καὶ τὰ βδελυρὰ ταύτης ληρὴ ματα διαβρῆδην ἀνατραπέντα, φαιδρῶς ὁ τῆς ὀρθοδοξίας λόγος ἀνέτειλεν ὡσπερ ἐκ τινῶν. 182a μυχαιτάτων καὶ δυσδιεξοδευτῶν λαβυρίνθων καὶ σκοτεινῶν βαράθρων τῆς ἐξαγίστου καὶ πεφαι λισμένης αἰρέσεως. Καὶ οὕτως ὁ μὲν ταύτης ἕξαρχος καὶ διδάσκαλος σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ διώκταις καὶ ὑβρισταῖς ὡς τῆς ἀληθείας ἀντίθετοι καὶ (τοῦ) ψεύδους προστάται, ὡς λυσιπλοῦς λύκοι καὶ τῆς μισαρᾶς καὶ δαιμονιώδους τῶν Μανιχαίων θρησκείας, ἀφ' ὧν (καὶ τὴν μανίαν κατὰ τῆς ἐνσάρκου θείας οἰκονομίας) καὶ τὴν ἀφορμὴν καὶ ἀρχὴν εἰλήφασιν, ἐκδιώκεται· ἀντεῖς ἀγεται δὲ κοινῇ ψήφῳ καὶ θείᾳ προσβολῇ τε καὶ χάριτι Μεθόδιος ὁ ἀοίδιμος καὶ (τῆς ὀρθοτομίας καὶ) τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος. ὅς γε πάσας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς διαβολὰς καὶ τὴν ὀλέθριον κατὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων μεθοδείαν καὶ τὴν βέβηλον κενοφωνίαν τῶν αἰρεσιάρχων καὶ φοιτητῶν τῆς ἐκείνων κενο 110.1033 φωνίας καὶ φρενοβλαβείας ἄριστα καὶ σαφέστατα διελέγξας καὶ ἀνατρέψας, εἰ καὶ τις ἄλλος· καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς (μὲν) προϋπέστη διωγμοὺς καὶ κινδύνους καὶ θλίψεις πολλὰς καὶ κακὰς, ἐξ ἐπιμέτρου δὲ σφόδρα ὑπὸ τοῦ θεηλάτου Θεοφίλου.³ Τίς γὰρ ἀριθμήσει τοὺς ποικίλους καὶ ἄλλε παλλήλους διωγμοὺς καὶ πειρασμοὺς καὶ τὰς ἀφεγγεῖς κατακλείσεις καὶ τοὺς ζοφώδεις βόθρους καὶ τὰς τῶν ἀναγκαίων περιστάσεις, φίλων τε καὶ ὁμοδόξων στερήσεις καὶ τὰς ἄλλας συμφορὰς, ἃς ἔτλη γενναίως 720 καὶ προθύμως παρὰ τῶν ἀνοσίων, ἀεὶ περιφέρων ἑναργῶς εἰς τύπον καὶ ὑπο γραμμὸν ὑπομονῆς, τοῖς φερεπόντοις (καὶ φθεγγο μένη) καὶ σιωπῶσα παραίνεσις πρόδηλος γενόμενος. Καὶ οὕτως ὁ θεσπέσιος τὴν Ἐκκλησίαν εὐ δοκίᾳ Θεοῦ παραλαβὼν καὶ συνεργεῖα τῶν θεοφόρων Πατέρων, “ὁ μὲν οἶκος τοῦ Θεοῦ,” τὸ σύστημα τῶν ὀρθοδόξων, “ἔπορεύετο καὶ” θείᾳ ῥώμῃ σαφῶς “ἐκραταιοῦτο” καὶ διέπρεπεν ἔργῳ καὶ λόγῳ, ὁ δὲ τῶν αἰρετιζόντων σύλλογος καὶ ἡ Ἰουδαϊκὴ τῶ ὄντι σπεῖρα καὶ συμμορία κατησχύ νετο κομιδῇ “καὶ ἠσθένει,” προφανῶς ἐπιστομιζο μένη καὶ ἀνατρεπομένη καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Καὶ δὴ λοιπὸν αὐτίκα διὰ βασιλικῆς κελεύσεως ἀνεκλήθησάν τε καὶ ἀνέθησαν οἱ ἐν ἐξορίαις τε καὶ πικραῖς φυλακαῖς Πατέρες, ἅμα καὶ τὰ πλήθη τῶν μοναζόντων καὶ μέντοι καὶ τῶν εὐσεβῶν κο σμικῶν οὐκ ὀλίγοι, ὧν ὁ τάλας καὶ ἀλιτήριος τὰς ὑπάρξεις ἀφελόμενος καὶ τοὺς μὲν δυσθανατώσας, τοὺς δὲ μάστιγι πολυειδέσι παραδοὺς ἐξώρισεν (ὡς) μὴ πειθομένους παντελῶς μήτε ταῖς θωπείαις (αὐτοῦ) μήτε ταῖς ἀπειλαῖς τοῦ ἀλιτηρίου Θεοφίλου.⁴ Ἐν γοῦν τῇ αὐτοκρατορίᾳ Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς Ἀποδείναρ ὁ Σαρακηνῶν φύλαρχος, ἐκ πολλῶν χρόνων ἐτοιμαζόμενος, ἐν δυνάμει βαρεῖα δρομώνων τετρακοσίων φοβε ρῶν καὶ καταπλήκτων ἤρχετο κατὰ τῆς θεοφρου ρήτου ΚΠ. Ἀλλὰ τοῦτον ἡ θεία δίκη διώλεσε, πάντων τῶν πλοίων αὐτάνδρων συντριβέντων ἐν τῷ

ἀκρωτηρίῳ τῶν Κιβυρῤῥαίωτῶν τῷ λεγομένῳ 721 Χελιδονία, διασωθέντων ἐν Συρίᾳ ἑπτὰ καὶ μόνων ἕξ αὐτῶν. Ἔως ὧδε τὰ χρονικὰ Γεωργίου· ἀπὸ τῶν ὧδε μόνον τοῦ Λογοθέτου. 110.1036

ΒΙΒΛΟΣ Ε΄.

Α΄. Περὶ τῆς Βασιλείας Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρός.

5 Τῆ δὲ α΄ Κυριακῇ τῶν ἀγίων Νηστειῶν, μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν ὀρθοδοξίαν, ἀπέστειλε Θεόκτιστον τὸν λογοθέτην ἐν Κρήτῃ, ὃς, ἀπελθὼν μετὰ πολλοῦ πλήθους καὶ στόλου μεγάλου, σφόδρα μὲν ἐπτόησε τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἀδυνατοῦντας ἔτι πρὸς τὴν στρατιὰν ἐκείνου ἀνταγωνίζεσθαι 182b, σφοδρότερον δὲ καὶ αὐτὸς ἐπτοήθη καὶ τὴν φυγαδείαν ἠσπάσατο, τὴν Αὐγούσταν μαθὼν ὡς ἄλλον βασιλέα προεχειρίσατο, ὅπερ μεθόδῳ Σαρακηνῶν καὶ δωροληψία τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκπλήξαν αὐτὸν πέπεικε πρὸς τὴν πόλιν ἐπανελθεῖν καὶ καταλιπεῖν τὸν στρατὸν μαχαίρας ἔργον τοῖς ἐν Κρήτῃ. Οὕτω δὴ κακὸς ἐν Κρήτῃ φανεῖς, χείρων ἐφάνη καὶ δυστυχέστερος ἐκεῖθεν ὑποστραφεῖς. Ὡς γὰρ ἐξελθὼν τότε κατὰ Ῥωμανίας ὁ Ἄμερ 722 ἐληίζετο πᾶν τὸ ἐν ποσὶ καὶ κατέστρεφε, τὸν αὐτὸν πάλιν Θεόκτιστον ὡς πιστότατον καὶ οἰκειότατον μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατὰ τοῦ Ἄμερ Θεοδώρα καὶ Μιχαὴλ ἀπεστάλκασιν· ὃς, καὶ παραγεγονῶς καὶ πόλεμον συνάψας τῷ Ἄμερ εἰς τὸ λεγόμενον Μαυροπόταμον, ἠττήθη τε καὶ ὑπέστρεψε, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων, τινῶν δὲ καὶ προσφυγόντων τῷ Ἄμερ διὰ τὴν τοῦ λογοθέτου βαρύτητα καὶ ἐπάχθειαν, ὧν εἷς ἦν καὶ Θεοφάνης ὁ ἐκ Φαργάνων, ἀνδρεία τε καὶ ῥώμη διαφέρων πολλῶν, ὃς ὕστερον χρόνοις τισὶ λόγον ἀπαθείας λαβὼν προσφεύγει τοῖς Χριστιανοῖς. Θεόκτιστος δὲ ἐκεῖθεν ὑποστραφεῖς πρὸς τὴν πόλιν, εἶχετο τῆς αὐτῆς οἰκειότητος καὶ τῷ τῆς Αὐγούστης ἀδελφῷ Βάρδῃ εἷς τινὰς λόγους ἐλθὼν, τὴν ἠτταν τούτῳ προσῆπτε καὶ ἀνέτιθετο, ὡς τῆ παραίνεσις τούτου 110.1037 καὶ τῆ βουλῇ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐτράπη στρατόπεδον καὶ τοῦτον τῆς πόλεως ἐξωθεῖ βουλῇ Θεοδώρας Αὐγούστης. 6 Ὁ δὲ αὐτὸς Θεόκτιστος, παραδυναστεύων τῇ Αὐγούστῃ, οἰκήματα καὶ λουτρά καὶ παράδεισον ἐν τῇ νῦν καλουμένῃ Ἀψίδι πεποίηκεν πρὸς τὸ πλησίον αὐτὸν εἶναι τοῦ παλατίου· πρὸς δὲ φυλακὴν καὶ σωτηρίαν ἰδίαν καὶ πόρταν Σιδηρᾶν ἐν τῇ Δάφνῃ κατεσκεύασε καὶ παπίαν φυλάττειν ἐκεῖσε διωρίσατο. Ἦδη δὲ ὁ βασιλεὺς ἀνδρωθεὶς ἐσχόλαζε τοῖς τε κυνηγίοις καὶ ταῖς τῶν ἵππων ἀμίλλαις ἐν τῷ διαύλῳ τοῦ Ἱππικοῦ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀκαθαρσίαις. Βουλὴν οὖν ποιήσασα Θεοδώρα Αὐγούστα μετὰ τοῦ λογοθέτου Θεοκτίστου δοῦναι γυναῖκα 723 Μιχαὴλ τῷ υἱῷ αὐτῆς (ἔγνω γὰρ ὡς συνεφιλιώθη Εὐδοκίᾳ τῇ τοῦ Ἰγγερός μισουμένη τῷ λογοθέτῃ καὶ τῇ δεσποίνῃ σφοδρῶς δι' ἀναίδειαν)· διὸ συζευγνύουσιν αὐτῷ Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Δεκαπολίτου, μεθ' ἧς στεφανοῦται ἐν τῷ ἀγίῳ Στεφάνῳ τῷ εἰς τὴν Δάφνην, γεγονότος τοῦ παστοῦ μὲν εἰς τὴν Μαγναύραν, τῆς δὲ συγκλήτου ἀνακλιθείσης ἐν τοῖς ἰθ' ἀκουβίτοις. 7 Μετὰ δὲ μικρὸν ὁ τῶν Βουκελλαρίων στρατηγὸς ἦγαγεν ἵππον τῷ βασιλεῖ θυμοειδῆ καὶ γενναῖον. Ὁ δὲ, τοῦτον τῷ ἵππικῷ βουλούμενος ὑποζεύξαι, ἠβούλετο καταμαθεῖν τοὺς τε ὀδόντας, ἐξ ὧν ἢ τῶν ἐτῶν ποσότης διαγινώσκειται, τό τε ἦθος ὁποῖόν ἐστιν τοῦ δὲ ἵπου θρασυνομένου καὶ σκιρτῶντος, ἦν ἀχθόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο, ὡς μηδενὸς ὄντος μηδὲ εὐποροῦντος γενναιότητι καὶ ἐπιστήμῃ τὸν ἵππον ἐξημερώσοντος ἢ μόνον κατακρατήσοντος. Ὡς οὖν ἤχθητο, παρῶν ὁ Θεοφίλιττις εἶπεν, ὅτι, “Δέσποτα, ἔχω νεώτερον ἐμπειρότατον καὶ ἀνδρειότατον εἰς τοὺς ἵππους, οἷον ἐπιποθεῖ ἡ βασιλεία σου, τοῦνομα Βασίλειον.” Τοῦ δὲ βασιλέως παρευθὺ ἐλθεῖν κελεύσαντος, ἀπεστάλη κοιτωνίτης ἐν τῇ Σιδηρᾷ πύλῃ καὶ τὸν Βασίλειον εὐρῶν

μετὰ σπουδῆς ἤγαγε πρὸς τὸν βασιλέα. Καὶ κελευσθεὶς τὸν ἵππον 724 κρατῆσαι, τῇ μὲν μιᾷ χειρὶ τὸν χαλινὸν κρατήσας, τῇ δὲ ἑτέρᾳ τοῦ ὠτὸς δραξάμενος τοῦ ἵππου, εἰς ἡμερότητα 110.1040 προβάτου μετέβαλεν· ᾧ ἄρεσθεις καὶ θεραπευθεὶς ὁ βασιλεὺς παρέδωκεν αὐτὸν Ἀνδρέᾳ ὄντι ἔται ριάρχη τοῦ εἶναι εἰς τὴν ἑταιρίαν καὶ δουλεύειν ἐν τοῖς ἵπποις. 183a

Β΄. Περὶ τῆς Μακεδόνος Βασιλείου ἀνατροφῆς. 8 Ἀναγκαῖον δὲ ἠγησάμην διηγήσασθαι περὶ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου τὴν τε ἀνατροφὴν καὶ ὅθεν ἔστι μέχρι τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως. Ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς γεννᾶται ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τοῖς χωρίοις Ἀδριανου πόλεως ἐπὶ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Ῥαγαβέ, πατρὸς Ἰγνατίου τοῦ πατριάρχου, γαμβροῦ δὲ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως εἰς Προκοπίαν τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα. Ἐπὶ τούτου ἐξῆλθε Κροῦμμος, ἄρχων Βουλγαρίας, κατὰ Χριστιανῶν. Καὶ τραπεῖς Μιχαὴλ, καὶ Λέων ὁ Ἀρμένιος τυραννήσας αὐτὸν καὶ βασιλεύσας, ἐλθὼν ὄπισθεν αὐτοῦ ὁ Κροῦμμος, περιεκύκλωσε τὴν πόλιν. Λογχευθεὶς δὲ παρὰ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου καὶ ὑποστρέφων ἐν Βουλγαρίᾳ, ἔπεμψεν εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα ἀφελεῖν τὰ ἐκεῖσε χαλκὰ ζῶδα. Ἀπελθὼν δὲ καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει, παρέλαβεν αὐτὴν καὶ μετέστησε χιλιάδας ἀνδρῶν δέκα χωρὶς γυναικῶν, καὶ τούτους κατώκισε μέχρι τοῦ Δανουβίου. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Θεοφίλου τοῦ βασιλέως ἦν στρατηλάτης ἐν Μακεδονίᾳ ὁ Κορδύλης προσαγορευόμενος· εἶχε δὲ καὶ υἱὸν Βάρδαν ὀνόματι, ἠνδριωμένον πάνυ, ὃν κατέλιπεν ἀντ' αὐτοῦ ἄρχειν τῶν Μακεδόνων τῶν ὄντων πέραν τοῦ ποταμοῦ Δανουβίου· αὐτὸς δὲ μετὰ μηχανῆς τινος εἰσῆλθεν εἰς 725 Θεοφίλον, καθὼς ἐκεῖσε προεγράφη, ὃν ὑποδεξάμενος χαίρων καὶ γνοὺς ὃ θέλει, ἀπέστειλε πλοῖα ἀναλαβέσθαι αὐτούς καὶ ἀγαγεῖν ἐν τῇ πόλει. Ἦν δὲ ἄρχων Βουλγαρίας ὁ Βαλδίμερ, ἕγγονος Κρούμου, πατὴρ Συμεῶν τοῦ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος. 9 Ἐποίησεν οὖν βουλὴν ὁ λαὸς σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐξελεῖν ἐν Ῥωμανίᾳ· ἐξελεθόντος δὲ τοῦ Μιχαὴλ Βουλγάρου ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἤρξαντο διαπερᾶν σὺν ταῖς ὑποστάσεσιν αὐτῶν. Μαθὼν δὲ ὁ κόμης τοῦτο ἀντεπέρασε πολεμῶν αὐτούς· ἀπογνόντες οὖν οἱ Μακεδόνες ἐποίησαν κεφαλὴν αὐτῶν τὸν τε Τζάντζην, καὶ τὸν Κορδύλην, καὶ συμβαλόντες πόλεμον, ἀπέκτειναν πολλοὺς, τινὰς δὲ ἐκράτησαν. Οἱ δὲ μὴ δυνηθέντες περᾶσαι Βούλγαροι, προσεβήθησαν τοῖς Οὐγγοῖς, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτοῖς πάντα τὰ τῶν Μακεδόνων· ἦλθον δὲ καὶ τὰ πλοῖα τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ ἀναλαβέσθαι αὐτούς πρὸς τὴν πόλιν. Παρευθὺ οὖν ἀνεφάνησαν Οὐννοὶ πλῆθος ἄπειρον· οἱ δὲ ἰδόντες αὐτούς μετὰ δακρύων ἐβόων λέγοντες· “Ὁ Θεὸς τοῦ ἁγίου Ἀδριανοῦ, βοήθει ἡμῖν,” καὶ παρετάσσοντο πρὸς συμβολὴν πολέμου. 110.1041 Οἱ δὲ Τοῦρκοι εἶπον πρὸς αὐτούς· “Δότε ἡμῖν τὴν ὑπαρξιν ὑμῶν πᾶσαν, καὶ ἀπέλθετε ὅπου καὶ βούλεσθε.” Οἱ δὲ τοῦτο οὐ κατεδέξαντο, ἀλλὰ παραπεταγμένοι ὑπῆρχον ἐν τρισὶν ἡμέραις· τῇ δὲ τετάρτῃ ἤρξαντο εἰσερχέσθαι εἰς τὰ πλοῖα αὐτῶν. Θεασάμενοι δὲ τοῦτο οἱ Τοῦρκοι συνέβαλον πόλεμον ἀπὸ ὥρας ε΄ μέχρι ἑσπέρας. Καὶ τραπὲν τὸ ἔθνος, κατεδίωκον αὐτούς οἱ Μακεδόνες. Καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ, βουλομένων αὐτῶν ὑποχωρῆσαι, ἀνεφάνησαν ἄλλοι Οὐννοὶ πρὸς τὸ πολεμῆσαι αὐτούς. Ἀναστὰς δὲ Μακεδὼν νεώτερος, Λέων ὀνόματι, ἐκ γένους τῶν Γομοστῶν, ὃς μετὰ ταῦτα γέγονεν ἑταιριάρχης, καὶ ἕτεροι ὀνομαστοὶ τῶν Μακεδόνων ἔτρεψαν αὐτούς καὶ ἐξήλασαν. 726 Καὶ ὑποστρέψαντες εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀπεσώθησαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ φιλοτιμηθέντες παρ' αὐτοῦ ὑπέστρεψαν εἰς Μακεδονίαν, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν. Ἦν δὲ τότε Βασιλεὺς νεανίας ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἐλθὼν ἐπὶ Λέοντος καὶ Μιχαὴλ τοῦ Ἀμορραίου, καὶ εἰσῆλθεν ἐπὶ Θεοφίλου τοῦ βασιλέως, ὡς εἶναι τὰ ἔτη αὐτοῦ κε΄. Ἀποκατασταθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ προσεκολλήθη δουλεύειν στρατηγῶ Μακεδονίας τῷ λεγομένῳ Τζάντζῃ· καὶ μηδὲν παρ' αὐτοῦ ὠφεληθεὶς, ἦλθεν ἐν τῇ πόλει· μέχρι τῆς Χρυσῆς πόρτης εἰσελθὼν. Κεκοπωμένος ἐκ τῆς ὀδοπορίας (Κυριακὴ. 183b γὰρ ἦν καὶ ὁ ἥλιος πρὸς δυσμὸν)

ἀνεκλίθη ἐν τοῖς πεζουλοῖς τοῦ ἁγίου Διομήδους· καθολικὴ γὰρ ἦν (τὸ τότε) ἡ ἐκκλησία, ἔχουσα προσμονάριον ὀνόματι Νικόλαον. Τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ ἐκάλεσε θεῖα φωνὴ τὸν προσμονάριον λέγουσα· “Ἐγερθεὶς εἰσάγαγε· εἰς τὸ εὐκτήριον τὸν βασιλέα.” Ὁ δὲ ἐγερθεὶς οὐδένα εὗρε πλὴν αὐτὸν τὸν Βασίλειον κείμενον ὡς πένητα. Καὶ ἐπι στραφεὶς ἔπεσεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ κοίτην. Πάλιν οὖν ἐκ δευτέρου ἦλθεν αὐτῷ ἡ τοιαύτη φωνή· ὁ δὲ ἐξελθὼν καὶ κατασκοπήσας καὶ μηδένα εὐρῶν ἐπιστραφεὶς ἔκλεισε τὸν πυλῶνα καὶ ἀνέπεσεν. Καὶ εὐθέως μετὰ ῥομφαίας τις δέδωκεν αὐτῷ εἰς τὴν πλευρὰν λέγων· “Ἐξελθὼν εἰσάγαγε ὃν βλέπεις ἔξωθεν τοῦ πυλῶνος 727 κείμενον· οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεύς.” Ἐξελθὼν οὖν μετὰ σπουδῆς σύντρομος, καὶ εὐρῶν Βασίλειον μετὰ πήρας καὶ ῥάβδου, εἰσήγαγεν ἔσωθεν τῆς ἐκκλησίας. Καὶ 110.1044 τῇ β΄ ἡμέρᾳ ἀπελθὼν μετ’ αὐτοῦ εἰς τὸ λουτρὸν, ἔλουσεν αὐτὸν καὶ ἥλλαξε, καὶ ἔλθων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐποίησεν ἀδελφοποίησιν, καὶ συνηφραίνοντο ἐν ἀλλήλοις. 10 Ὁ δὲ αὐτὸς Νικόλαος εἶχεν ἀδελφὸν ἰατρὸν, ὃς ἐδούλευε τῷ Θεοφιλίτζῃ. Ἐλθὼν δὲ κατὰ τύχην ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδὼν τὸν Βασίλειον καὶ θαυμάσας τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, εἶπε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· “Πόθεν ἐστὶν οὗτος;” Ὁ δὲ ἀναγγέλλει αὐτῷ πάντα, καὶ παρήγγειλε φυλάξαι τὸ μυστήριον. Καθεζομένου δὲ τοῦ ἰατροῦ ἐπὶ τραπέζης μετὰ τοῦ Θεοφιλίτζῃ, καὶ τούτου καθ’ ἑαυτὸν ἀναλογισαμένου καὶ εἰπόντος, ὅτι “Ἦθελον εὐρεῖν ἄνθρωπον ἐπιτήδειον εἰς τοὺς ἔμους ἵππους”, (ἀναστὰς) ὁ ἰατρὸς εἶπεν αὐτῷ περὶ (τῆς ἀνδρείας) τοῦ Βασιλείου, καὶ ὅτι “Τοιοῦτός ἐστιν οἷον ἐπιποθεὶς καὶ ζητεῖς.” Ἀποστείλας οὖν μετὰ σπουδῆς ἦγαγεν αὐτόν. Θεασάμενος οὖν αὐτὸν ἐπιάγουρον καὶ μεγάλην κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπέθηκεν αὐτὸν Κεφαλᾶν, καὶ δέδωκε τούτον δουλεύειν τοὺς ἵππους αὐτοῦ. Ὡς οὖν προεῖρηται, διὰ τοιαύτην αἰτίαν δέδωκεν αὐτὸν Θεοφιλίτζῃς Μιχαὴλ τῷ βασιλεῖ. 728 11 Ὁ δὲ βασιλεύς, τὸν αὐτὸν Βασίλειον εἰσαγαγὼν, εἶπε τῇ μητρὶ αὐτοῦ (ὡς χαιρόμενος)· “Δεῦρο, ἴδε, μητὲρ, οἷον ἄγουρον νῦν ἐπελαβόμεν.” Ἡ δὲ ἐξελθοῦσα καὶ ἰδοῦσα αὐτὸν ἀπεστράφη εἰποῦσα (τῷ υἱῷ αὐτῆς)· “Οὗτός ἐστι, τέκνον μου, ὁ μέλλων ἀφανίσει τὸ γένος ἡμῶν”. Ὁ δὲ οὐδα μῶς ἐπέισθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἢ ἤκουσεν αὐτῆς. 11 Ἐτελεύτησε δὲ ὁ ἐν ἁγίοις πατριάρχης Μεθόδιος, καὶ χειροτονεῖται ἀντ’ αὐτοῦ Ἰγνάτιος, ὁ υἱὸς Μιχαὴλ κουροπαλάτου. Γ΄ Περὶ τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ Ἄμερ. Τῶν δὲ Βουλγάρων ἐπιδρομὰς ποιοῦντων ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ καὶ ληϊζομένων τὰ τοιαῦτα θέματα, ἡ Θεοδώρα ταξεώτας ἐποίησεν, οἱ καὶ ἐκ τῶν κάστρων ἐπιτιθέμενοι Βουλγάρους σποράδην καὶ κατ’ ὀλίγους κουρσεύοντες, ἐφόνευον τούτους καὶ 110.1045 ἠχμαλώτιζον, ὥστε ὑποσταλῆναι τοὺς Βουλγάρους ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ. 12 Βάρδας δὲ ὁ Καῖσαρ ἐφιλιώθη Δαμιανῷ πατρικίῳ καὶ παρακοιμωμένῳ. Ὁ δὲ τὸν βασιλέα κρατήσας ἔπεισε τοῦ εἰσαγαγεῖν τὸν Βάρδαν ἐν τῇ πόλει, ὃς διὰ δῶρων τοὺς 729 τοῦ βασιλέως οἰκείους διαδεξάμενος (ἅμα τῷ παρακοιμωμένῳ) ὠρίσθη προέρχεσθαι εἰς τὸ παλάτιον. Οἰκειωσάμενος δὲ καὶ Θεοφάνην πρωτοσπαθᾶριον (ὡς ἡνδρῆιον μένον) τὸν (ἐπιλεγόμενον) Φάργανον, βουλὴν ποιῶσι μετὰ Δαμιανοῦ τοῦ ἀνελεῖν Θεόκτιστον τὸν οὕτω συνήθως ἐπὶ τοῦ κανικλείου λεγόμενον. Πεισθεὶς δὲ καὶ ὁ βασιλεύς ὑπὸ τοῦ Δαμιανοῦ ἐπὶ τούτῳ, συνήνεσε καὶ αὐτὸς γενέσθαι τοῦτο· ἔλεγε γὰρ ὁ Βάρδας Δαμιανῷ, ὅτι “Ἔως ἐστὶ 184a Θεόκτιστος μετὰ τῆς Αὐγούστης, οὐκ ἄρξει οὐδὲ ἐξουσιάσει ποτὲ ὁ βασιλεύς.” Ὁ δὲ Θεόκτις εἰσελθὼν ἐν τῷ λούσματι τῶν Ἀρεοβίνδου, ὡς ἔθος ἦν αὐτῷ, εἶτα ἔλθων εἰς τὰ ἀσηκρητεῖα κρατεῖν τὰς ἀναφορὰς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ Λαυσιακόν. Καὶ περιβλεψάμενος εἶδε Βάρδαν καθεζόμενον ἔμπρακτον, καὶ ταραχθεὶς σφοδρῶς ἔφη, ὅτι “Ἐγὼ εἰσελθὼν εἰς τὴν Αὐγοῦσταν, πάλιν ἐκδιώκων αὐτόν.” Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ ὠρολόγιον, προῦπήντησεν αὐτῷ Μιχαὴλ ἅμα Δαμιανῷ, καὶ οὐκ εἶασαν εἰσελθεῖν πρὸς Θεοδώραν, ἀλλ’ ἐκελεύσθη μετ’ ὀργῆς ἀνοῖξαι τὰς ἀναφορὰς καὶ ἀναγνῶναι (ἔμπροσθεν αὐτοῦ)· ἄκοντα δὲ τοῦτο ποιήσαντα ἀντέστρεψαν αὐτὸν εἰς

τούπισω ἐξελθεῖν. Ὁ δὲ πικρῶς δακρύων καὶ ὀλοφυρόμενος ἐξῆλθε· συνήντησε δὲ αὐτῷ Βάρδας εἰς τὸ Λαυσιακὸν, καὶ ἤρξατο κατὰ κόρρησ παίειν αὐτὸν καὶ τίλλειν τὰς τρίχας αὐτοῦ. Ἴδὼν δὲ ὁ 730 δρουγγάριος τῆς βίγλης ὁ Μανιάκης, ἀνα στὰς ἀντέλεγε τῷ Βάρδα μὴ τύπτειν τὸν λογοθέτην. Οἱ δὲ σφάζουσιν αὐτὸν καὶ μεληδὸν κατακόπτουσιν εἰς τὰ Σκύθη, θηρῶν ὠμότητα καὶ ἀγριότητα ἐνδειξάμενοι. 13 Τοῦτο μαθοῦσα (παρὰ τοῦ Παπίου) Θεοδώρα (ἐξελθοῦσα), κατὰ τοῦ Μιχαῆλ (ὡς εἰκὸς) ἤγανά 110.1048 κτησε καὶ τῶν λοιπῶν, οἱ τὸν φόνον κατειργάσαντο· καὶ τοῦ βασιλέως παντὶ τρόπῳ μῆχα νωμένου τὴν μητέρα ἐξιλεώσασθαι, αὐτὴν ἀπαρηγόρητος ἔμεινε, (μῆτε τὴν ὄργην ὑφιεμένην μῆτε παραμυθουμένη τισὶν, ἀλλ' ὡσπερ κλύδων θαλάσσιος, νουθετουμένη, παρηγορεῖτό τε καὶ κατεπείθετο)· ὅθεν μεταβαλὼν ὁ βασιλεὺς, ὡσπερ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνώμην, οὕτω δὴ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐνέργειαν, τοσοῦτοις τρόποις λυπεῖν αὐτὴν κατεπείγετο ὅσοις πρὸ τούτου θεραπεύειν ἐσχηματίζετο· καὶ (δὴ) τὰς μὲν ἀδελφὰς αὐτοῦ, Θέκλαν, Ἀναστασίαν, καὶ Ἄνναν ἐξῶθεϊ τοῦπαλατίου, καταγαγὼν εἰς τὰ Καριανοῦ, Πουλχερίαν δὲ ὡς ἡγαπημένην τῇ μητρὶ ἀπέστειλεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστριῶν· εἶθ' οὕτως μετ' ὀλίγον ἐνώσας πάσας ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστριῶν ἀπέκειρε, (περιβαλὼν αὐτὰς τὸ μοναδικὸν σχῆμα). 731 14 Ὑπὸ δὲ τῆς συγκλήτου (πάσης) εὐφημισθεὶς μόνος αὐτοκρατορεῖ, καὶ προβάλλεται Βάρδαν μάγιστρον καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν. Μὴ διαλλαττομένης δὲ τῆς μητρὸς αὐτοῦ δι' ἃ ἐλύπει αὐτὴν καὶ τὴν ἄδικον σφαγὴν Θεοκτίστου, ἔχθρα ὑπῆρχεν ἀναμεταξὺ αὐτῶν ἄσπονδος. Ὁ δὲ, καὶ ταύτην τοῦ παλατίου καταγαγὼν, εἰς τὸ μοναστήριον τὰ Γαστρία καὶ αὐτὴν ἀποστέλλει. Ἦτις, ἀθυμία μετεωρισθεῖσα τὸν νοῦν καὶ ὑπὸ ἐκπλήξεως ἀφαιρεθεῖσα καὶ τὸ φρονεῖν, ἀναξίαν ἑαυτῆς συσκευάζει βουλήν κατὰ Βάρδα βουλευομένη σὺν πολλοῖς καὶ ἄλλοις, σχοῦσα κοινῶν καὶ τοῦ βασιλέως τὸν πρωτοστράτορα, ὅπως, ὑποστρέφοντος Βάρδα ἀπὸ τοῦ προαστείου αὐτοῦ τοῦ Κοσμιδίου, ἀναιρῆσωσιν αὐτόν· ὧν ἡ μελέτη πρὸ τοῦ ἔργου φανερωθεῖσα κατ' ἐκείνων τῶν μελετησάντων τὸ κακὸν ἐξενήνοχεν· (φωραθέντες γὰρ καὶ) κατασχεθέντες, ἐν τῇ Σφενδόνη τὰς κεφαλὰς ἀπετημήθησαν. Καὶ προβάλλεται τὸν Βασίλειον Μιχαῆλ ἀντὶ τοῦ τε λευτήσαντος πρωτοστράτορα, ὁμοίως καὶ Βάρδαν τὸν θεῖον αὐτοῦ κουροπαλάτην. 732 15 Ἔπεσε τότε κόνις ἐκ τοῦ οὐρα 110.1049 νοῦ (κατενεχθεῖσα ἐπὶ τοὺς κεράμους) αἰματώδης πλήρης· 184b καὶ πολλοὶ εὗρισκον λίθους (ἐν ταῖς ὁδοῖς ἢ κήποις) ἐρυθροὺς ὡς αἷμα. Προβάλλεται δὲ Μιχαῆλ Ἀντίγονον, τὸν υἱὸν Βάρδα, δομέστικον τῶν σχολῶν, τὸν δὲ ἕτερον υἱὸν αὐτοῦ, δούς γυναῖκα, εἰς ἣν καὶ ἐλοιδορεῖτο, προβάλλεται μονοστράτηγον εἰς τὰ δυτικὰ θέματα. Καὶ τελευτήσαντος αὐτοῦ ἐκεῖσε, μετ' ὀλίγον τῇ δ' τῆς Διακαινησίμου προβάλλεται Μιχαῆλ Βάρδαν τὸν θεῖον αὐτοῦ Καίσαρα (ὃς ἐπὶ ἄρματος πορευθεὶς ἔδωκεν ὑπατεῖαν τῇ μέσῃ). 16 Ἐξῆλθε δὲ ὁ Ἄμερ καὶ κατῆλθε μέχρι Σινώπης, ληϊσάμενος πάντα τὰ τῶν Ῥωμαίων· καὶ ὑπέστρεψε μὴ καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ. Ἐκστρατεύσας δὲ Μιχαῆλ ἅμα Βάρδα Καίσαρι, κίνησιν ποιεῖ κατὰ Μιχαῆλ ἄρχοντος Βουλγαρίας διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης, μαθὼν τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος λιμῶ τήκεσθαι. Οἱ δὲ Βούλγαροι τοῦτο μαθόντες ὡς ἤχῳ βροντῆς ὑπεκλίθησαν, καὶ πρὸ τῶν ἀγώνων καὶ τῆς μάχης περὶ 733 τῆς νίκης ἀπέγνωσαν (καὶ Χριστιανοὶ γενέσθαι καὶ ὑποτάττεσθαι τῷ βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίοις ἤτήσαντο). Ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν μὲν ἄρχοντα αὐτῶν βαπτίσας καὶ δεξάμενος ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ αὐτοῦ ὄνομα· τοὺς δὲ μεγιστᾶνας αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ἀγαγὼν ἐβάπτισεν αὐτούς, ἔκτοτε γενομένης εἰρήνης βαθείας. 110.1052 17 Τὸν δὲ Ἄμερ ἐξελθόντα κατὰ Ῥωμανίας στρατηλάτης ὧν τῆς ἀνατολῆς Πετρωνᾶς καὶ Νάσαρ τῶν Βουκελλαρίων, 734 λοχήσαντες τὴν ὁδὸν τῆς ὑποστροφῆς αὐτοῦ συναντῶσιν αὐτῷ εἰς τὸν Λαλα κάωνα· καὶ συμβολῆς γενομένης τρέπουσιν ἄμερ· καὶ φυγῇ χρησάμενον καταδιώκει αὐτόν τις τῶν κομήτων, καὶ τούτου τὴν κεφαλὴν ἄρας ἤγαγε Πετρωνᾶ στρατηλάτη. Εἰσελθόντες δὲ οἱ στρατηγοὶ

μετὰ ἐπινικίων, ἐθριάμβευσαν ταῦτα ἐν τῷ Ἴππικῶ· καὶ ἔκτοτε ἐγένετο γαλήνη μεγάλη ἐν τῇ Ἀνατολῇ (διὰ τὴν τοῦ ἄμερ σφαγὴν). 18 Καὶ ἄλλων μὲν οἱ πόνοι καὶ τὰ κατὰ τῶν πολεμίων ἀνδραγαθήματα, ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἀγάπη πρὸς τὸν Βασίλειον ἐξέχυτο, καὶ τοῦτον μὴ νον ἐνόμιζεν εἶναι τὸν θεραπευτὴν αὐτοῦ.

Δ'. Περὶ τοῦ πτωχομαγίστρου. 19 Ἔκτισε δὲ Μιχαὴλ σταῦλον τοῖς ἵπποις αὐτοῦ, κοσμήσας μαρμάρους καὶ ὑδάτων ἐπιβρόαϊς, κατασκευάσας ὠραιότατον πάνυ· καὶ τούτου τελε σθέντος ἦν τις ἐν τῇ πόλει ὀνόματι Πέτρος, λόγιος καὶ σκωπτικός, ὃν καὶ 735 πτωχομαγίστρον ἐκάλου. Τοῦτον προσκαλεσάμενος Μιχαὴλ ἐν τῷ σταύλῳ, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὴν ἄλογον τοῦ κατασκευασθέντος οἴκου εὐπρέπειαν, ὡς βουλόμενος ἐπαινεθῆναι παρ' αὐτοῦ, εἰπὼν καὶ ταῦτα; ὡς αἰεὶ μνημονεύεσθαι μέλλω διὰ τὴν τοῦ ἔργου τούτου κατασκευὴν. Ὁ δὲ ἔφη τῷ βασιλεῖ· “Ἰουστινιανὸς ἔκτισε τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν κοσμήσας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ μαρμάρους πολυτίμοις, καὶ μνήμη αὐτοῦ νῦν οὐκ ἔστιν. Καὶ σὺ, βασιλεῦ, κοπροθέσιον ποιήσας καὶ ἀλόγων ἀνάπαυσιν λέγεις μνημο νέυεσθαι διὰ τοῦτο;” Ὁ δὲ ἀποτυχὼν τῶν (ἐξ αὐτοῦ) ἐπαίνων καὶ ὀργισθεὶς τυπτόμενος καὶ συρόμενος ἐξεβλήθη ὁ πτωχομαγίστρος. 20 Φήμης δὲ διαθεούσης περὶ Βάρδα Καίσαρος, ὅτι τῇ νύμφῃ αὐτοῦ συμφείρεται, τοῦτο ἀκούσας Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης, πολλάκις παρήνευσεν αὐτῷ 110.1053 τὸν ἀποσχέσθαι τοῦ τοιοῦτου μύσου καὶ μὴ πρὸς κομμα εἶναι πολλῶν, τὸν ἀρετῆς ὑπόδειγμα εἶναι ὀφείλοντα (καὶ σώφρονος βίου). Ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἐνεῖχε τῷ πατριάρχῃ συνεχῶς ἐγκαλοῦντι καὶ σωφρονεῖν κατεπείγοντι. Καὶ δήποτε μέλλοντα κοινωεῖν τὸν Βάρδαν ὁ πατριάρχης ἀπώσατο (ὡς μὴ πειθόμενον. 185a κανόνισιν ἢ παραινέσεσιν). Ὁς ὀργῇ πληγεὶς τὴν ψυχὴν τὸν παραινέτην ὡς ἄνομόν (τινα) καὶ φθορέα τῆς ἐκκλησίας ἐξέωσε, καὶ βασάνοις ἀπείροις καὶ ἀνημέροις 736 ὑπέβαλεν ὡς ποιῆσαι παραίτησιν. Τοῦ δὲ μὴ πεισθέντος, Φῶτιον πατριάρχην ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖ πρωτασηκρῆ τιν ὄντα (τῷ κατ' ἐκεῖνον καιρῷ) καὶ λογιώτατον πάνυ. 21 Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει (ταύτην φυλάττειν) Ὀρούφαν ὑπαρχον (ὄντα), ὅστις, οὐπω τοῦ βασιλέως μηδὲν ἐξ ὧν ἐμελέτα καὶ κατὰ νοῦν εἶχεν ἐργασαμένου, τὴν τῶν ἀθέων Ῥῶς ἐμήνυσεν ἄφιξιν, γεγεννημένου ἤδη κατὰ τὸν Μαυροπόταμον. Καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τῆς ἐχομένης μετεσχέθη ὁδοῦ καὶ δι' ἣν ταύτην ἀφῆκεν, οὐδὲν βασιλικὸν καὶ γενναῖον εἰργάσατο. Οἱ δὲ Ῥῶς φθάσαντες ἔνδον τοῦ Ἱεροῦ γενέσθαι, πολὺν εἰργάσαντο φόνον Χριστιανῶν καὶ ἀθῶον αἶμα ἐξέχεον· ὑπῆρχον δὲ πλοῖα ζ', ἃ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν (καὶ πολὺν φόβον τοῖς ἔνδοθεν ἐνεποίησαν). Ὁ δὲ βασιλεὺς καταλαβὼν μόλις ἴσχυσε διαπερᾶσαι, καὶ 737 δὴ σὺν τῷ πατριάρχῃ Φωτίῳ εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρὸς παρεγένοντο, κάκει τὸ Θεῖον ἐξιλεοῦντο καὶ εὐμενίζοντο· εἶτα μετ' ὑμνωδίας τὸ ἅγιον τῆς Θεοτόκου ἐξαγαγόντες ὠμοφόριον, τῇ θαλάσῃ ἄκρως προσέβαψαν, καὶ νηνεμίας οὐσης εὐθὺς ἀνέμων ἐπιφορὰ, καὶ τῆς 110.1056 θαλάσσης ἠρεμούσης, κυμάτων ἐπαναστάσεις ἄλλε πάλληλοι ἐγένοντο, καὶ τὰ τῶν ἀθέων Ῥῶς πλοῖα κατεάγησαν, ὀλίγων ἐκπεφευγόντων τὸν κίνδυνον. 22 Βάρδα δὲ τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ προελεύσει διερχομένου (μετὰ σκαραμαγγίου ὀξέος εἰς τὸ ὦρον λόγιον), καθεζόμενος Δαμιανὸς ἐκεῖσε, ὁ πατρίκιος καὶ παρακοιμώμενος, οὐκ ἐπηγέρθη τιμῆσαι αὐτόν. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Καῖσαρ ἐθυμώθη λίαν· καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς τὸν χρυσοτρίκλινον καὶ συγκαθ' εσθέντος τῷ βασιλεῖ καὶ δακρύοντος ἀπὸ ὀργῆς καὶ θυμοῦ, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν ὁ βασιλεὺς. Ὁ δὲ ἔφη, ὅτι “Τῇ κελεύσει τῆς βασιλείας σου ἠξιώθην τιμῆς μεγάλης, Δαμιανὸς δὲ ὁ παρακοιμώμενος εἰς ὄνειδος ἐμοῦ καὶ τῆς σῆς βασιλείας οὐκ ἐπηγέρθη μοι ἐνώπιον τῆς συγκλήτου.” Θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς Μαξιμιανόν τῆναι κοιτωνίτην 738 παρευθὺ προστάττει ἄραι Δαμιανὸν καὶ ἐν τῷ ἐμπορίῳ τοῦ ἀγίου Μάμαντος ἀπαγαγεῖν, καὶ τοῦτον ἀποκεῖραι ἐκεῖσε καὶ ποιῆσαι μοναχὸν, καὶ προστάξει φρουρεῖσθαι. Καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ προβάλλεται

Βασίλειος ὁ πρωτοστράτωρ, παρακοιμώμενος. Ἐξηλοτύπησε δὲ ὁ Καῖσαρ τοῦτο ἀκούσας, καὶ ἔκτοτε ἐζήτει ἀποκτεῖναι Βασίλειον. 23 Ἐχώρισε Βασίλειον ὁ Μιχαὴλ τῆς ἰδίας γυναικὸς Μαρίας, δεδωκὼς αὐτῷ γυναῖκα Εὐδοκίαν τὴν Ἰγγηρίναν, διορισάμενος αὐτῷ κυρίως αὐτὴν ἔχειν. Ἦν γὰρ αὐτὴ τοῦ βασιλέως παλλακὴ, καὶ πάνυ ἡγάπα αὐτὴν ὡς εὐπρεπῆ· τῇ δὲ προτέρα αὐτοῦ γυναικὶ Μαρίας δούς χρυσίον καὶ ἄλλα τινὰ ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ εἰς τὰ ἴδια. Θέκλαν δὲ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν προσήρμωσε Βασιλείῳ, τοῦ ἔχειν αὐτὴν ἰδίως. 24 Ἐκτοτε δὲ ὑπεβλέποντο ἀλλήλους ὁ τε Καῖσαρ καὶ ὁ Βασίλειος, ζητοῦντες πῶς ἕτερος τὸν ἕτερον ἀνελεῖ· ἰδίως δὲ ἔλοιδορεῖ Βασίλειος τὸν Καῖσαρα ὡς κατ' αὐτοῦ μελετῶντα· ὁ δὲ ταῦτα ὡς λήρον ἤκουεν. Ὁ δὲ Βασίλειος σπεύδων πληροφορῶσαι τὸν βασιλέα 185b συμφιλιοῦνται Συμβατίῳ, πατρικίῳ καὶ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου, γαμβρῷ δὲ Καίσαρος, καὶ δι' ὄρκων ἐβεβαιώσαντο ἀλλήλους ἐν 110.1057 ὁμονοία καὶ διηνεκεῖ ἀγάπη εἶναι· ἐπληροφόρησε δὲ καὶ Συμβατίον ὁ Βασίλειος δι' ὄρκων φρικτῶν, ὡς “τοῦ βασιλέως ἀγάπην 739 πολλὴν ἔχοντος πρὸς σε κάμου σπουδάζοντος τὰ ὑπὲρ σου, μελετᾶ μὲν προβαλέσθαι σε Καίσαρα· ἀλλὰ διὰ τὸν πενθερόν σου τοῦτο ἀδυνατεῖ ποιῆσαι.” Ὁ δὲ ἀπατηθεὶς τοῖς ὄρκοις τοῦ Βασιλείου γέγονε κατὰ τοῦ Καίσαρος Βάρδα τοῦ ἰδίου πενθεροῦ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν βασιλέα ἐξωμόσατο πληροφορήσας αὐτὸν, ὅτι “ὁ Καῖσαρ βούλεται σε ἀνελεῖν,” ἐξειπὼν καὶ τὰ τῆς βουλῆς. 25 Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς ὄρκοις (τοῦ) Συμβατίου πεισθεὶς καὶ τοῖς λόγοις Βασιλείου βεβαιωθεὶς ἐνδομύχει κατὰ τοῦ Καίσαρος. Εἰδὼς δὲ (ὁ) Βασίλειος, ὅτι πάντα καλῶς κατὰ τοῦ Καίσαρος συνεσκευάσται, ἐν τῇ πόλει μὴ δυνάμενος τοῦτο ποιῆσαι, πείθει τὸν βασιλέα κινήσαι στόλον καὶ στρατὸν κατὰ τῆς Κρήτης. Τούτου δὲ γενομένου, Λέων ὁ φιλόσοφος Βάρδαν (τὸν) Καῖσαρα παρήνει ὑποστέλλεσθαι καὶ συντηρεῖν ἑαυτὸν ἀπὸ Βασιλείου. Ὁ δὲ Καῖσαρ τὸν βασιλέα πάλιν ἐπεφωνεῖτο φεῖδεσθαι τοῦ Βασιλείου. 740 26 Γενομένης δὲ τῆς Προελεύσεως εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα τῷ εὐαγγελισμῷ (καὶ τῆς εἰσόδου γενομένης καὶ τοῦ) εὐαγγελίου τελεσθέντος, ἀνῆλθεν ὁ πατριάρχης Φώτιος καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ Καίσαρι καὶ Βασιλείῳ τῷ παρακοιμωμένῳ ἐν τοῖς κατηγουμένοις, τοῦ πατριάρχου ἐπὶ χεῖρας ἔχοντος τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ βάψαντες ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος τοὺς τιμίους ὑπέγραψαν σταυροῦς, ὄρκω βεβαιοῦντες τὸν Καῖσαρα ἀφόβως συνεξελεθεῖν μετ' αὐτῶν ἐν τῷ ταξειδίῳ· φανερώς γὰρ Λέων ὁ φιλόσοφος παρηγγυᾶτο τῷ Βάρδα μὴ ἐξελεθεῖν σὺν αὐτοῖς· ἐξερχόμενον γὰρ ἔλεγε μὴ ὑποστραφεῖναι. 27 Ἀπὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἀγίου Πάσχα 110.1060 ἀπάρας ὁ βασιλεὺς μετὰ πολλοῦ στρατοῦ κατέλαβεν ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων. (Ἀπλικευσάντων δὲ αὐτῶν εἰς Κήπους) Βασίλειος ὁ παρακοιμώμενος βουλὴν ἐποιεῖτο ἀνελεῖν τὸν Καῖσαρα· ὑπῆρχε δὲ ἐν τῇ βουλῇ Μαρριανὸς καὶ Συμβατίος καὶ Ἀσυλαίων ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ καὶ Πέτρος ὁ Βούλγαρος καὶ Ἰωάννης ὁ Χάλδος καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαράς. Ἰωάννης δὲ ὁ Νεατοκωμήτης διέγνω ταῦτα, καὶ κατελθὼν 741 εἰς (τὴν) τοῦ Καίσαρος τένταν, τοῦ ἡλίου δύνοντος, καὶ συντυχῶν Προκοπίῳ πρωτοβεστιαρίῳ τοῦ Καίσαρος, διεβεβαιοῦτο αὐτῷ, ὅτι “αὔριον μεληδὸν κατακόπεται ὁ δεσπότης ὑμῶν (ὁ) Καῖσαρ.” Ὁ δὲ Καῖσαρ ταῦτα ἀκούσας εἶπε Προκοπίῳ· “Ἀπελθὼν εἶπε τῷ Νεατοκωμήτῃ ὅτι Ληρεῖς, οἶδας ὅτι νέος εἶ καὶ οὐ πρέπει σοι ἢ τοῦ πατρικίου ἀξία· σὺ γὰρ διὰ τοῦτο τὰ ζιζάνια ταῦτα ἐγείρεις.” Ἄυπνος δὲ διατελέσας, ὄρθρου βαθέως τοὺς αὐτοῦ πάντας προσκαλεσάμενος διεσάφησε τὰ λαληθέντα αὐτῷ, βουλὴν ἐπιζητῶν παρ' αὐτῶν. Φιλόθεος δὲ πρωτοσπαθάριος καὶ γενικὸς προσφιλεὶς αὐτοῦ ὢν, εἶπε τῷ Καίσαρι· “Αὔριον, ὡ δέσποτα, περιβαλοῦ τὸν χρυσοπερικόν σου χιτῶνα, καὶ ὄφθητι τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ ἀπὸ προσώπου σου φεύζονται.” 28 Τοῦ ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος, ἵππῳ ἐπιβάς παρεγένετο πρὸς τὴν κόρτην τοῦ βασιλέως μετὰ στολῆς λαμπρᾶς, πολλῶν 186a περικυκλούντων αὐτὸν (ἔχων Εὐστάθιον πρωτοστράτορα γενναῖον τὸν Ἀργυρόν. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ

Τοξαράς τῆ βουλῆ Βασιλείου προϋπήνησε προσκυνήσας αὐ τὸν, καὶ ὑποστραφεὶς ἐμήνυσε Βασιλείῳ τὴν τοῦ Καίσαρος ἀφίξιον). Βασίλειος δὲ ἐξελθὼν, προσκυνήσας αὐτὸν καὶ τῆ 742 χειρὶ κρατήσας, προσήγαγε πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ Καίσαρ συγκαθεσθὲς τῷ βασιλεῖ ἔφη· “Τοῦ λαοῦ παντὸς, δέσποτα, συνηγμένου, πρόσταξον διαπερᾶσαι ἐν τῇ Κρήτῃ.” Ὅπισθεν δὲ ἐστὼς ὁ Βασίλειος τῆ χειρὶ διηπεῖλει τὸν Καίσαρα. Αἴφνης δὲ ἐπιστραφέντος τοῦ Καίσαρος καὶ ἰδόντος αὐτὸν ἀπειλούμενον, παρευθὺ 110.1061 Βασίλειος δέδωκεν αὐτῷ μετὰ τοῦ ξίφους καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μετ’ αὐτοῦ μεληδὸν κατέκοψαν αὐτὸν, τοῦ βασιλέως βλέποντος καὶ σιωπῶντος.²⁹ Ὡρα δὲ ἦν τρίτη τῆς ἡμέρας· εὐθέως δὲ (ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος) ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπέστρεψαν. Ἐρχομένων δὲ (κατὰ τὴν ὁδὸν) κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἀκρίτα, λαοῦ πολλοῦ συνηγμένου ἰδεῖν τὸν βασιλέα, εἰς τις μοναχικὸν σχῆμα περιβεβλημένος ἐφ’ ὑψηλῆς στάς πέτρας ἐπεφῶναι μεγάλως τῷ βασιλεῖ· “Καλὸν ταξειδίον ἐποίησας, ὦ βασιλεῦ, τὸν ἴδιον συγγενῆ καὶ τὸ πατρῶον αἷμα ξίφει ἀνελὼν· οὐαὶ σοι, οὐαὶ σοι, ὅτι ταῦτα ἐποίησας.” Θυμωθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος ἀποστέλλουσι μαγγλαβίτην τὸν Μωροθεόδωρον, τὸν μοναχὸν ξίφει ἀνελεῖν. Οἱ δὲ λαοὶ, ἐπιδραμόντες πρὸς τὸν ἀποσταλέντα, προεφασίσαντο ἄνουν καὶ δαιμονῶντα αὐτὸν εἶναι· καὶ οὕτως μόλις παρήλθε τὴν τιμωρίαν ὁ μοναχός.⁷⁴³ 30 Ὅψε δὲ σαββάτῳ τῆς ν’ ἐδήλωσε Φωτίῳ τῷ πατριάρχῃ ὁ βασιλεὺς διὰ Ῥεντακίου, πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ τὴν ἀναγόρευσιν τῆς βασιλείας ποιῆσαι Βασιλείου. Καὶ τῆ ἐπαύριον ἐξήλθον δύο σελλία. Οἱ δὲ λαοὶ διεταράχθησαν, πῶς, ἐνὸς βασιλέως ὄντος, δύο σελλία ἐξήλθον. Τοῦ (δὲ) βασιλέως διερχομένου ἐν τῇ προελεύσει, ὅπισθεν Βασίλειος περιεπάτει φορῶν σκαραμάγγιον μετὰ σπαθίου, ὡς ἔθος τοῖς παρακοιμωμένοις· μέχρι δὲ τῶν βασιλικῶν πυλῶν εἰσελθὼν, ὁ βασιλεὺς οὐκ ἀπέθετο τὸ στέφος, καθὼς ἔθος ἐστὶ (τοῖς) βασιλεῦσιν, ἀλλὰ μετ’ αὐτοῦ εἰσῆλθε μέχρι τῶν ἁγίων θυρῶν, καὶ ἀντιστραφεὶς ἀνέβη τρεῖς βαθμοὺς τοῦ ἄμβωνος ἐστεμμένος· καὶ ὑποκάτω τοῦ βασιλέως Βασίλειος (ὁ παρακοιμώμενος), κάτωθεν δὲ Βασιλείου Λέων ὁ Κάστωρ καὶ Ἀσηκρητῆς, ἔχων τόμον ἐπὶ χεῖρας, καὶ Μιχαὴλ πραιπόσιτος ὁ Ἀγγούρης καὶ οἱ δὴ μαρχοὶ ἅμα τοῖς δήμοις. Ἦρξατο οὖν Λέων ὁ Ἀσηκρητῆς ἀναγινώσκειν λέγων, ὅτι “Βάρδας ὁ Καίσαρ ἐβουλεύσατο κατ’ ἐμοῦ, ἀνελεῖν με, καὶ διὰ τοῦτο ὑπεξήγαγέ με τῆς πόλεως· καὶ εἰ μὴ διὰ Συμβατίου· καὶ Βασιλείου ἐμηνύθη μοι, οὐκ (ἂν) ἐν τοῖς ζώσιν ἤμην· ἐτελεύτησε δὲ ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀμαρτίας· θέλω δὲ Βασίλειον παρακοιμώμενον, ὡς πιστὸν ὄντα καὶ φυλάττοντα τὴν ἐμὴν βασιλείαν 110.1064 καὶ τοῦ ἐχθροῦ ἐλευθερώσαντά 744 με καὶ πόθον πολὺν πρὸς με ἔχοντα, εἶναι φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας (καὶ προνοητὴν) καὶ ὑπὸ πάντων εὐφημεῖσθαι ὡς βασιλέα.” (Βασίλειος δὲ ἐπληροῦτο δακρύων· καὶ δέδωκεν ὁ βασιλεὺς Φωτίῳ πατριάρχῃ τὸ στέμμα ἄρας ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς· ὃς, εἰσαγαγὼν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, ἐποίησεν ἐπ’ αὐτῷ.^{186b} εὐχὴν. Καὶ οἱ πραιπόσιτοι ἐνέγκαντες διβιτήσιον καὶ τζαγγία ἐνέδυσαν τὸν Βασίλειον· ὅστις βαλὼν τὴν χλαμύδα ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ βασιλέως. Καὶ ἐξήλθεν ὁ πατριάρχης καὶ ἦρεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως τὸ στέμμα καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ τῷ Βασιλείῳ· καὶ τῶν σκήπτρων πεσόντων, ὡς ἔθος, ἔστεψεν ὁ Μιχαὴλ τὸν Βασίλειον· καὶ εὐφήμησαν πάντες· “Μιχαὴλ καὶ Βασιλείου πολλὰ ἔτη”. Ὁ δὲ τὸν τόμον ἐπαναγνοὺς Κάστωρ ὁ Ἀσηκρητῆς, ἐξελθὼν ἐν Νικομηδείᾳ καὶ ἐλθὼν εἰς μονὴν ἀνδρείαν, ἔμεινε μέσον τοῦ λιβαδίου. Ἦν δὲ ἐκεῖσε φρέαρ· καὶ ἐμπεσὼν ἐν αὐτῷ, ἀπεπνίγη (καὶ ἐτάφη ἐκεῖ).³¹ Συμβατίος δὲ ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος, (ἀποτυχὼν τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξίας) ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τοῦ Βασιλείου, εἰς μῖσος κατὰ Βασιλείου κινεῖται καὶ συμβουλευσάμενος μετὰ Γεωργίου (στρατηλάτου) τοῦ Πηγάνη (τῆ ἐπαύριον) αἰτεῖται στρατηγὸς προβληθῆναι· ἀντ’ αὐτοῦ δὲ προεβλήθη λογοθέτης τοῦ δρόμου ὁ Γοῦμερ, (κάκεϊνος 745 κόμης τοῦ Ὀψικίου). Καὶ ἐξελθόντες ἅμα ὅτε Συμβατίος καὶ ὁ Πηγάνης ἤρξαντο καταστρέφειν καὶ πυρπολεῖν τὰς τε

χώρας καὶ (τὰς) ἀμπέλους ἦν γὰρ καιρὸς τοῦ θέρους εὐφημοῦν τες Μιχαὴλ μόνον, τὸν δὲ Βασίλειον ἀποκηρύττον τες. Ταῦτα μαθόντες οἱ βασιλεῖς ἐκέλευσαν τοὺς λοιποὺς στρατηλάτας τούτους καταπολεμῆσαι. Βουλευσάμενος δὲ Νικηφόρος ὁ Μαλεῖνος ἔρριψεν ἔγγραφον μέσον τοῦ λαοῦ, ἵνα δόλω τοὺς κρατήσωσι καὶ μὴ (τῷ φανερώς πολεμεῖν) εἰς ἐμφύλιον ἐμπέσωσι πόλεμον (καὶ πάντες εἶασαν αὐτούς). Ἐκρατήθη δὲ ὁ Πηγάνης· καὶ ἄραντες αὐτὸν εἰσήγαγον ἐν τῇ πόλει, καὶ τῇ προστάξει τοῦ βασιλέως τυφλοῖ αὐτὸν Κωνσταντῖνος ἑπαρχος ὁ Μυάρης· καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐν τῷ Μιλίῳ ἐπέ 110.1065 δωκαν αὐτῷ σκεῦος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ· καὶ ἐπερῖ ρίπτον αὐτῷ πάντες οἱ διαπορευόμενοι ἐν αὐτῷ εἶ τι ἐκ προαιρέσεως εἶχον. Καὶ μεθ' ἡμέρας λ' ἔκρα τήθη Συμβατίος ὁ Ἀρμένιος ὑπὸ Μαλεῖνου ἐν Κελτζινῇ ἐν πανδοχείῳ· καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὸν βασιλέα ὁ Μαλεῖνος ὄντα εἰς τὸν Ἅγιον Μάμαν τα. Καὶ προστάξει τοῦ βασιλέως ἄγουσι τὸν Πηγὰ νην εἰς ὑπάντησιν 746 Συμβατίου δόντες εἰς χεῖρας τοῦ Πηγάνη θυμιατήριον ὀστράκινον μετὰ θεαφίου θυμῶν αὐτόν· καὶ ἀποτυφλοῦσι Συμβατίου τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν, καὶ ἐκκόπτουσι (καὶ) τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα καὶ ἐκάθισαν αὐτὸν εἰς τὰ Λαύσου, καὶ δεδώκασι σκεῦος ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, ἵνα ὅς ἔχη προαίρεσιν, ἐπιρρίπτῃ αὐτῷ τι. Καὶ μεθ' ἡμέρας γ' ἀπήγαγον αὐτούς ἐν τοῖς ἰδίῳ οἴκοις ἔχοντες ἐν φρουρᾷ. 32 Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ (μηχανικὸν) ἀποστείλας (τὸν λεγόμενον Λάμαριν) ἐξάγει Κωνσταντῖνον τὸν Καβαλῖνον ἐκ τοῦ τάφου (ὃν εὗρεν ὑγιῆ· καὶ θέλων εἰσαγαγεῖν ἐν σάκκῳ καὶ μὴ χωρούμενον, ἐνετύλιξεν αὐτόν.) Ὡσαύτως καὶ Ἰωάννην πατριάρχην ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ τάφου ἅμα τῷ ὠμοφορίῳ (αὐτοῦ). Καὶ τούτους προστάξει τοῦ βασιλέως ἀπέκλεισεν ὁ ἕπαρχος ἐν τῷ πραιτωρίῳ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἵππικῶν ἀγαγῶν (αὐτούς) καὶ ἀπο γυμνώσας ἔτυψε μαγκλάβια· καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν (ἀποστείλας) κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ· τὴν δὲ λάρνακα τοῦ Κοπρωνύμου, πράσινον οὖσαν καὶ θαυμαστήν, διαπρίσας ἐποίησε στήθεα ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντι ναῶ ἐν τῷ παλατίῳ ἐν τῷ Φόρῳ. 747 33 Ἐγεννήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς ἐκ Μιχαὴλ καὶ Εὐδοκίας τῆς Ἰγγιρίνης, ἔτι περιόντος αὐτοῦ Μιχαὴλ μηνὶ Σεπτεμβρίῳ α' Ἰνδικτιῶνος ιε'. Ἐποίησε δὲ καὶ ἵππικὸν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἀγίῳ Μάμαντι ἵππεύσας βένετος. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ ἐξ Ἀρμενίων, ὁ πατὴρ Θωμᾶ πατρικίου, δρουγ γάριος ὢν τῆς βίγλης, ἵππευσε λευκός· πράσινος (δὲ ἵππευσεν) Ἀγαλλιανός, ρούσιος δὲ ὁ Κρασᾶς· Νικήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ ἐπὶ δεῖπνον 110.1068 καθεσθέντος ἅμα Βασιλείῳ καὶ Εὐδοκίᾳ, Βασιλίσκιανος ὁ πατρικίος ἐπὶ τὸν βασιλέα ὡς εὐφυῶς ἐλάσαντα (εἰς τὸ ἄρμα). Τοῦτον ἀναστῆναι κελεύσας ὁ βασιλεὺς, τὰ τζάγγια αὐτοῦ (προσέταξε) σῦραι καὶ ὑποδήσασθαι. Τοῦ δὲ ἀνανεύοντος καὶ πρὸς Βασίλειον ἀποβλέποντος, ἐν θυμῷ προσέταττεν ὁ βασιλεὺς τοῦτο ποιῆσαι. Τοῦ δὲ Βασιλείου ἐπινεύσαντος αὐτῷ, ὑπεδήσατο τὰ τζάγγια· ἔφη δὲ ὁ βασιλεὺς μεθ' ὄρκου πρὸς Βασίλειον (ὡς “ὑπὲρ σε) κάλλιον αὐτῷ πρέπουσιν· μὴ γὰρ οὐκ ἔχω ἐξουσίαν, ὡς σὲ βασιλέα ἐποίησα, καὶ ἄλλον ποιῆσαι;” καὶ ὠργίζετο κατὰ Βασιλείου θυμούμενος. Δακρύουσα δὲ ἡ Εὐδοκία ἔφη τῷ βασιλεῖ· “Τὸ τῆς 748 βασιλείας· ἀξίωμα, δέσποτά (μου), μέγα ἐστὶ, καὶ ἀναξίως καὶ ἡμεῖς ἐτιμῆθημεν, καὶ οὐ δίκαιόν ἐστι καταφρονεῖσθαι αὐτό.” Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε· “Μὴ λυποῦ ἐπὶ τούτῳ· καὶ (γὰρ) καὶ τὸν Βασιλίσκιανὸν βασιλέα θέλω ποιῆσαι.” Βασίλειος δὲ ἐν θυμῷ καὶ λύπη μεγάλη γέγονε. 34 Ἐξελθόντος δὲ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ κυνηγίῳ, μοναχός τις (ὑπαντήσας) δέδωκεν αὐτῷ χάρτην ἔχοντα τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλήν ὑπὸ Βασιλείου· ὁ δὲ ἀναγνούς καὶ θυμωθεὶς ἐμελέτα κατὰ Βασιλείου. Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας καλεσάσης τὸν βασιλέα εἰς τὰ Ἀνθεμίου, (ἀπέστειλε ῥεντάκιον τὸν πρωτοβεστιάριον αὐτοῦ μετὰ ἐτέρων ἀνθρώπων οἰκείων αὐτοῦ πρὸς τὸ θηρεῦσαι τι καὶ ἀποστεῖλαι τῇ μητρὶ αὐτοῦ.) Ὁ δὲ Βασίλειος συνεσκευάζετο κατὰ Μιχαὴλ (καὶ ἦν σκυθρωπὸς πάνυ). Ἐπὶ δεῖπνον δὲ τοῦ βασιλέως καθεσθέντος, προσεκαλέσατο Εὐδοκίαν καὶ Βασίλειον συνδειπνήσαι αὐτῷ. Τοῦ δὲ βασιλέως οἴνω πολλῷ

χρησαμένου, ἀναστὰς Βασιλείος ὡς διὰ τινὰ χρεῖαν, ἀπελθὼν ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ βασιλέως διαστρέφει τὰ κλεῖθρα, δυνατὸς ὢν, ὡς μηκέτι κλείεσθαι τὴν θύραν· καὶ ἀπελθὼν συνεδεῖπνει μετὰ 749 τοῦ βασιλέως. Τοῦ δὲ βασιλέως πάλιν οἰνωθέντος, τῆς Ἰγγιρίνης ὡς ἔθος αὐτῷ συγχειροῦσης, ἀναστὰς Μιχαὴλ χειροκρατούμενος παρὰ Βασιλείου, ἀπῆλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι, οὗ τὴν χεῖρα φιλήσας Βασί 110.1069 λειος ἐξῆλθεν· ἔνδοθεν δὲ τοῦ κοιτῶνος ἦν Βασιλίσκια νὸς τῇ κελεύσει τοῦ βασιλέως καὶ Ῥεντάκιος ὑπνώσας ἐν τῇ κλίνῃ πρὸς φυλακὴν αὐτοῦ. Ἰγνάτιος δὲ κοιτωνίτης, ἀπελθὼν τοῦ κλεῖσαι τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος, εὔρε διεστραμμένην καὶ ἀπογνοῦς ἐκαθέσθη ἐπὶ τῆς κλίνης τίλλων τὰς τρίχας αὐτοῦ. Τοῦ δὲ βασιλέως ἀπὸ (τοῦ) οἴνου ὑπνωθῆναι παραπλησίῳ κοιμωμένου, ἀθρόως ἐλθὼν Βασί λειος μετὰ καὶ ἐτέρων τὰς θύρας ἀνέωξεν· καὶ ἔμφοβος ἐξελθὼν Ἰγνάτιος ἀντέπιπτε Βασιλείῳ τοῦ μὴ εἰσελθεῖν. (Πέτρος δὲ ὁ Βούλγαρος, διὰ τῆς τοῦ Βασιλείου μασχάλης διελθὼν πρὸς τὴν κλίνην τοῦ βασιλέως, ἐκρατεῖτο παρὰ Ἰγνατίου ἀντιπίπτοντος αὐτῷ)· ἔξυπνος ἐγένετο ὁ βασιλεύς. Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος παρευθὺ μετὰ τοῦ ξίφους δούς τῷ βασιλεῖ ἀπέκοψε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὁ δὲ Ἰακωβίτζης ὁ ἀπελάτης (ὁ Πέρσης) τὸν Βασιλίσκιανὸν ξίφει τρώσας ἔρριψεν αὐτὸν ἄ 187βνωθεν 750 κάτω. Μαρριανὸς δὲ καὶ Βάρδας, ὁ πατὴρ Βασιλείου τοῦ ῥαίκτορος, καὶ Συμβάτιος, ὁ ἀδελφὸς Βασιλείου, καὶ Ἀσυλαίων ἐξάδελφος Βασιλείου, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαράς ἴσταντο πρὸς φυλακὴν ἔξωθεν. Καὶ οὐδεὶς τῶν μετὰ Μιχαὴλ ἔγνω τὰ γινόμενα. Συναθροισθέντες (δὲ) οἱ μετὰ Βασιλείου συνεβουλεύοντο. Ἀσυλαίων δὲ ἔφη πρὸς Βασίλειον, (ὅτι) “Εἰ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκόψαμεν, ἀλλὰ ζῶντα αὐτὸν εἰάσαμεν, καὶ (ἐὰν ζῆ, τί ἀπολογοσόμεθα;” Καὶ χαριζόμενος Βασιλείῳ) ὑποστρέψας (εὔρε Μιχαὴλ χεῖρας μὲν μὴ ἔχοντα, ἐπὶ τῆς κλίνης δὲ κείμενον ἐλεεινολογούμενον κατὰ Βασιλείου. Ὁ δὲ τὸ ξίφος γυμνὸν ἀνηλεῶς ἔπηξε κατὰ τῆς καρδίας τοῦ βασιλέως, διασχίσας τὰ ἔγκατα αὐτοῦ (καὶ στραφεὶς ἐνεκαυχᾶτο πρὸς Βασίλειον ὡς ἀνδραγάθημα μέγα πεποικώς.)

35 Κλύδωνος δὲ ὄντος ἐν τῇ θαλάσῃ, συναθροισθέντες κατήλθον μέχρι καὶ τοῦ περάματος· (καὶ διαπεράσαντες ἦλθον εἰς τὸν οἶκον Εὐλόγιου τοῦ Πέρσου, καὶ τοῦτον ἄραντες ἦλθον εἰς τὰ Μαρίνης)· καὶ ἀνελθόντες διὰ τοῦ τείχους ἦλθον μέχρι 110.1072 τοῦ παλατίου· πλάξ δὲ ἦν περιφράσσουσα 751 τὸ τεῖχος καὶ κρατήσας Βασίλειος δύο τῶν μετ’ αὐτοῦ (ὄντων) καὶ λακτίσας κατέαξε τὴν πλάκα, καὶ εἰσῆλθε μέχρι τῆς πύλης τοῦ παλατίου. Εὐλόγιος δὲ ὁ Πέρσης ἐλάλησε τῇ αὐτοῦ γλώττῃ Ἀρταβάσδω ἔταίρι ἀρχῆ ὡς “Ὁ Μιχαὴλ ξίφει ἐτελεύτησε, καὶ ἄνοιξον τῷ βασιλεῖ.” Καὶ ὁ Ἀρτάβασδος, εἰσδραμὼν πρὸς τὸν παπῖαν καὶ ἄρας ἀπ’ αὐτοῦ τὰς κλεῖς βιαίως, διήνοιξε (τῷ βασιλεῖ). Καὶ γενόμενος ἔνδοθεν Βασίλειος ἦρε τὰς κλεῖς τοῦ παλατίου ἐπὶ χεῖρας καὶ τῇ ἔωθεν Γρηγόριον τὸν ἐπιλεγόμενον τοῦ Φιλήμονος ἐποίησε παπῖαν· παρευθὺ δὲ ἀποστέλλει ἐν τῷ ἀγίῳ Μάμαντι, καὶ εἰσήγαγεν Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Ἰγγερος μετὰ δόξης πολλῆς ἐν τῷ παλατίῳ. Ἀπέστειλε δὲ καὶ Ἰωάννην πραιπόσιτον τοῦ ἄραι τὴν Δεκαπολίτισσαν καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀπαγαγεῖν. (Ἀπέστειλε δὲ) καὶ Παῦλον κοιτωνίτην τοῦ ἐνταφιάσαι Μιχαὴλ· καὶ ἀπελθὼν εὔρεν αὐτὸν ἐντετυλιγμένον ἐν τῷ σαγίσματι τοῦ δεξιοῦ ἵππου οὗ ἤλαυνεν (καὶ τὰ ἔγκατα αὐτοῦ ἔξω ἐκκρεμάμενα· εὔρε δὲ ἐκεῖ) θρηνοῦσας 752 (καὶ ἐλεεινολογουμένας) ἐπ’ αὐτῷ τὴν τε μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ· καὶ εἰσαγαγὼν εἰς πλοιάριον διεπέρασεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Χρυσόπολεως (κάκεῖ αὐτὸν ἐνταφιάσας ἔθαψε. Εἴ. Βασιλεία Βασιλείου τοῦ Μακεδόνο, Βασίλειος ἐβασίλευσε μετὰ Μιχαὴλ ἔτος α’ (καὶ) μηνῶν δ’ καὶ μόνος ἔτη ιθ’ προσέταξε δὲ τῷ ὑπάρχῳ (καὶ) Μαρριανῷ υἱῷ Πετρωνᾶ (ἀνελεθεῖν ἐν τῷ φόρῳ) καὶ ἀναγορεῦσαι αὐτὸν (μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ μόνον) βασιλέα. 2 Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην γράψαι (τὴν) παρὰ (τοῦ) Θεοῦ γενομένην ἐκδίκησιν εἰς τοὺς τὸν Μιχαὴλ διαχειρισμένους (καὶ) ἀπέπονθεν ἕκαστος αὐτῶν (ἐν) διαφόροις καιροῖς). Ὁ μὲν οὖν Ἰακωβίτζης κυνη 110.1073 γῶν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ

Φιλοπατίω, τοῦ ξίφους αὐτῶ ἐκπεσόντος, κατελθὼν τοῦ ἵππου, ἄραι αὐτὸ, τοῦ ποδὸς αὐτοῦ μὴ φθάσαντος τῆ 753 γῆ ἐπι βῆναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἑτέρου κρατηθέντος ἐν τῆ σκάλη. θροηθεὶς ὁ ἵππος διέσυρεν αὐτὸν, καὶ εἰς φάραγγας καὶ βοθύνους διελθὼν τοῦτον μεληδὸν διέσπασεν. Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος, στρατηλάτης γεγινὼς ἐν Χαλ δία καὶ φωραθεὶς κατὰ τοῦ βασιλέως μελετῶν 188a, προστάζει τοῦ βασιλέως ἀνεσκολοπίσθη παρὰ Ἀνδρέου στρατηλάτου. Ὁ δὲ ἐξάδελφος τοῦ βασιλέως Ἀσυλαίων ἐξωσθεὶς παρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ προαστείῳ αὐτοῦ (ᾧ ἐπώνυμον τοῦ Χαρτοφύλακος, ὡς) ἀπηνῆς καὶ ὠμὸς εἰς τοὺς δούλους αὐτοῦ ὦν, μαχαίραις παρ' αὐτῶν ἐν νυκτὶ ἀνηρέθη· οὗς ὁ βασιλεὺς κρατήσας καὶ μεληδὸν κατακόψας κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ. Ὁ δὲ Ἀπελάτης ὁ τοῦ Πέρσου σκωληκόβρωτος γενόμενος τοῦ ζῆν ἀπηλλάγη. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Τοξαράς εἰς Κιβυρῶν ῥαϊώτας σπαθοκοπηθεὶς τελευτᾷ· καὶ Μαριανὸς, ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως, τὸν πόδα συντριβεὶς καὶ ὑπὸ σκωλήκων καταβρωθεὶς τελευτᾷ. 3 Ὁ δὲ βασιλεὺς, προελθὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Χριστοῦ γενεθλίων, ἐν τῇ προελεύσει εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν ἐβάπτισε Στέφανον τὸν υἱὸν αὐτοῦ· ἀγαγὼν δὲ ἵππους 754 λευκοὺς μετὰ ἄρματος, ἐκάθισεν ἅμα τῇ Αὐγούστῃ, καὶ ὁ πραιπόσιτος Βαάνης σὺν αὐτοῖς βασιλεύων τὸ παιδίον μέχρι τοῦ παλατίου, τοῦ βασιλέως ῥίπτοντος ὑπατεῖαν ἐν τῇ ὁδῷ. 4 Ἐγένετο δὲ σεισμὸς τῆ ἑορτῆ τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου (μέγιστος ὥστε τὴν γῆν σειεσθαι) ἐπὶ μ' ἡμέρας (καὶ μ' νύκτας). Ἔπεσε δὲ τότε καὶ ἡ σφαιρα τοῦ ζώδου τοῦ φόρου, καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἢ ἐκκλησία ἢ λέγεται τὸ Σίγμα, ὥστε πάντας τοὺς ψάλλοντας ἐκεῖσε τελευτῆσαι. Λέων δὲ ὁ φιλόσοφος, τυχὼν ἐκεῖ, ἔλεγε τοῖς ψάλλουσι καὶ πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐκεῖσε ἐξελεθεῖν τῆς ἐκκλησίας· οἱ δὲ μὴ πεισθέντες αὐτῷ συνετελέσθησαν ἅπαντες. 110.1076 Αὐτὸς δὲ (ὁ φιλόσοφος εἰς κίονα) ὑπὸ συστημάτων σταθεὶς μετὰ ἑτέρων δύο ἐσώθη, καὶ ἕτεροι ε' μόνοι ὑποκάτω τοῦ ἄμβωνος. 5 Φώτιος δὲ ὁ πατριάρχης, ἐλθὼντος τοῦ βασιλέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μέλλοντος αὐτοῦ κοινωνεῖν, τοῦτον ληστήν καὶ φονέα ἔλεγε καὶ ἀνάξιον τῆς θείας κοινωνίας. Ὁ δὲ θυμωθεὶς ἀπέστειλεν ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἤγαγε τόμον μετὰ 755 Ῥωμαίων ἐπι σκόπων, καὶ τοῦτον τοῦ θρόνου ἐξέωσε, καὶ προεχειρίσατο Ἰγνάτιον τὸν ἐν ἁγίοις πατριάρχην τὸ δεῦτερον. 6 Ἐγεννήθη δὲ Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς τοῦ Ἰγνηρος Εὐδοκίας, οὗτος παῖς γνήσιος ὦν Βασιλείου. Ἐστράτευσε δὲ ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν τῶν εἰς Τηβρικὴν, καὶ πόλεμον συνάψας ἠττήθη καὶ πολλάκις συμβαλὼν Ἀγαρηνοῖς πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀπεβάλλετο. Ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ φυγῇ τοῦ βασιλέως Θεοφύλακτος ὁ Ἀβάστακτος, ὁ πατὴρ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος, διέσωσε τὸν βασιλέα παρὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν κρατούμενον· ὃν ἐπιζητήσας ὁ βασιλεὺς μετὰ ταῦτα, καὶ εὐρών, καὶ γνωρίσας (πολλοὶ γὰρ ἔλεγον τῷ βασιλεῖ ὅτι “Ἐγώ”·) ὁ δὲ, τὴν τιμὴν ἀφείς, τόπον βασιλικὸν ἠτήσατο, οὗ καὶ τετύχηκεν. Ὑποστρέψας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ 110.1077 πόλει, ἀπέστειλε 756 Χριστοφόρον γαμβρὸν αὐτοῦ ἐν Τήβρι κῆ, καὶ νίκην μεγίστην ἐποίησε καὶ ἐπόρθησε ταύτην καταστρέψας ἕως ἐδάφους. 757. 7 Ἰγνάτιος δὲ ὁ πατριάρχης ὠκοδόμησεν ἐκκλησίαν εἰς τὸ ἐμπόριον Σατύρου περὶ καλλῆ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀρχιστρατήγου τοῦ ἀνατέλλοντος, καὶ μονὴν πεποίηκεν ἀνδρείαν, ἔνθα καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπόκειται. 758. 8 Θέκλας δὲ τῆς ἀδελφῆς τοῦ βασιλέως ἀποστείλας πρὸς τὸν βασιλέα δι' ὑπόμνησιν τινα μέτριον ὄντα αὐτῆς ἄνθρωπον, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ὅτι “Τίς ἔχει τὴν κυρίαν σου;” Ὁ δὲ εἶπεν. “Ὁ Νεατοκομίτης.” Παρευθὺ δὲ ὁ βασιλεὺς ἀποστείλας ἤγαγεν αὐτὸν καὶ τύψας ἀπέκειρε καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνέδυσεν αὐτόν· Ὡσαύτως δὲ καὶ Προκόπιον 188b τὸν πρωτοβεστιάριον αὐτοῦ ἀποστείλας ἔτυψε τὴν Θέκλαν, ὃς 110.1080 καὶ ἄρας πάντα τὰ χρήματα αὐτῆς εἰσεκόμισε τῷ βασιλεῖ· τὸν δὲ Νεατοκομίτην μετὰ ταῦτα ἐποίησεν οἰκονόμον ἐν τῇ Μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. 9 Ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς ἐβάπτισε (καὶ) τοὺς Ἑβραίους πάντας ὅσοι τῷ τότε χρόνῳ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν

αὐτοῦ ὑπῆρχον, ἀναδεξαμένων αὐτοὺς πάντων τῶν ἐν ἀξίαις, φιλοφρονησαμένου τοῦ βασιλέως πάντας Ἑβραίους καὶ ἀντιλήψεις καὶ δῶρα πολλὰ παρασχόντος αὐτοῖς. 10 Τὸν δὲ προειρημένον Νικόλαον τὸν Ἄν δροσαλίτην τὸν (καὶ) προσμονάριον τοῦ ἀγίου Διομήδους, ᾧ τινι ὁ μάρτυς ἐπεφάνη, ὡς προεῖρηται περὶ τοῦ Βασιλείου, ἐτίμησεν αὐτὸν σύγκελλον καὶ οἰκονόμον, τὸν δὲ ἕτερον αὐτοῦ ἀδελφὸν Ἰωάννην, δρουγγάριον τῆς βίγλης, τὸν δὲ ἕτερον ἀδελφὸν αὐ τοῦ Παῦλον, τοῦ σακελλίου, τὸν δὲ ἕτερον Κων σταντίνον, 759 γενικὸν λογοθέτην. Τελευτήσαντος δὲ Νικολάου τοῦ συγκέλλου, θάπτουσιν αὐτὸν εἰς Ἄρ καδιανὰς, τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ἔνθα ἐστὶ νῦν τοῦ ἀγίου Κωνσταντίνου τὸ μετόχιον. 11 Ἦρξατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκχοῖζειν πλησίον τοῦ παλατίου πρὸς τὸ κτίσαι τὴν νέαν (ἐκκλησίαν) οἰκῆματα ἀάμπολλα ἐξωνησάμενος. Ἐμνηύθη δὲ τῷ βασιλεῖ ὡς ἡ Συράκουσα παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκπορθεῖται. Ἀσχολουμένων δὲ τῶν πλωτῶν ἐν τοῖς κτίσμασι (καὶ ἐκχοῖσμασι) τῆς νέας ἐκκλησίας, ἐγένετο βραδύτης τοῦ στόλου καὶ τοῦ λαοῦ, καὶ παρεδόθη ἡ αὐτὴ Συράκουσα πρὸ ὀλίγου πρὶν ἢ φθάσαι τὸν στόλον, τοῦ βασιλέως πολλὰ (ἐν τούτῳ) θρηνήσαντος καὶ ἀποδυναμένου. 12 Νικήτα δὲ τοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ Ξυλινίτου κατηγορηθέντος ὡς φιλουμένου παρὰ τῆς Αὐγουστής, τοῦτον ὁ βασιλεὺς ἀποκείρας μο ναχὸν ἐποίησεν (ὃς ἐπὶ βασιλέως Λέοντος γέγονεν οἰκονόμος ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ· καὶ τελευτήσας τίθεται ἐν τῇ μονῇ, ἣν αὐτὸς κατεσκεύασε· καὶ ἀπέκειρε τὰς αὐτοῦ ἀδελφάς). 13 Πολλὰ γὰρ χαλκουργήματα κατέαξεν ὁ βασιλεὺς λόγῳ τῆς νέας ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ μάρ μαρα καὶ ψηφίδας καὶ κίονας ἐκ πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ οἴκων ἀνέλαβεν εἰς κατασκευὴν αὐτῆς, 110.1081 ἐν οἷς στήλη ἴστατο χαλκῆ σχῆμα ἐπισκόπου 760 φέρουσα· ἐκράτει δὲ (ἡ αὐτὴ στήλη ἐν τῇ χειρὶ ράβδον ἔχουσαν ὄφιν ἐντετυλιγμένον· ταύτην καταγαγόντες ἀπέθηκαν ἐν τῷ βεστιαρίῳ. Κατελθόντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ ἀπελθόντος ἔνθα ἴστατο ἡ στήλη ὀρθή, ἐνέβαλε τοὺς δακτύλους αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ ὄφως· ὦν δὲ ἔνδον ζῶν ὄφις ἔδακε τοῦ βασιλέως τὸν δάκτυλον, ὃς μόλις δι' ἀντιφαρμάκων ἰάθη, θαυμασάντων πάντων ἐπὶ τούτῳ. 14. 189a Ἀλλὰ καὶ τὴν στήλην Σολομῶντος ἐν τῇ βασιλικῇ οὔσαν μεγίστην κατεάξας προσέταξεν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἐκτυπωθῆναι καὶ τεθῆναι κά τωθεν ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς αὐτῆς νέας ἐκκλησίας, ὡσπερ θυσίαν ἑαυτὸν τῷ τοιοῦτῳ κτίσματι Θεῷ προσάγων. 15 Ἐπεστράτευσε δὲ πάλιν ὁ βασιλεὺς κατὰ Μελιτηνῆς, καὶ αἰχμαλωσίαν ποιησάμενος (καὶ πολλοὺς πολέμους) ὑπέστρεψε. 16 Τελευτᾶ δὲ Ἰγνάτιος ὁ πατριάρχης· καὶ (ἀντ' αὐτοῦ πάλιν) ἀναβιβάζει Φώτιον (πατριάρχην) τὸ δεύτερον (αὐτοῦ) ὁ βασιλεὺς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἐξορίᾳ τελευτήσαντος Φωτίου πατριάρχου, ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ μονῇ τῇ λεγομένῃ τοῦ Ἱερεμίου ἐν τῷ Μερδοσαγάρῃ, οὔσης πρὸ τερον 761 καθολικῆς ἐκκλησίας· αὐτὸς δὲ Φώτιος ἐποίησεν αὐτὴν μονὴν γυναικειάν. 17 Πάλιν δὲ ἐκστρατεύει ὁ βασιλεὺς εἰς Γερμανίειαν, καὶ ταύτην ἐκπορθήσας καὶ αἰχμαλωτίσας ὑπέστρεψε. 18 Τελευτᾶ δὲ Κωνσταντίνος, ὁ υἱὸς Μιχαὴλ βασιλέως ἐξ Εὐδοκίας, ὡς δὲ λόγος, υἱὸς Βασιλείου· ὃν πολλὰ ἐθρήνησε Βασίλειος, πολλὰ στέργων αὐτὸν, καὶ ἀπέθετο τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τοῖς τάφοις τῶν βασιλέων. 19 Μαΐῳ (δὲ) ἄ ἐγκαινίζεται καὶ ἐνθρονίζεται ἡ νέα ἐκκλησία (ἣν ἔκτισεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἔκαλ λώπισε κόσμῳ πολλῶ) παρὰ Φωτίου πατριάρχου, τοῦ βασιλέως (ἐν τῷ ἐγκαινισμῷ) λῶρον φορέσαντος, καὶ χρήματα πολλὰ δόντος, καὶ Νέαν αὐτὴν ἐπονομάσαντος. 110.1084 20 Ἀπεστάλη δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Προκόπιος πρωτοβεστιάριος μετὰ πάντων τῶν δυτικῶν θεμάτων, ὄντος Εὐπραξίου στρατηλάτου ἐπὶ Σικελίαν, καὶ εἰς Κεφαλληνίαν τοῦ Μουσουλίκου, εἰς δὲ τὸ Δυρράχιον τοῦ Ῥαβδούχου καὶ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τοῦ Ὀνιάτου καὶ τοῦ Ἀποστύππου. Ὅστις Προκόπιος, πολλὰς πράξεις κατεργασάμενος καὶ ἀνδραγαθίας, ἐσχάτως πολέμου γεγονότος καὶ προδοθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀποστύππου, ἐσφάγη. 762 21 Λέων δὲ ὁ Σαλιβαρᾶς συνοψίζει Φωτίῳ πατριάρχῃ Θεόδωρον μοναχὸν

ἀρχιεπίσκοπον Εὐχαΐτων, ὡς εὐλαβῆ καὶ ποιοῦντα τεράστια καὶ προορατικόν. Φώτιος δὲ τοῦτον τῷ βασιλεῖ μεσι τεύει καὶ συνοψίζει, εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς ἀρεσθεὶς πρὸς γὰρ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ διέκειτοεῖχεν (οὖν αὐτόν) ἐν τιμῇ πολλῇ· ὃς ἀθυμοῦντα τὸν βασιλέα περὶ τοῦ τελευτήσαντος υἱοῦ αὐτοῦ Κων σταντίνου διὰ τὸ φίλτρον, ὅπερ εἰς αὐτὸν εἶχεν, ἐπλάνα καὶ ἐπηγγέλλετο δεῖξαι ζῶντα (τῷ βασιλεῖ), ὃ καὶ ἐποίησε. Ἐν γὰρ λόχημῃ τινὶ διερχομένῳ τῷ βασιλεῖ φάντασμα συνήνητησεν ἔφιππον χρυσοῦφαντον ἐνδεδυμένον, ἐν εἶδει τοῦ Κωνσταντίνου, ὃ καὶ ὀφθαλμοῖς εἶδε καὶ περιπλακεῖς κατεφίλησε· καὶ γεγονότος ἀφανοῦς, αὐτὸν ἰδεῖν ὑπελάμβανε καὶ ὡς οὐ πεπλάνηται· διὸ καὶ μονὴν ἐκεῖσε κτίσας, ἐπωνόμασεν αὐτὴν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. 22 Τούτοις καὶ ἑτέροις πλείστοις ὡς ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου ἀκριβῶς μεμνημένος ὁ λεγόμενος Σανταβαρηνὸς ἐποίησε τὸν βασιλέα πίστιν πολλὴν κεκτῆσθαι πρὸς αὐτόν. 23 Ἠγάγετο δὲ ὁ βασιλεὺς γυναῖκα Λέοντι τῷ βασιλεῖ, 763 θυγατέρα Μαρτινακίου, ἣν καὶ ἔστεψε ποιήσας τοὺς γάμους ἐν τῇ Μαναύρα καὶ ἐν τοῖς 189 ἀκουβίτοις. 24 Κατηγορήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Σανταβαρηνοῦ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὡς ὅτι “Μα 110.1085 χαίριον ἐπιφέρεται βουλόμενος ἀνελεῖν σε μετ’ αὐτοῦ,” ὅπερ αὐτὸς μαχαίριον διὰ δολίας συμβουλῆς ἐποίησε τὸν Λέοντα κατασκευάσαι καὶ φορεῖν ἐν τῷ τουβίῳ, εἰπὼν αὐτῷ, ὅτι “Πολλάκις τοῦ πατρὸς σου ἐπιζητοῦντος μαχαίριον διὰ χρεῖαν τινὰ, ἵνα τί μὴ δίδως αὐτῷ.” Καὶ τοῦτο κατασκευάσας Λέων ὁ βασιλεὺς καὶ διαβληθεὶς, ὡς εἴρηται, καὶ φωραθεὶς ἐν τῷ τουβίῳ τοῦτο βαστάζων, πολλὰ περὶ τούτου ἀπολογούμενος, οὐκ ἤκούετο. Ἐτύφθη οὖν Νικήτας ὁ Ἑλλαδικὸς ὁ πρωτοβεστιάριος αὐτοῦ, ὃς γέγονε παπίας ἐπὶ Ῥωμανοῦ βασιλέως, καὶ ἄλλοι μετ’ αὐτοῦ πολλὰ δεινὰ πεπονθότες ἐξωρὶ σθησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς Λέοντα καθεῖρξας ἐν τῷ τρικλίνῳ τῷ Μαργαρίτου ἐκτυφλώσαι αὐτόν, εἰ μὴ Φώτιος πατριάρχης διὰ πολλῶν παρακλήσεων τοῦτο διεσκέδασεν ἅμα Ζαύτζα Στυλιανῶ μικρῶ ἐταιριάρχῃ τότε ὄντι· ἐποίησε δὲ ἀπὸ ὄψεως μῆνας γ’ θρηνῶν καὶ ὀδυρόμενος καὶ δι’ ἐπιστολῶν πολλὰ δυσωπῶν τὸν βασιλέα. Μεγάλῃν 764 δὲ πίστιν τοῦ βασιλέως ἔχοντος εἰς τὸν ἅγιον Ἡλίαν ἀποσυνοψίζει Λέων ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἅγιον Ἡλίαν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ. Τῆς δὲ προελεύσεως γενομένης, ἰδόντες 189b αὐτὸν οἱ λαοὶ ἐφώνησαν τό· “Δόξα σοι, ὁ Θεός.” Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀντιστραφεὶς ἀπελογήσατο αὐτοῖς· “Δοξάζετε περὶ τοῦ υἱοῦ μου τὸν Θεόν; πολλὰς θλίψεις ὑπ’ αὐτοῦ ἔχετε ὑπομεῖναι καὶ ἐπωδύνους ἡμέρας διελθεῖν.” 25 Κατηγορήθη δὲ Ἀνδρέας δομέστικος τῶν σχολῶν παρὰ Σανταβαρηνοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ὡς τὰ Λέοντος φρονῶν, καὶ διεδέχθη παρὰ τοῦ βασιλέως· ἀντ’ αὐτοῦ δὲ προεβλήθη δομέστικος ὁ Στυπιώτης· καὶ ἀπελθὼν μετὰ λαοῦ ἐν Ταρσῶ ἦν τήθη καὶ πάντας ἀπώλεσεν· καὶ πάλιν προχειρίζεται Ἀνδρέας παρὰ τοῦ βασιλέως δομέστικος. 26 Ἐγένετο δὲ συσκευὴ κατὰ τοῦ βασιλέως παρὰ Ἰωάννου τοῦ Κροκόα, δομestίκου ὄντος τῶν ἱκανάτων, χρηματισθέντος παρὰ τοῦ ὄντος ἐν Βλαχέρναις ἐγκλειστού. Εὐρέθησαν δὲ πολλοὶ τῶν 110.1088 συγκλητικῶν καὶ (λοιπῶν) ἀρχόντων μέχρι τῶν ξ’· ἦν γὰρ Μιχαὴλ ὁ ἐταιριάρχης, ὁ Κατουδάρης, καὶ ὁ Μυξάρης, καὶ ὁ Βαβουτζίκιος, (καὶ οἱ λοιποί. Τῆς γοῦν τοιαύτης ἐπιβουλῆς μηνυθείσης τῷ 765 βασιλεῖ παρὰ τοῦ πρωτοβεστιάριου τοῦ Κροκόα) κρατηθέντων τε πάντων, ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ καὶ καθεσθεὶς ἐκεῖσε, καὶ ἀνακρίνας τὰ κατ’ αὐτούς, πάντας τύψας καὶ κουρεύσας, τὰς ἔτι περιλειφθείσας τρίχας κατέκαυσεν. (Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξῆλθεν ἐν τῇ προελεύσει τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὅτε καὶ τὴν ἐπιβουλήν ἔμελλον ποιῆσαι, περιεπάτου δὲ ὀπισθεν αὐτοῦ γυμνοὶ μέχρι τοῦ φόρου δεδεμένοι, καθὼς διωρίσατο, εἶθ’ οὕτως πάντας δημεύσας ἐξώρισεν). 27 Τοῦ δὲ βασιλέως ἐξελθόντος πρὸς τὸ κνηγῆσαι, ἐλάφου ποθὲν ἀναφανέντος παμμεγέθους, ὡς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κατεδίωκεν, ἐπιστραφεὶς ὁ ἔλαφος ἦρε τὸν βασιλέα ἐκ τῆς ζώνης ἀπὸ τοῦ ἵππου· φθάσας δὲ τις καὶ τὴν σπάθην γυμνώσας, τὴν ζώνην ἐκκόψας τὸν βασιλέα ἐρρύσατο. Μετὰ δὲ τὸ

ὑποστραφῆναι ἐκέλευσε τὸν τὴν ζώνην αὐτοῦ ἀποτεμόντα ἀποτμηθῆναι τὴν κεφαλὴν ὡς γυμνῶσαντα τὸ ξίφος κατ' αὐτοῦ, πολλὰ ἀπολογουμένου ὡς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τοῦτο πεποιηκέναι, ἀλλ' οὐδὲν ὠφέλησεν· ἐκ δὲ τοῦ σπαραγμοῦ τοῦ ἐλάφου νοσηλευθεὶς Βασίλειος τελευτᾷ κατὰ ταλιπῶν (Λέοντα) αὐτοκράτορα καὶ Ἀλέξανδρον δρον. 766 ἴ. Βασιλεία Λέοντος υἱοῦ Βασιλείου. Λέων ὁ υἱὸς Βασιλείου ἐβασίλευσεν ἔτη κέ', μὴ νας ἧ'. Στέφανος δὲ ὁ αὐτοῦ ἀδελφός, κληρικὸς ὢν καὶ σύγκελλος, ἦν μετὰ Φωτίου τοῦ πατριάρχου ἀνατρεφόμενος παρ' αὐτοῦ καὶ παιδευόμενος. Ὁ 110.1089 δὲ (αὐτὸς) Λέων μετὰ τὸ αὐτοκρατορῆσαι ἀπέστειλεν Ἀνδρέαν στρατηλάτην μετὰ κληρῶν πολλῶν καὶ συγκλητικῶν ἐν Χρυσοπόλει, καὶ ἐξήγαγον Μιχαὴλ (ἐκ τοῦ τάφου καὶ ἔβαλον ἐν γλωσσοκόμῳ κυπαρισίνῳ, καὶ ἐπὶ κραββάτου θέντες καὶ σκεπάσαντες, βασιλικῶς τε τιμήσαντες) μεθ' ὕμνων καὶ τιμῆς πολλῆς (ἐπομένων ἐκεῖσε καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ) ἤγαγεν εἰς τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, καὶ ἀπέθετο ἐν λάρνακι. 2 Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν Ἀνδρέαν 767 δομέστικον τῶν σχολῶν ἅμα Ἰωάννη Ἀγιοπολίτη σοφωτάτῳ καὶ γεροντότῳ λογοθέτῳ τοῦ δρόμου· καὶ ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς ἐκκλησίας ἀνεβή θόντες, τὰς τοῦ πατριάρχου Φωτίου αἰτίας ἀναγνόντες, τοῦτον τοῦ θρόνου κατήγαγον· καὶ περιώρισαν αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀρμενιανῶν τῇ ἐπιλεγομένῃ τοῦ Βόρδονος. 3 Προεβάλετο δὲ ὁ βασιλεὺς Στυλιανὸν Ζαούτζαν μάγιστρον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου· ἀνήγαγε δὲ Στέφανον τὸν σύγκελλον καὶ ἀδελφὸν 190a αὐτοῦ ἐν τῷ πατριαρχείῳ· καὶ πρὸ τῶν Χριστοῦ γέννων χειροτονεῖται πατριάρχης ὑπὸ Θεοφάνους τοῦ πρωτοθρόνου καὶ λοιπῶν ἀρχιερέων, (καὶ) ποιήσας ἐν τῷ πατριαρχείῳ ἔτη ἑκατὸν καὶ μῆνας εἴκοσι ἔτελεύτησε, καὶ θάπτεται ἐν τῇ μονῇ τῶν Σικεῶν. 4 Ἐφ' οὗ Λέοντος προεδόθη τὸ κάστρον (ἢ λεγομένη) Ὑψηλῆ, καὶ ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, αἰχμαλωτισθέντων πάντων τῶν ὄντων ἐκεῖσε. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμός μέγας πλησίον τῶν Σοφιανῶν, ἐμπρησθείσης καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ, ἦν ὁ αὐτὸς Λέων λαμπρῶς ἀνεκαίνοσεν. 5 Ἀπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς Εὐχαΐτα καὶ ἤγαγε 768 Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τῇ πόλει. Ἀνδρέας δὲ ὁ δομέστικος καὶ Στέφανος ὁ μάγιστρος (ὁ τῆς Καλομαρίας) οἱ πολλὰ λοιδορῶν θέντες ἐπὶ Βασιλείου παρὰ Σανταβαρηνοῦ ὑπέθησαν τῷ βασιλεῖ συσκευὴν ποιησάμενοι, ὡς ὅτι Φῶ 110.1092 τος ὁ πατριάρχης καὶ Θεόδωρος ὁ Σανταβαρηνὸς βουλήν εἶχον ποιῆσαι βασιλέα ἐκ τῶν ἰδίων Φωτίου πατριάρχου. Προσέταξε δὲ ὁ βασιλεὺς ἀγαγεῖν Φώτιον πατριάρχην καὶ Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τοῖς παλατίοις τῶν Πηγῶν, καὶ ἰδίως αὐτοὺς φρουρεῖσθαι διωρίσασθαι. Ἀπεστάλησαν δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως Στέφανος μάγιστρος καὶ Ἀνδρέας δομέστικος ὁ καὶ Κρατερὸς καὶ ὁ πατρίκιος Γούβερ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀγιοπολίτης (ἐπὶ τὸ ἐξετάσαι τὰ κατ' αὐτῶν). Καὶ ἀγαγόντες τὸν πατριάρχην καὶ καθίσαντες, ἐπὶ θρόνου ἐν τιμῇ καὶ αὐτοὶ καθ' εσθέντες, ἔφη πρὸς τὸν πατριάρχην Ἀνδρέας ὁ δομέστικος· “Γνωρίζεις, ὦ δέσποτα, τὸν ἄββᾶν Θεόδωρον”; Ὁ δὲ ἀπεκρίθη· “Ἄββᾶν Θεόδωρον οὐ γνωρίζω.” Καὶ ὁ Ἀνδρέας· “Τὸν ἄββᾶν Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν οὐ γνωρίζεις”; Καὶ ὁ πατριάρχης· “Γινώσκω τὸν μοναχὸν Θεόδωρον, ἀρχιεπίσκοπον ὄντα Εὐχαΐτων. 6 Ἦγαγον δὲ καὶ τὸν Σανταβαρηνὸν πρὸς αὐτοὺς, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν Ἀνδρέας ὁ δομέστικος· “Ὁ βασιλεὺς σοὶ δηλοῖ· Ποῦ εἰσι τὰ χρήματα καὶ πράγματα τῆς ἐμῆς βασιλείας;” Ὁ δὲ ἔφη· “Ὅπου δέδωκεν αὐτὰ ὁ βασιλεὺς, 769 ὁ κατὰ τὴν ἡμέραν, εἰσὶν· νῦν δὲ, ἐπεὶ κελεύει ὁ βασιλεὺς ἀναζητεῖν αὐτὰ, ἐξουσίαν ἔχει ἀναλαβέσθαι αὐτά.” Καὶ ὁ Ἀνδρέας ἔφη πρὸς αὐτόν· “Εἰπέ, τίνα ἐβούλου ποιῆσαι βασιλέα, ὑποθέμενος τῷ ἐμῷ πατρὶ διὰ συσκευῆς σου τυφλῶσαί με, τοῦ πατριάρχου ἴδιον ἢ σόν;” Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· “Οὐ γινώσκω τὸ σύνολον περὶ ὧν λέγετε κατηγοροῦντές με”. Λέγει οὖν Στέφανος ὁ μάγιστρος πρὸς αὐτόν· “Καὶ πῶς ἐμήνυσας τῷ βασιλεῖ, ἵνα ἐλέγξω τὸν πατριάρχην περὶ τούτου;” Ὁ δὲ Σανταβαρηνὸς παρευθὺ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας τοῦ

πατριάρχου, εἶπεν· “Ὁρκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ, δέσποτα, ἵνα πρῶτον ποιήσης τὴν ἐμὴν καθαίρεσιν, καὶ τότε γυμνὸν ὄντα τῆς ἱερωσύνης, κολαζέτωσαν ὡς κακοῦργον· οὐ γὰρ τοιαῦτα ἐδήλωσα τῷ βασιλεῖ.” Ὁ δὲ πατριάρχης ἐνώπιον πάντων ἔφη· “Μὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἐμῆς ψυχῆς, κύριε Θεόδωρε, ἀρχιεπίσκοπος εἶ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.” Θυμωθεὶς οὖν Ἀνδρέας ἐπὶ τούτοις ἔφη· “Οὐκ ἐμήνυσας, ἀββά, τῷ βασιλεῖ δι’ ἐμοῦ, ὅτι ἵνα ἐλέγξω τὸν πατριάρχην ἐν τούτῳ;” Ὁ δὲ 110.1093 ἀπηνεῖτο μὴ εἰδέναι τι. Ὑποστρέψαντες οὖν ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ πάντα τὰ λαληθέντα παρ’ αὐτῶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, θυμῷ τε καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτω ληφθεὶς ὡς μὴ εὐρῶν αἰτίαν κατὰ τοῦ πατριάρχου, ἀποστείλας ἔτυψε τὸν Σανταβαρηνὸν 770 σφοδρῶς, καὶ τοῦτον ἐξώρισεν 190b ἐν Ἀθήναις, ὅπισθε δὲ αὐτοῦ ἀποστείλας, ἐτύφλωσεν αὐτὸν καὶ ἐξώρισεν εἰς Ἀνατολήν. 7 Μετὰ δὲ ἔτη πολλὰ παρακληθεὶς ὁ βασιλεὺς τοῦτον εἰσήγαγεν ἐν τῇ πόλει, καὶ προσέταξε λαμβάνειν αὐτὸν ἀννόνας ἐκ τῆς Νέας ἐκκλησίας. Ἐτελεύτησε δὲ ὁ Σανταβαρηνὸς ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ζωῆς τῆς αὐτοῦ μητρός. 8 Ἐπὶ τῆς βασιλείας οὖν Λέοντος, Ἀγίων, ὁ Λογγιβαρδίας ἔξαρχος καὶ δούξ, γαμβρὸς δὲ γε γονῶς τοῦ ῥηγὸς Φραγγίας, ἀντήρε τῷ βασιλεῖ, πᾶσαν τὴν χώραν εἰς ἑαυτὸν δουλωσάμενος. Τοῦτο γνοὺς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλε Κωνσταντῖνον τὸν τῆς τραπέζης σὺν πᾶσι τοῖς θέμασι τῆς Δύσεως πρὸς τὸ καταπολεμῆσαι Ἀγίωνα· καὶ συμβολῆς γενομένης, ἠττήθησαν οἱ μετὰ Κωνσταντίνου καὶ κατεσφάγησαν, μόλις αὐτοῦ διασωθέντος. 9 Γέγονε δὲ ἔκλειψις ἡλιακὴ, ὥστε νύκτα γενέσθαι ὥρα καὶ τοὺς ἀστέρας φαίνεσθαι· ἀλλὰ καὶ βρονταὶ καὶ συνοχὴ ἀνέμων καὶ ἀστραπαὶ γεγόνασιν, ὥστε καῖναι ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς τοῦ φόρου ἀνθρώπους ἑπτὰ. 10 Καὶ ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἡ Σάμος τὸ κάστρον, αἰχμαλωτισθέντος καὶ τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ τοῦ 771 Πασπαλά. Προεχειρίσατο δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς Ζαύτζαν εἰς βασιλεοπάτορα, συμφιλιωθεὶς ἤδη Ζωῆ τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, φαρμάκῳ τινὶ τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Θεοδώρου τοῦ Γουζουνιάτου. 11 Στεφάνου δὲ πατριάρχου τῶν τῆδε μετὰ τὸν ἀντὶ αὐτοῦ Ἀντώνιος ὁ λεγόμενος Καυλέας. Ἦλθε δὲ καὶ ἀγγελία παρὰ 110.1096 τοῦ στρατηγοῦ Μακεδονίας ὡς ὁ ἄρχων Βουλγαρίας Συμεὼν βούλεται ἐκστρατεῦσαι κατὰ Ῥωμανίας. Ἡ δὲ αἰτία ἦν ὠργίζετο Συμεὼν ἦν αὕτη· Ζαύτζας ὁ βασιλεοπάτωρ εἶχε δοῦλον εὐνοῦχον ὀνόματι Μουσικόν. Οὗτος ἐφιλιώθη Σταυρακίῳ καὶ Κοσμᾷ, Ἑλλαδικοῖς φιλοχρῦσοις καὶ πραγματευταῖς, οἵτινες, πρὸς αἰσχροκέρδειαν ἀφορῶντες, μεσιτεία καὶ δυνάμει τοῦ Μουσικοῦ διέστησαν τὴν ἐν τῇ πόλει (γενομένην) πραγματείαν τῶν Βουλγάρων ἐν Θεσσαλονίκῃ, κακῶς τοὺς Βουλγάρους διοικοῦντες ἐν τῷ κομμερκεύειν. Οἱ δὲ Βούλγαροι τῷ Συμεὼν ταῦτα ἀπήγγειλαν· ὁ δὲ δήλα πεποίηκε ταῦτα τῷ βασιλεῖ Λέοντι. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ὑπὸ τοῦ βασιλεοπάτορος κωλυόμενος 772 προσπαθούντος τῷ Μουσικῷ, πάντα ὡς λῆρον ἤκουε. 12 Μανεῖς οὖν ὁ Βούλγαρος ἐκστρατεύει κατὰ Ῥωμαίων· καὶ μαθὼν ταῦτα ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει τὸν Κρινίτην στρατηλάτην κατὰ Βουλγάρων μετὰ ὄπλων καὶ ἀρχόντων πολλῶν τῆς πόλεως κατὰ Συμεὼν. Καὶ συμβολῆς γενομένης ἐν Μακεδονίᾳ, τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι, σφαγέντος τοῦ τε Κρινίτου καὶ τοῦ Ἀρμένη τοῦ Κουρτίκη καὶ τῶν λοιπῶν πάντων. Ἐκ δὲ τῶν Χαζάρων, οἳ ἦσαν εἰς τὴν ἑταιρίαν Λέοντος, κρατηθέντες καὶ τὰς ῥίνας αὐτῶν κοπέντες εἰς αἰσχύνην Ῥωμαίων, ἐν τῇ πόλει παρὰ Συμεὼν ἀπεστάλησαν· οὓς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς καὶ θυμωθεὶς ἀπέστειλε Νικήταν τὸν ἐπιλεγόμενον Σκληρὸν μετὰ δρομώνων ἐν τῷ ποταμῷ Δανουβίῳ δοῦναι δῶρα τοῖς Τούρκοις καὶ πόλεμον κινήσαι κατὰ Συμεὼν. Ὁ δὲ, ἀπελθὼν καὶ συντυχῶν ταῖς κεφαλαῖς αὐτῶν Ἀρπάδη καὶ Κουσάνη, καὶ συνθεμένων πολεμῆσαι, λαβὼν ὄψιδας, ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα. Ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν διὰ τῆς θαλάσσης ἀπέστειλεν Εὐστάθιον πατριάρχον καὶ δρουγγάριον τοῦ πλωίμου, Νικηφόρον δὲ πατριάρχον τὸν Φωκᾶν καὶ δομέστικον μετὰ τῶν θεμάτων ἀπέστειλε διὰ γῆς, καὶ εἰσῆλθε μέχρι Βουλγαρίας. 773 Ὁ δὲ βασιλεὺς,

τὴν εἰρήνην ἄσπα ζόμενος, 191a μετὰ τοῦτο ἀπέστειλε Κωνσταν τινάκην κουαίστωρα πρὸς Συμεὼν τὰ περὶ εἰρήνης 110.1097 συμβουλευόντα. Συμεὼν δὲ, τὴν κατ' αὐτοῦ κίνησιν διὰ τε γῆς καὶ θαλάσσης μαθὼν, ἐν φρουρᾷ κατα κλείει τὸν κουαίστωρα ὡς ἐπὶ δόλω ἐλθόντα. Περὰ σαντες οὖν οἱ Τοῦρκοι, τοῦ Συμεὼν ἐπὶ τὸ στρατὸν Φωκᾷ ἀσχολουμένου, ἠχμαλώτευσαν πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν. Ταῦτα μαθὼν Συμεὼν κινεῖται κατὰ Τούρκων· οἱ δὲ ἀντιπεράσαντες συμβάλλουσι πόλεμον μετὰ Βουλγάρων, καὶ τρέπεται Συμεὼν μόλις διασωθεὶς ἐν τῇ Δίστρα. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ἠτήσαντο τὸν βασιλέα ἀποστεῖλαι καὶ ἀγοράσαι τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Βουλγάρων· ὃ δὲ καὶ πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς, τοὺς πολίτας ἀποστείλας ἐπαγοράσαι αὐτούς. 13 Ὁ δὲ Συμεὼν δι' Εὐστάθιου δρουγγαρίου ἐδεήθη περὶ (τῆς) εἰρήνης, πρὸς ἣν ὑπέειξεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπέστειλε Λέοντα τὸν Χοιροσφάκτην πρὸς τὸ γενέσθαι εἰρήνην· ἐδέξατο δὲ Νικηφόρος ὑποστρέψαι μετὰ λαοῦ καὶ ὁ δρουγγάριος τῆς βίγλης Εὐστάθιος ὁμοίως. Λέοντα οὐδὲ λόγου ἤξιωσε Συμεὼν, ἀλλ' ἠσφαλίσατο εἰρκτῆ· ἐκ στρατεύσας δὲ κατὰ τῶν Τούρκων, ἐκείνων ὀχύρωμα βοηθείας μὴ ἐχόντων παρὰ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἀπρο νοήτων ἐαθέντων, πάντας κατέσφαξεν αὐξήσας τὴν μεγαλαυχίαν αὐτοῦ. 774 Καὶ ὑποστρέψας εὔρε Λέοντα ἐν τῇ Μουνδάγρα, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· “Οὐ ποιῶ εἰρήνην, ἐὰν μὴ πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν λάβω.” Διωρίσατο οὖν ὁ βασιλεὺς ταύτην ἀποδοῦναι. Καὶ ἦλθε μετὰ Λέοντος Βούλγαρος οἰκεῖος τοῦ Συμεὼν, καὶ παρέλαβεν αὐτούς. 14 Νικηφόρου δὲ τοῦ Φωκᾷ τελευτήσαντος, ἀφορμὰς ἐζήτει Συμεὼν τὴν εἰρήνην διαλύσαι· ἐπιζητῶν γὰρ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους ἐξέρχεται κατὰ Ῥωμαίων. Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς δομέστικον τῶν σχολῶν προβάλλεται Λέοντα τὸν Κατακαλὼν, ἐν τῇ Ῥάβδω τὴν οἴκησιν ἔχοντα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἀποστέλλει Θεοδόσιον πατρίκιον καὶ πρωτοβεστιάριον, καὶ περῶσιν ὅλα τὰ θέματα καὶ τὰ τάγματα. Καὶ γενομένης συμβουλῆς μετὰ Συμεὼν εἰς τὸ 110.1100 Βουλγαρογέφυρον, ἐγένετο τροπὴ δημοσία, καὶ πάντες ἀπώλοντο, καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος Θεοδόσιος (δι' ὃν ὁ βασιλεὺς οὐ μετρίως ἠνίαθη). 15 Ἐπὶ τούτου ἔσφαξαν καὶ ἐν Χερσῶνι οἱ τοῦ κάστρου 775 τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Συμεὼν τὸν υἱὸν Ἰωνᾶ. Καὶ παρελήφθη τὸ κάστρον τὸ Κόρον ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν. 16 Ὁ δὲ βασιλεὺς πρόκενσον ἐποίει εἰς τὰ Δαμιανοῦ, συνόντος καὶ Ζαύτζα τοῦ παραδυναστεύοντος καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἅμα τῷ βασιλεῖ Θεοφανῶ δὲ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ οὐ παρῆν ἐκεῖ, ἐν Βλαχέρναις ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῶ προσεκαρτέρει εὐχομένη. Δόξαντος οὖν τοῦ βασιλέως μείναι ἐκεῖ, συμβούλιον ποιήσαντες οἱ τοῦ Ζαύτζα συγγενεῖς, ὃ τε (υἱὸς αὐτοῦ ὁ) Τζάντζης καὶ οἱ λοιποὶ ἠβούλοντο τῇ νυκτὶ φονεῦσαι τὸν βασιλέα· ἡ Ζωὴ δὲ, μετὰ τοῦ βασιλέως καθεύδουσα καὶ τὴν ταραχὴν ἀκούσασα, διὰ τῆς θυρίδος προσβλεψαμένη αὐτοὺς κατεσίγασεν· ὡς δὲ τὸ δεινὸν ἔγνω (τῆς ἐπιβουλῆς ἧς ἐμελέτησαν), ἐξύπνισε τὸν βασιλέα, ὃς παρευθὺ εἰσελθὼν εἰς πλοῖον, διεπέρασεν εἰς Πηγὰς, ἑάσας Ζαύτζαν καὶ πάντας ἐκεῖσε. Καὶ πρῶτ' ἵκτιον εἰσήλθεν εἰς τὸ παλάτιον ἐξεώσας Ἰωάννην δρουγγάριον τῆς βίγλης καὶ προβαλλόμενος Πάρδον, υἱὸν Νικολάου ἐταιριάρχου, ἀντ' αὐτοῦ. Ὁ γὰρ Νικόλαος συμφιλιωθεὶς τῷ βασιλεῖ κατάδηλα ἐποίει αὐτῷ πάντα τὰ τοῦ Ζαύτζη. Καὶ ἔκτοτε οὐκ εἰσήρχετο ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ κελὶ τὸν τοῦ Ζαύτζη, ἕως Ἀσυλέων ὁ μάγιστρος ὁ Θεοδοτάκιος διήλλαξεν αὐτούς. 776 17 Τελευτᾷ δὲ Θεοφανῶ Αὐγοῦστα βασιλεύσασα ἔτη ιβ', ἦν οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἀνέδειξεν ὁ Θεὸς θαυματουργὸν διὰ τὸ ἀζηλότυπον αὐτῆς καὶ ἀμνησίκακον καὶ διὰ τὸ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ 191b προσευχαῖς ἀδιαλείπτως προσκαρτερεῖν τῷ Θεῷ (καὶ ταῖς ἀγίαις Ἐκκλησίαις). 18 Στέφει δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς Ζωὴν τὴν θυγατέρα Ζαύτζα, καὶ εὐλογεῖται μετ' αὐτῆς παρὰ κληρικῶν τοῦ παλατίου, ὧς ἐπὶ κληρὸν Σινάπης. (Καὶ) ὁ μὲν εὐλογήσας καθρέθη· ἡ δὲ ἐβασίλευσεν ἔτος α', μῆνας η'. Τελευτησάσης δὲ τῆς (αὐτῆς) Ζωῆς, λάρνακα ἐφεῦρον εἰς τὸ ἀποτεθῆναι τὸ σῶμα αὐτῆς ἔχουσαν ἔνδοθεν γράμματα κεκολλημένα

γράφοντα οὕτως: “Θυγάτηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος.”¹⁹ Διεβλήθησαν δὲ τῷ βασιλεῖ Λέοντι ὁ τε Μουσικὸς καὶ ὁ Σταυράκιος ὡς (ὅτι) παρὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ὀφικιαλίων λαμβάνοντες δῶρα καὶ μεσιτεύοντες πρὸς τὸν βασιλεπόατορα· καὶ ποτε εἰσελθόντος τοῦ Σταυρακίου μετὰ γραμμάτων τινὸς τῶν στρατηγῶν πρὸς τὸν Ζαύτζαν, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἐστῶς ἐν τῷ ἡλιακῷ, ἦλθεν ὀπισθεν αὐτοῦ, καὶ κρατήσας ἐκ τοῦ τένοντος, ἐξήγαγεν ἔξω ὡς δῆθεν 777 ἐρωτήσεων περὶ τῶν στρατηγῶν· καὶ εἰς τὸ Μονόθυρον ἀγαγὼν καὶ τὰ γράμματα ἄρας καὶ ἀποσφενδονήσας παραδέδωκε τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ἐξαγαγεῖν τοῦ παλατίου διορισάμενος ἀποκεῖραι αὐτόν. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Μουσικὸς ἐν ἀπογνώσει γέγονε· εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἔνθα ἴστατο ὁ Μουσικὸς παρεστῶς τῷ Ζαύτζα, τοῦτον ἐπὶ τράχηλον ὠθήσας ἐξήγαγε, παραδούς Χριστοφῶρον κοιτωνίτη ἐν τοῖς Στουδίου ἀπαγαγεῖν καὶ μοναχὸν ποιῆσαι. Μετ’ ὀλίγον δὲ τελευτᾶ Ζαύτζας ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ τοῦτον διὰ τοῦ Βουκολέοντος καταγαγόντες, ἀπήγαγον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Καυλέα, ἐκεῖσε αὐτὸν θάψαντες.²⁰ Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν Ζαύτζα Βασίλειος ἐπέικτης υἱὸς Νικολάου ἐταιριάρχου συνεφιλιώθη Σαμωνᾶ κουβικουλαρίῳ τῷ ἐξ Ἀγαρηνῶν, ὀρεγόμενος τοῦ τῆς βασιλείας ἀξιώματος. Ἐθάρρησε δὲ τῷ Σαμωνᾶ, ὅτι, “Τῆς θείας ἡμῶν Ζωῆς τε λευτησάσης, ὁ βασιλεὺς λαβεῖν ἔχει ἑτέραν γυναῖκα, καὶ ἡμᾶς πάντας ἔχει ἀφανίσει. ἀλλὰ δός μοι λόγον, ἵνα σοὶ θαρρήσω πάντα τὰ βουλευόμενα” καὶ δόντος αὐτοῦ λόγον τῷ Βασιλείῳ, ἐθάρρησεν αὐτῷ πάντα. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς εἰσελθὼν εἰς τὸν βασιλέα εἶπεν αὐτῷ, ὅτι “Δέσποτά μου, θέλω σοὶ εἰπεῖν τι ἰδίως, ὅπερ ἐὰν μὲν εἴπω, ἀποθνήσκω, 110.1104 εἰ δὲ μὴ εἴπω, ἀποθνήσκεις σύ”· καὶ διεξήλθε πρὸς τὸν βασιλέα πᾶσαν τὴν ἐπιβουλήν τοῦ Βασιλείου. Ἀπιστήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τοῖς λαλήθεσι 778 παρ’ αὐτοῦ καὶ εἰρηκότος· “Μὴ τίς σοὶ ὑπέβαλε ταῦτά μοι εἰπεῖν, καὶ ἐκ δωροδοκίας τοῦτο ἐποίησας;” Ὁ δὲ εἶπεν· “Ἀπόστειλον πιστοὺς ἀνθρώπους οὓς κελεύεις ἐν τῷ (ἐμῷ) κελλίῳ, δέσποτά μου, καὶ ἵνα ὧσιν ἐγκεκρυμμένοι καὶ εἴ τι ἂν ἀκούσωσι παρὰ Βασιλείου καὶ παρ’ ἐμοῦ, γράψωσι ταῦτα”. Παρευθὺ δὲ ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει Χριστοφῶρον πρωτοβεστιάριον ἅμα Καλοκύρω κοιτωνίτη· καὶ ἀνελθόντες ἐκρύβησαν ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ. Βασίλειος οὖν δελεασθεὶς καὶ λαβὼν λόγον ἔνορκον παρὰ Σαμωνᾶ εἰς τὸ προσεῦχε χάδιον αὐτοῦ, ἐξεῖπεν αὐτῷ πάντα τὰ τῆς βουλῆς καὶ τοὺς συμβουλευομένους. Ἀριστῶντων δὲ αὐτῶν κατελθόντες Χριστοφῶρος καὶ Καλόκυρος διὰ γραφῆς ἀνέγνωσαν πάντα τῷ βασιλεῖ. Καὶ παρευθὺ μὲν Βασίλειον προσκαλεσάμενος δέδωκε μιλιάρησιν χιλιάδας κδ’ ὡς δῆθεν ψυχικὰ τῆς αὐτοῦ θείας Ζωῆς (ὡς 192a ὀρισθέντα παρ’ αὐτῆς οὕτως) καὶ ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ· καὶ τὸν μὲν Βασίλειον οὕτως τῆς πόλεως ἐξήγαγε, τοὺς δὲ λοιποὺς τοὺς τῆς αὐτῆς βουλῆς μετεσχηκότας καὶ κοινωνήσαντας, Πάρδον μὲν δρουγγάριον τῆς βίγλης ἀποστέλλει πρὸς τὸν Στυπιώτην, δῆθεν ἀγαγεῖν αὐτόν, προμνηυθέντος ἐκείνου διὰ βασιλικῆς πίπτας κίου τοῦτον δεσμῆσαι. Προφασισάμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἀπελθεῖν καὶ δεῖπνήσαι εἰς τὸν Ἅγιον Λάζαρον, εἰς τὸ καταβάσιον τοῦ τζουκανιστηρίου, ἔστησεν Ἰωάννην Γαριδᾶν μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ἐταιρίας ἐν τῷ κουβουκλείῳ· καὶ ἐν τῷ κατέρχεσθαι τὸν βασιλέα, κρατήσαντες οἱ μετὰ Ἰωάννου Νικολάου ἐταιριάρχην ἐξήγαγον τῆς πόλεως. Ἀγαγὼν δὲ ἐκ Μακεδονίας Βασίλειον, καὶ ἀνακρίνας καὶ τύψας καὶ τὰς τρίχας αὐτοῦ καταφλέξας καὶ ἐν (τῇ) μέσῃ θριαμβεύσας, ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις· καὶ κακῶς ἐκεῖ τελευτᾶ· ὡσαύτως καὶ Νικόλαον ἐταιριάρχην καὶ Στυλιανὸν καὶ Ἰωάννην καὶ τὴν συγγένειαν πᾶσαν Ζαύτζα, τοὺς μὲν ἀπέκειρε, τοὺς δὲ ἐξώρισε (δημεύσας τὰς οὐσίας αὐτῶν πάσας· καὶ οὕτως πᾶσα ἡ συγγένεια Ζαύτζα ἐξωλοθρεύθη διὰ Σαμωνᾶ).²¹ Πάντας δὲ τοὺς μαγίστρους καὶ τοὺς ἐν τέλει προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἀνέγνω κατενώπιον αὐτῶν τὰ προμνηυθέντα παρὰ Σαμωνᾶ. (Οἱ τοῦ 110.1105 τὸν ἐπήνεσαν ὡς τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως προνοοῦ μενον (καὶ εἰρήκασιν ἄξιον εἶναι τιμῆς μεγάλης. Ὁ δὲ παρευθὺ τοῦτον τῇ

τοῦ πρωτοσπαθαρίου ἀξία τετίμηκε καὶ προσωκείωσατο ἑαυτῷ. 22 Ἐτελεύτησε δὲ Ἄντωνιος ὁ πατριάρχης, καὶ (ἀντ' αὐτοῦ) χειροτονεῖται Νικόλαος, μὴ στικός ὢν τοῦ βασιλέως. Παρελήφθη δὲ τὸ κάστρον ἢ Δημητριάς ἐν τῷ θέματι τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Δαμιανοῦ τοῦ Ἀγαρηνοῦ. 23 Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς στέφει Ἄνναν θυγατέρα Ζωῆς 780 τῆς ἀπὸ τοῦ Ζαύτζα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν τὰ ἐκ τύπου κλητόρια, μὴ οὔσης Αὐγούστης. 24 Ἠγάγετο δὲ ὁ βασιλεὺς κόρην ἐκ τοῦ θέματος Ὀψικίου, ὠραιοτάτην πάνυ, ὀνόματι Εὐδοκίαν, στέψας καὶ ἀναγορεύσας καὶ γήμας αὐτήν· ἐξ ἧς παιδοποιήσας ἄρρῆνα παῖδα, ἐφ' ᾧ τετελεύτηκε καὶ αὐτὴ καὶ τὸ γεννηθέν. 25 Ἐξωνήσατο δὲ οἰκῆματα Λέων ὁ βασιλεὺς πλησίον τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ ἔκτισεν ἐκεῖ ἐκκλησίαν περιφανῆ ἐπ' ὀνόματι τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς τῆς Ἁγίας Θεοφανοῦς. 26 Ὡσαύτως ἔκτισεν ἐκκλησίαν εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους, τὸν ἅγιον Λάζαρον, κατασκευάσας αὐτήν μονὴν ἀνδρείαν εὐνούχων, ἔνθα καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Λαζάρου σῶμα (ἐκ Κύπρου) καὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς (ἀπὸ Ἐφέσου ἀνακομίσας) ἀπέθετο (ποιήσας καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς αὐτῆς ἐκ κλησίας)· Ἀσχολουμένου δὲ τοῦ στόλου εἰς τὰ κτίσματα τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν, παρελήφθη ἐν Σι κελία τὸ Ταυρομένιον ὑπὸ τῶν Ἄφρων (τῇ ἀμελείᾳ, μᾶλλον δὲ προδοσίᾳ Εὐσταθίου δρουγγαρίου τῶν πλωτῶν καὶ Καραμάλου ἐκεῖσε ὄντος καὶ Μιχαὴλ τοῦ Χαράκτου) γενομένης πολλῆς σφαγῆς τῶν Ῥωμαίων. Ἀνελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ πόλει 781 παρατάξει τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ πατριάρχου, ἐλεγχθέντες παρὰ Μιχαὴλ τοῦ Χαράκτου ὡς προδόται, κατεκρίθησαν θανάτῳ· παρακληθέντος δὲ τοῦ βασιλέως παρὰ Νικολάου τοῦ πατριάρχου, τὸν θάνατον συνεχωρήθησαν, (τυφθέντες δὲ μόνον καὶ δήμευ 110.1108 θέντες ἀπεκάρησαν) μοναχοὶ, ὁ μὲν Καραμάλος εἰς τὰ Πικριδίον, ὁ δὲ Εὐστάθιος εἰς τὰ Στουδίον. Παρελήφθη δὲ καὶ Λῆμνος ἢ νῆσος ὑπὸ τῶν 192b Ἀγαρηνῶν αἰχμαλωσίαν πολλὴν πεποηκότων. 27 Ἐν τῇ προελεύσει δὲ τῆς μεσοπεντηκοστῆς τοῦ βασιλέως Λέοντος ἀπελθόντος εἰς τὸν Ἅγιον Μώκιον καὶ εἰσοδεύοντος, ὅτε ἦλθε πλεσίον τῆς σωλέας, ἐξελθὼν τις ἐκ τοῦ ἄμβωνος δέδωκεν αὐτῷ κατὰ κεφαλῆς μετὰ ῥάβδου ἰσχυρᾶς καὶ παχείας· καὶ εἰ μὴ (ἡ) φορὰ τῆς ῥάβδου εἰς πολυκάνδηλον ἐμποδισθεῖσα διεχωνώθη, παρευθὺν ἂν τοῦτον ἀπήλλαξε τοῦ ζῆν. Τοῦ δὲ αἵματος σφοδρῶς καταρρέοντος ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως κεφαλῆς, ταραχὴ (τε) καὶ φυγὴ τῶν ἀρχόντων γέγονε, καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ ἀπώλοντο. Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος προεφασίσσατο νοσηλεῦσθαι, καὶ οὐ κατήλθεν ἐν τῇ εἰσόδῳ· ὡς ἐκ τούτου ὑπόπτον αὐτὸν γενέσθαι τὴν τοιαύτην ἐπιβουλήν κατασκευάσαι (οὔτε ὁ Σαμωνᾶς παρῆν ἐκεῖ, ἀλλ' ἦν ἀπελθὼν ἀγαγεῖν Ζωὴν ἐν τῷ παλατίῳ πρὸς τὸ συνεῖναι τῷ βασιλεῖ.) Κρατηθέντος δὲ τοῦ δόντος τὸν βασιλέα (καὶ ἐξετασθέντος) καὶ πολλὰς βασάνους καὶ τιμωρίας ὑπομεμενηκότος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπεὶ μὴ δένα καθωμολόγει, τέλος ἐκκοπτεῖς αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας ἐκάη ἐν τῇ τοῦ ἵππικοῦ σφενδόνῃ· καὶ ἔκτοτε ἐξεκόπη ἢ τοιαύτη προέλευσις. 28 Μετὰ δέ τινα καιρὸν ἀνήλθε Μάρκος ὁ σοφώτατος οἰκονόμος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ὃς ἦν ἀναπληρώσας τοῦ μεγάλου Σαββάτου (τὸ) τετραῶδιον τοῦ κυροῦ Κοσμᾶ, καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τῷ βασιλεῖ συνεστιώμενος, ἐξελιπάρει τὸν βασιλέα μὴ ἐκκοπῆναι τὴν ἑορτήν. Τοῦ δὲ βασιλέως ἀπαναινομένου, ἔφη ὁ Μάρκος ὅτι προγεγραμμένον ἦν παρὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ τὸ παθεῖν σε (τοῦτο, δέσποτα). προεφήτευσεν γὰρ εἰπὼν· “Ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἁγίῳ σου” καὶ, “Ἐνεκαυχῆσαντο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου.” Καὶ δεῖ σε, ὡς δέσποτα. ἀπὸ τοῦ νῦν κρατῆσαι τὴν βασι 110.1109 λείαν ἔτη ἰ”, ὃ δὴ καὶ γέγονε· τῇ γὰρ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐν ἧ καὶ ἔλαβεν, ἐν αὐτῇ καὶ τελευτᾷ. 29 Ἦν δὲ Ζωὴ, (ἡ) τετάρτη γυνὴ τοῦ βασιλέως, ἄστεπτος. Τοῦ δὲ βασιλέως πρόκενσον ποιησαμένου εἰς τὸ 783 ἐμπόριον τοῦ Βουτίου πρὸς τὸ ἐγκαινίσασι τὴν μονὴν Χριστοφόρου πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ, ἦλθεν ἀγγελία, ὡς ὅτι (ὁ) στόλος τῶν Σαρακηνῶν ἅμα τῷ Τριπολίτῃ ἀνὲρ χεται κατὰ Κωνσταντινουπόλεως. Ἀποστέλλει

οὖν ὁ βασιλεὺς Εὐστάθιον δρουγγάριον τοῦ πλωΐμου μετὰ παντὸς τοῦ στόλου (καὶ τῶν στρατηγῶν) κατὰ τοῦ Τριπολίτου, οἱ μὴ δυνηθέντες ἀντιπαρατάξασθαι, ἀπεστράφησαν κενοί. 30 Ἦλθε δὲ ὄπισθεν αὐτῶν ὁ Τριπολίτης καὶ εἰσῆλθεν ἔνδοθεν τῆς Ἀβύδου μέχρι Παρίου. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν μεγάλῃ ἀθυμίᾳ καὶ περιστάσει γέγονε καὶ ἀποστέλλει Ἰμέριον πρωτασηκρήτιν κεφαλὴν τοῦ στόλου κατὰ τοῦ Τριπολίτου, μὴ τολμῶντα κἄν ὅλως πλησιάσαι τῷ στόλῳ 784 τῶν Ἀγαρηνῶν. Τοῖς δὲ τοῦ Θεοῦ κρίμασιν ἀντεστράφη ὁ αὐτὸς Λέων ὁ Τριπολίτης, καὶ ἀπῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ ταύτην ἐπολιόρησε καὶ παρέλαβεν ἅμα τῷ στρατηγῷ αὐτῶν Λέοντι τῷ Χατζιλακίῳ 110.1112 (καὶ) ποιήσας πολλὴν σφαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν. Ῥοδοφύλλης δὲ τις κουβικουλάριος ἦν ἀποσταλεὶς ἐν Σικελίᾳ διὰ χρεῖαν τινά, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ χρυσοῦ λίτρας ρ'. Νοσήσας δὲ κατὰ τύχην ἐν τῇ ὁδῷ, εἰσῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκῃ πρὸς τὸ λούσασθαι καὶ ἀνακτῆσασθαι ἑαυτὸν, (καὶ) ἐκρατήθη παρὰ Λέοντος. Διερχόμενος δὲ Συμεῶν ἀσηκρήτις, ὁ μετὰ ταῦτα γεγωνὼς 785 πατρίκιος καὶ πρωτασηκρήτις, ἀνελάβετο τὸ τε χρυσοῖον καὶ τὰ δῶρα, ἅπερ εἶασεν ὁ Ῥοδοφύλλης 193a ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ πολλὰ βασανισθεὶς ἐτελεύτησε. Τοῦ δὲ Τριπολίτου βουλομένου τὴν πόλιν καταστρέψαι, μαθὼν Συμεὼν δηλοῖ αὐτῷ λαβεῖν χρυσοῖον καὶ ταύτην ἔασαι· ὁ δὲ καὶ γέγονε. 31 Σαμωνᾶς δὲ προφασισάμενος ἐπὶ τὴν μονὴν αὐτοῦ τὰ Σπειρὰ ἐξελθεῖν, τὴν ἐν τῷ Δαματρῷ οὔσαν, φυγῆ ἔχρησατο ἅμα χρήμασι καὶ ἵπποις αὐτοῦ, τοὺς ἵππους τοὺς δημοσίους κατὰ ἀλλαγὴν ἀγκυλοκοπῶν. Τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς ἀποστέλλει ὄπισθεν αὐτοῦ Βασίλειον ἐταιριάρχην τὸν Καματηρὸν καὶ Γεώργιον τὸν Κρινίτην, τοῦ καταλαβεῖν αὐτόν. Τοῦ δὲ Σαμωνᾶ τὸν Ἄλυν βουλομένου διαπερᾶσαι, κατέλαβεν αὐτὸν Νικηφόρος δρουγγάριος ὁ λεγόμενος Καμινᾶς, οὐκ ἔων αὐτὸν διαπερᾶσαι. Ἐπεὶ δὲ πολλὰ ὁ Σαμωνᾶς ὑπισχνεῖτο καὶ οὐκ ἔπειθε, προσέφυγεν εἰς τὸ Σιριχᾶ εἰς τὸν τίμιον σταυρὸν προφασισάμενος ὡς 786 διὰ πίστιν τοῦ σταυροῦ ἐλήλυθεν. Καταλαβὼν οὖν Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δουκὸς, καὶ τοῦτον ἀναλαβόμενος, ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει. Προσέταξε δὲ ὁ βασιλεὺς αὐτὸν μὲν φυλάττεσθαι ἐν τῇ οἰκίᾳ Βάρδα τοῦ Καίσαρος, ἠρώτησε δὲ Κωνσταντῖνον τοῦ 110.1113 Δουκὸς περὶ αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς ἀληθῶς ἐν Συρίᾳ ἔφυγε, παρεγγύησε τῷ Δουκὶ μὴ εἰπεῖν τοῦτο ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, ὅτε παρ' αὐτοῦ ἐρωτηθῆ, ἀλλ' ὅτι δι' εὐχὴν ἀπῆλθεν ἐν τῷ Σιριχᾶ· ἤθελε γὰρ ὁ βασιλεὺς συνοψισθῆναι αὐτῷ. Προσκαλεσάμενος οὖν Κωνσταντῖνον τοῦ Δουκὸς ἔμπροσθεν τῶν ἐν τέλει, ἔφη οὕτως· “Ἐχει Θεὸν καὶ τὴν κεφαλὴν μου· ἔφευγεν ὁ Σαμωνᾶς ἢ οὐχί;” Ὁ δὲ, ὡς εἰπὼν πρότερον τῷ βασιλεῖ μὴ ὀρκισθῆναι καὶ τὸ κελευόμενον εἰπεῖν, ἀκούσας τοὺς ὅρκους, ἐξεῖπεν ἐνώπιον πάντων ὅτι εἰς Συρίαν ἔφευγεν. Μετ' ὀργῆς δὲ τοῦ βασιλέως τοῦτον ἀποπεμψαμένου, ἐποίησε Σαμωνᾶς μῆνας δ' ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Βάρδα· ἀποσυνώψισε δὲ ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τοῦ βασιλέως. 32 Ἐφάνη δὲ τότε καὶ κομήτης ἀστὴρ τὰς ἀκτῖνας ἐπὶ ἀνατολὰς πέμπων, φαινόμενος ἐν ἡμέραις καὶ νυξὶ μ'. 787 Γέγονε δὲ Σαμωνᾶς πατρίκιος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς. Ἐγέννησε δὲ υἱὸν ἀπὸ Ζωῆς τῆς δ' αὐτοῦ γυναικός· ἐβαπτίσθη δὲ τὰ Ἅγια φῶτα ὑπὸ Νικολάου πατριάρχου ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, δεξαμένων αὐτὸν Ἀλεξάνδρου βασιλέως καὶ Σαμωνᾶ πατρικίου καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων. 33 Γέγονε δὲ καὶ ἡ Κύφη τότε γηροκομεῖον, διωχθειῶν τῶν ἐταιριδῶν. 34 Εὐλογήθη δὲ Λέων ὁ βασιλεὺς μετὰ Ζωῆς μετὰ τὴν ἑορτὴν παρὰ Θωμᾶ πρεσβυτέρου, ὃς καὶ καθρέθη. Ἀνηγόρευσε δὲ τὴν αὐτὴν Ζωὴν Ἀύγουσταν· καὶ διὰ τοῦτο τὸν βασιλέα ὁ πατριάρχης ἐκώλυσε εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσερχεσθαι, ὅθεν διήρχετο ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μέρους μέχρι τοῦ Μητατορικού, μηδ' ὅλως εἰς τὰ κατὰ συνήθειαν διερχόμενος. 35 Προεβλήθη δὲ Σαμωνᾶς παρακοιμώμενος διὰ τὸ εἶναι τῷ βασιλεῖ συνεργὸς πρὸς πᾶσαν παρανομίαν καὶ κακίαν· καὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἤρξατο μελετᾶν· προσκαλεσάμενοι γὰρ Νικόλαον 110.1116 πατριάρχην Φεβρουαρίου μηνὸς α' καὶ πολλὰ λιπαρήσαντες δεχθῆναι, ἐπεὶ πείσαι οὐκ ἴδου νήθησαν, ἀπὸ τοῦ

κλητορίου διὰ τοῦ Βουκολέοντος ἐν πλοίῳ 788 μικρῶ τοῦτον ἐμβιβάσαντες διεπέ-
ρασαν ἐν τῇ Ἡρίᾳ, ἀφ' ἧς πεζῆ μέχρι Γα λακρηνῶν μόλις ἀπήει, χιόνος ἐπικειμένης
πολλῆς. Χειροτονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ Εὐθύμιος σύγκελλος εἰς πατριάρχην, ἀνὴρ
ἱεροπρεπῆς, ἐγκρατῆς τε καὶ εὐλαβῆς πάνυ, ὃν φασὶ καταδέξασθαι τοῦτο ἐξ
ἀποκαλύψεως θείας, ὡς τοῦ βασιλέως βου λευομένου αἴρεσιν καὶ νόμον ἐκθεῖναι,
τοῦ ἔχειν ἄνδρα γυναικας γ' ἢ καὶ δ', πολλῶν εἰς τοῦτο λογιωτάτων. 198b ἀνδρῶν
συνεργούντων αὐτῶ. 36 Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ προσεκλήθη Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ
Κωνσταντίνου τοῦ Λιβὸς ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ τῇ οὔσῃ ἐν τῷ Μερδοσαγάρῃ, τοῦ τε
ποιῆσαι τὰ ἐγκαίνια καὶ ἀριστήσαι· καὶ γέγονεν ἄνεμος ὁ λεγόμενος Λιψ, ἕως τρίτης
σφοδρῶς φυσήσας, συσσεισας τε καὶ δονήσας οἰκίματα καὶ ἐκκλησίας· ὥστε πάντας
φεύγειν ἐν ὑπαίθροις τόποις λέγοντας συντέλειαν κοσμικὴν εἶναι, εἰ μὴ ἢ τοῦ Θεοῦ
φιλανθρωπία δι' ὄμβρων ἔπαυσε τὴν τοιαύτην θραῦσιν. 37 Προεβάλλετο δὲ ὁ
βασιλεὺς Ἰμέριον, λογοθέτην τοῦ δρόμου, κεφαλὴν πάντων τῶν πλωτῶν,
ἐξελθόντος τοῦ στόλου τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ Ῥωμαίων· ἐδέξατο δὲ καὶ Ἀνδρόνικος ὁ
Δοὺς διὰ κελεύσεως συνελθεῖν Ἰμερίῳ λογοθέτῃ 789 ἐν τοῖς πλοίοις καὶ
καταπολεμῆσαι τοὺς Ἀγαρηνοὺς. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἦν ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς Ἀνδρονίκου
καὶ πολλὰ κατ' αὐτοῦ διηνεκῶς συνεσκεύαζε καὶ ἐμηχανᾶτο, κακῶσαι τὸν
Ἀνδρόνικον παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ σπουδῇ διαμηχανώμενος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς·
ὑπέβαλε δὲ τινὶ γράψαι τῷ Ἀνδρονίκῳ κρύφα· “Μὴ εἰσέλθῃς εἰς τὰ καράβια καὶ κρα-
τηθῆς παρὰ Ἰμερίου· ὁ γὰρ Σαμωνᾶς ὑπέθηκε τῷ βασιλεῖ τὸ κρατηθῆναί σε καὶ
τυφλωθῆναι παρ' αὐτοῦ.” Πολλὰ δὲ προτρεπομένου Ἰμερίου Ἀνδρόνικον εἰσελθεῖν
ἐν τοῖς πλοίοις κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, ἀπεσκίρτησε, τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπικειμένων.
Ἰμέριος δὲ μόνος, ἐν ἡμέρᾳ τοῦ ἀγίου Θωμᾶ συμβαλὼν πόλεμον μετὰ τῶν
Ἀγαρηνῶν, 110.1117 μεγάλην νίκην εἰργάσατο. Τοῦτο μαθὼν Ἀνδρόνικος,
ἀπογνοὺς, ἅμα συγγενέσιν αὐτοῦ (καὶ τέκνοις αὐτοῦ) καὶ ἀνθρώποις αὐτοῦ ἀπελθὼν
ἐκράτησε κάστρον τὴν Κάβαλλαν, εἰς τελείαν ἀποστασίαν ἐλθὼν, ὡς εἰπεῖν, (καὶ)
Σαμωνᾶν πρὸς τὸν βασιλέα· “Οὐκ ἔλεγόν (σοι), ὦ δέσποτα, ἀντ' ἀρτην εἶναί (σου) τὸν
Δοῦκα;”. 38 Παρευθὺ δὲ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Γρηγορᾶν δομέστικον τῶν σχολῶν
τὸν Ἰβηρίτζην, συμπενθερὸν ὄντα τοῦ Ἀνδρονίκου, καταπολεμῆσαι αὐτόν. Μαθὼν
δὲ τοῦτο 790 Ἀνδρόνικος καὶ ὡς ὁ πατριάρχης Νικόλαος ἐξεώσθη, προσέφυγε τοῖς
Ἀγαρηνοῖς ἅμα τοῖς συγγενέσι καὶ τέκνοις καὶ φίλοις ἐξεληλυθόσι τότε κατὰ
Ῥωμαίων, καὶ ἀπεδέχθη παρὰ τῷ Ἀμερουμνῇ μεγάλως. 39 Ἐλυπεῖτο δὲ (Λέων) ὁ
βασιλεὺς διὰ τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ πολλάκις ἐβούλετο ἀποστεῖλαι αὐτῷ λόγον
ἐνυπόγραφον (ὃ καὶ Θεόφιλος διὰ τὸν Μανουὴλ ἐποίησε). Συνεβουλεύσαντο δὲ τινες
τῷ βασιλεῖ φιλοφρονηθῆναί τινα τῶν τοῦ πραιτωρίου Σαρακηνῶν καὶ ἀποσταλῆναι
ἐν Συρίᾳ μετὰ λόγου ἐνυπογράφου. Τοῦτο δὴ καὶ πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς γράψας διὰ
κινάβαρεως καὶ ἀποστείλας, μετὰ χρυσοβούλλης ἔνδοθεν φατλίου βραχέος τράκτου.
Ἐξελθόντος δὲ τοῦ Σαρακηνοῦ ἀπὸ τοῦ βασιλέως, προσκαλεσάμενος αὐτὸν
Σαμωνᾶς εἶπεν αὐτῷ· “Οἶδας τί κρατεῖς;” = τοῦτο εἰπὼν διὰ τὸν κηρόν· “Τὴν
ἀπώλειαν τῆς Συρίας βαστάς.” Καὶ δοὺς αὐτῷ παρήγγειλε τοῦτο βαλεῖν εἰς τὰς
χεῖρας τοῦ Οὐζήρ. Ὁ δὲ (ἀπελθὼν) τοῦτο πεποίηκεν· ἐκρατήθη δὲ Ἀνδρόνικος καὶ
ἐδεσμεύθη μετὰ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς διὰ δόλου τοῦ Σαμωνᾶ
ταῦτα (αὐτῷ) γέγονεν, ἀναγκασθεὶς ἐμαγάρισεν (αὐτός τε καὶ 791 οἱ σὺν αὐτῷ).
Ἐκτοτε δὲ Κωνσταντίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ 110.1120 καὶ οἱ λοιποὶ ἰδόντες, ὅτι ἀδύνατόν
ἐστὶν Ἀνδρόνικον 19a ἐξελθεῖν, βουλῆ αὐτοῦ μετ' οὐ πολὺ φυγῆ μόνον χρησάμενοι
θαυμαστὸν ὄντως ἐκ μέσης Συρίας πρὸς Ῥωμανίαν ἐξῆλθον· καὶ καταπολεμούμενοι
κατὰ χώρας (μόλις ὀλίγοι διεσώθησαν μετὰ Κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ). 40 Ἐκ δὲ
Ταρσοῦ εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει περὶ ἀλλαγίου ὃ τε Ἀβαλβάκης ὁ γέρον καὶ ὁ τοῦ Σα-
μωνᾶ πατήρ· καὶ τούτους ἐδέξατο ὁ βασιλεὺς μετὰ κοσμήσεως καὶ τιμῆς καὶ δόξης ἐν

τῆ Μα ναύρα· ἐκαλλώπισε δὲ καὶ τὴν Μεγάλην Ἐκ κλησίαν ἐν κόσμῳ πολυτελεῖ καὶ ὑπέδειξεν ἅπαντα τὰ τίμια σκεύη τοῖς Ἀγαρηνοῖς, ὅπερ ἀνάξιον ἦν (βασιλείας καὶ) Χριστιανικῆς καταστάσεως, τοῦ θεαθῆναι 792 παρὰ τῶν ἔθνῶν τὰ ἱερά σκεύη τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ ἤθελε συνεῖναι τῷ υἱῷ (αὐτοῦ καὶ μεῖναι εἰς Ῥωμανίαν). Ὁ δὲ Σαμωνᾶς παρήνευσε αὐτῷ λέγων· “Κράτει τὴν πίστιν, ἣν ἔχεις· κἀγὼ, εἰ δυνηθῶ, ἐλεύσομαι πρὸς σὲ μᾶλλον.”⁴¹ Τῆ δὲ ἡμέρα τῆς ν’ στέφει Λέων ὁ βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον δι’ Εὐθυμίου πατριάρχου. Δέδωκε δὲ Σαμωνᾶς Κωνσταντῖνον ἄνθρωπον αὐτοῦ τὸν δουλεύσαντα πρότερον Βασιλεῖω μαγίστρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ κανικλείου, δουλεύειν Ζωῆ Ἀυγούστη, ὃς ἠγαπήθη παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος καὶ τῆς Ἀυγούστης· διὰ τοῦτο πολλὰ ἐφθόνηι Σαμωνᾶς αὐτῷ καὶ ἐλοιδορεῖ ὡς συν ὄντα τῆ Ἀυγούστη· ὅπερ ὁ βασιλεὺς, νοήσας ἀληθῆς εἶναι, ἀπέστειλε καὶ ἀπέκειρεν αὐτὸν μο ναχὸν ἐν τῆ μονῇ τοῦ Ἁγίου Ταρασίου, διὰ τοῦ Σαμωνᾶ. Μετ’ ὀλίγον δὲ ὥρισε Σαμωνᾶν ἀναλα βέσθαι αὐτὸν ἐν τῆ (αὐτοῦ) μονῇ (τὰ) Σπειρᾶ, βουλόμενος πάλιν ἀναλαβέσθαι αὐτόν. Ἀπελθὼν οὖν εἰς πρόκενσον ἐν τῷ Δαματρῷ, καὶ ἐν τῆ μονῇ τοῦ Σαμωνᾶ ἀριστήσας, εἶδε Κωνσταντῖνον καὶ παρευθὺ ὥρισε Σαμωνᾶν· καὶ 793 ἐνέδυσεν 110.1121 αὐτὸν κοσμικά· καὶ ἐκέρασε τὸν βασιλέα εἰς τὸ κλητόριον, καὶ ὑπέστρεψε μετ’ αὐτοῦ ἐν τῷ παλατίῳ.⁴² Ὁρῶν δὲ Σαμωνᾶς ἀξανομένην τὴν ἀγάπην τοῦ βασιλέως ἐπ’ αὐτόν, βουλευέται μετὰ μεγίστου κοιτωνίτου καὶ Μιχαῆλ Τζηρίθωνος; καὶ πιουσι χάρτην πολυλοῖδορον κατὰ τοῦ βασιλέως, γράψαντος καὶ συντάξαντος αὐτόν τοῦ Ῥοδίου νοταρίου ὄντος τοῦ Σαμωνᾶ. Ἐλθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῆ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, εὔρεν αὐτόν ἐν ᾧ ἠύχετο τόπῳ εἰς τὸ μητατόριον καὶ ἤρεν αὐτόν· καὶ ἀναγνοὺς ἐν μεγάλῃ θλίψει ἣν ζητῶν τὸν τοῦτο ποιήσαντα. Γέγονε δὲ καὶ ἔκλειψις σελήνης, καὶ διωρίσατο ὁ βασιλεὺς τοῖς οὔσι τότε ἀστρονόμοις εἰπεῖν τὸ ἀποτέλεσμα. Εἰσερχομένου δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Πανταλέοντος μητροπολίτου, φίλου ὄντος τοῦ Σαμωνᾶ, ἠρώτησεν αὐτόν ὁ Σαμωνᾶς· “Εἰς τίνα ἐστὶν ἡ κάκωσις;” Ἐφη αὐτῷ ὁ μητροπολίτης· “Εἰς σέ· “καὶ ἐὰν διέλθῃς Ἰουνίου τὰς 19, ἔκτοτε οὐδὲν πείση κακόν.” Τῷ δὲ βασιλεῖ εἶπεν εἰς τὸν δεῦτερον ἔχειν κάκωσιν τὴν σελήνην. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέλαβε τοῦτο εἰς Ἀλέξανδρον 794 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτο ἰδίως Τζηρίθων τῷ βασιλεῖ ἐξείπεν· “Ὁ Σαμωνᾶς τὸ πιττάκιον ἐποίησε”· καὶ παρευθὺ καταβιβάζει Σαμωνᾶν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀποκίρει μοναχὸν καὶ ἀπάγει εἰς τὴν μονὴν Εὐθυμίου πατριάρχου· καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν λοιδορηθέντα ἀπήγαγον εἰς τὴν τοῦ Μαρτινάκη μονήν. Ἐποίησε δὲ Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον, καὶ ἔκτισεν αὐτῷ μονὴν ἐν Νοσιαῖς; καὶ ἀπῆλθεν ἅμα Εὐθυμῷ πατριάρχῃ καὶ ἐνεκαίνισε ταύτην.⁴³ Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ γέγονε πόλεμος ναυμαχικὸς Ἰμερίου λογοθέτου μετὰ Δαμιανοῦ καὶ Λέοντος τῶν Ἀγαρηνῶν, στρατηγοῦ .194b ὄντος ἐν Σάμῳ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος· ἠττήθη δὲ Ἰμέριος καὶ μόλις διεσώθη, σχεδὸν πάντων ἐκεῖ κινδυνευσάντων. 110.1124.⁴⁴ Ἦρξατο δὲ νοσηλεύεσθαι Λέων ὁ βασιλεὺς κοιλιακῷ νοσήματι, ὥστε μὴ δυνηθῆναι ἐξελθεῖν ἐν τῆ Μανούρα τὴν δημηγορίαν διαλαλῆσαι ἐν τῆ ἀρχῇ τῶν Νησειῶν. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμός εἰς τὰ κηρουλάρια τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας, καέντων τῶν χαρτοθεσίων πάντων 795 καὶ τῆς σακέλλης. Μαΐῳ δὲ μηνὶ ἰα’ τελευτᾷ Λέων προχειρισάμενος Ἀλέξανδρον, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βασιλέα, ὃν ἰδὼν, ὡς φασιν, εἰσερχόμενος πρὸς αὐτόν ἔφη· “Ἴδε ὁ κακὸς καιρὸς μετὰ τοὺς 19 μῆνας,” πολλὰ (ἐκλιπαρήσας καὶ δεηθεὶς) αὐτοῦ φυλάττειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον.

Η΄. Βασιλεία Ἀλεξάνδρου. Ἀλέξανδρος υἱὸς Βασιλείου, ἀδελφὸς δὲ Λέοντος, ἐβασίλευσεν ἔτος α΄, ἡμέρας κθ’ σὺν Κωνσταντίνῳ υἱῷ Λέοντος. Ἀποστείλας δὲ ἤγαγε Νικόλαον ἐκ Γαλακρηνῶν (καταγαγὼν Εὐθύμιον πατριάρχην), καὶ ἐνεθρόνισε τὸ δεύτερον αὐτοῦ Νικόλαον πατριάρχην. Ἐποίησε δὲ σελέντιον καὶ σύνοδον

Ἀλέξανδρος ἐν τῇ Μαναύρα, ἀγαγὼν Εὐθύμιον (ἐκ τοῦ Στενοῦ) ἀπὸ τῶν Ἀγαθοῦ. Καὶ συγκαθίσας ἅμα Νικολάω πατριάρχῃ ἐποιήσαντο τὴν (κατ') αὐτοῦ καθαίρεσιν, ἀτίμως ἀποτίλλοντες τοῦ ἱεροπρεποῦς καὶ ἀξιαγαστοῦ 796 ἀνδρὸς τὴν τιμίαν γενειάδα, καὶ ἄλλας τινὰς ὕβρεις καὶ ποινὰς αὐτῷ ἐπιφέροντες, ἃς ἡσύχως καὶ πράως ὑπέμεινεν ὁ τίμιος καὶ ἱερὸς ἀνὴρ (καὶ ὑπερωρίσθη πάλιν εἰς τὰ Ἀγαθοῦ) ἔνθα καὶ τελευτήσας κατατίθεται ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ ἐν τῇ πόλει, εἰς τὰ Ψαμαθίου. 2 Οὗτος Ἀλέξανδρος διὰ τὰς ὑπονοίας, ἃς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Λέων ἔτι ζῶν εἶχε κατ' αὐτοῦ, ἀεὶ τοῖς κυνηγεσίοις καὶ τοῖς ἔξω παλατίοις ἐσχόλαζεν, μηδὲν βασιλέως ἔργον διαπραττόμενος, ἀλλὰ διὰ γων ἐν τρυφαῖς καὶ ἀσελγείαις καὶ μέθαις καὶ περὶ ταῦτα ἀεὶ διακείμενος, ὅθεν ἄρξας αὐτὸς 110.1125 οὐδὲν γενναῖον εἰργάσατο, ἀλλὰ παρευθὺ Ἰαν νῆν παπᾶν τὸ ἐπὶ κλην Λαζάρην ραίκτωρα πεποίηκεν, ὃς καὶ κακῶς τὸ ζῆν ἀπερῆξε μετὰ θάνατον Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ ἑβδόμῳ σφαιρίζων· ὡσαύτως καὶ Γαβριηλόπουλον καὶ Βασιλίτζην (ἀπὸ Σκλαβίνων ἔθνους) σφοδρῶς κατεπλούτισεν ἐκ τῶν τοῦ παλατίου χρημάτων· ὡς φασὶ δὲ, τὸν αὐτὸν Βασιλίτζην καὶ βασιλέα ἠβούλετο ποιῆσαι, ὡς ἄπαις αὐτὸς ὢν), καὶ Κωνσταντῖνον υἱὸν Λέοντος εὐνουχίσα 194β, 196α· ὃ καὶ πολλάκις βουληθεὶς διεσκεδάσθη παρὰ 196α τῶν ὑπὸ τοῦ 797 Λέοντος εὐεργετηθέντων, ποτὲ μὲν ὡς νήπιον ὑποβαλλόντων, ποτὲ δὲ ὡς ἀσθενοῦντα. 3 Ἐπὶ τούτου ἐφάνη ἀστὴρ κομήτης ἐκ δύσεως ἐπὶ ἡμέρας ιε', ὃν ἔλεγον Ξιφίαν καλεῖσθαι, καὶ αἱματεκχυσίαν. 196β ἐν τῇ πόλει ἐργάσασθαι. 4 Οὗτος πλάνοις καὶ γόησιν ἑαυτὸν ἐξέδοτο, οἳ καὶ πεπείκασιν αὐτὸν, ὡς “Τὸ τοῦ συάγρου στοιχεῖον σοὶ καὶ τῇ σῇ ζωῇ προσανάκειται,” χοιρόβιον τὸν ἀνόητον ὑποφαίνοντες. Ὁ δὲ, τοῦ τοῖς ἀπατηθεὶς, αἰδοῖα καὶ ὀδόντας τῷ χοίρῳ προσανένεωσεν ὡς λειπομένους αὐτῷ· καὶ τῇ αὐτῇ πλάνῃ πεποιθὼς ἵπικόν (ποιήσας τὰς τῶν ἐκ κλησιῶν ἐνδυτὰς καὶ πολυκάνδηλα ἄρας, τὸ ἵππι κόν) ἐστόλισε καὶ τοῖς ζώδοις φωταψίαν ἐποίησε. Διὰ τοῦτο ἦρθη ἀπ' αὐτοῦ ἢ τοῦ Θεοῦ χεῖρ, ὡς τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδώλοις προσάψαντος. 5 Ἰμερίου δὲ λογοθέτου ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἡττης ὑποστρέψαντος, ἀποστείλας Ἀλέξανδρος περιώρισεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ παλατίου τῇ λεγομένῃ Καλυπᾶ, ἀπειλήσας 798 ὡς ἐχθρὸν αὐτοῦ (ὄντα) ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος. Ὁ δὲ, ἐκ θλίψεως πολλῆς ἀρρώστησας (περιωρισμένος ὢν ἐπὶ μῆνας), ἐτελεύτησεν. 6 Ἀπέστειλε δὲ Συμεὼν ὁ ἄρχων Βουλγάρων μηνύων Ἀλεξάνδρῳ τὰ πρὸς εἰρήνην, καὶ τοῦ 110.1128 φιλοφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ τιμᾶσθαι καθὼς περὶ ἐπὶ τοῦ Λέοντος. Ὁ δὲ, ἀνοῖα καὶ ἀφροσύνη κρατυνθεὶς, τοὺς πρέσβεις ἀτίμως ἐξέπεμψεν, ἀπειλαῖς τὸν Συμεὼν καταπλήξας. Λυθείσης οὖν ἔκτοτε τῆς εἰρήνης, Συμεὼν παρεσκευάζετο κινήσασθαι κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὅπλα. 7 Ἀλέξανδρος δὲ, ἀριστήσας καὶ οἰνωθεὶς ἐν τοῖς ὑπὸ κύνα καύμασι, κατῆλθε σφαιρίσαι καὶ ῥομφαία θεηλάτῳ πληγεὶς (ἀνελθὼν, αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τῶν αἰδοίων ἐκφερομένῳ, μετὰ δύο ἡμέρας ἐτελεύτησε καταλιπὼν ἐπιτρόπους Νικόλαον πατριάρχῃν, Στέφανον μάγιστρον, καὶ Ἰωάννην τὸν Ἑλαδᾶν, καὶ Ἰωάννην ραίκτωρα, καὶ Εὐθύμιον, καὶ (τὸν) Βασιλίτζην, καὶ τὸν Γαβριηλόπουλον, ἑάσας τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνῳ ἀνεψιῷ αὐτοῦ, υἱῷ Λέοντος τοῦ βασιλέως. Ἀπέθηντο δὲ Ἀλέξανδρον ἐν τοῖς τάφοις μετὰ Βασιλείου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 799

Θ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου υἱοῦ Λέοντος. Κωνσταντῖνος δὲ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Λέοντος τελευτήσαντος, παῖς ἔτι τυγχάνων ἑβδομον γὰρ εἶχε τῆς ἡλικίας ἔτος ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ θείου αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ καταλέλειπτο ὑπὸ ἐπιτρόποις τελῶν· ἐβασίλευσεν οὖν ἐπὶ τῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων καὶ σὺν τῇ μητρὶ ἔτη ζ', ἅμα δὲ Ῥωμανῶν πενθερῶν αὐτοῦ ἐν ὑποταγῇ ὢν ἕτερα ἔτη κ', μονοκράτῳ δὲ ἔτη ιε', ὡς εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔτη νε'. Λαβόμενος οὖν τῆς τοῦ παλατίου ἐξουσίας ὁ πατριάρχης Νικόλαος, ἄτε καὶ αὐτὸς ἐπίτροπος ὢν σὺν τῷ μαγίστρῳ Στεφάνῳ καὶ τῷ Ἑλαδᾶ Ἰωάννῃ καὶ αὐτῷ μαγίστρῳ, τὴν τοῦ κοινού

πρόνοιαν ἐποιεῖτο καὶ τὴν φροντίδα εἶχε τῶν τῆ βασιλείᾳ ἀνηκόντων πραγμάτων ὀσημέραι. 2 Ἐν τούτοις οὖν τῆς βασιλείας οὔσης, δη λούται Κωνσταντίνω τῷ Δουκί, δομεστικῶ ὑπάρχοντι τῶν σχολῶν, παρά τινων τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων φιλοῦντων αὐτὸν ὡς ἀνδρεῖον καὶ νουν εχῆ καὶ καλῶς δυνάμενον τὴν βασιλείαν διακυ βερνᾶν, εἰσελθεῖν, καὶ ταύτης ἐγκρατῆς γενέσθαι ἀπονητί. Ὁ δὲ, ἄτε καὶ πρότερον αὐτὴν ὄνειρο 110.1129 πολῶν 800 καὶ τοῦ στέφους ἀεὶ ἐφιέμενος, ὡς εἶχε τάχους, τὴν βασιλεύουσαν κατέλαβε ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ τῶν στρατευμάτων ἐγκρίτοις ἱκανοῖς οὔσι, καὶ νυκτὸς διὰ παραπυλίδος εἰσελθὼν τοῦ πρωτο βεστιαρίου Μιχαήλ, οὔσης πλησίον ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Γρηγοῶ, ἄϋπνος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διετέλεσεν. Νικήτας δὲ ἀσηκρήτις ὁ μετὰ ταῦτα πρωτονοτάριος γεγωνῶς, τὴν Κωνσταντίνου ἄφιξιν τῷ πατρικίῳ Κωνσταντίνῳ μοναχῷ τῷ Ἑλαδικῷ κατεμήνυσε, καὶ ἄμφω τῇ αὐτῇ νυκτὶ πρὸς τὸν δοῦκα Κωνσταντίνον παρεγένοντο, 197b καὶ βουλὴν ποιησάμενοι, οὔπω τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἀλλ' ἔτι σκοτίας οὔσης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὄπλων τὴν τοῦ ἵπποδρόμου πύλην καταλαμβάνουσι, Κωνσταντίνον εὐφημοῦντες ὡς βασιλέα· ἔνθα δὴ ὁ τούτου ἵπποκόμος λογχευθεὶς παρὰ τῶν ἐντὸς τοῦ ἵπποδρόμου πυλῶν ἀνηρέθη. 3 Μὴ δεχθεὶς οὖν ὁ Κωνσταντίνος (ἀλλὰ ἀποσο βηθεὶς ὡσπερ ὑπὸ τινος ἐκβαχευόμενος δαίμονος) καὶ ἐφεστηκότα ἔχων τὸν λογισμὸν τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι, ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ ὑπεχώρησε στυγνός τε καὶ κατηφής, κακὸν οἰωνὸν τὴν τοῦ ἵπποκόμου κρίνας σφαγὴν. Ἐκεῖθεν οὖν εὐφημούμενος ἦλθε μέχρι τῆς λεγομένης Χαλκῆς καὶ διὰ τῆς Σιδηρᾶς πόρτης τῆς (αὐτῆς) Χαλκῆς εἰσεληλυθὼς μέχρι τῶν ἐξκουβίτων παρεγένετο. Ὁ οὖν μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἑλαδᾶς ἐκλογὴν τῶν (τε) τῆς ἐταιρίας καὶ τῶν ἐλατῶν ποιησάμενος, 801 μεθ' ὄπλων τούτους ἀπέστειλε κατὰ τοῦ δουκός· ἐλθόντων οὖν μέχρι τῆς Χαλκῆς (καὶ πολέμου συστάντος), πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἔπεσον τῶν μερῶν (ἔργον ἐκεῖ μαχαίρας γενόμενοι καὶ) τοσοῦτον ὥστε τὸν τόπον ἐκλιμασθῆναι τῷ αἵματι (ποταμηδὸν καταρρέοντι)· ἀνηρέθη δὲ καὶ Γρηγοῶς (ὁ) υἱὸς τοῦ δουκός καὶ Μιχαήλ ἐξάδελφος αὐτοῦ καὶ ὁ Κουρτίκης ἐκεῖνος ὁ ἐξ Ἀρμενίων. 4 Ταῦτα ὁ δοῦξ Κωνσταντίνος μαθὼν, ταραχῆς ὅτι πλείστης γενομένης, τὸν ἵππον ἐξήλαυεν· ὁ δὲ, ταῖς ἐκεῖσε ὑπεστρωμέναις ἐνολισθήσας πλαξίν, εἰς γῆν τὸν ἐπιβάτην κατέβαλεν· ἐπεὶ δὲ τις αὐτὸν κατὰ γῆς ἐρρίμιμενον κατέλαβεοὶ γὰρ ἄλλοι διεσκεδάσθησαν ἅπαντεςξίφει τὴν τούτου ἀπέτεμε κεφαλὴν. 110.1132.5 Τούτων οὕτω τελεσθέντων, Γρηγοῶς (μάγιστρος ὁ) τούτου πενθερὸς μετὰ Λέοντος, ὃν Χοιροσφάκτην ὠνόμαζον, τῇ ἀγία τοῦ Θεοῦ Με γάλῃ ἐκκλησίᾳ προσέφυγεν, οὐς καὶ βία ἐκεῖθεν ἀποσπάσαντες ἀπέκειραν (μοναχοὺς) ἐν τῇ τῶν Στουδίων (μονῇ)· Κωνσταντίνον δὲ τὸν Ἑλαδικὸν βουνεύροις τύψαντες, ῥάκη τε περιβαλόντες καὶ ὄνω ἐπικαθίσαντες διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμ βευσαν, καὶ ἐν 802 τοῦ Δαλμάτου (ἀπαγαγόντες) μονῇ ἐγκατάκλειστον (τῇ λεγομένη) καταδίκη πε ποιήκασιν· (Λέοντα δὲ τῶν Κατακαλίτσην καὶ Ἀβεσσαλῶμ τὸν τοῦ Ἀρωτρᾶ ἐκτυφλώσαντες ἐξορία παρέπεμψαν. Κωνσταντίνον δὲ τὸν τοῦ Εὐλαμπίου υἱὸν καὶ ἐτέρους σὺν αὐτῷ Θεόφιλος ὁ ὑπαρχος ὁ τοῦ Λαμπῶδου ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφεν δόνη ξίφει ἀπέτεμεν. Οὐ μικρῶς δὲ διερευνησάμενοι περὶ Νικήτα ἀσηκρήτις καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Λιβὸς, οὐχ εὖρον αὐτοὺς ὡς χρῆσάμενους φυγῆ) Τὸν δὲ Αἰγίδην ἐκεῖνον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀνδρείους ὄντας καὶ πολλοὺς ἀπὸ τε τῆς ἐν Χρυσόπολει δαμάλεως καὶ μέχρι τοῦ Λευκάτου (διδύμοις ξύλοις) πάντας ἀνεσκολόπισαν· καὶ πολλοὺς ἀντῶν ἐν τέλει τότε ἀνηλεῶς καὶ ἀναιτίως οἱ λεγόμενοι οὔτοι ἐπίτροποι ἀπέκτειναν, εἰ μὴ τινες τῶν δικαστῶν τούτους τῆς ἀδίκου ὀρμῆς ἀνεχαίτισαν, εἰπόντες αὐτοῖς ὡς “Παιδὸς ὄντος τοῦ βασιλέως, πῶς ἄνευ τῆς αὐτοῦ κελεύσεως τοιαῦτα τολμᾶτε διαπράττεσθαι;” 6 Τὴν τοῦ δουκός οὖν γυναῖκα ἀποκείραντες εἰς τὸν ἐν Παφλαγονία οἶκον ἑαυτῆς ἐξαπέστειλαν, εὐνουχίσαντες καὶ

τὸν υἱὸν αὐτῆς Στέφανον. 7 Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ Συμεῶν ὁ Βουλγαρίας (ἄρχων ἐκστρατεύσας κατὰ Ῥωμαίων) σὺν ὄχλῳ (πολλῶ καὶ) βαρεῖ κατέλαβε τὴν Κωνσταντινῶν πόλιν· καὶ (δὴ περικαθίσας αὐτὴν) χάρακα περιέβαλεν ἀπὸ (τε) Βλαχερνῶν καὶ μέχρι τῆς λεγομένης 803 Χρυσῆς πόρτης, ἐλπίζων μετέωρος. 197b ὡν (ἀπονητὴ ταύτην πάντως ἐλεῖν). Ἐπεὶ δὲ τὴν τε τῶν τειχῶν κατέμαθεν ὀχυρότητα, τὴν τε ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῶν πετροβόλων ἀσφάλειαν, τῶν ἐλπίδων σφαιεῖς ἐν τῷ (λεγομένῳ) Ἐβδόμῳ ὑπέστρεψεν, εἰρηνικὰς σπονδὰς αἰτησάμενος. Τῶν δὲ 110.1133 ἐπιτρόπων τὴν εἰρήνην ἀσμενέστατα ἀποδεξαμένων, (ἀποστέλλει Συμεῶν Θεόδωρον μάγιστρον αὐτοῦ συλλαλῆσαι τὰ τῆς εἰρήνης· ἀναλαβόμενοι δὲ ὁ τε πατριάρχης Νικόλαος καὶ Στέφανος καὶ Ἰωάννης οἱ μάγιστροι τὸν βασιλέα ἦλθον μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ εἰσήγαγον τοὺς δύο υἱοὺς Συμεῶν, καὶ συνεστίαθησαν τῷ βασιλεῖ ἐν τοῖς παλατίοις. Νικόλαος δὲ ὁ πατριάρχης ἐξῆλθε πρὸς Συμεῶν, ὥτινι τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινε Συμεῶν· εὐχὴν οὖν ὁ πατριάρχης ποιήσας, ἀντὶ στέμματος, ὡς φασί, τὸ ἴδιον ἐπιρριπτάριον τῇ αὐτοῦ ἐπέθηκε κεφαλῇ). Δώροις οὖν ἀμέτροις τε καὶ μεγίστοις φιλοφρονηθέντες ὁ τε Συμεῶν καὶ οἱ τούτου υἱοὶ εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν (ἀσύμφωνοι ἐπὶ τῇ εἰρημένη εἰρήνῃ διαλυθέντες). 8 Τοῦ βασιλέως οὖν Κωνσταντίνου ἄτε παιδὸς ὄντος καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα ἐπιζητοῦντος ἤδη γὰρ ταύτην κατήγαγε τοῦ παλατίου (ὡς εἴρηται, Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἦν καὶ ἀνεβίβασε πάλιν. Αὐτὴ οὖν περικρατῆς γενομένη τῆς βασιλείας ἀναβιβάσει εἰς (τὸ) παλάτιον Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον. 194b καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον (αὐταδέλφους) τοὺς Γογγυλίους λεγομένους· 804 καὶ τῇ βουλῇ Ἰωάννου τοῦ Ἐλαδᾶ καταβιβάσουσι τοὺς οἰκείους Ἀλεξάνδρου (τοῦ) βασιλέως, Ἰωάννην τὸν ῥαϊκτωρα καὶ τὸν (λεγόμενον) Γαβριηλόπουλον καὶ Βασιλίτζην καὶ τοὺς λοιπούς. Προχειρίζεται δὲ Ζωὴ Αὐγοῦ στα Θεοφύλακτον Δομήνικον ἑταιρειάρχην. Ἰωάννης δὲ μάγιστρος ὁ Ἐλαδᾶς, νόσω περιπεσὼν καὶ ἀπαγορευθεὶς παρὰ τῶν ἰατρῶν (κατελθὼν ἐκ τοῦ παλατίου) καὶ ἐν Βλαχερνῶν παραγενόμενος καὶ (ὑπὸ) τῆς νόσου βαρηθεὶς, τελευτᾷ. Συμβουλῇ δὲ Δομηνίκου (ἑταιρειάρχου καταβιβάσει Νικόλαον πατριάρχην) ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ μετ' ὀργῆς, τὰ τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας (περιποιούμενον καὶ) φροντίζειν εἰποῦσα. 9 Μετ' οὐ πολὺ δὲ Κωνσταντῖνος παρακοιμώμενος διαβάλλει τῇ Αὐγούστῃ Δομήνικον ἑταιρειάρχην ὡς τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον εἰς τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν, καὶ τοῦτον προφάσει πατρικίον ποιήσαντες, κατελθόντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἔθος, εὐχὴν λαβεῖν, οἴκοι μένειν παρεκελεύσαντο. 195a· προεβάλλετο δὲ Ζωὴ Ἰωάννην Γαριδᾶν ἑταιρειάρχην καὶ Δαμιανὸν εὐνοῦχον τῆς βίγλης δρουγγάριον. Δομήνικος δὲ ἀπῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἀνόνητα ὀλοφυρόμενος. 110.1136. 10 Τοῦ δὲ Βουλγάρου Συμεῶν τὴν Θράκην (πάλιν) ληϊζόμενον (ἐν φροντίδι οὔσης τῆς Αὐγούστης καὶ τῶν ἐν τέλει ὅπως αὐτὸν τῆς ἀλαζονείας παύσωσιν), ἠτήσατο Ἰωάννης ὁ Βωγᾶς γενέσθαι πατρικίος, ὑποσχόμενος ἀγαγεῖν 805 κατ' αὐτοῦ Πατζινάκους. (Τῆς αἰτήσεως δὲ τυχὼν) δῶρά τε λαβὼν (εἰς τὴν Πατζινάκων χώραν) ἀπῆει καὶ (δὴ) ὁμήρους ἐκεῖθεν λαβὼν ἦγαγεν ἐν τῇ πόλει, συνθεμένων τῶν Πατζινάκων διαπερᾶσαι καὶ τὸν Συμεῶν καταπολεμῆσαι. 11 Παρεγένετο δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ Ἀσώτιος ἀνὴρ ἐπὶ ῥώμῃ ὀνομαστότατος, υἱὸς ὢν τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, ὃν φασί σιδηρᾶν ῥάβδον ἐκ τῶν ἄκρων ἑκατέραις χερσὶ κρατοῦντα τῇ ὑπερβαλλούσῃ ἀλκῇ διακάμπειν καὶ πρὸς τὸ κυκλικὸν σχῆμα μετάγειν, τῆς ἀντιτύπου τοῦ σιδήρου φύσεως τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ὑπεικούσης, ὃν παραγενόμενον μετὰ πολλῆς τιμῆς ὑπεδέξαντο, καὶ πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἐξέπεμψαν. 12 Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνὶ, Ἰνδικτιῶνος γ', Παγκρατούκας ὁ Ἀρμένιος τὴν Ἀδριανούπολιν τῶν Συμεῶν παρέδωκε. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀπεστάλη Βασίλειος πατρικίος (καὶ κανίκλειος καὶ Νικήτας πρωτοσπαθᾶριος ὁ Ἐλαδικὸς παρὰ Ζωῆς) μετὰ δώρων πολλῶν, καὶ ἀντιπαρέλαβεν αὐτὴν (πάλιν). 13

Ἦλθε δὲ καὶ ἀμηρᾶς ὁ Δαμιανὸς εἰς Στρόβιλον (μετὰ πλοίων πολεμῆσαι αὐτὴν μετὰ πολλῆς τῆς δυνάμεως). 806 καὶ ταύτην παρέλαβεν ἄν, εἰ μὴ νοσήσας ἔτελεύτησεν, ὑποστρεψάντων διὰ κενῆς τῶν Ἀγαρηνῶν. 14 Οἱ δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἰκίητορες συνεχῶς ἐπηρεαζόμενοι παρὰ Χασὲ υἱοῦ τοῦ Γούβη, τὴν αὐτοῦ ἀσωτίαν (καὶ ἀπλησίαν) μὴ ἐνεγκόντες, λίθοις τοῦτον ἀνεῖλον κακῶς ἔνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐν Ἀθήναις ναοῦ. 15 Βλέπουσα δὲ ἡ Αὐγοῦστα Ζωὴ τὴν ἔπαρσιν Συμεῶν καὶ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν αὐ τοῦ ἐπίθεσιν, βουλήν μετὰ τῶν ἐν τέλει βουλευέται, 110.1137 ἀλλάγιον καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν διαπράξασθαι, διαπερᾶσαι δὲ πάντα τὸν τῆς Ἀνατολῆς στρατὸν πρὸς τὸ πολεμῆσαι καὶ ἀφανίσαι τὸν Συμεῶν. Ἀπεστάλησαν οὖν ἐν Συρίᾳ ἐπὶ τὸ ποιῆσαι ἀλλάγιον Ἰωάννης πατρίκιος ὁ Ῥαδινὸς καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαράς· οὗ γεγονότος, τὴν συνήθη τῆς ῥόγας διανομὴν ποιησάμενοι ἐν τοῖς τάγμασιν, ταῦτά τε ἀναλαβόμενοι σὺν τοῖς θέμασι, πρὸς τὰ Θρακῶα μέρη διεπέρασαν, Λέοντος μαγίστρου τοῦ Φωκᾶ δομεστικού τυγχάνοντος. Ἐξαγαγόντων δὲ τὰ σεβάσματα ξύλα καὶ ζωποια Κωνσταντίνου πρωτοπαπᾶ τοῦ παλατίου, τοῦ Κεφαλαῖ λεγομένου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μαλελῖα ἐν τῇ Θράκῃ, ἅπαντες προσκυνήσαντες καὶ ἔπομο σάμενοι συναποθνήσκειν ἀλλήλοις πανστρατεῖ κατὰ 807 Βουλγάρων) ἐξώρμησαν· ἤρχον δὲ τοῦ μὲν τάγματος τοῦ Ἐξκουβίτου Ἰωάννης ὁ Γράψων, τοῦ δὲ Ἰκανάτου· ὁ τοῦ Μαρούλλου υἱός· Ῥωμανὸς δὲ ὁ Ἀργυρὸς ἐστρατήγει καὶ Λέων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς, οἷς συνῆν καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων (καὶ οἱ ἄλλοι πάντες στρατηγοὶ τῶν θεμάτων)· συνῆν δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Κωνσταντῖνος (πατρίκιος) ὁ Λίψ Λέοντι δομεστικῶ, σύμβουλος ὢν αὐτῷ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνήκουσιν. 16 Μηνὶ δὲ Αὐγούστῳ κ', ἰνδικτιῶνος ε', ὁ πόλεμος μεταξὺ Βουλγάρων τε καὶ Ῥωμαίων πρὸς τῷ Ἀχελῷ συγκεκρικρότητο ποταμῷ, καὶ οἷα τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα (ὡς ἀνεξερεύνητα καὶ ἀνεξιχνίαστα, τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι 195b πανστρατεῖ, καὶ) γέγονε φυγὴ παντελῆς καὶ φρικώδης ὄλολυγῆ, τῶν μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων, τῶν δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων, αἵματός τε χύσις οἷα ἐξ αἰῶνος οὐκ ἐγένετο. Λέων ὁ δομεστικός ἐν Μεσημβρία διεσώθη φυγῶν· ἐσφάγη δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐν τῇ τοῦ πολέμου συμβολῇ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Λίψ καὶ Ἰωάννης ὁ Γράψων καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων ἱκανοί. 17 Ἀπεστάλη δὲ (τότε καὶ) Ῥωμανὸς πατρίκιος καὶ δρουγγάριος ὢν τῶν πλωτῶν μετὰ παντὸς τοῦ στόλου ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ βοηθήσων Λέοντι τῷ Φωκᾶ, ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Βογαῖς καταγαγεῖν Πατζινάκου, ὡς προεῖρηται· κελεῦσθέντος τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ διαπερᾶσαι (τούτους κατὰ Βουλγάρων ὥστε συμμαχεῖσαι Λέοντι Φωκᾶ. Ῥωμανοῦ δὲ καὶ 808 Ἰωάννου 110.1140 τοῦ Βωγαῖ) εἰς ἔριδας καὶ λογομαχίας ἐλθόντων, ὀρώντες αὐτοὺς οἱ Πατζινακοὶ (πρὸς ἀλλήλους διαμαχομένους καὶ) στασιάζοντας ὑπεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια. 18 Τοῦ πολέμου δὲ ἤδη τέλος λαβόντος καὶ ὑποστρεψάντων ἐν τῇ πόλει τοῦ τε Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Βωγαῖ, τὰ κατ' αὐτῶν ἐκινήθη, καὶ εἰς τοσοῦτον κίνδυνον τὸν δρουγγάριον Ῥωμανὸν περιέστησαν, ὥστε καὶ καταδικάζουσαν ψῆφον ἀνήνεγκαν, τῶν ὀφθαλμῶν στερηθῆναι ὡς ἀμελεία, μᾶλλον δὲ (καὶ) κακουργία μὴ διαπεράσαντα τοὺς Πατζινάκους, (ἀλλ' ὑποχώρησαντα τάχιον καὶ) μηδὲ τοὺς φεύγοντας Ῥωμαίους ἐν τοῖς πλοίοις ὑποδεξάμενον· καὶ τοῦτο ἄν ἐπεπόνθει, εἰ μὴ παρὰ Κωνσταντῖνου πατρικίου τοῦ Γογγύλου καὶ Στεφάνου μαγίστρου, ὡς δυναμένων παρὰ τῇ Αὐγούστῃ πολλὰ, τὰ τῆς καταδίκης ἀνετράπη. 19 Τῶν δὲ Βουλγάρων τηνικάδε τῇ νίκῃ κατεπαρθέντων καὶ ἐκστρατευσάμενων μέχρι τῆς πόλεως, ἐξῆλθε Λέων ὁ δομεστικός τῶν σχολῶν καὶ Ἰωάννης ἐταιρειάρχης καὶ Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ δουκὸς (εἰς χῶρον Θρακῶν οὕτω λεγόμενον), Κατασύρτας ἅμα πλείστῳ λαῷ (κατὰ Βουλγάρων)· τῇ δὲ νυκτὶ ἀδοκῆτως ἐπιπεσόντων αὐτοῖς τῶν Βουλγάρων καὶ τοῦ δομεστικού φυγόντος, ἐσφάγη Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ δουκὸς καὶ πολλοὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ. 20 Θεόδωρος οὖν, ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου παιδαγωγός, ὀρών

Κωνσταντῖνον παρακοιμῶ μενον εἰς Λέοντα 809 τὸν ἴδιον γαμβρὸν τὴν βασι λείαν σφετεριζόμενον, ὑπέθηκε Κωνσταντῖνω βα σιλεῖ, Ῥωμανὸν δρουγγάριον προβαλέσθαι ὡς πατρικὸν αὐτοῦ δοῦλον καὶ εὔνουν τὰ πρὸς αὐτὸν, ὡς ἂν ἦ σὺν αὐτῷ καὶ διαφυλάττη αὐτὸν, καὶ ἐν οἷς ἂν δέοιτο σύμμαχον ἔχειν καὶ βοηθόν. Πολ λάκις οὖν περὶ τούτου λαληθεῖς Ῥωμανὸς ἀπέπατο. Γραμματεῖον οὖν ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος αὐτοχείρῳ διαχαράξας γραφῆ, καὶ ὑπογραφῆ δια σφαισιάμενος ἀπέστειλεν αὐτῷ· ὅπερ οὗτος ἐπὶ χεῖρας λαβὼν ὑπέσχετο τὴν κατὰ τοῦ παρακοιμω μένου Κωνσταντῖνου καὶ τῶν συγγενῶν ἐπίθεσιν ὡς δέοι ποιήσασθαι. 21 Τῆς φήμης οὖν ταύτης διαθεούσης καὶ τοῦ παρακοιμωμένου (Κωνσταντῖνου) καταναγκάζοντος Ῥωμανὸν ἀποκινήσαι μετὰ τοῦ στόλου, αὐ 110.1141 τὸς προεφασίζετο ὡς ἀδυνάτως ἔχει τοῦ ἀπο πλεῖν μὴ τοῦ στόλου (τὴν) νενομισμένην ρόγαν λα βόντος. Ἐν τῇ ἐξαρτήσῃ δὲ ὄντος τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ τὰ πλοῖα εὐτρεπίζοντος, ἐξήλθε Κωνσταντῖνος παρακοιμώμενος (ὡς) ἐπισπουδάσων αὐτὸν τοῦ ἐκπλεῦσαι. Ὁ δὲ δουρικῶ τῷ σχήματι προσυπὴν τῆσε καὶ προθύμως ποιήσῃν τὸ κελευόμενον ἐπηγ γέλλετο· ὑποστρέψαι. 196α δὲ βουλομένου τοῦ παρακοιμωμένου, καὶ εἰ ἔχοι ἄνδρας εὐειδεῖς καὶ γενναίους τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν τριήρη εἰπόντος πρὸς Ῥωμανὸν, οὗτος εὐθύς ἔνευσεν αὐτοῖς τῇ χειρὶ ἐτοιμοῖς οὔσι πλησίον ἐλθεῖν. Οἱ δὲ τὰ τῆς βουλῆς εἰδότες, 810 ἔγγιστα ἤδη τοῦ δρόμωνος Ῥωμανοῦ γεγονότος, ἐπειδὴ οὗτος ὀπίσω τοῦ παρακοιμωμένου Κωνσταντῖνου περιπατῶν, “Ἄναρ πάσατε αὐτὸν (ταῖς χερσὶ) καὶ ἄρατε αὐτὸν,” ἔπε φώνησε, παραχρῆμα οὔτοι τοῦτον ἀρπάσαντες εἰς τὴν τοῦ δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ τριήρη εἰσήγαγον καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ κατεῖχον· οὐδεὶς οὖν ὁ ὑπερασπίζων ἦν ἢ κατοικτεῖρων τὸν ἄνθρωπον, πάντων τῶν συνόντων αὐτῷ χρησαμένων φυγῆ. 22 Ταῦτα Ζωὴ Αὐγοῦστα μαθοῦσα προσκαλεῖται τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τοὺς αὐτῆς μεγιστᾶ νας, καὶ ἀποστέλλει πρὸς Ῥωμανὸν, τὸ γεγονὸς βουλομένη μαθεῖν. Τούτων δὲ διαπερασάντων, λίθοις ὁ λαὸς ἐξήλασαν βαλόντες. Ἔωθεν οὖν ἐξελ θοῦσα Ζωὴ ἐν τῷ τοῦ Βουκολέοντος ἡλιακῶ ἔπε φώνει τῷ υἱῷ καὶ πᾶσι· “Πῶς ἄρα γέγονεν ἡ ἀνταρ σία αὐτῆς;” Ἐφησε δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ παιδαγωγὸς τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου Θεόδωρος, ὅτι “Διὰ τὸ ἀπολέσαι Λέοντα τὸν Φωκᾶν τοὺς Ῥωμαίους καὶ Κωνσταντῖνον παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον, ταῦτα γέγονασι.” 23 Προσελάβετο δὲ ὁ βασιλεὺς Νικόλαον πατριάρχην καὶ Στέφανον μάγιστρον συνεῖναι αὐτῷ ἐν τῷ παλατίῳ, τὴν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπισπώμενος. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀπέ στειλεν Ἰωάννην τὸν Τουβάκην, Ζωὴν Αὐγοῦσταν τοῦ παλατίου καταβιβάσαι. Ἡ δὲ μετ' ὀλολυγῆς καὶ δακρύων τῷ ἑαυτῆς προσπλακεῖσα υἱῷ (πρὸς) συμπάθειαν μητρικὴν καὶ οἶκτον ἐκίνησε, ὡς τὸν βασιλέα εἰπεῖν· “Ἐάσατε εἶναι μετ' ἐμοῦ τὴν μητέρα (μου).” Οἱ δὲ ταύτην ἄμα τῷ λόγῳ ἀφήκαν. 24 Προσκαλεσάμενος δὲ ὁ τε βασιλεὺς καὶ ὁ πατριάρχης 811 Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν, προε βάλλοντο δομέστικον τῶν σχολῶν, δεδιότες μὴ 110.1144 εἰς ἀνταρσίαν χωρήσῃ ὁ Φωκᾶς Λέων. Ὁ δὲ οὐ κατ ἔνευσε τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ Θεόδωρον γυναικᾶ δελφον αὐτοῦ τὸν Ζουφινέζερ καὶ Συμεῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ προεβάλλοντο ἑταιρειάρχας. Ὅρκους (οὖν) βεβαιωθείς ὑπ' αὐτῶν κατῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Οἱ δὲ παραυτίκα τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τοῦ παλατίου καταβιβάζουσι. Τούτων οὖν πρὸς αὐτὸν παραγεγο νότων, ὡς ἐθεάσατο αὐτούς, τρόμος αὐτὸν ἔλαβε (καὶ φρίκη) καὶ φρενῶν ἔκστασις· εὐθύς οὖν ἐξήλθε πρὸς Ῥωμανὸν (καὶ διηγῆσατο αὐτῷ οἷα ἐπέπονθε· συμφιλιωθείς οὖν αὐτῷ) καὶ ὄρκους δούς καὶ λαβὼν (ὥστε μίαν ἔχειν ἀμφοτέρους ψυχὴν), σύμφρων αὐτοῦ καὶ σύμπνου ἐγένετο (ὥστε καὶ γαμικὸν συνάλλαγμα ποιήσασθαι συνεφώνησαν, πλέον ἐκ τούτου τὸν τῆς ἀγάπης δεσμὸν ἐπισφίγγοντες). 25 Τῇ κδ' οὖν τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἀποστέλλει Ῥωμανὸς πρεσβύτερον, αὐτοῦ οἰκεῖον καὶ πι στότατον ὄντα καὶ Θεόδωρον τὸν Ματζούκην λεγόμενον εἰς τὸ παλάτιον ὑπεραπολογησαμένους ὡς “(Οὐκ ἀνταρσία γέγονε τὸ παρ' ἐμοὶ διαπραχθέν, ἀλλὰ) τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπίθεσιν

ύφορώμενος, 197b δεδιώς μή τι νεωτερισθείη (παρ' αὐτοῦ) εἰς τὸν βασιλέα· τούτου ἔνεκεν ἀνελεῖν ἐν τῷ παλατίῳ βεβούλευται καὶ τὴν φυλακὴν ποιεῖσθαι τοῦ βασιλέως.” Μὴ συνευδοκοῦντος οὖν Νικολάου τοῦ πατριάρχου (τούτοις), ἐμηνύθη 812 Ῥωμανῶ παρὰ (τοῦ) ῥηθέντος Θεοδώρου παιδαγωγοῦ αὐτοῦ ἔλθειν μετὰ τοῦ στόλου παντὸς μέχρι τοῦ Βουκολέοντος, (ὃς μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ βουλευσάμενος τὸ γὰρ ἄγον ἦγεν αὐτὸν) τῇ ἡμέρᾳ τοῦ εὐάγγελισμοῦ τῆς ὑπεραγίου Θεοτόκου· δὲ ἦν ἦλθεν ἔνοπλος ἅμα τῷ στόλῳ παντὶ ἐν τῷ Βουκολέοντι). Καὶ παρευθὺ Στέφανος μὲν μάγιστρος ἐξῆλθε τοῦ παλατίου, Νικήτας δὲ πατρίκιος, ὁ συμπενθερὸς Ῥωμανοῦ, ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν Νικόλαον τὸν πατριάρχην. Ὅρκους οὖν βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ Ῥωμανοῦ, ἀπέστειλαν αὐτῷ τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρόν· καὶ προσκυνήσας (αὐτὸν) καὶ ὄρκους βεβαιώσας αὐτοὺς ἀνήλθε μετ' αὐτῶν ἐν τῷ παλατίῳ καὶ ὀλίγων τινῶν προσκυνήσων τὸν βασιλέα· καὶ εἰσελθὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῶ τῷ ἐν τῷ Φάρῳ καὶ πίστεις αὐτῷ δοὺς παρευθὺ προχειρίζεται (παρ' αὐτοῦ) μάγιστρος καὶ μέγας ἔται ρειάρχης. 110.1145 26 Αὐτίκα οὖν γέγονε θεία κέλευσις πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν παρεγγυωμένη μηδαμῶς στάσιν τινὰ ἐννοῆσαι, ἀλλὰ πρὸς ὀλίγον ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀναπαύεσθαι· ὡσαύτως καὶ γράμματα ἔκελεύσθη Κωνσταντίνῳ παρακοιμωμένῳ γράψαι τὰ ὅμοια αὐτῷ παραγγέλλοντα, τοῦ μηδὲν ἐναντίον βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ὑποταγῇ εἶναι τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου. Ἄναλαβόμενος οὖν ταῦτα Ἀνδρέας, πριμικήριος τοῦ βασιλικοῦ βεστιαρίου, ἀπεκόμισεν αὐτῷ ταῦτα 813 ἐν Καππαδοκίᾳ ὄντι· καὶ ἀναδεξάμενος ταῦτα (καὶ ἀναγνοὺς) ἀπελθὼν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἡσύχασεν. 27 Τῇ ε' ἑβδομάδι τῶν ἁγίων νηστειῶν δὶ δοταὶ ἀρῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως Ἑλένη τῇ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ· καὶ τῇ γ' (τοῦ Πάσχα τῇ λεγομένῃ) τῆς Γαλιλαίας (εὐλογεῖται καὶ) στεφανοῦται (ἅμα αὐτῇ) παρὰ Νικολάου πατριάρχου, Ῥωμανὸν βασιλεὸς πάτορα προβαλλόμενος· ἀντ' αὐτοῦ Χριστοφόρον υἱὸν αὐτοῦ ἑταιρειάρχην κατέστησε. 28 Μετ' οὐ πολὺ δὲ Λέων, 198a ὁ Φωκᾶς, ἀπατηθεὶς παρὰ (τε) τινῶν ἀρχόντων (καὶ τῶν αὐτοῦ ταγμάτων), πρὸς ἀνταρσίαν κινεῖται, καὶ ἀποστείλας ἀνελάβετο εἶναι σὺν αὐτῷ τὸν τε παρακοιμώμενον Κωνσταντίνον (καὶ Κωνσταντίνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς ἀνταδελφούς) καὶ Κωνσταντίνον πρωτασηκρήτην τὸν Μαλελίαν, πληροφορῶν ἅπαντας καὶ βεβαιῶν ὡς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν τοιαύτην ποιῆσιν συγκίνησιν. Ῥωμανοὶ δὲ ὁ βασιλεὸς πάτορα χρυσοβούλλια ποιήσας ἐνυπόγραφα (ὡς) ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν περιέχοντα, καὶ ὡς οἱ τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες, τῷ βασιλεῖ δὲ προσφεύγοντες, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως εἰσὶ, δοὺς Ἄννη (τινὶ) γυναικὶ ἀναιδεῖ καὶ θρασεῖα καὶ 814 κληρικῶ τινι Μιχαήλ, ἐν τῷ (αὐτοῦ) στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν. Οἱ δὲ ταῦτα (ἀναλαβόμενοι) διέσπειραν παντὶ τῷ στρατῷ· καὶ ὁ μὲν Μιχαήλ, φωραθεὶς παρὰ τοῦ Φωκᾶ καὶ ἀνηλεῶς τυφθεὶς, τὴν τε ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα ἀπετμήθη, ὃς μετὰ ταῦτα παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προσηκούσης ἔτυχεν ἀμοιβῆς, ὡσαύτως καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεῖσα γυνή. 110.1148 29 Πρῶτος οὖν ὁ υἱὸς τοῦ βαρέως Μιχαήλ καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν τῷ Ῥωμανῶ προσέδραμεν, ἀρχὴ γεγρονῶς καταλύσεως (τῆς τοιαύτης ἀνταρσίας καὶ τυραννίδος), σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Βαλάντιος, τουρμάρχει ὄντες ἀμφοτέρω. Λέων οὖν ὁ Φωκᾶς, μετὰ λαοῦ πλείστου (ἰσχυρῶς καθωπλισμένου) ἐν Χρυσοπόλει καταλαβὼν, διέστησε παρατάξεις ἀπὸ τῆς (λιθίνης) δαμάλεως μέχρι Χαλκηδόνος, τοὺς ἐν τῇ πόλει φοβῶν. Ἀποστέλλεται οὖν μετὰ δρόμωνος παρὰ Ῥωμανοῦ Συμεὼν ὁ τοῦ κανικλείου, λόγον ἐνυπόγραφον τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπιφερόμενος. 30 “Ὡς ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας ἐγρηγορώτατον (καὶ εὐνούστατον) καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα ἢ Ῥωμανὸν εὐρηκῶς, τούτῳ τὴν ἐμὴν φυλακὴν μετὰ Θεὸν κατεπίστευσα καὶ ἀντὶ πατρὸς αὐτὸν ἔχειν ἔκρινα, σπλάγχνα πατρικὰ καὶ διάθεσιν γονικὴν πρὸς ἐμὲ

ένδειξάμενον· Λέοντα δὲ τοῦτον Φωκᾶν ἀεὶ τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ ὑποπτεύω ἐπιβουλεύειν, νῦν δὲ ἔργοις αὐτοῖς ἐπίβουλον 815 εὔρηκα καὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς τυραννικῶς ἔξани στάμενον· διὸ οὔτε δομέστικον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν εἶναι βούλομαι, οὔτε δὲ ταύτην τὴν ἀνταρσίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπραχέναι φημι, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμη ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν, ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον.” Τούτων οὖν τῷ λαῷ ὑπαναγνωσθέντων, ἤρξαντο πάντες ὑποχωρεῖν, καὶ τῷ βασιλεοπάτορι προσρῦεσθαι Ῥωμανῷ. Τοῦ δὲ Φωκᾶ εἰς ἀμήχανον περιστάντος (καὶ ἀπογνόοντος ὡς πάσης ἐλπίδος ἡστοχηκότος), καὶ φυγῇ χρησάμενον, καὶ πρὸς τὸ κάστρον Ἄτεοῦς παραγενομένου, καὶ μὴ δεχθέντος (ἐν χωρίῳ δὲ ὀνομαζομένῳ Γοηλέοντι φεύγοντος καὶ συλληφθέντος), ἀπέστειλε Ῥωμανὸς Ἰωάννην τὸν Τουβάκην καὶ Λέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ, ὥστε εἰσαγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες ἀπετύφλωσαν, καίτοι μηδεμίαν περὶ τούτου δεξάμενοι ἐντολήν, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμη τοῦτο πεποιηκότες, ὡς ἄγα νακτῆσαι ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν βασιλεοπάτορα Ῥωμανόν. 31 Ἀυγούστῳ δὲ μηνὶ κατεμηνύθη τὰ τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίνου Κτηματηνοῦ καὶ Δαυΐδ Καμουλιανοῦ καὶ Μιχαῆλ κουράτορος τῶν μαγγάνων· καὶ τυφθέντες οὗτοι καὶ δημευθέντες διὰ μέσης διήλθον τῆς πόλεως, καὶ ἔξορία παρεπέμφθησαν. 110.1149. 32 Ἦγαγον δὲ Λέοντα μάγιστρον καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ διήλθεν ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἡμίονῳ ἐφεζόμενος. 33. 198b Ἐφωράθη δὲ καὶ Ζωὴ Ἀυγοῦστα ἐπιβουλεύουσα 816 Ῥωμανῷ διὰ πεφαρμαγμένων βρωμάτων (ὑπὸ Θεοκλήτου νοταρίου τῆς ὑποῦργιας σκευασθέντων)· καὶ ταύτην τοῦ παλατίου καταβιάζουσι καὶ εἰς τὸ Πετρίον ἀπάγουσι τῇ τῆς Ἁγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκείραντες. 34 Προσεκλήθη δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ στάβλου εἰς ἄριστον ὁ παιδαγωγὸς Κωνσταντίνου βασιλέως Θεόδωρος καὶ Συμεὼν ὁ αὐτοῦ ἀδελφός. Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, εἰσῆλθεν Ἰωάννης δρουγγάριος τῆς βίγλης ὁ Κροκόας (λεγόμενος) μετὰ πλείστου λαοῦ, καὶ τούτους ἀναρπάσας εἰς τὸ Ὀψίκιον ἐξώρισεν ἐν τοῖς αὐτῶν προαστείοις ὡς κατὰ Ῥωμανοῦ μελετώντας. 35 Κδ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς (τιμαῖται Ῥωμανός) τῇ τοῦ Καίσαρος ἀξία· καὶ Δεκεμβρίου μηνὶ ιζ', τῇ τῶν προπατόρων Κυριακῇ, τῷ τῆς βασιλείας στέφεται διαδήματι παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως (τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ) καὶ Νικολάου πατριάρχου.

ΙΑ'. Περὶ τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ. Καὶ Ἰανουαρίου', τῇ τῶν ἁγίων Φώτων ἡμέρᾳ, στέφει Θεοδώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· Μαΐῳ δὲ μηνὶ ιζ', ἰνδικτιῶνος ε', Χριστοφόρος ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ ἀναγορεύεται βασιλεύς· 817 στέφεται δὲ τῇ κδ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς παρὰ Κωνσταντίνου βασιλέως τῇ τῆς ἁγίας ν' ἡμέρᾳ· καὶ μόνοι οὗτοι οἱ δύο ἐν ταύτῃ τῇ προελεύσει προῆλθον. 2 Ἰουλιῳ δὲ μηνὶ ἰνδικτιῶνος η' (ἡμέρᾳ Κυριακῇ) ἡ τῆς Ἐκκλησίας γέγονεν ἔνωσις παρὰ Ῥωμανοῦ (ἀπάντων ἐνωθέντων μητροπολιτῶν τε καὶ κληρικῶν τῶν ἀπὸ Νικολάου πατριάρχου καὶ Εὐθυμίου) διεσχισμένων. 3 Ὀγδόῃ δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς, ἰνδικτιῶνος θ' ἀποστείλας Ῥωμανὸς ὑπερορίζει τὸν μάγιστρον Στέφανον τὸν τῆς Καλομαρίας εἰς τὴν Ἀντιγόνου νῆσον ὡς τῆς βασιλείας ἐφίεσθαι κατὰ γορηθέντα, μοναχὸν αὐτὸν ἀποκείρας ἅμα Θεο 110.1152 φάνει Τειχιώτῃ καὶ Παύλῳ ὀρφανοτρόφῳ ἀνθρώποις αὐτοῦ. 4 Ἐποίησε δὲ Ῥωμανὸς βασιλεὺς ἐν τῷ Τριβουναλίῳ πρόκενσον, συνηγμένων ἀπάντων ἐκεῖσε μεθ' ὄπλων· τοῦ ἀδνουμίου δὲ γενομένου, αἰφνίδιον Ῥωμανὸς καὶ Κωνσταντίνος τάχει πολλῶν εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφουσιν· ἐμηνύθη γὰρ παρὰ Λέοντος, ἀνθρώπου τοῦ Ἀρσενίου, (ἡ αὐτοῦ τοῦ Ἀρσενίου) ἐπιβουλὴ καὶ Παύλου Μαγγλαβίτου, οἱ τυφθέντες καὶ δημευθέντες ἐξωρίσθησαν· (ἦν δὲ τότε παραδυναστεύων ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης, ὁ ραίκτηρ, ὃς Λέοντα τὸν τοῦ Ἀρσενίου ἐποίησε ἑβδομαδάριον τῷ βασιλεῖ τοῦτον προσοικειώσας). 818. 5 Ἐγένετο (δέ) τις Ῥεντάκιος ἐν Ἑλλάδι, συγγενὴς ὦν Νικήτα πατρικίου, ἀπαίδευτός τε καὶ πατραλώας· ὃς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καταδιώκων φονεῦσαι, ἐπειδήπερ ἐκεῖνος φεύγων αὐτοῦ τὴν

ἐπίθεσιν, ἐν πλοίῳ εἰσελθὼν, ἐξέπλει καὶ παρὰ τῶν Κρητῶν κατεσχέθη, οὗτος ὁ Ῥεντάκιος, ἄδειαν εὐρῶν πάντα τὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐλήϊσατο καὶ ἐν τῇ πόλει ἀνελθὼν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ προσέφυγεν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τὰς αὐτοῦ ἀταξίας καὶ λεηλασίας καταμαθὼν τοῦτον τῆς ἐκ κλησίας ἐξαγαγεῖν ἐβουλεύσατο καὶ παιδεῦσαι. Ὁ δὲ, ψευδεῖς ἐπιστολὰς πρὸς Βουλγάρους πλασάμενος, πρὸς αὐτοὺς αὐτομολῆσαι ἐβουλεύσατο. Κρατηθεὶς δὲ καὶ ἐλεγχθεὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποστε ρεῖται. 6 Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐξελασάντων μέχρι Κατασυρτῶν, μετὰ τὴν τοῦ δομεστικοῦ Ἀδραλέστου τελευτῆν, προεβλήθη Πόθος, ὁ τοῦ Ἀργυροῦ δομεστικός τῶν σχολῶν καὶ μέχρι Θερ μοπόλεως μετὰ τῶν ταγματῶν ἐξελθὼν, ἀπέστειλε Μιχαῆλ τὸν τοῦ Μωρολέοντος υἱὸν (τοποτηρητὴν ὄντα) τοὺς Βουλγάρους κατασκοπήσαντα. Ὁ δὲ ἀπροόπτως τῷ λόχῳ αὐτῶν ἐμπεσὼν, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνείλεν, πληγεῖς δὲ καὶ αὐτὸς εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει ἐτελεύτησεν. 7 Ἐμνηύθη δὲ τότε διὰ Θεοκλήτου νοταρίου τῆς ὑπουργίας ἢ κατὰ Ῥωμανοῦ (τοῦ) βασιλέως ἐπὶ βουλή Ἀναστασίου 819 σακελλαρίου καὶ ἄρχοντος τοῦ χρυσοχείου καὶ Θεοδωρήτου κοιτωνίτου καὶ Δημητρίου, βασιλικῶν νοταρίων τοῦ εἰδικοῦ, καὶ Νικολάου τοῦ Κουβάτζη καὶ Θεοδότου πρωτο 110.1153 καράβου, οἱ καὶ ὑπὲρ Κωνσταντίνου βασιλέως δῆθεν ἐσπούδαζον. 199a. Καὶ δὴ ἐλεγχθέντες ἐτύφθησαν, καὶ ἐν τῇ μέσῃ διήλθον καὶ ὑπερόριοι κατέστησαν. Ὁ δὲ Θεοδώρητος ἰδίᾳ ἐν τῷ λεγομένῳ Τρικόγχῳ τοῦ παλατίου τυφθεὶς καὶ αὐτὸς ἐξωρίσθη· τὸν δὲ σακελλάριον Ἀναστάσιον ἀπέκειραν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἐλεγκμῶν, ἔνθα καὶ τελευτᾷ. 8 Τῆς τοιαύτης δὲ προφάσεως λαβόμενος Ῥωμανὸς τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον ὑποβιβάζει, καὶ δεῦτερον καθίστησιν· ἑαυτὸν δὲ προάγει εἰς τὸ ἔμπροσθεν. 9 Ἐκστρατεύει δὲ πάλιν Συμεὼν κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πλῆθος Βουλγάρων ἀποστείλας ἅμα Καυκάνῳ καὶ Μηρικῶ καὶ ἑτέροις, ἐκέλευσε κατὰ τῆς πόλεως ὅτι τάχιστα ἐξελαύνειν. Διελθόντες οὖν οὗτοι διὰ τῶν ὄρων, ἤλθον μέχρι τῶν Μαγγλαβά. Τὴν αὐτῶν δὲ ἔφοδον μαθὼν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς (λογισάμενος μὴ τὰ τῶν Πηγῶν παλάτια καὶ τὸ Στενὸν κατελθόντες ἐμπρήσωσιν), Ἰωάννην ραίκτωρα ἀποστέλλει ἅμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς Ἀργυροῖς λεγομένοις, ἔχοντας μεθ' ἑαυτῶν πλῆθος ἱκανὸν ἕκ τε τῶν βασιλικῶν καὶ τῆς ἑταίρας καὶ τῶν ταγματικῶν, οἷς συνῆν καὶ Ἀλέξιος (ὁ) πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τῶν πλωτῶν ὁ Μουσελὲ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἦν δὲ ἐ τῶν Νησιῶν ἑβδομάς. 820 Διατάξαντες οὖν οὗτοι τὸν λαὸν ἐν τοῖς πεδινοῖς καὶ χαμαλωτέροις τόποις τῶν Πηγῶν, τῶν Βουλγάρων ἄνωθεν ἀναφα νέντων ἐνόπλων καὶ βοῆ χρησαμένων ἀσήμῳ καὶ φοβερῶ καὶ σφοδρωτάτως ἐπελασάντων κατ' αὐτῶν, παρευθὺ φεύγει μὲν Ἰωάννης ὁ ραίκτωρ, σφάττεται δὲ ὑπὲρ τούτου ἀγωνιζόμενος Φωτεινὸς ὁ τοῦ Πλατυπόδη (υἱὸς καὶ πολλοὶ ἕτεροι· μόλις οὖν διασωθεὶς ἤλθε φεύγων ἔνοπλος μετὰ δρόμωνος καὶ Ἀλέξιος δρουγγάριος ὁ Μουσηλὲ, καὶ μὴ ἰσχύσας τέλειον ἀνελθεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ δρόμωνος ἀποβάθραν, πεσὼν ἐν τῇ θαλάσῃ σὺν τῷ αὐτοῦ πρωτομανδάτωρι ἀπεπνίγη). Οἱ Ἀργυροὶ δὲ ἐν τῷ καστελλίῳ φυγόντες διεσώθησαν. Πλωτῆται δὲ καὶ τὸ (λοιπὸν) ἅπαν πλῆθος, οἱ μὲν τὰς τῶν πολεμίων χεῖρας φεύγοντες ἐν τῇ θαλάσῃ ἀπεπνίγησαν· οἱ δὲ σιδήρου γεγόνασι παρανάλωμα· οἱ δὲ χερσὶ Βουλγαρικαῖς (αἰχμάλωτοι) συνελήφθησαν. Οἱ δὲ Βούλγαροι, μηδένα τὸν κωλύοντα ἔχοντες, τὰ τε παλάτια τῶν Πηγῶν ἐπυρπόλησαν καὶ τὸ Στενὸν ἅπαν κατέκαυσαν. (Οὕτως ἄρα δεινὸν ἀβουλία καὶ ἀπειρία θρασύτητα σύμμαχον ἔχουσα.) 110.1156. 10 Κ' δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς ἰνδικτικῶνος Θεοδώρα σύμβιος Ῥωμανοῦ τελευτᾷ· καὶ κατετέθη τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ τῷ ὑπ' αὐτοῦ (εἰς) μοναστήριον ἀμει φθέντι. 11 Τῷ δὲ αὐτῷ μηνὶ στέφεται Σοφία ἢ τοῦ βασιλέως 821 Χριστοφόρου γυνή. Τηνικαῦτα δὲ καὶ Κουροπαλάτης Ἰβηρ ἐν τῇ πόλει παρεγένετο, καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς διελθὼν κεκοσμημένης λαμπρῶς μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη (ὄν καὶ ἐν τῇ Ἁγία

τοῦ Θεοῦ Σοφία εἰσήγαγον, τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θεασάμενον καὶ τὸν πολυτελεῖ κόσμονκαλλωπίσαντες γὰρ αὐτὴν καὶ περιστείλαντες πέπλοις χρυσοῦφες καὶ κόσμῳ παντοίῳ οὕτως εἰσήγαγον ἐν αὐτῇ). Ὁ δὲ, τὸ θαυμαστὸν καὶ ὑπερμέγεθες τοῦ ναοῦ ἔργον καταπλαγεῖς καὶ τὸν πολυτελεῖ κόσμον ὑπερθαυμάσας καὶ ἀληθῶς Θεοῦ κατοικίαν εἶναι τὸν χῶρον τοῦτον εἰπὼν, αὐθις ὑπέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεία. 12 Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ τῶν Βουλγάρων πάλιν ἐκστρατεύσαντων καὶ μέχρι τῶν τῆς Ἁγίας Θεοῦ παλατίων ἐλθόντων, καὶ ταῦτα πυρὶ παραδόντων, εἰς ἄριστον ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς (τοὺς) τῶν ταγμάτων ἄρχοντας συνεκάλεσε, συνόντος αὐτοῖς καὶ τοῦ λεγομένου Σακτίκη, καὶ παρήνει τούτοις καὶ προὔτρεπετο κατὰ τῶν ἐναντίων ἐξελθεῖν καὶ τῆς πατρίδος ὑπεραγωνίσασθαι. Οἱ δὲ συνέθεντο ἐτοίμως τῆς αὐτοῦ βασιλείας καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπεραποθνήσκειν. Τῇ οὖν ἐπαύριον καὶ θοπλασθεῖς παρὰ τοῦ βασιλέως ὁ εἰρημένος Σακτίκης ἀληθῆ οὔσαν τὴν ἑαυτοῦ πίστιν (τε) καὶ ἀνδρείαν ἀπέδειξεν· ὅπισθε γὰρ τῶν Βουλγάρων 199b γενόμενος καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν ἐμπεσὼν, πάντας τοὺς ἐκεῖ εὐρεθέντας κατέσφαξεν. Μαθόντες οὖν οἱ Βούλγαροι τὸ γεγονός, ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ πολέμου συγκροτῆθέντος, τρέπουσι τὸν Σακτίκην σὺν ὀλίγοις ὑπάρχοντα. 822 Ὁ δὲ, ἐπειδὴ γενναίως ἀγωνισάμενος, πολλοὺς ἀνελὼν, οὐκ ἔτι ἀντέχειν ἠδύνατο πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μεθήσει τοῦ ἵππου τὸν χαλινόν, καὶ εἰς φυγὴν ἤλαυνε· ποταμὸν δὲ τινα (ἐκεῖσε) παραβρέοντα διαπερῶν, τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν τῇ ἰλύϊ ἐμπαγέντος, τιτρώσκειται κατὰ τῆς ἔδρας καὶ τοῦ μηροῦ· μόλις οὖν τοῦ ἵππου ἐκ τῆς ἰλύος ἀνασπασθέντος συνεργεία τῶν ὑπὸ χεῖρα, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ τεθεῖς ἐν τῇ ἀγίᾳ σορῶ, καιρίας τῆς πληγῆς οὔσης, τῇ νυκτὶ ἐτελεύτησε. 13 Τηνικαῦτα δὲ καὶ Πετρωνᾶς αἰδεσιμώτατος προστάξει Ῥωμανοῦ βασιλέως ἤγαγε λάρνακα ἔνζωδον καὶ ἕτερα δύο γλυφῆς ἀμοιροῦντα ἐκ τῆς 110.1157 τοῦ Ἁγίου Μάμαντος μονῆς ἀνδρείας, τῆς πλησίον οὔσης τῶν Ξυλοκέρκου λεγομένης πόρτης, ἐν οἷς φασιν ἐναποκεῖσθαι Μαυρίκιον σὺν τοῖς αὐτοῦ παισίν, ἃ καὶ ἀπετέθη ἐν τῇ τοῦ βασιλέως μονῇ. 14 Ἀδριανὸς δὲ τις Χάλδος, πρὸς δὲ καὶ Τατζάτης Ἀρμένιος πλούσιος πάνυ, τῇ ὑποθήκῃ καὶ συμβουλῇ Βάρδα τοῦ Βοήλα στρατηγούντος ἐν Χαλδίᾳ τυραννίδα καὶ ἀνταρσίαν κατὰ Ῥωμανοῦ βασιλέως συσκευάζουσι, τὸ Πάνπερ τε λεγόμενον ὀχύρωμα κατασχόντες· οὗς ὁ τῶν σχολῶν δομέστικος Ἰωάννης ὁ Κροκόας καταπολεμήσας τοὺς μὲν κατέσχευεν, ὧν τοὺς περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, τὰς οὐσίας αὐτῶν δημεύσας· Τατζάτης δὲ, ἐν ἐτέρῳ ὀχυρωτάτῳ 823 καστελλίῳ διαφυγὼν καὶ λόγον τοῦ μήτι κακὸν παθεῖν δεξάμενος, ἐν τῇ πόλει εἰσεληλύθει, καὶ τῇ τοῦ μαγλαβίτου ἀξία τιμηθεὶς ἐν τῷ οἴκῳ τῶν μαγγάων διητᾶτο τηρούμενος. Δρασμὸν δὲ βουλευσάμενος ἀλίσκεται, καὶ τῶν ὀμμάτων στερίσκεται. Βάρδαν τὸν Βοήλαν ἀπέκειραν μοναχὸν, τοῦ βασιλέως οἰκτείραντος φίλον τυγχάνοντα. 15 Τοῦ δὲ πατρικίου τοῦ ἐπονομαζομένου Μωρολέοντος Ἀδριανουπόλεως στρατηγούντος, κρατίστου τὰ πολλὰ καὶ περιδεξίου τυγχάνοντος, ὃς πλείστα κατὰ Βουλγάρων ἀνδραγαθίας ἐπεδείξατο, (καὶ πάλιν) ὁ Βούλγαρος Συμεὼν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι αὐτοῦ τὴν εἰρημένην πόλιν περιεκύκλωσε, καὶ χάρακα περιβαλὼν ἰσχυρῶς ταύτην ἐπολιόρκει· ἐπεὶ δὲ ὁ τε σῆτος τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπελελοιπεί καὶ λιμὸς ἐπίεζε χαλεπὸς οὐδαμόθεν γὰρ εἶχον ἐπισιτίσασθαι τῇ ἐνδείᾳ πιεζόμενοι προδεδώκασιν ἑαυτοὺς (τε) καὶ τὸν στρατηγὸν τοῖς Βουλγαροῖς, ὃν χειρωσάμενος Συμεὼν· καὶ δεσμὰ καθ' ὅλου τοῦ σώματος περιβαλὼν, καὶ μυρίαὶς αἰκίαις τοῦτον τιμωρησάμενος τελευταῖον ἀπέκτεινε (θανάτῳ πικρῷ, ἀξίῳ τῆς ἑαυτοῦ ἀπηνεστάτης καὶ ὠμοτάτης ψυχῆς). Βουλγαροῖς οὖν τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν παραδοὺς ὑπεχώρησεν· οἱ, τὴν κατ' αὐτῶν τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἔφοδον ἀκηκοότες, ταύτην καταλελοιπότες ἀπῆλθον· καὶ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίου (αὐτῇ) ἐγένετο. 16 Λέοντος δὲ τοῦ Τριπολίτου μετὰ δυνάμειος πολλῆς 824 (καὶ πλοίων πολεμικῶν κατὰ Ῥωμαίων

έξελθόντος καὶ ἐν) τῇ νήσῳ Λήμνῳ κατα 110.1160 λαβόντος, Ἰωάννης πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τοῦ πλωῖμου ὁ Ῥαδινὸς κατονομαζόμενος αἴφνι δίως ἐπέθετο αὐτῷ (καὶ τὴν νῆσον κατέλαβε)· καὶ πολέμου γεγονότος, Θεοῦ συνεργείᾳ οἱ ὑπ' αὐτὸν τρέπονται Ἀγαρηνοὶ, μόνος δὲ ὁ Τριπολίτης φυ γῆ διασώζεται. 17 Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, ἰνδικτιῶνος β', Συ μεῶν ὁ ἄρχων Βουλγαρίας 200a πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύει. Καὶ ληΐζεται μὲν Θράκην (τε) καὶ Μακεδονίαν, ἐμπυρίζει δὲ πάντα (καὶ) καταστρέφει καὶ δενδροτομεῖ· μέχρι Βλα χερνῶν παραγενόμενος ἐπεζήτησεν αὐτῷ ἀποσταλῆ ναι τὸν πατριάρχην Νικόλαον καὶ τινὰς τῶν μεγι στάνων ὥστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συντυχεῖν· ἔλαβον ὁμήρους παρ' ἀλλήλων ἀμφοτέροι, καὶ ἐξῆλθε πρότερον μὲν ὁ πατριάρχης, ἔπειτα Μι χαὶλ πατρίκιος ὁ προσαγορευόμενος Στυπιώτης καὶ Ἰωάννης ὁ μυστικός τε καὶ παραδυνα στεύων· ἤδη γὰρ Ἰωάννης ὁ ραίκτηρ, διαβληθεὶς πρὸς τὸν βασιλέα, ἀσθένειαν προφασισάμενος, τοῦ πα λατίου κατεληλύθει καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ τῇ πλησίον Γαλακρηνῶν ἀπεκάρη. 18 Οἱ μὲν οὖν μετὰ Συμεῶν περὶ εἰρήνης διε λέγοντο· ὁ δὲ αὐτοὺς (μὲν) ἀπεπέμψατο, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν 825 ἐζήτηι θεάσασθαι· παρὰ πολλῶν γὰρ πεπληροφόρητο περὶ τε τῆς αὐτοῦ φρονήσεως καὶ ἀνδρείας καὶ (τῆς συνέσεως). Ὁ τοῖνυν βασιλεὺς σφόδρα ἠγαλλιάσατο· ἐπόθει γὰρ τὴν εἰρήνην καὶ τὸ στήναι τὰς καθ' ἐκάστην ἐγγι νομένας τῶν αἱμάτων ἐκχύσεις. Ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ Κοσμιδίῳ αἰγιαλῷ κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσ σῃ ὄχυρωτάτην ἀπόβασιν, ὥστε τὴν βασιλικὴν τριήρην διεκπλεύσαν ἐν αὐτῇ προσορμίζεσθαι· περιφράξας οὖν αὐτὴν πάντοθεν διατειχίσμα μέσον γενέσθαι προσέταξεν, ἐν ᾧ ἀλλήλοις ἔμελλον ὀμι λεῖν. Ἀποστείλας οὖν Συμεῶν τὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ναὸν τὸν ἐν τῇ Πηγῇ ἐνέπρησε καὶ τὰ περίξ αὐτοῦ σύμπαντα, δηλὸς ὢν ἐντεῦθεν μὴ τὴν εἰρήνην ἐθέλων, ἀλλ' ἐλπίσι μετεώροις τοῦτον ἐξάπα τῶν. 19 Παραγενόμενος δὲ ἐν Βλαχέρναις ὁ βασιλεὺς 110.1161 ἅμα Νικολάῳ (τῷ) πατριάρχῃ ἐν τῇ ἀγίᾳ εἰσηλθε σορῷ καὶ τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς εὐχὴν· εἶτα πρηνὴς πεσὼν τὸ ἅγιον ἔδαφος ἐκεῖνο τοῖς δάκρυσιν κατέβρεχε τὴν πανάχραντον Θεοτόκον ἀντιβολῶν, τὴν ἀκαμπῆ καὶ ἀμείλικτον τοῦ τυράννου καὶ ὑπερηφανοῦς Συμεῶν καρδίαν μαλάξαι (καὶ πείσαι) τὰ πρὸς εἰρήνην συνθέσθαι· τὸ ἅγιον οὖν κιβώτιον διανοί ξαντες, ἔνθα τὸ σεπτὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τεθησαύριστο ὠμοφόριον, καὶ τοῦτο ἐκεῖθεν ὁ βασι λεὺς ἀνελόμενος καὶ ὡσπερ τινὰ θῶρακα ἀδιάρρηκτον περιβαλλόμενος καὶ τὴν πίστιν τὴν εἰς τὴν ἄμωμον Θεοτόκον οἷα περικεφαλαίαν τινὰ περιθέμενος, ἔξεισι τοῦ ναοῦ, ὄπλοις ἀσφαλέσι φραξάμενος· τὸν σὺν αὐτῷ οὖν στόλον ἀσπίσι τε καὶ ὄπλοις (ἀσφαλέσι) κατακοσμήσας τὸν ὠρισμένον τόπον κατέλαβε συνομιλήσαι τῷ Συμεῶν. 20 Πέμπτη οὖν ἡμέρα (ἦν) ὅτε ταῦτα ἐγίνετο, θ' τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός· τετάρτη δὲ τῆς ἡμέρας ὥρα παρεγένετο Συμεῶν πλῆθος ἄπειρον ἐπαγόμε νος εἰς πολλὰς διηρημένον παρατάξεις, τῶν μὲν χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων τῶν δὲ ἀργυρα σπίδων καὶ ἀργυροδοράτων, τῶν δὲ πάσῃ ὄπλων χροῖᾳ κεκοσμημένων, πάντων καταπεφραγμένων σι δήρω, οἱ μέσον αὐτῶν διειληφότες τὸν Συμεῶν ὡς βασιλέα εὐφήμεον τῇ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ· πάν τες δὲ οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς τείχεσιν ἔφε στῶτες ἐθεώρουν τὰ δρώμενα· ἦν οὖν ἰδεῖν τότε ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι καὶ μεγαλόφρονα καὶ θαυ μάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον καὶ τὸ τῆς ἀνδρίας παράστημα, ὅπερ τοσαύτην πολεμίων βλέπων ἐπιφορὰν οὐ κατεπλάγη καὶ συνεστάλη καὶ ὑπεχώρησεν, ἀλλ' ὡσπερ εἰς φίλιον χωρῶν πλῆ θος οὕτως ἀτρέμας ἀπήει, μόνον οὐχὶ τὴν ψυχὴν τοῖς πολεμίοις τῶν ὑπηκόων διδοὺς ἀντίλυ τρον. 21 Πρῶτος οὖν ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἀποβάθρα κατα λαβὼν τὸν Συμεῶν ἐξεδέχετο· ἐπεὶ δὲ ὄμηροι 209b ἐξ ἀμφοτέρων 827 ἐλήφθησαν τῶν μερῶν καὶ τὴν ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι διερευνήσαντο ἀκριβῶς, μήπω τις δόλος ἢ ἐνέδρα τυγχάνη, κατ ἦλθε Συμεῶν τοῦ ἵππου καὶ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ἦλθεν. Ἀσπασάμενοι δὲ ἀλλήλους

ειρήνης λόγους ἐκίνησαν· εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν βασιλέα πρὸς Συμεῶν· “Ἀκήκοά σε θεοσεβῆ ἄνθρωπον ὄντα καὶ Χριστιανὸν ὑπάρχειν ἀληθινόν, βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδὲ μὴ τοῖς λόγοις συμβαίνοντα· ἴδιον μὲν γὰρ θεοσεβοῦς ἀνθρώπου καὶ Χριστιανοῦ τὸ τὴν εἰρήνην 110.1164 καὶ τὴν ἀγάπην ἀσπάζεσθαι, εἶπερ “ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ” καὶ λέγεται, ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ χαίρειν σφαγαῖς καὶ αἵμασιν ἀδίκως ἐκχεομένοις. Εἰ μὲν οὖν ἀληθῆς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς πε πληροφορήμεθα, στήσόν ποτε τὰς ἀδίκους σφαγὰς καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων αἱμάτων ἐκχύσεις καὶ σπεῖσαι μεθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν εἰρήνην, Χριστιανὸς καὶ αὐτὸς ὢν καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ μὴ θέλε μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰν αἷμασιν ὅμο πιστῶν Χριστιανῶν. Ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτὸς, θάνατον προσδοκῶν καὶ ἀνάστασιν καὶ ἀνταπόδοσιν· σήμερον ὑπάρχεις καὶ αὖριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ· εἷς πυρετὸς ἅπαν κατασβέσει τὸ φρύαγμα· τίνα οὖν λόγον δώσεις τῷ Θεῷ ἐκεῖ ἀπελθὼν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; ποίω προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐνατενίσσεις κριτῆ; Εἰ πλούτου ἐρῶν ταῦτα ποιεῖς, ἐγὼ σε κατακόρως τοῦ ἐπιθυμουμένου ἐμπλήσω· μόνον ἐπίσχες τὴν δεξιάν (σου), ἄσπασαι τὴν εἰρήνην, ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσης εἰρηνικὸν καὶ ἀναίμακτον καὶ ἀπράγμονα, καὶ οἱ Χριστιανοὶ 828 παύσωνταί ποτε τῶν συμφρῶν καὶ στήσωνται τοῦ Χριστιανοῦ ἀναίρειν· οὐ θέμις γὰρ αὐτοῖς αἶρειν ὄπλα καθ' ὁμοπίστων”. Τοσαῦτα οὖν εἰπὼν ὁ βασιλεὺς ἐσίγησεν. Αἰδεσθεῖς οὖν ὁ Συμεὼν τὴν τούτου ταπεινώσιν καὶ τοὺς λόγους (αὐτοῦ) κατένευσε τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. Ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους διεχωρίσθησαν, δώροις μεγαλοπρεπέσι τοῦ βασιλέως δεξιωσαμένου τὸν Συμεὼν. 22 Ὁ δὲ τότε συμβέβηκε, διηγήσομαι τεράστιόν τι καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα συγκρίνειν εἰδόσι παράδοξον· Δύο φασὶν ἀετοὺς, τῶν βασιλέων ὁμιλούντων, ἄνωθεν αὐτῶν ὑπερπτήναι, κλάγξαι τε καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμῖξαι καὶ παραυτίκα διαζευχθῆναι ἀλλήλων, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἔλθειν τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θράκην διαπτήναι. Τοῦτο οἱ ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα σκοποῦντες οὐ καλὸν ἔκριναν οἰωνόν· ἄστυμ βάτους γὰρ ἐπὶ τὴν εἰρήνην ἀμφοτέρους διαλυθήσεται ἔφασαν. Συμεὼν δὲ τὸ αὐτοῦ στρατόπεδον καταλαβὼν τοῖς ἑαυτοῦ μεγιστᾶσι τὴν τοῦ βασιλέως ἀπήγγειλε σύνεσιν καὶ ταπεινώσιν (ἐξεθείαζε τε αὐτοῦ τὸ εἶδος, τὴν τε ῥώμην καὶ τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος.) 23 Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ κε' ἔστειψε Ῥωμανὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ Στέφανόν τε καὶ Κωνσταντῖνον· ἀλλὰ καὶ Θεοφύλακτον εὐνοῦχον, υἱὸν αὐτοῦ, ὁ πατριάρχης Νικόλαος ἀπέκειρε κληρικόν, χειροτονήσας ὑποδιάκονον σὺν 110.1165 κελλόν τε προχειρισάμενος, διελθόντα πρότερον ἐν τῷ τῶν ὑποδιακόνων τάγματι εἰς τὰ ἅγια. 24 Ἀπριλλίῳ δὲ μηνὶ ιθ' ἐτίμησε Ῥωμανὸς Ἰωάννην 829 μυστικὸν καὶ παραδυναστεύοντα, πατρικίον καὶ ἀνθύπατον. ὥστε δι' αὐτὸ τοῦτο φθόνον κινήθηναί αὐτῷ καὶ κατηγορηθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τινῶν. 25 Μαΐῳ δὲ μηνὶ ιε', Ἰνδικτιῶνος ιγ', τελευτᾶ τὸν βίον ὁ πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ β' αὐτοῦ ἀναβάσει τοῦ πατριαρχείου ἔτη ιγ'· καὶ ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ τῶν Γαλακηνῶν. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ πατριάρχης καθίσταται Στέφανος Ἀμασίας μητροπολίτης, εὐνοῦχος ὑπάρχων. 26 Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ κατηγορήθη. 201a ὁ μυστικὸς Ἰωάννης καὶ παραδυναστεύων ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος ὑποθήκη τοῦ πατρικίου Κοσμᾶ καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου δίδοντας εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτῷ. Τούτου ἕνεκεν καταβιβάζεται μὲν τοῦ παλατίου, συγχωρεῖται δὲ προέρχεσθαι καὶ τῷ βασιλεῖ ἐξυπηρετεῖν καὶ σὺν αὐτῷ τὰ ἀνήκοντα διοικεῖν· στοργὴν γὰρ ὅτι πλείστην ἐκέκτητο πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς, ὡς ἐν πᾶσιν αὐτὸν θεράπευειν δυνάμενον, καὶ τελείως τοῦτον ἀπώσασθαι οὐκ ἐβούλετο. Τῶν κατηγορῶν οὖν κατεπειγόντων τὸν βασιλέα καὶ σαφῆ ἀποδεικνύντων τὰ κατηγορημένα, ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀληθῆ ταῦτα εἶναι μαθὼν, ἔμελλε τοῦτον κατασχῶν ἀνετάζειν. Ὁ δὲ τοῦτο προγνοὺς χρήται φυγῆς, καὶ τὴν Μονὴν Καστανὸν

λεγομένην καταλαβών ἀποκείρεται μοναχός. Πέφευγε δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Βοήλα ὁ τῆς τραπέζης, οἰκεῖος καὶ φίλος ὢν αὐτῷ, καὶ τὸν Ὀλυμπον καταλαβών, τὸ μοναχικὸν (καὶ αὐτὸς) σχῆμα ἐνδύεται· ἐδεδοίκει 830 γὰρ καὶ αὐτὸς, ἄτε συμμύστης ὑπάρχων τοῦ μυστικοῦ καὶ τῶν ἀπορῶν ῥητοτέρων αὐτοῦ κοινωνός. (Τὸν δὲ πατρικίον Κοσμᾶν ἐν τῷ ὠρολογίῳ τοῦ παλατίου τύψας ὁ βασιλεὺς διε δέξατο)· προβάλλεται δὲ ἀντὶ τοῦ μυστικοῦ Ἰωάννου Θεοφάνη παραδυναστεύοντα. 27 Ἐγένετο δὲ τὸ τηνικαῦτα καὶ σεισμὸς φοβερός ἐν τῷ τῶν Θρακησίων θέματι καὶ χάσμα μέγα καὶ καταπληκτικόν, ὥστε πολλὰ χωρία καὶ ἐκκλησίας καταποθῆναι. 28 Μαίῳ δὲ μηνὶ κζ', ἰνδικτιῶνος ιε', 110.1168 Συμεὼν (ὁ) ἄρχων Βουλγαρίας ἐτελεύτησε, Πέτρον υἱὸν αὐτοῦ προβαλόμενος ἄρχοντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἔσχε γυναικὸς, τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου (τοῦ) Σουρσουβούλη, ὃν καὶ ἐπίτροπον τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ὁ Συμεὼν καταλέλοιπε. Μιχαὴλ δὲ ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γενόμενον γυναικὸς ἀπέκειρε μοναχόν. Ἰωάννης δὲ καὶ Βενιαμίν, οἱ τοῦ Πέτρου ἀδελφοὶ, ἔτι στολῆ ἐκοσμοῦντο Βουλγαρικῇ. 29 Τὰ κύκλω οὖν ἔθνη τὴν τοῦ Συμεὼν μαθόντα τελευτήν, οἳ τε Χρῳβάτοι καὶ οἱ λοιποὶ ἐκστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβουλεύοντο· λιμοῦ δὲ σὺν ἀκρίσι τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος ἰσχυρῶς ἐκπιέζοντος, ἐδεδίασαν μὲν καὶ τῶν ἄλλων ἔθνῶν τὴν ἔφοδον, ἐδεδίασαν δὲ πλεον τὴν τῶν Ῥωμαίων 831 ἐπέλευσιν· βουλήν οὖν ποιησάμενοι κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύουσι, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καταλαμβάνουσι, φόβον, ὡς εἰκός, τοῖς Ῥωμαίοις ἐμποιήσαντες· ἔπειτα μαθόντες ὅτι μέλλει κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς ἐκστρατεύειν, ἀποστέλλουσι Πέτρος καὶ Γεώργιος κρυφίως τινὰ μοναχὸν Καλοκύριν ὀνομαζόμενον τῷ γένει Ἀρμενικόν, χρυσοβούλλιον ἐπιφερόμενον· διηγόρευε δὲ τὰ ἐν αὐτῷ ὡς τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἀσπάζονται καὶ πρόθυμοι ταύτῃ συνθέσθαι εἰσίν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλ', εἶγε βούλονται, καὶ γαμικὸν ποιῆσαι συνάλλαγμα. 30 Τὸν τοιοῦτον μοναχὸν ὁ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος ἀσμενέστατα, παρευθὺ ἀπέστειλε μετὰ δρόμωνος (ἐν Μεσημβρίᾳ) τὸν μοναχὸν Θεοδόσιον τὸν Ἀβούκην καὶ Βασίλειον τὸν Ῥόδιον, τὰ εἰς εἰρήνην συλλαλήσαι τοῖς Βουλγάροις. Οἱ δὲ παρὰ ραγενόμενοι καὶ τὰ εἰκότα συλλαλήσαντες ἐξῆλθον ἅμα Στεφάνῳ Βουλγάρῳ διὰ ξηρᾶς. Ὅπισθε δὲ αὐτῶν κατέλαβε καὶ Γεώργιος Σουρσουβούλος, καὶ παραγενόμενοι ἐν ΚΠ. τὴν εἰρήνην ἐσπέισαντο καὶ συνάλλαγμα μετὰ τοῦ βασιλέως ποιῆσαι ἤτησαν· θεασάμενοι δὲ τὴν θυγατέρα Χριστοφόρου βασιλέως Μαρίας καὶ μεγάλως 832 ἐπ' αὐτῇ ἀρεσθέντες (ἔγραψαν τῷ Πέτρῳ) διὰ τάχους παρὰ ραγενέσθαι, σύμφωνα ποιήσαντες πρότερον περὶ τῆς γεγυνοῦσας εἰρήνης. 110.1169. 31 Ἀπεστάλη δὲ Νικήτας μάγιστρος, ὁ συμπενοθερὸς Ῥωμανοῦ βασιλέως, ὑπαντῆσαι καὶ ἀγαγεῖν Πέτρον μέχρι τῆς πόλεως. Τοῦ Βουλγάρου οὖν Πέτρου καταλαβόντος, τριήρους ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς 201b ἐπιβάς ἐν Βλαχέρναις παρεγένετο· καὶ τὸν Πέτρον ὡς ἑαυτὸν ἀφικόμενον ἐθεάσατό τε καὶ κατησπάσατο. Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλοις τὰ εἰκότα συνωμίλησαν, ὑπογράφονται τὰ τε σύμφωνα τῆς εἰρήνης καὶ τὰ γαμικὰ συναλλάγματα, μεσολαβούντος ἐν τούτοις (καὶ συνεχῶς διευθετοῦντος τὰ μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Βουλγάρων) τοῦ πρωτοβεστιαρίου Θεοφάνους. 32 Ἡ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐξῆλθεν ὁ πατριάρχης Στέφανος ἅμα Θεοφάνει πρωτοβεστιαρίῳ καὶ Μαρίας τῇ τοῦ Χριστοφόρου θυγατρὶ καὶ πάσῃ τῇ συγκλήτῳ εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τὸν τῆς Πηγῆς, καὶ εὐλόγησαν Πέτρον καὶ Μαρίας καὶ τοὺς νυμφικούς στεφάνους ταῖς αὐτῶν ἐπέθηκαν κεφαλαῖς, παρανυμφεύοντων Θεοφάνους πρωτοβεστιαρίου καὶ Γεωργίου Σουρσουβούλου, λαμπρᾶς καὶ πολυτελοῦς γεγυνοῦσας τραπέζης καὶ πάντων τῶν εἰθισμένων τοῖς γάμοις φαιδρῶς ἐπιτελεσθέντων, εἰσῆλθε Θεοφάνης 833 πρωτοβεστιαρίος ἅμα Μαρίας τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου ἐν τῇ πόλει. 33 Τῇ γ' δὲ τοῦ γάμου ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εὐωχίαν λαμπρὰν ἐν τῇ τῶν Πηγῶν ἀποβάθρᾳ τοῦ βασιλικῆς δρόμωνος, περὶ σμήσας αὐτὴν ὑφάσμασι σηρικῶς,

ἔνθα συνει στιάθη Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, Πέτρος Βούλγαρος ἅμα Κωνσταντίνω γαμβρῶ καὶ Χριστοφόρῳ υἱῶ. Τῶν δὲ Βουλγάρων ἔνστασιν οὐ μικρὰν ποιησαμένων πρότερον εὐφημισθῆναι Χριστοφόρον, εἶθ' οὐ τως Κωνσταντῖνον, ὑπειξε τῇ ἐνστάσει τούτων ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς, καὶ γέγονε ὅπερ ἠτήσαντο. 34 Ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ ἐπὶ τοῖς γάμοις συν ετελέσθησαν, ἔμελλε δὲ Μαρία ἤδη τὴν πρὸς Βουλγαρίαν σὺν τῷ ἀνδρὶ (αὐτῆς) Πέτρῳ (ὄδον) ὀδεύειν, οἱ ταύτης γονεῖς μέχρι τοῦ Ἐβδόμου συν ἐξήλθον αὐτῇ ἅμα Θεοφάνει πρωτοβεστιάριῳ καὶ συνεστιαθέντες ἐκεῖσε Πέτρῳ, ἐπειδὴ ἀπαίρειν ἔμελλον, περιχυθέντες τῇ θυγατρὶ καὶ πολλὰ κατα χέαντες δάκρυα καὶ ὅσα εἰκὸς ἐπὶ στερήσει σπλάγχνου περιποθήτου, τὸν τε αὐτῶν γαμβρὸν ἀσπασάμενοι 110.1172 καὶ ταύτην ταῖς αὐτοῦ χερσὶ παραθέμενοι, ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπέστρεψαν. Μαρία δὲ Βουλγαρικαῖς πα ραδοθεῖσα χερσὶ τὴν ἐπὶ Βουλγαρίαν ἀπήει, χαίρουσά τε ἅμα καὶ λυπούμενη· λυπούμενη μὲν ἐφ' οἷς γονέων φιλτάτων ἐστέρηται καὶ βασιλείων οἴκων καὶ συνηθείας τῶν γένει προσηκόντων, χαίρουσα δὲ ὡς βασιλεῖ προσηρμόσθη ἀνδρὶ 834 καὶ δέ σποινα Βουλγάρων προσηγορεύθη· ἀπήει τοίνυν πλοῦτον ἐπικομιζομένη λαμπρὸν καὶ παντοδαπὴ καὶ ἀποσκευὴν ἀναρίθμητον. 35 Τότε δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἐκ Μελιτινῆς παρεγένοντο, εἰρηνικὰς σπονδὰς ἐπὶ τὸ ποιῆσαι πάκτα παρέχοντες· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἀπόχαψ ὁ τοῦ Ἄμερ ἔκγονος, ἀμηρᾶς ὢν Μελιτινῆς καὶ Ἀπολασάθ, στρατηγὸς εὐγενέστατός τε καὶ πλούσιος ὢν, ἐκ Μελιτινῆς παρ ἐγένοντο. Ἀποδεχθέντες οὖν μεγάλως μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς παρὰ Ῥωμανοῦ καὶ σύμφωνα εἰρήνης ποιήσαντες, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια· ἔκτοτε δὲ συνεξεστράτευσον τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τῶν ὁμοφύλων Ἀγαρηνῶν, ἐν τε τοῖς ἐπινικίοις συν εισηρχοντο τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ πόλει, αἰχμα λώτους ἄγοντες Ἀγαρηνοὺς, ὅπερ ἦν θαυμαστὸν καὶ παράδοξον καὶ δεῖγμα τῆς τῶν ἀθέων Ἀγα ρηνῶν δυστυχίας. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀπόχαψ, ἀνδρὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ (καὶ δυνατοῦ), διέ λυσαν τὴν εἰρήνην οἱ τὴν Μελιτινὴν κατοικοῦντες· ἐκστρατεύουσιν. 202a οὖν κατ' αὐτῶν ὁ τε δομέ στικός τῶν σχολῶν Ἰωάννης ὁ Κροκόας μετὰ τῶν θεμάτων καὶ τῶν ταγμάτων, καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ πολλὰς προνομὰς καθ' ἐκάστην ποιούμενοι καὶ ταῖς συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς αἰχμαλω τίζοντες τούτους καὶ ληΐζοντες, εἰς τοσαύτην στένωσιν τὴν Μελιτινὴν περιέστησαν, ὥστε αὐτὴν συντομώτατα ἐκπορθῆσαι καὶ 835 ἕως ἐδάφους καταστρέψαι, οὐ μόνον δὲ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμόρους αὐτῇ πόλεις καὶ χώρας, πολυφόρους τε οὔσας καὶ πιοτάτας καὶ οἶους πολλὰς παρέχειν προσόδους. Ταύτην οὖν τὴν Μελιτινὴν εἰς κουρατω ρίαν ἀποκαταστήσας ὁ βασιλεὺς πολλὰς χιλιάδας χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου ἐκεῖθεν δασμοφορεῖσθαι ἐτησίως πεποίηκε. 36 Κατηγορήθη δὲ Νικήτας μάγιστρος καὶ πενθερὸς Χριστοφόρου βασιλέως ὡς ὑποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γενέσθαι πατρὸς καὶ τῆς βασι λείας αὐτὸν ἐξεῶσαι. Τοῦτον οὖν ἐξαγαγόντες τῆς πόλεως ἀπέκειραν μοναχὸν, ὑπερορίσαντες (ἐν) τῷ αὐτοῦ προαστείῳ. 110.1173. 37 Μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ ιη', ἰνδικτιῶνος ', τελευτᾶ Στέφανος πατριάρχης ποιήσας ἔτη β' (καὶ) μῆνας ια'. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ ιδ' ἄγουσι Τρύφωνα μοναχὸν ἐν τῷ Ὀψικίῳ μονάζοντα, ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ ἀγιότητι μαρτυρούμενον, καὶ χειροτονοῦσι πατριάρ χην ἐπὶ χρόνῳ ρητῶ μέχρις ἂν εἰς μέτρον ἡλικίας φθάσῃ Θεοφύλακτος, ὁ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ υἱὸς, ὃν ἔμελλον πατριάρχην χειροτονεῖν Κωνσταντι νουπόλεως. 38 Κε' δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς χειμῶν ἀφόρητος γέγονεν, ὥστε κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ρκ', ὅθεν καὶ γέγονε μέγας λιμὸς (τοὺς πῶποτε γενομένους ὑπερβαλλόμενος) καὶ θάνατος ἐκ τοῦδε πολὺς, ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζειν τοὺς τεθνεῶτας. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς, 836 τὴν ἀφόρητον ἐκείνην βίαν κατανοήσας, ἀξίαν τῆς αὐτοῦ συμπαθοῦς καὶ ἐλεήμονος φύσεως πρό νοιαν ἐποίησατο, πολλὰς ἐλεημοσύνας τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ παραμυθησάμενος ἔνδειαν, ἀνέφραξέ τε θυρίσι καὶ σανιδώμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοὰς, ὡς μὴ τὴν

χιόνα καὶ τὸ ψῦχος ἐκεῖθεν ἐπεισιέναι τοῖς πέ νησι. Τότε καὶ τὰς λεγομένας ἄρκλας ἐν πᾶσι κατεσκεύασε τοῖς ἐμβόλοις, ἄργυρόν τε κατὰ μῆνα τοῖς ἐν ταύταις κατακειμένοις πένησι δίδοσθαι διετάξατο καὶ τὰ μηνιαῖα τριμίσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῖς πένησι διανέμεσθαι· ὡς εἶναι τὰ διδόμενα τοῖς τε ἐν ταῖς ἄρκλαις πτωχοῖς καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀργύρου ἐγκεχαραγμένου χιλιάδας ἰβ'. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα ἢ συμπαθῆς ἐκείνη ψυχὴ διετυπώσατο τῶν πενήτων προνοουμένη, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν γ' αὐτῷ συνεσθίειν πένητας διετάξατο, οἳ καὶ ἀνὰ ἕν ἐλάμβανον νόμισμα, τετράδι δὲ καὶ παρασκευῆ γ' πένητες μοναχοὶ συνήσθιον, τὸ τετυπωμένον λαμβάνοντες ἕκα στος νόμισμα· ὅπερ δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις εἰώθει γίνεσθαι, ὥστε ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐστιάσεως ἀνάγνωσιν γίνεσθαι, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐποίει, διπλὴν ἑαυτῷ καὶ τοῖς δαιτυμόσι τὴν τράπεζαν παρατιθεὶς, ὥστε τὸ μὲν σῶμα τρέφεσθαι τῇ συνήθει τροφῇ, τὴν δὲ ψυχὴν τῇ καταλλήλῳ τῶν λόγων ἐπεντυφᾶν ἠδονῇ, οἷς ἐκεῖνος προσέχων τὸν νοῦν κατενύσσετο τὴν ψυχὴν καὶ πολλὰς δακρύων ἠφίει πηγᾶς. 39 Τὴν δὲ πίστιν, ἣν ἐκέκτητο πρὸς πάντας 110.1176 μὲν μοναχοῦς, μάλιστα δὲ τοὺς ἐπὶ ἀγιωσύνη διαβολὴ τους καὶ εὐλαβείᾳ, τίς ἂν διηγῆσαιτο; Οὐκ ἐθεάσατο γάρ ποτε μοναχὸν ἀρετῆς ἀντεχόμενον, ὧτινι τὰς ἑαυτοῦ πράξεις σὺν πολλοῖς οὐκ ἐξηγόρευσε δάκρυ σιν. Πιστότατος δὲ ὢν καὶ ὀρθοδοξότατος, πάσας τὰς τῆς πόλεως ἐκκλησίας πέπλοις διαφανέσι καὶ φωταγωγίαις λαμπρῶς κατεκόσμη καὶ κατεφαίδρυεν. 202b ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τοῖς ὄρεσι μοναχοῖς, τῷ τε Ὀλύμπῳ καὶ τῷ Κυμηνᾷ καὶ τῇ Χρυσῇ κατονομαζομένῃ Πέτρᾳ καὶ τῷ τοῦ Βαραχέου ὄρει, οὐ διέλιπεν ἐτησίους ρόγας ἐξαποστέλλων καὶ φροντίζων τούτων καὶ προνοούμενος καὶ τοὺς ὀνομαστοὺς ἐπὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ μετακαλούμενος εἰς αὐτὸν, καὶ τῶν εὐχῶν αὐτῶν τὰς εὐλογίας τρυγῶν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοῖς διὰ τὸν Θεὸν ἐγκλειστοῖς καὶ (ἑαυτοῦς) ἐν στενωτάτοις οἴκοις καθεύξασιν καὶ πᾶσι τοῖς μοναστηρίοις τὰς ἐτησίους ρόγας, ἃς διετύπωσεν, οὐ διέλιπεν ἐπιχορηγῶν. Ταῦτα ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα τῶν (ἀπειρῶν) αὐτοῦ κατορθωμάτων καὶ ἐλεημοσυνῶν διεξήλθομεν. 40 Πέτρῳ δὲ τῷ Βουλγάρῳ ἐπέθετο Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἐτέρων μεγιστάνων τοῦ Συμεῶν, καὶ φωραθέντων αὐτῶν, ὁ μὲν Ἰωάννης τύπτεται καὶ ἐγκλείεται φυλακῇ, οἳ δὲ λοιποὶ τιμωρίαις οὐ ταῖς τυχοῦσαις ὑποβάλλονται. Ταῦτα δὴλα ποιήσαντος Πέτρου τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῶ, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν μοναχὸν Ἰωάννην, ὃς ἐγεγόνει ραίκτωρ, προφάσει μὲν ὡς ποιῆσαι ἀλλάγιον 838 τῶν κρατουμένων αἰχμαλώτων, τῇ δὲ ἀληθείᾳ κατασχεῖν Ἰωάννην καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγαγεῖν (ὃ δὴ καὶ γέγονεν)· εἰσελθὼν γὰρ ἅμα τῷ Ἰωάννῃ ἐν πλοίῳ ἀπὸ Μεσημβρίας, ἦλθεν ἐν τῇ πόλει· καὶ μετ' οὐ πολὺ τούτου τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπορρίψαντος καὶ γυναῖκα ἐπιζητήσαντος, δέδωκεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς οἶκον καὶ κτήματα πάμπολλα καὶ γυναῖκα ἐκ τῆς αὐτοῦ πατρίδος τῆς τῶν Ἀρμενικῶν ὀρωμένην, γάμον τε λαμπρὸν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος οἰκίᾳ πεποίηκε, Χριστοφόρου βασιλέως καὶ Ἰωάννου μοναχοῦ, τοῦ γεγονότος ραίκτωρος, παρανυμφευσάντων. 41 Μαρτίῳ δὲ μηνί, ἡμέρᾳ β' κοσμίτης ἔπεσεν ἐν τῷ φόρῳ ἐκ τῶν στιχηδὸν ἰσταμένοις ἐκεῖσε κίοσιν (ἐπικειμένων) καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας 110.1177'. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμός μέγας καὶ φοβερὸς εἰς τὸν τοῦ φόρου ἔμβολον πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὥστε κατακαῆναι τὰ τε κηροπωλεῖα καὶ τὰ γουνάρια τοῦ φόρου μέχρι τῶν Ψυχῶν. 42 Ἐτελεύτησε δὲ Χριστοφόρος βασιλεὺς μηνὶ Αὐγούστῳ ἰνδικτιῶνος δ', πολλὰ κοψαμένου αὐτὸν τοῦ πατρὸς, ὡς ἤδη εἰς γῆρας αὐτοῦ ἔλη λακότης καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἔτι νηπίων ὄντων· καὶ ἐτέθη τὸ λείψανον αὐτοῦ ἐν τῇ ῥηθείᾳ μονῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 839. 43 Κατήγαγον δὲ καὶ Τρύφωνα πατριάρχην Αὐγούστῳ μηνὶ ἰνδικτιῶνος γ', τὸν ῥηθέντα χρόνον τελέσαντα, καὶ ἀπελθὼν ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῇ τελευτᾶ, χηρευσάσης τῆς ἐκκλησίας χρόνον α' καὶ μῆνας ε' διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελεῖς Θεοφυλάκτου υἱοῦ Ῥωμανοῦ

βασιλέως· αὐτὸν γὰρ, ὡς εἴρηται, ἔμελλε πατριάρχην ἀποκαθιστᾶν. 44 Βασίλειος δέ τις Μακεδῶν πλάνος Κωνσταντῖνον Δοῦκα ἑαυτὸν εἶναι ἐπευφημήσας, πολὺς μεθ' ἑαυτοῦ συνεπήγετο. Οὗτος, κρατηθεὶς ὑπὸ Ἐλεφαντίνου, τουρμάρχου ἐκ τοῦ Ὀψικίου ὄντος, ἤχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ὑπὸ Πέτρου ἐπάρχου τῆς μιᾶς ἀλλοτριοῦται χειρός· εἶτα καιροῦ λαβόμενος καταλαμβάνει πάλιν τὸ Ὀψίκιον καὶ χεῖρα χαλκῆν ἀντὶ τῆς κοπέισης προσαρμοσάμενος καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευασάμενος διήρξετο πλανῶν (αὐθις τῶν ἀγυρτεούτων) πολλοὺς ὡς αὐτὸς εἶη Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δουκός, (οὓς καὶ συνεφελκόμενος μεγάλην κατὰ Ῥωμανίας ἀντ' ἀρσίαν κινεῖ) καὶ φρούριον κατασχὼν ὃ Πλατεῖα Πέτρα κατονομάζεται, πᾶν εἶδος ἐδωδῖμων ἐν τούτῳ ἀπέθετο, ἀφ' οὗ ἐξορμῶν ἐλεηλάτει καὶ τοὺς παρατυγχάνοντας προενόμειεν. Ἀποστείλας οὖν ὁ βασιλεὺς στρατὸν κατ' αὐτοῦ, αὐτὸν τε συνέλαβε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, ὃν καὶ ἀγαγόντες, 205a ἐν τῇ πόλει, ἀνέκρινόν τε καὶ πολλὰς αὐτῷ πληγὰς ἐπέτιθεσαν, τοὺς στασιώτας, εἴ τινες εἶεν, εἶπεῖν· Ὁ δὲ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει ἐσυκοφάντει ψευδῶς ὡς συνόντας αὐτῷ, μηδὲν δὲ 840 ἀληθῆς κατ' αὐτῶν λέγειν ἐξελεγχθεὶς, ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ πυρὸς παρανάλωμα γίνεται. 45 Χειροτονεῖται δὲ πατριάρχης ὁ πολλακίς ῥηθεις τοῦ βασιλέως υἱὸς Θεοφύλακτος Φεβρουαρίου β', Ἰνδικτιῶνος ', τοποτηρητῶν ἐκ Ῥώμης 110.1180 ἐλθόντων, καὶ τόμον συνοδικὸν ἐπιφερομένων περὶ τῆς αὐτοῦ χειροτονίας διαγορεύοντα, οἱ καὶ τῷ πατριαρχικῷ θρόνῳ τοῦτον ἐνίδρυσαν. 46 Ἡ δὲ εἰρημένη τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐκγόνη Μαρία, ἡ γυνὴ Πέτρου Βουλγάρου, πολλακίς ἐν τῇ πόλει εἰσηλθεν, τοῦ τὸν ἴδιον πατέρα καὶ τὸν πάππον αὐτῆς ἐπισκέψασθαι· τελευταῖον δὲ μετὰ παίδων εἰσηλθε γ', ἥδη τοῦ Πατρὸς αὐτῆς Χριστοφόρου τελευτήσαντος· πλοῦτον οὖν παρὰ τοῦ πάππου λαβοῦσα (πολὺν καὶ ἔντιμον) ἐντίμως ὑπέστρεψεν. 47 Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ υἱῷ Στεφάνῳ γυναῖκα ἠγάγετο, θυγατέρα οὖσαν τοῦ Γαβαλά, ἐγγόνην δὲ Κατακύλα, Ἄνναν ὀνόματι· ἅμα δὲ τῷ νυμφικῷ στεφάνῳ καὶ ὁ τῆς βασιλείας αὐτῷ στέφανος ἐπετέθη. 48 Ἐγένετο δὲ ἐκστρατεία πρώτη τῶν Τούρκων κατὰ Ῥωμαίων Ἰνδικτιῶνος ζ' Ἀπριλίῳ μηνὶ οἱ καὶ καταδραμόντες μέχρι τῆς πόλεως ἐλήϊσαντο πᾶσαν Θρακῶν ψυχὴν. Ἀπεστάλη οὖν ὁ πατρίκιος Θεοφάνης ὁ πρωτοβεστιάριος καὶ παραδυναστεύων, μετ' αὐτῶν ποιῆσαι ἀλλάγιον, ὃς καὶ θαυμασίως καὶ συνετῶς αὐτοὺς μετελθὼν ὅσαπερ 841 ἠβούλετο κατεπράξατο, πολλὰ παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῇ φρονήσει καὶ εὐβουλίᾳ ἐπαινεθεὶς τε καὶ θαυμασθεὶς, ὅτε καὶ τὸ μεγαλόψυχον αὐτοῦ καὶ φιλάνθρωπον ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπεδείξατο, μηδενὸς φεισάμενος χρήματος πρὸς τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἀνάρρυσιν. 49 ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τῷ τελευταίῳ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐκ γένους τῶν Ἀρμενικῶν, τοῦνομα Ἐλένην, τοῦ πατρικίου Ἀδριανοῦ θυγατέρα, ἧς καὶ τελευτησάσης Φεβρουαρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος β' (ἑτέρα τοῦτον συνέζευξε γυναικὶ ὀνόματι Θεοφανῶ ἐκ γένους τοῦ Μάμαντος καταγομένη). 50 Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ ια' κατέπλευσαν οἱ Ῥῶς κατὰ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ πλοίων χιλιάδες ι'. Ἀπεστάλη δὲ κατ' αὐτῶν μετὰ τριήρων καὶ δρομώνων, ὅσα καὶ ἔτυχον ἐν τῇ πόλει, ὁ πατρίκιος Θεοφάνης ὁ παραδυναστεύων καὶ πρωτοβεστιάριος καὶ τὸν τε στόλον προεντρεπίσας τε καὶ ἐτοιμασάμενος καὶ νηστεία καὶ δάκρυσιν ἑαυτὸν κατοχυρώσας ὡς μάλιστα, τοὺς Ῥῶς προσεδέχετο, 110.1181 καταναυμαχῆσαι μέλλων αὐτούς. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι κατέλαβον καὶ πλησίον τοῦ Φάρου ἐγένοντο (οὗτος πρὸς τῷ τοῦ Εὐξείνου πόντου στόματι παρεδρεύων), ἐν τῷ Ἱερῷ λεγομένῳ ἀθρόον τούτοις 842 ἐπέθετο· καὶ δὴ πρῶτος τῷ οἰκείῳ δρόμῳ διεκπλεύσας τὴν τε σύνταξιν τῶν Ῥωσικῶν πλοίων διέλυσε καὶ τῷ ἐσκευασμένῳ πυρὶ πλεῖστα κατέφλεξε· τὰ δὲ λοιπὰ ἐτρέψατο εἰς φυγὴν, ὧς ἀκολούθως καὶ οἱ λοιποὶ δρόμωνες καὶ αἱ τριήρεις ἐπεκδραμοῦσαι τελείαν εἰργάσαντο τὴν τροπὴν, καὶ πολλὰ μὲν πλοῖα κατέδυσαν αὐτανδρα, πολλοὺς δὲ κατέτρωσαν, πλείστους δὲ ζώντας συνέλαβον. Οἱ περιλειφθέντες οὖν εἰς τὸ τῆς

Ἄνατολῆς μέρος εἰς τὰ Σγώρα λεγόμενα καταπλέουσιν. Ἄπεστάλη δὲ τότε καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς διὰ γῆς μετὰ ἰππέων ἐγκρίτων παρατρέχειν αὐτούς· καὶ δὴ τούτων σύνταγμα ἰκα νὸν ἀποστειλάντων πρὸς τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη, ὥστε τὰ πρὸς τροφήν καὶ τὴν ἄλλην χρεῖαν αὐτοῖς πορίσασθαι, περιτυχὼν τῷ τοιοῦτῳ συντάγματι ὁ εἰρήμενος Βάρδας ὁ Φωκᾶς κακῶς τούτους διέθηκε, τρεψάμενος καὶ κατασφάξας αὐτούς. Κατ' ἦλθε δὲ τῆνικαῦτα καὶ Ἰωάννης μάγιστρος καὶ δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κροκόας μετὰ παντὸς τοῦ τῆς Ἄνατολῆς στρατεύματος καὶ πολλοὺς τοῦ των διέφθειρεν ἀποσπᾶσας τῆδε κάκεισε καταλαμβάνων, ὥστε συσταλέντας αὐτοὺς δέει τῆς αὐτοῦ ἐπιθέσεως μένειν ἀθρόως ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πλοῖα καὶ μηδαμοῦ διεκτρέχειν .203b κατατολμᾶν. 843.51 Πολλὰ δὲ καὶ μέγιστα κακὰ οὗτοι διεπράξαντο πρὸ τοῦ τὸ Ῥωμαϊκὸν στράτευμα κατελθεῖν· τό τε γὰρ Στενὸν λεγόμενον ἅπαν ἐνέπρησαν καὶ οὐς συνελάμβανον αἰχμαλώτους, τοὺς μὲν ἀνεσταύρουν, τοὺς δὲ τῆ γῆ προσεπαττάλευον τοὺς δὲ ὥσπερ σκοποὺς ἰστῶντες βέλεσι κατετόξευον· ὄσους δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου συνελάμβανον, ὅππῃ σθεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες, ἤλους σιδηροῦς κατὰ μέσης τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεπήγνυον, πολλοὺς τε ἁγίους ναοὺς τῷ πυρὶ παραδεδώκασι. Χειμῶνος δὲ ἤδη ἐνισταμένου καὶ τροφῶν ἀποροῦντες, τό τε ἐπελθὼν στράτευμα δεδιότες, τὰς τε ναυμάχους πλέον τριήρεις, ἐβουλεύσαντο τὰ οἰκεῖα καταλαβεῖν· καὶ δὴ λαθεῖν τὸν στόλον σπουδάζοντες (Σεπτεμβρίῳ 110.1184 μηνὶ ἐ' ἰνδικτιῶνος) ἀντιπλεῦσαι ὠρμηκότες (ἐπὶ τὰ Θρακῶα μέρη), παρὰ τοῦ ῥηθέντος Θεοφάνους πατρικίου ὑπηνητήθησαν (οὐ γὰρ ἔλαθον τὴν αὐτοῦ ἐγρηγορωτάτην καὶ γενναίαν ψυχὴν). Εὐθὺς οὖν δευτέρα ναυμαχία συνάπτεται, καὶ πλείστα πλοῖα ἐβύθισε (καὶ πολλοὺς τούτων ἀπέκτεινε ὁ εἰρημένος ἀνὴρ·) ὀλίγοι δὲ μετὰ τῶν πλοίων περισωθέντες καὶ ἐν τῇ τῆς Κοίλης περιπεσόντες ἀκτῇ, νυκτὸς ἐπελθούσης, διέφυγον. Θεοφάνης δὲ ὁ πατρικίος μετὰ νίκης λαμπρᾶς καὶ τῶν μεγίστων ὑπέστρεψε τροπαίων, καὶ ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ὑπεδέχθη καὶ παρακοιμώμενος ἐτιμήθη. 52 Ἐπεὶ δὲ ὁ ῥηθεὶς Ἰωάννης ὁ μάγιστρος ὁ Κροκόας ἄριστός τις ἐγένετο τὰ πολεμικά, καὶ πολλὰ ἀνέστησε τρόπαια, καὶ τὰ 844 Ῥωμαϊκὰ ἐπλάτυνε ὄρια πλείστας τε πόλεις ἐπόρθησε τῶν Ἀγαρηνῶν, διὰ τὸ περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἄρε τῆς ἡβουλήθη ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἕγγονον Ῥωμανὸν, τὸν ἐκ (τοῦ) Κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ, τὴν τούτου θυγατέρα ἀναλαβεῖν. Φθόνου δὲ αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἔνεκεν ὑποθέσεως παρὰ τῶν λοιπῶν βασιλέων κινήθη, ἐκπίπτει τῆς ἀρχῆς, δομέστικος δὲ ἀντικαθίσταται ὁ πατρικίος Πανθήριος, συγγενὴς τοῦ βασιλέως ὡς Ῥωμανοῦ. 53 Ἰνδικτιῶνι δὲ α', Ἀπριλλίῳ μηνὶ ἐπήλθον πάλιν οἱ Τοῦρκοι μετὰ πλείστης δυνάμεως. Ὁ δὲ πατρικίος Θεοφάνης ὁ παρακοιμώμενος ἐξελθὼν σπονδὰς εἰρηνικὰς ἐποίησε μετ' αὐτῶν, ὁμήρους τῶν ἐμφανῶν ἀναλαβόμενος, ἐξ οὗ καὶ συνέβη ἐπὶ χρόνοις ε' τὴν εἰρήνην διαφυλαχθῆναι. 54 Δευτέρῳ δὲ ἰνδικτιῶνι ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Πασχάλιον πρωτοσπαθᾶριον καὶ στρατηγὸν Λογυβαρδίας πρὸς τὸν ῥῆγαν Φραγγίας Οὐγγονα ἐξαπέστειλε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα ἐπιζητῶν εἰς νύμφην Ῥωμανῶ τῷ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου υἱῷ, ἣν καὶ ἀναλαβὼν ὁ εἰρημένος Πασχάλιος μετὰ πλούτου πολλοῦ ἐν τῇ πόλει ἀνήγαγεν. Γέγονε δὲ ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνὶ ἰνδικτιῶνος τρίτης 845· ζήσασα ἕτη πέντε ἐτελεύτησεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθεροῦ. 110.1185. 55 Ἀνέμου δὲ βιαίου σφόδρα καταπνεύσαντος Δεκεμβρίῳ μηνὶ, οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ ἰππικῷ δήμῳ κατέπεσον, οἱ ἀπ' ἐναντίας τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἐτύγχανον, καὶ συνέτριψαν τὰ τε ὑποκάτωθεν αὐτῶν βάρη καὶ τὰ στήθεα λεγόμενα. Χρόνου δὲ περικυκλεύσαντος, τῷ αὐτῷ μηνὶ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν τοῦ παλατίου κατήγαγον. 56 Τῆς δὲ πόλεως Ἐδέσης, ἐν ἣ τὸ τοῦ Χριστοῦ τίμιον ἔκμαγεῖον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης στρατεύματος καὶ εἰς ἀνάγκην μεγίστην περισταμένης, ἀπέστειλαν οἱ ταύτης

οϊκήτορες πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν διαπρεσβευόμενοι τὴν πολιορκίαν λυθῆναι, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον ἔκμαγεῖον παρέχειν ἐπαγγειλάμενοι. 204η. Ὑπὲρ τῆς τοιαύτης δὲ χάριτος δεσμίους ἠτήσαντο τῶν ἐπιφανῶν ἀντιλαβεῖν, χρυσοβουλλίον τε λαβεῖν ὥστε μηκέτι τὴν τούτων χώραν παρὰ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ληΐζεσθαι· ὁ δὲ καὶ γέγονε. Τοῦ δὲ ἁγίου ἔκμαγεῖου ἀποσταλέντος καὶ ἤδη τῇ Κ. Π. πλησιά ζοντος, Θεοφάνης ὁ πατρίκιος καὶ παρακοιμώμενος ἐν τῷ ποταμῷ Σαγάρω ἐξεληθὼν, ὑπήντησεν αὐτῷ μετὰ λαμπρᾶς φωταγωγίας, τιμῆς τε καὶ ὑμνωδίας. Καὶ τῇ 1ε' τοῦ Αὐγούστου μηνὸς σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθε, τοῦ βασιλέως, ἐν Βλαχέρναις 846 ὄντος κάκεῖ αὐτὸ προσκυνήσαντος. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξῆλθον ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ οἱ τε τοῦ βασιλέως δύο υἱοὶ Στέφανός τε καὶ Κωνσταντίνος καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνος σὺν τῷ πατριάρχῃ Θεοφυλάκτῳ· καὶ μετὰ τῆς δεούσης τοῦτο ἀναλαβόντες τιμῆς, τῆς συγκλήτου πάσης προπορευομένης καὶ φωταγωγίας μεγίστης προαγωγῆς, μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας πεζοὶ διεκόμισαν καὶ προσκυνηθὲν ἐκεῖσε ἐν τῷ παλατίῳ ἀνήγαγον. 57 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις Ἀρμενίων τι τέρας τῇ πόλει ἐπεδήμησεν, παῖδες συμφυεῖς, ἄρρηνες, ἐκ μιᾶς προελθόντες γαστρός, σῶοι μὲν καὶ ἄρτιοι πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος τῆς γαστρός καὶ μέχρι τῶν ὑπογάστριων συμπεφυκότες καὶ ἀλλήλοις ὑπάρχοντες ἀντιπρόσωποι, οἱ ἐπὶ πλείστον τῇ πόλει ἔνδια τρίψαντες καὶ ὑπὸ πάντων ὡς ἐξαισίον τι τέρας ὀρώμενοι, τῆς πόλεως ὡς πονηρὸς τις οἰωνὸς ἐξῆ λάθησαν. Ἐπὶ δὲ τῆς μονοκρατορίας Κωνσταντίνου 110.1188 τίνου πάλιν εἰσῆλθοσαν. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐτεθνήκει, ἰατροὶ τινες ἔμπειροι τὸ συγκεκριμένον μέρος διέτεμον εὐφυῶς ἐλπίδι τοῦ τὸν ἕτερον ζῆσεσθαι, ὃς τρεῖς ἡμέρας ἐπιβιούς ἐτελεύτησεν. 58 Ὁ δὲ Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἐν 847 πᾶσι μοναχοῖς πίστιν ἐκέκτητο ἄμετρον, διαφερόντως δὲ ἐτίμα καὶ ὑπερεσέβετο Σέργιον, τὸν ἐν μονασταῖς διαλάμποντα, ὃς ἀδελφὸς μὲν τοῦ μαγίστρου ὑπῆρχε Κοσμᾶ, ἀνεψιὸς δὲ τοῦ πατριάρχου Φωτίου, ὃν πλέον τῆς σαρκικῆς εὐγενείας ἢ κατὰ ψυχὴν ἐτίμα εὐγένεια· ἀρετῆς γὰρ εἰς ἄκρον καὶ γνώσεως ἤλασεν, ὡς δυσχερὲς εἶναι διακρίνειν ποτέρῳ μᾶλλον πλεονεκτεῖ, οὕτως εἰς ἄκρον ἐκατέραν ἐξήσκησεν· ἐπήνθει τε αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ τῆς διακρίσεως χάρισμα καὶ τὸ χάριεν τοῦ ἡθους καὶ τὸ μέτριον τοῦ φρονήματος· οὐ γὰρ ἀνέσπα τὰς ὀφρῦς ὡς οἱ νῦν σοφοὶ, οὐδὲ ἀλαζῶν τις ἐδόκει καὶ ὑπερήφανος, ἀλλὰ τὸν λόγον μὲν εἶχε γλυκύτερον μέλιτος ἀποστάζοντα, τὸ ἡθος δὲ πάγιόν τε καὶ σταθερόν, ταπεινὸν δὲ τὸ φρόνημα. Τοῦτον δὲ τὸν ἀοίδιμον ἀδιαλείπτως μεθ' ἑαυτοῦ εἶχεν ὁ βασιλεὺς, κανόνα ὄντως καὶ στάθμην τὸν αὐτοῦ βίον ἀεὶ ρυθμίζοντα· ὃς πολλὰ παρήνει τῷ βασιλεῖ τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι καὶ μὴ ἀπαιδεύτους ἔαν εἰς πονηρίαν ἐκκλίνοντας, μὴ ποτε αὐτὸς πάθοι τὸ τοῦ Ἡλεί, τιμωρίαν ἐκ τῆς τῶν παίδων παρανομίας ἐκτίσας. 59 Ἐπειδὴ δὲ τοῦ παλατίου τοῦτον οἱ παῖδες κατήγαγον καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξώρισαν, πάλιν τοῦτον εἶχε τῶν συμφορῶν παραμύθιον καὶ τῶν θλίψεων ἀκεσώδυνον φάρμακον, ᾧ συνῆν τότε καὶ Πολύευκτος μοναχὸς εὐλαβέστατος, καὶ αὐτὸς τὰ εἰκότα παραμυθούμενος, 848 ὃς τοῦ πατριάρχου Θεοφυλάκτου τελευτήσαντος, πατριάρχης ὑπὸ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου προχειρίζεται Κ. Π. 60 Ἐπεὶ δὲ πολλοῖς τρόποις βούλεται ὁ Θεὸς σώζειν τὸν ἄνθρωπον, συνεχώρησε καὶ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἀδοκίτῳ περιπεσεῖν. 204b συμφορᾶ, ἵνα, δι' αὐτῆς σωφρονισθεὶς καὶ τῶν οἰκείων ἐν συναισθήσει παραπτωμάτων γενόμενος, σωτηρίας ἀξιωθῆ. Συνεχώρησε γὰρ ἐπαναστῆναι αὐτῷ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον, ὡς ποτὲ Ἀβεσαλὼμ ἐπὶ ἐστὴ τῷ οἰκείῳ πατρὶ τῷ μεγάλῳ Δαυΐδ. Συμ 110.1189 βούλοισιν οὖν οὗτος πρὸς τοῦτο χρησάμενος τῷ τε ἀπὸ μοναχῶν Μαριανῶ καὶ Βασιλείῳ τῷ Πετεινῶ καὶ Μανουῆλ τῷ Κουρτίκῃ, συνειδότην αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων, τοῦτον τοῦ παλατίου κακῶς κατήγαγε καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξόρισας ἀπέκειρε μοναχόν. IB'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ

Πορφυρογεν νήτου. Ὑπελείφθη οὖν αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ του γαμβρὸς, ὃς παραυτίκα Βάρδαν τὸν τοῦ Φωκᾶ τῆ τοῦ μαγίστρου ἀξία τιμήσας ὡς χρόνῳ πολλῶ τὴν ἐν πολέμοις 849 ἀνδραγαθίαν ἐπιδειξάμενον, δομέστικον τῶν σχολῶν προχειρίζε ται, εἶτα Βασίλειον, ᾧ ἐπὶ κλην Πετεινὸς, πατρίκιον καὶ μέγαν ἑταιρειάρχην, τῷ δὲ τοῦ γένους τῶν Ἀργυρῶν Μαριανῶ τὰ μοναχικὰ ἀπο δύσας, πατρίκιον καὶ κόμητα τοῦ στάβλου πεποίη κεν ὡσαύτως καὶ Μανουήλ τὸν λεγόμενον Κουρ τίκην πατρίκιον καὶ δρουγγάριον τῆς βίγλης· οὐστίνας τρεῖς οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ἢ τοῦ Θεοῦ δικαία κρίσις ὡς εἰς χριστὸν Κυρίου παροινήσαντας καὶ χεῖρας ἀδίκως ἐπιβαλόντας (καὶ) τῆς βα σιλείας ὀρεγομένους μετῆλθεν· ἐπὶ καθοσιώσει γὰρ καταληφθέντες ἑκάτερος αὐτῶν οἰκτίστῳ θανάτῳ τὸ ζῆν ἀπερῆξαν· τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πλατὺ τερά τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερα ἐν τῇ προηγου μένῃ ἐπεξηγήσει ἐκθήσομαι. 2 Μετὰ δὲ μ' ἡμέρας, τῆ κζ' τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς, ὑποπεύσας Κωνσταντῖνος τὸν τε βασιλέα Στέφανον καὶ Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, μήποτε κατ' αὐτοῦ τὰ ὅμοια διαπράξωνται (καὶ λογισάμενος), ὅπερ ἦν εἰκὸς, ὅτι εἰ τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐκ ἐφείσαντο, πῶς αὐτοῦ φείσονται, ἐστιάσας αὐτοὺς, ἤδη ἐν τῇ τραπέζῃ καθεζομένους, ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἀνὴρ πασαν τούτους οἶ (τε) λεγόμενοι Τόρνικοι καὶ ὁ πατρίκιος Μαριανὸς καὶ οἱ λοιποὶ (οἱ) πρὸς τοῦτο ἠτοιμασμένοι 850 (καὶ τοῦ παλατίου καταγα γόντες) καὶ ἐν ταῖς πλησιαζούσαις νήσοις αὐτοὺς περιορίσαντες κληρικούς ἀπέκειραν. 3 Μετ' ὀλίγον οὖν αἰτησάμενοι τὸν ἴδιον 110.1192 πατέρα θεάσασθαι, ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ παρεγένοντο, καὶ τοῦτον ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι θεασάμενοι, πένθει κατεσχέθησαν ἀφορήτῳ· οἷς ἐπιδακρύσας ὁ πατήρ ἔφη· “Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δὲ με ἠθέτησαν.” Εἶθ' οὕτως ἐξωρίσθησαν, ὁ μὲν Στέφανος εἰς Προικόνησον, ἀπὸ δὲ Προικονήσου εἰς Ῥόδον, ἀπὸ δὲ Ῥόδου εἰς Μιτυλήνην, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος εἰς Τένεδον, ἐκεῖθεν εἰς Σαμοθράκην, ἐν ἧ καὶ ἀνταρσίαν μελετήσας παρὰ τῶν αὐτὸν φυλασσόντων ἐσφάγη. Μιχαήλ δὲ, τὸν τοῦ Χρι στοφόρου βασιλέως υἱὸν τὰ βασιλικά πέδιλα ἀφελὸς μενος, κληρικὸν πεποίηκεν. 4 Ὅντος δὲ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐν τῇ νήσῳ, ὁ πατριάρχης Θεοφύλακτος καὶ Θεοφάνης ὁ πατρίκιος καὶ παρακοιμώμενος βουλήν ἐβουλεύσαντο ὥστε πάλιν ἐν τῷ παλατίῳ τοῦτον ἀγαγεῖν, ἦν καὶ αὐτῷ ἀνακοινωσάμενοι καὶ 851 παραπέισαν τες τοῦτον, ἐκαιροσκοποῦν πότε πέρας τῆ τοιαύτη βουλήν ἐπιθῶσιν. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἐφωρά θη καὶ κατεμηνύθη Κωνσταντῖνῳ βασιλεῖ, τοὺς συνεργοὺς ταύτης ἠμύνετο· τὸν μὲν γὰρ Θεοφά νην πατρίκιον ἐξώρισε, τὸν δὲ πρωτοσπαθάριον Γεώργιον καὶ πιγκέρνην καὶ Θωμᾶν πριμικήριον δείρας καὶ κουρεύσας καὶ μέσον τῆς πόλεως θριαμ βεύσας, οὕτως ὑπερορία παρέπεμψεν. 5 Δεκεμβρίῳ δὲ μηνί, Ἰνδικτιῶνος, ἐπι βουλήν τινες κατὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντῖνου ἔμε λήτησαν, βουλόμενοι τὸν βασιλέα Στέφανον ἐν τῷ παλατίῳ ἐκ τῆς νήσου ἀγαγεῖν. Ταύτης .205a οὖν μηνυθείσης τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντῖνῳ διὰ Μιχαήλ τοῦ Διαβολίνου λεγομένου, τοὺς ἐπιβούλους κρα τήσας ὁ βασιλεὺς, τῶν μὲν τὰς ῥίνας καὶ τὰ ὦτα ἀπέτεμεν τοὺς δὲ δαρμῷ ἀφορήτῳ ὑπέβαλε καὶ ὄνοις ἐπικαθίσας διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευ σε, καὶ ἐξορία παρέπεμψε. 6 Πεντεκαϊδεκάτῃ δὲ Ἰουλίῳ μηνί, Ἰν 110.1193 δικτιῶνος Ἰ, Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ τελευτᾶ· καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει διακομισθὲν ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπετέθη μονῇ. Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκα· Ἀμήν. Τετέλεσται καὶ τὰ τοῦ Λογοθέτου. 852

ΠΓ'. Μονοκρατορία Κωνσταντῖνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. 5 Μετὰ γοῦν τὸ μόνον καταλειφθῆναι τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον, προχειρίσατο Βασίλειον τὸν πρωτοβεστιάριον αὐτοῦ, τὸν ἀπὸ παλλακῆς φυσικὸν υἱὸν Ῥωμανοῦ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλέως, πα τρίκιον καὶ παρακοιμώμενον καὶ παραδυναστεύοντα τῆς συγκλήτου. Οὗτος δὲ ἦν ἐχέφρων καὶ λόγιος καὶ τῷ βασιλεῖ ἐν πᾶσιν ὑπηρετῶν

αἰσίως καὶ πρεπόν τως. Τότε καὶ ὁ πατριάρχης Θεοφύλακτος, ἀρρώστησας καὶ ὑπ' αὐτῆς κυριευθεὶς, ἔτε λεύτησε, κρατήσας τῆς Ἐκκλησίας ἔτη κδ'. Χειρο τονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ (ὁ ἀνωτέρω εἰρημένος) Πολύευκτος μοναχός, τίμιος ἀνὴρ καὶ ἀγιώτατος. 6 Τότε καὶ ἀποστολικῶν ἐσθήτων ἀποκεκρυμμένων ἐν τινὶ γωνίᾳ τῆς πόλεως δηλωθεισῶν τῷ βασιλεῖ, μετὰ πάσης τιμῆς καὶ δοξολογίας ἀνελόμενος αὐτὰς τῷ μεγάλῳ τῶν ἀποστόλων ἀπεθησαύρισε ναῶν καὶ τὰ λείψανα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, ἃ καὶ μερισθέντα, τὰ μὲν ἐν τῷ σηκῷ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἐτέθησαν, τὰ δὲ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἀγίας μάρτυρος Ἀναστασίας. 7 Ὁ τοίνυν βασιλεὺς διὰ τὸ τὸν μάγιστρον καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν, Βάρδαν τὸν Φωκᾶν λεγόμενον εἰς γῆρας ἐλάσαι καὶ ἀδυνάτως πρὸς τοὺς κόπους ἔχειν, τοῦ δομεστικοῦ ἀποκινεῖ καὶ ἀντ' αὐτοῦ προβάλλεται δομέστικον Νικηφόρον πατρίκιον καὶ στρατηγὸν 853 τῶν Ἀνατολικῶν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Ὡσαύτως καὶ πατρίκιον Λέοντα, τὸν τοῦ αὐτάδελφον, στρατηγὸν τῶν Δυτικῶν προχειρίζεται. Γέγονε δὲ ἐμπρησμός μέγας πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ, ὡς καῖναι τὸν ἔμβολον τὸν πρὸς τὴν σιδηρᾶν πόρταν. 8 Ἰστέον δὲ ὅτι τῷ ιδ' ἔτει τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου δεκαπέντε γὰρ ἐκράτησεν ἐγεννήθη ὁ βασιλεὺς Βασίλειος ὁ ἔκγονος αὐτοῦ, υἱὸς δὲ Ῥωμανοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. 110.1196 Τῶν δὲ Τούρκων καταδραμόντων μέχρι τῆς πόλεως ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα καὶ ληϊσαμένων πᾶσαν τὴν Θράκην καὶ πραιδαν πολλὴν λαβόντων, ὁ βασιλεὺς εὐθύς τὸν πατρίκιον καὶ δομέστικον τῶν ἐξκουβίτων Πόθον τὸν Ἀργυρὸν μετὰ τοῦ τάγματος αὐτοῦ καὶ τοῦ στρατηγοῦ τῶν βουκελλαρίων καὶ τοῦ ὀψικίου καὶ Θρακησίου κατὰ πόδας αὐτῶν ἐξαπέστειλεν, οἱ καὶ νυκτὸς ἐπιπεσόντες κατέσφαξαν αὐτοὺς, λαβόντες καὶ τὴν πραιδαν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν πᾶσαν. 9 Φασὶ δὲ, ὅτι εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Πορφυρογεννήτου λαμπρὸς ἀστὴρ ἐφάνη ἐπὶ ἡμέρας μ', καὶ πάλιν ἐπὶ τῇ κοιμήσει καὶ ἐξόδῳ αὐτοῦ ἀστέρα φανῆναι ἀμαυρὸν ἔχοντα φῶς. Τελευτᾷ οὖν 854 νοσήσας, πεποικῶς βασιλέα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ῥωμανὸν, καὶ θάπτεται ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων μετὰ Λέοντος βασιλέως, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ἦν δὲ τῇ ἰδέᾳ εὐμήκης τὴν ἡλικίαν, λευκὸς τὴν χροιάν, εὐόφθαλμος, χαροπὸς ἔχων (τοὺς) ὀφθαλμούς, γρυπὸς ἦτοι ἐπίριν, μακροπρὸσωπος, μακροτράχηλος, εὐρὺς τοὺς ὤμους, φιλοτράπεζος, φίλοινος, ἡδὺς τοῖς λόγοις. Ἐζησε δὲ χρόνους νε' καὶ ἔτελευτήσεν μηνὶ Νοεμβρίῳ ἰε', ἰνδικτικῶνος', ἔτους, υν', καταλείψας αὐτοκράτορα Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ μετ' Ἑλένης τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

ΙΔ' Βασιλεία Ῥωμανοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Κόσμου ἔτος #22 υν', θείας σαρκώσεως ἔτει ν' Ῥωμαίων βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἔτη γ', μηνὸς γ', ἡμέρας ε'. Ἦν δὲ τὴν ἡλικίαν νέος, σφριγῶν τῷ σώματι, σιτόχροος, εὐόφθαλμος, ἐπίριν, χαροπὸς, γλυκὺς τοῖς ῥήμασι, ὄρθιος ὡς κυπᾶρις, εὐρὺς τοὺς ὤμους, ἥσυχος καὶ προσηνής. Καταλειφθεὶς δὲ αὐτοκράτωρ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἐτῶν ὦν κα' σὺν Βασιλείῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐνιαυσιαίῳ ὄντι καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἑλένῃ καὶ τῇ συνεύνω αὐτοῦ Θεοφανῶ, καὶ παρευθὺ 855 τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν ἀξιώμασι μεγίστοις ὑπερνεβίβασε καὶ δώροισι καταπλουτίσας τοῦ παλαίου 110.1197 τίου κατήγαγεν· ἐξελέξατο δὲ καὶ προέκρινε παραδυναστεύοντας καὶ πρώτους τῆς συγκλήτου Ἰωσήφ πατρίκιον καὶ δρουγγάριον τῶν πλωτῶν, ὄντινα καὶ μετὰ βραχὺ παρακοιμώμενον ἐποίησεν τὸν δὲ πρωτοσπαθᾶριον Ἰωάννην τὸν Χοινὸν πατρίκιον καὶ μέγαν ἐταιρειάρχην προεβάλετο, τὸν δὲ πρωτοσπαθᾶριον Σισίνιον, τὸν ἀπὸ σακελλίου, ἔπαρχον πόλεως ἐχειροτόνησε καὶ μετὰ βραχὺ πατρίκιον καὶ γενικὸν λογοθέτην. Τὰς δὲ ἀδελφὰς αὐτοῦ, Ζωὴν καὶ Θεοδώραν, Ἀγάθην καὶ Θεοφανῶ καὶ Ἄνναν, ἀπὸ τῶν βασιλικῶν κατήγαγε δόμων καὶ εἰς τὸν βασιλικὸν οἶκον, τὸν λεγόμενον Κανὶ κλείου, ἐν ᾧ καὶ Σοφία Αὐγούστα ἡ τοῦ Χριστοφόρου βασιλέως γαμετὴ ἦν ἀποκεκαρμένη, ἐπήγαγεν

καὶ μετὰ δίππευσιν ἡμερῶν εἰς τὸ Ἀντιόχου ἐκλήρωσε· τὴν δὲ Ἀγάθην εἰς τὸ ἰδρυθὲν φροντιστήριον παρὰ Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως καὶ πάππου αὐτοῦ ἀπέστειλεν καὶ διωρίσατο χορηγεῖσθαι αὐταῖς ἅ καὶ ἐν τῷ παλατίῳ ἐδίδοντο. Τὸν δὲ δομέστικον τῶν σχολῶν καὶ πατρίκιον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν μάγι στρον ἐτίμησε καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐξέπεμψεν· ὡσαύτως καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πατρίκιον Λέοντα μάγιστρον καὶ δομέστικον τῆς Δύσεως ἐποίησεν· καὶ αὐτὸς 856 ἦν εὐφραϊνόμενος ἐν κυνηγίοις καὶ θήραις δι' ὅλου ἀβροδίαίτος τυγχάνων. Ἐγέννησε καὶ ἕτερον υἱὸν μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ Κωνσταντῖνον αὐτὸν ὠνόμασεν, ὃς καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐστέφθη παρὰ Πολυευκτοῦ πατριάρχου ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἡ δὲ Αὐγούστα Ἑλένη ἐν τῷ παλατίῳ συνῆν τῷ βασιλεῖ ἕως ἀρρώστησασα κατὰ τὴν 19 τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τέθνηκεν· καὶ κατετέθη ἐν τῇ μονῇ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως, ἐν λάρνακι πλησίον τοῦ πατρὸς αὐτῆς. 2 Τὸν δὲ μάγιστρον καὶ δομέστικον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν ὁ βασιλεὺς μετὰ στρατείας πολλῆς καὶ ἐξοπλίσεως πλοίων πολεμικῶν καὶ ὑγροῦ πυρὸς εἰς τὴν Κρήτην ἀπέστειλεν, ἥτις ὑπὸ 110.1200 Ῥωμαίους μὲν ἦν τὸ πρότερον, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ, τοῦ πατρὸς Θεοφίλου, ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν ἀπὸ Ἰσπανίας ἀνελθόντων Σαρακηνῶν, διὰ τὸ τμηκαῦτα ἀσχολεῖσθαι τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα εἰς τὴν τυραννίδα καὶ στάσιν τοῦ ἀντάρτου Μωροθωμᾶ, τοῦ συντρόφου Μιχαὴλ, ὡς γενέσθαι τὴν ταύτης νήσου κράτησιν ἕως τῆς ἡμέρας ἧς πάλιν ἐπορθήθη παρὰ Νικηφόρου μάγιστρον καὶ δομεστίκου Φωκᾶ, ἔτη ρνη'. Ὑπῆρχον δὲ χελάνδια 857 μετὰ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς #22β', δρόμωνες #22α', καράβια καματηρὰ σιτάριν ἔχοντα καὶ ὄπλα πολεμικὰ τξ'. Ἀπάρας οὖν τῆς βασιλείας Νικηφόρος ὁ δομέστικος καὶ τὰ Φύγελα καταλαβὼν, ἐφρόντιζεν ὅπως ὁ σύμπασις στόλος αὐτῷ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶη καὶ προσορμίζοιτο. Σπουδῆ οὖν τὴν νῆσον καταλαμβάνουσι, καὶ ἀποβάντων τῶν νηῶν χάρακα καὶ τάφρον βαθεῖαν κατεσκεύασαν. Τούτων οὕτως παρακαθεζομένων τῇ νήσῳ καὶ ἀπείρου χειμῶνος καὶ ὑετοῦ καὶ κρύους γενομένου καὶ τῶν σιτίων δαπανηθέντων καταναρκήσαντες οἱ τοῦ στρατοῦ οἴκαδε ἠβουλήθησαν ἀναστρέψαι. Ὁ δὲ συνετώτατος Νικηφόρος καὶ δούξ τῆς τῶν λόγων ἡδύτητι τούτους κατέσχευεν. Μαθὼν οὖν ὁ βασιλεὺς τὴν ἔνδειαν τοῦ στρατοῦ ἐπισιτισμὸν παντοίων τροφῶν αὐτοῖς ἀπέστειλεν. Κατὰ δὲ τὸν Μάρτιον μῆνα πολέμου κροτηθέντος σφοδροῦ καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, παρέλαβον Ῥωμαῖοι τὸ κάστρον. 3 Ἐν δὲ τῷ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τοῦ β' ἔτους τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ ἐγένετο σπάνη σίτου καὶ κριθῆς ἐν τῇ πόλει· ἐπράθη γὰρ ὁ σῖτος τῷ νομίσματι μόδιοι δ', ἡ δὲ κριθὴ μόδιοι '. Οὐ πολὺς 858 οὖν χρόνος παρήλθε, καὶ εὐθύς γέγονεν ὁ σῖτος μόδιοι η', ἡ δὲ κριθὴ μόδιοι ιβ'. 4 Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ κατηγορήθη Βασίλειος ὁ Πετεινὸς ὑπὸ τινῶν ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος, 110.1201 ὅστις ἐν ἔξορίᾳ παρεπέμφθη, ἐν ἧ καὶ τελευτᾶ. Ὁ δὲ βασιλεὺς μαθὼν τὴν τῆς Κρήτης ἄλωσιν ἐδόξασε τὸν Θεόν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν Νικηφόρος κελεύσει τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν πόλιν εἰσῆλθε καὶ μετὰ τῶν λαφύρων καὶ τῆς αἰχμᾶ λωσίας ἦλθε πεζῆ ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ εἰς τὸ Ἴππο δρόμιον μετὰ τοῦ ἀμηρᾶ Κρήτης τοῦ λεγομένου Κουροπαλάτου καὶ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, στολὰς λευκὰς περιβεβλημένων πάντων τῶν Σαρακηνῶν. Καὶ ὁ μὲν μάγιστρος τιμῶν καὶ γερῶν μεγάλων ἠξιώθη παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ ἀμηρᾶς δὲ, πλείστα δῶρα καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον παρὰ τοῦ βασιλέως λαβὼν, σὺν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ εἰς χωρία οἰκεῖν συνεχωρήθη, εἰς δὲ τὴν σύγκλητον οὐκ ἀνεβιάσθη διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτοὺς βαπτισθῆναι. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Νικηφόρον τὸν μάγιστρον αὐθις κατὰ τὴν ἐῶαν ἐξαπέστειλε κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Χαμβδᾶ. Ὁ δὲ ἀπελθὼν πρῶτον μὲν τὸν Χέλεπε κάστρον παρέλαβεν, ἐξ οὗ καὶ λαφύρων πολλὴ γίνεται συναγωγὴ.

ΒΙΒΛΙΟΝ Σ΄

.5 Τότε παρέλαβον καὶ οἱ Τοῦρκοι τὴν μεγάλην Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας, καὶ ἐποίησαν αἰχμαλωσίαν καὶ αἱματεκχυσίαν πολλήν, καὶ ἠφάνισαν πόλιν λαμ πρὰν καὶ περίδοξον. 6 Καὶ πάλιν ὁ Φωκᾶς ἔσεισε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ ἐθυμώθη θυμὸν καὶ ζῆλον δίκαιον, καὶ ἔλαβε στρατηγοὺς καὶ φοσάτα καὶ δύναμιν ἰσχυράν, καὶ ἐκίνησε κατὰ τῶν Τοῦρκων καὶ συνεπλάκη μετ' αὐτῶν καὶ ἔδωκε πολέμους μεγάλους, καὶ ἔτρεψε καὶ κατέκοψε μυριάδας πολλὰς καὶ ἠγλάτωσε τὴν Ἀντιόχειαν ἀπὸ τὰς βαρβαρικὰς χεῖρας, καὶ κατέστησεν αὐτὴν καλὴν καὶ ὠραίαν, καθὼς ἦτον καὶ πρότερον. 7 Ὡς ἦτον δὲ ὁ Φωκᾶς εἰς τὸν πόλεμον, ἐτελεύτησεν ὁ Ῥωμανὸς, καὶ ἀφῆκε τὴν βασιλείαν εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Θεοφανῶ καὶ εἰς τὰ παιδιά αὐτοῦ. Α΄. Βασιλεία Θεοφανῶ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς. Τῷ #22 υζγ' ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ζγ' ἐβασίλευσε Θεοφανῶ ἡ γυνὴ Ῥωμανοῦ μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς ἔτη ν΄. 110.1204 2 Μαθῶν δὲ ὁ Φωκᾶς τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ, ἔδραμεν εἰς τὴν Κ. Π., καὶ ὤμοσεν ὄρκους φρικτοὺς τῆς βασιλείσεως, ὅτι ποτὲ τοῦ νὰ μὴν ἐπιβουλευθῆ τὰ παιδιά τοῦ Ῥωμανοῦ· καὶ πάλιν ἐγένετο στρατηγὸς τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἀπεστάλη μετὰ δυνάμεως εἰς Συρίαν. 3 Ἄλλ' ὁ φθόνος καὶ ἡ βασκανία ἅτινα προξενοῦσι τὰ πολλὰ κακὰ, καὶ τρώγουσι τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, εἰσῆλθε καὶ ὧδε νὰ συγχύσῃ τὰ πράγματα. Εἷς γὰρ εὐνοῦχος τοῦ παλατίου, ὅστις εἶχε τότε πολλὴν παρρησίαν, καὶ μετέστρεψε τὰς βασιλικὰς ὑποθέσεις ὡς ἤθελεν, ἐφθόνησε κατὰ τοῦ στρατηλάτου Φωκᾶ, καὶ οὐκ ἔφερε νὰ βλέπῃ ἐτέρου καλὸν καὶ εὐτυχίαν· καὶ ἀπέστειλεν εἰς Ἰωάννην τὸν Τζιμισχῆν γραφὰς κρυφὰς ὅτι νὰ φονεύσῃ τὸν Φωκᾶν ἢ νὰ τὸν φαρμακώσῃ, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πόλιν νὰ γένηται βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων. 4 Ἦτον δὲ ὁ Τζιμισχῆς ἄνθρωπος ὠραῖος, ξανθὸς, εὐμορφος, 860 πολεμιστὴς, ἐπιδέξιος, ἀνδρειωμένος, εὐτολμος, βουλευτὴς, ἀγαθὸς, μεγαλόψυχος, σῶφρων, ἡμέρος, πραότατος, ἄκακος, γλυκὺς, ἀμνησίκακος, ἀγαθότροπος, εἰπεῖν ὅτι ἦτον ὡς παράδεισος μετὰ μεγάλων χαρίτων, ὅπερ ἐφύτευσεν ὁ Θεός· καὶ εἶχε πᾶσαν καλὴν ἀρετὴν ἐπ' αὐτόν· τοιοῦτος ἦτον ὁ Τζιμισχῆς ἀγαθογνώμων καὶ χαριέστατος· καὶ ἦτον τότε σύντροφος τοῦ Φωκᾶ καὶ ὑποστράτηγος· ἦτον δὲ καὶ συγγενὴς αὐτοῦ. 5 Καὶ ὡς ἔφθασαν αἱ γραφαὶ τοῦ εὐνοῦχου εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοῦ Τζιμισχῆ, ἄνοιξε καὶ ἀνέγνω σεν αὐτὰς, καὶ ἦτον ἄνθρωπος μισῶν πᾶσαν κακίαν καὶ πονηρίαν· ἔδωκε ταύτας τὰς γραφὰς εἰς χεῖρας τοῦ Φωκᾶ εἰπὼν· “ὦ ἀτιμία μεγάλη καὶ ἀτυχία τῶν Ῥωμαίων· ὅταν ἔχουσι τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀνακατωνοῦσιν αὐτὴν εὐνοῦχοι πονηροτάτοι καὶ κακίας ἐργάται.” 6 Ἦκουσε ταῦτα ὁ στρατηγὸς, καὶ ἐθυμώθη, καὶ ἔπνευσε πῦρ καὶ ὀργὴν· καὶ ὡσπερ λέων ὅταν ὑπνώτῃ καὶ ἐξυπνήσῃ καὶ βρυχηθῆ, οὕτως ἦνοιξεν ἐκεῖνος τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἐβρυχήθη, καὶ περιέδραμε φόβος καὶ δειλία εἰς πάντας· καὶ ἀνεφημίσθη βασιλεὺς, καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ χωρὶς βίας τινὸς ἢ ἀνάγκης εἰσῆλθεν ἔσω εὐκόλως· καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ ὁ λαὸς ὅλος καὶ ἡ βασίλισσα καὶ ὁ πατριάρχης ἐδέξαντο αὐτὸν μετὰ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ἔστεψαν αὐτὸν ἀπὸ κοινῆς βασιλέα Ῥωμαίων.

Β΄ Βασιλεία Νικηφόρου Φωκᾶ. Τῷ #22 υοα' ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως οα', ἐβασίλευσε Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς. 2 Βασιλεύσαντος δὲ τούτου, ἔβλεπον αὐτὸν 110.1205 πάντες καὶ εὐφραίνοντο· ὅτι ἦτον στρατηγικώτατος καὶ τολμηρὸς ἄνθρωπος καὶ δυνατὸς καὶ ἀταπείνωτος εἰς κόπους καὶ πόνους καὶ εἰς τοὺς πολέμους ὡσπερ ἀκμόνην. 861. 3 Ἠρμώθη δὲ μετὰ Θεοφανῶ τῆς βασιλείσεως· καὶ ἔδειξεν εἰς τὰ παιδιά τοῦ Ῥωμανοῦ πατρικὴν στοργὴν καὶ ἀγάπην. 4 Ὡς γοῦν

παρέλαβε τὸ ὕψος τῆς βασιλείας, τότε ἔδειξε καὶ ὁποῖός ἐστιν εἰς ἀνδρείαν καὶ ποταπὴν γενναιοτάτην ἔχει ψυχὴν· ὅτι καὶ ἀπ' ἀρχῆς τοιοῦτος ἦν φρόνιμος καὶ συνετὸς ἄνθρωπος καὶ πολεμιστῆς ἄριστος καὶ στρατηγὸς ἔμπειρος· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀγαθὸν ἦν σκεπασμένον, ἐπεὶ ἡ ἔξουσία ἦτον εἰς ἐτέρων θέλημα· ἐπεὶ δὲ ὁ τροχὸς τοῦ καιροῦ ἔφευγεν αὐτὸν εἰς τοιαύτην μεγάλην ἐξουσίαν, τότε ἐφάνη ὁ Φωκᾶς ὡσπερ ἀστραπή, καὶ ἔδραμεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ῥωμαίων· καὶ ὡς πῦρ, ὅταν εὕρη καλάμην ἢ ξηρὰν ἄλλην ὕλην, καὶ ἔχη μέγαν ἄνεμον, καὶ δώσῃ μέσα εἰς τὴν ὕλην καὶ ἀναβῆ ἢ φλόξ καὶ ὁ καπνὸς καὶ ὁ κτύπος νὰ ὑπομαυρίσωσι τὸν ἀέρα, οὕτως ἐποίησε καὶ ἐκεῖνος εἰς τοὺς βαρβάρους καὶ κατέκοπτεν καὶ ἐξολόθρευεν καὶ ἔκαιεν καὶ ἠχμαλώτιζε καὶ ἐχάλα πόλεις καὶ χώρας βαρβαρικὰς καὶ κατέλυε μυριάδας τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἐπλάτυνε τὴν ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων· ἐτρόμαξαν οἱ Ἄραβες, ἔφριξαν οἱ Ἀρμένιοι καὶ οἱ Σύριοι, καὶ ἐδειλίασαν οἱ Σαρακηνοὶ καὶ ἔφευγον οἱ Τοῦρκοι, καὶ πάλιν ἔπερναν οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς τόπους αὐτῶν καὶ τὰς χώρας, καὶ ὄνομα τοῦ Φωκᾶ ἦτον φοβερὸν εἰς πάντας, ἐπεὶ πᾶσα ἀρετὴ ἦν ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἅπαντα τὰ ἀγαθὰ εἶχεν· δύναμιν, ἀνδρείαν, φρόνησιν, πραότητα, σωφροσύνην. 5 Πλὴν οὐδεὶς τῶν ἐπὶ γῆς γεννηθέντων ἀνθρώπων ἐστὶν νὰ μὴδὲν ἔχη τινὰ ψόγον ἢ ἐλάττωμα, εἰ καὶ μετὰ τῶν ἀγγέλων γέγονεν ἰσοστάσιος· οὗτος γὰρ ὁ μέγας καὶ ἀριστεὺς Φωκᾶς εἰς ὅσα καλὰ ὀφείλει νὰ ἔχει τὸ κορμὶν τοῦ ἀνθρώπου, εἶχε καὶ τὸ κορμὶν ἐκείνου, καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἦτον πολλὰ ἀγαθὴ καὶ θεοφιλὴς· καὶ εἶχε μυριάδας χάριτας, καὶ τοσοῦτον ἠγωνίζετο εἶναι εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ, ὅτι εἰς τῆς βασιλείας τὴν 862 δόξαν ἐφόρει ἔσωθεν κατάσαρκα ράσον χοντρὸν, τρίχινον καὶ ἐπάνωθεν τὰ βασιλικά ἐνδύματα. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ὡς ἄνθρωπος εἶχεν ὀλίγον ἐλάττωμα· ὡς γὰρ λέγουσιν, ὅτι ἡ βασίλισσα Θεοφανῶ ἦτον συντέκνισα αὐτοῦ, καὶ ὕστερον εἶχεν αὐτὴν εἰς γυναῖκαν αὐτοῦ· ἄλλο δὲ πάλιν εἶχεν ὅτι οὐδὲν ἦτον εὐεργετικὸς οὐδὲ μεγαλόδωρος· καὶ τοῦτο ἦτον ὁποῦ ἐσκέπαζε τὰ καλὰ αὐτοῦ πάντα καὶ ὁμοίαζεν δένδρον χωρὶς φύλλα. 6 Ἦτον δὲ τοῦτο, ὅτι ἐγένετο εἰς τοὺς Ῥωμαίους λιμὸς μέγας, καὶ ἀπέθνησκεν ὁ λαὸς ἀπὸ τὸ κακὸν τοῦ λιμοῦ, καὶ πανταχοῦ ἦτον θλίψις καὶ στενοχωρία καὶ ὄδυρμος καὶ κλαυθμὸς, ὅτι οὐδὲ αὐτὸ τὸ ξυλοκαύκιον, ὄγδοον τοῦ μοδίου, εὐρίσκετο εἰς 110.1208 τὸ ὕψος. Ἦκουσε δὲ ταῦτα ὁ Φωκᾶς καὶ ἐλυπήθη καὶ τάχα ἐφιλοτιμήθη νὰ ποιήσῃ καλὸν εἰς τὸν λαὸν καὶ ὤρισε νὰ ἀνοίξωσι τὰς ἀποθήκας τῆς μέσης καὶ νὰ πωληθοῦν καυκία εἰς τὸ ὕψος τὸσον ἦτον ἀφιλότιμος, καὶ ταῦτα ἐκεῖ ὁποῦ ἦσαν χίλια ἀποθήκαι σιταρίου ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς εὐθηνίας· καὶ οὐδὲν ἐθυμήθη τὸν Μακεδόνα Βασίλειον τὸν ἀληθινὸν βασιλέα· οὗτος γὰρ ὁ Βασίλειος τῆ ἑορτῆ τοῦ Πάσχα ἔκαβαλί κευσε μετὰ τῶν στρατηγῶν καὶ ἀρχόντων λαμπροφορημένος ἔσω εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἦτον δὲ καὶ τότε μέγας λιμὸς. Καὶ ὡς ἐδιέβαιναν ὁ βασιλεὺς, ἐστράφη καὶ εἶδεν οἰκοδεσπότης ἀνθρώπους καὶ ἱερεῖς, καὶ ἴσταν μαυροφορημένοι καὶ πολλὰ θλιμμένοι· καὶ ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς τὴν αἰτίαν ὁποῦ δὲν ἐλαμπροφόρησαν καὶ αὐτοὶ νὰ τιμῆσωσι τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ· καὶ ἀποκριθέντες εἶπον· “Τίνα λαμπροφορίαν θέλουσιν οἱ ἄνθρωποι οἱ μὴ εὐρίσκοντες ἄρτον νὰ χορτάσωσι τὴν κοιλίαν αὐτῶν;” Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐδάκρυσε καὶ ἔλυ πῆθη ἔνδον κατὰ ψυχὴν αὐτοῦ· καὶ ἐκέλευσεν εὐθὺς ἵνα ἀνοίξωσι τὰς βασιλικὰς ἀποθήκας καὶ τῶν πραγματευτῶν, καὶ διελάλησεν νὰ πωληθῶσι μόδια δύο εἰς τὸ ὕψος· καὶ οὕτως ἔλυσε τοῦ λιμοῦ τὴν ἀνάγκην καὶ τὴν στενοχωρίαν τοῦ λαοῦ· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως. 7 Ὁ δὲ Φωκᾶς εἶχεν ὑποψίαν εἰς τὸν Τζιμισιῆν, ὅτι ἀγαπᾷ 863 αὐτὸν ἡ βασίλισσα· ἔμαθε δὲ ὅτι γυρεύει νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν, καὶ καθεῖλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς στρατηγίας· καὶ ἐπῆρεν ἐξ αὐτοῦ πᾶσαν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἣν εἶχεν, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν ἵνα κάθηται εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ὡς οἶδεν νὰ ζῆ· ἄλλο δὲ τί ποτε κακὸν οὐκ ἐποίησεν αὐτῷ. 8 Τὴν βασίλισσαν γοῦν ἐφάνη τοῦτο πολλὰ βαρῦ, διότι οὐδὲν ἔβλεπε τὸν

Τζιμισχῆν συχνὰ εἰς τὸν παλάτιν· καὶ ἠνάγκασε τὸν Φωκᾶν καὶ κατέπεισεν ὅτι πάλιν ἔφερον αὐτὸν πλησίον του· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἣν εἶχε καὶ πρότερον. Ὡς δὲ ἦλθεν ὁ Τζιμισχῆς πάλιν καρδιότρωτος, καὶ εἶχε τὴν κακίαν ἔσω ἢ ψυχὴ αὐτοῦ, ἔμπροσθεν μὲν τοῦ βασιλέως ἐφαίνετο περιχαρῆς καὶ ἔσω εἶχε κεκρυμμένας καὶ μελετημένας τὰς βουλὰς καὶ τὰς πονηρίας, καὶ πάσας μυρίας σκέψεις καὶ δόλους, καὶ αἰεὶ ἔπλεκε τοὺς βρόχους ὅπως νὰ ἔχη αὐτοὺς εἰς καιρὸν χρείας. Ὁ βασιλεὺς δὲ οὐκ ἐγίνωσκε ἄς πα γίδας στένουσι δι' αὐτοῦ, οὔτε τὰς ἐπιβουλὰς τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ὡσπερ γὰρ ὁ ἀετὸς πέτεται ὑψηλὰ εἰς τὸν ἀέρα ἀκόπως, οὕτως καὶ ἐκεῖνος ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς· ὅτι τὴν μὲν ἡμέραν ἔβλεπε τοὺς ἄρχοντας καὶ τὰς ὑποθέσεις τῆς βασιλείας, τὴν δὲ νύκταν διεβίβαζε πᾶσαν ἄγρυπνος εἰς προσευχὴν καὶ εἰς ψαλμωδίαν, καὶ ἐκράτει τὸ ψαλτήριον καὶ ἀνεγίνωσκε· καὶ μόλις ὅταν ἤθελεν ἔλθῃ πρὸς βραχὺν ὕπνον, ἔμπροσθεν τοῦ εἰκονοστασίου αὐτοῦ ἔπιπτεν ἐπάνω ψιαθίου, καὶ ὑπνεῖ ὀλίγον. Ἀπὸ γυναικῶν γοῦν ἐπιθυμίας καὶ ἄλλας σαρκικὰς ὀρέξεις, τοσοῦτον ἐμίσει αὐτὰς, ὅτι οὐδὲ κατὰ νοῦν αὐτοῦ κᾶν ἀνέβαινον, οὔτε ἐν ὀνείρῳ ἐφαντάζετον· ἀλλ' ἦτον ἡ διαγωγή αὐτοῦ καθαρὰ καὶ θεοφιλῆς ὡσπερ 110.1209 καλοῦ καὶ ἐναρέτου μοναχοῦ, καὶ πᾶσα ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὴν κληρονομίαν καὶ ἀπόλαυσιν τῶν δικαίων. 9 Ἄλλ' ἐπὶ τούτοις οὐδὲν ἠρέσκετον ἡ βασιλισσα· ἐπεὶ ἔχρηζεν περιπλοκάς καὶ φιλήματα καὶ σωματομιξίας· διὰ τοῦτο ἔβαλλε καὶ αὐτὴ ἐπὶ βουλὴν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐσυμφώνησε μετὰ τοῦ Τζιμισχῆ, 864 ἐπεὶ ἠγάπα τοῦτον πολλὰ, καὶ εἶχεν ἐπιθυμίαν πολλὴν ἐπ' αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ πάλιν ἦτον ἀπὸ τὸν Φωκᾶν λυπημένος καὶ θυμωμένος, καὶ ὠμοφώνησαν εἰς τὸ ἐπιχείρημα· μίαν γοῦν νύκταν ἀφ' οὗ ἠγρύπνησεν ὁ Φωκᾶς ἀπὸ τῆς προσευχῆς καὶ ἔπεσε νὰ ὑπνώσῃ ἐπάνω τοῦ ψιαθίου, ὡς εἶχε συνήθειαν, καὶ ἡ Θεοφανῶ ἀνέβασεν κρυφὰ τὸν Τζιμισχῆν μετὰ καὶ ἐτέρων ἀρματωμένων, δείξας αὐτοῖς κρυφὰ τὸν τόπον ἐν ᾧ ἔκειτο αὐτοὶ οὖν ἀπελθόντες πρῶτον εἰς τὸν βασιλικὸν κράββατον καὶ μὴ εὐρόντες αὐτὸν, ἐφοβήθησαν καὶ ἐβουλήθησαν τοῦ φυγεῖν· τότε ἔρευ νῶντες εὐρον αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ψιαθίου κείμενον, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Τζιμισχῆς λακταῖαν καὶ ἐξύπνισεν. Καὶ ὡς ἦλθε νὰ ἀνασηκωθῆ, ἔδοσαν τὸν σπαθέαν κατὰ κεφαλῆς, καὶ ἐδευτέρωσαν αὐτὸν καὶ κατεκέντησαν αὐτὸν ὡσπερ κακοῦργον καὶ ληστήν· ἐκεῖνος δὲ ἄλλο τί ποτε οὐκ ἐλάλει, εἰ μὴ τό· “Κύριε, ἐλέησον” ἐφόνευσαν γοῦν τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον διὰ τὴν προδοσίαν τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ὡσπερ καὶ τὸν Σαμφῶν ποτε ἀπὸ τῆς Δαλιδᾶς, καὶ ἐχύθη τὸ αἷμα τοῦ δικαίου ἐπὶ τῆς γῆς ὡς τοῦ Ἄβελ διὰ χειρῶν Κάϊν τοῦ ἀδελφοκτόνου, καὶ ἀνέπεμπεν εἰς τὸν Θεὸν θρηνητηρίους βοάς.

Γ' Βασιλεία Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ. 1 Τῷ #22 υοῖ τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς ἔνσαρκας οἰκονομίας οἷον ἐβασίλευσεν Ἰωάννης ὁ Τζιμισχῆς. 2 Εἶτα ἄπεισιν ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν ταινοθησόμενος· ἀλλ' οὐκ ἐάθη παρὰ τοῦ Πολυεύκτου εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν ὡς φόνω με μισθόμενος. Πράως δὲ τὴν ἐπιτίμησιν ὁ Τζιμισχῆς ἐνεγκῶν, ἀπελογεῖτο μὴ αὐτὸς αὐτόχειρ γενέσθαι τοῦ φόνου· ἔλεγε τὸν Ἀλβανίτην καὶ τὸν Ἀτζυποθεόδωρον, ἐπιτροπῆ τῆς Θεοφανοῦς, τὸν Νικηφόρον διαχειρίσασθαι. Τὴν μὲν οὖν Θεοφανῶ ὁ πατριάρχης ἀπήτησε τῶν βασιλείων ἀπελαθῆναι καὶ περιορισθῆναι καὶ τοὺς αὐτόχειρας τοῦ Νικηφόρου ἐκδιωχθῆναι· τὸν δὲ τόμον ὄνπερ ἐθέσπισεν, τοῦ μὴ ἄνευ γνώμης τοῦ βασιλέως ἀρχιερέα 865 τινὰ προχεῖ ρίζεσθαι, διαραγῆναι καὶ αὐτὸν τὸν Ἰωάννην δέξασθαι ἐπιτίμια. Ὁ δὲ πάντα ποιῆσαι ὑπέσχετο, καὶ αὐτίκα στέλλει καὶ κατάγει τὴν βασιλίδαν τῶν ἀνακτόρων καὶ τὸν τόμον ἐκεῖ κομισθέντα διέρρηξε καὶ ἦν ἐν ἰδιώταις τελῶν εἶχε περιουσίαν, διανείμαι πένησιν ἐπηγγείλατο. Τούτων δὲ γενομένων κατὰ τὴν γενεθλίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ ἑορτῆν, ἅμα τε τὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπιτρέπεται εἴσοδον καὶ ἅμα τῷ διαδήματι στέφεται· τὴν δὲ Θεοφανῶ εἰς Προικὸν νησον περιώρισεν.

110.1212.3 Ἦν δὲ καὶ οὗτος καρτεροκάρδιος καὶ εὐτολ μότατος· καὶ οὕτως ἔλαβε τὴν βασιλείαν, ἐστράτευσε κατὰ τῶν Ἀράβων καὶ κατὰ παντὸς ἐχθροῦ Ῥωμαίων· καὶ ἐφοβήθησαν τὰ ἔθνη ἀπὸ τὴν ὀρμὴν τοῦ Τζιμισχῆ φόβον μέγαν. Καὶ ἐπλάτυνε τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἔφυγον οἱ Σαρακηνοὶ καὶ Ἀρμένιοι, καὶ ἐδειλίασαν οἱ Πέρσαι· καὶ πανταχόθι ἔφερον αὐτῷ δῶρα, καὶ παρεκάλουν ἵνα ἔχη μετ' αὐτῶν εἰρήνην, καὶ ἐξέδραμε μέχρι Ἐδέσης καὶ Εὐφράτου ποταμοῦ, καὶ ἐγεμίσθη ἡ γῆ τὰ φοσάτα τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Φοινίκη κατεπατήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαϊκῶν φαρίων, καὶ ἐποίησε νίκας μεγάλας· καὶ τὸ σπαθὶ τῶν Χριστιανῶν ἔπλευσεν ὡσπερ δρέπανον. 4 Καὶ πάλιν ἐστράφη εἰς τὴν Κωνσταντινῶν πόλιν καὶ ἐστράτευσεν ἕως τοῦ Δανούβη καὶ κατέκοψε μυριάδας πολλὰς Τατάρων καὶ Βουλγάρων καὶ κατέλυσε σατράπας καὶ στρατηγούς ὡσπερ λέων ὅταν ὀρμήσῃ εἰς βόας μεγαλοπλεύρους καὶ ἐξεσχίσει αὐτούς. Τότε ἐμετετράπησαν τὰ ρεύματα τῶν ποταμῶν εἰς αἷμα· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐχώρυσαν εἰς τοῦ Ἰστροῦ τὰ παραπόταμα, καὶ τὰ βασιλικά σκήπτρα ἐδιέβαιναν μετὰ χαρᾶς ἕως εἰς τὴν Ταρταρίαν· καὶ 866 ἐποίησε μετὰ Βουλγάρων πόλεμον μέγαν καὶ ἀπῆγεν ἕως τὴν Πρεσθλάβαν πόλιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον· κάκεισε ἦν ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων μετὰ μυριαρίθμου στρατοῦ· καὶ κατέλυσεν αὐτούς καὶ τὸν βασιλέαν αὐτῶν, καὶ ἐστράφη μετὰ νίκης ἰσχυρᾶς εἰς τὴν Κωνσταντινῶν πόλιν. 5 Τοιοῦτος ποιμὴν ἦτον ὁ Τζιμισχῆς ὅτι ἐδίωκε τὰ ἄγρια θηρία καὶ ἐφύλασσε τὰ πρόβατα αὐτοῦ, ὅτι οὐδὲ αὐτὸν τὸν ὕπνον ἐχόρτηνε, καὶ συνέτριβε τὰς σιαγόνας τῶν ἐχθρῶν τῆς Ῥωμαϊκῆς γῆς. Τὸν καιρὸν δὲ καθ' ὃν ἦν ἀργία πολέμου, ἦτον πρὸς πάντας ἡμερος καὶ γλυκὺς καὶ εὐεργετικὸς· καὶ ἦτον μεγαλοπρεπὴς καὶ ὠραιότατος ὡσπερ παράδεισος· καὶ εἶχεν ἐπ' αὐτὸν τέσσαρας ποταμούς, δικαιοσύνην, φρόνησιν, ἀνδρείαν καὶ σωφροσύνην καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν, ὅτι, ἂν οὐκ ἤθελε συγκοινωνῆσαι εἰς τὸν φόνον τοῦ Φωκᾶ, οὕτως ἤθελε λάμπει καθαρώτατον ἄστρον. 6 Ἐπεὶ δὲ, καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν, ἔδωκε τὸ χρέος τῆς φυσικῆς ἀνάγκης, ἐξήνθη δὲ Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος, οἱ πορφυρογέννητοι υἱοὶ Ῥωμανοῦ υἱοῦ Κωνσταντίνου ἐγγόνου Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα· καὶ ἐβασίλευσαν Ῥωμαίων.

Δ' Βασιλεία Βασιλείου Βουλγαροκτόνου. 1 Τῷ #22 υπὲρ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκὸς 110.1213 κώσεως πέβασίλευσε Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος καὶ Κωνσταντῖνος, υἱοὶ Ῥωμανοῦ, ἔτη γγ'. 2 Οὗτοι γὰρ παιδία ὄντες περιεκόπησαν ἀπὸ τῆς προγονικῆς βασιλείας ἀναμεταξὺ τοῖς καιροῖς τοῦ Φωκᾶ καὶ τοῦ Τζιμισχῆ· 867 ὡς γοῦν διέβησαν κάκεινοι, καὶ οὗτοι εὗρον ῥάδιον τὸν καιρὸν καὶ ἐπὶ τῆδεῖον, πάλιν ἐφανέρωσαν καὶ περιεσύναξαν αὐτὴν ὡσπερ χρυσὴν ἄλυσσον. Ὁ γοῦν πρῶτος ἀδελφὸς Βασίλειος ἐμιμήθη τὸν προπάππον αὐτοῦ Βασίλειον ἐκεῖνον τὸν Μακεδόνα καὶ τὸν καρτερικώτατον Ἡρακλέα, καὶ τοὺς ἄλλους ὀνομαστοὺς καὶ γενναιοτάτους βασιλεῖς· τὰ δὲ βρώματα, πόματα καὶ τὴν εὐπάθειαν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν παντελῶς ἐμίσησεν ἀπὸ καρδίας. Ἠγάπησε δὲ τὴν δυσπάθειαν καὶ τὸν κόπον καὶ τὰ ἄρματα καὶ τὰς στρατείας καὶ τοὺς πολέμους, καὶ ἐν αὐτοῖς ἦν ἡ χαρὰ αὐτοῦ καὶ ὁ γλυκασμός. Φορήματα δὲ εὐμορφα ἢ κραβάτια χρυσόστρωτα καὶ μαργαριταρόλιθα οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ ἀνέβαινον· ἀλλ' ἐπεθύμει νὰ βλέπῃ σκουταρίων κτύπους καὶ ἄλογα πολεμικὰ καὶ εἰκονιμένα σπαθία καὶ κασίδια ἔκλαμπρα καὶ κοντάρια ἔκστιλβα· ἐκεῖνα οἰκονόμα, εἰς ἐκεῖνα ἠντράνιζεν. 3 Ἀλλὰ ὁ φθόνος καὶ ἡ κακία πάλιν ἐσέβη καὶ ἐνεμπόδιζε τὴν καλὴν αὐτοῦ προθυμίαν καὶ τὸ τοσοῦτον καλόν. Ὁ γὰρ Βάρδας ὁ Σκληρὸς, ἄνθρωπος καὶ μέγας καὶ πολεμικώτατος καὶ συγγενὴς τοῦ βασιλέως, ἠπίστησε καὶ ἐσύναξε φοσάτα ἰσχυρὰ καὶ ἐγύρευε νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν. Καὶ ἡ ταραχὴ καὶ ἡ δυναστεία αὐτοῦ ἦν μεγάλη καὶ φοβερά, καὶ ἐτάραξε τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως, ὡσπερ εἰς τὸ πέλαγος μικρὸν πλοῖαριον ὅταν τὸν εὖρη ἢ ἀνεμοζάλη καὶ κλύδων μέγας. Ἐπεὶ δὲ ἡ μάχη καὶ ἡ ἀποστασία τοῦ Σκληροῦ ἐκράτησε καιρὸν πολὺν, καὶ ἦτον ἐμφύλιος σύγχυσις καὶ τοπικὴ

ἀκαταστασία, ἠύρασιν οἱ Ἄραβες ἄδειαν καὶ ἐξέβησαν καὶ κατέλυσαν τὴν Ἀνατολὴν, καὶ ὁ τόπος τῶν Ῥωμαίων καὶ αἱ χῶραι εἶχασι μεγάλην στενοχωρίαν ἀπὸ τοὺς Ἀσυρίους. Ἐξέβησαν δὲ καὶ οἱ Βούλγαροι, καὶ ἐκούρσευαν τὴν Θράκην· καὶ ἀπὸ πᾶσαν μεραϊάν ἦτον τὸ κακὸν πολὺ· καὶ ὁ βασιλεὺς ἦτον εἰς τὴν μέσην ὡσπερ ἀρ νίον μέσον εἰς πολλοὺς λύκους, ἢ πουλὶν εἰς δρακόν των στόματα. Ἀλλὰ πάλιν ἐξαίφνης ἐγένετο γαλήνη ἀντὶ χειμῶνος, καὶ ἔφθασεν ἀντὶ 868 τοῦ κλύδωνος εὐδία· καὶ ὁ μὲν Βάρδας ἐποίησεν ὀρκωματικά μετὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἐγένετο ἀγάπη μεγάλη. 4 Καὶ εὐθὺς ἅπαντες οἱ ἀγαπῶντες τὴν 110.1216 βασιλείαν συνήχθησαν. Ἄλλ' ὁ Βασίλειος οὐδὲν ἔκαρ τέρησε μετὰ τῆς καταστάσεως ταύτης, ἀλλ' ἐκίνησε πᾶσαν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν, καὶ ἐξέδραμε κατὰ τῶν Ἀράβων, καὶ διέβη μέχρι τῶν Ἰβήρων καὶ ἕως Φοινίκης. Ἐφριξαν γοῦν οἱ βασιλεῖς, καὶ τοπάρχαι, καὶ σατράπαι αὐτῶν, καὶ ὡσπερ ἀστραπὴ σύντομος διέβη τὴν ἀνατολὴν ὅλην· καὶ ἐμεθύσθη ἡ ῥομφαία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν αἱμάτων· καὶ οὐκ ἔδωκεν ἀνάπαυσιν τοῦ κορμίου αὐτοῦ οὔτε ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ἕως οὗ ὅτι ἐδίωξε τοὺς ἀγρίους λύκους καὶ τὰ βάρβαρα καὶ ἄπιστα ἔθνη, ἅτινα διέφθειραν τὴν Χριστιανικὴν μάνδραν, καὶ ἐποίησεν αὐτοὺς νὰ τρέμουσι τὴν σπάθην τῶν Ῥωμαίων. Εἶτα ἐστράφη μυριονικηφόρος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ πλήθους αἰχμαλωσίας καὶ πλοῦτου πολλοῦ. 5 Μαθὼν δὲ ὅτι οἱ Βούλγαροι εὐρόντες ἄδειαν διὰ τῆς εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἀποδημίας τῶν στρατευμάτων, κατεπάτησαν καὶ ἠρήμωσαν πολλὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων, πάλιν ἐνεπλήσθη θυμοῦ δικαίου καὶ ζήλου· καὶ πάλιν ἐξέβη μετὰ ὀρμῆς καὶ δυνάμεως κατ' αὐτῶν, καὶ ἔβαψε τοὺς κάμπους ἀπὸ τῶν αἰμάτων αὐτῶν. Καὶ ἐγέμισαν αὐτοὺς τὰ παράπλαγα καὶ τὰ ῥυάκια, καὶ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς φόνους ἐβρώμισεν ἡ γῆ καὶ ἐκονίνησεν, καὶ τὰ σπαθία καὶ τὰ κοντάρια τῶν Ῥωμαίων ἀποστομώθησαν ἀπὸ τὰ ὄσῳ τῶν βαρβάρων καὶ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς τραχηλοκοπημοὺς αὐτῶν· καὶ περιεπατοῦσαν ἄφοβα καὶ ἀρματωμένοι μὲν καὶ ἀναρμάτωτοι οἱ Ῥωμαῖοι· καὶ παρέλαβεν ὁ βασιλεὺς κάστρα καὶ χώρας τῶν Βουλγάρων πολλὰς 869 καὶ ἔβαλλεν ἐπ' αὐτὰς φυλάκτορας ἐδικούς του. Παρέλαβε δὲ καὶ τὴν χώραν, ἐν ἣ ἦτον ἡ βασιλίσα τῶν Βουλγάρων· καὶ εὔρεν ἐν αὐτῇ πράγματα καὶ θησαυροὺς πολλοὺς καὶ χρυσίον καὶ ἀργύριον ἄπειρον καὶ στέμματα καὶ διαδήματα καὶ ἀποσκευὰς βασιλικὰς. 6 Ἰδὼν δὲ ὁ ἀρχηγὸς τῶν βαρβάρων τὴν τοσαύτην βίαν καὶ ὅτι τὸ φοσάτον αὐτοῦ διεφθάρη καὶ ἐρημώθη, ἐκράτησε πρὸς ὀλίγον τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ καὶ ἐταπεινώσε τὸ βαρβαρικὸν θράσος. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἐπερὶσύνναξε στρατὸν ἄλλον καὶ προσκαλεσθὶ τὸν φοσάτον ξένον, καὶ ἐξέβη εἰς πολέμους καὶ μάχας θυμοῦ πνέων καὶ μανίας, καὶ ἔκλεισε τὰς κλεισούρας καὶ τὰ διαβατὰ, ποῦ μὲν μετὰ τείχους, ποῦ δὲ μετὰ νευραίας καὶ ξύλα, καὶ ἐποίει χαντὰκια μηχανικά. Καὶ ἦτον τὸ φοσάτον ὅπερ ἔσυρνε χιλιάδας τζ', καὶ ἠλαζονεύετον ἐπὶ τοσοῦτου πλήθους· τὰ δὲ στενώματα ἐποίησε διὰ σκοπὸν, ὅτι ἂν ἀποκλείσῃ τὸν βασιλέα μετὰ τοῦ φοσάτου αὐτοῦ, νὰ μὴδὲν ἠμπορεῖ νὰ ἔξη ἔκβασιν νὰ γλητώσῃ. Ἦλθε γοῦν καὶ ἔπεσε κοντὰ εἰς τὰ σύνορα τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἐκεῖ ὅπου ἔκειτο, ἦτον κάμπος καὶ ποταμοὶ με γάλοι καὶ ὄρη μεγάλα καὶ ὑψηλὰ καὶ σκληρὰ καὶ χιονισμένα μέσον τῆς Ῥωμανίας καὶ τῶν Βουλγάρων, καὶ ἦτον πόρος εἷς, καὶ ἔδησεν αὐτόν· καὶ ἔβαλλε φύλαξιν δυνατὴν καὶ ἐπολέμα καθ' ἡμέραν ἐμφάνειαν καὶ ἐνέπαυε τὰ φοσάτα· ἡ αἰτία διὰ νὰ ἐξέβη ἐξαίφνης νὰ ἐμπλακῆ τὸν βασιλέα. 7 Ὁ οὖν βασιλεὺς διὰ παντὸς εἶχε κατασκό 110.1217 πους, καὶ ἐγίνωσκε πάντα καὶ ἐστερέωσε τὸν λογισμὸν αὐτοῦ. Καὶ ἵνα δείξῃ ποταπὴν ἀνδρείαν καὶ τὸλμαν ἔχουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, οὐδὲν ἐπέμεινεν ἵνα ἔλθωσιν ἐκεῖνοι ἐπ' αὐτόν, ἀλλ' οὐδὲ ἐδειλίασεν νὰ στραφῆ ὀπίσω, οὐδὲ ἠγάπα νὰ ἀποκλείεται ἔσω εἰς τὸ παλάτι καὶ νὰ κρύπτεται ὡσπερ τρυφερὸν κοράσιον· ἀλλὰ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὰς ποτε μυρισμένας ἔβαψαν αὐτὰς αἰπάχλαι καὶ δροσῖαι τῆς αὐγῆς, καὶ ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἀπὸ τὸν κονιορτὸν καὶ ἀπὸ τῶν

ιδρώτων ἐκδάρθη· καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἡμαύρωσεν ἀπὸ τὴν πυρὰν τοῦ ἡλίου. Ἀπέστειλε δὲ δύο στρατηγοὺς, ἕκαστον 870 μετὰ καβαλαρίων ἐκλεκτῶν, δώδεκα χιλιάδας, καθὼς ὀρθώσουσιν, ἵνα εὕρωσι μονοπάτια ἀπὸ τόπους δυσβάτους καὶ νὰ σύρωσι τὰ ἄλογα αὐτῶν καὶ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸ ὄρος πεζοὶ, ἔνθα οὐκ εἶχα σιν οἱ βάρβαροι προσοχὴν ἢ λογισμὸν, καὶ νὰ κατα βῶσιν ἀπὸ τόπους οὓς θέλουσι σύρον αὐτούς οἱ πρό βοδοι. Ὁ δὲ ἕτερος στρατηγὸς ὁμοίως ἐτάχθη νὰ ὑπάγῃ καὶ αὐτὸς δι' ἄλλης ὁδοῦ νὰ πέσῃ ἐπάνω εἰς τὴν φύλαξιν, ὅπου ἐκράτει τὸν πόρον, καὶ νὰ τοὺς δώσουν οὕτως ἐπιδέξια, ὅπου οὐδὲ κἄν εἰς ἐξ αὐτῶν εἰπεῖν νὰ μηδὲν γλητώσῃ νὰ ὑπάγῃ μαντάτον. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος ἐπῆρε τὸ ὄρος καὶ ἐπ' αὐτὸ ἀνέβη μετὰ χιλιάδων ἰβ'· καὶ ἐγένετο μεγάλη βία ὥστε νὰ διαβῶσιν αὐτὸ ἕως ἡμέρας τρεῖς· καὶ ἐνυκτοπάτησε καὶ κατέβη εἰς τὴν ἄλλην μεραϊάν καὶ ἐγκρυμάτο σεν εἰς τόπον σύνδενδρον καὶ κρυπτόν. Καὶ οἱ Βούλγαροι ἦσαν πλησίον, ἀλλ' οὐκ εἶχασιν εἴδησιν τινα περὶ τούτων. Ὁ δὲ ἄλλος εὔρε καὶ αὐτὸς τόπους λίαν δυσκόλους καὶ δυσβάτους· ὅμως μετὰ σκοποῦ πολ. λοῦ ἐδιέβη αὐτούς καὶ ἀπῆγεν ἀπὸ τοῦ ἔσωθεν μέ. ρους, ἔνθα ἦν ἡ φύλαξις· καὶ πρὸς ὥραν τῆς αὐγῆς ἔδωκαν τὰ ὄργανα καὶ τὰ παιγνίδια τοῦ πολέμου. Καὶ ἐφοβήθησαν οἱ Βούλγαροι φόβον μέγαν εἰς τὸ ἀνέλπιστον κακόν· ἐπήδησαν γοῦν οἱ Ῥωμαῖοι οἱ ἐπάνω αὐτῶν καὶ ἐκύκλωσαν αὐτούς, καὶ ἄλλους μὲν ἔσφαξαν, ἄλλους δὲ ἐπίασαν καὶ οὐδὲ εἰς ἐγλήτωσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν. Καὶ οὕτως ἐχάλασαν τὸ δέμα· καὶ ὁ βασιλεὺς ὢν ἔτοιμος μετὰ τοῦ φοσάτου εἰσῆλθε καὶ ἀπῆγεν μετὰ προθυμίας κατὰ τοῦ με γάλου ἐκείνου φοσάτου καὶ οὕτως ἀπερχόμενος καθ' ὁδὸν ὑπήντησε τοὺς καβαλαρίους ὅπου ἤρχοντο διὰ βίγλαν, καὶ ἐπίασεν ἅπαντας· καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ὑπήντησεν ἄλλους ἑκατὸν, βίγλας καὶ αὐτούς ὄντας, καὶ ἐπίασε καὶ αὐτούς. Οἱ Βούλγαροι οὖν θαρρόουντες ὅτι ἔχουσι βίγλας, ἦσαν ἀμέριμοι, καὶ ἐκαθέζοντο δίχα φόβον τινα. Καὶ ὁ βασιλεὺς πάλιν ἐνυκτοπάτησε καὶ πρὸς ὥραν τῆς αὐγῆς ἔδωκεν ἐπάνω εἰς αὐτούς ἄφνω καὶ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου μέρος ὁ ἐγκρυματωμένος στρατηγὸς ὁμοίως· καὶ εὐρέθησαν οἱ Βούλγαροι ἀναρμάτωτοι καὶ βεβαρημένοι τοῦ ὕπνου καὶ ὠρμησαν νὰ φεύγουν· καὶ ἐγένετο ἡ συντριβὴ καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτῶν καὶ ὁ φόβος πολλὰ μέγας· καὶ οὐκ ἐγίνωσκαν ποῦ ὑπάγωσιν, καὶ ἔπιπταν εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ ἐπνίγοντο· καὶ κατ' ἔσφαξεν 871 εἰς τὸν ἄλλον· καὶ οἱ Ῥωμαῖοι κατ' 110.1220 ἐκόπτον καὶ ἐφόνεον αὐτούς ἀνηλεῶς. Καὶ ἔπεσον ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς σπάθης τὴν ἡμέραν ἐκείνην ρξ' χιλιάδας βαρβάρων· καὶ οἱ ποταμοὶ ἀντὶ ὕδατος ἔρρεον αἷμα, καὶ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἔφυγε, καὶ ἐπή. ρασιν οἱ Ῥωμαῖοι τὰς τέντας καὶ τὰ χρήματα καὶ τὰ ἄρματα καὶ τὰς ἀποσκευὰς τῶν Βουλγάρων, καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη καὶ εὐχαριστία εἰς Θεόν. § Ἀλλὰ πάλιν ὁ βασιλεὺς Βουλγάρων οὐδὲν ἠθέλησε νὰ σιγάσῃ οὐδὲ νὰ καταπῆ καὶ νὰ ὑπομένη ὅπερ ἔπαθε κακόν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπερὶ σύναξε τὸ ἐναπολειφθὲν φοσάτον· ἀπέστειλε δὲ καὶ ἐπροσκαλέσατο φοσάτα καὶ ἀπὸ ἄλλας γενεὰς, καὶ ἦλθε κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως νὰ ἐκδικηθῆ· καὶ εἰς τὸν χαλασμὸν καὶ καταλυμὸν αὐτοῦ χορτασίαν οὐκ εἶχεν· ἀμὴ ὡμοίαζεν ἀγριοχοίριν ὅταν συναπαν τηθῆ μετὰ τοῦ κυνηγοῦ καὶ ἀπὸ τὸν θυμὸν αὐτοῦ κουντᾶ τὸ κορμὶν αὐτοῦ εἰς τὸ ξίφος καὶ καταφρο. νεῖ τὸν θάνατον. Ὅμως ἡρματώθησαν οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τὸ ἐν μέρος, καὶ οἱ Βούλγαροι ἀπὸ τὸ ἕτερον· καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν ὀλοσίδηροι ὄντες καβαλάριοι καὶ ἄρματωμένοι καὶ ὀλοσίδηροι κονταράτοι, ἐσή. κωσαν τὰ φλάμουλα αὐτῶν καὶ ἐδώκασιν τὰ βούκινα καὶ τὰ τρουμπέτια, σημεῖα τοῦ πολέμου. Καὶ ἦτον μεγάλη βοή καὶ ταραχὴ καὶ εἰς τὰ δύο φοσάτα καὶ πολὺς τρόμος. Ὡς δὲ συνυπηνηθήθησαν καὶ ἐδώκασιν ἀλλήλως, ὥσπερ ἄγρια καπρία ἢ λέοντες ἰσχυροὶ, καὶ ἐτζάκισαν τὰ κοντάρια καὶ ἐκτυποῦσαν καὶ ἐσυνετρίβοντο τὰ σπαθία, καὶ ὁ κτύπος καὶ ἡ βοή καὶ ἡ ἀνάγκη ἀνέβαιναν ἕως εἰς οὐρανὸν, καὶ τὰ αἷματα ἐχύνοντο ὑπὲρ ὕδωρ, καὶ τῶν ἀλόγων ὁ χλυ. μιτριμοδὸς ἐσκέπαζε τὸν ἀέρα, καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ἀνέβαινε καὶ κατέβαινε ὥσπερ

γοργός πετρίτης ἢ πρόθυμον γεράκιν, καὶ ἔδιδεν δύναμιν εἰς τὰς παραταγὰς αὐτοῦ, καὶ παρεκίνα τοὺς στρατηγούς αὐτοῦ νὰ δείξουν ὅποσον χρῆζον οἱ Ῥωμαῖοι ἀπὸ τὰς ἄλλας γενεάς. Εἰς τὸ ὕστερον δὲ ἐτράπησαν οἱ Βούλγαροι καὶ ἐγύρισαν πρόσωπον νὰ φεύγουν· τὰ δὲ στρατεύματα τῶν Ῥωμαίων ἐδίωκαν αὐτοὺς ἐξόπισθεν καὶ ἐσκότωναν καὶ ἐκατεπάτουν αὐτοὺς 872 καὶ ἐκούρσευαν τὰς τέντας αὐτῶν, καὶ ἐνίκησαν αὐτοὺς νίκην μεγάλην. Οὕτως οὖν παρέλυσεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀλαζονεῖαν καὶ τὸ θράσος τῶν Βουλγάρων καὶ ἐδίωξε καὶ κατέστησεν αὐτοὺς δούλους καὶ ὑποχειρίους. 9 Ἐπεὶ δὲ ὁ θάνατος οὐκ ἔλεεῖ τινα, ἔτε λεύτησε καὶ ὁ Βασίλειος, καὶ ἐχάθη μέγα θεμέλιον τῶν Ῥωμαίων. Ὅμως εἰς βαθὺ γῆρας ἀπέθανε, καὶ ἐπέμεινε ἡ βασιλεία εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Κωνσταντῖνον.

Ε΄ Βασιλεία Κωνσταντίνου ἀδελφοῦ Βασιλείου. Τῷ #22 φλη΄ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως #22αλη΄ ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος, ἀδελφὸς Βασιλείου, ἔτη β΄. 2 Ἐνταῦθα ἐφάνη ἀληθῆς ἡ παροιμία ἡ λέγουσα· Ποτήριον καὶ καρούρα ἀπὸ ὑάλιν ἕνα, ἢ Σταυρὸς καὶ πτυάριν ἀπὸ ξύλον ἕνα. Ἡ γὰρ γνῶσις τῶν δύο τούτων ἀδελφῶν ἦτον ἀπόμακρα ἢ μία τῆς ἄλλης· ὅτι ὁ μὲν Βασίλειος ἐμίσει τὰς χαρὰς καὶ 110.1221 τοὺς παραδιαβασμούς, καὶ ἦτον ὁ λογισμὸς αὐτοῦ εἰς ἄρματα καὶ εἰς πολέμους καὶ τὸ πῶς νὰ τιμήσῃ τὴν βασιλείαν τῶν Ῥωμαίων· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος οὐδὲ αὐτὸ τοῦ πολέμου τὸ ὄνομα ἤθελεν νὰ ἀκούσῃ, οὐδὲ εἰς ὕπνον τοῦ εἰδῶν ἄρματα οὔτε φωνὰς πολεμικὰς, ἀλλ' ἔτρωγε καὶ ἔπινε καὶ παρεδιάβαζε μὲ γυναῖκας πολιτικὰς καὶ ἀνθρώπους μωροὺς καὶ ὀρηχτάδας, καὶ ταῦτα γέρων ἀνθρωπος καὶ παλαιόχρονος· καὶ οὔτε Θεὸν ἐφοβεῖτο, οὔτε ἀνθρώπους ἐντρέπετον· ἦτον δὲ δειλὸς καὶ τρομερὸς πολλὰ, καὶ ἀπὸ μικρῆν κατεμπλοκὴν ἐπίασεν καὶ ἐτύφλωσεν οὐκ ὀλίγους, αἰτιῶν αὐτοὺς ὅτι εἰσὶν ἐπίβουλοι αὐτοῦ. 873. 3 Εἶχε δὲ θυγατέρας δύο· καὶ ἤκουσε παρά τινος ὅτι ἐξ αὐτῶν βασιλεύσει τις Ῥωμανὸς, εἷς τῶν μεγιστάνων ὁ Ἀργυρόπουλος, καὶ ἠνάγκαζε τοῦτον τὸν Ῥωμανὸν νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συζύγου καὶ ἵνα ἀρμοσθῇ τὴν θυγατέραν αὐτοῦ τὴν πορφυρογέννητον ὀνόματι Ζωὴν· ἐξ οὗ καὶ ἐγένετο· καὶ ἐχάρη τὴν βασιλείαν πολλὰ ὀλίγον καὶ ἀπέθανεν. Ἡ Βασιλεία Ῥωμανοῦ τοῦ Ἀργυροπούλου. Τῷ #22 φμ΄ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως #22αμ΄ ἐβασίλευσε Ῥωμανὸς ὁ Ἀργυρόπουλος, ὁ γαμβρὸς Κωνσταντίνου, ἀνθρωπος σοφὸς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν καὶ φρόνιμος. 5 Καὶ ἡ χαρὰ αὐτοῦ ἦτον τοῦ Θεοῦ τὰ λόγια καὶ ἀγρυπνίαι ὀλονύκτιαι καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων Γραφῶν, καὶ ὠκοδόμησεν μοναστήριον θαυμάσιον καὶ μεγαλοπρεπὲς εἰς ὄνομα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἣν λέγουσι περιβλεπτον. 39 Ἡ δὲ βασίλισσα ἦτον νέα εἰς τὴν αὔξησιν αὐτῆς καὶ ἠγάπα ἐρωτομιξίας καὶ περιπλοκάς ἀνδρῶν, ἔβλεπε δὲ τὸν Ῥωμανὸν ὅτι τὸ πλέον ἐσωφρόνει καὶ οὐκ ἐνεθυμεῖτο ἂν ἔχει γυναῖκα· καὶ ἔβαλλεν εἰς τὸν νοῦν αὐτῆς πάσας πονηρὰς ἐνθυμήσεις καὶ μελέτην κακὴν. Ἦτον δὲ εἰς τὸ παλάτιν εἰς νέος εὐμορφος ὧς ὄνομα Μιχαὴλ ἐκ γένους τῶν Παφλαγῶν· καὶ ὡς ἐπεριπάτει εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ παλατίου, ὡραιομένος καὶ κουρτέσης, καὶ ἰδοῦσα τοῦτον ἡ βασίλισσα ἐτρώθη ἔρωτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς καὶ ἐπεθύμει τὸ κάλλος καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ Μιχαήλ, ὅτι ἦτον τρυφεροπρόσωπος καὶ κατάλευκος καὶ ῥοδινοὺς καὶ περικαλλῆς, ὥστε καὶ εἶχεν αὐτὸν καὶ ἐμοιχεύετο μετ' αὐτοῦ καὶ ἐχόρταινε αὐτοῦ τὴν εὐμορφίαν. Καὶ μίαν τῶν ἡμερῶν ὡς ἦτον ὁ Ῥωμανὸς ἔσω εἰς τὸ λουτρὸν 874 καὶ ἐλούετο, ἐσέβησαν ἄνδρες φονικοὶ καὶ δόλιοι καὶ κακοποιοὶ καὶ εὔρον αὐτὸν γυμνὸν καὶ ἔθηκαν αὐτὸν κάτω καὶ ἔσφιξαν τὸν λαιμὸν αὐτοῦ καὶ ἔπνιξαν αὐτόν. Ἀλλὰ 110.1224 πόθεν ἦν ἡ ἐπιβουλία οὐδὲν ἐφανερῶθη, ἢ ἐγίνωσκεν αὐτὸ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡ Ζωὴ ἢ οὐ· ὡς δὲ ἐπνίγη ὁ Ῥωμανὸς καὶ ἀπέθανεν, ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Παφλαγῶν ὁ πρότερον ἀφανὴς καὶ ἀγνώριστος.

Ζ΄ Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Παφλαγῶνος. Τῷ #22 φμ΄ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως #22αμ΄ ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Παφλαγῶν, ἔτη 1 καὶ μῆνας η΄. 2

Κατ' αὐτὴν γὰρ τὴν νύκτα, ὅτε ἐτελεύτησεν ὁ Ῥωμανὸς καὶ ἦτον ἄταφος, ἔστειλεν ἡ βασίλισσα καὶ ἔφερε τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς πρῶτους τοῦ παλατίου καὶ τοὺς μεγιστᾶνας· καὶ ἔδωσαν αὐτοῖς ὄρκον, καὶ ἔστειψεν ὁ πατριάρχης τὸν Μιχαὴλ, καὶ ἀνευφήμησαν αὐτὸν οἱ στρατάρχαι. Ἦτον δὲ ὁ Μιχαὴλ καὶ εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὸ κορμὴν πάνυ ὠραῖος· ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶχε μεγάλας χάριτας καὶ καλὴν ἀρετὴν. Ὡς γὰρ συνετὸς καὶ φρόνιμος ἐνεθυμεῖτο καὶ ἀνελογίζετο ἀπὸ ποῖαν ἀτιμίαν ποῖαν δόξαν εὔρει· καὶ ἀπὸ ποταπὴν πτωχείαν καὶ ἀδοξίαν εἰς ποῖον ὕψος ἀνέβη τῆς βασιλείας. Καὶ ἦτον πρὸς πάντας ἀνθρώπους καὶ ἄρχοντας καὶ πτωχοὺς συγκαταβατικὸς καὶ ταπεινὸς καὶ ἡμερος· ἐκυβέρνα τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐπλούτιζε τοὺς ἀπόρους. Ἐὰν ἔμαθεν ὅτι τινὰς ἦτον πλούσιος ἢ πλουσίων ἀνθρώπων υἱὸς καὶ ἔτυχεν ὅτι ἐδυστύχησεν, ἐποίει αὐτὸν πάλιν ἄρχοντα. Ἦτον δὲ ὡσπερ καλὸς πατὴρ εἰς χήρας καὶ ὀρφανά· ἀσθενεῖς καὶ ξένους ἐπαρηγόρει· καὶ οὐδεὶς ἀπήρχετο ἰδεῖν αὐτὸν καὶ νὰ μηδὲν ἐπιστραφῆ χαίρων. 3 Ὅμως εἰς τοσαῦτα καλὰ ὁποῦ εἶχεν, ἔπασχεν ἀπὸ κακὴν ἀρρώστιαν, καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἦτον πάντοτε λυπηρὰ καὶ ἐπικίνδυνος· καὶ οὐδεὶς οἶδεν εἴτε ἀπὸ πλεονασμὸν ὕλης θερμαινόμενος 875 ἔταράττετο καὶ ἔπιπτεν, εἴτε ἀπὸ δαίμονος ἐκολάζετο. Πολλάκις γὰρ οὕτως ὡς ἴστατο λαλῶν, ἔπιπτεν ἄφνω εἰς τὴν γῆν καὶ ἤφριζε τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἠμαύριζε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐστρεβλύνοντο οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐφώναζεν ἀγρίας φωνὰς ὡς αἶγα· καὶ ἐὰν οὐκ ἐτύγχανόν τινες νὰ τὸν πιάσουν, ἔκρουε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ συνέτριβεν αὐτὴν εἰς τοὺς τοίχους. Ὅταν δὲ ἤθελε νὰ ἀποδιαβῆ ἢ ζάλῃ ἐκεῖνη καὶ ἤρχετο εἰς αἴσθησιν αὐτοῦ, τότε ἐγίνετο δοκιμώτερος εἰς ἀρετὴν, καὶ ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῆς ἰδίας ψυχῆς, καὶ εἶχε μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ γένηται μοναχός. 4 Εἶχε δὲ ἀδελφοὺς γνησίους, ἀνθρώπους ἄρπαγας καὶ κακοτρόπους, χωριάτας, χοιροβίους καὶ κακοθήεις. Καὶ ὁ πρῶτος καὶ χειρότερος ἦτον ἀπὸ μικρόθεν εὐνοῦχος, κακοῦργος ἄνθρωπος καὶ ἀπαίδευτος καὶ ἄδικος· καὶ πᾶσαν τῆς βασιλείας τὴν ἐξουσίαν εἶχεν εἰς τὸ θέλημα αὐτοῦ, νὰ τὴν στρέφῃ ἄνω καὶ κάτω καὶ ἦτον ὡσπερ βᾶγγιλος τοῦ βασιλέως, καὶ ἠνάγκασε πολλὰ τὸν Μιχαὴλ ἵνα συντύχη τὴν βασίλισσαν τὴν Ζωὴν διὰ τὸν ἀδελφότεκνον αὐτοῦ, ἵνα ποιήσῃ αὐτὸν ὡς πνευματικὸν υἱόν. Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσυγκατέθη τῇ θελήσει αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν υἱοθετὸν αὐτοῦ τὸν Μιχαήλουτῶς γὰρ 110.1225 ὠνομάζετον εἰς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἔστειψεν αὐτὸν τὸν Καίσαρα, ἄνδρα μωρὸν καὶ ἀνόητον καὶ κτηνώδη. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῆς δεινῆς ἀσθενείας ἧς εἶχε, καὶ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς οἰκείας γνώμης ὡς ἀρετῆς φίλος, ἐξαφῆκε τὴν βασιλείαν καὶ τὸ στέμμα καὶ τὸ διάδημα καὶ πᾶσαν ἀπόλαυσιν βασιλικὴν καὶ δόξαν, καὶ ἐγένετο μοναχός καὶ ἀπὸ τὰς ταραχὰς τοῦ κόσμου ἔδραμεν εἰς μεγάλην γαλήνην. Ἡ δὲ φροντίς τῆς βασιλείας ἐπέμεινεν εἰς Ζωὴν τὴν βασίλισσαν, καὶ τὸν ἀδελφότεκνον τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐκείνιν τὸν μιαρὸν Μιχαήλ. 876

Ἡ Βασιλεία Μιχαήλ τοῦ Καλαφάτου. Τῷ #22 φνδ' ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως #22ανδ' ἐβασίλευσε Μιχαήλ ὁ Καλαφάτης, ἄνθρωπος δαιμονιάρης καὶ προβατόνους, καὶ εἶχεν ἀπὸ τὸ φυσικὸν αὐτοῦ πολλὴν μωρίαν καὶ ἀπαιδευσίαν. 2 Ἡ δὲ νεότης καὶ ἡ ἀυθεντία καὶ ἡ ἀλαζονεία συνηνώθησαν μετὰ τῆς μωρίας καὶ ἀπαιδευσίας, καὶ ἐποίησαν κακὸν μέγαν. Ὁμοιάζεν γὰρ ἕνα ἄγριον βορδόνιν, ὅταν οὐδὲν δέχεται χαλινάριν εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, ἀμὴ λακτίζῃ ἀτάκτως· καὶ ἔνθα ἔπρεπε νὰ στρέψῃ μεγάλην τιμὴν καὶ φιλοτιμίαν εἰς τοσοῦτον ἀξίωμα καὶ καλὸν ὅπερ εὔρεν ἀπὸ τὴν βασίλισσαν, τοσοῦτας πικρίας μεγάλας ἐπότιζεν. Καὶ τότε ἐνόησε καὶ αὐτὴ ποταπὸν ἐχθρὸν ἔτρεφε, καὶ οἷον ὄφιν περιέθαλπεν εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς, καὶ ὁποῖον δράκοντα ἔδωκε τῆς βασιλείας τὸ βυζίν νὰ τὸ θηλάζῃ. Ἐπεὶ γὰρ ἦλθεν ὁ Μιχαήλ εἰς τὴν μεγάλην ἀξίαν, καὶ ἐπελάβετο πραγμάτων ἀξιολόγων καὶ ἀναγκαίων, ἄνθρωπος νέος, ἄβουλος, ἀδόκιμος, ἀλαζονικός, καὶ διὰ τοῦτο

ἔξεκυλίσθη καὶ ἔπεσεν εἰς κρημνὸν μέγαν. Ἡ γὰρ εὐτυχία ὡσπερ μόλιβδος ἐστίν· καὶ ἂν οὐδέν ἐστι καλὰ δυνατὸς ὁποῦ νὰ βαστάξῃ αὐτὴν καὶ κυβερνήσῃ μετὰ φρονήσεως, ἐμπίπτει εἰς τὴν γῆν πρόμητα καὶ συντρίβεται. Καὶ πρῶτον μὲν ἔβαλεν ἀρχὴν ἀπὸ τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς ὑψηλοτέρους τῆς πόλεως, καὶ ἐκόλαζεν αὐτοὺς μετὰ μανίας βαρβαρικῆς καὶ εὐνοῦχιζεν αὐτοὺς, ὥστε καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὸ μέγα κακὸν τοῦτο παρηλ λάγησαν ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ οὐκ ἐγνώριζαν αὐτοὺς ἐὰν ἦσαν ἄνθρωποι. Οὕτως οὖν ἐφάνη κακὸς καὶ ἄγριος ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτην ἡμέραν τὸν ἐγνώρισαν ἀνωφέλῃτον. Εἶτα ἐπερυσύναξεν κοπέλους νέους καὶ μωροὺς καὶ εἶχεν αὐτοὺς εἰς τὴν βουλὴν αὐτοῦ. Καὶ ἐξώρισε τὰ βασιλίσσας τὴν Ζωὴν καὶ τὴν Θεοδώραν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὰς εἰς νησίν, καὶ ἐφόρεσεν αὐτὰς μαῦρα. Τοῦτο δὲ ἐποίησεν εἰς ὀδυνηρὰν αὐτοῦ ἡμέραν, ὅτι ἔρριψεν ἐπάνω του μεγάλας ὀχλήσεις καὶ ταραχάς, ἃς οὐκ ἠδυνήθη ἐπιστρέψαι εἰς γαλήνην. Τότε μαθεῖν χρὴ ἀπὸ τὸ γεγονός 877 τὸ συμβὰν καὶ ποταπὴν ἔχειν ὑποταγὴν τὸ κοινὸν 110.1228 τοῦ λαοῦ εἰς ἡμέρον καὶ γλυκὴν αὐθέντην καὶ εὐεργέτην, καὶ πόσα δύναται βασιλεὺς, ὅταν ἀγαπᾷ αὐτὸν ὁ λαὸς αὐτοῦ. Οὕτως γὰρ, ὡς ἤκουσαν οἱ πάντες ὅτι ὁ Μιχαὴλ ἐξώρισε τὰς βασιλίσσας εἰς νησίν καὶ ἔκοψε τὰ μάλια αὐτῶν καὶ ἐφόρεσεν αὐτὰς μαῦρα, ἐθυ μῶθη τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ὄλον, καὶ ἀπὸ μιᾶς κραυγῆς, καὶ ὀρμῆς, καὶ βουλής ἐπήρασι λίθους ράβδους, καὶ εἴ τι ἔδραξεν ὁ καθείς, ὁ μὲν σπάθην, ὁ δὲ ἀξίνην, ἄλλος σουβλίν, καὶ ἕτερος ἀπελατίκην. Ἐξέβησαν καὶ αἱ γυναῖκες μὲ πέτρας καὶ ξύλα, καὶ μετὰ βοῆς καὶ δρόμου ἀκρατήτου ἐπήγασιν εἰς τὸν βασιλέα ζητοῦντες τὰς βασιλίσσας. Καὶ ὑβρίζαν καὶ ἐποιοῦσαν αὐτὸν ἀτιμίας μεγάλας, ὅτι Μιχαὴλ, ὅστις ἦν πρότερον ἀγριοπρόσωπος ὡς δράκων, ἐταπεινώθη καὶ ἔτρεμεν ὡσπερ λαγῶδς, καὶ ἔχασε τὸ θράσος καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ, καὶ μετὰ συντομίας ἔπεμψεν κάτεργα εὐθέως, καὶ ἤγαγον τὰς βασιλίσσας, καὶ ἔδωκεν πάλιν ταύτας τὴν παππογονικὴν βασιλείαν. Ὅμως ὁ θόρυβος οὐκ ἔσβεσεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐξῆψε πλέον· καὶ ὁ λαὸς εἶχε θυμὸν μέγαν ἐπάνω εἰς τὸν κατάπτυστον καὶ μυσαρόν. Καὶ ὡς εἶδε τὴν βίαν καὶ τὴν ταραχὴν ἐκείνην καὶ τὸ πῶς ἐστενοχωρήθη, ὡσπερ ἕνα κακὸν ἀρκούδι ἀπὸ πολλοὺς σκύλους, τάχα διὰ νὰ γλητώσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ἐδοκίμασε νὰ φύγῃ· καὶ ἔφυγεν ὡσπερ λαγῶδς εἰς τὴν τρύπαν, καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐν τῷ ἀγίῳ βήματι ὑποκάτω τῆς ἀγίας τραπέζης. Ἀλλὰ ὅταν κινήθῃ τὸ κοινὸν εἰς μανίαν, νικᾷ καὶ αὐτὴν τοῦ πυρὸς τὴν δύναμιν· ἐσέβησαν γὰρ κάκεῖσε ἔνδον, ἔνθα ἦν ἐν τῷ ἀγίῳ βήματι, καὶ ἤρπαξαν αὐτόν. Καὶ ἐφώναζε καὶ ἐθρήνει καὶ παρεκάλει πολλὰ· ἀλλὰ τέως ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ μετὰ μαχαίρας· ἐπίασαν καὶ τὸν θεῖον αὐτοῦ ἐκεῖνον τὸν εὐνοῦχον, καὶ ἐτύφλωσαν αὐτὸν δικαίως. 3 Καὶ ἔμεινεν ἡ βασιλεία εἰς τὴν Ζωὴν καὶ εἰς τὴν Θεοδώραν· ἡ δὲ βασίλισσα εἶδε καὶ διέκρινεν ὅτι ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων ἄνδρα χρῆζει κυβερνήτην καὶ ὀδηγόν· εἶτα ἐπεθύμει νὰ 878 ποιῆσῃ καὶ παιδὶν νὰ κληρονομήσῃ τὴν βασιλείαν· ὅτι ἀπὸ τοὺς δύο ἄνδρας ὅπου ἔπηρε δὲν ἔτυχε νὰ ἔγγα στρωθῇ, καὶ ἦτον πάντοτε κακόκαρδος διὰ τὴν ἀτεκνίαν. Ἀπέστειλε δὲ εἰς τὴν Μιτυλήνην, καὶ ἔφεραν μετὰ κατέργων ἄνδρα τινὰ χαριέστατον καὶ γλυκύτατον ὀνόματι Κωνσταντῖνον τὸν Μονομάχον, ὃν ὁ πρῶτος βασιλεὺς Μιχαὴλ ἐξώρισε κάκεῖσε εἰς Μιτυλήνην, διατὶ ἔλεγαν τινὲς ὅτι θέλει νὰ ἀρπάξῃ τὴν βασιλείαν. Ἄλλοι δὲ ἔλεγον τὸ ἀληθέστερον δι' ἡν αἰτίαν ἐξώρισεν αὐτόν, ὅτι ὑφορᾶτο αὐτόν εἰς Ζωὴν τὴν βασίλισσαν. Ἦτον γοῦν ἐκεῖ εἰς τὴν νῆσον περὶ ῥορισμένος· καὶ παρ' ὀλίγον ἔφθασε νὰ τὸν τυφλώσουν. Εἶτα ὡς ἐγύρισεν ὁ ἄστατος τροχὸς τοῦ καιροῦ, καὶ τὸ ζῆρ ὅπερ παίζει ἡ τύχη, ἐγένετο βασιλεὺς ὁ δοῦλος καὶ ἐξορισμένος, αὐθέντης τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἡρμόσθη μετὰ Ζωῆς τῆς βασιλίσσης.

Θ' Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου. Τῷ #22 φνε' ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρ 110.1229 κώσεως #22ανέ' ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος. 2

Οὕτως ἐστὶν ὁ κόσμος ἀστάθμητος καὶ ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων ὡς παιγνίδι· καὶ οὕτως στρέφει τὰς ὑποθέσεις ὁ τροχὸς ἄνω καὶ κάτω καὶ κυλίνει αὐτὰς καὶ κλῶθει ὡς θέλει. Λέγουσι δὲ περὶ τούτου τοῦ Μονομάχου ὅτι εἰς τοὺς πολέμους καὶ μάχας καὶ ἄρματα ἦτον ἀδόκιμος· εἰς δὲ τὰ ἄλλα ἦτον ὠραῖος, μεγάλο πρεπὴς καὶ φιλόδωρος, ἡμερος, γαληνός, εὐεργετικός, πρᾶος καὶ συγκαταβατικός. Θάλασσα ἦν εἰς τὰς χάριτας αὐτοῦ καὶ ποταμὸς μεγαλοδωρίας, καὶ πολλοὶ ἔπιαν καὶ ἐχόρτασαν ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ· καὶ ὡσπερ Νεῖλος ὁ ποταμὸς πλημμυρεῖ καὶ ποιεῖ ὡσπερ θάλασσα καὶ ποτίζει τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου, οὕτως ἦτον καὶ ἐκεῖνος πλατὺς εἰς πάντας ἀνθρώπους· εἰς πλουσίους, εἰς πτωχοὺς, εἰς ξένους, εἰς ἀδυνάτους, καὶ εἰς πᾶσαν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς μοναστήρια διέβησαν 879 καὶ ἐξεκενώθησαν τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, καὶ εἰς πολλοὺς τόπους ἔκτισε διαφόρους ναοὺς καὶ μεγάλους. ³ Καὶ εἴ τις βούλεται γνωρίσαι τὴν φιλοτιμίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τὸ φιλόκοσμον, ἃς ἴδῃ τὴν λαμπρὰν καὶ μεγάλην μονήν, ἣν ἔκτισεν ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἣν λέγουσι Μάγγανα. ⁴ Ἀλλὰ μετὰ τοσοῦτων ὧν εἶχεν ἀγαθῶν, ἦτον ἀσθενής, καὶ πάντοτε ἐπόνουν οἱ πόδες αὐτοῦ· καὶ ἐκαθέζετο πάντοτε εἰς τὸ παλάτι εἰς ὑψηλὰ καὶ μαλακὰ κραβάτια διὰ νὰ ἀναπαύῃ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ⁵ Διὰ τοῦτο ἐξέβησαν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πολλὰ κακὰ, καὶ ἐξηγέρθησαν κύματα μεγάλων συμφορῶν. Ἄνθρωπος γάρ τις ὀνόματι Μανιάκης, γιγαντοπόλεμος καὶ ὀξύς καὶ θρασκευάρδιος, ζέων θυμοῦ καὶ μανίας, ἐσύναξε φοσάτον δυνατὸν καὶ πολὺ, καὶ ἐξέβη μετὰ ὀρμῆς ἰσχυρᾶς, καὶ κατέλυε τὰς χώρας καὶ πόλεις καὶ κάστρα· καὶ ἦλθεν ὡσπερ μαῦρον σύννεφον κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ εἶχεν ἔπαρσιν καὶ ἀλαζονεῖαν ἀκράτητον. Καὶ τίς ἠλιπίζει νὰ γλητώσῃ ἀπὸ τοσοῦτον κακόν; Ἄλλ' ὄν ὁ Θεὸς φυλάσσει, οὔτε γίγαντας τρέμει, οὔτε θηρία φρίττει, ἀλλ' οὔτε κάμινον οὔτε σίδηρα· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μανιάκης οὐκ ἴσχυσε βλάψαι τὸν βασιλέα, ἔχοντας αὐτοῦ τὸν Θεὸν βοηθόν· καὶ ὡς ἐγένετο πόλεμος, ἔδωκαν αὐτὸν εἰς τὴν πλευρὰν κονταρέαν· καὶ ἔπεσε, καὶ ὅλοι ἐγλήτῳσαν ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ. ⁶ Ἄλλ' ἀπ' ἐκεῖνον πάλιν ἐξέβη ἄλλον μέγα καὶ κακόν. Ὁ Τορνίκος, ἄλλον φοβερὸν καὶ ἀνήμερον θηρίον, συντρίβων καὶ καταλύων τὰ ἔναπο λειφθέντα. Ἀλλὰ καὶ τοῦτον συντόμως ἀφείλεν ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ· καὶ εἰς τὴν σύναψιν τοῦ πο 110.1232 λέμου ἐτόξευσαν 880 αὐτὸν ἐν τῷ στήθει, καὶ ἀπέθανε. Τότε εἰρήνευσεν ὁ βασιλεὺς καὶ οὐκ εἶχεν ποθεν ὄχλησιν. ⁷ Ἀναγκάζοντες αὐτὸν αἱ πολλαὶ κακοψυχίαι. ἔδωκεν καὶ αὐτὸς τὸ φυσικὸν χρέος τοῦ θανάτου· καὶ πάλιν ἐπέμεινε ἡ βασιλεία εἰς Θεοδώραν τὴν βασιλίσσαν· ἡ γὰρ Ζωὴ προετελεύτησεν.

Γ'. Βασιλεία Θεοδώρας τῆς Πορφυρογεννήτου. Ἐπεὶ δὲ ἐβίβαζεν ὀλίγον καιρὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ προεγνώρισε τὸν θάνατον αὐτῆς, ἦτον γὰρ παρθένος, καὶ ὡς ἔμελλε τελευτᾶν, εὗρε τινὰ γέροντα τρομαλαῖον καὶ ἀδύνατον ὀνόματι Μιχαὴλ, ἀνὴρ ἐκ Βυζαντίου μὲν γεγρονώς, πρὸς πραγμάτων δὲ καὶ ταῦτα τοσαύτης ἡγεμονίας μεταχειρήσιν ἀποπεφυκῶς ἔκτε φυσικῆς νοθείας καὶ ἀφελείας καὶ διὰ χρόνου μῆκος, ὃ τῆ ἐκείνου παρεξέταθη ζωῆ (ἦδη γὰρ οὐ γέρων ἦν, ὡς παρὰ τοῦ δημῶδους πλήθους ὠνόμαστο, ἀλλὰ πρεσβύτης). Τοῦτον οὖν πείθουσι τὴν Θεοδώραν ἀντικαταστήσαι τῇ βασιλείᾳ· καὶ αὐτίκα ταινιοῖ τῷ βασιλεῖ τὸν Μιχαὴλ διαδήματι, πρότερον ὄρκους καταληφθέντα φρικώδεσι, μήτι τῆς ἐκείνων γνώμης χωρὶς ἐπὶ ταῖς τῆς βασιλείας οἰκονομῆσασθαι διοικήσεσιν. Ἐπὶ τούτοις τὴν βασιλίδαν τὸ πνεῦμα ἐξέλιπε μὴ ἀρχήσασθαι ἔτος ἐπὶ ἑννέα μηνσίν.

ΙΑ'. Βασιλεία Μιχαήλ. Ὅν οὖν εἴρηται τρόπον ὁ πρεσβύτης Μιχαὴλ αὐτοκράτωρ ἀναρρήθεις τοῖς μὲν τῆς γερουσίας καὶ τῷ δημῶδει πλήθει καὶ παρὰ τὸ προσῆκον ὄπτο φιλοτιμότητος, ἕκαστον τούτων εἰς βαθμοὺς προβιβάζων ἀξιωματῶν καὶ τιμὰς προσνέμων ἀκαταλλήλους τοῖς πλείοσι· τοῖς δὲ στρατιωτικοῖς καταλόγοις, καὶ μάλιστα τοῖς 881 τούτων ἐξόχοις, οἷς στραταρχεῖν τε καὶ ἰλαρχεῖν

ἀπονενέμητο πρὸ πολλοῦ, καὶ λίαν ἀντιρρόπως τοῖς ἄλλοις ἐκέχρητο. Οὔτε γὰρ φιλότι μόν τι πρὸς αὐτοὺς ἐπεδείξατο, ἄρτι καταλαβόντας τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων, οὔτε μὴν πράξιν αὐτοὺς ἐδεξιόσατο ῥήμασιν. Ἦσθην δὲ τούτων πρωτεύοντε ἄνδρε διττῶ, μαγίστρω μὲν ὄντε καὶ ἄμφω, λαμπρῶ δὲ τὰ γένη· καὶ οὐχ ἦττον στρατηγικῆ συνέσει καὶ κράτει χειρῶν καὶ θάρσει ψυχῶν εἰχέτην τὴν περιφάνειαν. Τούτων ἄτερος ἦν ὁ Κομνηνὸς Ἰσαάκιος, ὁ δὲ λοιπὸς ὁ Κατακαλῶν ὁ (οὐ) Κεκαυμένος, ᾧ Κολώνεια ἢ πατρίς, ὃν καὶ δοῦκα Ἀντιοχείας τυγχάνοντα ἅμα τῇ ἀναρρήσει παρέλυσσε τῆς ἀρχῆς, τὸν οἰκεῖον ἀνεψιὸν Μιχαὴλ αὐτίκα μάγιστρόν τε καὶ δοῦκα τῆς Ἀντιοχείας προχειρισάμενος καὶ Οὐρανὸν ἐκείνῳ θέμενος τὸ ἐπώνυμον, ἵνα πρὸς τὸν ἄρ χαῖον Οὐρανὸν ἀναφέρειν δοκῆ τὸ γένος. 2 Τοῦτον τοῖνυν τὸν Κεκαυμένον ὡς δῆθεν μὴ καλῶς χρησάμενον τῇ ἀρχῇ, ἀλλὰ τὰς δυνάμεις καταλελυκότα 110.1233 καὶ φορτικὸν τοῖς ὑπὸ χεῖρα γενόμενον, καὶ ἐπέπληξεν ἰταμώτερον καὶ ὀνειδέσιν ἔβαλλε καὶ οὐδ' ἐφείσατο ὕβρεων· ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων λαμπροτάτων ἀνδρῶν καὶ συνταγματαρχούντων ἐκείνῳ ὑπεραπολογήσασθαι τοῦ ἀνδρὸς ὠρμηκότων, οὐδ' ἐπ' ἐκείνους τῆς γλώττης ἐφείσατο, οὔτε μὴν αὐτὸν ἠδέσθη τὸν Κομνηνόν. 3 Ταῦτα τοὺς στρατιώτας εἰς ἀθυμίαν ἐνέβαλε τοῖς μὲν ἄλλοις φιλοτιμώτατον ὀρώνας τὸν Μιχαὴλ, ἑαυτοῖς δὲ μὴδ' ἐν λόγοις τὸ εὐμενὲς ἐνδεικνύμενον. Ὅμως μέντοι ἐπέσχον μὴδὲν τι νεωτερίσαι, ἀλλὰ καὶ δευτέραν πείραν ἐπαγαγεῖν ἐβουλεύσαντο. 4 Ἄλλ' ἐτέραν κατὰ τοῦ βασιλέως προτέραν τούτων ὁ λόγος διηγησάσθω νῦν ἐπανάστασιν καὶ οὕτω πρὸς τὴν τῶν ἀνδρῶν τούτων 882 ἐπανελεύσεται· ὁ γὰρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου ἐξάδελφος, ὁ πρόεδρος Θεοδόσιος, ἄρτι τοῦ Μιχαὴλ ἀναρρήθέντος περιδείλιν ὀψίαν διὰ τῆς ἀγορᾶς ἀπήει ἑαυτῷ προσήκειν τὸ κράτος λέγων.

ΙΒ'. Βασιλεία Ἰσαακίου Κομνηνοῦ. Μετὰ ταῦτα πολλὰς καὶ στάσεις, ἔτι ζῶντος τοῦ Μιχαὴλ, ἔλαβε τὴν βασιλείαν Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός. Ἐνα μὲν οὖν ὁ γηραιὸς Μιχαὴλ αὐταρχήσας ἔνιαυ τὸν, τῆς βασιλείας ἐκπέπτωκε· καὶ οὐ πολὺ ἐν ἰδίῳ τικῶ σχήματι βιώσας, ἀπέτισε τὸ χρεῶν. 2 Ὁ δὲ Κομνηνός, τῇ βασιλείᾳ ἐγκαταστάς, ἑαυτῷ τὴν ταύτης ἐπιτυχίαν, καὶ οὐ τῷ Θεῷ, ἐπεγράψατο· καὶ τοῦτο δῆλον, ὅτι τῷ νομίσματι ξιφήρη ἑαυτὸν ἐνεχάραξε, μόνον οὐχὶ βοῶν, ὅτι Τοῦτό μοι τὴν βασιλείαν, καὶ οὐχ ἕτερόν τι προὔξενησε. 3 Τοὺς δὲ συναραμένους αὐτῷ φιλοτιμώτατα ἀντημείψατο, καὶ ἔσπευσε, ἐκάστῳ τὰς ἀμοιβὰς ἀποδοῦς, πάντας οἵκαδε παρασκευάσαι ἀποχωρεῖν, ἵνα μὴ τι θορυβηθῶσιν ἢ τοῦ δήμου κατεξαναστῶσιν ἀστυπολοῦντες. 4 Τὸν δὲ πατριάρχην δι' αἰδοῦς ἦγεν ὅτι πολλῆς καὶ τοὺς αὐτοῦ ἀδελφόπαιδας δι' ἐκείνον καὶ τιμαῖς ἐτίμησε μεγάλαις καὶ ἀρχαῖς ὑπερηφάνοις ἐπέστησε· χαριζόμενος δ' ἔτι τῷ πατριάρχῃ, καὶ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων οἰκονομίαν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπένειμε, μέχρι τότε τοῦ μεγάλου οἰκονόμου 110.1236 προχειριζομένου παρὰ 883 τοῦ βασιλεύοντος, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ σκευοφύλακος· ἐκείνος δὲ καὶ ἄμφω ὑπὸ τὴν τοῦ πατριάρχου ἔθετο ἐξουσίαν. 5 Ἄλλ' ἤδη ῥητέον καὶ ὅπως τὴν βασιλείαν ἀπέθετο, εἰ καὶ μὴ συμφωνοῦσιν οἱ συγγεγραφοίτες περὶ αὐτοῦ. Ὁ μὲν γὰρ πολὺς τὴν γλῶτταν ὁ σοφώτατος Ψελλὸς ἐν θήραις ἐκείνον λέγει τὸν βασιλέα σχολάζοντα, καὶ συχνάκις τὴν δεξιὰν λογχηφόρον ἐπ' ἄρκτους καὶ σύας ἐπανατείνοντα, βληθῆναι πνεύματι ψυχρῷ τὴν πλευρὰν, κάντεῦθεν φρίκην ἐπισυμβῆναι αὐτῷ καὶ πυρετὸν ἐκ τοῦ βήθους ἀναφλεγῆναι, εἰς δὲ τὴν ἐπιούσαν νύττεσθαι τὴν πλευρὰν, καὶ τὸ ἄσθμα μὴ ἐρρώσθαι αὐτοῦ, κὰκ τούτων ἀμφισβητήσιμον γενόμενον τὸ βίωσιμον, ἢ καὶ ἀπεγνωκότα τέλεον τὴν ζωὴν, καὶ τὸν δοῦκαν Κωνσταντῖνον τῇ βασιλείᾳ ἐγκαταστήσαντα, πρὸς τὴν κρεῖττω μετατάξασθαι βιοτήν· ὁ δὲ γε Θρακῆσιος θηρᾶν κάκεῖνος τὸν βασιλέα ἰστόρησε περὶ τὴν Νεάπολιν, σὺν δ' ἐπιφανῆναί ποθεν τὴν θέαν φρικτὸν, καὶ τὸν Κομνηνὸν ἐνδεδωκότα τῷ ἵππῳ τὸν χαλινὸν, διώκειν τὸν

σὺν τὸν δὲ εἰσδύνασι τὴν θάλασσαν, γενέσθαι τε ἀφανῆ. Ἐν τοσοῦτω δὲ, ὡς ἔξ ἀστραπῆς, ἐνσκήψαι λαμπηδόνα τῷ βασιλεῖ, καὶ τῇ ταύτης βολῇ διαταραχθέντα τὸν αὐτοκράτορα, τοῦ ἵππου τε ἐκπεσεῖν καὶ κεῖσθαι παρὰ τῇ γῆ, ἀφρὸν τοῦ στόματος ἀποπτύοντα καὶ μηδὲν τῶν κατ' αὐτὸν αἰσθανόμενον· ἀκατίω δ' ἐκεῖθεν ἐμβιβασθέντα, κομισθῆναι εἰς τὴν βασιλεύουσαν, καὶ νοσήσαντά τι βραχὺ, εἶτα δὴ καὶ ἀπογνωσθέντα, κείρασθαί τε τὴν τρίχα, καὶ ἀντὶ τῆς πορφύρας τραχὺ τριβώνιον ἀμφιέσασθαι, τὸν δούκα Κωνσταντῖνον βασιλέα προχειρισάμενον, καὶ οὕτω τῇ τοῦ Στουδίου προσορμίσει μονῇ, κάκεῖ τὸ λοιπὸν καταβιῶναι τῆς βιοτῆς ἀναρρώσθεντα ἐκ τοῦ νοσήματος. 884.6 Ἐβασίλευσε δὲ δύο ἐνιαυτοὺς καὶ μὴνας τρεῖς, δραστήριος ὢν καὶ τὸ ἦθος σοβαρὸν ἐνδεικνύμενος, πρὸς πράξεις ὀξύτατος, στρατηγι κώτατος τὰ πολέμια, λόγοις μὲν οὐχ ὠμιληκῶς, προσέχων δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς τούτων τροφίμους ἀποδεχόμενος. Αἰτιώμενος δὲ ὅτι τυραννίδι ἐπικεχειρήκεν, “Ὡκνουν, ἔλεγε, τῷ συνδούλῳ δουλεύειν καὶ τῶν εἰκότων μὴ τυγχάνειν.”

Γ'. Βασιλεία Κωνσταντίνου τοῦ Δουκά. Τῷ #22 φεβρουάριου ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρκώσεως #22αογ' ἐβασίλευσε Κωνσταντῖνος ὁ Δουκας. 2 Οὗτος ὁ Κωνσταντῖνος ἦτον συνεργὸς τοῦ Κομνηνοῦ νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν, καὶ ἔδειξεν αὐτῷ θησαυροὺς χρημάτων πολλῶν. Αὐτὸς δὲ 110.1237 ἐπροαιρέθη τὴν μοναδικὴν πολιτείαν, καὶ ἀπεγυμνώθη οἰκιοθελῶς πᾶσαν βασιλικὴν δόξαν καὶ φαντασίαν, καὶ ἐγένετο μοναχὸς καλὸς καὶ δόκιμος, καὶ δέδωκεν ἑαυτὸν εἰς κακουργίαν πολλὴν τῆς μοναδικῆς πολιτείας καὶ κόπους πολλοὺς καὶ μεγάλους, καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἐγένετο θαυμαστὸς, καὶ οὗτος ἐτελεύτησε καὶ ἐκέρδησε τὴν βασιλείαν. 3 Ὁ δὲ Δουκάς, ἐπαναλαβὼν τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας, ἦτον οὔτε πολλὰ πρόθυμος, ἀλλ' οὔτε πολλὰ δειλὸς, ἀναμέσον τῶν δύο. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ θράσος ἐκρατεῖτο· καὶ πάλιν νὰ ὑπάγῃ νὰ κρημνίσῃ ὅπου ὀρθώσῃ ἄσκοπα, οὐδὲν τὸν ἐφαίνετο καλόν. Εἶχε δὲ καὶ παιδιὰ ἐπτὰ. 4 Τούτου τῷ δ' ἔτει τῆς βασιλείας θνήσκει ὁ πατριάρχης Κωνσταντῖνος, καὶ ἐχίρευσε ὁ θρόνος αὐτοῦ ἄνευ ποιμένου μῆνας ε'. 885.5 Τῷ δὲ ε' ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐν ἔτει ἀπὸ κτίσεως κόσμου #22 φοβ', ἰνδ. α', μηνὶ Ἰανουαρίῳ α', χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος πατριάρχης ΚΠ., καὶ ἐπεσκόπευσε ἔτη ἰα', μῆνας ζ' εὐσεβῶς καὶ θεαρέστως καὶ πᾶσαν μαθήσεων παιδείαν ἄριστα ἐξησκηκῶς. Οὗτος καὶ ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ὀλύμπου μονάσας ἄρτι παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Δουκῆς μετήχθη ἐκεῖθεν, καὶ εἰς τὸν πατριαρχικὸν ἀνήχθη θρόνον, ἀνὴρ καθαρῶτατος καὶ ἀγνότατος. Οὗτος τὴν Μεγάλην ἐκκλησίαν ἀνελάμπρυνε καὶ κατεκόσμησε, πάσας τὰς ἐν αὐτῇ ἀναστηλωμένας εἰκόνας τῶν ἁγίων ἀνακαινίσας. 6 Καὶ ὡς ἔμελλε καὶ αὐτὸς τελευτᾶν, εἶχε μεγάλας φροντίδας καὶ ταραχὴν ἢ καρδίαν αὐτοῦ. Ἠγάπα τὴν βασιλίτισσαν, καὶ ἤθελε νὰ τὴν ἀφήσῃ κληρονόμον τῆς βασιλείας μετὰ τὰ παιδιὰ αὐτῆς· ἀλλὰ ἐπεὶ ἦτον νέα καὶ εὐμορφος, ἐφοβεῖτο μήποτε ἀρμωθῆ μεθ' ἑτέρου, καὶ ποιῆσῃ ἄλλα παιδιὰ, καὶ καταφρονηθῶν τὰ ἴδια αὐτοῦ καὶ χάσῃ τὴν βασιλίτισσαν εἰς τόπους καὶ χώρας ἄλλας, τὴν δὲ βασιλείαν νὰ ἀφήσῃ εἰς τὰ παιδιὰ αὐτοῦ, καὶ νὰ θέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ἐπιτρόπους, ἕως οὗ νὰ μεστῶσιν. Ἀλλ' οὐδεὶς τὸ μέλλον δύναται ἐκφυγεῖν. Γνωρίσασα οὖν ἡ βασιλίτισσα τὴν βουλήν καὶ τὸ θέλημα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐσύντυχέ τον εἰς τὸ πρῶτον λυπητικὰ πολλὰ, καὶ τέλος ὤμοσέ του φρικτοὺς καὶ μεγάλους ὄρκους, ὅτι ποτὲ νὰ μηδὲν ἐπιβλέψῃ εἰς δευτέρον γάμον, μηδὲ ἀρμοσθῆναι ποτε ἑτέρῳ ἀνδρὶ, ἀλλ' ἵνα σωφρονῆ καὶ φυλάξῃ τὴν βασιλείαν διὰ τὰ παιδιὰ αὐτοῦ. Ὁ μὲν οὖν οὗτος ἀπέθανε· καὶ ἀπεφορτίσθη τὸ τῆς σαρκὸς βάρος. **ΙΔ'. Βασιλεία Εὐδοκίας μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς.** Τῷ #22 φεβρουαρίου ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρκώσεως #22απα' ἐβασίλευσε Εὐδοκία ἡ γυνὴ Κωνσταντίνου 110.1240 τίνου μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς, 886 Κωνσταντίνου, Μιχαήλ καὶ Ἀνδρονίκου· ἐκυβέρνα δὲ τὴν βασιλείαν σὺν τοῖς τέκνοις αὐτῆς. 2 Ἀλλὰ εἰς τοσαύτην ἀμεριμνίαν καὶ γαλήνην ἐσηκώθη μεγάλη σκληρία καὶ ἀνεμοζάλη, καὶ ἠνοίχθη στόμα καὶ φάρυγξ νὰ

καταπή την βασίλισσαν και τὰ παιδιά αὐτῆς. Ἡ δὲ αἰτία ἦτον τοιαύτη· Ἦτον στρατηγός τις ὀνόματι Ῥωμανός ὁ Διογένης, εὐμορφος καὶ ὠραιοπρόσωπος, Καππαδοκεὺς τῷ γένει· ἦτον δὲ, καὶ ἀνδρειωμένος, καὶ ἀπὸ τὰ καλὰ, ὅπου εἶχεν ἐπάνω του, ἄξιον ἦτον νὰ βασιλεύσῃ. Οὗτος γοῦν ὁ Ῥωμανός, ἰδὼν τὴν δυναστείαν τῆς βασιλείας καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων ὅτι κεῖται εἰς θυλαστάρια βρέφη καὶ εἰς γύναιον ψιμυθισμένον, ἐκινήθη ὡσπερ δράκων νὰ καταπή μητέρα μετὰ τέκνων· καὶ οὐδὲν ἐγίνωσκεν ὅτι ἓνα μικρὸν βεργὶν σὺν τόξου ρίπτει τὸν ὑψηπέτη ἀετὸν εἰς τὴν γῆν, καὶ λεπτὸν δίκτυον πιάνη ἄρκτους καὶ λέοντας. Ὡς γοῦν ἐσύναξε στρατὸν πολλὸν καὶ πε ριέπατε καὶ ἐκούρσευε τὰς βασιλικὰς χώρας καὶ πόλεις, ἐπιάσθη ἀπὸ στρατιώτας, καὶ ἐφόρεσαν αὐτὸν σίδηρα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὴν βασίλισσαν ὅπως θανατώσῃ αὐτὸν ὡς ἐπίβουλον. Ἡ Στραφεῖσα δὲ ἡ βασίλισ, καὶ ἰδοῦσα τὸ κάλλος τοῦ προσώπου αὐτοῦ καὶ τὴν ὠραιότητα, ἐθαύμασε, καὶ ἐτρώθη ἀπὸ τοῦ ἔρωτος ἔνδον ἢ καρδία αὐτῆς, καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίσαστο τὴν ἐπιβουλήν αὐτοῦ, οὔτε τοὺς φρικωδεστάτους ἐμνήσθη ὄρκους οὓς ἐποίησε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἐν καιρῷ τῆς ἀποβιώσεως, ὡς εἴπομεν· ἀλλ' ἔλυσε αὐτὸν ἀπὸ τῶν σιδήρων καὶ ἐποίησεν αὐτὸν βασιλέα καὶ ἡρμώθη αὐτόν.

ΙΕ'. Βασιλεία Ῥωμανοῦ Διογένης. 887 Τῷ #22 φββ' ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρκώσεως #22απβ', ἐβασίλευσε Ῥωμανός ὁ Διογένης· ἀντὶ γὰρ θανάτου καὶ φυλακῆς ἐχάρισεν αὐτῷ ἡ βασίλισσα τὸ κορμὶν αὐτῆς καὶ τὴν αὐθεντίαν τῶν Ῥωμαίων· τοιαυτὰ εἰσι τὰ παιγνίδια ἅτινα ποιεῖ ὁ τροχὸς τοῦ καιροῦ. Ἡ δὲ ἦλθεν ὁ Ῥωμανός εἰς τὸ ὕψος τῆς βασιλείας, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔδειξε τὸ πρόθυμον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ τὴν τόλμαν τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὅτι οὐδὲν ἔβλεψεν εἰς τῆς βασιλείας τὴν δόξαν καὶ τρυ φὰς καὶ σπατάλας, οὐδὲ ἠγάπησε ζωὴν ἀποκλει σμένην ὡσπερ ὁ σκώληξ ὅπερ τρώγει τὴν γῆν καὶ ζῆ, οὐδὲ ἐφοβήθη τὰς μάχας καὶ τοὺς πολέμους νὰ κρύπτεται εἰς τὸ παλάτιν ἔσω, ἀλλ' ἠκόνισε τὴν 110.1241 σπάθην αὐτοῦ καὶ ἐθυμώθη θυμὸν δίκαιον καὶ ζῆλον κατὰ τῶν Τούρκων καὶ Σαρακηνῶν, καὶ ἐσκέπασε τὴν γῆν ἀπὸ τὰ σώματα αὐτῶν, καὶ οἱ ποταμοὶ ἦσαν πολλὰ ὀλίγοι πρὸς τὰ αἵματα ὅπου ἐχύθησαν, καὶ ἔδειξε νὰ γινώσκουσι ποταπὴν ἀνδρίαν καὶ φρόνη σιν εἶχασιν οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ποταποὶ πολεμισταὶ εἰσιν. Ἡ Καὶ ἐὰν οὐκ εἶχε πέσει ὁ φθόνος διὰ μέσου καὶ ἐνεμπόδισαν αὐτὸν, ὡς ἦτον φυσικῶς ἀλαζονικὸς καὶ αὐτάρεστος καὶ ἐπλημένος πολλὰ καὶ ἀπρὸς δεκτός καὶ ὑπερήφανος· τότε δὲ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀξίαν τῆς βασιλείας ἠλαζονεύθη περισσοτέρως. Εἶχε δὲ καὶ ἄστατον γνώμην, καὶ ὑφορᾶτο ἅπαντας εἰς τὸ κακὸν καὶ ἐδικούς καὶ ξένους, καὶ ἐφαίνετο αὐτῷ ὅτι σχεδὸν οἱ πάντες κατ' αὐτοῦ εἰσιν ἐπίβου λοι· διὰ τοῦτο ἦτον πολλὰ βαρετὸς καὶ ἄγριος καὶ ἀχαιρέτιστος, μὴ μόνον εἰς τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ εἰς τὰ προγόνια αὐτοῦ. 888. Ἡ Διὰ τοῦτο πανταχοῦ ἐσυνετύχαιναν κρυφὰ καὶ ἐμελετοῦσαν κατ' αὐτοῦ καὶ κατεσκευάζον παγίδα, καὶ ἐμίσησαν αὐτόν· καὶ ἔβαλαν βου λὴν χωρὶς πολέμου νὰ τὸν προδώσουν εἰς τοὺς Σα ρακηνούς. Τοῦτο γοῦν κατεσκευάζε Καῖσαρ, ὁ ἀδελφὸς Κωνσταντίνου τοῦ Δοῦκα, καὶ ἐβουλεύθη τοῦτο μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀνδρονίκου στρατηγοῦντος τότε τοῦ Ῥωμαϊκοῦ φροσάτου, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ μεγιστάνων ὁμοίως· καὶ ἔπλεξαν ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου βασιλέως, καὶ μᾶλλον κατ' αὐτοῦ δολιότητος δίκτυον. Ὁ μὲν Ῥωμανός ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὸ Σκουτάριον ὁρμώμενος κατὰ τῶν χριστομάχων Τούρκων. Οὕτως δὲ ὡς ἐκαθέζετο, ἐπέτασε περιστέρι καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθισεν εἰς τὰ γόνατα αὐτοῦ, ὅπερ ἦν κακὸν σημεῖον κατ' αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ ἐχάρη πολλὰ δοκῶν ὅτι ἐστὶν εἰς καλὸν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸ τὴν βασίλισσαν διὰ νὰ ἔχη παρηγορίαν. Ἐπεὶ ἐκεῖνο ὅπερ θέλει ὁ ἄνθρωπος, ἐκεῖνο θαρρῆ καὶ ἀπαντὲ χει. Ἀλλ' εἰς τὸν ἄνθρωπον χειροτέρα κακοριζικία οὐκ ἔστι παρ' ὅταν ἔχει ἐχθροὺς τοὺς οἰκειακοὺς αὐτοῦ. Ἐὰν γὰρ τινα ἐπιβουλεύωνταί τινες τῶν ἐκτός, φίλοι ἢ ἄλλοι τινές, ἔχει

θεραπείαν καὶ διόρ θωσιν τὸ κακόν· εἰ δὲ παρὰ τῶν οἰκειακῶν καὶ γνησίων τῶν ἐσθιόντων τὸν ἄρτον αὐτοῦ νὰ ἐπιβου λευεταί τις, οὐ δύναται φυγεῖν τοιαύτης τιμωρίας θανάτου· εἰ γάρ ἐστὶ τις μετὰ τοῦ προδότου εἰς μίαν οἰκίαν, πῶς ἐστὶ δυνατόν φυλαχθῆναι ἀπὸ τῆς πανουργίας αὐτοῦ; Ὅμως οὕτω πάλιν ἰσταμένης τῆς τέντας τοῦ βασιλέως, ἔπεσε τὸ μέγα ξύλον, ὅπερ ἐκράτει αὐτήν, καὶ παρ' ὀλίγον ἤθελε δώσει τὸν βασιλέα κατακέφαλα· ἦτον γοῦν καὶ τοῦτο ἄλλον κακὸν σημεῖον. Ὅμως ἐγένοντο πόλεμοι συχνοὶ καὶ κατέλυον οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Πέρσας· καὶ ἐφοβήθησαν οἱ Πέρσαι φόβον μέγαν, καὶ ἐστενοχωρήθησαν, καὶ ἐζητοῦσαν τὸν βασιλέα καὶ παρεκάλουν νὰ γένηται εἰρήνη ἀναμεταξὺ αὐτῶν· εἰς γὰρ τοὺς πολέμους ὅπερ ἐγένοντο, ἔφριξαν οἱ βάρβαροι τοῦ βασιλέως· 110.1244 καὶ περιέτρεχε, καὶ ἐπλευροκόπα, καὶ χορτασμόν οὐκ εἶχεν εἰς τὰς σφαγὰς καὶ εἰς τὰ αἵματα αὐτῶν· ἄλλοτε μὲν ἐθέριζε τὰς κεφαλὰς τῶν Περσῶν μετὰ 889 τῆς σπάθης ὡσπερ στάχυας, ἄλλοτε δὲ μετὰ τοῦ κονταρίου αὐτοῦ ἐρρίπτεν τοὺς καβαλαρίους ὁμοῦ μετὰ τῶν ἀλόγων, καὶ ὡσπερ ἰέραξ εἰς μικρὰ πτηνὰ, ἢ κεραυνὸς ἢ δρέπανον πύρινον ἢ φλογερός καταβάτης, οὕτως ἐφαίνετο εἰς τοὺς Πέρσας· καὶ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς φόνους ἔβαψαν τὰ φορήματα αὐτοῦ, καὶ τὸ αἶμα ἔπηξεν ἐπ' αὐτοῦ· ὡσπερ λέων ὅταν ἐπιτύχη ἐλάφιν καὶ πεινᾷ καὶ ἐκλύση τὰς πλευρὰς αὐτοῦ καὶ ροφήσῃ τὰ σωθικά αὐτοῦ καὶ νὰ αἱματωθοῦν τὰ χεῖλη αὐτοῦ, οὕτως ἦτον καὶ ὁ Ῥωμανὸς εἰς τοὺς Πέρσας. Καὶ ἐγένετο εἰς τοὺς Ῥωμαίους μεγάλη χαρὰ· καὶ ἐτρόμαξαν οἱ Πέρσαι, καὶ ἐπαρακάλουν νὰ γένηται ἀγάπη. Ὁ βασιλεὺς δὲ εἶχε μέριμναν, ἐπεὶ προέβλεπε τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ μέλλον· καὶ ἐλειτούργησεν ὁ ἱερεὺς, καὶ ἠνοιξεν τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, καὶ ἐξέβη κεφάλαιον τοῦτο· “Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν,” καὶ ἔλυ πῆθη ὁ στρατός. Ὅμως ἐποίησεν ἀγάπην μετὰ τῶν Περσῶν, καὶ ἔστειλεν αὐτοὺς ὀρκωματικὰ βέβαια· καὶ εἰς περισσοτέραν ἐμπιστοσύνην ἀπέστειλεν αὐτοῖς καὶ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ· καὶ τοῦτο ἦν εἰς κακὸν αὐτοῦ, μὴ γινώσκων ὅτι ἀφ' οὗ ἔστειλεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, ὅλην τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐκείνους τὴν ἔδωκεν. 5 Τέως δὲ οἱ Πέρσαι, ὡς ἐγένετο ἡ συμβίβασις καὶ ἡ ἀγάπη στερεὰ καὶ τὰ ὀρκωματικὰ δυνατὰ, ἦσαν ἀνενοίαστοι· καὶ ἦν ἡ βουλή αὐτῶν νὰ στραφθοῦν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ, οἵτινες ἦσαν ἐπίβουλοι, ἠνάγκαζαν τὸν βασιλέα, ὅτι Τώρα εἰς τὴν ἀμεριμνίαν αὐτῶν καὶ τὸ θάρρος ὁποῦ κά θοῦνται ἀπλᾶ, ἄς τοὺς δώσωμεν νὰ τοὺς καταλύσω μεν. Καὶ τόσον ἐπαρεκίνησαν αὐτὸν καὶ ἐβίασαν, ὅτι ἔδωκεν ὀρισμὸν καὶ ἤρματῶθη τὸ φοσάτον, καὶ ἐδώ κασι τὰ βούκινα, καὶ ἐσήκωσαν τὰ φλάμουλα εἰς σημεῖον πολέμου. Στραφέντες δὲ οἱ Πέρσαι καὶ ἰδόντες τοῦτο τὸ αἰφνίδιον κακὸν καὶ τὰ σπαθία γυμνὰ καὶ τὸ φοσάτον ἀρματωμένον, καὶ κατέβαιναν ἐπάνω τοὺς, τῆς ὥρας ἄλλο οὐδὲν εἶχασί τι νὰ ποιήσουν εἰ μὴ ὡς ὄρθωσε καὶ κατευόδωσεν ἕκαστος αὐτῶν· ἄλλος μὲν ἤρπασε σπαθίν, ἄλλος δὲ ἐκαβαλίκευσε ὡς ἔτυχεν ἢ ἀρματωμένος ἢ ἀναρμάτωτος, καὶ ἔβαλαν τὰ ὀρκωματικὰ τοῦ βασιλέως ἐπάνω 890 εἰς ἓνα κοντάριν, καὶ ἐπῆγεν ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔδει χναν πῶς εἶναι παραβάτης τοῦ ὄρκου αὐτοῦ, καὶ ὁ Θεὸς θέλει κρίνει δικαίως· καὶ ὡς ἐδώκασι κατὰ πρόσωπα, καὶ ἐγένετο ἀνάμιξις τοῦ πολέμου, πρῶτος ἔφυγεν ὁ Καῖσαρ μὲ τὴν σύναξιν αὐτοῦ. Εἶτα πάντες οἱ στρατηγοὶ ὁμοίως ἔφυγον μετὰ τῶν φοσάτων αὐτῶν· καὶ ἐπέμεινε μόνος ὁ βασιλεὺς χωρὶς συντροφίαν· ἠντράνιζεν ἐκ δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν καὶ τινα οὐδὲν ἔβλεπε· καὶ ἦτον μέσα εἰς ἀνεκβάτους βρόχους. Ὡς δὲ ἴδασι τοῦτον οἱ ἀμηράδαι καὶ οἱ στρατάρχαι τῶν Περσῶν, ἔπεσαν καὶ ἐδίωκαν καὶ ἐφιλονεικοῦσαν τίς νὰ κατευοδώσῃ νὰ πιάσῃ τὸν Ῥωμανόν· ἐπίασαν γοῦν αὐτὸν, καὶ ἐκυνηγήθη ὁ λέων ὑπὸ τῶν λυσιασμένων σκύλων, καὶ ἐκρατήθη δοῦλος αἰχμάλωτος ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων· καὶ ἐπίασαν αἱ νυκτερίδαι τὸν ἀετὸν τὸν χρυσόπτερον, καὶ ἤγαγον ἐπ' αὐτὸν τὸν σουλτάνον ὡς ὑποχείριον δεσμομένον. 6 Τότε ὁ σουλτάνος ἐκεῖνος ἀνελπίστως ἐγένετο 110.1245 ἡμερος, καὶ ἠντράνησεν εἰς τὸν βασιλέα γλυκὸν ὄμμα,

καὶ ἐσύντυχέ τον γαληνὰ καὶ ἐπαρηγόρησεν αὐτόν· καὶ ἔδειξεν ἐκεῖνος ὁ βάρβαρος φιλανθρωπὸν τερος καὶ ἀγαθῆς γνώμης παρὰ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς καὶ ὁμοφύλους, οἵτινες ἐπρόδωσαν αὐτόν· καὶ ἐποίησαν ὁμοῦ ἡμέρας ἦ, καὶ συνήσθιον, καὶ συν ἔπινον, καὶ ἐπαραδιάβαζαν, καὶ ἐθαύμαζεν ὁ σουλτάνος τὴν ἀνδρείαν καὶ φρόνησιν τοῦ βασιλέως· καὶ ὕστερον ἐποίησαν ἀδελφοσύνην καὶ ἀγάπην μεγάλην καὶ ὄρκους φοβεροὺς ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ ἔδωκεν ὁ σουλτάνος τῷ Ῥωμανῷ χαρίσματα καὶ πλοῦτον πολὺν, καὶ τοὺς Ῥωμαίους ὅσους εἶχασιν πιασμένους ἐδώκασί τους μετὰ τὰ ἄρματα αὐτῶν καὶ ἄλλα αὐτῶν καὶ ἠλευθέρωσαν αὐτούς. Ἔδωκε τον δὲ καὶ δέκα χιλιάδας Σαρακηνοὺς, ἵνα τὸν συνοδεύσουν εἰς τὸν τόπον ὅπερ ἔχρηζε, καὶ ἂν τοὺς χρήζη καὶ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ νὰ τοὺς ἔχη μετ' αὐτόν. 7 Ἐγλήτωσε γοῦν ὁ Ῥωμανὸς ὡσπερ πάρδος ἀπὸ τῶν μαγγάνων ἢ ὡς ἰχθὺς ἀπὸ τὸ ἀγίστρινον, καὶ πάλιν ἤλπιζε νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν. Ἀλλὰ ὁ φθόνος ἐκατέλυσε τὸ θάρρος αὐτοῦ. Οἱ γὰρ 891 στρατηγοὶ τῶν Ῥωμαίων προαπέστειλαν πανταχοῦ γραφὰς ὅτι εἰς οἶον κάστρον ὑπάγει ὁ Ῥωμανὸς νὰ μὴ τον δέξωνται, ἀλλὰ νὰ σφραλίσουν τὰς θύρας, καὶ νὰ τὸν ἀφήσωσιν ἔξω. Ἐπεριπάτει γοῦν ὁ Ῥωμανὸς ἄνω καὶ κάτω ἄφιλος, ἀβοήθητος καὶ ἐστερημένος τῆς βασιλείας, καὶ ὅπου ἂν ἐπήγαιεν, ἐδίωχναν αὐτόν. 8 Ἀλλ' οὐδὲ πάλιν ἔπαυσεν ὁ φθόνος νὰ σταθῇ ἔως ὧδε· ὁ γὰρ Δοῦκας Μιχαὴλ ὁ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου, γεγονὼς εἰς αὐξήσιν ἡλικίας, καὶ ἐγένετο εἴκοσιν ἔτων, εἶχε τὸν θεῖον αὐτοῦ τὸν Καίσαρα βοηθὸν καὶ συγκροτητὴν καὶ ἅπαντας τοὺς δυνατοὺς στρατηγοὺς καὶ μεγιστᾶνας, καὶ ἐκάθισε εἰς τὸν πατρικὸν θρόνον, καὶ ἐπῆρε τὴν γονικὴν βασιλείαν.

ΙΣ΄. Βασιλεία Μιχαὴλ τοῦ Παραπινάκου. Τῷ #22 φησὶ ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας Σαρκόσεως ἀπ' ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Παραπινάκης· βασιλεύσαντος δὲ τούτου εὐθέως ἐξέβαλεν Εὐδοκίαν, τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ παλατίου, πολλὰ κλαίουσαν καὶ παρακαλοῦσαν ὅμως ἐκούρευσε καὶ ἐποίησεν αὐτὴν καλογεραίαν, καὶ ἐφόρεσεν αὐτὴν καλογεραίαν, καὶ ἐφόρεσεν αὐτὴν ῥάσα, καὶ ἔβαλεν αὐτὴν εἰς μοναστήριον. 2 Μαθὼν δὲ ὅτι καὶ ὁ Ῥωμανὸς ἀκόμη πάσχει, καὶ γυρεύει νὰ ἐπάρῃ τὴν βασιλείαν, καὶ συνάγει βοηθοὺς, ἔστειλε φροσάτον 892 καὶ ἐπολέμησε· καὶ 110.1248 ἐπίασαν αὐτόν, καὶ ὃν ἠλέησαν ἐχθροὶ καὶ βάρβαροι, 110.1248 ἐμυριοφαρμάκωσαν αὐτόν οἱ ποτε φίλοι καὶ ἐδικοὶ αὐτοῦ, καὶ ἐξέβαλαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀνηλεῶς μετὰ μαχαίρας, καὶ ἔρριψαν αὐτόν εἰς μικρὸν καὶ σκληρὸν καὶ ἀπαρηγόρητον νησόπουλον· καὶ ἐσκώληκίσε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐξήρχοντο οἱ σκώληκες ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἄκραν οὐκ εἶχε τὸ κακὸν καὶ ἡ συμφορὰ ἣτις συνέβη αὐτῷ. 3 Ὁ δὲ Μιχαὴλ, ἠνίκα ἐξέβη ἀπὸ πάσης ἐννοίας καὶ λογισμοῦ καὶ οὐδὲν εἶχε δειλίαν παρά τινος, ἐξεπέλυσε καὶ τὰ ἄρματα καὶ τὰς ταραχὰς τοῦ πολέμου καὶ τὰ περισυνάγματα τῶν φροσάτων, καὶ οὐδὲ κἂν εἰς ὕπνον τοῦ ἐμελέτα περὶ τοιούτων, ἀλλ' ἀσχολάστως νύκταν τε καὶ ἡμέραν ὁ νοῦς αὐτοῦ εἰς τὴν μελέτην τῶν γραφῶν καὶ ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων· καὶ πολλάκις ἀπὸ τὸν γλυκασμὸν τῶν βιβλίων ἦτοι γραφῶν οὐκ ἤσθιεν, ἀλλὰ μέχρι τῆς αὐγῆς ἐκαθέζετο εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γραφῶν. 4 Τότε ἐκίνησαν πανταχόθεν τὰ ἔθνη καὶ ἐνέπευσαν, καὶ ἀπὸ πάσαν μεραίαν ἦλθεν εἰς τοὺς Ῥωμαίους κλύδων καὶ ταραχὴ μεγάλη, καὶ πανταχοῦ ἦσαν πόλεμοι καὶ φθοραὶ καὶ αἰχμαλωσίαι τῶν Ῥωμαϊκῶν πόλεων καὶ χωρῶν. Ὁ γὰρ βασιλεὺς αὐτῶν ἔζη κοχλίου βίον, καὶ ἐξέβαινε ὀλίγον, καὶ ἐφαίνετο, καὶ πάλιν ἐστρέφετο, καὶ ἐπεκλείετο εἰς τὸ παλάτιον. καὶ ἐλησμόνα ὅτι ἔστι βασιλεὺς· καὶ ἤθελε τι νὰ τὸν ἐνθυμήσῃ ὅτι ἔχει ὑποκάτω του κάστρα καὶ χώρας, καὶ ὅτι τὰ ἔθνη ἐκίνησαν ὡς δράκοντες, καὶ καταπίνουσι τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων ὡσπερ στρουθίον. Ἦτον γοῦν εἰς τοὺς Ῥωμαίους θλίψις μεγάλη· καὶ πάντες ἠγανάκτουν κατὰ τοῦ βασιλέως, βλέποντες τὸν κόσμον πῶς ἐκινδύνευε νὰ χαθῇ παντελῶς. 893.5

Εἷς δέ τις ἄνθρωπος ἔνδοξος καὶ μεγα λογενῆς καὶ ἐμπειροπόλεμος ἦτον τὸ κορμὶν αὐ τοῦ κατάτρωτον καὶ κατάπληγον ἀπὸ τοὺς μεγάλους πολέμους, οὓς ἐπολέμιζεν ἐκ νεότητος αὐτοῦ, καὶ ἦτον δυνατὸς καὶ δόκιμος εἰς τὰς μάχας ὄνομα Νικηφόρος ὁ Βοτανιάτης. Οὗτος ἐπερυσύναξε φοσά τον σύμμαχον, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Νίκαιαν, καὶ ἐμῆ νυσε τὸν Μιχαήλ ὡσπερ συμβουλήν καὶ παραγγελίαν νὰ ἀφήσῃ τὴν βασιλείαν, καὶ νὰ ἐπάρῃ αὐτὴν οὗτος ὁ γέρων Βοτανιάτης· ὁ δὲ Μιχαήλ, ὡς ἄπειρος πο λέμου καὶ ἀδόκιμος τῶν τῆς βασιλείας πραγμάτων, νὰ καθίση χωρὶς φροντίδων, καὶ νὰ ζῆ ἀνενοχλήτως. Καὶ εἰς ὀλίγον ἔφθασεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ χωρὶς πολέμου ἢ ταραχῆς τινος ἐσέβη καὶ ἀνε φημίσθη βασιλεὺς Ῥωμαίων.

ΙΖ'. Βασιλεία Νικηφόρου Βοτανιάτου. Τῷ #22 φ γ ἔτει τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ θείας Σαρ κώσεως #22α γ ἔβασίλευσε Νικηφόρος ὁ Βοτανιάτης ἔτη γ', καὶ ἐφόρεσε τὸ διάδημα καὶ τὴν χρυσόπαστον 110.1249 ἀλουργίδα. Ἐλησμόνησε δὲ τὸ πολυχρόνιον αὐτοῦ γῆρας, καὶ συνηρμώθη μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦ Μιχαήλ, νέαν οὔσαν καὶ τρυφερὰν κόρην ὁ παλαιὸς καὶ πεπολιωμένος. 2 Τὸν δὲ Μιχαήλ ἐποίησε μοναχὸν καὶ μητρο πολίτην Ἐφεσίων. 3 Τὸν δὲ καιρὸν ἐκεῖνον ἀπέστειλεν ὁ βασι λεὺς Νικηφόρος στρατηγούς μετὰ φοσάτου ἐπάνω εἰς τοὺς Βουλγάρους. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων ἐξέβη με φοσάτον χιλιάδας π', καὶ κατέλυσε χώρας πολλὰς τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐπῆρεν αἰχμαλωσίαν πολλήν· ὅπου ἠθελεν, ἠπλίκευε καὶ ἀναπαύετον, οὐκ ἔχων φόβον παρά τινος· ἐπειδὴ ἤκουεν ὅτι οἱ Ῥω μαῖοι ἔχουσι διὰ μέσου αὐτῶν ἰδίας ταραχὰς καὶ ἀτυ χίας. Ἐξέβησαν γοῦν καὶ οἱ στρατάρχαι τῶν Ῥωμαίων με φοσάτον χιλιάδας δώδεκα, καὶ οὐκ ἐτόλμουν νὰ φανῶσι ποθεν φανερά, μήπως ἐκκαθαρίσωσι αὐτοὺς οἱ Βούλγαροι, καὶ νοήσωσιν ὅτι εἰσὶν ὀλίγοι, καὶ κατα λύσουν αὐτούς. Ὅμως ἐτριγύριζαν 894 καὶ ἐμελε τοῦσαν σκέψιν καὶ βουλήν πῶς νὰ ποιήσουν κἂν εἰς ἄκραν νὰ δώσουν. Ἐχώρισε γοῦν ὁ στρατηγὸς δύο ἄρχοντας καλοὺς, καὶ φρονίμους καὶ ἔδωκε τὸν καθ ἓνα στρατιώτας καβαλαρίους ἐκλεκτοὺς καὶ ἀνδρειω μένους φ' με ἄλογα καλὰ καὶ ἄρματα ἐκλεκτά· καὶ ὥρισε αὐτούς, ἵνα ὑπηγένουσι κατόπισθεν τοῦ Βουλγαρικοῦ φοσάτου ἀπόκρυφα καὶ ἐπιδέξια, καὶ νὰ βλέπουν εἰς τί τόπον ἀπλικεύουν, καὶ ποταπὴν φύ λαξιν ἔχουν τὰς νύκτας, καὶ πῶς κοιμῶνται, καὶ τί πολεμοῦσιν· καὶ ἂν ἠμπορέσουν, νὰ πιάσουν τινὰ ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους νὰ μάθουν τίνα βουλήν ἔχουν· καὶ νὰ τὸν μηνύσωσι συχνὰ μανδάτα νὰ ἐξεύρη. Ἐξέβησαν γοῦν ἐκεῖνοι οἱ δύο στρατάρχαι· καὶ ἕκαστος αὐτῶν εἶχε τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, καὶ ἠκο λουθοῦσαν ἐπιδέξια ὅτι νὰ μηδὲν τοὺς ἀποσκεπάσουν οἱ Βούλγαροι. Καὶ μίαν νύκτα πρόσαργα ἔφθασαν οἱ Βούλγαροι, καὶ ἀπλίκευσαν εἰς ἓνα εὔμορφον κάμπον, καὶ ἠπλωσαν τὰς τέντας· καὶ ὡς ἦσαν ἀφυρόμενοι, ἦψαν πανταχοῦ σθίας, καὶ ἐκαθέζοντο, καὶ ἔτρω γαν, καὶ ἔπιναν, καὶ ἐκοιμῶντο ἀνενοίαστοι· καὶ ὀλί γοι τινὲς ἦσαν ἄγρυπνοι. Καὶ ὅταν ἐδιέβη ἡ τρίτη μοῖρα τῆς νυκτὸς, ἦλθασιν οἱ δύο ἄρχοντες με τὰς δύο συντάξεις κοντὰ, καὶ ἔβλεπαν τὸ φοσάτον πῶς ἔνε πολὺ, καὶ τίς ἦτον νὰ καταπροσωπίσῃ αὐτό. Ἐπάνω εἰς τοῦτο ἔπεσε φιλονεικία μέσον τῶν στρα τιωτῶν τούτων· καὶ ἔλεγεν ἡ μία μεραία πρὸς τὴν ἄλλην, ὅτι Ἡμεῖς ἡμεθα καλλιώτεροι ἀπ' ἐσᾶς. Καὶ εἷς φρόνιμος στρατιώτης ἐσέβη εἰς τὴν μέσσην αὐτῶν, καὶ εἶπεν· “Ἄρχοντες καὶ σύντροφοι, πόθεν νὰ φανῆ ἡ ἀλήθεια καὶ νὰ τὸ ἐξεύρωμεν, ὅτι ὑμεῖς ἦσθε καλ λιώτεροι ἀφ' ἡμῶν; Πλὴν, εἰ βούλεσθε, ἡ δοκιμὴ ἐν ὧπιον ἡμῶν καὶ ὑμῶν ἐστί, καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἔμπρο σθεν ἡμῶν κεῖνται· καὶ ἄς φανῆ ποία μεραία ἔνε δοκιμω τέρα.” Ἦκουσαν τοῦτο οἱ στρατιῶται, καὶ ἀνεπτερώθη σαν, καὶ εἶπασιν ὅτι “Καλὰ καὶ δίκαια λέγεις” καὶ ἐχω ρίσθησαν οἱ πεντακόσιοι καὶ ἐπήρασιν τὴν ἄνωθεν 110.1252 μεραίαν, οἱ δὲ ἔτεροι πεντακόσιοι τὴν κάτω, καὶ ἐδώκασιν ἄμφω τοὺς Βουλγάρους· καὶ οἱ Βούλγαροι ἦσαν γυμνοὶ καὶ βεβαρημένοι τοῦ ὕπνου, καὶ ἐπῆραν δειλίαν καὶ 895 ἐδώκασιν νὰ φεύγουν· καὶ ἦτον σκοτεινὰ, καὶ συνέκρουεν εἷς με τὸν ἄλλον, καὶ ἐσκο τόνοντο ἀλλήλως ἔσω εἰς τὰς

τέντας καὶ ἕξω· καὶ τὰ σπαθία τῶν Ῥωμαίων ἐκείνων τῶν χιλίων ἐθέριζαν καὶ κατέκοπτον ἕως τὸ ἐξημέρωμα. Κατέσφαξαν γοῦν καὶ τὸν βασιλέα τῶν Βουλγάρων, καὶ ἐγένετο εἰς αὐ τοὺς νίκη μεγάλη καὶ ἀνέλπιστος, καὶ ἔμειναν αἱ τένται, αἱ κατοῦναι, τὰ ἄρματα, ἡ αἰχμαλωσία, τὸ κοῦρσος, καὶ ἔγεμεν αὐτὰ ὁ κάμπος, καὶ ὁ ἥλιος ἐπλάτυνε, καὶ οἱ Ῥωμαῖοι πάντοτε κατέσφαζον ὄσους εὕρισκον· καὶ ἔστειλαν μανδάτα εἰς τὸν στρατὸν καὶ συγχαρῖκα. Καὶ ἔφθασε μὲ τὸ φοσάτον, καὶ εἶδε τὸν μέγαν ἐκείνον φόνον καὶ τὸ φοβερὸν ἔργον καὶ ἀτολμίαν· καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν τὸν δόντα δύναμιν εἰς τοσαύτην ἀπορίαν· καὶ οἱ αἰχμάλωτοι ἔπερ ναν ἄλογα καὶ πράγματα, καὶ ἀπῆρχοντο ἐν τοῖς ἰδίους· καὶ ὁ στρατηγὸς ἐστράφη μετὰ τοῦ φοσάτου. 4 Ὁ δὲ βασιλεὺς Νικηφόρος ἦν ἄνθρωπος γηραιὸς, καὶ ἐξαπέλυσε τὰς μάχας καὶ τοὺς πολέμους, καὶ ἐκαθέζετο, καὶ ἐφόρει χρυσὰ καὶ κατέκλαμπρα καὶ ἔτρεφε τὸ γῆρας αὐτοῦ μὲ συχνὰ λουτρά καὶ μυρίσματα καὶ τραπέζια βασιλικά· καὶ ἔτρωγε, καὶ ἔπινε, καὶ ἐσπατάλα, καὶ εὐφραίνετον τὴν κόρην ἐκείνην τὴν ὠραιότατην, τὴν γυναῖκα τοῦ Μιχαήλ· καὶ οὕτως ἐνετρύφα, καὶ ἔπαιζεν ὡσπερ νέος ὅπου ἄρχεται νὰ χαίρεται τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου· τὰς δὲ βασιλικὰς δουλείας καὶ τὰς μεγάλας ὑποθέσεις ἐνεπίστευεν εἰς ἀνθρώπους βαρβάρους, ἀγροίκους καὶ μεθυστάδας, οἵτινες ἦσαν ἀπὸ προπάππων αὐτῶν δοῦλοι καὶ ἀγνώριστοι, οὐδὲν καλὸν μὴ γινώσκοντες, κακὸγνώμοι πάντες καὶ ἀπαίδευτοι ὄντες. Καὶ ὡμοίαζεν ἡ βασιλεία τῶν Ῥωμαίων πλοῖον φορτωμένον χωρὶς ναυτικούς καὶ ναυκλήρους. Ὁ δὲ Νικηφόρος ἐκαθέζετο εἰς θρόνους ὑψηλοὺς ἀργυροδιαχρυσούς, ἔστιλβεν ἀπὸ τὴν χρυσοφορίαν καὶ ἤλασεν ἄλλα καὶ ἕτερα διάφορα φορήματα, τὴν ἡμέραν φορὰς δέκα, καὶ εἴ τις ἔχρηζε νὰ ἐπάρῃ ὀφφίκιον βασιλικόν, ἤρχετο, καὶ ἐξένιζε δῶρα, καὶ ἠτίμωσε τὸ μεγαλεῖον τῆς βασιλείας· καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰ ἀξιώματα, ἅτινα ἐδίδασιν οἱ ἄλλοι βασιλεῖς εἰς ἐνδόξους καὶ μεγάλους 896 ἄρχοντας καὶ στρατηγούς, καὶ δοκίμους ὄνομα στοὺς, οὗτος ἔδιδεν αὐτὰ τζεγγαρίους ράπτας, πελε κάνους, κωμοδρόμους, κρεμυδοπώλους, ζευγηλάτας· καὶ ἐποίησε τὰ τίμια ἄτιμα, καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἔνδοξα ταπεινὰ καὶ ἀνωφέλητα· καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ἧ οὐ διήρχετο τις χωριάτης νὰ ζητήσῃ ὀφφίκια, ἐκαθέζετο σοβαρός· καὶ ἄλλην κάμμιναν ἐννοίαν οὐκ εἶχεν, εἴτε ἂν κουρσεύονται τὰ κάστρα αὐτοῦ, εἴτε ἂν καταλύουσι τὰ ἔθνη τὸν κόσμον αὐτοῦ, εἴτε ἂν ἦσαν φοσάτα, εἴτε οὐκ ἦσαν, ἀλλ' ἡ φροντίς αὐτοῦ εἰς τὰς πράξεις ἄς ἐδηλώσαμεν. 5 Ἐπεὶ δ' ἐν τοῖς βασιλείοις ὁ Βοτανειάτης ἐγένετο, ἀναδεῖται κατὰ τὴν μεγάλην τρίτην παρὰ τοῦ πατριάρχου ταινία βασιλικῆ. 6 Καὶ πρῶτον ἅπασι παρέσχε τὸ φιλοτίμημα, 110.1253 τὰς εἰς τὸ δημόσιον ἀπάντων κοινῶς ὀφειλὰς ἐκτεμῶν ἀπροσδιορίστως, καὶ χρεωκοπίαν τούτων θέσπισμά τι μεγαλοπρεπῶς ἐργασάμενος. 7 Ἐτι δὲ τῷ Βρυεννίῳ κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐχομένῳ τῆς τυραννίδος στέλλει τοὺς ἀπαγγέλλοντας τὴν τοῦ Καίσαρος ἀξίαν αὐτῷ δίδοναι, εἰ τῆς τυραννίδος ἀπόσχοιτο, καὶ τοῖς αὐτῷ συναραμένοις τὰς τιμὰς ἐπιβεβαιῶσαι, αἷς αὐτοὺς ἐκείνος ἐτίμη σεν. Ὁ δὲ σφόδρα τῆς βασιλείας ἐφίετο, καὶ ἀνένδοτος ἦν. Πάλιν οὖν ἕτερα πρεσβεῖα· καὶ ἐπὶ ταύτῃ τρίτῃ. Ὁ δ' ὑπερηφανεύετο, καὶ οὐδὲ κατὰ τὰ τῶν πρέσβων νόμιμα τοὺς πρέσβεις ἐδέχετο, ἀλλ' ἀτίμως αὐτοὺς ἀπεπέμπετο. Ὡς οὐδὲν οὖν εἰρηνικῶς ἀνύειν ἔγνω ὁ βασιλεὺς, καὶ ἄκων πρὸς μάχην ἀπένευσεν, καὶ τὸν Κομνηνὸν Ἀλέξιον τετιμηκῶς νωβελίσμον καὶ προχειρισάμενος μέγαν δομῆστικον καὶ Ῥωμαϊκῶν αὐτὸν δυνάμεων προστησάμενος, κατὰ τοῦ Βρυεννίου ἐξέπραττεν· ὃς τούτῳ συμβαλὼν κατὰ τι χωρίον Καλαβρύην λεγόμενον, διὰ τὸ κατάρρυτον εἶναι τὸν τόπον βρῦσεσι ὑδάτων πολλαῖς τε καὶ ἀγαθαῖς, ῥαδίως τῆς ἐκείνου περιεγένετο στρατιᾶς· καὶ τῶν μὲν πεσόντων, τῶν δὲ φυγόντων, εἶλε μονωθέν 897 τὰ τὸν τυραννήσαντα· καὶ τοῦ φωτὸς τὸν δαίλαιον ἀπεστέρησεν, καὶ εἰσήγαγε τυφλὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν· καὶ ἡ μὲν τοῦ Βρυεννίου εἰς τοῦτο τέλος· κατήνησεν ἐπανάστασις. 8 Ἐπανεστῆσαν δὲ καὶ οἱ Βάραγγοι κατὰ τοῦ βασιλέως

ἀνελεῖν αὐτὸν μελετήσαντες· ἀντιταξαμέ νης δ' αὐτοῖς χειρὸς ἑτέρας Ῥωμαϊκῆς, εἰς ἱκεσίαν ἐτράποντο καὶ συγγνώμης ἐπέτυχον.⁹ Τῷ δὲ βασιλεῖ τούτῳ τῆς ὁμοζύγου τελευτήσεως, πολλοὶ μὲν ἐμνηστεύοντο παρθένοι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ἢ τοῦ βασιλέως τοῦ Δούκα θυγάτηρ Ζωή· ὁ δὲ ἢ τὴν βασιλίδαν Εὐδοκίαν ἠθέληεν ἀγαγεῖσθαι ἢ τὴν ἐξ Ἀλανῶν Μαρίαν, τὴν τῷ πρὸ αὐτοῦ συνοικήσασαν. Στέλλει γοῦν τὴν Εὐδοκίαν μετακαλούμενος· ἢ δὲ, ὡς λόγος, οὐκ ἀπηνήνατο, ἐκωλύθη δὲ πρὸς τοῦτο ὁ βασιλεὺς παρά τινων μοναχῶν· καὶ ἄγεται τὴν βασιλίδαν Μαρίαν· οὐδὲν ἦττον παρανομήσας ἢ εἰ τὴν Εὐδοκίαν ἠγάγετο· μοιχεία γὰρ ἦν ἀπρηυθριασμένη τὸ τολμηθῆν· διὸ καὶ ὁ τὴν ἱερολογίαν τετελεκῶς ἐπ' αὐτοῖς, τῆς ἱερωσύνης ἐκπέπτωκεν.¹⁰ Ὁ μὲντοι προβεβασιλευκῶς Μιχαὴλ, ὡς εἴρηται, τὴν τρίχα καρεῖς, καὶ ψήφῳ συνοδικῆς μητροπολίτης Ἐφέσου κεχειροτόνητο· καὶ ἅπαξ φοιτήσας ἐκεῖ, ἐπανῆλθε, καὶ ἐν τῇ τοῦ Μανουὴλ μονῇ ἐποιεῖτο τὴν δίαιταν. Μετὰ δὲ τὸ τὸν Βοτανιά τὴν τῆς βασιλείας ἐκπεπτωκέναι, θνήσκων οὗτος ὁ Μιχαὴλ, πολλὰ δεηθείσης αὐτοῦ τῆς βασιλίσεως Μαρίας, ἥδη κάκεινης μοναχῆς γεγυυίας, συγγνώμην ἔνειμε ταύτῃ, καὶ συγχώρησιν ἐπηύξατο ἐκ Θεοῦ.¹¹ Ὁ δὲ πρωτοπρόεδρος Νικηφόρος ὁ Βασι 110.1256 λάκιος, τοῦ Βρυεννίου γενόμενος ἐπὶ τῷ Δυρράχιῳ διάδοχος, καὶ αὐτὸς ἔρωτα τῆς βασιλείας ἐνεγκυμόνησε· καὶ στρατιάν ἀθροίσας, σὺν αὐτῇ πρὸς Θεσσαλονίκην ἀνῆει· ἔνθα μαθὼν ὡς ὁ Βοτανιάτης βεβασιλεύκει, ἐκείνῳ μὲν ἐπέστειλε δουλικῶς, λάθρα δὲ τὰ τῆς ἀποστασίας ἐτύρυνε καὶ πρὸς συμμαχίαν μετεπέμπετο Πατζινάκου· ὁ γνοὺς ὁ Βοτανιάτης, χρυσόβουλλον αὐτῷ στέλλει γραφὴν, ἅμα περιποιούσαν 898 αὐτῷ ἔφ' οἷς ἐτόλμησε τὸ ἀμέριμνον, ἅμα δὲ καὶ τιμὴν αὐτῷ νωβελισίμου βραβεύουσαν. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἄτεγκτος ἦν· ὅθεν καὶ κατ' αὐτοῦ ὁ Κομνηνὸς Ἀλέξιος στέλλεται, τιμηθεὶς σεβαστός· καὶ κατὰ Θεσσαλονίκην γενόμενος καὶ τῷ Βασιλακίῳ συμμίξας, τοὺς περὶ ἐκεῖνον κατετροπώσατο· κάκεινον, τὴν εἰς τὴν τῆς Θεσσαλονίκης συμφυγόντα ἀκρόπολιν, πολιορκία ἐζώγησε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοψε τοῦ ἀνδρὸς κελεύσει βασιλικῇ.¹² Καὶ ἄλλοι δὲ ἀντάραντες ἦσαν χεῖρας τούτῳ τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ τὸν Βρυέννιον συμβάντων καὶ περὶ τὸν Βασιλακίον σωφρονισθέντες, τὰ ὄπλα κατέθεντο.¹³ Τῶν Τούρκων δὲ τὴν Ἐῶσαν κατατρεχόντων, στέλλει κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς σὺν ἀξιομάχῳ στρατεύματι Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν τοῦ προβεβασιλευκότος Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, ἐκεῖνον στρατάρχην τῆς κατὰ τῶν Τούρκων στρατιᾶς παραστήμενος. Ὁ δὲ, πρὸς τὴν καλουμένην Χρυσόπολιν διαπεραιωθεὶς, νεωτερίζει εὐθύς, καὶ παρὰ τῆς ἐκεῖσε οὔσης στρατιωτικῆς πληθῆος ἀναγορεύεται βασιλεὺς. Ἄλλὰ τοὺς μὲν τῶν στρατιωτῶν δώροις ὁ βασιλεὺς ὑπηγάγετο, τοὺς δὲ ἀξιωματῶν τιμαῖς ὑκείωσατο, ἄλλους δ' ἄλλως μετεχειρίσατο· καὶ παρ' αὐτῶν συσχεθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος, παρεδόθη τῷ βασιλεῖ. Κεῖρεται τοίνυν ὁ νεανίας, καὶ εἰς νῆσον περιορίζεται· λόγος δ' ἔχει καὶ ἱερέα χρισθῆναι τὸν ἄνθρωπον.¹⁴ Τοῦ πατριάρχου δὲ Ἀντιοχείας τοῦ Αἰμυλιανοῦ τὸν βίον μετῆλλαχότος, προκεχειρίστο ἕτερος Νικηφόρος ὁ Μαῦρος λεγόμενος.¹⁵ Οὗτος τοίνυν ὁ βασιλεὺς, τὸ μὲντοι καὶ διὰ γῆρας βαθὺ, τὸ δὲ τοι καὶ διὰ φυσικὴν χάνωσιν, οὐ πάνυ τι τῆς τῶν πραγμάτων διοικήσεως ἠπτετο, ἀλλὰ τὸν Σίδης μητροπολίτην καὶ οὗτος προσλαβόμενος, ἐκείνῳ τὴν τῶν κοινῶν ἀνέθετο πρόνοιαν. Ἦσαν δὲ τῷ βασιλεῖ τούτῳ καὶ δύο δοῦλοι, ὧν ὁ μὲν Βορίλος, ἕτερος δὲ Γερμανὸς ὠνομάζοντο· οὗτοι τοίνυν ἦγον τὰ πάντα καὶ ἔφερον, ὡς 899 ἐβούλοντο, καὶ αὐτὸν τὸν κρατοῦντα καὶ κύριον ἑαυτῶν, δι' οὗ καὶ μισεῖσθαι τοῦτον παρὰ τῶν ἐν τέλει συνέβαινε, προσφερομένων τῶν δούλων ἐκείνοις ἀλαζονικώτερον καὶ θρασύτερον.¹⁶ Ὡς ἤδη εἴρηται, ὁ λογοθέτης Νικηφόρος προσχωρήσας τῷ Ῥουσελίῳ, ὑπὸ δεσμοῖς παρ' ἐκείνου συντετήρητο. Ἄλλ' αἰφνίδιον θανὼν ὁ Ῥου 110.1257 σέλιος ὑποψίαν παρέσχεν ὡς παρὰ τοῦ λογοθέτου φαρμάκῳ ἀνήρητο· διὸ καὶ παρὰ τῶν Ῥουσελίῳ προσηκόντων τῷ

Βοτανειάτη παραδοθείς, εἰς μίαν τῶν πρὸ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεως κειμένων νήσων περιορίζεται. Οἱ δὲ γε περὶ τὸν βασιλέα δεδοικότες, ὡς εἰς ὄψιν ἐλεύσεται τῷ βασιλεῖ, προσληφθήσεται καὶ πάντας παραγκωνίσεται, ὑποτιθέασι τῷ Βοτανειάτη, ἀμυθῆτων εὐπορεῖν χρημάτων τὸν λογοθέτην, καὶ ταῦτα τῷ βασιλικῷ χρῆναι προσενεχθῆναι ταμεῖω. Στέλλεται τοίνυν ὁ Στραβορωμανός, μέγας ἐταιρειάρχης τότε γενόμενος, ἐρωτήσων τὸν ἄνθρωπον ὅπη αὐτῷ τὰ χρήματα κέκρυπται. Οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα οὖς καὶ δεδοικέναι τὴν τοῦ λογοθέτου παρουσίαν ὁ λόγος προδιηγήσατο, πείθουσι τὸν Στραβορωμανὸν ἀνελεῖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ τρόπου παντός· ὃς καὶ γενόμενος κατὰ τὴν νήσον ἐν ἣ περιώριστο, ἐτάζει τὸν ἄνδρα οὕτω σφοδρῶς, ὡς ἐν αὐταῖς ταῖς βασάνοις ἐναποψύξαι· καὶ ταῦτα ὑπισχνούμενον ὡς πάντα δοίη ἐνυπογράφως, εἰ τὸν ἐτασμὸν διαφεύξοιτο· ὁ μὲν οὖν οὕτως ἀπόλωλεν.

17 Οἱ δὲ Κομνηνοὶ ὁ Ἰσαάκιος καὶ ὁ Ἀλέξιος ὑπερβαλλόντως πρὸς τοῦ βασιλέως καὶ τετίμηστο καὶ ἐστέρηστο, καὶ διαδόχους αὐτοῦς τῆς βασιλείας ὠνόμαζε. Διὸ καὶ παρὰ τῶν περὶ τὸν Βοτανειάτην σφοδρῶς ἐβασκαίνοντο, καὶ μᾶλλον παρὰ τῶν εἰρημένων δύο δούλων αὐτοῦ, οἱ καὶ πρὸς ἐκεῖνον τοὺς ἄνδρας διέβαλλον, ὡς τυραννίδα μελετῶντας, καὶ τὴν εἰς αὐτοῦς τοῦ βασιλέως διάθεσιν ὑπώρυττον τε καὶ παρεσάλεινον. Ὁ γνόντες οὗτοι καὶ μὴ τι πάθωσι πτοηθέντες, ὡς δὲ λόγος, καὶ πάλαι παρ' ἑαυτοῖς τὸν τῆς βασιλείας τρέφοντες ἔρωτα, καὶ ἄλλοις οἷς ἐθάρρουν τὸ βούλευμα κοινωσάμενοι, ἐξῆλθον τῆς πόλεως· καὶ τὴν πόλιν Ἀδριανοῦ κατειληφότες, 900 εἰς ἑαυτοὺς τὸ στρατιωτικὸν ξύμπαν σχεδὸν ἐπεσπάσαντο· καὶ ἀναγορεύεται βασιλεὺς ὁ Ἀλέξιος τοῦ μείζονος προτιμηθεὶς ἀδελφοῦ, ὅτι τε προσέκειντο τούτῳ οἱ στρατιῶται μᾶλλον ὡς στρατηγικωτέρῳ, καὶ ὅτι σπουδῆ τε καὶ ὑποσχέσει παρὰ τῶν περὶ αὐτὸν μεθεικύνθησαν. Οὕτως οὖν ἀναρρήθεις ὁ Ἀλέξιος, καὶ τοῦ Ἰσαακίου μὴ πάνυ τι πρὸς τὴν ἀναρρήσιν δυσχεράναντος, τὴν βασιλίδα καταλαμβάνει καὶ πρὸς πολιορκίαν ἠτοιμάστω. Ὁ δὲ Βοτανειάτης τοῖς τείχεσιν ἐπέστησε φύλακας· ἦσαν δὲ περὶ τινα πύργον πρὸς τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, ἡ Χαρσίου καλεῖται, φυλάσσοντες Νέμιτσοῖθνος δ' οἱ Νέμιτσοι Κελτικόνουτοι λάθρα τοῖς περὶ τοὺς Κομνηνοὺς ἐκοινολογήσαντο περὶ προδοσίας τῆς πόλεως. Ἐωθεν οὖν κατὰ τὴν μεγάλην πέμπτην τῆς ἑβδομάδος τοῦ σωτηρίου πάθους τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, οἱ μὲν περὶ τοὺς Κομνηνοὺς τῷ κατ' ἄντικρυ τοῦ παρὰ τῶν Νεμίτζων κατεχομένου πύργου ἐξωτέρῳ τείχει προσέβαλλον κατὰ σύνθημα. Οἱ δ' ἐφεστῶτες αὐτῷ τοὺς προσβάλλοντας ἔβαλλον καὶ ἀπειργον τοῦ προσιέναι ἀγχοῦ· ὡς δ' ὑπὸ τῶν Νεμίτζων ἐκ τοῦ πύργου οἱ ἐν τῷ τείχει ἐβάλλοντο, μὴ οἰοί τε ὄντες καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς 110.1260 ἀνθίστασθαι καὶ πρὸς τοὺς ἐκτὸς ἀπομάχεσθαι, ἐξ ὑπερδεξίων εἰς αὐτοὺς ἀκοντίζοντας, ἐνέδωκαν τῆς ὀρμῆς. Οἱ δὲ τειχομαχοῦντες κλίμαξιν αὐτίκα πρὸς τὸ τεῖχος ἀνήσαν καὶ τὰ κλεῖθρα τῶν πυλῶν διατεμόντες πελέκεσιν ἄνετον τοῖς συνομόταις παρέσχον τὴν εἴσοδον. Ὅπερ ἰδόντες οἱ τὸν ἐντὸς τηροῦντες περίβολον σύγκλυδες ἄνθρωποι, καὶ πολέμων οἱ πλείονες ἀδαεῖς, ἢ μᾶλλον ἐξ ἀγοραίων ἀθροισθέντες καὶ πληθὺς δημότιδος, οἱ μὲν κατιόντες ὤχοντο, οἱ δὲ καὶ ἑαυτοὺς ἐπισφαλῶς κατακρημνίζοντες ἔφευγον. Ὅθεν κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν καὶ τὸν ἐντὸς περίβολον οἱ περὶ τοὺς Κομνηνοὺς παρειλήφασιν, καὶ τὰς τούτου πύλας ὁμοίως ἀναπετάσαντες βατὴν τὴν πόλιν παντί που παρέσχοντο· καὶ αὐτίκα πρὸς διαρπαγὴν χρημάτων οἱ εἰσελθόντες ὠρμήκασιν, σύμμικτον πλῆθος, ἐκ Θρακῶν τε καὶ Μακεδόνων καὶ Ῥωμαίων ἄλλων καὶ βαρβάρων συνεστηκός, οὐδὲν ἄμεινον πολεμίων πρὸς τοὺς ὁμοφύλους διατιθέμενοι. Καὶ μέχρι 901 γὰρ ἐκχύσεως αἱμάτων προὔχρησε τὸ κακὸν, καὶ παρθένοι δὲ τῷ Θεῷ καθιερωμένοι ἀσεβῶς ἐμιάνθησαν, καὶ γυναῖκες ἀνδράσι συνεζευγμέναι πρὸς βίαν ὑβρίσθησαν· καὶ θεῖοι ναοὶ τὸν κόσμον αὐτῶν ἐσυλήθησαν· καὶ οὐδὲ τῶν ἁγίων κρατήρων ἀπέσχοντο, ἀλλὰ καὶ τούτους οἱ πάντολμοι καὶ τὰς ἱεράς φιάλας τῆς ἀναιμάκτου καὶ φρικώδους

θυσίας πλήρεις διήρπαζον, ἐκχέοντες τὰ ἅγια κατὰ γῆς. Καὶ ὅσοις δὲ τῆς γερουσίας συνήντων, κατασπῶντες τῶν ἡμιόνων αὐτοὺς, ἐνίους δέ γε καὶ ἀποδύοντες, ἐν μέσαις ταῖς ἀγυιαῖς εἶων ἡμιγύμνους τε καὶ πεζοὺς. Καὶ ταῦτα καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπράττετο· καὶ τὸ δεινὸν ἄχρι τοῦ Βοῶς ἐπεφθάκει, γινόμενον κοινόν τε καὶ πάνδημον· ἤδη δὲ τινες καὶ μέχρι τοῦ Φιλαδέλφου ἢ καὶ προσωτέρω ἀπέδραμον. Οἱ δὲ Κομνηνοὶ εἰς τὴν προνομίην σκεδασθέντων πάντων, μόνοι σὺν εὐαριθμήτοις σφόδρα τοῖς περὶ αὐτοὺς κατελείφθησαν· καὶ ἕως τοῦ Ταύρου γενόμενοι, προσωτέρω ἀπιέναι οὐκ ἐπεθάρρουν· τοσοῦτον γὰρ ἐψίλωντο ἀξιομάχου δυνάμεως, ὡς εἰ τότε τούτοις ἐπῆλθόν τινες, ῥᾶον ἂν εἶλον αὐτοὺς καὶ δεσμίους τῷ Βοτανειάτῃ προσήγαγον. Ἄλλὰ τὸ δόξαν ἤδη Θεῶ μετατραπῆναι οὐκ ἦν. Ἔνθεν τοι ὁ μὲν Βοτανειάτης μαθὼν τῶν Κομνηνῶν τὴν εἰσέλευσιν, ἄπεισιν αὐτίκα τῶν βασιλείων, αὐτοῦ που ρίψας ἃ ὑπεδεῖτο φοινικόχροα πέδιλα· καὶ εἰς τὴν τῆς Περιβλέπτου μονὴν ἀπελθὼν, ἧς ἐκεῖνος, μετὰ τὸν κατὰ τοὺς Ἄργυρους Ἰωμανὸν ἐκεῖνον τὸν αὐτοκράτορα, κτήτωρ δεύτερος ἐχρημάτισε, κείρεται τε τὴν τρίχα καὶ μεταμφιέννυται τὴν στολὴν, τριβώνιον κατὰ μονάζοντας ἐνδυσάμενος, ἔνθα καὶ χρόνον ἐπιβιούς τινα τὸν χοῦν ἀπέθετο τῷ χοῖ, ταφείς παρ' αὐτῇ· οἱ δὲ Κομνηνοὶ μηδενὸς αὐτοῖς ἀντιβαίνοντος, τοῖς ἀνακτόροις προσπεφοιτήκασιν, ἀταλαιπώρως τούτοις ἐπιβάντες καὶ ὁμαλῶς καὶ μετὰ πολλῆς τῆς λειότητος. Τοιαῦτα σφίσι τὰ προσόδια γέγονε, τοιαῦτα τὰ εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων εἰσιτήρια· τοιαῦτα τῆς βασιλείας ἐπιβατήρια.